

BEVRIJDING

JAARGANG 26

NUMMER 1 20/ 1/'82

PRIJS F.1,50

in dit
nummer

25 JAAR
PSP

POLEN

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

KOMMENTAAR

BEVRIJDING

De PSP bestaat 25 jaar. De PSP is springlevend.

BEVRIJDING bestaat ook 25 jaar en is ook springlevend.

Daarom is dit blad met ingang van de 26ste jaargang in een nieuw jasje gestoken. Het formaat is iets vergroot zodat, ondanks een groter lettertype, een winst van 12 procent in tekstruimte is gemaakt. Bij de enorme toevloed van kopij in het afgelopen jaar is dat geen overbodige luxe. Ook de voorpagina is gewijzigd: een mooie nieuwe kop heeft het, ons inziens, verouderde exemplaar vervangen. De komende tijd zal geprobeerd worden het aantal verkooppunten van BEVRIJDING uit te breiden. We zijn er van overtuigd dat de nieuwe kop de kolportage mogelijkheden van het blad zal vergroten.

Tot voor kort werd Bevrijding opgemaakt met drie kolommen per pagina. Het groter formaat maakt het mogelijk over te schakelen op vier kolommen. Daarmee is de bladspiegel verbeterd, doordat kleinere illustraties en titels mogelijk zijn.

Met ingang van dit nummer introduceren wij twee nieuwe rubrieken.

Ondersteboven is bedoeld voor korte artikelen over plaatselijke activiteiten, korte mededelingen en ander klein maar belangrijk nieuws uit de afdelingen van de partij. **Ondersteboven** heeft een vaste plaats in het blad gekregen: de twee voorlaatste pagina's van elk nummer. De titel van deze rubriek wil aangeven dat wat onder ligt, aan de basis gebeurt, wat daar aan ideeën leeft, naar boven moet komen, algemeen bekend moet worden.

De tweede nieuwe rubriek is **Ik heb niets tegen mannen, maar** Deze rubriek zal worden samengesteld door Titia van Leeuwen en Titia Bos, de eerste aflevering vindt u op pagina 16.

Naast de serie **Provincie '82** start binnenkort **Gemeente '82**. Deze series zullen te zijner tijd apart in overdruk verschijnen. Zij geven aan dat de PSP voortdurend nadenkt over en actief is in zaken van provinciaal en plaatselijk belang (en niet pas een maand voor verkiezingen van gemeenteraden en Staten). Ook start binnenkort de serie **Themagroepen in de PSP**, om aan de lezers en lezeressen meer inzicht te geven in de activiteiten en het functioneren van deze groepen in de partij.

Het Kongres van de PSP besloot dat geëxperimenteerd zal gaan worden met het gebruik van kringlooppapier. In de komende maanden zal daarom een kleine overdruk van BEVRIJDING op deze papiersoort worden gemaakt. De afdelingen van de partij en de leden van het Partijbestuur en de Partijraad

zullen deze exemplaren te zijner tijd ontvangen. Na een onderzoek van de meningen over de kwaliteit zal worden besloten of de hele oplaag van BEVRIJDING op dit papier zal worden gedrukt.

BEVRIJDING is springlevend. Dat houden wij zo, omdat we reuze zin hebben om van elk nummer een kwalitatief goed en partijpolitiek interessant blad te maken.

CHRIS HUINDER

PSP WAS STERK AANWEZIG OP 21 NOVEMBER

"Wie zijn de demonstranten van de 21e november?" Met die vraag gingen een groep onderzoekers van het Instituut voor Politicologie van de Katholieke Universiteit van Nijmegen op 21 november op pad. Aan de hand van een steekproef heeft men geprobeerd de identiteit van de demonstranten te verduidelijken.

Opmerkelijk was het overwegende "linkse" karakter van de demonstratie. Slechts 3% van de demonstranten bekende zich tot de VVD en het CDA. Daarentegen waren de PSP-kiezers buitengewoon sterk op komen zetten. Maar liefst 20% van de demonstranten zei PSP-kiezer te zijn. Bijna 30% van de demonstranten bekende zich tot de PvdA. PPR- en CPN-kiezers maakten ieder ongeveer 10% van het geheel uit. Het fluitconcert voor Wim Meijer had, zou je kunnen zeggen, "strukturele" trekjes. Want ongeveer 1/3 van de PvdA-kiezers kondigde aan de volgende keer niet meer op de PvdA te zullen stemmen. De helft hiervan sprak voorkeur uit voor de PSP, 1/3 voor de PPR.

Uit de onderzoekingen kwam verder naar voren dat het IKV relatief de grootste Nederlandse vredesbeweging

Foto Rob Brouwer

is (met twee keer zoveel aanhang als Stop de Neutronenbom).

Hoewel de nieuwe vredesbeweging in Nederland sterk vanuit kerkelijke milieus in gang is gezet, kwam dat onder de demonstranten niet tot uitdrukking. Slechts 20% sprak zich voor de een of andere kerkelijke gezindte uit.

Na alle pogingen om de demonstratie te doen verwateren tot een algemene demonstratie tegen kernwapens en de vrede, was het natuurlijk belangrijk te weten in hoeverre de demonstranten zich achter de drie politieke eisen van dat moment gesteld hebben. Gebleken is dat maar liefst 95% met name de tweede eis ondersteunde: intrekking door de Nederlandse regering van het moderniseringsbesluit. Maar de demonstranten gingen nog veel verder.

Ruim 90% steunde het IKV-voorstel, om de kernwapens uit Nederland te verwijderen; 2/3 hiervan wilde dat dat onmiddellijk gebeurt, 20% wil daar eerst over praten met de bondgenoten. Bijna 50% wil dat Nederland uit de NAVO stapt. Slechts 1/3 deel wil dat Nederland nog lid blijft, terwijl 13% "voorlopig" nog lid wil blijven. Ongeveer 80% van de 550 ondervraagden zei bereid te zijn tot "hardere" acties, als de raketten toch in Nederland geplaatst zouden worden, terwijl 69% van de demonstranten daar nu al toe bereid zeiden te zijn. Overigens werd daar in de meeste gevallen aan toegevoegd dat zulke acties voldoende garanties voor een geweldloos verloop in zich moesten hebben.

Dat hier een geweldige uitdaging ligt voor de PSP, hoeft geen betoog. Het probleem is dan niet alleen of deze mensen tot in het stembokje vast zullen blijven houden aan hun veranderende opvattingen, maar ook of onze partij bereid is werkelijk groter te worden. Met andere woorden, of ze kan en wil oogsten.

GIED TEN BERGE

INHOUD

PSP 25 JAAR	
door: Bram van der Lek	pag. 3
PROVINCIE '82	
demokratisering van het licht	pag. 5
DISKUSSIE	
De PSP en sabotage en geweld	pag. 6
POLEN	
de grenzen van Jalta	pag. 8
STRATEGIE-DISKUSSIE	
PSP en linkse partijen	pag. 10
IK HEB NIETS TEGEN MANNEN	pag. 16

Foto voorpagina Taco Anema

BEVRIJDING

Versijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder, Titia van Leeuwen, Marion Oskamp, Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toetsel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-;
1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag;
korting bij kontrakt mogelijk.

Druk: Bevrijding, Amsterdam

25 JAAR BEWEGING VOOR SOCIALISME EN VREDE

“Na de tweede wereldoorlog wordt het steeds meer duidelijk, dat de wereldeenheden niet naderbij komt, maar dat de tegenstellingen groter worden, dat de rechtvaardige verdeling van de aardse goederen niet beter wordt, dat er nog steeds geen duurzame vrede is, integendeel, dat de oorlogsdreiging niet van de lucht is. Hieruit blijkt de onmacht en het gebrek aan visie van de bestaande politieke partijen.

Politiek dakloze socialisten en anti-militaristen hebben zich beraden op de vraag, op welke wijze de stem van het pacifisme, niet alleen als uiting van zedelijke verontrusting, doch geruggesteund door een radikale, socialistische politiek, in het parlement gehoord kan worden”.

Dat schreven de oprichters van de PSP in de inleiding van het eerste Beginselprogramma van 1957. Met de oprichting van de PSP wilden zij 'alle radicale, socialistische en pacifistische krachten' samenbundelen. Zij wilden een 'geestelijke vernieuwing', verhoudingen tussen individuen en groepen 'niet op macht gebaseerd, maar op liefde en recht', en een 'sociale en economische vernieuwing', wat onder meer tot uiting moest komen in 'economische gelijkheid' en 'de volledige medezeggenschap van alle werkers in de ondernemingen'. In het Beginselprogramma van 1957 is sprake van 'een wereldorde, waarin alle mensen dezelfde rechten en plichten hebben, ongeacht ras, nationaliteit, sexe, godsdienst, wereld- en levensbeschouwing'. Van samenwerking met de 'technisch achtergebleven gebieden', 'een ereschuld' en 'een verplichting van menselijke solidariteit'. En het beginselprogramma keert zich tegen 'imperialisme en kolonialisme', tegen 'elk autoritair stelsel', en spreekt zich uit voor een 'radicaal socialisme', voor democratisering en 'geestelijke vrijheid'.

Het zijn misschien veel hoogdravende woorden bij elkaar. Maar het is duidelijk dat alle elementen die de PSP politiek door de jaren heen zullen bepalen, hier al aangegeven zijn. Het is een protest tegen de verstarring van de Koude Oorlog, een protest tegen het ontbreken van ieder socialistisch perspectief in de Nederlandse politiek, tegen kolonialisme en tegen het nieuwe economische imperialisme, maar óók tegen het dictatoriale communisme in de socialistische landen. Een typische 'derde weg' opstelling. Het is de partij niet in dank afgenomen. Door de gevestigde partijen, met de PvdA dikwijls voorop, werd zij afgeschilderd als een partij van 'meelopers van het communisme', gevaarlijke halfzachten en ondermijners van de Westerse democratie. Door de communisten als 'burgerlijke scheurmakers', die niet begrepen dat de Russische atoomwapens in tegenstelling tot die van de NAVO uitsluitend dienden om de vrede te handhaven en het oorlogszuchtige kapitalisme in toom te houden.

verzet, het protest tegen de oorlog in Vietnam, de politisering binnen de kerken, de 'nadere beschouwing over oorlog en vrede' van de Generale Synode van de Hervormde Kerk (1962), de instelling van het IKV in 1967, om slechts enkele dingen te noemen die die tijd karakteriseren. Bij veel van deze zaken heeft de PSP direkt of indirekt een rol gespeeld. Niet alleen omdat de partij in feite de eerste was die de politieke verstarring in Nederland doorbrak en door haar verkiezingsuccessen en propaganda aantoonde dat een andere koers, een andere opstelling, andere denkbeelden mogelijk waren.

Dat op zich is waarschijnlijk al een heel belangrijke faktor geweest. Maar de geschiedenis maakt ook duidelijk dat bij bijna al die ontwikkelingen naar een kritischer vorm van politiek, een proces van bewustmaking en bewustwording, het (opnieuw) ontstaan van massa-actie en bewegingen aan de basis, leden van de PSP en soms de

partij-organen zelf een belangrijke rol hebben gespeeld. Dat geldt voor het ontstaan van Derde Wereld-komitees, het geldt voor de latere acties voor steun aan bevrijdingsbewegingen, het geldt voor het Vietnam-protest (het Zwartboek Vietnam dat in 1965 verscheen werd zelfs in verschillende Westeuropese landen vertaald), er lopen lijnen van toenmalige PSP-jongeren naar de Provo-beweging, het waren vaak PSP-leden die actief waren in wereldwinkels, het initiatief namen tot de oprichting van huurderskomitees etc. Veelal waren het ook PSP-ers of mensen die zich daarmee nauw verwant voelden die bijdroegen aan de stroming van 'kritische polemologen', de oprichting van de BWA (Bond van Wetenschappelijke Arbeiders), en de discussie binnen de verschillende kerken. Het is natuurlijk niet zo dat de PSP de óorzaak was van dit alles. De PSP was ook uitdrukking van een beweging die in die tijd opkwam, niet alleen in Nederland, maar ook in andere landen. Er is geen reden om ons hard op de borst te slaan als 'de' gangmakers maar, er is ook geen reden om de rol die de PSP heeft, als verzamelpunt en katalysator, te kleineren. We hebben nogal eens de neiging om de geschiedenis van de PSP te zien met de ogen van onze bestrijders; een verzameling van respectievelijk 'pacifistische oude dames', 'goedwillende warhoofden', onnozele 'eenzijdige ontwapenaars', dan wel verraderlijke 'cryptocommunisten' of 'dogmatici' met socialistische denkbeelden uit de vorige eeuw. Ik meen echter dat ons socialisme, hoe vaag soms ook, ook toen al heel wat aktueller was dan de denkbeelden van vele sociaal-democraten enerzijds en communisten anderzijds, en ons pacifisme heel wat realistischer dan de veiligheids-mythe van de bewapenaars. Dat was het toen en dat is het nu nog.

Geschiedenis

Het is niet mogelijk om in een paar woorden de geschiedenis van de afgelopen vijftienvijf jaar te beschrijven. Er wordt op het ogenblik gewerkt aan een boek over 25 jaar geschiedenis van de PSP dat nog voor de officiële viering in mei zal komen. Ook dat zal uiteraard bij lange geen volledig beeld kunnen geven van de ingrijpende veranderingen die zich in die periode in Nederland en in de wereld hebben voorgedaan.

In bepaalde opzichten is die wereld grimmiger dan ooit. De gevaren waar wij tegen streden zijn eerder toenomen dan dat ze minder werden. De wapenwedloop, de blokkentegenstelling, de macht en de chaos van het kapitalisme. De onderdrukking; rechtse

Verzamelpunt en katalysator

Er is in de afgelopen 25 jaar veel veranderd. We hoeven maar te denken aan de ontzuiling, de democratiseringsbeweging van de vroege zestiger jaren, de studentenbeweging, de herontdekking van socialisme en marxisme, Provo, de vele Derde Wereldgroepen, Wereldwinkels, Sjaloomgroep, huurders-

PSP

EINDREDACTEUR:
Dr. P. SCHUT

RED.-SECR. EN ADM.:
J. A. H. OCKERS
WAAI STRAAT 32
AMSTERDAM 2.

BEVRIJDING

ORGaan VAN DE
PACIFISTISCH SOCIALISTISCHE PARTIJ

20 FEBRUARI 1957 - 1e JAARWANG No. 1

De nieuwe mens

in een nieuwe wereld.

Het wordt zo langzamerhand afgezaagd om te zeggen dat de wereld in technisch-economische zin rap is om een eenheid te vormen maar dat de mens daar nog niet aan toe is. Afgezaagd, maar het is zo niet dat de wereld te taak van onze partij en van haar om deze rijkheid te bezonderen. We zijn er nog niet deze van de wereld, want de eenheid is niet een betere mensheid, een voor een halve waarheid is in de toekomst. Als de betere mensheid niet moet je eerst een betere wereld opbouwen.

De wereld waar in wij leven is voor het grootste deel van de mensheid een instabiliteit, verblut veel onbegrijpelijkheid en elken is het kleinste deel, dat zich in materiele opzicht een menswaardig bestaan heeft verworven een betere wereld, laat zijn leven bederven door angst en wantrouwen.

De wereld is niet eenheid worden geplaatst waar we niet uit kunnen komen. Het zal allemaal wel waar zijn. Het wordt er dan gedacht, ik ga mijn gang maar het loopt toch alles anders dan je denkt en graag wilt.

Inderdaad, maar komt dat niet, omdat je eigenlijk niet ernstig zelf wilt, niet werkelijk wilt, maar je eerder mee laat drijven op de heersende stroom? Wie innerlijk haat vervangt door liefde, macht door recht, wantrouwen door samenwerking. Bouwt in zichzelf aan de nieuwe mens en tegelijkertijd aan een nieuwe wereld. Het zijn geen tegenstellingen, geen afzonderlijke groeities. Ze vormen een onverbreekelijke eenheid.

Van verschillende kanten is ons gezegd: "Alles goed en wel, maar wat jullie willen

Socialistische Gist

Ik heb me er hogelijk over verwonderd, dat men de U.N.O. partijgheid heeft verweeten. Waaruit zou dat moeten blijken? De Assemblée heeft zowel het optreden van Engeland en Frankrijk als dat van Rusland afgekeurd. Dat Engeland en Frankrijk wel gevoelig hebben gegeven aan het bevel het wapen op te trekken, dat de Russen niet, niets van de U.N.O. heeft aangehouden, kan men de U.N.O. moeilijk verwijten. Het zou intussen verkeerd zijn uit deze gang van zaken de conclusie te trekken, dat de uitspraken van de U.N.O. inzake Hongarije geen enkele waarde hebben. Er gaat om het wereldwijd een zedelijke kracht van uit, waarvan de gevolgen moeilijk zijn te voorspellen, vooral nu, zoals Nehroe het nu heeft uitgedrukt, de Russen de grond onder de voeten voelen bewegen.

Men spreekt tegenwoordig veel over de noodzaak van realisme in de internationale politiek. Maar het is zo, dat wie de van de zedelijke kracht van de wereld wil realiteitszin?

(Mr. J. in 't Veld in de Eerste Kamer over buitenlandse zaken.)

Contributie alg. leden f 7.50 per jaar

Leden van afdelingen f 10.00 "

Tweede lid zelfde gezin f 3.75 "

Donateurs min. bijdrage f 5.00 "

Partijsecretariaat: H. J. Lankheest
Fr. v. Mierisstraat 87 - Amsterdam
Postgrootrekening penningmeester van de
van de Pacifistisch Socialistische
no. 194240

vervolg op pagina 4

vervolg van pagina 3

onderdrukking, in Latijns-Amerika, Zuid-Afrika, Iran, Turkije, en onderdrukking en onvrijheid in het Oostblok, met als laatste afschuwelijke voorbeeld Polen.

De kloof tussen arme en rijke landen neemt nog altijd toe. De Westerse wereld is getroffen door een nieuwe, diepe kapitalistische crisis, die door de machthebbers tegemoet wordt getreden met de meest versleten kapitalistische middelen, hetgeen betekent dat de verwarring toeneemt, de lasten afgewenteld worden op de armsten, de werklozen, de zieken, de bejaarden, en vooral opnieuw op de hongerenden in de derde wereld.

Het is bepaald geen vreugdevolle situatie waarin wij ons vijftienvig jarig bestaan herdenken.

Sociale beweging

Toch zijn er ook andere dingen veranderd. Veel meer mensen dan ooit tevoren zijn in beweging gekomen, zijn aangeraakt door het besef dat de wereld ook heel anders zou kunnen zijn. Buitenparlementaire acties zijn ontstaan, brede bewegingen van mensen die hun eigen lot in handen willen nemen, die zich niet meer neerleggen bij de bestaande politiek, de leegheid van het onmondig werken aan de eigen ondergang, de uitbuiting van anderen en de vernieling van de wereld. De milieubeweging, de anti-kernenergiebeweging, de vrouwen, de krakers, acties voor democratisering in de bedrijven, voor zinvol werk voor werklozen, voor solidariteit met de derde wereld, en voor ontwapening. De stemmen zijn er, in West en in Oost. Dat blijkt in de DDR, dat blijkt uit bewegingen als Charta 77, dat bleek in Polen. De militaire machtsgreep in Polen is een rampzalige ontwikkeling, in de eerste plaats voor het Poolse volk, maar ook voor allen die hoopten op een iets veiliger wereld, op kansen voor een ontwikkeling naar een libertair socialisme, naar zelfbeschikking voor mensen en groepen van mensen, zonder de voortdurende dreiging van een tot absurde vormen uitgegroeide machts-politiek die allang geen zinnig doel meer dient.

Toch mogen wij ons niet laten ontmoedigen. De krachten van het gezonde verstand, het besef dat wij allen bij elkaar horen - één wereld of geen wereld -, de moed en de opofferingsgezindheid, de bereidheid om actie te voeren - denk aan 21 november - zijn niet zo maar verdwenen. Het zal mede onze taak zijn om perspectieven te formuleren en doelstellingen aan te geven waarvoor het de moeite waard blijft die strijd voort te zetten.

Functie van de PSP

In de afgelopen vijftienvig jaar hebben wij die taak met wisselend succes vervuld. Er is veel onderlinge strijd geweest, veel onzeker optreden, veel gemiste kansen. Niet zo vreemd, want het nieuwe moet altijd tastenderwijs worden gezocht.

Maar in al die periodes, ook na de zestiger jaren, hebben wij invloed gehad, daden gesteld die ook anderen de ogen openden, contact gehad en gehouden

met diverse basisbewegingen, een rol gespeeld bij het op gang brengen en op gang houden van verzet, tegen de bewapening, tegen milieubedrijf, tegen kernenergie, tegen woonellende, verloedering van de steden, militarisering van de politie, repressie, de macht van de multinationals, wapenleveranties, onderdrukking en economische uitbuiting.

Nu, anno 1982, kan het soms lijken alsof de PSP daarvoor niet meer zo nodig is. Zijn er niet vele partijen waarin een zelfde soort denkbeelden beleden worden, tot in partijen als het CDA en het neo-liberale D'66 toe, veel mooie woorden over democratisering, milieubescherming, wapenvermindering en wereldsolidariteit? Maar wanneer we even kijken naar de praktijk van de huidige regering, zijn we wat dat betreft gauw uit de droom.

Deel van de oppositie

Aan de andere kant is er inderdaad een bredere oppositie. De PSP is niet meer de door iedereen verguisde roepende in de woestijn van de vijftiger en vroeg zestiger jaren. Er is de PPR, de CPN bevindt zich in een duidelijk vernieuwingsproces, er zijn brede maatschappelijke bewegingen, de akb, het IKV, de diverse milieuorganisaties, de vrouwenbeweging, om er maar enkele

te noemen. Ook de vakbeweging is - of moeten we zeggen was - in de afgelopen jaren duidelijk meer gepolitiiseerd.

Maar, hoe verheugend dat ook is, veel van deze bewegingen bestrijken deelterreinen, een duidelijk gemeenschappelijk politiek concept is er niet, ook niet bij de verschillende linkse oppositiepartijen. En de tegenkrachten lijken sterker dan ooit. Alleen al om minimale verworvenheden te behouden op het gebied van sociale voorzieningen, vrijheid, werkgelegenheid, zal in de komende jaren harde strijd nodig zijn.

Naar een nieuwe strategie

Maar dat is niet genoeg. Gezamenlijk zullen we moeten zoeken naar een strategie, zowel op het gebied van de 'derde weg' tussen en tegen de blokken en de voortgaande bewapening, als op het gebied van de mensenrechten, de vrijheden en zelfbestemming. We zullen alternatieven moeten zoeken, zowel voor de chaos van het kapitalisme, als voor het bestaande 'socialisme', en wegen om die alternatieven, al is het op nog zo lange termijn, ook in werkelijkheid om te zetten.

Het feit dat de PSP in de laatste jaren gegroeid is van zo'n 6000 leden in 1977 tot ruim 10.000 nu, en de weer toenemende aanhang bij de verkiezingen,

geeft aan dat velen, ook juist uit de diverse alternatieve bewegingen, zich aangesproken voelen door het politieke basisconcept van de PSP: het hardnekkig vasthouden aan de mogelijkheden van een libertair socialisme en een ontwapende, vreedzame wereld. Het uitgangspunt van 1957, dat nog altijd geldig is: zonder socialisme geen vrede, zonder vrede geen socialisme. Op zich zegt zo'n basisconcept natuurlijk niet zoveel. Het is dan ook bepaald niet het enige dat we bieden te hebben. Er is de politieke praktijk van de afgelopen jaren, waar we wel voor stonden en waarvoor niet, er zijn onze programma's en programmatische brochures waarin vele zinnige voorstellen te vinden zijn, er is een lopende strategie-discussie. Laten we dat alles met nog meer kracht en overtuiging in de gezamenlijke discussie inbrengen. Open voor kritiek, maar ook niet bang om, tegen alles in, onze diepste overtuigingen vast te houden.

Vijftienvig jaar PSP. Het ziet er niet naar uit dat de komende vijftienvig jaar makkelijker zullen zijn dan de jaren die achter ons liggen. Maar de strijd moet worden voortgezet en ik ben ervan overtuigd dat wij dat allen ook zullen doen.

BRAM VAN DER LEK

(Dodewaard-actie)

Demokratisering van het energiebeleid moet worden afgedwongen

foto: Paul Babeliowsky

PROVINCIE '82

Demokratisering van licht

De elektriciteitsvoorziening in Nederland is in handen van provinciale en gemeentelijke overheidsbedrijven. Provinciale staten en gemeenteraden zouden dus volledige medezeggenschap moeten hebben over de elektriciteitsbedrijven en het elektriciteitsbeleid. De werkelijkheid is anders. Een belangrijk deel van de elektriciteitsbedrijven is naamloze vennootschappen waar gemeenten en provincie aandeelhouders van zijn. Parlementaire controle, laat staan democratische zeggenschap van de bevolking, op die elektriciteitsbedrijven is nauwelijks aanwezig.

De belangrijke beslissingen over de elektriciteitsvoorziening worden genomen door de samenwerkingsorganen van de elektriciteitsbedrijven, de zogenaamde Arnhemse Instellingen, waarvan de SEP (de Samenwerkende Elektriciteits-Productiebedrijven) de belangrijkste is.

De PSP wil zich de komende raads- en statenperiode met meer kracht inzetten voor de democratisering van de elektriciteitsvoorziening in Nederland.

Elektriciteitsvoorziening

De elektriciteit in Nederland wordt geproduceerd door 17 elektriciteitsbedrijven. Drie daarvan zijn provinciale bedrijven, zeven zijn naamloze vennootschappen, er zijn zes gemeentelijke bedrijven en tenslotte is er de n.v. GKN (eigenaar van de kerncentrale Dodewaard). Deze productiebedrijven zijn tevens belast met de distributie van elektriciteit naar een groot deel van de stroomverbruikers. Het resterende deel van de distributie wordt verzorgd door 68 afzonderlijke distributiebedrijven. In de meeste gevallen zijn deze distributiebedrijven gemeentelijke bedrijven of diensten.

De gemeentelijke en provinciale elektriciteitsbedrijven staan onder directe controle van provinciale staten of gemeenteraden. De staten en raden bepalen het beleid dat door zo'n bedrijf wordt gevoerd. De mogelijkheden voor die raden of staten om een eigen beleid te voeren worden echter ingeperkt door de bevoegdheden van de SEP (de Samenwerkende Elektriciteits-Productiebedrijven). Alle uitbreidingen van productievermogen door elektriciteitsbedrijven, ook kleine uitbreidingen zoals windmolens of stadsverwarmingsinstallaties, moeten passen binnen het elektriciteitsplan van de SEP.

NV's

Zeven elektriciteitsproductiebedrijven zijn naamloze vennootschappen. Het beleid van die bedrijven wordt bepaald door de raden van commissarissen. Gedeputeerden en wethouders vertegenwoordigen de provincie(s) en gemeenten in deze raden van commissarissen. De verantwoording aan gemeenteraden en provinciale staten is praktisch altijd achteraf; ook daar waar raadsleden of statenleden vooraf in staat worden gesteld zich uit te spreken over zaken die in de raden van commissarissen aan de orde komen, zijn wethouders en gedeputeerden niet

gebonden zich aan de standpunten van de achterban te houden.

De Arnhemse instellingen

De beslissing van de Anti-Kernenergie-Beweging om juist in Arnhem de demonstratie tegen kernenergie op 26 september j.l. te houden als afsluiting van de aktieweek tegen Dodewaard, is in veel opzichten een prima beslissing geweest. Op de eerste plaats natuurlijk omdat de n.v. GKN, de beheersmaatschappij van de kerncentrale in Dodewaard, in Arnhem zetelt, maar ook omdat alle andere Arnhemse Instellingen de SEP, de KEMA, de VEEN en de VDEN daar gevestigd zijn. Arnhem is letterlijk en figuurlijk het centrale knooppunt van de Nederlandse energievoorziening.

Verreweg de belangrijkste Arnhemse Instelling is de SEP, de Samenwerkende Elektriciteits-Productiebedrijven, waarin 16 elektriciteitsbedrijven samenwerken. De SEP coördineert de elektriciteitsopwekking heet het officieel. Maar de SEP doet veel meer. Jaarlijks wordt het elektriciteitsplan vastgesteld. Daarin wordt vastgelegd wanneer en waar nieuwe centrales worden gebouwd in de komende jaren. Iedere uitbreiding van productievermogen moet in overeenstemming zijn met dit elektriciteitsplan.

Het elektriciteitsplan wordt vastgesteld door de raad van commissarissen van de SEP. In die raad zitten vertegenwoordigers van de elektriciteitsbedrijven. Soms de verantwoordelijke gedeputeerden of wethouders, maar vaak wordt de inbreng overgelaten aan de directies van de elektriciteitsbedrijven. Op enkele uitzonderingen na (o.a. Amsterdam, Noord-Holland) worden standpunten ingenomen en beslissingen genomen zonder dat gemeenteraden en provinciale staten (of commissies daaruit) er aan te pas komen.

De SEP is ook beheerder van het zogenaamde koppelnet: een hoogspanningsnet dat door geheel Nederland loopt

en waar alle centrales op aangesloten zijn. De SEP bepaalt welke centrales moeten draaien om op een bepaald moment in de elektriciteitsbehoefte te voorzien. Daarbij wordt niet uitgegaan van wat uit een oogpunt van energiebesparing of milieubescherming de beste oplossing is, maar wat het goedkoopste is. Zo komt het zeer regelmatig voor dat relatief milieuvriendelijke aardgas-gestookte centrales worden afgeschakeld om steenkoolcentrales te kunnen laten draaien.

De armen van de SEP reiken tot in het buitenland.

Door middel van een internationaal koppelnet wordt stroom geïmporteerd en geëxporteerd. Ook atoomstroom, opgewekt door buitenlandse (met name Belgische en Duitse) kerncentrales, komt via het internationaal koppelnet in de Nederlandse woningen en bedrijven. De SEP is bovendien direct betrokken bij de bouw van de snelle kweekreactor in Kalkar (de SBK). Via de SBK is de SEP op een volstrekt oncontroleerbare manier weer betrokken bij de bouw van een andere snelle kweekreactor in Frankrijk: de Superphénix. Maar ook op het kolenfront zit de SEP niet stil. Samen met de DSM en Hoogovens is door de SEP de Holland Carbon Fuel opgericht. Deze gaat participeren in buitenlandse kolencentrales in Australië en Amerika, om op die manier de steenkoolvoorziening van de DSM, Hoogovens en de kolencentrales (gedeeltelijk) veilig te stellen. De SEP-directie heeft in al die deelnemingen vergaande bevoegdheden en kan alleen achteraf door de raad van commissarissen op het matje worden geroepen, vaak als mosterd na de maaltijd.

CoCoNut

Sinds 1978 funktioneert er een door de minister van economische zaken ingestelde Commissie Concentratie Nutsbedrijven. De CoCoNut heeft de opdracht gekregen de noodzaak en wenselijkheid van concentratie van gas-, water- en elektriciteitsbedrijven te onderzoeken. De SEP heeft geen gelegenheid voorbij laten gaan om bij de CoCoNut een versterking van haar machtspositie te bepleiten. En helaas niet zonder succes. De CoCoNut komt in een advies aan de minister van economische zaken tot een voorstel dat er in Nederland in de toekomst één elektriciteitsproductiebedrijf moet komen en dat de SEP dat moet gaan beheren. De SEP-directie vindt dat nog lang niet voldoende en wil naast de productie ook nog het elektriciteitsbeleid blijven bepalen.

Als deze plannen doorgaan, betekent dat een nog verdergaande concentratie van elektriciteitsproductie dan nu al het geval is. Maar erger nog: een verdere versterking van de machtspositie van de SEP.

Demokratisering van de elektriciteitsvoorziening betekent op de eerste plaats dat de naamloze vennootschappen moeten worden omgezet in provinciale of gemeentelijke bedrijven, zodat staten en raden meer directe invloed kunnen uitoefenen op die bedrijven. Maar om gemeenten en provincies ook wèrkelijk in staat te stellen het beleid te bepalen, is het noodzakelijk om de Arnhemse Instellingen af te bouwen, of liever gezegd te ontmantelen. De taken van de SEP moeten zoveel mogelijk teruggebracht worden naar de afzonderlijke bedrijven. De resterende, puur technische, coördinatietaken kunnen dan worden ondergebracht bij een nieuw op te richten staatsdienst onder controle van het parlement. De banden met binnen- en buitenlandse kerncentrales moeten uiteraard worden verbroken.

Een milieuvriendelijke energiepolitiek, gericht op energiebesparing en een sterke uitbreiding van wind-, zonne- en waterkrachtenergie zowel bij de elektriciteitsproductie als de ruimteverwarming, zal tot gevolg hebben dat de stroom in veel kleine eenheden opgewekt gaat worden. Dat biedt de mogelijkheid om de elektriciteitsbedrijven verder te decentraliseren en te brengen op wijk- en stadsdeel-niveau.

Er zullen wegen gezocht moeten worden om bij belangrijke beslissingen over het elektriciteitsbeleid buitenparlementaire groepen die actief zijn op het energiegebied te betrekken bij het ontwikkelen van dat beleid. Het inschakelen van die groepen zal ook moeten gebeuren bij de voorlichting aan verbruikers.

Het is absurd dat nu de voorlichting over elektriciteit gemonopoliseerd wordt door de elektriciteitsbedrijven en de kosten worden doorberekend in de tarieven, zonder dat we op de inhoud van de voorlichting enige invloed hebben.

De Anti-Kernenergiebeweging, Milieudefensie en anderen zullen in dezelfde mate als de elektriciteitsbedrijven in staat moeten worden gesteld om hun ideeën over energie en elektriciteitsproductie onder de bevolking te verspreiden.

Het Wetenschappelijk Bureau van de PSP is op dit moment bezig met een onderzoek naar de structuur van de elektriciteitsvoorziening in Nederland. Dit vooral met het doel om voorstellen aan te dragen voor een PSP-alternatief voor de huidige ondemokratische structuur.

Met meer raads- en statenzetels voor de PSP, in combinatie met een actieve buitenparlementaire actie, kunnen de eerste stappen gezet op weg naar een democratisch, veilig en milieuvriendelijk energiebeleid.

PSP EN GEWELD

Doe meer. Saboteer! Dat leek een ongehoord kwalijke kreet in een PSP-blad. De PSP-jongeren vielen met deze kreet in hun katern in Bevrijding no. 22/1981 een PSP-principe aan. Dat vonden vele PSP'ers.

Ook de redactie deelde de inhoud van dat katern niet. Met de jongeren is er over gepraat. Zij hielden echter voet bij stuk. De meningen lagen verdeeld. Wat te doen? Voor de jongeren was heel belangrijk, dat drie jaar geleden met de PSP was afgesproken, dat zij zes maal per jaar zelf een katern mochten samenstellen. Hoewel de afspraak van toen niet precies is vastgelegd, heeft die afspraak in de loop van de tijd zo gewerkt, dat de jongeren hun kopij inleverden zonder dat daarin gecensureerd werd. Omdat vrijheid van meningsuiting en het vasthouden aan gemaakte afspraken, ook binnen PSP-gelederen, voor de redactie een hoog goed is, werd besloten het jongerenkatern toch te drukken. In Bevrijding werd uitdrukkelijk vermeld, dat dit katern onder verantwoordelijkheid van de jongeren viel.

Er waren meerdere reacties, hoewel niet echt veel. Het dagelijks bestuur van de PSP schrok en distancieerde zich van de opvattingen van de jongeren. Die reactie schoot in het verkeerde keelgat van Andrée van Es, kamerlid, Rob

Lange, pb-lid, en Rudi Karemaker, hoofdredakteur van het Amsterdamse RADIKAAL. Ze schreven op hoge poten een brief naar het partijbestuur. Hun mening was, "dat een PSP-jongerenorganisatie zich met die politieke onderwerpen moet bezig houden, waarvan zijzelf vinden, dat die problemen hen aanraken en aangaan." "Met het uitgangspunt, dat wij kiezen", zo schreven zij verder, "is de spanning al aan te voelen. Zodra de moederpartij andere standpunten dan wel andere methodieken van actie voorstaat is een conflict geschapen." En: "Belangrijk is, dat een PSP'g zich richt op die jongeren, die zich walgend van de parlementaire politiek hebben afgewend en waar ook een partij als de PSP geen aantrekkingskracht op heeft. Geen contact meer hebben betekent, dat dergelijke groepen in de armen van (ultra)rechts worden gedreven." En tot slot: "De vraag is: wie van ons kan beoordelen, wat de goede manier is. Een ding is duidelijk, de PSP moet een keus maken: of de PSP'g wordt afgeschafte of je zucht onder het juk van die opstandige jongeren." Blijkbaar zijn deze drie briefschrijvers niet voor deze twee keuzemogelijkheden, maar kiezen zij voor een eigen plaats van de jongeren binnen de PSP en voor een voortgaande

diskussie tussen de PSP en de jongeren over elkaars doelstellingen en wijzen van aktievoeren.

De Provinciale Werkgroep van Zuid-Holland van de PSP nam een motie aan om haar ontstemming uit te spreken over het katern. In die motie wordt gesteld, dat "sabotage een dermate verstrekkend middel is, dat het enkel in zwaarwegende situaties, zoals bijvoorbeeld een bezetting, als legitiem bestempeld kan worden." "Op dit ogenblik," zo stelt de werkgroep, "vinden wij een dergelijke oproep in strijd met de lijn van de PSP" en de werkgroep is dan ook van mening, "dat katernen met een zo duidelijk van de PSP afwijkende strekking niet op deze wijze in Bevrijding opgenomen kunnen worden."

Er waren meer reacties, zoals gezegd, maar deze twee geven aan waar het om draait:

- wie draagt verantwoordelijkheid voor de inhoud van katernen in Bevrijding (de jongeren, de vrouwen, de strategiekommissie of de redactie)?
- wat moet de verhouding tussen de PSP en de PSP-jongeren zijn?
- waakt de redactie van Bevrijding over de partijlijn of geeft de redactie in Bevrijding de ideeën weer, die in de PSP bestaan?
- wat is de visie van PSP'ers op het

plegen van sabotage, het voeren van direkte akties, het leggen van blokkades, het gebruik van geweld in de huidige kapitalistische maatschappij, waarin aktievoerders leven?

De redactie opent hierbij de mogelijkheid om te reageren op deze laatste vraag. Lezers kunnen reageren door een tekst van maximaal 700 woorden (2 getypte A-4 vellen, 40 regels per vel) op te sturen naar de redactie. Het verzoek is om zo concreet mogelijk op het vraagstuk in te gaan. Dus om vanuit de algemene politieke en morele opvattingen, die men over het gebruik van geweld heeft, zich over het wel of niet gebruiken van concrete geweldsmiddelen uit te spreken.

Er wordt op gewezen, dat de laatste uitspraken van de PSP over geweld dateren van het PSP-kongres van november 1975, die in een aparte PSP-brochure ("De PSP over het vraagstuk van het geweld") zijn uitgegeven. De redactie behoudt zich het recht voor naar eigen goedgevoelen uit de ingezonden artikelen een selectie te maken.

Bram van der Lek en John Hontelez enerzijds en het PSP-jongeren-bestuurskollektief anderzijds openen de discussie.

CHRIS HUINDER

PSP-JONGEREN OVER DE SOCIALE BEWEGING EN HET VERZET

De PSPjongeren hebben in hun vorige jongerenkrant (Bevrijding van 9 dec.) geschreven over sabotage als verzet en een affiche gepubliceerd. Daar zijn veel - vooral negatieve maar ook positieve - reacties op gekomen. We willen daar graag in dit artikel verder op in gaan. Ook willen we ons steentje bijdragen aan de discussie over de PSP en de sociale beweging. Wim van Noort schrijft er over in Socialisties Perspektief en op 19 december is er een landelijke discussiedag geweest.

De sociaal-maatschappelijke strijd wordt volgens ons niet langer gevoerd door de 'aktiepartij PSP' of door aktiegroepen. Het verzet tegen allerlei wantoestanden en voor een betere, vrije samenleving gebeurt door bewegingen. Volgens ons is het niet juist om te spreken van de kraakbeweging of de antikernenergiebeweging of wat voor beweging dan ook. Het is allemaal één beweging, het zijn dezelfde mensen - voornamelijk

jongeren - die je telkens terugziet bij akties. Het wordt ook steeds duidelijker dat alles met elkaar te maken heeft: woningnood, wapenwedloop, kernenergie, onderdrukking. Het is het siesteem waartegen geprotesteerd wordt en waartegen een tegenbeweging wordt opgebouwd en waartegen een *eigen* politieke strijd gevoerd wordt.

Dat de beweging een buitenparlementaire (en sommigen een antiparlementaire) houding heeft (hebben), vinden wij juist (begrijpelijk). Het parlement

heeft slechts de macht om in de praktijk bereikte en afgedwongen zaken in wetgeving en beleid om te zetten. Het is een illusie dat de strijd voor een betere wereld in het parlement plaatsvindt.

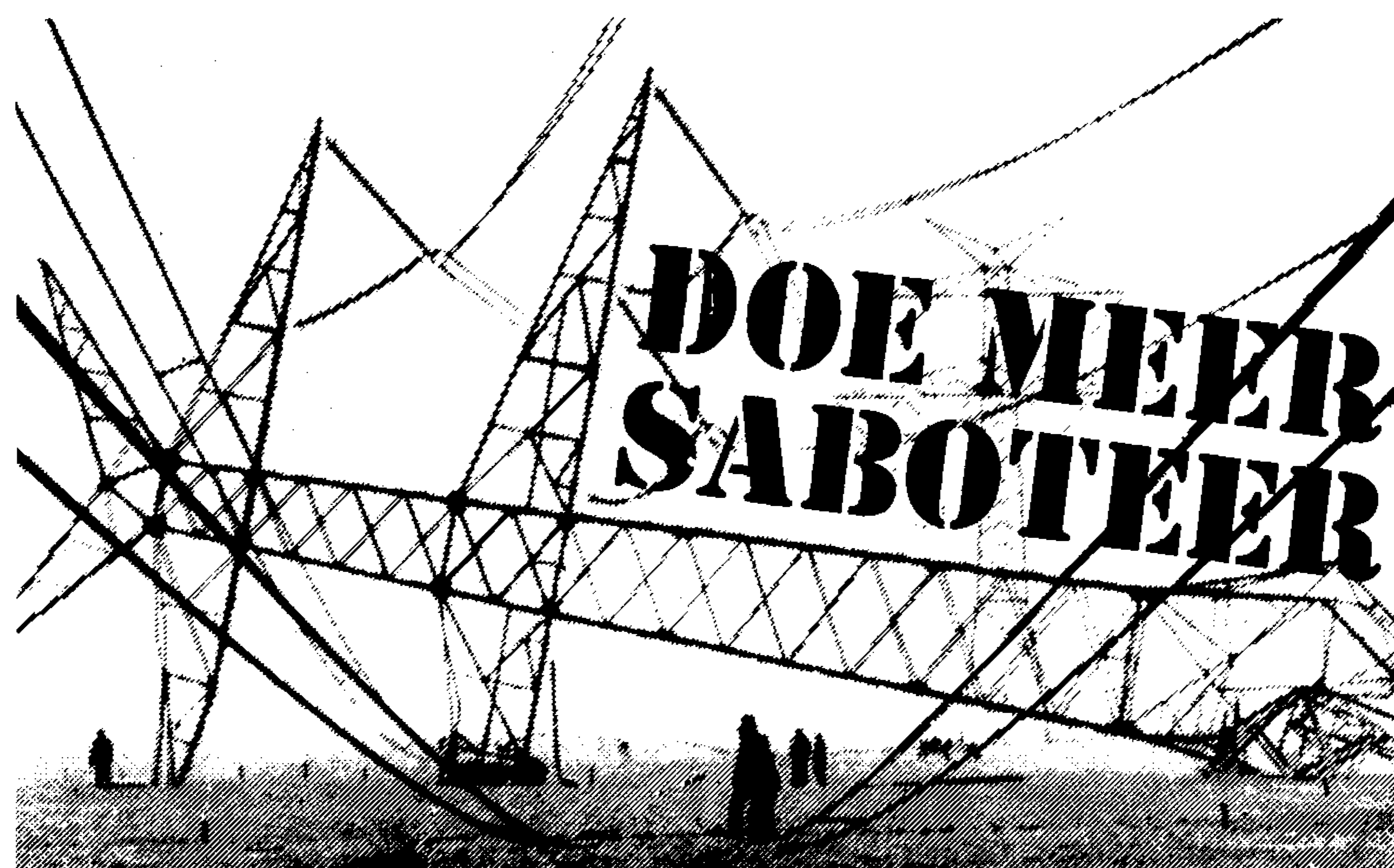
Het parlement luistert steeds minder naar de wensen en verlangens van de bevolking, beloften worden niet waargemaakt. Ondanks grote protestakties, demonstraties en ander verzet gaan ze gewoon door met het behartigen van de belangen van onze onderdrukkers. Handtekeningenakties en demonstraties

blijken niet langer het resultaat te bereiken dat ze beogen.

De beweging wordt steeds meer onderdrukt in Nederland. Politie wordt ingezet (Mobiële Eenheid) en zelfs het leger. De mensen worden vergast. De staat probeert de beweging kapot te maken door wantrouwen te kweken, ze gebruiken stillen die er uitzien als mensen van ons en tappen telefoons af. Ze infiltreren en gebruiken huurlingen van de Binnenlandse Veiligheids Dienst.

De mensen voelen zich door dit alles steeds meer bedreigd. Het onheil sluipt langzaam verder en lijkt niet meer te stoppen. *Wanhoop en angst worden steeds meer de motivatie van waaruit de mensen in verzet komen.* Er wordt dan ook koortsachtig gezocht naar aktiemiddelen die wél resultaat moeten opleveren.

Geweldloosheid blijkt daarbij ons en hun uitgangspunt: de staat heeft immers de beschikking over een machtiger en krachtiger onderdrukkingsapparaat. Maar los van deze praktische overweging blijft de overtuiging overeind dat geweld in principe niets oplost en afgewezen moet worden. Maar mensen laten zich niet meer voor de zoveelste keer zomaar in elkaar slaan. Ze willen hun recht op verzet verdedigen. Mensen willen ook een uitlaatklep voor hun opgekropte woede, angst, wanhoop en agressie wanneer hun akties opnieuw worden beëindigd door de overheid m.b.v.

PSP JG

bruut en misdadig politieoptreden of door rechtse knokkers. Mensen verdedigen ook hun vriendinnen en vrienden die door politie, ME of stillen gepakt worden.

Het zoeken naar aktiemiddelen die resultaat opleveren gaat in de richting van direkte aktie. Proberen te verwezenlijken wat je wil door de inzet van eigen lijf en dáár aktie voeren waar de schulden aan de ellende zitten of het meest geraakt worden en de gevolgen van die akties niet kunnen ontlopen.

Vrouwen lijmen de sloten dicht van pornowinkels, mensen klimmen in bomen om ze voor omhakken te behoeven. PSPjongeren vullen bonnetjes in om het defensie-voorlichtingsburo te ontregelen, de toegangswegen tot de Dodewaardkerncentrale worden geblokkeerd. Onkruit jat papieren uit het Provinciaal Militair Commando en Willie Wortel & de Lampjes sluiten atoomstroom kort.

Voorbeelden van dergelijke direkte akties zijn talloos. Ze worden door enkelen of door grote massa's mensen uitgevoerd. Het is sabotage van het dagelijkse leven en van de programma's en dingen die de overheid en onderdrukkers laten dóórgaan tegen de wil van de mensen. Het is sabotage om ze dáár te treffen waar ze misschien wel gevoelig zijn voor onze argumenten en akties. Het is sabotage om hun onheil te stoppen of te vertragen.

Sabotage is in feite elke vorm van direkte aktie. En volgens ons niet in strijd met de PSP-visie met haar nadruk op buitenparlementaire aktie en geweldloosheid. En laten we wel wezen: leden en simpatisanten van de PSP doen er ook aan mee. Het is dan ook hypokriet als de PSP als partij deze saboterende mensen laat vallen, veroordeelt, er zich van distantieert en daardoor kriminaliseert. Juist het tegengaan van dergelijke kriminalisering is een belangrijk onderdeel van de PSP-visie op de samenleving.

**PSP-jongeren
bestuurskollektief**

SABOTAGE, WANNEER WEL, WANNEER NIET.

In Bevrijding no. 22 was een katern opgenomen van de PSP'g, de Jongerencourant. Een deel daarvan was gewijd aan sabotage. Dat heeft nogal wat opschudding veroorzaakt. Boze brieven van PSP-ers, opzeggingen zelfs, en een korte reaktie van het dagelijks bestuur in Bevrijding no. 23. Maar ook een brief van o.a. een pb-lid en een Kamerlid, om de Jongeren met rust te laten, hun eigen paden en doelen te laten kiezen.

In dit artikel willen wij iets nader ingaan enerzijds op de verhouding tussen de PSP'g en de PSP, anderzijds op de inhoud van de Jongerencourant.

Jongerenorganisatie

PSP-ers die onmiddellijk op hun achterste benen staan wanneer de PSP-jongeren iets zeggen dat hen niet bevalt, moeten bedenken dat de PSP'g een zelfstandige organisatie is met een eigen verantwoordelijkheid. Als ze het ergens niet mee eens zijn moeten ze zich dus niet in de eerste plaats tot de PSP maar tot de jongeren zelf wenden.

Het is logisch en vanzelfsprekend dat er een verschil is in stijl van optreden en dikwijls zelfs in opvattingen tussen de partijen en een bij die partij behorende jongerenorganisatie. Dat geldt zeker in deze tijd, waarin veel jongeren (overigens niet alléén jongeren) zich afkeren van alle politieke partijen. Een van de meest veelzeggende leuzen die jongeren momenteel hanteren is *No Future*. Het geeft een gevoel aan van wanhoop, machteloosheid tegenover de maatschappij, van in de steek gelaten worden, en het ongeloof dat met de traditionele middelen nog iets aan de politiek te veranderen is.

De PSP-jongeren hebben uiteraard veel te maken met deze tendens van vervreemding en radikalering. Misschien niet ten onrechte verwijten zij de PSP dat ook deze vele groepen jongeren niet meer bereikt. Het is logisch dat zij binnen de PSP opkomen voor hun denkbeelden, voor de belangen van jongeren in de meest brede zin, voor andere strijdmethoden, etc. De partij moet ook bereid zijn op die discussie in te gaan, en haar opvattingen zo nodig ook bij te stellen.

Maar aan de andere kant moet natuurlijk wel duidelijk blijven dat de PSP'g een organisatie is van Pacifistisch Socialistische jongeren. Wat zij doen en zeggen wordt - terecht - ook de partij aangerekend. Dan mag ook worden aangenomen dat zij, ondanks alle verschillen, bij hun optreden in grote lijnen blijven uitgaan van de principes en de politieke uitgangspunten van de PSP.

Dat is nu de laatste tijd nogal eens problematisch. Er is weinig onderlinge discussie (dat ligt misschien ook aan de partij) en we horen of lezen nogal eens uitlatingen, bijvoorbeeld over geweld bij akties, waarmee PSP-ers niet erg uit de voeten kunnen. Het zou goed zijn wanneer deze zaken onderling beter uitgediscussieerd zouden worden.

Sabotage en de PSP

Wij willen daar nu mee beginnen en uitleggen waarom we het niet eens zijn met de opvatting in de Jongerencourant over sabotage. Sabotage is een erg ruim begrip. Je kunt niet zomaar in het vage oproepen tot sabotage. Hoe wij daar tegenover staan, hangt af van de *situatie* en van het *soort* sabotage waaraan gedacht wordt. De PSP is zeker niet tegen sabotage als stiptheidsakties, boycot van bepaalde produkten, stakingen, e.d. In tijden van bezetting of binnenlandse diktatuur zullen wij ook veel verdergaande sabotage-akties aanvaarden. Zij zijn immers een onderdeel van onze denkbeelden over 'sociale verdediging'.

Kortsluiting

De vorm van sabotage waar het in de Jongerencourant om ging, het kortsluiten van hoogspanningsleidingen, lijkt ons in de huidige situatie volstrekt onjuist. Niet omdat het principieel niet zou deugen, maar om de effecten die er van te verwachten zijn. Wat denkt men er mee te bereiken?

Het levert last op voor de elektriciteitsbedrijven, zeker, maar vooral ook voor de afnemers. De kosten die het meebrengt zullen trouwens ook op de afnemers afgewenteld worden. En de gedachte dat het mogelijk zou zijn een bepaalde centrale op die manier tot sluiten te dwingen lijkt ons een illusie. Blijft over: kosten en overlast voor de afnemers.

Die zullen zich al snel keren tegen de veroorzakers. Die zijn noodzakelijkerwijs anoniem en kunnen dus niet uitleggen waarom ze het doen. En wat de pers er van zal maken valt niet moeilijk te raden.

Saboteren-in-het-geniep staat ook haaks op de openbaarheid en de democratische besluitvorming, die kenmerkend zijn voor de akties van de Anti Kernenergie Beweging (A.K.B.) tot nu toe. De akties bij Dodewaard konden een massale aanhang krijgen door deze principes. Ieder individu die dat wilde kon meedoen met de besluitvorming, iedereen kon op de hoogte zijn van de voorbereidingen, de openlijke aankondigingen maakten de kans op kriminaliseren kleiner. De massale deelname aan de demonstratie in Arnhem op 19 september is daarvan een illustratie.

Zo'n sabotageaktie plaatst ook de bestaande energiebeweging voor grote problemen. De energiegroepen, die tot nu toe vermeden hebben zich te distancieren van andere aktiemethoden, zullen gedwongen worden tot een discussie die alleen maar afleidt van de zaak waar het werkelijk om gaat.

Wij geloven niet dat sabotage zal leiden tot meer verzet bij de bevolking. Integendeel, het roept angst op (voor de geheimzinnige aktiegroep), het zal verdeeldheid zaaien in de beweging en velen zich doen afkeren van de strijd tegen de kernenergie.

Het is ook geen 'antwoord' op het geweld en de kriminalisering door de overheid, het zal eerder dat geweld legitimeren, ook in de ogen van velen die nu nog sympathiek staan tegenover de beweging tegen de kernenergie.

En tenslotte zit er toch ook een principiële kant aan, die wij hier nu niet helemaal uit kunnen werken. Wanneer een paar mensen zich het recht toekennen om, in een algemene zaak die iedereen aangaat, te besluiten tot strijdmethoden die verstrekkende gevolgen kunnen hebben voor vele anderen, zullen zij toch heel zorgvuldig moeten overwegen waaraan zij menen dat zij dat recht ontlenen en hoe zij dat rechtvaardigen tegenover diegenen die er de dupe van kunnen worden.

Om al die redenen vinden wij de oproep in de Jongerencourant onjuist en ondoordacht.

Niets bereikt?

In de Jongerencourant wordt geschreven: 'Massale en minder massale demonstraties zijn niet meer genoeg om onze onderdruk(st)ers te dwingen. We zullen steeds meer moeten overgaan tot het onmogelijk maken van de uitvoering van hun plannen. Sabotage dus.'

Met die analyse zijn we het om twee redenen niet eens. Ten eerste is het niet waar dat de A.K.B. in Nederland niets zou hebben bereikt. Nieuwe kerncentrales (er zouden er nooit vijftien komen) zijn tegengehouden, proefboringen in Groningen en Drenthe eveneens. Tal van politieke partijen en maatschappelijke organisaties hebben de opvattingen van de A.K.B. overgenomen of gaan die richting op. In steeds meer plaatsen wordt gewerkt aan een andere, 'alternatieve', energievoorziening.

Het is zeker waar dat we er nog lang niet zijn. De atoomlobby tracht met allerlei middelen - verdachtmaking, een van bovenaf geleide brede maatschappelijke discussie, een stortvloed van propaganda - het verloren terrein te herwinnen.

Dat we naar nieuwe en effectieve aktiemiddelen moeten zoeken is zeker waar. Maar dat zullen wel middelen moeten zijn die in staat zijn de massa-aanhang te vergroten, de politieke druk nog te doen toenemen. En zeker geen middelen die grote verdeeldheid zullen zaaien en grote delen van de aanhang afstoten. Geen kortsluiting dus.

**BRAM VAN DER LEK
JOHN HONTELEZ**

POLEN

De grenzen van Jalta

De militairen hebben in Polen de macht gegrepen. De vakbond Solidarinosc werd monddood gemaakt. Duizenden van zijn leiders werden opgepakt en in gevangenissen gestopt, waar zij aanvankelijk onder zeer slechte omstandigheden verkeerden. De staat van beleg wordt nu het eerste verzet gebroken lijkt, enigszins versoepeld, maar ondertussen vindt er een grote zuivering plaats. Kritische journalisten, intellectuelen, vakbondsmensen, fabrieksarbeiders, leden van de Verenigde Arbeiderspartij, die weigeren zich naar de verlangens van het nieuwe militaire gezag te schikken, verliezen hun baan, worden overgeplaatst of maatschappelijk uitgerangeerd.

Blijkbaar was Solidarinosc op bepaalde grenzen gestoten, waar het niet overheen mocht gaan. Vier dagen na de militaire coup van 13 december zou er een grootscheepse herdenking plaats vinden van de opstand van 1970. Een algemene staking was niet uitgesloten. Maar belangrijker was nog, dat Solidarinosc politieke eisen stelde aan de overheid, die niet ingewilligd konden worden, tenzij de Poolse partij bereid was tot een herverdeling van de macht en tot een drastische wijziging van het overheidsbeleid. Het leek erop, dat de Russen elk moment militair konden ingrijpen.

Nationaal en internationaal was de manoeuvreerruimte voor Solidarinosc op. Het vergroten van die internationale manoeuvreerruimte vormt dan ook een belangrijke bijdrage als voorwaarde voor een nieuwe, verdere ontplooiing van de beweging om vakbondsrechten en democratie, die Solidarinosc in augustus 1980 was begonnen.

Polen en Rusland

Generaal Jaruzelski was o.a. bekend wegens zijn uitspraak: 'Poolse soldaten schieten niet op Poolse arbeiders'. Deze man echter, die in februari 1981 minister-president was geworden, toen hij al partijleider en minister van defensie was, stelde zich op 13 december aan het hoofd van een militaire junta, onder wiens leiding wel op Poolse arbeiders werd geschoten. Een tiental mensen zou volgens de officiële mededelingen om het leven zijn gekomen. Alle vakbondsactiviteiten werden verboden, Burgerlijke vrijheden, voor zover die bestonden, werden afgeschaft. De staat van beleg, die afgekondigd werd, wordt wel geïnterpreteerd als een politiek middel om een Russische interventie te voorkomen. Als dat waar is, en er is goede grond om dat aan te nemen, dan betekent dat, dat de leidinggevende Poolse civiele en militaire communisten hiertoe zijn overgegaan om een gewapend konflikt in Polen te voorkomen. Een Russische interventie zou nl. heel wel tot een hardnekkig verzet van de Polen geleid hebben. In tegenstelling tot de Tsjechen, die in 1968 nog duidelijk illusies koesterden over het tolerante karakter van de Russische leiders ten opzichte van de Praagse lente, hielden de Polen met een eventuele Russische

interventie rekening. Hun geschiedenis getuigt juist van sterke anti-Russische sentimenten.

In de 18de en 19de eeuw behoorde Polen grotendeels tot het Russische Tsarenrijk. Opstanden in 1830/31 en in 1863 daartegen werden in bloed gesmoord. Polen werd tijdens de Russische revolutie in 1917 weer onafhankelijk en raakte enkele jaren later met de Sovjet-Unie in oorlog over de afbakening van de grenzen tussen de twee landen. In de Vrede van Riga van maart 1920 werden de grenzen vastgelegd, maar een kleine twintigtal jaren later werd dit akkoord door de Russen volledig ontkracht middels het verwerpelijke akkoord van augustus 1939 tussen Nazi-Duitsland en de Sovjet-Unie. De Sovjet-Unie bezette een maand na dit akkoord Oost-Polen, Hitler West-Polen. In de Tweede Wereldoorlog zelf waren er regelmatig wrijvingen en conflicten tussen de geallieerden over Polen. Engeland steunde vooral de Poolse regering in ballingschap, die in Londen zetelde en met het zg. Poolse thuisleger verbonden was. Stalin steunde daarentegen het Comité van Nationale Bevrijding, dat in '44 in het door Rusland bezette Lublin werd opgericht en dat verbonden was met het zg. Poolse Volksleger. Dit volksleger genoot weinig steun, maar wist aan politiek belang te winnen, doordat Stalin in augustus '44, toen het Russische leger Warschau genaderd was, het thuisleger, dat een opstand tegen de Duitsers was begonnen, weigerde te helpen.

De politiek van Stalin en, later, van andere communistische leiders in de Sovjet-Unie, zorgden voor een sterke anti-Russische gezindheid onder de bevolking in Polen. Het aan Polen opgelegde Sovjet-model van het socialisme is door de Polen dan ook steeds als een vreemd model ervaren, dat geen recht deed aan eigen politieke aspiraties. In een open brief schreef de grijze eminentie van de Poolse oppositie, prof. Edward Lipinski, aan voormalig partijleider Edward Gierek:

"... Ik ben tot de konklusie gekomen, dat de sovjet-methode, die gebaseerd is op het Russische despotisme, niet de weg is, waarlangs de socialistische praktijk in Polen zich dient te bewegen. Polen zou zich van meet af aan anders ontwikkeld hebben, als de USSR geen

dwang had uitgeoefend. Er zou geen geforceerde collectivisering van de landbouw zijn en het zesjarenplan zou in zijn originele vorm zijn uitgevoerd. Later zou Polen, als de partij de weg van november 1956 konsekwent had gevolgd, een onvergelykbaar hoger ontwikkeld land zijn geworden, zowel economisch als sociaal en moreel. Helaas hebben we die weg niet gevolgd. We bleven vasthouden aan het Sovjet-systeem om de macht te konsolideren en zonder twijfel, boven alles, onder dwang van de USSR. Er is derhalve geen enkele zaak belangrijker voor Polen dan het verwerven van politieke soevereiniteit."

de conferentie van Jalta

De soevereiniteit van Polen werd in feite tijdens de Tweede Wereldoorlog aan de verdeling van de invloedssferen tussen de drie toenmalige grootmachten in Engeland, de VS en de USSR, opgeofferd. Op de conferentie van Jalta (februari 1945) aan de Russische rivièra werd door de drie wereldmachten uitdrukkelijk bepaald, dat in de van Duitsland bevrijde staten vrij verkiezingen op democratische grondslag moesten worden gehouden, maar dat tevens de Oost-Europese regeringen de Sovjet-Unie vriendschappelijk gezind moesten zijn. Ook werd in Jalta de Poolse staat een stuk naar het westen verlengd, doordat Rusland de gebieden van de Oostslaven (Witrusen en Oekraïners) kreeg (de zg. Curzon-lijn), en Polen zelf gekompenseerd werd met gebiedsuitbreiding naar het westen (de zg. Oder-Neisse-lijn). De plaats en toekomst van Polen, zoals van vele andere Europese staten, werd in Jalta door de grootmachten vastgelegd, zonder dat de bevolkingen van die staten ook maar iets in de melk te brokkelen hadden. De deling van Europa had tot gevolg, dat de Oost-Europese landen een veiligheidsordon voor de Sovjet-Unie werden. Bovendien kregen zij, met steun van communistische groeperingen in die landen, het sovjet-model opgelegd en werden ze economisch afhankelijk van de Sovjet-Unie. De genationaliseerde produktiemiddelen en de centrale planning van de produktie van kwamen in handen van een partijburokratie, die met het staatsapparaat samentsmolt. De communistische partijstaat was wars van elke democratie en inspraak van de bevolking. Communisme zonder democratie.

Voor de West-Europese landen betekende de deling van Europa door de grootmachten, dat hun ontwikkeling ondergeschikt werd gemaakt aan de belangen van het Amerikaanse imperialisme en dat hun defensiesystemen via de NAVO met het Amerikaanse geïntegreerd werden. De communistische en socialistische arbeidersbewegingen werden politiek monddood gemaakt. Een formele parlementaire democratie met een meerpartijen-stelsel zorgde voor een

praktisch wrijvingloze afwisseling van de macht tussen elitaire maatschappelijke groeperingen. Democratie zonder socialisme.

In de jaren '50 kwam deze verstarde verdeling van Europa onder druk te staan. Opstanden in Oost-Berlijn, Boedapest en Warschau waren gericht tegen de supprematie van de Sovjet-Unie en leidden tot meer inspraak van nationale groeperingen in het bestuur van Oost-Europa landen. In West-Europa ontstonden aan het einde van de jaren '50 de eerste politieke bewegingen, die sterk gericht waren tegen de Amerikaanse supprematie en tegen militaire dreigingen, die voortsproten uit de deling van Europa. De PSP, die in januari 1957 werd opgericht, was een van die politieke stromingen.

Tussen de Sovjet-Unie en de USA ontstond een politieke patstelling. Tegenover de economische en militaire veel sterkere VS had de Sovjet-Unie zich weten te handhaven. Militaire afspraken over atoomproeven en onderhandelingen over wapenbeheersing tussen hen leidden niet tot een doorbreking van de Europese deling, maar tot een herbevestiging ervan. Men kan zelfs stellen, dat het akkoord van Helsinki (1975) Jalta opnieuw vastlegde. Daarbij werden dan zowat alle Europese staten als deelnemers betrokken. Die staten, waarvan in Jalta de plaats en toekomst waren vastgelegd, mochten in Helsinki meespreken om tot diezelfde deling, plaats en toekomst voor hun landen te besluiten. Helsinki vormde daarmee het summum van veiligheid en ontspanning, die in Europa op basis van Jalta mogelijk waren. De Sovjet-Unie en de Oost-Europese staten zagen de grenzen, zoals die na de oorlog bepaald waren, erkend. De VS en West-Europa zagen hun visie op menselijke kontakten, uitwisseling van informatie, economische en technologische samenwerking benadrukt. Een verdere ontwikkeling van de ontspanning en samenwerking in Europa kan nu alleen maar tot stand komen als aan Jalta zelf getornd gaat worden.

Solidarinosc is niet mede veroorzaakt door de tot nu toe bereikte ontspanning in Europa. Dat wordt wel beweerd, maar is onjuist. Zo stelde de PVDA'er H. van den Bergh in maart vorig jaar, dat tien jaar ontspanningspolitiek mede een oorzaak vormt voor de activiteiten van Solidarinosc. Het zijn binnenlandse-politiek factoren geweest, zoals verhoogde consumptieprijs, gebrek aan consumptiegoederen, economische crisis en onderdrukking in de fabrieken, die tot het ontstaan van Solidarinosc geleid hebben. Solidarinosc heeft zich als vakbeweging zolang kunnen ontwikkelen, zolang het functioneren van het bestaande machtssysteem in Polen niet ter discussie gesteld werd. Dit machtssysteem kan niet ter discussie gesteld worden zonder dat ook het Sovjet-model en de sovjet-suprematie in Po-

len ter discussie gesteld worden.

Met eisen ten aanzien van verkiezingen en de opnemings van Solidarnosc in staatsorganen dreigde de Sovjet-macht in Polen aangetast te worden. De grenzen van de oppositie van Solidarnosc kwamen daarmee in zicht.

Hoewel de Sovjet-Unie militair niet ingreep in Polen, zorgde de junta in Polen ervoor, dat de Sovjet-macht en het sovjet-model onaangetaast bleven. Polen heeft zichzelf binnengevallen om de macht van Solidarnosc te breken.

Veiligheid

De Sovjet-Unie heeft een zeer overtrokken veiligheidsbehoefte. Een kring van satellietstaten moet zorg dragen voor een bevrediging van die behoefte. Het is de taak deze veiligheidsbehoefte van de Sovjet-Unie ter discussie te stellen. Vanuit meerdere overwegingen. Deze veiligheidsbehoefte heeft geleid tot een onderschikking van de belangen van en de democratische machtsuitoefening door de bevolkingen van Oost-Europa. Dat is een zaak, die principieel afgewezen moet worden. Deze veiligheidsbehoefte is gebaseerd op een gevoel van militaire en economische zwakte tegenover het sterkere NAVO-blok. Bij het bestaan van een globale pariteit tussen de twee machtsblokken, die - mede door militair-technologische ontwikkelingen - steeds meer het gevaar van oorlog inhoudt - zal deze veiligheidsbehoefte meer politiek gedefinieerd moeten worden en niet alleen militair. Politieke afspraken over een nieuw veiligheidssysteem in Europa moeten daarbij in de plaats komen van de huidige politiek-militaire deling, gebaseerd op Jalta. Een pan-Europese veiligheidsconferentie, zoals trouwens in het PSP verkiezingsprogramma opgenomen, biedt daarvoor een mogelijkheid.

Een andere grote mogelijkheid wordt geboden door een drastische vermindering van de bewapening in Europa. De vredesbewegingen hebben een belangrijke rol te spelen in het bespoedigen van de ontspanning. Eenzijdige stappen in het proces van wapenvermindering zijn vanuit dat oogpunt ook belangrijk om internationaal de manoeuvreerruimte van oppositiebewegingen in de Sovjet-Unie en Oost-Europese landen te vergroten.

Detente van onderop

We komen daarmee op een ander belangrijk aspect van de problematiek van ontspanning en ontwapening in Europa. Een deel van de oppositie- en dissidentenbeweging in Europa. Een deel van de oppositie- en dissidentenbeweging in de Sovjet-Unie en Oost-Europa staat zeer huiverig tegenover de West-Europese vredesbewegingen. Zij bepleiten vaak juist een militair sterk en krachtig optreden van de USA en van West-Europa om de Sovjet-Unie tot matiging op internationaal vlak en tot inwilliging

Warschau begin 1981

Foto: Taco Anema

van hun eisen op nationaal vlak te dwingen.

De vredesbewegingen in West-Europa bepleiten daarentegen juist een drasti-

sche demilitarisering als voorwaarde voor ontspanning in Europa en voor meer democratie in Oost-Europa.

Op die manier lijkt er een tegenstelling

te bestaan tussen democratie in Oost-Europa en ontspanning in Europa. Slechts het op gang brengen van een dialoog en intensieve contacten tussen de West-Europese vredesbewegingen en de dissidenten- en oppositiebewegingen in Oost-Europa kunnen duidelijk maken, dat het hier om een schijntegenstelling gaat. Dat in feite alleen maar detente van onderop, vanuit de bevolkingen tot ontspanning leidt.

HULP AAN POLEN

Op initiatief van de Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV) werd onlangs de 'Nederlandse Stichting Hulp Polen' opgericht. Vlak voor het ingrijpen van de Poolse militairen, in de nacht van 12 op 13 december j.l., bracht de voorzitter van het FNV, Wim Kok, op uitnodiging van Lech Walesa een bezoek aan Polen. Hij overlegde daar ondermeer over de wijze waarop vanuit Nederland hulp zou moeten worden geboden.

Naar aanleiding van de daarop volgende gebeurtenissen besloot de FNV aanvankelijk het starten van een hulpactie op te schorten. Op 21 december gaf het bestuur van het Europees Verbond van Vakverenigingen (EVV) een verklaring uit waarin onder andere stond dat de humanitaire- en voedselhulp moest worden doorgezet en dat er een apparaat zou moeten worden opgezet om te zorgen dat deze hulp het land ook daadwerkelijk zou bereiken. Dat was voor de FNV de reden het initiatief doorgang te laten vinden. Wim Kok heeft tijdens zijn bezoek een lijst met noodzakelijke medicijnen en voedselproducten gekregen. Het ligt in de bedoeling dat de hulpcampagne breed ondersteund gaat worden. Overleg daarover vindt op dit moment plaats.

Giften voor deze hulpcampagne kunnen worden gestort op post-

giro 133500 t.n.v. FNV/Amsterdam met vermelding van 'hulp aan Polen'.

POLEN KOMITEE OPGERICHT

Onlangs is officieel het Polen Komitee opgericht door een groep mensen die zich voornamelijk oriënteren op de PvdA, CPN, PPR en PSP. Deze groep heeft o.a. op 19 december j.l. de demonstratie in Amsterdam georganiseerd en op 14 januari j.l. een picket-line bij de Poolse ambassade in Den Haag, waarbij ook een gesprek is gevoerd met de Poolse ambassadeur en het comité om opheldering heeft gevraagd over het lot van de vele politieke gevangenen. In de toekomst zal het comité zich vooral gaan toeleggen op de volgende activiteiten:

- *Solidariteitsmanifestaties, te beginnen op 30 JANUARI, waarvoor nog overleg plaatsvindt met de FNV.*
- *Stimuleren van plaatselijke Polen komitees.*
- *Stimuleren van meningsvorming d.m.v. discussies over b.v. de vredesbeweging in relatie met oost-west vraagstukken.*
- *Fondsvorming t.b.v. de oppositie in Polen, vooral de vakbond Solidarnosc.*

Polen Komitee, Korte Marnixkade 4 II, 1013 HV Amsterdam, Tel.: (020) 268380, Giro: 1609.

Helmut Schmidt is tegen het ter discussie stellen van Jalta. Ook de Sovjet-Unie wil er niet van weten. Blijkbaar is er een bepaald objectief belang bij regeringsleiders om de huidige status quo in Europa te handhaven. Dat is begrijpelijk, als men weet, dat een wijziging van de status quo wijziging van de invloedssferen en van de grenzen in Europa steeds gepaard zijn gegaan met oorlog, gewapende conflicten en economische dwang.

Wijziging in de status quo, tot stand gebracht door staatleiders, werden steeds vanuit imperialistische overwegingen overwogen of hadden een imperialistische bijmaak. Voor die wijzigingen moet een staat goed uitgerust zijn en zijn tegenstander zwak. Zo is de situatie voor Helmut Schmidt en Breznev niet. Krachtige vredesbewegingen, sterke socialistische bewegingen, intensieve contacten tussen deze bewegingen en oppositiegroepen in Oost-Europa kunnen er voor zorgen, dat wijzigingen in de status quo, in het akkoord van Jalta, in een opheffing van de deling van Europa tot echte ontspanning en tot meer democratie leiden, en niet tot een nieuwe status quo, die tot nieuwe spanningen en nieuw oorlogsgevaar leidt. Solidarnosc is deze spanning meer dan waard.

de PSP en andere linkse partijen

De PSP heeft vurige verlangens. Van oudsher rode (socialistische) en pacifistische (geen kleur bekend). Later ook groene (ekologische). En tegenwoordig ook steeds meer paarse (feministische).

Maar hoe moeten al die verlangens gerealiseerd worden? De PSP is maar een kleine partij met zo'n 10.000 leden en slechts een paar procent van de kiezers achter zich. Is samenwerking met meer gematigde landelijke linkse partijen onvermijdelijk om ten minste delen van onze verlangens te verwezenlijken? Of leidt die samenwerking altijd tot een zodanige verwatering van onze verlangens dat ze niet meer de moeite waard is?

Binnen de PSP is buitenparlementaire samenwerking met andere progressieve partijen niet omstreden. Wel is er soms meningsverschil over deelname van 't CDA. Op parlementair nivo is de PSP 't eens over de uitsluiting van CDA en VVD. Wel bestaat er binnen de PSP meningsverschil over samenwerking op parlementair nivo met partijen als: D'66, PvdA, PPR en CPN. Op de 5e landelijke strategiedag op 20 februari 1982 (aanvang 10.30 uur) in gebouw Trianon, Oude Gracht 252 te Utrecht gaat het om deze problemen. Punten als: hoe beoordelen we als PSP de andere linkse partijen als CPN, PPR en de grote sociaal-demokratische partij, de PvdA. Plus de vraag wat we als PSP met D'66 aanmoeten.

Het zou goed zijn als de partij stellingen over deze ingewikkelde materie zou discussiëren. Gepoogd is de belangrijkste binnen de PSP levende opvattingen over linkse samenwerking te schetsen.

HET PRINCIPE VRAAGSTUK

stelling a: Vaste samenwerking (in de vorm van samenwerkingslijsten bij verkiezingen, coalitievorming, permanente overleg-organisaties) met andere linkse partijen is onnodig. Die andere partijen staan mijlenver van de PSP af. Vaste samenwerking met andere linkse partijen is dan ook een slechte zaak. Alleen op concrete punten is ad hoc samenwerking met andere partijen mogelijk.

Samenwerking met partijen die acties niet (helemaal) ondersteunen doet afbreuk aan machtsvorming. De PSP heeft hele goede ideeën, daarom moet je geen concessies doen, want dat bezoedelt de PSP. Bovendien is het bij samenwerkingslijsten niet meer mogelijk om de eigen aanhang van de PSP te registreren bij verkiezingen.

stelling b: De PSP beschouwt zich als onderdeel van de pluriforme linkse beweging in Nederland. Om (iets van) de verlangens van de PSP te verwezenlijken is vaste samenwerking met de andere linkse partijen nodig. De PSP kan haar verlangens niet alleen realiseren. De samenwerking met andere linkse partijen is moeizaam en moeilijk, maar wenselijk om meer politieke invloed uit te oefenen in de richting van onze verlangens.

1. VERHOUDING PSP-PPR

De PPR heeft vooral het profiel van een ekologischer partij. Ze is in de loop van haar 13 jarig bestaan naar links opgeschoven. Vriend en Vijand erkennen dat. Ze wil een brugfunctie vervullen tussen PSP en CPN aan de ene kant en PvdA en D'66 aan de andere kant. De inhoud van die brugfunctie blijft wat schimmig. De PPR heeft net als de PSP zo'n 10.000 leden.

stelling 1a: Samenwerking met de PPR is een slechte zaak. De groene PPR staat te ver af van de socialistische, pacifistische en feministische verlangens van de PSP. Bovendien is de PPR geneigd om bestuurlijke samenwerking met het CDA niet geheel uit te sluiten.

stelling 1b: Samenwerking met de PPR is een goede zaak. De groene PPR heeft in de loop der tijd steeds meer socialistische, pacifistische en feminis-

tsische elementen opgenomen, zij het dat jargon en stijl van politiek bedrijven blijven verschillen. De ervaringen van samenwerking op lokaal, regionaal nivo en bij acties zijn overwegend positief. Ook op landelijk nivo is het een goede zaak als er meer samenwerking komt.

2. VERHOUDING PSP-CPN

De CPN ondergaat sinds de val van Paul de Groot in 1977 een duidelijk veranderingsproces. Naast haar traditioneel rode profiel zijn er ook langzamerhand groene en paarse elementen in het beeld van de CPN gaan schuiven. Onduidelijk blijft in hoeverre de CPN het anti-militaristische kamp gaat versterken. De in vergelijking met het verleden verbeterde verstandhouding tussen PSP en CPN komt onder meer tot uiting in de lijstverbinding voor de Tweede Kamer verkiezingen in mei '81 en in de eerste samenwerkingslijsten op gemeentelijk en provinciaal nivo. Het vasthouden van de CPN aan het model van de mantel-organisaties bemoeilijkt met name op sociaal-economisch vlak de samenwerking. De CPN is organisatorisch sterk, waarschijnlijk meer dan 20.000 leden, maar zij heeft slechts beperkte elektorale aantrekkingskracht.

De CPN staat in vergelijking met 4 jaar geleden duidelijk veel kritischer ten aanzien van het reëel bestaande socialisme in Oost-Europa. Denk bijvoorbeeld aan de Moskouse berisping van de Waarheid in verband met de bericht-

geving over Polen. De CPN heeft ook demonstratief haar vertegenwoordiger op het kongres van de Tsjecho-slowaakse CP teruggetrokken.

stelling 2a: Samenwerking met de CPN is een slechte zaak. De CPN is intern niet democratisch georganiseerd. Het vasthouden aan het model van de mantel-organisaties maakt samenwerking in acties op gelijkwaardig nivo niet mogelijk. De CPN vaart op (lokaal) nivo soms een opportunistische koers in een poging invloed te krijgen binnen de nieuwe sociale bewegingen en ook binnen niet-socialistische milieus.

stelling 2b: Samenwerking met de CPN is een goede zaak. Er is een duidelijk, zij het voorzichtig, proces van liberalisatie en destalinisatie op gang gekomen binnen de CPN. Dat proces kan zich voortzetten in een interne demokratisering. Juist de samenwerking van een partij als de PSP met de CPN versterkt dat proces. Samenwerking bevordert de mogelijkheid gezamenlijk actie te voeren.

3. STELLINGNAME T.A.V. 'KLEIN LINKS'

'Klein links' is een onbevredigende term. Zij lijkt echter al ingeburgerd om de kleinere linkse partijen CPN, PSP en PPR mee aan te duiden. Zo'n term komt natuurlijk ook weer niet voor niets op. Zij duidt ook op een zekere politieke overeenstemming. Dat klopt ook. Denk maar aan gemeen-

schappelijke standpunten t.a.v. belangrijke zaken als kernenergie, kernwapens, abortus, handhaving van de sociale minima. Ook het feit dat de CPN, PSP en PPR niet in het kabinet Van Agt II zitten versterkt het beeld van een zekere politieke overeenstemming. En voor het eerst zullen er op gemeentelijk en provinciaal nivo gezamenlijke lijsten bij de verkiezingen worden ingediend.

stelling 3a: Nauwere samenwerking van CPN, PSP en PPR is een slechte zaak. De eigen identiteit van de PSP lijdt er maar onder. Alleen al op punten als anti-militarisme en economie zijn er zeer stevige meningsverschillen.

stelling 3b: Nauwere samenwerking van CPN, PSP en PPR is een goede zaak. Niet alleen omdat nauwere samenwerking van klein links betekent dat op veel grotere schaal dan bij afzonderlijke deelname aan de verkiezingen CPN, PSP en PPR hun stem kunnen laten horen en invloed uitoefenen in gemeenteraden en provinciale staten. Maar ook omdat de overeenstemming op de zeer belangrijke politieke punten als kernenergie, kernwapens en vrouwenbevrijding betekent dat het gezamenlijk optreden meer invloed op de regeringspolitiek garandeert. Juist omdat CPN, PSP en PPR sterk verbonden zijn met de vredesbeweging, de energiebeweging en ten dele de vrouwenbeweging. Nauwere samenwerking hoeft geen fusie te impliceren.

4. VERHOUDING PSP-PVDA

De PvdA is de grootste partij aan de linkerkant. De Nederlandse sociaal-demokratie is een opmerkelijk verschijnsel. Zij loopt in internationaal opzicht voorop en achterop tegelijk. Enerzijds heeft ze in vergelijking met haar Westeuropese zusterpartijen sterk progressieve trekken. Denk, bijv. aan de kernenergie. De Franse en Duitse sociaal-demokraten willen er nog steeds kerncentrales bij bouwen; de PvdA wil ze sluiten. Denk ook aan de kernwapens: de PvdA voert samen met anderen actie tegen het NAVO-besluit tot invoering van de nieuwe kernwapens. Mitterand en Schmidt staan pal voor de invoering van die wapens.

**STRATEGIE
DISKUSSIE**

Alleen het machtswoord van Den Uyl hield de PvdA van het I.K.V.-standpunt af. Geestelijk lijkt het grootste deel van het PvdA-kader afstand genomen te hebben van de NAVO. Alleen de sterk geradikaliseerde Britse Labour-partij overtreft de PvdA in haar anti-kernwapenstandpunt.

Anderzijds loopt de PvdA enorm achter bij haar Westeuropese zusterpartijen. De Franse en de Britse partij hebben oplossingen voor de sociaal-economische problemen die heel wat radicaler zijn dan de PvdA-gedachten. Zij willen het partikuliere ondernemerschap terugdringen (selektieve nationalisaties) en koopkracht handhaven. Aan de ene kant opteert de PvdA voor de verkiezingen voor een progressief kabinet zonder CDA. Maar aan de andere kant slikt de PvdA na de verkiezingen zowat al haar 'ononderhandelbare strijdpunten' in, terwille van een compromis met datzelfde CDA.

stelling 4a: Samenwerking met de PvdA is een slechte zaak. Sociaal-democraten zijn welhaast per definitie verraders van de goede zaak. Vaak steunen ze acties, demonstraties en stakingen slechts in beperkte mate en veelal proberen ze om de beweging van de mensen zelf af te remmen en in te kapselen. De PvdA durft of/en wil het kapitalisme niet wezenlijk aantasten.

stelling 4b: Samenwerking met de PvdA is moeilijk, maar noodzakelijk. Fundamenteel heeft de PvdA een tweeslachtig, weifelend karakter. Over vele belangrijke politieke punten is de PvdA intern sterk verdeeld. Alleen doordat ze zo'n grote partij zijn (ca. 100.000 leden en tussen de 23 en 33% van de stemmen) blijft 't bij elkaar. Juist vanwege haar tweeslachtige, weifelende karakter is de PvdA positief beïnvloedbaar door de politieke partijen ter linkerzijde en vooral door progressieve bewegingen als vredesbeweging, anti-kernenergiebeweging en vrouwenbeweging.

5. DE VERHOUDING PSP-D'66

D'66 lijkt voorlopig een blijvend element in de Nederlandse politiek. De PSP zal tot een nadere stellingname t.a.v. deze klub moeten komen. De democraten kunnen binnen de PSP niet op veel sympathie rekenen. Maar dat zal omgekeerd ook wel het geval zijn.

stelling 5a: D'66 is even behoudend als het CDA en de VVD. Alle met de mond beleden progressieve sier t.a.v. milieubescherming, vrouwenemancipatie, etc. ten spijt. Daarom moet samenwerking met D'66 net als met CDA en VVD worden uitgesloten.

stelling 5b: D'66 moet voorlopig het voordeel van de twijfel worden gegund. Voor het bereiken van progressieve meerderheden is D'66 (soms) nodig. Op sociaal-economisch gebied is D'66 slechts iets minder behoudend dan het CDA, maar op milieugebied en punten als democratisering is D'66 aanzienlijk progressiever dan het CDA. T.a.v. vrouwenemancipatie geldt hetzelfde.

En D'66 deed ook mee met de acties tegen de nieuwe kernraketten, zij het vooral onder de leuze: Geen nieuwe kernwapens; niet in Nederland, noch in Europa.

6. DE VERHOUDING VAN CPN, PSP EN PPR TOT DE PVD A

De PvdA is erg bang voor stemmenverlies naar de linkerzijde. Veel banger dan voor stemmenverlies naar D'66 toe. Immers met D'66 kunnen ze het altijd nog wel op een akkoordje gooien. (al merkt de PvdA nu in de regeringspraktijk dat D'66 veelal de zijde van het CDA kiest op sociaal-economisch gebied) Met 'klein links' tot een akkoord komen is veel moeilijker. Denk bijv. aan de kernwapens. De PSP zal geen enkele kerntaak slikken en ook voor CPN en PPR zal het slikken van kerntaken wel erg moeilijk zijn.

stelling 6a: Samenwerking is niet zinvol. De PSP kan het beste alleen haar houding ten opzichte van de PvdA bepalen. De raakvlakken met CPN en PPR zij niet fundamenteel anders dan die met de PvdA. Het elk afzonderlijk bepalen van een eigen houding t.o.v. de PvdA is het meest effectief.

stelling 6b: Samenwerking is wel zinvol. De PSP moet door volkomen vast te houden aan de hoofdeisen van de progressieve bewegingen het initiatief naar PPR en CPN nemen om te komen tot een nauwer samenwerkend blok links van de PvdA. Zo'n blok zou grote invloed op de PvdA uitoefenen met zo'n 50.000 leden, sterke wortels in die progressieve bewegingen en zeker meer dan 6% van de kiezers achter zich. Let wel: hier wordt niet voor fusie gepleit, maar alleen voor nauwere samenwerking op basis van onwrikbare hoofdpunten als: 'alle kernwapens de wereld uit, om te beginnen in Nederland', 'sluiting van de kerncentrales, inclusief de opwerkingsfabriek in Almelo', 'ruim baan voor arbeidstijdverkorting per dag', veiligstelling koopkracht minima, etc.

7. STRATEGIE VAN DE PSP T.A.V. DE LINKSE SAMENWERKING

Indien telkens de a-stellingen zijn gevolgd, dan is stelling 7 overbodig.

stelling 7: De PSP probeert de bestaande bestuursoverleggen van aan de ene kant CPN, PSP en PPR en aan de andere kant PSP, PPR, PvdA en EPV tot één links overleg te integreren. Dat ene linkse overleg moet behalve onderlinge programmatische discussies vooral de discussie met de progressieve bewegingen aangaan. Naast het gezamenlijk aktievoeren van partijpolitiek links en de progressieve bewegingen, mondt de openbare discussie hopelijk uit in gemeenschappelijke stellingname op grond van de hoofdpunten van de progressieve bewegingen. Met die gemeenschappelijke stellingname van links Nederland moet D'66 gedwongen worden te kiezen. Of meedoen met links Nederland of overlopen naar het rechtse blok van CDA en VVD.

EEN SERIEUS MACHTSALTERNATIEF

Nelis Oosterwijk (lid van de strategiecommissie) voerde over de verhouding van de PSP tot andere linkse partijen een gesprek met Erik Meijer (tot voor kort lid van het partijbestuur voor de landelijke coördinatie van het parlementaire werk).

Erik beschouwt zichzelf als een van de "harde socialisten" binnen de PSP. Hij laat zich niet door nieuwe modegrillen of door de aktualiteit van het moment afleiden van het einddoel: de volledige socialisatie van de produktiemiddelen en een totale ontwapening. Daarom is hij vaak opgetreden tegen sociaaldemokratiseringsverschijnselen binnen de PSP. Toch is hij een voorstander van nauwe samenwerking met andere linkse partijen en van het aangaan van bestuursverantwoordelijkheid.

Nelis: Maar is het dan niet vanzelfsprekend dat die "harde socialisten" hun handen niet vuil willen maken aan baantjes als minister, gedeputeerde, burgemeester of wethouder?

Erik: Het is de eerste taak van socialisten om een socialistische maatschappij tot stand te brengen. Niet ergens ver weg of over duizend jaar, maar hier en nu. Met het alleen maar vruchteloos blijven getuigen van je eigen gelijk bouw je hoogstens een sub-kultuurtje op: een kleine vriendenkring van mensen die zich samen terugtrekken uit de boze maatschappij. Zo'n opstelling is volstrekt ongevaarlijk voor de machthebbers en ontzettend elitair. We zeggen dat we opkomen voor de grote massa, maar in werkelijkheid snijden we ons zo van die massa af.

Nelis: Denk je echt dat tegenstanders van bestuursverantwoordelijkheid op korte termijn dat willen?

Erik: Nee, maar het is mijns inziens wel een onbedoeld gevolg van hun manier van werken. Je kunt alleen grote groepen mensen aantrekken en vasthouden voor je socialistische doeleinden als je erin slaagt, om op korte termijn resultaten te oogsten. Dat vereist het opbouwen van een meerderheid, die in toenemende mate greep krijgt op de economie en de staatsmacht. Door arbeiderskontrolle of zelfbeheer in de bedrijven, door de vorming van linkse gemeente- en provinciebesturen en zo mogelijk een min of meer progressieve regering. Voor het vormen van zo'n meerderheid moeten we ook diegenen meekrijgen die wel aan de linkerzijde staan, maar minder uitgesproken socialistische opvattingen hebben dan wijzelf. Dus ook de PvdA en de gehele vakbeweging.

Nelis: Is er in jouw opvatting dan nog wel plaats voor zelfstandige kleine linkse minderheidspartijen, zoals de PSP?

Erik: Ja, het is zelfs een bittere noodzaak. Dat zelfstandige bestaan is geen vrijwillige keuze; het wordt ons opgedrongen. De oprichting van zowel de PSP als de CPN is - met een tijdsverschil van een halve eeuw - geprovoceerd door de leiding van de sociaal-demokratie. Die maakte het linkervleugels onmogelijk om zich binnen de massapartij te handhaven, zonder monddood gemaakt te worden. De PvdA is niet bereid en in staat om op eigen kracht de overgang naar het socialisme te bewerkstelligen. Er blijft een buitenboordmotor nodig.

Nelis: Denk je dat de PSP sterk genoeg is om die rol serieus te kunnen vervullen?

Erik: Nee. De sociaaldemokratie blijft onevenredig sterk, zolang de krachten aan haar linkerzijde er niet in slagen om zelf aantrekkelijker te worden voor een groter deel van de arbeidersklasse. In de jaren '70 hebben PSP, CPN en PPR zelfs een groot deel van hun oorspronkelijke arbeidersaanhang verloren aan de PvdA. Toch bestaat er ook bij het PvdA-kiezerspubliek een grote onvrede over het regeerbeleid van die partij en haar compromissen naar rechts. Velen zijn het best met linksere opvattingen eens, maar zien een splinterpartij terecht niet als een serieus machtsalternatief. Zij kiezen alleen voor een partij die al op korte termijn werkelijk iets in hun voordeel kan veranderen.

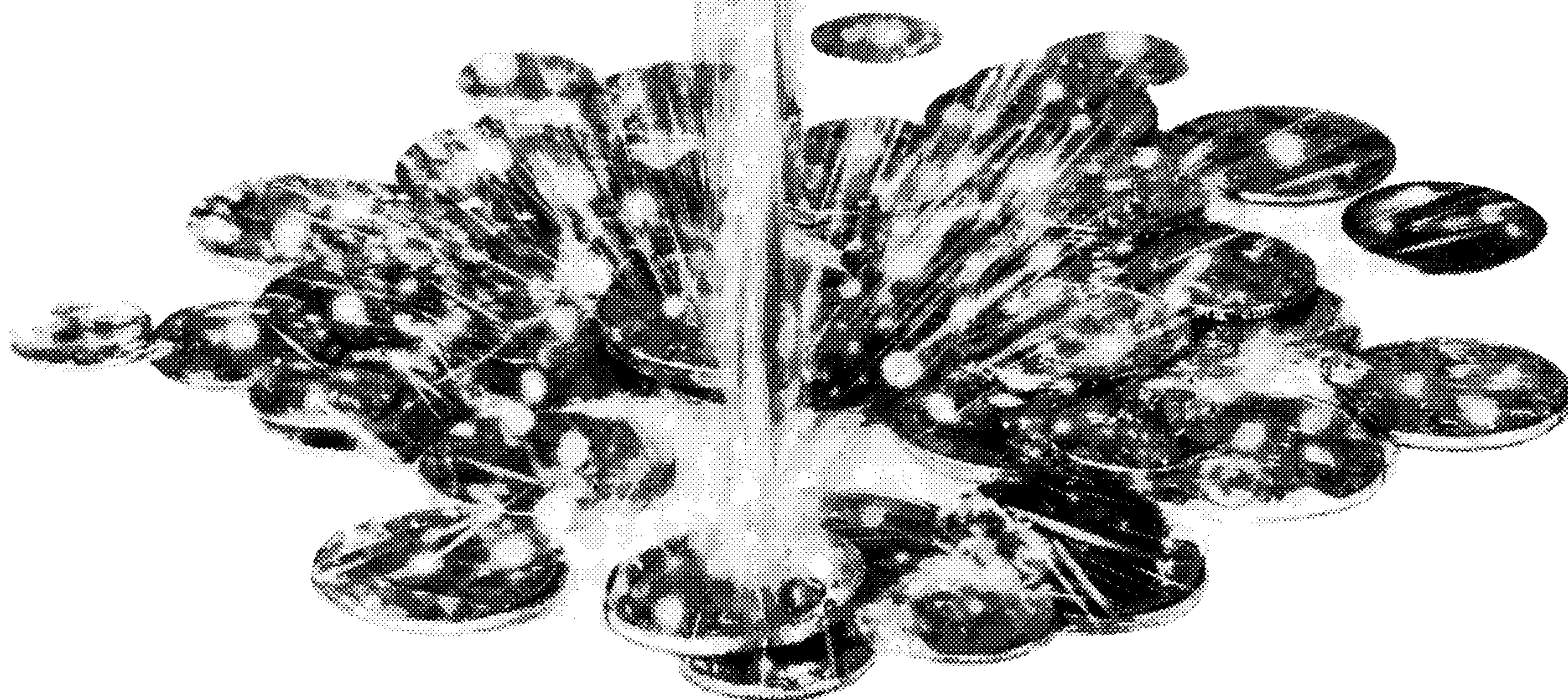
Nelis: Hoe kan de PSP dan sterk genoeg worden?

Erik: In 1966 had de PSP zuigkracht op de PvdA, in 1970 had de CPN dat en in 1974 de PPR. Ook al hebben die drie partijen zich redelijk hersteld van de in 1977 door de PvdA uitgedeelde klap, ze hebben nu toch elk veel minder kiezers dan vroeger. Nu kunnen we alleen nog maar samen een alternatief vormen en zuigkracht uitoefenen. Ik verwacht niet dat PSP, CPN of PPR op eigen kracht groot genoeg zullen worden om op een zinvolle wijze met de PvdA te kunnen samenwerken. Het is waanzin dat jarenlang bestuurders van PSP, CPN en PPR beweerden dat hun partij meer dan enige andere de ideale samenwerkingspartner voor de PvdA was. De PvdA kan om dat geveel alleen maar lachten, en speelt die machteloze kleine linkse partijtjes tegen elkaar uit. Zoals in Amsterdam, waar ze samen van de helft van de wethouderszetels tot nul konden worden teruggedrongen.

Nelis: Bedoel je daarmee dat samenwerking met de PvdA alleen kan

**STRATEGIE
DISKUSSIE**

Hoe schoon is de rente op uw spaargeld?

U legt af en toe een bedragje opzij. Sparen. U hebt dus een rekening bij een spaarbank of bij een gewone bank. Daar zijn ze blij met uw geld. En ze bieden u de hoogst mogelijke rente. Zodat uw spaargeld groeit. Vandaag de dag harder dan ooit, want de rente is hoog.

Maar wat gebeurt er met dat geld? Spaarbank of bank gebruiken het. Gaan het beleggen. Om daarmee voldoende rentewinst te kunnen maken om u straks uw rente te kunnen uitbetalen.

Maar... waar wordt dat geld belegd? Weet u dat? Beleggen ze uw spaargeld in zaken die indruisen tegen uw geweten? Beleggen ze uw geld in Zuid-Afrika. Of in Chili?

Als u daar toch een beetje nerveus van wordt, dan is er een goede oplossing: sparen bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een bank die het hart links draagt. Een bank die selectief belegt - en toch een prima rente geeft. Niet meer, maar zeker niet minder dan elders. Maar bij de ASN heeft u één zekerheid extra: uw geld wordt grotendeels in sociaal verantwoorde projecten belegd. In woningbouw of peuterspeelzaal of vele andere sociaalculturele projecten. Uw geld wordt dus goed belegd. Zodat uw rente schoon is en uw spaargeld goede dingen bewerkstelligt.

Sparen bij de ASN

**is sparen via uw girorekening.
Doe het nú: u krijgt f. 7,50 premie!**

Als u voor 1 juli 1982 een renterekening bij de ASN opent met

tenminste f. 50,- als eerste inleg, ontvangt u een premie van f. 7,50.

Bon

Naam en voorletter(s): _____

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

Postgirorekening: _____

wenst bij de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND
een renterekening te openen.

Stuur deze bon in open enveloppe zonder postzegel aan
**Algemene Spaarbank voor Nederland,
Antwoordnummer 1188, 2500 VB Den Haag.**
U kunt ook bellen: 070-47 01 81. Of ons bezoeken:
Rijnstraat 28, Den Haag (vlak bij het Centraal Station)

101

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND

geeft rente zonder bijsmaak.

vervolg van pagina 11

leiden tot stappen naar het socialisme als eerst PSP, CPN en PPR een gezamenlijk blok vormen?

Erik: Ja. Je kunt alleen maar samenwerken vanuit een positie van kracht. En voor de PvdA betekent kracht niet alleen dat je in staat bent tot buitenparlementaire actie. Voor haar telt minstens zo sterk of je veel parlementaire zetels bezit, of je een uitvoerbaar beleid weet aan te bieden en of je een serieuze konkurrent bent die de arbeiders naar zich toe kan trekken. De afgelopen jaren stelde 'klein links' in dat opzicht weinig voor, terwijl een lege huls als D'66 wél invloed kreeg op het PvdA-beleid.

Nelis: *Ontken jij door jouw nadruk op die blokvorming dan niet de verschillen, die er nog steeds tussen PSP, CPN en PPR bestaan?*

Erik: Veel oude verschillen smelten op het ogenblik weg. De CPN denkt tegenwoordig over militaire blokken, de USSR, het milieu, de republiek en het arbeiderszelfbeheer net zoals de PSP. En de PPR komt, na haar grootheidswaan uit de tijd van het kabinet Den Uyl, weer terug op haar linkse koers van 10 jaar geleden. Op grond van die koers heb ik toen al gepleit voor een fusie tussen PSP en PPR. Natuurlijk bestaat er binnen elk van die drie partijen wel een minderheid die de verschillen graag aandikt. Binnen de PSP zijn dat de min of meer anarchistisch ingestelden, die vinden dat CPN en PPR te veel belang hechten aan de strijd om de staatsmacht. In de CPN is het een deel van de gestaalde kaders, dat de anderen te weinig tegenkomt in de klassenstrijd en moeite heeft met de nieuwe koers van de eigen partij. En in de PPR zijn het de Godebald-aanhangers en de niet-socialistische ekologisten, die de strijd om het eigendom van de produktiemiddelen een ondergeschikte zaak vinden. Elk van die stromingen zou het eigen minderheidsstandpunt graag uitroepen tot het meest wezenlijke van de 'eigen identiteit' van hun partij.

Nelis: *Is het dan niet hun goed recht om dat te willen? Anarchisten, stalinisten en ekologisten hebben toch ook het recht om zich te organiseren?*

Erik: Zeker. Maar de partij die aan zo'n identiteit toegeeft, schrompelt op den duur weg tot een dwergpartij van SP- of IKB-formaat en laat de massa over aan de PvdA. De grote meerderheid van de leden van PSP, CPN en PPR zou elkaar best kunnen vinden in een partij zoals de sterke Deense Socialistische Volkspartij of de Noorse Socialistische Linkspartij.

Nelis: *Jij streeft dus naar een fusie van de drie partijen van klein links?*

Erik: Niet direkt fusie. Als die er komt, vergt dat eerst nog wel een groeiproces van vijf tot tien jaar. We moeten elkaar eerst beter leren kennen door onderlinge discussies, een gezamenlijke inbreng in massa-acties, in gezamenlijke raads- en statenfrakties en een gezamenlijke deelname aan de Euro-verkiezingen. Ondertussen kunnen we een gezamenlijke opstelling ten opzichte van de PvdA en de regeermacht ontwikkelen. Als dat gebeurd is, lijkt het mij zinloos om nog langer gescheiden verder te gaan. Dan zal de basis van de drie partijen, zonodig tegen achterop lopende leidingen in, de eenheid afdwingen.

MACHTSVORMING MAAR WAARTOE

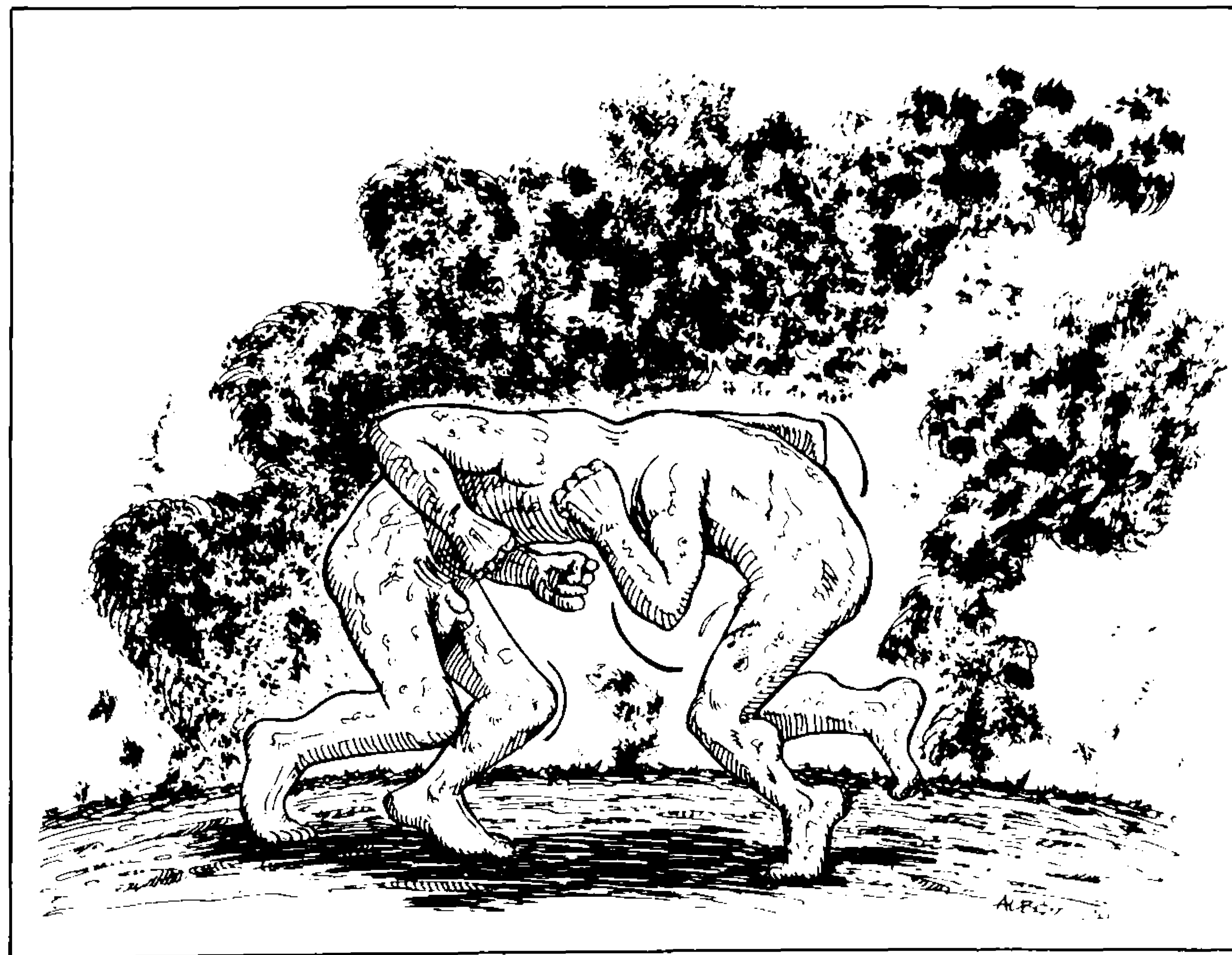
Graag hadden we in dit strategiekatern ook een tegenstander van verregaande partijpolitieke samenwerking aan het woord gelaten. Maar helaas, we zijn er niet in geslaagd dit nog tijdig te regelen. In het onderstaande willen we toch proberen enkele kritische kanttekeningen bij de samenwerkingsstrategie te plaatsen.

Bij de ideeën over samenwerking met andere linkse partijen nemen die over de samenwerking van 'klein links' een bijzondere plaats in. Het gaat hierbij namelijk niet uitsluitend om samenwerking, omdat we politiek zo dicht bij elkaar zouden staan en gezamenlijk meer invloed zouden kunnen uitoefenen in parlementaire organen. En ook gaat het niet direkt om de vorming van een linkse eenheid tegenover rechts. De 'klein-linkse' samenwerking wordt bepleit, niet om parlementair meer invloed te hebben, niet om één vuist te vormen tegen rechts, maar om pressie uit te oefenen op onze grote sociaal-democratische halfbroer, de PvdA.

Daarbij gaat het dan om twee dingen tegelijk. Enerzijds willen we door de PvdA serieus genomen worden als

dialektici onder ons misschien wel aan: verscherping van de tegenstellingen binnen links om linkse samenwerking te bereiken, en medebeheer van de kapitalistische samenleving om het socialisme te bereiken. Het is echter de vraag, wat dit soort dialektiek nog met de maatschappelijke realiteit en de tegenstellingen dáarin te maken heeft.

In die maatschappelijke tegenstellingen spelen op dit moment, meer dan de politieke partijen, de sociale bewegingen een rol. De voorstanders van nauwe samenwerkingsverbanden is dit niet ontgaan. Door samen te werken, zouden we met meer kracht voor de eisen van de linkse sociale bewegingen op kunnen komen, meer resultaten kunnen binnenhalen voor die bewegingen, ons beter waar kunnen maken, ons bewijzen naar die bewegingen toe. En hopelijk keren de aktievoerders dan weer terug in de politieke moederschoot van de partijen. Laten we er van uitgaan dat het deze voorstanders wel degelijk te doen is om inhoudelijke politieke resultaten, en niet om een politiek prestigeobjekt. Maar het is dan wel beangstigend dat de mogelijkheden voor zulke resultaten hoofdzakelijk worden gemeten en voorgesteld in stemmen, zetels en bestuursverantwoordelijkheid. Waarom wordt zo voetstoots aangenomen, dat de zachte kussens van de parlementaire macht voldoende zijn om rechts te smoren, waar het met de harde oppositiebankjes niet geveld kan worden?

mogelijke regeringspartner. Anderzijds willen we ontevreden linkse PvdA-stemmers een serieus alternatief bieden voor diezelfde PvdA, en onze eigen macht ten koste van diezelfde PvdA vergroten. De dreiging van dit laatste moet tot dat eerste leiden. Dat eerste, de regeringssamenwerking, de bestuursverantwoordelijkheid van de PSP op korte termijn, is nodig om onze socialistische doeleinden te verwezenlijken. Als zodanig spreekt deze strategie de

Sinds wanneer gaan socialisten er van uit dat een uiterst geringe parlementaire politieke verschuiving naar links (want meer zal het de eerstkomende tijd echt niet zijn) voldoende is om wezenlijke politieke veranderingen tot stand te brengen? En dat dan nog wel in samenwerking met partners, waarvan een niet te verwaarlozen aantal zulke veranderingen al gewoon niet voorstaat? Een moeilijke weg vol offers wordt ons voorgehouden, een

weg vol concessies, eerst naar PPR en CPN toe, dan gezamenlijke concessies naar de PvdA toe, en dan met de PvdA samen naar D'66 toe, - en dan tenslotte nog eens naar de economische machthebbers toe. En dat moet ons geloofwaardig maken bij de sociale bewegingen?

Wat moeten we dan? Machteloos getuigen? Het is wat bevreedend te vernemen dat dat het enige alternatief zou zijn voor de PSP. Ten eerst omdat we nou eenmaal een socialistische partij zijn. Dat houdt onder andere ook in, dat we vinden dat binnen een kapitalistisch stelsel een aantal essentiële beleidsterreinen in feite buiten het parlementaire machtsbereik liggen. We trekken daar ook de konsekventies uit door ons ook buitenparlementair strijdbaar op te stellen. En op dit moment gebeurt daar toch wel wat meer dan alleen machteloos getuigen. Ten tweede omdat we wel degelijk een politieke partij zijn, die aan de verkiezingen deelneemt en via de vertegenwoordigende lichamen invloed wil uitoefenen in de zin van ons programma. Hoe? Door te getuigen van onze standpunten; ze zijn het waard. Door ontmaskering van hypocriet beleid. Maar ook door samenwerking op die punten waarop en met die partijen waarmee samenwerking mogelijk is. Dat zal vaak met de CPN en/of de PPR zijn, maar niet altijd. En wanneer die partijen hun programma en hun politieke activiteiten even serieus nemen als wij de onze, is daar geen speciaal eenheidsverband voor nodig. Want wat is tenslotte een geloofwaardiger en hoopgevender socialistisch perspectief, samenwerking vanuit de eigen identiteit of samenwerking vanuit verdoezelend kompromis?

Laten we beginnen de andere linkse partijen serieus te nemen. Dat zijn geen dwalenden, die het licht nog niet gezien hebben maar het eigenlijk wel met ons eens zijn. Het zijn ook geen verraders van de goede zaak, die we tot inkeer moeten brengen. Het zijn gewoon partijen die een andere zaak voorstaan dan wij. En laten we dan vervolgens de energie die in het in stand houden van zo'n eenheidsomhulsel zou gaan zitten, in de verwezenlijking van ons programma steken, binnen de parlementaire organen, maar ook daarbuiten. Tenslotte gaat het niet om de verovering van machtssymbolen door partijen. Mensen moeten gezamenlijk macht veroveren over hun eigen situatie. En in die strijd moet de PSP niet de rol spelen van bemiddelaar naar de machthebbers of naar de PvdA toe, maar die van medestrijdende. En alleen binnen die strijd is samenwerking met andere partijen mogelijk.

**STRATEGIE
DISKUSSIE**

PSP LOKAAL**VRIJE MENINGSUITING OP DE MUUR**

Woensdag 9 december moesten een aantal PSP-ers terechtstaan voor het kantongerecht in Enschede.

Dit was het zoveelste proces in een reeks, die al vele jaren duurt, gericht tegen het plakken. De inzet is het recht om vrij onze mening naar voren te brengen. Als niet-kommerciële organisatie hebben wij niet de mogelijkheid om via advertenties of dure reclameborden onze mening te verkondigen. Hetzelfde geldt voor andere organisaties zoals de wereldwinkel, die eveneens op die dag terecht moest staan.

De Twentse plakkers hadden elkaar op dit punt gevonden en vormden een werkgroep, die gezamenlijk de voorbereiding van dit proces verzorgde. Een noodzakelijke vorm van zelfhulp, aangezien het niet mogelijk was om via het bureau voor rechtshulp een gratis advocaat te krijgen.

De gevolgde werkwijze was via het verzamelen van materiaal van eerder gevoerde processen inzicht te krijgen in het gebruik van de juridische kretologie en te zien op welke argumenten in het verleden positieve uitspraken door de verschillende rechtbanken zijn gedaan.

Enkele mensen, die in het verleden met wisselend succes dezelfde situatie hadden meegemaakt, verstrekten informatie, evenals een advocatenkollektief in het zuiden des lands. Verder onderzoek bestond uit het napluizen van materiaal in bibliotheken.

De argumenten van de officier van justitie waren ontleend aan het in strijd zijn met de openbare orde van het fenomeen plakken. Bijna alle en in ieder geval de Twentse APV's (APV= algemene politie verordening) hebben onder het hoofdstuk Openbare Orde artikelen opgenomen, waarbij het plakken verboden wordt en zelfs ook het op straat lopen met bv. lijm en/of affiches. Dit wordt dan weer beperkt als je kunt aantonen dat het niet voor illegaal plakken bedoeld is. Een emmer lijm mag dus wel als je kunt aantonen, dat je bij je moeder gaat behangen. Maar aangezien onze affiches te mooi waren voor behang, en de diverse familieleden te ver uit de buurt woonden, gaf dit geen argument om ergens anders te gaan "behangen".

Over bleef dus een beroep te doen op het grondwettelijke recht van vrije meningsuiting (art. 7), dat bevestigd wordt door de Conventie ter bescherming van de Rechten van de Mens. Door ons werd gesteld, dat de overheid dit recht moet interpreteren als een bescherming van het individu t.o.v. de overheid, en het niet mag beperken in het belang van de openbare orde. Verder werd melding gemaakt van de pogingen in het belang van de openbare orde. Verder werd melding gemaakt van de pogingen om langs legale weg plakmogelijkheden te krijgen, maar dat is tot nu toe niet gelukt, op enkele onopvallende plakmogelijkheden in Hengelo na. Enschede heeft het tot nu toe totaal tegengehouden. Ondanks onze goede wil bleef er dus niets anders over.

De suggestie dat het plakken wel vrij is, omdat alleen maar de toestemming nodig is van de eigenaar van het object,

ONDERSTE BOVEN

Met ingang van dit nummer introduceert BEVRIJDING de rubriek *Ondersteboven*. Deze rubriek is (gedeeltelijk) bedoeld voor berichten over bijeenkomsten, manifestaties en andere activiteiten. Daarnaast is er ruimte voor aankondigingen van door de partij uitgegeven brochures en tijdschriften. Ook korte artikelen over plaatselijke en regionale activiteiten en akties van afdelingen en gewesten van de PSP, alsook van aan haar verwante organisaties en komitees, horen in deze rubriek thuis.

Kopij voor ondersteboven kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding t.a.v. rubriek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

werd bestreden door aan te tonen dat noch de PSP, noch vergelijkbare organisaties in het bezit zijn van dergelijke objecten en er dus sprake is van inperking van het recht op vrije meningsuiting, aangezien het alleen maar gereserveerd is voor de eigenaar. Indien deze processen onverhoopt negatief uitvallen, zal hoger beroep worden aangetekend, waarvoor dan wel een gratis advocaat verkregen kan worden.

Dick Turk

PLAKKEN

De themagroep Justitie en Politie wil graag op de hoogte gehouden worden van allerlei problemen die zijn ontstaan of kunnen ontstaan m.b.t. de plaatselijke politieverordeningen over het plakken van affiches. Informatie daarover kun je zenden aan: PSP-JUPOL, t.a.v. Paul Speet, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

REKTIKATIE

In Bevrijding nr. 23 riep de Geschiedeniswerkgroep op om fotomateriaal over de geschiedenis van de partij af te staan als illustratiemateriaal voor het boek over 25 jaar PSP dat in mei a.s. verschijnt. Bij deze oproep stond een foutief telefoonnummer vermeld. Het moet zijn: 08340-32318 (Peter Kruizinga).

PARTIJRAAD

In het vorige nummer is de voorzitter van de partijraad in de mond gelegd dat er stukken gepasseerd moeten worden en dat het partijbestuur geen beleid maakt. Deze onzin is te wijten aan enkele zetfouten. Er behoort te staan (pag. 7, laatste kolom, 3e alinea): Voorzitter Marko Mazeland tijdens de schorsing: "Wij zijn er om de stukken snel te laten passeren. We kunnen het partijbestuur sturen, maar dáár wordt het beleid gemaakt."

PSP BIJEENKOMSTEN**STUDIEDAG**

Op zaterdag 30 januari organiseert de SVS een studiedag over gemeentepolitiek onder het motto "Tussen lokalisme en socialisme".

Op deze dag worden inleidingen gehouden over de taken van de PSP in de gemeentepolitiek en, in groepen, over 4 deelonderwerpen die in het boekje aan bod komen, waarbij meerdere hoofdstukken tesamen worden genomen: democratisering wonen, welzijn en beheer. Mensen die deze dag willen bijwonen worden verzocht zich voor 20 januari schriftelijk bij de SVS op te geven, Postbus 700 Amsterdam. Men krijgt dan een programma van de dag alsmede het boekje "Tussen lokalisme en socialisme" toegezonden, plus een rekening van f 12,50.

Van deze dag zal ook een verslag verschijnen. Dit verslag kan besteld worden door storting van f 2,50 op giro 3481995 van de SVS onder vermelding van 'verslag 30 jan.'

PSP UITGAVEN**VERZORGINGSSTAAT**

Een dezer dagen verschijnt het verslag van de landelijke themadag over de problemen van de kwartaire sektor. De dag werd gehouden op 10 oktober j.l. in Utrecht onder de titel "Ongeletterd, ongelukkig en ongezond. Helpen hulpverlener en leerkracht?"

Het verslag is te bestellen door f3,50 over te maken op postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam met vermelding "Verslag Verzorgingsstaat"

HOE SOCIALISTISCH KAN GEMEENTEPOLITIEK ZIJN?

Onder deze titel is enkele maanden geleden een SVS bulletin verschenen. Het is een, enigszins aangepaste, overdruk van een serie artikelen die eerder is verschenen in het gewestblad van de PSP Gooi en Vechtstreek. In dit 26 pagina's tellende bulletin wordt ingegaan op de opvattingen van SDAP/PvdA, CPN en PSP over gemeentepolitiek; de positie van de gemeenten ingeklemd tussen staat en kapitaal, de kenmerken en de strategie van een socialistische gemeentepolitiek. Dit bulletin is verkrijgbaar

door storting van f 3,- op gironummer 3481995 onder vermelding van 'SVS bulletin nr. 40.'

THEMAGROEPEN**ONDERWIJS**

De landelijke onderwijsthemagroep werkt aan de voorbereiding van 3 landelijke themadagen:

- één over medezeggenschap in het onderwijs (20 feb. 1982), die de start moet worden van een actie gericht op wijziging van de wet die op 15 december door de Eerste Kamer is aangenomen.

- één over de middenschoolplannen die in januari bekend zullen worden gemaakt. PSP-standpuntbepaling.

(maart)

- één over onderwijs en arbeidsmarkt. Idem. (mei)

PSP(st)ers die willen helpen met de voorbereiding zijn welkom.

De onderwijsbulletins 8 en 9 zijn uit. No. 10 verschijnt binnenkort. Artikelen over:

- gemeenteraadsprogramma's 1982, medezeggenschap in het onderwijs, leerplicht, vredesopvoeding.

Abonneer je op no 10 t/m 15 door storting van f 12,50 op giro 3731901 t.n.v. H. v. Noordenburg, Amsterdam. Onder vermelding van "Onderwijsbulletin 10/15"

Alle inlichtingen: Herman van Noordenburg, Rustenburgerstr. 262", 1073 GK Amsterdam. 020 - 73 82 11.

EEN HANDIKAP IS WEL GENOEG

Eén handicap is wel genoeg. Dat is de titel van het zwartboek dat op 28 november tijdens een manifestatie van gehandikapt zou worden aangeboden aan de Stichting Nationale Commissie Internationaal Jaar van Gehandikapt 1981. Het bleef echter bij een plan. De Nationale Commissie liet het helaas afweten omdat "manifestaties als de uwe door hun confronterend karakter en door hun specifieke strijdbaarheid de noodzakelijke dialoog niet dichterbij brengen". De Nationale Commissie was alleen bereid initiatieven te ondersteunen die door gehandikapt en niet-gehandikapt gezamenlijk werden ondernomen. Over betutteling gesproken!

Geen geld voor strijdbare gehandikapt

Het Ministerie van Volksgezondheid had in het kader van het jaar van de gehandikapte zo'n 2 1/2 miljoen beschikbaar gesteld voor de Nationale Commissie. Nou is dat bedrag niet om over naar huis te schrijven gezien de achterstanden. Zeker niet als je bekijkt dat er in het jaar van de gehandikapt volop bezuinigd wordt op voorzieningen voor gehandikapt. Alleen al een eigen bijdrage geneesmiddelen en A.W.B.Z. (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten) levert de schatkist zo'n 285 miljoen op. Daar kan dus makkelijk 2 1/2 vanaf in het kader van het jaar van de gehandikapte. Maar, gehandikapt die vechten voor rechten op wonen, onderwijs,

openbaar vervoer, toegankelijkheid enz. vallen buiten de subsidie-normen. Tenslotte was dat op de manifestatie, waar zo'n 500 mensen waren, ook de gevestigde gehandicaptenorganisaties zoals de A.N.I.B. het lieten afweten. Klaarblijkelijk moeten nog erg veel mensen eraan wennen dat gehandicapten zelf voor hun rechten gaan opkomen en dat gehandicapten zelf de discussie op "politiek nivo" gaan brengen. Want, laat dat dan wel duidelijk zijn, tot op heden heeft bijna iedere politieke partij het wat betreft gehandikaptenzaken laten afweten. Van CDA tot PSP. Incidentele beslissingen daargelaten.

En de PSP dan?

Ook de PSP heeft het behoorlijk laten afweten als het gaat om gehandikaptenzaken. Inmiddels hebben een aantal mensen binnen de PSP (wel- en niet-gehandikapt) het initiatief genomen om te komen tot een landelijke werkgroep gehandikaptensbeleid.

Het initiatief daartoe is ontstaan binnen de PSP-afdeling Arnhem. Bij de voorbereiding van het verkiezingsprogramma voor de Gemeenteraadsverkiezingen van 1982 bleek dat ook de PSP nog weinig heeft nagedacht over gehandikaptenzaken. Zowel plaatselijk als landelijk. Gehandicapten en niet-gehandicapten kunnen als ze hier iets aan willen gaan doen contact opnemen met: Hein Raat (secr. Gezondheidszorg in het Partijbestuur van de PSP) tel.: 020 - 64 49 87 of Peter Vught, Loppersumhof 42, 6835 MA Arnhem, tel.: 085 - 21 98 91.

PETER VUGHT

Het Zwartboek 'Eén handicap is wel genoeg' is te verkrijgen door f5,- over te maken op postgiro 1958986 t.n.v. Stichting Landelijke Manifestatie Gehandicapten te Eindhoven met vermelding van 'Zwartboek'.

VREDESGROEPEN

KERK EN VREDE

Op zaterdag 30 januari 1982 vindt er een werkdag van Kerk en Vrede plaats. Het thema van deze werkdag is: "Geweldloze aktie". Tijdens deze dag staan twee vragen centraal:
- Het waarom van geweldloze aktie,
- Het hoe en waarom van strategie in geweldloze aktie.

Tijdens het morgenprogramma zullen Bert ter Schegget en Piet Reckman elk een inleiding houden waarin diverse aspecten van genoemde thema's aan de orde komen. Elke spreker zal de problematiek benaderen vanuit de eigen deskundigheid.

In het middagprogramma zullen de inleidingen verwerkt worden aan de hand van concrete vragen over geweldloze aktie. Verschillende groepen krijgen opdrachten als: welke aktie moet er ondernomen als in 1984 (of eerder) blijkt dat Nederland toch nieuwe kernwapens zal plaatsen, en: Welke aktie kan er ondernomen worden om protest tegen (kern)bewapening politiek te vertalen.

De werkdag vindt plaats in de ruimte van het College de Klop te Utrecht en begint om 10.00 uur. De kosten voor deze bedragen f 10,-.

VOOR OPGAVE EN VERDERE INFORMATIE: KERK en VREDE, UTRECHTSEWEG 159, 3818 ED AMERSFOORT. TEL: 033 - 10445.

WAARHEEN MET DE VREDESBEWEGING?

't Kan Anders organiseert op zaterdag 30 januari 1982 een openbare bijeenkomst waarop de vraag centraal staat: Hoe verder na 21 november?

Met name de rol van de radikaal-pacifistische vredesgroepen zal besproken worden. Vertegenwoordigers van zowel de brede (IKV, Humanisties Vredesberaad) als de radikaal-pacifistische vredesbeweging (Kerk en Vrede, Vereniging Dienstweigeraars) zullen reageren op stellingen die geponeerd worden door Hans Wiebenga en Henk Branderhorst. Ook de bezoekers kunnen zich natuurlijk in de discussie mengen.

De discussiemiddag vindt plaats op zaterdag 30 januari in de Amershof, Snouckaertlaan 11, Amersfoort (8 min. lopen van het station). De aanvang is om 13.30 uur.

LIEVE VREDE

(Liedjes tegen oorlog en geweld)

Dertig liedjes met akkoorden, verzameld door Wim Harms. Oude en nieuwe, van 1890 tot 1981. Enkele namen: Dirk Witte, Kees Boeke, Pete Seeger, Bob Dylan, George Noordanus, Wolf Bierman. Behalve muziek, teksten en veel illustraties wordt ieder lied ook in 't kort in zijn tijd geplaatst. De bundel is een uitgave van 't Kan Anders, en is te bestellen door overmaken van f 10,- op giro 3772349, ten name van 't Kan Anders in Delft, onder vermelding van: 'Lieve Vrede'.

AKTIES

AKTIE TEGEN AWACS

Vlak over de grens bij het Zuid-Limburgse Schinveld is in aanbouw de vliegbasis voor het NAVO radarsysteem AWACS. Tegen de komst van AWACS is jarenlang door de plaatselijke bevolking en vredesbeweging in de regio

strijd gevoerd. In en buiten de Tweede Kamer heeft de PSP deze akties ondersteund. Regering en provinciaal bestuur van Limburg hebben de bezwaren naast zich neergelegd. AWACS zou en moest doorgaan.

Op 5 februari a.s. zal het eerste AWACS radarvliegtuig arriveren. De aktiegroepen uit de regio zullen de opening van het AWACS-projekt niet onopgemerkt voorbij laten gaan. Samen met de Duitse vredesbeweging in de regio worden akties gepland onder het motto: "Sla de handen ineen tegen AWACS en tegen de kernwapens". Voor nadere informatie over de akties kan men zich wenden tot de volgende telefoonnummers: 045 - 255464 / 257872.

3e WERELD

MENSENRECHTEN IN DE DERDE WERELD EN WIJ

"Je hoort vaak: 'Er zijn zoveel landen waar de mensenrechten worden geschonden. Het is toch onmogelijk al die landen te boycotten? Met wie kunnen we dan nog wel handel drijven?'

Toch is het wel mogelijk verder onderscheid te maken. En wel door het mensenrechtenbeleid speciaal te richten op die landen waar zich een situatie voordoet van grove en systematische schending van de mensenrechten en waar gebleken is dat uitsluitend politieke druk toereikend is om de situatie te verbeteren."

Dit is een citaat uit de uitstekende brochure 'Nederland en de mensenrechten in de derde wereld', een uitgave van HIVOS, het Humanistisch Instituut voor Ontwikkelingssamenwerking. De brochure verscheen in september 1980 en beleefde reeds haar tweede druk. En terecht, want op een rustige wijze worden, onderbouwd met zeer veel feitenmateriaal, de bekende reacties en drogredenen vanuit de hoek van de regering onderuit gehaald. De brochure begint met wat de mensenrechten zijn in de derde wereld, waarbij economische, sociale, politieke en burgerlijke rechten

(advertentie)

NATIONAAL HEKEL KABARET

in nieuwe samenstelling, een totaal nieuw programma met schitterende tanden:

HET GROTE TERUG

'n programma voor de middellange afstand
odeon, singel 460 (249711)
26 jan. - 6 febr. (beh. zo/ma)

aan de orde komen. In het deel over 'Mensenrechten en politieke relaties' komen de bevrijdingsbewegingen, het militair optreden (van de Amerikanen in Latijns Amerika, de Cubanen in Afrika, de Fransen in hun - voormalige - kolonies, de Russen in Afghanistan) en de wapenleveranties aan de orde. In het deel 'Mensenrechten en de economische relaties' worden de economische argumenten tegenover de morele en principiële argumenten afgewogen. De handelsrelaties, de financiële relaties, investeringen en helaas zeer beperkt het ontwikkelingsbeleid passeren hierbij de revue. Tot slot staat het perspectief voor solidariteitsakties aangegeven.

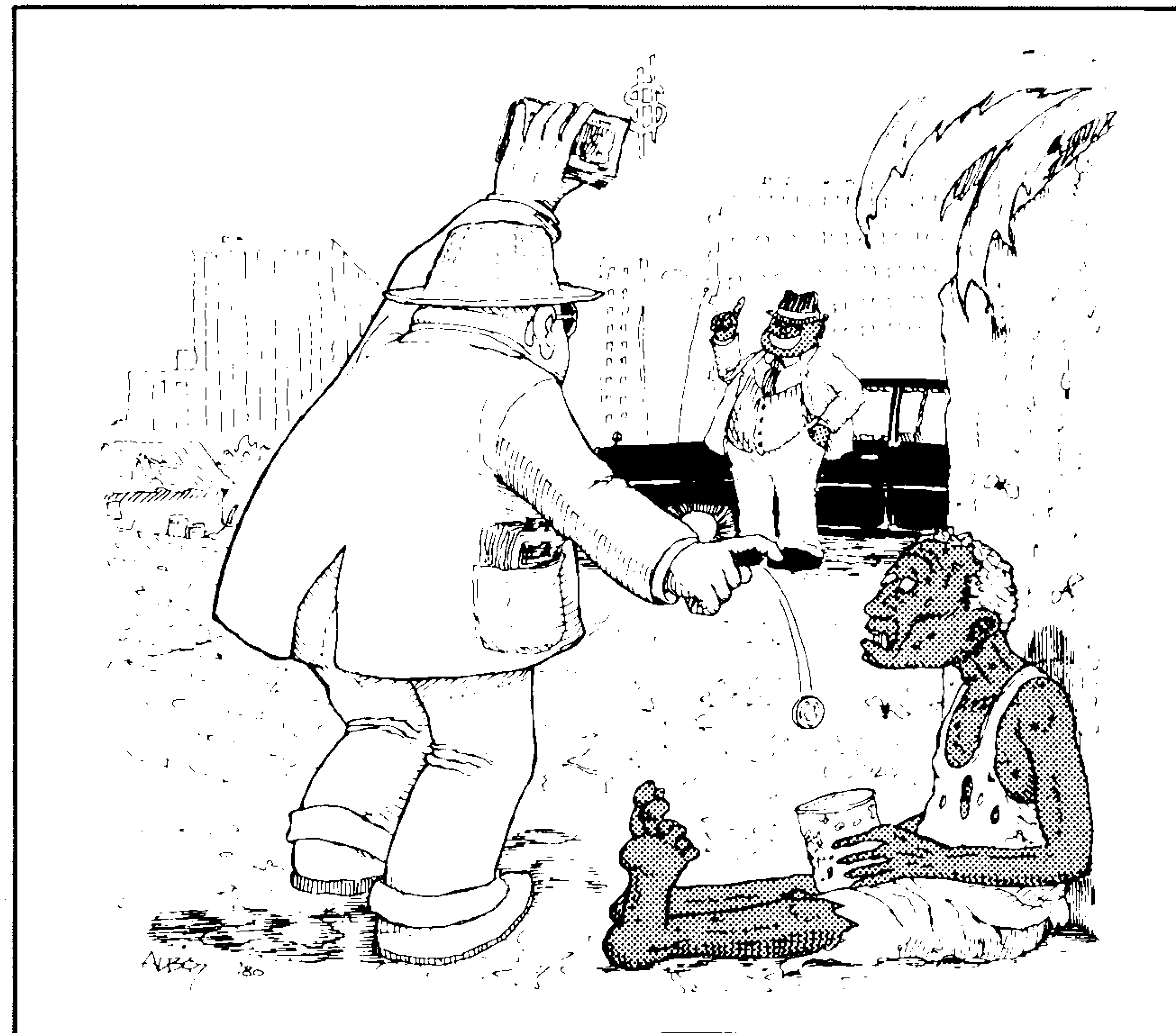
SIEP VAN DER WERF

Nederland en de mensenrechten in de derde wereld

Uitgave HIVOS

84 pagina's

Te bestellen door overmaking van f. 5,- en f. 2,10 porto op gironummer 716000 van HIVOS, Den Haag, onder vermelding van de titel van de brochure.

EL SALVADOR

Koffieboycot op komst

37.000 doden en meer dan een half miljoen vluchtelingen. De trieste balans gedurende de laatste twee en een half jaar van Napoleon Duarte's heerschappij over de middenamerikaanse republiek El Salvador. Het ziet er niet naar uit dat de aantallen hierbij blijven. De Amerikaanse regering schrikt er niet voor terug om de regering-Duarte te blijven voorzien van wapens, die onder andere uit de opbrengsten uit de koffie-export betaald worden.

Nederland is een van de grootste importeurs van koffie uit El Salvador en daarmee medeverantwoordelijk voor het aanblijven van de christen-"democratische" junta. Onlangs werden door enkele Nederlandse derde wereld-organisaties uit naam van het "Frente Farabundo Martí para la Liberación Nacional" (FMLN) de Nederlandse koffiebranders gevraagd om geen koffie meer te verwerken die uit El Salvador komt. Begrip was alom aanwezig, maar een duidelijk antwoord is nog niet gekomen.

Ondanks de uitgebreide Amerikaanse steun werden de Salvadoraanse machthebbers bang. Het koffieoogstseizoen, dat loopt van oktober tot en met januari, was juist afgelopen. De opbrengsten waren niet zoals de jaren daarvoor want mede doordat het land konstant in oorlog is wilden en konden de plantage-eigenaren hun bezittingen niet bijhouden, waardoor onder andere de koffieroestziekte kon ontstaan. De opbrengsten moesten in veiligheid worden gebracht en aan de International Coffee Organisation (ICO) werd ontheffing gevraagd van de regels die deze internationale koepelorganisatie van koffie im- en exporterende landen stelt aan de uitvoer van koffie. Volgens de koffie-overeenkomst zou INCAFE, het staatskoffie-instituut van El Salvador, haar koffie-oogst geleidelijk in de loop van het jaar op de markt mogen brengen. Bij wijze van uitzondering werd door de ICO aan INCAFE toestemming verleend om haar hele koffieoogst naar West-Duitsland, België en Nederland te verschepen om vanuit deze westerse havens de koffie op de markt te brengen.

Deze procedure zal dit jaar nog eens herhaald worden, wat voor de Salvadoraanse junta betekent dat zij ook dit jaar weer verzekerd zal zijn van inkomsten uit de koffieverkopen. De koffie is het land uit en kan niet veroverd worden door het bevrijdingsfront FMLN-FDR. Ook indien zij dit jaar El Salvador zouden bevrijden, kan zij geen aanspraak meer maken op die inkomsten, daar de koffie al lang voor de oogst verkocht is.

Doordat de koffie in het buitenland ligt opgeslagen kan de Salvadoraanse junta haar reeds afgesloten leveringscontracten nakomen, waardoor men zonder enige moeite leningen in het buitenland kan afsluiten ter financiering van de burgeroorlog.

De ICO geeft met deze ontduiking van haar regels de junta Duarte en de koffieplantage-eigenaren een grote steun in de rug omdat meer dan 30 procent van de Salvadoraanse staatsinkomsten bestaat uit koffiebelastingen.

Nederland is na de Verenigde Staten en West-Duitsland de grootste afnemer van El Salvador koffie. In 1979 bedroeg het aandeel van El Salvador 19 procent van de totale Nederlandse koffie-invoer. In 1980 was dit 8 procent en gedurende de eerste drie kwartalen van vorig jaar bedroeg dit percentage alweer 15 procent.

Tijdens een eerste gesprek met enkele bestuursleden van de Vereniging van Koffiebranders hebben drie derde wereld-organisaties de noodzaak aangegeven van een Nederlandse koffieboycot, gezien de erbarmelijke situatie in El Salvador. Nederland zou wat betreft de smaak van het bakje koffie niet in moeilijkheden komen, omdat men koffie van dezelfde kwaliteit van elders zou kunnen betrekken. Tijdens dat eerste gesprek zegde men toe de zaak serieus te bekijken tijdens de eerstkomende ledenvergadering van de Vereniging van Koffiebranders en Theepakkers.

Het El Salvador Komitee Nederland, de Landelijke Vereniging van Wereldwinkels en de onderzoeksgroep Mol hebben gevraagd om zo spoedig mogelijk geen koffie meer te verwerken die afkomstig is uit El Salvador. Indien men er toch mee door gaat zullen de Nederlandse consumenten hierop een antwoord geven. Inmiddels zijn een veertigtal adhesiebetuigingen binnen gekomen bij het ESKN van groepen die ook zuivere koffie willen drinken. Zelfs de Nederlandse regering heeft onlangs het FMLN-FDR erkend als een representatieve politieke kracht in El Salvador. Zij moet mee kunnen doen aan de verkiezingen en betrokken worden bij eventuele onderhandelingen. In navolging van deze Nederlandse stap hebben ook Noorwegen, Oostenrijk en België het FMLN-FDR erkend.

Vooralsnog hebben de Salvadoraanse bevolking en de ondertekenaars van de boycot-oproep goede hoop dat de Nederlandse koffiebranders vrijwillig zullen besluiten het verwerken van El Salvador koffie stop te zetten. De Nederlandse consument mag niet langer verantwoordelijk zijn voor moord en onderdrukking van miljoenen mensen. Als we laten blijken dat we geen bloed in onze koffie willen, zal dat voor de Salvadoraanse bevolking een grote steun betekenen in hun strijd tegen de onderdrukking.

JOS POELS

Aangezien er nooit genoeg door, voor en over vrouwen geschreven kan worden, start BEVRIJDING bij deze een 'vaste' vrouwenrubriek. Wat kunt u hiervan verwachten? Géén diepgaande analyses, verslagen en recensies. Wél het signaleren, commentariëren en het aandacht vestigen op gebeurtenissen en ontwikkelingen met daarbij als vraag: wat brengt het ons verder, zijn er aspecten in die bijdragen tot de bevrijding van vrouwen, kunnen wij er onze strategie verder mee ontwikkelen?

Korte commentaren, niet alleen van ons, want u kunt reageren, u kunt met ideeën of commentaren komen of u kunt door ons verzocht worden iets te produceren. We rekenen op veel spontane bijdragen.

TITIA BOS

TITIA VAN LEEUWEN

POLITIKA VOOR DE HELFT VAN DE TIJD

Gedeputeerden in deeltijd. Vrouwen van de P.v.d.A.-fractie in Provinciale Staten van Noord-Holland zagen hoe de heren van het dagelijks bestuur van de provincie, zich met verwaarlozing van huishoudelijke taken thuis en privékontakten, hele dagen uit de naad lopen. Ze vonden dat die gedeputeerden teveel uren per dag buitenshuis werkten. Bovendien was er onderzoek naar gedaan en dus klopt dat wel.

In de filosofie van de P.v.d.A. en vele anderen moet een betere verdeling van alle arbeid tot stand gebracht worden door bevordering van deeltijdarbeid. Het kiezen van twee deeltijdgedeputeerden in plaats van één voltijdse, zou tot een herverdeling van de arbeid bijdragen. Bovendien zou op die manier de functie van gedeputeerde voor meer mensen aantrekkelijk zijn, ofwel: Deeltijdarbeid voor politieke ambtsdragers kan ertoe bijdragen dat ook voor vrouwen met gezinsverantwoordelijkheid de mogelijkheden tot participatie aan politieke besluitvorming wordt vergroot.

Aldus een nota van de P.v.d.A.-vrouwen in de Noordhollandse Staten. Een voorstel dat uitblinkt in goede bedoelingen, vindingrijkheid in het oplossen van de praktische bezwaren en een politieke naïviteit.

Een van de bezwaren tegen deeltijdarbeid in het algemeen is dat het bepaald niet heeft bij te dragen tot de beoogde eerlijke verdeling van het werk binnenshuis. Vaak wordt deeltijdarbeid voor vrouwen erbij gedaan in combinatie met gezinsverantwoordelijkheid. Voor zover die deeltijdgedeputeerde een vrouw is, hoeft dat niet te leiden tot een doorbreking van de traditionele werkverdeling thuis. Vanuit dat gezichtspunt zou men juist mannen als deeltijdgedeputeerden moeten aanstellen. Een dan maar hopen dat ze de overige tijd besteden aan ramen zemen, dweilen, luiers wassen, leesmoederschap op school, stofzuigen en strijken.

In de nota wordt al aangegeven dat verwacht wordt dat juist voor vrouwen met gezinsverantwoordelijkheid zo'n half gedeputeerdeschap aantrekkelijk is. Vanwege de mogelijkheid tot combinatie ervan met gezinstaken. Over roldoorbreking en eerlijke verdeling van alle werk gesproken.

ik heb niets tegen mannen, maar...

Een tweede bezwaar geldt meer speciaal voor dit soort politieke functies.

Deze deeltijdgedeputeerde wordt volgens het voorstel de helft van het stemrecht van een volksgedeputeerde toegekend. Ze wordt bovendien verondersteld slechts de helft van de tijd aan het politieke werk te besteden, waardoor ze meer kans heeft om slechter geïnformeerd te zijn en om minder maatschappelijke kontakten en steunpunten te hebben.

Kortom: haar formeel stemrecht is de helft, terwijl haar feitelijke machtspositie aanzienlijk zwakker is dan die van haar collega's, die voltijdgedeputeerde zijn.

Het biedt trouwens een prima mogelijkheid voor een (kwa stemmenaantal) meerderheid om een minderheid onschadelijk te maken. Geef die lastige kleine partijtjes een halve gedeputeerde zodat ze wel gebonden zijn aan het collegebeleid maar mooi geen effectieve tegenmacht kunnen ontplooiën. Deze methode is ook voor intern gebruik te hanteren. Geef die lastige dissident die teveel ondersteund wordt, om botweg gewoon aan de kant te zetten, een half gedeputeerdeschap met de helft van de formele macht en de zaakjes zijn geregeld.

Een dergelijke konstruktie zou de betrokkenheid van vrouwen bij dit politieke gebeuren moeten vergroten. Het resultaat bij realisering van dit plan zal best wel zijn dat vrouwen tot gedeputeerde worden gekozen. Maar dan vooral op de 'halve' posten. En vanuit die relatieve achterstandpositie kwa macht mogen vrouwen zichzelf 'bewijzen' in mannenland, of gewoon voor de gezelligheid meedoen. We kunnen dit onmogelijk zien als een stap in de goede richting. Vrouwen moeten vooral op hoge posten komen en mogen ook 'de macht' veroveren, maar moeten van de P.v.d.A. kennelijk genoeg nemen met de halve macht.

BEVRIJDING

JAARGANG 26

NUMMER 2 3/2/82

PRIJS F.1,50

BEPAAAL JE EIGEN ONDERWIJS

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

In dit
nummer

De grote ketelbouw
Werkgelegenheid in de IJmond

KOMMENTAAR

Ziektegeld

Medio februari wil de regering een wetsontwerp bij de Tweede Kamer indienen tot wijziging van de ziektewet. Aan de SER is gevraagd om met spoed een advies over de voornemens van het kabinet uit te brengen.

De maatregelen moeten dit jaar nog zo'n 1½ miljard opleveren, opgebracht door de werknemers die na 1 april korte of langere tijd ziek zullen zijn. Iemand die ziek wordt zal voortaan nog maar 80% van zijn/haar loon ontvangen, terwijl nu de werkgever in de meeste gevallen het ziektegeld aanvult tot het oorspronkelijke nettoloon. De werknemers hebben voor het opnemen van die aanvulling in de CAO's in het verleden fel gestreden en daarvoor andere wensen en loonsverhogingen ingeleverd. De vakbonden zijn dan ook woedend over de kabinetsplannen. Bovendien vinden ze het onaanvaardbaar dat de regering opnieuw wil gaan ingrijpen in al afgesloten CAO's.

De korting op de ziektegeden die het PvdA-duo Den Uyl en Dales nu wil opleggen, komt niet geheel onverwachts. In de regeringsverklaring stond het al voorzichtig aangekondigd: "Nominale aanpassingen zijn meer aanvaardbaar naarmate het geldende uitkeringsniveau hoger ligt en de inkomens-effekten van de aanpassing (in de sociale zekerheid, WW) over een grotere groep kunnen worden gespreid".

Daarmee werden dus de zieken bedoeld, zoals we nu weten. Een groot aantal onzinnige argumenten worden over ons uitgestort, ter verdediging van de bezuinigingen. Het zou de eigen verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers bevorderen. Je moet toch wel erg veel fantasie hebben om te verwachten dat de werkgevers nu ineens het ziekteverzuim gaan bestrijden aan de arbeidsomstandigheden te gaan doen in de bouw, de metaal, de voedingsindustrie. Of moeten de werknemers maar minder ziek worden? Ook het argument dat anders de koppeling tussen lonen en uitkeringen moet worden losgelaten, slaat nergens op. Waarom geen inkomensafhankelijke kinderbijslag, waarom geen afschaffing van de maximum-premie, waarom geen groter winstaandeel in het aardgas, waarom geen vermindering van de ongerichte bedrijvensteun? De maatregelen betekenen een politieke keuze van dit kabinet voor het pakken van een willekeurige, kwetsbare groep werknemers met de lage en laagste inkomens.

Door CDA en D'66 wordt luid geroepen hoe rechtvaardig de voorstellen toch wel zijn. Ze worden niet moe te herhalen dat er nog veel meer moet worden omgebogen. De VVD presteert het om een alternatief voorstel te lanceren waarin de

werknemers over hun eerste dag helemaal geen loon meer krijgen. En de PvdA zoekt benauwd naar een tussenweg tussen loyaliteit aan de regeringscoalitie en de formatie-afspraken aan de ene kant en een woedende, zelfs openlijk vijandige vakbeweging aan de andere kant. Voor de PSP is de korting op de ziektegeden onbespreekbaar, evenals voor de PPR en CPN. Bij de behandeling van de begroting van Sociale Zaken diende de PSP-fractie een motie in waarin de regering werd verzocht van haar snode plannen af te zien. De stemming zal inmiddels wel duidelijk hebben gemaakt wat de zieken van de regeringspartijen te verwachten hebben. Je zou er nog zeker van worden!

WILBERT WILLEMS

Munitietransport

Een twintigtal treinen heeft in een week tijd 1500 ton conventionele munitie van de Eemshaven via noord-oostelijk Nederland naar West-Duitsland gereden. De munitie is voor een groot deel bestemd voor de Amerikaanse troepen in West-Duitsland. Een klein gedeelte is voor het Nederlandse leger.

Tegen dit munitietransport, waarvoor door de Amerikanen in juni vorig jaar toestemming werd gevraagd, is zeer fel actie gevoerd. Plaatselijke PSP-afdelingen waren daar direkt en actief bij betrokken.

Na de grote vredesdemonstratie op 21 november in Amsterdam zijn wapeniging en militarisme een uiterst heet politiek hangijzer geworden. Vele mensen zijn de kernwapens beu. De oorlogsvoorbereiding. De strategie van de NAVO. De oorlogsdreiging in Europa.

Angst en woede beheersen de mensen, als ze het over wapeniging en militaire apparaten hebben. Heftig wordt er op die onderwerpen gereageerd. Dat is de achtergrond van het verzet tegen het munitietransport. Deze emotionele walging voor een maatschappij, die dag-in-dag-uit de vrede denkt te dienen door met kolossaal oorlogsgeweld en met massaslachtpartijen te dreigen, heeft echter een politiek gefundeerde inhoud. Het is niet uit blinde woede, dat mensen op de rails zijn gaan zitten. Het is woede van denkende mensen en van rationeel handelende mensen, die gericht tegen een verdergaande militarisering strijden.

Een groot deel van hen heeft voor geweldloze aktiemiddelen gekozen. Voor demonstraties, blokkades, voorlichtings-avonden, pamfletten.

Een klein deel van de mensen, die in verzet kwamen, kozen voor harde aktiemiddelen. Zij staken seinposten in brand en bekegelden de lokomotieven. Er kwamen valse bommeldingen en echte bompakketten.

Deze laatste middelen zijn daarom alleen al te verwerpen omdat ze een gevaar oproepen, dat bestreden werd en moest worden: daden en ongelukken. Deze laatste aktiemiddelen schoten tevens een belangrijk politiek doel voorbij: het duidelijk en begrijpelijk maken aan mensen, die niet actief waren, waarom het munitie-transport ongewenst is.

Bij het kiezen van aktiemiddelen is er altijd een relatie tussen de effectiviteit en de mate van bewustwording van mensen. Kleine, harde groepen houden wellicht het transport op, maar isoleren zich politiek en maatschappelijk. Anderzijds is het volledig vertrouwen in overtuigingskracht van argumenten niet voldoende. Men zal de argumenten kracht moeten bijzetten om te laten zien, dat in aktie komen resultaten kan opleveren. Zoals de NS ging overwegen om geen munitietransporten meer te verzorgen.

Welk aktiemiddel men ook kiest, tegenakties zijn nooit uitgesloten. De demonstratie van 4000 mensen in Groningen op maandag-avond, 25 januari, tegen de blokkades en de organisatoren ervan, was echter ongewoon groot.

Uiterst rechtse organisatoren, zoals het Oud Strijders Legioen, leken er bij betrokken te zijn. Het is een zoveelste teken, en dan nog wel een erg fors teken, dat radikaal-rechts aan organisatie-kracht en invloed wint. Daarmee is echter niet gezegd, dat al die 4000 mensen uiterst rechts zijn. In eerste instantie is het de taak van de overheid actief op te treden. En wel door een veel grotere mate van openheid, inspraak en democratisering. De arrogantie van de macht om zonder een enkele verwittiging een twintigtal treinen vol munitie door Noord-Oostelijk Nederland te laten denderen, grenst aan het ongelooflijke. De overheid kan blijkbaar niet anders dan de bevolking dom en willoos zien. Zolang zij dat doet en blijft doen wordt de rationele woede van links nog eens overvleugeld door de blinde haat van uiterst rechts, dat groeit en aan invloed wint.

CHRIS HUINDER

INHOUD

DE GROTE KETELBOUW pag. 3
voorbeeld van industriepolitiek?

PSP START AKTIE pag. 5
zeggenschap in het onderwijs

IJMOND pag. 7
onderzoek naar werkgelegenheid

VARIATIES OP HET
THEMA MILIEU pag. 8
themagroepen in de PSP

GEMEENTE '82 pag. 10
lokalisme en socialisme

PMC-PAPERS pag. 11
graaien in staatsgeheimen

ONDERSTEBOVEN pag. 13

HET VERZET IN IRAN pag. 16

foto voorpagina: Paul Babeliowsky

BEVRIJDING

Versijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Marion Oskamp,
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-;
1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag;
korting bij kontrakt mogelijk.

Druk: Bevrijding, Amsterdam

De grote ketelbouw, een voorbeeld van industriepolitiek?

Op 17 december kwam in de Tweede Kamer een voorstel tot redding van de grote centrale ketelbouw-industrie in Nederland aan de orde. Een 'voorbeeld van hoe je industriepolitiek moet voeren' meende D'66-minister Terlouw. Een heel slecht voorbeeld dan wel. De ondernemers blijven buiten schot, de arbeiders worden de dupe, de staat kan dokken, en bovendien worden we opgezadeld met een overbodige en schadelijke nieuwe elektriciteitscentrale.

Foto: Paul Babeliowsky

Grote centrale ketels worden gebruikt in elektriciteitscentrales. In Nederland worden dergelijke ketels gebouwd bij Stork-KAB in Hengelo en KMS-'De Schelde' in Vlissingen. Dit laatste bedrijf maakte deel uit van het RSV-concern. In Hengelo werken zo'n 1300 mensen in de ketel- en apparatenbouw, in Vlissingen ca. 650. Sinds een jaar blijven nieuwe opdrachten voor de bouw van centrale ketels uit. Er worden geen nieuwe elektriciteitscentrales gebouwd. Export-orders zijn zeer moeilijk te krijgen, omdat de grote ketelbouw in bijna alle landen beschermde industrie is.

Het herstrukturingsplan

De problemen in de grote ketelbouw komen niet uit de lucht vallen. Ze waren al jaren geleden te voorzien. De bouw van nieuwe elektriciteitscentrales wordt n.l. minstens 5 jaar van te voren gepland door de SEP, de Samenwerkende Elektriciteits Productiebedrijven. Het wegvallen van orders was dus al in de jaren '70 te voorzien. In feite zit de hele energie-apparatuur leverende industrie in hetzelfde schuitje van sterke afhankelijkheid van de opdrachten van de SEP-deelnemers. Al enige jaren geleden is daarom de Stichting Energie-Apparatuur Nederland (SEAN) opgericht. In het bestuur hebben vooral vertegenwoordigers van de betrokken bedrijven zitting. De SEAN heeft tot taak om de hele energie-apparaten-sektor door te lichten en voorstellen te doen voor een meer gewenste produktiestructuur. In april '81 bracht de SEAN een rapport uit met voorstellen voor herstructurering van de grote ketelbouw. Deze sektor was uit het geheel gelicht, omdat VMF-Stork te kennen had gegeven van Stork-KAB af te willen. Het bedrijf zou niet meer binnen de 'financiële structuur' van VMF zijn onder te brengen. Een aardige konstatering van VMF: zo lang er volop centrales werden gebouwd was Stork-

KAB wél in te passen, nu er gebrek aan opdrachten is, wil VMF ervan af, en mogen anderen een oplossing bedenken. Bij KMS zijn de problemen minder urgent. De ketel- en apparatenbouw vormt maar 1 van de 5 poten van KMS, zodat de slapte in de KAB-sektor opgevangen kan worden in de andere onderdelen van het bedrijf. Protestmanifestaties, werkonderbrekingen en acties van de Industriebond FNV zetten druk op de ketel om Terlouw tot een snelle beslissing te bewegen. Terlouw besloot akkoord te gaan met het enigszins gewijzigde SEAN-rapport. De belangrijkste elementen in de herstrukturingsplannen zijn:

- Stork-KAB wordt per 1-1-'82 omgezet in een Maatschappij ter Exploitatie van Stork Ketelbouw (MESK). VMF brengt geen geld in, maar alleen het gebouw en voorraden. De overheid levert de poen (30 mln.), maar krijgt geen meerheidsaandeel. RSV doet niet mee in de MESK. In het oorspronkelijke SEAN-rapport was dat wel de bedoeling, maar RSV wil niet, omdat de MESK de eerste jaren verliesgevend zal zijn. Als de MESK eenmaal met winst draait, wil de RSV wel deelnemen. Bij de MESK moeten van de 1300 arbeidsplaatsen er 200 verdwijnen.
- Tot 1986 komt er een ombouw- en nieuwbouwprogramma van elektriciteitscentrales van 3000 MW. Tussen RSV en MESK moet een afspraak ('convenant') worden gemaakt over wie wat bouwt en over samenwerking op technologisch gebied;
- Na 1986 zal de grote ketelbouw worden gekoncentreerd bij de MESK.

De MESK als doodgeboren kind

Bij monde van Wilbert Willems heeft de PSP-fractie ernstige kritiek geuit

op deze voorstellen. Op langere termijn is de MESK in deze opzet een doodgeboren kind. De SEAN gaat er van uit dat vanaf 1990 jaarlijks voor ca. 400 MW aan vervanging en vernieuwing van centrales plaats zal vinden. Daarbij wordt uitgegaan van een groei van het elektriciteitsverbruik van 1,5% per jaar. Ga je uit van 0% groei, dan kom je op 250 MW per jaar. Maar de afgelopen 2 jaar is het elektriciteitsverbruik gedaald, en verdere besparingen zijn aannemelijk en wenselijk. Bovendien is de huidige manier van elektriciteitsopwekking in grote centrales nog al verspillend: het energetisch rendement bedraagt slechts 40%. Het is dan ook veel beter je in de toekomst te richten op kleinschaliger systemen met een hoger rendement zoals kracht-warmtekoppeling (KWK), stadsverwarming en alternatieve energie (zonnepanelen en wind). Kortom: de behoefte aan grote ketels zal in de toekomst niet zo groot zijn. Om de mogelijkheid te behouden ook in de toekomst grote ketels in Nederland te kunnen bouwen, is het dan ook noodzakelijk die produktiemogelijkheid onderdeel te laten vormen van een veel breder scala van produktiemogelijkheden, o.a. kleinere ketels ten behoeve van kracht-warmtekoppeling. Terlouw geeft dat wel toe, en ook het SEAN-rapport maakt melding van de noodzaak van diversifikatie. Maar de MESK wordt juist afgesneden van andere ontwikkelingsmogelijkheden: ze wordt uit het VMF-concern gelicht, ze mag alleen ketels groter dan 100 MW maken en ketels voor KWK worden uitgesloten! Technologische kennis om toch te komen tot alternatieve produktiemogelijkheden zou ze moeten krijgen van RSV, via het te sluiten convenant. Maar RSV is helemaal niet happig om dat convenant te sluiten. Vanuit het gezichtspunt van de RSV-directie ligt dat ook voor de hand: na 1986 mag zij geen grote ketels meer bouwen; welk belang zou zij dan hebben bij een

nauwe samenwerking op het gebied van produktieontwikkeling met de MESK?

In een motie vroeg Wilbert Willems om VMF en RSV te dwingen eerst een bindend convenant te sluiten voordat tot oprichting van de MESK wordt overgegaan, waarbij de MESK ook produktie in de sfeer van KWK kan plegen. Mogelijkheden om VMF en RSV te dwingen zijn er wel: in beide bedrijven is voor honderden miljoenen overheidsgeld gestoken, en het eind is nog niet in zicht. Terlouw zag de motie niet zitten, maar kon eigenlijk niet aangeven waarom niet. Toch werd de motie, met alleen de PSP vóór, weggestemd...

Het 3000 MW bouwprogramma

Een tweede belangrijk kritiekpunt van de PSP-fractie betrof het 3000 MW programma. Dit programma is vanuit milieu- en energie-oogpunt slecht, en voor het redden van de grote ketelbouw niet nodig. Het gaat om de ombouw van twee centrales op de Maasvlakte en van de konventionele centrale in Borssele op kolenstook en om de nieuwbouw van een kolengestookte centrale in Dordrecht en een kleinere in Velsen. Bovendien is er een order van 600 MW uit Duitsland, die is overeengekomen tijdens de heronderhandelingen over de levering van aardgas aan Duitsland.

Het op grote schaal invoeren van kolen kent de nodige milieuproblemen. Kolen is een veel vuilere brandstof dan olie of gas. Bovendien levert kolengebruik een berg afval op, waarvan nog niet duidelijk is wat er mee moet gebeuren. Het voordeel van kolen is dat ze goedkoop zijn. Een kolen-centrale levert goedkopere elektriciteit als de kolenprijs ca. 70% is van de vergelijkbare stookolieprijs. Je moet immers meer milieu-investeringen doen, en het vervoer van kolen is duurder dan van olie. De SEP heeft als voorwaarde aan het bouwprogramma verbonden dat milieu-eisen 'redelijk' moeten zijn. Omdat op het ogenblik de kolenprijs op de wereldmarkt aanzienlijk stijgt, kan dat maar twee dingen betekenen: of het programma gaat niet door, of we krijgen te maken met een aanzienlijke toename van de milieu-vervuiling. Bovendien: de Regering wil extra aardgas inzetten voor elektriciteitscentrales. Dat is strijdig met een beleid om meer kolen te gaan stoken. Tegen de nieuwbouw van de Dordrecht-centrale vallen nog meer bezwaren in te brengen. Hij komt midden in een woonwijk, zal meer dan 2 miljard gaan kosten, en is bovendien volstrekt overbodig. Er bestaat n.l. al een aanzienlijke overcapaciteit in de elektriciteitsopwekking in Nederland. Een nieuwe centrale voegt alleen maar toe aan die

VERVOLG VAN PAGINA 3

overcapaciteit, en maakt invoering van systemen met een hoger energie-rendement, stadsverwarming, KWK, en zonne- en windenergie moeilijker.

Het 3000 MW programma is ook niet nodig voor redding van de grote ketelbouw. Terwijl voorzienbaar is dat vanaf 1990 hooguit 250 MW per jaar gebouwd hoeft te worden, en waarschijnlijk minder, wordt nu een programma van 600 MW per jaar doorgevoerd. In 1987 zal dan een 'gat' vallen, omdat dan eindelijk eens begonnen zal worden aan de afbouw van de overcapaciteit. Het zou daarom veel beter zijn als de MESK en KMS versneld overgaan op alternatieve productie, i.p.v. dat ze nu juist hun capaciteit voor de bouw van grote ketels moeten uitbreiden. Natuurlijk zal m.n. de MESK wel enige tijd nodig hebben om een breder produktiepakket te ontwikkelen. Maar die tijd is prima te vinden via de order uit Duitsland en de al aanbestede Velsen-centrale. De MESK zou daarmee al zo'n 4 jaar voort kunnen.

Wilbert Willems diende dan ook een motie in om in ieder geval de Dordrecht-centrale niet door te laten gaan. Alleen de PPR steunde deze motie.

Konklusie

De herstructurering van de grote ketelbouw wordt waarschijnlijk een flop. Als het 3000 MW programma doorgaat, komen er grote problemen na '86. Als het niet doorgaat, en die kans zit er zeker nog wel in, komen de problemen al heel snel. Op een vraag welke strategie men had als het programma niet door zou gaan, bleef de RSV-direktie het antwoord schuldig...

Volgens eigen zeggen heeft Terlouw de macht niet iets van de direkties van VMF en RSV af te dwingen. In ieder geval heeft hij de wil daartoe niet. In de korte tijd dat hij minister is, heeft hij zonneklaar gemaakt dat D'66 op sociaal-ekonomisch gebied een ondernemerspartij is. Bovendien is duidelijk geworden dat het milieuvriendelijke gezicht van D'66 maar schijn is.

De sluiting van Philips Data Systems in Den Haag, waaraan Terlouw niets meent te kunnen doen; de gaswinning op Ameland, goed voor 6 weken gas, waartegen hij niets wil ondernemen; de gaswinsten van Shell en Esso, die hij heilig heeft verklaard; de bezuinigingsdrift van Van der Stee, die hij van harte ondersteunt. Aan dit (onvolledige) rijtje kan nu ook de herstructurering van de grote ketelbouw worden toegevoegd.

HERBERT GOEDINGS

PROVINCIE '82

Bij de verkiezingen voor Provinciale Staten op 24 maart a.s. zal de PSP in alle provincies deelnemen. In vijf provincies met een afzonderlijke PSP-lijst, in zes met een gemeenschappelijke lijst van PSP, PPR en/of CPN. De partijraad van de PSP heeft in haar vergadering van januari goedkeuring gehecht aan deze samenwerkingsvormen.

Op dit moment is de PSP in slechts drie provincies in de Staten vertegenwoordigd: Groningen (1 zetel), Utrecht (1 zetel) en Noord-Holland (2 zetels). Na de verkiezingen zullen dit er ongetwijfeld meer zijn. In bovengenoemde drie

provincies, en ook in Noord-Brabant en in Limburg, komt de PSP met een afzonderlijke lijst uit. In deze laatste twee zijn wel besprekingen geweest met PPR en CPN, maar die hebben niet tot één gemeenschappelijke lijst geleid. De PPR is hier relatief sterk, terwijl het geringe succes van de CPN/PSP-lijsten bij de tussentijdse raadsverkiezingen in Zuid-Limburg geleid heeft tot grote voorzichtigheid bij het aangaan van gemeenschappelijke lijsten. In de provincies waar alle drie partijen redelijk sterk zijn en meestal al in de Staten zitting hebben, is ieders eigen koers in het verleden al veel duidelijker uitgezet. Daarom is het in die provincies niet zo voor de hand liggend gemeenschappelijke lijsten aan te gaan, omdat ieder veel meer vereenzelvigd wordt met het eigen programma en de daden van de eigen Statenfractie in de afgelopen

periode. In Utrecht komt daar bovendien nog bij, dat de PPR al sinds 1970 op één lijst met de PvdA staat.

In drie provincies is er een gemeenschappelijke lijst met de CPN: Overijssel, Gelderland en Zeeland. In Overijssel heeft de CPN de eerste plaats, in Gelderland en Zeeland de PSP. In deze laatste provincie gaat men de verkiezingen in onder de naam 'Linkse Samenwerking' (CPN-PSP). Toch zal het hier nog heel wat moeite kosten een zetel te behalen: in elk geval zijn CPN en PSP er afzonderlijk nog nooit in geslaagd tot de Zeeuwse Staten door te dringen. In Gelderland is de zaak rooskleuriger: de PSP zou daar op eigen kracht al een zetel gehad hebben; in Overijssel moet de optelsom voor tenminste één gezamenlijke zetel zorgen. In deze provincie wordt, bij het behalen van 1 zetel, na twee jaar de CPN opgevolgd door de PSP.

Samenwerking met de PPR is er in Friesland en Drenthe. In beide provincies bezet de PSP de tweede plaats. In Friesland moet het behalen van 2 zetels reëel worden geacht; mocht dat niet zo zijn, dan volgt na twee jaar de PSP het statenlid van de PPR op. Tenslotte Zuid-Holland: daar staan PSP, CPN en PPR samen op één lijst. Hoewel deze drie partijen afzonderlijk ook wel in de Staten gekomen zouden zijn, gaf hier de doorslag dat men met z'n drieën een grotere fractie zou vormen, en een claim zou kunnen leggen op een zetel in het dagelijks bestuur van de provincie (Gedeputeerde Staten), in een progressief programcollege uiteraard. Men rekt hier op een stuk of vijf zetels; de PSP neemt de derde en de vijfde plaats op de lijst in. Waar er geen gemeenschappelijke lijsten tot stand zijn gekomen, streven de partijen in elk geval een lijstverbinding na, zo mogelijk ook met de PvdA.

PETER ZWART

MET f 13,40 HELPT U EEN BABY 5 MAANDEN LANG AAN MELK

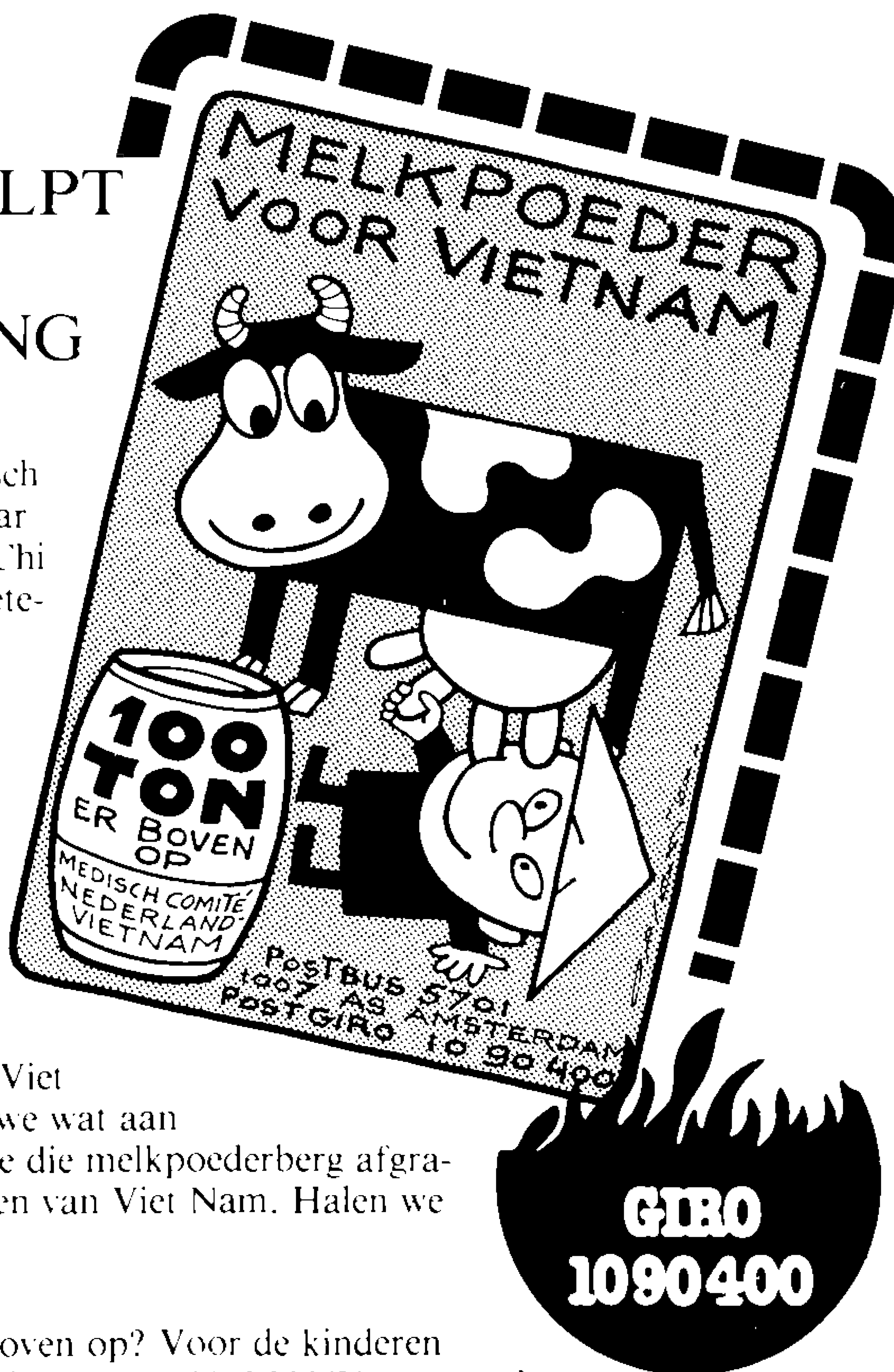
Deze zomer stuurde het Medisch Comité 50 ton melkpoeder naar de kindziekenhuizen in Ho Chi Minh-stad. Die melkpoeder betekende vijf maanden lang melk voor 10.000 baby's en kinderen, als aanvullende voeding. Voor f 13,40 is de melk voor een baby vijf maanden lang verzekerd. Die vijf maanden zijn nu bijna om.

Honderd ton er boven op. Nederland heeft een melkpoederberg.

Wat wij te veel hebben, heeft Viet Nam te weinig. Daar kunnen we wat aan doen. Met z'n allen kunnen we die melkpoederberg afgraven. Afgraven voor de kinderen van Viet Nam. Halen we daar honderd ton van af?

Melkpoeder noodzaak.

Doen we die honderd ton er boven op? Voor de kinderen van Viet Nam. Dat kan. Postgiro 10 90 400. MCNV, Amsterdam.

■■■■■■■■■■ hierlangs afknippen ■■■■■■■■■■

Stuurt u onderstaande bon, zonder postzegel, naar het secretariaat:
Medisch Comité, Antwoordnummer 17003, 1000 SL. Amsterdam.

van u ontvang ik, gratis, informatie over het werk van het Medisch Comité
u stuurt mij een girokaart met informatie over de melkpoeder-actie
ik overweeg regelmatig een bepaald bedrag over te maken voor medische hulp
aan Viet Nam, daarover krijg ik informatie.

Bv

Mijn naam:

Straatnaam:

Postcode: Woonplaats:

PSP START AKTIE

BEPAAAL JE EIGEN ONDERWIJS

Voorgeschiedenis

De wet op de ondernemingsraden (WOR) van 1971 zou ook gelden voor de scholen. Een school is immers een "zelfstandige eenheid", die in de maatschappij optreedt in "organisatorisch verband" en er wordt in scholen arbeid verricht "krachtens arbeidsovereenkomst". Deze WOR gaf echter geen zeggenschap over de gang van zaken in de school aan de ouders/scholieren. Alleen aan het personeel.

In maart 1977 verleende de minister van sociale zaken dan ook ontheffing van de toepassing van de WOR aan het onderwijs. Op voorwaarde, dat de minister van onderwijs binnen twee jaar met een aangepaste regeling voor het onderwijs zou komen.

In begin 1981 was de regering Van Agt-Wiegel zo ver. Twee jaar te laat dus. Intussen had de PvdA in juni 1978 een eigen initiatief-wetsontwerp ingediend.

In de eerste helft van 1981 zijn beide wetsontwerpen door de Tweede Kamer behandeld. Het PvdA-ontwerp werd verworpen.

Het CDA/VVD-regeringsontwerp werd er vlak voor de verkiezingen doorgedrukt. De regeringspartijen en klein rechts stemden voor. PvdA, D'66, PPR, CPN en PSP stemden tegen het regeringsontwerp.

Die krappe meerderheid was voldoende om het ontwerp door te sturen voor behandeling door de Eerste Kamer. Dan komen de verkiezingen. CDA, D'66 en PvdA vormen een nieuwe regering. Er komt een regeerakkoord. Over de wet medezeggenschap vermeldt het regeerakkoord dat de wet "zodra in werking getreden, gedurig getoetst zal worden en op een goed en toereikend functioneren". Met andere woorden: PvdA en D'66 gaan ermee akkoord dat het ontwerp - waar ze drie maanden eerder tegen stemden - tot wet wordt verheven. De enige concessie die ze van het CDA loskrijgen is, dat over een tijdje de zaak opnieuw bekeken zal worden. Zo rond 1985. Dat zal dan gebeuren op basis van de ervaringen die zijn opgedaan.

In de geest van het regeerakkoord stemden de fracties van PvdA en D'66 in de Eerste Kamer in december 1981 vóór het ontwerp. Daarmee is de wet een feit geworden.

Geen garanties medezeggenschap

De wet medezeggenschap regelt, dat aan elke school voor kleuter-, lager, buitengewoon en voortgezet onderwijs een medezeggenschapsraad moet worden verbonden. De raad moet bestaan uit gekozen vertegenwoordigers van scholieren/ouders, personeel en eventueel derden. Het bestuur van de school moet aan de raad een ontwerp-reglement voorleggen, dat van kracht wordt wanneer tweederde van de raad ermee instemt. In het reglement wordt onder meer bepaald:

In 1984 moet aan alle scholen een medezeggenschapsraad verbonden zijn. Op 15 december 1981 nam de Eerste Kamer een wetsontwerp aan waarin dit geregeld wordt.

Eindelijk krijgen scholieren/ouders en personeel enig recht op medezeggenschap over de gang van zaken op school. Tien jaar nadat in allereerste andere sectoren van de maatschappij de Wet op de Ondernemingsraden (WOR) al van toepassing is. En nog is het niet goed geregeld.

Door allerlei parlementair gesjoemel is er een wet tot stand gekomen die de belangen van bijzonder onderwijs stelt boven het recht op zeggenschap aan de basis.

In dit artikel wordt ingegaan op de gang van zaken in het parlement en op een aantal inhoudelijke bezwaren tegen de wet. Die bezwaren zijn voor de landelijke themagroep Onderwijs van de PSP groot genoeg om een landelijke actie te starten.

— met welke voornemens van het bestuur de raad moet *instemmen*;
— en over welke voornemens de raad *advies* moet uitbrengen voordat het bestuur een voornemen mag uitvoeren.

De wet schrijft 16 onderwerpen voor, waarover in het reglement moet zijn vastgelegd of de raad ermee moet *instemmen* of er alleen over mag *adviseren*. Het betreft belangrijke zaken zoals de vaststelling van het werkplan van de school, het beleid van de school

m.b.t. toelating en verwijdering van scholieren, het personeelsbeleid, etc.

Maar de wet scheidt ook de mogelijkheid dat ouders/scholieren worden uitgesloten van het recht om in de raad gekozen te worden. En wel die ouders/scholieren, die niet verklaren dat zij "de grondslag en de doelstellingen van de school onderschrijven". Dat betreft dan zo'n 20% van de scholieren en hun ouders!

Er zit immers 63% van de scholieren

op scholen voor rk- en protestants-christelijk onderwijs, terwijl maar 45% van de bevolking voorkeur heeft voor scholen op godsdienstige grondslag. De 20% scholieren "teveel" zit op bijzondere scholen, juist omdat het openbaar onderwijs daar niet voldoet. Bijvoorbeeld omdat de bijzondere school dichtbij is, omdat de kwaliteit van het onderwijs er beter lijkt te zijn dan op een openbare school, of om weer andere redenen.

Die scholieren worden wél toegelaten, maar kunnen nu uitgesloten worden van het recht op zeggenschap over hun eigen situatie!

Dat kan bijvoorbeeld ook islamitische ouders treffen, die - slecht voorgelicht over de onderwijsmogelijkheden in hun omgeving - hun kind naar een bijzondere, christelijke school doen, maar nu uitgesloten worden van hun actief kiesrecht.

Een tweede bezwaar tegen de wet is, dat de scholieren/ouders en het personeel zelf hun rechten op het bestuur moeten bevechten. De wet laat de mogelijkheid open dat in het reglement voor de raad bepaald wordt dat sommige besluiten zonder meer door het bestuur genomen kunnen worden, buiten de raad om. Ook de mogelijkheid dat er bijvoorbeeld alleen maar adviesrecht over onbenullige zaken aan de raad wordt toegekend. Progressieve scholieren/ouders en personeelsleden die echt wat te zeggen willen hebben over hun situatie kunnen daar

VERVOLG OP PAGINA 6

Foto: Paul Babeliowsky

Hoe bedoel je, vredeswerk?

Bij het tienjarig bestaan van de Vereniging Dienstweigeraars, werd als thema van de feestviering gekozen: 'Hoe bedoel je, vredeswerk?'. Dat gaat dan over de onvrede van veel dienstweigeraars, die uit idealistische en anti-militaristische motieven niet in het leger gaan, maar zich vervolgens geplaatst zien in de Staatsuitgeverij, een archief of een museum. Werk dat niets te maken heeft met de motieven waarom zij dienst weigeren. Vandaar de oproep om 'vredeswerk', dat met die motieven rekening houdt.

Dan kom je bij de vraag: Hoe bedoel je, vredeswerk? Is dat alleen werk voor de vredesbeweging (I.K.V., Geweldloze Weerbaarheid, Pax Christi enz.), is dat werk voor een bredere beweging (anti-kernenergie, politieke partijen, milieubeweging, kleinschalige landbouw en distributie), zijn dat alle sociale, 'menslievende' beroepen, of moeten er helemaal geen normen gesteld worden, omdat iedere dienstweigeraar zijn eigen motieven heeft? Het gevaar van een al te ruime invulling is, dat het zou kunnen leiden tot een invoering van een algemene sociale dienstplicht. Daarom zal er binnen de vredesbeweging eerst een grondige discussie gevoerd moeten worden over de vormen van vredesdienst, voordat dit vertaald kan worden in concrete tewerkstellingsplaatsen. Een vertegenwoordiger van de Vereniging MilieuDefensie, één van de huidige tewerkstellingsplaatsen, wees op twee bezwaren van onbeperkte toewijzing van dienstweigeraars en instellingen als de zijne: weliswaar is er werk genoeg te doen, maar dan zal wel de huisvesting van de instelling aangepast moeten worden; bovendien wordt het overwicht aan mannen steeds groter, omdat vrou-

wen niet als dienstweigeraar geplaatst kunnen worden. De inbreng van vrouwen in het ontwikkelen van plannen voor vredesdienst kan niet gemist worden, omdat zij anders op de achtergrond gedrukt worden.

Aan de andere kant moet er voor gewaarschuwd worden, sociale verdediging niet op te hangen aan de vervulling van (vervangende) dienstplicht. De discussies rond de sociale verdediging zijn nog lang niet afgerond: is in deze gewelddadige maatschappij een (volwaardige) sociale verdediging wel mogelijk, en: veronderstelt sociale verdediging toch niet het bestaan van een vijand? In Nederland nu de gewapende verdediging vervangen door een sociale, zou betekenen dat men de kapitalistische maatschappij hier door middel van sociale verdediging zou willen beschermen. Moet je dat willen?

De bemoeienis van de overheid

De betaling van de tewerkstelling levert voor de instellingen, die een dienstweigeraar willen aannemen, nogal wat problemen op. Zij moeten een bedrag tussen de f 13.000 en f 18.000 per jaar bij

bepalingen in de wet en vóór meer garanties en medezeggenschap.

De aktie zal in ieder geval bestaan uit het verzamelen van ervaringen, het samenstellen van een zwartboek en het doorgeven van ervaringen naar scholieren/ouders en personeelsleden, die eveneens strijden voor meer rechten. Op 20 februari 1982 wordt er een landelijke aktiedag gehouden om de aktie verder uit te werken. We roepen iedereen op naar de Kargadoor te komen. Oude Gracht 36 Utrecht. Aanvang 10.30 uur.

HERMAN VAN NOORDENBURG

Nadere informatie is te krijgen bij de Landelijke Themagroep Onderwijs, Rustenburgerstraat 262 III 1073 GK Amsterdam. Daar is tevens no. 10 van het PSP-Onderwijsbulletin te bestellen met meer informatie over de achtergronden van de aktie. Verkrijgbaar door f 2,50 te storten op girorek. 3731901 t.n.v. H. van Noordenburg, Amsterdam, onder vermelding van "Bulletin no. 10". Het bulletin bevat tevens een uitgebreide discussie over de leerplicht.

Het kantoor van VD in Amsterdam

Foto: Paul Babeliowsky

de overheid neertellen. De overheersende mening was, dat de overheid de tewerkstellingsplaatsen geheel zou moeten bekostigen. Dat doet zij met de militaire dienstplichtigen tenslotte ook! De overheid legt de dienstplicht op (ook de vervangende), dus moet zij de kosten dragen. Dit moet zij dan maar beschouwen als een subsidie voor het vredeswerk. Enkel vonden, dat door de bekostiging van de tewerkstelling de overheid een extra beheersinstrument zou hebben. De instellingen en de vredesbewegingen kunnen echter zelf de bekostiging natuurlijk nooit opbrengen. Wie moet uitmaken wat vredeswerk is, bij welke instellingen iemand zijn vredesdienst kan vervullen? Nu zorgt het bureau Tewerkstelling Erkende Gewetensbezwaarden daarvoor, als je als dienstweigeraar zelf geen initiatieven neemt. De opstellers van een stelling hierover wilden de selectie overlaten aan een commissie, waarin (ex-)dienstweigeraars, vertegenwoordigers van de vredesbeweging en ambtenaren zouden zitten. Op dit punt keert de discussie terug over de inhoud van vredeswerk: moet de vredesbeweging zich met dienstplichtvervulling in ziekenhuizen enz. bezighouden? Moet men zich eigenlijk wel inlaten met de uitvoering van een wet, waartegen zoveel bezwaren zijn? De keuze kan voor een dienstweigeraar niet enkel zijn: of in het leger gaan, of anti-militaristisch werk en tegen het leger ageren. De grenzen tussen: anti-militaristisch werk (het eigenlijke vredeswerk); werk bij instellingen in de milieubeweging enz; werk in de sociale sector (verpleging, ziekenhuizen, bejaardenzorg); en werk in de technische sector, zijn moeilijk te trekken. Aan de ene kant vraagt de VD zich af, wat zij - als socialistische organisatie - aan moet met de wensen van 'a-politieke' dienstweigeraars die niet als anti-militaristi-

sche propagandisten willen en kunnen optreden; aan de andere kant kan zij hen toch niet terugwijzen naar het leger. Zolang echter de mogelijkheden voor vredesdienst met een anti-militaristische inhoud nog zo mondjesmaat zijn, is de eerste zorg van de VD deze mogelijkheden te verruimen. Bijeenkomsten van VD met vredesbewegingen, dienstweigeraars en de instellingen waarbij dienstweigeraars werken, zullen in een strategie moeten uitmonden om dit doel te bereiken. Om te beginnen zullen er twee themadagen georganiseerd worden, over 'vorming' en over 'vredesdienst', waarbij het uitgangspunt zal zijn zoveel mogelijk macht van de overheid over de tewerkstelling over te nemen.

PETER ZWART

De brochure 'Hoe bedoel je, vredeswerk' is te bestellen bij het landelijk sekretariaat van de Vereniging Dienstweigeraars, Postbus 4802, Amsterdam, tel. 020-680999. De kosten zijn 3 gulden (inkl. porto).

VERVOLG VAN PAGINA 5

door in de toestand verzeild raken, dat zij hun recht niet alleen op het bestuur - dat een ontwerp-reglement voorlegt - moeten bevechten, maar ook nog eens op hun mederaadsleden. De wet *garandeert* dus nauwelijks dat er werkelijk medezeggenschap tot stand komt.

Een derde bezwaar is, dat de wet de mogelijkheid opent, dat er ontheffing wordt gegeven van de verplichting om een raad in te stellen "op gronden die verband houden met de - levensbeschouwelijke - aard van de school". Konservatieve religieuze groeperingen wordt zo een instrument in handen gegeven om de autoritaire verhoudingen in eigen kring te handhaven.

Aktie

De landelijke themagroep Onderwijs van de PSP heeft besloten een aktie te starten, die erop gericht is om ouders/scholieren en personeel te ondersteunen bij hun strijd tegen de diskriminerende

ONDER ZOEK NAAR WERK GELEGEN HEID

Van Gelder Papier in Velsen

Foto: Paul Babeliowsky

In de IJmond zal binnenkort een begin worden gemaakt met een langlopende actie, met als onderwerp de werkgelegenheid. Iets waar iedereen mee te maken heeft en wat grote invloed kan hebben op je persoonlijk leven en dat van je naaste omgeving.

Akties tot behoud van werkgelegenheid zijn reeds in diverse vormen in de IJmond gevoerd, maar hebben zelden tot het gewenste resultaat geleid. Bijeenkomsten, demonstraties, oppositiegroepen binnen de FNV hebben natuurlijk hun nut.

Werkgelegenheid is echter niet uitsluitend het terrein van de mensen in bedrijven en vakbonden, maar een zaak waar ook de rest van de bevolking zich niet afzijdig van mag houden.

De bijeenkomsten en demonstraties zijn ook bedoeld om solidariteit en medeleven te tonen en gesterkt verder te kunnen gaan. Toch is het "draaiboek-element" van deze acties te veel aanwezig: richt een comité tot behoud van . . . op, maak pamfletten, organiseer een demonstratie met als afsluiting een manifestatie. Het probleem komt pas na dit alles: hoe houd je iedereen strijdbaar en betrokken, wanneer je zo'n hoogtepunt hebt gehad?

Tribunaal

In de IJmond wordt, naast de al beschreven middelen, ook gewerkt aan een onderzoek naar de werkgelegenheid, in de vorm van een tribunaal. Al jaren bestaat in de IJmond een overlegorgaan van progressieve partijen, kerken en actiegroepen. Van daaruit werden acties georganiseerd voor het behoud van de werkgelegenheid bij *Van Gelder Papier*. Na het zoveelste hoogtepunt van actie was toch ook het gevoel aanwezig alleen de ontslagen te bestrijden. Om een goed overzicht te krijgen van de rol van de banken, overheden, eigenaren (moederbedrijven, m.b.t. *Van Gelder Papier* het Canadese bedrijf *Crown Zellerbach*) ben je meer tijd kwijt dan je tot je beschikking hebt als actiegroep of steunkomité. Er zijn vermoedens (die soms bewaarheid worden), welke rol de drie-eenheid banken-overheid-eigenaar speelt. Gedegen onderzoek is nooit van de grond gekomen. Beslissingen gaan vaak over de

hoofden van de meest betrokkenen heen, en het gevoel niets meer aan zo'n situatie te kunnen doen, neemt toe. Nu gaat er een onderzoek komen (naar *Van Gelder Papier*) in de vorm van een *tribunaal*. Waarom de vorm van een tribunaal?

Jurjen Beumer, voorzitter van de voorbereidingsgroep: "Het tribunaal is één van de vormen die gehanteerd kunnen worden. Het is voor ons een middel om de werkgelegenheids-problematiek op een andere wijze te onderzoeken en te ontleden. Doel is de werkgelegenheid in de IJmond in kaart te brengen. Niet alleen een overzicht van getallen en bedragen, maar proberen uit te zoeken waarom het een en ander gebeurt.

Om daar een vinger achter te krijgen, meer duidelijkheid te krijgen over de rol van banken en over duistere plannen van andere of gelieerde bedrijven. Een tribunaal heeft iets juridisch, vergelijk de Bertrand Russell tribunalen over de mensenrechten en de Indianen. Hoe wij dat juridisch vorm gaan geven is nog onderwerp van overleg; te denken valt aan een onafhankelijke jury/rechter, getuige-deskundigen, etc."

Het doel is niet uitsluitend het aanwijken van schuldigen. Ook kan in de vorm, zoals die in de IJmond wordt opgezet, het gehele beeld van de werkgelegenheid aan de orde komen. Berichten van ontslagen, reorganisaties met afvloeiingen zijn vaak momentopnamen. Het hoe en waarom en de achtergronden komen alleen na onderzoek aan de oppervlakte.

Vorbereiding

In de diverse besprekingen binnen de voorbereidingsgroep werd het idee geopperd om naast *Van Gelder Papier* ook het *banenplan* van Joop den Uyl erbij te betrekken. Je krijgt dan de minister die het plan voorlegt aan de basis en te horen krijgt wat wij er zoal van vinden.

Dat was een goed idee, maar eerst liet Den Uyl een brief 1½ maand onbeantwoord, voordat hij kon meedelen dat het banenplan nog wel even op zich zou laten wachten.

Als troost deelde hij wel mee, nog wat voor *Van Gelder* te hebben.

De geplande activiteiten veranderden daarom van volgorde, zodat het tribunaal wordt geopend met een openbare avond, waar ieder welkom is die iets met werkgelegenheid te maken heeft.

Een start die een samenwerkingsverband inhoudt van diverse groepen die ieder op hun eigen terrein bezig zijn: vakbonden, vrouwenorganisaties, organisaties van buitenlandse arbeiders, scholen en arbeidsburo's.

Kenmerkend voor dit projekt dat meer dan één jaar zal duren, is dat het verdere verloop na discussies met alle belanghebbenden bepaald zal worden. Na het organiseren van de openingsbijeenkomst en een avond met Den Uyl, zal in het kader van het tribunaal ook contact worden gezocht met een groep basis-ekonomen (Driebergen) en het Werklozentheater.

Ook zal iedere afzonderlijke groep haar eigen activiteiten kunnen organiseren.

Nijmegen

Niet alleen in de IJmond houdt men zich in deze of vergelijkbare vorm bezig met de werkgelegenheid.

Ook in Nijmegen bestaat al twee jaar een "Aktieplan". De onlangs daar gehouden manifestatie werd bezocht door Adri Winkelaar, FNV-lid en mede-organisator van het tribunaal: "Ook daar zie je een ontwikkeling die vergelijkbaar is met die in de IJmond. Zo'n Aktieplan

is een *procesmatig* iets, wat niet wegvalt na een manifestatie, wat mensen bezig blijft houden en ook kan laten zien hoe je met elkaar (vakbonden, politieke partijen, bedrijfsledengroepen) de kracht kan ontwikkelen om veranderingen binnen een bedrijf in een reorganisatie af te dwingen. In Nijmegen zijn daar al voorbeelden van.

Positief is ook dat de vakcentrale en de afzonderlijke bonden (in feite de groep die het initiatief heeft genomen) een goede, stimulerende rol spelen: iets waar we in de IJmond nog aan moeten werken.

We kunnen heel wat leren van de ervaringen van de mensen uit Nijmegen en daarom zullen zij ook aanwezig zijn op onze eerste avond."

In de IJmond zijn nogal wat meningsverschillen geweest tussen vakbondsleiding en leden/actiegroepen geweest, wat niet bepaald een nauwe samenwerking tot gevolg had.

Toch staat de vakbond niet afwijzend tegenover de plannen in de IJmond. Henk Krul, distriktsbestuurder Industriebond-FNV: "Ik denk dat het een goede zaak is, wanneer algemeen maatschappelijke groepen zich ook met werkgelegenheid gaan bezighouden.

De vakbond als geheel zal zich, na kennis te hebben genomen van de plannen en na discussies in de bedrijfsledengroepen, hierover uitspreken."

De openingsbijeenkomst zal worden gehouden op woensdag 24 februari in de Nieuwe Slof te Beverwijk, om 20.00 uur.

Op het programma staan in ieder geval: discussie over de verdere plannen, en een toelichting van mensen van het Aktieplan uit Nijmegen. Verdere inlichtingen via Postbus 429, IJmuiden.

JOHAN BROUWER

VARIATIES OP EEN THEMA

In de komende nummers van *Bevrijding* zal aandacht geschonken worden aan de landelijke themagroepen, die de PSP rijk is. Themagroepen zijn studie- en aktiegroepen, waar deskundigheid en ervaringen op een bepaald politiek terrein worden verzameld. In de themagroepen worden vaak politieke standpunten voor de PSP voorbereid. De themagroepen zullen zelf vertellen, waar ze mee bezig zijn, hoe ze allerlei activiteiten aanpakken, wat voor mensen erin zitten en wat ze graag beter zouden willen doen. We hopen met deze serie *'variëties op een thema: themagroepen in de PSP'* de lezers van *Bevrijding* meer inzicht te verschaffen in de activiteiten en de organisatie van de PSP.

We beginnen met de Milieu en Technologie Kommissie (MITEK). Na enkele mislukte starts komt deze kommissie sinds '78 bijeen. Het is geen vaste groep mensen en het zijn ook echt niet alleen maar specialisten. Iedereen die belangstelling heeft voor milieu- en energiekwesties en daar in PSP-verband wat aan wil doen, is welkom.

De MITEK heeft zich vanaf 1978 de eerste twee jaar vooral bezig gehouden met energiezaken. Energieproblematiek is meer dan milieuproblematiek, maar de bewustwording over de risico's van het huidige energiebeleid is toch vooral op gang gekomen vanuit de milieubeweging.

Het volgen van de ontwikkelingen in de anti-kernenergiebeweging is een van de terugkerende onderwerpen op MITEKvergaderingen. De PSP maakt deel uit van het Landelijk Energie Komitee (LEK) en heeft daarin de afgelopen jaren een actieve rol gespeeld.

In dit LEK zitten verder: PPR, CPN, IKB, Ver. Milieudefensie, Aktie Struik, het NIVON, de Ver. van Wetenschappelijke Werkers, de Jonge Socialisten en energiekomitees uit Zuid-Nederland. Sinds vorig jaar zijn in het hele land ook *basisgroepen* ontstaan. Deze hebben een eigen landelijk overleg. Samenwerking met het LEK is steeds moeilijker geweest.

Dit heeft voornamelijk twee oorzaken: de strubbelingen tussen het LEK en plaatselijke groepen sinds 1978 over samenwerkingsstrategie (sinds de voorbereiding van de grote Almelo-demonstratie) en de basisdemokratische beginselen van de basisgroepen die overleg en besluitvorming met anders gestructureerde organisaties moeilijk maakt. Omdat de PSP òn in het LEK werkt òn veel leden in de basisgroepen heeft zitten is een discussie zinvol over de

noodzaak van een gezamenlijke strategie en hoe die er uit zou moeten zien. Voor de PSP-vertegenwoordigers in het LEK (Gertjan van Pelt en ikzelf) is de MITEK ook een klankbord voor onze opstelling in het LEK, hoewel het partijbestuur (en uiteindelijk het congres) daarvoor beslissend zijn. Maar we doen natuurlijk meer aan energie. Zo is in de MITEK een PSP-standpunt over LPG-invoer voorbereid, een subgroepje heeft afdelingen aangespoord om actie te ondernemen tegen LPG-tankstations in de bebouwde kom.

Voor de strategiediskussie in 1979 en het verkiezingsprogramma in 1981 leverden we concepten voor de onderwerpen energie en milieu. Een belangrijke en tijdrovende klus was het schrijven en bespreken van de *energie-programmbrochure*. Die verscheen als uitwerking van het hoofdstuk energie van het verkiezingsprogramma. Het was een leerzaam werk. We dwongen onszelf daarmee tot een afgerond verhaal te komen over het belang van de energievoorziening voor de moderne (kapitalistische) maatschappij, over de macht van energieleveranciers (met name oliemultinationals) over het Nederlandse beleid en, vooral, over een alternatief, socialistische beleid.

Voor een *socialistische energievoorziening* formuleerden we als uitgangspunten dat die *demokratisch* moet zijn en *ekologisch verantwoord*. Beide zijn enigszins uitgewerkt, maar naar ons gevoel nog te weinig. Omdat vooral het eerste aspect door de energiebeweging teveel als leus en te weinig als uitgewerkt alternatief wordt gepresenteerd, heeft de MITEK aan het Wetenschappelijk Bureau (WB) van de partij gevraagd een onderzoek hiernaar in te stellen. Sinds een half jaar is het WB daarmee bezig, en in de eerste maanden van volgend jaar zal een eerste brochure verschijnen.

In september is een bulletin verschenen bij de Stichting Vorming en Scholing, gemaakt door enkele MITEKleden, met ideeën voor het hoofdstuk energie

voor de gemeenteraadsprogramma's van partijafdelingen. We willen overigens zoveel mogelijk van die programma's verzamelen om over 4 jaar met nog betere suggesties te komen.

Milieu

De PSP staat bekend als milieupartij en "konkurreert" daarin met de PPR. Maar we hebben die naam vooral omdat we, op alle nivo's, milieu-aantasting aanklagen en kritiek leveren op lapmiddelen, die de overheid daar meestal voor bedenkt. Al te gemakkelijk wordt vaak gezegd, dat het allemaal komt door het kapitalisme. Wat ontbreekt is een duidelijke visie op de oorzaken van het milieuprobleem, de mogelijkheden voor een milieuvriendelijke samenleving waarbij we toch de goede kanten van de welvaart en de moderne technologie behouden, en op de vraag of dat slechts in "het" socialisme te verwezenlijken is.

Diskussie hierover vindt momenteel plaats bij het schrijven van een programmbrochure over milieu. De vraag of de industriële produktie op zichzelf, of vooral de kapitalistische organisatie daarvan, de hoofdoorzaak is van het milieuprobleem speelt een belangrijke rol. Om daar niet alleen theoretisch iets van te zeggen trachten we die vraag ook te beantwoorden door te kijken naar Oost-Europa. Opvallend daarbij is, dat Oost-Europa niet echt een andere technologische en industriële

Zorg voor het milieu

ontwikkeling kent als het Westen. Oost-Europa kent een behoorlijke milieuwetgeving, maar over de uitvoering daarvan verschillen de meningen (ook binnen de MITEK). Natuurlijk wordt in de brochure ook veel aandacht besteed aan het Nederlands milieubeleid.

Met de Tweede Kamerfractie voeren wij momenteel overleg over milieuwetgeving, met name over de komende wetsontwerpen Bodemsanering (chemische afvalstortplaatsen) en de Milieu Effekt Rapportage.

Dan is er nog het groepje Vervoer Gevaarlijk Stoffen, een vervolg op de LPG-aktie. Deze groep onderzoekt de mogelijkheden van actie tegen vervoer van gevaarlijke stoffen door vooral de bebouwde kom.

Technologie

Technologische ontwikkelingen gaan razendsnel en doordringen het leven van de mens op een nauwelijks te bevatten en te controleren manier. Technologische ontwikkelingen dreigen ook het leven van de mens steeds meer te dikteren. De werkgelegenheid lijkt

lingen je op te stellen? Hoe vorm te geven aan je alternatief? Dat zijn lastige vragen. In de MITEK is getracht de DNA-manipulatietechnologie te bestuderen. Momenteel bestaat een micro-elektronikagroepje. De eerste groep is echter verdwenen, de tweede werkt zeer langzaam. Momenteel wordt binnen het partijbestuur gedacht aan een wat forsere aanpak, die recht doet aan de ernst van de zaken. Gelukkig maar, want het belang van de technologie-ontwikkeling overschrijdt de grenzen van de MITEK en is net zo belangrijk voor economie, welzijn, onderwijs enz.

Iedereen kan erbij

Landelijke themagroepen zouden, bevolkt moeten worden met vertegenwoordigers van plaatselijke of regionale PSP-themagroepen. Op MITEK-gebied functioneren er echter maar een paar, m.n. in Groningen, Nijmegen en Zeeland. In enkele afdelingen worden pogingen ondernomen tot een dergelijke groep (De Liemers, Delft). In deze themagroepen komen mensen bij elkaar die aan standpuntbepaling, scholing, actie en publiciteit willen werken op milieu- en energiegebied. Goed functionerende themagroepen zijn een belangrijke ondersteuning van afdeling of gewest. Ze kunnen ook functioneren als verbinding tussen partij en buitenparlementaire bewegingen. Zo funktioneert de milieu-themagroep Nijmegen tevens als basisgroep in de anti-kernenergiebeweging. Gezien deze situatie is het logisch en nodig dat ook individuele PSP-ers naar de MITEK komen. Dat gebeurt ook wel, maar nog te weinig.

We willen het komende jaar de afdelingen nog beter voorzien van suggesties voor acties. Met name op het gebied van de chemische afvalproblemen, de ruimtelijke ordening, de gemeentelijke energiepolitiek, de Brede Maatschappelijke Discussie en het gevaarlijke stoffenvervoer. Ook PSP-standpunten, discussie-aanzetten, initiatieven willen we blijven leveren, ontwikkelingen buiten de PSP blijven bespreken. Zodat milieu, energie en technologie in de PSP de aandacht krijgen die ze verdienen.

JOHN HONTELEZ

Inlichtingen over de MITEK en het MITEK-bulletin en vergaderingen zijn te verkrijgen bij: John Hontelez
Min. Elandstraat 27
6523 CS Nijmegen
080 - 23 65 12.

OPZET VAN DE MITEK

De MITEK komt elke twee maanden bij elkaar, doorgaans in Amersfoort, elke tweede zaterdag van even maanden. Om die vergaderingen goed voor te bereiden, ideeën uit te werken en besluiten uit te voeren is er een kerngroep van 3 personen. Zonodig worden daarnaast subgroepen opgericht, tijdelijk en met slechts één taak. Officieel is de politiek sekretaris Milieu en Technologie (ik dus) de voorzitter, in de praktijk wisselen de kern-groepleden elkaar af.

Tussen de vergaderingen door verschijnt het MITEKbulletin met notulen, mededelingen, discussiestukken en relevante informatie van en voor de MITEK.

Voor voorstellen, berichten en stellingnames naar de partij toe wordt gebruik gemaakt van het interne mededelingenblad Ongenoegen, brieven naar afdelingen en af en toe Bevrijding.

de komende tien jaar ernstiger bedreigd te worden door de chips dan door de hoge rentestand. Het antwoord kan echter niet zijn: Stop de technologische ontwikkelingen maar. Want technologie brengt ook (vele) nuttige zaken voort. Het antwoord dat de PSP graag geeft is: Technologie in handen van de bevolking, in een democratische structuur moet besloten worden welke technologieën bevorderd en welke tegengehouden moeten worden. Maar hoe dan tegenover de huidige ontwikke-

JACHT OP VOOSHEID

Het thema is niet nieuw, de redenatie niet verrassend. "Het gaat erom dat het toch gewoon niet kàn, zo'n hetero voor de klas die bovendien nog gehuwd is ook. Het is geen zonde op zich dat hij zo is, het is een ziekte en dat is zielig. Maar waarom moet hij dat zo laten blijken. Kijk daar gaat het om. Zo iemand voor de klas draagt toch iets over aan die kinderen, die raken beïnvloed en in de war. Ik heb echt niets tegen hetero's en gehuwden, maar je moet niet gedwongen worden dat soort afwijkend gedrag als gelijkwaardig te beschouwen aan homoseksualiteit en aan ongehuwd samenwonen. Dat druist toch tegen alles in. Je wordt beperkt in je vrijheid, je krijgt een dubbele moraal opgedrongen." Dergelijke redenaties, of wat daarop moet lijken, zijn tijdloos en ook alle geaardheden kunnen worden ingevuld, als ze maar afwijkend zijn. Maar ja, wat heet afwijkend? Anno 1982 werd er een ontwerpwet 'Gelijke Behandeling' (anti-diskriminatie) ingediend waartegen alles wat zich protestants-christelijk noemde te hoop liep met name als het onderwijs betrof. De tijd gaat voort. Nu in 1995 is er heel wat geleerd van de fouten die in 1982 met die wet werden gemaakt. Het werd toen verboden ongerechtvaardigd onderscheid te maken tussen personen om de reden dat zij man, vrouw, homofiel, heterofiel, getrouwd, ongehuwd samenwonend of alleenstaand waren. Met pedofielen, travestieten en transseksuelen had men het nog wat moeilijk met die wet, maar gelijkgesteld werd er wel. Toch bleek dat in de praktijk niet zo zwaar te vallen. Of je nu zei dat je iemand niet moest omdat zij afwijkend seksueel geaard (en liefst nog praktiserend ook) was, of dat je gewoon zei dat die persoon niet zo in het team paste, dat maakte niet zoveel verschil. Tja, je kon voor een commissie worden gedaagd, maar daar bleef het dan ook meestal bij. Immers de verhoudingen waren dan al zo, dat de kandidate in kwestie zelf al niet eens meer wilde, als de commissie haar al in het gelijk mocht stellen.

ik heb niets tegen mannen, maar...

Nu in 1995 is er een nieuwe wet ter vervanging van die uit 1982 voorgelegd. Aangepast aan de huidige maatschappelijke verhoudingen en wetmatigheden. Dat afwijkend gedrag gelijk behandeld kan worden is een fictie gebleken, vandaar de aangepaste naamgeving van de nieuwe wet: "Gelijke Benadering en Omzeiling". Hoofdartikel van de nieuwe wet is dat iedereen alles anders mag voelen, zijn en ervaren, als zij het een ander maar niet laat blijken. Motief om tot deze wet te komen, zijn de reacties rond de wet van 1982. Christelijk geïnspireerd Nederland vond dat je je 'afwijkende naaste' weliswaar moet liefhebben, of op z'n minst laten leven, maar de godsdienstige overtuiging belemmerde enigszins de akseptatie van die naaste, vooral als die het waagt voor de eigen identiteit uit te komen. Schrijnend was daarbij het voorbeeld bij onze katholieke zuiderburen waar een onderwijzeres op grond van haar verklaring lesbisch te zijn, niet meer geschikt werd geacht voor haar functie. Dat alles anno 1982. Maar Nederland is anders dan België, wil men wel eens denken. Hier ontwierp men een wet tegen dit soort diskriminatie. Helaas met het idee dat je iemands lesbisch, hetero-, biseksualiteit en hok-vaardigheid kunt meten als haar lengte, omvang of bildragendheid. De gekoesterde rechtvaardigheid gleed weg tussen de mazen van de wet. Er werd meer aan de onrechtvaardigheid tegemoet gekomen, enkel en alleen door het feit dat argumenten niet te controleren zijn (wil je haar niet omdat ze lesbisch is of is ze gewoon niet geschikt voor die functie?), dan het christelijk gekrijs deed vermoeden.

TITIA VAN LEEUWEN
TITIA BOS

Op woensdag 2 juni 1982 worden er gemeenteraadsverkiezingen gehouden. Veel PSP afdelingen zijn druk in de weer met de voorbereidingen voor deze verkiezingen. Wordt er samengewerkt of niet? Wie zijn er bereid op een verkiesbare plaats te gaan staan? Moet er een huis-aan-huis-krant komen? En hoe revolutionair moet het gemeenteraadsprogramma zijn? Vragen waar veel PSP leden zich deze maanden over buigen. De Stichting Vorming en Scholing van de PSP is 1982 begonnen met de publikatie van het boekje *Tussen lokalisme en socialisme, de visie van de PSP op gemeentepolitiek*.

Doel van dit boekje is om PSP leden achtergrondinformatie te geven voor hun activiteiten in de gemeentepolitiek. Het kan zeker gebruikt worden bij de opstelling van de gemeenteraadsprogramma's. Daarnaast geeft het buitenstaanders een inzicht in de politiek die de PSP op gemeentelijk nivo voorstaat.

Is de gemeenteraad voor de PSP alleen een platform voor de verkondiging van het socialistische woord? Of is het ook een plaats waar door politieke strijd resultaten behaald kunnen worden, die in het belang zijn van de socialistische zaak?

In *Tussen lokalisme en socialisme* wordt op tal van gemeentelijke beleids-terreinen aangegeven dat een PSP inbreng nodig èn mogelijk is om veranderingen af te dwingen. Vanuit een realistische visie op de bedreigde autonomie van de gemeente (bezuinigingen, landelijke wetgeving, rol bedrijfsleven) èn met de wetenschap dat de buitenparlementaire aktie een grote invloed kan èn moet hebben worden de perspectieven van de PSP gemeentepolitiek geschetst.

De belangrijkste beleidsterreinen die doorgaans in het middelpunt van de belangstelling staan, komen aan bod: gemeentelijke democratie, gemeente-financiën, economie, ruimtelijke ordening en verkeer, volkshuisvesting, energie, vrouwenbevrijding, onderwijs, sociaal-kultureel werk, cultuur, gezondheidszorg en politie. Deze hoofdstukken worden voorafgegaan door een inleiding waarin de positie van de PSP in de gemeentepolitiek wordt geschetst. Daarin worden de uitgangspunten van de PSP in de gemeentepolitiek onderbouwd en in een strategisch kader geplaatst. Als de twee belangrijkste uitgangspunten worden genoemd: de uitvoering van een grote verscheidenheid van programmapunten die als gemeenschappelijk kenmerk hebben dat

Tussen lokalisme en socialisme

ze zijn gericht op het bevorderen van een gelijke economische en sociale positie van alle vrouwen en mannen. En, ten tweede, het bevorderen van het democratisch kunnen beslissen van alle mensen over hun woonomgeving zonder inmenging van economische belangengroepen.

In het hoofdstuk over *gemeentelijke democratie* worden inspraak, openbaarheid en medezeggenschap afgezet tegen de perspectieven die de PSP ziet voor een verregaande democratisering van de gemeentepolitiek. Waarbij de onafhankelijke positie van de buitenparlementaire aktie als waardevol wordt geschetst, zonder dat daarbij wordt verzwegen dat dit tevens inhoudt dat de PSP zich niet automatisch kan binden aan geformuleerde verlangens. De bekende reactie op de vraag 'wat kost dat programma van de PSP nu?' is om naar de verkoopprijs te verwijzen. Financiële onderbouwing van de PSP-wensen is geen gemeengoed. Het hoofdstuk over de *gemeentefinanciën* is daarom zeer leerzaam. Niet alleen worden de belangrijkste kenmerken van de gemeenteraadfinanciën behandeld, maar wat belangrijk is: de begroting, de meerjarenplanning, het dekkingsplan, de reservepositie en het belastingenbeleid worden beschreven als onmisbare instrumenten voor een socialistische gemeentepolitiek. *'Socialistische prioriteiten'* luidt de veelzeggende titel van dit hoofdstuk. In de bijdrage over *economie* worden de drie gebieden beschreven waarop de gemeente een socialistisch beleid kan voeren: het vestigingsbeleid van bedrijven, het sociale beleid van gemeentelijke afdelingen en bedrijven en het stimuleren van die economische activiteiten, die door de ondernemers niet winstgevend genoeg worden gevonden.

In de hoofdstukken over *ruimtelijke ordening, verkeer* en *volkshuisvesting* wordt een veelheid van concrete punten besproken die gerealiseerd kunnen worden door een aktieve politiek. Het zijn immers juist deze beleidsterreinen die de woonomgeving in de meest letterlijke zin bepalen. Concrete uitwerking van alternatieven is daarom noodzakelijk om de bevolking voor PSP oplossingen te winnen.

Die concrete uitwerking wordt ook gegeven in het *energie*-deel. Vele suggesties voor energiebesparende maatregelen worden gelanceerd. Daarnaast aandacht voor praktische toepasbaarheid van alternatieve energiebronnen en de mogelijkheden op gemeentelijk nivo voor akties tegen kernenergie

en opdrijving van de energieprijzen. *Vrouwenbevrijding* is een van de centrale punten in een linkse gemeentepolitiek. Traditionele opvattingen leiden op lokaal nivo nog een hardnekkig bestaan. Die opvattingen moeten op alle beleidsterreinen bestreden worden. In het hoofdstuk over vrouwenbevrijding wordt de richting daarvoor aangegeven. Niet alleen voor het gemeentelijk personeelsbeleid, maar ook op het gebied van onderwijs, politie, welzijn, ruimtelijke ordening en volkshuisvesting worden suggesties voor feminiserend beleid gegeven.

In de bijdrage over *onderwijs* wordt veel aandacht besteed aan de mogelijkheden voor een gemeentelijk onderwijsbeleid. Want hoewel het onderwijs ingebed is door allerlei landelijke wetgeving is er nog voldoende ruimte voor een aktieve gemeentelijke onderwijspolitiek. Waarbij de PSP prioriteiten als werkgelegenheid en klassegrootte, buitenlandse leerlingen, onderwijs aan meisjes en democratisering worden beschreven.

Hoe hard is de zachte sektor voor de PSP? *Sociaal-kultureel werk, gezondheidszorg* en *kultuur* zijn terreinen waarop veel PSP-leden aktief zijn. De ontwikkeling van een PSP-visie op deze beleidsterreinen is echter nog niet zo ver gevorderd. Wellicht wordt die ontwikkeling wat verder gebracht door de bijdragen over deze onderwerpen in *Tussen lokalisme en socialisme*. Want naast de kort aangestipte *'reproductiefunctie'* (arbeid(st)ers weer klaarstomen voor de levering van hun arbeidskracht) van deze sectoren, wordt stilgestaan bij de inbreng die de PSP moet hebben. Naast analyse ook voorstellen voor een ander beleid: stimuleren van nieuwe ontwikkelingen, afstemmen op de juiste doelgroepen, bezuinigen op onwenselijke activiteiten bepleiten en een grotere greep van de gebruikers op voorzieningen. Of dat nu buurthuizen, theaters of gezondheidscentra zijn. Dit andere beleid moet op gemeentelijk nivo handen en voeten krijgen, waar aanzetten voor worden gegeven.

Het laatste hoofdstuk behandelt de *politie*. Er moet nog wel het een en ander veranderen wil de PSP meezingen met het refrein *'goed dat er deze politie is'*. Politiejaarverslagen, wijk-agenten, korrekte klachtenbehandeling, democratisch vastgesteld politiebeleid, tegengaan van ongewenste ontwikkelingen als specialisatie, bewapening en registratie: het zijn veranderingen die juist op gemeentelijk nivo bevochten moeten worden.

'Overwegende dat de gemeente een voortreffelijk gebied kan worden van gedecentraliseerde economische activiteiten, en tegelijkertijd een politiek werktuig in handen van plaatselijke socialistische meerderheden, tegen de burgerlijke meerderheid van het centrale bestuur, wanneer eenmaal wezenlijke autonomie zal zijn verkregen' zo luidt een van de (lange) overwegingen van de resolutie inzake *'socialistische gemeentepolitiek'* die in 1900 in Parijs werd aangenomen op het *Internationaal Socialistisch Congres*. We zijn nu 80 jaar verder, maar twee elementen uit deze overweging zijn nog steeds de kenmerken van de socialistische gemeentepolitiek: het streven naar concrete verbeteringen èn het gebruik als strategie om die politieke en maatschappelijke macht te verwerven die noodzakelijk is voor een vreedzame overgang naar het socialisme.

LEO PLATVOET

'Tussen lokalisme en socialisme, de visie van de PSP op gemeentepolitiek' 112 pagina's, prijs f 9,-. Verkrijgbaar door storting van f 11,50 (inkl. verzendkosten) op giro 3481995 tnv SVS/PSP te Amsterdam o.v.v. 'uitgavennr. 821'

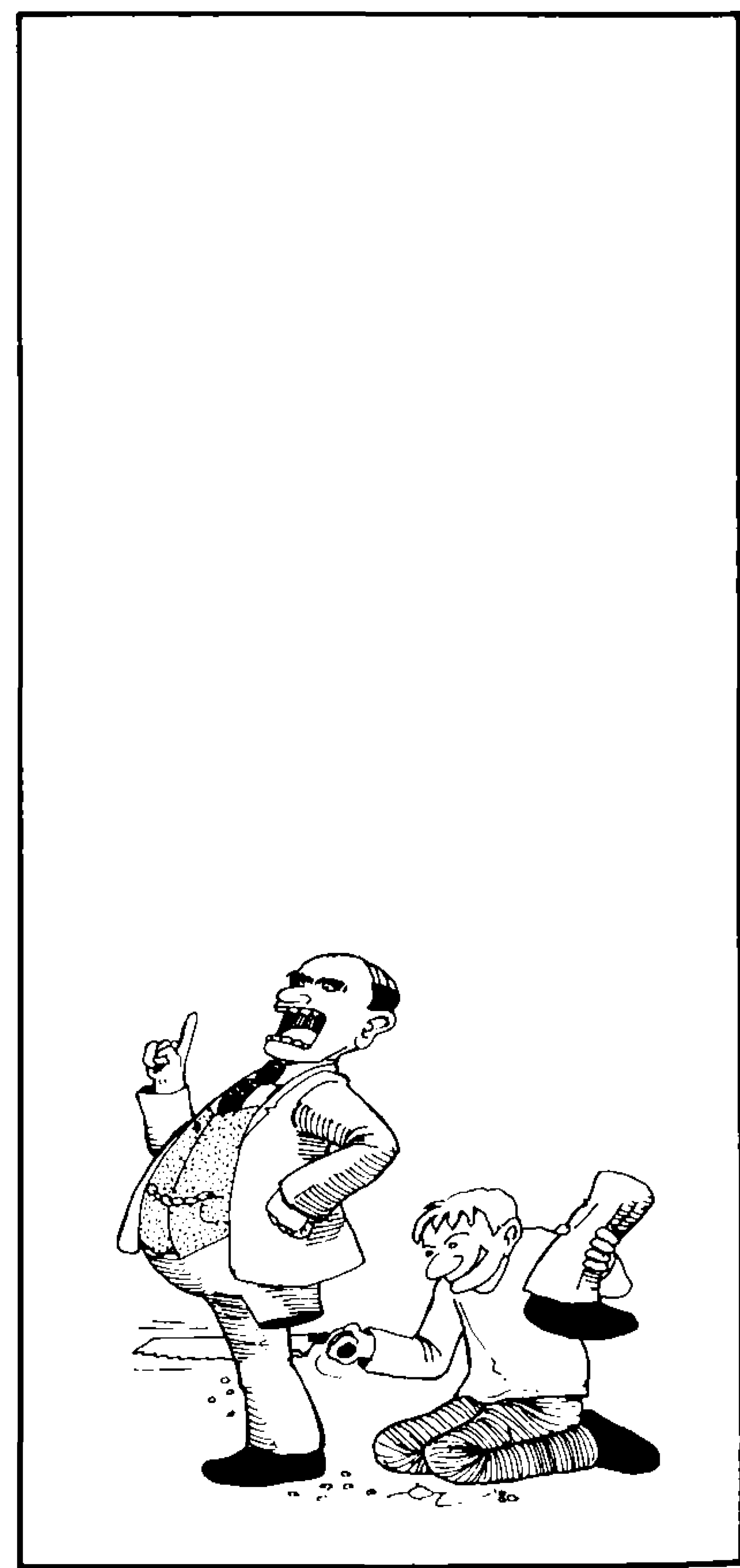

Foto: Taco Anema

Graaien in de staatsgeheimen

Pakbonnen, vrachtbrieven en wervingsstencils voor de Nationale Reserve, deze staatsgeheimen werden door de groep Onkruit ter veiling aangeboden, na een tentoonstelling in het Amsterdamse gebouw Paradiso. Het was de buit, die midden vorig jaar werd veroverd bij het doorzoeken van het gebouw van het Provinciaal Militair Commando (PMC) van Noord-Holland. Een deel ervan werd als overdruk al gepubliceerd in de 'PMC-papers'.

De tentoonstelling had extra publiciteit gekregen door de arrestatie van twee boekhandelaren, die in hun etalages flink reclame hadden gemaakt voor dit evenement. De uitgave van de 'PCM-papers' had al die maanden ongestoord kunnen plaatsvinden, maar het openlijk tentoonstellen van enkele van de originele buitgemaakte documenten was de justitie blijkbaar te erg, en artikel 98 van de Grondwet werd erbij geslept om de boekhandelaren een nachtje op het bureau te laten verblijven. De tentoonstelling zelf werd de eerste dag ook ongemoeid gelaten, maar 's avonds kwam er een politie-inval en werd alles meegenomen. De volgende dag werd de tentoonstelling door Onkruit opnieuw ingericht met kopieën van de documenten en met nieuwe originelen, en deze gingen een dag later in de veiling.

Het meeste, wat er te zien was, was al bekend door de publikatie van de PMC-

papers. Zo zagen we het kader van de PSP opgeschreven op de multoblaadjes van een college-diktaat. "Fred van der Spek, kan naar USSR zonder visum", en verder de namen van veel PSP-ers en ex-PSP-ers, met pijltjes en stippellijnen verbonden met Kabouters, CPN-ers, Russen, Provo's, André van der Louw, de VPRO en andere blijkbaar interessante groepen. Verder veel materiaal van de Natres, de Nationale Reserve, waarvoor ex-dienstplichtigen geronseld worden. De geschiedenis van sergeant Koffieberg, een fanatieke Natres-klant, die beoordelingen over zijn ondergeschikten schreef (niet ijverig genoeg, voor te dragen voor ontslag uit de dienst), maar tenslotte zelf de laan uitvlood, omdat o.a. hij een te arrogante

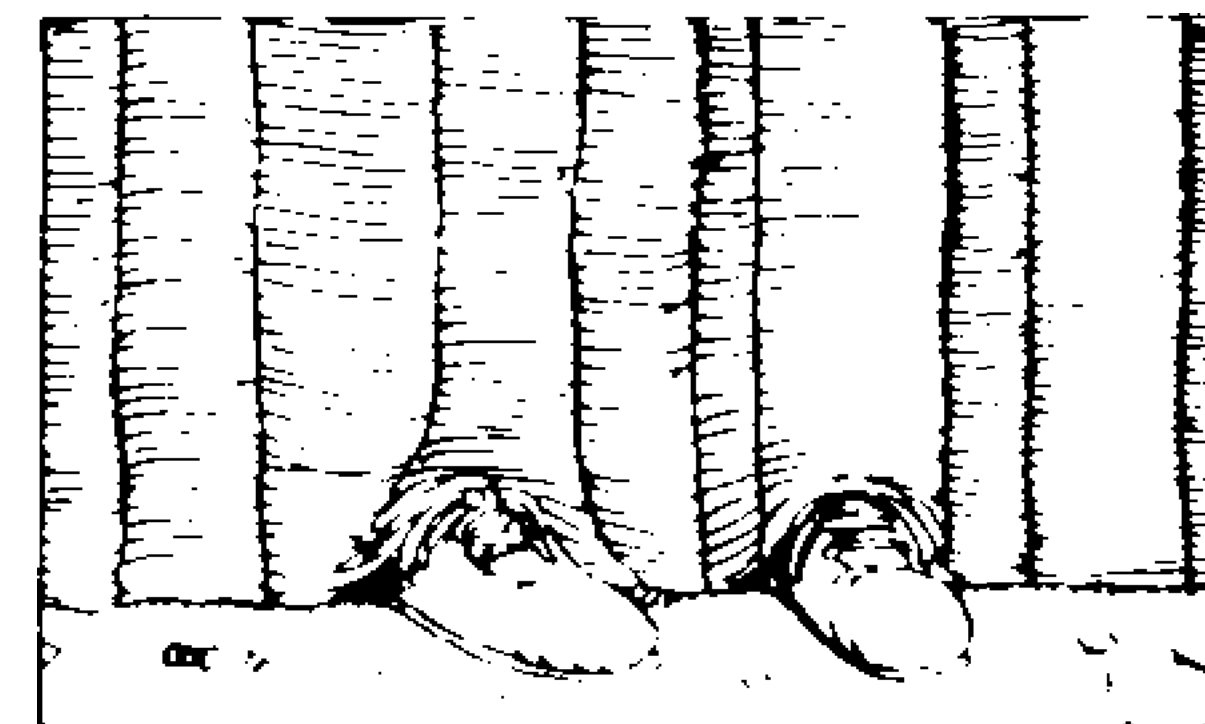
Foto: Taco Anema

toon tegen de vrouw van de luitenant aansloeg. Of de afwijzing van J. Hagenbeek te Huizen, die door de Contra-Inlichtingendienst niet betrouwbaar genoeg voor de Natres geacht werd; een jaar later zou dit heerschap op de kandidatenlijst van de Nederlandse Volks-Unie prijken.

Het scenario van de militaire oefeningen maakt duidelijk, aan welk soort 'verdediging' men in legerkringen denkt: het onderdrukken van binnenlands verzet. Nederland heet 'Westland' en de Bondsrepubliek 'Oostland': Westland heeft kerncentrales voor vreedzaam gebruik, tegen de wil van Oostland. Een aanval van Oostland op Westland, waarbij in Westland sympathisanten van Oostland door het leger onschadelijk gemaakt moeten worden.

Pure fantasie, voorzover de Bondsrepubliek (Oostland) tegen kerncentrales zou zijn. Fantasie ook, om een militaire aanval (van een NAVO bondgenoot) te suggereren. Maar: noem de anti-kernenergie aktievoerders in Nederland (Westland) handlangers van een buitenlandse vijand, en de rechtvaardiging is gegeven om militaire oefeningen te houden, met het oog op het uitschakelen van de anti-kernenergie beweging.

Het doorzoeken en 'neerslaan van het verzet' in het niet-bestaande 'Oostdorp' lijkt te veel op de doorzoekingen in Molukse woonwijken om voor pure fantasie te kunnen doorgaan; bovendien is het in strijd met het 'oorlogsrecht'. Dat laatste was trouwens ook al het geval met de gespeelde executies van verzetsstrijders, die dienstplichtigen op oefening van hun kommandant moesten uitvoeren. De VVDM bracht deze zaak aan het licht, en op vragen van de PSP-Kamerfractie moest minister Van Mierlo

ACHTER HET GROENE GORDIJN

Uiteindelijk stond de PSP-fractie moederziel alleen tegenover de minister van ontwikkelings-samenwerking Van Dijk. Eind december steunde geen een partij de PSP-motie, waarin om het opstappen van Van Dijk werd gevraagd wegens zijn vroegere racistische uitlatingen, het gedeeltelijk verzwijgen ervan en het onvoldoende afstand nemen ervan. De CPN wilde de beslissing om op te stappen aan Van Dijk zelf overlaten. De PPR kwam met een eigen motie, waarin om een regeringsverklaring werd gevraagd en, daarna, om een regeringsbeslissing inzake Van Dijk. De PvdA leek verscheurd vóór de stemmingen. Direkte bronnen fluisterden ons in dat 10 PvdA'ers vóór de motie van Fred van der Spek wilden stemmen. De PvdA fractie hield tweemaal spoedberaad over deze kandidaat-dissidenten. Vanuit PvdA-ministers in het kabinet werd doorgeseind, dat er absoluut niet vóór de PSP-motie gestemd mocht worden. Het CDA dreigde, zo een flinke groep PvdA'ers toch vóór stemde, met een kabinetskrisis' Wim Meyer oefende als laatste ongehoorde druk uit door te stellen: of tegen de motie stemmen of de fractie uit! Alle kandidaat-dissidenten zwichtten. Van Dijk bleef. De PSP stond moederziel alleen.

Sommige koeien worden nooit oud!

CHRIS HUINDER

toegeven dat dit buiten de instructies viel.

Het graaien in de staatsgeheimen (een tafel vol stencils, bonnetjes en brieven met stempel 'geheim' erop) is als idee wel aardig; de meeste 'waardevolle' documenten waren gelukkig op borden opgeprikt. Aan de ene kant hoorde je de reacties, dat bevestigd werd wat iedereen toch al wist, aan de andere kant maakt bijv. de VVD-Kamerfractie zich natuurlijk weer meer bezorgd over het openbaar maken van deze stukken dan over de inhoud ervan. Voor vrijheids-lievende mensen met een beetje hersens zou het toch duidelijk moeten zijn, dat een mogelijk militair gezag zich juist tegen de bevolking richt.

PETER ZWART

Als u dit niet lust, dan smaakt die rente ook niet.

U legt af en toe een bedragje opzij. Sparen. U hebt dus een rekening bij een spaarbank of bij een gewone bank. Daar zijn ze blij met uw geld. En ze bieden u de hoogst mogelijke rente. Zodat uw spaargeld groeit. Vandaag de dag harder dan ooit, want de rente is hoog.

Maar wat gebeurt er met dat geld? Spaarbank of bank gebruiken het. Gaan het beleggen. Om daarmee voldoende rentewinst te kunnen maken om u straks uw rente te kunnen uitbetalen.

Maar... waar wordt dat geld belegd? Weet u dat? Beleggen ze uw spaargeld in zaken die indruisen tegen uw geweten? Beleggen ze uw geld in Zuid-Afrika. Of in Chili?

Als u daar toch een beetje nerveus van wordt, dan is er een goede oplossing: sparen bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een bank die het hart links draagt. Een bank die selectief belegt - en toch een prima rente geeft. Niet meer, maar zeker niet minder dan elders. Maar bij de ASN heeft u één zekerheid extra: uw geld wordt grotendeels in sociaal verantwoorde projecten belegd. In woningbouw of peuterspeelzaal of vele andere sociaalculturele projecten. Uw geld wordt dus goed belegd. Zodat uw rente schoon is en uw spaargeld goede dingen bewerkstelligt.

tenminste f. 50,- als eerste inleg, ontvangt u een premie van f. 7,50.

Bon

Naam en voorletter(s):

Adres:

Postcode en woonplaats:

Postgirorekening:

wenst bij de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND een renterekening te openen.

Stuur deze bon in open enveloppe zonder postzegel aan
Algemene Spaarbank voor Nederland,
Antwoordnummer 1188, 2500 VB Den Haag.
U kunt ook bellen: 070-47 01 81. Of ons bezoeken:
Rijnstraat 28, Den Haag (vlak bij het Centraal Station)

101

**Sparen bij de ASN
is sparen via uw girorekening.
Doe het nú: u krijgt f. 7,50 premie!**

Als u voor 1 juli 1982 een renterekening bij de ASN opent met

ALGEMENE SPAARBANK
VOOR NEDERLAND

geeft rente zonder bijsmaak.

PSP LOKAAL

AFVAL EN HERGEBRUIK

Ter gelegenheid van een tentoonstelling die de PSP afdeling Den Bosch eind januari organiseerde over *afval en hergebruik* verscheen een brochure onder de titel *Het enige wat je weggooit is...*

Deze (mini)brochure gaat over afval in Nederland in het algemeen en Brabant en Den Bosch in het bijzonder. Te bestellen bij: PSP afdeling Den Bosch, Postbus 243, 5201 AE Den Bosch. tel.: 073-137231. Prijs f2,50.

POLITIE IN DORDRECHT

Het nieuwste nummer van het blad van de PSP-Dordrecht, *Dorpspolitiek*, gaat over de politie. Enige tijd geleden publiceerde PSP-Dordrecht ook een themanummer over de politie. Dat werd een groot succes en moest herdrukt worden. Dit tweed themanummer heeft als onderwerp politieregistratie onder de titel *Wat niet in de jaarverslagen staat*. Daarnaast de konklusies van het klachtenonderzoek dat de PSP-Dordrecht in 1981 hield en de organisatie-structuur van de politie in deze gemeente. Dorpspolitiek nummer 10 is aan te vragen bij: PSP afdeling Dordrecht, tel.: 078 - 134219.

ZIEKENHUISZORG

Sinds begin 1980 bestaat de Werkgroep Gezondheidszorg Zeeuwsch-Vlaanderen als een samenwerkingsverband van de FNV, ABVA/KABO, PvdA, PSP, KWJ en het buro voor Rechtshulp Zeeland. Zeeuwsch-Vlaanderen behoort door zijn geografische ligging en het feit dat het dun bevolkt is tot één der buitengebieden in de gezondheidszorg van Nederland. Aan de specifieke eisen die dit aan de geneeskunde en de organisatie van de gezondheidszorg stelt wordt nauwelijks voldaan. Tot nu toe heeft de bevolking zich hiermee bijna niet bemoeid. Door de oprichting van de Werkgroep is hier verandering in gekomen.

Onlangs verscheen een nota met daarin een plan voor de middellange termijn met betrekking tot de ziekenhuisvoorzieningen in het gebied. Dit plan omvat een versterking en een uitbreiding van de specialistische geneeskunde en een herverdeling van specialisten en daarmee samenhangende ziekenhuisfuncties over drie plaatsen in de regio.

In de nota wordt ernstig bezwaar gemaakt tegen de door het Ministerie in Den Haag voorgestane beddenvermindering, een reductie van 23%! Van een koppeling van deze vermindering met een versterking van de eerstelijnszorg blijkt niets.

De Werkgroep heeft vorig jaar maar liefst 83 klachten verzameld m.b.t. de alledaagse hulpverlening (de regionale Geneeskundige Inspectie kreeg er slechts 7 binnen). De Werkgroep klaagt terecht dat er op landelijk nivo weinig aandacht is voor de speciale problemen waar uithoeken van ons land mee te kampen hebben.

ONDERSTE BOVEN

Deze rubriek is bedoeld voor berichten over bijeenkomsten, manifestaties en andere activiteiten. Daarnaast is er ruimte voor aankondigingen van door de partij uitgegeven brochures en tijdschriften. Ook korte artikelen over plaatselijke en regionale activiteiten en akties van afdelingen en gewesten van de PSP, alsook van aan haar verwante organisaties en komitees, horen in deze rubriek thuis.

Kopij voor ondersteboven kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding t.a.v. rubriek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

De nota Naar een betere ziekenhuiszorg voor Zeeuwsch-Vlaanderen is te bestellen door f5,- over te maken op postgiro 922010 t.n.v. R.M. Tielemans/Terneuzen. Het sekretariaat van de Werkgroep is bereikbaar via: Blokken 16, 4531 GN Terneuzen, tel.: 01150 - 97025.

THEMAGROEPEN

THEMAGROEP LANDBOUW IN OPRICHTING

De landbouwproblematiek is binnen de PSP relatief steeds wat ondergeschoven gebleven. Dat uitte zich in min of meer losse stellingnamen in partijprogramma's, dat bio-industrie niet deugt, de grond gesocialiseerd en van alles koöperatief gedaan moet worden, soms liefst nog biologisch dynamisch.

Om daar verandering in te brengen kwamen op zaterdag 14 november 1981 in Zwolle een dertigtal PSPers bijeen die op een of andere manier wat met landbouw te maken hadden of er gewoon in geïnteresseerd waren.

De discussie speelde zich die dag op een tweetal niveaus af, namelijk het niveau van de landbouwstructuurproblematiek, het marktmechanisme en het niveau van de concrete problematiek in een regio en de situatie daarbij van individuele boeren, de natuur en milieu-aspekten. Centraal stond de vraag wat de positie en de rol van de PSP daarbij is of kan zijn en wat de vragen zijn die je je als PSP kan stellen. De Nederlandse landbouw kent vanouds geen socialistische traditie. Boeren vallen niet in simpele indelingen te

vatten; zij zijn geen arbeiders, zij zijn ook geen kapitalisten, zij vormen geen homogene groep. Verschillen tussen groot en klein, oud en jong zijn aanzienlijk. In een artikel in *Bevrijding* 1981-19 werd gewezen op een opkomende nieuwe landbouw, die een eigen weg zoekt, zich losmakend van de spiraal van economische wetmatigheden die hen tot bepaalde handelswijzen dwingt. Alvorens tot een gesprek met o.a. dergelijke groepen te kunnen komen zul je evenwel eerst als partij een visie moeten ontwikkelen en daarvoor eerst moeten zoeken naar de goede vragen.

Zo is bijvoorbeeld de inkomenspositie van de boer in het geding. Hierbij speelt het mechanisme dat de boer geen hogere prijs kan afdwingen, want die wordt van bovenaf vastgesteld. Hij/zij heeft ook nauwelijks invloed op de kosten. Het inkomen kan alleen vergroot worden door de produktie te vergroten. Een vraag hierbij is dan of het inkomen wel moet voortkomen uit produktie of dat je moet streven naar een basisinkomen voor iedere boer.

Met die inkomenspositie hangen andere mechanismen samen, zoals de concurrentie (onderling, maar ook internationaal), de machtsrelaties tussen boeren en hun korporaties (waarin slechts een paar heel grote boeren het voor het zeggen hebben), het prijsbeleid en de rol van landbouworganisaties en landbouwvoorlichting. Ook het landinrichtingsbeleid en effecten op het milieu hangen met de inkomensposities samen.

Zo zijn er verschillende aanknopingspunten mogelijk, de vraag is waar je wilt beginnen en waar je wilt uitkomen. Wij je beginnen bij de korporaties, waarin de stem van de leden nu alleen theoretisch is of bij concrete regionale problemen en of de milieu/natuur-vraagstukken? Wil je uitkomen bij middelgrote bedrijven, milieuvriendelijke geïntegreerde bedrijven (met verbrede doelstellingen, n.l. de zorg voor milieu, natuur en landschap), bij een planeconomie, bij inkomensubsidies? Vragen zijn er genoeg.

Op de themadag in november werd afgesproken een *landelijke themagroep landbouw* in het leven te roepen. *De eerste bijeenkomst daarvoor is gesteld op zaterdag 6 maart 1982 in Breda.*

Belangstellenden kunnen zich opgeven bij de Stichting Scholing en Vorming, op woensdag's en vrijdag's, telefoon 020 - 267374, toestel 16 (Henri van Wezel). De bedoeling is op deze eerste dag een werkterrein voor de themagroep af te bakenen.

TITIA VAN LEEUWEN

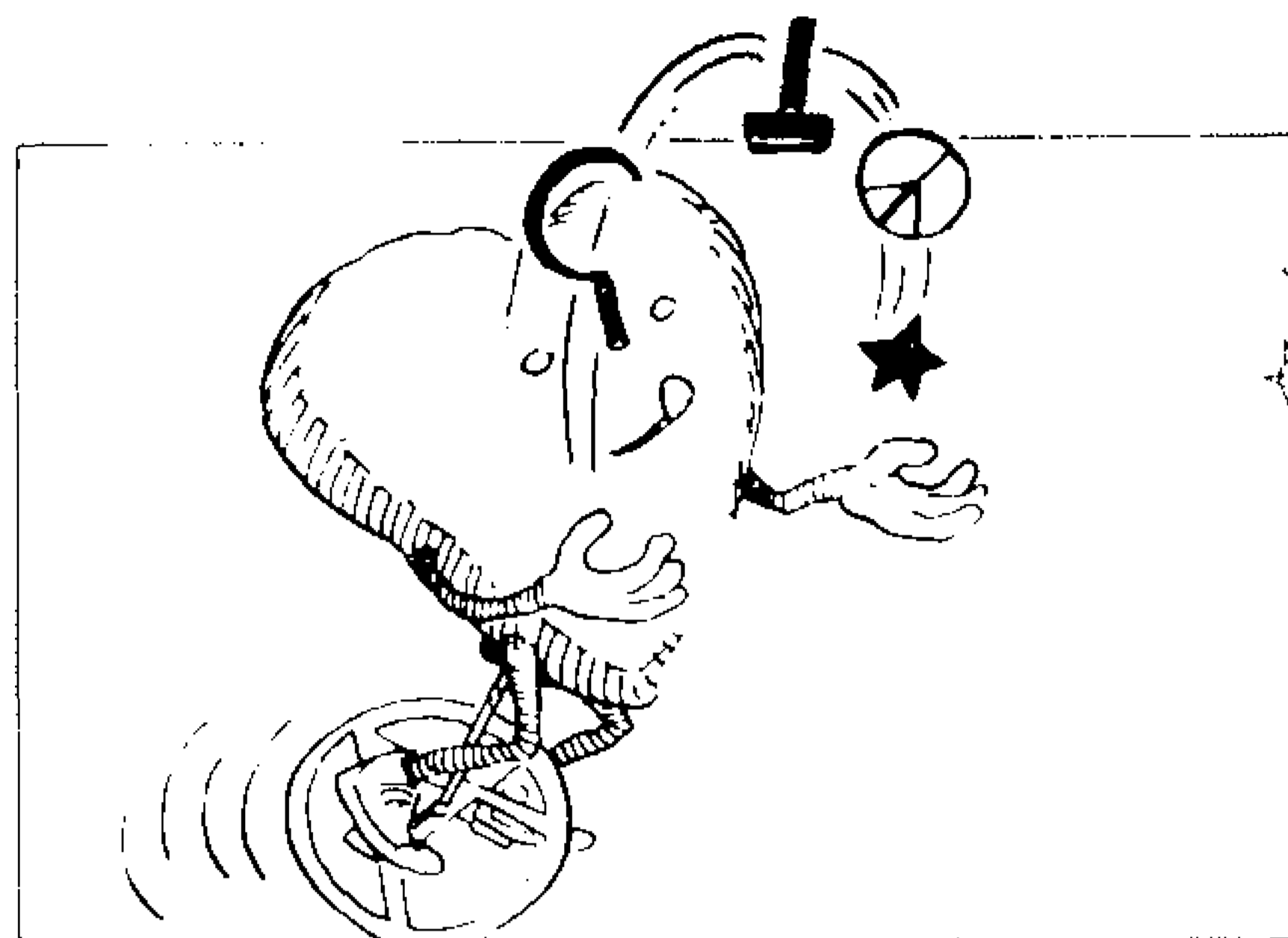
PSP BIJEENKOMSTEN

STRATEGIEDISKUSSIES

Op *zaterdag 20 februari* vindt de vijfde strategiediskussie dag plaats met als onderwerp *De PSP en de andere linkse partijen* (zie: *Bevrijding* nr. 1/1982). Plaats: Trianon, Oude Gracht te Utrecht. Aanvang 11.00 uur.

De zesde (en laatste) discussiedag staat gepland voor *zaterdag 17 april* en heeft

als thema *Socialistische hervormingsstrategie of andere strategie*. In het nummer van *BEVRIJDING* van begin maart verschijnen hierover een aantal artikelen.

VROUWENSTRIJD EN SOCIALISME

De eerste diskussieronde ter voorbereiding van het PSP-kongres over *Vrouwenstrijd en Socialisme* vindt plaats op zaterdag 24 april. Deze eerste ronde is opgesplitst in vijf regionale bijeenkomsten. Nadere mededelingen volgen nog. De tweede ronde vindt plaats op zaterdag 19 juni.

BOEKEN

HOMOJAARBOEK

Enkele jaren geleden werd binnen de Nederlandse homobeweging reeds met de gedachte gespeeld een homojaarboek uit te geven. Het duurde uiteindelijk tot het najaar van 1981 toen het *Homojaarboek I* het licht zag, dat een welkome aanvulling betekent voor de boekenplank van degene die in (homo) emancipatie is geïnteresseerd. Het boek moet niet gezien worden als een historische doorbraak van de homotheorie, maar een zinnige verzameling artikelen die het denken en praten over emancipatie en homoseksualiteit aanmoedigt. Het wil theorie en praktijk van de 'homokultuur' van dienst zijn: dat onoverzichtelijke geheel van beweging, subcultuur en andere zones waar homoseksuele belevingen een rol spelen, zoals politiek, recreatie, cultuur, vriendschappen.

De laatste jaren is in de situatie rond homoseksualiteit vooral grote vooruitgang geboekt in de opbouw van basisvoorwaarden voor emancipatie: tegengaan van diskriminatie, organisatie-mogelijkheden. Meer structurele activiteiten overwegend gericht op de sociaal-economische positie van gezin, huwelijk en kostwinner leiden tot weinig resultaten. Voor verdere aktie is allereerst zelforganisatie van homoseksuelen binnen de vele verbanden, waarin hun leven zich afspeelt noodzakelijk. Zelforganisatie bijvoorbeeld door de enkele jaren geleden opgerichte politieke homogroepen (van CDA tot CPN), die binnen hun partijen ongetwijfeld een bijdrage kunnen leveren aan een bewustwording in minderheidsgroepen in het algemeen en homoseksuelen in het bijzonder door bij de analyse van de betreffende onderdrukkingsvorm de maatschappelijke en historische factoren die tot onderdrukking leiden, te betrekken. Daarnaast zal een nieuwe, inhoudelijke visie op homoseksualiteit ontwikkeld moeten worden die verder gaat dan

het ingeburgerde denkbeeld van een homoseksuele minderheid in een heteroseksuele samenleving. Immers, de huidige mens- en maatschappij-beschouwingen hebben zich tot nu toe stuk voor stuk schuldig gemaakt aan een overtuiging in plaats van dynamische resultante in een sociale geschiedenis. Christelijke, psycho-analytische, marxistische en liberale levensbeschouwingen hebben er een zelfde heteroseksuele grondregel op na gehouden. Seksualiteit is er een privé instrument bestemd voor de liefde, de bescherming, de voortplanting en de zedelijkheid, maar niet voor de kritiek. Zowel Freud als de konfessionelen speelden homoseksualiteit uit tegen het gezin en kozen voor hoeksteniging van de homoseksuele man en vrouw. Marxistische benaderingen, vooral die van de Tweede Internationale, verwielen homoseksualiteit als niet-ekonomisch probleem en kozen voor de klassenstrijd. Liberale visies herleidde homoseksualiteit tot intiem probleem en kozen voor de scheiding tussen privé en openbare sfeer.

Lang genoeg zijn homoseksuelen met grote ogen bekeken. Sommige vluchten uit het ene schandaal in het andere en van kliniek tot kliniek. Anderen wisten zich beter te gedragen; maar allemaal is ze mores geleerd. Steeds stonden zij ter discussie. Het homojaarboek keert de discussie om. Het wil een gezamenlijk debat van homoseksuele mannen en vrouwen over de naaste toekomst van onderdrukking, emancipatie en homoseksualiteit aanmoedigen.

In aansluiting op de groeiende interesse in de homobeweging is een aantal historische artikelen opgenomen, met een aksent op de tweede helft van de 19e en de eerste helft van de 20e eeuw. In die periode valt de invoering van het begrip homoseksualiteit en de eerste zelf-organisatie van homoseksuelen. Daarnaast wordt de aktuele stand van zaken belicht: de lesbische beweging, geweld op straat, de parlementaire politiek en de internationale homobeweging.

De bijdragen in deze eerste editie zullen het inzicht in de geschiedenis van de homobeweging zonder meer verbreden, met name ten behoeve van verdere analyses, strategieën en toekomstverwachtingen.

PETER DROS

Homojaarboek I kost f 29,50 en is een uitgave van Van Gennep. Het boek bevat tevens een kroniek van gebeurtenissen in (en om) homoland, een lijst van Kamervragen m.b.t. homoseksualiteit en een adressenoverzicht.

BOEKBESPREKING/ OUD EN NIEUW FASCISME

Leuzen op muren, die anti-semitisch zijn, hakenkruizen en andere nazi-symbolen zijn geen uitzondering meer in het straatbeeld. Ook rassenrelletjes in verschillende buurten van steden en opzienbarende opinie-onderzoeken over rassendiskriminatie en tolerantie t.o.v. 'vreemdelingen' worden met (neo-)fascisme in verband gebracht. Wat is er aan de hand? Zijn dit voorboden van een

nieuwe golf van fascisme die ook Nederland dreigt te overspoelen?

Toch is het gevaar van een nieuw opkomend fascisme wel degelijk aanwezig. Juist in een tijd waar werkloosheid en crisis de realiteit zijn, waarin mensen zich onzeker en machteloos voelen, zullen fascistische groeperingen hun kans proberen te grijpen. Tegenwoordig zijn het vooral mensen met een andere huidskleur die overal de schuld van krijgen; in nazi-Duitsland waren de joden, zigeuners en de homoseksuelen de zondebok. Om fascisme effectief te kunnen bestrijden, is het noodzaak dat begrip selektief te hanteren. Het feit, dat de Anne Frank Stichting dit jaar reeds 25 jaar aktief is in de bestrijding van fascisme, anti-semitisme en diskriminatie, vormt mede de aanleiding tot de uitgave van "Oud en nieuw fascisme".

Met dit boek wil men een hanteerbare omschrijving geven van het verschijnsel fascisme: leesbaar en aktueel. Het bestaat uit een achttal opstellen over het begrip fascisme, over het fascisme van Italië ten tijde van Mussolini en van nazi-Duitsland, over fascisme en vrouwen, over neo-fascisme en rechts-extremisme in Nederland en over jongeren anno 1981 in ons land met extreem-rechtse opvattingen. Dit boek zal er zeker toe bijdragen, dat nog meer Nederlanders het fascisme of de aanzetten daartoe zullen herkennen. De aanwezigheid van (neo-)fascistische organisaties vormt misschien nog geen reële bedreiging, maar het is wel een potentieel gevaar. Immers, we kunnen uit de geschiedenis leren, dat ze latent aanwezige tendenzen in de samenleving kunnen versterken, organiseren en manipuleren om op die manier invloed, aanhang en macht te verwerven.

PETER DROS

Oud en nieuw fascisme is een uitgave van Uitgeverij Van Gennep en kost f 19,50. De uitgave is een gevolg van een samenwerkingsproject tussen de Anne Frank Stichting en de muziektheatergroep "Werk in Uitvoering" te Groningen.

GRIEKENLAND

Een Griekse maaltijd. Knoflookgeur alom. Kleine vreemde hapjes te kust en te keur. Rijst in wijnbladen. Kool-salade. Witte, zachte inktvis in een bruin jasje. Als men het boekje van Hubert Smeets over de recente Griekse politieke geschiedenis leest, waant men zich in een Grieks restaurant. In uiterst kleine hoofdstukken kan men politieke feiten verorberen. De plaatselijke gebeurtenissen wisselen elkaar, om voorrang strijdend, af. Niettemin wordt er een ontwikkeling duidelijk. De opkomst, neergang en hernieuwde opkomst van een beweging, die men socialistisch kan noemen en die in de verkiezingsoverwinning van Andreas Papandreou van eind vorig jaar een voorlopig hoogtepunt heeft bereikt. Dat socialisme is een vorm van radicale sociaal-democratie, gedragen door een charismatisch leider en ingebed in een maatschappij, die meer door een politiek cliëntensysteem dan door politieke organisaties wordt gevormd.

Het boek van Hubert Smeets, zoon van een vader, die tijdens de Griekse diktatuur verkiezingsbijekomsten in

Nederland afliep om politieke partijen tot echte akties tegen de kolonels te bewegen, is geen boek voor beginners. Men moet al enigszins ingevoerd zijn in de Griekse politieke geschiedenis om de selektie van de feiten te kunnen waarderen. Het boek is het werk van een goede kok, die voor regelmatige klanten van zijn restaurant een lekkere, maar stevige schotel heeft bereid.

CHRIS HUINDER

Hubert Smeets: Van verloren burgeroorlog tot gewonnen verkiezingen: Traditie en verandering in Griekenland, 56 pagina's Uitgave (de eerste!) van De Populier, A'dam

UITGAVEN

AFFICHE HARRY DISBERG

Dit affiche, dat Harry Disberg ontworpen heeft met behulp van een gedicht van André van der Veeke, kost f3,- en is te bestellen door f6,10 (incl. verpakking en porto) over te maken op postgiro 426149 t.n.v. A.v.d.Veeke, Bankertstraat 57, Terneuzen met vermelding van *El Salvador-affiche*. De opbrengst gaat naat het El Salvador-komitee.

NAAR EEN PROGRESSIEF ENERGIE-BELEID?

Na een onderbreking van vele jaren is in het voorjaar van 1980 een hernieuwd overleg van de grond gekomen tussen de voorzitters van de progressieve partijen PvdA, PPR en PSP. Ook de EVP werd bij dit hernieuwde overleg betrokken. Dit overleg is inmiddels uitgegroeid tot een overleg van bestuursdelegaties. In dit overleg is vrij veel tijd ingeruimd voor 'rondjes wrevels' over onderlinge irritaties. Daarnaast komen er ook positieve dingen tot stand. Zo verscheen in het voorjaar van 1981 het verslag van een gesprek tussen PvdA, PPR en PSP over energiebeleid.

Door een toevallige samenloop van omstandigheden werd dit gesprek in de periode van de verkiezingskampagne gepresenteerd aan de pers. Die had er ten onrechte weinig belangstelling voor. Voor de PSP namen aan dit gesprek deel: Wim Combrink, Jan Goedman, John Hontelez en partijvoorzitter Lambert Meertens. Voor de PPR mensen als 2e Kamerlid Leo Jansen, Egbert Boeker, vice-voorzitter en Theo Potma van 't Centrum voor energiebesparing. Voor de PvdA namen onder meer deel Kees Zijlstra, 2e Kamerlid en partijvoorzitter Max van der Berg. Het werd een pittige en interessante discussie. De drie partij-

el salvador vencera

een volk
dat vooruit wil komen
en een levenslange dood van onderdanigheid
achter zich laat/ moet rekenen
op de komst van militaire adviseurs
vijandelijke marineschepen en specialisten in terreur

een volk
dat ten einde raad
over de scherpe rand van de dood heenstapt
en zich verzet met nagels/bloed en intelligentie
krijgt te maken met pseudo-dokumenten
verzonnen in het hart van de democratie

een volk
dat is opgegroeid in de schaduw
van armoede en apathie/tussen de grenzen
van een geplunderd verleden
weet dat het metaal van haar wil
de kracht vormt van haar geweren

volk van el salvador
tegen een muur van kogels aangedrukt
gemarteld en slordig gedumpte
deze wereld heeft één lichaam
de pijn van je wonden is overal voelbaar

andré van der veeke

en bleken het eens te zijn over de afwijzing van kernenergie en over het werken aan energiebesparing en alternatieve energiebronnen. Wel verschilden de partijen over de snelheid waarmee de Ultra-Centrifuge-fabriek in Almelo moet worden afgesloten.

Verder waren de gesprekspartners het erover eens dat de overheid een belangrijke rol moet vervullen bij de aankoop van energie uit het buitenland. Hierbij dacht men aan een staats-energie-bedrijf. Zo' hten bedrijf zal democratisch gecontroleerd dienen te worden. Sturing door het parlement als 't gaat om de grote lijnen van het beleid, en door b.v. een ondernemingsraad als 't gaat om de uitvoering van dat beleid. De drie partijen toonden verschillen t.a.v. het middel nationalisaties. De PPR wilde daar niet van horen, omdat het teveel associatie heeft met verstikkende bureaucratie. De PSP wilde wel nationalisaties maar met een democratisch gekozen ondernemingsraad als hoogste orgaan binnen de onderneming. De PvdA wilde ook nationalisaties, maar dan wel redelijk compenserende vergoedingen voor de oude eigenaars. Op het gebied van energiebeleid lijkt het mogelijk om de bestaande verschillen tussen PvdA, PPR en PSP te overbruggen. Of dat ook op andere gebieden mogelijk zal zijn, is natuurlijk maar zeer de vraag. Over enige tijd zal het verslag verschijnen van een gesprek over economie. De meningsverschillen daarover zijn aanzienlijk.

ALEXANDER DE ROO

Verslag van een gesprek tussen PvdA, PPR en PSP over energie-beleid. f 2,50. Te bestellen bij het partijburo of bij de PSP-afdelingen.

ROOIE RAT BERICHTEN

De linkse boekhandel De Rooie Rat in Utrecht geeft regelmatig een informatieblad uit. Dit is gratis af te halen in de boekwinkel (Oudegracht 65, Utrecht) of wordt tegen betaling van de portokosten toegestuurd. In nummer 20 (jan./ feb. 1982) artikelen over alternatieve media in Utrecht: het blad De Onderste Steen, en de illegale radiozender Radio Gladiol. Het andere redactionele artikel is een interview met de nu een half jaar bestaande linkse boekhandel Katastrofe uit Sittard.

Verder veel beschrijvingen van recent verschenen boeken, brochures, platen en affiches.

Dit nummer is te bestellen door overmaking van f 1,- op giro 4435181, t.n.v. Stichting Roodboek te Utrecht, onder vermelding van: Rooie Rat Berichten 20.

PSP UITGAVEN

L.P.G.-BROCHURE

De PSP federatie Utrecht heeft een brochure uitgegeven over de risico's van LPG. Hoewel dit gas relatief schoon en goedkoop is, en daarom als brandstof steeds meer in de belangstelling komt te staan, vereisen de gevaarlijke eigenschappen dat de bevolking zo goed mo-

gelijk beschermd wordt tegen mogelijke ongelukken. LPG is namelijk een zeer explosieve en brandbare stof. LPG-tankstations zouden uit de woonomgeving moeten worden verwijderd.

De brochure gaat in op de eigenschappen van LPG, het transport, de voordelen en gevaren, de ongelukken die er al met LPG geweest zijn, het vergunningsbeleid, en acties die omwonenden van LPG-tankstations in verschillende plaatsen in Nederland gevoerd hebben. Aan het eind is een uitgebreide brief aan B & W van Utrecht opgenomen, die ook door andere PSP-afdelingen of raadsfrakties gebruikt zou kunnen worden.

Bestellingen door overmaking van f 3,60 (inkl. porto) op giro 184092, ten name van PSP-Utrecht, onder vermelding van: LPG-brochure.

AKTIES

AKTIEWEEK ANTI-KERNENERGIE

Er zijn plannen in voorbereiding om in de week van 8 t/m 12 juni een landelijke aktieweek van de anti-kernenergiebeweging te houden in Den Haag. De PvdA beloofde dat als zij zou gaan regeren de kerncentrales van Dodewaard en Borssele snel gesloten zouden worden. Dat kan dan nu snel gebeuren. Om er nog wat meer druk achter te zetten wordt een aktieweek georganiseerd met een tentenkamp op het Malieveld in Den Haag onder het motto *het parlement heeft zich geïsoleerd van de bevolking door de kerncentrales open te*

houden Op zaterdag 12 juni zal deze week dan worden afgesloten met een massale demonstratie. De anti-kernenergiebeweging werkt op dit moment aan de voorbereiding. Als de aktieweek inderdaad doorgaat komt BEVRIJDING er natuurlijk nog op terug.

BELANGRIJK

MEDEDELING

Bij de adressering van het vorige nummer van BEVRIJDING is een foutje gemaakt. Het betreft alleen die gevallen waarin twee of meer mensen met één adresbandje BEVRIJDING ontvangen. De naam van de tweede geadresseerde is hierbij weggevalen en de naam van de eerste geadresseerde werd enigszins merkwaardig afgekort. Omdat adres en woonplaats wel korrekt waren gaan we er van uit dat alle BEVRIJDINGEN desondanks hun bestemming hebben bereikt.

PARTIJBURO PSP

PSP EN GEWELD

De discussie 'PSP en geweld' die werd gestart in BEVRIJDING nummer 1 (zie pagina's 6 en 7) zal in het volgende nummer worden voortgezet. Reacties van maximaal 800 woorden kunnen worden gezonden aan: Redactie Bevrijding, t.b.v. diskussierubriek, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

3e WERELD

CARAIÏSCHE KONFERENTIE

Eind februari is het twee jaar geleden dat in Suriname de staatsgreep werd gepleegd. Mede naar aanleiding van dat feit wordt op 27 en 28 februari in het Tropen Instituut in Amsterdam een Caraiïsche Konferentie georganiseerd.

Aan deze konferentie wordt meegevoerd door Don Rojas en Phyllis Coard (Grenada), Norman Girven (Jamaica), Clive Y. Thomas (Guyana), Gladys Dorrego (Ned. Antillen) en Stuart Mckenberg (Suriname). De konferentie kwam mede tot stand dankzij (o.a.) NCO, NOVIB, X MIN Y, Sticusa, Wel-suria, gemeente Amsterdam, ministerie v. Ontwikkelingszaken, gereformeerde kerken (Leusden) en de Nationale Totalisator. Nadere informatie: tel.: 020 - 935057/362517. De toegang tot de konferentie bedraagt f5, per dag, kinderopvang aanwezig, er zal simultaan worden vertaald. Plaats: Tropenmuseum, Mauritskade 63, Amsterdam.

VREDESGROEPEN

KERK EN VREDE

In februari en maart worden door Kerk en Vrede weekends georganiseerd over geweldloze aktie tegen de bewapening. De bedoeling is meer vaardigheid te krijgen in het omgaan met de problematiek van de bewapening, en samen methoden van aktie te ontwikkelen. Op 26/27 februari over Sociale Verdediging, op 12/13 maart over Vrede en Mensenrechten. De weekends worden gehouden in Soesterberg, en kosten f 52,50 (reduktie voor minimum-inkomens mogelijk). Inlichtingen en opgave (graag zo spoedig mogelijk) bij Kerk en Vrede, Utrechtseweg 159, Amersfoort, tel. 033 - 10445.

ANDER NIEUWS

25 JAAR PSP

Eind januari bestond de PSP 25 jaar. Als sluitstuk van de activiteiten in het kader van dit jubileum zal op zaterdag 22 mei een groots opgezette landelijke manifestatie plaats vinden in de Expo-hal te Hilversum met sprekers, veel muziek, tentoonstellingen en politieke debatten.

25 JAAR PSP

Ter gelegenheid van het 25 jarig bestaan van de partij op woensdag 27 januari j.l. j.l., ontving het Partijbestuur een gelukstelegram van het Partijbestuur van de PvdA met de volgende tekst: "Gelukkigwens met jullie 25-jarig bestaan, waarin we, elk op eigen wijze, werkten aan het socialisme". Kommentaar laat je, als jarige, dan maar achterwege.

In 1978 probeerde de Iraanse bevolking een einde te maken aan het diktatoriale regime van de Shah. De reaktionaire krachten kregen, zoals later bleek, greep op de loop van de revolutie. Via de onderhandelingen met de V.S. kwamen ze aan de macht. Khomeini heeft de Iraanse bevolking en de revolutie verraden, in die zin dat hij geen enkele van zijn beloftes is nagekomen. Het regime heeft via staatsgrepen, bezetting van de V.S.-ambassade en afzetting van president Bani Sadr misbruik gemaakt van de Islam, van de religieuze gevoelens van de bevolking en heeft alle revolutionaire krachten aan de kant geschoven. Massa-executies, marteling, doodschieten van mensen op straat en steniging zijn aan de orde van de dag.

De progressieve krachten hebben sinds de val van de Shah geprobeerd de loop van de revolutie te verleggen en de machtszuchtige reaktionairen aan de kant te zetten.

Hier volgt een kort overzicht van de belangrijkste verzetsgroeperingen in Iran: de Koerden, De Modjahedin Khalq en de Marxistisch-Leninistische groeperingen.

De werkgroep Iran heeft een handtekeningenactie georganiseerd, waarin wij van de Nederlandse regering eisen concrete stappen te ondernemen om:

- de massa-executies te beëindigen
- de vrijlating van alle politieke gevangenen in Iran.

Deze handtekeningenlijsten zullen in maart aan de vaste kamercommissie voor Buitenlandse Zaken en de Iraanse Ambassade worden aangeboden.

HET VERZET IN IRAN

Het Koerdisch Verzet

De 3,5 miljoen Koerden in Iran, die zijn onderdrukt onder de Shah, hadden gehoopt op autonomie / zelfbestuur binnen de republiek Iran. Dit was toegezegd door Khomeini. Direct na de revolutie verlieten de legers van de centrale regering de kazernes in Koerdistan. De Koerden bezetten deze kazernes en kregen grote hoeveelheden wapens in handen. Toen de regering in Teheran probeerde om haar macht in Koerdistan weer te vestigen, kwam ze in konflikt met de Koerdische bevolking.

Het grootste deel van de Koerdische bevolking is georganiseerd in twee progressieve partijen: D.K.P. (Democratische Partij Koerdistan) en de Komela (Revolutionaire Organisatie van de Arbeidende Mensen). Koerdistan had een feitelijke autonomie totdat in augustus 1979 Khomeini de oorlog verklaarde aan de Koerden. Het verzet in de steden was gebroken en de verzetsstrijders (guerilla's) waren naar de bergen gevlucht. Sindsdien is er een oorlog gaande in Koerdistan. Er zijn wel onderhandelingen geweest met de centrale regering, maar zonder resultaat. Er is geen oplossing voor Koerdistan in zicht. De Koerdische bevolking staat achter zijn politieke leiders en dit maakt het voor het regime moeilijk Koerdistan onder haar invloed te krijgen. Maar het centrale gezag probeert met grof geweld de guerillastrijders onschadelijk te maken. De Koerden hebben dan ook hun hoop gevestigd op de nieuwe revolutionaire regering, waarvan de D.P.K. inmiddels lid is geworden. Deze nieuwe revolutionaire regering, geheten de N.C.R. (National Council of Resistance), is onlangs opgericht door Bani Sadr en de Modjahedin Khalq.

De Modjahedin Khalq

Opgericht in 1965, kent deze organisa-

tie een lange geschiedenis van verzet tegen het Shah-regime. In de jaren tot de val van de Shah heeft ze allerlei acties gevoerd tegen de terreur van de Savak (geheime politie). Wel heeft de organisatie door deze terreur bijna alle kaderleden en oprichters verloren, maar ze heeft zich opnieuw georganiseerd. Tijdens de revolutie is ze heel actief geweest door het leger van de Shah te verzwakken en de kazernes te bestormen. De Modjahedin gebruiken de revolutionaire Islam als basis voor hun ideologie, ze zijn socialistisch Islamitisch. Ze zien als grootste vijand het Westers imperialisme, met name dat van de V.S. Ze streven naar een klasseloze maatschappij, waar mannen en vrouwen, nationale en religieuze minderheden gelijke rechten hebben. Opvallend is het aantal vrouwen, dat lid is van de Modjahedin. Na de machtsovername door Khomeini zijn ze in het begin loyaal, maar kritisch tegenover hem geweest. Intussen hebben ze zich heel goed georganiseerd en d.m.v. grote bijeenkomsten hebben ze de revolutie en de revolutionaire Islam aan de bevolking uitgelegd en het misbruik van de Islam door Khomeini aan de kaak gesteld.

Twee jaar geleden heeft de Modjahedin de militia opgericht; deze kregen een militaire opleiding. Door een groot aantal acties kregen de Modjahedin een grote aanhang. Toen duidelijk werd dat Khomeini inderdaad een machtszuchtige reaktionair is, heeft de Modjahedin de oorlog verklaard aan het regime.

Ze hadden alle middelen gebruikt om Khomeini tot andere gedachten te brengen en de revolutie in het goede spoor te houden. In juni 1981 hebben de revolutionaire krachten (I.R.P.) president Bani Sadr afgezet, om alle macht in handen te krijgen. Dit was de aanleiding voor de Modjahedin om alle hoop op een vreedzame oplossing van de problemen op te geven. De Modjahedin zag dat de revolutie in verkeerde banen

werd geleid door Khomeini, die het hele leven in Iran ging beheersen tegen de zin van de bevolking. Iran was onder een nieuwe diktatuur gekomen. Een religieuze diktatuur, die vele malen gevaarlijker is dan de diktatuur van de Shah.

De Modjahedin sloeg hard terug in een aanval op de Islamitische Republikeinse Partij (I.R.P.). Ayatollah Beheshti, de architect en propaganda-specialist van de I.R.P. en 72 andere kopstukken van het politiek-religieuze establishment werden gedood. President Rada'i, premier Bahonar en partij-ideoloog Hassan Ayat waren later aan de beurt. In juli 1981 vluchtten Bani Sadr en Radjavi, de leider van de Modjahedin, naar Parijs om het verzet bekendheid te geven. Sinds de afzetting van Bani Sadr heeft Khomeini met alle middelen geprobeerd het verzet de kop in te drukken, maar zonder succes. Er zijn duizenden militia en sympathisanten van de Modjahedin en van andere revolutionaire partijen vermoord. Alle gevangenen zijn vol en martelingen zijn aan de orde van de dag. Demonstranten worden op straat doodgeschoten. Intimidatie en terreur heersen zelfs binnen de huizen van de bevolking. Dit alles heeft de Modjahedin niet verzwakt, maar ze hebben juist meer mensen achter zich gekregen.

In juli hebben Bani Sadr en Radjavi de National Council of Resistance de N.C.R. opgericht. Deze publiceerde in augustus het programma van de voorlopige regering. Sindsdien zijn er veel politieke partijen toegetroten tot de N.C.R. De toetreding van de D.K.P. was en is erg belangrijk, omdat deze de N.C.R. militair ook sterk maakt. Verder is de N.C.R. door veel progressieve partijen en organisaties erkend. Op dit moment is de Modjahedin Khalq de grootste georganiseerde verzetsgroepering in Iran.

Marxistisch/Leninistische Verzetsorganisaties

De twee grootste partijen zijn: de Tudeh en de Fedayin Khalq, die Khomeini steunen (een minderheid van de Fedayin is in de oppositie). Ze proberen de terreur van het regime goed te praten. Via samenwerking met het regime proberen ze het systeem te infiltreren om zo aan de macht te komen. De rest van de groeperingen heeft tot nu toe geen programma opgesteld voor de bevrijding van Iran. Ze bekritisieren elkaar en er is geen samenwerking. Wel hebben een paar organisaties zich aangesloten bij de N.C.R.

Toekomst

Het regime van Khomeini en van de I.R.P. is gebaseerd op terreur. De aanhang van het regime komt dan ook door deze angst voor vervolging, marteling en eventueel zelfs executie. Als dit regime, zoals ze zelf beweert, een groot gedeelte van de bevolking achter zich heeft, hoeft het niet duizenden mensen te vermoorden en nog eens duizenden op te sluiten. Het verzet heeft een grote aanhang, schattingen lopen uiteen van 50 tot 80%.

Op 20 juni 1981 was er een demonstratie tegen Khomeini, georganiseerd door de Modjahedin, van meer dan een half miljoen mensen. De bevolking weet nu na bijna 3 jaar, definitief, dat Khomeini niet zijn bevrijding is, maar zijn onderdrukker. Dat maakt de kans op overwinning van het progressieve verzet steeds groter.

Werkgroep Iran
Postbus 688
5600 AR EINDHOVEN

BEVRIJDDING

JAARGANG 26

NUMMER 3 17/2/82

PRIJS F.1,50

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

MUNITIETRANSPORTEN & HET MILIEU EN DE REGELS

KOMMENTAAR

Bas Elfrink

Jongens, die absoluut niet in militaire dienst willen, en daarbij weigeren een beroep te doen op de wet Gewetensbezwaren Militaire Dienst, wacht een gevangenisstraf van 18 maanden. Totaalweigeraars kennen de bittere konsekwentie van hun daad en aksepteren over het algemeen deze lange gevangenisstraf.

Een uitzondering vormt Bas Elfrink. Deze 19-jarige anti-militarist uit Zevenaar weigert als gevolg van zijn principes 18 maanden te worden opgesloten. Als uiterste vorm van protest tegen leger en dienstplicht ging hij 22 januari j.l. in hongerstaking in de Andreaskerk in Zevenaar. Het middel, een hongerstaking, heeft hij niet zomaar, ondoordacht, gekozen. Opboksend tegen z'n omgeving, die hem een hongerstaking ontraadde, besloot hij toch door te zetten. Voor hem is een hongerstaking de meest effectieve manier om in opstand te komen tegen het militarisme en tegelijkertijd de aandacht te vestigen op de praktijken van het militair apparaat. De gevolgen van zijn aktie zijn

huiveringwekkend. Op 25 januari werd hij door de politie uit de kerk gehaald, waarbij ze hem in z'n gezicht sloegen en zwaar geboeid overbrachten naar een kazerne in Breda. Daar weigerde hij een militaire keuring en ondernam een vluchtpoging, waarbij hij aan de ijzeren punt van een hek bleef hangen, wat hem twee diepe beenwonden. Hoewel er een ambulance ter plekke was, werd Elfrink gedwongen te lopen naar de militaire ziekenboeg. Na twee dagen later verhoord te zijn door de auditeur-militair in Arnhem, werd hij afgevoerd naar Nieuwersluis, en opgesloten in een tochtige isoleercel. Daags daarna werd hij weer overgeplaatst, dit keer naar Haarlem, waar hij een vernederend onderzoek moest ondergaan; volledig naakt onderzocht men hem om te zien "of hij soms staatsgevaarlijke middelen bij zich droeg". De opperwachtmeester deinsde er zelfs niet voor terug het verband van z'n been te rukken om te zien of zich daaronder 'iets' bevond. Op alle mogelijke manieren probeerde de legerleiding hem te intimideren. Zo werd hem in zijn cel in Haarlem verboden te liggen op z'n bed, "zo'n schoft als jij moet zitten". Een beloofd telefoongesprek werd hem ontzegd, terwijl aan de buitenwereld werd meegedeeld, dat "Bas van zijn recht om te telefoneren geen gebruik heeft gemaakt". Inmiddels is hij opgenomen in het penitentiair hospitaal in Scheveningen. In het ziekenhuis is hij wederom volledig geïsoleerd, hij wordt zelfs apart gelucht. Ook hier probeert men hem te breken en hem zijn hongerstaking te laten opgeven, door hem uitgebreide maaltijden voor te zetten, die hij tot nu toe echter heeft geweigerd. Volgens een van de werkgroep Onvrede, die zich

over Bas Elfrink heeft ontfermd, is hij geestelijk nog zeer weerbaar, maar verzwakt zijn lichamelijke toestand zienderogen. Op 18 februari wordt de zaak Elfrink behandeld door de militaire krijgsraad; ongetwijfeld zal deze "zware krimineel" veroordeeld worden tot 18 maanden gevangenisstraf. De PSP ondersteunt de aktie van Bas Elfrink; de fraktie heeft d.m.v. kamervragen opheldering gevraagd over de brute wijze waarop Elfrink is opgepakt en heeft er op aangedrongen bij minister Van Mierlo een gesprek te hebben met Bas Elfrink. Eerder had deze in een brief laten weten graag een onderhoud te hebben met Van Mierlo, waarin hij zijn situatie en die van andere totaalweigeraars aan de orde wil stellen. De PSP'ers die totaalweigeraars willen ondersteunen kunnen hen schrijven of bezoeken. Hun adressen staan vermeld in het artikel op pagina 16 van dit nummer, waarin nader ingegaan wordt op de achtergronden van het totaalweigeren.

MARION OSKAMP

Vuile toekomst

In deze tijd van economische neergang staat een goede zorg voor het milieu steeds meer op de tocht. Door ondernemers wordt groot misbaar gemaakt tegen het stellen van strenge milieu-eisen en voorschriften.

Het is te duur, de internationale concurrentiepositie wordt aangetast, en het gaat ten koste van de werkgelegenheid. En de filosofie van de regering om de economie op te krikken is juist: ruim baan voor de ondernemers, geen lastenverzwaring voor de bedrijven. En daarom moeten we snel over op kolen als brandstof, zonder dat daarmee verbonden milieu-problemen afdoende zijn opgelost: ombouw van elektriciteitscentrales op kolen, een grote kolenvergassingsinstallatie aan de Eemshaven met het van alle technieken minst schone Lurgi-proces. Daarom zien we dat milieu-eisen worden versoepeld, dat veel bedrijven mogen blijven draaien op volstrekt verouderde Hinderwetvergunningen, dat er onvoldoende controle plaatsvindt op naleving van milieu-eisen, en dat bedrijven die milieu-wetten overtreden minder snel worden aangepakt.

"Kortzichtig en rampzalig" noemde PSP-kamerlid *Wilbert Willems* deze tendens tot versoepeling van de milieu-eisen bij de Begrotingsbehandeling van Milieuhygiëne. "Misschien worden op korte termijn de kosten voor de industrie wat gedrukt door, al dan niet

oogluikend, milieu-verontreiniging te aksepteren. Op langere termijn moet de gemeenschap opdraaien voor een veelvoud van die kosten. Denk bv. aan het opruimen van de gifbelten, wat meer dan 10 miljard gaat kosten.

Overlevingsbeleid

Milieubeleid is niet een luxe die we ons slechts kunnen veroorloven als het goed gaat met de economie. Milieubescherming is overlevingsbeleid." Een goed milieubeleid kan ook juist arbeidsplaatsen scheppen: in het ontwikkelen van schone technologie, alternatieve energie, bij het opzetten van reparatie-bedrijfjes, hergebruik van afval, door het uitbreiden en verbeteren van het openbaar vervoer, in milieuvriendelijke landbouw. Behalve door de eigen kerncentrales wordt Nederland steeds meer bedreigd door de toepassing van kernenergie in het buitenland. Langs de Rijn, Maas en Schelde en langs de grens met Duitsland en België worden steeds meer centrales gebouwd. Nederland krijgt zo een steeds grotere portie radio-aktiviteit binnen, zonder dat de Nederlandse bevolking daar wat over heeft te zeggen. In een motie vroeg Wilbert Willems om een inventarisatie van de milieu-gevolgen van de bestaande en geplande kerncentrales in het buitenland op Nederland. Zelfs een inventarisatie ging een Kamermeerderheid al te ver. Alleen PvdA, PPR en CPN stemden, met de PSP, vóór.

Verder vroeg Wilbert om een verbod op het produceren van onverwerkbaar giftig afval, en hergebruik van het verwerkbare chemische afval in het produktieproces. Anders blijf je eeuwig met gifbelten zitten. Ook dat ging de Kamer te ver. Wel kwam een toezegging dat nu snel produktie en gebruik van asbest zal worden teruggedrongen. Een klein lichtpuntje in een vuile toekomst?

HERBERT GOEDINGS

Gesproken Bevrijding

Het ligt in de bedoeling dat BEVRIJDING met ingang van nummer 6 van deze jaargang ook voor visueel gehandicapten toegankelijk gemaakt wordt. Dit zal gebeuren in samenwerking met de vereniging 'Het gesproken weekblad' in Grave. Om het een en ander te realiseren zoekt de redactie nog enige vrijwilligers om op nader te bepalen tijdstippen teksten te lezen. Nader informatie en opgave: Partijburo PSP, Roel Sandvoort, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020-267374 toestel 12.

INHOUD

MUNITIETRANSPORTEN links zoekt een antwoord	pag. 3
CPN PROGRAM het einde van een burenruzie?	pag. 4
BEGROTING SOCIALE ZAKEN . . . en was er nog iets?	pag. 5
PSP EN GEWELD de discussie deel 2	pag. 7
PROVINCIE '82 het milieu en de regels regionale economie	pag. 8 pag. 10
JAUQUES ENGELS 1896 - 1982	pag. 11
SADOMASOCHISME pornodiskussiedag	pag. 13
ONDERSTEBOVEN	pag. 14
TOTAALWEIGERAARS laat iets van je horen	pag. 16

foto voorpagina Paul Babeliowsky

BEVRIJDING

Verschijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Marion Oskamp,
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-;
1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag;
korting bij kontrakt mogelijk.

Druk: Bevrijding, Amsterdam

MUNITIETRANSPORTEN

LINKS ZOEKT EEN
ANTWOORD

Waarom tegen deze munitietransporten?

PSP-afdelingen in Groningen, Assen, Deventer en Arnhem, 2e Kamerfractie, statenleden en gemeenteraadsleden waren er actief bij betrokken en stonden soms midden in de strijd.

*"Stop de wapentrein, zet op rood dat sein,
hé, ho, stop die trein voordat we te laat zijn"*

(ONTSTEMD: socialistisch koor uit Groningen)

In de demonstratie tegen de munitietrein op 23 januari in Groningen werd door de PSP een verklaring uitgedeeld. Hieruit de volgende passage:

"Ons voornaamste bezwaar tegen deze munitietransporten is, dat ze een schakel zijn in de oorlogsvoorbereiding, zoals die in het kader van de NAVO-strategie plaatsvindt. En zoals bekend is het PSP-standpunt: Nederland uit de NAVO, de NAVO uit Nederland. (en dit natuurlijk als onderdeel van een ontwapeningsstrategie, die internationale ontwapeningsprocessen in gang wil zetten).

Tevens houden de transporten een modernisering en uitbreiding in van het (konventionele) wapenarsenaal van het Amerikaanse leger in West-Europa en leveren ze een bijdrage in de steeds verdergaande, waanzinnige bewapeningswedloop. Ook betekenen ze een verdergaande militarisering van het Noorden, dat toch al verziekt wordt door militaire activiteiten. Trouwens we vragen ons af: wat moeten die Amerikaanse legers in West-Duitsland? (en ook: wat moeten die Russische legers in Polen?)

De beslissing over het rapport is volstrekt ondemocratisch genomen. De

In het kader van de Amerikaanse NAVO-strategie ter opvoering van de konventionele bewapening wordt munitie via de Eemshaven naar West Duitsland vervoerd.

Het zgn. proeftransport riep allerlei verzet op. Vreedzaam verzet in de vorm van demonstraties, protestbijeenkomsten en geweldloze blokkades. Maar er vonden ook anderssoortige activiteiten plaats: het in de brand steken van seinhuisjes, stenengooiderij naar de ME en de trein, houtblokken op de rails, een enkele echte bom, nepbommen en veel bommeldingen.

Er kwam (hierdoor) een onheilspellende en grote tegendemonstratie. Voor ultra-rechtse doelstellingen kwamen zo'n 5000 mensen op straat. Ze riepen massaal "ME, OK" en "Krakers, weg ermee" en zongen uit volle borst het Wilhelmus. De linkse beweging gaat door met de akties tegen de munitietrein en zoekt een antwoord op de tegendemonstratie.

bevolking noch de volksvertegenwoordigers hebben de gelegenheid gehad invloed uit te oefenen op de beslissing. Alles is onder volstrekte geheimhouding geregeld.

Verder moet nog opgemerkt worden, dat het munitie-transport per trein niet volkomen veilig is en de overslag in de Eemshaven een verdere ontwikkeling van de Eemshaven (nog eerder) belemmert.

De PSP eist, dat de proeftransporten onmiddellijk worden gestopt. Wij vinden dat het maar eens afgelopen moet zijn, dat oorlogsvoorbereiding als nor-

maal menselijke activiteit wordt beschouwd: **Geen man, geen vrouw, geen trein voor het leger!**"

Er wordt vaak gezegd, dat het vreemd is dat men nu opeens tegen dit munitie-transport is. Er zijn immers wel 10.000 transporten per jaar. Zo'n dertig vrachtwagens vervoeren per dag, in totaal vele keren zoveel. Dit is allemaal waar. Munitietransporten zijn natuurlijk een logisch gevolg van het feit, dat er een leger is en dat er munitiedepots en kazernes zijn. Maar in deze akties willen we mensen ook bewust maken van deze

achtergrond. Wij willen ook aangeven, dat we ons op dit geïsoleerde objekt, op dit facetje van de hele oorlogsvoorbereiding moeten fixeren. De hoofdtegenstander in deze akties is het Amerikaanse leger en hun strategie om van Europa het slagveld te maken; en waar de olifanten vechten wordt het gras vertrap!

Onze hoofdtegenstander is het totale militaire apparaat en het hierbij behorende *irreële* denken, dat je vrede door bewapening kunt verkrijgen . . .

Het blijkt, dat na 21 november een gedeelte van de vredesbeweging radikaler wordt en nu via burgerlijke ongehoorzaamheid en directe aktie dit transport wil stoppen. Een munitietransport, dat een nieuwe ontwikkeling betekent in de Amerikaanse strategie om de Russen met konventionele wapens te stoppen, nu blijkt dat atoombewapening teveel verzet oproept.

Waarom blokkades?

In Uithuizen vond een manifestatie plaats en in Groningen was een demonstratie tegen de munitietrein. De PSP heeft meegeholpen aan de organisatie hiervan. Maar ook riep de PSP - als enige partij, trouwens - op om aan de geweldloze blokkades mee te doen. "Doe meer, blokkeer" schreven de PSP-jongeren in een verklaring. Een leuke variatie op een minder geslaagde leus van weleer.

Aan de eerste geweldloze blokkade op de rails, in het Niemeijer-aroma van Samsonshag, deden ook veel PSP-leden mee. Het Groningse raadslid Sander Doeve werd door de lokale pers op de rails gefotografeerd. Er werd in de loop van de week langs de hele route heel wat afgeblokkeerd. In totaal 33 keer, lazen we later in een regeringsnotitie. Maar helaas werden lang niet alle blokkades goed voorbereid en publicitair goed verzorgd. Wat de PSP betreft was er één blokkade geweest en veel meer pamfletten voor de bevolking.

Het strakke schema en de overrompelingstaktiek van de autoriteiten leidden ook tot deze wat ongecoördineerde akties.

Maar het grootste probleem was dat we ook met heel andere activiteiten gekonfronteerd werden . . .

De anonieme sabotageakties

In deze anonieme sabotageakties kan wel een onderscheid gemaakt worden. Echte bommen, houtblokken op de rails en het in gevaar brengen van het personenverkeer zijn nog veel principiëler af te keuren dan de bommeldingen en de nepbommen. We moeten er niet aan denken, dat een trein ontspoord en er doden bij het spoorwegpersoneel vallen . . .

Maar ook de bommeldingen (in totaal 49 keer!) wijst de PSP van de hand. Deze anonieme en oncontroleerbare akties kunnen nooit de bevolking overtuigen ten gunste van onze ontwapenings-

Het einde van een burenruzie?

Pacifistisch-socialisten en communisten: een langdurige en heftige burenruzie. In elk geval van '57 tot '77. Sindsdien zijn de onderlinge betrekkingen aanzienlijk verbeterd. De PSP is niet langer 'een hinderpaal in de massastrijd'. Integendeel. In vier provincies komt de PSP met de CPN op één lijst uit voor de komende Provinciale Staten verkiezingen. En bij de gemeenteraadsverkiezingen is er sprake van samenwerkingslijsten in tientallen plaatsen. De veranderingen in de CPN komen ook tot uiting in een nieuw ontwerp-partij-program. Hoe kijkt de politiek vice-voorzitter van de PSP Alexander de Roo tegen dat program aan?

Het ontwerp-partij-program werd geschreven door de partijvoorzitter *Henk Hoekstra*. 'Doelstellingen en toekomstvisies van de Nederlandse communisten' lijkt nog het meest op een ontwerp-beginsel-program. Zo zal ik het dan ook beschouwen.

Het is een opmerkelijk program. Niet zozeer door wat erin beweerd wordt, maar vanwege het feit dat dit door de

voorzitter van een communistische partij gesteld wordt. De leerstellingen van het marxisme-leninisme worden overboord gezet:

Het principe van voorhoede pretentie wordt vervangen door het principe van bereidheid tot brede coalities op weg naar een progressieve meerderheid.

De parlementaire democratie zal ook onder het socialisme gehandhaafd blij-

ven. Niks meer diktatuur van het proletariaat, etc.

De verscheidenheid van de nederlandse arbeidersbeweging, "sociaal-democratische, radikale, pacifistische (waarom dat socialistische vergeten? AdR) en communistische opvattingen", wordt erkend.

Reëel bestaande socialisme

Toch worden in dit program nog niet alle restanten van 't communisme begraven. Zo blijft de CPN zich beschouwen als onderdeel van de internationale communistische beweging. Zij wil daarin een *autonome* positie innemen. De CPN ziet de 'crisisverschijnselen in de internationale communistische beweging' wel, maar zij wil niet kiezen.

Zo was in de NRC van 28 jan. '82 te lezen dat de CPN (nog?) niet tot blokvorming binnen de internationale communistische beweging wil overgaan. Zij heeft niet officieel gereageerd op de heftige discussies tussen de Italiaanse PCI en de Russische CPSU over de militaire machtsgreep in Polen, omdat dat de *dialog met de CPSU* zou kunnen verstoren. Inhoudelijk zegt de CPN zich te kunnen herkennen in de PCI-stellingname. Hieruit blijkt wel hoe onhoudbaar zo'n autonome positie is. Laat de CPN net als de PCI kiezen voor de derde weg naar het socialisme en laat zij de vruchteloze dialoog met de supermacht Sovjet-Unie opzeggen.

Hiermee zijn we meteen op een ander kenmerkend element van 't communisme: de houding ten aanzien van de landen van het 'reëel bestaande socialisme' (verder *R.B.S.* afgekort). Zeker, de lofuitingen en lyrische bewoordingen over de U.S.S.R. zijn sinds het begin van de autonomie-koers van de CPN binnen de internationale beweging in de jaren '63 en '64 wel verdwenen uit de redactionele kolommen van het dagblad *'De Waarheid'*. Al moet ik wel zeggen dat de tijdelijke heroriëntatie van de CPN op Moskou in de jaren '75-'77 ten onrechte niet in dit program is vermeld. Evenmin trouwens als de schadelijke *social-fascisme periode* in de jaren '28-'35.

Geen samenwerking

Het is erg jammer dat een samenhangende analyse van het R.B.S. ontbreekt. Wel staan er kritische opmerkingen door de tekst heen. Zo wordt er gekonstateerd dat er 'gewapende botsingen en militaire operaties tussen socialistische landen' hebben plaats gevonden. Bij de vraag hoe het kan dat zich socialistisch noemende landen onderling oorlog voeren wordt veel te kort en oppervlakkig stilgestaan. Een ander citaat: Bovendien 'oefent de deelname aan de wapeningswedloop een sterke ongunstige invloed uit op de noodzakelijke vernieu-

wing, uitbreiding van de democratie en de daarmee verbonden persoonlijke vrijheden' in de landen van het R.B.S. Dit roept een aantal vragen op:

Wat is voor de CPN de betekenis van de 'democratie' in de landen van de R.B.S.?

Wie moeten die klaarblijkelijk noodzakelijke vernieuwing en uitbreiding van de democratie gestalte geven? Democratische oppositiebewegingen à la Solidariteit tegenover de heersende partij, zoals de PSP van mening is?

Dit leidt tot de fundamentele vraag: Is er niet in de landen van het R.B.S. sprake van een klassen-maatschappij, zij het anders georganiseerd dan in het westen? Is er niet sprake van onderdrukkers en onderdrukten? Dit soort vragen durft de CPN, als partij, vooralsnog niet te stellen, laat staan positief beantwoorden.

Supermachten

Zeer verheugend is het dat de CPN 'de strijd ter voorkoming van een atomaire oorlog tot absolute prioriteit' verheft. Daar kunnen we 't als PSP van ganser harte mee eens zijn. Niet echter met de - soms impliciete - visie, dat het kapitalisme imperialistisch en oorlogszuchtig is en dat de landen van het R.B.S. niet agressief zijn. (hoewel onderling dus wel . . .) In de ogen van veel PSPers is de V.S. een supermacht, die haar invloedssfeer wereldwijd probeert uit te breiden en in stand te houden. De U.S.S.R. is echter ook een supermacht, die haar veel beperktere wereldrijk van de Sovjet Unie zelf en een gordel van staten daarom heen, desnoods agressief (bv. Afghanistan) in stand probeert te houden. Maar daarenboven probeert de U.S.S.R. in derde-wereld-landen ook haar invloedssfeer uit te breiden als de Verenigde Staten een steek laten vallen. Het militair-industrieel complex in de kapitalistische landen krijgt in de CPN-visie de schuld van het opvoeren van de wapeningswedloop. De Sovjet-Unie zou daarop alleen maar reageren in verdedigende zin. Polemologen noemen dat het actie-reaktie model. Dat is echter wetenschappelijk gezien een achterhaald model. Er is in de U.S.S.R. ook een *soort* militair-industrieel complex ontstaan. Net als in de V.S. heeft dat complex belang bij instandhouding en uitbreiding. Het bedenken, ontwerpen, ontwikkelen, uitvoeren, testen en in productie nemen van elk nieuw wapensysteem duurt zowel in west als in oost zo'n 6 á 10 jaar. Dat betekent dat er een belangrijk autonoom element zit in de wapeningswedloop, zowel in oost als in west. Wel is het natuurlijk zo dat politici aan de top bepalen hoeveel geld er voor oorlogsvoorbereiding wordt uitgetrokken. En natuurlijk is het ook zo dat de V.S. militair-technologisch nog altijd een voorsprong heeft.

vervolg van pagina 3

voorstellen. Integendeel: ze roepen een begrijpelijk gevoel van onveiligheid, angst en agressie op. Agressie tegen de aktievoerders en niet tegen de munitietrein. Juist deze gevoelens werden door TROS-AKTUA, de Telegraaf en ultrarechts aangegrepen om *alle* akties te kriminaliseren. Hierdoor kon de werkgroep Vrijheid en Gezag 5000 mensen op straat krijgen. Maar deze mensen werden misbruikt voor heel andere doelstellingen. Zo eisten ze namens alle demonstranten een verbod van alle "antidemokratische en gezagsondermijnende" aktiegroepen. De dief roept: houdt de dief!

Wij vragen ons trouwens af uit welke hoek de anonieme sabotageakties komen. We herinneren ons de Rijksdagbrand en de metrobom van de fascisten. Ook omdat *zij* kennelijk belang hebben bij dit soort activiteiten heeft de PSP zich ondubbelzinnig gedistancieerd van deze anonieme sabotageakties. Deze akties zijn niet in overeenstemming met ons doel van ontwapening en een vreedzame samenleving en schaden onze akties, omdat de noodzakelijke steun van de bevolking wordt verspeeld.

Verdere akties

In de discussies voor de volgende akties werd door de PSP opgemerkt, dat we terdege moeten beseffen, dat het middel geweldloze blokkade onder druk staat. In een notitie van minister Van Thijn (PvdA) wordt het op één lijn gezet met de anonieme sabotageakties. Het wordt als geweld beschouwd en "de tolerantiegrenzen" zijn overschreden.

Er wordt kennelijk niet ingezien, dat

onze vreedzame en geweldloze blokkades gericht zijn op het voorkómen van oorlogsgeweld en ook de stiekeme, ondemokratische besluitvorming aan de kaak wil stellen. Wij worden er goed flauw van activiteiten, die tegen de regels van de huidige rechts(e)orde ingaan zo maar "geweld" te noemen. Zo werd vroeger door de kapitalisten en hun rechtsorde over bedrijfsbezettingen en stakingen gesproken. En wat is staking anders dan een blokkade van - zelfs vaak zinnige - produktie?

In de provinciale staten werd een *PvdA-motie* aangenomen waar zelfs *alle* akties tegen de munitietrein werden veroordeeld! De overheid mag niet wijken voor geweld, de rechtsorde moet gehandhaafd blijven, meldt Van Thijn. Hij wijst er zelfs op, dat de betrekkingen van Nederland met andere mogendheden niet geschaad mogen worden. Opnieuw koerst de PvdA op Amerika en de huidige (wan)orde en vervreemdt zich verder van de vredesbeweging. In de lijn van het "nieuwe realisme" worden helikopters boven volgende akties aangekondigd. Bij volgende akties en geweldloze blokkades zullen we meer tegengas moeten geven. We zullen de bevolking, het spoorwegpersoneel en treinreizigers moeten uitleggen waarom we tegen de geweldsvorbereiding van van de overheid op deze manier protesteren. *Alle* vredesorganisaties zullen zich voor deze slag om de publieke opinie moeten inzetten. Stop de wapentrein, stop die trein van verrechtsing. Inderdaad: voordat we te laat zijn.

TOM PITSTRA
RONALD PAPIING

Foto: Paul Babeliowsky

Het program op zich

Je kunt dit partij-program in ontwerp ook op zich zelf staand beoordelen. Dan valt 't enigszins tegen. Op die tegenvallende punten wordt hieronder kort ingegaan. Dat doet de ook aanwezige vele positieve punten tekort. Een zo'n punt wil ik echter noemen: de grote nadruk op de autonomie van de nieuwe en oude sociale bewegingen ten opzichte van politieke partijen. Dat geeft hoop dat de CPN haar methode om met 'mantels' te werken in de toekomst zal laten vallen. Hopelijk kan 'De Waarheid' dan ook uitgroeien van een CPN-partijkrant tot een links onafhankelijk dagblad, dat vanuit een kritisch-solidaire houding progressieve sociale bewegingen steunt en een redactie kent die partij-politiek gezien pluriformer zal zijn samengesteld.

Terug naar de negatieve punten uit het program.

De enorme invloed van de 'monopolies', liever multinationals, staat voor de PSP buiten kijf. Maar zinnen als 'Zij nemen beslissende posities in de economie in en oefenen van daaruit een overheersende invloed uit op de staat en de daarmee verbonden instellingen en organen en drukken hun stempel op het politieke leven.' en vooral 'het terugdringen van de macht van de monopolies door concrete maatregelen, gericht tegen hun overheersing van parlementaire en bestuurlijke organen in ons land.' zijn mij te kras. Ze doen me te veel denken aan de theorieën van het staatmonopoliekapitalisme.

De CPN kiest voor een krijgsmacht - uit hoofdzakelijk dienstplichtigen bestaande -, die zich moet bepalen tot handhaving van het grondgebied. Zij kiest niet voor sociale verdediging. Ook niet als aanvullend systeem. Wel kiest ze voor de omvorming van militaire naar vredesproductie. Dus de nederlandse jongens moeten eventueel gaan vechten met wapens uit andere landen . . . Het is jammer dat de CPN niet op grond van principiële en/of praktische argumenten kiest voor het anti-militarisme in haar program.

De CPN kiest voor het 'doorbreken van de beklemming die van de EEG uitgaat. Wat wordt hiermee bedoeld? Nederland stapt uit de Europese Gemeenschap of democratisering van de E.G.?

De visie van de CPN op de *overgang* naar een socialistische economie is onduidelijk. Toegegeven, zo iets hoort meer in een strategiestuk thuis. Toch worden er een aantal opmerkingen over gemaakt. Aan de ene kant is er sprake van 'een breuk met de kapitalistische structuren'. Aan de andere kant staat er vetgedrukt: 'De overgang naar een socialistische economie zal een fase-gewijze verandering van sociaal-economische verhoudingen en produktiewijze kennen.'

In hoeveel fases? En welke precies? Wat is het verschil met de sociaal-democratische kleine stapjes?

Op de waarschijnlijke tegenkrachten bij het tot stand brengen van 'het maatschappelijk bezit van de voornaamste produktie middelen' wordt niet ingegaan. Denk echter aan: Chili '71-'73, Portugal '74-'76 en Frankrijk '81- . .

De vraag of deze overgang alleen in Nederland kan worden volbracht wordt impliciet met 'ja' beantwoord. Die vraag is echter wel een stevige discussie waard. Het vraagstuk van de tegenschichtvorming op Europees nivo mag niet onbesproken blijven. Bovendien: hoe kunnen we zover komen dat de linkse politieke partijen en de vakbeweging zich inzetten voor de doeleinden van de vredesbeweging, de milieubeweging, de vrouwenbeweging, etc. En omgekeerd hoe kunnen we zover komen dat de vredesbeweging, de milieubeweging, de vrouwenbeweging, etc. zich *ook* inzetten voor het bereiken van een socialistische economie?

Een communistische partij?

Tot slot: positief is dat na 1 jaar discussie op allerlei nivo's in de CPN het partijbestuur met een definitief ontwerp komt. Vervolgens zal na een *amenderingsfase* op een bijzonder kongres in het najaar van '83 het partij-program worden vastgesteld. (De Waarheid 25-1-'82).

Als aan die amenderingsfase echt inhoud wordt gegeven, dan is de CPN een net zo democratische partij als de PSP. Dan blijft slechts de uiterst belangrijke vraag over of de CPN op dat moment nog een communistische partij is.

ALEXANDER DE ROO

DE BEGROTING VAN SOCIALE ZAKEN EN...

er was toch nog iets?

Mat, tam, ongeïnspireerd . . . dat waren de nogal eufemistische kwalificaties die de journalisten aan het debat over de begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid meegaven.

Het was inderdaad heel droevig. Terwijl de werkloosheid inmiddels het half miljoen overschreden heeft, wordt de groep parlementariërs, die zich achter het sociaal-economisch beleid, dat die werkloosheid mede veroorzaakt, schart, steeds groter.

Wilbert Willems, die het woord voerde voor de PSP, somde de tot nu toe bekende verliezen aan arbeidsplaatsen bij de overheid op: Verkeer en Waterstaat 2200 banen, Onderwijs 2300, Gezondheidszorg 4000 banen, Gemeenten 3000, Universiteiten 2000 en in het Welzijnswerk 1000 verloren arbeidsplaatsen.

Niemand reageerde. De paradox dat de overheid terwille van het herstel van de werkgelegenheid zelf arbeidsplaatsen in moet leveren wordt blijkbaar als een volstrekt natuurlijk gegeven aanvaard. Wat nu zou moeten gebeuren, is het voeren van een actieve overheids-politiek; een politiek, waarbij de koopkracht gehandhaafd wordt, de overheid zelf arbeidsplaatsen creëert door eigen investeringen, de aardgaswinsten daartoe afgeremd worden, het zwart-geld-circuit wordt aangepakt, op defensie i.p.v. op de zieken bezuinigd wordt enz. . . .

Het zogenaamde 'werkgelegenheidsplan', waarmee aan dit kabinet een zweem van progressiviteit meegegeven moet worden en waarvan ook nu nog slechts de hoofdlijnen besproken konden worden, maakte volgens Wilbert pijnlijk duidelijk hoe slecht het bezuinigingsbeleid gekombineerd kan worden met het actief creëren van werkgelegenheid:

- het bouwprogramma wordt slechts uitgebreid met 5000 woningen
- de jeugdwerkloosheid wordt 'aangepakt' met een aantal maatregelen op het gebied van scholing
- er wordt geen nieuwe werkgelegenheid gecreëerd, maar bestaande banen in

deeltijdbanen omgezet - in plaats van nieuwe banen te scheppen voor vrouwen, wordt volstaan met de belofte dat nieuwe arbeidsplaatsen gelijkmatig verdeeld zullen worden over mannen en vrouwen.

Voor de deeltijdarbeid werd door Wilbert uitgebreid van kanttekeningen voorzien. Hoe moet iemand met een minimum-loon rondkomen van een deeltijdbaan, waarbij het loon tot ver onder het minimum zakt? Zijn deeltijdbanen niet alléén van belang voor mensen die een *aanvullend* loon willen verdienen en blijkt het anti-emancipatorische effect niet uit het feit dat het voornamelijk vrouwen zijn die zo'n deeltijd baan bezetten, náást het huishoudelijke werk? Worden niet nú al veel deeltijdbanen gecreëerd door volle banen slechts voor bijv. 0,8 deel te bezetten, puur uit bezuinigingsoverwegingen, zonder dat het resterende deel nog ooit bezet wordt? Maakt dit kabinetsbeleid het niet voor de vakbeweging onmogelijk om nog met succes voor de 35-urige werkweek te vechten *met* behoud van loon, als straks honderdduizenden in deeltijd werken en dat behoud van loon allang hebben moeten inleveren?

Hoewel Den Uyl een aantal van de bezwaren onderkende was dat voor hem geen reden om ook maar iets in zijn beleid te wijzigen. Staatssecretaris van emancipatiezaken Hedy d'Ancona ging verder en deelde de bezwaren tegen deeltijdarbeid. Desalniettemin vond zij het positief dat een nieuwe groep vrouwen tot de arbeidsmarkt zou kunnen toetreden.

De minima van de VVD

Duidelijk antwoord kreeg Wilbert, per interruptie, van de VVD-er De Korte, toen hij vroeg waar de VVD het lef vandaan haalde om zich op te werpen als beschermer bij uitstak van de 'echte' minima, terwijl ze aan de andere kant voortdurend maatregelen steunden en indienden (gasprijzen, huurverhoging, tarieven openbaar vervoer) die bepaald niet in het belang van de minima zijn! Willems komt pas kijken, zo vond De Korte, en heeft daardoor natuurlijk niet in de gaten dat de VVD al sinds 1980 bezig is met iets te doen voor de echte minima. Of hij hun pleidooien en moties voor extra koopkrachtbeschermingsmaatregelen niet wilde kleineren. "Dat zijn dan zeker de advocaten en architecten, die echte minima", antwoordde Wilbert afdoende, verwijzend naar een debatje van enkele uren tevoren, toen de VVD zich sterk maakte te-

vervolg op pagina 6

vervolg van pagina 5

gen de loonmatiging van een aantal vrije beroepsbeoefenaren.

Ziektegeld

Tot slot de plannen om te korten op de ziektegeld-uitkeringen. Slechts zijdelings kwamen de voorgenomen plannen ter sprake. De PvdA hield zich op de vlakte door eerst "het SER-advies af te wachten". Het verschaftte hen meteen een alibi om tegen de door de PSP ingediende motie te stemmen, om af te zien van het indienen van de kortingsplannen. De pleidooien van Wilbert om de politieke keuze te maken om maatregelen te nemen waarmee niet de zwakkeren getroffen zouden worden maar de sterken (inkomens-afhankelijke kinderbijslag bijv. en het afschaffen van de maximum-premie in het kader van de Ziekwet) brachten hen niet tot andere gedachten. Uiteindelijk steunden slechts de PSP, CPN, PPR en de linker-vleugel van de PvdA: het kamerlid Frans Moor, de motie, zoals zo vaak tegenwoordig als het gaat om wat linkere voorstellen.

Al met al bleef de behandeling van de begroting van Sociale Zaken, uiterst oppervlakkig. Geen diepgaande discussies over prioriteitsstellingen, geen verschuivingen in de gelden, hooguit wat globale uitspraken over het beleid. De bestrijding van de jeugdwerkloosheid bijvoor-

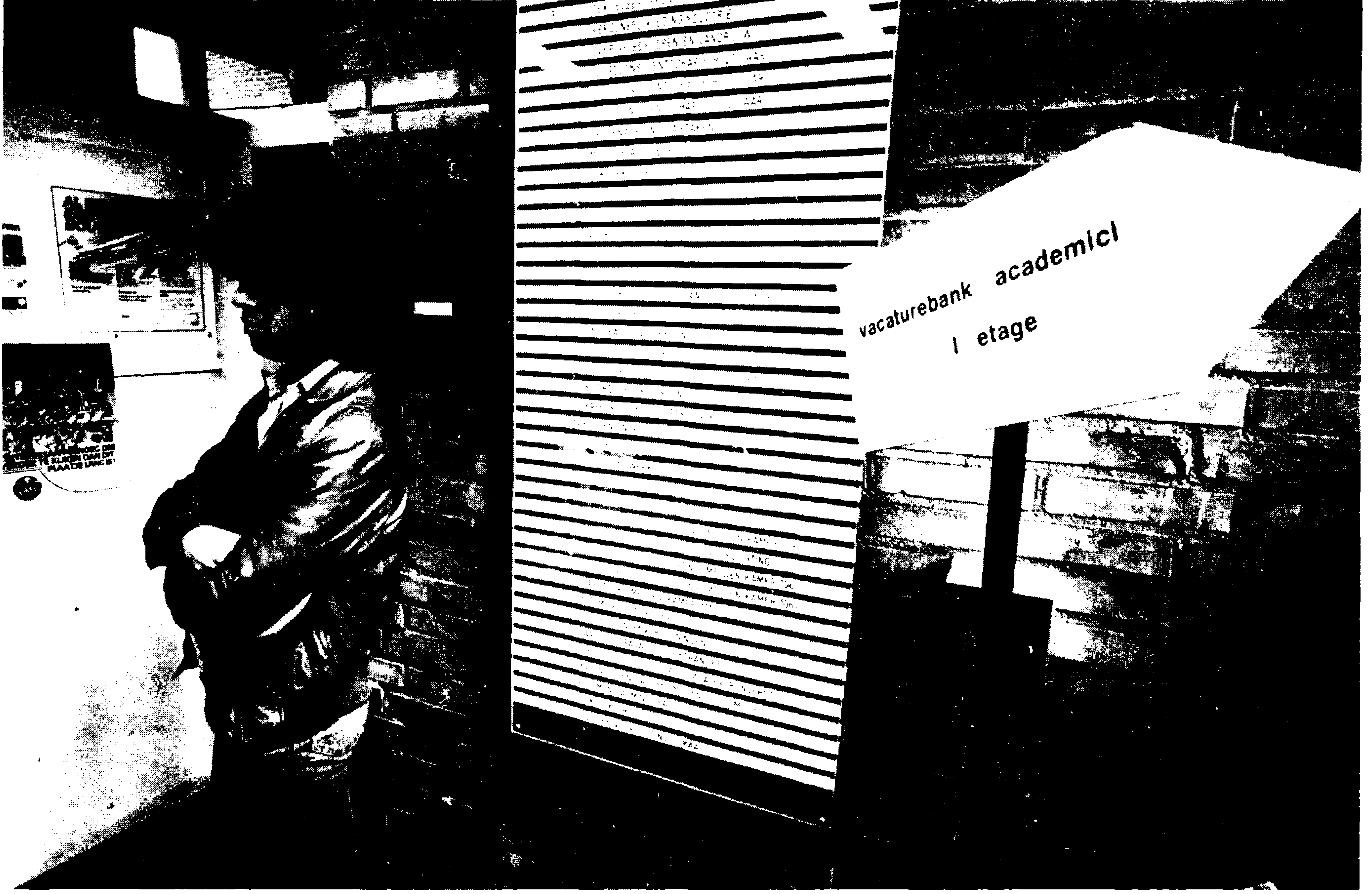

Foto: Paul Babeliowsky

beeld, - door alle fracties aangeroerd -, levert niet meer op dan wat ideeën over een maatschappelijke dienstplicht

(D'66/CDA), of het creëren van stageplaatsen in het bedrijfsleven waar jongeren met behoud van hun uitkeringen

mogen werken (VVD). Voorstellen van de PSP om een structureel beleid te voeren door aan te sluiten op allerlei initiatieven in het land om werk te creëren (aktieplan Nijmegen, jongerenorganisaties, FNV-Brabant enz) en daar geld voor vrij te maken, vonden geen aansluiting.

De antwoorden van Den Uyl op de hem gestelde vragen hadden eerder het karakter van bespiegelingen over de algemene uitgangspunten van het beleid dan dat het concrete antwoorden op de gestelde vragen waren.

Een andere oorzaak van de ongeïnspireerdheid van het debat is de algemene politieke overeenstemming die er bestaat. Afgezien van enkele nuanceverschillen, zijn de vier grote partijen het volstrekt eens over de richting van het beleid, gericht op loonmatiging, bezuinigingen in de kollektieve sektor en steun aan het bedrijfsleven. Kritische geluiden over fundamenteel andere richtingen en koersverleggingen van het beleid zijn slechts te horen van de PSP, CPN en PPR. De laatste tracht met haar geheel eigen wijze van politiek bedrijven grotere steun voor haar moties te verwerven, maar moet daarvoor haar moties zover afzwakken en nietszeggend maken dat ze als ongevaarlijk voor de gevestigde politiek beschouwd kunnen worden.

De overeenstemming over het te voeren beleid tussen de vier grote partijen, heeft ertoe geleid dat de vakbeweging steeds vaker aan haar leden schrijft dat 'de Kamer' akkoord is gegaan met het nemen van een loonmaatregel of binnenkort akkoord zal gaan met de ziektegeld-kortingen. Om dat misverstand uit de weg te ruimen hebben de fracties van de PSP en de CPN om een gesprek met de leiding van de vakbeweging gevraagd. De PPR doet niet mee, dat ver-eenzelvigt ze teveel met klein links.

(advertentie)

MET f 13,40 HELPT U EEN BABY 5 MAANDEN LANG AAN MELK

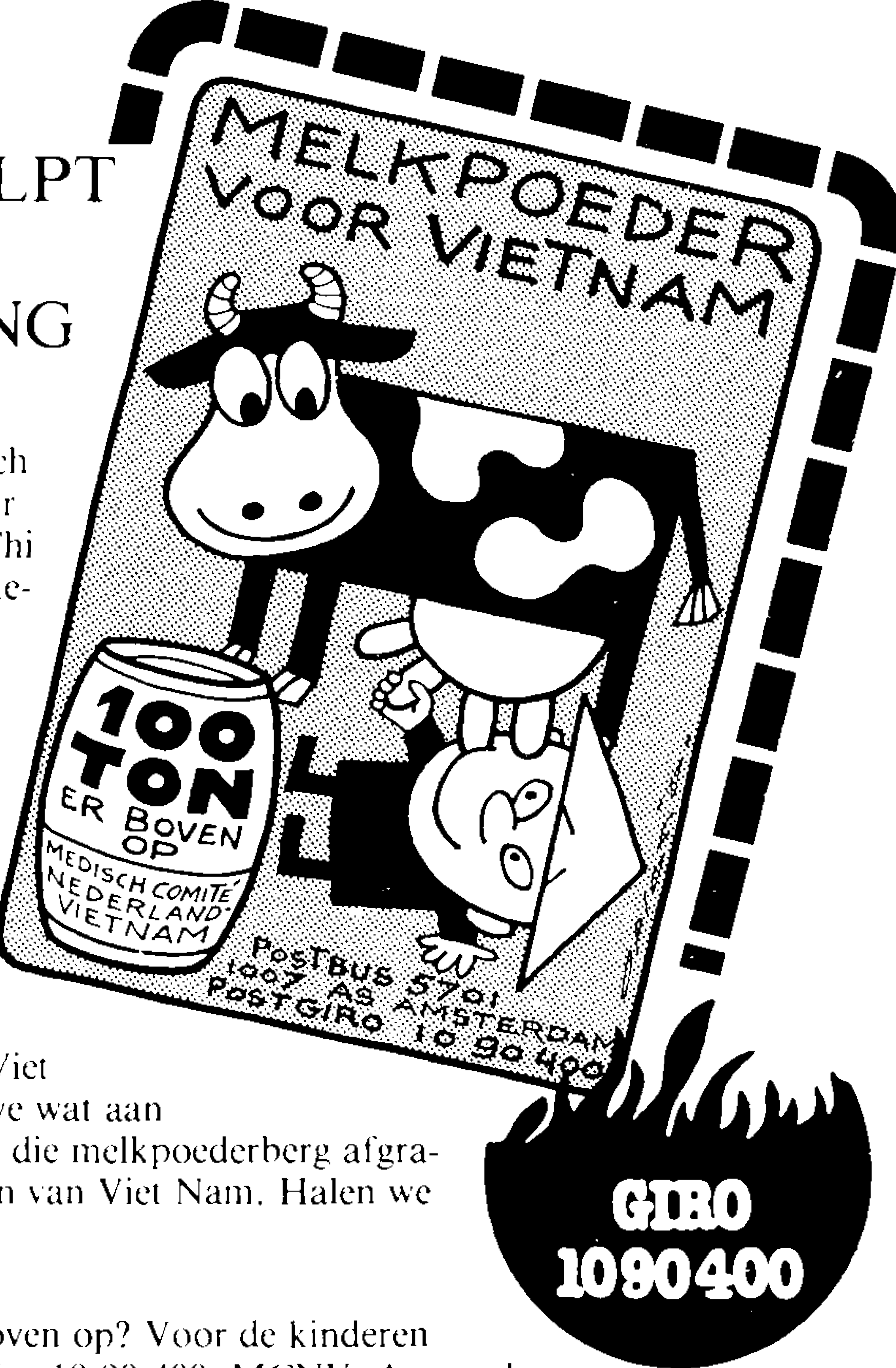
Deze zomer stuurde het Medisch Comité 50 ton melkpoeder naar de kinderziekenhuizen in Ho Chi Minh-stad. Die melkpoeder betekende vijf maanden lang melk voor 10.000 baby's en kinderen, als aanvullende voeding. Voor f 13,40 is de melk voor een baby vijf maanden lang verzekerd. Die vijf maanden zijn nu bijna om.

Honderd ton er boven op. Nederland heeft een melkpoederberg.

Wat wij te veel hebben, heeft Viet Nam te weinig. Daar kunnen we wat aan doen. Met z'n allen kunnen we die melkpoederberg afgraven. Afgraven voor de kinderen van Viet Nam. Halen we daar honderd ton van af?

Melkpoeder noodzaak.

Doen we die honderd ton er boven op? Voor de kinderen van Viet Nam. Dat kan. Postgiro 10 90 400. MCNV, Amsterdam.

hierlangs afknippen

Stuurt u onderstaande bon, zonder postzegel, naar het secretariaat: Medisch Comité, Antwoordnummer 17003, 1000 SL Amsterdam.

van u ontvang ik, gratis, informatie over het werk van het Medisch Comité u stuurt mij een girokaart met informatie over de melkpoeder-actie ik overweeg regelmatig een bepaald bedrag over te maken voor medische hulp aan Viet Nam, daarover krijg ik informatie.

Bv

Mijn naam:
Straatnaam:
Postcode: Woonplaats:

(advertentie)

Akademie 'de Horst' Driebergen

DAGOPLEIDING ARBEIDSVERHOUDINGEN (DAV)

opent de inschrijving voor studenten voor het cursusjaar 1982/1983. Deze 4 jarige opleiding leidt in een democratische structuur studenten op voor de volgende werkvelden:

- * PERSONEELSWERK
- * BEDRIJFSMAATSCHAPPELIJK WERK
- * VAKBONDWERK/BELANGEN-BEHARTIGING
- * VORMINGSWERK

De opleiding omvat een gevarieerd geheel van theorie- en methodiekvakken, the ma's, projecten en stages. Na een algemeen oriënterend gedeelte vindt verdieping in één of meer bovengenoemde werkvelden plaats.

Het werken in arbeidsverhoudingen wordt door ons geanalyseerd op het niveau van maatschappelijke bewegingen en ontwikkelingen, op het niveau van arbeidsorganisatie en op het niveau van het ontwikkelen van persoonlijke strategieën. Ons uitgangspunt daarbij is dat we ons richten op democratisering van arbeidsverhoudingen vanuit de belangen van werkenden en niet-werkenden.

De toelatingseisen voor de opleiding zijn: minimaal HAVO of een gelijkwaardige opleiding. Degenen die niet over een HAVO of gelijkwaardige opleiding beschikken, maar ouder zijn dan 19 jaar en over werkervaring beschikken, kunnen door middel van een toelatingsexamen (da: omstreeks april zal plaatsvinden) tot de opleiding worden toegelaten.

Verdere informatie en/of inschrijvingsformulieren zijn zowel schriftelijk als telefonisch aan te vragen bij het secretariaat van de afdeling arbeidsverhoudingen (Mevr. Hendriksen of Mevr. Werry), p/a 'De Horst', Horstlaan 2, Postbus 121, 3970 AC DRIEBERGEN, tel. 03438 1 55 44.

PSP EN GEWELD

Met het sabotage affiche en het bijbehorende artikel voeren de jongeren duidelijk een uitspraak van hun laatste kongres uit.

In deze kongresuitspraak stelt men o.a. dat de jongeren zich in principe niet moeten distancieren van door de zgn. harde aktiegroepen gebruikt geweld en dat, omdat volgens de JG pas door de harde akties van bijv. de harde kern van de kraakbeweging pas echt veranderingen zullen optreden, de JG aan deze groepen ondersteuning moet geven en aan hun akties moet gaan meedoen. Men wil dan uitgaan van een zo gewelddoos mogelijke aktievorm. Deze stellingname sluit het gebruik van geweld echter niet uit!

Als we dan de bijdrage van de jongeren lezen in Bevrijding van 20 januari waarin zij stellen dat gewelddoosheid hun uitgangspunt blijft, lijkt het erop dat de jongeren helemaal zijn omgedraaid. Ik ben weinig geneigd om dat te geloven. De teneur waarin hun bijdrage is geschreven is er niet naar en verder kan ik me moeilijk voorstellen dat de JG binnen een maand haar stellingname zo sterk heeft veranderd.

Ik ben van mening dat de strategie van de JG lijnrecht ingaat tegen uitgangspunten van de PSP. Geweld is niet te rijmen met het pacifisme dat de PSP voorstaat.

Ten aanzien van dat laatste zijn verschillende argumenten aan te voeren. Bram van der Lek en John Hontelez hebben in hun artikel al gewezen op de manier waarop de bevolking er op zal reageren. Deze reactie hebben we bevestigd kunnen zien door de rechtse demonstratie tegen de ammunitietrein-akties. Er waren daar notabene nog meer mensen dan bij de verschillende ammunitietreindemonstraties. (das gesundes Volksempfinden)

Ik ben het eens met de jongeren dat er meer gedaan moet worden om de samenleving te veranderen dan de zoveelste demonstratie. De jongeren stellen dat dat moet door harde aktie.

Omdat het doel de middelen niet heiligt moeten naar mijn mening deze verdergaande akties wel gewelddoos zijn en blijven. Vanuit deze optiek spreek ik dan ook liever over intensieve dan over harde akties. Voorbeelden van intensieve akties zijn er te over; menselijke blokkades, de giroblauwaktie, stakingen etc.

Ik ben het met Andrée van Es, Rob Lange en Rudi Karemaker eens als zij in hun brief aan het partijbestuur stellen dat de jongeren zich moeten bezighouden met die onderwerpen waarvan zij zelf vinden dat die hen aangaan of direkt raken. Als Andrée, Rob en Rudi dan echter verder stellen dat de partij de JG met rust moet laten als het gaat over de vraag hoe de strategie er uit moet zien, met de argumentatie "wie van ons kan beoordelen wat de goede manier is" dan ben ik het niet meer met hen eens en vraag ik mijzelf af waarom we ons nog langer politieke partij noemen.

Mijn konklusie mag duidelijk zijn; een partij die zichzelf pacifisties noemt moet geweld als aktiemethode afkeuren. Mensen binnen zo'n partij die daarover en over andere beginselen van zo'n partij anders denken moeten voor zichzelf maar eens goed overdenken of ze wel zo in die partij thuis horen. Dit laatste geldt ook voor de JG; zij opereert immers onder de naam PSP. De PSP hoeft en mag de JG niet exakt voorschrijven waar ze zich mee bezig moet houden, maar de JG moet wel handelen op de manier en volgens de uitgangspunten van de PSP, anders hoeft ze die naam niet langer te dragen en in diskrediet te brengen.

PAUL VAN DUN

PACIFISME NU IS SOCIALISME MORGEN!

Over het gehele front van het buitenparlementaire aktiewezen wordt steeds vaker de roep gehoord om nieuwe aktievormen. Niet de 21ste november te Amsterdam, die zeker een sukses mag worden genoemd voor de Vredesbeweging in Nederland. Maar het gevoel van machteloosheid komt terug nu men het beslissende punt nadert.

De maatschappelijke opinie over een tal van problemen is al behoorlijk veranderd, hiervan getuigen wel de diverse enquêtes die er zijn gehouden. De meerderheid van de bevolking wil dus vrouwenemancipatie, geen kernenergie, geen kernwapens, een schoner milieu en zommeer. Maar wat doet de overheid die in onze parlementaire "demokratie" toch het volk behoort te vertegenwoordigen en dus ook zijn wensen moet uitvoeren?

Het antwoord zal wel duidelijk zijn, niets! Op alle mogelijke manieren probeert zij de wil van het volk te onderdrukken. Dit niet alleen door het bedrog van maatschappelijke discussies, maar ook door een militaristisch politie-apparaat, dat gebruikt wordt om betogingen uit elkaar te slaan, zodat ze met geweld eindigen.

Geweld dus, dit is het enige dat de landelijke pers overbrengt van deze demonstraties en dit speelt de overheid weer aardig in de kaart. Het lijkt wel van tevoren gepland. Wat houdt namelijk de burger, die rustig thuis bleef, over van het geheel? Ook al sympathiseerde hij of zij met de mening van de demonstranten, toch roept dit geweld bij hem of haar angst op voor het verlies van zekerheid, want voor hem of haar (in het algemeen) wordt niet de democratie door dit geweld bedreigd. Hij/zij legt immers niet de link van geweld en politie, maar van geweld en demonstrant. Het uiteindelijke resultaat is dus dat kraken en anti-kernenergie betogingen, bij de meerderheid uit den boze geraken. Het woon- en kernenergieprobleem wordt niet meer gezien en niet meer besproken.

Voor dit laatste moeten wij waken,

want wij mogen niet terugvallen van een op de meerderheid van het volk steunende aktiebeweging naar een kleine groep op zichzelf staande idealistische demonstranten. Wij moeten voor ogen houden dat we het doel waarvoor we strijden moeten bereiken met een zo groot mogelijke steun van het volk. We moeten ons dus niet laten verleiden tot het reageren met geweld op het geweld van de overheid. We moeten pacifisten blijven, hoe kunnen we anders achter een vredesbeweging staan?

Sabotage zonder geweld kan, want de ambtelijke molen is op tal van manieren dol te draaien door zijn starheid. Ook blokkeren d.m.v. massale sit-down stakingen is zeker effectief. Deze dingen zullen sympathie opwekken bij een steeds groter deel van het Nederlandse volk, zodat uiteindelijk de overheid geen andere keus meer heeft dan de keus van het volk!

BEN MARTENS

IS SOCIALISME PACIFISME?

Het is, lijkt me, hoogst vervelend dat de discussie over vreedzaamheid vaak in zulke oorlogszuchtige kiferijen ontaardt. Soms krijg ik het idee dat de derde richtingenstrijd is losgebarsten. Om die reden wil ik zo voorzichtig mogelijk reageren en geen aandacht besteden aan sommige felle en ondoordachte reacties die al zijn verschenen. Aangezien de redactie een limiet aan de lengte stelt, ben ik gedwongen om zeer beknopt, vaak 'losgescheurd', mijn meningen als stellingen te poneren.

1e. We streven alleen naar een maatschappij waarin alle geweld, dus ook structureel, is uitgebannen. Dat kan je (libertair) specialisme noemen, of pacifistisch socialisme, of - wat ik verder zal doen - pacifisme. Verder geloof ik, dat wie voor recht strijdt, dat recht ook zelf moet respekteren. Ofwel, wie tegen geweld strijdt, moet gewelddoos strijden.

2e. Wat is dan geweld? Gezien de alomvattendheid van mijn begrip 'pacifisme' kies ik ook een alomvattende definitie, namelijk die van Galtung. Ik hoop dat niemand zich in een of andere wetenschappelijke eer gekwetst voelt als ik dat kort weergeef als: "Geweld is elke daad die andermans mogelijkheden beknodt".

3e. Verschijningsvorm van geweld bij akties zijn: Primo: de aanval (bijv. een raketaanval op een kerncentrale), die we niet veel tegenkomen. Secundo: de voorbereide verdediging (barrikades) en de spontane verdediging (het stenigen van een ME-er).

4e. Hoe moet je gewelddoosheid en pacifisme verwezenlijken? De geschiedenis leert dat idealen die enkel met de mond worden beleden de betreffende beweging veelal een grote winst in aanhang en een even groot zielsverlies oplevert. Voorbeelden in deze zijn het christen-

dom of de sociaal-demokratie. Met da-den ondersteunde idealen brachten het verder: Martin Luther King, Gandhi, Solidarnosc. Alleen al uit dit praktische oogpunt is het dus te verdedigen gewelddoosheid aktief te belijden.

5e. Veel van de akties die de PSP ondersteunt hebben slechts raakvlakken met het pacifisme. Een kernsplijtingsloze, woningnoodsloze maatschappij kan zeer goed kapitalistisch zijn.

6e. Wil de PSP in staat blijven op geloofwaardige wijze pacifisme te bepleiten, door middel van die 'raakvlakakties', dan moeten we onze kritische steun verlenen. Alleen al uit strategisch oogpunt moeten we uitkijken niet gekriminaliseerd te worden. Het is een leugen dat we, met onze steun aan harde akties, bijdragen aan de dekriminalisering van aktievoerders. Integendeel, we lopen het gevaar onszelf te kriminaliseren.

7e. Die kritische steun dient in te houden: andere geweldloze nieuwe aktivormen vinden, voorkomen dat heethoofden overkoken, etc. Als voorbeeld hierbij kunnen de munitietransporten gelden. Geval 1: een groep mensen ketent zich aan het spoor. Gevolg: woede, hinderen van het personenvervoer en het 'pakken' van de verkeerde (reizigers in plaats van de NS). Geval 2: een groep mensen ketent zich aan een *goederen*-spoor. Gevolg: alléén de munitietrein ondervindt vertraging. Een prima alternatief.

8e. Welke vormen van geweld acht ik aanvaardbaar? Die daden van geweld die enkel onderdrukkers treffen, en het hen nooit definitief onmogelijk kunnen maken te onderdrukken. Dit betekent dat het stilhouden van personentreinen, fusillades, stenengooien, stroom saboteren e.d. uit den boze zijn. Positieve, aanvaardbare sabotagedaden zijn bij voorbeeld het bonnetje invullen om de defensievoorlichting dol te draaien, het in ter dood veroordeelde bomen gaan zitten, enz. Eerlijk gezegd kost het me zelfs moeite dit soort sabotage geweld te noemen.

9e. Een kalm, doordacht en uitgebalanceerd, maar daardoor niet minder radikaal beleid bij akties biedt de beste vooruitzichten op de realisering van een werkelijk pacifistische maatschappij. Daartoe hoef je niet eens mijn morele opvattingen te delen.

10e. Door de beknoptheid van mijn betoog gaan ten onrechte vele dimensies verloren. Vragen naar onze praktische positie ten opzichte van akties, de brulperij van de PSP-JG, het autoritaire paternalisme van het partijbestuur, alternatieven e.d. blijven onbeantwoord. Ondanks, of dankzij, deze tekortkomingen hoop ik dat niemand dit verhaal ziet als de Nieuwe Tien Geboden.

MARCEL WISSENBURG

PROVINCIE '82

Milieu is zo'n onderwerp waar nooit genoeg over gedacht en geschreven kan worden, als daar tenminste ook daden uit volgen. Voor de PSP is dat geen nieuwe zaak. Toen de milieuproblematiek in het midden van de jaren zestig nog nauwelijks onderkend werd, nam de PSP als enige politieke partij stelling tegen de vestiging van een raffinaderij van Mobil Oil in het dichtbevolkte Amsterdam. Ook valt als wapenfeit te melden dat in diezelfde periode de PSP als eerste partij eisen en aktiepunten ten aanzien van de milieuverontreiniging in haar landelijke en plaatselijke programma's opnam.

Voor de provinciale overheid is de bemoeienis met het milieu van meer recente datum. Tot het begin van de jaren zeventig was haar taak relatief gering. De toename van de milieuverontreiniging, maar ook van het milieubesef had tot gevolg dat de overheid begon met het ontwikkelen van een milieuwetgeving, waarin met name de provincie veel nieuwe uitvoerende taken kreeg toebedeeld.

Milieu in enge zin

Brede begrippen geven altijd aanleiding tot verwarring. Zo ook het milieu. In het kader van dit artikel past een onderscheid in een 'milieutechnische' en een 'milieugroene' kant. De milieutechnische kant omvat de zorg voor de fysieke omgeving, dus water, bodem, lucht en ook het geluid. Het gaat daarmee om normeringen; welke elementen zijn in welke mate en hoeveelheden minimaal noodzakelijk en maximaal toelaatbaar opdat mensen, planten en dieren kunnen bestaan, leven en zich nog voortplanten ook. Zaken van veiligheid en gezondheid zijn hierbij in het geding.

De milieugroene kant omvat de omgeving in meer ruime zin, het levende in samenhang met het niet-levende, de ekologische relaties, met andere woorden 'natuur en landschap'. In tegenstelling tot de milieutechnische kant kunnen hier geen min of meer kwantitatieve normeringen worden gehanteerd. Wel zijn milieutechnische zaken ('schoon' water, bodem, lucht) van belang voor de hoedanigheid en

ontwikkeling van natuur en landschap. Maar verder gaat het hier meer om kwaliteitsdoelstellingen, die per gebied of regio sterk kunnen verschillen. Op de milieugroene aspecten wordt verder ingegaan in het artikel 'landbouw en milieu' (Bevrijding 1981, no 19) en met name ook het artikel over de provincie en haar ruimtelijke beleid in het volgende nummer. In dit artikel beperken we ons tot de milieutechnische zaken waarmee de provincie bemoeienis heeft. In kort bestek gaan we in op de toename van taken, de inhoud van die taken, de organisatie erachter, de toenemende specialisering, het tot stand komen van milieubeslissingen en de rol van de provinciale overheid. Die regelt en beheerst binnen aangegeven kaders, moet steeds verschrikt haar beleid aanpassen aan weer nieuw ontdekte kalamiteiten zoals

schillende soorten afval (huishoudelijk afval, ziekenhuisafval, autowrakken ed) te verzamelen en te verwerken. In het waterkwaliteitsplan wordt uitewerkt welk beleid men ter handhaving of verbetering van de waterkwaliteit als provincie denkt te voeren. Voor dat alles moet veel gemeten worden. Via uitgebreide netwerken en systemen worden de hoedanigheden van water, bodem en lucht en ook de geluidsbelasting, gemeten en worden de veranderingen daarin gevolgd.

Naast de uitvoering van wetten die op rijksniveau zijn voorgekookt, kan de provincie ook zelf verordeningen opstellen, die gaten in de landelijke wetgeving moeten dichten, zoals de Verordening verwijdering industriële afvalstoffen en de Ontgrondingsverordening, die aangeeft hoe ontgroningen in de provincie worden geregeld.

siepunt, ook bij schijnbaar 'objektieve' zaken als te meten hoeveelheden ongewenste of milieuvreemde stoffen in de bodem, water en lucht, of decibellen geluid. Voor de extremen ligt het duidelijk, maar alle normeringen ertussen zijn niet louter technisch-wetenschappelijk vast te stellen. Stoffen kunnen elkaar onderling beïnvloeden en daarmee effecten versterken. Effecten op zich kunnen nog nauwelijks bekend zijn; 'deskundigen' spreken elkaar tegen als er weer ergens dioxine of iets dergelijks is aangetroffen. Normen berusten op het op een gegeven moment ergens trekken van een grens, soms eindeloos onderzocht op één bepaalde plaats in één gegeven situatie, of op meer plaatsen en in meer situaties, soms maar met een bepaalde aangenomen marge. De normen zijn in feite nauwelijks meer dan een bepaalde

HET MILIEU EN DE REGELS

gifvondsten en laat een fundamentele of zo u wilt revolutionaire aanpak van de milieuproblemen bij wijze van spreken aan anderen overlaat.

Milieuwetgeving

De oudste milieuwet, de Hinderwet, stamt uit 1875. De uitvoering daarvan ligt grotendeels in handen van de gemeenten. De milieuproblemen zoals die sinds de jaren zestig worden onderkend, kon men met de Hinderwet niet meer de baas. Ook het gemeentelijk apparaat bleek daartoe niet voldoende uitgerust. Bij de golf van nieuwe milieuwetten, die sinds die tijd het licht hebben gezien, is de uitvoering, coördinatie en controle grotendeels aan de provincies toebedacht. Niet dat dié er wel voor uitgerust waren, maar daar werd toen aan gewerkt. De nieuwe wetten zijn sektoraal van karakter, het gaat daarbij om bijvoorbeeld de Wet Verontreiniging Oppervlaktewater, de Wet inzake de Luchtverontreiniging, de Wet Chemische Afvalstoffen, de Wet Geluidshinder en verder is een bodembeschermingswet nog in de maak. De uitvoering van die wetten door de provincie komt voor een groot deel neer op het al dan niet verlenen van vergunningen aan bedrijven en instellingen, waarbij activiteiten die een verontreinigende invloed hebben aan voorschriften worden gebonden. Daarnaast is in de wetten geregeld dat de provincies plannen moeten maken voor bepaalde sectoren, zoals een afvalstoffenplan en een waterkwaliteitsplan. In een afvalstoffenplan wordt aangegeven hoe de provincie denkt de ver-

Koördinatie

De koördinerende taak van de provincie op het gebied van het milieubeleid brengt met zich mee dat er veel gepraat wordt; met vertegenwoordigers van ministeries, gemeenten en andere provincies, met bedrijven, instellingen en belangengroepen, met adviesbureau's en ook met elkaar. Binnen en tussen de verschillende diensten in een provincie wordt eindeloos veel vergaderd en overlegd. Maar het koördineren is aan beperkingen onderhevig. De milieuwetgeving is sektoraal opgebouwd. Men kijkt alleen of naar het water, of naar de bodem, of naar de lucht of het geluid. Zo hoort een instelling die van plan is iets te gaan verontreinigen, daarvoor verschillende vergunningen met ieder weer haar eigen procedures aan te vragen. Omdat dit in het algemeen als lastig wordt ervaren, is onlangs de Wet Algemene bepalingen Milieuhygiëne in werking getreden. Deze wet brengt enige gelijkheid in de verschillende procedures voor vergunningen, en biedt de provincie de mogelijkheid tot enige onderlinge afstemming van de behandeling van de vergunningaanvragen. Een integrale afweging van een bepaalde activiteit is hierbij evenwel nog niet mogelijk.

Maar integraal beoordeeld of niet, het probleem is, dat wat er beoordeeld wordt alleen slaat op de inhoud van een vergunningsaanvraag. De activiteit waarvoor die vergunning moet worden verleend staat zelf niet ter discussie.

Daarnaast blijft de vraag naar normeringen op zich een voortdurend diskus-

keuze: eigenlijk zou er geen verontreiniging moeten zijn, maar omdat die er wel is stel je een grens, waarboven die verontreiniging niet mag komen. In feite zijn de normeringen dus een legalisering van de verontreiniging beneden de gestelde norm.

Het 'harde' milieu

Vage normen of niet, de milieutechnische aspecten, zoals die hier ter sprake komen, vormen samen met de energie- en grondstoffenproblematiek het zogeheten 'harde deel' van het milieuwezen. Als technisch hanteerbaar wordt het steeds meer ingebouwd in zowel het overheidsapparaat als ook het bedrijfsleven. Het bedrijfsleven zet min of meer noodgedwongen eigen milieufdelingen op voor onderzoek en innovatie en haalt nieuwigheden als windenergie naar zich toe. De overheid laat haar verschillende milieufdelingen groteske vormen aannemen, voornamelijk gericht op controle. Immers, schijnbaar 'hard' in het geheel van het milieuwezen, is de milieutechnische kant 'zacht' in de afweging met andere maatschappelijke belangen en onderhevig aan de machtsverhoudingen in de maatschappij, waarvan de overheid in haar beleid niet meer dan een uitdrukking en een bevestiging vormt. Met andere woorden: de belangrijkste overheidstaak ligt in de zorg voor de ontwikkelingsmogelijkheden van het partikuliere bedrijfsleven. Ook het provinciaal beleid is daar binnen haar bereik op gericht, in het verlengde van het beleid van de rijksoverheid zoals bijvoorbeeld alleen al de zorg

Foto: Paul Babeliowsky

voor de infrastructuur (wegen en waterlopen). Op het gebied van het milieu stuit de overheid hier op een dilemma en is haar voornaamste taak de activiteiten van het bedrijfsleven 'in te passen'. Met andere woorden het gaat om het afschuimen van extreme vervuilingen, het controleren en beheersen van processen opdat het allemaal net niet uit de hand loopt. Soms loopt het wel uit de hand, zoals bij de zoveelste ontdekking van stortplaatsen van chemisch afval, maar dan is het feit dat effecten moeilijk te voorspellen zijn een reden om te melden dat de burger zich niet ongerust hoeft te maken: er is nog niemand aanwijsbaar aan bezwaken, en die miskraam kwam omdat de moeder in spé zo zenuwachtig van aard is.

Tegenover lastige vragen van staten-leden, als ook leden van de Tweede Kamer of gemeenteraden, al naar gelang de situatie, wordt een hoop deskundigheid van ambtenaren en eventueel adviseurs ingezet, zodat het lid in kwestie zich vaak in tweede instantie niet meer aan doorvragen waagt. En een provincie kan vervolgens toezeggen haar activiteiten op het gebied van controle en inventarisaties nog eens flink op te schroeven. Want ze wil wel, maar ze staat met de rug tegen de muur en haar beleid is alleen maar defensief. Ze holt, weliswaar in draf, achter de ontwikkelingen aan.

Politiek

En daarmee zijn we midden in de praktische politiek terecht gekomen. Hoe ligt het milieu daar op dit moment? Is de benadering meer technisch-pragmatisch, opportunistisch en trendgevoelig of juist meer betrokken, doordrongen van het belang van milieu-

zorg en met inzicht in het krachtenspel eromheen. Het eerste lijkt vaker het geval dan het laatste. De vrees voor de politieke samenstelling van de verschillende provinciale staten na de komende verkiezingen doet de roep om staten-leden die de goede vragen kunnen stellen en daar dan ook nog op kunnen doorvragen verheugen. Vragen aan leden van Gedeputeerde Staten met milieu en andere portefeuilles, die daar, al was het alleen maar met het oog op de achterban, een antwoord op moeten verzinnen. Op hun beurt hebben leden van gedeputeerde staten daar hun ambtenaren-diensten voor, in de meeste provincies nog verdeeld in een Provinciale Griffie die als een soort sekretariaat fungeert en de juridische kant van de zaken afhandelt, een Provinciale Waterstaat die de technische en uitvoerende kant van de zaken behartigt en alles aan water, bodem, lucht en geluid meet, en tenslotte een Provinciale Planologische Dienst die het milieubeleid moet vormgeven, mede in het kader van de ruimtelijke ordening in de provincie. De simpelheid waarmee de taakverdeling tussen de provinciale diensten op het gebied van het milieu hier is weergegeven, ontmoet in de praktijk nogal eens weerstand. Onderling kan er tussen de diensten wel eens meningsverschil bestaan over wat ieders taakgebied nu in feite is, kan het toch voor het uiteindelijke milieubeleid van de provincie van belang zijn, gezien de heel verschillende benaderingswijzen van de betrokken diensten. We kunnen dit bekijken aan de hand van de komende wet op de milieu-effecten-rapportage waarbij ook weer de provincie een eigen taak krijgt.

Het ontbreekt in de huidige milieu-

wetgeving aan mogelijkheden voor wat mooi heet, een integrale benadering.

Milieu-effecten-rapportage

Men wil nu de genoemde Wet algemene bepalingen milieuhygiëne uitbreiden met een regeling voor milieueffect-rapportage (mer). Via deze mer-regeling wordt bepaald dat bij een voorgenomen activiteit die invloed kan hebben op het milieu, zoals een industriële uitbreiding of bijvoorbeeld een wegenplan, eerst een openbaar rapport zal moeten worden opgesteld, waarin alle mogelijke gevolgen voor het milieu worden geanalyseerd. Niet alleen de effecten van het voorgenomen plan zelf moeten daarbij worden bekeken, maar ook die van alternatieven en van de zogeheten 'nulvariant', dus wat de effecten zijn als het plan niet doorgaat. Op dit moment is er, vooruitlopend op de wettelijke mer-regeling, een interimregeling van drie jaar van kracht, waarbij de mer slechts zal gelden voor besluiten op rijksniveau, zoals strukturschema's (drinkwatervoorziening, openluchtrecreatie, militaire oefenterreinen e.d.). In de wet wordt ook geregeld dat provincies hun eigen mer-plichtige activiteiten kunnen vaststellen. Hierbij kan gedacht worden aan streekplannen, landinrichtingsplannen, vuilverwerking, energiecentrales, waterstaatkundige werken enz.

In Bevrijding 1981 nr. 1 werd ten aanzien van de mer gesteld: "Die hele milieu-effecten-rapportage is een gigantische oplichterij. Het is zinloos om voor afzonderlijke projecten steeds te gaan afwegen of je vindt of de gevolgen ervan opwegen tegen de voordelen. Want de voordelen zijn onvermijdelijk gedefinieerd in kapita-

listische zin. Het is het inkapselen van milieuelementen."

In dit licht bezien èn gezien het feit dat de initiatiefnemer van een voorgenomen activiteit zelf een milieueffect-rapport moet opstellen of laten opstellen, en dat dat op provinciaal niveau vaak de provincie zelf zal zijn, kunnen we nog even teruggaan naar de hiervoor aangegeven verschillende benaderingswijzen van provinciale diensten. Het zal nogal wat uitmaken of een rapport meer technisch (provinciale waterstaat) of breder op de ruimtelijke ordening gericht (provinciale planologische dienst) zal worden opgesteld. En daarmee zijn we gelijk op de status van een dergelijk rapport beland. Het feit dat de initiatiefnemer van een activiteit zelf zorg moet dragen voor het opstellen van een rapport en tegelijkertijd erg veel belang heeft bij een 'gunstige' uitkomst, heeft delen van de milieubeweging in Nederland (ondanks regelingen voor 'objectieve' toetsingen van die rapporten, sic) ertoe gebracht het recht op tegenonderzoek (kontra-expertise) te eisen. Wanneer in het besluitvormingsproces zowel een rapport van de belanghebbende partij als een tegenonderzoek beschikbaar zijn, is er meer materiaal om te kunnen oordelen. Men wil daarbij zowel een inpassing van de contra-expertise in de procedure van de mer als het beschikbaar stellen van gelden om dergelijk onderzoek te financieren. Het zijn dit soort initiatieven waarop die paar staten-leden die de goede vragen kunnen stellen moeten doorgaan, om te proberen 'ingekapselde milieuelementen' weer open en bloot voor te leggen.

TITIA VAN LEEUWEN

PROVINCIE '82

Meer greep op de regionale economie

“Voorbij Zwolle zit de boel met krantepapier dichtgeplakt”. Vroeger een veel gehoorde mening in het westen van het land. En ook nu nog denken heel wat westerlingen dat ‘ze’ in de regio achterlopen. Omgekeerd bestaat er bij heel wat mensen in het noorden wantrouwen tegen ‘westerlingen’. De situatie in het westen lijkt de norm voor het hele land te zijn. Als in de Randstad de zon schijnt meldt het weerbericht dat het mooi zonnig weer is . . .

Het wantrouwen tegen het westen komt niet uit de lucht vallen. Van oudsher is het Noorden een ‘probleemregio’. De werkloosheid ligt er al jaren boven het landelijk gemiddelde. Landelijk nadert de werkloosheid de 10%, in het Noorden is het al 15%, in sommige streken zelfs 20%. De inkomens liggen 5 à 10% lager. De produktiestructuur is zwak. Bedrijfsluitingen zijn aan de orde van de dag. Al sinds de jaren '50 wordt door de overheid een speciaal ‘regionaal beleid’ gevoerd voor het Noorden. Met weinig succes, zoals is gebleken. Talloze organisaties, vakbonden, actiegroepen en bestuurders zijn met acties, brieven, stakingen en demonstraties in het geweer gekomen tegen de slechte situatie. Met toezeggingen en beloftes uit ‘Den Haag’ probeerde men de onrust dan weer te sussen. Beloftes waar vaak niets van terecht is gekomen. Het speciale Integraal Structuur Plan, toegezegd na de onrust in '69/'70, is een fopspeen. Van de 15.000 beloofde arbeidsplaatsen zijn er hooguit 6000 gerealiseerd. Op de akties begin '80 in Oost-Groningen reageerde Van Agt met de toezegging van 10 instrumenten-fabrieken met 2000 arbeidsplaatsen. Er is 1 fabriek gekomen met 20 arbeidsplaatsen . . .

Eenzelfde verhaal valt te houden voor Zuid-Limburg. De klap van de sluiting van de mijnen is niet meer te boven gekomen. Inmiddels zijn er nog meer probleemregio's bij gekomen: Twente, Nijmegen, delen van Noord-Brabant. De stroom brieven, petitie's, meetings, bus-sen met boze bestuurders en arbeiders richting Den Haag groeit. De werkloosheid ook.

Ongelijkheid

Het ligt dan ook voor de hand dat de roep om meer greep van regio's zelf op de regionale economische ontwikkeling steeds luider wordt. Het antwoord van de regering daarop is kenmerkend: decentralisatie van een aantal taken naar

de provincies. Provincies mogen nu zelf een paar miljoen besteden voor het aanleggen van industrieterrein en ze mogen zelf voor kleine projekten aanvragen in het kader van de investerings-premie-regeling beoordelen. Zaken, waarmee je geen greep krijgt op de regionale economie. Daarvoor zijn andere dingen nodig. Regionale onderontwikkeling is nauw verbonden met het kapitalisme. Kapitalisme is gebaseerd op ongelijkheid, houdt die ongelijkheid in stand en versterkt ze. Ongelijkheid tussen mensen, ongelijkheid tussen landen en ongelijkheid tussen regio's binnen één land. Greep krijgen op de regionale economische situatie betekent greep krijgen op de chaos van het kapitalisme, op de investeringsbeslissingen. Decentralisatie van het regionale beleid helpt daar niet voor. De instrumenten van het regionaal beleid zijn grotendeels passief: een reeks van subsidieregelingen en het aanleggen van infrastructurale werken. En dan maar hopen dat de heren ondernemers zo vriendelijk zijn in bepaalde regio's te investeren. Dat blijkt dus niet zo'n vaart te lopen. Soms lukt het wel, maar blijkt het bij nader inzien toch niet zo'n succes. Schoolvoorbeeld daarvan is Philips. Met forse subsidies heeft Philips in de jaren '50 en '60 vestigingen gesticht in Oost-Groningen en Zuid-Limburg. Het aantal arbeidsplaatsen dat Philips daarbij in het vooruitzicht stelde werd nooit gehaald. Bovendien betrof het filiaalbedrijven die weinig zelfstandige levensvatbaarheid hadden, geen eigen research- of verkoop-afdeling. Nu Philips heeft besloten haar produktie deels te verplaatsen naar ‘lage-lonen-landen’ en verder te concentreren, worden juist deze vestigingen als eerste weer gesloten.

Het huidige regionale beleid laat het in feite aan de ondernemers over om de regionale ongelijkheid op te heffen. Terwijl de ondernemersbeslissingen juist een belangrijke oorzaak zijn van het voortduren van die ongelijkheid! Decentralisatie van het regionale beleid lijkt daarom meer een afschuif-systeem van het Rijk, dan dat het de regio's een middel verschaft om werkelijk wat greep op de regionale economie te krijgen.

Regionale Ontwikkelings Maatschappijen

Eén van de weinige instrumenten uit het regionale beleid, waarmee wat direkter wordt geprobeerd wat te doen aan de werkgelegenheid in de regio, zijn de regionale ontwikkelings maatschappijen. In 1974 werd de *N.V. Noordelijke Ontwikkelings Maatschappij* (NOM) opgericht, later gevolgd door ontwikkelings-maatschappijen in Limburg, Overijssel en Gelderland. De opzet van de verschillende r.o.m.'s verschilt. Wat betreft doelstelling en bevoegdheden gaat de NOM nog het verst. Doel van de

NOM is het versterken van de sociaal-economische structuur en het behoud en uitbreiding van structurele werkgelegenheid in het Noorden. De middelen die de NOM daarvoor heeft: acquisitie, bedrijfsbegeleiding, deelneming in bedrijven met risico-dragend kapitaal en eventueel het zelf opzetten van bedrijven.

De NOM heeft niet gebracht wat er van werd verwacht. In de praktijk heeft ze vooral gefunctioneerd als extra bron voor het verschaffen van risico-dragend kapitaal aan particuliere ondernemers. De NOM heeft niet zelf nieuwe bedrijven gesticht, maar alleen met een minderheids-aandeel in combinatie met particuliere bedrijven. Vaak weinig succesvol: de kartonfabriek *OKTO* in Winschoten en de robotfabriek *Kaufeld* in Drachten zijn alweer failliet verklaard, *Kipp Analytica* in Emmen staat er slecht voor. Bij het redden van bedrijven in moeilijkheden was de NOM soms succesvoller (bijv. *Noordned* (metaal) in Winschoten en *Brons* (motoren) in Ap-pingedam, vaak ook niet (bv. *Muller* (confectie) in Groningen).

De NOM stelt als voorwaarde voor deelnemen dat er voldoende uitzicht moet zijn op bedrijfs-economisch rendement. Bovendien is ze gebonden aan het landelijke beleid van de Minister van Economische Zaken, die de alleen-aandeelhouder is van de NOM. Dat leidt er toe dat de NOM soms geen steun mag verlenen aan bepaalde bedrijven, zelfs als de directie wel wil. Vaak wil de directie overigens ook niet. In het beleid van de NOM staat niet het belang van de arbeiders en van de regio centraal. Deelnemingen van de NOM in bedrijven leiden niet tot grotere gemeenschapscontrole op het bedrijf of tot een grotere zeggenschap voor de arbeiders. De NOM stelt zich op als elke andere N.V., en heeft dan ook regelmatig meegewerkt aan massa-ontslagen. De FNV heeft haar vertegenwoordiger in de Raad van Commissarissen van de NOM dan ook teruggetrokken.

Provinciale Beheers Maatschappijen

De huidige r.o.m.'s zijn geen goed middel om greep te krijgen op de regionale economie. Ze zijn geen verantwoording schuldig aan de regio, maar alleen aan de Minister van Economische Zaken.

Niet het belang van de arbeiders en de werkgelegenheid staat centraal, maar het kapitaals-rendement. De huidige r.o.m.'s vormen geen tegenwicht tegen de particuliere ondernemers, maar een verlengstuk. Volgens de PSP moeten de r.o.m.'s daarom worden omgevormd tot *provinciale beheers maatschappijen* (PB (PBM)). De belangen van de arbeiders en de regionale werkgelegenheid moeten daarbij centraal staan.

Een PBM moet de volgende bevoegdheden krijgen:

- Het zelf opzetten van bedrijven. Met wachten op investeringen door particuliere ondernemers schep je geen werkgelegenheid. Daarom zul je het zelf moeten doen. Kriterium bij de beslissing over wel of niet investeren moet niet het verwachte bedrijfs-economische rendement zijn (momenteel een winstvoet van ca. 14%), maar de vraag of het een maatschappelijk zinvolle produktie is.
- Het overnemen van bestaande bedrijven, in geval van de activiteiten van de bedrijfsleiding herhaaldelijk in strijd zijn met de belangen van het personeel, de maatschappij als geheel of met het voortbestaan van het bedrijf. In heel wat gevallen zijn bedrijven in moeilijkheden gekomen door slecht management, bv. Nederhorst, KSH en OGEM, of door a-sociaal beleid, zoals bij Philips. Vroegtijdig signaleren en ingrijpen bij dreigende moeilijkheden kan heel wat massa-ontslagen voorkomen, zoals ook in de PSP-nota ‘Noodwet bedrijven in moeilijkheden’ is aangegeven. Nodig daarvoor is wel:
- Inzage in bedrijfsgegevens en periodieke doorlichting van alle grotere bedrijven.
- Alle subsidies aan bedrijven moeten via een PBM lopen. Momenteel wordt per jaar meer dan 20 miljard aan subsidie aan bedrijven gegeven, zonder dat daar garanties voor arbeidsplaatsen tegenover staan of arbeiders meer zeggenschap krijgen. Uit dit geld kunnen de PBM's worden gefinancierd, en kunnen de PBM's bedrijven subsidiëren.

Met plannings- en investerings-overnemingen kan controle plaats vinden op de aanwending van deze subsidies.

Bedrijven die onder een PBM vallen, moeten een democratische structuur krijgen met arbeiderszelfbestuur. Het bestuur van de PBM zelf moet voor minstens de helft bestaan uit vertegenwoordigers van de bij haar aangesloten bedrijven. Verder kunnen konsumentenorganisaties, milieugroepen, gemeentes, e.d. zo nodig in het bestuur vertegenwoordigd zijn. De PBM's zijn verantwoording schuldig aan Provinciale Staten, die regelmatig een regionaal economisch plan opstellen. Voor m.n. grote investeringsprojekten zal wel een landelijke koördinatie nodig zijn.

Een PBM hoeft zich niet, zoals nu de r.o.m.'s doen, te beperken tot alleen industriële activiteiten. Het stimuleren en opzetten van kleine, mens- en milieu-vriendelijke bedrijfjes, in de reparatie-sektor, in alternatieve energie en landbouw e.d. kan een belangrijke bron van het scheppen van werkgelegenheid vormen. Een voorstel van de FNV-Brabant voor een Brabantse Ontwikkelings en

Jacques Engels

1896-1982

Negen dagen na zijn 86ste verjaardag, in de vroege ochtend van 27 januari, is onze partijgenoot Jaques Engels overleden. Hij was een opmerkelijk mens. Ik denk dat er in het Nederland van de twintigste eeuw niemand is geweest die meer dan hij alle ontwikkelingen aan de linkerkant zo actief van nabij heeft meegemaakt. Hoewel hij belangrijke taken heeft vervuld in verschillende partijen, vakbonden, jongerenorganisaties en vredesbewegingen, heeft hij het nooit tot een duurzame leidersrol kunnen brengen. Daarvoor was zijn instelling te kritisch, en verkeerde hij te vaak in een minderheidspositie. In zijn vele boeken en artikelen speelde hij vooral de rol van ideoloog, en dat is nooit een dankbare functie.

Kritische revolutionair

Zo werd hij door de leiders van sociaal-demokraten, kommunisten, trotskisten en de vakbeweging gezien als een lastige, eigenwijze en onpraktische idealist. Dat kwam doordat hij de belangenbehartiging en succesjes op korte termijn altijd wilde koppelen aan de opvoeding van de massa in de richting van socialistisch zelfbeheer en anti-militarisme. En omdat hij de internationale solidariteit van alle loonafhankelijken altijd stelde boven het groepsegoïsme van kleine delen van de arbeidersklasse. Maar ook in ethisch-pacifistische kringen waren zijn opvattingen sterk omstreden. Daar zagen velen hem als een dogmatische klassenstrijder, een anti-intellektuele arbeiderist en iemand die - gezien zijn standpunt over de Vietnamese bevrijdingsstrijd en het bedrijven van materiële sabotage - niet volledig gewelddoos was. Ook zijn (kritische) bewondering voor de USSR en zijn afwijzing van een parlementaire weg naar het socialisme droegen er toe bij dat hij vaak tussen de wal en het schip terecht kwam.

vervolg van pagina 10

Herstrukturering Maatschappij, dat op het gebied van bevoegdheden en zeggenschap wat minder ver gaat dan een PBM, sluit hier goed bij aan.

PBM's zijn geen wondermiddel, waarmee je in korte tijd de regionale werkloosheid op kunt heffen. Wel geven ze meer garantie dan de huidige subsidie-regelingen en r.o.m.'s dat gemeenschaps gelden ook werkelijk worden ge-

Die onaangepaste opstelling heeft hem vele teleurstellingen bezorgd. Eerst binnen de SDAP, waarvan hij al vóór de eerste wereldoorlog lid was. Hij maakte mee hoe de sociaal-demokratie brak met het standpunt dat de arbeiders van het ene land nooit zouden mogen vechten tegen die van het andere land, maar dat ze samen zouden moeten optrekken tegen hun overheersers en uitbuiters. Daarna opnieuw teleurstellingen binnen de jonge kommunistische partij, waarheen hij uit solidariteit met de Russische Revolutie was overgestapt. Partijvoorzitter David Wijnkoop nodigde hem eens op zaterdagmiddag bij zich thuis uit. Daar vertelde hij: "Het partijbestuur heeft je zojuist geroyeerd!" Op de vraag van Jacques waar het partijbestuur dan wel was, luidde het antwoord: "Het partijbestuur, dat ben ik!" Er was een uitspraak van de Exekutieve van de Komintern in Moskou voor nodig om te bewerkstelligen dat Jacques weer werd toegelaten. Daarna schreef hij een boek dat pleitte voor wat men tegenwoordig Centraal Wonen noemt: "De communist en zijn seksuele moraal".

Breuk met de kommunisten

In 1927 kwam hij in zijn rol van bestuurder van de kleine linkse vakcentrale NAS opnieuw in conflict met de op het NVV georiënteerde CPN-leiding. Als gevolg daarvan ging hij mee met de trotskistische afsplitsing, de Revolutionair-Socialistische Partij (RSP). Maar na enkele jaren werd hij door de onbetwiste leider van NAS en RSP, Henk Sneevliet, aan de kant gezet. Daarna nam hij

bruikt voor meer werkgelegenheid. En vormen ze in ieder geval een aanzet tot meer greep op de economie door de regio's zelf. Een aanzet tot een grotere gemeenschapscontrole op de investeringen en meer zeggenschap voor de arbeiders zelf. En dat is uiteindelijk de enige manier om regionale ongelijkheid op te heffen.

HERBERT GOEDINGS

een stap die velen aan de uiterste linkerkant - waaronder een aantal latere PSP'ers - hem tientallen jaren lang hoogst kwalijk hebben genomen: hij keerde in 1932 terug naar de SDAP.

Dat was vooral opmerkelijk omdat dit gebeurde op een moment waarop de linkse OSP-vleugel, die later met de RSP zou fuseren tot RSAP, uit de SDAP werd gezet. Zelf heeft hij daarover eens geschreven dat hij "moe was van de beginselruiterij in de revolutionaire sfeer en min of meer tot rust kwam in de sfeer van de beginselloosheid". In geen geval wilde hij gaan behoren tot wat Henk Sneevliet altijd smalend "de rustende schutterij" had genoemd. In de SDAP bracht hij het tot gemeenteraadslid in Haarlem. Via het werklozenwerk klom hij op tot vakbondsbestuurder in het NVV. Nadat de Duitse bezetters de leiding van het NVV hadden overgenomen, behoorde Jacques tot de zeer weinigen die aftraden als bestuurder. Van 1945 tot zijn pensioen in 1956 was hij algemeen-secrataris van een van de voorlopers van de huidige Industriebond FNV.

Ook onder deze verantwoordelijkheid is hij nooit een echte sociaal-demokraat geworden. In 1945 overwoog hij om naar de CPN terug te keren, maar hij had geen zin om zich dan te storten in het bijbehorende EVC-avontuur. Van 1951 tot 1965 behoorde hij tot het hoofdbestuur van de vredesbeweging "De Derde Weg". Van 1955 tot 1964 maakte hij tevens deel uit van de redactie van het min of meer trotskistische tendensblad binnen de PvdA, "Socialistisch Perspektief". Inmiddels lag zijn sympathie wel bij de pas opgerichte PSP, maar hij wilde zijn kameraden binnen de linkervleugel van de PvdA niet in de steek laten. Nadat hij al eens als spreker voor een PSP-konferentie was opgetreden, nam hij de overstap in 1964.

In de PSP

Zelf heb ik Jacques zo'n 20 jaar geleden voor het eerst leren kennen. Dat was in het Comité 1961 voor de Vrede, dat de eerste anti-atoombommarsen organiseerde.

In 1965 brachten we samen namens het partijbestuur van de PSP een bezoek aan het kongres van de Deense Socialistische Volkspartij (SF). Hij trad daar ook op als spreker op een grote manifestatie in Kopenhagen. In datzelfde jaar werd hij door ons kongres gekozen in de redactie van Bevrijding, waar we elkaar tot 1973 voortdurend zijn tegengekomen.

Wat ik me uit de redaktievergaderingen van die tijd vooral herinner, was een uitgebreide discussie tussen Jacques en Henk Gortzak. De eerste wilde een kritische loyaliteit ten opzichte van de Sowjet-Unie, de tweede vond elke kritiek kontra-revolutionair. Na enige uren beslisten Joop Vogt en ik de discussie ten gunste van Jacques Engels, waarna zijn "Open brief aan mijn vriend in de Sowjet-Unie" afgedrukt kon worden.

Daarnaast herinner ik me zijn verhalen over schandelen binnen de vakbondsburokratie, bv. over het feit dat op de buitenlandse vakbondskongressen die hij mocht bijwonen al bij voorbaat hoeren voor de gasten besteld waren. En verder drong hij bij jonge heethoofden binnen de partij - zoals ik er toen een was - altijd aan op geduld: "hardlopers zijn doodlopers!"

Na de uitstoting van de tendens Proletarisch Links in 1972 was zijn enthousiasme voor de PSP verdwenen. Niet dat hij het in elk opzicht met PL eens was, maar tegen de groepen die daarna in de PSP naar voren kwamen (Oosterhessellaren, Appellanten) waren zijn bezwaren aanmerkelijk groter. Na enige conflicten met het nieuwe partijbestuur te hebben meegemaakt, was hij het zat en trok hij zich uit de redactie terug. Zijn geschriften verschenen voortaan in andere bladen en in boekvorm. Dat leverde onder meer zijn, bij Van Gennep in 1978 verschenen, levensgeschiedenis op: "Zestig jaar socialistische beweging".

Binnen de PSP is hij de laatste jaren niet meer actief geweest. Dat hij zich toch wel betrokken voelde blijkt wel uit het feit dat hij een week voor zijn overlijden nog een commentaar instuurde op de ontwerp-tekst voor een boek over de geschiedenis van de PSP, waaraan ons Wetenschappelijk Bureau nu de laatste hand legt.

Hij zal altijd in mijn herinnering blijven als een man die ook bij scherpe politieke meningsverschillen steeds tegenover iedereen van een vriendelijke vasthoudendheid getuigde, en daarna doodgewoon doorging. Die rol wordt aardig geschetst door een citaat uit zijn boek "De socialisten en de oorlog" (1962):

"Mijn inzichten en principes kwamen meestal slechts in hoofdzaak overeen met de programma's van de partij of groep waarbij ik op zeker moment van mijn leven was aangesloten. Dat interesseerde mij ook maar weinig. Ik werkte daar waar ik getuigen kon van een strijdbaar socialistisch beginsel. Bij al mijn omzwervingen gold steeds: "Ik verander van werkplaats, maar ik blijf bij mijn ambacht".

ERIK MEIJER

U gaat wit spaargeld toch niet zwart maken?

U legt af en toe een bedragje opzij. Sparen. U hebt dus een rekening bij een spaarbank of bij een gewone bank. Daar zijn ze blij met uw geld. En ze bieden u de hoogst mogelijke rente. Zodat uw spaargeld groeit. Vandaag de dag harder dan ooit, want de rente is hoog.

Maar wat gebeurt er met dat geld? Spaarbank of bank gebruiken het. Gaan het beleggen. Om daarmee voldoende rentewinst te kunnen maken om u straks uw rente te kunnen uitbetalen.

Maar... waar wordt dat geld belegd? Weet u dat? Beleggen ze uw spaargeld in zaken die indruisen tegen uw geweten? Beleggen ze uw geld in Zuid-Afrika. Of in Chili?

Als u daar toch een beetje nerveus van wordt, dan is er een goede oplossing: sparen bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een bank die het hart links draagt. Een bank die selectief belegt - en toch een prima rente geeft. Niet meer, maar zeker niet minder dan elders. Maar bij de ASN heeft u één zekerheid extra: uw geld wordt grotendeels in sociaal verantwoorde projecten belegd. In woningbouw of peuterspeelzaal of vele andere sociaalculturele projecten. Uw geld wordt dus goed belegd. Zodat uw rente schoon is en uw spaargeld goede dingen bewerkstelligt.

tenminste f. 50,- als eerste inleg, ontvangt u een premie van f. 7,50.

Bon

Naam en voorletter(s):

Adres:

Postcode en woonplaats:

Postgirorekening:

wenst bij de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND een renterekening te openen.

Stuur deze bon in open enveloppe zonder postzegel aan
Algemene Spaarbank voor Nederland,
Antwoordnummer 1188, 2500 WB Den Haag.
U kunt ook bellen: 070-47 01 81. Of ons bezoeken:
Rijnstraat 28, Den Haag (vlak bij het Centraal Station)

101

Sparen bij de ASN
is sparen via uw girorekening.
Doe het nú: u krijgt f. 7,50 premie!

Als u voor 1 juli 1982 een renterekening bij de ASN opent met

ALGEMENE SPAARBANK
VOOR NEDERLAND

geeft rente zonder bijsmaak.

SADO-MASOCHISME

Een keuze uit onmacht

Als bijdrage aan de discussie publiceert BEVRIJDING hierbij gedeelten uit een artikel over sado-masochisme (SM) van Karin Spaink dat in het geheel staat afgedrukt in het bulletin van de SVS dat ter gelegenheid van de themadag van 27 februari verschijnt.

De theorie

Ik heb een stapel artikelen en folders gelezen, een SM-pornofilm gezien, een middag, georganiseerd door de Vereniging Studiegroep SadoMasochisme (VSSM), bijgewoond en er talloze gesprekken over gevoerd. Uit het verzamelde materiaal wordt de theorie achter SM enigszins duidelijk. Ik zal die hier kort samenvatten. Seksualiteit en agressie horen in deze visie onlosmakelijk bij elkaar, al vanaf onze vroegste beleving. Sado-masochistische fantasieën heeft iedereen, man of vrouw, ongeacht seksuele voorkeur. In de gangbare seksbeleving worden deze fantasieën onderdrukt; bij SM mogen ze de vrije loop nemen, en worden ze in spelvorm beleefd. De SM-gevoelens aksepter en naleven is derhalve bevrijdend.

Alleen in totale vrijheid en gelijkwaardigheid kan een SM-spel plaats vinden: de dominant en de onderdanige hebben elkaar nodig. De ongelijkheid van de rollen is vrijwillig en het spel is gebaseerd op liefde of vriendschap en wederzijds vertrouwen. Een uitwisseling van macht tijdens het spel is mogelijk, doordat de dominant alles doet om de onderdanige aan zijn of haar masochistische trekken te laten komen. Zo keert een SM-spel alle relaties om: de dominant richt zich naar de lust van de onderdanige en is dus in diens macht voor de duur van het spel.

Niet alleen daarom is SM bevrijdend, maar ook omdat het de onderdanige ontslaat van schuldgevoelens of de verplichting zich ook met de ander bezig te houden: 'in bondage' (vastgebonden) mag je volledig genieten en passief zijn. Je hoeft niets 'terug' te doen. Remmingen uit je jeugd vallen weg doordat je de pret 'toegediend' krijgt, zonder dat je er iets aan kunt doen. Zodoende worden psychologische barrières (bv. de gedachte dat seks niet mag) geslecht. Bovendien verhoogt de bondage de spanning, omdat je de weerstand van de vrouwen voelt wanneer je wilt kronkelen van genot en dat niet kan.

Een aantal dingen waar vrouwen het door hun opvoeding vaak moeilijk hebben, zoals durven genieten, aan verlangens mogen toegeven en met macht omgaan, kunnen ze door middel van SM leren. Daarom kan SM juist voor hen heel bevrijdend zijn; misschien niet in hetero-relaties omdat daar onderdrukkende

elementen binnen kunnen sluipen, maar in ieder geval wel in lesbische relaties.

Vrijwillige onmacht

Bij deze theorie over SM zet ik veel vraagtekens. De belangrijkste vraag is of er inderdaad een onlosmakelijk verband bestaat tussen seksualiteit en agressie. In de artikelen wordt dat zonder verdere argumentatie als een gegeven gepresenteerd. Ik vermoed hier eerder een histories gegroeide koppeling die meer met machtsverhoudingen dan met 'natuurlijkheid' te maken heeft. En is die 'normale' visie op seksualiteit niet door mannen gedefinieerd? Vrouwen, die al eeuwenlang niet in de positie zijn om kollektief van zich te laten horen, hebben daarbij geen stem gehad. Een verklaring voor de huidige SM-trend moet niet gezocht worden in zogenaamde oerdriften, maar in het instandhouden van machtsverhoudingen in de maatschappij en in de meer algemene toename van geweld op allerlei terreinen. Zo bevrijdend vind ik dat niet.

Al geruime tijd wordt er in de PSP gediscussieerd over een standpunt ten aanzien van pornografie. BEVRIJDING startte die discussie toen deze binnen de vrouwenbeweging aktueel werd (zie: Bevr. 1980/4). Op dit discussieartikel van Titia van Leeuwen en Cora Mulder kwamen toen weinig reacties. Maar de afgelopen twee jaar is er veel rond dit thema gebeurd in de partij: discussie-dagen van de PSP-vrouwengroepen, het onderwerp werd in de landelijke themagroep Justitie en Politie van de PSP aan de orde gesteld en onlangs verscheen in het interne discussieblad een katern onder de titel Pornografie: Voor en tegen. Op zaterdag 27 februari organiseren de PSP-vrouwen en de themagroep Justitie en Politie een dag over dit onderwerp (in RASA, Pauwstraat 13A, Utrecht, aanvang 11.00 uur).

Bij de Stichting Vorming en Scholing van de PSP is een bulletin uitgekomen ter voorbereiding van deze dag. Te bestellen door overmaking van f3,- op postgiro 3481995 t.n.v. SVS/Amsterdam met vermelding van 'porno'. Ook de katern 'Pornografie: Voor en tegen' is nog te bestellen door f2,- over te maken op postgiro 4322679 t.n.v. Karin Spaink/Amsterdam.

Een volgende vraag is of je seksuele relaties los kunt maken van anderssoortige betrekkingen tussen mannen en vrouwen, en dan kunt beweren dat er op het moment dat je met elkaar vrijt opeens geen sprake van onderdrukking zou zijn. Je hele psychologische bagage en je jarenlange ervaring of routine kan je immers niet samen met je kleren uittrekken en van je afschuiven wanneer je de slaapkamer (of in sommige gevallen: de SM-kelder) betreedt! Het is dan ook niet toevallig dat vooral vrouwen de onderdanige en mannen de dominante rol op zich nemen bij een SM-spel. Dat heeft veel, zo niet alles, te maken met socialisatie-processen en machtsverhoudingen buiten het bed.

Wat betekent 'vrijwilligheid' in zo'n kontekst? Hoe vrij is een vrouw die wanneer ze "nee" zegt riskeert dat ze met ruzie, verwijdering, verlies van financiële en emotionele zekerheid beloond wordt? Is de 'macht van de onderdanige' niet net zo'n kolder als de 'invloed van de toegewijde echtgenote', waarmee men op de proppen komt wanneer feministen wijzen op het gebrek aan macht en zeggenschap van vrouwen? Het is, om met Meulenbelt te spreken, rammelen met de ketting.

De verhalen van leden van de VSSM in het klubblad Kerfstok rechtvaardigen mijn twijfels. Een paar citaten: "Ik hield echter te weinig rekening met mijn lieve vrouw; ze begon zich te verzetten tegen mijn wilde ideeën. Achteraf gezien terecht, maar op dat moment wilde ik er gewoon niet aan." "Mijn dominant dwong me mijn grenzen te overschrijden." Een uitspraak van een dominant: "Ik was in trance en wist niet meer wat ik deed." Dat valt moeilijk te rijmen met een begrip als "grenzeloos vertrouwen in elkaar hebben", waar de VSSM zo mee schernt. Datzelfde geldt voor de ledenkontaktafonden van de VSSM, waarbij een 'slavenmarkt' geformeerd wordt waaruit de dominanten kunnen kiezen.

Verder heeft de SM-theorie een griezelige overeenkomst met opvattingen die vrouwenmishandeling goedpraten. Vrouwen zouden er zelf om vragen door mannen te tergen dat ze zover gaan, en er een diepverborgen psychologische bevrediging uit halen. Want, zo zegt men, anders valt niet te verklaren waarom vrouwen steeds weer terug gaan naar de man die ze mishandelt. Dat heeft echter niets te maken met innerlijke behoeften; deze vrouwen zijn sociaal-ekonomies gebonden en kunnen maatschappelijk gezien simpelweg geen kant op.

Een laatste kanttekening is op z'n plaats bij de voorkeur binnen de SM-beweging voor leer, rubber en hoge laarzen: de nadruk op machogedrag (waar ook vrouwen zich aan te buiten gaan) is te sterk om SM nog met 'bevrijding' in

verband te kunnen brengen. Een kultus waarin sex, agressie en macht zo duidelijk verweven zijn met mannelijkheid en onderdanigheid heeft (ten minste uiterlijk) eerder verwantschap met een fascistoïde ideologie.

Schijnvrijheid

Voor ik aan dit artikel begon heb ik lang lopen piekeren over de vraag of ik wel een uitspraak over SM mocht doen: zou dat niet een oordeel inhouden? Dat heeft al snel tot gevolg dat je indirect stelt dat ze pervers zijn of naar de psychiater moeten. Dat is niet de bedoeling, voor mijn part binden ze mekaar drie keer per dag vast. Maar ik wil wel waarschuwen voor de aantrekkingskracht van de SM-beweging. Net zoals allerlei religieuze groepen beroepen ze zich op de totale bevrijding die ze brengen, en ze appelleren aan problemen of behoeften die mensen in onze maatschappij hebben door een schijnoplossing aan te bieden. Ze zoeken niet naar oorzaken of veranderingen. Samen oranje dragen moet het westerse ieder voor-zich opheffen, en geweld wordt beleefd in plaats van bestreden. De vrijwilligheid van de VSSM is een schijnvrijheid. Net zoals vrouwen die geen werk kunnen vinden en zich massaal op het vrijwilligerswerk of het nieuwe moederschap storten, roepen ze dat dat zo bevredigend is - maar ze kunnen niet kiezen.

Verder vind ik het een griezelig verschijnsel dat SM bij lesbische vrouwen, ook buiten de VSSM, een steeds grotere vlucht neemt. Binnenkort verschijnen er twee engelstalige boeken over SM van radikaal-lesbische vrouwen in Nederland. Bijna was er op de laatste ILIS-konferentie (internationaal lesbies netwerk) een resolutie aangenomen waarin SM als "waardevol onderdeel van de vrouwelijke seksualiteit" werd beschreven. In Canada woedt momenteel een felle discussie naar aanleiding van de activiteiten van Samois (een lesbische SM-groep), die de beweging bijna verscheurt. De vrouwen van de VSSM organiseren open dagen en schrijven naar alle vrouwenbladen.

Een derde reden is dat ik me afvraag hoe de overheid zich tegenover SM zou moeten opstellen. De VSSM onderneemt namelijk pogingen om subsidie voor propaganda en activiteiten te krijgen uit de emancipatiepot. Kan dat, voor een klub die van onderdrukking een seksuele variant maakt? En is het in de haak dat één van de actieve leden van deze ideeële stichting zelf belang heeft bij de verspreiding van SM, omdat hij zelf eigenaar is van een fabriek die SM-instrumenten en -uitrustingen produceert? Het zijn maar een paar vragen...

PSP LOKAAL

PERSPEKTIEF IN LIMBURG?

De sociaal-ekonomische situatie in Limburg is er de laatste jaren niet beter op geworden. De met veel tam tam geproduceerde perspectievennota werd door de PSP fractie in de Tweede Kamer al eerder gekenschetst als perspectiefloosnota. De maandelijks stijgende werkloosheidscijfers vormen het harde bewijs dat van een werkelijk perspectief geen sprake is.

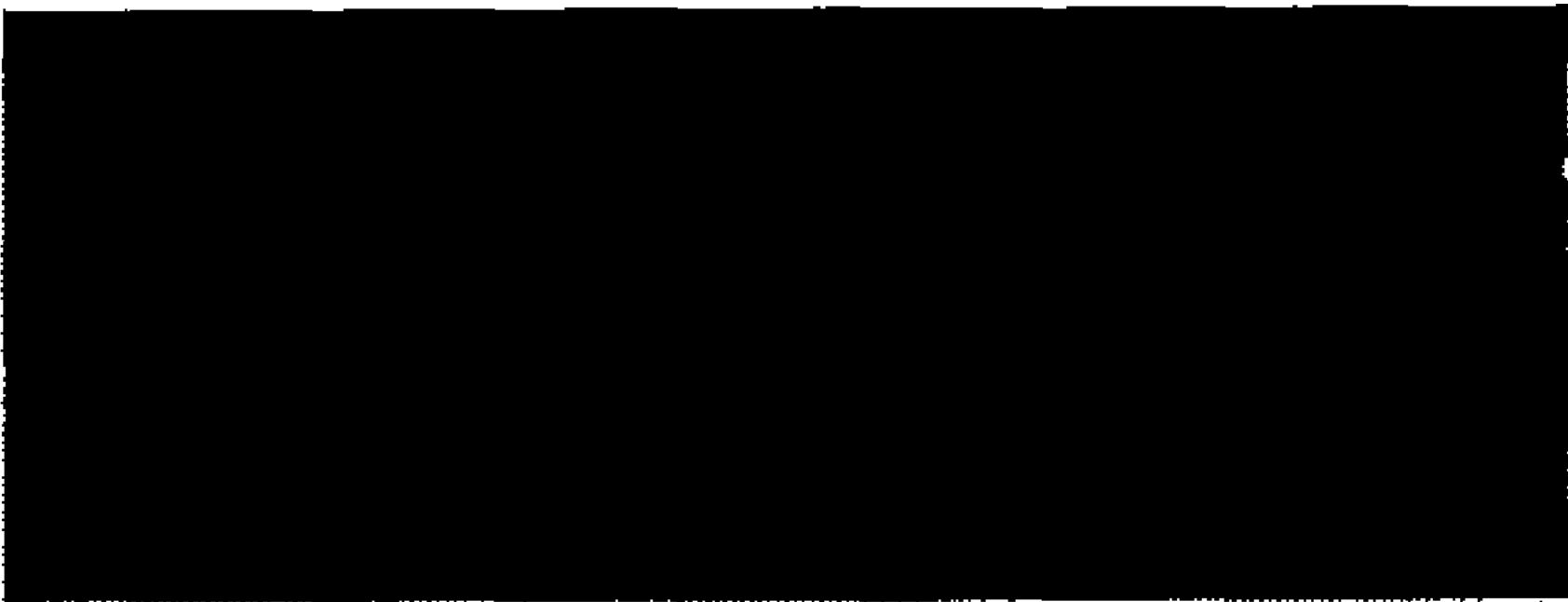
Ieder jaar wordt er in het kader van de perspectievennota door een begeleidingskommissie aan de Minister van Ekonomische Zaken een voorstel gedaan hoe er in dat jaar het beste overheidsgeld aan allerlei projekten besteed kan gaan worden. Eind december kwam de begeleidingskommissie met haar voorstel voor het jaar 1982. In totaal werden bouwprojekten voor 47 miljoen aan D'66 Minister Terlouw voorgelegd. De Limburgse PSP heeft na bestudering van de voorstellen aan de Minister in een brief een aantal alternatieve plannen voorgelegd. Het "redelijk alternatief" moet nu een keuze maken, laat hij de PSP voorstellen liggen dan zullen we hem en zijn partij tijdens de Statenverkiezingen openbaar ter verantwoording roepen. Want de voorstellen van de begeleidingskommissie zijn werkelijk te dol.

Zo wil men maar liefst 9,5 miljoen gulden uit de perspectievenpot gebruiken voor grondaankoop t.b.v. de in Eygelshoven en Brunssum te vestigen NAVO-wapendepots. Naast de PSP bezwaren dat hiermee de militarisering van de regio wordt opgevoerd vragen we ons af wat grondaankoop nu aan werkgelegenheid voor bouwvakarbeiders oplevert? Alleen een notaris heeft er even werk mee. Een ander projekt, uitbreiding van vliegveld Zuid-Limburg, waarvoor 10,5 miljoen gulden wordt uitgetrokken is voor de PSP ook al onaanvaardbaar. Vooral ook omdat de inspraak en discussie over de toekomst van dit vliegveld nog volop bezig is en via vaststelling van het structuurschema Burgerluchtvaartterreinen en wijziging van het streekplan nog moet worden beslist. Nu 10,5 miljoen uittrekken voor uitbreiding van het vliegveld doorkruist de inspraak volledig en plaatst daarmee de bevolking voor voldongen feiten. In de brief aan Terlouw wordt erop gewezen dat D'66 aan inspraak in haar programma veel waarde hecht, we zijn benieuwd of Terlouw daar met daden nu ook werk van maakt. Ruim 4 miljoen wil de begeleidingskommissie gebruiken voor verbetering van een bedrijfsweg van DSM. Een kadoetje dus aan een grote onderneming. Geld wordt ook getrokken uit de perspectievenpot voor een onderzoek naar de geluidsoverlast van het binnenkort operationeel wordende AWACS-projekt. Wat dit met stimulering van de bouw te maken heeft ontgaat ons. Is het uitgangspunt in het regeringsbeleid niet dat de vervuiler betaalt? Moet een dergelijk onderzoek dan ook niet door de NAVO betaald worden in plaats van er perspectiefvelden voor te misbruiken? De PSP komt in haar brief tot de konklusie dat een besparing op de voorstellen van de

ONDERSTE BOVEN

Deze rubriek is bedoeld voor berichten over bijeenkomsten, manifestaties en andere activiteiten. Daarnaast is er ruimte voor aankondigingen van door de partij uitgegeven brochures en tijdschriften. Ook korte artikelen over plaatselijke en regionale activiteiten en akties van afdelingen en gewesten van de PSP, alsook van aan haar verwante organisaties en komitees, horen in deze rubriek thuis.

Kopij voor ondersteboven kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding t.a.v. rubriek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

begeleidingskommissie mogelijk is van 23 miljoen gulden.

We hebben het niet bij kritiek gelaten, aan Terlouw zijn door de PSP-Limburg een aantal alternatieve, alleszins redelijke, voorstellen gedaan. Zo stellen we voor om 15 miljoen te gebruiken voor de bouw van huurwoningen, met name voor één- en tweepersoonshuishoudens. Zeker een stad als Maastricht, waar nu al hoge woningnood heerst en waar de universiteit komende jaren verder uitgroeit van 1000 naar 6000 studenten, is stimulering van de woningbouw noodzakelijk. Verder stelt de PSP voor om 3 miljoen te gebruiken voor het stimuleren van kleinschalige werkgelegenheidsprojekten. We wijzen Terlouw daarbij op voorstellen van KWJ en NVV-jongerenkontakt. Ruim 2 miljoen willen we graag gereserveerd zien voor uitvoering van een aantal van de vele suggesties die vanuit de Zuid-Limburgse bevolking gedaan zijn in het kader van de inspraakprocedure rond de Perspectievennota. In de brief aan Terlouw staat te lezen: "als u de eerste dagen van het nieuwe jaar eens gebruikt om de inspraakresultaten, waarmee tot op heden niets is gedaan, te bestuderen, zijn we er vast van overtuigd dat u deze 2 miljoen aan heel wat nuttige projekten kunt besteden. Gegarandeerd dat u dan nog geld tekort komt. Wellicht is dat dan voor u een reden te meer om eens bij de oliemaatschappijen langs te gaan om van hun absurd hoge aardgaswinsten een fors deel los te krijgen ten bate van de gemeenschap!" Tijdens de campagne voor de Statenverkiezingen zal de PSP in Limburg de alternatieve voorstellen krachtig naar voren brengen. Ze geven in ieder geval een heel wat beter per-

spektief dan de onzalige plannen voor verdere militarisering.

JAN MUYTJENS

ZIEK VAN DE MAATSCHAPPIJ

De themawerkgroep Gezondheidszorg van de PSP afdeling Eindhoven organiseert op 3 maart in het buurthuis De Cirkel, Camphuyzenstraat 1 te Eindhoven een avond over de *psychiatrie*. De avond begint om 20.00 uur en heeft een vol programma met een lezing, toneel en een discussie. Toegang f 2,50.

BELANGRIJK

AAN DE LEZERS

Tijdens de produktie van het vorige nummer van BEVRIJDING heeft één van de drukkers van drukkerij Bevrijding door een ongeval zijn rechterhand ernstig verwond. De redactie wil Henk ook vanaf deze plaats beterschap toewensen.

Redactie Bevrijding

25 FEBRUARI: HERDENKING FEBRUARI-STAKING

Op donderdag 25 februari wordt voor de 36ste maal de Februari-staking van 1941 herdacht. Ook nu zal op deze dag niet alleen de strijd tegen het fascisme vóór en tijdens de Tweede Wereldoorlog worden herdacht, maar zal de herdenking ook in het teken staan van fascistische en racistische tendensen in onze huidige maatschappij. Dat dit nodig is bleek weer eens tijdens de themadag die de *themagroep Justitie en Politie* van de PSP organiseerde op 12 december van het vorig jaar.

Deze, overigens druk bezochte dag, was speciaal bedoeld om tot een gedachtewisseling en een uitwisseling van ervaringen te komen tussen PSP-(st)ers die actief zijn in de diverse plaatselijke anti-fascisme komitees.

Een groot aantal zaken werden aan de orde gesteld: de relatie tussen anti-sexisme en anti-fascisme en -racisme, de drugsproblematiek op de Amsterdamse Zeedijk, het spreidingsbeleid voor buitenlanders, het anti-semitisme en de aanslag bij een synagoge in Antwerpen, de opkomst van rechts-radikalisme onder de jeugd ("Constructief Jong Nederland") en nog veel meer.

Het tweede deel van de bijeenkomst werd besteed aan een discussie over de vraag of fascistische organisaties verboden moeten worden. De discussie over dit onderwerp is binnen de PSP gestart via de discussierubriek in het interne blad van de partij. Deze discussie is gebundeld in de themamap die de themagroep in samenwerking met de Stichting Vorming en Scholing heeft uitgegeven. Uit de discussie tijdens de dag kon als konklusie worden getrokken dat de PSP als partij en de individuele leden in de bestrijding van fascistische organisaties en gelijke tendensen een aktievere rol moeten spelen. Tot nu toe wordt teveel aan anderen overgelaten. Een

meerderheid van de aanwezigen tijdens deze dag was tegen een verbod van fascistische en racistische organisaties. Wel werd duidelijk dat de discussie binnen de PSP hierover nog niet is uitgewoed. Een andere konklusie die kon worden getrokken is dat in het partijprogramma te zijner tijd de strijd tegen herlevende ultra-rechtse tendensen duidelijker tot uitdrukking zal moeten komen.

In ieder geval is de herdenking van de februari-staking op 25 februari een goede aanleiding de straat op te gaan: vanaf 17.00 uur het traditionele defilé langs De Dokwerker aan het Jonas Daniël Meijerplein in Amsterdam (vlak achter het Waterlooplein), bereikbaar met tramlijn 9 vanaf Amsterdam CS.

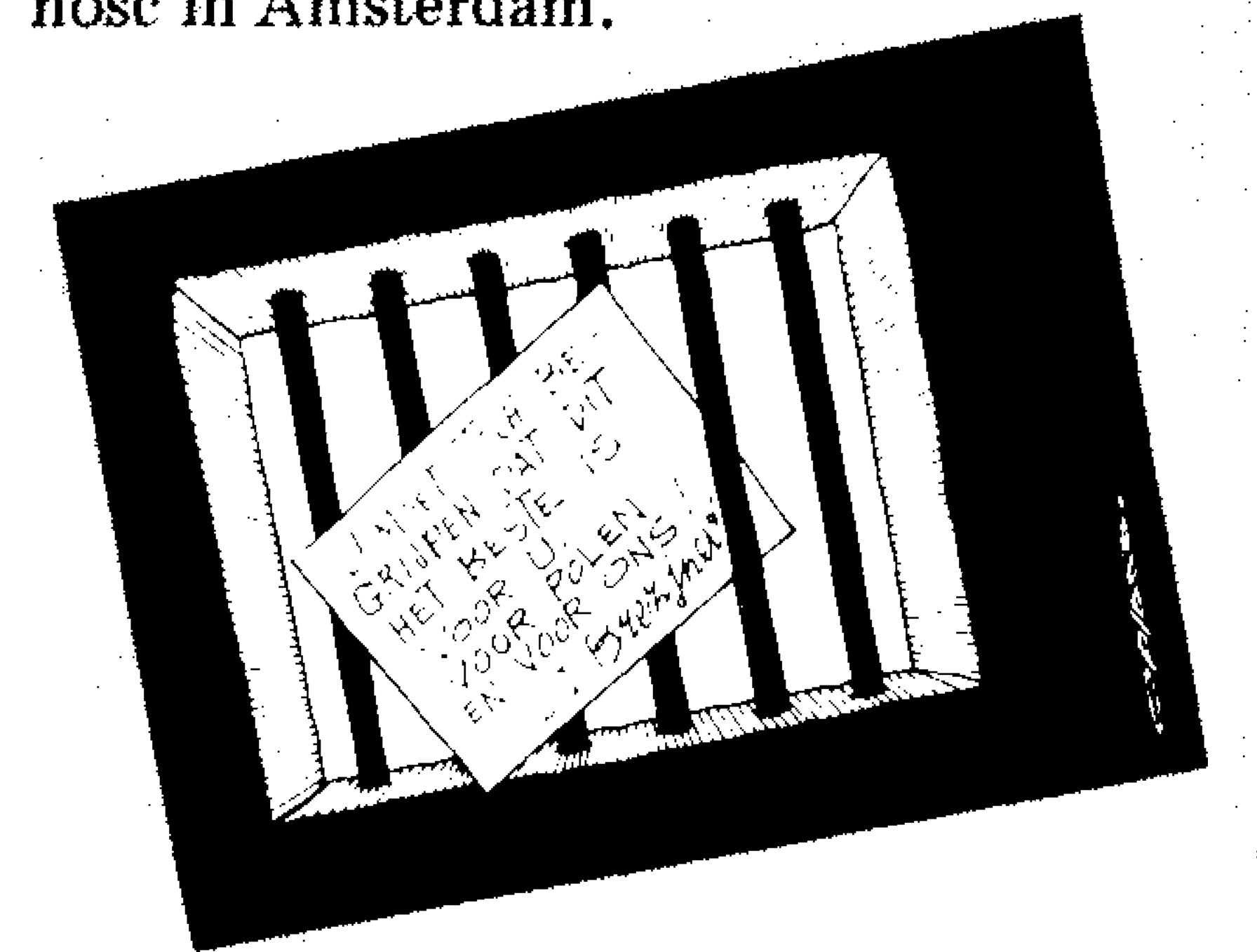
De themamap Fascisme is uitgegeven door de PSP-SVS als *SVS-bulletin nummer 43*. Te bestellen bij: PSP-SVS, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020 - 26 73 74 toestel 16 of 17.

AKTIES

KAARTENAKTIE VOOR POLITIEKE GEVANGENEN IN POLEN

Het Polenkomité heeft een setje kaarten uitgebracht ten bate van de politieke gevangenen in Polen. Vier politieke tekenaars hebben ieder een briefkaart getekend, die opgestuurd kan worden naar het Poolse parlement, de SEJM, om te protesteren tegen de staat van beleg en voor de onmiddellijke vrijlating van alle politieke gevangenen.

De opbrengst is bestemd om politieke gevangenen en hun familieleden te steunen in de uiterst moeilijke omstandigheden waarin ze nu verkeren. Hiervoor wordt nauw samengewerkt met het pas opgerichte informatiebureau van Solidarność in Amsterdam.

De set is te bestellen door overmaking van f 3,50 (f 2,50 + f 1,- porto) op giro-nummer 1609, t.n.v. Polenkomité Amsterdam, o.v.v. 'kaarten-aktie'.

Bij grotere aantallen even kontakt opnemen met het komité: (020)-268380.

ANDER NIEUWS

25 JAAR PSP afd. HAARLEM

27 februari bestaat de afd. Haarlem van de PSP precies 25 jaar. Zoiets laten we niet geruisloos voorbij gaan. Daarom geven we 27 februari 's avonds een feest in "ZERO", Bakenessergracht 8, Haarlem. Het begint om 20.00 uur. Toegang 5 gulden. Het programma zal uit het volgende bestaan.

Verskillende mensen die aktief waren in de Haarlemse PSP zullen hierover iets vertellen, dit zal worden omlijst door

muziek van de Haarlemse muziek school. Hierna treedt de bekende folk-groep CRACKERHASH op en vertonen we in een andere zaal films. Dan treden KUBUS & SPITZ op met strijdbare saxofoon muziek en rond 22.30 is er dan de finale met de punkband WORLD WAR ROCKERS.

25 JAAR PSP

Op zaterdag 8 mei organiseert de PSP ter gelegenheid van haar 25-jarig bestaan een politiek symposium in Krasnapolsky te Amsterdam. Het thema is de plaats en functie van de PSP in links Nederland. Voor dit symposium zal een forum bestaande uit linkse politici en journalisten worden samengesteld.

25 JAAR PSP

Beste mensen,
Graag willen wij jullie van harte gelukwensen met het 25-jarig bestaan van de PSP. Springlevend en meer nodig dan ooit, zullen jullie kunnen werken aan een meer rechtvaardige en vredige wereld. De goede verstandhouding tussen onze partijen geeft ons hoop dat we elkaar op weg naar betere samenleving vaak als bondgenoten tegen komen. Met een hartelijke groet, namens de PPR,
Wim de Boer
(voorzitter)

De opbrengst komt ten goede aan de politieke gevangenen van Marokko. Bij het Marokko comité zijn overigens meer interessante uitgaven te krijgen. Informatie: Marokko comité, Oranje Nassaulaan 51, (020) 73 68 69.

Jos Uitenbogaard

GEWAPENDE VREDE

"Hoe komt het dat we weer naar 'Dr. Strangelove' zitten te kijken en ons weer met atoomschuilkelders bezig houden? De bom is er al die jaren geweest maar we hadden hem vergeten".

Dat is de openingszin uit de inleiding van het Cahier nr. 3 van het weekblad De Groene. In dit boekje, met als titel Gewapende Vrede, zijn een aantal artikelen gebundeld die in de periode 1978-1981 in De Groene verschenen. Wie door de inleider bedoeld wordt met de *we* die de bom waren vergeten is niet duidelijk, in ieder geval niet de mensen van wie in dit Cahier interviews of bijdragen werden herdrukt: Mary Kaldor, Sanguinetti, Samuel Cohen, prof. Röhling, Daniel Ellsberg, Johan Altung, Ben Dankbaar, Frank Barnaby, Ben ter Veer, E.P. Thompson. De bewapeningswedloop, het veronderstelde Russische overwicht, de rol van de kleinere landen, de rol en strategie van de vredesbeweging, de vakbeweging en de wapenproductie zijn de onderwerpen waaraan in dit boekje aandacht wordt besteed, waarmee een poging wordt gedaan enige lijn in de verwarrende veelheid van problemen aan te brengen.

Gewapende Vrede, Groene Cahier nr. 3, 84 pagina's, te bestellen door overmaking van f 12,50 op postgiro 72880 t.n.v. De Groene/Amsterdam met vermelding van 'Cahier nr. 3'.

UITGAVEN

BURGERLIJKE ONGEHOORZAAMHEID

In 1972 publiceerde Cees Schuyt zijn dissertatie *Recht, orde en burgerlijke ongehoorzaamheid* naar aanleiding waarvan de term *burgerlijke ongehoorzaamheid* gemeengoed werd. Bij De Horstink verscheen in de serie DIC-mappen een boekje, samengesteld door Magda van der Grijn en Harry Zeldenrust, waarin een verzameling artikelen

rond dat thema. De inhoud van de map bestaat bijna uitsluitend uit artikelen die eerder in kranten, tijdschriften en brochures verschenen over mensen (en bewegingen) die in verzet komen als 'normale' beleidsinstanties het laten afweten. De map is onderverdeeld in een aantal hoofdstukken: *Achtergronden* (hoe funktioneert de democratie) *Bewegingen en Akties* (o.a. anti-kernenergie, anti-militarisme, kraken); *Gewetensbezwaarden*; *Parlementair/Buitenparlementair* (waarin o.a. een vergelijking van de jongste verkiezingsprogramma's op ter zake doende onderwerpen) en *Burgerlijke Ongehoorzaamheid/Geweldloosheid*. In een bijlage een aantal wat oudere teksten (van mensen als Thoreau en Clara Meyer-Wichman).

Burgerlijke ongehoorzaamheid; Over burgers in verzet; Uitgave De Horstink, Postbus 400, 3800 AK Amersfoort, tel.: 033 - 11523; 128 pagina's, prijs f 18,90.

MANNEN

De Mannen-literatuurlijst is een uitgebreide lijst van ruim 200 boeken. Deze worden alfabetisch genoemd met een omschrijving van de onderwerpen waar ze over gaan en een korte inhoud. Ook zit er een lijst binnen- en buitenlandse tijdschriften bij. De genoemde boeken bestrijken allerlei thema's zoals: mannenbeweging, huishoudelijk werk, vaderschap, socialisatie, psychologie, praatgroepen, geschiedenis, seksualiteit, en ook romans.

Bestellingen door overmaking van f 3,- op giro 2356896, t.n.v. Henk van Genip, Pieter Jacobszstraat 22, Amsterdam, onder vermelding van: literatuurlijst.

WOONWAGENKINDEREN

Meisjes van het woonwagencentrum De Haere in Apeldoorn hebben op het vormingscentrum Musschenbroek een boekje gemaakt over hun leven in een woonwagen. Ze vertellen daarin over hun dagelijks leven, hun gewoonten, hun positie als meisje, de school en de vrije tijd. "Veel mensen denken bevooroordeeld over ons en dat vinden wij niet leuk. Dus zo kwamen wij op het idee om een boekje te maken met de bedoeling dat de mensen nu wat anders over ons gaan denken," schrijven de meisjes aan hun 'medemensen'. Het boekje kost 4 gulden, en is te bestellen bij Vormingscentrum Musschenbroek, Musschenbroekstraat 11, Apeldoorn, tel. 055 - 217761.

donderdag 25 februari

PSP OP RADIO

Hilversum 2
18.20 tot 18.30 uur

(advertentie)

Marcel Bullinga e.a.

VAN DE LIEFDE KUN JE NIET LEVEN. Interviews met hoeren en hoerenjongens

Met een inleiding van Riekie de Haan en met bijdragen van Ineke Zijlmans, Irma Bogers, Miriam Janssen en Mieke van Kasbergen

Prijs f 15,- / 162 blz.
ISBN 90 70536 61 7

Te bestellen bij uw boekhandelaar of rechtstreeks bij de uitgever

STICHTING PUBLIKATIES SOF
Postbus 198 / 6500 AD / Nijmegen

(advertentie)

DEPOPULIER

EEN NIEUWE UITGEVERIJ!

De eerste twee boeken:

Hubert Smeets:
VAN VERLOREN BURGEROORLOG TOT GEWONNEN VERKIEZINGEN

Traditie en verandering in Griekenland - De achtergrond van de Pasok-overwinning in oktober 1981 - Welke verandering wil en kan Papandreu realiseren.
56 blz., f 7,50 (f 9,- inkl. verzendkosten)

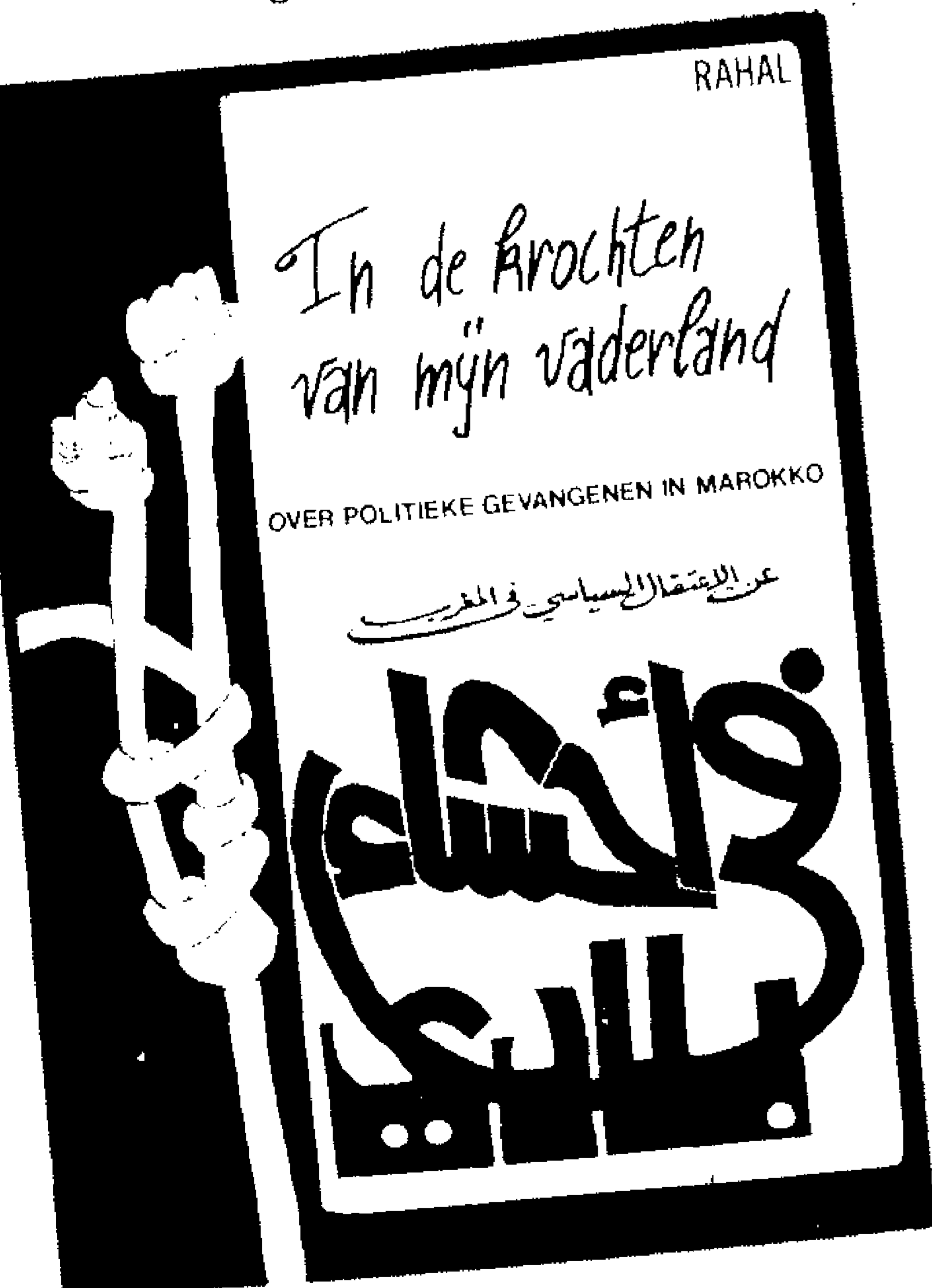
Joost Divendal, Arnold Koper, Herman de Liagre Böhl, Max van Wezel (redactie):
NEDERLAND, LINKS EN DE KOUDE OORLOG - Breuken en bruggen - Artikelen over gebeurtenissen en conflicten die nog altijd een rol spelen in de actuele tegenstellingen binnen links.
192 blz., f 19,50 (f 23,50 inkl. verzendkosten)

Verkrijgbaar in de boekhandel of door storting van het bedrag inclusief verzendkosten op postgiro 116070, t.n.v. Hollandse Koopmansbank nv, Amsterdam t.g.v. Stichting Media De Populier, rek. n. 6353.12.484.

BOEKEN

MAROKKAANSE STRIP

Bij het Marokko comité is onlangs een bijzondere uitgave verschenen. Name-lijk een stripverhaal dat getekend en geschreven is door MAHAL, die uit eigen ervaring de willekeur, repressie en terreur van het Marokkaanse regiem kent. Het is een aangrijpend en realistisch verhaal en als zodanig één grote aanklacht tegen het regiem.

Deze getuigenis "In de krochten van mijn vaderland" is te bestellen door overmaking van f 14,- (incl. porto) op giro 1000314 t.n.v. Marokko comité o.v.v. "STRIP".

GEEN MAN, GEEN VROUW, GEEN CENT VOOR HET MILITARISME

Op 21 november demonstreerden soldaten in uniform tegen nieuwe kernwapens in Europa. Iedereen weet wat hiervan de gevolgen waren: met grote willekeur werden hen straffen opgelegd. De linkse partijen verklaarden zich solidair met de gestrafte soldaten, en in het hele land werden er manifestaties gehouden om te protesteren tegen deze strafmaatregelen.

Het is nog altijd zo, dat mensen, die in opstand komen tegen het militarisme en militaire bevelen weigeren, een misdaad begaan in de ogen van militaire leiders. Demonstrerende soldaten worden gestraft, en mensen die de dienstplicht weigeren draaien de bak in.

Permanent zitten er in Nederland zo'n 10 totaalweigeraars gevangen. Zij weigeren mee te werken aan het militair systeem, en dat levert hen 18 maanden celstraf op. Een beroep op de wet Gewetensbezwaren Militaire Dienst wijzen totaalweigeraars af, omdat in hun ogen hiermee het protest tegen het militarisme wordt teruggebracht tot een individueel probleem. Zij zien het als een kompromis tussen een gewetensbezwaarde en het militair systeem, en dat is volgens hen onmogelijk tussen een anti-militarist en een staat die de dienstplicht oplegt. "Het is voor mij onvoldoende om het op een individueel akkoordje met defensie te gooien, waardoor ik persoonlijk de opleiding tot massamoordenaar niet hoeft te volgen" zei Bas Elfrink, een totaalweigeraar, die, voordat hij opgepakt werd eind vorige maand, een hongerstaking voerde in een kerk in Zevenaar. Een dienstweigeraar, die een beroep doet op de wet GMD, moet verdedigen waarom hij niet

in dienst wil, in plaats dat het leger ter discussie staat, en voor het leger is het een handige manier om critici van het militarisme buiten het leger te houden, zo redeneren totaalweigeraars. Of, zoals Bram van der Lek op 26 maart 1981 in zijn verklaring tijdens het proces van Laurens Klappe opmerkte: "Wie de bewapening, het leger en het militair bedrijf, zeker zoals zich dat in onze moderne tijd ontwikkeld heeft, is gaan zien als een absurd, misdadig en tegen alle menselijke belangen indruisend bedrijf, kan zich - terecht - afvragen of het voor hen 'in geweten' wel voldoende is zich, individueel, op een blijkbaar wat afwijkend zedelijk oordeel te beroepen, dat dan voor vertegenwoordigers van die bewapende orde te laten toetsen, en dan - als gunst - het recht te krijgen niet meer te hoeven deelnemen aan iets dat verder ongestoord door gaat". Totaalweigeren is niet alleen een weigering om in dienst te gaan en van ontsnapingskanalen (GMD) geen gebruik te maken, maar het is ook een aanval, een ontmaskering van de ideologie van deze maatschappij, waarin een kapitalistische produktiewijze, machtsstructuren en militaire machtshandhaving hand in hand gaan. In dat opzicht is de maatschappijvisie van totaalweigeraars verwant aan die van de PSP. Beiden zien het militarisme als een middel om een maatschappelijke orde, die gebaseerd is op ongelijkheid, in stand te houden tegen pogingen tot hervormingen en maatschappelijke veranderingen. Maar als PSP'er zou je kunnen discussiëren over het effect van de daad, die totaalweigeraars stellen: loop je bijvoorbeeld niet het risico van een beroeps- of vrijwilligers leger, wanneer 'iedereen' op deze manier dienst zou weigeren? Uiteraard is de PSP vóór de afschaffing van het leger, maar zolang er een leger is géén beroeps- of vrijwilligers leger, maar dienstplicht. Binnen het systeem van dienstplicht vindt de PSP het een onvoorwaardelijk recht om dienst te wei-

geren en een vervangende dienst te doen, die overeenkomt met je principes en idealen. In het verleden heeft de PSP zich beijverd voor het realiseren van deze dienstweigerrechten. De inspanningen van Henk Lankhorst hebben er toe bijgedragen dat er in 1962 een wettelijke regeling kwam voor 'passende' vervangende dienst. Tot 1979 was het alleen mogelijk op (religieuze) geloofsgronden dienst te weigeren, de erkenningsnormen zijn sindsdien officieel verruimd, maar in de praktijk wordt je nog steeds alleen op basis van zedelijke overwegingen als dienstweigeraar erkend, in plaats van op politieke overwegingen. Het standpunt van de PSP is dat ook uit politieke overtuiging deelname aan het leger geweigerd moet kunnen worden. Aan 'zedelijke bezwaren' ligt immers doorgaans een politieke analyse ten grondslag.

Naast totaalweigeraars en zij, die een beroep doen op de wet GMD, steunt de PSP ook mensen, die binnen de BVD of VVDM actief opkomen voor vrijheden en rechten binnen het leger zelf, om het gevaar van een kritiekloze massa soldaten te voorkomen.

Welke vorm van protest je ook kiest, ieder voor zich moet uitmaken wat voor hem de meest effectieve manier is om te ageren tegen het militarisme. Behalve een politiek vraagstuk is het ook een persoonlijk vraagstuk. Totaalweigeraars kiezen echter de meest radicale weg, zij geloven niet dat het militarisme door wetten kan worden aangetast. Inderdaad bepalen wetten geen maatschappelijke verhoudingen en hoeven we van het parlement geen ingrijpende militair-politieke voorstellen tot verandering te verwachten. Daarvoor is de politiek van bewapening ook te nauw verweven met andere politiek-ekonomische belangen.

Maar op de lange duur, oproeënd tegen de stroom, zullen veranderde opvattingen en verhoudingen weerspiegeld worden in het parlement. In dit proces speelt het effect van het totaalweigeren op de publieke opinie *ongetwijfeld* een grote rol. Het is daarom belangrijk dat totaalweigeraars niet langer als misdadigers worden behandeld, en als crimineel worden afgeschilderd in de media. De hele gang van zaken rond de processen, de overdreven 'voorzorgsmaatregelen', de óver-bewaking en tenslotte de 18 maanden opsluiting, geïsoleerd van mededienstweigeraars, wekt de indruk dat het gaat om een stel staatsgevaarlijke elementen. De PSP verklaart totaalweigeraars te ondersteunen en vindt dat hun behandeling in overeenstemming moet zijn met hun motieven, die het tegendeel van misdadig zijn. In dit licht is het hoognodig dat de partij zich eens goed beraadt op een alternatief voor de straf, die totaalweigeraars nú te wachten staat.

Op dit moment ondervinden de gestrafte '21 november' soldaten veel sympa-

thie en steun. Dat is een prima zaak, maar laten we de mensen, die voor 18 maanden vast zitten niet vergeten. Neem eens contact met ze op, hieronder volgen hun namen en adressen, met tussen haakjes de datum van hun vermoedelijke vrijlating:

MARION OSKAMP

LAATSTE NIEUWS

Bij het ter perse gaan van dit nummer werd bekend dat Bas Elfrink, na een zogenaamde herkeuring, ongeschikt voor de militaire dienst is bevonden en op vrije voeten is gesteld. Elfrink vat dit terecht op als een inwilliging van zijn eis.

Robbert v.d. Vos (7-3-'82)
P.O.I. 'Niendure'
Bornsestraat 387
Almelo

Stephan Kraan (7-3-'82)
Huis van Bewaring
Keizersgracht 4
8911 KJ Leeuwarden

Jan de Reu (7-3-'82)
Huis van Bewaring
Kloosterlaan 46 bis
4811 EE Breda

Dick Snijders (7-3-'82)
Huis van Bewaring 'De Weg'
H.J.E. Wenckenbachweg 48
1069 AN Amsterdam

Harrie v.d. Graaf (7-3-'82)
Huis van Bewaring
Oostvest 22
2013 WB Haarlem

Jan van Herp (23-7-'82)
Huis van Bewaring
Noordsingel 115
3035 EM Rotterdam

Joost Duinhof (13-11-'82)
Jeugdhuis van Bewaring 'De Sprang'
Stevinstraat 405
Den Haag

Michiel Niesten (18-12-'82)
Huis van Bewaring 'Demersluis'
H.J.E. Wenckenbachweg 48
1096 AN Amsterdam

Bas Elfrink krijgt de uitspraak in het proces tegen hem deze week te horen. Dan wordt zijn nieuwe verblijfplaats ook bekend. BEVRIJDING zal dat te zijner tijd nog publiceren.

Demonstratie op het Binnenhof voor Bas Elfrink (11-2-1982)

Foto: Eduard de Kam

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIE
PARTIJEN

8 MAART INTERNATIONALE VROUWENDAG

NAAR BED MET
DE VEERTIG-URIGE WERKWEEK

VROUWEN,
FASCISME EN SEKSISME

KOMMENTAAR

Weer een plank los

Het kabinet van PvdA, D'66 en CDA rammelt bij ieder briesje. Het zal niet lang meer duren of de laatste planken liggen op de grond: de voorjaarsnota zou wel eens het einde kunnen betekenen. De houding van de koalitiegenoten ten opzichte van de oliewinsten van Shell en Esso legt de meningsverschillen weer eens scherp op tafel.

Nadat het vorige kabinet, onder aanvoering van VVD-minister Van Aardenne, een "gentlemen agreement" was overeengekomen met Shell en Esso, waarin bepaald werd dat de regering niet meer aan hun winsten zou komen, werd in het regeerakkoord overeengekomen dat deze "herenafpraak" in mei 1982 geëvalueerd zou worden binnen het kabinet. De regeringspartijen drongen op wat meer spoed aan, en in een kameruitspraak werd vastgelegd dat Jan Terlouw op 1 februari met een overzicht zou komen waarin de afspraken getoetst zouden worden. Hierdoor werd een PSP-motie afgewezen waarin een verdere afroaming van de aardgaswinsten werd gevraagd. Maar Terlouw kwam op 1 februari nergens mee: hij weigerde op tijd de nodige informatie aan de Kamer te verstrekken. Naar de mening van de PSP een extra reden om deze minister - en met hem de hele regering - te doen opstappen, maar zijn fractie hield hem de hand boven het hoofd. Inmiddels heeft hij ook binnen het kabinet grote problemen gekregen, omdat de PvdA-bewindslieden geen genoegen nemen met een ongewijzigde handhaving van het herenakkoord. En daarvoor zijn redenen genoeg.

We moeten om te beginnen vaststellen dat de afspraken die Shell en Esso met het vorige kabinet hebben gemaakt, zo lek zijn als een mandje. Ze garanderen niets, er zijn geen sancties, er wordt geen rekening gehouden met gewijzigde omstandigheden, hogere winsten of lagere (loon)kosten. Bovendien wordt er alleen over geld gesproken en niet over de gevolgen voor het milieu of voor de werkgelegenheid.

Het Herenakkoord is nog steeds niet openbaar. Maar wat we ervan weten, geeft ons nog minder vertrouwen in de hardheid ervan. Van 1980 tot 1984 zouden de olie-concerns 15,4 miljard gulden extra-winsten opstrijken uit de aardgasopbrengsten van Slochteren. Hiervan zou in dezelfde periode zo'n 14 miljard geïnvesteed worden in Nederland. Volgens berekeningen van deskundigen, onder meer door ambtenaren van Economische Zaken, is het maximum dat na 4 jaar geïnvesteed zal zijn fl 8,7 miljard. Als we daar de 2 miljard vanaf trekken die door de overheid aan investeringspremies verstrekt worden, dan blijkt er dus per jaar tenminste 3 miljard minder in Nederland te

worden geïnvesteerd als destijds afgesproken met Van Aardenne. Daarvan wil de PvdA nu 1 miljard afhalen, over de rest horen we ze al niet meer. Evenmin als over de werkgelegenheidseffekten. Jan Terlouw wil aan het herenakkoord vasthouden omdat hij zichzelf een net bestuurder vindt. En anders lopen andere multinationals misschien ook wel weg, zegt hij. Is dat dan de reden waarom hij wel zieken, werklozen en werkenden wil pakken en in hun kontrakten en verworven rechten inbreekt? Zij hebben geen geld om naar het buitenland te verhuizen!

WILBERT WILLEMS

Sinai-vredesmacht

Vanaf 1 maart bevinden zich de eerste Nederlandse militairen in de Sinai-woestijn. Zij moeten, samen met militairen van o.a. de V.S., Frankrijk, Engeland en Italië vanaf 26 april voor een vreedzame situatie in de Sinai zorgen.

Vóór die laatste datum behoren de Israëlische troepen, die in 1967 de Sinai op Egypte veroverden, zich terug te trekken en het gebied aan Egypte over te dragen. Deze vredesregeling tussen Israël en Egypte vormt een van de twee belangrijke onderdelen van de Camp David-akkoorden van 1979. Het andere belangrijke onderdeel vormt de afspraak, dat er voor de Palestijnen een beperkte vorm van politieke zelfstandigheid geschapen zou worden op de door Israël bezette gebieden in de West-Oever en de Gaza-strook. De Camp David Akkoorden zouden in feite de Palestijnen onder voortdurende Israëlische controle plaatsen. Naar de mening van de PSP-fractie vormt deze regeling een volstrekt onvoldoende basis voor de oplossing van het Palestijnse vraagstuk in het Midden-Oosten. De Palestijnen behoren recht te hebben op een eigen staat met volledige bevoegdheden. De Camp David-akkoorden vormen daarmee geen goed uitgangspunt voor een algehele vredesregeling in het Midden-Oosten. Het centrale thema in de Midden-Oosten-politiek vormt de oplossing van het Palestijnse vraagstuk. De Palestijnen behoren bij een vredesregeling volledig betrokken te worden. In feite hebben de Israël's door middel van de Camp David Akkoorden de Sinai-woestijn ingeruild voor Egyptische instemming met Israëlische macht over de Palestijnen in de bezette gebieden. Om deze reden wijst de PSP de Camp David Akkoorden af.

Een multinationale vredesmacht, waarvan Nederland deel uitmaakt moet nu tussen Egypte en Israël in de Sinai-woestijn opgesteld worden. Deze

vredesmacht bevestigt de Camp David-akkoorden en daarmee tevens de ontkenning van het recht voor de Palestijnen op een eigen staat. Door Nederlandse deelname aan die vredesmacht schaarft Nederland zich achter die akkoorden. Nu erkent Nederland, samen met de andere EEG-landen, sinds juni '80 het recht van de Palestijnen op zelfbeschikking. De tien EEG-landen hebben dit standpunt tegenover de Israël's herhaaldelijk uitgesproken, maar Israël aanvaardt dit standpunt niet. Voor haar is de multinationale vredesmacht enkel en alleen op Camp David gebaseerd en op geen enkele andere regeling of verklaring.

Een tweede argument van de PSP-fractie tegen Nederlandse deelneming aan de vredesmacht is, dat Nederland geen enkele zeggenschap heeft in de leiding van die vredesmacht. Die leiding wordt gevormd door een directeur-generaal, die bij verdrag tussen Egypte en Israël in het leven is geroepen. Deze directeur-generaal nodigt officieel de landen uit om troepen te sturen. Zo is Nederland gevraagd een verbindingseenheid en een marechaussee-detachement te sturen. Zo stuurt ook het allermindst democratische Uruguay troepen. En ook de V.S. leveren troepen, zelfs het grootste aantal van alle landen. De Amerikaanse troepen maken deel uit van de 82ste Airborne Divisie, die tevens onderdeel vormt van de zg. Snelle Interventie Macht van de Amerikanen om de oliebronnen en de olieroutes in het Midden-Oosten voor het Westen te beschermen.

Nederland is dus geen verdragspartner en mag alleen troepen zenden. Grof gezegd sturen we huurlingen, die de grens tussen Israël en Egypte moeten bewaken en die moeten samenwerken met andere troepen, die tevens voor heel andere doeleinden in het Midden-Oosten aanwezig zijn. Dat is een hoogst eigenaardige regeling, die duidelijk afwijkt van een troepen-zending onder auspiciën van de Verenigde Naties.

Drie jaar geleden stemde de PSP-fractie tegen Nederlandse deelneming aan UNIFIL, de VN-troepenmacht in Zuid-Libanon. Hoewel het hier wel een troepen-zending onder auspiciën van de VN betrof, vormde het Nederlandse kontingent deel van het Nederlandse NAVO-leger. Dat kontingent moet zelfs in Zuid-Libanon zijn NAVO-oefeningen en NAVO-paraatheid voortzetten. Wel, oorlogstroepen zet je niet in voor een vredesfunctie - dat holt die vredesfunctie uit - en daarom was de PSP toen tegen de deelneming aan UNIFIL.

Een andere reden om tegen UNIFIL-deelneming te zijn was voor de PSP, dat soldaten verplicht naar Zuid-Libanon uitgezonden konden worden. Bij gebrek aan genoeg vrijwillige dienstplichtigen wordt van dienstplichtigen, die eigenlijk niet willen gaan, ook gebruik gemaakt. Deze gedwongen uitzending van soldaten is nu ook mogelijk. Hoewel de animo om vrijwillig te gaan op dit moment zeer groot is, hoeft niet uitgesloten te

worden, dat later gedwongen uitzending toch plaats vindt. Deze mogelijke gedwongen uitzending vormt voor de PSP-fractie een derde reden om tegen Nederlandse deelneming aan de Sinai-vredesmacht te zijn.

CHRIS HUINDER

INHOUD

SMIT TRANSFORMATOREN	pag. 3
de onkunde van Terlouw	
SURINAAMSE REVOLUTIE	pag. 4
en de Nederlandse hypocrisie	
8 MAART	pag. 7
Internationale vrouwendag	
IK HEB NIETS TEGEN MANNEN,	pag. 11
maar . . .	
PROVINCIE '82	pag. 12
wel verdelen maar niet heersen	
ONDERSTEBOVEN	pag. 14
DE PVDA	pag. 16
en het nieuwe realisme	

BEVRIJDING

Verschijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder, Titia van Leeuwen, Marion Oskamp, Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-;
1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag;
korting bij kontrakt mogelijk.

Druk: Bevrijding, Amsterdam

DE ONKUNDE VAN TERLOUW

Ongeveer een jaar geleden slaagden de werknemers van Smit-Ovens (een onderdeel van het HOLEC-concern) erin hun werkgelegenheid door middel van een eigen werknemersplan veilig te stellen.

Als het aan de Raad van Bestuur van het HOLEC-concern zou liggen dan deden dat soort situaties, waarbij de werknemers het initiatief nemen, zich nooit meer voor.

Toch ziet het er naar uit dat nu ook bij de Smit-Transformatorfabrieken (een ander onderdeel van het HOLEC-concern) zo'n dergelijk werknemersplan opnieuw een centrale rol gaat spelen.

HOLEC-Transformatoren in moeilijkheden

In het najaar van 1981 kondigde de Raad van Bestuur van het HOLEC-concern aan dat de Transformatorfabrieken in grote moeilijkheden verkeerden. Het beruchte organisatieburo McKinsey werd ingeschakeld, en half januari '82 bleek dat slechts 'overleving' van delen van de bedrijven mogelijk was, als de overheid tenminste met enige tientallen miljoenen over de brug zou komen. Zonder die steun zouden 600 werknemers uit diverse fabrieken ontslagen worden, met steun zouden 'slechts' 250-300 arbeidsplaatsen verloren gaan.

Ook de werknemers gingen aan de slag. In hun half januari gepubliceerde 'werknemersplan', gaven zij de weg aan hoe bij een verandering van de concernstrategie alle arbeidsplaatsen of het overgrote deel ervan behouden zouden kunnen worden. In het door de betrokken vakbonden en de Raad van Bestuur afgesloten 'protokol' werd vastgelegd dat "naast de bestaande beleidsvoornemens van de Raad van Bestuur van HOLEC met voortvarendheid gewerkt zal worden aan de verdere ontwikkeling van het WERKNEMERSPLAN."

Overheidssteun geweigerd

Op 17 februari vond in de Tweede Kamer overleg plaats met minister Terlouw van Economische Zaken, waarin hij zijn besluit over de aangevraagde overheidssteun zou komen toelichten.

Het Aktiecomitee (bestaande uit de gezamenlijke bonden in het bedrijf), dat het werknemersplan opgesteld had, had een week eerder nog dringend gevraagd zijn ideeën te mogen komen toelichten in de Kommissie Economische en Sociale Zaken. Dat konden de Kommissies op zo korte termijn niet meer georganiseerd krijgen. De PSP wel.

Op de hoogte gesteld van de problemen door de Nijmeegse Raadsfractie, en even later door het Aktiecomitee zelf, werd op korte termijn de hoorzitting alsnog, één uur vóór het overleg, door de PSP-fractie georganiseerd.

De met verve uiteengezette plannen van de werknemers verschaften aan de aan-

wezige Kamerleden van PvdA, CDA, PPR en PSP (Fred en Wilbert) voldoende argumenten om even later de inmiddels negatief uitgevallen beslissing van Terlouw aan te vechten. Terlouw was niet bereid om f 60 miljoen (naar zijn berekening) uit te trekken om 250 arbeidsplaatsen te redden. Van een werknemersplan had Terlouw nog nooit gehoord (!). HOLEC zelf becijferde in een inderhaast opgestuurde reactie op zijn negatieve beslissing, dat 'slechts' 37 miljoen steun nodig was om 375 arbeidsplaatsen te redden (!).

De noodzakelijk vervroegde vervangingsinvesteringen die door de Samenwerkende Elektriciteits Producenten gepleegd zouden moeten worden, zouden volgens Terlouw niet gedaan worden, maar ter vergadering bleek ook dat niet zeker.

Terlouw kon niet anders dan zijn genomen beslissing opschorten tot 15 maart. Hoofdschuddend moesten zeventende ambtenaren, die Terlouw flankeerden, aanhoren dat hij zijn beslissing opnieuw zou bezien en, daarnaar gevraagd door Fred van der Spek, ook de werknemers van het Aktie-

comitee uit zou nodigen voor een gesprek.

Hoe nu verder?

Twee belangrijke punten zijn tot nu toe binnengehaald. Allereerst natuurlijk het het uitstel van de beslissing over de overheidssteun. Het komt niet zo vaak voor dat ministers op hun genomen beslissingen terugkomen. Maar meer van belang is de centrale plaats die het werknemersplan in de komende weken zal krijgen. Want ondanks het tussen de vakbonden en Raad van Bestuur afgesloten 'protokol', is Terlouw tot nu toe slechts afgegaan op informatie van de Raad van Bestuur van HOLEC, die op hun beurt met geen woord over het werknemersplan gerept heeft. Aan de werknemers van het Aktiecomitee de zware taak hun plannen verder te onderbouwen, en dat binnen vier weken, want op 15 maart komt de beslissing opnieuw aan de orde.

Het werknemersplan is nu nog vooral toegespitst op kostenbesparingen van materialen in het bedrijf en het reorganiseren (en inkrimpen) van de zware top van het bedrijf. Met name het creëren van alternatieve producten moet nog verder uitgewerkt worden. Sterk in hun plan is, dat de werknemers ernaartoe werken *alle* arbeidsplaatsen te behouden. Ook voor dit plan zal echter een forse injectie van de overheid (30 miljoen) noodzakelijk zijn. Verder is belangrijk dat met het sluiten van de transformatorfabrieken, met name de grote transformatoren, deze producten voortaan in het buitenland gekocht moeten worden, en alle kennis

op dat gebied verloren zou gaan. Een vergelijking met de ROLMA is dan ook op zijn plaats.

We hebben het dan verder nog niet eens over de werkgelegenheid die in de toeleveringsbedrijven en in andere HOLEC-bedrijven (o.a. de schakelaarfabrieken) verloren zou gaan als de Transformatorfabrieken gesloten gaan worden.

Steun

Ook het in Nijmegen opgerichte Steuncomitee zit niet stil. Op 9 maart organiseert het comitee voor de betrokken Kamerleden een rondleiding door het bedrijf en, 's avonds, een forum waarop de Kamerleden om hun standpunt gevraagd zal worden. Het komt er op aan met alle macht te werken aan het behoud van de werkgelegenheid in de regio Nijmegen, waar de werkloosheid inmiddels 18% bedraagt. Hoe de PSP daar op parlementair nivo door nauwe samenwerking tussen de Nijmeegse raadsfractie en de Tweede Kamerfractie een bijdrage aan kan leveren is duidelijk. Belangrijk is nu actieve deelname en ondersteuning door PSP-leden in de betrokken afdeling van de werknemersinitiatieven.

MARTIEN BOUWMANS

De Surinaamse revolutie en de Nederlandse hypocrisie

Op 27 februari 1980 zouden via een rechtzaak de opstandige Surinaamse onderofficieren door de regering Arron aangepakt worden. Alom werd gevreesd dat het konflikt in een harde konfrontatie op straat zou uitlopen. Maar de militairen sloegen eerder hun slag. Op 25 februari namen ze de macht over. De bevolking reageerde opgelucht en leek blij met het verdwijnen van de Arronkliek.

Vanaf het begin zijn de Surinaamse staatsgreep en de ontwikkelingen daarna getypeerd door dubbelzinnigheden. Telkens weer zijn er aan de ontwikkelingen plus- en minzijden. Verheugend is het aan de kant zetten van de oude regering, al had dat beter op een andere wijze dan een militaire coup kunnen gebeuren. Enerzijds was de staatsgreep een uit de hand gelopen vakbondsconflikt, aan de andere kant was *Bouterse* al tijden bezig om een geschikt moment te vinden voor een staatsgreep. Dan hebben de militairen de macht en de goodwill, maar geen duidelijk program. Het moet anders, het moet beter. Maar hoe? Adviseurs van diverse politieke pluimage - als het maar niet de 'oude orde' is - lopen de kazernedeur plat. Er komt een regering van politiek uiteenlopende samenstelling die in nog geen twee jaar 29 wisselingen kent. 4 februari 1982 treedt de hele regering Chin A Sen af na konflikten intern en een konflikt met de sterke man van Suriname, legerleider Daisy Bouterse.

Twee vragen

Twee centrale vragen beheersen de Surinaamse politiek: Welke koers vaart Suriname. Hoe wordt het land bestuurd?

De regering Chin A Sen kwam met een urgentieprogramma dat in twee jaar tijds een aantal misstanden in Suriname moest aanpakken. Voor de financiering bleef Suriname afhankelijk van het oude koloniale moederland, Nederland. Het geld kwam er, uit de ontwikkelingsgelden die Nederland via een verdrag met Suriname beloofd heeft. Chin A Sen kreeg het vertrouwen van de Nederlandse regering. Men noemde hem een garantie voor de terugkeer van de democratie. Van de regering Arron werd erkend dat er veel fout aan was, al kostte het met name de PvdA en de PPR heel wat moeite. De onafhankelijkheidsverklaring van Suriname is er tenslotte onder het kabinet Den Uyl gekomen.

Wat niet gezegd werd, maar minstens gedacht werd, is ook de inschatting van Chin A Sen geweest als een garantie tegen linkse 'avonturen'. Een konfrontatie met de Nederlandse belangen leek onwaarschijnlijk. Behalve het kortston-

Is Suriname een militaire diktatuur geworden? Een land waaraan Nederland terecht geen ontwikkelingshulp meer zou kunnen geven? Of is Suriname in een groots revolutionair proces waardoor eindelijk het volk centraal in het beleid gesteld wordt? Een proces waar krachten van rechts, USA en Brazilië en Nederland maar al te graag tegen in gaan? Suriname, twee jaar na de staatsgreep, met militairen aan de macht, die wel steeds iets naar links opschuiven, maar een matige aanhang hebben.

25 februari 1980, de dag van de militaire staatsgreep. Een tankbemanning heeft hun voertuig vastgezet: ze wisten niet hoe de versnelling in z'n achteruit moest worden gezet.

foto: Ronald May

dige konflikt rond het niet waardevast zijn van de ontwikkelingsgelden (juli 1980), kabbelde de relatie met Nederland rustig voort. De opsluiting van een paar linkse militairen, zogenaamd verdacht van een coup, vermocht weinig ongerustheid in de Nederlandse politiek brengen. Dat werd wat anders toen deze politieke gevangenen weer vrij kwamen en Suriname plotseling de socialistische weg op leek te gaan. Maar het vertrouwen in Chin A Sen werd niet beschaamd: het socialisme werd een Surinaams socialisme vol vaagheden en weinig dreiging. Wel werd de oprichting van een Revolutionair Front aangekondigd, maar de politieke leider daarvan werd Bouterse, een man die al bewezen had een behoorlijke dosis politiek pragmatisme te bezitten.

De militairen

De politieke koers van Suriname bleef onduidelijk, samenhangend met hoe het land bestuurd werd. De militairen zijn niet meer de hechte groep

kommando's die de coup in 1980 pleegde of het militaire vakbondskader. Er zijn verschillende posities zoals die van legerleider Bouterse (de sterke man van Suriname) en die van garnizoenskommandant *Roy Horb*, die wel als goede tweede genoemd wordt. Horbs naam wordt in verband gebracht met de keiharde behandeling die meerdere verdachten op pijnlijke wijze ondergingen. Dan is er een Militaire Raad, die uiteenlopende figuren herbergt. Eén lid, *Cederboom*, beweerde onlangs dat anti-conceptie misdadig is omdat er te weinig Surinamers zijn. *Badrisein Sital*, een van de leidende onderofficieren bij het vakbondsconflikt was de laatste maanden minister voor volksgezondheid, waarbij hij het echter zelf in een cao-konflikt behoorlijk aan de stok met de vakbond kreeg.

Het probleem om de nieuwe koers steun te laten krijgen werd geprobeerd op te lossen met het oprichten van het Revolutionair Front, wat tegen het eind van het vorig jaar eindelijk gebeurde. Het Front is samengesteld uit de

Militaire Raad, de vakcentrales en drie linkse politieke partijen waaronder de PNR en de PALU (zie later). De relatie van het Front en de militaire macht-hebbers is hiermee ook gelegd. De volks-

volks-komitees zouden de dragers van de revolutie worden. Hiermee wordt een poging gedaan om op een andere wijze steun te verkrijgen dan door bijvoorbeeld verkiezingen. Maar ook wordt duidelijk dat de militairen niet snel hun posities zullen opgeven. Zij vergeten overigens ook zichzelf niet. Het Revolutionair Front is tot nu toe nog niet als een sterk front naar buiten getreden. De leiders van de verschillende participerende organisaties liggen behoorlijk met elkaar overhoop. Bij de officiële proklamatie kwamen maar 4000 mensen opdagen, veel minder dan verwacht.

Premier Chin A Sen was ook afwezig bij die officiële plechtigheid. Hij waarschuwde bijna op hetzelfde moment tegen 'kwade machten', tegen 'anarchie' en diktatuur'. Het konflikt tussen Bouterse en Chin A Sen was hiermee een feit. Toen kort daarna in de regering ruzie ontstond over de besteding van gelden voor sociale zaken en landbouw (twee departementen waar PALU-ministers zitten) was een kabinetskrisis een feit.

Een ander konflikt-punt betreft de grondwet. De militairen hebben met hun coup al bewezen dat ze weinig vertrouwen hebben in gewone verkiezingen. In het nieuwe grondwetsvoorstel was wel meer sprake van een parlementair systeem met een verkozen president. Terecht leken de nieuwe machthebbers bevreesd voor een terugkeer van de oude, korrupte politieke partijen. Toen in het weekend van 13 februari de oude hoofdpropagandist Pa Lem van de Nationale Partij Suriname van Arron begraven werd, maakten zo'n 4000 mensen er een betoging van met leuzen als: "Weg met de militaire diktatuur", "Weg met het kommunisme", "We want Arron". Ondanks de jarenlange voordegehouderij van de NPS bleek de binding dus nog steeds groot. Willen die NPSers democratie? Nee, ze willen hun partij terug aan de macht. Dat de laatste NPSregering met verkiezingsfraude aan de macht gekomen was, illustreert schril de oude 'demokratie'! Maar het probleem blijft hoe het dan wel moet. De militairen kunnen niet aan de gang blijven bijna letterlijk hun aanhang er met de haren bij te slepen.

Een ander ontwikkelingsbeleid

Wat heeft deze twee jaar Suriname opgeleverd? Allereerst zijn er een aantal sociale plannen eindelijk eens uitge-

voerd en/of verbeterd: huisvesting, oude dagvoorziening, ziektekostenverzekering. Dat moest natuurlijk ook wel gebeuren om de nieuwe regering gezicht te geven. Daarnaast zijn er ook prestige-objekten opgesteld zoals de veel te dure brug over de Surinamerivier. Op papier is er ook een gronduitgiftebeleid klaar. Alleen zal door het gebrek aan middelen voor veel Surinamers het weinig meer opleveren dan dat ze hun grondje te gelde moeten maken omdat ze de investering voor gebruik niet kunnen opbrengen. Het nieuwe beleid is dan ook wel als links-populistisch aangeduid. Met populistisch wordt dan bedoeld op populaire maatregelen die echter niets structureel veranderen. Een zeer belangrijke wijziging in het beleid is de verandering bij ontwikkelings-samenwerking. Een paar maanden geleden werd het grootschalige West-Suriname-project op de lange baan geschoven. Dit project gericht op energie via stuwdammen, bauxietproductie zou Suriname zelf veel geld kosten plus een groot deel van de ontwikkelings-hulp, naast een vergroting van de buitenlandse afhankelijkheid. In de bijgestelde plannen is er meer aandacht voor de eigen productie, voor de landbouw, voor projecten die de afhankelijkheid moeten verkleinen als mede sociale projecten. Eind februari stond er een vergadering gepland waarin Nederland en Suriname over het verdere verloop van de ontwikkelings-samenwerking zouden overleggen of beter gezegd onderhandelen.

Hypokrisie

Op 19 februari verklaart premier Van Agt dat de ontwikkelingssamenwerking opgeschort wordt vanwege de slechte ontwikkelingen in Suriname met betrekking tot de democratie. Een pikant detail hierbij is dat het Nederlandse kabinet even gewacht heeft met deze stap tot de minister voor ontwikkelingssamenwerking, Van Dijk, van een officiële reis uit Indonesië terug is. Deze militaire diktatuur krijgt - tenminste dat is de opzet - met hulp van Nederland samen zo'n 1,5 miljard dollar aan ontwikkelingshulp vanuit een aantal westerse landen. Bij vragen van verslaggevers over de democratie doet Van Dijk wat vaag. Maar het gaat er ook om of er een goed sociaal-ekonomisch beleid is. En daar geloofde Van Dijk wel in.

Het verschil in behandeling tussen Indonesië en Suriname typeert de Nederlandse hypokrisie. Vanuit de Surinaamse hoek wordt waarschijnlijk terecht een verband gelegd dat Nederland de democratische principes nu goed kan gebruiken omdat de kans op nieuwe Nederlandse investeringen bij de gewijzigde plannen veel minder is. Ook het aftreden van Chin A Sen maakt Nederland bevreesd voor een linksere koers.

Er zijn geruchten dat Suriname tot devaluatie van de Surinaamse gulden zal moeten overgaan. De *Suralco*, het grote Amerikaanse bauxietconcern in Suriname, (dochter van Alcoa) heeft ook pal na het aftreden van de regering Chin A Sen produktieverlaging aangekondigd. De Surinaamse ekonomie drijft op bauxiet en ontwikkelings-hulp en het gevolg moet wel minstens onrust teweeg brengen. Het huidige

bewind in Suriname komt er mee in de problemen. Vorige maand waren er al geruchten dat de Surinaamse schatkist nauwelijks de ambtenarsalarissen zou kunnen opbrengen. Of in deze spanningen de democratie nu beter aan de orde komt? Wij vrezen het tegendeel. Nederland laadt minstens de schijn op zich mee te werken aan een destabielisatie in Suriname die dan misschien de oude partijen weer op het paard kan helpen.

PALU en Volkspartij

Hoe moeten we de positie van progressieve partijen in Suriname inschatten? De PALU, de Progressieve Arbeiders en Landbouwers Unie, laat de laatste tijd veel in Nederland van zich horen. De PALU, is in 1977 als partij opgericht en telt al een aardig aantal ingenieurs uit het Nederlandse Wageningen onder haar kader. Met de verkiezingen in Suriname behaalde ze niet zo veel stemmen en moest dus wel met andere partijen samenwerken om bij de volgende verkiezingen - die door de staatsgreep niet doorgingen - wel een kans op een zetel te maken. Na de staatsgreep traden PALU-leiders als adviseurs voor de militairen naar voren, overigens in concurrentie met anderen. PALU-voorzitter *Iwan Krolis* heeft zich echter in de loop der tijd een stevige plaats verworven. In de regering Chin A Sen verkregen PALU-ministers de posten sociale zaken en landbouw, terwijl *Winston Caldeira* als PALU-lid de leiding van het planbureau (erg belangrijk voor de ontwikkelingssamenwerking) kreeg.

Op het politieke toneel van Suriname speelt de PALU nu een grotere rol dan ze ooit via verkiezingen verkregen zou hebben. Dat wekt ook de nodige irritatie bij andere partijen. De PALU is hiermee ook in haar politieke lot nauw met het militaire bewind verbonden. Vanuit die hoek is dan ook geen scherpe kritiek op het politieke gebeuren in Suriname te verwachten. PALU-mensen spreken over de belangrijke historische rol die de militairen spelen. Niet meedoen geeft in hun ogen het grote risico dat de politieke koers naar rechts zal gaan.

Een heel andere opstelling vinden we bij de in Nederland tamelijk bekende *Volkspartij*. Deze partij had veel te grote verwachtingen van het aantal te behalen zetels bij de verkiezingen. De staatsgreep verstoortte deze droom ruw. Eerst keek men - net als de PALU overigens - even de kat uit de boom, maar dan sloeg de voorzitter van de Volkspartij, *Rubin Li Hauw Sam*, aan het werk om een regering te formeren waarin zijn partij een groot aandeel heeft. Maar in de verhoudingen in die tijd past een regering met uiteenlopende figuren rond het politieke midden beter. Eén (onder)minister van de Volkspartij, *Siegmien Staphorst*, zit erbij. De Volkspartij neemt dan een afwachtende houding aan. Een deel van de Volkspartij vindt de houding te afwachtend en sticht de *Revolutionaire Volkspartij*. Zowel de PALU als de RVP maken deel uit van het Revolutionaire Front. De Volkspartij neemt nog steeds een kritische houding aan tegenover de personen op het politieke toneel. In haar weekblad *Pipel* geeft ze vaak zeer zinnige kritiek. Wel blijft

het vervolg van het verhaal soms achterwege vanwege de censuur. Soms slaat Pipel ook de plank mis, zoals bijvoorbeeld een keer in de kritiek op PALU-leider Krolis vanwege zijn gedrag bij een verkeersongeluk.

Surinamers in Nederland

In Nederland vinden we onder de Surinamers de beide stromingen terug. Een andere opstelling tegenover de politieke ontwikkelingen past erbij. Een andere linkse groep is de hard aan de weg timmerende *Loson*, die overigens een wat verwarrende naam heeft: Landelijke organisatie Surinamers in Nederland. De Loson is in Suriname verbonden met de *Kommunistische Partij Suriname*, die zich op de Albanese politieke lijn richt. De Loson stelt zich ook nogal gedistancieerd op ten opzichte van de huidige Surinaamse machthebbers. Ze heeft veel kritiek, maar deelt de afkeer van de oude politiek.

Onder de Surinamers in Nederland wordt de ontwikkeling in Suriname nauwlettend gevolgd. Met de staatsgreep is er een grotere nadruk op het Surinamer-zijn gekomen. Het nationalisme is gegroeid. Ook de wens tot remigratie is toegenomen. Over het geheel genomen vinden veel Surinamers de situatie in het oude moederland verbeterd en lijkt terugkeer reëler

geworden. Dat blijkt ook uit het aantal remigranten.

Met de jongste maatregel van de Nederlandse regering merken de Surinamers ook dat hun Suriname zwaar afhankelijk is van Nederland. Dit zal naast al de bestaande ontevredenheid tegenover het huidige migrantenbeleid het bewustzijn van Surinamers in Nederland verder versterken. De scherpe opstelling vanuit de Surinaamse hoek tegenover minister Van Dijk en staatssecretaris Leijenhorst (*zie Bevrijding 3/2/82*) was hierbij al een duidelijk teken.

SIEP VAN DER WERF

Wie meer wil lezen:

- Nummer 2 van het blad *Suriname Informatie* van dit jaar is volledig gewijd aan 'Twee jaar Suriname na de staatsgreep'. Te bestellen bij de Solidariteitsbeweging Suriname, Oude Gracht 237, 3511 NK Utrecht, tel.: 030 - 328667. Prijs f 2,50 (plus f 1,- porto) op giro 3371328.
- In het *Tijdschrift voor Politieke Economie*, decembernummer 1981, schrijven Ruben Gowricham en Glenn Willemsen een kritisch verhaal over 'Suriname: de revitalisatie van een exportekonomie'. Niet zo optimistisch over de PALU-koers. Uitgave van SUA.
- In het *Suriname Bulletin* (dec 1981, jaargang 12, nummer 8/9) een artikel over het functioneren van de volkscomitees. Uitgave van het Suriname Comité, postbus 5327, 1007 AH Amsterdam. Los nummer kost f 3,-.

(advertentie)

MELKPOEDER NOODZAAK?

Die vraag hebt u al beantwoord: het geld stroomt binnen. We naderen de achthonderdduizend gulden, voldoende voor 250 ton melkpoeder.

Dank u wel.

Geweldig, zoals u hebt gereageerd en bijdraagt in de melkpoederzending naar de kindziekenhuizen en crèches in Viet Nam.

Achthonderdduizend gulden

We zouden u daarvoor allemaal wel persoonlijk willen bedanken. Maar daar is de toevloed overschrijvingen te groot voor. We zouden er ook te veel kosten voor moeten maken. Daarom doen we het, tegen onze gewoonte, in deze krant: *Dank namens alle kinderen van Viet Nam.*

MAAR WE GAAN DOOR

We blijven bij de realiteit: u hebt ons geweldig gesteund. Natuurlijk, we kunnen nog eindeloos veel meer gebruiken. We schreven het al eerder: '... we gaan door'.

Het Medisch Comité blijft helpen. Doet u mee? Postgiro 10 90 400. MCNV, Amsterdam.

Medisch Comité Nederland - Viet Nam, Postbus 5701, 1007 AS Amsterdam.

HIERLANGS AFKNIPPEN

Ik doe mee en ontvang van het Medisch Comité Nederland - Viet Nam

gratis informatie over het werk van het Medisch Comité

een girokaart met informatie over de melkpoeder - aktie

Ik wil bovendien regelmatig een bedrag overmaken voor medische hulp en ontvang daarom informatie over periodieke giften aan het Medisch Comité

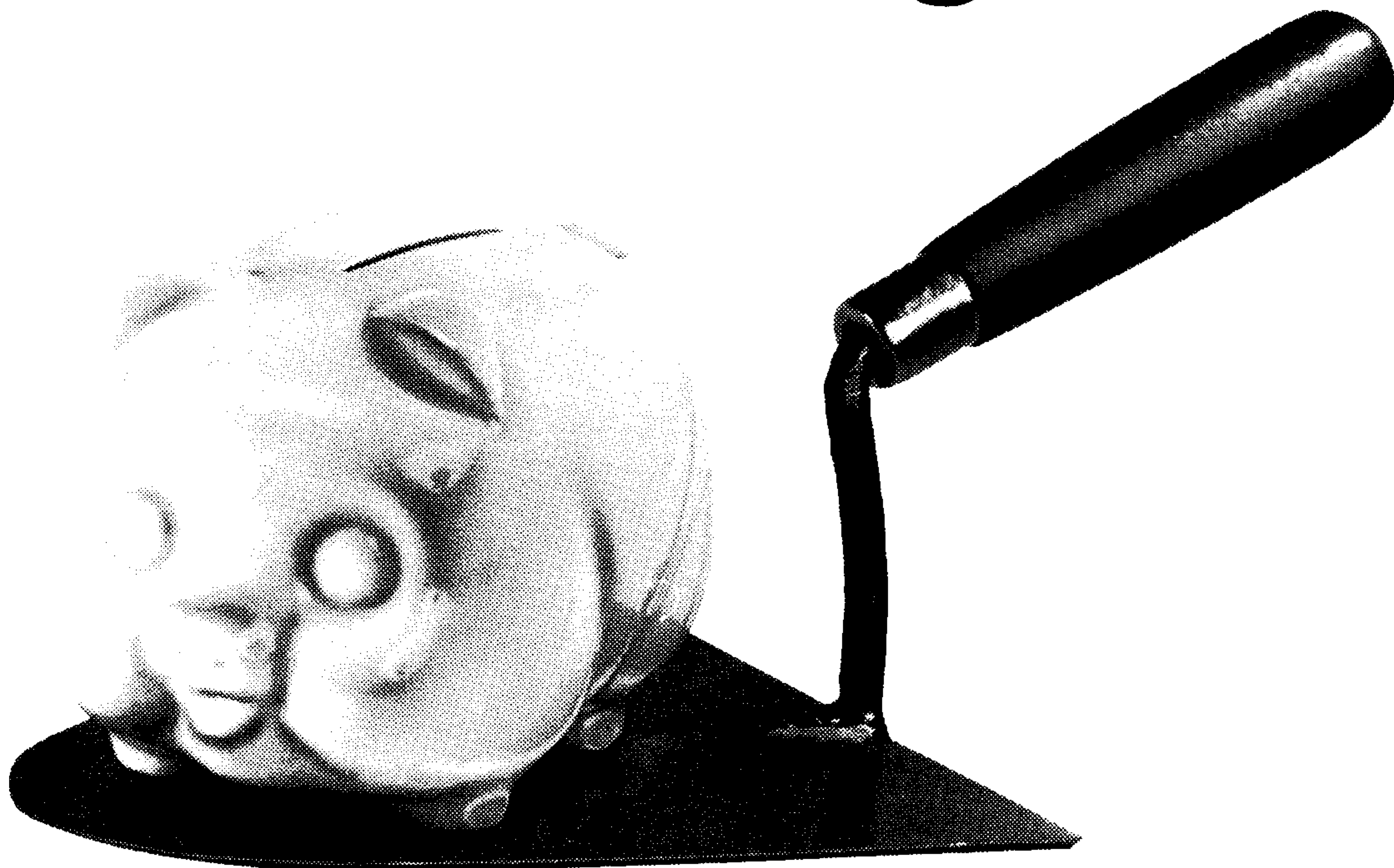
Mijn naam: _____

Straatnaam: _____

Postcode: _____ Woonplaats: _____

Deze strook in een open envelop (een postzegel plakken hoeft niet, mag wel, maar dan envelop dicht) sturen naar: **Medisch Comité Nederland - Viet Nam, Antwoordnummer 17003, 1000 SL Amsterdam**

Uw spaargeld is specie voor de woningbouw.

U legt af en toe een bedragje opzij. Sparen. U hebt dus een rekening bij een spaarbank of bij een gewone bank. Daar zijn ze blij met uw geld. En ze bieden u de hoogst mogelijke rente. Zodat uw spaargeld groeit. Vandaag de dag harder dan ooit, want de rente is hoog.

Maar wat gebeurt er met dat geld? Spaarbank of bank gebruiken het. Gaan het beleggen. Om daarmee voldoende rentewinst te kunnen maken om u straks uw rente te kunnen uitbetalen.

Maar... waar wordt dat geld belegd? Weet u dat? Beleggen ze uw spaargeld in zaken die indruisen tegen uw geweten? Beleggen ze uw geld in Zuid-Afrika. Of in Chili?

Als u daar toch een beetje nerveus van wordt, dan is er een goede oplossing: sparen bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een bank die het hart links draagt. Een bank die selectief belegt - en toch een prima rente geeft. Niet meer, maar zeker niet minder dan elders. Maar bij de ASN heeft u één zekerheid extra: uw geld wordt grotendeels in sociaal verantwoorde projecten belegd. In woningbouw of peuterspeelzaal of vele andere sociaalculturele projecten. Uw geld wordt dus goed belegd. Zodat uw rente schoon is en uw spaargeld goede dingen bewerkstelligt.

**Sparen bij de ASN
is sparen via uw girorekening.
Doe het nú: u krijgt f. 7,50 premie!**

Als u voor 1 juli 1982 een renterekening bij de ASN opent met

tenminste f. 50,- als eerste inleg, ontvangt u een premie van f. 7,50.

Bon

Naam en voorletter(s):

Adres:

Postcode en woonplaats:

Postgirorekening:

wenst bij de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND een renterekening te openen.

Stuur deze bon in open enveloppe zonder postzegel aan
**Algemene Spaarbank voor Nederland,
Antwoordnummer 1188, 2500 WB Den Haag.**
U kunt ook bellen: 070-47 01 81. Of ons bezoeken:
Rijnstraat 28, Den Haag (vlak bij het Centraal Station)

101

ALGEMENE SPAARBANK
VOOR NEDERLAND

geeft rente zonder bijsmaak.

8 MAART

INTERNATIONALE VROUWENDAG

Reden voor de PSP-vrouwen om een stukje van Bevrijding te vullen. In een drietal artikelen zullen we ingaan op een paar discussies en activiteiten waar we mee bezig zijn.

Vrouwen krijgen het 'recht' om in het leger te dienen, tot gevechtfuncties aan toe. Handig voor de legerleiding, wanneer zich ooit een tekort aan mannelijk beroepspersoneel zou voordoen, of een voorschot op (militaire en sociale) dienstplicht voor jongens en meisjes?

'De vrouw terug naar gezin en moederschap' was de officiële ideologie van het fascisme. Op dit moment zou de linkse beweging waakzamer moeten zijn tegenover allerlei voorstellen, die - o.a. om redenen van bezuiniging - feitelijk dezelfde uitwerking kunnen hebben.

De norm van heteroseksualiteit gaat een centraal begrip worden in discussies in de vrouwenbeweging. Dit begrip slaat niet meer alleen op het louter sexuele, maar heeft o.a. haar consequenties voor de arbeidsdeling. In het artikel 'Naar bed met de veertigjarige werkweek' wordt uitgelegd hoe dat zit.

VROUWEN, FASCISME EN SEKSISME

In verschillende plaatsen in ons land staat 8 maart dit jaar in het teken van 'Vrouwen en Fascisme'.

Er is tot voor kort weinig onderzoek gedaan naar de rol die vrouwen in het fascisme hebben gehad, net zo als er in de hele wetenschap erg weinig aandacht is besteed aan de positie van de vrouw.

De komst van het fascisme in Italië en Duitsland had ingrijpende gevolgen voor het leven van vrouwen en de fascistische leiders hadden een zeer duidelijke en openlijke politiek t.o.v. vrouwen, die als nooit tevoren de vrouw tot objekt en kinderkokster reduceerde.

Het fascisme maakt in haar extremiteit zichtbaar wat in feite onder de oppervlakte al lang in het kapitalisme leeft: de onderdrukking van vrouwen. Het is voor linkse politieke partijen en voor de vrouwenbeweging van belang meer te weten over de positie van de vrouw in het fascisme, om bij de huidige fascistische tendensen hierop een passend antwoord te geven.

Een fascistische heerschappij is gebaseerd op een maatschappijvorm die wordt gekenmerkt door een kapitalistisch en patriarchaal systeem. Fascisten streven naar een gezond volk en een sterke staat (autoritair systeem). Elementen van het fascisme als antisemitisme, racisme, nationalisme, militarisme en seksisme komen daaruit voort (dat wil natuurlijk niet zeggen dat iedereen die racistisch of sexistisch is, automatisch een fascist is).

Een economische crisis is een voedingsbodem voor het opkomen van fascisme. Fascisme wordt wel eens een crisisoplossende strategie van de heersende klasse genoemd, met o.a. als doel om via een autoritaire staat de bevolking haar democratische rechten (vakbondsvrijheid, stakingen, sociale voorzieningen e.d.) te ontnemen, om zodoende door het stabiliseren van de winsten de crisis op te lossen, natuurlijk ten gunste van die bezittende klasse. De politiek, de belangen en de doeleinden van de maatschappelijke bovenlaag (leidende figuren in het bedrijfsleven, leger, justitie) zijn van beslissende betekenis geweest voor de opkomst en de overwinning van het fascisme in Duitsland.

Vandaag de dag hebben we te maken met eenzelfde type maatschappij als degene die de voedingsbodem voor het fascisme leverde: een klassenmaat-

schappij, waar de economische macht in kleine kring gekoncentreerd is. Nog steeds ligt in de maatschappelijke verhoudingen de ongelijkwaardigheid van de sexen besloten. En we hebben te maken met ernstige crisisverschijnselen. De crisis en de werkloosheid betekenen onder meer: toenemende problemen voor vrouwen op de arbeidsmarkt. Bezuinigingen op de kollektieve sektor wil ook zeggen: meer taken die terugschoven worden naar het gezin en dus op de vrouw terchtkomen.

Rol van de vrouw

Aan de wortel van de fascistische ideologie ligt de overtuiging dat de aard en capaciteit van de man en de vrouw van nature verschillen. De man is het verstand, de kracht, de activiteit, de vrouw het gevoel, de intuïtie, de meegaandheid, waarbij de man op grond van zijn capaciteiten de leiding toekomt. Hitler en Mussolini gaven de vrouw als belangrijkste taak huisvrouw te zijn, en vooral: moeder. Het wezen van de vrouw was onverenigbaar met het werken in fabrieken. Ze maakten uitgebreide campagnes om vrouwen uit universiteiten en hogere opleidingen te weren, en hen te dwingen hun plaatsen in het productieproces op te geven. (Maatregelen die hiertoe in Duitsland en Italië werden genomen waren: - vrouwen mochten geen directeur van

een middelbare school meer worden, - studentes moesten op middelbare scholen en universiteiten het dubbele betalen (1928), - het vrouwelijk personeel in openbare dienst mocht niet meer dan 10% van het aantal beschikbare arbeidsplaatsen bezetten (1938), en - vrouwen mochten niet meer dan 10% van de studentenbevolking uitmaken).

De ideologie dat vrouwen niet buitenshuis hoorden te werken werd ook geïnspireerd door de economische wereldcrisis. Mussolini noemde in zijn artikel 'De machine en de vrouw' bijv. vier argumenten die het kwalijke van vrouwenarbeid duidelijk moesten maken: - arbeid vermannelijkt de vrouw, - ze maakt de man werkloos, - ze scheidt een onafhankelijkheid en een levenswijze die schadelijk is voor de voortplanting en de geboortekurve laat dalen, en - de man blijft zonder werk en zonder waarde, hij wordt van zijn mannelijkheid beroofd.

De vrouw moest dus weer huisvrouw en moeder worden. Er werden ook allerlei premies uitgelooft voor een groot kindertal, zoals een oplopende kinderbijslag, kwijtschelding van schulden (bij ieder kind meer), en vruchtbaarheidsmedailles. Ook werd moederdag ingesteld: ter verering van alle moeders. Het ging hierbij natuurlijk wel om het baren van raszuivere kinderen, die het nieuwe volk van de natie zouden vormen.

De fascistie benadrukten van het begin af aan het belang van het moederschap en het grote gezin, niet omdat ze zulke kindervrienden waren en ook niet op grond van aan de godsdienst ontleende motieven. Het ging hen enkel en alleen om de versterking (uitbreiding) van hun raszuivere Volk.

Binnen deze visie pasten campagnes die in het Duitse rijk werden gevoerd tegen homoseksuelen (zij waren niet raszuiver, en konden geen kinderen krijgen) en ook tegen abortussen. Ook werd actie ondernomen tegen het gebruik van anti-konceptiemiddelen en werden huwelijken tussen Duitsers en joden verboden.

De fascistische visie en politiek was er dus een van verachting en vernedering van vrouwen: studeren en buitenshuis werken werd vrouwen in theorie ontzegd, in de praktijk werd hun werk buitenshuis geduld, voor zover die economisch onmisbaar was (bijv. in de oorlogsindustrie). De vrouwen werden in haar moederrol gedrongen, en haar enige missie in het leven was: kinderen maken. Maar haar functie als opvoeder werd zoveel mogelijk door de staat overgenomen (Hitler-jugend voor de jongens en Bund Deutscher Mädel voor de meisjes); in dit opzicht werd het gezin uitgehold. Maar om puur opportunistische redenen werd het gezin niettemin vereerd, omdat het de meest geschikte breedplaats bleek te zijn. Ook had de overwaardering van de privésfeer haar welkome kanten. De onmenselijkheid van de diktatuur had de kompenzende tegenhanger van het gezinsleven broodnodig. De nazi-politiek verheerlijkte de koesterende functie van het gezinsleven. Immers, hoe groter de economische en politieke willekeur en uitbuiting, des te belangrijker wordt de aanvullende verzachtende functie van het gezin.

Hoe kon het fascisme aantrekkelijkheid bezitten voor vrouwen?

Een precies antwoord op deze vraag is niet te geven: daarvoor is er te weinig over bekend. Toch kan een ingang hier toe zijn: het beperkte karakter van de emancipatie vóór het fascisme.

Vrouwen kregen rond 1918 kiesrecht. Hun recht op arbeid en op volwaardige deelname aan het onderwijs werd wettelijk erkend. De emancipatie bleef echter steken in de formele erkenning van gelijke rechten. Maar formele erkenning van gelijkheid stelt in de praktijk niets voor in een maatschappij die gekenmerkt wordt door klasstegenstellingen en door arbeidsdeling tussen de sexen, waarbij de reproductieve, verzorgende taken op de schouders van de vrouw terecht kwamen. Het maakte ook geen einde aan de in de kapitalistische-patriarchale verhoudingen besloten onderdrukking.

De socialistische, kommunistische en feministische beweging in die tijd kwam er niet toe de wortels van de onderdrukking van vrouwen, de arbeidsdeling tussen de sexen, de bepaaldheid van de positie van vrouwen door haar taak in het gezin en de hele cultuur daaromheen, ter discussie te stellen.

De feministen waren trots op het behaalde, maar kwamen niet verder, en

bereikten zodoende maar erg weinig vrouwen.

En zo bleef het dan voorbehouden aan de konservatieven en de fascistie om in te spelen op de frustraties, die door de emancipatie niet waren opgeheven. De emancipatie bood geen werkelijk alternatief voor de keuken en de kinderen, zodat vrouwen alle redenen hadden zich vast te klampen aan haar traditionele rol. De fascistie handhaafden met alle kracht de onderdrukkende structuren, waarbinnen de vrouwen zaten opgesloten en verstikten iedere aanzet om daar iets aan te veranderen, maar tegelijk slaagden zij erin het gros van de vrouwen ervan te overtuigen dat hun tot dan toe zo onzichtbare werk binnen het gezin een onmisbare plaats innam binnen de harmonie van de Volksgemeenschap.

Natuurlijk hebben ook vrouwen in *het verzet* meegewerkt. (hoewel het weer de mannen waren die de leiding hadden in de verzetsbewegingen). Een opsomming van verzetsdaden van vrouwen: zelfmoord, uittreden of weigeren lid te worden van fascistische organisaties, de hitlergroet weigeren, niet meezingen, kritiek leveren, verordeningen liberaal toepassen, vervolgd/gevangenen helpen, openlijk protest, bevel niet opvolgen, fluistercampagne, liegen, skepsis, affiesjes bekladden, sabotage, vervalsen van papieren, groepsvorming, naar verboden radiozenders luisteren, hoogverraad, onderduikers helpen, staken en moordaanslagen plegen. Het waren vooral vrouwen uit linkse en vakbondskringen die aan het verzet deelnamen. En verder moet gezegd worden dat

vrouwen wel bijgedragen hebben aan de continuering van het fascisme, maar in veel mindere mate aan de opkomst ervan.

Ná de fascistiese overheersing bleef de norm van de vrouw als huisvrouw en moeder bestaan, maar nu uit godsdienstige motieven. Het krijgen van kinderen was er niet meer op gericht een raszuiver Volk te creëren, maar een dienst aan God. En ook nu nog leven we in een klassemaatschappij waarin de ongelijkwaardigheid tussen de sexen vastligt in de maatschappelijke structuur.

In deze tijd van economische recessie, zie je racisme en sexismen steeds sterker worden. De werkloosheid zou volgens veel mensen opgelost zijn als de buitenlanders het land uitgezet zouden worden en de vrouwen weer terug naar keukens en moederschap verwezen zouden worden. Alsof niet het kapitalistische systeem, maar vrouwen en buitenlanders de schuld hebben van de werkloosheid. Ten aanzien van buitenlanders zijn alle anti-facisten het terecht over eens dat dat een drogredenering is. Maar t.a.v. vrouwen ligt dat anders. Van uiterst rechts tot en met delen van de sociaal-democratie komen er allerlei voorstellen om vrouwen weer in haar traditionele rol terug te dringen als oplossing voor het werkgelegenheidsprobleem en als bezuinigingsmaatregel (bijv. het plan van Van der Doef). Recht op betaalde arbeid voor vrouwen buitenshuis wordt in de praktijk niet meer erkend. Zo wordt de arbeidsdeling van mannen als kostwinner en vrouwen als huisvrouw en moeder - door de

vrouwenbeweging nu juist enigszins aangetast - juist weer bevestigd. Het gezin wordt weer tot hoeksteen van de samenleving gebombardeerd, met alle gevolgen voor de vrouw vandien (opvangen van andere bezuinigingsmaatregelen door het moeten verzorgen van zieke familieleden, bejaarden e.d.).

Deze sexistiese oplossingen voor de economische crisis vinden onder brede lagen van de bevolking weerklank. Ze worden, net als racistiese vooroordelen, door fascistiese groeperingen nu, uitgebuit voor hun ideologie, waarbij hoort een herstel van raszuiverheid en patriarchale machtsverhoudingen in het gezin en de maatschappij.

Dit sexismen wordt door vele anti-facisten niet herkend. Juist daarom is het belangrijker er binnen de linkse (anti-facistiese) beweging aandacht aan te schenken, net zo goed als het belangrijk is dat binnen de vrouwenbeweging te doen.

In tegenstelling tot de dertiger jaren is er nu wel een vrouwenbeweging die aandacht schenkt aan de wortels van de vrouwenonderdrukking, de arbeidsdeling tussen de sexen. Maar het zou belangrijk zijn dat de vrouwenbeweging van nu op zoek gaat naar een strategie die aansluit bij grote groepen vrouwen, die zich nu (nog) niet aangetrokken voelen tot de eisen van de vrouwenbeweging. Want wanneer het patriarchaat uitgehold zou zijn, zou het fascisme minder kans van slagen hebben. Linkse groepen zouden uit eerder gemaakte fouten moeten leren dat voor het streven naar een democratische samenleving de inzet van vrouwen nodig is. Daarom moet ze aansluiten bij de strijd van vrouwen tegen haar onderdrukking, voor een doorbreking van de bestaande machtsverhoudingen.

8 MAART INTERNATIONALE VROUWENDAG

AMSTERDAM

Overdag zijn er in de hele stad vrouwen actief. Nadere informatie bij: Vrouwen tegen verkrachting, tel.: 020 - 247644. 's Avonds is er een gemeenschappelijk programma met om 19.30 uur een fakkeloptocht vanaf de Westermarkt (naar de Hoeksteen).

In de Hoeksteen vanaf 20.30 uur een programma met muziek, inleiding en verslag van de acties van die dag en om 21.15 uur een forum van seksisme, racisme en fascisme onder voorzitterschap van Marjan Sax. Vanaf 22.30 feest met twee vrouwenbands. Nadere informatie: tel.: 020 - 252066.

DORDRECHT

In Dordrecht een programma in het Vrouwenhuis Brood en Rozen, Gravenstraat 22.

Om 14.00 uur en om 18.30 uur draait de dia-serie 'Vrouwen, fascisme, anti-feminisme'.

Verder is de bar open, Om 20.30 uur treedt het Amsterdams Vrouwentheater op met het toneelstuk *Onvoltooid verleden*, daarna discussie over het thema vrouwen en fascisme.

NAAR BED MET DE VEERTIG-URIGE WERKWEEK

Binnen de vrouwenbeweging wordt steeds vaker de vraag gesteld of we niet slechts de verschijningsvormen van vrouwenonderdrukking hebben bestreden, arbeidsmogelijkheden van getrouwde vrouwen en de gelijkstelling van samenwonen aan het huwelijk. Met andere woorden of we ons niet te veel met de symptomen van het kwaad hebben bezig gehouden in plaats van met de wortels. Dit besef heeft geleid tot een verschuiving van de discussie over de vorm van heteroseksuele relatie zelf. Met andere woorden over de norm van heteroseksualiteit. Het voorlopig hoogtepunt in deze ontwikkeling vormt de publikatie van een artikel van Adrienne Rich onder de titel *Gedwongen heteroseksualiteit en het lesbies bestaan in 'Socialisties-Feministische Teksten'* nummer 6.

Adrienne Rich stelt in haar artikel hoe heteroseksualiteit tot stand komt, hoe dat maatschappelijk verankerd is, in welke mate daarbij (de dreiging van) dwang gebruikt wordt. Zij roept op tot een discussie over het instituut heteroseksualiteit.

Onze maatschappij is op heteroseksualiteit gebaseerd. De arbeidsdeling en de verdeling van (karakter-)eigenschappen tussen vrouwen en mannen kan niet zonder: zou men massaal homoseksueel worden, dan liep er heel wat in de war. Mannen kunnen alleen maar een veertigjarige werkweek hebben bij de gratie van het feit dat vrouwen voor hun verzorging en nakomelingen werken. Vrouwen kunnen al hun tijd aan het huishouden en het gezin besteden, omdat mannen voor het (gezins-)inkomen en het besturen van de wereld zorgen. De karaktereigenschappen van vrouwen vullen die van mannen aan en omgekeerd: haar emotionaliteit compenseert zijn rationaliteit; hij neemt besluiten omdat zij geen verantwoordelijkheid kan dragen; zij is zo chaoties dus bedrijft alleen hij wetenschap; hij werkt in een harde wereld en zij maakt hun wereldje mooi. En waag het niet die afbakeningen te overschrijden want dan geldt: rationele vrouwen zijn manwijven en huilende mannen verwijfd.

In een artikel in de *Socialisties-Feministische Teksten* nummer 2 geeft *Linda Gordon* een voorbeeld van de kramp-

achtigheid van dergelijke taboes. Zij citeert de Franse filosoof Lévi-Strauss: "... een man van ongeveer dertig jaar: vuil, slecht gevoed, triest en eenzaam. Toen de man gevraagd werd wat er met hem aan de hand was, kwam het antwoord als een schok: helemaal niets, hij was alleen maar niet getrouwd. En het is waar, in een maatschappij waar mannen en vrouwen het werk systematies delen en waar alleen het huwelijk de man in staat stelt van de resultaten van het werk van de vrouw te profiteren, inclusief ontluizing, lichaamsschilderingen en onderhoud van het kapsel evenals groenten en gekookt voedsel is een alleenstaande werkelijk slechts een half mens".

Vragen

De konstatering dat er zoiets is als 'het instituut heteroseksualiteit' roept een heleboel vragen op. Wat voor vormen heeft de *hetero-norm* in de loop van de eeuwen aangenomen? Wat betekent dat voor de relaties tussen vrouwen? Wordt een homoseksuele relatie daarom als een aantasting van de maatschappelijke orde gezien? Is een relatie tussen twee homoseksuele mensen die keurig een traditioneel rollenpatroon volgen (waarbij de één geld verdient en de ander de huishouding doet) niet even heteroseksueel van karakter? In hoeverre worden we in ons leven (werk, studie, relaties, woonvormen, gedrag en karakter) bepaald door die hetero-norm?

Rond deze vragen ontspan zich op een onlangs gehouden landelijke PSP-vrouwen scholingsdag een intensieve discussie. Een deel van deze discussie is in dit artikel verwerkt.

Het begrip 'de norm van heteroseksualiteit' betekent een vooruitgang ten opzichte van de term 'patriarchaat'. Bij dit nieuwe begrip moet de dwang waarover Adrienne Rich spreekt breed opgevat worden, variërend van maatschappelijke beïnvloeding tot regelrecht geestelijk of lichamelijk geweld.

Met het begrip 'patriarchaat' worden zoveel verschillende maatschappijvormen benoemd dat het eerder verwarring zaait dan duidelijkheid schept. Daarnaast suggereert 'patriarchaat' een al te eenvoudige interpretatie van de maatschappijverhoudingen: alsof alle mannen hun kracht door de eeuwen heen aan niets anders besteed hebben dan aan het onderdrukken van vrouwen en alsof die vrouwen zich daar alleen maar slachtofferig bij hebben neergelegd.

De term 'institutionele heteroseksualiteit' is meer bewogen: de vormen ervan en de mate van dwang zijn immers veranderlijk en ook is niet in ieder tijdsbestek het taboe op homoseksualiteit even onwrikbaar. Bovendien wordt de simpele tweedeling van schuldige-slachtoffer genuanceerder. Het belang dat vrouwen hebben bij het aksepteren van

de machtsverhoudingen wordt zichtbaarder. Bestrijding van het instituut heteroseksualiteit betekent een aantasting van de machtsverhoudingen die de relaties tussen vrouwen en mannen bepalen. Je zult de structuren van de maatschappij zelf moeten veranderen, wat alleen maar kan wanneer je een behoorlijke tegenmacht vormt en weet wat je aan moet pakken. Daar ontbrak het de vrouwen vroeger nogal aan en hun verzet uitte zich vaak minder opzienbarend: echtelijke twisten, niet trouwen, vriendschappen met elkaar aangaan of voor hun eigen onderhoud zorgen. Het aksepteren van mannelijke macht op allerlei nivo's bood en biedt daarentegen een stabiele wereld waarin liefde en geborgenheid geboden worden. Op 'mannen-voorwaarden', weliswaar.

De bescherming is, als puntje bij paaltje komt, maar relatief: de dreiging van *dwang* en de *agressie* zijn onderhands altijd aanwezig. Bij iedere dwaling van het rechte pad - wanneer de vrouw of een groep vrouwen zich niet-traditioneel of homoseksueel gedraagt, worden die zichtbaar. De dwang wordt heel verschillend geuit: door zo'n vrouw te negeren, belachelijk te maken, af te zonderen, haar goedkeuring te onthouden of te kriminaliseren. Maar ook door lichamelijk machtsvertoon: seksueel geweld in al z'n vormen.

Een mooi voorbeeld daarvan mocht ik meemaken toen ik laatst met een vriendin van een vrouwenfeest naar huis liep. Twee mannen in een auto voelden zich verplicht ons uiterlijk te bekomentariëren. Toen ik in de plaats van vriendelijk te lachen een symbolische trap tegen hun voertuig gaf stopten ze onmiddellijk en maakten aanstalten 'ons even in elkaar te slaan'. Wie zei daar dat opmerkingen op straat komplimenteus bedoeld zijn?

Relaties

Gekoppeld aan de norm van heteroseksualiteit is de *monogamie* voor vrouwen: je hebt een alomvattende relatie met één man. Die man staat voorop en na een hele tijd niets komen er wat vriendinnen en vrienden. Een derde persoon zou immers, wanneer die te dichtbij komt, een bedreiging van de oorspronkelijke relatie kunnen betekenen doordat je je daarbinnen dan wat onafhankelijker durft op te stellen. Je weet immers dat je door een derde gesteund wordt. Het risico dat je door een meer kritische houding tegenover nummer één aan te nemen achterblijft neemt af. In zo'n situatie hoef je dus veel minder te slikken.

Om de eksklusieve paar-relatie te waarborgen is het dus noodzakelijk vrouwen maatschappelijk en emotioneel te isoleren zodat heel hun gevoel in hun mannen geïnvesteerd wordt. Zo wordt het monopolie van mannen op vrouwen be-

schermd. (Uiteraard hoeven mannen zich niets aan de monogame moraal gellegen te laten liggen. Als ze het maar zouden vormen! - is er niets aan de hand. En desnoods kunnen zij met hun werk trouwen).

De eksklusiviteit van relaties wordt versterkt doordat vriendschap en seksualiteit zo sterk aan elkaar gekoppeld worden. In de ogen van veel mensen kunnen vriendschap en seksualiteit niet los van elkaar gezien worden en dat beïnvloedt ook andere relaties. Zodra je een man aardig vindt 'wil' je dus wat - denkt hij en het kost je hopen tijd om uit te leggen dat dat niet het geval is. Je houdt je in dat geval niet aan de code, wat je door middel van seksueel geladen opmerkingen (en soms door seksueel geweld: uiteenlopend van in het bed gepraat worden tot belaagd worden met handtastelijkheden of verkrachting) duidelijk gemaakt wordt.

Vrouwen kunnen seksueel gezien niets met elkaar (dat hadden ze gedacht) *dus* hoe kunnen ze dan een waardevolle vriendschap hebben?

Binnen een traditionele arbeidsdeling, waarbij vrouwen aan 'hun' huis vastgebakken zitten terwijl manlief de wereld intrekt, is het voor vrouwen ook veel moeilijker om vriendschappen aan te knopen. De melkboer komt tegenwoordig ook al niet meer langs, de keuze blijft beperkt tot de buurvrouw of tot de andere winkelende huisvrouwen. En die hebben allemaal haast om hun kroost uit school op te vangen met een kopje thee en om het eten om zes uur op tafel te hebben staan. Niet dat manlief nu per definitie zo'n bruisend bestaan leidt (de fabriek is ook niet alles), maar hij heeft wel meer mogelijkheden kontakten te leggen en samen met collega's te kankeren op de baas. Bovendien is thuis de dienst uit te kunnen maken een aardige compensatie voor de barstjes die zijn mannelijk ego overdag heeft opgelopen. Prettig voor de heren werkgevers dat hij zijn arbeidsleed niet op hen maar op zijn vrouw botviert. Wat zit de wereld toch mooi in elkaar. Of niet soms?

Werk

Natuurlijk zijn er in de afgelopen jaren veranderingen opgetreden. Veel meer vrouwen dan vroeger verzetten zich openlijk en gezamenlijk tegen een leven zoals hierboven beschreven. Maar hoe wezenlijk zijn de veranderingen? Hebben ze de kern van de 'institutionele heteroseksualiteit' aangetast?

Een aantal jaren geleden ontstond het fenomeen van de vrouw die, gelukkig getrouwd maar nu 'uit de luiers', ook wel eens wat anders wilde: betaald werk.

De kinderen moesten toch echter wel verzorgd blijven worden en het huishouden mocht er niet onder lijden. De hele zaak aan de buurvrouw overdoen

kon niet: die zat overigens met hetzelfde probleem. Kresjes en andere kollektieve voorzieningen waren er nog altijd niet voldoende. Zo kwam het dat de part-time baan opgang deed: een prachtige oplossing waarbij je alles met elkaar kon combineren.

Ook voor de werkgevers was het een uitkomst, dus die maakten weinig bezwaar. Zeker niet toen zij subsidie van de overheid kregen. De werkgevers sloegen een handjevol vliegen in één klap: part-timers zijn niet zo duur als de bedrijven het vaak doen voorkomen, juist omdat ze vaak extra hard werken en weinig aan sociale lasten kosten. Bovendien kunnen ze makkelijk op piek-uren worden ingezet en sparen dus een full-timer uit en ze kunnen makkelijk ontslagen worden. Ze zijn vaak geen lid van een vakbond en ze zijn, door weinig ervaring in het arbeidsproces en hun vrouwelijke opvoeding, heel gezeggelijke werkneemsters.

De overheid maakte in het kader van haar 'emancipatie-streven' lustig reclame voor part-timebanen. Dat doet ze nog: de helft van het beruchte *banenplan* van Den Uyl bestaat uit deeltijdbanen (30.000), vooral bestemd voor jongeren en vrouwen. De ondernemers kunnen zich dus op de borst slaan voor hun vrouwvriendelijkheid.

Het terechte wantrouwen in de vrouwenbeweging bij zoveel lippendienst aan feministische ideeën sloeg om in een afwijzing, toen duidelijk werd hoe de verdeling van parttime werk uitpakte. Bijna uitsluitend in de lagere functies en in de 'vrouwelijke' sectoren (onderwijs, maatschappelijk werk en administratief werk) werden deeltijdbanen geschapen, en ze werden nauwelijks door mannen bezet. Op den duur zou dat kunnen betekenen dat er een verbreding van de laagste regionen in de arbeidshierarchie ontstaat, en een versmalling van de bovenste. Een wanstaltig breed uitgedijde pyramide, met onderin de vrouwen op de rotbaantjes en bovenin de mannen die de lakens uitdelen. In een artikel in *Bevrijding* (15 okt. '80) heb ik berekend hoe een en ander bij overheidsfuncties uitpakte. Tussen '76 en '80 steeg het aantal deeltijdbanen (vnl. in de lage funktiegroepen) met 3118, waarvan er 16 door mannen bezet werden. De toename van full-time banen bedroeg 5984, waarvan er 457 voor vrouwen waren en slechts 12 voor vrouwen in hoge functies.

Er zijn twee wezenlijke bezwaren tegen deeltijdarbeid. Het eerste is dat daarmee de 40-urige werkweek intact blijft. Met een deeltijdbaan verdien je een deeltijdloon, en dat is zelden genoeg voor een zelfstandig onderhoud. Dat betekent dat het een *aanvullend* inkomen geeft (drie maal raden wie het hoofdkomen verdient) en dus bijna automatisch 'vrouwenwerk' wordt. Vrouwen blijven daarmee afhankelijk van een loontrekkende echtgenoot of vriend, en blijven de verantwoordelijkheid voor het huishouden en de kinderen houden. De heteronorm blijft recht overeind: alleen een 5-urige werkdag voor iedereen zou die (op het gebied van arbeid) kunnen doorbreken. Pas dan is immers een verdeling van alle arbeid - betaald en onbetaald - mogelijk.

Schijnoplossing

Het tweede bezwaar is dat met de in-

voering van deeltijdbanen de eis tot arbeidstijdverkorting (de 5-urige werkdag) ontkracht wordt. Vrouwen krijgen een schijnoplossing aangeboden en worden niet werkelijk onafhankelijk van mannen, maar hun mond wordt gesnoerd doordat men trots wijst naar de belangstelling voor deeltijdbanen. De individuele vrouw die een deeltijdbaan heeft is allang blij, en voelt zich niet meer genoodzaakt aan de bel te trekken. Ze heeft nu echter wel haar eigen arbeidstijdverkorting (atv) betaald door met een half loon genoeg te nemen. Ook vanuit vakbondskringen wordt hier steeds meer op gewezen. Zij signaleren tevens het gevaar dat vooral werk dat eigenlijk te zwaar is om het een hele week vol te houden of te veel is voor 40 uur (onderwijs, maatschappelijk werk, middelhoge beleidsfuncties, zware industrie) in deeltijdbanen wordt opgedeeld. Wat je dan officieel in twintig of dertig uur moet doen, blijkt dan in de praktijk vervolgens makkelijk de veertig uur vol te maken zonder dat daar een volledig loon tegenover staat. De strijd om de kwaliteit van de arbeid en om betere arbeidsvoorwaarden schiet er zodoende bij in.

De eis tot verdeling van al het werk is gerechtvaardigd, zeker in een tijd dat de groep die betaald werk verricht steeds kleiner wordt door de crisis in de kapitalistische economie. Door de werkgevers wordt in de discussie over atv altijd weer gesteld dat de werknemers die zelf zullen moeten betalen - welnu, dat gebeurt op deze manier. Naarmate meer mensen een deeltijdloon hebben, zullen de lonen van de full-timers eerder worden verlaagd dan dat die van de part-timers worden verhoogd, wanneer atv ooit ingevoerd mocht worden. Mensen worden dan dus nog steeds verplicht uit financiële overwegingen een 'economische eenheid' te vormen. Samen is goedkoper dan alletwee alleen.

Daarmee doorbreek je, met veel goede wil, wellicht de heteronorm, maar niet de gedwongen paarrelaties. Daarvoor is ook individualisering van inkomens en uitkeringen noodzakelijk. Pas wanneer mensen als autonoom individu kunnen opgroeien en leven, en van daaruit keuzes kunnen maken, gloort een feministische utopie in het verschiep.

Waarom werk?

In dit verhaal wordt de prioriteit bij het doorbreken van de heteronorm bij de herverdeling van werkgelegd. Op het eerste gezicht lijkt het verband tussen heteroseksualiteit en betaalde arbeid een grote stap: wat heeft met wie ik in bed lig te maken met de 40-urige werkweek? Zodra je heteroseksualiteit niet meer opvat als een seksuele variant of als iets tussen twee mensen, maar als richtinggevend principe in de maatschappij, *alles*.

Juist in de opvoeding speelt de heteronorm een grote rol. Niet zozeer doordat een kind alleen door ma wordt opgevoed, maar vooral doordat meiden opgroeien met het idee dat ze niet echt hoeven te werken. Ze kunnen altijd nog trouwen, en daarmee lijkt hun toekomst verzekerd. Onderwijzers bijvoorbeeld zijn mede daardoor zo koelant bij de beoordeling van de prestaties van meiden. Het geeft niet zo als Marie 't niet begrijpt, als haar werk maar netjes is. Marie krijgt een acht voor de moeite,

begrijpt later niet waarom school opeens zo moeilijk wordt en haakt af. Jan wordt ondertussen steeds aangespoord z'n best te doen en werk te maken van het leren. Hij moet later toch voor z'n gezin kunnen zorgen, en dus een goed pakket kiezen en een beroep zoeken waar toekomst in zit. Hij leert zodoende moeilijkheden te overwinnen en z'n zelfvertrouwen wordt gestimuleerd. Het hele toekomstperspectief van meiden zal drasties veranderen wanneer ze weten dat ze later voor hun eigen onderhoud zullen moeten zorgen. De school wordt daardoor minder vrijblijvend en ze leren meer door te zetten. Jongens zullen op die manier hopelijk tot een andere opvatting over meiden gedwongen worden; meiden zullen zich wellicht anders gaan gedragen en zelfstandiger hun keuzes bepalen.

Opvoeding en onderwijs spelen dus een belangrijke rol, maar een voorwaarde voor verandering ligt in de maatschappelijke positie van vrouwen - om die te verbeteren is de herverdeling van werk en individualisering van inkomens en uitkeringen noodzakelijk. Dat betekent nogal wat: veel mensen stellen dat om dat te bereiken de huidige economische verhoudingen op de helling zullen moeten, omdat het kapitalisme te veel op het gezin steunt en nooit zoveel mensen in een winstgevende economie zal kunnen opnemen, omdat er binnen het huidige systeem niet voldoende werk voor iedereen is. Geld om atv en kollektieve voorzieningen te betalen is er dan helemaal niet meer. Toch zal atv afgedwongen moeten worden. Juist nu, in een periode dat steeds meer vrouwen ontslagen worden en de werkloosheid gigantiese afmetingen aanneemt. De bezuinigingspolitiek dwingt vrouwen terug naar huis, waar ze slechts moeizaam met vrijwilligerswerk weer uitkomen. Dan mogen ze op die manier de bezuinigingen op scholen, in ziekenhuizen en bij het maatschappelijk werk opvangen. Sommige instellingen draaien nu al voornamelijk op vrijwilligers: er zijn een of twee betaalde functies (voor mannen), en de vrouwen moeten zelfs solliciteren om gratis werk te mogen doen. Zo hoog is de nood gestegen.

Andere vrouwen vangen de bezuinigingspolitiek thuis op, door met nog meer overleg de eindjes aan elkaar te knopen en de halve stad af te lopen voor goedkope koffie, of door thuiswerk te doen: slecht betaald zwart werk, dat zich aan de invloed van de vakbonden onttrekt. Ze maken onze strijdbare buttons, naaien kleren in elkaar (waarbij ze zelf de machine en de elektriciteit betalen), of zitten achter een komputer-terminal. En niemand hoeft zich meer druk te maken over kinderopvang of arbeidstijden; de ondernemers sparen bedrijfsinvesteringen (gebouw, energie, voorzieningen) uit en lappen arbeidsvoorwaarden en sociale premies aan hun laars.

Voor wat betreft het betaalde werk doet de overheid geen duif maar een waardeloze knoop in het zakje. De wet gelijke behandeling (waar de rechts-religieuzen zich zo bezorgd over maken) heeft géén betrekking op uitkeringen of belastingstelsels. De invoering van de 3e EEG-richtlijn (gelijke behandeling voor vrouwen en mannen op het gebied van de sociale zekerheid) ligt voorlopig niet in het verschiep. Zo'n wet wordt dus een farce, omdat de omstandigheden

van vrouwen en mannen niet gelijk zijn. Recht op werk is daarbij een eerste vereiste. Maar voorlopig worden vrouwen alleen maar ontslagen. Zelfs de FNV voert - naar aanhoudende geruchten verluiden - het kostwinnersprincipe weer in: niet-kostwinners worden bij de bond zelf niet aangenomen.

Toch is diezelfde FNV een potentiële strijdmakker wanneer wij atv willen bevechten. De eis voor verkorting van de arbeidsdag werd tot nu toe voornamelijk door groepen die buiten de vakbonden staan verwoord (jongeren, vrouwen en werklozen), maar gaandeweg realiseert men zich ook daarbinnen - met een schuin oog naar het ledenverlies - dat atv een oplossing biedt voor de huidige problemen. Of ze bereid zijn de kapitalistische verhoudingen in die strijd te laten sneuvelen is een tweede, hoewel het toenemende protest tegen de bezuinigingen een radikalere politiek van de vakbonden in de toekomst mogelijk maakt. Degenen die zich verzetten tegen de werkloosheid hebben nu de mogelijkheid om te laten zien dat ze solidair zijn met de vrouwenbeweging, door onze kritiek op het arbeidsbestel te ondersteunen. De organisatie van het arbeidssysteem, de kwaliteit van de arbeid en de zeggenschap daarover zijn essentiële punten in die discussie.

Ook strijders tegen kernenergie en bewapening staan mogelijk aan onze kant. Ze verzetten zich tegen het ondergeschikt maken van de democratie en de menselijkheid aan winstmaken, disciplineren en militariseren. Zaken die ook in de vrouwenbeweging aan de orde gesteld worden. Jammer genoeg wordt het verband tussen opgeklopte mannelijkheid en militariseren, tussen bewapenings- en seksueel geweld alleen maar gesuggereerd. Dat is nog niet voldoende uitgewerkt om beide bewegingen met elkaar te verbinden.

Wat dat betreft speelt onze strijd zich voorlopig op zeer vele fronten af, en zal ze zelfs wanneer atv eventueel gerealiseerd is niet afgelopen zijn. Daarmee zijn immers nog de verdeling van huishoudelijke arbeid, de strijd om politieke macht, de verdeling van soorten werk, de zeggenschap over onze voortplanting en het seksueel geweld niet aangepakt. Allemaal onderdelen van de heteronorm. Maar arbeidstijdverkorting is een aardig begin.

•
vervolg van pagina 8

DEN HAAG

In de hofstad een programma van 16.00 tot 24.00 uur in de Katholieke Sociale Akademie, Helenastraat 15. 's Middags een foto-tentoonstelling, een open podium en films (o.a. 'Not a love story'). Kresj aanwezig. 's Avonds optredens van de Sirenes en Trevira 2000.

NIJMEGEN

Verschillende vrouwengroepen (waaronder de PSP-vrouwen) organiseren op 8 maart in het kader van de Internationale Vrouwendag in Nijmegen een programma met als thema 'Macht en geweld'. Om 17.00 uur vertrekt een demonstratie vanaf De Waag. Om 20.30 uur begint een feest (met film en muziek) in het Kolpingshuis. Nadere informatie: Anna tel.: 080 - 22 76 77.

diskussie

PSP EN GEWELD

BOOS

Met deze brief wil ik reageren op het stuk van het bestuurskollektief van de PSP-jg in de vorige Bevrijding (20/1/1982)

Ik heb me namelijk behoorlijk boos lopen maken over dat stuk.

In de eerste plaats word ik samen met allerlei anderen even op één hoop gebulldozerd als "de beweging". Daar heb ik geen zin in. Links aktievoerend Nederland bestaat uit allerlei groepen en groepjes, heel verschillend naar aktiedoelen en aktiemiddelen. Met sommige van die groepjes wil ik beslist niet geïdentificeerd worden.

Ten tweede: het verhaal van het bestuurskollektief over direkte aktie en sabotage rammelt aan allerlei kanten. Wat er vooral aan ontbreekt is de strategische doordachtheid. Wat wil je bereiken?

Een socialistische samenleving, met andere arbeidsverhoudingen, een andere inkomensverdeling, een schoon milieu, geen kernenergie, geen wapens, geen porno, enz, enz, enz? Wat ga je *dus* doen? Uitzoeken hoe dat het beste verwezenlijkt kan worden!

Ik ben daarin niet of nauwelijks principieel. Is direkte aktie of sabotage in een bepaalde situatie het geëigende middel, dan moet je dat vooral toepassen. Het enige waarin ik wel principieel ben is, dat de middelen die je gebruikt niet strijdig mogen zijn met je doelen. Bommen op de rails leggen om een munitietrein te stoppen, dat is gewoon dom.

Maar, is sabotage op dit moment, nu in onze samenleving het meest geëigende middel? Ik weet zeker van niet.

Terecht wijst het bestuurskollektief op de nadelen van kriminaliseren van linkse aktiegroepen. Maar: geef ze dan ook geen aanleiding je te kriminaliseren! Gebruik alleen geweld om jezelf lijfelijk te verdedigen. En dan nog: alleen als het niet anders kan.

Door alle harde akties verspelen we danig wat good-will bij grote delen van de Nederlandse bevolking. En die good-will heb je hier en nu gewoon nodig om je politieke doelstellingen te verwezenlijken. Het opbouwen van een socialistische samenleving kan trouwens helemaal niet buiten het enthousiasme van de bevolking om.

Maar zelfs puur praktisch geredeneerd: denk je nou echt, dat bommetjes op de rails meer uithalen dan 400.000 demonstranten in Amsterdam? (een wat vreemde vergelijking misschien, maar ik laat 'm toch staan). Hoe klein-burgerlijk die demonstranten er dan misschien ook uit mogen zien!

Dat harde aktie vaak voortkomt uit ervaringen met overheids geweld en 't geweld van rechtse knokploegen zie ik ook wel in. Toen er twee weken geleden voor mijn neus een trein op volle snelheid inreed op een anti-minutietreinblokkade (waarbij wonder boven wonder geen doden of gewonden

vielen), toen was ik ook bloedje-agressief.

Maar ik denk, dat we ons juist niet moeten laten intimideren; dat we ons niet moeten laten opjutten tot het gebruik van steeds meer geweld. Dat we ons niet in de terreur & geweld-hoek moeten laten drijven. Want in die hoek zijn we politiek volkomen uitgeschakeld.

Tenslotte: ik kan er naast zitten, maar: is die foto van die omgevallen elektriciteitsmast niet afkomstig van een neo-fascistische terreuraktie in Noord-Italië? (?) En diende dat destijds niet om linkse aktiegroepen in diskrediet te brengen bij de bevolking?

KEES DIJKMAN

GEEN PERSBERICHT

In nr 1 van Bevrijding stond een stuk van Bram van der Lek en John Hontelez over sabotage. Op een aantal punten wil ik ingaan.

Zij stellen dat een boycot van producten, stakingen etc sabotage zijn, zonder dat begrip overigens verder in te vullen. Sabotage is het daadwerkelijk onklaar maken van zaken die de huidige machthebbers in staat stellen de huidige rechtse orde te handhaven. Een staking beschouwen zij zeker niet als een middel waarmee ze hun macht verliezen (tenzij het een algemene staking tegen de huidige staatskliek wordt, maar dat zit er met de huidige bonden niet in, helaas).

De situatie is op dit moment dat Dodewaard, Almelo, etc. nog steeds draaien terwijl grote delen van de bevolking tegen atoomenergie zijn. De talrijke demo's, blokkades ten spijt. De laatste keer in Dodewaard kon je vergast worden en door stillen in elkaar geramd. Zulke confrontaties leveren niet veel op. Je zult naar andere wegen moeten zoeken om het atoomprogramma voorgoed uit te schakelen. Willie Wortel veroorzaakt kortsluiting zonder dat de Anti Kernenergie Beweging berichten aan de pers stuurt van dat ze het daar niet mee eens zijn. In Frankrijk wordt de Super Phenix bij Malville beschoten met raketten. De plaatselijke AKB stuurt een persbericht waarin wordt gekonstateerd dat dat kring beschoten is en daarmee klaar. Wat lees je erover in de gevestigde pers? Niks, als dan de linkse bladen dan ook verdommen om het bericht op te nemen, dan wordt het inderdaad niet moeilijk om te raden wat de Telegraaf etc. ervan zullen maken. Bevrijding en andere bladen doen er dus wel goed aan die berichten op te nemen. (overigens heb ik van Willie Wortel nog geen persbericht in Bevrijding gezien dus...) Die openbaarheid is ook maar betrekkelijk, prikaksies worden niet aangekondigd en zijn er op gericht het bedrijf

DE NIEUWE VROUW LIGT LESBIES DWARS

Enige tijd geleden hoorden we iemand vertellen over een niet aanwezige derde: die kan zo lesbies dwars liggen. En dat had niet te maken met de mogelijke voorkeur van die vrouw voor een bedgenote. Lesbies dwars liggen heeft te maken met waarneembaar onafhankelijk gedrag.

Als we in de parlementaire geschiedenis van de PSP kijken, kunnen we er ons wel iets bij voorstellen.

Over het voormalig PSP-raadslid in Amsterdam, Saar Boerlage, schreef Roel van Duyn vanuit een hallucinaire situatie in Panies Dagboek: "Op dat moment zag ik het borstbeeld van Juliana aan de wand achter B & W van gelaatsuitdrukking verspringen tot een prachtig beeld van Saar Boerlage... tegelijkertijd zagen wij allemaal op dezelfde plaats het beeld van Saar Boerlage oplichten, flonkerend met haar ogen. De wethouders stoven uiteen. Het was alsof er middenin de hel met sissend en fluitend geweld een engel neergedaald was. Saar Boerlage hief met een hemels gebaar haar rechterhand op en knipte met haar vingers dat het klonk als de opzweepende ritmiek van de kastagnettes..."

Wat in de hallucinatie van Van Duyn een ontzagwekkende verschijning was, is in feite een onverschrokken vrouw, die op haar eigen standpunten bleef staan. Ondanks pogingen tot intimidatie.

Een vrouw die kennelijk niet gehinderd werd door de gedachte wat ze van haar zouden vinden. Lesbies gedrag kun je zien wanneer een vrouw de angst heeft overwonnen om vanuit mannenogen gezien, niet aardig gevonden te worden. De rustige zekerheid op je eigen manier te kunnen functioneren en toch geaksepteed te worden, al is het maar door een beperkt aantal mensen. Je onttrekken aan het normenstelsel van wat "vrouwelijk" en "mannelijk" gedrag gevonden wordt. Dat is "lesbies" gedrag. In houding en gedrag een afwijzing uitdrukken van de traditioneel heersende cultuur volgens welke vrouwen moeten beantwoorden aan het beeld dat mannen van haar gemaakt hebben en zoals mannen haar graag schijnen te zien. En je onttrekken aan de "normale" door patriarchale normen gedomineerde manier van leven, is je onttrekken aan en je verzetten tegen de heteroseksuele moraal. In die zin lagen bovengenoemde vrouwen "lesbies" dwars, wat

ik heb niets tegen mannen, maar...

verder niets zegt over de seksuele voorkeur. In deze betekenis beoelde Adrienne Rich naar wij aannemen ook het afwijzen van de gedwongen heteroseksualiteit en het kiezen voor een "lesbiese" manier van leven (artikel in Soc.-Fem. teksten, nr. 6).

Wat we dan nu "lesbies" noemen, is misschien ook door Alexandra Kollontaj bedoeld toen ze schreef over de onafhankelijke vrouwen, die ze de benaming "de nieuwe vrouw" meegaf. In haar boek "De nieuwe vrouw" (onlangs in vertaling uitgegeven bij Pegasus) beschrijft ze vrouwen met een zelfbewuste, onafhankelijke opstelling, met name in het werk. Verder is bij haar geen sprake van andere erotische relaties dan die tussen vrouwen en mannen, voor zover die niet teveel energie en tijd van vrouwen zou vragen. Voorlopig zag Kollontaj alleen ruimte voor "speelse liefde" of "erotische vriendschap" als ontspanning naast drukke maatschappijveranderende bezigheden buitenshuis van vrouwen.

Van oudsher kennen we het begrip "lesbies" uitsluitend voor seksuele relaties tussen vrouwen. In de nieuwe betekenis ligt het aksent op zelfbewust gedrag. Maar net als de benaming "Dolle Mina" na enig tijd werd gehanteerd voor alle opstandige, "tegendraadse" vrouwen, zo kan de aanduiding "lesbies" al gauw als scheldwoord ingeburgerd raken. We zullen die aanduiding niet moeten overlaten aan mensen die daarmee haar angsten en vooroordelen tot uitdrukking proberen te brengen. De termen "lesbies" gedrag en "lesbies dwarsliggen" kunnen we zelf hanteren en van toepassing verklaren in situaties waarin vrouwen de moed (en de mogelijkheid) hebben zich te onttrekken aan bestaande normen en zich zelfbewust, "lesbies" gedragen.

TITIA BOS
TITIA VAN LEEUWEN

PROVINCIE '82

WEL VERDELEN MAAR NIET HEERSEN

Het gros van de PSP dat geïnteresseerd is in provinciale politiek, noemt daarbij de ruimtelijke ordening als het punt dat de meeste belangstelling heeft. Wat is er dan zo leuk aan die ruimtelijke ordening? Of, is ruimtelijke ordening eigenlijk wel zo leuk? Een Amsterdams gemeenteraadslid antwoordde op een vraag of er bij de bespreking in de Amsterdamse Commissie voor Ruimtelijke Ordening van een nieuwe bouwlocatie in en rond het IJmeer gesproken is over al dat gif dat daar in de grond zit: "Eh, nee, die ('gifkwestie') is toen nauwelijks aan de orde geweest. We hielden ons bezig met de ruimtelijke ordening. Het milieuvlak, daar weet ik weinig van".

Leuk dus, die ruimtelijke ordening. Zelfs zo leuk dat het, zoals in dit geval, als een zelfstandige activiteit wordt gezien, los van zaken waarover het óók zou moeten gaan. De provincie is bij uitstek het overheidsniveau waar de verdeling van de ruimte wordt vastgelegd.

De vraag luidt: Is die ruimtelijke ordening een zelfstandige activiteit of een afgeleide, volgend op ontwikkelingen die elders bepaald worden?

Ruimte-claims

De ruimtelijke ordening wordt vaak opgevat als een technische kwestie, gebaseerd op grafieken die economische ontwikkelingen aangeven, statistieken van de bevolkingssamenstelling en verschillende behoefteramingen op het gebied van voorzieningen (scholen, winkels, horeca, recreatie, cultuur enz.)

In dit artikel wordt het aksent gelegd op alleen de ruimteverdeling. Waar wordt gewoond, gewerkt, gerekreëerd, waar wordt wel gebouwd en waar niet, waarom lopen de zaken zoals ze lopen, wie beslist dat en wat zijn de gevolgen van een en ander?

De verdeling van de ruimte leverde vroeger op zich niet zoveel problemen op. Iedereen deed ergens wel wat, vaak op een zelfde plaats heel verschillende dingen en men paste zich daarbij aan aan natuurlijke gegevenheden zoals de bodemgesteldheid en bijvoorbeeld de ligging ten opzichte van water (handel, vervoer). Langzamerhand ging men daarbij de natuurlijke gegevenheden op zich weer aanpassen aan eigen behoeften (het aanleggen van dijken, inpoldering e.d.). Het gebruik in samenhang met natuurlijke gesteldheid gaf een bepaalde ordening in het landschap, die zich in die onderlinge wisselwerking steeds verder ontwikkelde. Er groeide een gedifferentieerd patroon in bebouwde en onbebouwde delen, dat in elke regio of streek weer een eigen karakter kende, afhankelijk van de daar heersende natuurlijke condities en maatschappelijke ontwikkelingen. Dit schijnbaar harmonieuze beeld was

wel onderhevig aan de macht van de sterksten. Wie meer macht had, had meer ruimte in de zin van grondoppervlak en ook een voordeliger ligging (bijv. op de betere gronden voor wat betreft de landbouw of goed bereikbaar voor wat betreft de handel). De eerste conflicten in het ruimtegebrek deden zich voor in de stedelijke concentraties. De eerste wetten die iets met ruimtelijke ordening te maken hadden waren dan ook gericht op de rooilijnen/bewoningsgrenzen in de stedelijke omgevingen.

Maar in de loop der jaren, en met name in de laatste decennia, kwam er steeds meer onderscheid in de verschillende maatschappelijke activiteiten als wonen, werken, verkeer, recreatie. Naast dat zij zich steeds minder onderling lieten verenigen en ruimtelijk van elkaar gescheiden werden, ontwikkelden ze zich ook steeds minder in samenhang met de natuurlijke gegevenheden en konden steeds meer daarover gaan domineren. Ook een niet-stedelijke functie als de landbouw ging in intensiteit van het ruimtegebruik en in invloed steeds meer domineren over de natuurlijke gesteldheid. De maatschappelijke activiteiten gingen zich als het ware als 'tegenoverstaand' aan de 'natuur' ontwikkelen, waarbij zij ook nog eens onderling ten aanzien van de verdeling van de ruimte in conflict kwamen. De 'natuur' leek zich hier als een apart gebruik te gaan onderscheiden en de daaraan verbonden belangenorganisaties kwamen net als de aan de andere activiteiten verbonden belangengroepen met eigen ruimte-claims. Naast woongebieden,

landbouwgebieden, winkelcentra, industriegebieden, recreatiegebieden en dergelijke, kwamen ook 'natuurgebieden' in de vorm van reservaten apart te staan.

Het gebruik van de ruimte werd met het toenemen van de verschillende ruimte-claims steeds meer een conflict om de ruimte, waarbij de onderlinge machtsverhoudingen sterk konden verschillen. (zo moet bijvoorbeeld de landbouw steeds weer gronden afstaan aan stedelijke ontwikkelingen)

Met het domineren van deze verschillende activiteiten verdwijnt de oude samenhang in het landschap, die gegroeid was als gevolg van de onderlinge afstemming van maatschappelijke ontwikkelingen en plaatselijke natuurlijke gesteldheden. Schaalvergroting en nivellering zijn de termen die daarvoor doorgaans worden gebruikt. Het landschap "ijlt na" op de maatschappelijke ontwikkelingen en de wegen naar een nieuwe onderlinge afstemming zijn nog niet gevonden.

Rol van de overheid

Gekonfronteerd met toenemende claims op ruimte, de conflicten daarover en de machtsverhoudingen daarachter, was zo in de jaren zestig het moment daar, dat de overheid zich intensief met die conflicten ging bemoeien. Er kwam een Wet op de Ruimtelijke Ordening waarin het 'regelen van conflicten' procedureel werd vastgelegd. Met name de provinciale overheid heeft daarbij een centrale rol gekregen. Het aksent van het provinciaal ruimtelijke orderingsbeleid ligt bij de 'streekplannen'. Juist daarin vinden de pogingen plaats om de verschillende ruimte-claims binnen een bepaalde streek tegen elkaar af te wegen en op elkaar af te stemmen. De gemeentelijke bestemmingsplannen, die deze ruimte-claims juridisch vastleggen, moeten aan de streekplannen worden getoetst. Officieel moet volgens de Wet op de Ruimtelijke Ordening een streekplan om de tien jaar worden herzien en aangepast aan nieuwe ontwikkelingen. In de werkelijkheid blijkt echter de voorbereiding van een streekplan een steeds complexer en omvangrijker aangelegenheid te worden, zodat er haast al weer aan de herziening van een streekplan moet worden begonnen als het nog maar nauwelijks is vastgesteld. Daarbij hebben de maatschappelijke ontwikkelingen zo'n snelle loop dat de periode van tien jaar in feite tegelijkertijd ook weer veel te lang is.

Wat is hier aan de hand?

Een van de dilemma's van de overheid in haar ruimtelijk beleid is, dat zij scheidsrechter probeert te spelen in belangenconflicten door de conflicterende belangen van elkaar te scheiden. Met andere woorden: door ieder belang een eigen ruimte te geven. Daarmee worden ontwikkelingen van het onderling scheiden van wonen en werken, van landbouw en natuur verder versterkt en dus erachterliggende machtsverhoudingen bevestigd. Tegelijkertijd probeert de overheid in haar ruimtelijk beleid op de toekomstige ontwikkelingen in te spelen en doet zij onderzoek naar economische ontwikkelingen en bevolkingsontwikkelingen. In het uiteindelijke beleid wordt zij toch weer bepaald door die ontwikkelingen zelf. Een ander dilemma dat hierbij speelt is het feit dat de overheid niet alleen conflicten van verschillende maatschappelijke belangen tracht te regelen, maar zelf ook deel uitmaakt van de strijdende partijen omdat zij zelf ook ruimte opeist voor voorzieningen zoals recreatieprojecten en ook infrastructurale zaken als de aanleg van wegen.

De vraag is dan ook, hoe groot de macht van de overheid inzake de verdeling van de ruimte is.

Wie bepalen de ruimtelijke ontwikkelingen?

In het meest recente programma van de PSP, wordt over de macht over de verdeling van de ruimte het volgende gesteld: "Kenmerkend voor de huidige chaotische ordening van de ruimte is dat voornamelijk economische belangen bepalen hoe de schaarse ruimte in ons land wordt benut. De grote industriële concerns vestigen hun bedrijven daar waar de gunstige verkeersligging en andere voordelen de hoogste opbrengsten en de laagste kosten worden verwacht. Onder kapitalistische verhoudingen wordt het werk niet naar de mensen gebracht, maar de mensen naar het werk. Dit heeft geleid tot een sterke opeenhoping van wonen en werken voornamelijk in de Randstad. In deze volle gebieden ontstaan woningnood, verkeerschaos, landschapsbederf en milieuverniëting. (...) Het scheppen van verkeers- en recreatievoorzieningen door het rijk, provincies en gemeenten is erop gericht de door het kapitaal opgelegde ruimtelijke ordening zo draaglijk mogelijk te maken."

De overheid heeft in feite weinig vrijheid om een eigen ruimtelijk orderingsbeleid uit te stippelen en rent achter de ontwikkelingen aan. Daarbij

steeds bestaande ontwikkelingen achteraf bekrachtigend en de effecten van die ontwikkelingen afzwakkend. Dit afzwakken van effecten gebeurt bijvoorbeeld heel direkt in de vorm van milieuwetten en -maatregelen, in het stellen van normen voor geluidshinder en het onschadelijk maken van chemische stortplaatsen. Men geeft het niet op, de ene ruimtelijke visie na de andere wordt ontwikkeld. Scenario's en modellen, alternatieve ontwikkelingslijnen, steeds gebaseerd op 'verwachte toekomstige ontwikkelingen op sociaal-ekonomisch gebied en met een mengeling van enerzijds aanpassing aan ekonomische tendenzen en tegenwoordig ook steeds meer de 'budgetaire mogelijkheden' en anderzijds meer idealistisch getinte gedachten dat ontwikkelen stuurbaar zouden zijn.

Scheiden versus verweven

Het beslissen in konflikten door uniforme oplossingen in de vorm van het apart zetten van gebieden voor wonen, industrie, landbouw, voorzieningen natuur en recreatie, brengt weer andere problemen met zich mee. Activiteiten worden weliswaar plaatselijk van elkaar gescheiden, maar de invloed en omvang van die activiteiten worden daarmee niet verminderd, juist eerder versterkt. Denk alleen al aan de konzentratie van milieuvervuilingsbronnen en de toenemende verkeersmobiliteit, die met het scheiden gepaard gaat, alsmede aan veranderingen in ekologische relaties zoals grondwaterbewegingen.

In de nota's over de ruimtelijke ordening die de rijksoverheid sinds 1960 het licht liet zien, sijpelen veranderende opvattingen, als gevolg van de analyses van ruimtelijke ontwikkelingen en hun effecten, langzaam door. Een beleid van integratie, het weer samenvoegen van activiteiten, dient zich aan; Almere ziet er anders uit dan de Bijlmer, landinrichtingsplannen moeten ruilverkavelingen gaan vervangen. De machtsrelaties in de samenleving staan dit maar op beperkte schaal toe, zodat de 'verwevingsgedachten' slechts op kleine 'afgescheiden' oppervlakten mogen worden uitgewerkt en daarmee heel letterlijk marginaal blijven.

Echter, het konstateren dat de invloed van de overheid en hier met name de provinciale overheid, inzake de ruimtelijke ontwikkelingen meer volgend dan sturend is, is één verhaal. Het aangeven hoe het anders zou moeten is een heel ander verhaal.

In het al eerder geciteerde PSP-pro-

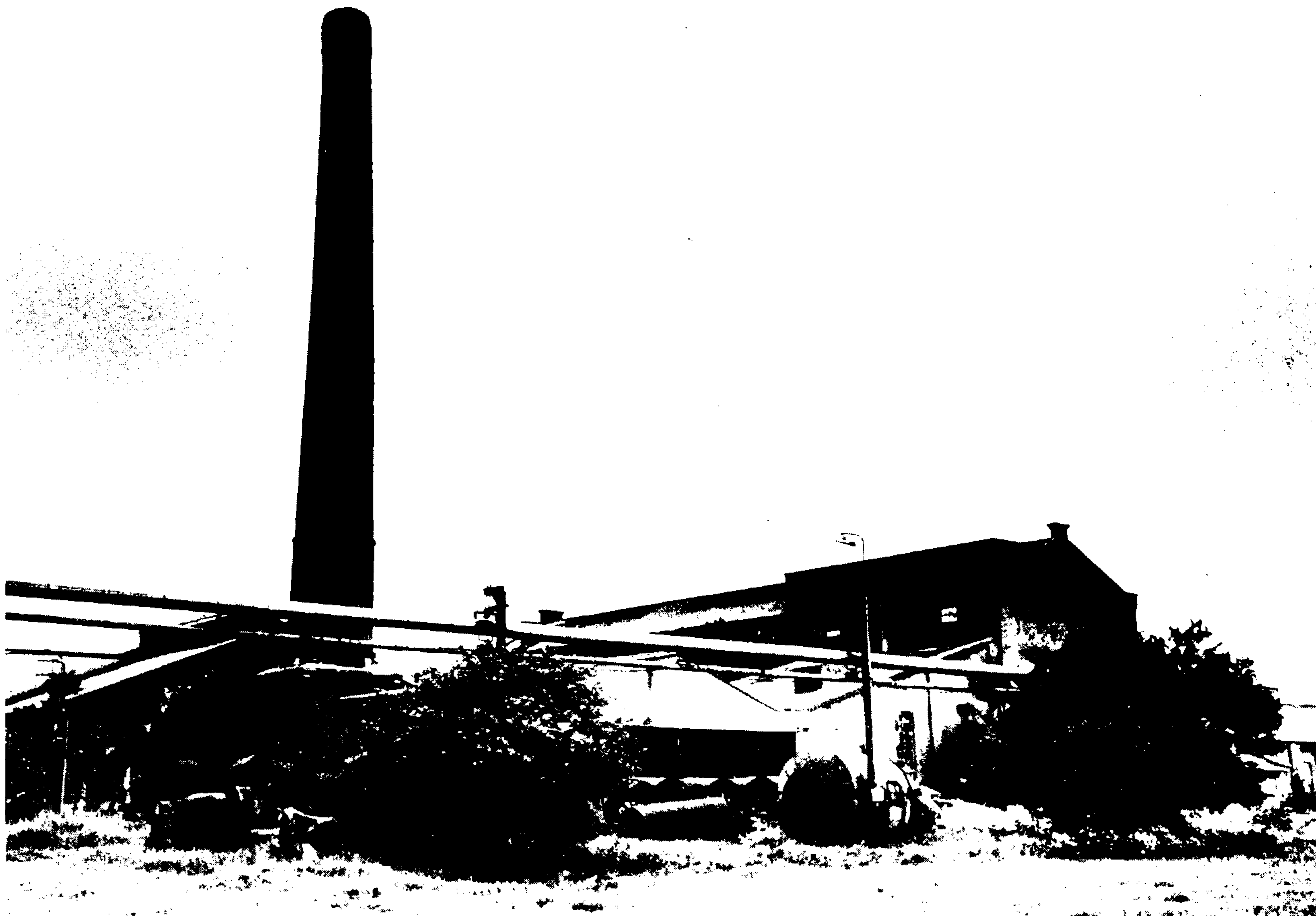

Foto: Paul Babeliowsky

gramma lezen we het volgende: "Zolang het partikuliere eigendom en de vrijheid van ondernemen voortbestaan, is een democratische verdeling van de ruimte onmogelijk. Daarom moet de grond in handen van de gemeenschap komen. De besluitvorming over de ruimtelijke ordening moet gedemocratiseerd worden. Over de vestiging en uitbreiding van industrieën moet de gemeenschap zeggenschap hebben. In het eerste stadium van de planvorming moeten plannen openbaar gemaakt worden. De bevolking behoort dan te worden uitgenodigd tot het ontwikkelen en afwegen van alternatieven. Het vormen van groepen die de strijd voor alternatieven voeren is belangrijker dan het verfijnen van wettelijke inspraakprocedures".

De meest elementaire voorwaarden voor een ruimtelijk beleid dat de ruimte eerlijker verdeelt en vooral ook samenhangender invult, zijn in dit citaat summier aangegeven. Het gaat er daarbij om, dat dit beleid zich niet meer als vanzelfsprekend door bestaande machtsverhoudingen laat sturen, maar nieuwe ontwikkelingen in het landschappelijk geheel laat passen en daarvoor steeds 'streekeigen' oplossingen probeert te vinden.

Daarbij zijn nogal wat problemen te overwinnen. De maatschappelijke ontwikkelingen hebben in de loop der tijd een zo kompleks karakter gekregen, dat ze steeds sektoraler bekeken worden. Met andere woorden, ontwikkelingen als bevolkingsgroei, woningbehoefte, werkgelegenheid, recreatie, voedselverdeling, verkeer en vervoer, kulturele voorzieningen en dergelijke worden steeds ieder op zich bekeken

vanuit de daarbij behorende invalshoek. Voor nieuwe bouwplaatsen kijkt de overheid dan naar ruimten waar 'nog wat weg te zetten valt', en voor de recreatie worden bossen aangeplant waar 'veel rekreanten in weggezet kunnen worden'. Op streekplannenniveau moet dan afgewogen worden welke gemeente hoeveel woningen krijgt en waar die bossen komen.

Daar beslissen dan uiteindelijk de provinciale staten over. Die afweging is echter erg kompleks omdat elke regio, elke plaats eigen ontwikkelingen, geaardheden en knelpunten kent. Een ruimtelijk beleid moet daarom uitgaan van de opvatting dat ontwikkelingen in een bepaalde streek geen verkleinde weergave zijn van wat landelijk of provinciaal gebeurt. Maar dat elke streek een specifieke historische groeiheid kent, die zowel 'natuurlijk' als maatschappelijk bepaald wordt.

Ontwikkelingen zullen daarom in elke streek een heel eigen aard moeten kunnen hebben. Dit heeft consequenties voor de plaats waar de beslissingsmacht over de ruimtelijke ontwikkelingen moet liggen. De grote lijnen moeten bij de provincie bepaald worden, dus door de statenleden. De uiteindelijke invulling en afweging zal een zaak van de betrokken streekbewoners zijn. Immers, juist op dat niveau kunnen belangentegenstellingen, die zich op landelijk en provinciaal niveau verzelfstandigd hebben en waarbij recreatieindustrie, landbouworganisaties, voorzieningeninstanties, kamers van koophandel, natuurbeschermingsorganisaties, vakbonden e.d. elkaar onderling in meer of mindere mate

in het ruimtebeslag bestrijden, doorbroken worden.

TITIA VAN LEEUWEN

diskussie

Vervolg van pagina 11

aan te pakken en niet om goodwill ofzo bij dat soort bedrijven te kweken. Wat heeft het LEK-voorstel voor nut om met zoveel duizend mensen in Den Haag te gaan demonstreren. Op de 21e november demonstreerden er 400.000 mensen. Ik moet nog zien dat die raketten er niet komen. Een PMC-aksie heeft veel meer succes (of zijn Bram en John daar ook tegen omdat het geen brede volksmassa op de been brengt) daar tegen het systeem schoppen waar je het kan. De ene keer vriendelijk dan weer keihard.

Iedereen kan deel uitmaken van de Anti Kernenergie Beweging, van verontruste burger t/m Willie Wortel. De AKB moet geen eenheidsworst worden zoals het LEK voorstel beoogt. Ik maak zelf uit wat ik doe en hoef geen bevoogding van een aksieleiding.

Doe meer, saboteer
Dodewaard gaat dicht, maak het leger leger, ME weg ermee.

TON X

(naam en adres ter redactie bekend)

THEMADAGEN

VERSLAG

Op zaterdag 30 januari organiseerde de SVS/PSP een studiedag over gemeentepolitiek onder het motto 'Tussen Lokalisme en Socialisme'. Zo'n 90 PSP leden uit alle windstreken waren present. Velen van hen waren voor het eerst actief bij de voorbereidingen van gemeenteraadsverkiezingen betrokken, zodat de dag vooral een informatief karakter had. 's Morgens werd door het Bussumse gemeenteraadslid Leo Platvoet een *inleiding* gehouden over de rol van de PSP op gemeentepolitiek nivo. Na een korte schets van de vernieuwende rol die de PSP in de eerste 10 jaar van haar bestaan in gemeenteraden had gespeeld werd stilgestaan bij de voorwaarden voor een actieve gemeentepolitiek: een prioriteitstelling in de afdelingsorganisatie die is afgestemd op het politiek naar buiten treden en het functioneren als onderdeel van het PSP geheel. Als belangrijkste kenmerken voor de PSP gemeentepolitiek werden genoemd: nadruk leggen op eigen initiatieven en alternatieven; selektief, orgineel en snel reageren op de stroom van gemeentelijke stukken en de verbinding tussen binnen en buitenparlementair werk waarbij de vertaling van de buitenparlementaire aktie in de gemeenteraad en een permanente informatiestroom van folders van de PSP naar de bevolking toe centraal staan. In de discussie kwamen o.a. aan de orde: het belang van de ombudsfunctie in kleinere gemeenten, de techniek en de al dan niet vereiste deskundigheid bij het indienen van initiatiefvoorstellen, het nut van raadscommissies en het doorbreken van beslotenheid en geheimhouding.

's Middags splitsten de aanwezigen zich op in 4 groepen die aan de hand van de hoofdstukken uit het boekje 'Tussen Lokalisme en Socialisme' aan de slag gingen met de diverse inleiders. Per groep werd eerst kort samengevat wat de belangrijkste (diskussie)punten waren van de desbetreffende hoofdstukken.

In het groepje *financiën en economie*, met Luuk Witsenhuijsen, werd uitgebreid ingegaan op de rol van de PSP in de bezuinigingspolitiek die Den Haag aan de gemeenten opdringt. De belangrijkste eigen inkomstenbron van de gemeente, de onroerend goed belasting, en de woonlastenproblematiek in het algemeen werden uitgebreid bediscussieerd, waarbij discussiepunt was in hoeverre de PSP eisen als 'verlaging van gemeentelijke belastingen' ook financieel moet vertalen om die eisen ook geloofwaardig te maken. Voorts werd nog doorgesproken op het stemgedrag bij begrotingen, tegenbegroting en het nut van een sociaal vestigingsstatuut.

De groep *'demokratisering'* hield zich, na de inleiding van Erik Meijer vooral bezig met het uitwisselen van praktische tips. Daarbij werd veel aandacht besteed aan procedurekwesties m.b.t. gemeentewet en reglement van orde voor raadsvergaderingen, het laagst mogelijke nivo waarop gecentraliseerd kan worden, delegaties aan B&W, de wet openbaarheid van bestuur en de

ONDERSTE BOVEN

Deze rubriek is bedoeld voor berichten over bijeenkomsten, manifestaties en andere activiteiten. Daarnaast is er ruimte voor aankondigingen van door de partij uitgegeven brochures en tijdschriften. Ook korte artikelen over plaatselijke en regionale activiteiten en akties van afdelingen en gewesten van de PSP, alsook van aan haar verwante organisaties en komitees, horen in deze rubriek thuis.

Kopij voor ondersteboven kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding t.a.v. rubriek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

verschillende procedures die er zijn om onderwerpen in de raad aan de orde gesteld te krijgen.

De groep met het veelomvattende onderwerp *welzijn* ging met inleidster Jopie van de Werf vooral ook theoretisch in op het hoe en waarom van het welzijnswerk. Maar aan de hand van voorbeelden uit Van de Werf haar eigen Leeuwarder praktijk kwamen ook mogelijkheden en moeilijkheden voor een concreet PSP welzijnsbeleid aan de orde. Ook kwam het vrijwilligerswerk, de middenschool en het bezuinigingsbeleid aan de orde.

De groep *wonen* tenslotte behandelde met Kees van Laren een skala van onderwerpen die zich op dit voor de PSP aantrekkelijke aktieterrein voor het oprapen liggen. In deze groep bleek, en dat geldt voor het karakter van de hele dag, dat voor de aanwezigen de gemeentepolitiek de motivatie geeft om de politiek van de PSP uit te dragen. De functie van de dag was om informatie over te brengen en ervaringen toegankelijk te maken. Daar bleek veel behoefte aan te bestaan. Een behoefte die in de toekomst door dit soort dagen (en andere middelen) blijvend bevredigd moet gaan worden.

Het verslag van deze studiedag (16 blz.) is te bestellen door storting van f 2,- op giro 3481995 t.n.v. SVS/PSP te Amsterdam o.v.v. 'SVS bulletin nr 48'.

THEMAGROEPEN

THEMAGROEP LANDBOUW

De oprichtingsvergadering van de lande-

lijke themagroep Landbouw van de PSP (zie BEVRIJDING nummer 2/1982) vindt plaats op zaterdag 6 maart in Het Turfschip, Chasséveld te Breda. De vergadering begint om 11.00 uur en zal duren tot circa 17.00 uur. Er is materiaal vervaardigd als voorbereiding van deze bijeenkomst. Te bestellen bij: SVS, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam. Het materiaal zal ook tijdens de vergadering te verkrijgen zijn.

VERPLEEGKUNDIGEN

De Landelijke Werkgroep Gezondheidszorg wil in september '82 een themadag organiseren over "De positie van de verpleging in de gezondheidszorg". Dit in verband met bezuinigingen die de verpleging treffen, zich uitend in ontslagen van leerling-verpleegkundigen, terwijl aan de andere kant verpleegkundigen overbelast zijn door gebrek aan menskracht.

Het lijkt geen twijfel dat deze bezuinigingen ongunstig zijn voor verpleegkundigen. Toch kunnen we ons afvragen of het inzetten van steeds meer verpleegkundigen niet een achter de feiten (c.q. de medische macht) aanlopen is en een kwantitatieve oplossing voor een kwalitatief probleem. Bovendien betekent meer verpleegkundigen in ziekenhuizen een versterking van de 2e lijn in plaats van de al jaren bepleite verschuiving naar de 1e lijn.

Kortom, over deze problematiek dient in de PSP een discussie gevoerd te worden, waarbij we het belangrijk vinden dat de vele verpleegkundigen, die lid van de PSP zijn, in staat gesteld worden om hun werkproblemen politiek te vertalen. De bedoeling van de dag is o.a. om verpleegkundigen in de PSP (en overige geïnteresseerden) tot elkaar te brengen en op zoek te gaan naar aktiemogelijkheden vanuit de PSP. In het verlengde hiervan kunnen beleidsaanbevelingen voor het partijbestuur ontwikkeld worden.

Voor de organisatie van de dag denken we aan een voorbereidingscommissie, waarin 2 mensen van de landelijke werkgroep zitting hebben, aangevuld met enkele geïnteresseerde verpleegkundigen. De werkzaamheden zullen betrekking hebben op:

het nader aangeven welke onderwerpen aan bod zullen komen; het samenstellen van een themamap; het opstellen van discussievragen; het verrichten van organisatorische klussen (niet zo veel)

Verpleegkundigen die graag in de voorbereidingscommissie zouden willen zitten worden verzocht zo spoedig mogelijk contact op te nemen met:

Gerard Goudriaan, Orteliussstraat 261 I, Amsterdam, tel. 020 - 16 52 72

PSP UITGAVEN

SOCIALISTIES PERSPEKTIEF

Enige tijd geleden is nummer 13 verschenen van het scholingstijdschrift van de PSP, 'Socialistisch Perspektief'. Met een nieuwe, sterk verbeterde lay-out. In het nummer veel aandacht voor de vredesbeweging. In een commentaar wordt de demonstratie van de 21ste november in Europees perspectief geschetst. Ron Leijser en Gerrit

SOCIALISTISCH PERSPEKTIEF

№ 13

Pas geven in het artikel 'socialisme en vredesbeweging' een overzicht van anti-militarisme en vredesbeweging in Nederland vanaf het eind van de 19e eeuw. Behalve leesbaar en leerzaam ook goed bruikbaar als scholingmateriaal in de afdelingen.

Wim van Noort gaat in op het karakter van de nieuwe sociale bewegingen en spitst zijn betoog toe op de *kraakbeweging* en de politieke houding die de PSP tegenover de kraakbeweging moet aannemen.

Het vredeskarakter van dit 13e nummer wordt nog benadrukt door het artikel van Ine Megens 'vrouwen en leger'. De vraag wordt opgeworpen hoe vanuit feministisch, socialistisch en anti-militaristisch perspectief moet worden aangekeken tegen integratie van vrouwen in het leger.

Leden van de themagroep Volkshuisvesting en Planologie bekritisieren in een bijdrage het 'plan voor de steden' dat een aantal PvdA-leden verleden jaar heeft uitgebracht. De kritiek richt zich op de analyse van de stedelijke crisis en het eenzijdige karakter van de voorgestelde oplossingen.

Dit 13e nummer van Socialistisch Perspektief is verkrijgbaar door storting van f 5,50 op giro 3481995 tnv SVS/PSP te Amsterdam o.v.v. S.P. nr. 13. Een abonnement is uiteraard ook mogelijk. Door storting van f 15,- op bovenvermeld gironummer o.v.v. abonnement S.P. ontvangt u de nrs 13 t/m 16 (jaargang 4).

HOMOBEVRIJDING

Het elfde nummer van Homobevrijding, blad van de PSP-homogroep, is verschenen. Artikelen over: Het uiteengaan van de Belgische homogroep De Rooie Vlinder; Pornografie; Christopher Lasch en het narcisme; Potenrammerij; en plaatselijk nieuws uit Den Haag en Amsterdam.

Homobevrijding is te bestellen door het overmaken van f 4,- op giro 4125383, ten name van PSP-Homogroep te Amsterdam (inkl. verzendkosten). Wie f 18,- op hetzelfde gironummer stort, weet zich verzekerd van toezending van dit en de volgende vier nummers.

PSP LOKAAL

ONROEREND GOED BELASTING

De PSP afdeling Beverwijk heeft een nota uitgegeven over de gemeentelijke onroerend goed belasting. De kern van het bezwaar van de PSP tegen deze belasting is, dat het inkomen daarbij buiten beschouwing blijft, zodat de mensen in de lagere inkomensgroepen in verhouding meer belasting betalen. Stijging en daling van de waarde van een huis werken direkt door in de hoogte van de belasting, zodat de bewoners afhankelijk zijn van de handel in onroerend goed op de vrije markt. Een derde punt van kritiek is, dat de belasting voor de bewoners niet te controleren is. In de nota wordt geprobeerd de mogelijkheden van de onroerend goed belasting zodanig in te vullen, dat een koppeling met het inkomen zo dicht mogelijk wordt benaderd. Dit systeem is voor elke gemeente onmiddellijk toepasbaar, en zal ook gebruikt kunnen worden bij discussies in gemeenteraden. De nota is te bestellen door het overmaken van f 2,45 (inkl. porto) op giro 670283, t.n.v. PSP Beverwijk/Heemskerk, onder vermelding: nota onroerend goed belasting.

MAASVIS RADIO-AKTIEF?

Een aantal Limburgse sportvissers hebben de afgelopen maand het bestaan boven tafel weten te krijgen van nog niet openbare rapporten over aangetroffen radio-actieve stoffen in vissen en slib in de rivier de Maas. PSP Tweede Kamerlid Wilbert Willems heeft hierover aan de Regering een aantal vragen gesteld. Hij vraagt om het onderzoeksrapport van het Rijksinstituut voor Visserijonderzoek ten spoedigste openbaar te maken. Ook vraagt hij aan de Regering of bekend is van welke kerncentrale(s) deze radio-actieve besmetting afkomstig is. Wat zijn de gevaren voor de volksgezondheid en wat zijn de verwachtingen ten aanzien van de radio-actieve besmetting van de Maas en Maasvis in de toekomst gezien de plannen tot vestiging van nieuwe kerncentrales aan de Maas in België en Frankrijk? De Limburgse PSP constateert dat nu weer eens duidelijk blijkt dat zelfs zonder ongelukken kerncentrales een onaanvaardbare bedreiging vormen voor ons aller leefmilieu. De Limburgse PSP heeft aangekondigd om samen met de anti-kernenergiebeweging in de regio en die in België en Frankrijk acties op gang te brengen en te steunen om bouw van nieuwe kerncentrales in Tihange (Belgische Ardennen) en Chooz (Noord-Frankrijk) te voorkomen.

JAN MUYTJENS

PSP BIJENKOMSTEN

DRIE JAAR PSP-HOMOGROEP

Ter gelegenheid van het driejarig bestaan van de PSP-Homogroep wordt op zaterdag 13 maart een discussiedag georganiseerd, met 's avonds feest. Een

vijftal mensen uit verschillende 'richtingen' van het PSP-homowezen zal in het kort hun mening geven over discussiestellingen, die gaan over het nut van organisatie binnen een (aparte) homogroep en binnen of buiten een politieke partij. Er zijn natuurlijk pauzes tussen de discussies door. Het geheel wordt gehouden in De Populier, Nieuwe Herengracht 93, Amsterdam; aanvang discussiedag 11.00 uur; aanvang feest 21.00 uur. Voor degenen die graag in Amsterdam willen blijven, kunnen slaapplekken worden geregeld.

BOEKEN

MIJN MOEDER VINDT HET OOK

Na het verschijnen eind november, van een drietal boeken over "21 november", heeft de SUA onlangs een vierde boek op de markt gebracht. Het is een produkt van de Stichting Plaatwerk, een samenwerkingsverband van fotografen, journalisten en vormgevers. Plaatwerk heeft geprobeerd met foto's het verhaal te vertellen van de vredesbeweging, het anti-militarisme en de wapeniging. Met deze opzet reikt het boek verder dan de fotoboeken, die naar aanleiding van "21 november" werden uitgegeven. Uiteraard ontbreekt "21 november" niet, maar tegelijkertijd is de Stichting Plaatwerk erin geslaagd een aardige indruk te geven van andere facetten van de vredesbeweging, zoals plaatselijke vergaderingen, acties en bijeenkomsten. Tevens is er in het boek een flinke plaats ingeruimd voor Onkruid en de strijd tegen het militarisme, en zelfs het speelgoed van Luns en andere bewapenaars wordt tentoongesteld. De kwaliteit van de foto's en vormgeving ondersteund door artikelen van Ben Dankbaar en Hans Smits, maken het boek tot een geslaagde impressie.

Werden de "21 november" fotoboeken aangeboden aan al diegenen, die achter de schermen de demonstratie hadden voorbereid, dit maal viel de eer aan de moeders van totaalweigeraars, verenigd in Antinor, toe. De bijeenkomst, waar "Mijn moeder vindt het ook" aan de pers werd gepresenteerd, mondde uit in een reeks verklaringen van leden van

Antinor, Onder het motto "Niet het gajes zit in de bajes, maar onze glorie, potverdorie", steunen de moeders (en vaders) elkaar, en proberen te tegelijkertijd de buitenwereld te betrekken bij het lot van hun zonen. De groep, die in juni '81 werd opgericht, is in de eerste plaats gericht op het uitwisselen van ervaringen van ouders van totaalweigeraars, maar ze stelt ook pogingen in het werk financiële steun te verkrijgen voor de gevangenen en hun familie. Tijdens de perskonferentie werd er dan ook levendig gehandeld in bonnen met de opdruk "een gulden uit je zak voor een jongen in de bak". Verder werkt Antinor momenteel aan een zwartboek over de behandeling van totaalweigeraars. Vooralsnog blijft het echter bij het fotoboek "Mijn moeder vindt het ook", dat zoals de Antinor moeders hopen, de Hollanditis helpt verspreiden.

MARION OSKAMP

Het fotoboek "Mijn moeder vindt het ook" van de Stichting Plaatwerk (dat op 18 februari j.l. verscheen) kost f 19,50 en is te krijgen in de boekhandel of bij de SUA door overmaking van het bedrag op postrekening 2069977 t.n.v. SUA, Amsterdam, onder vermelding van de titel van het boek. Het boek wordt dan toegestuurd.

Landelijk contactadres ANTINOR
Cees Mank en Tine Zeeman, Tolweg 38,
Oud Annerveen. Tel.: 05989 - 306.

BELANGRIJK

Op 6 en 7 maart organiseren de PSP-jongeren hun voorjaarskongres in Ons Honk, Koudelaan te Lage Vuursche. Aanvang zaterdag 6 maart om 11.30 uur. 'Ons Honk' is bereikbaar met bus 71 vanaf NS-station Hilversum (één maal per uur om vier minuten voor het hele uur). Op de agenda: bestuursfunktioneren; beleidsprioriteiten; de relatie met de PSP; jongerenkrant/jonggenoege; nieuwe eisen van CRM/kontributieregeling en de financiële situatie. Opgave voor dit kongres (kunnen ze rekening mee houden met inkopen van eten): tel.: 020 - 267374 toestel 13.

ANDER NIEUWS

AFFIESJES VOOR LATIJNS AMERIKA

Regelmatig worden er in het z.g. 'alternatieve circuit' van drukkerijen affiesjes gedrukt voor het verzet in verschillende landen van Latijns-Amerika. Het gaat om boerenorganisaties, vrouwenbeweging, vakbonden, etc. Dit verzet moet regelmatig helemaal naar West-Europa uitwijken voor oppositioneel drukwerk omdat het op het eigen continent veel te gevaarlijk zou zijn of eenvoudig niet kan. De kosten hiervoor worden meestal betaald uit een fonds van deze drukkerijtjes zelf, maar die zijn helaas bijna altijd leeg. Toch gebeurt het en schieten deze kleine bedrijfjes erbij in. Eén affiesje kost al gauw 5 à 6 honderd gulden.

De PSP wil deze activiteiten graag steunen en daarom willen wij bij deze vragen om bijdragen hiervoor te storten op het actiefonds.

Gironr. 3535250 t.n.v. actiefonds PSP, Amsterdam o.v.v. 'AFFIESJES L.A.'. Het totaalbedrag zal t.z.t. worden overgemaakt naar het betreffende fonds.

VROUWEN

VROUWENHUIS AMSTERDAM

Op woensdag 17 maart organiseert het Vrouwenhuis Amsterdam (Nieuwe Herengracht 95) een avond over de eigen geschiedenis. Een aantal vrouwen van het eerste uur zullen komen vertellen over het reilen en zeilen van het Vrouwenhuis sinds 1973. Nadere informatie: 020 - 25 20 66 (tussen 14.00 en 16.00 uur).

donderdag 11 maart

PSP OP RADIO

Hilversum 2
18.20 tot 18.30 uur

REKTIFIKATIE

In BEVRIJDING nummer 2 (1982) stond in deze rubriek een aankondiging van een affiche van Harry Disberg. Het daarbij vermelde gironummer was fout. Het affiche is te bestellen door f 6,10 over te maken op postgiro 4296149 t.n.v. A. v. Veeke, Banckertstraat 57, 4535 AJ Terneuzen.

Nieuw realistische beeldvorming speelt ook PSP parten!

Beeldvorming. Het is een gevleugeld begrip geworden in de PvdA. De partij gelooft dat ze niet goed "overkomt" bij de kiezer. De leiding hoopt op het nieuwe sociaaldemocratische élan van minister Van der Louw en het eveneens nieuwe realisme zoals vertolkt door oudgedienden Den Uyl en Dales. Het kader maakt zich ook zorgen: het trekt zich terug in zijn schulp.

Ziedaar de ingrediënten die tot de nieuwe campagne strategie hebben geleid die bij de Provinciale Statenverkiezingen zal worden ontvouwd. Terwijl voorzitter Max van den Berg zich steeds nadrukkelijker richt op het electoraat van D'66, wacht de rest van zijn partij de onafwendbare nederlaag gelaten af. Dit jaar daarom geen huis aan huis verspreide ochtendboodschap die de kiezer moet opwekken PvdA te stemmen. Het enthousiasme van het kader om daarvoor de straat op te gaan is tot het nulpunt gedaald. Het kader voelt zich zielig en straalt dat uit. De crisis van de sociaaldemocratie, zoals sommigen niet zonder leedvermaak de problemen van de PvdA typeren, is niet zozeer ideologisch van aard maar veeleer moreel. Als actiep partij is de PvdA nooit echt uit de verf gekomen, maar dat ze zich als verkiezingspartij zo in het defensief zou laten drukken, had een jaar geleden bijna niemand durven voorspellen.

Het dilemma voor elke sociaaldemocratische partij, regeren of oppositie voeren, was na mei 1981 voor de PvdA geen principiële keuze. Dat zelfs Van Agt in het door de PvdA begeerde kabinet onvermijdelijk een partner zou zijn, speelde ook amper een rol.

Ernstiger was het dat het partijkader geen invloed had op het compromis dat het uiteindelijke resultaat zou zijn van deze coalitie. Het werd geschoufferd en bovendien op een weinig elegante wijze. Toen het congres van de PvdA zonder sputteren accoord ging met het regeeraccoord, waarin een aantal strijdpunten was ingeleverd of van zijn scherpe randjes was ontdaan, voorspelden sommigen al dat de terugslag daarvan nog zou komen. Want van een serieuze afweging was geen sprake geweest. Dat de PvdA met het CDA en D'66 in één kabinet zou gaan zitten, stond eigenlijk bij voorbaat vast, maar de argumenten daarvoor werden amper aan de orde gesteld. Het partijbestuur was op een moment zelfs bereid om de ook toen al duidelijke keuze door de strot van het congres te douwen, het gunde de partij geen tijd voor een politieke discussie over een op zich formele kwestie.

Dat wreekt zich nu. Het vechtkabinet dat Max van den Berg voorspiegelde, werd een gewoon coalitiekabinet waarin Joop den Uyl zich stukbijt op de verzorgingsstaat die hij oprecht overeind wil houden. En, tenslotte, ging de partijvoorzitter zelf door de bocht. Daags na de 21e november dreigde hij met een kabinetscrisis omwille van een radicaal vredesbeleid, twee maanden later wordt het nieuwe realisme gepresenteerd, dat

vooral nog niet veel radicaals te bieden heeft.

Wat dat nieuwe realisme nu precies onderscheidt van het oude haalbaarheidsprincipe is ook nog niet duidelijk. Het partijbestuur van de PvdA zat ruim een maand geleden te vergaderen in Garderen. Het was een weinig geïnspireerd gebeuren. Dat het niet goed gaat met de PvdA was alle bestuurders wel duidelijk, maar over wat daaraan zou kunnen worden gedaan was nog slechts in globale termen nagedacht. Toen voorzitter Max van den Berg de volgende dag via NRC-Handelsblad het nieuwe realisme verkondigde als het antwoord van de sociaaldemocratie op de huidige economische kwalen keken sommigen dan ook verwonderd op. De al ingezette oriëntatie van de PvdA om desnoods het voortouw te nemen in de bezuinigingen op de overheidsuitgaven - om de verzorgingsstaat overeind te houden, zeggen de PvdA-ministers in het kabinet - kreeg plots een ideologisch etiket.

Maar het lijkt er sinds Garderen vooral op dat de PvdA in haar jacht op de kiezers van het politieke midden nu ook de uiterlijke kenmerken van D'66 begint over te nemen: beeldvorming in plaats van een politiek programma, anders geformuleerd Ernst Bakker (alias Kees Bode) in plaats van Dick Kalk.

Deze tendens raakt ook klein links. CPN, PPR en PSP hebben immers amper de wind in de zeilen. De eerste twee partijen blijven stabiel op drie zetels, de PSP zou kunnen rekenen op vijf zetels: winst waar niet veel structureels van

valt te verwachten omdat de leegloop van de PvdA naar de andere kant veel groter is. Als de PvdA denkt die ontwikkeling te kunnen keren door zichzelf naar analogie van de Progressieve volkspartij uit het begin van de jaren zeventig een progressieve en pragmatische face-lift aan te meten, dan slaat dat ook op de PSP terug. Ten dele zal het de PSP stimuleren, omdat ze zich als pacifistische maar meer nog als socialistische partij kan profileren ten opzichte van het niet door iedereen begrepen socialistische élan van Van der Louw. Het perspectief op linksige samenwerking, waar de PSP toch ook naar zegt te streven, wordt er echter niet groter door. Dat kan leiden tot voortschrijdend wantrouwen in het nut van politieke machtsvorming. En hoewel klein links daarvan de brokken ongetwijfeld zal willen opruimen, zal het er amper van profiteren. De positie van deze drie partijen ten opzichte van de PvdA komt daardoor onder druk te staan, omdat de sociaaldemocraten uit eigener beweging de argumenten leveren voor het groeiende wantrouwen tussen politici en bevolking en daarmee eraan bijdragen het oude PSP-ideaal van verbinding van buiten- en binnenparlementaire strijd tot utopie te maken.

Kortom, de crisis van de sociaaldemocratie - zoals het dolen van de PvdA nu wordt genoemd - strekt zich niet alleen uit tot de partij van Den Uyl maar zou ook wel eens CPN, PPR en PSP kunnen meesleuren.

Net zoals de discussie in de PvdA over de mogelijkheden de crisis te bestrijden

niet wordt gekenmerkt door al te veel lucide momenten, geven ook de kleine linkse partijen niet altijd blijk van opmerkelijke vernieuwingsgeest, op dit punt. De houding van met name de PSP tegenover de verzorgingsstaat is in zekere zin zelfs een beetje schizofreen. Ten tijde van het kabinet Den Uyl werd het welzijnswerk door de PSP niet zelden "smeerolie van het kapitalisme" genoemd, nu is dezelfde partij een geharnast tegenstander van bezuinigingen en moet ze zich opwerpen als pleitbezorger van de sociale voorzieningen. Dat proces is vrij automatisch verlopen. Het is niet alleen treurig dat slechts negen Kamerzetels die taak op zich hebben genomen, het beperkt ook de discussie in de gelederen van CPN, PPR en PSP over andere oplossingen.

En juist die is nu nodig. Wat er nieuw is aan het nieuwe realisme van de PvdA is en blijft waarschijnlijk onduidelijk. Het nieuwe pragmatisme lijkt soms ingegeven door de niet te onderdrukken neiging van de sociaaldemocratie te bewijzen dat ze tot niet meer in staat is dan rommelen in de marge en, in slechte tijden, tot het uit het vuur halen van de hete kastanjes. Maar dat ontslaat klein links niet van de "plicht" de grenzen van een adequate hervormingsstrategie aan te geven. "De staat verdrukt, de wet is logen", is nog altijd een romantische beeldspraak maar daarom nog niet correct. Want ook de PSP pleit regelmatig en met grote nadruk voor wetgeving, zij dat dat die moet gaan in de richting van socialistische en democratische maatschappelijke verhoudingen.

De tekst van de Internationale moet nodig worden herzien. Tegenover het traditionele reformisme van de PvdA zou klein links een modern revisionisme moeten durven plaatsen. Want al in de jaren vijftig was het ouderwetse marxisme niet zo succesvol in de strijd tegen de Drezzen en Vorrinks. Het verzorgingsstaat-marxisme gaat de komende jaren wederom moeilijke tijden tegemoet. Nu tegenover de harde economische aanpak, het niet lullen maar doendenken, opgang doet.

Het nieuwe realisme van de PvdA heeft daarvan de contouren al een beetje aangegeven: redelijkheid, lonken naar het centrum en een sterke mannen-sfeer. De partij kan het niet dragen, althans wekt de schijn door de knieën te zullen gaan. Daarover zou klein links zich moeten bekommeren, om meer dan alleen electorale redenen.

Foto: Paul Babeliowsky

BEVRIJDING

JAARGANG 26

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

NUMMER 5 17/3/82

PRIJS F.1

24 MAART VERKIEZINGEN

KOMMENTAAR

De derde weg

Het IKV heeft begin maart zijn nieuwe plannen voor dit jaar ontvouwd. Die plannen zijn resultaat van een conferentie van meerdere Westeuropese vredesgroepen, die op initiatief van het IKV gehouden werd. Bij de presentatie van de plannen aan de pers somde Mient-Jan Faber vier activiteiten op.

De internationale samenwerking tussen de Westeuropese vredesgroepen zal worden versterkt. Rond het bezoek van president Reagan aan verschillende Westeuropese hoofdsteden zullen demonstraties georganiseerd worden. De belangrijkste demonstratie zal die van 6 juni in Londen zijn. Deze demonstratie zal in het teken staan van de voorbereidingen tot het plaatsen van nieuwe atoomraketten in Engeland (Greenham Common). Deze demonstratie moet ook gezien worden als het vervolg op de grote najaarsdemonstraties in tal van Westeuropese steden. Eerder al, op 4 april, zal een nationale, Italiaanse demonstratie georganiseerd worden in Comiso op Sicilië. Ook deze demonstratie staat in het teken van de voorbereidingen tot het plaatsen van kruisraketten in Comiso. Als klap op de vuurpeil zal op 7/8 juni in Bonn, wanneer Reagan daar vertoeft, een fundamentele verklaring van Westeuropese en Amerikaanse vredesgroepen uitgebracht worden. Deze verklaring moet beschouwd worden als een politiek antwoord van de vredesbewegingen op de huidige politieke en militaire uitdagingen, die de vrede in gevaar brengen.

Een deel van het antwoord bestaat uit het streven naar kernwapenvrije zones in Europa. Gedacht wordt aan Scandinavië, de Balkan en de lage landen aan de zee. Rond deze problematiek van de kernwapenvrije zones zullen internationale konferenties in de betrokken regio's georganiseerd worden. Een derde activiteit betreft de toelating van Spanje tot de NAVO. Gestreefd zal worden naar een uitstel van de ratificatieprocedures in de internationale parlementen van de NAVO-landen. Afgelopen december gingen de regeringen van de NAVO-landen al akkoord met de toetreding van Spanje. Dit jaar nog zouden de nationale parlementen van de NAVO-landen deze toetreding moeten goedkeuren. Met het uitstel hopen de vredesgroepen te bereiken, dat een nieuwe regering in Spanje de kans krijgt de aanvraag om lid te worden terug te nemen. De Spaanse sociaal-demokraten (PSOE) hebben zich tegen toetreding verklaard en zij hopen van een nieuwe regering deel uit te maken.

Als laatste aktiepunt werd de oost-west-problematiek genoemd. De vredesbewegingen willen tot een verdieping van het Helsinki-proces komen, tot een doorbreking op politiek, economisch en cultureel

terrein van de huidige deling van Europa. Daartoe zullen verschillende Europese platforms van contact en discussie opgericht worden. Vooral het contact en de discussie met de Oosteuropese oppositiebewegingen is belangrijk om tot daadwerkelijke vormen van solidariteit en van politiek gelijk-gericht denken te komen. In het najaar zal hiertoe o.a. een conferentie in Oost-Duitsland georganiseerd worden met progressieve en kritische stromingen in verschillende kerkelijke organisaties.

Deze nieuwe activiteiten van de Westeuropese vredesbewegingen zijn niet mis te verstaan. Als ze succesvol verlopen - en niets wijst erop dat het niet zo zal zijn - geven ze aan, hoe krachtig en breed de vredesbewegingen in enkele jaren geworden zijn. Maar niet alleen zijn de vredesbewegingen sterk gegroeid. Zij ontwikkelden zich van anti-kernwapenbewegingen tot bewegingen, die politieke antwoorden formuleren inzake de oost-west-relaties en de verhouding tussen Europa, de Sovjet Unie en de Verenigde Staten. De vredesbewegingen trekken politieke konsekwenties uit het anti-kernwapenstandpunt, dat ze ingenomen hebben. De vredesbewegingen politiseren. Deze ontwikkeling is toe te juichen. Alleen gericht blijven op het verhinderen van de plaatsing van kruisraketten en Pershings II in Europa zou de bewegingen ontkrachten. Ten eerste, omdat de strategie, de denktrant, de onderliggende economische en politieke verhoudingen tussen de landen begrijpbaar en bestrijdbaar gemaakt moet worden om niet in een stellingenoorlog verzeild te raken. Ten tweede, omdat de NAVO, en in het bijzonder de VS, in staat zijn politieke en taktische antwoorden op de eisen van de vredesbewegingen te geven. Zo kunnen de onderhandelingen in Geneve tussen de SU en de VS wellicht leiden tot een nul-optie, tot een niet-plaatsen van nieuwe kernwapens in Europa. Daarmee lijkt dan voldaan aan een belangrijke eis van de vredesbewegingen. Maar tevens kunnen deze onderhandelingen leiden tot een grotere samenhang van de NAVO en tot een herbevestiging van de blokdeling van Europa.

Het verzet tegen plaatsing van nucleaire raketten kan ook tot het politieke antwoord van de NAVO leiden om deze wapens op schepen en in vliegtuigen te plaatsen. Is het niet vanzelfsprekend, dat militaire deskundigen het al meer hebben over nucleaire zeeslagen? Zij zullen vast denken: krijgen we de vredesbewegingen niet klein, dan zullen we onze oorlogsvoorbereiding met andere strategieën voortzetten. Deze twee mogelijke ontwikkelingen leveren misschien schijnbaar succes voor de vredesbewegingen op. In feite zijn ze

daarmee even ver van huis. De politisering van de vredesbeweging is daarom toe te juichen. Het betekent, dat niet alleen de kernwapens, maar ook het politieke systeem, waar deze wapens onderdeel van vormen, bestreden gaan worden.

Reserves kan men wel hebben bij de richting, waarin de vredesbewegingen hun politieke antwoorden formuleren. Zeer vaak komen de laatste tijd gedachten over een Europa als derde weg, als derde macht tussen de supermogendheden op. Daarover werd veel gesproken door radikaal-socialistische partijen uit West-Europa, die mede op initiatief van de PSP in Den Haag, eveneens begin maart, een conferentie hielden. Daarover werd ook gesproken door Rudolf Bahro tijdens een zeer inspirerende en levendige lezing, die hij in Amsterdam hield op uitnodiging van de PSP. En ook de vredesbewegingen koesterden de gedachte van een blokrijk Europa.

Hoe schitterend en perspectiefvol een blokrijk Europa ook mag zijn op het gebied van ontspanning en veiligheid, een zekere illusie over het vredelievende karakter van dat blokrijke Europa speelt daarin dan wel mee. Wat moeten we met een blokrijk Europa, dat zijn eigen invloedssfeer in Afrika en het Midden-Oosten wil scheppen op imperialistische wijze? Wat moeten we met een blokrijk Europa, waarin de EG als een sterke economische kern politiek de lakens uitdeelt ten koste van de Derde-Wereld-landen? Wat moeten we met een blokrijk Europa, dat, zelfstandig, sterk konventioneel bewapend is? Hoe worden, met andere woorden, de relaties van dit Europa-van-de-derde-weg met de landen van de Derde Wereld, en in het bijzonder met de bevrijdingsbewegingen en progressieve, socialistische staten daarvan ingeschat? Wat doen we met de konventionele bewapening van Europa en zijn gigantische wapenexporten en wapenfabrieken? Wat doen we met de overheersende macht van de Westeuropese multinationals, die wellicht baat hebben bij nieuwe, stabiele verhoudingen in Europa, vrij van oorlogsgevaar en van economische grenzen, maar die ook gebaat zijn bij de uitbuiting en de onderdrukking van de Derde Wereld? Is een blokrijk, vredelievend Europa wel mogelijk zonder anti-neokoloniaal, anti-militaristisch, democratisch en socialistisch te zijn?

Het zijn vragen, die opdoemen bij de politisering van de vredesbewegingen. Het zijn vragen, die de PSP in relatie met die vredesbewegingen en met zichzelf zou moeten stellen. Van een partij, die o.a. uit de Derde-Weg-beweging van eind jaren '50 ontstaan is, kan dat natuurlijkerwijs ook verwacht worden.

CHRIS HUIJDER

INHOUD

PROVINCIE '82 Er is meer dan wegen en dijken	pag. 3
LINKSE SAMENWERKING in Zuid Holland	pag. 4
DEFENSIE BEGROTING vechten tegen de bierkaai	pag. 5
VOLKSHUISVESTING BEGROTING 't klinkt mooi, maar . . .	pag. 6
STRATEGIE DISKUSSIE de revolutionaire strategie in het Westen	pag. 7
strategie naar het socialisme	pag. 9
de weg is lang . . .	pag. 10
doel en middel	pag. 11
GEMEENTE '82 spekulatie, kamerellende en woonlasten	pag. 13
VARIATIES OP EEN THEMA justitie en politie	pag. 15
IK HEB NIETS TEGEN MANNEN, maar . . .	pag. 16
VROUWEN EN HET LEGER een reserveleger?	pag. 17
ONDERSTEBOVEN	pag. 18
WAPENBEURS MAASTRICHT hou de boot af	pag. 20

BEVRIJDING

Verschijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Marion Oskamp,
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-;
1/2 pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag;
korting bij kontrakt mogelijk.

Druk: Bevrijding, Amsterdam

PROVINCIE '82

Jarenlang leidde de provincie een onopvallend bestaan.

Provinciale Staten kwamen twee maal per jaar bij elkaar. Meer was er niet te doen.

Een belangrijke taak van de provincie was de zorg voor dijken en wegen. De leden van Gedeputeerde Staten moesten ook toezicht houden op de gemeenten.

De laatste jaren is de provincie van steeds meer belang geworden. Activiteiten op cultureel gebied krijgen subsidie van de provincie. Er moeten veel plannen gemaakt worden, in het welzijnswerk, in de gezondheidszorg, om allereerst voorzieningen eerlijk over de verschillende gemeenten te verdelen. De provincie wijst in de streekplannen aan, welke plaatsen nieuwe woonwijken, industrieterreinen en recreatiegebieden mogen ontwikkelen. Veel milieuwetten moeten door de provincie worden uitgevoerd. Men probeert werkgelegenheid te halen naar gebieden met een hoge werkloosheid. De oude taken van zorg voor dijken en wegen blijven bestaan, maar zijn in het totaal wat minder belangrijker geworden.

Ook politiek is de provincie veel interessanter geworden. Waar vroeger algemene overeenstemming over bestond, is nu voorwerp van politieke strijd geworden. Snelle verbindingen over de weg zijn geen vanzelfsprekende wenselijkheid meer, nu het ruimtebeslag en de luchtverontreiniging steeds grotere problemen opleveren. Was de levering van energie en drinkwater vroeger een technische zaak, nu moet beslist worden over het toepassen van kernenergie, en het gebruik van de duinen voor het zuiveren van smerig water uit de Rijn en het IJsselmeer. Toch kan (nog) niet gezegd worden, dat de provincie leeft bij haar inwoners. De meeste taken liggen in de sfeer van de abstracte plannenmakerij. De uitvoering van die plannen moet door anderen ter hand genomen worden (gemeenten, partikulieren, bedrijven, stichtingen) en de resultaten worden pas na jaren zichtbaar. In enkele provincies met één gemeenschappelijke problematiek (zoals Friesland of Zeeland) is nog wel iets van provinciaal besef te bespeuren, maar meestal is er alleen sprake van een optelsom van regio's. De vraag rijst dan ook, of je de provincies moet laten voortbestaan.

Schaalverkleining

Een provincie beroemt zich er in elk

Foto: Paul Babeliowsky

Er is meer dan wegen en dijken

geval zelf op, dat zij één totaalbeleid kan voeren. Op regeringsnivo kan dat nauwelijks: ieder departement is daar een staatje op zich. Wanneer verschillende departementen met elkaar een project moeten aanpakken, levert dat zo veel commissies, problemen en strijd op, dat de uitvoering vertraagd wordt. Een minister, als hoofd van een departement, komt maar moeilijk tot overeenstemming met haar/zijn collega's in de ministerraad. Daarentegen voeren Gedeputeerde Staten, het provinciale dagelijks bestuur, een *kollegiaal beleid*: het hele kollege voelt zich voor alles verantwoordelijk. Dat is de theorie: in de praktijk kunnen ook provinciale diensten langs elkaar heen werken. Toch lijkt het bijv. voor de gemeenten geen gunstig vooruitzicht, als zij allemaal afzonderlijk rechtstreeks zaken zouden moeten doen met het Rijk, opgesplitst in haar departementen. Hoewel de gemeenten veel klagen over de betutteling door de provincie, zou het beleid veel te centralistisch worden als de provincie zou worden afgeschaft, en alles wat de schaal van de gemeente te boven gaat, vanuit Den Haag geregeld zou worden.

Voorstellen om tot provinciale schaalverkleining te komen (provincies-nieuwe-stijl of mini-provincies) zijn tot mislukken gedoemd, wanneer ze niet rigoreus worden doorgevoerd. Ook Overijssel in tweeën of Noord-Brabant in drieën levert geen voor de bevolking herkenbare eenheden op. Pas wanneer men afdaalt tot de regionale (of gewestelijke) schaal, bestaat er kans

op grotere betrokkenheid. Nu bestaat deze schaal op de meeste plaatsen ook al, maar in de vorm van een niet-gekozen 'gewestraad', waarin burgemeesters en wethouders de boventoon voeren. Koudwatervrees voor een 'vierde bestuurslaag' (een gewest tussen provincie en gemeente) verhindert nog steeds het tot stand komen van directe verkiezingen voor een reëel bestaande schaal.

Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde Staten hebben in de provincie veel macht, in verhouding nog meer dan wethouders in een gemeente. Dat komt vooral door het grote aantal wettelijk aan G.S. toebedeelde taken. Het toezicht op de gemeenten, de uitvoering van de milieuwetgeving (vergunning-verlening), het goedkeuren van bestemmingsplannen, het onderhandelen met rijk en gemeenten. De PSP zal er op toe moeten zien, dat Provinciale Staten zo veel mogelijk zeggenschap behouden (door niet haar eigen bevoegdheden aan G.S. te delegeren) en verwerven (door te wijzen op de konsekventies van het G.S.-beleid voor het totaal van de provinciale politiek). Een meer gelijkwaardige positie voor Provinciale Staten kan bevorderd worden door grotere openbaarheid, beschikbaarheid van G.S.-stukken, aanspreekbaarheid van ambtenaren door statenleden (ook buiten de officiële hiërarchie om), vroegtijdige inspraak bij het ontwerpen van voorstellen.

Gezien de zwaarte van de functie van gedeputeerde, is het belangrijk wie er op die stoelen terecht zullen komen. Het maakt nogal wat uit, of vergunningen om lucht, water of bodem te mogen vervuilen worden verleend door iemand met een linkse of een rechtse achtergrond. Hetzelfde kan gezegd worden bij de behandeling van beroepszaken (o.a. Bijstandswet). Van partijen als CDA en VVD weten we wel waar dat op neer zal komen. Vandaar dat de PSP (of lijsten waar de PSP aan deelneemt) geen politiek akkoord met rechts willen sluiten. Niet uit dogmatisme, maar op grond van de opgedane ervaring. Ook al zijn G.S. formeel slechts het dagelijks bestuur, d.w.z. de uitvoerders van de wil van de Provinciale Staten, in feite bepalen zij in belangrijke mate de richting waarin de Staten de (meerderheid van de) koersen.

Commissaris van de Koningin

Een niet-gekozen, door de regering neergezette figuur: de Commissaris van de Koningin. Zich ontwikkelend van 'rijkspottenkijker' tot belangenbehartiger van de provincie bij de regering, als je de verhalen mag geloven. Maar dat alles wel binnen de marges van betrouwbaarheid die de regering aanlegt. Een Commissaris mag dan wel eens boos uitvallen naar Den Haag, als haar/zijn provincie te weinig arbeidsplaatsen, woningen of verbindingen krijgt toege-

PROVINCIE '82

Linkse samenwerking in Zuid-Holland

vervolg van pagina 3

wezen, aan de andere kant mag een Commissaris niet al te solidair worden met de eigen bevolking. Dat worden ze dan ook nooit. Commissarissen slagen er bijna niet in populair te worden. Wat ons betreft hoeft dat ook niet: in tegenstelling tot degenen die een rechtstreeks gekozen Commissaris willen, vindt de PSP dat het hele baantje wel opgeheven kan worden. Een symbool voor de eenheid van de provincie, die niet bestaat, is overbodig. Bovendien is het niet gezond een mens tot symbool te willen maken, niet voor de mens in kwestie en niet voor degenen die in het symbool moeten geloven: Wat dat betreft heeft de Commissaris van de Koningin dezelfde functie als de Koningin zelf. De Commissaris zet handtekeningen onder de aanvragen voor optreden door marechaussee en mobiele eenheid, maar is door Provinciale Staten niet ter verantwoording te roepen. Toch kan zo'n Commissaris niet als een willoze robot beschouwd worden.

Financiën

Eigen inkomsten heeft de provincie nauwelijks. Evenals bij de gemeenten, moet bijna alle geld uit Den Haag komen. Heeft de gemeente nog een onroerend goed belasting, de provincie kan als 'eigen' beleid alleen de opcenten op de motorrijtuigenbelasting hanteren, en haar tarieven voor vergunningen, paspoorten en rijbewijzen. Vaak moet er zelfs geld bij. Meer zelfstandigheid voor de provincies (decentralisatie) zou dus gediend kunnen zijn met de mogelijkheid van een eigen belastingpolitiek. Het is de provincies echter niet toegestaan de gegevens van de loon- en inkomstenbelasting te gebruiken, en naar draagkracht heffingen en belastingen op te leggen. Dat betekent dat de laagstbetaalden het eerst het slachtoffer worden, als de heffingen te hoog zouden worden. De provincie moet er wel voor zorgen, dat al haar diensten voor alle inwoners betaalbaar blijven; anders zou zij alleen voor een elite werken. Dat betekent dat er elders geld blijft zitten, en dat de provincie niet zoveel inkomsten krijgt als zij misschien wel zou willen. Je kunt proberen zoveel mogelijk het draagkrachtprincipe te benaderen, door bijv. diensten voor individuele burgers relatief goedkoop te houden, en vergunningen aan bedrijven veel duurder te maken. Natuurlijk roept de PSP, dat er meer geld uit Den Haag moet komen, maar ook zolang dat nog niet het geval is, zullen de keuzen niet ten koste van de meest achtergestelde groepen mogen gaan.

PETER ZWART

PSP stemmen is er dit jaar niet bij in een groot aantal provincies. Daar zal de kiezer op 24 maart zijn of haar stem op een combinatielijst met PPR of CPN kunnen uitbrengen. Een opvallend verschil met vier jaar geleden, toen de PSP in alle provincies met een eigen lijst uitkwam. Niet met evenveel succes overigens, want in acht van de elf provincies werden op de PSP-lijsten geen zetels behaald.

Slechts in één provincie, Zuid-Holland, zullen de drie linkse partijen PSP, CPN en PPR op één gezamenlijke lijst uitkomen. Deze unieke samenwerkingsvorm op provinciaal nivo staat echter niet alleen, want juist in Zuid-Holland zullen ook bij de gemeenteraadsverkiezingen opvallend veel gezamenlijke lijsten optreden. Zo zal de combinatie PSP-CPN-PPR te zien zijn op de stembiljetten voor de gemeenteraad in Den Haag, Voorburg, Rijswijk en Dordrecht. In Rotterdam en Noordwijk zullen lijsten PSP-PPR optreden, terwijl in Delft, waar alle drie de partijen momenteel zelfstandig raadszetels bezetten, de onderhandelingen nog gaande zijn. Dit verre van volledige overzicht geeft al aan dat de samenwerking tussen de linkse partijen zich niet beperkt tot de kleine gemeenten waar ieder der partijen alleen kansloos is.

Provinciale Staten

De provinciale samenwerking tussen PSP en PPR in Zuid-Holland is al geruime tijd aan de gang. Tot 1978 vond een nauwe samenwerking plaats tussen het PSP-Statelid *Pedro van Hoek* en de grotere PPR-fractie. Na de voor de partijen ter linkerzijde van de PvdA desastreuus verlopen Tweede Kamer-verkiezingen van 1977 verdwenen in 1978 PSP en CPN uit de Provinciale Staten. De PPR-fractie viel terug van 4 naar 1 zetel. Eigenlijk gaf die uitslag een vertekend beeld omdat PSP en CPN beide slechts enkele tientallen stemmen tekort kwamen voor het behoud van een zetel. Een combinatielijst PSP-CPN-PPR zou in 1978 al aanspraak op 3 Statenzetels hebben kunnen maken. De samenwerking met de PPR werd voortgezet doordat leden van de provinciale werkgroep van de PSP deelnamen aan de steunfractie van het PPR-Statelid.

CPN en PPR

Daarnaast vond in toenemende mate samenwerking tussen de drie partijen op plaatselijk nivo plaats. De groei van die

samenwerking is niet los te zien van de ontwikkelingen die zich binnen de drie partijen voordoen. En met name de veranderingen binnen de CPN springen in het oog. De invloed van de leden op het, vroeger in sterke mate centraal vastgestelde, beleid neemt toe, terwijl meningsverschillen binnen de partij niet meer zo hardnekkig versluierd worden. Ook zit er beweging in het CPN-standpunt over een aantal voor de PSP belangrijke zaken: de inkomensnivellering, de opstelling tegenover de landen van het "reëel bestaande socialisme" en het milieubeleid. Een belangrijke rol lijken hierbij de gezamenlijke ervaringen van leden van de linkse partijen in acties tegen bijvoorbeeld de stationering van nieuwe kernwapens en voor sluiting van de kerncentrales te spelen. De Zuid-Hollandse CPN-districten, Rotterdam en met name Den Haag, vervullen in het veranderingsproces binnen die partij zeker geen achterhoederol. Tekenend hiervoor was de actieve deelname van CPN-zijde aan de demonstraties tegen de militaire machtsgreep in Polen.

Ook de Zuid-Hollandse PPR staat van oudsher tamelijk dicht bij de PSP. Als Michel van Hulten het op een PPR-kongres heeft over PPR-leden die eigenlijk in de PSP thuishoren, denkt hij zeker niet in de laatste plaats aan zijn Haagse (ex-) partijgenoten. Al deze positieve ontwikkelingen hebben echter niet kunnen voorkomen dat er ook weerstand tegen de brede Zuid-Hollandse samenwerking de kop op stak. Eén lijst met de communisten is voor een Westlandse radikaal in eerste instantie een angstige ontwikkeling. Zeker als hij nog nooit zo'n communist in zijn dorp ontmoet heeft! Dit geeft echter ook meteen de kracht van de combinatie aan: je kunt geen streek in Zuid-Holland bedenken of een van de drie partijen heeft er wel een redelijk sterke afdeling zitten. In de grote steden, waar alle drie de partijen goed vertegenwoordigd zijn, overheerst het enthousiasme over de samenwerking. Waren vroeger de verkiezingen tijden waarin de leden van de drie partijen zich op hun eigen bastions terugtrokken, nu kan de samenwerking uit de acties ook in verkiezingstijd worden voortgezet.

De lijst

Lijsttrekker voor de gezamenlijke lijst PSP-CPN-PPR wordt het huidige PPR-Statelid *Kees Tilanus*, tweede op de lijst wordt CPN-er *Hekon Pasman* en op drie staat *Erik Meijer*, oud-lid van het partijbestuur van de PSP en van de Amsterdamse gemeenteraad. Op grond van de uitslag van de Tweede Kamer-verkiezingen in Zuid-Holland mag de combinatie 4 à 5 zetels verwachten. De samenwerking geeft echter mogelijkheden

om grotere groepen mensen te bereiken, zeker nu veel linkse mensen zich gedesillusioneerd van de PvdA afwenden. Aan de andere kant hebben de ervaringen met de eerste linkse samenwerkingslijsten in Zuid-Limburg uitgezonden, dat de partijen er in eerste instantie veel aan moeten doen om de eigen aanhang voor de gezamenlijke lijst te mobiliseren. De drie partijen zullen daaraan dan ook de nodige aandacht besteden.

Een goed resultaat van deze lijst van de drie linkse partijen zal een flinke stimulans zijn voor de linkse samenwerking in geheel Nederland. Het is verheugend dat deze toenadering ook regelmatig tot uiting komt in gezamenlijke verklaringen van de drie partijbesturen en gezamenlijke verklaringen van de drie partijbesturen en gezamenlijk optreden van de drie kamerfracties. Maar ook voor de inhoud van het beleid in Zuid-Holland is de uitslag van groot belang. Nu nog hebben CDA en VVD een meerderheid in de Staten, maar een bescheiden winst voor de linkse combinatie kan het evenwicht al naar de andere kant laten doorslaan. Als de PvdA niet te veel verliest . . . Het gezamenlijk *kernpuntenprogramma* van de drie partijen geeft duidelijk aan wat er in Zuid-Holland moet gaan veranderen. Uiteraard geen medewerking aan stationering van kernwapens in de provincie en stopzetting van de deelname aan de kerncentrale Dodewaard. Maar ook zal de provincie haar invloed moeten aanwenden om ook in "rijke" gemeenten de sociale woningbouw ten behoeve van de vele woningzoekenden te stimuleren, en moet de milieuvervuiling krachtdadig worden aangepakt. "Samen naar een linkse meerderheid" is de centrale leuze in de campagne van PSP, CPN en PPR. Een meerderheid die nodig is om werkelijke veranderingen in Zuid-Holland te kunnen doorzetten.

ERIC KÖHLER
PIETER DE JONG

VECHTEN TEGEN DE BIERKAAI

Defensie komt handenvol geld tekort. De in NAVO-verband overeengekomen stijging van de begroting met drie procent per jaar wordt al een paar jaar niet meer gehaald. Voor een deel worden deze financiële gaten in de begroting veroorzaakt door de krappe middelen van de staat. 800 miljoen op een totaal van 12 miljard komt de staat voor dit jaar tekort. De helft daarvan wordt naar volgend jaar verschoven. Voor de andere helft heeft Van Mierlo nog geen oplossing. Maar de gaten in de defensie-begroting worden ook veroorzaakt door de dure wapens, die Nederland aanschafft. Nederland heeft zich gebonden veel te investeren, en dat breekt de regering steeds meer op.

Uit Amerikaans onderzoek blijkt, dat deze dure wapensystemen met hun ingewikkelde konstrukties en onderdelen in belangrijke mate niet eens gebruikt kunnen worden. De relatief goedkope motor van het F-4 Phantom jachtvliegtuig kan 3000 uur vliegen zonder gerepareerd te hoeven worden, terwijl de dure motor van de F-16 nog geen 400 uur kan vliegen zonder een grote of kleine beurt te ondergaan. De waanzin van de NAVO, de waanzin van de huidige bewapening en oorlogsvoorbereiding, heeft er een broer bijgekregen: de waanzin van de uitzonderlijk hoge kosten voor dure wapensystemen, die een deel van de tijd niet eens bruikbaar zijn. Dat merkte Fred van der Spek op tijdens de behandeling van de begroting van defensie. Staatssecretaris *Stemerdink* antwoordde, dat de 'gereedheidseis' 70% is. "In principe wordt daaraan voldaan. Ik wil niet ontkennen, dat er af en toe problemen zijn". Dat antwoord bevestigt dus, dat we extra defensiemiddelen moeten aanschaffen, omdat een derde deel van grote wapensystemen permanent in reparatie is. Daarnaast vroeg Van der Spek aandacht voor het feit, dat er ook nog wapens gekocht worden, die wel goedkoop zijn, maar die de soldaten aan extra risico's blootstellen en waarvoor dan weer extra beschermende hulpstukken moeten worden gekocht.

Er wordt, kortom, veel gekocht van al het nieuwe en interessante materiaal, dat in de VS geproduceerd wordt. De technologische ontwikkelingen bepalen eerder onze defensie-inspanning dan het vijandelijke karakter van de Sovjet-Unie. Bewapening heeft vaak niets met een vijand te maken, maar wordt vaak sterk gevoed door het aanbod van het militair-kapitalistische complex.

Chemische bewapening

De chemische bewapening vormt een mogelijk nieuwe ontwikkeling in de wapeningsspiraal. Tijdens de oorlog in Korea werd door de VS als antwoord op de zwakke militaire positie een plan opgesteld voor de vervanging van de oude strijdgassen door meer giftige en meer efficiënte zenuwgassen. Deze ontwikkeling leidde ertoe, dat in 1956 de zg. 'no-first-use-regel' van het protocol van Genève van 1925 door de VS stil-

zwijgend verlaten werd. Die regel hield in, dat de VS en andere landen, zoals Nederland, pas chemische wapens zouden gebruiken, als een ander land die wapens eerder tegen het betrokken land had ingezet. Door de publieke verontwaardiging over het gebruik van napalm in Vietnam en een groot ongeluk met chemische wapens in de VS werd de 'no-first-use-regel' door *Nixon* weer in ere hersteld. Het Amerikaanse Congres ratificeerde zelfs, 50 jaar na de totstandkoming ervan, het protocol van Genève in 1975.

Maar op het eind van de jaren zeventig ging de Amerikaanse regering opnieuw over op het stimuleren van de productie en de opslag van chemische wapens. In 1980 werden daarvoor ruim 22 miljoen dollar ter beschikking gesteld, met name voor de renovatie van het chemische complex in Pine Bluff, Arkansas.

Voor 1982 werd 29 miljoen dollar begroot als onderdeel van een uitgebreid vier-fasen-program, dat tot in de jaren '90 loopt.

Ook de Sowjet-Unie zit ondertussen niet stil. Naast berichten over grote voorraden chemische wapens, duiken in de pers ook regelmatig berichten op over het gebruik van chemische wapens door Sovjet-strijdkrachten in *Afghanistan*. Daarnaast zou de Ethiopische regering, die reeds jarenlang in oorlog verkeert met afscheidingsbewegingen van *Eritrea*, over Russische chemische wapens beschikken. Een van de afscheidingsbewegingen meldde onlangs, dat zenuwgas-mortieren door het Ethiopische leger werden afgeschoten.

De nieuwste chemische wapens zijn *binair* van samenstelling. Dat wil zeggen, twee als zodanig niet-giftige gassen worden gescheiden in munitie opgeslagen. Bij het afschieten of in de explosie worden die gassen gemengd. Pas dan ontstaat er een giftig gas, dat vele malen sterker is dan het gifgas, dat in de Eerste Wereldoorlog werd gebruikt.

Fred van der Spek diende over deze chemische wapens een motie in. Daarin werd de regering gevraagd geen chemische wapens in Nederland op te slaan, noch onderdelen ervan, en niet mee te werken, noch financieel, noch politiek, aan de introductie van deze wapens in de NAVO. De motie werd verworpen. De PvdA, de PPR, de CPN en de PSP stemden ervoor. Daarentegen werd er

wel een wat minder vergaande motie van D'66 met algemene stemmen aangenomen.

Turkije

De PSP vroeg ook om verder geen enkele economische en militaire steun aan Turkije meer te geven. Vlak voor en na de coup van september 1980 heeft Turkije als 'zwakke bondgenoot' aardig wat financiële en militaire steun van Nederland gekregen. In 1979 een lening van 40 miljoen, in 1980 en 1981 43 miljoen in totaal. Turkije kreeg ook voor een prikje 25 van onze oude Starfighters. Hoewel Van der Stoel en Van Mierlo niet openlijk zeiden, dat verdere militaire en economische steun aan Turkije gegeven zal worden, zijn er op het moment geen concrete plannen voor hulpverlening. Waakzaamheid blijft echter geboden.

Spionage en infiltratie

Van der Spek nam duidelijk afstand van allerlei spionage- en infiltratie-activiteiten van militaire inlichtingendiensten, die de laatste maanden steeds hardnekkiger opduiken. De politie en de justitie zijn er om strafbare feiten op te sporen. Politieke organisaties, ook die van soldaten, moeten zonder vrees voor spionage kunnen werken. Binnenlandse spionage-activiteiten zijn een gevaar voor de democratie, omdat ze een sfeer van angst en verdachtmakingen zaaien. De militaire inlichtingendiensten en ook de BVD kunnen maar beter opgedoekt worden.

Vliegbasis Geilenkirchen

Tenslotte vroeg Fred van der Spek ook, of het waar was, dat de oud-minister van defensie *Den Toom* verklaard had, dat de vliegbasis Geilenkirchen in West-Duitsland, vlakbij Limburg, niet meer gebruikt zou worden. Die vraag was belangrijk, omdat de nieuwe AWACS-vliegtuigen van de NAVO juist daar gestationeerd gaan worden. Van Mierlo bevestigde de verklaring van *Den Toom*. Maar omdat er door tegenstanders van het opnieuw in gebruik nemen van de vliegbasis Geilenkirchen al een proces tegen de staat was aangespannen, kon hij niet meer zeggen. De zaak was 'onder de rechter'. Die tegenstanders zijn inmiddels echter door de rechter niet als een rechthebbende partij in het geding erkend en kunnen dus niet tegen de staat procederen. Het zou dan ook goed zijn, als de betrokken gemeenteraden eens hun tanden aan de regering lieten zien, willen ze verschoond blijven van herrie van de vliegtuigen, die er onlangs toch geplaatst werden, en van vele protesten van hun burgers.

't klinkt mooi maar...

Hij kan het altijd zo mooi brengen, de Minister van Volkshuisvesting Marcel van Dam, maar als je zijn begroting eens goed leest, dan blijken er heel wat haken en ogen aan zijn beleid te zitten.

Van Dam stelt een huurverhoging van 'maar' 4% voor om de koopkrachtprognose voor 1982 iets minder ongunstig te laten uitvallen. De huurbescherming voor kamerbewoners moet worden vermindert om het aanbod van kamers te vergroten, zodat meer jongeren huisvesting zullen krijgen. Het woningbouwprogramma is verhoogd met 3000 huurwoningen en 2000 wooneenheden en de grote steden krijgen een voorkeursbehandeling.

Daarnaast zijn echter veel huren te laag en mogen dus geharmoniseerd worden, maar dan niet meer dan 10%. Jongeren mogen zelf gaan (ver)bouwen, dat is goedkoper voor ze en overbodige lifflafjes, daar doen we niet meer aan, want ook de Minister moet bezuinigen.

Het woningbouwprogramma is door Van Dam met 5000 woningen verhoogd in het kader van het werkgelegenheidsplan, maar was eerder door zijn voorganger Brokx met 18.000 verlaagd, zodat er nog steeds 13.000 woningen minder worden gebouwd. De achterstand aan wooneenheden is vanaf 1976 inmiddels opgelopen tot 18.000, heeft het LOBH berekend. Hiertegenover staat een aanbod aan plannen van de gemeenten van maar liefst 216.000 woningen, terwijl er dit jaar maar 120.000 woningen gebouwd kunnen worden. Deze situatie typeert het zigzagbeleid, dat al jarenlang op VRO wordt gevoerd. Vijf jaar geleden, zo konstateerde Andrée van Es bij de begrotingsbehandeling, zaten Van Dam en daarna Brokx met hun handen in het haar, omdat ze wel geld voor woningen hadden, maar er kwam geen gemeente met een plan. De gemeenten zijn op allerlei manieren aangespoord bouwplannen te ontwikkelen en nu ze dat eenmaal gedaan hebben, krijgen ze geen geld meer voor die plannen. Veel gemeenten komen daardoor flink in de problemen, zowel financieel o.a. door renteverlies op grondaankoop en gemaakte plan-kosten, als politiek: vaak kan meer dan de helft van de bouwplannen niet gerealiseerd worden. Alleen de vier grote steden worden bevoorreed. Zij krijgen meer geld voor nieuwbouw en stadsvernieuwing. Nu is dat laatste zeker niet onbillijk: de grote steden hebben in alle opzichten een achterstand met de rest van het land, maar je kan vraagtekens zetten bij de gedachte dat dat dan tegelijkertijd ten koste moet gaan van alle andere steden. Dat deed ook Andrée. Zij konstateerde dat door de vele protesten vanuit de gemeenten in ieder geval wordt aangegeven, dat de tot nu toegestane contingenten bij lange na niet voldoende zijn om de plannen uit te voeren. Zij stelde dan ook dat het programma omhoog moest. Daarnaast pleitte zij voor een periodieke toetsing van de stand van zaken bij de plannen en de uitvoering daarvan om alsnog de contingentering

te verruimen voor actieve gemeenten en regio's.

Van Dam zegde toe half mei de Kamer in te lichten over de stand van zaken omtrent toewijzing en realisering. Na 1 oktober, als de vier grote gemeenten hun plannen moeten hebben ingeleverd bij VRO, gaat de Minister herverdelen onder de kleinere gemeenten, als de vier grote hun plannen niet op tijd klaar hebben.

Deze toezeggingen gingen de Minister wat makkelijker af dan die t.a.v. een amendement van PvdA en VVD gezamenlijk dat het woningbouwprogramma voor 1982 nog eens met 5000 wilde verhogen (kosten 600 mln.). Van Dam was er wel voor maar wilde de bouw ervan inpassen in zijn aangekondigde meerjarenprogramma. Dat meerjarenplan is er voorlopig nog niet, maar toch heeft Van Dam, na twee weken bedenktijd, ingestemd met het amendement. De bouw voor de 5000 woningen wordt nu gerealiseerd in het kader van het banenplan van Den Uyl.

Eenheden

Niet alleen bouwen maar ook gericht bouwen voor een bepaalde behoefte, dat is aan kleinere woningen, is noodzakelijk volgens Van Dam. Daarom wil hij de gemeenten in de toekomst verplichten een bepaald percentage (40%) kleine woningen te bouwen. Andrée wees op het gevaar, dat dan de bereidheid van de gemeenten om wooneenheden, waarvan de huurvaststelling lager is, te bouwen, zal afnemen. Ook wees zij op de gevaren t.a.v. de plannen om zelfwerkzaamheid van jongeren te stimuleren bij de verbouw van panden.

Andrée: "Ik ben van mening, dat deze mogelijkheid uitdrukkelijk alleen gebruikt zal mogen worden als de bewoners daar zelf prijs op stellen. Er mag niet een soort woningmarkt ontstaan voor groepen mensen die geen kant-en-klaar huis meer kunnen betalen en daarvoor gedwongen zijn met minder geïnteresseerden te nemen."

Stadsvernieuwing

Een lichtpuntje in het beleid is Van Dams belangstelling voor de stadsvernieuwing en zijn toezegging voor een meerjarenprogramma. De verloedering in de grote steden, zo stelde hij, is met de huidige programma's kwantitatief niet gestopt. We halen niet in bij het verbeteren van krotten. Er komen steeds meer krotten bij. We hebben nog niet eens een stilstand-moment bereikt. Er is echter nog niets concreets op papier. Van Dam kondigde een verdubbeling van de stadsvernieuwingsactiviteiten aan, maar wat dat nou precies inhield wilde hij niet zeggen. Als men het er niet mee eens was, stelde hij, moesten de kamerleden maar een amendement indienen. Dit onlokte Andrée de opmerking dat andere fracties blijkbaar amendementen moeten indienen om de regeringsfracties alsnog aan het regeerakkoord te houden. Zij keerde zich fel tegen de plannen om bewoners bij groot onderhoud een eigen bijdrage te laten betalen en wees erop dat stadsvernieuwing alleen realiseerbaar is, als de huren betaalbaar zijn. En dat begint steeds meer het breekpunt in de stadsvernieuwingsactiviteiten te worden.

Kamerverhuur

Afschaffing van de huurbescherming van kamerbewoners om het aanbod van kamers te vergroten. Dit idee heeft Minister Van Dam van de Werkgroep Kamerhuren met leden van zijn eigen Ministerie. Maar de Werkgroep stelde heel wat meer aan de orde. Zij noemt in haar rapport ongeveer tien redenen waarom het aanbod van kamers afneemt. En de huurbescherming is beslist niet een van de belangrijkste. De werkgroep stelde zelfs: "Een fundamenteel recht op huurbescherming mag niet in discussie worden gebracht op basis van alleen maar gissingen omtrent eventuele neveneffecten van dat recht." Aspecten als meer behoefte aan privacy en weinig financiële voordelen spelen een belangrijker rol. Andrée hield over dit onderwerp een motie achter de hand, maar Van Dam heeft een onderzoek toegezegd over de eventuele effecten van zijn plan alvorens het door te voeren.

Van Dam had nog een advies van de Werkgroep Kamerhuren overgenomen. Deze pleitte voor een ander huurvaststellingssysteem. In plaats van het getrapte systeem met flinke huurverschillen bij geringe puntenwijziging stelde de Werkgroep voor over te gaan tot een glijdende schaal. Maar de Minister berekende de huren voor het nieuwe systeem zodanig, dat daar weer aanzienlijke huurverhogingen uit voort kwamen met een maximum van maar liefst 26% ! Onaanvaardbaar voor de PSP-fractie natuurlijk, want de kamerhuren

zijn voor de meeste jongeren nu al onbetaalbaar. Samen met CPN en PPR diende Andrée daarom een motie in waarin gevraagd wordt om de berekeningswijze bij het nieuwe systeem te herzien en dit dan weer eerst aan de Kamer voor te leggen.

Huursubsidie

Een heet hangijzer is en blijft de individuele huursubsidie. De huurquote (dat percentage van je inkomen dat je aan huur moet besteden) voor minimuminkomens blijft gelijk, voor modaal wordt die langzamerhand verhoogd. De huurquote voor de minima blijft 11,3%, maar dat geldt alleen voor de kale huur. Van Dam heeft nog eens nadrukkelijk gezegd, dat hij niet van plan is de overige woonlasten ook in het stelsel van de IHS op te nemen.

De groep die een inkomen heeft beneden het minimumloon (studenten en werkende jongeren e.a.) betalen veel meer aan kale huur van hun inkomen. Dat kan oplopen tot zo'n 25 tot 30 procent! Dit probleem is nog groter en urgenter geworden nu vorig jaar de jeugdlonen verlaagd zijn, maar niet de ondergrens van de IHS. Hierdoor hebben nog meer jongeren een hogere huurquote. Andrée van Es heeft met PPR en CPN een motie ingediend om de ondergrens van de IHS te verlagen tot het nivo van de verlaagde minimumlonen. Zolang met name de PvdA - tegen alle beloftes in - weigert de verlaging van de minimumjeugdlonen weer ongedaan te maken, zal Minister Van Dam er toch tenminste rekening mee moeten houden, dat met name jongeren langzamerhand echt geen cent extra aan huisvesting kunnen betalen.

HELEEN BUIJS

STRATEGIE DISKUSSIE

De revolutionaire strategie in het Westen

Noch de sociaal-demokratie noch het orthodoxe kommunisme zijn er de afgelopen 60 jaar in geslaagd om in West-Europa de weg naar het socialisme te openen. In dit korte bestek schetsen wij een alternatief voor de socialistische beweging in het Westen: de socialistische hervormingsstrategie. Deze strategie wordt onder meer links-socialistische partij in West-Europa, de deense SF, in de praktijk gehanteerd.

Het soort hervormingen

In de sociaal-demokratische hervormingsstrategie ontbreekt het perspectief. Het verband tussen de hervormingsvoorstellen en het socialisme is zoek. De hervormingen zijn er meer op gericht de kapitalistische machtsverhoudingen te *verschuiven* dan te doorbreken. Bij de voorstellen tot hervorming wordt niet uitgegaan van de actieve medewerking van de arbeidersbeweging en andere sociale bewegingen om die plannen te verwezenlijken. Denk b.v. aan de beroemde 4 hervormingsvoorstellen van Den Uyl.

De socialistische hervormingsstrategie (verder afgekort tot S.H.S.) gaat er van uit dat strijd voor kleine *en* grote hervormingen nodig is. Een strijd die op alle niveaus van de maatschappij gevoerd moet worden. Dus *ook* strijd op het niveau van de regering. In de orthodox-kommunistische strategie gaat het om het vernietigen van de staat en het daarna weer opbouwen van een geheel nieuwe staat onder leiding van één partij. Ook die visie wijzen wij af. De huidige staat moet deels vernietigd worden, deels hervormd worden. Met name de

repressieve staatsapparaten als 't leger moeten vernietigd worden, maar ideologische staatsapparaten zoals het onderwijs moeten worden hervormd. En daarnaast dienen er nieuwe staatsapparaten te komen als instrumenten om de greep van de gemeenschap over de economie drastisch uit te breiden. Een linkse regering moet in *wisselwerking* met vakbeweging, vredesbeweging, vrouwenbeweging, enz. socialistische

hervormingen tot stand zien te brengen. We denken dat zo'n S.H.S. een ontwikkeling op gang zal brengen, die ertoe leidt dat de *machtsvraag* op alle niveaus van de maatschappij wordt gesteld. In Chili is dat tussen '70 en '73 gebeurd. De dagelijkse 'gewone' klassenstrijd veranderde in een frontale botsing tussen de klassen. Juist het verwerpen en uitoefenen van de *regeringsmacht* door een *vastberaden* links blok

is daarbij belangrijk. Om zover te komen is natuurlijk de actieve steun van al die progressieve sociale bewegingen vereist. Maar dan kan een linkse regering een grote stimulator zijn voor al die bewegingen. O.m. door hen te inspireren en hun mogelijkheden te verruimen. En een verdere ontplooiing van die bewegingen in bedrijven, buurten en (staats-)instellingen betekent weer dat de linkse regering sterker komt te staan. *Dat is de beoogde wisselwerking*. Via het behalen van resultaten in concrete strijd worden mensen overtuigd en komt deze S.H.S. uit op een frontale botsing met rechts. Buitenparlementaire tegenwerking van rechts tegen een links regeringsbeleid (kapitaalvlucht, investeringsstops, etc.) legt ook de economische machtsverhoudingen bloot. Dan komt het erop aan dat links hecht genoeg georganiseerd is om in die botsing te overwinnen. En pas dan, met een linkse overwinning, zou de *staatsmacht* in linkse handen komen.

Punten voor een links regeringsprogramma

Volgens ons moet een links regeringsprogramma een aantal *selectieve nationalisaties* bevatten. Met name de 'leider(s)' van elke industriële sektor moet(en) worden genationaliseerd. Ook de financiële sektor (banken, etc.) dient in handen van de gemeenschap te komen. Niet omdat we van nationalisatie op zich veel verwachten, maar wel omdat die nationalisaties noodzakelijk zijn om de linkse politiek instrumenten in handen te geven om een bepaalde greep op de economie te kunnen krijgen. Met name de (grote) multinationals zijn namelijk totaal niet gevoelig voor globale makro-economische sturingsmaatregelen, zoals die nu gebruikelijk zijn. Bij het doorvoeren van bovengenoemde nationalisaties is het mogelijk om de talloze kleine bedrijven in elke sektor door glo-

SOCIALISTISCHE HERVORMINGSSTRATEGIE

De strategiediskussie die de PSP voert sinds de nazomer van 1979 gaat zijn laatste ronde in. In deze afsluitende discussieronde komt de strategie in het algemeen aan de orde. In deze **BEVRIJDING** hebben we een viertal bijdragen.

Frank Köhler en Alexander de Roo vatten hun visie op een socialistische hervormingsstrategie samen die eerder werd neergelegd in een artikel in Socialistisch Perspectief nummer 5.

Het gaat hier om een aan de tijd aangepaste versie.

Martien Bouwmans, Hugo van der Steenhoven en Joost Langendijk leveren een bijdrage onder de titel 'Strategie naar het socialisme', een korte samenvatting van een uitgebreider artikel dat binnenkort zal verschijnen in Socialistisch Perspectief nummer 14.

Erik van Perlstein geeft zijn visie op de socialistische hervormingsstrategie in een artikel met als titel 'De weg is lang'.

En Fred van der Spek tenslotte schreef een bijdrage over 'Doel en middel'.

Op de zesde (en laatste) landelijke strategiedag op 17 april zullen de verschillende schrijvers de gelegenheid hebben hun visie toe te lichten en met elkaar en de zaal in discussie te gaan.

Plaats: Jaarbeurskongresgebouw Hoog Catharijne, bij het Centraal Station van Utrecht, aanvang 11.00 uur.

Reduktiebonnen voor de spoorwegen zijn schriftelijk te bestellen bij het partijburo van de PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

DE REVOLUTIONAIRE STRATEGIE IN HET WESTEN

vervolg van pagina 7

bale sturing effectief te beïnvloeden. Zo wordt de overgang naar een *demokratische plan-ekonomie* mogelijk.

Nivellering van inkomens is een ander belangrijk punt van een links regerings-program. Dat zal in sterke mate moeten gebeuren.

Vermindering van de arbeidsdeling. Dit bestrijkt een groot aantal gebieden. B.v. De scheiding tussen arbeid binnenshuis (voornamelijk vrouwen) en arbeid buitenshuis (voornamelijk mannen) helpen verminderen door het invoeren van een aantal (nieuwe) kollektieve voorzieningen zoals goedkope wasserettes, kresjes, eetgelegenheden, etc.

Militarisme: Doorslaggevend is dat een linkse regering een politiek voert van omzetting van wapenindustrieën in vrede-industrieën en tegelijkertijd de uitgaven voor het leger drastisch vermindert. En natuurlijk de kernwapens uit Nederland verwijderd. Vanzelfsprekend komt zo'n politiek in een zwaar konflikt met de NAVO. Dat konflikt zal moeten worden aangegaan en uitgevochten tot en met een volledige breuk met de NAVO.

Demokratisering is een belangrijke peiler van de S.H.S. Om 3 redenen:

1. Als beginsel op zich zelf. Meer mensen krijgen invloed en zeggenschap.
2. Betekent een waarborg tegen autoritaire tendensen.

Nationaal nivo

Blijft de vraag of *socialistische hervormingen op nationaal nivo* mogelijk zijn. Voral nog neigen wij tot een bevestigend antwoord. Er is zeker nog veel meer greep mogelijk op het hele economische gebeuren. Bovendien, links Nederland moet zorgen niet achterop te komen bij de ontwikkelingen in met name Frankrijk en Italië en misschien Engeland. Links in die landen heeft plannen voor / voert voorstellen uit die vooral op sociaal-economisch gebied in de door ons gewenste richting gaan. Achterop raken van Nederland betekent een rem voor die landen. Maar als socialistische hervormingen in economische zin in Nederland op nationaal nivo niet mogelijk zijn, dan moet de prille West-Europese staatsvorming, de Europese Gemeenschap, nog meer dan in 't eerste geval, worden aangegrepen om tot linkse machtsvorming en socialistische hervormingen over te gaan op Europees nivo.

'Vorbereidende' regering?

Sommige delen van links pleiten voor een linkse regering, die nog geen frontale aanvallen opent op de kapitalistische machtscentra, maar die dat wel voorbereidt. Dat gebeurt met verschillende argumenten. 1. Op nationaal nivo zijn stappen in de richting van het socialisme niet mogelijk. 2. Het socialistisch bewustzijn onder de bevolking, c.q. de arbeidersklasse, moet groeien alvorens de beproevingen van de fundamentele aanval op rechts met succes kunnen worden doorstaan. Een 'vorbereidende' regering zou zich vooral bezig moeten houden met de uitbreiding van de

demokratische rechten van de arbeidersklasse en andere onderdrukte groepen. Daarnaast zou de 'vorbereidende' regering economische sectoren kunnen socialiseren, die niet erg gevoelig zijn voor kapitaalvlucht, etc. zoals b.v. de woningbouw. Met dit soort maatregelen zou zo'n regering meer steun moeten verwerven. (het ontwerp CPN-program gaat sterk in die richting) Hoewel bovengeschetste politiek aantrekkelijke kanten heeft, en de voorgestelde maatregelen op zich belangrijk zijn, denken we dat een 'vorbereidende' regering, die zich bewust tot een dergelijk program beperkt, een socialistische omwenteling niet nabij brengt. In de 1e plaats niet omdat o.i. een socialistische omwenteling slechts mogelijk is door het *toespitsen van de klassentegenstellingen*. Een politiek die de economische macht van de bezitters niet wezenlijk aanvalt, draagt daaraan niet bij. Het kapitalisme kan deze veranderingen verwerken. Ze leiden dan niet tot het verscherpen van de klassenstrijd, maar tot een nieuw klassenevenwicht, waarin de heersende klasse haar (beslissings-) macht behoudt. (vooral de rechtvleugel van de PCI staat deze strategie voor, onder verwijzing naar de stelling dat socialisme alleen op West-Europees nivo mogelijk is)

Loopt deze strategie van *verschuiving van het klassenevenwicht* niet uit op een nieuwe variant van de sociaal-demokratie?

Rocardisme

Binnen de sociaal-demokratie, maar ook wel binnen andere delen van de linkse beweging, ontwikkelt zich een stroming, die zich niet op het traditionele sociaal-demokratische afzwakken van de klassenstrijd richt en evenmin op de burgerlijke ideologie dat de arbeidersklasse verdwenen is. Maar deze nieuwe stroming keert zich toch tegen een oriëntatie op de strijd van de arbeidersklasse en de noodzaak van het overerven van de staatsmacht. In *plaats daarvan* wijst men op de 'nieuwe' problemen als de tegenstelling tussen de natuur en de technische ontwikkeling, of de tegenstelling tussen de mensen en het verburokratiseerde staatsapparaat. Ook worden de diverse emancipatie-bewegingen als *alternatief* voor de arbeidersklasse opgevoerd.

Michel Rocard, voormalig voorman van de links-socialistische franse PSU, en nu een van de prominente mensen van de franse socialisten, is een bekend voorbeeld van iemand die via enthousiasme voor "nieuwe sociale bewegingen" tot een gematigd sociaal-demokratisch standpunt komt. Vandaar de naam Rocardisme voor deze nieuwe stroming. Zo wordt enthousiasme voor de anti-kernenergie-beweging gekombineerd met een terughoudende opstelling tegenover nationalisaties.

Socialisme

Daaronder wordt hier verstaan de opheffing van elke vorm van uitbuiting en onderdrukking. Er is géén vanzelfsprekend automatisch verband tussen klas-

senstrijd en andere vormen van actie, zoals die van de anti-kernenergie-beweging, vrouwenbeweging, vredesbeweging, enz. De geschiedenis laat zien dat deze verschillende vormen van strijd zich in *hoge mate onafhankelijk* van elkaar ontwikkelen. De verschillende onderdrukkingsmechanismen zijn blijkbaar *vrij onafhankelijk* van elkaar. *Zij versterken elkaar wel, maar zijn niet elkaars voorwaarde.* Daarom moeten die andere vormen van sociale strijd o.i. *onafhankelijk* van de arbeidersbeweging worden georganiseerd. Wel is het o.i. zo dat de arbeidersbeweging zich ook *zou moeten aansluiten* bij al die andere vormen van sociale strijd. En omgekeerd! Bijvoorbeeld de anti-kernenergie-beweging moet zich niet alleen inzetten voor het sluiten van de kerncentrales, maar ook voor de democratisering van de energie-sektor. De macht van de grote energie-maatschappijen moet worden gebroken. Hiertoe zouden de arbeidersbeweging en de anti-kernenergie-beweging samen kunnen werken.

Voorwaarden

De ideologische en de economische moeten hier helaas buiten beschouwing blijven. (Partij-) politieke samenwerking: In onze visie moeten de vier belangrijkste landelijke linkse partijen in Nederland - PPR, CPN, PvdA en PSP - op voet van gelijkwaardigheid discussiëren tot er een program uitkomt waarin de wil tot het doorbreken van het kapitalisme en het stimuleren van het feminisme tot uitdrukking komt. Zo gauw deze partijen 't eens zijn over *de intentie* van zo'n program en zo'n strategie zullen andere maatschappelijke groeperingen, zoals het FNV en het IKV, bij de uitwerking van dat program betrokken worden.

Links moet als blok met dat program naar D'66 toestappen. Op deze manier moet links D'66 voor het blok zetten en laten kiezen: of haar rechtse gezicht tonen en met CDA en VVD in zee gaan (en elektoraal afgestraft worden) of op een relatief ondergeschikte wijze aan dat program meedoen. Wij denken dat zo'n gezamenlijk program van de linkse 4, een politieke vertaling van de aspiraties van de verschillende sociale bewegingen, de mensen meer zal aanspreken dan het huidige verdeelde aanbod. Als links gezamenlijk optrekt met zo'n soort program, dan trekt dat grotere delen van de arbeidersklasse naar de stembus en het stimuleert hun sociale strijd. Bovendien kiezen de sociale midden-groepen, die er veelal toe neigen hun belang met de sterkste maatschappelijke kracht te verbinden, eerder voor links als dat eensgezind optreedt. Ervaringen in o.a. Chili en Frankrijk hebben dat aangetoond.

De komende periode

Toegegeven: voorlopig ziet het er niet naar uit dat de linkse 4 binnenkort om de tafel gaan zitten voor een eerste serieuze gedachten-uitwisseling over zo'n program. De PvdA maakt 't ons niet makkelijk. De huidige sociaal-economische koers van de PvdA, opkrikken van de ekonomie door overleg met de grote ondernemers en wachten op herstel van de wereldekonomie, spreekt ons niet erg aan. Sterker nog, dit 'nieuw realisme' van de PvdA demoraliseert haar ei-

gen traditionele achterban, juist op een moment dat het grote gevecht om de essentiële bouwstenen van de verzorgingsstaat uitbreekt. Laat de PvdA een voorbeeld nemen aan de sociaal-demokratische koers van haar franse zusterpartij. De PvdA kan zich op straffe van haar eigen ondergang niet blijvend tegen de vakbeweging, de vredesbeweging en de anti-kernenergie beweging opstellen. Toch moet de PSP aan een socialistische hervormingsstrategie vasthouden. De kansen van een S.H.S. nemen toe als de socialistische stroming *buiten* de sociaal-demokratie sterker wordt en erin slaagt een *duidelijk alternatief* te presenteren. Als er alternatieven voor het regeringsbeleid worden geboden en als de buitenparlementaire acties positief gewaardeerd worden. Zo'n stroming oefent grote invloed uit op de houding van de sociaal-demokratie. Zo'n sterke socialistische stroming biedt ook de beste kansen om te komen tot een vastberaden blok van politiek links die een S.H.S. voorstaat. Immers met zo'n krachtige formatie moet de sociaal-demokratie wel rekening houden. Zij kan dan niet meer straffeloos op half-zachte wijze met rechtser partijen aanpappen. Zo klom b.v. de deense SF, die een S.H.S. voorstaat, in 2 verkiezingen van 3,9% in '77 via 5,8% in '79 naar 11% in 1981. Terwijl de deense sociaal-demokratie in die jaren achtereenvolgens ca. 36%, ca. 38% en ca. 33% behaalde.

De funktie van de PSP

Het is duidelijk dat de PSP nooit in haar eentje de S.H.S. kan uitvoeren. We moeten deze strategie verder uitwerken. Dat vereist veel studie en het doen van konkrete voorstellen. Niet met een opgeheven vingertje getuigen dat alles radikaal anders moet, maar *konkreet aangeven* hoe dingen te veranderen zijn. Het Wetenschappelijk Buro van de PSP werkt daaraan. Als eerste produkt is er de 'noodwet Bedrijven In Moeilijkheden'. Verder wordt er gewerkt aan een nota over Selektieve Nationalisaties en aan voorstellen voor demokratisering van de elektriciteitsvoorziening. De PSP heeft een speciale taak om de *verbinding te bevorderen* tussen de klassenstrijd en andere vormen van sociale strijd. Zoals de strijd van vrouwen voor het recht op betaald werk en inkomen door het konkreet uitwerken van ideeën als 'naar een 5-urige werkdag'. Tegelijkertijd moet de PSP de discussie over dit alles aangaan met de andere linkse partijen en linkse bewegingen. Je zou dit een *aanjaagfunctie* kunnen noemen. De PSP moet eraan bijdragen dat steeds meer mensen en organisaties zich op het perspektief van socialistische hervormingen verenigen. We moeten in dat perspektief aan een *linkse eenheid* werken.

FEBRUARI '82
ALEXANDER DE ROO
FRANK KÖHLER

Veel uitgebreider is dit verhaal in essentie te lezen in het artikel 'Socialistische Hervormingsstrategie' van onze hand in Socialistisch Perspektief nummer 5 van november 1979 pagina 1-21. Daar gaan we ook uitgebreid in op het essentiële onderdeel van de rechtse tegenwerking. Wegens gebrek aan plaatsruimte moeten we daar op deze plek helaas van afzien.

Strategie naar het socialisme

Onze visie op de strategie die de PSP zou moeten voeren, sluit enerzijds aan bij de rol die de PSP in vroeger jaren speelde toen de PSP nog voortrekker was van maatschappelijke bewegingen en akties (Vietnam, milieu-akties, anti-militarisme enz.) en zet zich anderzijds af tegen de socialistische hervormingsstrategie, die de laatste jaren steeds meer opgeld doet binnen de PSP. In een binnenkort verschijnend artikel in Socialistisch Perspektief 14) wordt uitgebreider ingegaan op onze visie. Het onderstaande is daarvan slechts een beknopte samenvatting.

Kern van onze visie is dat de PSP de hoofdmoot van haar activiteiten moet verleggen naar het buitenparlementaire nivo. Aktief zijn in de sociale bewegingen (anti-kernenergie-beweging, anti-militaristische beweging, vakbeweging, vrouwenbeweging, milieu- en kraakbeweging) om daar veranderingen in de praktijk te creëren is het uitgangspunt. We gaan ervan uit dat in de maatschappij die ons voorstaat de belangrijkste beslissingen op het laagste nivo (buurten, bedrijven) genomen moeten worden. Situaties waarin nú al eerste aanzetten te vinden zijn van mensen die in al dan niet georganiseerd verband willen beslissen over hun eigen woon- en werksituatie, verdienen daarom niet alleen de steun van de PSP, maar moeten door de PSP ook aktief bevorderd en gekreerd worden. In steeds meer sociale bewegingen vinden we pogingen om aan die basis-demokratie en organisatie gestalte te geven, waar men probeert om ideeën over hoe men zou willen leven nú al in de praktijk te brengen. Dáár ligt een taak voor de PSP om dat te bevorderen en te ondersteunen.

De oriëntatie op de sociale bewegingen hangt samen met het feit dat concrete veranderingen van deze maatschappij niet tot stand komen doordat ze van bovenaf gerealiseerd worden, maar slechts van onderaf afgedwongen kunnen worden. De sterke oriëntatie van de socialistische hervormingsstrategen op parlement en regering, om dáár als politieke partij, de eisen van de bewegingen in concrete resultaten om te zetten, is niet de onze. Te vaak zet het parlement achteraf in wetgeving om wat in de praktijk al lang gemeengoed geworden of afgedwongen is; zelden of nooit heeft het parlement uit zichzelf progressieve stappen of hervormingen afgekondigd.

Wel kan het parlement sterk onder druk gezet worden, zodat maatregelen tegen-

gehouden kunnen worden of progressieve zaken afgedwongen. Zo zullen er bijvoorbeeld geen nieuwe kernraketten geplaatst worden en is er onder druk van akties een tamelijk vergaande huurbeschermingswet afgedwongen (onder een rechtse regering nota bene).

Veranderingen

Deelname aan een 'linkse regering' is niet alleen daarom van minder belang als het zou lijken. Daarover nú filosoferen wekt verwachtingen over ingrijpende veranderingen die niet waargemaakt zullen kunnen worden. Een voorbeeld mag ter illustratie dienen: Ingrijpende veranderingen in de economische structuur zullen van bovenaf op dit moment niet doorgevoerd kunnen worden. Daarvoor zijn de staatsorganen (inclusief regering en parlement) niet alleen teveel verbonden aan de kapitalistische economische structuur (ze hebben de taak om die structuur in stand te houden!), maar ook het verzet van de ondernemers (sabotage door investeringen, kapitaalvlucht e.d.) zal enorm zijn om die ingrijpende maatregelen door te kunnen voeren. Structuurveranderingen in de economie doorvoeren kan wél als op drijfnivo de werknemers/sters zo hecht georganiseerd zijn, dat op dat nivo de kapitaalvlucht tegengegaan of investeringen afgedwongen kunnen worden. Hoewel in eerste instantie de vakbeweging het orgaan is om dat op te bouwen, kan de PSP daarbij wel degelijk een rol spelen. Door zelf met haar leden aktief te worden in de vakbeweging bijvoorbeeld, maar ook door op andere nivo's of in andere bewegingen de discussie over de noodzaak om ook in bedrij-

ven aktief te worden, aan te zwengelen. Waar het hier om gaat is dat ingrijpende veranderingen in de economie met de huidige organisatiegraad en vakbondbeleid niet door te voeren zijn, ook niet met deelname van de PSP in een regering. Anders gezegd, het draagvlak voor structuurverandering is nog te klein, de PSP zou zich moeten richten op het uitbouwen en versterken van dat draagvlak.

Bondgenoot?

In de socialistische hervormingsstrategie wordt naar onze mening teveel gegokt op de positieve bereidheid van de PvdA om uiteindelijk de maatschappij fundamenteel in socialistische zin te veranderen. Naar onze mening is de PvdA niet de natuurlijke bondgenoot waar de PSP zich sterk op moet richten. De ontstaansgeschiedenis en verdere historie van de PvdA wijzen uit dat zij zich hebben neergelegd bij de kapitalistische structuur van de maatschappij en slechts binnen die structuur de kanten daarvan willen 'hervormen'. In de socialistische hervormingsstrategie wordt teveel verondersteld dat de PvdA in principe links is, maar door de omstandigheden gedwongen daar nooit uiting aan heeft kunnen geven. Naar onze mening verschilt de PvdA-politiek slechts marginaal van dat wat andere burgerlijke partijen voorstaan, en ze zal zich nooit sterk maken voor ingrijpende structuurveranderingen.

De combinatie van bedenkingen bij de mogelijkheden om via regeringsmacht veranderingen af te dwingen en de visie op de PvdA, die door ons niet als na-

tuurlijke bondgenoot gezien wordt, maakt duidelijk waarom wij het een minder gelukkige zaak vinden als de PSP in resoluties haar positieve bereidheid om, zonder voorwaarden, met anderen te gaan regeren, gaat vastleggen. Daarmee worden niet alleen valse illusies gewekt, daarmee worden ook kiezers of leden afgestoten die (terecht) bedenkingen hebben bij de parlementaire democratie en zich derhalve buitenparlementair organiseren.

De taak van de PSP ligt, zoals hierboven gesteld, juist bij de aansluiting en versterking van die bewegingen. De PSP kan de plaats zijn waar de afzonderlijke deelbelangen van de verschillende bewegingen bediscussieerd en gekombineerd kunnen worden tot een gemeenschappelijke visie en gemeenschappelijk program. De parlementaire organen worden in onze visie hoofdzakelijk gebruikt om die ideeën ook daar te verwoorden, niet in eerste instantie op het behalen van 'konkrete resultaten'. Wat geldt voor de beperktheden van de linkse regering geldt ook voor samenwerking op staten- en gemeentenivo: zonder dat die linkse samenwerking gedragen wordt door een draagvlak van omvangrijke buitenparlementaire bewegingen zou dat ertoe kunnen leiden dat de PSP zich vereenzelvigd met de beperktheden van de parlementaire organen, of door de verbinding met het 'nieuw realisme' van sociaal-demokraten grote veranderingen 'tijdelijk' uit moet stellen. Dat kan ertoe leiden dat de PSP tegenover bewegingen komt te staan. Vandaar dat wij vooralsnog pleiten voor een onafhankelijke positie en politiek.

vervolg op pagina 10

Foto: Paul Babeliowsky

De weg is lang...

Nederland kent al tientallen jaren een stabiele burgerlijke democratie. Het staatsapparaat past zich relatief soepel aan bij maatschappelijke veranderingen en kan zich daardoor goed handhaven. Het ziet er niet naar uit, dat dit op korte termijn zal veranderen. Er is geen revolutionaire situatie in Nederland en de gedachte aan een socialistische omwenteling is niet meer dan een natte droom. We moeten veeleer aan een revolutionair proces denken. De weg naar het socialisme is een lange weg, die wij langzaam, voorzichtig, maar doelbewust en zeker moeten gaan. De weg naar een rechtvaardiger samenleving moet stap voor stap worden afgelegd en zal waarschijnlijk nooit tot een einde komen. Dit revolutionair proces is een proces van sociale en kulturele verandering. Om greep te krijgen op dit proces is een socialistische hervormingsstrategie noodzakelijk.

Een socialistische hervormingsstrategie moet erop gericht zijn het maatschappelijk krachtenveld zodanig te beïnvloeden, dat de samenleving zich in socialistische richting ontwikkelt. We moeten de gehele maatschappij naar links duwen. De staat is een brandpunt van de belangenstrijd in onze maatschappij en het parlement staat centraal in de staat. Het ligt dus voor de hand een sterke positie in het parlement op te bouwen. Dat moet zeker gebeuren, maar het is niet de enige weg, misschien zelfs een doodlopende weg. De PSP kan niet volstaan met zich op te stellen als vertegenwoordiger van groepen mensen, terwijl die mensen zich nauwelijks bij de PSP betrokken voelen. De PSP zal met

de groepen waarvoor wij kiezen en met hun organisaties gezamenlijk de strijd moeten voeren, in buurt en bedrijf, in gemeenteraad en parlement. Alleen door de strijd samen met de mensen om wie het gaat te voeren, of althans daar voortdurend naar te streven, kan een emancipatie van die groepen worden bereikt.

Arbeid en kapitaal

In deze opvatting is socialisme meer dan alleen het opruimen van economische tegenstellingen. Toch is het economisch probleem, de scheiding tussen arbeid en kapitaal, oorzaak van een hoop ellende. En dan bedoel ik nog niet eens zozeer de inkomenspositie als wel de milieuproblematiek, werkgelegenheid, werktijden, arbeidsvreugde, oorlogsindustrie en bioindustrie. Bedenk, dat de tegenstelling tussen kapitaal en arbeid slechts een van de oorzaken is van een hoop ellende in ons dagelijks leven. Een opheffing van deze tegenstelling maakt niet automatisch een einde aan al dit soort ellende. Een verandering van de economische orde voltrekt zich in Nederland zeer langzaam. Toch is er wel wat gaande. Vergelijk de huidige toestand maar met die van zo'n 50 jaar geleden. Aandeelhouders hebben, zeker in de grotere bedrijven, vaak weinig meer te vertellen. De bedrijven worden geleid door managers (die zich helaas nog veel

te veel identificeren met de belangen van de kapitaalverschaffers). Ook geeft de wet op de ondernemingsraden de faktor arbeid in principe de mogelijkheid een belangrijke invloed uit te oefenen. De bevoegdheden uit deze wet worden nog niet geheel benut en moeten verder worden uitgebouwd.

De PSP heeft geen economische macht. De PSP zal daarom een zwaartepunt moeten leggen bij de ideologische en politieke ondersteuning van een serie economische veranderingen, die moeten leiden tot een socialistischer maatschappijvorm. Dat kan deels binnen het parlement door wetsvoorstellen als de "noodwet bedrijven in moeilijkheden" of bijvoorbeeld door een voorstel voor belastingheffing over de winst per werknemer in plaats van over de absolute winst. Maar het zal ook moeten komen van een politieke en ideologische ondersteuning van de arbeiders in de bedrijven, waardoor het gewicht van de faktor arbeid kan toenemen.

Lichtgewicht

Een deel van de strijd zal binnen het parlement moeten plaatsvinden. Een getalsmatige lichtgewicht als de PSP kan echter nooit alleen een politieke verschuiving teweeg brengen. En het lijkt naïef te veronderstellen, dat ze dat ooit zal kunnen. Op parlementair nivo moet daarom een "volksfrontpolitiek" ge-

worden. In het parlement wordt nauwelijks naar verstandige, maar vooral naar politieke argumenten geluisterd. Die politieke argumenten worden ontleend aan een politieke realiteit. Die realiteit is niet statisch, maar wordt gemaakt. Pas als links in staat is politieke actie te ontwikkelen zal naar haar argumenten worden geluisterd. De PSP dient daarom actief in buitenparlementaire acties te participeren. De PSP kan met haar ervaring, ideologie en parlementaire ondersteuning een belangrijke bijdrage aan de buitenparlementaire actie leveren. De PSP moet daartoe, via doelgerichte landelijke themagroepen de samenwerking met bestaande organisaties intensiveren of nieuwe actiegebieden ontginnen. De landelijke themagroepen moeten zo veel mogelijk omgevormd worden van studiegroepen tot actiegerichte groepen. Het is niet voldoende zich op de parlementaire politieke strijd te concentreren. Rechts voert al eeuwenlang buitenparlementaire ideologische en economische strijd. Links kent vooral de laatste 15 jaren pas een intensivering van de buitenparlementaire actie, die al heel wat ideologische en soms wat politieke resultaten heeft opgeleverd. De PSP zal haar aktiepoot door een doeltreffende, naar buiten gerichte organisatie moeten versterken, opdat zij actief kan deelnemen in de sociale bewegingen.

Lokale politiek

Naast de landelijke politiek zal de PSP in belangrijke mate een zwaartepunt moeten leggen bij de regionale en lokale politiek. Vaak staan juist de gemeentelijke activiteiten dicht bij de leef- en belevingswereld van de mensen. Invloed op het gemeentebestuur is daarom van bijzonder belang. Democratisering van de gemeente, het uitbreiden van gemeentelijke initiatieven in bijvoorbeeld de volkshuisvesting en een actieve opstelling van de gemeente ten aanzien van de landelijke politiek en voor decentralisatie van de gecentraliseerde staatsmacht kunnen een merkbaar positieve invloed hebben op de directe leefomgeving van veel mensen. Waar de PSP in de gemeenteraad is vertegenwoordigd heeft ze doorgaans een belangrijke inbreng. De PSP is vaak veel actiever dan andere politieke partijen. Van deze activiteit moet een wervende invloed uitgaan. Daarom dient de publiciteit over het werk van de PSP in Provinciale Staten en gemeenteraden voldoende aandacht te krijgen van de (steun-)fractie, hetzij door stukken in de regionale pers, hetzij door eigen PSP-folders. Daardoor wordt de PSP in ieder geval op plaatselijk nivo beter bereikbaar en kan de partij zich verbreden.

Direkte actie

Helaas beperken veel PSP-afdelingen zich voornamelijk tot het gemeenteraadswerk. Natuurlijk worden in de gemeenteraad de belangrijke beslissingen genomen, maar analoog aan het lande-

Foto: Paul Babeliowsky

STRATEGIE NAAR HET SOCIALISME

vervolg van pagina 9

De strategiediskussie wordt nu naar onze mening teveel toegespitst op hoe we de *parlementaire organen* kunnen gebruiken voor verandering. Naar onze mening zou de discussie juist op het buitenparlementaire gericht moeten zijn: hoe kunnen we de buitenparlementaire beweging stimuleren, hoe kunnen we als PSP verschillende bewegingen met elkaar verbinden; welke conse-

kwenties zou dat kunnen hebben voor organisatie en werkwijze binnen de PSP; welke bijdrage en op welke manier kunnen de parlementaire organen, waarin we vertegenwoordigd zijn, daarin een rol spelen? enz. enz.

MARTIEN BOUWMANS
HUGO VAN DER STEENHOVEN
JOOST LAGENDIJK

voerd gaan worden door alle progressieve partijen. De PSP dient naar een coalitie van linkse partijen toe te werken, ideologisch door het schetsen van een links perspectief en politiek door het aangaan van besprekingen met alle progressieve partijen. Slechts door een bundeling van krachten en door een ideologische onderbouwing is er enig uitzicht op verwezenlijking van een links programma.

Het is een grove overschatting van de macht en van de handelingsvrijheid van het parlement te menen, dat alleen door parlementair-politieke strijd een prettiger samenleving opgebouwd kan

Doel en middel

lijk nivo kan de buitenparlementaire actie de gemeenteraad voor voldongen feiten plaatsen. Vooral in de gemeentepolitiek, waar een synthese tussen buitenparlementaire actie en parlementaire actie wat eenvoudiger ligt dan in de landelijke politiek, kan de PSP een belangrijke rol vervullen. De PSP moet zich dan ook actief bezig houden met stimuleren van de directe actie. Haar taak is: het signaleren van verbeteringen en de vertaling daarvan vanuit de politiek naar de belevingswereld van de belanghebbenden. En voorts moet zij de belanghebbenden inlichten, bijvoorbeeld door folders of in vergaderingen en moet zij organisatie van de belanghebbenden stimuleren. De PSP zal actief moeten participeren in die groepen, waar ze in principe voor kiest. Als de PSP dat nalaat, verwordt zij tot een regentpartij.

Instrumenten

Landelijke PSP-instellingen, zoals de Landelijke Werkgroep Parlementair Werk (LWPW) en de Stichting Vorming en Scholing (SVS) moeten zodanig versterkt worden, dat ze een actieve service aan de plaatselijke PSP-afdelingen kunnen geven. De LWPW is al een uitstekend instrument om de plaatselijke parlementaire politiek te coördineren en plaatselijke initiatieven door te geven. Naar analogie van de LWPW moet er een landelijke coördinatie komen van de buitenparlementaire actie. Vooral op gemeentelijk nivo kan een uitwisseling van initiatieven en ervaringen stimulerend werken en ingeslapen afdelingen activeren. En ook de SVS kan naast het schrijven van brochures een taak hebben in de organisatie van een scholingscircuit over bijvoorbeeld socialistische gemeentepolitiek, afdelingsorganisatie en over buurtgerichte actie. Een afdelingsgerichte service van LWPW en SVS kan een aanzienlijke versterking betekenen van vooral, maar niet alleen, de zwakkere afdelingen.

ERIK VAN PERLSTEIN

Al zijn doel en middel niet identiek, ze zijn nauw met elkaar verbonden. Wie een doel nastreeft met slecht erbij passende middelen, bereikt mogelijk wel iets, maar dat is dan heel wat anders dan het nagestreefde doel. Toen de socialistische beweging de machtsvorming door middel van de parlementaire democratie ging omarmen, legde zij de basis voor het loslaten van het oorspronkelijke doel: een maatschappij, waarin het privébezit van de (sociale) produktiemiddelen is vervangen door gemeenschapsbezit, een klassenloze maatschappij. Het woord socialisme werd in het algemeen niet losgelaten, het werd gewoon anders gedefinieerd.

Het zou gaan om de beheersmacht over in plaats van de eigendom van de produktiemiddelen of om de socialisatie van de basis industrieën of om de socialisatie van de voornaamste produktiemiddelen, gezwegen van nog meer verwaterde opvattingen. Laten we wel welen: al deze omschrijvingen slaan uitstekend op de huidige hooggeïndustrialiseerde maatschappijen. Daarin zijn bepaalde scherpe kantjes van het ouderwetse kapitalisme weliswaar afgeslepen, maar de grote economische macht is nog steeds in handen van weinigen, met alle gevolgen van dien: klassentegenstellingen, oorlogsvoorbereiding, neokolonialisme. Toch hebben arbeiderspartijen in zulke staten nog al eens de meerderheid in het parlement. Dat maakt die maatschappijstructuur blijkbaar niet minder kapitalistisch. Begrijpelijk, want die partijen zijn al lang niet socialistisch meer. Toen zij zich destijds vastbeten in het grote doel van het algemene kiesrecht gingen ze uit van de illusie, dat zij parlementaire meerderheden zouden veroveren (de grote meerderheid van de kiezers behoorde immers tot het proletariaat) en dan vanuit die comfortabele positie de maatschappij wel eens grondig zouden veranderen. Die meerderheden werden echter niet bereikt of pas na lange tijd. Dat veroorzaakte enerzijds frustraties, anderzijds een krampachtige strijd voor meer stemmen. Beide oorzaken leidden tot een steeds sterkere concentratie van de aandacht op de kleine materiële verbeteringen, die binnen de kapitalistische context mogelijk waren. Langzamerhand werden die het grote doel, het socialisme verdween uit de programma's.

Verwateren

Hoe komt het eigenlijk, dat politieke

bewegingen, als ze flink groeien, altijd blijken te verwateren? Zou dat komen, doordat de nieuwe aanwas eigenlijk helemaal niet zoveel wil als de oude kern, deze in aantal gaat overwoekeren en daardoor het programma weet te matigen? Natuurlijk niet. Dat zou immers betekenen, dat de nieuwelingen zich aansluiten zondet het met de oorspronkelijke beginselen eens te zijn, ja zelfs met de bedoeling die te veranderen! Zo perfide respectievelijk dom zijn de meeste mensen niet. Neen, de verklaring is, dat de oude kern zelf, mede omdat zij graag gróter wil worden en macht veroveren, gaat twijfelen en haar beginselen begint te verwateren. Is de club eenmaal groot geworden, dan kan men natuurlijk niet ineens naar de oude koers terug.

Min of meer parallel met het groeiende parlementarisme van de arbeidersbeweging, vond een ander proces plaats, dat van de toenemende aanpassing van grote delen van het proletariaat aan de kapitalistische massa-consumptiemaatschappij met haar materiële vooruitgang. Het is daarom onjuist om de begrippen arbeidersbeweging en socialistische beweging als identiek te beschouwen. Hoezeer ook (volgens socialisten) het objectieve belang van het proletariaat ligt in het bereiken van de klassenloze maatschappij, de nuchtere realistische waarneming leert, dat grote delen daarvan dit absoluut niet zo ervaren. Er is geen enkele reden om aan te nemen, dat er niet altijd behoefte zal blijven aan een partij, die zich ten doel stelt om, binnen de kapitalistische context, voor de korte termijnbelangen van de arbeiders op te komen.

Een dunne schil

Maar zelfs als een zuiver socialistische partij een parlementaire meerderheid behaalt, doordat de meeste kiezers erop stemmen, zonder dat er verder veel in de maatschappij gebeurt, dan zal deze partij het socialisme niet kunnen inbrengen. En wel om de eenvoudige reden, dat de grote machten in de kapitalistische maatschappij zich niet bevinden in de staatkundige sector, die redelijk democratische schil rondom een maatschappij die overigens in al haar geledingen zeer hiërarchisch, autoritair en ondemocratisch is. Zo een socialistische regering zou met haar socialiserende maatregelen reacties van de grote kapitaal machten oproepen, die tot gevolg hebben dat de massa's zich bij de volgende verkiezingen van de partij afwenden. Tel uit je winst voor het socialisme!

Het vorige is dan ook een rijkelijk theoretische constructie. Mensen, die op een echt-socialistische partij stemmen zijn zeer bewust. Zij realiseren zich, dat het niet (alleen) om parlementaire meerderheden gaat. Zij beseffen dat voor een zo fundamentele omwenteling in de maatschappelijke verhoudingen als het socialisme is, veel meer nodig is: directe actie, die in buurt en bedrijf de bezits- en machtsposities van enkelingen en kleine

groepen aantast. Is zo'n revolutionair proces voldoende ver voortgeschreden, dan komt er allicht ook een parlementaire meerderheid voor het socialisme en is het ook zinvol dat socialisten regeren. Dan immers zijn de machten die de socialiserende maatregelen van de overheid kunnen fnuiken, al voldoende verzwakt.

Massale motivatie

Tot het bovengenoemde bewustzijn behoort ook het besef, dat een socialistische maatschappij een moeilijke maatschappij is. De kapitalistische logica (winst, ongelijkheid, sociale mobiliteit) als motor voor de economie (met al zijn ellendige gevolgen) is niet zo gemakkelijk te vervangen. Het is wel mogelijk, maar dan op voorwaarde van een massale motivatie (van meer dan de helft plus één) om die nieuwe maatschappij tot een succes te maken, omdat men inziet dat vrede en menswaardige verhoudingen (door volstreekte gelijkwaardigheid van alle mensen, ook op wereldschaal) alleen in zo'n maatschappij te verwezenlijken zijn.

Die massale motivatie is er nu (nog) niet. Wie denkt, dat die er nooit komt, kan beter ophouden. Wie de mogelijkheid wel ziet en tegelijk de harde noodzaak ervan, zal er keihard voor strijden. Wel in het besef dat pas min of meer objectieve omstandigheden dat bewustzijn en die motivatie massaal kunnen doen ontstaan. Maar omstandigheden zijn nooit geheel objectief. Bewuste socialistische partijen kunnen er dus veel aan doen. Zij moeten die vele buitenparlementaire acties, die in feite aan de kapitalistische grondslagen van deze maatschappij knagen, als uitgangspunt nemen. Die acties zijn er op talloze gebieden: antimilitarisme, kraken, vrouwenbevrijding, bestrijding van sociaal onrecht en uitbuiting, bestrijding van discriminatie van (culturele, etnische, seksuele) minderheden, bestrijding van de monarchie. En tegenwoordig ook nog: acties tegen de aantasting van de sociale zekerheid, een (kapitalistische) verworvenheid van de arbeidersbeweging, die zelfs niet veilig meer is in deze tijd van kapitalistische crisis. Socialistische partijen moeten die acties starten, stimuleren, bundelen, ideologiseren. Vooral ook dat laatste, want veel van het actiewezen richt zich op een beperkt gebied en ziet niet, dat er verbanden zijn tussen de meest uiteenlopende gebieden. In laatste instantie is antimilitaristisch verzet dus een bijdrage aan de oplossing van de woningnood, is kraken een bijdrage aan het ontmantelen van het militaire apparaat.

Schijnbare verzwakking

Bewuste socialistische partijen zullen niet door het bevorderen van "Verelendung" de bovengenoemde voorwaarden dichterbij halen. De geschiedenis leert tot wat voor onmenselijkheid dat kan leiden. Maar ze zullen evenmin hun medewer-

vervolg op pagina 12

vervolg van pagina 11

king aan kleine korte termijn doeleinden (materiële verbeteringen) verwarren met stappen naar het socialisme. Wat er veranderd is binnen het kapitalisme heeft dit systeem niet verzwakt, integendeel.

De schijnbare verzwakking van het kapitalisme blijkt neer te komen op het overnemen door de staat van verliesgevende bedrijven, steun van de staat bij grote aanvangsinvesteringen, idem bij research en development, idem door gegarandeerde massa-afzet. De toenemende vlevlechting van staat en maatschappij heeft de staat steeds meer tot een onderdeel van het kapitalisme gemaakt, overal in de kapitalistische wereld. In de Verenigde Staten bijvoorbeeld heeft de staat op een aantal gebieden meer macht over het particuliere bedrijfsleven dan in Nederland (anti-kartel-, boycot-, milieuwetgeving). Maar juist door die vergaande staatsbemoeienis wordt het kapitalistisch systeem beter in stand gehouden.

Geen tussenweg

Er is geen tussenweg tussen kapitalisme en socialisme. Alle zogenaamde tussenvormen blijken in wezen kapitalistisch te zijn. Een deel van het bedrijfsleven socialiseren blijkt altijd neer te komen op het socialiseren van het zwakste, minst interessante deel. De kleiner wordende harde kern wordt dan steeds moeilijker grijpbaar. En het gaat er juist om dat de kwantiteit in de kwaliteit omslaat. In dit verband is het nuttig om zich af te vragen wat eigenlijk socialistische structuurhervormingen inhouden. Nog weer een gammel bedrijf ont-eigenen, dat de particuliere bezitters graag kwijt willen? Neen, natuurlijk. Alleen onteigening van sterke, essentiële delen van het bedrijfsleven, afgedwongen door de basis, is te beschouwen als een stap op weg naar het socialisme. En dan niet in een situatie, waarin vijftig jaar later de volgende stap gezet wordt, maar in een betrekkelijk snel verlopend, revolutionair proces.

Het is niet alleen ondemocratisch, maar ook niet effectief om te pogen met een minderheid, een voorhoede, de socialistische maatschappij te vestigen. Doel en middel lopen dan te ver uiteen. De praktijk in Oost Europa laat zien waarop dat uitdraait. Weliswaar is de onteigening er nergens volledig (in Cuba wel), maar ze is toch voldoende verdoergevoerd om van een fundamentele verandering te kunnen spreken. Ook zal de meerderheid niet er op uit zijn om het kapitalisme te herstellen (hoewel dat ook weer niet alles zegt, gegeven de manipulatie van bovenaf). Maar zijn de mensen, is de gemeenschap er eigenaar van de produktiemiddelen? Het is een bureaucratische elite die de touwtje in handen heeft, waardoor het begrip socialisme er eigenlijk niet van toepassing is. Staat en gemeenschap zijn allermint identiek. De economische wanprestaties bewijzen het gebrek aan motivatie van de massa.

Communisten

De ontwikkelingen in de communistische partijen van de kapitalistische lan-

den wijzen erop, dat ook zij een sociaal-democratiseringsproces aan het door-maken zijn. Daardoor opent zich het perspectief van de opheffing van de historische splitsing in de arbeidersbeweging. Het eindresultaat zal socialisten echter niet tot vreugde stemmen.

Wat een socialistische partij altijd moet doen is de machtsvraag (dat is de bezitsvraag) centraal stellen. Als zij zich te veel gaat bezig houden met korte termijn-doeleinden (materiële aantlokkelijheden) trekt zij de verkeerde mensen aan en begint het verwateringsproces. Heeft zij dan de macht veroverd, dan is ze niet socialistisch meer en kan ze moeilijk ineens op de socialistische toer gaan. Daarvan zou de aanhang niets begrijpen. Het zou dus ook niet werken.

Evenmin moet een socialistische partij (zelf zuiver blijvend) proberen om samen met niet-socialistische partijen aan de macht te komen. Ze zal dan blijken, samen met die anderen het kapitalisme op te kalefateren. De bestaande zogenaamde rechtsorde (met goede elementen van bescherming van de zwakken) blijft wezenlijk toegesneden op het belang van de heersende klasse. Zo'n regering zal die rechtsorde moeten verdedigen. Zij zal tegen een revolutionaire oppositie uiterst repressief moeten optreden om niet naar rechts te verliezen. De socialisten zullen zich met walging van zo'n regering afkeren en in apathie vervallen.

Geen modegril

Voor de, vooralsnog kleine, groep van mensen, die een socialistische partij vormen, is dit niet een soort van modegril. Ze doen dat, omdat ze een sterke over-

tuiging hebben. De overtuiging dat het socialisme het fundamentele perspectief voor de mensheid is, het perspectief van een vreedzame en menswaardige samenleving van gelijkwaardige individuen. Het moet ook wel een sterke overtuiging zijn, want waar halen ze anders de pretentie vandaan om naar buiten op te treden en te trachten anderen voor hun ideeën te winnen? Ze kunnen dus ook bezwaarlijk van andere niet-socialistische partijen zeggen dat die ook waardevolle ideeën over de structuur van de maatschappij hebben. Zij hebben immers het gelijk aan hun kant.

De weg naar het socialisme is een onomkeerbaar proces, een proces van gestaag toenemende bewustwording. Het is ondenkbaar dat socialisten nu een parlementaire meerderheid behalen en die dan weer eens verliezen. Het is toch geen spelletje van nu eens een socialistische maatschappij, dan weer een tijdje een kapitalistische maatschappij, dan weer een socialistische enzovoort? Wat wel gebeurt is dat partijen, die zich socialistisch noemen (of eerlijker: progressief!) nu eens de meerderheid behalen en dan weer niet. Ze veranderen dan ook niets wezenlijks in de tijd dat zij de "macht" hebben. De veranderingen, die zij wel doorvoeren, worden na een daaropvolgende overwinning van de burgerlijke partijen, door rechts in het algemeen gehandhaafd. Dit bewijst, dat het absoluut niet om het socialisme gaat, dat de verschillen tussen deze progressieve partijen enerzijds en de burgerlijke partijen anderzijds marginaal zijn. De kiezers gaan vrij gemakkelijk van de ene partij naar de andere over.

Macht bij de mensen

Een socialistische partij als de PSP moet

ervoor waken aan dergelijke spelletjes mee te doen. Daarvoor is het socialisme een te serieuze zaak. Daarvoor verschilt zij te veel van alle anderen, aanzienlijk meer dan die anderen onderling verschillen.

Een socialistische partij moet eraan werken, dat de macht bij de mensen komt. Daarbij heeft zij een belangrijke, essentiële rol te vervullen, die van de eerder genoemde bundeling en ideologisering. De weg naar de macht, tegen vele gevestigde belangen en tegen de staat in zijn huidige vorm in, zal een lange en moeilijke zijn. Maar hem af te leggen is een noodzaak. Vastbesloten en rechtuit gaan, zonder compromissen, maar met tolerantie en zachtaardigheid, dat is de weg, dat is het middel, dat het doel in zich bergt.

FRED VAN DER SPEK

Foto: Paul Babeliowsky

SPEKULATIE, KAMERELLENDEN EN WOONLASTEN

Een van de meest omgeploegde terreinen in de PSP gemeentepolitiek is dat van de huisvesting. Spekulative, kamerellende, stijgende woonlasten en slecht onderhoud blijven echter welig tieren. Gevoed in een klimaat waarin privé-eigendom van grond en goed overheerst. Waarbij te weinig wordt ingegrepen door de gemeentelijke overheid die het vrije spel der maatschappelijke krachten niets in de weg wil leggen. Of niets in de weg kan leggen, omdat de wetgeving afgestemd is op dat privé-eigendom.

De vele manieren waarop de woningnood tot uiting komt zijn even zo vele handvaten voor de PSP om een actieve politiek hiertegen te voeren op lokaal nivo. Niet alleen omdat woningnood een van de scherpste en schrijnendste gevolgen is van deze kapitalistische maatschappij. Maar ook omdat bestrijding van de woningnood samen kan gaan met het voeren van een belangenpolitiek die binnen en buiten de gemeenteraad resultaten kan opleveren. En daarmee vertrouwen wint voor oplossingen die de PSP bepleit.

De gemeenteraadsprogramma's, die de PSP de komende maanden in de vele gemeenten waar aan de raadsverkiezingen wordt meegedaan zal presenteren, zullen vele wensen m.b.t. volkshuisvesting bevatten. Enkele hoofdpunten volgen hieronder, met voorbeelden van activiteiten die duidelijk maken hoe de PSP in de gemeentepolitiek werkt.

Bouwen voor de werkelijke behoefte is een van de PSP speerpunten. En dat houdt in: 100% woningwetbouw, ook gericht op kleine huishoudens, wongroepen, minder validen en buitenlanders. De invulling van die nieuwbouw moet gesneden worden op de menselijke maat, d.m.v. een planmatige bouwstroom gericht op open gaten in de gemeente. Veel gemeenten denken nog dat woningzoekenden behoefte hebben aan koopwoningen. Zoals Geleen, waar in het bestemmingsplan Landsgraaf I werd vastgelegd dat 50% van de nieuwbouw uit vrije-sektor-koopwoningen zou bestaan. De PSP, (nog) niet in de raad vertegenwoordigd, kwam daartegen in verzet d.m.v. bezwaarschriften en pamfletten. Jan Muijtens, PSP kandidaat bij de komende verkiezingen: *'Wat wij voorspelden gebeurde. De nieuw gebouwde vrije-sektor woningen raakte de gemeente niet kwijt. Later werd het bestemmingsplan dan ook gewijzigd in de richting van het PSP voorstel: 75% sociale woningbouw. Nog zonder de door ons gewenste bouw voor 1 en 2 persoonshuishoudens. Maar die is nu wel in nieuwere bestemmingsplannen opgenomen. Zoals zo vaak worden PSP plannen vertraagd uitgevoerd.'*

Een actief gemeentelijk vorderingsbeleid van leegstaande woningen en ge-

bouwen is noodzakelijk. Het huidige wettelijke instrumentarium (de woonruimtetwet 1947) is daarbij een gebrekkelijk hulpmiddel dat toch gebruikt moet worden. Actieve gemeentelijke vorderingscommissies kunnen preventief werken. En als de Leegstandswet, waarop de PSP veel kritiek heeft, tóch wordt ingevoerd moeten de vorderingsmogelijkheden optimaal benut worden. Door een actief gemeentelijk aankoopbeleid van grond, woningen en gebouwen kunnen de voorwaarden voor een op de behoefte afgestemd huisvestingsbeleid geschapen worden. Met name de gemeentelijke kamervoorraad kan dan uitgebreid worden, zodat de uitbuitpraktijken van kamermelkers voorkomen worden. Om die praktijken aan banden te leggen heeft de PSP in Alkmaar (waar in de raad wordt samengewerkt met de PPR) een initiatiefvoorstel ingediend om de kwaliteit en de huurprijs van kamers, alsmede de huisregels, aan voorwaarden te binden, vastgelegd in een gemeentelijke verordening. PSP raadslid Johan Eland: *'Alkmaar heeft een centrumfunctie voor onderwijs, dus is er veel kamernood met alle gevolgen van dien. Wat doe je dan als goed PSP raadslid? Mogelijke oplossingen politiek vertalen zoals nu in de vorm van dat initiatiefvoorstel. Het is in behandeling genomen en maakt de gebruikelijke ronde langs het ambtenarenapparaat. Dat duurt lang want zoals gewoonlijk wachten B&W eerst op voorbeelden van andere gemeenten of een model van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Een slechte eigenschap die ik al enkele malen aan de kaak heb gesteld.'*

WILLEKEUR

De woningtoewijzing zoals die nu in veel gemeenten gebeurt is een chaos. Die toewijzing vindt onkontroleerbaar voor gemeenteraad en woningzoekenden plaats. Willekeur heeft vaak de overhand. In die gemeenten waar de woonruimtetwet 1947 van kracht is, is de toewijzing van alle woningen beneden een bepaalde, steeds wisselende koop- c.q. huurgrens gebonden aan een vergunning. De toewijzing van deze woningen moet op grond van door de raad vastgestelde criteria op een voor woningzoekenden inzichtelijke en controleerbare manier worden toegewezen door de gemeentelijke dienst huisvesting. In Bussum heeft de PSP gemeenteraadsfractie in de afgelopen raadsperiode een initiatiefvoorstel ingediend om de woningen op grond van een duidelijk puntensysteem toe te wijzen. PSP raadslid Marinus Oostenbrink: *'In Bussum hebben de 3 woningbouwverenigingen, makelaars en de gemeente allemaal een vinger in de pap. Dat werkt onrechtvaardige situaties in de hand.*

Vandaar ons initiatiefvoorstel, dat we vóór de indiening hebben rondgestuurd naar een aantal organisaties voor steunbetuiging. Buurthuizen, Maatschappelijke Dienstverlening, het Humanistisch Verbond, een RK Kerkbestuur en belangenorganisaties voor bijzondere huisvesting hebben daar positief op gereageerd. Ondanks die druk heeft de rechtse meerderheid het initiatiefvoorstel verworpen. Intussen is zo'n puntensysteem wel gewestelijk in de maak, maar er zal nog heel wat zand op de Gooise hei verstuiven eer dat allemaal rond is.'

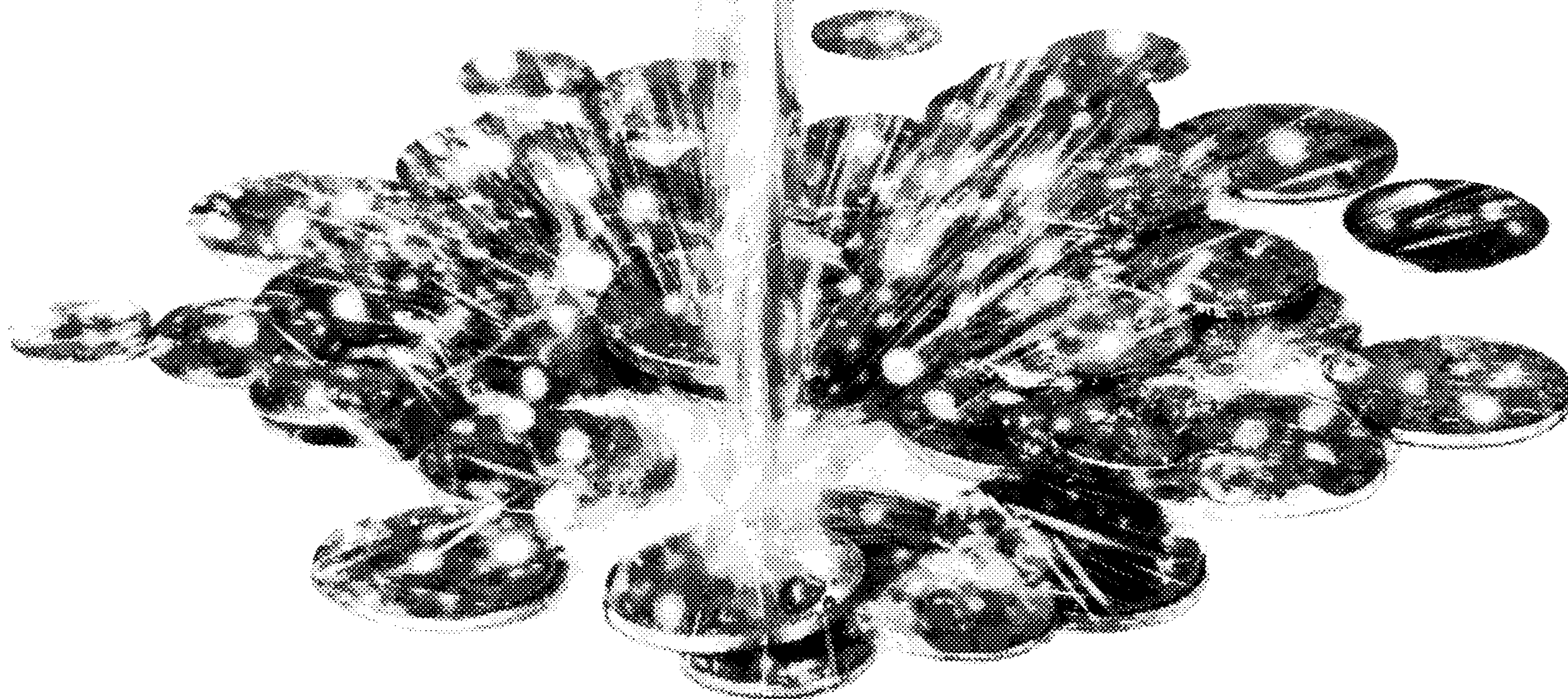
RENOVATIEPOLITIEK

In de stadsvernieuwingsgebieden lopen de tegenstellingen tussen gemeente en bewoners vaak hoog op. Sloopplannen worden op de tekentafels ontwikkeld; renovaties leiden tot hoge huren omdat achterstallig onderhoud erin is begrepen. Bovendien worden er vaak verbeteringen aangebracht die de mensen niet willen, omdat ze niet wenselijk zijn (C.V. bijv.) of bewoners ze al zelf hebben aangebracht. Door middel van renovatie wordt alsnog getracht de huren van oudere woningen op te trekken tot die van nieuwbouwwoningen. De wirwar van regelingen draagt er bovendien toe bij dat de renovatiepolitiek onoverzichtelijk is. Geen wonder dus dat bewoners zich organiseren en eisen dat eerst naar hen zelf wordt geluisterd alvorens er ten gemeentehuize plannen worden bedacht. De PSP moet zich inspannen om bewonersorganisaties die kracht te geven die nodig is om een beleid af te dwingen, gebaseerd op de belangen van de bewoners. Zoals in Groningen. Tom Pitstra, actief in de Groninger gemeentepolitiek en PSP partijbestuurslid met Volkshuisvesting en Planologie in de portefeuille, : *'In de tijd van de kollegeonderhandelingen in 1978 werd er in buurten actie gevoerd voor bewonersdeskundigen. Mensen die, betaald door de gemeente en de woningbouwverenigingen, maar in opdracht van de buurtbewoners begrotingen bekijken, tekeningen navlooiën, helpen verlangens te formuleren. De PSP bracht deze eis in in de kollegeonderhandelingen. De PvdA zag het niet zitten, omdat ze het als kritiek op gemeente en woningbouwverenigingen ervoeren, maar in het kollegeprogramma werd toch een zinsnede opgenomen dat een onderzoek naar de mogelijkheden zou worden ingesteld. De bewoners zijn daarna doorgeslagen met actie te voeren op dit punt, de PSP heeft het telkens, o.a. in de vorm van moties, in de gemeenteraad aan de orde gesteld. Door die goede wisselwerking van binnen- en buitenparlementaire actie zijn er uitein-*

delijk, na veel discussie, 3 bewonersdeskundigen aangesteld.'

De woonlasten vormen een steeds nijpender probleem voor de lagere inkomens. Niet alleen de huren, maar ook de energietarieven, gemeentelijke belastingen en tarieven en de milieubelasting stijgen sneller dan de inkomens. Op gemeentelijk nivo is het terugdringen van de woonlasten één van de belangrijkste actiepunten. Acties tegen gasprijsverhogingen, zowel buitenparlementair als van een aantal gasbedrijven zelf, worden ondersteund. Verhogingen van gemeentelijke belastingen worden afgewezen, omdat deze belastingen niet naar inkomen worden geheven en derhalve onrechtvaardig zwaar drukken op de schouders van de lager betaalden. Luuk Witsenhuijsen, PSP gemeenteraadslid in Nijmegen: *'Het wordt hoog tijd dat er een woonlasten subsidie komt. Natuurlijk moet dat landelijk worden geregeld. Onze kamerfractie heeft daar al eens ideeën over op papier gezet. In Nijmegen hebben we voor zo'n subsidie gepleit, als onderdeel van onze eigen, alternatieve begroting. Tot nu toe zonder succes, moties van ons werden verworpen.'* Luuk Witsenhuijsen is tevens voorzitter van de LWPW (Landelijke Werkgroep Parlementair Werk) van de PSP. In die functie wil hij er naar toe werken dat de woonlastenproblematiek, maar uiteraard ook andere belangrijke gemeentepolitieke zaken, door het hele land heen krachtig aangepakt gaat worden door PSP afdelingen en gemeenteraadsfracties. Zoals het er nu naar uitziet zal het aantal PSP raadsleden sterk toenemen. Hoe wordt er een herkenbare PSP lijn in het raadswerk gebracht? Witsenhuijsen: *'In het najaar zullen een aantal studiedagen georganiseerd worden, samen met de Stichting Vorming en Scholing van de PSP. Over actuele zaken. Daarnaast zullen op concrete punten, zoals nu m.b.t. de woonlasten, groepjes gevormd worden die informatie verzamelen, aktiemodellen bekijken en standpunten verspreiden onder PSP afdelingen en raadsleden. Tenslotte is het de bedoeling om te starten met een LWPW maandblad waarin dokumentatiemateriaal, initiatieven, nota's, achtergrondinformatie en berichten staan over allerlei onderwerpen die voor het voeren van een socialistische gemeentepolitiek van belang zijn. Op die manier willen we de verspreid liggende informatie en afzonderlijk genomen initiatieven van PSPfracties bundelen en toegankelijk maken voor iedereen. Om zo met meer kracht en met meer lijn gestalte te geven aan de oplossingen en perspectieven die de PSP op gemeentelijk nivo stelt.'*

Hoe schoon is de rente op uw spaargeld?

U legt af en toe een bedragje opzij. Sparen. U hebt dus een rekening bij een spaarbank of bij een gewone bank. Daar zijn ze blij met uw geld. En ze bieden u de hoogst mogelijke rente. Zodat uw spaargeld groeit. Vandaag de dag harder dan ooit, want de rente is hoog.

Maar wat gebeurt er met dat geld? Spaarbank of bank gebruiken het. Gaan het beleggen. Om daarmee voldoende rentewinst te kunnen maken om u straks uw rente te kunnen uitbetalen.

Maar... waar wordt dat geld belegd? Weet u dat? Beleggen ze uw spaargeld in zaken die indruisen tegen uw geweten? Beleggen ze uw geld in Zuid-Afrika. Of in Chili?

Als u daar toch een beetje nerveus van wordt, dan is er een goede oplossing: sparen bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een bank die het hart links draagt. Een bank die selectief belegt - en toch een prima rente geeft. Niet meer, maar zeker niet minder dan elders. Maar bij de ASN heeft u één zekerheid extra: uw geld wordt grotendeels in sociaal verantwoorde projecten belegd. In woningbouw of peuterspeelzaal of vele andere sociaalculturele projecten. Uw geld wordt dus goed belegd. Zodat uw rente schoon is en uw spaargeld goede dingen bewerkstelligt.

tenminste f. 50,- als eerste inleg, ontvangt u een premie van f. 7,50.

Bon

Naam en voorletter(s): _____

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

Postgirorekening: _____

wenst bij de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND een renterekening te openen.

Stuur deze bon in open enveloppe zonder postzegel aan
Algemene Spaarbank voor Nederland,
Antwoordnummer 1188, 2500 VB Den Haag.
U kunt ook bellen: 070-470181. Of ons bezoeken:
Rijnstraat 28, Den Haag (vlak bij het Centraal Station)

101

Sparen bij de ASN
is sparen via uw girorekening.
Doe het nú: u krijgt f. 7,50 premie!

Als u voor 1 juli 1982 een renterekening bij de ASN opent met

ALGEMENE SPAARBANK
VOOR NEDERLAND

geeft rente zonder bijsmaak.

Themagroepen in de PSP

VARIATIES OP EEN THEMA

In de artikelen over de landelijke themagroepen van de PSP is het dit maal de beurt aan de themagroep Justitie en Politie. De naam van deze groep laat niets aan duidelijkheid en langdradigheid te wensen over. Al snel na de oprichting in mei '80 raakte voor deze jongste PSP-werkgroep de iets mysterieuzere benaming JUPOL in zwang. De onderwerpen waar de JUPOL zich mee bezighoudt zijn klachten over politieoptreden, gegevensregistratie, de rechtspositie van gedetineerden. Maar ook: pornografie en prostitutie behoren tot de zaakjes van JUPOL. Aan *Andrée van Es*, oprichtster van de themagroep en sinds '81 Tweede Kamerlid voor de PSP, de vraag hoe het is begonnen.

"Eind 1979 werd ik in het partijbestuur gekozen op een nieuwe functie, namelijk politiek secretaris Justitie en Politie. De bedoeling was een themagroep op te richten, en de gebeurtenissen op en rond 30 april 1980 vormden daar een extra aanzet toe. De eerste JUPOL-leden waren (ex-)politiemensen, gemeenteraadsleden en ook actievelingen op het gebied van klachten en gegevensregistratie. Vanuit weer een andere invalshoek was bijvoorbeeld een man als Fred Linke bezig; hij werkte bij de Coornhert Liga en zette zich in voor verbetering van de rechtspositie van gedetineerden. Hij heeft tevens voor een belangrijk deel richting gegeven in de discussie over de functie van wijkagenten en wijkteams. Zijn plotselinge overlijden was dan ook een gevoelig verlies voor de themagroep", aldus Andrée van Es.

De discussieonderwerpen in JUPOL volgen de golven van de actualiteit, en zijn die soms zelfs een slag voor. De eerste periode stond het politiebeleid in ruime zin centraal. Belangrijkste wapenfeit was een ronde-tafelconferentie over het openbare-ordebeleid in Nederland, gehouden op 10 juni 1980, tussen politiemensen, de voorzitters van twee politiebonden, PSP'ers, een docent voor kadercursussen van politievakbonden en hoofdcommissaris Van Doesburg van Utrecht. De laatste haalde nog de kranten en de Tweede Kamer met zijn weigering communisten toe te laten tot het politiekorps (*Bevrijding* 14 1980). Daarna werd enkele maanden lang het

Foto: Pjet den Blanken

meest intensief gewerkt aan de totstandkoming van de in juni verschenen brochure *Politie - diender of commando*. Het boek kreeg over het algemeen gunstige recensies en vond gretig aftrek, óók in politiekringen: bij de helft van de Nederlandse politiebureaus ligt het op tafel. Overigens is de brochure nog te verkrijgen. 'Gewetensbezwaren bij de politie' heeft de gemoederen in JUPOL altijd danig verhit. Zo werd naar aanleiding van het dreigende ontslag van hoofdagent Jan de Goede uit Renkum in samenwerking met de PSP-afdeling Oosterbeek een protestbijeenkomst georganiseerd waar onder anderen PvdA-Tweede-Kamerlid Roethof het woord voerde. Gepleit werd voor vrijheid van meningsuiting voor politieambtenaren.

JUPOL probeert haar activiteiten in zo concreet mogelijke zaken te doen uitmonden. Daarom is bijvoorbeeld Nico Garritsen, gemeenteraadslid voor de PSP in Breda, lid geworden: *'Ik zit als raadslid in de commissie openbare orde. Wanneer ik het PSP-programma erop nasla vind ik weinig concrete aanknopingspunten voor mijn werk. Die krijg ik wel in discussies met JUPOL-leden; daarvoor is ook de onderlinge uitwisseling van ervaringen erg belangrijk. Toch zit er'*, tekent Garritsen hierbij aan, *'in de themagroep nog te weinig deskundigheid om volledig en naar behoren te kunnen functioneren. Daarmee wil ik overigens niet zeggen dat JUPOL uit louter deskundigen zou moeten bestaan. Ik zou graag zien dat we ons in JUPOL zetten aan het voorbereiden van een visie op de structuur van de politie in de toekomst; de manier waarop criminaliteitsbestrijding beter zou kunnen plaatsvinden. JUPOL heeft zich altijd sterk bezig gehouden met zeggen hoe het niet moet, we zullen nu des te har-*

der aan de slag moeten met aan te geven hoe het wél kan. Maar', concludeert Garritsen, *'als ik zie wat andere politieke partijen op dit terrein presteren dan ben ik blij met wat we in JUPOL bereiken.'*

Soortgelijke geluiden laat ook Andrée van Es horen: *'Op dit moment is JUPOL voor mij een informatiebron op het gebied van politiebeleid, gegevensregistratie en de gedetineerdenproblematiek. Een discussieplatform zeg maar dat me ondersteunt bij het inhoudelijke werk in de Tweede-Kamerfractie. Het wordt voor mij ook gemakkelijker om over zaken als overheids geweld, porno en antifascisme - waarover JUPOL mede discussies binnen de PSP stimuleert en organiseert - een standpunt in te nemen.'*

Het afgelopen jaar is JUPOL zich steeds meer gaan verbreden in haar belangstelling. Alles wat raakvlakken heeft met openbare orde en justitiebeleid verdient de aandacht. Het probleem is echter het aantal onderwerpen beperkt te houden om er inhoudelijk genoeg diepte aan te kunnen geven. Iets wat niet gemakkelijk is gezien de verscheidenheid in belangstelling en ervaringen die de JUPOL-leden ertoe brengt de maandelijkse reis naar het PSP-pand in Utrecht aan de Springweg 16 te ondernemen.

Zoals gezegd, het blijft niet bij debatteren-in-beslotenheid. Op 12 december 1981 werd een themadag anti-fascisme georganiseerd, op 27 februari 1982 was het een discussiedag over pornografie die JUPOL - in samenwerking met de Landelijke Coördinatie Groep van PSP vrouwen - op poten zette. Binnenkort (18 april) organiseert JUPOL in samenwerking met Paradiso in Amsterdam een manifestatiedag *overheids geweld en verzet*. Een aantal inleiders zal proberen

duidelijk te maken hoe openbare-ordebeleid gestalte krijgt en hoe het staat met de gemeentelijke en parlementaire controle daarop, twee journalisten zullen daar kritische kanttekeningen bij zetten en de lijn doortrekken naar verzet zoals dat op dit moment plaatsvindt. Het publiek zal bestaan uit actiegroepen, en het grootste gedeelte van de dag zal gericht zijn op een algemene discussie.

Eric Bouwsma is maatschappelijk werker bij de reclassering. In zijn werk komt hij allerlei structurele politieke problemen tegen waar hij weinig weg mee wist. JUPOL biedt hem die mogelijkheid wel maar, zegt Bouwsma er meteen bij, omdat er te weinig mensen in JUPOL actief zijn in het gevangeniswezen is het wel knokken geblazen om zijn specifieke problemen onder de aandacht te krijgen. Wat hem betreft wordt JUPOL dan ook uitgebreid met mensen die kennis van zaken hebben op het gebied van de advocatuur en het gevangeniswezen voor een verdere verdieping van de PSP-visie op het justitiegebeuren. Wensen volop voorhanden dus, werk eveneens. *'Het klinkt allemaal niet zo tevrede'*, besluit Bouwsma, *'maar ik wil wel even zeggen dat het werken in JUPOL erg leuk is. En gezellig.'*

PAUL SPEET
MARCEL BULLINGA

Verdere informatie over de landelijke themagroep Justitie en Politie is te verkrijgen bij politiek secretaris Paul Speet, Westervenne 206 te Purmerend. Telefoon (02990)-31988. De brochure *Politie, diender of commando* is te bestellen door overmaking van f 7,10 (incl. verzendkosten) op postgiro 194240 t.n.v. PSP /Amsterdam met vermelding van 'politie, diender of commando'.

... de reacties

VRAGEN

Werd er eind januari in de Bijmerbajes wel of niet een vrouwelijke gedetineerde verkracht door een parketwachter? Stond er daarbij wel of niet een andere parketwachter op de uitkijk? Hebben andere vrouwelijke gedetineerden wel of niet verklaard dat de vrouw in kwestie alles uit haar duim heeft gezogen? Heeft de gevangenispsycholoog de vrouw wel of niet bijgestaan, geholpen en opgevangen? En werd de vrouw nu wel of niet voor haar eigen bestwil een tijdje van de andere gevangenen geïsoleerd? Is het vermoeden 'dat de vrouw alles heeft verzonnen' pas in de loop van het 'onderzoek' bij de rijksrecherche gerezen, of is dat onderzoek gebruikt om een 'vermoeden' te kunnen uitspreken, omdat je 'de mensen' toch niet kunt vertellen dat parketwachters zoiets doen en je bovendien wilt voorkomen dat iedereen al gelijk begint te roepen dat parketwachters wél en gedetineerden niét geloofd worden.

Het is onduidelijk of we nu wel of niet worden belazerd door de informatie die van officiële zijde wordt gegeven.

Het enige wat duidelijk is, is dat er wat aan de hand is. En het is ook duidelijk dat het waarschijnlijk nooit duidelijk zal worden wat er 'echt' gebeurd is. Tot dat moment worden geschied-interpretatie en onderzoeksresultaten bepaald door de heersende orde en de handhavers daarvan in het politieel en justitieel apparaat.

En daar zitten we dan met onze discussies over de machtstheorieën van Foucault in een samenleving die gelijkberechtiging en machts gelijkheid pretendeert en predikt, maar waarin repressie niet als praktijk is uitgebannen.

Het gaat hier om de machtsloosheid van een vrouwelijke gedetineerde, die haar weerloos doet staan tegenover handelingen en verklaringen van parketwachters, die voor haar aan de andere kant staan. Vervolgens staat ze weerloos tegenover de gevangenisleiding en de rijksrecherche, die voor haar ook aan de andere kant staan. En ze staat alleen in haar visie, althans dat zou je kunnen afleiden uit de spaarzame berichten die over de 'zaak' in de pers verschijnen.

Haar machteloosheid betekent ook die machteloosheid om háár visie, háár interpretatie van háár werkelijkheid erkend te krijgen. En

ik heb niets tegen mannen, maar...

in die zin staat ze niet alleen, maar vormt haar positie een nadrukkelijke en duidelijke afspiegeling van de werkelijkheid van zeer velen.

Haar specifieke ervaring is de konfrontatie met een machtsuitoefening van een apparaat dat haar van aanklaagster opnieuw tot verdachte dreigt te maken, nu van het doen van valse aangifte tegenover de parketwachters. Het is hetzelfde apparaat dat de democratische orde in stand moet helpen houden, met een machtsuitoefening waarvan het in dit geval onduidelijk is of die binnen het apparaat met alle mogelijke middelen wordt toegedekt met de mantel der herenliefde. En juist deze mystifikaties, gehuld in versluierende en tegenstrijdige berichtgeving die het 'officiële gezag' over deze 'zaak' verstrekt, maken de 'zaak' verdacht in die zin dat de instanties als de gevangenis en de recherche op z'n minst de schijn van schuld, op z'n minst aan de doofpot, op zich laden.

TITIA VAN LEEUWEN
TITIA BOS

In reactie op het stuk 'Politika voor de helft van de tijd' het volgende:

Bevrijding maakt een plaatsje vrij voor de vrouwen. Op de achterpagina weliswaar, maar toch... De primeur wordt geleverd door twee Titia's die hun PvdA zusters uitschelden voor politieke naïevelingen omdat ze bereid zijn het gedeputeerdenschap van Provinciale Staten te delen. Met hun stuk leggen ze precies de vinger op mijn zere plek. Opnieuw krijg ik het gevoel dat ik me nooit zal thuisvoelen in de klub van feministes. Die klub bestaat ook niet, ze heeft zich opgesplitst in allemaal orthodoxe groeperingen waarvan de strenge richtlijnen me afschrikken. De boodschap die jullie even kwijt moesten viel slecht bij mij, ook al door de taal die gebruikt wordt. Strategie, machtspositie, tegenmacht, woorden in een uniform, echte mannentaal waarmee jullie de vrouwen die je zou moeten beschouwen als natuurlijke medestanders, in de hoek van de tegenstander drijven. Ik denk dat je op geen enkel gebied iets kunt bereiken als je je grenzen zo afbakent en in kokers blijft denken.

Wanneer PvdA vrouwen parttime-gedeputeerde willen spelen, dan moeten ze dat toch zelf weten? Waren we het er dan al lang niet over eens dat er meer bestaat dan werken alleen en dat het alleen maar erg goed is wanneer mensen erin slagen hun werk en vrije tijd op fifty-fifty basis te verdelen? Streven naar een 40-urige werkweek is een anachronisme, horend bij een door mannen geregelde carrièremaatschappij. Het argument van de halve macht gaat trouwens helemaal niet op, als je twee halve machten bij elkaar optelt heb je volgens mij weer een hele. En als we het dan toch over macht hebben, hoe zit het met de verdeling binnen de PSP? De laatste Bevrijding telt 14 pagina's tekst, waarvan een halve pagina door en voor vrouwen is volgeschreven! Wordt het geen tijd het hanengedrag in ons eigen kippenhok aan een nader onderzoek te onderwerpen?

MARIJKE MEINTJES

IK HEB NIETS TEGEN FEMINISTEN, MAAR

In de vrouwenrubriek in Bevrijding van 20 januari trekken Titia Bos en Titia van Leeuwen nogal fel van leer tegen een idee van PvdA vrouwen. Deze hadden voorgesteld om politieke bestuursfuncties, met name de post van gedeputeerden van Noord-Holland, in deeltijd te laten uitvoeren. Ik vind dat ze dat idee veel te negatief beoordelen.

Hun kritiek valt uiteen in twee delen: kritiek op deeltijdarbeid in het algemeen, en kritiek op

bestuursfuncties in deeltijd in het bijzonder. Wat betreft het eerste kan ik wel een eind met ze meegaan.

Deeltijdarbeid betekent individuele arbeidstijdverkorting met inlevering van loon, terwijl we juist toe moeten naar algemene arbeidstijdverkorting met behoud van loon. Maar dat is maar één kant van de zaak. Deeltijdarbeid kan een uitkomst zijn in individuele gevallen; en het kan ook bijdragen tot een betere verdeling van het huishoudelijk werk. De laatste jaren zijn steeds meer vrouwen in loondienst gaan werken, al of niet voor de volle werktijd. Dat opende ook voor mannen de mogelijkheid om korter te gaan werken, terwijl het gezinsinkomen toch op peil bleef. Inderdaad is - blijkens de halfjaarlijkse loononderzoeken - de stijging van het aantal mannelijke deeltijdwerkers de afgelopen jaren groter dan die van vrouwelijke (hoewel de vrouwen onder de deeltijdwerkers nog steeds verre in de meerderheid zijn). De Titia's doen nogal schamper over het meedelen in huishoudelijke taken door in deeltijd werkende mannen. Het is inderdaad geen garantie dat die mannen dan gaan stofzuigen en strijken. Maar die garantie die bestaat bij algemene arbeidstijdverkorting ook niet (misschien nog wel minder! vrouwen hebben dan toch ook meer tijd voor het huishouden?). Daar is nog wat meer voor nodig.

Dan de kritiek op het delen van bestuursfuncties. Zo'n regeling zou gebruikt worden om minderheden koest te houden. Of lastige stromingen of frakties zich met een halve bestuurszetel laten inpakken hangt natuurlijk van die stroming of fractie af. Als je niet bereid bent de kapitalistische chaos mee te helpen "besturen" moet je geen post van gedeputeerde ambiëren, geen hele en geen halve. Voor het stemrecht kan een oplossing gevonden worden door dat niet te koppelen aan de (halve) persoon, maar aan de (hele) functie; beide personen zouden het dan wel op hoofdpunten met elkaar eens moeten zijn. Halve betrokkenheid, halve informatie, half meedraaien in een politiek circuit, kan een nadeel zijn. Maar daar tegenover staat het voordeel van niet met huid en haar door een functie te worden opgeslokt, en meer tijd te hebben voor jezelf, je omgeving en voor je algemene ontwikkeling, en dus voor een meer afgewogen oordeel.

De politiek moet worden ontdaan van haar "mannelijk" vakidiotisme en carrièreisme, van haar fanaten die zich blind vastbijten aan het stukje werk dat ze onder zich hebben, van haar bureaucraten die niet van hun stoelen zijn weg te branden. Het idee van de PvdA vrouwen zou een aanzet kunnen zijn voor een meer ontspannen manier van politiek bedrijven.

Op het laatste PSP-kongres heb ik mij erover verbaasd dat het nieuw gekozen partijbestuur geheel uit mannen bestaat. Vervolgens heb ik gekonstateerd dat die mannen

telefonisch buitengewoon moeilijk bereikbaar zijn. Als je opbelt krijg je meestal een vriendelijk en berustend klinkende vrouw aan de telefoon die vertelt dat haar man weer naar een PSP-vergadering is. Natuurlijk zal ik de mannen van ons partijbestuur niet van vakidiotisme en karriërisme

beschuldigen, en die waarmee ik wel eens te maken heb nog het allerminst. Maar toch lijkt me het plannetje van die PvdA-vrouwen ook voor de PSP zo gek nog niet.

HANS METZ

Redactie Bevrijding

het antwoord...

Beste Marijke en Hans

Bedankt voor jullie reacties. We zullen puntsgewijs op delen ervan ingaan.

1. De 'plaats' voor vrouwen in Bevrijding zien wij niet zo strikt als Marijke in de eerste en laatste zin suggereert. In Bevrijding wordt doorgaans ook door vrouwen geschreven, al zijn dat niet altijd 'typische' vrouwenonderwerpen. Onze kolom is niet zozeer bedoeld als een eigen vrouwenplaats *binnen* Bevrijding, maar als een plaats waar zaken *binnen* de vrouwenbeweging ter sprake kunnen komen.
2. De feministes zijn inderdaad een heterogene groep. De mate van orthodoxheid, waar Marijke op wijst, gaat niet zonder meer voor alle verschillende groeperingen op. De gedifferentieerdheid van meningen kan op zich heel vruchtbaar zijn. In onze rubriek willen wij op die onderlinge verschillen en discussies ingaan, of ze op haar minst signaleren, omdat je juist in die discussies weer verder kunt komen.
3. Het taalgebruik is een kwestie van smaak en denken en wordt bovendien ingegeven door het feit dat je in een kolom in korte bewoordingen toch nog iets wilt zeggen. Kenmerkend voor een dergelijke kolom vinden wij ook een uitgesproken stellingname. De bedoeling is reacties op te roepen, waarvoor scherpere stellingnames zich beter lenen dan een genuanceerd overwegen van voor- en nadelen, dat is ook het verschil met een artikel. Wij onderkennen overigens dat wij in politieke termen denken.
4. De kern van ons betoog is dat je niet zonder meer vóór deeltijdwerk kunt zijn en dat er bijvoorbeeld in politieke functies nog extra problemen bij komen kijken omdat niet iedereen korter werkt, maar er ook voltijdswerksters zijn. Het gevaar van het op een zijspoor zetten van deeltijdwerksters binnen een politiek lichaam als de Gedeputeerde Staten, is heel reëel. Wij zijn trouwens voor een algemene arbeidstijdverkorting voor iedereen.
5. De wens tot een meer ontspannen manier van politiek bedrijven, zoals Hans die aangeeft, kunnen we onderschrijven. Het lijkt ons evenwel wat optimistisch om te stellen dat je daar met een politieke deeltijdfunctie op vooruit kunt lopen en dus vanuit een andere mentaliteit en formele halve

machtspositie, die op de bestaande voorwaarden is geënt, toch de traditionele manier van werken en machtsuitoefening kunt bestrijden.

6. Ons standpunt betekent niet dat wij in alle situaties bestuurlijke verantwoordelijkheid afwijzen. Wij vinden dat de PSP wel bestuurlijke verantwoordelijkheid moet aanvaarden wanneer aan de voorwaarden is voldaan van de handhaving van de eigen dienstiteit, een voldoende draagvlak in de samenleving (staatsmacht) en voldoende invloed in het betreffende bestuurskollege (bestuursmacht).
7. Het argument van de halve macht is volgens ons heel wezenlijk. Als je ervan mag uitgaan in de best denkbare situatie dat deze 'macht' gebaseerd is op argumenten en informatie om andere leden van Gedeputeerde Staten te overtuigen, komen beide deeltijdwerksters (die ieder een halve portefeuille voor haar rekening nemen), in de problemen door geringere informatie en minder totaaloverzicht. Door de gedeelde functie is de macht op basis van argumenten van beide niet optelbaar, dit nog afgezien van de mogelijkheid dat beide deeltijdwerksters vanuit haar portefeuille met tegengestelde of niet gelijk oplopende belangen te maken hebben, ook al zijn ze van dezelfde partij.

TITIA BOS

TITIA VAN LEEUWEN

In het vorige nummer van BEVRIJDING besteedden we veel aandacht aan de Internationale Vrouwendag op 8 maart. Zoals in de inleiding op de betreffende artikelen stond aangekondigd was het de bedoeling ook een artikel over 'Vrouwen en Leger' af te drukken. Door ruimtegebrek moest dit artikel echter op het laatste moment komen te vervallen. We drukken het hieronder af.

RESERVELEGER

Feminisme en anti-militarisme liggen voor mij dicht bij elkaar. Het militarisme en het militaire apparaat symboliseren de bestaande maatschappelijke verhoudingen. Binnen de feministische beweging is het leger tot op heden echter geen belangrijk punt van aandacht geweest. Voor een deel is dit m.i. te verklaren uit de omstandigheid dat vrouwen minder direct met het leger gekonfronteerd worden. Aan de andere kant werd (en wordt) defensiebeleid vaak beschouwd als een zaak van de grote politiek, als een 'mannen'zaak. Juist vanwege de doorwerking van het militarisme in de huidige maatschappelijke verhoudingen ben ik van mening dat het leger en het militarisme een zaak is die ook vrouwen aangaat.

Emancipatie

Vrouwen in het leger is maar één van de aspecten die in dat licht gezien van belang zijn. Vrouwen hoeven niet in dienst, maar ze kunnen wel in het leger - als beroepsmilitair. Sinds januari 1979 zijn alle functies in de Nederlandse krijgsmacht officieel opengesteld voor vrouwen; ook de gevechtsfuncties. Deze maatregel werd door de verantwoordelijke bewindslieden gepresenteerd als een bijdrage aan de emancipatie van vrouwen. Voor het experiment met de H.M. de Zuiderkruis, het eerste marineschip waar ook vrouwen aan boord dienst deden, werd zelfs geld uit de emancipatiepot beschikbaar gesteld. De regering speelt hiermee handig in op de eis voor gelijke rechten die de vrouwenbeweging stelde. In bepaalde opzichten loopt Nederland zelfs voorop, omdat er geen uitzondering gemaakt wordt voor de gevechtsfuncties. Geen principiële beperkingen althans. Dit is opmerkelijk, omdat deze functies in andere landen voor vrouwen niet toegankelijk zijn - zelfs niet in het Israëliëse leger. In 1948, tijdens de eerste oorlog na het ontstaan van de staat Israël, vochten de vrouwen wel aan het front. Het krijgsgevangen nemen en het gewond raken van vrouwen had echter een demoraliserend effect op de mannen in haar omgeving. De rol van vrouwen in het leger

werd om die reden teruggebracht tot ondersteunende taken.

Luchtmacht

In Nederland overweegt men of vrouwen niet beter bij de luchtmacht in gevechtsfuncties kunnen worden geplaatst: een vrouwelijke piloot is immers uit het gezichtsveld van anderen op het moment dat zij wordt neergeschoten, en zou dus tot minder emotionele reacties bij mannelijke soldaten aanleiding geven. De zware keuringseisen die afgestemd waren op mannen, worden nu aangepast. De landmacht bv. werkt aan een indeling in functiegroepen, waarvoor de keuringseisen verschillend zijn. De huisvestingsproblemen daarentegen zijn slechts op de lange duur op te lossen. Het aantal kazernes waar vrouwen kunnen worden geplaatst is daarom voorlopig nog zeer beperkt. Als derde knelpunt wordt het ontbreken van voldoende vooropleiding gesignaleerd. Het leger is echter niet van plan eigen opleidingen te gaan verzorgen om in deze lakunes te gaan voorzien.

Welk belang heeft het Nederlandse leger op dit moment bij het inschakelen van vrouwen? Vooralsnog kampt men niet met personeelsproblemen; een directe reden is mijns inziens dan ook niet aan te wijzen. De integratie van vrouwen in de krijgsmacht lijkt er dan ook op gericht de mogelijkheden te onderzoeken voor het geval zich in de toekomst moeilijkheden met de werving van mannelijk (beroeps)personeel zouden aandienen. Voor de moeilijkheden die zich op dit moment voordoen bij de integratie van vrouwen worden pragmatische oplossingen gezocht. Maar vrouwen hebben niets te winnen bij het "recht" om toe te treden tot het militaire apparaat.

INE MEGENS

PSP LOKAAL**PSP GELEEN**

De afdeling Geleen van de PSP heeft gedaan wat de gemeente Geleen heeft nagelaten: de afdeling heeft huis-aan-huis de kandidatenlijsten verspreid van de tien partijen die aan de provinciale statenverkiezingen van 24 maart deelnemen in Limburg. In Limburg werd onlangs wel huis-aan-huis een krant bezorgd met daarin propagandaverhalen van de gedeputeerden van CDA, VVD en PvdA terwijl daarnaast de gemeente Geleen besloot, uit bezuinigingsoverwegingen (!), de kiezers niet de meer, tezamen met hun oproepkaart, informatie te verstrekken over de lijsten en lijstnummers. Aan de andere kant neemt de gemeente Geleen wel een proef met stemmachines die, als ze worden aangeschaft, 250.000 gulden gaan kosten.

Om in dit gat in de informatievoorziening naar de kiezers toe te voorzien heeft de PSP in Geleen daarom de kandidatenlijsten bij alle inwoners thuis bezorgd. Op deze lijsten staat, daar waar normaal gesproken allerlei officiële informatie staat, natuurlijk een mededeling van de PSP-afdeling met o.a. een protest tegen de, op z'n zachtst gezegd, merkwaardige bezuinigingswoede van de gemeente.

WERKBEZOEK DORDRECHT

Op vrijdag 12 februari bracht een delegatie van de Tweede Kamer-fractie van de PSP een bezoek aan Dordrecht. Dit gebeurde op uitnodiging van de plaatselijke PSP-afdeling. Er werd die dag een bezoek gebracht aan de staalfabriek Nedstaal, de plaatselijke stichting voor buitenlanders (SOBBW), het project Buitenschoolse Opvang van Buitenlandse kinderen (BOB) en aan de vereniging Aktiekomitee Vervuiling Merwedepolder.

Bij Nedstaal is een gesprek met een delegatie van de ondernemingsraad gevoerd. Besproken werd de herstructurering die bij het bedrijf speelt. (zie: Bevrijding nummer 22/1981).

Bij de Stichting Buitenlanders werd in een gesprek met medewerk(st)ers van de Stichting Opvang en Begeleiding van Buitenlandse Werknemers gekonstateerd dat huidige Dordtse hulpverleningsorganisaties tekort schieten in hun activiteiten voor buitenlanders. Doordat de Stichting Buitenlanders nu veel tijd kwijt is aan het advies- en voorlichtingswerk, komen zij niet goed toe aan een opbouwende aanpak van de vele structurele problemen t.a.v. buitenlanders. Zij zouden daarom graag de oprichting van een MAIC in Dordrecht gerealiseerd zien. De PSP-afdeling Dordrecht zal hierover verdere gesprekken voeren met de Stichting Buitenlanders.

Voor het project Buitenschoolse Opvang van Buitenlandse kinderen had de fractie erg veel waardering. Het project is een experiment, dat met subsidie van CRM plaatsvindt. Deze subsidie werd voor twee jaar gegeven en loopt eind dit jaar af. Het project kan dus alleen maar voortgezet worden, als er weer nieuwe subsidie komt van CRM of van de Gemeente Dordrecht. Kinderopvang is een noodzakelijke

ONDERSTE BOVEN

Deze rubriek is bedoeld voor berichten, aankondigingen en korte artikelen. Kopij voor deze rubriek kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding, t.a.v. rubriek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

voorwaarde voor vrouwenemancipatie en mag dus niet zomaar aan de kant gezet worden.

Hoewel de PSP van het begin af aan op de hoogte geweest is van de gifperikelen in de Dordtse wijk Staart en van de (lakse) houding van de Gemeente Dordrecht in deze, was het toch zeer schokkend van de bewoners van de wijk te horen (en te zien) wát er precies allemaal aan de hand is. Zoals de enorme hoeveelheid gif die in de grond zit, gestort onder het toezicht oog van de Gemeente, terwijl er zelfs nog geen vergunning was voor storten van huisvuil op die plaats. Ook nu weer is het beleid van de Gemeente onbehoorlijk: verdragend en weinig open naar de bewoners toe. Ook willen ze niet aan de wensen van de bewoners, die inhouden dat ze de mogelijkheid krijgen uit de wijk te vertrekken (dus dat de Gemeente de huizen overkoopt en verhuis- en inrichtingskosten subsidieert) en dat er een vergelijkend gezondheidsonderzoek plaatsvindt, tegemoetkomen.

Het bezoek van de delegatie werd afgesloten met een opebare avond waar de Kamerleden Andrée van Es en Wilbert Willems een toespraak hielden waarbij ze ingingen op de ervaringen van die dag. De avond was drukbezocht (zo'n vijftig aanwezigen) en naast de twee sprekers werden nog films en dia's vertoond over de activiteiten van verschillende Dordtse actiegroepen. Het werkbezoek van de delegatie van de PSP Tweede Kamer-fractie werd na afloop als zinvol ervaren en bood ook heel wat aanknopingspunten om verder op in te gaan.

ERIC VAN VOLLENHOVEN
GERDA BOSDRIESZ

PSP UITGAVEN

Ten behoeve van de Provinciale Statenverkiezingen van 24 maart a.s. zijn door de PSP (in sommige gevallen in samenwerking met andere partijen) verkiezingsprogramma's uitgegeven. Deze programma's zijn als volgt te bestellen:

GRONINGEN: Het PSP Statenprogramma 1982-1986 wordt toegezonden na overmaking van f 2,50 plus f 1,45 verzendkosten op postgiro 896670 t.n.v. PSP gewest Groningen te Stedum met vermelding van 'programma'.

FRIESLAND: Het PPR-PSP-programma wordt toegestuurd na overmaking van f 1,50 plus f 1,45 verzendkosten op postgiro 1618788 t.n.v. PPR-verkiezingsfonds te Drachten met vermelding van 'PPR-PSP-program'.

DRENTHE: Het programma wordt toegezonden na storting van f 3,25 op postgiro 1112881 t.n.v. Chris Mailly, Sperwerstraat 10 te Assen met vermelding van 'verkiezingsprogramma'.

OVERIJSEL: Het PSP/CPN programma is te bestellen door overmaking van f 1,- plus f 1,45 verzendkosten op postgiro 1277917 t.n.v. PSP Twente te Enschede met vermelding van 'PSP-CPN programma'.

UTRECHT: Het PSP-Provinciale Staten-programma wordt toegezonden na overmaking van f 2,- plus f 2,10 verzendkosten op postgiro 474758 t.n.v. penningmeester Gewest Utrecht PSP te Utrecht met vermelding van 'programma Prov. Staten'.

NOORD-HOLLAND: Het PSP-programma is te bestellen door overmaking van f 2,- plus f 2,10 verzendkosten op postgiro 2739123 t.n.v. PSP-Statensfractie Noord Holland te Haarlem met vermelding van 'programma'.

ZUID-HOLLAND: Het Provinciaalprogramma voor Zuid Holland van de PSP en het Kernpuntenprogramma van de PSP, CPN en PPR worden toegezonden na overmaking van f 3,- plus f 1,45 op postgiro 4427529 t.n.v. Provinciale Werkgroep PSP Zuid-Holland te Leiden met vermelding van 'programma'.

ZEELAND: Het programma van de PSP en de CPN wordt toegezonden na overmaking van f 3,- op postgiro 5201133 t.n.v. Linkse samenwerking PSP/CPN met vermelding van 'programma'. Bij afname van meer dan vijf exemplaren 25% korting.

NOORD-BRABANT: Het Provinciaal Aktieprogramma 1982-86 is te bestellen door overmaking van f 1,- plus f 1,45 op postgiro 872240 t.n.v. penningmeester PSP Brabant te Tilburg onder vermelding van 'programma'.

LIMBURG: Het programma van de PSP in Limburg voor de periode 1982 tot 1986 is te bestellen door overmaking van f 2,50 plus f 2,10 verzendkosten op postgiro 1029486 t.n.v. PSP gewest Limburg te Eysgelshoven onder vermelding van 'programma'.

AKTIES**ZIEKENGELDAKTIES**

De plannen van het kabinet om fors te bezuinigen (1,4 miljard) op de ziekengelduitkeringen roepen fors verzet op. Via werkonderbrekingen, demonstratieve bijeenkomsten en stakingen zijn de werknemers in verzet gekomen. De ingreep via de CAO, met korting op de ziekengelduitkering tot 80%, is door dit verzet van de baan. Maar ook de nieuwe plannen zijn voor de werknemers, FNV en uiteraard ook de PSP onaanvaardbaar. De PSP heeft ook op lokaal nivo de strijd van de werknemers actief ondersteund. Tijdens de

demonstratieve bijeenkomsten op 13 februari van de FNV zijn door plaatselijke PSP afdelingen solidariteitsverklaringen afgelegd. In Roermond was de PSP de enige partij die via een solidariteitsverklaring de strijd van de werknemers en de FNV ondersteunde. In Tilburg werd een PSP verklaring met applaus ontvangen, waarin de PSP afdeling opmerkte dat: "De werknemers kunnen op dit voorstel maar op één manier reageren: keihard nee zeggen! Als het moet door middel van harde acties. En verder natuurlijk door bij de komende verkiezingen in maart en juni de PvdA ook maar eens te confronteren met minstens 20% minder. Dan weet Den Uyl ook eens wat dat is." In Arnhem werden door de PSP pamfletten op de bijeenkomst uitgedeeld. De PSP fractie in de Arnhemse gemeenteraad wilde via een interpellatie een standpunt van de gemeenteraad vragen. Niet in de laatste plaats omdat ook het gemeentelijk personeel met de kortingsplannen geconfronteerd wordt. Juist bij gemeentelijke diensten als gemeentewerken, reinigingsdienst, plantsoendienst is het ziekteverzuim aanzienlijk. Hier werken de mensen met de laagste inkomens onder vaak moeilijke werkomstandigheden. Juist deze groepen van het gemeentelijk personeel dreigen door de bezuinigingen zwaar gepakt te worden. De Arnhemse gemeenteraad wilde de PSP interpellatie niet steunen. De rechtse fracties hadden geen behoefte aan het debat, de PvdA en D'66 wensden een PSP motie welke de FNV eisen ondersteunde niet mee te ondertekenen, waardoor het noodzakelijke aantal van drie handtekeningen ontbrak. Kortom: de PSP stond alleen in haar steun aan de strijd van de werknemers. Ook in andere gemeenteraden heeft de PSP initiatieven genomen om actief de verlangens van de werknemers te ondersteunen. Via folders en muurkranten is er op tal van plaatsen in het land duidelijk gemaakt dat de PSP de bezuinigingsplannen op de ziekengelden afwijst en de strijd van de FNV van harte ondersteunt. Het is te gek dat een "herenafpraak" met de olie-maatschappijen over de aardgaswinsten onaangetast blijft, maar dat de werknemers steeds verder in hun koopkracht worden aangetast. De PSP heeft de afgelopen weken aangevoerd dat ze zowel in de Tweede Kamer, in de gemeenteraden en in de aktie zelf een aktieve bondgenoot is in de strijd van de werknemers. En zo hoort het ook voor een socialistische partij.

JAN MUYTJENS
aktiecoördinator

INTERNATIONAL NAVAL TECHNOLOGY EXPO '82

Tijdens de IMSAD-conferentie vorig jaar, als tegenhanger van de Eurotop, werd melding gemaakt dat Maastricht in maart '82 vergast zou worden op een wapenbeurs. Inderdaad werd op 11 maart 1981 een vergunning afgegeven voor de (besloten) "international Naval Expo '82". Deze wapenbeurs zal 30-31 maart en 1 april 1982 in de Eurohal jammer genoeg doorgaan.

Jammergeoeg omdat het KRUITVAT Zuid-Limburg, en m.n. het gemeentebestuur van Maastricht, nog steeds niet doorheeft hoe de verhoudingen in Maastricht liggen omtrent zaken als ontwapening, vrede en veiligheid, vredesonderwijs etc. etc. Domweg verleent het college van B & W (CDA en PvdA) een vergunning en dit terwijl deze wapenbeurs in 1978 en 1980 in Rotterdam in de Ahoy-hallen gehouden werd; echter op een aanvraag om de Ahoy-hallen ook in 1982 voor deze wapenberus te mogen huren heeft het gemeentebestuur van Rotterdam, door de heftige reacties vanuit de bevolking, negatief gereageerd.

Evenals in Rotterdam destijds, is een groot komitee (hou de boot af), waarin o.a. de PSP vertegenwoordigd is, acties op touw aan het zetten om een breed protest te laten horen tegen deze wapenbeurs, door de bevolking te attenderen op en voor te lichten over deze schunnige gang van zaken. Schunnig omdat het College van B & W de bevolking zit voor te liegen in antwoorden op schriftelijke vragen: "Noch wapens, nog wapensystemen worden tentoongesteld". In de catalogus van de wapenbeurs valt te lezen dat o.a. de Amerikaanse Martin Marietta Corporation een nieuw systeem zal laten zien voor de verticale lancering van konventionele en nukleaire raketten vanaf Marineschepen, het zgn. "Vertical launching system", etc. etc.

Op zaterdag 27 maart organiseert het komitee "Hou de boot af" een grote protestdemonstratie in Maastricht. Aanvang 15.00 uur vanaf het Vrijthof, KOMT ALLEN. Dinsdags (30-3), woensdags (31-1) en donderdags (1-4) zal er een grote tegenbeurs worden georganiseerd (het programma is nog niet rond).

Inlichtingen: Paul Meertens
Willem Vliegenstraat 92
Maastricht
tel.: 043 - 16925

IS HET HIER OORLOG?

De wandelklup 'Is het hier oorlog?', als onderdeel van het Aktie Komitee Vierdaagse Nijmegen, organiseert ook dit jaar weer de anti-militaristische deelnemers aan de Nijmeegse vierdaagse. De wandelklup loopt de 4 x 40 kilometer van de tocht van 20 t/m 23 juli. Geïnteresseerden kunnen zich opgeven bij: Wandelklup 'Is het hier oorlog?', Postbus 569, 6500 AN Nijmegen, tel.: 080 - 24 70 70 (Henri Rijs).

UITGAVEN

AFFICHE MUNITIETRANSPORTEN

Dit affiche is door de aktievoerders tegen de munitietransporten uitgegeven, kost f 1,- (excl. verzendkosten) en is te bestellen via tel.nr.: 050 - 125 265. Via datzelfde nummer is ook een brochure over de transporten aan te vragen.

de werkgelegenheidsproblematiek
Militarisering op z'n retour

BIJEENKOMSTEN

ARGENTINIË

Op 24 maart organiseert het Solidariteits Komitee Argentinië-Nederland (SKAN), in samenwerking met een groot aantal plaatselijke en landelijke organisaties, een demonstratie en manifestatie in verband met het feit dat het op 24 maart zes jaar geleden is dat er in Argentinië een militaire staatsgreep plaatsvond. Vanaf dat moment worden in dat land de mensenrechten op een grove manier geschonden en bestaan er geen politieke en vakbondsrechten meer.

De demonstratie vertrekt om 14.00 uur vanaf het Malieveld in Den Haag en loopt naar het Binnenhof waar een petitie zal worden aangeboden aan de Vaste Kamer Commissies voor Buitenlandse en Economische Zaken. Vandaar zal de demonstratie doorlopen naar de Argentijnse ambassade. Ook daar zal een petitie worden aangeboden.

Vanaf 20.00 uur organiseert het SKAN een manifestatie in het Kijkhuis, Noordeinde 140 in Den Haag. Op het programma een film en een optreden van een zanger.

GASPRIJS OMLAAG

Onder het motto 'Gasprijs omlaag' vindt op zaterdag 3 april een manifestatie plaats in gebouw De Flint te Amersfoort, georganiseerd door de Samenwerkende Stookkosten Komitees, Lande-

lijk Ombudsteam Stadsvernieuwing (LOS), het Konsumenten Kontakt en het Landelijk Energie Komitee (LEK). De bijeenkomst is speciaal bedoeld voor de mensen die actief zijn in de akties tegen de aardgasprijsverhogingen. Op de manifestaties zal het woord gevoerd worden door een vertegenwoordiger van de vakbonden en de wethouder Jonker van Zaanstad. Verder zal worden ingegaan op de 'inhoudingsakties'. Stands en muziek aanwezig. Om ca. 14.00 uur ligt het in de bedoeling de handtekeningen tegen de aardgasprijsverhogingen aan te bieden aan minister Terlouw. De manifestatie begint om 11.00 uur en loopt tot 15.30 uur. Nadere informatie: Oude Gracht 86, 1811 CM Alkmaar, tel.: 072-117137.

NEDERLAND ATOOMVRIJ

Ten behoeve van de landelijke campagne 'Nederland Atoomvrij' zal op 20 maart in Utrecht een open bijeenkomst worden gehouden (Nieuwe Gracht 32, van 11.00 tot 16.00 uur). De landelijke campagne is bedoeld om opnieuw akties voor te bereiden voor het sluiten van de kerncentrales in ons land. Besproken zullen worden de nieuwe aktievoorstellen van het Landelijk Energie Komitee (LEK) en van de basisgroepen. Voorgesteld wordt een grote campagne in september/oktober te houden met als afsluiting een demonstratie in Amsterdam. De nadruk in de campagne zal dan liggen op plaatselijke en regionale akties die onderling gekoördineerd zullen worden.

Nadere informatie: LEK, tel.: 020 - 221366/221369. De afdelingen van politieke partijen, basisgroepen, energiekomitees en landelijke organisaties zijn van harte welkom tijdens deze bijeenkomst.

PSP BIJEENKOMSTEN

30 APRIL 1982

De PSP afdeling Hoogezand-Sappemeer nodigt iedereen uit om er aan mee te werken dat het verjaardagsfeestje van mevrouw Beatrix van Amsberg (dat dit jaar in Zuidlaren zal plaatsvinden) een grandioos succes zal worden. Volgens de initiatiefnemers is er geen reden voor feestvreugde: de werkloosheid, de militarisering, de bezuinigingen (met name op sociaal-kultureel gebied en de gezondheidszorg) nemen steeds grotere vormen aan. Bovendien is de monarchie ondemokraties en een instrument van anti-socialistische propaganda. Daar komt nog bij dat het koningshuis een verspilling van enige miljoenen per jaar inhoudt.

Iedereen die er iets voor voelt het feest in Zuidlaren niet ongemerkt maar toch vreedzaam voorbij te laten gaan kan voor meer informatie terecht bij: PSP afdeling Hoogezand-Sappemeer, Woldweg 237, 9606 PE Kropswolde, tel. 05980 - 24789 (vragen naar Wim).

DEN HAAG

Op maandag 19 april organiseert de PSP afdeling Den Haag (na een succesvolle avond over buitenlandse vrouwen in no-

vember j.l.) een tweede avond over de problematiek van de buitenlanders. Ditmaal over de positie van Turkse en Marokkaanse vrouwen. Op het programma staan een film, een spreekster, discussie, muziek en Turks en Marokkaans eten.

Plaats: Het Kijkhuis, Noordeinde 140, Den Haag. Aanvang: 20.00 uur. Toegang: f 1,-. Nadere informatie: 070 - 45 31 83.

THEMAGROEPEN

OVERHEIDSGEWELD EN VERZET

De themagroep Justitie en Politie van de PSP organiseert in samenwerking met Paradiso op zondag 18 april vanaf 10.30 uur een manifestatie over het onderwerp *Overheidsgeweld en verzet*. Er zullen inleidingen worden gehouden door een vertegenwoordiger van de overheid, een gemeenteraadslid en een Tweede Kamerlid van de PSP en verschillende journalisten. Centraal zal staan de wijze waarop de openbare orde wordt geïnterpreteerd en de manier waarop ordeverstoringen de kop worden ingedrukt. En verder de (on)mogelijkheid voor volksvertegenwoordigers om daar controle op uit te oefenen en de manier waarop op dit moment wordt gereageerd op 'ordehandhaving' in verband met bijvoorbeeld gewelddadige aktievormen.

De middag is ingeruimd voor discussie tussen de inleid(st)ers en de aanwezigen. Aktiegroepen die op welke wijze dan ook te maken hebben met het thema van deze dag zullen met materiaal aanwezig zijn en aan de discussie deelnemen.

Nadere informatie: PSP-JUPOL, Paul Speet, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

BELANGRIJK

BASTA

De groep BASTA speelt op een oppervlak van zeven bij vier meter een programma van anderhalf uur over 'onderdrukking'. Voor wie meer wil weten of Basta voor een aktie wil boeken: Tina Groen, Dorpstraat 45, Benthuizen, tel.: 079 - 314698.

Maastricht, hou de boot af

De "Limburg Promotion" bereikt binnenkort haar tweede belangrijke mijlpaal. Vorig jaar was het het Europese machts-apparaat dat Maastricht de importantie moest geven waar het om smeekte. Helaas gooide de Salmonella-bacterie roet in het eten en mislukte bovendien de Euro-top. Wat een erreur! Deze keer valt de beurt aan het militaire apparaat. Op 30, 31 maart en 1 april a.s. vindt in de Maastrichter Eurohal de derde Internationale Marine-Technologie Beurs (INTE) plaats, in navolging van twee eerdere beurzen welke in Rotterdam plaatsvonden (1978 en 1980).

Vlák voordat bovengenoemde top begon, deed het gerucht al de ronde dat de steden Hamburg, Maastricht, Antwerpen of Brussel op de nominatie stonden om in aanmerking te komen voor deze wapenbeurs. Gerard Peters, Maastrichts PvdA-wethouder en ex-PSP'er waarschuwde er toen al voor, dat, mochten B en W besluiten medewerking te verlenen aan deze wapenbeurs, B en W een niet te verantwoorden provokatie zouden plegen tegenover de Maastrichter bevolking en tegenover het groeiende verzet vanuit anti-militaristische hoek en vredesgroeperingen. De CDA-meerderheid in het College wuifde deze argumentatie lakoniek van de hand, en verwees naar allerlei mogelijkheden om welke protesten dan ook, met alle macht en middelen de grond in te boren!!

Legitieme defensiebehoeften

Henk Waltmans (PPR) stelde op 26 mei 1978 vragen over de eerste INTE in Rotterdam. Toen antwoordden Van der Klaauw en VanEekelen: "... de tentoonstelling is voornamelijk gewijd aan moderne scheepstypen, voortstuwings-systemen, navigatie-, verbindings-, elektronische- en radarapparatuur, wapensystemen en simulatoren". Op de vraag over de toenemende wapenhandel naar ontwikkelingslanden, antwoordden zij:

"De regering is van oordeel dat de toename van de internationale handel in konventionele wapens zorgwekkend is en dat derhalve ernstige pogingen in het werk zullen moeten worden gesteld om internationaal tot afspraken te komen, waarbij wel rekening dient te worden gehouden met het recht van landen om zich de middelen voor de legitieme defensiebehoeften te verschaffen."

Fred van der Spek stelde op 2 juni 1980 vragen over de tweede internationale marinewapenbeurs. Deze keer antwoorde Van Eekelen dat de maritieme vakbeurs bezocht werd door bezoekers uit 24 met name genoemde landen.

Daarnaast drong Fred van der Spek er bij minister Scholten op aan de INTE in de toekomst niet meer te organiseren: "De beurs propageert de bewapening omdat er door het besloten karakter geen ruimte is voor discussie over de bewapeningswedloop".

Op 9 oktober voelde Fred van der Spek de Minister van Defensie nader aan de tand over de geheimzinnige Cahners Exposition Group, die de INTE organiseert en die bovendien van plan was geweest een "National Security Exposition" van 10 tot 13 november te organiseren in Panama. Tevens over de Nederlandse deelneming bij deze laatste expo en de exportfaciliteiten die de Nederlandse regering bij dit soort beurzen ter beschikking stelt.

De minister bleek niet op de hoogte te zijn van de redenen waarom deze beurs uiteindelijk niet is doorgegaan. De Nederlandse bedrijven onder leiding van Holland Signaal hadden afgezien van deelname wegens de financiële consequenties. Overigens stelde de Nederlandse regering inderdaad exportfaciliteiten beschikbaar, net zoals zij dit doet bij civiele bedrijven. En om de export te bevorderen, stuurt zij een marinevoertuig ter opluistering van tentoonstellingen, benevens modellen, kaarten en informatie.

Konings en Van den Bergh (PvdA) stelden vragen in december over de derde INTE. De vragen en antwoorden brachten verder niets nieuws aan het licht, alleen de bevestiging dat deze tentoonstelling het vervolg was van de eerste en de tweede. Konings en Van den Bergh vestigden nogmaals de aandacht op de Rotterdamse argumenten tegen de INTE, het commerciële aspect en de wapenhandel.

Maastricht, CDA-stad

Vanaf december '81 is er overleg tussen politieke partijen, vredesgroepen, anti-militaristen en progressieve groepen (D'66 doet niet mee) om het wapengekletter te keren. Daartoe is een werkgroep in het leven geroepen, de werkgroep Wapenbeurs Eurohal, met het comité "Hou de boot af". In eerste instantie werden vragen gesteld in de Maastrichter gemeenteraad, o.a. door het PPR-gemeenteraadslid.

Spannend werd het pas toen het INTE-programma doorsijpelde naar Maastricht. In dit boekje stond onomwonden dat een aantal produkten zoals torpedo's, raketlanceerders, scheepsbeschut, zeemijnen, luchtdoelgeschut en onderwatertanks tentoongesteld zouden worden. En op de pagina's met nieuwe produkten wordt zelfs het Vertikale stijg- en landingssysteem van de Martin Marietta Corporation afge-

beeld, een systeem dat volgens sommige wapenskundigen niet alleen voor konventionele, maar ook voor nucleaire bewapening geschikt zou zijn.

Tijdens de interpellatie over de wapenbeurs, dinsdag 2 maart j.l. werd bovendaarstaand punt onder de aandacht gebracht van de gemeenteraad. Het college had namelijk aanvankelijk beweerd dat "... noch wapens, noch wapensystemen worden tentoongesteld". Naar aanleiding van aanhoudende berichten over het tegendeel ging de burgemeester op speurtocht. Zijn bevindingen:

de Engelse organisator verklaarde opnieuw dat er geen wapens op de tentoonstelling zouden komen; de Secretaris-Generaal van het Ministerie van Defensie noemde deze tentoonstelling volstrekt legaal. Deze deed tevens op gezag van de Directeur-Generaal Materiaal van het Ministerie mede, dat het uitgesloten was, dat op de tentoonstelling te Maastricht echte wapens, ammunitie of springstoffen aanwezig zouden zijn. Wel zouden er opengewerkte modellen en dummies van wapens worden geëxposeerd; Schout-bij-Nacht van de Koninklijke Marine buiten dienst, Binnendijk, die bij de te houden konferentie tijdens de wapenbeurs als voorzitter fungeert, bevestigde eveneens dat er geen echte wapens zullen worden tentoongesteld.

Dus: geen "echte" wapens! Slechts een klein gedeelte van de beurs is gewijd aan wapens, aldus de burgemeester. Ongeveer 1 procent.

De vragenstellers (PPR en PvdA) wezen nog op de argumenten die door het College van Rotterdam gebruikt werden om deze malversatie te weigeren:

"De aard van de materialen blijkt bezoek aan te trekken van wapenhandelaars van over de hele wereld. Juist deze mensen leveren een belangrijke bijdrage aan het voortgaan van de bewapeningswedloop op wereldschaal. Wij menen dat deze bewapeningspiraal die een voortdurende bedreiging van de wereldvrede vormt, bepaald geen algemeen maatschappelijk aanvaard verschijnsel kan worden genoemd. Om deze reden willen wij de Ahoy-hallen niet langer aan U ter beschikking stellen voor het organiseren van de INTE." Maar tevergeefs.

Volgens het Maastrichts College is de tentoonstelling niet in strijd met de wet. Bovendien bevat de Algemene Politieverordening 1978 géén inhoudelijke toetsingsnormen voor de afgifte van vergunningen van welke aard dan ook. Dit laatste is volgens het College ook terecht, omdat anders de weg wordt opengesteld voor censuur.

Maastricht, aktiestad

De sussende antwoorden van B en W verhitten de gemoederen in hevige mate. Nog steeds is hetzelfde liedje: omzeilen, niet eerlijk etc. De werkgroep en het comité, alsmede groepen elders in het land, bereiden akties voor. Op zaterdag 27 maart is er een landelijke demonstratie vanaf het Vrijthof. De activiteiten m.b.t. deze demonstratie beginnen om 14.00 uur. Vertrek om 15.00 uur. De demonstratie voert uiteindelijk naar de Eurohal. Breng vooral allerlei spullen mee (toneel, muziek, informatie, etc.). Het zal en moet een gigantische demonstratie worden, met zeer veel creativiteit!!!

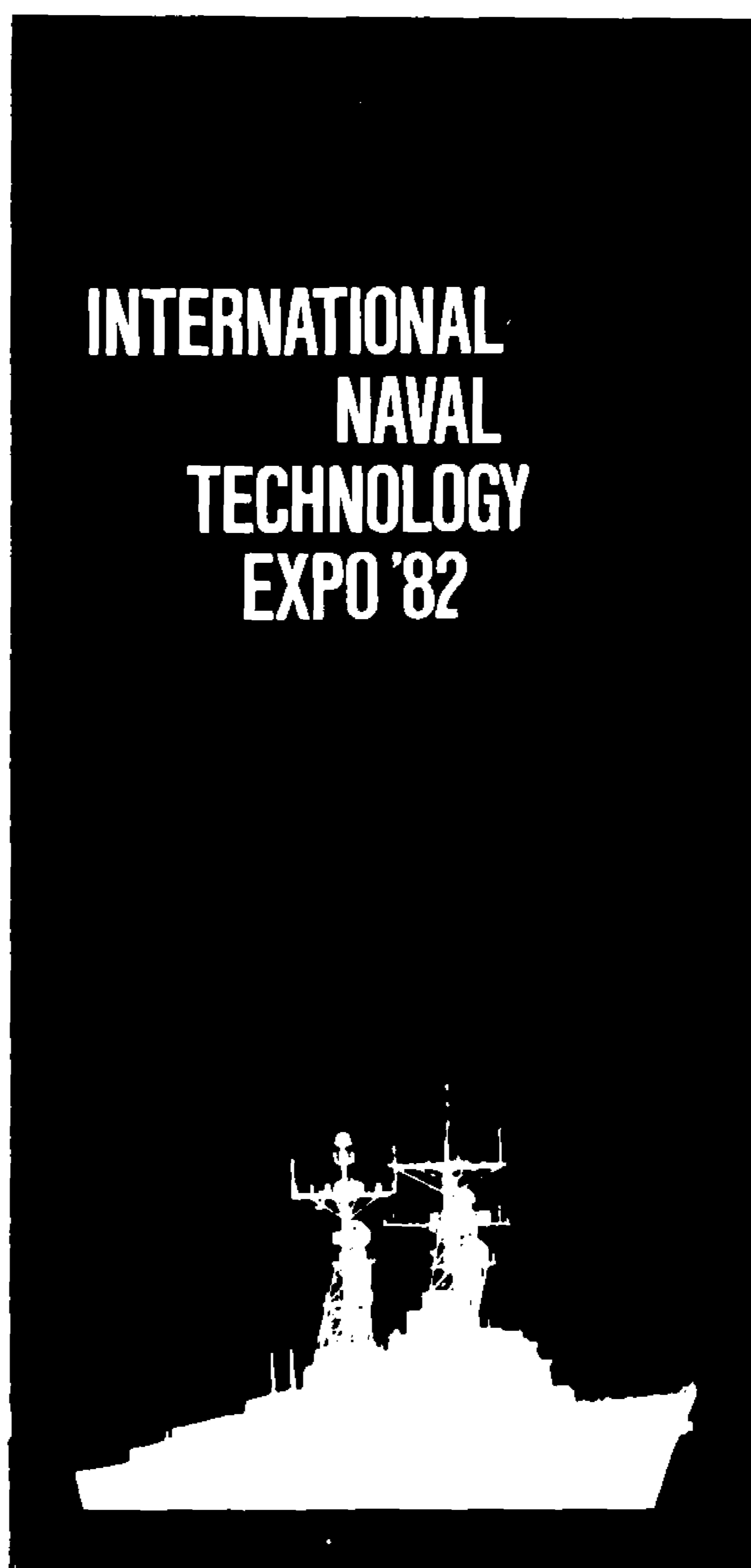
Tijdens de INTE worden er ontwapeningsexposities ingericht, is er op dinsdag "stille" aktie, kunnen mensen deze drie dagen terecht bij "De Kombi", jongerencentrum in Maastricht in de Capucijnengang (043 - 54051), om te eten, mensen te ontmoeten, akties voor te bereiden, dingen te doen...

's Avonds zijn er spreeksters en sprekers, kulturele activiteiten, geweldloze trainingen, etc.

Op woensdagmiddag is er tevens een kindermiddag in en bij "De Kombi" kindertekeningen worden tentoongesteld.

Giften zijn zeer welkom op giro nr. 37 69 480 t.n.v. Werkgroep Dienstplicht Dienstweigeren, Postbus 2109, Maastricht, o.v.v. "Eurohal". Voor ideeën en/of suggesties:

Fred van Tankeren, Wethouder van Caldenborglaan 29, Maastricht, tel. 043 - 62 14 81.

BEVRIJDING

PRINS F. 1,50

NUMMER 6 31/3/82

JAARGANG 26

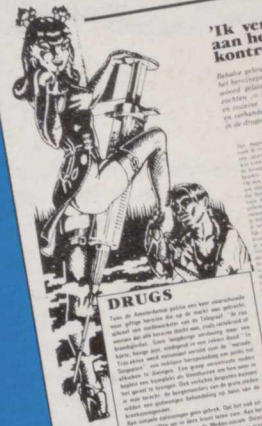
DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Banenplan

In dit nummer

Jongerencourant
KEIHARD TEGENGEWELD
nummer 23

'Ik verkoop alleen
aan hen die het onder
controle kunnen houden'

Robbete geschiedt, is er nog een groep die het drinken
het bestrijdende bereiden is maar wat is het verschil
met de andere? de kleine dealer die niet wil geïdentificeerd
worden... waarom niet? Het is de laatste kans die hij heeft
om te overleven. Hij vraagt naar zijn voorwerpen met het gevoel
en controle. De voorwerpen van de andere... Maar is het mogelijk
in de toekomst te overleven?

DRUGS

Van de verspreiding van het gebruik
van drugs heren die op de markt zijn gebracht.
Het gebruik van drugs is een probleem dat
aan de orde komt. Het gebruik van drugs is
een probleem dat aan de orde komt. Het gebruik
van drugs is een probleem dat aan de orde komt.
Het gebruik van drugs is een probleem dat
aan de orde komt. Het gebruik van drugs is
een probleem dat aan de orde komt. Het gebruik
van drugs is een probleem dat aan de orde komt.

KOMMENTAAR

SURINAME

"Operette", "bananenrepubliek", "moordenaars", dat zijn zo een paar termen die Surinamers in Nederland over de ontwikkelingen in hun vaderland mogen lezen. Hoe moeten we vanuit Nederland reageren op al die berichten? Moet Nederland de hulp aan Suriname maar opschorten om wat druk uit te oefenen om de terugkeer van de democratie te bevorderen?

Het zo snel neerschieten van één van de leiders van de tegencoup, Hawker, heeft terecht in Nederland veel afwijzende reacties opgeroepen. Ook de 'verontschuldigheden' als een gespannen situatie, een oorlogssituatie, een tweede coup poging, kunnen de executie zonder zelfs enige vorm van proces niet enigszins vergoelijken. In Suriname zelf is de reactie hierop groot geweest. Vanuit verschillende hoeken (kerken, studenten, advocaten, etc.) werd dit èn het afkondigen van de oorlogssituatie-achteraf scherp bekritiseerd. Dat bewijst overigens meteen dat dergelijke protesten in Suriname mogelijk zijn ondanks sommige overtrokken verhalen over de situatie.

Gelukkig is het bloedvergieten bij de coup poging van Rambocus en Hawker - ook in tegenstelling tot sommige verhalen in de Nederlandse pers - beperkt gebleven, maar het onderzoek naar de mensen achter de coup geeft aan hoe de tegenstellingen in de Surinaamse samenleving zich verscherpen. Voor- en tegenstanders van het Boutersebewind zijn al lang niet meer simpel in progressief versus conservatief in te delen, maar nu dreigt ook de basis van de *oude politiek*, de radikale verdeeldheid, weer naar voren te komen. De, in verband met de tegencoup, aangehouden mensen zijn allemaal Hindoestanen en Javanen, verbonden met de oude *VHP* van Lachmon. Woordvoerders van de legerleiding spraken over een 'komplot van de hindoestanen'. Wanneer deze lijn doorzet dan zou één van de verworvenheden van de laatste twee jaar, het op de achtergrond plaatsen van ethnische verdeeldheid, weer verloren gaan.

Het opschorten van de ontwikkelingshulp aan Suriname is een slechte zaak. Surinamers vinden het maar vreemd dat toegezegde ontwikkelingshulp, die bovendien ook nog verdragmatig is vastgelegd en vaak gezien wordt als een terugbetaling op eeuwen kolonialisme, zo simpelweg telkens met politieke ontwikkelingen weer dreigt te worden stopgezet. Nu gaat er bij ons natuurlijk meteen een lichtje branden als vanuit de mond van de minister, die met een gerust hart hulp aan Indonesië geeft, de woorden klinken dat Suriname vanwege de democratie geen hulp zou kunnen krijgen.

Maar belangrijker lijkt ons nog de vraag waar de hulp terecht komt en wat het effect van de opschorting van de hulp zou zijn. Onlangs (Bevrijding

3/3/82) hebben we aangegeven dat juist wel op dit gebied veranderingen in Suriname bereikt zijn. Eindelijk is de kans er dat de hulp wel ten goede zou kunnen komen van de bevolking. Stel daar dan tegenover dat indertijd (onder Pronk) honderden miljoenen (waarvan Suriname nog voor jaren een deel bij de ABN mag afbetalen) aan een nu weggeroeste spoorweg van 'niets naar nergens' is uitgegeven. Toen was er nog wel een parlement in Suriname maar het Surinaamse volk werd van dergelijke 'hulp' alleen maar de dupe, laat staan dat ze daar ooit om gevraagd heeft.

SIEP VAN DER WERF

HET SPEL EN DE KNIKKERS

Er gaat bijna geen dag voorbij of één of andere prominent praat de mensen aan dat een sterker bedrijfsleven, meer export en lagere sociale kosten de enige uitweg is om uit de problemen te komen. De werkgelegenheid komt alleen nog in beeld als een soort beloning op heel lange termijn. Aan de eindeloze touwtrekkerij over de omvang en het hoe en waar van de nog dit jaar door te voeren bezuinigingen komt geen eind. De PvdA durft zelfs in paginagrote advertenties om het verstand en gevoel van de mensen te vragen, maar werkt anderzijds wel mee aan een rechtse poging tot oplossen van de crisis.

"We zullen de kunst van het bezuinigen nog moeten ontwikkelen. Wat we tot dusverre getoond hebben is nog erg onbeholpen en stuntelig", zo hield Joop Den Uyl nog niet zo lang geleden een gehoor van Nijmeegse studenten voor. Komend uit de mond van een der voor het ombuigingsbeleid eerst verantwoordelijke ministers vormen die uitspraken een ruiterlijke erkenning van eigen falen. Het is wel andere koek dan het "miezemuizen in het Catshuis" van een kabinet waarin ze het naar hun zeggen zo prima met elkaar kunnen vinden. De standpunten over de grootte van de bezuinigingsoperatie liggen bij de drie regeringspartijen immers ver uiteen. De miljarden en de voorstellen wisselen elkaar in hoogte en aantal bij toerbeurt af. De bezuinigingsoperatie van dokter Van der Stee (drastisch terugdringen van het financieringstekort) botst met die van dokter Den Uyl: meer middelen tegen de werkloosheid. Aan de CDA-kant heerst namelijk de opvatting, dat sanering van de overheidsfinanciën door uitgavenbeperking als de hoogste prioriteit moet worden gesteld. De PvdA gaat daarin maar ten dele mee. Zij wil gematigder bezuinigen, in combinatie met een meer uitgaven vergende krachtiger bestrijding van de werkloosheid (het zogenaamde tweesporenbeleid van Den Uyl). Het redelijk alternatief van D'66 houdt een tussenpositie in, zoals gebruikelijk voor deze partij.

Tot dusverre staat al vast dat alle tegenvallers samen tot een verslechtering van de begroting met 4,7 miljard leiden en dan nog is het einde van de reeks financiële tegenvallers voor het Rijk niet voorbij. Dit gat van 4,7 miljard is ontstaan door tegenvallende aardgasopbrengsten (2,8 miljard), gevolgen voor de begroting van de algemene verslechtering van de economie (0,9 miljard) en tegenvallende belastingopbrengsten (1 miljard). CDA en D'66 dreigen bij onvoldoende bezuinigingen met een inkomensstop. En de PvdA? Ach ja, de PvdA. De PvdA bezuinigt alleen als dat met verstand en gevoel gebeurt. Het begint soms wel eens te lijken op een groot monopoly-spel. Een overeenkomst dreigt al: het spel gaat zo lang duren dat het niet wordt afgemaakt, omdat de spelers er genoeg van krijgen.

PETER DROS

UITSLAGEN STATENVERKIEZINGEN

Meer dan ooit zijn de Statenverkiezingen beheerst door de landelijke politiek. Op de golven van het kabinetsbeleid komen en gaan de provinciebestuurders.

In feite niet gecontroleerd op de concrete daden die zij verrichten, maar afhankelijk van de kapriolen in regering en parlement.

De PSP kan deze uitslag met gemengde gevoelens beschouwen. Aan de ene kant natuurlijk enthousiasme over het resultaat van de PSP zelf. In plaats van 4 zullen er nu 19 PSP-leden in de Provinciale Staten zitting hebben. Voor het eerst zal de PSP nu in alle provincies in de Staten vertegenwoordigd zijn (dat was zelfs in het hoogtij-jaar 1966 niet het geval). Aan de andere kant is er de teruggang van de linkerszijde als geheel. Weliswaar zijn onze mogelijkheden om in alle provincies voorstellen in te dienen vergroot, maar de kans dat ze worden aangenomen is kleiner geworden. Even los gezien van de invloed van deze verkiezingsuitslag op het kabinetsbeleid en op de samenstelling van de Eerste Kamer, moeten we constateren dat de provincies door conservatiever bestuur geregeerd zullen worden. Een onprettig vooruitzicht voor de zovelen, die zich met welzijn, milieu of werkgelegenheid bezig houden. In Noord Holland hebben VVD en CDA voor het eerst sinds jaren samen de meerderheid gekregen, in Zuid-Holland is een linkse meerderheid (één van de doelstellingen van de gezamenlijke lijst aldaar) bij lange na niet bereikt. Alleen Groningen is in principe nog een linkse provincie. Het verlies van de PvdA in statenzetels is enorm. Dat wordt niet 'goedgemaakt' door de winst van PSP, CPN en PPR, en zelfs niet door de extra statenzetels van D'66 er bij te tellen. Leek het er op dat tal van nieuwelingen op grond van het Terlouw-effect de Staten zouden binnenwandelen, op grond van datzelfde effect, maar nu negatief, zijn illusies van vele D'66-kandidaten verstoord.

Werden bij de Statenverkiezingen in 1978 de kleine partijen weggevaagd, nu

zijn ze weer helemaal terug. Ook PPR en CPN hebben in alle provincies nu vertegenwoordigers (de CPN in Zeeland via de ene PSP/CPN-zetel), maar voor de rechts-gereformeerde partijen geldt in de meeste gevallen hetzelfde. De veelkleurigheid in de Staten is toegenomen, wat op zichzelf verheugend is; maar de totale samenstelling is rechts. Het in beweging brengen van de bevolking en het afdwingen c.q. bevorderen van resultaten via buitenparlementaire actie is daardoor nog belangrijker geworden.

PETER ZWART

GESPROKEN BEVRIJDING

Met ingang van dit nummer van BEVRIJDING verschijnt ook een gesproken versie, op cassettes. De productie van deze gesproken Bevrijding gebeurt in nauwe samenwerking met de vereniging 'Het Gesproken Weekblad' te Grave en de Studie- en Vakbibliotheek (van de Blindenbibliotheek) te Amsterdam. Abonnees van Bevrijding en leden van de PSP kunnen zich opgeven als abonnee van deze gesproken uitgave zonder extra kosten. Het is tevens mogelijk de gesproken Bevrijding te ontvangen naast de gedrukte versie. De abonnementsprijs voor nieuwe abonnees bedraagt f 30,-, leden van de PSP ontvangen de gesproken versie gratis (de abonnementsprijs is bij de contributie inbegrepen).

Opgave: Administratie Bevrijding, Roel Sandvoort, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020 - 26 73 74 toestel 12.

Redactie Bevrijding

BEVRIJDING

Verschijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek/
Amsterdam en vereniging 'Het Gesproken
Weekblad'/Grave ook op cassette uitgege-
ven

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Marion Oskamp,
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2
pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; kor-
ting bij kontrakt mogelijk.

Druk, zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

Tot hier en nu verder

Het scheppen van arbeidsplaatsen moet niet worden verward met het opscheppen over arbeidsplaatsen. Die konklusie zou je kunnen trekken na de presentatie van Den Uyl's werkgelegenheidsplan: een boekwerk van welgeteld 146 pagina's. Van de oorspronkelijke doelstelling van het kabinet namelijk nog dit jaar 60.000 banen erbij blijft niet zoveel overeind. Extra inspanningen waren en zijn nog nodig om tot een enigszins aanvaardbare uitkomst te komen en dan nog geldt dat het perspectief op wat langere termijn afgewacht moet worden.

Van een echt werkgelegenheidsplan kun je eigenlijk niet spreken, want het is meer een langlopend programma met vele, vele afleveringen. Voor de uitvoering van het werkgelegenheidsplan is voor 1982 en 1983 een slordige 3 miljard gulden nodig. Voor dat bedrag moeten er de komende twee jaar tussen de 40.000 en 50.000 banen bijkomen. Met een werkloosheid van een half miljoen mensen dit jaar, geen cijfers die zoden aan de dijk zetten. Als het kabinet dit vier jaar volhoudt dan neemt de werkloosheid in die periode niet af maar toe, want tegenover de 20.000 à 25.000 arbeidsplaatsen die er jaarlijks bijkomen, staat een jaarlijkse toename van het arbeidsaanbod van 50.000 mensen. Vanwege de verslechterende economische ontwikkeling heeft het kabinet op het laatst nog een schepje er bovenop gedaan in het plan. Dat schepje betreft de bouw van 5.000 extra premie huurwoningen, vnl. in het noorden en zuid-limburg.

De extra woningen kosten het Rijk volgens Den Uyl tussen de 300 en 500 miljoen gulden en levert 6.500 bouwvak-

kers een jaar lang meer werk op. Ook voor de aanleg van wegen is extra geld opzij gelegd. Het bouwprogramma wordt daarmee dit jaar op 125.000 woningen gebracht. Naast het bedrag, dat met de extra woningen is gemoeid, bestemt het plan nog 1,4 miljard gulden voor de bouw. De maatregelen in de bouw (woningbouw, stadsvernieuwing, woningverbetering, wegenbouw en nog enkele overige bestedingsimpulsen) stuitte zowel bij de werkgevers als de werknemers nauwelijks op bezwaren. Zij leveren als de streefcijfers worden gehaald direkt werk op, dat ook redelijk goed in banen is te schatten. Voor het overige waren de reacties van de sociale partners weinig enthousiast te noemen: de werkgevers willen geen geïsoleerd banenplan. Zij vinden het slechts zinvol als het past in een beleid van algemeen herstel van de marktsector. De vakbeweging dringt daarentegen juist aan op meer en scherper gerichte maatregelen. Hoewel het niet onder een gunstig gesternte ter wereld kwam, beeft men ook binnen Den Uyl's eigen

partij, dat er aanleiding is om kritisch tegenover het werkgelegenheidsplan te staan. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid kwam zelfs tot de publieke bekentenis, dat de aanvankelijke verwachtingen te hoog gespannen waren. Er heerst nu meer een sfeer van: het moet, het kan, maar waar is het plan? Immers, werkloosheid valt niet alleen met economische middelen op te lossen, maar er is sociaal beleid nodig. De nieuwe filosofie bestaat nu uit twee pijlers: een economisch beleid, dat voor versterking van de marktsector probeert een verdere afbrokkeling van werk te voorkomen en een sociaal beleid, dat is gericht op het creëren van meer werk door invoering van een algemene arbeidstijdverkorting. Op papier kiest het kabinet voor deze weg.

Marktsector

In het werkgelegenheidsplan staat dat de versterking van de marktsector niet voldoende is om de werkloosheid op te lossen en dat herverdeling van werk noodzakelijk is om een langdurige en massale werkloosheid te voorkomen. Aangezien het arbeidsvolume (de omvang van de hoeveelheid werk) op korte en middellange termijn ver onder het niveau van het arbeidsaanbod zal blijven, wil het kabinet herverdeling van arbeid bevorderen via verkorting van de gemiddelde arbeidsduur. Maar ja, deze herverdeling mag het structurele herstel van de werkgelegenheid niet aantasten,

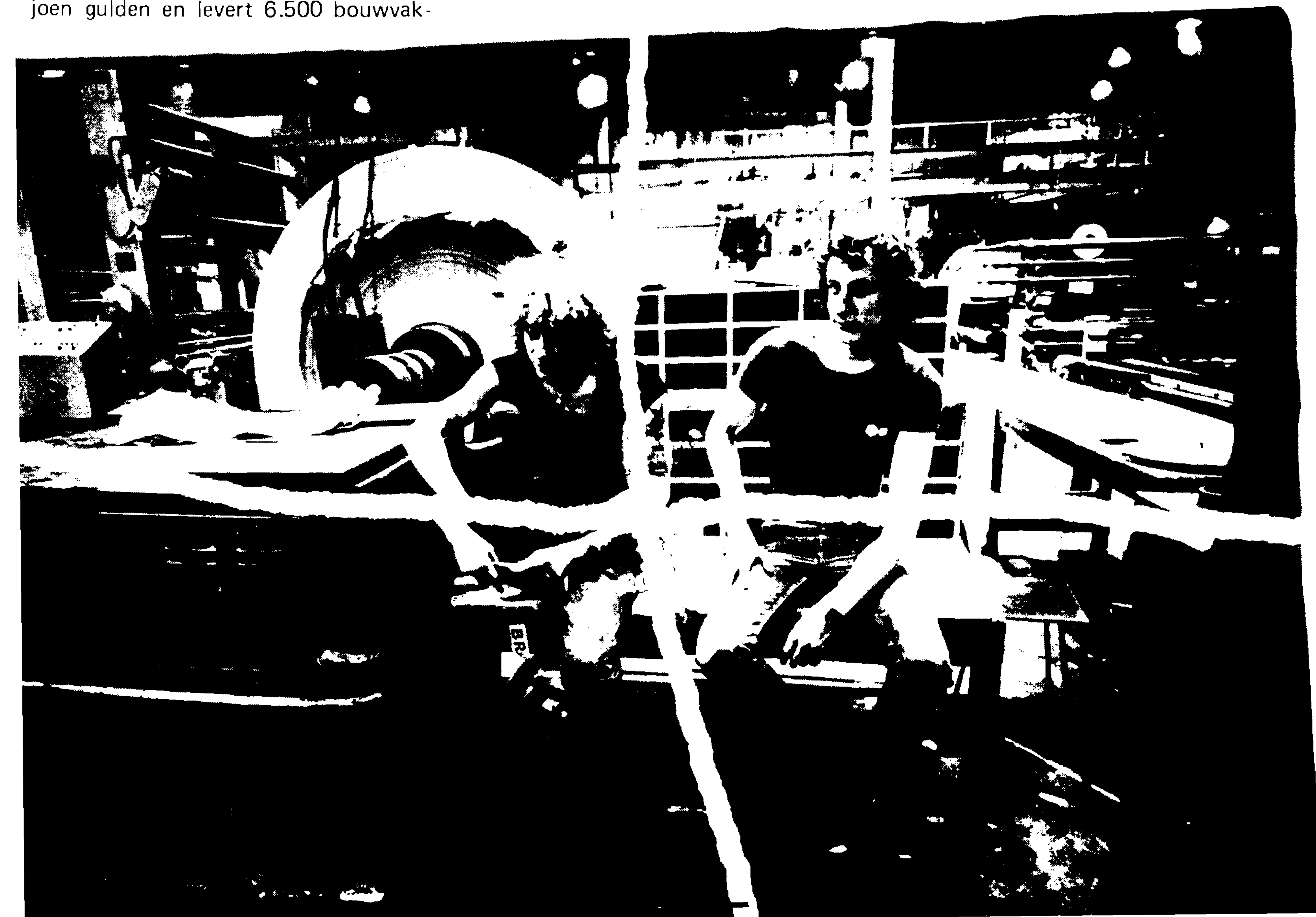
zodat er zeer scherpe "randvoorwaarden" aan arbeidstijdverkorting worden gesteld. Ze mag niet leiden tot verhoging van de arbeidskosten of verlaging van de produktiviteit; ze mag niet leiden tot een beroep op de kollektieve middelen; ze moet gepaard gaan met evenredige vermindering van inkomen. De gemiddelde bedrijfstijd moet gehandhaafd (en zo mogelijk verlengd) worden en de vrijgekomen arbeidstijd moet herverdeeld worden.

Het heilsplan van Den Uyl is overigens niet uitbundig over de mogelijkheden van herverdeling van werktijd. "Een algemene verkorting van de arbeidstijd op korte termijn moet met terughoudendheid tegemoet worden getreden", aldus het plan. Wel komen er subsidies om bedrijven en instellingen te stimuleren volle banen om te zetten in deeltijdbanen. Verder kunnen werkloze jongeren tot 23 jaar die een halve baan nemen en de andere helft van de tijd een opleiding volgen, de helft van hun werkloosheidsuitkering gedurende een jaar houden. In juli wil het kabinet beslissen over andere mogelijkheden om werklozen te laten werken met behoud van een (gedeeltelijke) uitkering. Den Uyl's jeugdwerkloosheidsplan richt zich op jongeren van 16 tot 23 jaar. Met een skala van subsidieregelingen, scholingsmogelijkheden, experimentele arbeidsprojecten en tijdelijke arbeidsplaatsen wordt beoogd minstens 43.600 werkloze jongeren of schoolverlaters een jaar te kunnen "helpen".

In de cijfers van het Centraal Planbureau staan echter de jeugdmaatregelen voor dit jaar geboekt voor slechts 8.000 arbeidsjaren en voor 1983 voor 14.500 arbeidsjaren. Den Uyl wees er op, dat de cijfers van het CPB geen rekening houden met deeltijdbanen. Zo zou het effect van het plan vergroot kunnen worden naarmate er vaker met een "arbeidsjaar" twee werklozen kunnen worden geholpen aan een deeltijdbaan. In feite brengt het jeugdwerkplan niet zoveel nieuws. Het zijn immers allemaal bestaande maatregelen die worden uitgebreid. Het hele jeugdwerkplan gaat teveel uit van het idee: je moet jongeren goed scholen, een goede opleiding geven. Maar er moeten dan ook meer banen bijkomen. Voorts zouden door gemeenten projecten kunnen worden ontwikkeld "gericht op het verrichten van gemeenschapstaken met behoud van uitkeringen" en voornamelijk op vrijwillige basis. André's Arbeidsdienst, oftewel het plan Van der Louw.

Financiering

Het is al met al wel duidelijk, dat met het plan Den Uyl allerm minst het gehele probleem van de werkloosheid wordt opgelost. Een beleid dat uitsluitend zijn kaarten zet op herstel van het bedrijfs-

Wapenhandel met het nieuwe Chili

'Gidsland' Nederland verwerft steeds meer faam als internationaal wapenleverancier. We staan negende op de wereldranglijst van exporteurs naar de derde wereld. De waarde van de militaire uitvoer overschreed in 1980 de anderhalf miljard gulden. Deze ontwikkeling wordt versterkt door de economische recessie. Steeds meer bedrijven neigen ertoe, civiele productie om te zetten in militaire. Internationale spanningen maken de markt gewillig. De overheid helpt een handje mee door klakkeloos exportvergunningen te verlenen. Economische belangen en de (in dit verband) drogreden van de werkgelegenheid prevaleren steeds vaker boven mensenrechten en vredeshandhaving. Het is een proces dat onder het vorige kabinet duidelijk zichtbaar werd, maar heden ten dage nog steeds voortschrijdt. Chili is inmiddels taboe verklaard. Het 'nieuwe Chili' van Latijns-Amerika, Argentinië, bepaald niet. De onderdrukking en militarisering in Argentinië worden mede in stand gehouden door Nederland en andere West-Europese staten. Een overzicht.

Het was de Staat der Nederlanden zelf die, in 1969, het vliegdekschip de Karel Doorman aan de Argentijnen overdeed. De transactie markeerde het begin van steeds hartelijker wordende militaire en commerciële betrekkingen tussen de twee landen. Nederland is inmiddels de één na grootste investeerder in Argentinië en de beste handelspartner van dat land. De balans slaat daarbij overigens wel erg ver naar Nederlandse zijde door.

Eind zestiger jaren droeg Nederlands grootste militaire producent, Hollandse Signaal (onderdeel van Philips) zorg voor de modernisering van twee Argentijnse kruisvaarders en twee onderzeeërs. Philips Telecommunicatie Industrie (PTI) volgde met een order voor een compleet militair en civiel telefoon- en telegraafnet. Een opmerkelijke opleving in de militaire leveranties valt te constateren vanaf 1976, het jaar waarin de

militairen de macht grepen in Argentinië. Het kabinet Van Agt/Wiegel gaf de junta ruim baan in haar streven een omvangrijk bewapeningsprogramma te realiseren - met behulp van hoogwaardig Nederlands materieel. Fokker mocht in totaal 16 F-27 Friendships en F-28 Fellowships leveren. Hollandse Signaal is volop bezig met de fabricage van radar- en vuurgeleidingssystemen voor zes fragatten, zes onderzeeërs en zes korvetten ten behoeve van de Argentijnse marine. Vervolg-opdrachten lijken zeer waarschijnlijk.

Omschakeling

Eind zestiger jaren vond een omschakeling plaats in het militaire aankoopbeleid van Argentinië. De traditionele wapenleverancier - de Verenigde Staten - maakte plaats voor West-Europa. Binnen dit kontinent vond weer een

verschuiving plaats van Groot-Brittannië naar de overige landen, als gevolg van de problemen rond de Falkland eilanden. Sinds de onder Carter ingevoerde restricties aan de militaire steun (die onder Reagan weer ingetrokken dreigen te worden), is Argentinië sterker dan ooit op West-Europa aangewezen. West-Duitsland heeft zich inmiddels opgewerkt tot de voornaamste militaire bevoorradere van de Argentijnen. Onze oosterburen leveren met name vaartuigen aan de marine, als onderzeeërs en fregatten. Hollandse Signaal heeft het patent op het inbouwen van de elektronische apparatuur daarin. Ook vanuit Frankrijk komt veel elektronisch materieel. De Franse wapengigant Thomson-CSF ontwikkelde speciaal voor Argentinië de vernuftige Dragon-tank.

Oostenrijk voorziet de junta van lichte tanks. Een onderzeebootmodel had zijn oorsprong in Noorwegen.

Veel wordt in Argentinië in licentie vervaardigd. Allereerst zijn daar weer Duitse produkten (TAM- en Marder-tanks, vrachtwagens van Mercedes Benz, de terreinwagen 'Iltis' van Volkswagen). Verder handwapens uit België, Fiat-terreinwagens uit Italië en uit Engeland Rolls Royce-motoren voor marinevaartuigen. De Argentijnen binden zich niet aan vaste leveranties. Door een gespreid aankoopbeleid trachten zij politieke risico's te vermijden en tegelijkertijd op het terrein van militaire know-how zo veel mogelijk graantjes mee te pikken.

Staatsterreur

Het Argentijnse bewapeningstempo is sinds de militaire staatsgreep fors opgelopen. Tussen 1977 en 1980 werd zes miljard dollar aan defensie besteed. Mede als gevolg daarvan is de buitenlandse schuld van het land gestegen tot dertig miljard dollar.

Het militariseringsproces heeft zowel een interne als een externe functie. De strijdkrachten spelen in Argentinië een vooraanstaande rol bij het onderdrukken van de bevolking. Al in 1965 werden arbeidersdemonstraties vanuit marinevliegtuigen bestookt. Het was het leger dat de 'Cordobazo', de volksopstand van 29 mei 1969 in Córdoba, de kop indrukte. Hetzelfde geldt voor het guerilla-offensief van 1975 in de provincie Tucumán. Fokker-vliegtuigen werden de laatste jaren veelvuldig gebruikt voor het in zee dumpen van politieke gevangenen. Ook nu nog wordt de ogenschijnlijke rust op de Argentijnse straten en fabrieksterreinen afgedwongen door controle-acties van legereenheden. De 30.000 'verdwijningen', de duizenden politieke gevangenen: ze komen allemaal, direkt of indirekt, voor rekening van de strijdkrachten. De in Argentinië gebezigde staatsterreur is, niet ten onrechte, al vergeleken met die van Nazi-Duitsland. Wat de externe kant betreft: Argentinië

is met Brazilië in een concurrentieslag gewikkeld om de militaire superioriteit op het Latijnsamerikaanse kontinent (in de praktijk betekent dat de functie van waakhond voor de Verenigde Staten). De aanmaak van een eigen kernwapen komt steeds dichterbij. Het opbouwen van een sterke, exportgerichte wapenindustrie is vooral bedoeld om ongebonden landen in hun behoeften te voorzien. Ook dat houdt een wel zeer direkte versterking van de positie van de militairen in: de 36 wapenfabrikanten van het land staan allen onder controle van de Dirección de Fabricaciones Militares - een onderdeel van het leger.

Oppositie

De militairen beloofden in 1976 rust en orde. Hun machtsvertoon en politiek van economische uitbuiting keert zich echter steeds meer tegen hen. De 'gematigde' Viola werd begin vorig jaar gekonfronteerd met omvangrijke stakingen, onder meer in de auto-industrie. De geharnaste sectoren binnen de strijdkrachten trachtten in december orde op zaken te stellen: Viola werd opzij geschoven ten gunste van 'havik' Galtieri.

Identiteitskaarten voor Argentinië

Het Belgisch-Nederlandse bedrijf Agfa-Gevaert maakte onlangs in een persbericht trots melding van het feit dat een eerste kontrakt in de wacht gesleept was voor de levering van onnamaakbare identiteitskaarten. Dit eerste kontrakt betreft de levering van 28 miljoen veiligheidsidentiteitskaarten voor Argentinië.

In maart 1983 zal de eerste van vier produktielijnen in Argentinië worden opgestart. Agfa-Gevaert was al jaren aan het onderzoeken hoe een deel van de groeiende veiligheidsmarkt kon worden veroverd. Dit bedrijf heeft daarvoor een systeem ontwikkeld om in enkele seconden een niet natemaken identiteitskaart (of rijbewijs e.d.) te kunnen leveren, zonder veel tussenkomst van mensenhanden. Dit systeem is nu onder de naam AGISS (Agfa-Gevaert Identification Security System) op de markt gegooid. Agfa-Gevaert is op dit moment in onderhandeling met de regeringen van de Bondsrepubliek en Frankrijk voor het leveren van identiteitskaarten en met Noorwegen voor het leveren van rijbewijzen. Ook hoopt Agfa-Gevaert op de order van de Europese Gemeenschap voor het leveren van de 260 miljoen kaarten die nodig zijn als het plan doorgaat om per 1 januari '85 alle Europeanen van een gelijk identiteitsbewijs te voorzien. Of de tien EG-lidstaten ook, net als Argentinië, een vingerafdruk op de kaarten willen vastleggen is nog onduidelijk. Maar hoe het ook zij: als het op controle van de Staat over burgers aankomt, dan vind je Agfa aan je zijde.

ROEL SANDVOORT

TOT HIER EN NU VERDER

vervolg van pagina 3

leven komt bedrogen uit. Het is nu een PvdA-minister die in alle duidelijkheid uit de doeken doet, dat voor een zich herstellende economie een versterking nodig is van de marktsektor, het bedrijfsleven. Dat is in het verleden nog wel eens anders geweest. Van het banenplan moet men dan ook geen wonderen verwachten. Er zou al veel gewonnen zijn wanneer dit plan ertoe zou bijdragen, dat de schrikbarende stijging van de werkloosheid ingedamd kan worden, vooral waar het de zo funeste jeugdwerkloosheid betreft. Om nog maar te zwijgen over de financiering van het plan, want het staat wel vast, dat die hoofdbrekens genoeg zal kosten. Den Uyl zal nog zoveel geld bij elkaar proberen te schrapen via extra gaswinning, verhoging van het staatsaandeel in de aardgasbaten, andere aanwending van WIR-gelden en wat dies meer zij, als de werknemers erin slagen om

bij hun werkgevers niet-geplande loonsverhogingen en andere geldkostende arbeidsvoorwaarden los te peuten dan kan dat zodanige bressen in de overheidsbegroting slaan (vooral door de koppeling van de ambtenarensalarissen en de sociale uitkeringen aan de loonontwikkeling) dat Den Uyl zijn plannen wel op zijn buik kan schrijven. De laatste weken vliegen de miljarden over het Haagse Binnenhof en het eind van de bezuinigingsdrijf is nog niet in zicht. De PvdA, die op goede gronden meent dat bezuinigingen à la Van der Stee maatschappelijk onaanvaardbaar zijn, deelde trouwens nog niet zo lang geleden in grote advertenties mee een eigen aanpak te hebben, waarin voor andere bezuinigingen werden gepleit: met verstand en gevoel. Tot hier en nu verder.

PETER DROS

BEGROTING BUITENLANDSE ZAKEN

DE RITUELE
HANDELINGEN VAN DE REGERING

In het debat over de begroting van buitenlandse zaken werden door Fred van der Spek vele landen even aangestipt. Dat gold voor het Front Polisario, dat als een representatieve politieke kracht door de regering erkend zou moeten worden; voor de situatie in Midden-Amerika, voor Zuid-Afrika en de olieboycot, voor Iran, waarmee Nederland alle handelsrelaties op regeringsniveau dient stop te zetten.

Met de spreektijdbepanking in het parlement, waardoor kleine fracties met minuten moeten woekeren om hun mening over een bepaald onderwerp te kunnen geven, is zo'n snelle vogelvlucht onvermijdelijk. Niettemin stond Fred van der Spek uitgebreid stil bij Polen, Oost-Timor en de Palestijnen.

Polen

De Amerikaanse sanktiepolitiek tegen Polen en de SU, die trouwens meer tegen West-Europa gericht lijkt, wees de PSP-fractie af. Tevens wees de fractie de voorzichtige reactie van West-Europa af. Uit angst voor het einde aan de ontspanningen, voor destabilisatie, laat men de Polen in de steek.

Deze reacties van het Westen passen in het blokdenken. Het is symptomatisch, dat de NAVO een speciale vergadering aan Polen wijdde. Daarentegen zouden juist veel meer maatregelen voor 'ontspanning van onderop' gebruikt moeten worden. Zoals directe steun aan Soli-

darnosc vanuit de vakbewegingen in het Westen. Economische steun aan Polen op politieke voorwaarden: vrijlating van de gevangenen, herstel van de dialoog met Solidarnosc, opheffing van de staat van beleg. Daarnaast is directe hulp aan de nooddriftige Poolse bevolking nodig via portvrije voedsel-, kleding- en medicijntransporten. Deze portvrije hulpverlening is inmiddels door de regering afgewezen. Tot slot vergroting van de steun aan de Poolse vluchtelingen in Oostenrijk en in Nederland. In een motie van de CDA'er Jan Nico Scholten, die ook door Fred van der Spek mee ondertekend werd, kwamen de economische steun op politieke voorwaarden, de humanitaire hulpverlening en de voortzetting van de wapenbeheersingsonderhandelingen tussen Oost en West als centrale punten naar voren. Deze motie werd met algemene stemmen aangenomen.

De Palestijnen

Het standpunt van de regering, neergelegd in de EG-verklaring van Venetië van juni 1980, is dat de Palestijnen recht hebben op zelfbeschikking. Het lijkt erop, dat de veelvuldige herhaling van dit standpunt sindsdien langzamerhand een rituele handeling aan het worden is, daar niet concreet en materieel wordt bijgedragen aan de handhaving en de ontwikkeling van de Palestijnse nationaliteit en de identiteit tegenover de Israëliëse politiek van nederzettingen en van bezetting. Deze politiek houdt n.l. in, dat de Palestijnse bevolking materieel geruïneerd wordt. De Israëliëse politiek ten aanzien van de waterbronnen verhindert bevoeiing er besproeiing. De Palestijnen hebben sinds 1967 pas tweemaal de toestemming gekregen om een waterbron aan te boren. De im- en exportwetten zijn zo gewijzigd, dat de West-Bank voor Israël een open markt is geworden en dat omgekeerd elke export uit de West-

Bank naar Israël vergunningen vereist met gedetailleerde gegevens.

Politieke bewustzijnsbevorderende activiteiten zijn verboden of worden op alle mogelijke manieren tegengewerkt. Scholen en universiteiten worden bij moeilijkheden gesloten. Heel belangrijk zijn dan ook de Palestijnse initiatieven voor zelfontplooiing, scholing, economische zelfstandigheid, initiatieven op het gebied van volksgezondheid en kunst. Die initiatieven zouden ondersteund moeten worden. De regering zou dan haar standpunt over het Palestijnse vraagstuk materieel kunnen onderbouwen. Fred van der Spek vroeg dan ook bij motie aan de regering mogelijkheden tot technische, economische, edukatieve en kulturele steun te willen onderzoeken. Van der Stoel antwoordde, dat de regering al genoeg deed in het kader van de EG. Dat is echter volstrekt onvoldoende. De motie werd verworpen. Voor stemden D'66, PvdA, PPR, CPN en PSP.

Oost-Timor

In Oost-Timor duurt de Indonesische bezetting voort, evenals de uithongering en de knechting van de bevolking. Daarover wordt in de begroting met geen woord gerept, zoals trouwens ook niet over de slechte situatie van de mensenrechten in Indonesië zelf. De regering vindt, dat zij een voorzichtige politiek moet voeren.

Gezien de historische banden van Nederland met Indonesië en het feit, dat Nederland de Portugese belangen in Indonesië waarneemt, verkeert Nederland juist bij uitstek in een goede positie om een actieve diplomatieke politiek te voeren, zowel tegenover Indonesië als tegenover Portugal. Deze politiek zou uiteindelijk kunnen leiden tot het uitoefenen van een reëel zelfbeschikkingsrecht door de Oosttimorese bevolking. Ook hierover diende Fred van der Spek een motie in.

Van der Stoel weigerde echter om een bemiddelende rol te spelen, Nederland zou alleen maar in de weg lopen. Ook zonder Nederland bestaan er contacten tussen Portugal en Indonesië, zei hij. Dat laatste is waar, maar het nut van die contacten is uiterst beperkt. Er is nog nooit veel uitgekomen en Indonesië onderhoudt ze meer om al te veel diplomatieke druk te vermijden.

Ook deze motie werd verworpen. De PvdA, PPR, CPN, SGP, GPV en de PSP stemden voor.

CHRIS HUINDER

◀ Twee van de tweehonderd Argentijnen die in Nederland (bij Hollandse Signaal) een militaire opleiding krijgen. (Zie ook de rubriek 'Achter het groene gordijn' op pagina 15)

Zijn optreden heeft tot nu toe alleen maar tot heftiger reacties geleid. De 'multipartidaria', de brede coalitie van gevestigde politieke partijen, waarschuwde in een felle verklaring voor een volledige 'desintegratie' van het land. Ook andere politieke partijen beginnen zich te roeren. De 'dwaze moeders' van de Plaza de Mayo reageerden op Galtieri's aanstelling met een hongerstaking. Zelfs voetbalcoach César Menotti begint openlijk zijn twijfel uit te spreken over de politiek van de militairen, die tot de volledige economische ineenstorting heeft geleid. Mensenrechtenorganisaties als Servicio Paz y Justicia van Nobelprijswinnaar Pérez Esquivel en de Permanente Assemblee van de Rechten van de Mens blijven het regime aanklagen voor haar talloze onopgehelderde misdrijven. Sinds kort ontvangen zij daarbij bedekte steun van de RK kerk.

Inmenging

Sinds de militairen aan de macht zijn, heeft Argentinië zich ontpopt als één van de meest rabiante aanhangers van de ideologie van de 'nationale veiligheid'. Het is een ideologie die uitgaat van internationale, door het communisme geïnspireerde samenzweringen tegen de macht (of joodse samenzweringen, als dat beter uitkomt). Zij verschaft de militairen de basis voor een directe inmenging in interne conflicten in andere landen.

De Argentijnen hadden een belangrijk aandeel in de staatsgrepen van juli 1980 en augustus 1981 in Bolivia, onder meer door deelname aan martelpraktijken. Samen met Chili leverde Argentinië troepen voor de Zuidafrikaanse invallen in Angola, vorig jaar. Bekend is ook de Argentijnse betrokkenheid bij de strijd in Midden-Amerika. Argentijnse militaire adviseurs zijn actief in El Salvador, Guatemala en naar alle waarschijnlijkheid ook Honduras. De diktatoriale regimes van die landen worden gesteund door middel van kredieten, militair materieel en politieke rugdekking. 'Op verzoek van de VS' initiëren de Argentijnen terroristische activiteiten tegen Nicaragua. In Panama houden Argentijnse officieren zich gereed met het oog op een eskalatie in de regio.

Het is dit land dat door Nederland nog steeds - en in sterkere mate - van militaire steun wordt voorzien. Het is dit land dat concentratiekampen à la Auschwitz in ere heeft hersteld. Het is dit land dat vooraan stond toen de Nederlandse voorzitter van de mensenrechtendivisie van de Verenigde Naties, Theo van Boven, naar huis moest worden gestuurd.

Het wordt tijd dat Nederland zijn criteria voor het verlenen van militaire exportvergunningen eens herziet.

LINKS EN DE VREDE IN EUROPA

Binnen links en in de vredesbeweging in het bijzonder is een intensieve discussie gaande over de te volgen strategie op het gebied van vrede en veiligheid.

Wat zijn de doeleinden op korte termijn en midden-lange termijn? Welke wegen leiden daarheen?

Op hetzelfde moment dat een tiental vredesorganisaties uit evenzovele landen in Oegstgeest bijeen waren om met elkaar over deze vragen te spreken, vond er in Den Haag een soortgelijke conferentie plaats.

Hier troffen elkaar op 1, 2 en 3 maart een tiental links-socialistische, ekologische en radikale partijen (plus aanverwante personen en groepen) die bijeen waren om over het thema

"Veiligheidsalternatieven en nucleaire ontwapening: de uitdaging voor links" te praten.

De conferentie vond plaats onder supervisie van "Agenor". Dit is de naam van een tijdschrift, dat uitgegeven wordt door een groep links-radikale journalisten, ambtenaren en parlementariërs die werkzaam zijn in en om de Europese instellingen in Brussel. Sinds enige tijd heeft de PSP relaties aangeknoopt met deze groep en vandaag dat Agenor aan de PSP het verzoek deed deze conferentie te willen organiseren.

De bijeenkomst vond plaats in een van de sjeike vergaderzalen in het Ridderzaal-complex op het Binnenhof. Aan de lange groene tafels onder de kroonluchters schoven dit maal mensen aan, die, zoals Bram van der Lek in zijn welkomswoord zei, "meer gewend zijn elkaar in een jeugdherbergsfeer te ontmoeten".

Twee sporen

Op de conferentie werden twee sporen gevolgd. Allereerst het officiële spoor van een brede, niet-verplichtende discussie tussen alle deelnemers. Daartoe behoorden behalve vertegenwoordigers van partijen als de PSP, de PPR, de PSU (F), de PdUP (It), de SF (DM) en de Grünen (D) óók personen die afkomstig waren uit de linkervleugel van Labour, de Vlaamse socialisten en de Jusos.

De breedheid van deze ontmoeting was op zichzelf belangwekkend genoeg, maar stond bijvoorbeeld het maken van één gezamenlijk slotcommuniqué in de weg.

Terwijl Agenor er terecht voor waakte, dat iedereen kon blijven participeren, werd er door de PSP in de wandelingen wél toegewerkt naar een gezamenlijk statement van "onze partijen". In een discussiebijdrage van de PSP, opgesteld door ondergetekende, was al enigszins toegeschreven naar een nauwere samenwerking tussen de verwante linkse politieke groeperingen op de conferentie. In dit stuk werd gekonstateerd dat de "oude linkse stromingen" in Europa, de sociaal-demokratie, het kommunisme en het anarchisme door hun traditionele dilemma's, historische ballast of vooringenomenheid er niet in slagen een effectieve ideologisch-politieke aansluiting te vinden op de aspiraties van de vredesbeweging. Tegelijkertijd werd gekonstateerd dat "onze partijen" in alle landen van Europa wél ideologisch het meest verwant blijken te zijn aan de "nieuwe vredesbeweging", zeker waar het gaat om het uitstippelen van een "Derde Weg" voor Europa.

"Een grotere gerichtheid op samenwerking van ons type partijen op nationaal en internationaal niveau", aldus de PSP-motie, zou er toe moeten bijdragen dat ze aan "geloofwaardigheid" winnen. "Ook bij degenen die in de communistische en de sociaal-demokratie frustratie op frustratie stapelen", maar tegenover ons nog steeds "sceptis en ongeloof in onze uiteindelijke mogelijkheden" aan de dag leggen. Het gaat er daarbij niét om de oude stro-

mingen te bestrijden, maar omdat deze hun eigen dilemma's en ballast telkens weer "reproduceren" zijn "voortrekende, blokonafhankelijke, zelfstandige, linkse formaties" noodzakelijk. Welke linkse partij, behalve de PSU, zou bijvoorbeeld in Frankrijk anders nog de kernbewapening kunnen bestrijden?

Een begin van een program?

Alle begin van samenwerking is moeilijk. Binnen de eigen landsgrenzen zie je al wat voor problemen daarbij kunnen opduiken. Internationaal komen daar dan nog nationale verschillen in politieke tradities en gezichtspunten bij. In heel Europa bestaat er bijvoorbeeld maar één "pacifistisch socialistische partij". Dat betekent dat je een discussie met elkaar over vrede en veiligheid niet op de bij velen van ons zo vertrouwde "principiële" wijze kunt voeren, maar alleen in zijn concrete politieke samengang. Andere partijen brengen ook hun eigen traditie en oorsprong in. Zo was de PdUP uit Italië "Euro-Communistisch" avant-la-lettre en stammen de Grünen uit de eko-sociale beweging in de BRD. Maar dat betekent niet dat er in de met de PSP verwante partijen niet sterk in dezelfde richting zou worden gedacht. Zo bleek in de discussie over de verhouding tussen "onze" partijen en de vredesbeweging dezelfde waardering voor politiek ongebonden massabewegingen en afkeer van achter de

schermen partijpolitiek gestuurde "personcomité's". Je merkte wel dat partijen in Noord-Europa in het algemeen met een grotere weerstand tegen "partijpolitiek" te maken hebben dan bijvoorbeeld de Italianen en de Fransen. Behalve over de verhouding tussen "onze" partijen en de vredesbeweging, is er op de conferentie uitvoerig gesproken over de noodzaak van een doorbraak van de Oost-West status-quo in Europa, over de invloed van *spanningen elders in de wereld* op Europa en over het END-concept voor kernwapenvrije zone's. In deze inhoudelijke discussies bleek bij alle betrokkenen een sterke gerichtheid op het ontwikkelen van een "Derde Weg" voor Europa, maar dan niét op basis van een nieuw Europees-centristisch machtsdenken.

Van deze discussies werd door Agenor een uitvoerig verslag vervaardigd, dat door belangstellenden kan worden aangevraagd.

Aan het einde van de conferentie slaagde de PSP erin om 9 partijen een gezamenlijke verklaring te laten afleggen. Wat ons betreft had dit stuk nog méér inhoud mogen krijgen. Maar daarvoor ontbrak het sommige gedelegeerden aan voldoende mandaat.

In de toekomst zullen er nog meer van zulke conferenties plaats vinden. De PPR heeft zich bereid verklaard om de eerstvolgende conferentie te organiseren, die gaat over de Europese economische vraagstukken.

De PSP hoopt dat deze conferentie-cyclus de basis zal leggen voor hechtere betrekkingen en een intensievere samenwerking tussen de links-socialistische en links-radikale parlementaire stromingen in Europa.

Binnen het partijbestuur leeft tevens de hoop dat het zo zelfs mogelijk wordt bij de eerstvolgende Europese verkiezingen in alle deelnemende landen met een soort minimum-programma uit te komen. Dat zal geen programma worden met een abstracte geloofsbelijdenis, in de zin van "totale ontwapening, totale socialisatie en totale recycling". Het kan en moet wel een aantal denkbare stappen zetten buiten de schema's waarbinnen oud-links in de meeste landen gevangen zit, en die voldoende politieke aantrekkingskracht bezitten. Het zal even "voorstelbaar" als "radicaal" moeten zijn. Het zal even "Europees" als tégen de huidige vorm en inhoud van Europese integratie gericht moeten zijn.

Wat ons betreft is de eerste stap gezet.

GIED TEN BERGE

Resolutie

Tijdens de bijeenkomst in Den Haag, op 1, 2 en 3 maart 1982, werd de volgende resolutie aangenomen.

De ondergetekende, onafhankelijke links socialistische, radicale en ecologische partijen, ontmoetten elkaar in Den Haag op 1, 2 en 3 maart om te discussiëren over Veiligheidsalternatieven en Nucleaire Ontwapening.

Onze partijen zijn ervan overtuigd dat de situatie in Europa tot grote zorgen aanleiding geeft. Ons deel van de wereld wordt nu geconfronteerd met de keuze, of een eigen weg te ontwikkelen om vrede, ontwapening en onafhankelijkheid te bereiken, of een slagveld te worden voor de supermachten.

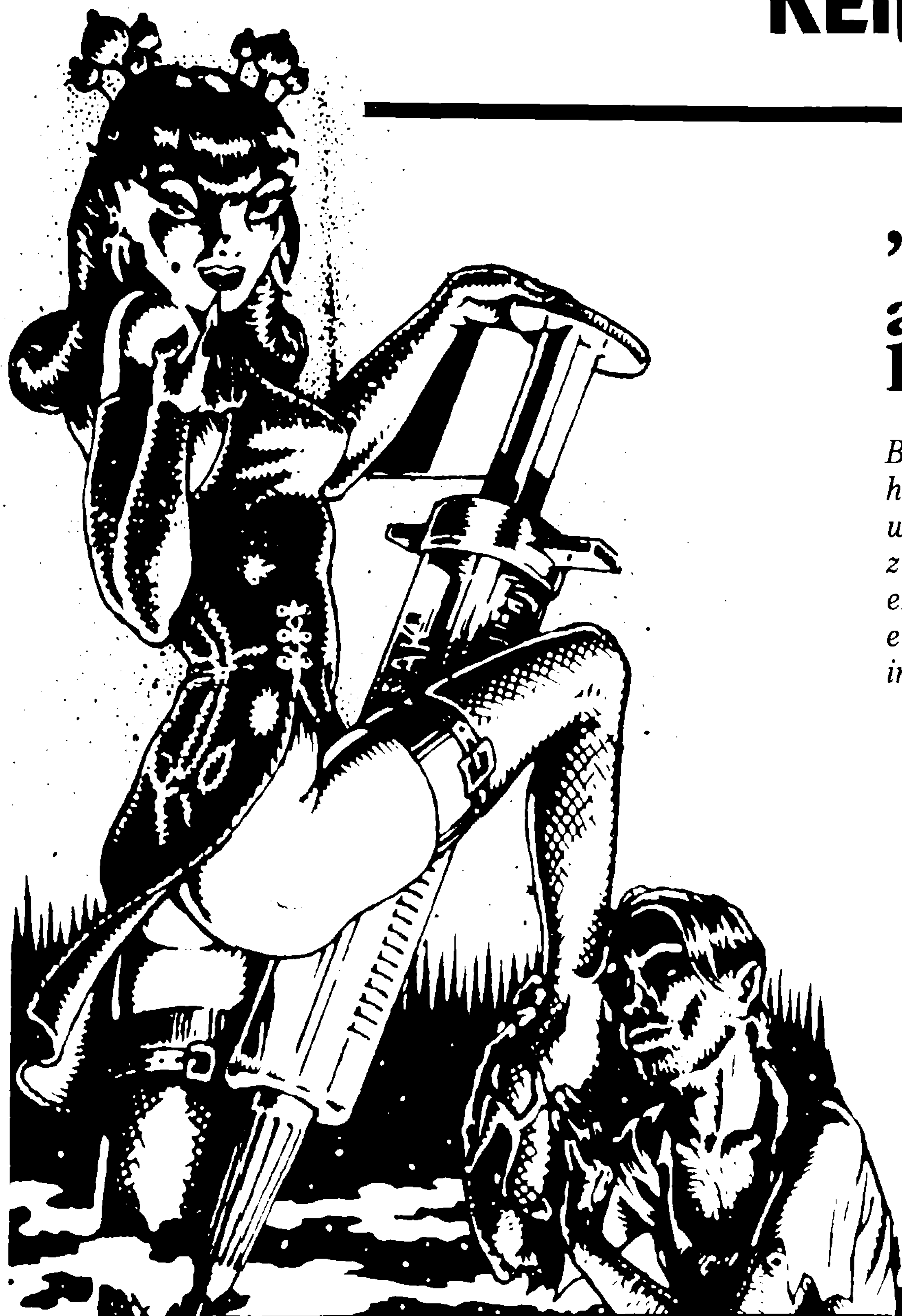
Onze partijen zoeken een uitweg uit het antagonistische, anti-democratische en gevaarlijke systeem van de militaire blokken.

Naar onze overtuiging heeft Europa behoefte aan een eigen, nieuw en duidelijk politiek alternatief. In deze context discussieerden onze partijen over het ongedaan maken van zowel het NATO-moderniseringsbesluit ten aanzien van de kernwapens als de toetreding van Spanje tot de NATO, en ook bespraken wij voorstellen tot kernwapenvrije zones in Europa.

Onze partijen besloten voort te gaan met de discussies en samenwerking ten aanzien van de bovengenoemde punten.

Den Haag, 3 maart 1982

Socialistische Volkspartij (Denemarken); Democrazia Proletaria, Partito d'Unità (Italië); Baskisch Links (Baskenland); Pacifistisch Socialistische Partij, Politieke Partij Radikalen (Nederland); Griekse Kommunistische Partij van het binnenland (= niet-Moskou partij, Griekenland); Verenigde Socialistische Partij (Frankrijk); De Groenen (Bondsrepubliek Duitsland).

DRUGS

Toen de Amsterdamse politie een keer waarschuwde voor giftige heroïne die op de markt was gebracht, schreef een medewerkster van de Telegraaf: "Je zou wensen dat alle heroïne slecht was, zoals rattekruid of brandspiritus. Geen langdurige verslaving maar een korte, hevige pijn, eindigend in een zekere dood." In Tros-aktua werd entoesiast verteld over de "methode-Singapore", een militaire heropvoeding om junks tot afkicken te dwingen. Een groep verontruste ouders bepleit een kompleks als Veenhuizen om hen weer in het gareel te brengen. Ook verlichte despoten kunnen er mee terecht: de burgemeesters van de grote steden wilden een gedwongen behandeling op basis van de krankzinnigenwet.

Aan simpele oplossingen geen gebrek. Dat het ook anders kan, willen we in deze krant laten zien. Aan het woord komen mensen van de Mediesociale Dienst Heroïne Gebruikers waar de verslaafden zelf een grote vinger in de pap hebben. En we gingen op bezoek bij een dealer. We willen luisteren naar de echte deskundigen en niet naar gevestigde hulpverle(e)n(st)ers die hun eigen belang voorop stellen of beleidsmakers die alleen in de openbare orde geïnteresseerd zijn.

'Ik verkoop alleen aan hen die het onder controle kunnen houden'

Behalve gebruik(st)ers, is er nog een groep die heel direkt bij het heroïneprobleem betrokken is maar weinig aan het woord woord gelaten: de kleine dealer die zelf ook gebruikt. We zochten zo iemand op: Pieter die jarenlang handelde in hasj en cocaïne. We vroegen naar zijn ervaringen met het gebruik en verhandelen van verdovende middelen. Hoe is hij eigenlijk in de drugscene terechtgekomen?

Het begon met mijn eerste stickie, toen ik een jaar of 15 was. Je komt in een apart subkultuurtje terecht. Het was toen nog heel sterk dat je bepaalde kroegen niet in kwam als je hasj gebruikte. Je trekt dan naar elkaar toe. Op een gegeven moment kom je mensen tegen die wat te koop hebben en die hun waren kwijt willen. En later, toen ik mijn eerste snuifje coke nam, gebeurde hetzelfde. Er is een groep mensen die dat spul nodig heeft en als je hen goeie waar levert, komen ze bij je terug. Je rolt niet zo erg gemakkelijk in de handel, je moet de mensen kennen en de voorwaarden waaronder je iets kunt kopen. Er moet ook een vertrouwensbeeld zijn voor degenen die iets willen verkopen.

In die tijd waren de prijzen van cocaïne kunstmatig opgedreven door twee dealers die een vaste plek hadden in het café waar ik zat. Ik ontdekte een andere dealer die veel betere coke had en die veel goedkoper was. Ik heb daar toen een voorraad van ingekocht en voor een lagere prijs op de markt gebracht. Die figuur kreeg het van zijn zwager die op zijn beurt weer voor een echte grote jongen werkte. Ik heb zelf weer iemand in de hand genomen om voor mij in twee kafees te gaan dealen. Ik kocht het op voor 125 à 130 gulden, nam een winst van 20 tot 30 gulden en degene aan wie ik het doorverkocht, verkocht het weer voor 200 gulden, dus hij had ook voor de helft winst."

- Waarom ben je gaan handelen, wat zag je daar in?

Gewoon omdat er vraag en aanbod was. Ik wist het te krijgen, anderen hadden het nodig. Dus dat betekent gewoon geld verdienen. Ik heb totaal niets tegen stufhandel, het doet niemand kwaad. Het heeft een tijdje geduurd voor ik wat met cocaïne ging doen. Ik ging het zelf gebruiken en er veel over lezen, ik wilde er alles van weten. Coke is gewoon niet gevaarlijk en als iemand het nodig heeft maakt

het geen reet uit of ie het nu bij mij haalt of bij iemand anders. Ik zag daar geen morele bezwaren in.

- Dat zou je wel hebben met heroïne? Heroïne van mijn leven niet. Ik heb een aanbieding gekregen van iemand om daar in te dealen. Als ik het gedaan had, had ik in anderhalve maand in een mercedes kunnen rijden. Alleen het risico zou bij die handel wat groter zijn geweest. Ik heb geen zin om iemand in de stront te duwen, daarom begin ik niet aan heroïne-handel.

- Dat is je argument om er niet in te handelen: het is schadelijk.

Er gaan mensen aan dood, dus als niet-gebruiker ga ik er niet in handelen. De meeste mensen die verkopen zijn gebruikers. Degenen die niet gebruiken, dat zijn echt niet de kleine handelaartjes. Er worden over heroïne wel hele vreemde dingen gezegd, zo van: heroïne is uitmergelen, stelen en doodgaan, terwijl ik toch mensen ken die het beheerst gebruiken. Nou is het leuke van die drug dat de meesten de eerste paar keer dat ze het nemen over hun nek gaan en doodziek worden. Dat is een soort buffer. Ik heb gezien wat het inhoudt: het is een tijdje lekker, maar daarna blijf je het alleen gebruiken om de pijn te bestrijden. Als je na eerst zo over je nek te zijn gegaan, toch doorzet, dan wil je per sé aan de heroïne.

- Heb je bij al dat handelen geen last van je geweten gehad, dat je je baantje maakt van de verslaving van mensen?

Ik meet het gewoon af: in hoeverre weet ik uit de praktijk dat mensen met zo'n drug zichzelf iets kunnen aandoen en in hoeverre kunnen ze het onder controle houden. LSD heb ik ook gebruikt, ik heb er heel goeie trips mee gehad. Maar het kan ook leiden tot vergeetachtigheid, geheugenzwakte en zelfs psychose. Ik wil er dan ook niet in handelen. Coke vind ik een leukere drug, je wordt er loslippig van, mensen worden vriendelijker. Je

wordt er actief van en je kunt er als een gek op werken. Het is wel zo dat als je een paar keer snuift het moeilijk is om te stoppen. Als je hartslag in een bepaald tempo komt, dan voel je je niet lekker als het tempo zakt. Je krijgt een knellend gevoel op de borst. Er is een klein beetje lichamelijke verslaving, net als bij koffie, maar dan heviger, maar ook van kortere duur. Als je veel gebruikt hebt, kun je zo'n drie à vier dagen een landerig gevoel hebben en je slaapt heel veel als een inhaalreactie: als je coke gebruikt heb je weinig slaap nodig. Coffeïne doet eigenlijk hetzelfde. Ik gebruik nu tijdelijk speed, je honger verdwijnt ervan, het is een paardemiddel om af te vallen. Voor middelen als speed en coke geldt: je kunt het verstandig gebruiken, maar dat moet je wel leren. Ik wil er niet voor pleiten om het allemaal zomaar vrij te geven.

- Maar je vindt het wel verantwoord om het aan iedereen te verkopen? Ik ga na of die mensen weten wat ze doen. Als ze al een tijdje bezig zijn, kan er weinig fout gaan. Als iemand bij me wil kopen die niks van coke afweet, dan klopt er iets niet. Twee keer heb ik dat meegemaakt. De eerste vroeg allerlei dingen die een normale gebruiker weet, zoals: heb je er een mesje bij nodig. Toen zei ik: laten daar eerst maar eens een babbeltje over maken. Ik heb tegen hem niet de voordelen maar de nadelen genoemd, o.a. dat je het zo lekker kunt gaan vinden dat je er niet meer van af kunt blijven. Die is het toch gaan gebruiken en later ook heroïne. Het werkte blijkbaar drempelverlagend. Een tweede keer heb ik dan ook nee gezegd, want ik voelde me er wel een beetje schuldig door.

- Ben je voor legalisering? Wel bij hasj en misschien in beperkte mate bij coke, maar verder ben ik daar niet voor. Het is wel belangrijk dat het eens daar gebruikt wordt waar dat nu ondenkbaar is, omdat er zo'n taboe op ligt. Want er wordt nu altijd over geschreven door zogenaamde deskundigen die zelf nooit gebruikt hebben. Als je wilt weten wat heroïne is, moet je een afgekickte horse-junk interviewen. Verder vind ik ook dat de grote jongens in de handel aangepakt moeten worden, dat zijn de meest gewetenslozen. En niet de verslaafden, die worden gedwongen om hun moraal uit te schakelen.

In Groningen leidde de heroïneproblematiek tot voor kort zo op het eerste gezicht een rustig leven. Er kwam ech-

ter een vrij onverwacht einde aan deze rust nadat de politie het centrum de Bunker sloot. De Bunker was het heroïnecentrum bij uitstek voor Groningen en omgeving (zelfs de Duitse overheid schijnt er op aangedrongen te hebben om dit centrum te sluiten!)

Het is zeer de vraag wat B&W met deze harde aanpak van de problemen denkt te bereiken. Immers, voordat de Bunker gesloten werd, was er een concentratie van heroïnegebruik(st)ers- en dealers in de Bunker. Zo kon de politie de zaak nog enigszins in de gaten houden. En nu? Wel, het was voorspelbaar: de handel verplaatste zich in meer of mindere mate naar de horeca, een aantal afbraakbuurten en het jongeren centrum Vera. Daar werd de handel echter met succes geweerd, na de nodige problemen. Overigens wordt er in Vera door door het centrum aangestelde dealers onder toezicht gehandeld in soft-drugs.

Er zijn nog meer nadelen aan deze nieuwe aanpak verbonden: de prijzen van de heroïne stegen, wat weer een hogere kriminaliteit zal veroorzaken. Verder wordt er weer op grote schaal geknoeid met heroïne door praktijken als versnijden en een grotere tussenhandel. De kwaliteit is nogal afgenomen. Ook de hulpverlenende instanties hebben het een en ander duidelijk gemerkt. Zo was bij het straathoekwerk de toeloop van verslaafden duidelijk groter dan voorheen. Deze grotere toeloop kan echter niet goed opgevangen worden omdat er zowel aan personeel als geld een tekort bestaat. Noch de positie van de verslaafde noch die van de hulpverlener is er door de onverwachte politiebijstand beter op geworden.

B&W willen echter doorzetten: ze hebben voorgesteld om een wijziging aan te brengen in de Algemene Politieverordening zodat voortaan mensen die worden verdacht van handel in heroïne zo kunnen worden opgepakt zonder dat er bewijzen hoeven te zijn. De gevaren van een dergelijk preventief aanhoudingsbeleid zijn wel bekend uit Amsterdam en Breda.

Hoe moet het nu verder in Groningen? Het is duidelijk dat de huidige symptoombestrijding absoluut geen zoden aan de dijk zet. Beter zou zijn als de gemeente eens een serieus onderzoek liet instellen naar de heroïneproblematiek en met alternatieven komt. Hierbij kun je denken aan een betere metadonverstrekking en aan meer geld en steun voor het straathoekwerk. Want door de politie er op af te sturen, wordt het probleem alleen maar verschoven en worden de junkies nog verder opgejaagd.

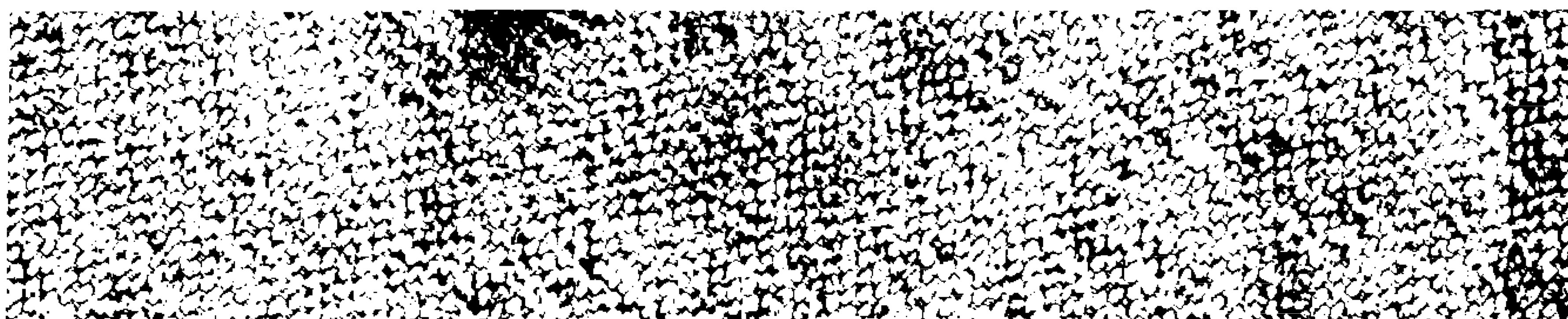
'WIJ REKENEN

"De Medies-Sociale Dienst Heroïne Gebruikers is zes jaar geleden opgericht door mensen uit de buurt die zich bij het harddrugsprobleem betrokken voelden: winkeliers, ouders van verslaafden, artsen, hulpverleners en natuurlijk de gebruikers zelf." Aan het woord is Erik, werkzaam bij de MDHG. Zo vanzelfsprekend wordt het overigens niet gevonden dat gebruikers er bij betrokken zijn. Maar vooral met het ontstaan van de junkiebonden is dat aan het veranderen. Ook Amsterdam heeft een junkiebond, die in hetzelfde pand zit als de MDHG. Deze laatste is ontstaan als kritiek op de hulpverlening; die had teveel eigen belang. Aan de andere kant bleef het aantal gebruik(st)ers stijgen.

De MDHG kwam met nieuwe ideeën die pas na lange tijd wat blijken aan te slaan. Een voorbeeld is de GGD-wijkgedachte, buurtgebonden wijkposten waar het vervangingsmiddel methadon

wordt verstrekt. "Onde bedoeling is dat er allereerst een mediese opvang is met een ruim pakket vervangende middelen waaronder ook heroïne. En dat sociale moet je er onmiddellijk aan

IS HET EEN PROBLEEM
NAARSCHUWING
POLAKSCHUWING
BELEID
MOORD & DOODSLAG
DOODSLAG
OP ZEEDIJK
NAASTE OMGEVING
ILLEGALE DOPE GEBRUIKT
VANAF 4 NOV KAN JE ER IEDERE WOENSDAG VANAF 20 UUR OVER KOMEN PRATEN MET OUDERS VAN DRUGSVERSLAAFEN OP DE MDHG (medies.sociale dienst heroïnegebruikers)

DE GEMEENTE DOOD DOOR SCHULD AAN'

koppelen in de zin van buurtgerichte hulpverlening. Dus de Jellinekkliniek mag blijven bestaan, maar die monopoliepositie moet weg, het moet allemaal naar de buurt toe. Vroeger werd elke gebruiker naar de Jellinek gestuurd, terwijl de hulpverleners daar totaal niet wisten wat er in andere buurten speelde. De hulpverlening had ook maar één alternatief en dat was afkicken. De junk moest zich volledig aanpassen aan wat de hulpverlener wilde. Als ze niet wilden afkicken werden ze uit het programma gestoten. Als beginnend gebruiker stond je drie maanden op de wachtlijst en was je al die tijd aangewezen op de zwarte markt en kwam je dus in de scene terecht. Ons hoofddoel is: Maak De Hulp Gewoon, Maak De Heroïne Gewoon (MDHG). Het gaat om het doorbreken van een taboe, het aksepteren dat er mensen zijn die zich op de een of andere manier willen verdoven. De illegaliteit moet er af. Toen tien jaar geleden de oorlog in Vietnam teneinde was, werden in Amsterdam de opiumkits opgerold. De Chinese heroïne die toen op de markt kwam werd illegaal, de handel ontstond en de politie begon jacht te maken op alles wat daar mee te maken had. De Surinaamse scene werd door politie-invalen verstoord. Die is toen naar de Zeedijk verhuisd. Door de waanzinnige politie-jacht stegen de prijzen nog verder, soms tot 1000 gulden per gram. De junkies werden tot illegale handel gedwongen en ze moesten wel jatten om het geld bij elkaar te krijgen. Het werd hardstikke link om überhaupt te bekennen dat je een junkie was. Het kriminaliseren van gebruikers ging heel snel. Ja en je spreekt toch vooral over een groep jongeren die nog niet zo weten waar ze bijhoren en moeilijk zitten met ouders en school. Iedereen kent dat probleem, ik ook, ik ben toevallig niet gaan gebruiken." Henk is iemand die wel is gaan gebruiken. "Verslaafd ben je niet na een dag", zegt ie, "als je van een gemiddelde tijd wilt spreken, kun je zeggen: na een maand of drie wordt je ziek. Meestal begin je met chinezen, het roken van heroïne. Eerst doe je dat in de weekenden en je constateert: ik wordt niet ziek. Maar

het gebeurt toch. Het geeft een kick om mee te doen en je zit snel in een kringetje van weekendgebruikers. En daar komt dan steeds een dag bij. Je komt geïsoleerd te staan. Voor de maatschappij ben je nog niet afgeschreven, maar de eerste keer dat ik dacht: het doet er allemaal geen moer meer toe, was door mijn familie. Ouders moeten niet zeggen: ik trap je de deur uit. Probeer zo iemand te begrijpen en ga zo ver mee als je kunt."

Henk heeft slechte ervaringen opgedaan met de hulpverlening. Hij heeft bij het HUK gezeten, waar voor drie ton per jaar misschien tien mensen geholpen worden. Er komen verslaafden die door de maatschappij opgegeven zijn, de duizenden andere junks worden niet geholpen. Ook op de Princehof is ie geweest: "Een junk kost daar 400 gulden per dag. Er mag gewoon gebruikt worden en jatten mag ook. Maar je hebt er niets aan. Ik heb er meer dan een jaar gezeten, toen ik er kwam spoot ik niet, toen ik er uit ging wel. De nieuwe mensen die er bij kwamen wilden er iets van maken, maar na een maand of wat waren die ook afgeknapt." Over de Baghwan "hulpverlening" is hij helemaal niet te spreken. Volgens hem is hij er net op tijd uitgestapt om er niet volkomen psychies gestoord uit te komen.

Een wat opwekkender verhaal komt uit de mond van Donald. Hij gebruikt nu zo'n zeven jaar en ziet wel degelijk perspectief: "Het is bij mij niet te vergelijken met het problematische drugsgebruik. Ik red het wel. Het heeft niks met handigheidjes te maken, maar meer met geluk. Ik heb een vooruitzicht, ik studeer en als ik afgestudeerd ben, kan ik misschien een baan krij-

gen, waarmee ik het drugsgebruik zelf kan bekostigen. Als ik nu geen geld heb, haal ik methadon." Op onze vraag of hij geen behoefte heeft om er af te komen, zegt hij: "Ik denk dat er bij mij gemakzucht om de hoek komt kijken, dat ik denk: voor mij hoeft het geen probleem te wezen. Omdat ik een bepaald perspectief heb, ben ik minder gemotiveerd om af te kicken, maar het zou juist andersom moeten zijn. Ik ben verslaafd, dat is een realiteit en ik kan ondanks de heroïne functioneren. Dat is ook de motivatie voor de mensen die hier werken. De heroïne is niet het probleem, maar het taboe er om heen. Maar ik vind dat je het gebruik niet moet stimuleren, het moet goed gekontroleerd worden als er heroïne wordt verstrekt, want het is niet de eerste de beste drug."

- Zijn er ervaringen met gratis heroïne-verstrekking?

Erik: "In Engeland hebben ze het geprobeerd, maar daar is het fout gelopen. Er was daar niets, ze zijn gewoon gaan verstrekken zonder enig beleid. Als je het hier doet zou het de handel de wind uit de zeilen kunnen nemen.

Als de politie de handel wil pakken, dan moeten ze een alternatief bieden voor de gebruikers. Alle dealers op de Zeedijk zijn hooked, als je die verstrekt, dan gaan ze weg. De politie ziet dan vanzelf wie daar blijven, wie daar dus niet uit verslavingsbelang staat. Het dealen gaat er heel onschuldig, het is eigenlijk geen dealen maar je eigen pakkie doorverkopen en je eigen happy er af halen. Begrijp je dat dat geen dealen is maar gewoon verspreiden? Het is ook onbegonnen werk om de grote handelaren te pakken, je zult geen gram heroïne bij ze vinden, het is alleen maar financiers. Als de narcoticabrigade een paar kilo te pakken heeft, vindt ze dat prachtig. Maar het gevolg is dat de prijzen omhoog gaan en de kriminaliteit toeneemt. Het politiebeleid is hier waanzinnig. De hele gemeenteraad, ook de PSP, stemt er mee in om de Zeedijk schoon te vegen, maar dat kun je niet doen zonder alternatief. De redenering was: als je de zaak daar schoonveegt, gaan al die junks naar de hulpverlening toe. Maar om nou in hun buurt te gaan vertellen dat er een wijkpost is, dat de mensen dat moeten aksepteren in plaats van stenen door de ruit te gooien, wat toch een zaak is van gemeenteraadsleden, ho maar. En dat zijn nou de types die het drugsbeleid maken. Wij rekenen de gemeente echt dood door schuld aan, er vallen doden door de heroïne en dat heeft veel te maken met het falend overheidsbeleid."

Bij de MDHG bestaan duidelijke ideeën over de manier waarop de verstrekking zou moeten verlopen. Er moet een ruim pakket vervangende middelen komen, ook niet-opiaten waar je op kunt afkicken. Het moet aangepast

De PSP-jongeren hebben ook een nieuwe uitgavenlijst en een nieuw bestelsysteem. Voortaan kan er alleen per giro besteld worden.

JONGERENKRANTEN	bestelprijs
nr. 6 Over minderjarigheid	f 0,85
nr. 7 Over popmuziek	f 0,85
nr. 9 Over jongeren in het buitenland (Europa, meer dan melk en wijn alleen) en het Bouwe Kalma interview	f 0,85
nr. 10 Over uitzendburo's en de achterhoek	f 0,70
nr. 11 Over sport	f 0,70
nr. 12 Jongeren en wonen	f 0,85
nr. 13 Over jongeren in socialistiese landen	f 0,85
nr. 14 Over sex, opvoeding en school	f 0,70
nr. 15 Over scholieren's en studenten's	f 0,70
nr. 16 Over geweld	f 0,75
nr. 17 Over werken en niet werken	f 0,75
nr. 18 De strijd	f 1,10
nr. 19 Oorlog en dienstplicht, Onkruid	f 0,75
nr. 20 Kraken	f 0,75
nr. 21 Harde aktie	f 0,75
nr. 22 Kernenergie en sabotage	f 0,75

EEN JAARABONNEMENT JONGERENKRANT	f 5,00
AFFICHES	
affiche 18-jaar wet	f 2,00
affiche PSP-jg op de fiets	f 1,50
affiche PSP-jg muurkrant	f 1,50
affiche PSP-jg tra-la-la internationale	f 2,50
BUTTONS	
PSP-jg button (kleur groen/oranje)	f 1,65
Button 'IK BEN TUIG' (kleur geel/rood)	f 2,15
BROCHURES	
'Linksomkeert (over dienstplicht)	f 5,00
INFORMATIE	
'Lastig en leuk show'	f 0,80
PSPjg programma	f 2,25
HET GIRONUMMER VAN DE PSP-JONGEREN IS 3627817 onder vermelding van hetgeen je wilt hebben.	

**PSPjg
uitgaven**

worden aan de verbruik(st)er. Afkicken mag geen voorwaarde meer zijn bij het verstrekken van die middelen. Het moet niet stigmatiserend gebeuren, maar buurtgericht. Huisartsen zijn belangrijker en die moeten daarbij veel ondersteuning krijgen. Er moeten altijd speciale behandelingen mogelijk zijn. Als er mensen zijn die zelf vragen om een dagelijkse controle, moet dat ook gebeuren. Er moet heroïne verstrekt worden om te zorgen dat mensen niet op de zwarte markt zijn aangewezen. Er moet veel aan voorlichting worden gedaan en ouders van verslaafden moeten erbij betrokken worden. Erik benadrukt nog eens ieders recht om met je lichaam te doen wat je wilt. "Zo is het ook een recht om verslaafd te zijn. Ik ben het zelf niet, maar moet ik er dan voor zorgen dat het middel waar andere mensen aan

verslaafd zijn, illegaal wordt? Dat zou lekker worden."

Als we weggaan, krijgen we nog een hoop leesmateriaal toegestopt en we tekenen een papiertje waarin staat dat we niets zullen publiceren voordat zij het hebben gelezen. "Het is maar uit voorzorg", zeggen ze, "er wordt vaak zo slecht over ons geschreven."

Voor meer informatie kun je terecht bij de MDHG, Binnenkant 46, Amsterdam, tel. 020 - 244775, dagelijks geopend van half elf tot zes. Daar is o.a. haar maandblad "Spuut 11" verkrijgbaar, een zwartboek dat is uitgebracht over de hulpverlening en het rapport "Oranjabitter" over de hulpverleningspraktijken van de Baghwan.

De PSP jongerengroepen

Informatie over de PSP-JG

Lid worden van de PSP-JG

(kruis aan wat je wilt)

Naam:

Adres:

Postcode:Woonplaats:

Geïnteresseerd in:

Opsturen aan:

PSP-JG Postbus 700 Amsterdam

Eén van de meest omgeploegde terreinen in de PSP-gemeentepolitiek is het huisvestingsbeleid. Onderwijs is daarentegen een bijna onontgonnen terrein. Geen wonder. Sinds de grondwetherziening van 1917 - waarbij de overheid verplicht werd om openbaar en bijzonder onderwijs in gelijke mate te subsidiëren - zijn de mogelijkheden voor de gemeenten om een eigen beleid te voeren bij de wet uitgeschakeld. Alle beslissingsbevoegdheden van enige betekenis liggen bij de rijksoverheid. En de politieke wil om daarin verandering te brengen is bij de grote politieke partijen nauwelijks aanwezig.

Zo zweeg de decentralisatiekampioen bij uitstek - D'66 - luidkeels over dit onderwerp in zijn verkiezingsprogramma van 1981. Zowel in de onderwijsparagraaf als in de paragraaf over het binnenlands bestuur.

De PvdA beloofde de gemeenten "meer beslissings- en bestedingsvrijheid te geven over . . . de planning van onderwijsvoorzieningen die . . . er van het rijk mogen komen". Dus bijna nergens over. In het regeerakkoord (najaar 1981) beloofden D'66 en PvdA tenslotte aan het CDA te zullen "voorkomen" dat delegatie van regelgeving naar lagere overheden voor wat betreft het bijzonder onderwijs mogelijk wordt". In 1976 steunden ze een wetsontwerp dat die delegatie wél mogelijk maakte!

Voorlopig blijven de gemeenten bij elke onderwijs-politieke stap die ze willen zetten dus mede-afhankelijk van de besturen van scholen voor bijzonder onderwijs.

Hoewel de gemeenten dus weinig eigen beleidsruimte hebben, is het niet zo dat er helemaal geen mogelijkheden zijn voor stappen in socialistische richting.

Bevoegdheden

De gemeenteraad is tevens het bestuur van de openbare scholen. De raad is ook behartiger van de belangen van alle onderwijs in de gemeente.

In die tweede rol kan de gemeente t.b.v. de scholen extra bedragen per leerling beschikbaar stellen, ze subsidieert mede de onderwijsbegeleidingsdienst, en maakt deel uit van het bestuur van de dienst. De gemeente speelt een rol bij het plannen en stichten van scholen, kan studietoelagen geven, ziet toe op de naleving van de leerplicht, etc. De meeste beleidsruimte vindt de gemeente echter daar waar nog geen wet-

onderwijs

TEVEEL CHRISTELIJKE SCHOLEN

telijke regelingen bestaan, zoals m.b.t. volwassenenedukatie, peuterspeelzalen, crèches en vooral ook in het voeren van een vernieuwingsbeleid, samen met de vertegenwoordigers van het bijzonder onderwijs.

In zijn rol als bestuurder van de openbare scholen is de gemeenteraad de werkgever en stelt hij verordeningen en richtlijnen vast over de inhoud en de gang van zaken in het openbaar onderwijs. Onder meer over de medezeggenschap van scholieren, ouders en personeel.

Medezeggenschap

(Zie Bevrijding no. 3, 1982)

Op grond van de Wet Medezeggenschap Onderwijs moet er voor 1 augustus a.s. aan elke school een voorlopige medezeggenschapsraad worden ingesteld of gekozen. Die voorlopige raad moet een reglement vaststellen waarin wordt bepaald hoe de definitieve raad moet zijn samengesteld, hoe die moet functioneren en welke bevoegdheden die zal krijgen.

De gemeenteraad moet een ontwerp-reglement aan die voorlopige raden van openbare scholen voorleggen, en overeenstemming zien te bereiken over dat ontwerp.

De PSP heeft in en buiten het parlement laten weten grote bezwaren te hebben tegen het feit dat schoolbesturen door de wet niet gedwongen kunnen worden werkelijke medezeggenschap toe te staan. Ze kunnen een reglement doordrukken dat de bevoegdheden van de medezeggenschapsraad zeer beperkt houdt. Voor PSP-afdelingen, gemeenteraadsleden, scholieren

en personeel van scholen en voor ouders een goede gelegenheid om actie te voeren (1) voor medezeggenschap aan de basis.

Voorrangsbeleid

Op 4 november 1981 kondigde minister Van Kemenade aan dat hij in het voorjaar van 1982 met een wetsontwerp zou komen over het zogenaamde onderwijsvoorrangsbeleid. Dat wordt medio mei.

Die wet zal het mogelijk maken, dat er extra middelen komen voor gebiedjes (delen van wijken bijv.) waar scholieren, jongeren en volwassenen minder profijt kunnen hebben van het onderwijs dan elders. Dus gebieden waarin veel buitenlanders wonen en (andere) sociaal-economisch achtergestelde groepen en waar het voorzieningenniveau laag is.

In die gebieden zullen scholen, welzijnsinstellingen, onderwijsbegeleidingsdiensten, nascholingsinstituten en instellingen voor volwassenenedukatie *tezamen* in de gelegenheid worden gesteld om een gezamenlijke aanpak-van-onderop te ontwikkelen. Wanneer de plannen van zo'n gebied worden goedgekeurd stelt het rijk geld beschikbaar. Het is in de gegeven situatie uiterst belangrijk, dat de gemeenten deze aanpak ondersteunen. Op lange termijn biedt die aanpak perspectieven voor structurele veranderingen die aan de zwakste groepen ten goede zullen komen.

De gemeenten kunnen niet alleen zelf extra geld beschikbaar stellen voor de scholen en (vooral) de welzijnsinstellingen, maar ook voorwaarden schepenen, waardoor alle betrokken instellingen en personen tot een goed plan kunnen komen.

Uitschrijffactie

De gemeenteraad heeft ook tot taak om ervoor te zorgen dat er voldoende lager onderwijs is, en dat de openbare scholen goed gespreid zijn. Waar nodig tezamen met omliggende gemeenten. Bij die scholenplanning wordt onder meer uitgegaan van een "prognose van dat gedeelte van de bevolking dat geacht mag worden te kiezen voor openbaar onderwijs" (2). Om die prognose te kunnen opstellen wordt meestal gebruik gemaakt van gegevens uit het bevolkingsregister, waaronder gegevens over iemands religieuze overtuiging. In de afgelopen 25 à 30 jaar hebben veel mensen afstand genomen van hun (traditionele) christelijke overtuiging.

Vaak zonder dat ze de gegevens daarover in het bevolkingsregister hebben laten veranderen, zodat er teveel confessionele scholen worden gepland.

In Helmond werd voor de planning gebruik gemaakt van een enquête onder de bevolking. Daarbij bleek onder meer, dat niet 90% - zoals op grond van het bevolkingsregister werd aangenomen - maar 77% van de onder-vraagden zich tot de r.k.-kerk rekende. Door diverse zuidelijke PSP-afdelingen is in verband hiermee een Bredase "uitschrijffactie" ondersteund. Daarbij worden mensen opgeroepen om een briefje te sturen naar het bevolkingsregister (of erheen te gaan) om hun gegevens aan te laten passen, om zo de scholenplanning meer in de pas te laten lopen met de maatschappelijke ontwikkelingen. (3)

In Breda bleek het voor de betrokkenen niet meteen mogelijk te zijn om een bewijs te krijgen van de verandering. Een schriftelijk verzoek aan B & W en daarna desnoods een beroep bij de minister van binnenlandse zaken, helpt toch nog wel eens zo'n bewijs boven tafel te krijgen.

Door zo'n uitschrijffactie kunnen de fundamente van de zuilen ondergraven worden. Hun macht is immers mede gebaseerd op het aantal scholen per zuil. Aantasting van die macht is een voorwaarde om in de gemeenten meer beleidsruimte te krijgen.

HILDE VAN DUIN

(1) Hierover verschijnt binnenkort een Actie- en Informatiemap van SVS en PSP-Onderwijsthemagroep. Bestellen door storting van f 3,50 op postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam, onder vermelding van "Medezeggenschap Onderwijs"

(2) Ammerlaan en Rood, Onderwijs en wet in theorie en praktijk, Alphen aan de Rijn, 1979

(3) Informatiepakketje hierover is te verkrijgen door een kaartje te sturen aan: PSP-Onderwijsthemagroep, Rustenburgerstraat 262 III, 1073 GK Amsterdam.

Als u dit niet lust, dan smaakt die rente ook niet.

U legt af en toe een bedragje opzij. Sparen. U hebt dus een rekening bij een spaarbank of bij een gewone bank. Daar zijn ze blij met uw geld. En ze bieden u de hoogst mogelijke rente. Zodat uw spaargeld groeit. Vandaag de dag harder dan ooit, want de rente is hoog.

Maar wat gebeurt er met dat geld? Spaarbank of bank gebruiken het. Gaan het beleggen. Om daarmee voldoende rentewinst te kunnen maken om u straks uw rente te kunnen uitbetalen.

Maar... waar wordt dat geld belegd? Weet u dat? Beleggen ze uw spaargeld in zaken die indruisen tegen uw geweten? Beleggen ze uw geld in Zuid-Afrika. Of in Chili?

Als u daar toch een beetje nerveus van wordt, dan is er een goede oplossing: sparen bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een bank die het hart links draagt. Een bank die selectief belegt - en toch een prima rente geeft. Niet meer, maar zeker niet minder dan elders. Maar bij de ASN heeft u één zekerheid extra: uw geld wordt grotendeels in sociaal verantwoorde projecten belegd. In woningbouw of peuterspeelzaal of vele andere sociaalculturele projecten. Uw geld wordt dus goed belegd. Zodat uw rente schoon is en uw spaargeld goede dingen bewerkstelligt.

**Sparen bij de ASN
is sparen via uw girorekening.
Doe het nú: u krijgt f. 7,50 premie!**

Als u voor 1 juli 1982 een renterekening bij de ASN opent met

tenminste f. 50,- als eerste inleg, ontvangt u een premie van f. 7,50.

Bon

Naam en voorletter(s):

Adres:

Postcode en woonplaats:

Postgirorekening:

wenst bij de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND een renterekening te openen.

Stuur deze bon in open enveloppe zonder postzegel aan
**Algemene Spaarbank voor Nederland,
Antwoordnummer 1188, 2500 VB Den Haag.**
U kunt ook bellen: 070-470181. Of ons bezoeken:
Rijnstraat 28, Den Haag (vlak bij het Centraal Station)

101

ALGEMENE SPAARBANK
VOOR NEDERLAND

geeft rente zonder bijsmaak.

Een keuze uit onmacht?

HET GEHEIM VAN DE 'PIJNLIJKE LIEFKOZING'

Ondanks de goede manier, Karin, waarop je artikel (over Sado-masochisme in het SVS-Bulletin, nr. 47) geschreven is, heb ik grote moeite met de inhoud ervan.

Als buitenstaander heb je vanaf de kantlijn aan het onderwerp 'geroken'. Meer wilde je wellicht ook niet, zodat je stoomcursus van een aantal weken, waarin je op een draf geprobeerd hebt de sm-belevingswereld te leren kennen, is uitgelopen op een onrijp verhaal, dat boosheid en verdriet oproept. Je hebt er geen goed aan gedaan om SM opnieuw EXCLUSIEF te maken, waardoor juist onbegrip, vooroordelen en taboes in stand gehouden worden.

Wanneer je geen of weinig affectie met sm hebt, blijft het altijd een materie, waaruit je met een beetje goede wil kwalijke artikelen kunt halen. Waarschijnlijk nog meer kwalijke citaten. Het vergaat mij netzo, wanneer ik politieke programma's lees, van welke partij dan ook.

Ik vind, dat je verschillende zaken uit hun verband hebt getrokken. Ten eerste: het maandblad KERFSTOK, waar je informatie uitgehaald hebt, is een verenigings-ledenblad van de VSSM. Dat betekent, dat OOK leden in dit blad hun woordje kunnen doen, waar we zelf best wel eens vraagtekens achter zetten. Dat gegeven is (ook jou) bekend, maar je gebruikt het wel om vooroordelen te voeden, een doelpunt te halen.

Wat wij willen zijn: bewuste mannen en vrouwen, die niet voetstoots aannemen, dat hun seksualiteit 'natuurlijk' vanuit henzelf is gekomen. Ook bij ons zijn er de discussies, die te maken hebben met de invloed van de maatschappij op onszelf.

Karin, wij introduceren niet OPNIEUW macht en geweld binnen onze relaties. Ze wordt bespreekbaar en uitgekristalliseerd! En in vredesnaam, hoe komt het in je hoofd op om een streling, die harder uitvalt dan je vanille-vrijen, 'geweld' te noemen. Als je niet geleerd hebt, dat geweld gevoelig kan zijn en dat gevoeligheid hard kan aankomen, heb je het 'stuk' nog niet door . . . en ik denk dat er nog te weinig is doorgedrongen van het feit, dat SM een ONDERDEEL is van je erotische belevingswereld.

RENSKE SCHUT

MACHTSVERHOUDINGEN

Als regelmatige lezeressen van het overigens prima blad *Bevrijding* en als leden van de Vereniging Studiegroep Sado-Masochisme, voelen wij ons

Bevrijding dacht een bijdrage te leveren aan de discussie over porno, door in het derde nummer van dit jaar een artikel over sado-masochisme op te nemen. Het ging om gedeelten uit een discussiestuk van Karin Spaink dat in het geheel staat afgedrukt in het SVS-bulletin nr. 47 dat voor de PSP-diskussiedag over pornografie van 27 februari werd uitgegeven. (Nog steeds te bestellen door f 3,- over te maken op giro 3481995 t.n.v. SVS-Amsterdam, vermelden: 'Porno')

De reacties bleven niet uit. Hieronder geven wij er drie weer waarvan er twee door ons wegens plaatsgebrek zijn ingekort (nl. de brief van Renske Schut en van de werkgroep 'Vrouwen en SM').

De discussie wordt mondeling voortgezet op 21 april om 20.00 uur in het COC-gebouw, Rozenstraat 14, Amsterdam. Deze avond wordt georganiseerd door de werkgroep 'Vrouwen en SM' en is volgens de organisatrices speciaal bedoeld voor de vrouwen van VSSM en PSP.

genoodzaakt te reageren op het artikel: "Sado-masochisme, een keuze uit onmacht", van Karin Spaink in *Bevrijding* van 17 febr. jl. en op het artikel in z'n geheel in het SVS-bulletin rond de pornodiscussie.

Wij zijn zeer geschokt door de manier waarop Karin mensen met sm-gevoelens veroordeelt, als zouden wij allen rijp zijn voor de psychiater.

Als je een opgewonden gevoel krijgt om jouw partner te domineren en de ander vindt het zalig om zich aan jou over te geven, dan heeft dat niets te maken met het instandhouden van machtsverhoudingen in de maatschappij of een meer algemene toename van geweld op allerlei terreinen, zoals zij schrijft.

Jammer genoeg zijn er in de VSSM ook mensen die daar anders over denken, en op een seksistische manier met sm omgaan. Daar zijn we het ook niet mee eens en daar wordt ook de nodige discussie mee gevoerd. Dat de visie op deze vorm van seksualiteit alleen door mannen gedefinieerd zou zijn, geloven we niet. Want waarom houden dan binnen en buiten de vereniging zoveel sociaal-economisch onafhankelijke, feministische en lesbische vrouwen zich bezig met sado-masochisme.

Dat vrouwen meestal de onderdanige rol aannemen en mannen de dominante, heeft Karin waarschijnlijk uit de pornobladen en films gehaald, die een irreëel, onwerkelijk, fantasiearm, scheefgetrokken beeld van sm geven. Niet dat dat zo belangrijk is, want als je als vrouw dominante gevoelens hebt, wil dat nog niet zeggen dat je op een geëmancipeerde manier met je sexualiteit bezig bent. We voelen ons ook erg kwaad worden als gesteld wordt, dat we met fascistoïde ideologie bezig zijn als we een leren broek of een rubber rok met laarzen dragen. Fascisme gaat uit van onvrijwilligheid. Verder schrijft zij dat er, BIJNA een resolutie op de IIs-conferentie is aangenomen. Deze resolutie luidde: "IIs erkent lesbisch feministisch sado-masochisme als een waardevol onderdeel van vrouwelijke seksualiteit en zal ook de bevrijding van sm-lesbiennes bevorderen door middel van uitwisseling van informatie en coördinatie van acties."

Deze resolutie is wel degelijk aangenomen op de conferentie op 17 april 1981 in Turijn.

Als Karin schrijft dat we ervoor kiezen om wéér onderdrukt te worden, en daar nog lol in te hebben ook, ontkent zij onze gevoelens en worden we door haar op een negatieve manier vernederd!! Namens Werkgroep en Gespreksgroep 'Vrouwen en SM':

LIA BOER

DE SEKSUELE NORMEN

Wij zijn geschrokken, verontrust en verdrietig na lezing van het artikel van Karin Spaink over SM in *Bevrijding*. Het begint erop te lijken, dat sommigen in de PSP zogenaamde nieuwe, betuttelende normen over seksualiteit tot partijstandpunt proberen te verheffen.

Deze suggestie wordt versterkt omdat zowel dit artikel, als het meer uitgebreide stuk in SVS-bulletin 47 zonder andere standpunten door de PSP zijn gepubliceerd. Daarbij komt nog dat er op de diskussiedag waar het bulletin en het artikel op moesten voorbereiden, niet over deze bijdrage gesproken mocht worden.

Karin stelt, dat SM onderdrukkende maatschappelijke verhoudingen tussen man en vrouwen bevestigt en ook de meer algemene toename van geweld in de samenleving. Wij zien dat juist in SM allerlei in de huidige maatschappij heersende normen doorbroken worden. Vrouwen spelen ook een dominante rol en mannen een passieve. Mannen laten zich overheersen door mannen en vrouwen overheersen vrouwen. Lustbeleving wordt als waarde op zich gezien, het liefdesspel hoeft niet per sé teder te zijn. Kortom, diverse uitingen van seks beleving in onderlinge overeenstemming. Dit alles noemt Karin een onderdrukkende seksuele variant en dat is een negatief oordeel. Voor Karin geldt dit nog sterker als het om lesbische vrouwen gaat. Wij vragen ons af welke normen Karin over seksualiteit hanteert. Tussen de regels door lezen wij, dat volgens haar seksualiteit uitsluitend teder mag zijn, dat lustbeleving zonder de enige ware

"allesbevrijdende" liefdesrelatie niet zou deugen. Zijn dat geen maatschappelijk bepaalde, verouderde normen??

Volgens ons mag de overheid zich niet voor één of andere vorm van seksualiteit uitspreken. Zij moet daarentegen mensen gelegenheid geven diverse seksuele vormen te beleven. Daartoe dienen belemmeringen weggenomen te worden door o.a. verenigingen die zich met seksuele emancipatie bezig houden te subsidiëren.

PAUL VAN ETTEKOVEN, FLIP VAN DER HORST, HANS REY, BOB VAN SCHIJNDEL
(leden van de PSP-Homogroep)

NASCHRIFT KARIN SPAINK

Blijkbaar is het (nog) niet mogelijk om op het gebied van seksualiteit tendensen te beschrijven, zonder dat mensen die daar op de een of andere manier bij zijn betrokken dat als een afwijzing van hun hele persoonlijkheid opvatten. Ik bekritiseer het verschijnsel SM, zoals ik op andere momenten het verschijnsel deeltijd-arbeid aan de orde stel, zonder daarmee de bedoeling te hebben alle parttimers aan de schandpaal te nagelen. Dat ik over SM schrijf als niet-lid van de VSSM lijkt me evenmin een bezwaar: moet ik op de VVD stemmen om het kapitalisme té mogen bekritisieren?

De vier heren verwijten me dat ik traditionele normen verdedig. Uitdrukkelijk heb ik gesteld dat de wat zoetige manier waarop vrouwen vaak over seksualiteit praten me niets zegt, en dat ik op zoek was naar een theorie (en praktijk) waarin spanning een duidelijker plaats had. Maar ik verdom het evenzeer om alles wat met spanning te maken heeft onder de noemer SM te schuiven. En dat is wat de VSSM doet: alles wat buiten het kader van "lief & teder" valt maken ze los uit de kontekst en bestempelen ze vervolgens tot SM. Waarmee ze zelf die valse tegenstellingen scheppen tussen valse romantiek enerzijds en bevrijdende SM anderzijds. Ook binnen SM kunnen ze zich niet losmaken van het denken in opposities, nl. dominant versus onderdanig. Het gaat er naar mijn idee juist om dat soort elkaar uitsluitende categorieën op te heffen, in plaats van te introduceren. Het voornaamste verwijt dat ik de VSSM maak, namelijk dat ze er klakkeloos en onbeargumenteerd van uitgaan dat seksualiteit en agressie onlosmakelijk verbonden zijn, wordt overigens ook nu door niemand weerlegd.

Dan nog een paar korte opmerkingen. Mijn artikel stond op de themadag van 27 februari wél ter discussie: ik heb zelf voorgesteld daar een aparte groep voor te organiseren. Geen van heren heeft gereageerd. Voorts zeg ik niet dat leren rokjes fascisties zijn, maar dat de mengeling van het denken in termen van slaaf-meester, gekoppeld aan een sterke nadruk op machismo en de geweldsverheerlijking doet denken aan zo'n ideologie. Citaten heb ik tot slot niet verdraaid; de vraagtekens die de dames zeggen te stellen bij sommige uitlatingen in Kerfstok, ben ik in publikaties noch in gesprekken met hen tegengekomen.

PSP BIJENKOMSTEN

VROUWENSTRIJD EN SOCIALISME

Eind 1980 werd op een Kongres van de PSP (in Leeuwarden) een resolutie aangenomen die was opgesteld door de PSP-vrouwen. In deze resolutie werd geconstateerd dat "weliswaar in toenemende mate 'vrouwenpunten' in de PSP-geschriften doordringen, maar dat het opnemen van vrouwenstandpunten geenszins heeft geleid tot een verandering (feminisering) van de PSP als organisatie".

De partij besloot in de toekomst een heel Kongres te wijden aan de verhouding tussen seksenstrijd en klassenstrijd. Doel van dit Kongres is te komen tot een integrale visie van de PSP op de verhouding tussen seksenstrijd en klassenstrijd en het op gang brengen van een discussie over de werkwijze van de PSP en het in gang zetten van veranderingen van de belemmeringen die bestaan voor vrouwen om actief te worden in de partij.

Het Partijbestuur kreeg de opdracht van het Kongres een commissie te benoemen (bestaande uit tien mensen, vijf bindend voorgedragen door de PSP-vrouwen en één door de PSP-homo's) die het Kongres zou moeten voorbereiden.

In oktober 1981 is deze commissie aan de gang gegaan. Als eerste heeft men zich bezig gehouden met het afbakenen van de discussiegebieden. Ter voorbereiding van het eigenlijke Kongres zullen er drie regionale themakonferenties op één en dezelfde dag worden georganiseerd.

De eerste conferentie vindt plaats op zaterdag 24 april (in Arnhem, Amsterdam en Rotterdam) van 10.30 tot 16.00 uur. Nadere informatie over plaats enz. zal in een volgend nummer van BEVRIJDING worden gepubliceerd.

De commissie heeft het Kongres de titel meegegeven 'Vrouwenstrijd en socialisme' alhoewel het zeker om meer zal gaan dan alleen om een nieuwe omschrijving van het begrip socialisme, vonden wij toch dat deze benaming de inhoud het dichtst benadert.

Voor de start van de discussie hanteert de commissie een aantal uitgangspunten. Alle leden van de PSP (vrouwen en mannen) hebben ervaringen, ideeën, enz. die met het thema te maken hebben. De ervaringen van vrouwen en mannen zijn echter wel verschillend. Negatieve ervaringen met het seksisme van mannen binnen de PSP en te weinig aandacht in de politieke strijd voor vrouwenbelangen hebben vrouwen in de partij ertoe gebracht zich apart te organiseren en eisen te stellen aan de PSP. Het gaat erom dat de ervaringen die hiertoe aanleiding hebben gegeven nogmaals duidelijk naar voren komen: dat de problemen die de vrouwen hebben gesignaleerd de problemen van de hele partij worden. Het gaat erom dat de ideeën die PSP-sters hebben over de verhouding mannen-vrouwen (op het werk, in de woonsituatie, in relaties) in de partij ter discussie komen; dat vrouwen worden gehoord en dat mannen hun opvattingen en gedragingen kritisch onder ogen zien. Daarom willen wij niet met lappen tekst werken maar met

ONDERSTE BOVEN

Deze rubriek is bedoeld voor berichten, aankondigingen en korte artikelen. Kopij voor deze rubriek kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding, t.a.v. rubriek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

ervaringen van mensen zelf. Om niet in het wilde weg ervaringen te bespreken wil de commissie dit doen rond het thema 'mannelijke macht'. In het volgende nummer van BEVRIJDING zal als inleiding op de discussie hierover een artikel verschijnen. PSP-afdelingen die nu al met de discussie willen starten, kunnen alvast een exemplaar van dit artikel bestellen bij de Stichting Vorming en Scholing van de PSP (tel.: 020 - 267374 toestel 16 of 17/Karin Spaink). Bij dit artikel zal ook een gesprekshandleiding zitten.

De ervaring heeft geleerd dat discussies die over vrouwenzaken gaan, zodra ze het intern functioneren van de PSP en daarmee de mannen persoonlijk raken, de gemoederen behoorlijk kunnen verhitten zonder dat dat tot positieve resultaten leidt. Daarom heeft de commissie gekozen voor een opzet waarbij een groot gedeelte van de eerste regionale discussiedag in afzonderlijke groepen van mannen en vrouwen zal plaatsvinden.

Voor nadere informatie over het opzetten van de discussie en over de regionale bijeenkomsten kun je terecht bij de commissie: Commissie Vrouwenstrijd en socialisme, Alex de Roo, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

STRATEGIE DISKUSSIE

Op zaterdag 17 april vindt de laatste bijeenkomst plaats in het kader van de strategiediskussie die in de PSP woedt sinds 1979 (zie: *Bevrijding nummer 5*) in het Jaarbeurscongresgebouw in Hoog Catharijne te Utrecht (grenzend aan het NS-station), aanvang 11.00 uur. Het thema is *De PSP, de socialistische hervormingsstrategie of andere strategieën?* Als inleiders zullen op treden *Fred van der Spek* (Tweede Kamer-lid van de PSP) en *Frank Köhler* (gemeenteraadslid van de PSP in Amsterdam). Daarna zal er over de volgende drie discussiepunten worden gepraat: 1) een snelle revolutionaire omwenteling of meer geleidelijke stappen; 2) moeten we als PSP zelf hervormingsvoorstellen uitwer-

ken en naar voren brengen en 3) in hoeverre en wanneer is er bereidheid om aan de regering, gedeputeerde staten en colleges van B&W deel te nemen. Mensen die naar deze discussiedag toe willen kunnen NS-reduktiekaarten aanvragen bij het partijburo (liefst schriftelijk) Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

BIJENKOMSTEN

NO NUKES 9 APRIL

Muziekfestival en anti-kernenergiemanifestatie in één!

Met medewerking van Drukwerk, Urbanus van Anus, Dave Edmunds, Ideal, Doe Maar, John Watts, The Beat, The Sound, U2 en The Stranglers!

Met medewerking ook van tal van energiegroepen en milieu-organisaties. Plaats: Irenehal, Jaarbeursplein, Utrecht. Tijd: Vanaf 1 uur 's middags tot 11 uur 's avonds.

Prijs: 25 gulden. Op vertoon van entree- of reserveringskaart geeft de NS 20% reductie op reiskosten.

De opbrengst van dit gebeuren wordt besteed aan de strijd tegen kernenergie en voor een andere energiepolitiek. De organisatie is in handen van de Stichting No Nukes, waarin o.a. leden van het LEK zitten.

Voor reserveringskaarten en voorverkoopadressen, bel 020 - 713662.

PSP UITGAVEN

LIMBURG: BEDROGEN EN VERKOCHT

De provinciale werkgroep van de PSP in Limburg heeft een brochure uitgebracht onder de titel *Limburg: bedrogen en verkocht* over de sociaal-economische situatie in deze provincie. In de brochure wordt stilgestaan bij de oorzaken van de massale werkloosheid. In de brochure wordt stilgestaan bij de oorzaken van de massale werkloosheid, de mijnsluitingen, uitstoot uit de landbouw en de teruggang in de industrie. De ontwikkelingen in de verschillende regio's van Limburg worden apart beschreven. Het zou geen goede PSP-brochure zijn als er niet ook ruime aandacht geschonken werd aan socialistische alternatieven. Die alternatieven komen dan ook ruim aan bod, waarmee de PSP zich duidelijk profileert ten opzichte van het halfslachtige beleid van het huidige CDA/VVD/PvdA-kollege in Limburg.

De brochure is te bestellen door f 2,95 over te maken op postgiro 2085144 t.n.v. penningmeester provinciale werkgroep PSP Limburg/Roermond met vermelding van 'Limburg: bedrogen en verkocht'.

NO NUKES holland

*John Watts The Stranglers U 2 The Sound
Urbanus van Anus The Beat Ton Lebbink
Dave Edmunds Ideal Doe maar Drukwerk*

Telefonisch reserveren: 020-713662.
U ontvangt dan een reserveringsbewijs, dat aan de speciale kassa en bij betaling van de voorverkoopprijs aan de kassa van de Irenehal ingevuld kan worden tegen een toegangsbewijs. Het reserveringsbewijs geeft op vertoon ervan aan de NS-stations recht op een reductie van 20% op een treinkaartje.

Wijzigingen in programma voorbehouden.
Elke in de voorverkoop gekochte toegangkaart geeft recht op 20% reductie op een treinkaartje.
Alle inlichtingen: 020-713662.
De organisatie stelt zich niet aansprakelijk voor het aanbrengen van dit affiche.

9 APRIL 13-23 uur
Irenehal, Jaarbeurs-complex, Utrecht.
Kaarten verkrijgbaar vanaf 16 maart bij de volgende voorverkoopadressen:

Amsterdam: Nieuw Muziekhandel, RAJ, Boodschap, Energie Milieuwinkel, Rotterdam: Rotterdam Nieuwblad, Den Haag: 'Vaderland, Haagse Courant, Utrecht: Muziek Staffhorst, N.O.Z., Actie Stralend (milieuwinkel), Bockhandel 'De Roo', Raai, Maatschappijwinkel, Amersfoort: Muziek Staffhorst, Maastricht: Edison Record, Breda: Fa. Spronk, Vrije Bockhandel (Stichting Wereldwinkel), Tilburg: Vrije Bockhandel, Leeuwarden: Bockhandel Roodboek.
Wageningen: De Uithof, Nijmegen: Elpec, Reboj Record, Bockhandel 'De Oude Mol', Groningen: Elpec, De Wereldwinkel, Haarlem: Elpec, Bockhandel 'Anora', Eindhoven: Elpec, Bockhandel 'De Mol', Eindhoven: Elpec, Arnhem: Elpec, Leiden: Elpec, Den Bosch: Elpec, SSK, Alkmaar: Wereldwinkel, Dordrecht: Wereldwinkel, Hoogeveen: Wereldwinkel, Laren: Wereldwinkel, Stalskaraal: Wereldwinkel, Venlo: Wereldwinkel, Eindhoven: SSK.

Organisatie: Stichting No Nukes Nederland, secretariaat Ilperveldstraat 19, 1024 PG Amsterdam.

THEMAGROEPEN

DISKUSSIE OVER POTMA-SCENARIO

Op de MITEKvergadering van 17 april wordt in de middaguren gepraat over het energiescenario van ir. Potma. Dit scenario wordt momenteel uitgewerkt door het Centrum voor Energiebesparing. Het is de eerste keer dat (met geld van De Brauw) ideeën uit de milieu-energiebeweging professioneel en door een instituut dat zelf uit die beweging afkomstig is, worden doorgerekend. Het scenario zal, als het helemaal klaar is (over enkele maanden), aantonen dat in 2000 20% minder gas, olie en kolen nodig is dan nu het geval is, en kernenergie helemaal niet nodig. Het scenario is daarmee, en met de prognoses over de mogelijke omvang van energiebesparing en toepassing van alternatieve energiebronnen, een belangrijke kritiek op de officiële energie- en economische politiek.

De MITEKvergadering begint om 11 uur, het gedeelte over het scenario om 13.30 uur. We sluiten om 16.00 uur. Plaats: Amershof, Snouckaertlaan 11, Amersfoort. Stukken voor de vergadering (inkl. over Potma-scenario) zijn aan te vragen bij: Gert-Jan van Pelt, Lange Mare 29, 2312 GP Leiden. Hij stuurt je dan meteen een reductiekaart voor de NS.

WERKGROEP SOCIALE ZEKERHEID

Om wat meer lijn in de ideeën van de PSP met betrekking tot de sociale zekerheid te brengen bestaan er plannen om te komen tot de oprichting van een werkgroep sociale verzekeringen binnen de partij. Met name mensen die actief zijn op het gebied van de sociale zekerheid (of er in werken) worden uitgenodigd voor een vergadering op zaterdag 24 april in het PSP-pandje te Utrecht, Springweg 16 om 11.00 uur. Meer informatie: Martien Bouwmans, tel.: 070 - 614911 (vragen naar PSP-fractie) of 030 - 328071.

THEMADAGEN

VAN STENCILMACHINE TOT OMROEPSATELIET

Op 24 april wordt er een themadag gehouden over lokale en regionale omroep. De PSP loopt in het denken over omroep-politiek nogal bij de ontwikkelingen achter. Het verkiezingsprogramma komt niet veel verder dan wat globale opmerkingen over de organisatie van de tv en radio. Het lijkt erop, alsof we ons nog in het tijdperk van de stencilmachine bevinden.

Op de themadag komen vragen aan de orde als: Hoe moeten we de zeggenschap over de lokale en de regionale omroep organiseren? Via de gemeenteraad? Via het particuliere initiatief? Wat doen we met de piraten? In welke vorm wordt de lokale en regionale omroep gegoten? Een algemene studio

voor alle gegadigden? Iedere gegadigde haar/zijn eigen studio? Hoe financieren we deze omroepen? Met reclamegelden? Met abonnementsgelden? Met algemene middelen van de overheid? Of een combinatie van deze drie mogelijkheden?

Deskundigen zullen een inleiding houden. Daarna kan de discussie losbarsten. Op 12 juni volgt een tweede themadag over de kabel.

De eerste themadag wordt gehouden op: 24 april, Amershof te Amersfoort, 10.30 tot 16.30 uur. Inlichtingen bij: Theo Engelen, Vincent van Goghstraat 30, Eindhoven (040 - 438940).

BELANGRIJK

De anonieme gever wordt hartelijk bedankt.

Partijburo PSP

UITSLAGEN STATEN 1982

De volgende PSP-leden zijn in de Staten gekozen:

Groningen: PSP 2 zetels. Hans Boer (Groningen) en Jan Bos (Vlagtwedde).

Friesland: PPR-PSP 2 zetels. PSP: Pyt Jon Sikkema (Franeker).

Drenthe: PPR-PSP 2 zetels. PSP: Lia van Laarhoven (Assen).

Overijssel: CPN-PSP 2 zetels. PSP: Herman Reuvekamp (Zwolle).

Gelderland: PSP-CPN 3 zetels. PSP: Joop Vogt (Wageningen) en Johan Janssen (Wageningen).

Utrecht: PSP 2 zetels. Camiel Verhamme (Doorn) en Frans Janssen (Utrecht).

Noord-Holland: PSP 4 zetels. Peter Zwart (Amsterdam), Peter Korzelius (Huizen), Rob Deckwitz (De Rijp) en Titia Bos (Amsterdam).

Zuid-Holland: PSP-CPN-PPR 6 zetels. PSP: Erik Meijer (Rotterdam) en Eric Köhler (Den Haag).

Zeeland: PSP-CPN 1 zetel. PSP: Hans Dupré (Rilland).

Noord-Brabant: PSP 2 zetels. Aad Sweep (Waalre) en Harry van Heijster (St. Anthonis).

Limburg: PSP 1 zetel. Dennis Janssen (Roermond).

AKTIES

PAASMARS

Op maandag 12 april vindt een landelijke demonstratie en manifestatie plaats

PSP-OP

Woensdag 14 april
Nederland 1
19.50-20.00 uur
over:
BANENPLAN VAN 2007

RADIO & TV

Donderdag 8 april
Hilversum 2
18.20-18.30 uur

bij de vliegbasis Volkel met als leuzen *Stop de F-16 en De kernwapens Nederland uit, om te beginnen uit Volkel*. Deze demonstratie wordt georganiseerd omdat binnenkort de Starfighter vervangen gaat worden door de F-16 die gemakkelijk uitgerust kan worden met een kerntaak.

De demonstratie start om 13.30 uur vanaf het Marktplaatsplein te Uden. Bovendien worden demonstratieve fietstochten georganiseerd vanuit Nijmegen, Oss, Den Bosch, Eindhoven, Helmond en Venray. Na afloop van de demonstratie vindt er een manifestatie plaats vanaf 17.00 uur, ook te Uden. Nadere informatie: de Ruyterstraat 17, Nijmegen, tel.: 080 - 237042 (bij geen gehoor: 080 - 232298).

UITGAVEN

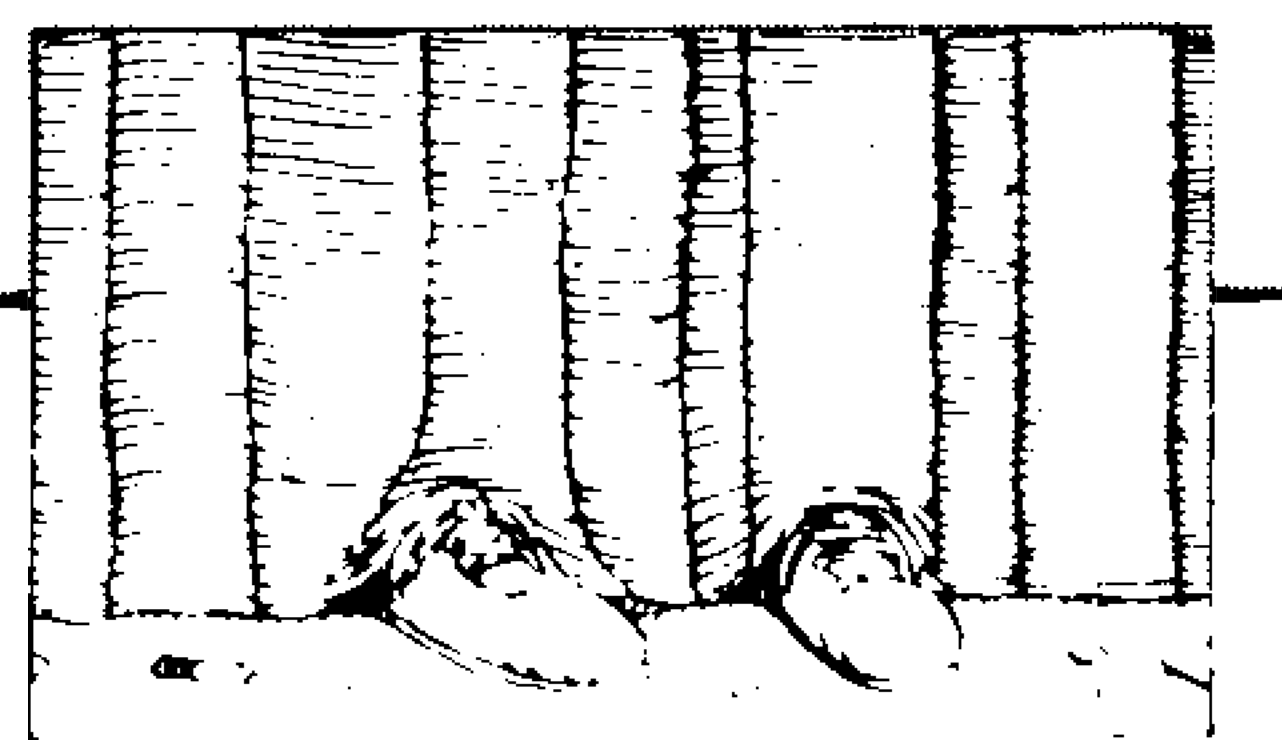
BêTA MAG NIET VERDWIJNEN

17 jaar lang hebben progressieve wetenschappers de gelegenheid gehad in het tweewekelijkse tijdschrift Bêta te schrijven en te discussiëren over de maatschappelijke effecten van de "vooruitgang". Bêta was gratis voor personen met een voltooide hogere technische opleiding (TH, HTS of daarmee gelijkwaardig). Anderen konden zich abonneren voor het minieme bedrag van f 20,- per jaar.

Het blad vormde een belangrijk tegenwicht voor bladen als "de Ingenieur" en "Pt/Aktueel", die technologische ontwikkelingen voornamelijk als positief en interessant beoordelen.

Bêta legde de nadruk op de eenzijdige gerichtheid van de technologische ontwikkelingen, de invloed die van het bedrijfsleven en een zich daarmee konformerende overheid uitging op die ontwikkelingen, en de desastreuze gevolgen die dat voor mens en milieu kan hebben. Bêta heeft jarenlang een belangrijke feitelijke ondersteuning van de anti-kernenergiestrijd betekend, en een vooruitgeschoven post in de strijd voor een andere energiepolitiek. Maar ook op het gebied van de chemische vervuiling, van de DNA-rekombinatie, van de relatie economie en milieu is het een belangrijk blad geweest.

Bêta moet nu verdwijnen. De adverteerders en de (nieuwe) uitgever Misset hebben het doodvonnis getekend. Officieel heet het dat Bêta en "de Ingenieur" (het officiële orgaan van de Koninklijke Instituut Voor Ingenieurs) samengaan in het nieuwe "Technische Weekblad", maar de nieuwe redactie zal alleen bestaan uit de huidige Ingenieur-redactie. Het "Technisch Weekblad" wordt dan het nieuwe orgaan van de KIVI. Dat Instituut maakt deel uit van de atoomlobby en is over de gehele linie behoudend, zodat niet veel te verwachten valt van het door de uitgever gesuggereerde open karakter van het blad. De redactie van Bêta heeft daarom iedereen die belang stelt in het handhaven van de Bêta-formule dit te melden, zodat ze 'n idee krijgt van de levensvatbaarheid van een eventueel nieuw initiatief. Ondersteuning en inlichtingen naar: redactie Bêta, Oorgat 2, 1135 CR Edam

ACHTER HET GROENE GORDIJN

De afschuwelijke dood van vier Nederlandse journalisten in El Salvador heeft nogmaals - voor zeer veel mensen voor het eerst - duidelijk gemaakt, dat de bruutheid van de junta in dat land geen grenzen kent. Ook al is het leger van de junta niet direkt bij de viervoudige moord betrokken, dan opereert wel vrij en ongestraft onder haar hoede een paramilitaire terreurbende. Een normaal verschijnsel trouwens in Latijns-Amerika, waar officiële en particuliere repressiediensten nauw samenwerken.

De omstandigheden van de dood van de vier journalisten moeten zorgvuldig onderzocht worden. Noch in de officiële lezing van de junta, noch in het kortstondige, onzorgvuldige onderzoek van de Amerikaanse ambassadeur in El Salvador kan men vertrouwen hebben. En wel om de simpele reden, dat de beul en de handlangers van de beul niet tevens rechters van onderzoek kunnen zijn. Een volstrekt onpartijdig onderzoek, zo nodig met behulp van de VN of het Rode Kruis, biedt de nodige zekerheid, dat de waarheid boven tafel kan komen. Zoals de vier journalisten ondanks tegenwerkingen en bedreigingen op zoek waren naar de sociale waarheid in een land, waar reeds 40.000 doden vielen.

De regering kan meer doen dan een gedegen onderzoek instellen. Er kan een koffieboycot tegen El Salvador ingesteld worden. Koffie zorgt voor een derde van de staatsinkomsten van El Salvador en Nederland is de derde grootste importeur van koffie uit El Salvador.

De diplomatieke betrekkingen kunnen verbroken worden. Maar zeker kan ook de toegang tot Nederland ontzegd worden aan Argentijnse militairen.

Tweehonderd Argentijnse militairen volgen bij de Hollandse Signaal Apparaten (HSA) in Hengelo een opleiding om de elektronische apparatuur voor onderzeeboten en fregatten, die Nederland via West-Duitsland aan Argentinië levert, te leren bedienen. Zowel bij de binnenlandse onderdrukking in Argentinië zelf als bij de onderdrukking in El Salvador spelen Argentijnse militairen een belangrijke rol. Fred van der Spek heeft aan Van der Stoep om uitwijzing van deze tweehonderd Argentijnse militairen gevraagd.

Laat de verbijstering van de regering over de dood van de vier journalisten meer zijn dan een rituele handeling.

CHRIS HUINDER

Verrekken of verstrekken

De laatste tien jaar is het aantal gebruikers en gebruiksters van heroïne en andere zogenaamde 'hard-drugs' sterk toegenomen. De omstandigheden waarin verslaafden veelal verkeren zijn dermate slecht, dat met recht gesproken kan worden van een onhoudbare toestand. Binnen de PSP is het onderwerp de laatste jaren weinig in de belangstelling geweest terwijl van onze gemeenteraadsleden (met name in Amsterdam) wel steeds verwacht werd dat zij een standpunt innemen inzake soms verregaande beleidsvoornemens van de overheid. Sinds kort houdt de themagroep Gezondheidszorg van de Amsterdamse PSP zich met dit onderwerp bezig. Ongeveer tegelijkertijd werd op landelijk niveau in de partij een werkgroep Drugs opgericht met het doel over drugs, alcohol en geneesmiddelen op gang te brengen. *Johan Havenaar* doet in deze BEVRIJDING verslag van de onderzoek-activiteiten van de Amsterdamse themagroep. Zijn konklusies kunnen als aanzet voor een discussie in bredere kring gezien worden.

Voor 1982 is op de begroting van de gemeente Amsterdam 15,3 miljoen uitgetrokken voor hulp aan verslaafden en daaraan verwante projecten. Hierbij zijn instellingen die rechtsstreeks door Den Haag worden gesubsidieerd niet meegerekend (bijvoorbeeld de Jellinek-kliniek). De hoofdstad telt veertien door de gemeente gesubsidieerde instellingen op dit gebied, elk met z'n eigen doelgroepje en eigen werkwijze. Het grootste deel der verslaafden wordt echter *niet* bereikt. Het totale 'cliënten'-bestand bedraagt, voorzover na te gaan, niet meer dan tweeduizend. Problemen als kommunikatiestoornissen, wanbeleid en geldgebrek zijn haast onvermijdelijk. Daarnaast kampt men met een aantal fundamentele problemen. De gebruiker klopt pas bij een hulpverlener aan als hij of zij op zijn of haar laatste benen loopt. Een zware gebruiker is vaak een berooide, uitgemergelde outcast, ondervoed en met ontstekingen door vuile spuitjes en versneden (met VIM of meel) heroïne. Een afkick-programma biedt de gelegenheid om weer wat op adem te komen: een dokter voor het zieke lijf, wat aandacht en (het voornaamste) een manier om aan dope te komen. Dat is dan wel vaak methadon (een vervangingsmiddel voor heroïne), vergezeld van een pakket goedbedoelde voorwaarden, als geen bijgebruik en urine-kontrolle. De meesten vallen, na deze behandeling, weer terug in de oude gewoonte. Cijfers hierover zijn nauwelijks voorhanden, maar langdurige successen zijn betrekkelijk zeldzaam.

Ook de zogenaamde 'laag-drempelige' projecten, zoals de Methadon-spuitsen, helpen de problemen niet de wereld uit. Bij deze projecten worden weliswaar geen voorwaarden gesteld, maar de gebruiker voelt zich vernederd. Bovendien blijft voor de meesten methadon een middel van de tweede keus en is het middel ook via de huisarts of op de zwarte markt te betrekken.

Ondanks miljoenen gulden en een leger

van hardwerkende 'verldwerkers' slaagt de hulpverlening er niet in het heroïne probleem doeltreffend te bestrijden of zelfs het lot van de gebruikers maar te verbeteren. De hoofdoorzaken hiervoor zijn het uitgangspunt dat men uiteindelijk moet afkicken en het verstrekken in plaats van heroïne. Voor die methadon-verstrekking worden slechts zeer wankle medische argumenten aangevoerd. Iedere gebruiker, die niet kan of wil afblijven van het middel, blijft aangewezen op de zwarte markt. Zelfs de maat-

schappelijke en lichamelijke rehabilitatie blijft een onbereikbaar doel voor de huidige hulpverlening.

Schadelijk

De ervaringen met heroïne worden sterk vertekend door het feit dat het middel vrijwel alleen illegaal gebruikt wordt. Het gebruik van peperdure, meestal versneden en soms vergiftigde heroïne leidt tot een sterke verloedering van de gebruiker. Gedoseerd gebruik (bijvoorbeeld toegediend door medici) veroorzaakt deze aftakeling niet. Ook bij opium rokende boeren in Azië treedt dit beeld niet op. Interessant is de vergelijking met alcohol. Alcohol is ook vrij sterk verslavend en tast bovendien lever en hersenen aan. Heroïne is weliswaar sterker verslavend dan alcohol (*meer* gebruikers hebben *grotere* moeite met stoppen) maar tast het lichaam in minder sterkere mate aan. Het lijkt zeer waarschijnlijk dat bij het verkrijgbaar zijn van zuivere heroïne de gezondheid van de gebruikers veel minder schade zou lijden dan nu het geval is.

Het verbod van opiaten (in 1912 met de Conventie van Den Haag) heeft een effect gehad dat vergelijkbaar is met de drooglegging (algeheel verbod van alko-

hol) van de Verenigde Staten tussen 1919 en 1933. Het heeft alleen de zwarte handel in de kaart gespeeld. Door het gebruik tot een ziekte te bestempelen, zoals nu gebeurt, worden de maatschappelijke achtergronden verdonkeremaand. Denk maar aan de (jeugd-)werkloosheid, de diskriminatie van minderheden en de algemene sfeer van uitzichtloosheid. Daarnaast wordt de gebruiker ook nog eens tot patiënt gebombardeerd en daardoor in een afhankelijke positie geplaatst.

Om deze redenen heeft themagroep Gezondheidszorg van de PSP in Amsterdam voorstellen gedaan die bij het vaststellen van het verkiezingsprogramma voor de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen ter discussie staan. Deze voorstellen bevatten: verstrekking van op kwaliteit gecontroleerde heroïne en cocaïne naast de nu verstrekte middelen met als voorwaarden het bezit van een Nederlands paspoort of een geldige verblijfsvergunning. Bovendien moet het middel ter plaatse gebruikt worden. Een dergelijk systeem, waarbij de gebruiker zelf de verantwoordelijkheid voor het eigen gebruik houdt, bevordert de emancipatie van de groep.

De themagroep vindt bovendien dat de gebruikers desgewenst medische en sociale hulpverlening moeten kunnen inroepen, zodat zij niet zoals nu afhankelijk blijven van hulpverleningsinstellingen.

Daarnaast hebben wij uitgesproken dat de illegale handel harder en doeltreffender aangepakt moet worden. De zwarte handel zal, zeker in de eerste periode na het starten van de heroïne-verstrekking, veel kwetsbaarder zijn. De detailhandel (het meest risikodragend) is voornamelijk in handen van gebruikers die daar hun eigen verslaving mee betalen. Bij het wegvallen van een flink deel van de tussenhandelaren zal de zwarte handel dus behoorlijk in de problemen komen.

Wij realiseren ons dat de wijziging van de opiumwet niet gemakkelijk realiseerbaar is. Maar we denken dat er wel mogelijkheden zitten in het wijzigen van het uitvoeringsbeleid of het verlenen van ontheffingen.

In het landelijk verkiezingsprogramma van de PSP wordt gesproken van *medische* verstrekking van heroïne en methadon. Wij zijn tegen het koppelen van verstrekking en medische hulpverlening, om redenen die hierboven zijn aangegeven. Wij hopen dat door middel van dit artikel de discussie over het drugbeleid binnen de partij weer op gang zal komen.

JOHAN HAVENAAR

CIJFERTJES

Betrouwbare cijfers over druggebruik in Nederland zijn schaars. De onderstaande gegevens hebben betrekking op de situatie in Amsterdam en dienen vooral als illustratie van de omvang van de problemen. Naar schatting zijn er alleen al in de hoofdstad 6000 tot 8000 heroïne-gebruik(st)ers, waarvan zeker 2000 zwaar verslaafd en in ernstige moeilijkheden. Een overgroot deel van hen gebruikt naast heroïne ook andere middelen, met name cocaïne. Onder de gebruikers zijn vooral veel Surinamers, Antillianen, een groep Molukkers, zogenaamde tweede-generatie-buitenlandse jongeren en zeer veel andere buitenlanders (met name Duitsers) aan te treffen. In 1981 overleden in Amsterdam 34 mensen als gevolg van het druggebruik. Men sprak van een gunstig cijfer vergeleken met voorgaande jaren. De situatie wordt verder gekenschetst door de volgende feiten: van de honderd arrestanten op de politiebureau's en in de Bijlmerbajes gedurende het vorige jaar hadden meer dan de helft iets te maken met autodiefstallen, inbraakjes en andere, met drugverslaving samenhangende, misdrijven. Geen wonder als je bedenkt dat veel

heroïne gebruik(st)ers wekelijks zo'n vijftienhonderd gulden nodig hebben voor hun middelen.

Over de slechte behandeling van verslaafden op politiebureau's en in de huizen van bewaring en over het opjagen door de politie van junkies (denk aan de akties van de politie op de Amsterdamse Zeedijk) doen téveel verhalen de ronde om niet serieus genomen te worden.

Tegelijkertijd neemt de roep om een hardere aanpak toe. De burgers ondervinden veel overlast en vrezes voor hun eigendommen. Gebruikers die zich in groepen ophouden in de stad (bijvoorbeeld Surinamers) roepen angstgevoelens op. Het plan om door de stad heen een aantal hulpposten te openen (de zogenaamde drugscafees) riep in buurten veel verzet op, één werd zelfs met een brandbom verwoest. Maar het verbod van opiaten (en de uitvoering daarvan door het justitiële apparaat) heeft niet tot een vermindering van het aantal gebruik(st)ers geleid. Eerder heeft het een onmenselijke situatie voor de verslaafden geschapen, een bloeiende onderwereld en een overwerkt justitie apparaat.

BEVRIJJDING

JAARGANG 26

NUMMER 7 14/4/82

PRIJS F 1,50

en Geen
k? werk?
nou! Kom nou!
ndbureau
Evri
en
rk? w
n nou! K
tzend
Fvri

**Vrouwenstrijd
en mannenmacht**

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

KOMMENTAAR

Gied ten Berge

Tot onze spijt gaat Gied ten Berge, de politiek sekretaris Vredesvraagstukken, het Partijbestuur verlaten. Het is een besluit waarvan wij weten dat het ook hemzelf veel moeite heeft gekost. Het komt echter niet geheel onverwacht.

Toen hij zich in oktober '81 opnieuw beschikbaar stelde voor de functie van sekretaris Vredesvraagstukken, heeft hij al laten weten dat hij dat met enige aarzeling deed. Ten eerste omdat hij door persoonlijke omstandigheden minder tijd had dan voorheen en ten tweede omdat hij het bij tijden nogal moeilijk had met de dubbele verantwoordelijkheid die voortvloeyde uit zijn functie als staflid van het IKV (Interkerkelijk Vredesberaad) enerzijds en het sekretariaat Vredesvraagstukken van de PSP anderzijds. De spanning die daartussen soms bestond werd versterkt toen rond de munitietreinen het IKV koos voor een ander beleid dan de PSP. Het IKV wees niet alleen sabotage, anonieme en gewelddadige acties af, maar ook geweldloze blokkades. De PSP koos er voor de eenmaal op gang gekomen blokkade-acties, zij het onder bepaalde voorwaarden, niet af te wijzen (zij het dat we als partij de nadruk wensten te leggen op informatie en één of meerdere grote demonstraties). Het probleem van Gied ten Berge was, dat hij niet alleen belast was met de uitvoering van het IKV-beleid in deze, maar het ook met dit beleid eens was en niet met het PSP-beleid (al had hij wel begrip voor de redenen waarom de meerderheid van het Partijbestuur voor dit beleid koos).

Op zich hoeft het geen bezwaar te zijn dat een funktionaris het op een onderdeel oneens is met een door de meerderheid genomen beslissing. Gied ten Berge wilde dan ook aanvankelijk zijn werk als partijbestuurslid voortzetten.

Dit is - helaas - doorkruist door enkele nogal heftige reacties (met name van de afdeling Groningen van de PSP) op een artikel van Ten Berge over de blokkade-acties, geschreven als staflid van het IKV, in de Groene Amsterdammer. Dit feit heeft hem tot de overtuiging gebracht dat hij er toch beter aan deed zijn functie in het Partijbestuur niet langer te blijven vervullen. Het Partijbestuur heeft gemeend deze beslissing van Gied te moeten respekteren, alhoewel wij het betreuen.

Het Partijbestuur heeft deze zaak besproken en daarbij onder meer vastgesteld dat uit dit aftreden niet mag worden afgeleid dat het Partijbestuur vindt dat het publiceren van een artikel door een lid van het bestuur, waarin een afwijkende mening naar voren komt, onjuist zou zijn. Wij beschouwen de kwestie van het Groene-artikel dan ook niet als beslissend, maar slechts als een aanleiding die Gied ten Berge heeft gebracht tot een besluit waar hij toch,

om andere redenen, al mee rondliep. Op dit moment wordt gezocht naar een mogelijke opvolger (die kan worden voorgedragen voor tussentijdse benoeming door de Partijraad). Een aantal mensen zijn al gepolst, een ieder die kandidaten wil voordragen kan dat doen bij het Partijraadsbestuur.

BRAM VAN DER LEK
algemeen partijvoorzitter

Geen illusies

Eind maart besloot de vaste kamerkommissie voor buitenlandse zaken geen uitstel te geven voor het leveren van commentaar door fracties op het verdrag, dat de toetreding van Spanje tot de NAVO moet goedkeuren.

De twee regeringspartijen CDA en D'66 wilden niet ingaan op het verzoek hiertoe van de PvdA. De PvdA verloor daarmee een belangrijke slag in het gevecht over deze toetreding. De tactiek van de PvdA-fractie is erop gericht de parlementaire goedkeuring voor de toetreding van Spanje zo lang mogelijk te rekken. De kans is niet uitgesloten, dat de begin volgend jaar te houden verkiezingen in Spanje een overwinning voor de socialisten opleveren.

De Spaanse sociaal-demokratische partij (PSOE) heeft zich tegen toetreding verzet en wil, zegt ze, eenmaal in de regering, het Spaanse verzoek om lid te worden van de NAVO, dan intrekken.

Voor de Nederlandse

sociaal-demokraten is het dus kunst de feitelijke toetreding van Spanje zo lang mogelijk op te houden. Eenmaal in de NAVO zal het voor de PSOE heel moeilijk zijn er weer uit te stappen, zo luidt de redenering.

Deze politiek van uitstel lijkt op een illusie-politiek. Ten eerste heeft de PvdA-fractie zijn eigen minister van buitenlandse zaken tegen. Van der Stoel oefent grote druk uit om de ratifikatie-procedure zo kort mogelijk te houden. Nederland ligt met de kernwapen-problematiek al verkeerd in de NAVO. De NAVO-partners zullen een Nederlandse verdragings-tactiek wat Spanje betreft dan ook niet in dank afnemen. Van der Stoel wil daarom, dat Nederland braaf in de pas loopt bij het ratificeren van het verdrag tot goedkeuring van toetreding van Spanje tot de NAVO. Ten tweede hindert natuurlijk niets en niemand de PSOE om, eenmaal in de regering, Spanje weer uit de NAVO te halen. De Gaulle vroeg ook aan niemand toestemming om Frankrijk militair uit de NAVO terug te trekken. En ook de Grieken hebben niemand om toestemming daarvoor gevraagd.

Als PSP kan men heel wel de verdragings-tactiek van de PvdA ondersteunen. Maar illusies over de PSOE moet men daarbij niet koesteren. De anti-NAVO gerichtheid van de PSOE hangt daarvoor teveel samen met de oppositie-politiek tegen de conservatieve regering in Spanje en wordt te weinig gevoed door een kijk op een politiek andere koers voor de Spaanse defensie-politiek. Voor wie geloof hechtte aan de radicale taal van de Griekse socialisten en aan het utopisch denken van de Franse sociaal-demokraten heeft al genoeg leergeld betaald. Voor uitstel kan alle medewerking worden verkregen, maar het is tevens tijd het door de PSP opgerichte comité 'Spanje niet in de NAVO' op volle toeren te laten draaien.

CHRIS HUINDER

INHOUD

HET KLUSSENPLAN	pag. 3
van André van der Louw	
HANNES DE GRAAF	pag. 4
een interview met een pacifist	
ERKEND, NOU EN?	pag. 5
een werkweigeraar	
DE RELLEN POLITIE	pag. 6
VROUWENSTRIJD EN MANNENMACHT	pag. 19
DE GASWINSTEN	pag. 13
van Shell en Esso	
VREEMDELINGEN-BELEID	pag. 14
RADIOAKTIEF AFVAL	pag. 14
toch in zee	
GEMEENTE '82	pag. 15
openbaar vervoer	
DE COLUMNS	pag. 17
ONDERSTEBOVEN	pag. 18
NEDERLAND ATOOMVRIJ	pag. 20
een najaarskampagne	

BEVRIJDING

Verschijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek/
Amsterdam en vereniging 'Het Gesproken
Weekblad'/Grave ook op cassette uitgege-
ven

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Marion Oskamp,
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2
pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; kor-
ting bij kontrakt mogelijk.

Druk, zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

Het klussenplan van André

De westerse verzorgingsstaat trilt op haar grondvesten. Nu de zoveelste crisis van het kapitalisme op ons afkomt, wordt de roep steeds luider om "realistische" maatregelen. Sociaaldemocratische kopstukken, in andere tijden niet te beroerd om de arme sloeber een aalmoes toe te stoppen, troeven elkaar af in het doen van bezuinigingsvoorstellen en andere "krisisbestrijdende" maatregelen. De PvdA zet de laatste resten van haar progressieve image overboord. Over de manier waarop de crisis afgewenteld moet worden op de zwakste groepen, lopen de meningen uiteen.

Zo lanceerde minister Van der Louw van CRM enkele maanden geleden een plan dat weinig steun in zijn eigen partij kreeg: het *gedwongen tewerkstellen van werkloze jongeren*. Zij zouden "gemeenschapstaken" moeten verrichten op straffe van verlies van hun uitkering. Alle jongerenorganisaties van politieke partijen en vakbonden waren fel tegen deze plannen. Aanvankelijk hield Van der Louw voet bij stuk en kwam later met het "redelijker" voorstel tot het korten van 5 tot 10% op de uitkering van jongeren die de hen toebedachte taken weigeren. Uiteindelijk is gekozen voor een "moreel appèl" op jongeren om dit werk te accepteren. In maart verscheen dan de discussienota *Werk Mee*, waarop tot half mei gereageerd kan worden.

De nota begint met de bekende klaagzang over de jeugdwerkloosheid, die "beangstigende vormen heeft aangenomen". Het aantal jongeren dat langer dan zes maanden werkloos is, verdubbelde in een jaar tijds. Het plan om hen in staat te stellen "gemeenschapstaken" te verrichten, is bedoeld om iets te doen aan de *gevolgen* van de werkloosheid. Arbeidsplaatsen worden er niet mee geschapen, daarvoor moeten we bij het banenplan van Den Uyl zijn. Het is een aanvulling op het *Jeugdwerkplan*, namelijk voorzover de daar aangegeven mogelijkheden voor tijdelijke arbeidsplaatsen niet toereikend zijn. De redenering is dat het niet deelnemen aan het arbeidsproces, het niet opdoen van arbeidserfaring de kansen op deelname aan het arbeidsproces verder verkleint, zeker als de werkloosheid langdurig is. Door het verrichten van gemeenschapstaken kan die ervaring wel opgedaan worden. Hiermee wordt dan tevens voorkomen dat jongeren "wegzinken in ontmoediging en onverschilligheid" en steeds meer vervreemd raken van het arbeids-

proces en *daarmee van de maatschappij zelf*. Als positief neveneffect wordt genoemd dat "de groeiende kloof tussen hen die nog werken en hen die voor hun inkomen van die werkenden afhankelijk zijn, zoveel mogelijk wordt overbrugd". Bij deze gemeenschapstaken kan worden voortgebouwd op bestaande initiatieven van jongeren voor vrijwilligerswerk en er worden nieuwe gemeenschapstaken gekreëerd. Grofweg gaat het om twee categorieën werk. Ten eerste is er de persoonlijke hulpverlening aan bejaarden of gehandicapten (klusjeswerk, boodschappendienst e.d.) en hulp bij activiteiten voor buitenlanders, werklozen, in buurthuizen, kindercentra of voor actiegroepen. Het andere deel ligt op het gebied van stadsvernieuwing, landschaps- en natuurbehoud en reparatiewerkzaamheden. Voorwaarde is steeds dat de bestaande werkgelegenheid er niet door in gevaar mag komen: men mag werklozen niet op arbeidsplaatsen zetten waar normaal gesproken lonen worden betaald of die door de overheid gesubsidieerd worden. Er wordt gedacht aan een maximale tijdsduur van zes maanden tot een jaar en het is de bedoeling dat er zoveel mogelijk in deeltijd wordt gewerkt. De groep waar het om gaat zijn de werkloze jongeren van 16 tot 23 jaar, die langer dan een half jaar in de RWW of WWV zitten. Totzover de discussienota.

Melk en kranten

Het sterke van het plan zit vooral in het soort werkzaamheden dat aangeboden wordt. Niemand zal ontkennen dat het doen van boodschappen voor een bejaarde buurvrouw of het verrichten van typewerk voor een actiegroep maatschappelijk nuttig is. Er wordt in de nota veel nadruk gelegd op de "onvervulde maatschappelijke behoeften". Dit argument wordt door de verdedigers van het plan plotseling van stal gehaald, terwijl ze normaal gesproken geen nacht wakker liggen van de bottebijl-besnoeiingen op subsidies voor buurthuiswerk en andere activiteiten gericht op die onvervulde behoeften.

Dit stelt ook de opmerking dat de bedoelde gemeenschapstaken niet concurrerend mogen zijn met "normale" arbeidsplaatsen, in een ander daglicht. Want wat gebeurt er anders dan dat vrijwilligers de al eerder wegbezuinigde baantjes gaan overnemen?

In de discussienota wordt gesteld dat vervreemding toeneemt met de groei van de werkloosheid en dat dat tegengegaan wordt door te werken. Alsof niet veel mensen juist in hun arbeidsproces vervreemd raken en zich pas lekker voelen in hun vrije tijd! Het is waarschijnlijk dat steeds meer mensen het "gevoel van maatschappelijke nuttigheid" waarover gesproken wordt, *buiten* het arbeidsproces gaan zoeken.

In de regeringsverklaring van het kabinet-Van Agt werd gesproken over het "gevaar" van opstandigheid onder jongeren door hun onzekere positie o.a. wat betreft werk. In de nota staat dat er onder hen "gevoelens van nuttelosheid, verving en ook van onlust" ontstaan en: "Bij werkloze jongeren komt het voor dat deze groepsgewijs een eigen cultuur vormen, waarbij zij zich neerleggen bij hun situatie en zich daarbij (bewust) gaan isoleren van de maatschappij".

Maatregelen om de gevolgen van de werkloosheid op te vangen worden hier gebruikt om lastige jongeren van de straat te houden: een bezigheidsterapie tegen vandalisme en ondermijnende politieke actie.

De verwachting wordt uitgesproken dat jongeren, gezien hun problemen bij het krijgen van werk, bereid zullen zijn aan deze taken mee te werken. Van der Louw speelt op de sentimenten van de jongeren die problemen hebben met hun werkloosheid. In een redevoering las hij brieven voor met teksten als "Is er niets aan die werkloosheid te doen, ik word gek zonder werk." Zo wordt het maar al te gemakkelijk om hen in te huren om de rotzooi van de samenleving op te knappen.

Behalve de voordelen die het gemeenschapstakenplan heet te bieden voor de jongeren zelf en voor de maatschappij als geheel, noemt Van der Louw als belangrijkste argument "de dreigende kloof tussen werkenden en werklozen". Die kun je overbruggen door "degenen die *schijnbaar* profiteren van de uitkeringen, ook een actieve prestatie te laten leveren t.b.v. de gemeenschap." De wijdverbreide vooroordelen over werklozen worden hier nota bene tot officieel beleid verheven!

Van dwangarbeid naar drangarbeid

Het gehele plan ziet er ineens wat minder dreigend uit nu de sancties (verlies of vermindering van uitkering) eruit gehaald zijn. Behalve het gerezen verzet is de reden daarvoor ook dat er wettelijk geen sanctiemogelijkheid is: korten op uitkeringen kan alleen als er volwaardige, passende arbeid wordt geweigerd.

Het zou een misverstand zijn te denken dat het gemeenschapstakenplan van Van der Louw volkomen vrijblijvend is. "Er zal", zo lezen we in de nota, "afhankelijk van de individuele omstandigheden, een *zekere aandrang* uitgeoefend kunnen worden om werkloze jongeren tot eigen initiatieven te brengen. (. . .) De wenselijkheid van de beïnvloeding van hun bereidheid kan zich voordoen indien deze in het algemeen gezien onvoldoende zou blijken om de beschikbare taken te vervullen of individueel gezien jongeren zich aan alle mogelijkheden willen onttrekken". Ze houden een slag om de arm en beperken zich voorlopig tot een "moreel appèl".

Het Tweede Kamerlid voor de PvdA, Buurmeier, heeft tijdens het Kamerdebat over de begroting van CRM, verklaard de mogelijkheid van sancties open te willen houden, als er voldoende arbeidsprojecten zijn. Ook elders in de politiek wordt de roep om dwangmaatregelen luider. We moeten er dan ook zeker rekening mee houden dat, als de maatschappelijke storm tegen de plannen wat geluwd is, er alsnog over sancties gepraat gaat worden. De bedoeling is dat de sociale diensten de eerste verantwoordelijkheid krijgen voor het werven en selekteren van jongeren en ook de arbeidsbureaus moeten op de hoogte zijn. In een sfeer waarin "aandrang" op hen wordt uitgeoefend, is de kans groot dat zo vanuit sociale diensten arbeidsbureaus onder druk worden gezet om een aangeboden klus te accepteren en dat weigering daarvan gevolgen heeft voor de scherpte van de eisen die aan het zoeken naar betaald werk worden gesteld. De wettelijke verplichtingen, om te solliciteren en beschikbaar te zijn voor "volwaardige arbeid", blijven natuurlijk onverkort bestaan!

Arbeid en inkomen

Het is nog steeds zo dat werklozen die onbetaald klussen, worden bedreigd met korting op hun uitkering. Een werkloze wordt zo verplicht tot gedwongen stilzitten. In Van der Louws plannen wordt dit precies omgekeerd: daar worden ze bedreigd met strafkorting als ze die klussen *niet* doen. In beide gevallen wordt vrijwilligerswerk voorgesteld als minderwaardig, je moet je blijven voorbereiden op een "volwaardige baan". Vrijwilligerswerk wordt of bijna onmogelijk gemaakt of bijna verplicht gesteld. Het wordt tijd dat mensen, zonder enige voorwaarde en zonder enige verplichting, in staat worden gesteld de dingen te doen die zij leuk of nuttig vinden. We zouden af moeten van de centrale plaats die het "werken voor je brood" in ons leven inneemt. M.a.w. *het wordt tijd dat arbeid en inkomen losgekoppeld worden*. Een belangrijke stap daartoe is het afschaffen van de sollicitatieplicht en van strafkorting. Terwijl ideeën over arbeidsloos inkomen steeds meer in discussie komen, zet Van der Louw de klok een flink eind terug. Een ouderwetse arbeidsplicht wordt in ere hersteld en autoritaire werkverschaffingsmaatregelen liggen op de loer.

TON GEURTSSEN

EEN PRINCIPIEEL PACIFIST

In de vredesbeweging spelen strategische overwegingen een steeds belangrijker rol. Zo heeft het IKV zich tot nu toe niet expliciet uitgesproken over de NAVO, maar stelt ze wel de politieke status quo in Europa ter discussie. Hoe strategisch mag volgens u een vredesbeweging zijn?

Als je een principieel pacifist bent, zoals ik, wil je daarvan natuurlijk een politieke vertaling. Je weet dan, dat je op een politiek niveau onvermijdelijk aan compromissen moet doen. Dan moet je een afweging maken: kan ik daar aan meedoen of niet? Wat die politieke vertaling betreft: als pacifist vind ik dat meedoen in de NAVO uiteindelijk niet kan, praktisch en principieel niet. Ik bewonder echter het IKV, dat ze de NAVO nog buiten de discussie hebben weten te houden. Strategisch is dat, denk ik, juist ingeschat, maar ik zou het niet kunnen.

Maar belangrijk (binnen de strategische overwegingen die het IKV bezighouden) is de vraag hoé je die discussie over de NAVO gaat voeren en op welk moment. Wat je dan hoort, is scepsis, dat actievoeren tegen de NAVO-sec op dit moment een begeleidend verschijnsel zou blijven in de marge van de toch al groeiende West-West tegenstelling, die uit kan lopen op een nieuwe Europese defensiemacht, die men nog gevaarlijker vindt dan de NAVO.

Ja, het is goed om te overdenken op welk moment je kiest voor welke prioriteiten: neem je stelling tegen (nieuwe) kernwapens, streef je naar een Europese ontwapeningsconferentie of wil je uit de NAVO Maar waar je je prioriteit ook stelt, je moet wel als doelstelling blijven houden, om uit de NAVO te gaan. Binnen de structuur van de NAVO zelf zijn namelijk bijzonder weinig mogelijkheden op verandering. Je moet daar echter ook weer geen dogma van maken. Want je kunt als lid van dat bondgenootschap en tegelijk zelfstandige staat natuurlijk beginnen met het ontwikkelen van eigen alternatieven. Bijvoorbeeld het idee van een "kleine landen politiek". Je hoeft uittreding dus niet als prioriteit te stellen, maar wel als doel en binnen dat doel kun je dan al initiatieven nemen.

Je zou dus als vredesbeweging een politiek alternatief moeten ontwikkelen om er op een gegeven moment op een politiek 'veilige' wijze uit te kunnen stappen . . .

Inderdaad, als je op lange termijn aan je doel blijft vasthouden, moet je nu bijvoorbeeld beginnen je samenwerking te ontwikkelen met ongebonden landen. Zo zorg je ervoor dat je 'alternatief' niet door Frankrijk en Duitsland wordt gedomineerd.

Je zou kunnen zeggen dat de vredesbeweging een vierde positie ten opzichte van de NAVO inneemt. Naast

Op 23 maart hield prof. dr. J. de Graaf aan de Vrije Universiteit van Amsterdam een voordracht over de betekenis van het pacifisme binnen de vredesbeweging.

Hannes de Graaf (geb. 1911) is emiritus hoogleraar in de ethiek aan de Rijksuniversiteit van Utrecht. Hij is oud-voorzitter van Kerk en Vrede en oud-voorzitter van de PSP (1959 - 1960). Bovendien is hij één van de oprichters van de PSP.

Na afloop van de voordracht gingen wij met hem praten.

In de inleiding schetste De Graaf twee grondposities binnen het ethische denken voor de Tweede Wereldoorlog: het pacifisme en de leer van de rechtvaardige oorlog.

Daartussen zitten dan natuurlijk nog tal van varianten en nuances.

Het pacifisme heeft, onder invloed van de vredesbeweging, binnen het ethische denken de laatste jaren duidelijk aan invloed gewonnen. De Graaf herinnert zich dat het vroeger op internationale bijeenkomsten vaak voorkwam dat een inleider begon met te zeggen "I'm not a pacifist, but . . ." (Ik ben geen pacifist, maar . . .) en dan volgde een verhaal waarin De Graaf zich prima kon vinden. Maar het begrip pacifisme was taboe.

Tegenwoordig lijkt iets omgekeerd aan de hand te zijn. Dat bleek uit vragen in de discussie na afloop van de voordracht van De Graaf in Amsterdam. Vragen werden gesteld over El Salvador, het gewelddadige verzet van jongeren en een zeer strategisch denkende vredesbeweging. Kortom: "Je bent pacifist, maar . . ."

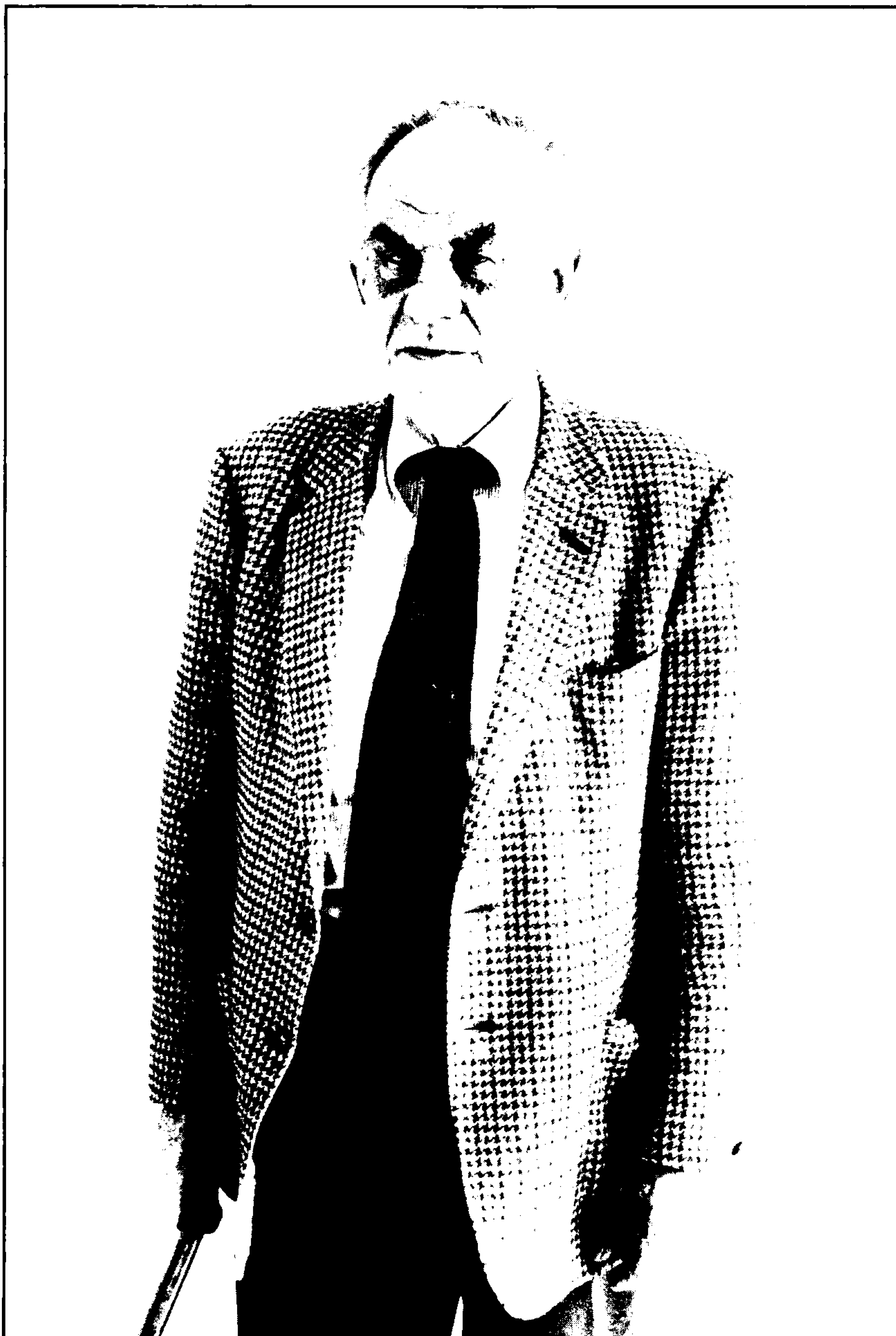

foto: Hans Aarsman

de NAVO-aanhangers, degenen die er onmiddellijk uitwillen en de zogenaamde kritische leden, hoor je nu bij het IKV de strategische opvatting dat eerst de voorwaarden gekreëerd moeten worden om de blokken te kunnen liquideren.

Ik geloof dat je dat zo mag zeggen. Ik beschouw het IKV als een soort Derde Weg beweging nieuwe stijl. Toen wij in de jaren '50 de vredesbeweging Derde Weg oprichtten, was ons eerste doel óók ruimte maken voor een andere politiek. Wij spraken heel bewust niet over een Derde Macht, maar over een Derde Weg. We wezen een derde Europese supermacht scherp van de hand. En ook nu zal men ervoor moeten zorgen dat er geen misverstanden ontstaan over zaken die men voorstaat, om niet ingepakt te worden door stemmen die pleiten voor zo'n nieuwe supermacht in plaats van de NAVO. Je moet voortdurend uitkijken, dat je niet doorschiet naar een verkeerde, onbedoelde richting.

Hoe waardeert u in dit opzicht het atoompacifisme?

Na Verdun en Vietnam is er geen terug meer naar de konventionele oorlog. Atoompacifisme is mij net zo vreemd als 'gaspacifisme', 'chemisch pacifisme' of 'bacteriologisch pacifisme'. Dat neemt niet weg dat ik de beweging tegen de kernbewapening erg belangrijk vind.

Een geweldloze en een autoritaire mentaliteit

U heeft in uw kollege gezegd dat geweldloosheid niet zomaar een element bij het voeren van acties voor vrede en ontwapening is. U noemde het een noodzakelijke voorwaarde en tegelijkertijd stelde u dat het pacifisme burgerlijke ongehoorzaamheid niet uitsluit. Is geweldloosheid de enige voorwaarde voor burgerlijke ongehoorzaamheid?

Voor mij is geweldloosheid een absolute voorwaarde voor burgerlijke ongehoorzaamheid. Voor mij gelden de woorden van Martin Luther King: "It is a public, non-violent, submissive violation of the law" ("Het is een openbare, niet-gewelddadige, onderschikkende overtreiding van de wet"). Ik merk dat sommige, jonge mensen dat tegenwoordig vanuit hun aktie-ervaringen niet meer onderschrijven. Toch blijf ik van mening dat je je nooit moet laten provoceren. Want als er gewelddadigheden optreden, zelfs al is het buiten je eigen schuld, werkt dat alleen maar kontra-productief.

Kijk maar naar de demonstraties in februari tegen de Amerikaanse inmenging in Midden-Amerika Een kleine groep laat zich overhalen tot het gooien van stenen en alle publiciteit was alleen nog maar gericht op die rellen en niet meer op de zaak

ERKEND, NOU EN ?

waar het eigenlijk om ging. Hetzelfde zag je bij de munitietrein-blokkades. Ik vind het pragmatisch en principieel juist dat het IKV zich toen tegen de blokkades heeft uitgesproken.

Maar wat vindt u dan van zo'n blokkade van binnenschippers vorige zomer?

Dat vond ik eigenlijk geen burgerlijke ongehoorzaamheid, zoals ik dat zie. Die blokkades waren wel verklaarbaar vanuit een zekere woede, maar het kwam daar niet boven uit. Veel akties die nu doorgaan voor burgerlijke ongehoorzaamheid zijn mij te negatief en te defensief. De akties waar Ghandi en King leiding aan gaven waren gekenmerkt door het alom aanwezige gevoel: "wij zullen overwinnen". Heel emancipatorisch dus.

Tegenwoordig proef ik bij veel 'harde aktievoerders' een "wie-niet-horen-wil-moet-maar-voelen" mentaliteit. Het is in de grond een tamelijk autoritaire, ik zou bijna zeggen militaire mentaliteit. Aktievoerders zouden veel meer zelfonderzoek moeten doen naar hun konsepten en strategieën, waarmee ze de bevolking duidelijk willen maken wat het doel van hun akties zijn.

Maar komt zo'n blokkade van munitietreinen ook niet voort uit het gevoel van frustratie, omdat je na 21 november zo weinig terug vindt in de politiek van de gestelde aktiedoelen?

Ik denk het wel, maar ik blijf het toch afkeuren.

Denkt u dan niet dat de vredesbeweging er goed aan doet om te radikaliseren?

Wanneer radikaliseren betekent "het afschrijven van de politiek", dan vind ik dat geen goede zaak. Ik denk dat het daar het moment nog niet voor is.

Binnen de anti-kernenergie beweging zijn er mensen, die demonstreren op het Binnenhof al als een stap terug beschouwen . . .

Daar ben ik het volstrekt mee eens. Vroeger hebben we als Derde Weg beweging dat dilemma ook wel gevoeld. De situatie was trouwens in sommige opzichten moeilijker dan vandaag. Als je eens wist hoe geïsoleerd wij waren . . . Toch vonden wij dat we geduldig moesten blijven gaan. Wij putten bijvoorbeeld hoop uit de ontwikkelingen in de Derde Wereld. Mensen als Nehru, Soekarno en Nasser gaven ons een richting aan.

En wat zijn volgens u nu nog tekenen van hoop?

Bijvoorbeeld de goede geïnformeerdeheid van de vredesbeweging. Vroeger was de deskundigheid lang niet zo groot. Je moest alles, met heel beperkte middelen, zelf uitzoeken. Nu zijn allerlei vredesinstituten voor je aan het werk. Ik voel me ook bemoeidigd doordat ik dingen terugherken, zoals de herleving van de Derde Weg idee, maar nu veel grondiger uitgewerkt.

Politieke partij of vredesbeweging?

De Derde Weg-beweging is min of meer opgegaan in de PSP, omdat een aantal Derde Weggers actief werden in de PSP. De vredesbeweging kreeg zo een politiek platform, dat in die tijd volledig ontbrak. Vindt u dat de vredesbeweging van nu zich ook in de richting van een politieke partij moet ontwikkelen?

Ik vind dat op het moment niet zo nodig. Daar moet dan een concrete aanleiding voor zijn. Dan zouden de PSP, de PPR en misschien de CPN, wie weet, de kern kunnen worden van iets nieuws.

Maar ook al vind ik dat de vredesbeweging in de politiek moet doordringen, toch moet ze dat nu niet doen als politieke partij. Massa's mensen kijken niet naar Den Haag, maar zouden zelf iets willen doen. Daarop moet de vredesbeweging zich richten.

Wat vindt u van de PSP in relatie tot de vredesbeweging?

Daar heb ik niet zo'n uitgesproken mening over. Wat ik altijd wel jammer heb gevonden, is de onverschilligheid van de PSP tegenover mensen uit kerkelijke milieus. Dat is dan ook voor mij één van de redenen, waarom ik vind dat Kerk en Vrede overeind moet blijven.

Toen ik in 1959 gevraagd werd om voorzitter van de PSP te worden, was ik voorzitter van Kerk en Vrede. Ik heb dat toen aan het bestuur van Kerk en Vrede voorgelegd en een grote groep vond dat ik maar moest kiezen. Op dat moment zei ik: "dan kies ik voor de PSP". Maar ze wilden me niet missen en ik deed dus toch allebei.

Als ik vandaag voor dezelfde keuze gesteld zou worden, vermoed ik, dat ik nú voor Kerk en Vrede zou kiezen. Dat heeft te maken met dat weinig uitnodigende karakter van de PSP voor mensen uit de kerken. Ik heb tegenwoordig het gevoel: wil ik iets met de mensen uit de kerken bereiken, dan moet ik in de eerste plaats doorgaan met Kerk en Vrede.

MARJON OSKAMP
GIED TEN BERGE

1) Sub-missive is moeilijk te vertalen, maar wijst op de bereidheid om bij ongehoorzaamheidsakties eventuele strafvervolgning te ondergaan. Burgerlijke ongehoorzaamheid onderscheidt zich hierin van de anarchistische directe aktie-filosofie die uitgaat van de ontkenning van de staat en haar recht wetten op te leggen.

Steeds meer dienstweigeraars gooien tijdens hun vervangende dienst het bijltje erbij neer. Omdat ze zien, dat dienstweigeraars gepakt worden met 5 maanden langere diensttijd. Of omdat ze in de praktijk van hun vervangende dienst toch aanlopen tegen een militaristisch systeem. Deze zogenaamde werkweigeraars, die wél erkend zijn als gewetensbezwaarde, wacht een rechtszitting en een veroordeling tot enkele maanden gevangenis. Bevrijding sprak met Ellen Pater en Roel Wigchert uit Haarlem. Roel staakte zijn vervangende dienst na 14 (van de 19) maanden, en werd tot twee maanden cel veroordeeld.

Roel Wigchert werd in 1979 erkend als gewetensbezwaarde. Hij was o.a. aktief in de solidariteitsbeweging met de Noordamerikaanse Indianen en in de Wereldwinkel. Voor de keuze gesteld in dienst te gaan of te weigeren, koos hij dat laatste. Hij weigerde voor een psychiater te verschijnen, wat Defensie 'oploste' door het instellen van een zogenaamd sociaal onderzoek (waarbij men probeert familie en kennissen uit te horen). Binnen 10 minuten was Roel op de kommissie-zitting erkend. Na afsluiting van zijn opleiding aan de pedagogische akademie ging hij zelf op zoek naar een plaats om zijn vervangende dienstplicht te vervullen en vond die op het sekretariaat van de NOVIB. Een plek die je toch het predikaat 'vredeswerk' mee zou kunnen geven. Of niet? Roel: "Ook al heb je zelf een plaats

kunnen uitzoeken, bij veel dienstweigeraars gaat het enthousiasme voor het werk al gauw weg. In november 1979 ben ik bij de NOVIB begonnen, maar je werkelijke baas blijkt het buro Tewerkstelling (van het ministerie van sociale zaken) te zijn. Hoe langer je ermee bezig bent, des te meer kom je erachter, dat de vervangende dienst op dezelfde leest geschoeid is als de militaire dienst. Ook voor dienstweigeraars is er een apart straf- en tuchtrecht, en veel bepalingen zijn rechtstreeks afgeleid van de militaire organisatie. Bovendien blijf je oproepbaar voor vervangende dienst, als militaire dienstplichtigen worden opgeroepen."

De dienstweigeraar wordt in het bezit gesteld van het boekje "Beschikking gewetensbezwaarden militaire dienst", waarin deze bepalingen zijn opgenomen. Toen de NOVIB een ziekmelding van Roel niet aan het buro Tewerkstelling had doorgegeven, kreeg hij een officiële waarschuwing, met een disciplinaire straf in het vooruitzicht! Het totaal van onderdrukkende aspecten aan de vervangende dienst deed hem na 14 maanden besluiten ermee op te houden. Roel: "Toen was voor mij de maat vol. De periode van 14 maanden houdt voor mij persoonlijk geen verband met de eis, dat vervangende dienst even lang zou moeten duren als de militaire dienst. Onder de werkweigeraars komen allerlei vormen van verzet voor: de laatste 14 dagen weigeren (een grens die je minder kans op een proces geeft), de laatste maand of de laatste 5 maanden (de extra diensttijd voor dienstweigeraars) weigeren.

Je ziet ook verschillende invalshoeken onder de werkweigeraars: degenen die een aantal concrete eisen stellen (bijv. de diensttijd terug naar 14 maanden) en degenen die op alle punten in konflikt zijn gekomen met de vervangende dienst. Voor deze laatste groep is het inderdaad moeilijker om precies aan te geven, welke eis ingewilligd zou moeten worden. Je zou ons een soort verlate totaalweigeraars kunnen noemen. We hebben het eerst geprobeerd volgens de officiële methode van erkenning als dienstweigeraar, maar in de loop van de tijd zijn we toch de militaire druk gaan ervaren."

Het aantal strafzaken tegen werkweigeraars neemt toe. Belangrijk is daarbij, dat weigeraars genoeg ondersteuning krijgen van sympathiserenden. Dat is noodzakelijk om zoveel mogelijk publiciteit te krijgen (interviews in kranten, plakken van affiches, verkopen van steunkaarten) en om de periode in de cel wat op te vrolijken. Wat dat betreft, Haarlem hangt vol affiches ROEL MOET VRIJ, en tot 1 mei kan Roel Wigchert worden geschreven p/a: "Oostereiland", Hoofd 1, 1621 AM Amsterdam.

PETER ZWART

De rellenpolitie ter discussie

Aan het eind van de jaren zeventig gaan er stemmen op om de ME op te heffen. Afgezien van de inzet bij de Nieuwmarkt-rellen in 1975 leiden de Mobiele Eenheden een slapend bestaan. Als erover gesproken wordt, is het een beetje schaapachtig grinnikend. Net als de grote buurjongens moest ook Nederland zo nodig een harde politie voor rellen hebben. Wordt het niet eens tijd om de functie van dit Eenheidsgedoe op de korrel te nemen, zo vraagt men zich ook in politiekringen af. Het jaartal 1980 wordt neergeschreven. Borrelend en kokend breekt de maatschappelijke onvrede zich een baan door het zilverdunne vlies van de matheid van de jaren zeventig. Een reeks van rellen, demonstraties en blokkades leidt ertoe dat de ME uit de mottenballen wordt gehaald. Een tactisch achterlopende en slecht beschermde ME echter en al gauw worden opleiding, uitrusting en organisatie in een nieuw kwaliteitsjasje gestoken. Van opdoeken is geen sprake meer.

Het na de Tweede Wereldoorlog opgerichte Korps Rijkspolitie kende tot 1959 slechts eenheden Harde Bijstand. Deze werden in dat jaar omgevormd tot peletons Mobiele Eenheden. Er waren toen 23 districten met elk 1 peleton van 30 man. Agrarisch verzet tegen het landbouwschap leidde in 1963 tot de instelling van een werkgroep-ME die zorgde voor een betere oefening en scholing van de tot dan toe amateuristisch opgezette en opgeleide Mobiele Eenheden. In 1966 werden alle 23 ME-peletons bij de bouwvakstaking in de hoofdstad ingezet en de behoefte deed zich voelen aan een gecentraliseerde ME-opleiding. Na proefopleidingen te Echten werd in september 1970 de COME in Exloo opgericht: de Centrale Opleiding Mobiele Eenheden Rijkspolitie. Ondertussen werd het Korps gereorganiseerd tot 17 districten en heden ten dage bestaan er 17 ME-peletons van 40 mensen elk, voor wat de Rijkspolitie betreft. In 1973 werd de opleiding van Exloo naar Neerijnen verplaatst en terzelfder tijd werd in Woensdrecht die voor de Gemeentepolitie gevestigd. Dat stempelt de Amsterdamse Gemeentepolitie tot uitzonderlijk: zij verzorgt haar eigen ME-opleiding. In 1982 is de situatie gelijk aan die van 1973.

foto: Paul Babeliowsky

Korps Rijkspolitie

De landelijk gelegen COME-gebouwen (in Neerijnen) hebben meer weg van een gemoedelijke Limburgse hofstede dan van een opleidingsinstituut voor Mobiele Eenheden, arrestatieteams en Bijzondere Bijstandseenheden. Tijdens de Tweede Wereldoorlog, vertelt adjudant Bijl, hoofd stafbureau van de COME, was het in gebruik als concentratiekamp. Afgrijpselijke kreten begeleiden zijn woorden en lijken die tijd te doen herleven; ze zijn echter afkomstig van manschappen die zich oefenen in ongewapend vechten.

In vijf weken tijds worden de ME's fysiek en mentaal voorbereid op hun latere werk. Ze krijgen lessen in vuurwapengebruik, aanhoudings- en fouilleringstechnieken, ze leren optreden in één eenheid en samen met andere bijstandseenheden, tactisch en technisch onderricht wordt hen verschaft maar ook worden de beweegredenen duidelijk gemaakt van allen die betrokken zijn bij verstoringen van de openbare orde. Gastdocenten geven inleidingen over gehoorzaamheid, kernenergie, kraken, mentaliteit en motivatie van massa's, neo-fascisme en samenleving. Twee psychologen, Marijke Prins en G. Schmidt, zijn aangetrokken om de achtergronden te belichten van zowel menselijk gedrag en agressie in menigtes als het eigen functioneren als ME en de angst, emoties en stress die daarbij om

de hoek komen kijken. De docenten van de COME wonen zo mogelijk alle daadwerkelijke ME-optredens bij en verwerken die praktijkkennis in hun lessen. De inhoud daarvan verandert dan ook met de actualiteit: van schippersblokkade tot kraakactie en het teweestellen tegen molotov-cocktails.

Straatdienst

Wie politiemans of -vrouw wil worden volgt eerst een primaire opleiding die één jaar duurt. Daar ligt de nadruk op het optreden als individueel agent die in de gewone straatdienst tamelijk veel vrijheid heeft om zelf 'beleids'-beslissingen te nemen, op hoe kleine schaal dat dan ook moge gebeuren. De ME-opleiding die direct hierop volgt is strak, hiërarchisch en welhaast militair van opzet. Het gaat dan ook uitsluitend om massaal optreden in groepsverband. Voor een verse aspirant is dat een moeilijke overschakeling: twee kanten van de politiemedaille die door één en dezelfde agent moeten worden uitgeoefend. Immers, de ME is geen aparte oproerpolitie, zoals in Frankrijk bijvoorbeeld wel het geval is, maar wordt gerecrueteerd uit iedere lichte 'platte petten', dat wil zeggen reguliere politie.

Public relations

Tot op de dag van vandaag bestaat de eigenaardige situatie dat er geen exacte

eenduidige taakomschrijving voor de ME bestaat. De *Paraatheidscirculaire 1972* spreekt over het op doelmatige en verantwoorde wijze kunnen optreden bij ordeverstoringen en andere gebeurtenissen waarbij optreden in een vast verband de voorkeur geniet. Het *Voorlopig handboek voor de Mobiele Eenheden Gemeentepolitie* geeft aan dat de ME niet alleen wordt ingezet bij ordehandhaving en ordeherstel, maar bij elke gebeurtenis waarbij georganiseerd groepsoptreden in plaats van individuele actie benodigd is. Dat laatste is dubieus. H. Kruizinga, penningmeester van de Algemeen Christelijke Politiebond: 'Die zogenaamde vredestaak is bestemd voor de public relations.'

Het zogeheten Warnsveld-rapport *Het grootschalig politieoptreden na 1980* (genoemd naar de plaats waar deze studieconferentie werd gehouden) rept onder andere van een bovengrens: 'De taak van de Mobiele Eenheden eindigt daar waar meer dan incidenteel vuurwapengebruik en/of gebruik van explosieven moet worden verwacht.' In die gevallen, zo wordt in de Warnsveld-studie gesteld, dienen de speciaal opgeleide en uitgeruste Bijzondere Eenheden en arrestatieteams in het geweer te komen. Op 3 december 1981 schreef de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een commentaar op het Warnsveld-rapport dat zij de minister van binnenlandse zaken aanbod. De brief bericht positief over de bevindingen van

de studieconferentie in Warnsveld maar besluit met een waarschuwing: 'De gebeurtenissen van de laatste jaren hebben een uitvoerige studie naar het verschijnsel ME noodzakelijk gemaakt. Het rapport beperkt zich voornamelijk tot de technische kanten van de ME. De beslissing of, en zo ja hoe, de ME wordt ingezet, blijft in handen van het bevoegd gezag. (. . .) Het behoort tot de taak van het bevoegd gezag om ervoor te zorgen dat de ME en het ME-optreden geen doel op zichzelf worden. Daarmee zou aan het gezicht van de politie in de samenleving ernstige schade worden toegebracht.'

Altaar van de tolerantie

Wat vindt het COME-opleidingsinstituut daar zelf van? 'Ach,' merkt COME-directeur De Kraker op, 'elk optreden is toch plaatsgebonden? En het hangt ook af van het gezond verstand en de verhouding met de gemeenteraad, en het opereren van de burgemeester in het driepartijenoverleg (overleg over politie-optreden tussen korpschef, burgemeester en officier van justitie - MB). Overigens wordt bij grootschalig politieoptreden eerst getracht de zaak op een andere manier op te lossen, met reguliere politie. Zie bijvoorbeeld de havenstaking in Rotterdam. Maar daar waar het niet anders kan, als echt niets meer helpt, dan moet de ME optreden. De beslissing tot ME-inzet is een stuk beleidsbepaling van de kant van het bevoegd gezag. De opleiding geeft daar geen aanwijzingen voor. Zo zal dus het politieoptreden in Amsterdam verschillen van dat in Almelo. Maar inzet van de ME is voor ons geen automatisme: het blijft een inzet in-uiteerste-nood. Anders verdwijnt ook het effect. Maar we zijn er als politieambtenaren niet om opgeofferd te worden op het altaar van de tolerantie, dus - dan nog maar een paar man erbij.'

Niet iedereen zal De Kraker deze laatste woorden in dank afnemen. Bijvoorbeeld PvdA-minister van binnenlandse zaken Van Thijn. In tegenstelling tot zijn voorganger Wiegels - die elke paniekkreet uit het politieapparaat over 'de politie als puinruimer' placht te smoren in meer materieel, betere bewapening, grotere personeelssterkte - lijkt Van Thijn een andere opstelling te kiezen. In tien jaar tijd is de omvang van het politieapparaat anderhalf maal zo groot geworden en zijn er niet minder dan 1200 politiemensen bij gekomen. Van Thijn wil de aanbevelingen van de projectgroep *Politie in verandering* (die onder Wiegels weinig kans kreeg) opvolgen en met behulp van de beschikbare menskracht zoeken naar verbeteringen in de organisatie. Tijdens het congres *Politie en onveiligheid* dat in november 1981 gehouden werd probeerde hij de samenhang aan te geven tussen de crisis en de politie: 'Hoe minder ons politieke bestel erin slaagt oplossingen aan te dragen des te groter is het probleem waarvoor de politie komt te staan. (. . .) En

bij politiemensen moet dan wel het gevoel ontstaan het vuile werk te moeten opknappen als stoffer en blik in een huishouden van Jan Steen. Niet de politiek maar de politie staat oog in oog met het maatschappelijke protest als zij in ME-verband massaal geacht wordt op te treden. En wanneer zij soms ook nog moet ervaren dat beslissingen op basis waarvan zij in actie moest komen, achteraf worden teruggedraaid, dan kan

het niet anders of zij voelt zich in de steek gelaten door bestuurders en samenleving. (. . .) Er is een tendens naar grootschaligheid die tot een zekere kilheid voert, er is een zich in griezelig tempo omhoogwerkende geweldsspiraal waarop een militarisering van het politieapparaat lijkt te volgen maar dat zijn niet, althans dat mogen niet zijn, autonome processen die niet beheersbaar zouden zijn.' Van Thijn concludeert;

'Het sleetse denken aan traditionele middelen in de sfeer van sterkteverhoging en verbetering van de materiële uitrusting alleen dienen tot het verleden te behoren.'

"Mobiele eenheidsstaat"

Dat zijn gedurfde woorden voor een minister; ook de woordspeling 'mobiele eenheidsstaat' is van hem afkomstig.

In gesprek met ME-ers

Naast chefs en andere hoge functionarissen zijn er natuurlijk ook 'gewone' ME-ers. Een aantal van hen was op het COME (Centrale Opleiding Mobiele Eenheden) bereid deel te nemen aan een discussie over de rol van de ME. Hun leeftijd ligt rond de eenentwintig.

Agent A: 'Ik zag niet op tegen de ME-taak. Het is toch om de openbare orde te handhaven? En oproerkraaiers zitten er altijd tussen. Dan heb ik ook helemaal geen bezwaar om er met de lat overheen te gaan. Het maakt niet uit wat voor soort actievoerders er tegenover je zit. Je maant ze weg te gaan, doen ze dat niet, dan doe jij je werk.'

Agent B: 'Bij die acties van de antikernbeweging heb ik toch wel gemengde gevoelens hoor. Ik doe mijn werk wel, maar als ik vrij had zat ik waarschijnlijk aan de andere kant bij die actievoerders. Maar ik zal wel doen wat me opgedragen wordt, tenminste, tot op zekere hoogte. Bij die demonstratie vorig jaar op het Binnenhof waar op vrouwen werd ingeslagen had ik mijn rug gedraaid. Maar dan zullen er wel problemen ontstaan. Ik weet nog niet hoe groot die speelruimte is.'

Agent A: 'Dat heb ik helemaal niet. Ik ga naar een demonstratie, wat voor een dan ook, om de openbare orde te handhaven, nou klaar.'

Agent B: 'Nee! Ik zou dan niet naar voren kunnen gaan en die lat heffen, of een prik uitdelen.'

Wij vroegen aan agent A. of hij zich door agent B. aangevallen voelt.

Agent A: 'Nee, we vormen samen een eenheid, ik vertrouw toch op hem. Maar ik vind wel dat je je eigen mening en "de" mening als politiemans moet scheiden, dat heeft niets met elkaar te maken.'

Wat vinden jullie van de vele kritiek op de ME?

Agent C: 'Volgens mij hebben die mensen er helemaal niet tussen gestaan.'

Agent D: 'Je kunt pas kritiek geven

als je alletwee de kanten hebt gezien.'

Agent A: 'De TV geeft een vertekend beeld. Kijk maar naar Koninginnedag. De tien charges die in twaalf uur zijn gepleegd krijgen de mensen voor de TV in vijf minuten te zien. En dan lijkt het net oorlog.'

Hoe zit het met individuele ontsporingen?

Agent A: 'Als de klacht terecht is dan zullen ze er wel iets van horen.'

Agent C: 'Na drie stenen tegen je kop kan ik me goed indenken dat je over de schreef gaat.'

Agent B: 'Ik kan me goed indenken dat het gebeurt. Maar je praat nou over rugnummers, maar dan die agitators ook, en dat is toch niet haalbaar.'

Waarom zijn jullie bij de politie gegaan?

Agent D: 'Nou dwalen we af. Dat heeft niets met de ME te maken.'

De ME-taak is een normaal onderdeel van de politietoek.

Agent D: 'Jawel, maar dat wist ik niet toen ik bij de politie ging. Je denkt tja, veel buiten, veel fietsen, afwisselend werk, mooie vaste baan . . . maar niet voor het sadisme hoor.'

Agent B: 'Nou ja, kijk alleen maar eens naar je eigen groep. Zelfs in oefeningen met collega's onder mekaar komen er al sadistische trekjes bovendien.'

Een stelling: grootschalige ME-inzet werkt op de lange duur geweldsescalerend.

Agent D: 'Niet mee eens. Je kunt er gewoon niet met tien man heen. Het moet wel grootschalig want het geweld is er dan al.'

Agent E: 'Vroeger kon een ME'er nog slaan, als er nou een uitschiet ligt gelijk de hele pers bovenop hem.'

En de klacht wordt zoals gebruikelijk geseponneerd . . .

Agent B: 'Dat lijkt me stug als die ME'er onterecht heeft opgetreden.'

Dat ligt ook aan zijn onherkenbaarheid.

Agent B: 'Welnee! Je weet van

elkaar toch wie toen en toen daar en daar was en of hij geslagen heeft?'

Adjutant Bijl: 'De eerlijkheid gebiedt ons te zeggen dat zoiets niet meer te achterhalen is. De groep dekt elkaar.'

Agent B: 'Maar als ik in een optreden fout ga, dan moet ik straf hebben, klaar. Dat ik dan een blauw pak aan heb maakt niet veel uit. Maar ik zou ook een collega die een vallende demonstrant een schop geeft het liefst zelf pakken. Maar dat is moeilijk. Al hier in de opleiding merk je bij de oefeningen dat je heel snel tot persoonlijk geweld overgaat. Dat zou de groep in zijn geheel ook in de gaten moeten houden. Ik vind de opleiding trouwens zwak. Ik loop nou drie jaar in de praktijk mee en ik merk dat er ontzettend weinig blijft hangen van de achtergronden van de sociale bewegingen waarover gepraat werd.'

Adjutant Bijl: 'Om even terug te komen op die ontsporingen. Als ik af en toe films zie waarop ME'ers op een demonstrant afduiken en hem slaand het plein over slepen.'

Agent B: ' . . . dat vind ik beestachtig en onterecht.'

Agent A: ' . . . hij zal het wel verdiend hebben, maar toch kan het niet door de beugel.'

Adjutant Bijl: ' . . . vind ik het in elk geval een slecht plaatje voor het publiek. Toch wordt er soms geapplaudiseerd door de jongens bij het afdraaien van de film.'

Agent B: 'Dat gebeurt in de lessen ook! Maar als je daar wat van zegt, lig je er gelijk uit. Het moet me trouwens wel even van het hart: zoals er de laatste tijd over allerlei wapens wordt gesproken . . . nou ook weer over rubberkogels. Het lijkt haast alsof we in een burgeroorlog zitten. Het is verdorie maar een demonstratie!'

MARCEL BULLINGA

Hij lanceerde hem tijdens de PvdA-conferentie *Politie in discussie* in maart 1981. Het is echter de vraag of hij nog dezelfde inhoud aan die kreet toekende nadat hij eenmaal minister was geworden en met Dodewaard te kampen had gehad. Sociaal bestuur is niet op stel en sprong te realiseren en zeker is er meer nodig dan kretologie. Dat de PvdA onder de pakkende titel *Van Maagdenhuis tot Dodewaard* een conferentie over het openbare-ordebeleid hield met een select aantal deelnemers, onder wie Van Thijn en Max van den Berg, voorzitter van de partij, was dan ook niet toevallig ná Dodewaard - op 11 december 1981. Het dilemma bestuursverantwoordelijkheid versus actiegerichtheid werd toen als volgt geformuleerd in een congresmap: 'Een PvdA-burgemeester reageert vanuit een totaal ander gezichtspunt dan een PvdA-actievoerder. Soms staan zij diametraal tegenover elkaar. In dergelijke situaties blijkt dat de burgemeester, ook een socialistische, twee petten op heeft. Als politicus vindt hij of zij het onaanvaardbaar dat bijvoorbeeld panden om speculatieve redenen jarenlang leegstaan. Als hoofd van de politie drukt echter de verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van justitiële vonnissen, bijvoorbeeld het ontruimen van die panden, direct op de schouders. Verschillende verantwoordelijkheden staan met elkaar op gespannen voet. Dit dilemma doet zich niet alleen voor bij de bestuurder, maar valt ook te signaleren bij de actievoerder: hoe kan er geloofwaardig met anderen actie worden gevoerd tegen kernenergie, indien je onder de uiteindelijke verantwoordelijkheid van een partijgenoot oog in oog komt te staan met hard opererende ME-eenheden.'

Nederlandse politie bond

Tijdens het al eerder genoemde congres *Politie en onveiligheid* sprak na Van Thijn de voorzitter van de FNV-politievakbond (Nederlandse Politie Bond 17000 leden), Leen van der Linden. Hij was zeer te spreken over de voornemens van de minister maar hoopte wel dat die voornemens ook in beleid zouden worden omgezet. Van der Linden voegde daaraan toe: 'De uitvoerende politieambtenaar, de gewone ME'er, wordt bij veel optredens door het publiek verguisd en intern door de leiding als marionet ingezet. (...) Met name de leiding op de departementen van binnenlandse zaken en justitie weigert nog steeds een andere koers in te slaan. Zolang dat zo is, blijft onveiligheid van de politie wat het was en is: een probleem in de bijzondere fysiek gevaarlijke situaties. Daartegen willen de beleidsmakers de politie best beter beschermen en beveiligen. Te weinig wordt onderkend dat hiermee echter evenzeer een bijdrage wordt geleverd aan de veel gesignaleerde geweldsspiraal, die op den duur kan leiden tot situaties die op een vorm van een wapenwedloop lijken.' Ook Van der Linden keert zich nu dus af van de directe belangenbehartiging die zijn bond altijd heeft voorgestaan: meer, meer en beter.

Algemeen christelijke politiebond

Veel gehoord is de roep om een justitië-

Foto: Paul Babeliowsky

le ME-taak. Dat houdt in dat de ME strafbare feiten aanpakt die tijdens rellen worden begaan. B. Bouman, docent aan het Opleidingscentrum Mobiele Eenheden Gemeentepolitie te Woensdrecht, formuleert het in zijn verslag over de gebeurtenissen van 30 april 1980 (hij was ingezet als verbindingsofficier) als volgt: 'Het optreden van de ME zal meer gericht moeten worden op het aanhouden van die zogenaamde keiharde gevallen. (...) Mogelijk kan dan de nu bijna feitelijke straffeloosheid waarmee men vernielingen, mishandelingen enzovoorts pleegt, worden voorkomen.' Hetzelfde wordt bepleit in het Warnsveldrapport *Het grootschalig politieoptreden na 1980*.

De met 21000 leden grootste politievakbond in Nederland, de Algemeen Christelijke Politiebond, is daar niet zo gelukkig mee. Penningmeester H. Kruijzinga: 'Ja, de teneur daar was de ME een universeler doelstelling te geven, dus niet alleen een "Mobiele Eenheid ter beteugeling van woelingen" zoals dat heet, maar tevens een inzet van de ME voor de justitiële politietaken. Daarvan hebben wij gezegd: niet doen, dan ben je op het hellend vlak. Als je dat institutionaliseert heb je een oproerpolitie.'

Kruijzinga heeft nog meer op zijn hart. Hij is niet zo best te spreken over de verwarde bevelstructuur bij de ME. 'Een ME-commandant heeft geen grote

discretionaire bevoegdheid (de mogelijkheid om naar eigen inzicht te handelen - MB). De bevelslijnen zijn heel strak, haast militair. Als er buiten de burgemeester om wordt opgetreden dan is dat jammer voor de burgemeester. Die had het qualitate qua moeten weten. Misschien dat een of andere ambtenaar een fout heeft gemaakt maar hij blijft verantwoordelijk. Het is wel zo dat veel burgemeesters hun verantwoordelijkheid niet hebben waargemaakt. Aan die verzelfstandiging heeft de politie zelf ook meegewerkt. Daar kan ik wel omheen draaien maar in dit soort organisaties wordt die vrijheid genomen als het maar even kan.'

Twijfels en asfalt

Niet alleen actievoerders en linkse politieke partijen twijfelen aan de ME in zijn huidige vorm. Ook politiechefs - en niet de minst aanzienlijke - hebben hun twijfels en uiten zich zelfs publiekelijk. Zo pleit hoofdcommissaris Van Doesburg (Utrecht) in een *Discussienota inzake geweldsescalatie* (november 1980) voor een minder automatische inzet van de ME.

In een recent artikel in het *Algemeen Politie Blad* 1/1982 merkt P. IJzerman, commissaris van de Gemeentepolitie te Enschede, op dat veel politiechefs menen dat ME-optreden per definitie rel-

bestrijding is en slechts één verschijningsvorm kent: die van volledige uitrusting en bewapening. 'Dit standaard ME-concept,' aldus IJzerman, 'heeft negatieve aspecten die in toenemende mate blijken.' Vervolgens somt hij op: escalatie op het moment zelf, escalatie op termijn (bij volgende incidenten), tactisch nauwelijks oplosbare problemen, het feit dat dit standaardconcept beleidsvormers onvoldoende dwingt tot een creatieve benadering en, zeker niet als onbelangrijkste: het huidige ME-optreden 'leidt tot een wijze van inzet van politieambtenaren die wezenlijk verschilt van hun dagelijkse werkzaamheden.' In het doorwrochte en inhoudelijk opvallende artikel schetst IJzerman het alternatief dat hij biedt. Zijn eigen creativiteit mondde uit in het nieuwe verschijnsel van de 'hekagent', waarover is bericht in *Bevrijding* 14/1981.

Dit is een hoopgevend zoeken naar oplossingen voor de openbare-ordeproblematiek die in de praktijk brengt waarop Van Thijn en Van der Linden zo hameren: af van het alsmaar meer en beter. Ze staan daar, hoewel het misschien anders mag lijken, toch niet geheel alleen in. Van der Lindens verzuchting dat de top van binnenlandse zaken en justitie nog steeds niet 'om' wil, lijkt in ieder geval ten dele in strijd te zijn met de werkelijkheid, getuige de uitlatingen van mr. J. de Graaf, directeur-generaal voor openbare orde en veiligheid van binnenlandse zaken, tijdens een internationale conferentie over speciale uitrusting voor de politie (september 1981): 'In elk geval zal de politie niet in staat zijn alle problemen, waarmee zij wordt geconfronteerd, op te lossen. En zij hoeft dat ook niet. Politieke problemen vragen een politieke oplossing en sociale problemen moeten niet door de politie, maar door de gemeenschap zelf worden opgelost.' (*Tijdschrift voor de politie* 11/1981).

Daar staat tegenover dat oplossingen op het niveau van het simplisme nog steeds opgeld doen in politieland. Een treffend voorbeeld geeft een serieus bedoelde opmerking uit de als 'vertrouwelijk' gekenmerkte *Evaluatienota Mobiele Eenheid 30 april 1980*: 'Teneinde het aantal naar de ME gegooide projectielen in de toekomst te verminderen, zou overwogen kunnen worden bepaalde weggedeelten volledig te asfalteren.'

Hoe alle bedenkingen ook mogen luiden, het mag verheugend worden genoemd dat in politiekeringen zelf meer wordt nagedacht over het eigen functioneren. Daarbij tekenen zich duidelijk onderlinge verschillen af. Binnen enkele maanden zal een rapport over het politieoptreden in relsituaties worden gepubliceerd dat door de afdeling onderzoek en ontwikkeling van de directie politie is opgesteld. In dat rapport zal, naar verwachting, naar voren komen dat zich langzamerhand twee stromingen aan het ontwikkelen zijn in politieel Nederland, waarvan de vage contouren enigszins in dit artikel geschetst zijn. Het is een positieve ontwikkeling dat die contouren zich überhaupt aan het aftekenen zijn.

MARCEL BULLINGA

Met dank aan Jan-Willem den Boeft

Vrouwenstrijd en mannenmacht

"De PSP kan alleen wat bijdragen aan de vrouwenstrijd als onderdrukking binnen de PSP bespreekbaar is en aan verandering gewerkt wordt". Dit zeiden drie PSP-mannen in een interview dat werd gepubliceerd in de map 'Seksstrijd en Klassenstrijd' als voorbereiding op de huidige strategiediskussie die in de partij woedt. Dat vrouwen onderdrukt worden is voor de PSP een waarheid. Die waarheid wordt gevolgd door de vraag wat de PSP daaraan moet doen.

Onder druk van de vrouwenbeweging en vrouwengroepen in de PSP, zijn er de laatste jaren wel initiatieven genomen. Die bestonden vaak uit solidariteitsverklaringen of het stellen van vragen op kamer-, staten- of gemeenteraadsniveau. Maar toch . . .

Is de PSP de laatste jaren zó veranderd, dat het nu leuk en zinvol is voor vrouwen om daarin actief te zijn? Zijn de mannen in de PSP nu echt gewend om bij alles wat ze aan de orde stellen zich af te vragen wat dat voor de positie van vrouwen betekent, of moeten de vrouwen hen daar steeds aan herinneren en ze corrigeren? Lukt dat dan? En als de vrouwenstrijd minder populair wordt en minder stemmen oplevert, hoe bereid is dan de PSP om voor eisen van de vrouwenbeweging op te komen?

Omdat we daar niet klakkeloos op durven vertrouwen hebben de PSP-vrouwen aangedrongen op een kongres over vrouwenstrijd en socialisme, dat komend najaar zal worden gehouden. In het vorige nummer van Bevrijding heeft daar al iets over gestaan.

Zaterdag 24 april is de eerste discussiedag (in Arnhem, Rotterdam en Amsterdam) ter voorbereiding van het kongres. Deze dag zal gevolgd worden door nog twee dagen in juni en augustus. In dit artikel willen we

beschrijven wat volgens ons, de voorbereidingsgroep, de vragen zijn die op deze dag aan de orde zullen moeten komen. En waarom juist deze.

Mannelijke macht

Solidariteit met de vrouwenbeweging is meer dan een rijtje eisen in een verkiezingsprogramma. Solidariteit is meer dan het voorstellen van subsidie voor het vrouwenkafé in de gemeenteraad. Solidariteit is óók het aan de orde stellen van machtsrelaties binnen je eigen organisatie, en binnen de kontakten die je in zo'n organisatie met elkaar hebt.

Voor ons is het uitgangspunt bij de voorbereiding van het kongres dat het ter discussie stellen van bestaande machtsrelaties een eerste stap moet zijn, willen we vervolgens kunnen bekijken hoe de opstelling van de PSP(-leden) zou moeten zijn ten opzichte van de vrouwenbeweging. Een belangrijke vraag in een later stadium is in hoeverre de opvoeding en het latere gedrag van vrouwen en mannen en de onderlinge machtsrelaties die daarbij tussen hen spelen, samenhangen met de maatschappij waarin we leven. Daarbij komen problemen naar voren als: hoe 'natuurlijk' is heteroseksualiteit, en hoe afhankelijk is de manier waarop in het

kapitalistische systeem de arbeid is georganiseerd van de norm van heteroseksualiteit? In het 8 maart katern kun je over deze vragen meer lezen in het artikel "Naar bed met de veertig-urige werkweek". Voor ons is 'mannelijke macht' macht die mannen vanaf hun geboorte bijgebracht wordt om hun positie als *man* te kunnen handhaven. Omdat de wereld er voor mannen nog steeds vrolijker uitziet dan voor vrouwen, hebben mannen er belang bij hun macht te handhaven, om zo hun positie te kunnen handhaven. Soms krijgen vrouwen mannelijke macht toegewezen: ze is dan een levend bewijs van de vrouwvriendelijkheid van mannen, of ze ontleent macht aan de positie van haar man of vriend. Maar meestal hebben vrouwen last van mannelijke macht: ze worden opgevoed om zich aan die macht aan te passen. In haar verzet ontwikkelen vrouwen machtsvormen om daaruit te komen. Soms krijgen vrouwen daarbij steun van mannen die zelf worden gekonfronteerd met de onderdrukkende aspecten van mannelijke macht: zo strijdt de vrouwenbeweging soms zij aan zij met de homobeweging; samen bestrijden ze de norm van heteroseksualiteit. Maar op andere punten blijken ook deze mannen baat te hebben bij hun macht tegenover vrouwen. Wij willen zicht krijgen op die vormen van mannelijke macht. Hoe werkt die macht bij mannen en vrouwen in de PSP?

Kathleen Gough heeft een aantal kenmerken van mannelijke macht beschreven (geciteerd door Adrienne Rich in "Gedwongen heteroseksualiteit en het lesbies bestaan", in haar artikel in de Socialisties-Feministische Teksten 6). Deze punten hebben we omgewerkt en toegepast op de PSP. Mannen hebben de macht om:

1. de seksualiteit van vrouwen te ontzeggen of haar mannelijke seksualiteit op te dringen.
(vrouwen worden opgevoed om altijd beschikbaar te zijn; lesbische vrouwen moeten maar eens gepakt worden; een homo moet op z'n minst een keer een vrouw gehad hebben om te weten waar hij het over heeft; pornografie en sadomasochisme zijn per definitie bevrijdend; als je als vrouw actief bent word je nog steeds vooral op je uiterlijke kwaliteiten beoordeeld; een PSP-er in een interview: met die vrouw (een actieve PSP-ster) wil ik wel naar bed.)
2. de arbeid van vrouwen te beheersen of uit te buiten om de beschikking te hebben over haar productie.
(door de sekundaire positie van vrouwen op de arbeidsmarkt; door die ene vrouw die het gemaakt heeft als alibi te gebruiken; door het afwassen en opruimen na een ledenvergadering aan de vrouwen over te laten; vrouwen gebruiken om je interessante stukjes te laten uittikken; de ideeën van je vriendin of buurvrouw op de vergadering met veel omhaal naar voren te brengen als de jouwe).
3. over haar kinderen te heersen of ze af te pakken.
(kinderen krijgen de naam van de vader; moeders worden uit de ouderlijke macht ontzet wanneer ze een lesbische relatie beginnen; homo's kunnen geen kinderen adopteren; vrouwen die actief willen zijn binnen de PSP en daar een hogere functie willen kunnen maar beter geen kinderen krijgen.)
4. haar bewegingsvrijheid te beperken.
(vrouwen kunnen niet over straat zonder gehinderd te worden met ongewenste intimiteiten; de dreiging van verkrachting)

foto: Paul Babeliowsky

vervolg van pagina 9

weerhoudt vrouwen ervan 's nachts te gaan plakken of ledenkrantjes rond te brengen; hoe vaak wordt er bij het bepalen van tijd en plaats van een vergadering rekening gehouden met deze angst van vrouwen; hoeveel mannen zijn zich bewust van het fenomeen (potenrammen?)

5. haar te gebruiken als objekten in transakties tussen mannen. (de vrouw op het affiesje in '71, in de hoop dat mannen op de PSP (en op haar?) stemmen; vrouwen als amusement: in de porno, maar ook om onderling grapjes over te maken; met een mooie vrouw op een links feest komen verhoogt je aanzien bij mannelijke PSP-ers.)
6. grote hoeveelheden maatschappelijke kennis en kulturele verworvenheden voor vrouwen achter te houden. (op PSP-vergaderingen wordt gepraat vanuit standpunten die al vaststaan: er lijkt geen ruimte voor twijfel, onzekerheden of het samen zoeken naar een konklusie; kennis en informatie worden niet ter discussie gesteld; laten mannen, wanneer hen dat overkomt, dat blijken?; toegang tot informatiecircuits is nodig om op de hoogte te zijn en te blijven; er is stereotiep gedrag dat vrouwen ervan weerhoudt zich in te laten met allerlei activiteiten of hen dwingt zich aan te passen aan de gang van zaken; als vrouwen de zaak niet kunnen bijbenen worden ze doorgestuurd naar de PSP-vrouwen alsof dat een kleuterschool is, waar je leert hoe je het 'echte' werk moet aanpakken.)
7. creativiteit af te knijpen. (deze werk- en denkwijze verhindert dat vrouwen en minder zelfverzekerde mannen hun eigen vormen naar voren brengen en verder proberen te ontwikkelen, dat moeten ze maar in de vrouwengroep doen; als je kritiek hebt moet je meteen met een kant en klaar

TIPS VOOR DE WERKWIJZE

In de kongreskommissie hebben we deze discussie gevoerd, ook als 'oefening'. Daarbij bleek dat het een onderwerp is, waarover we - en dan zeker de mannen onder ons - niet gewend zijn te praten. Praat er daarom over in subgroepen van twee of drie mensen, waarbij je elkaar interviewt. Het gaat er dan om om elkaars meningen duidelijk te krijgen, en niet om een discussie te voeren waarbij één standpunt 'wint'. Neem verreweg de meeste tijd voor de subgroepen; de rapportage aan het eind kan kort zijn. Een konkreet resultaat hoeft immers niet, en de komende maanden (gekoppeld aan de andere discussiedagen) kun je ermee verder gaan.

Praat in *aparte* subgroepen van mannen en vrouwen. Juist omdat het over posities van vrouwen en mannen gaat, is herkenbaarheid van belang en dan praat het wat makkelijker onderling. Verschillen komen dan ook beter naar voren. Bovendien: voor vrouwen is het niet altijd leuk om eerlijke informatie van mannen te horen, en mannen zijn bij vrouwen vaak bang om direkt voor seksist uitgemaakt te worden. Dat praat niet eenvoudig.

Bovendien kunnen we ons voorstellen dat de werkwijze bij de verschillende seksen anders uitvalt. In onze eigen voorbereiding hebben we gemerkt dat de *vrouwen* talloze voorbeelden konden bedenken en nu eigenlijk wat meer behoefte hadden om *tegenstrategieën* te verzinnen, om te bedenken hoe je gezamenlijk op kunt treden en elkaar een hart onder de riem kunt steken. De *mannen* hadden vaak moeite om voorbeelden te bedenken bij de punten van mannelijke macht, en zij bleken er veel meer aan te hebben zo'n voorbeeld heel uitgebreid te bespreken: nagaan wat er nu precies gebeurde, hoe ze zich voelden, wat ze later gedaan hebben en wat ze hadden kunnen doen.

Bereid de discussiedag zo veel mogelijk voor. Praat erover met een vriendin of vriend en probeer er een afdelingsavond aan te wijden. Stel een werkwijze vast en ga maar aan de slag. Besteed geen lange discussie aan het begin aan allerei formaliteiten: dat kost veel tijd en roept veel ergernis op. Gewoon proberen en bekijk aan het eind van de avond hoe het bevallen is.

Tenslotte: als je nu nog geen zin hebt om je in de discussies in de afdelingen en op de 24e te mengen: **WEGBLIJVERS HEBBEN MEER MACHT DAN ZE DENKEN!**

alternatief op de proppen kunnen komen, en anders moet je je mond houden.)

Aan de hand van deze zeven punten kunnen we misschien de machtsverhoudingen binnen de PSP verkennen. Ongetwijfeld zullen een aantal van deze punten ook voor mannen gelden, maar de vraag is of ze dat laten merken en of men dan, zoals bij vrouwen, er van uitgaat dat dat zo hoort. De macht die binnen de PSP bestaat lijkt

gekoppeld te zijn aan de normen van de aktieve kern. Die bepaalt niet alleen de gang van zaken, maar ook het 'gewicht' van meningen. Tien jaar geleden was je mening bijvoorbeeld veel waard wanneer die voortkwam uit betrokkenheid met de derde wereld; nu is je mening veel waard wanneer je aktief bent in je wijk, in Dodewaard bent geweest of als je een interessante (betaalde) baan hebt, of je een grote mond hebt of iets heel stellig kun brengen. Macht in de PSP ontleen je aan hoe en waar je aktief bent en welk werk je hebt. Welke macht heb je zelf? Waaraan ontleen je die, hoe gebruik je die:

- onder welke voorwaarden kun je aktief zijn? Hoe is de financiële en dagelijkse verzorging thuis geregeld, zodat je tijd beschikbaar hebt? Wat vind je belangrijke normen van "vrijtijdsbesteding", en hoe ligt die onderlinge afweging?
- Waarom ben je in de PSP aktief? Omdat je het leuk vindt, er wat van leert, er leuke mensen tegenkomt, de wereld wilt veranderen, je ideeën kwijt wilt? Hoe waardeer je je activiteiten binnen en buiten de PSP? Hoe belangrijk is het aktief zijn in de wijk en hoe belangrijk een scholingsavond of -dag als deze, en hoe belangrijk een afspraak met vrienden?

Foto: Paul Babeliowsky

Vergadering van NVV-vrouwenbond

Foto: Paul Babeliowsky

OOK PSP-MANNEN MOETEN OVER 'VROUWENZAKEN' MEEPRATEN

In november '82 organiseert de PSP het kongres over de verhouding tussen vrouwenstrijd en socialisme. 24 april worden er op een aantal plaatsen vergaderingen voor georganiseerd in het land.

Het discussie-onderwerp van het kongres is een zaak die tot nu toe vooral alleen door vrouwen werd aangeroerd. Het lijkt er wel op dat vooral mannen denken dat dit onderwerpen niet aangaat. Volgens mij een misrekening.

Officieel staat de PSP voor een feminisering van de politiek, zowel inhoudelijk als wel in het machtsstreven, wat de politiek onvermijdelijk met zich meebrengt. De consequenties van deze feminisering van de PSP-politiek voor de politiek van onze partij als wel voor de partij zelf (organisatorisch en de onderlinge omgang met elkaar) zijn echter nooit diepgaand ook door mannen besproken. Een goede zaak dat dit nu gaat gebeuren. Er moet volgens mij nog veel werk verzet worden wil de officiële lijn in deze ook in praktische politiek worden vertaald. Want de feminisering staat nog in de kinderschoenen.

Zeker in tijden van economische crisis (in de geschiedenis heeft dat voor vrouwen, maar bijv. ook voor de homo-beweging altijd desastreuze gevolgen gehad) is het goed dat de hele PSP zich over deze problematiek buigt.

Ik wil de mannen in de PSP dan ook oproepen om aan de discussies over de verhouding tussen vrouwen-, potten- en flikkerstrijd en ons socialistische ideaal mee te praten en daar standpunten over in te nemen. Opdat we verder werken aan de feminisering van de partij en last, but not least ook duidelijk proberen te krijgen wat dat voor gevolgen heeft voor de positie van de PSP-man.

Bovenliggers, ik hoop jullie allen te zien op de voorbereidingsdagen en op het kongres zelf. Feminisering gaat ook ons aan!

Ik zie alleen maar mannen

Een aanzet van een mannelijke PSP-er

Ik zit in de voorbereidingsgroep voor het kongres over *Vrouwenstrijd en Socialisme*. Daar werd de vraag gesteld of ik als man een artikel wilde schrijven over hoe mannen in de PSP aankijken tegen mannelijke macht in de PSP.

Voorwaar, geen eenvoudige klus. Eng ook, want ook ikzelf moet met de billen bloot. Ik maak me kwetsbaar. Zowel naar mannen toe ('verraad' ik mijn sexe-genoten?), als wel naar vrouwen toe (ik zeg ook dingen die volgens sommigen niet als vrouwvriendelijk bestempeld kunnen worden.).

Ik spreek vanuit een ongeveer driejarige ervaring in de PSP. In die tijd heb ik, vooral in de afdeling Nijmegen, vele functies in de PSP vervuld. O.a. twee jaar in het afdelingsbestuur (voorzitter), in de steunfractie, SEK. Typisch die functies, die veelal door mannen vervuld

worden. Machtsfuncties, waarvoor ik tijd had, deze ambieerde en functies waarin ik mijn grote mond niet hield. Vóór de PSP ben ik in vele bewegingen actief geweest (bewegingen waarin mannen het hoogste woord voerden), heb ik de studie politicologie gevolgd (5% of ietsje minder van het aantal politicologiestudenten is vrouw!).

Al met al een ervaring, waardoor het mogelijk moet zijn om een beeld te krijgen van de manlijke positie in de PSP en ook daarbuiten. Ik beperk me hier tot de PSP.

Wat zie ik?

Ik zie vaak alleen mannen. Op de gewestvergaderingen is een vrouw een grote uitzondering. Op congressen zijn de mannen rijkelijk oververtegenwoordigd. Zo ook in bestuurs-, steunfractie-, afdelingsvergaderingen, in themagroepen

(vrouwengroepen bezoek ik immers niet) etc. Mannen voeren het woord, praten langdurig, zijn uit op hun gelijk, interrumpen elkaar, steunen elkaar tegen andere mannen, zijn erg betrokken bij de discussie, spreken met grote kennis van zaken, nemen de beslissingen. Vrouwen doen daar uiteraard ook aan mee. Ze zijn echter in aantal ondervertegenwoordigd. Ik heb het gevoel dat mannen anders vergaderen dan vrouwen.

Stelling

"Doordat mannen oververtegenwoordigd zijn in de vergaderingen, doordat mannen anders zijn in vergaderingen, nemen mannen machtsposities in. Ook in de PSP is er sprake van een overwicht van mannen over vrouwen."

Nu zullen de mensen reageren van: "Bewijs dat maar. Ik ben zo geëmancipeerd, dat ik niet meedoe aan dat overwicht. Ik onderdruk niet." of "ik voel me in de PSP niet onderdrukt".

Ik heb geen zin me door deze argumenten te laten weerleggen. Voor mijn part zien mensen

vervolg van pagina 11

dat niet. Ik wil eerder beklemtonen dat er een verschil is tussen mannen en vrouwen in de PSP. Dat mannen een andere positie innemen dan vrouwen. Dat verschil werkt in laatste instantie zo uit, dat vrouwen minder betrokken raken bij het werk van de PSP en daardoor structureel onderdrukt worden in de PSP. Soms is dat een persoonlijk verwijt aan mannen en vrouwen in de PSP, vaak echter gaat het om een structureel verwijt aan de PSP. De PSP doet er te weinig aan om ook in eigen kring te emanciperen. De PSP is zich niet bewust van haar eigen functioneren. Bij een kritisch zelfonderzoek, zouden we nog wel eens tot de konklusie kunnen komen dat we geen haar beter zijn dan de bestaande, door mannen beheerste maatschappij.

Deze opmerkingen tussendoor waren m.i. nodig om de discussie niet te laten vertroebelen. Ik zal nu proberen te analyseren waar mannen in de PSP verschillen van vrouwen. En dat deze verschillen op de duur geleid hebben en nog steeds leiden naar een overwicht van mannen t.o.v. vrouwen.

PSP-mannen. Ze zijn:

- beter opgeleid.
- goed gebekt.
- door hun socialisatie meer betrokken op politiek, zoals die officieel wordt bediscussieerd. De algemene politiek is een mannenzaak. Amper gericht op vrouwenproblematiek.
- zakelijker. Wij hebben meer ervaring

Foto: Paul Babeliowsky

- opgedaan met vergaderingen, lezen van ambtelijke en andere stukken. Meer toegerust voor de organisatorische zaken.
 - geven minder verantwoordelijkheid uit handen, trekken juist verantwoordelijkheid voor belangrijke zaken naar zich toe.
 - nemen makkelijker beslissingen. Voelen zich daarvoor ook makkelijker in staat. Zijn als het ware assertiever, haniger.
 - zijn thuis in de belangrijkste beleidsvelden (vrouwenzaken uitgezonderd) zoals soc-ekon., militaire zaken.
 - zijn avontuurlijker (door hun socialisatie), d.w.z. verzinnen anders bijvoorbeeld hoe op een creatieve manier acties gevoerd kunnen worden.
 - PSP-mannen hebben meer tijd voor politiek.
 - PSP-mannen willen en kunnen ook meer tijd vrijmaken voor politiek.
 - voelen zich sneller op hun gemak bij vreemden, d.w.z. in vergaderingen van de PSP, met andere groepen.
 - mannen kunnen ook makkelijker contact maken met andere mannen (hebben geen last van 'bijbedoelingen').
 - PSP-mannen nemen mannen anders waar in vergaderingen als vrouwen. Er wordt anders naar vrouwen glusterd. Typisch 'vrouwelijke' zaken (bijv. porno of abortus) worden naar vrouwen geschoven. Terwijl het ook zaken zijn die voor mannen gelden. Bij ons in de afdeling wordt bijv. de pornodiskussie door meer vrouwen als mannen gevoerd, terwijl dat voor andere diskussies precies andersom is.
 - mannen waarderen vrouwen in diskussies anders als mannen. Een vrouw in een vergadering heb ik wel eens een complimentje gegeven omdat ze iets 'charmant' bracht, een man waardeerde ik omdat ie zo goed vertelde. Dat doe ik dan in volle oprechtheid, niet eens beseffend dat ik met twee maten meet. Maar toch zegt het wel iets.
 - mannen in de PSP zijn mannen, zich misschien wel bewust van het feit dat vrouwen in de maatschappij onderdrukt worden. Maar ze zijn zich niet bewust van de eigen mannelijkheid. Dat we psychisch anders zijn, dat we een andere socialisatie hebben gehad, anders tegen vrouwen aankijken, vrouwen ook als vrouw zien (o.a. door onze sexuele gerichtheid op vrouwen).
- Dit verloopt zeer subtiel. Ik merk het zelf vaak niet. Ik moet wat dat betreft nog veel leren. Het is deze subtiele waarneming en omgang van, respectievelijk met vrouwen die in feite het minst ontgonnen is in de PSP. Het minst bewust is geworden. Vrouwen beginnen daar ook meer op te letten, zijn zich daarvan vaak ook niet bewust. Ik zelf leerde deze vorm van onderdrukking pas beseffen, toen ik het Golden Note Book las. Daar speelt zich de oorlog tussen de sexen zeer bewust af. Een reden, om dit ook voor mezelf bewust te worden.

Over vrouwen moeten vrouwen maar schrijven. Ik denk dat PSP-mannen eerst hun eigen positie maar duidelijk moeten krijgen, bewust worden. En durven te erkennen dat het probleem ook bij ons ligt. Dat de schuld niet wordt doorgeschoven naar de vrouwen. En dat we er iets aan proberen te doen.

ZATERDAG 24 APRIL

De regionale bijeenkomsten rond het thema 'Vrouwenstrijd en socialisme' worden op zaterdag 24 april gehouden in:

Amsterdam: Partijgebouw, Nieuwe Looiersstraat 45 (zijstraat van de Vijzelgracht), bereikbaar van het Centraal Station met de tramlijnen 5, 16, 24 en 25, uitstappen halte Prinsengracht/Vijzelstraat)

Rotterdam: Gebouw 'De Heuvel' aan het Grote Kerkplein (aan de voet van de Laurenstoren), bereikbaar met de metro vanaf het NS-station, uitstappen halte Beurs

Zwolle: Hotel Wientjes, Stationsweg 7 (op 100 meter van het NS-station), bereikbaar te voet vanuit de hal van het station naar links lopen.

De bijeenkomsten beginnen om 10.30 uur en zijn omstreeks 16.00 uur afgelopen. Nadere informatie kun je krijgen bij de leden van de Kongreskommissie (zie ook de mededelingen in BEVRIJDING nummer 6 pagina 14): Alex de Roo, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

De gaswinsten van Shell en Esso

"Op het vadsige af", noemde Fred van der Spek het. De VVD kon inderdaad lui en tevreden achterover leunen bij de behandeling van de begroting van Economische Zaken. Het enige verschil tussen Terlouw en zijn voorganger, de VVD-er Van Aardenne, was dat Terlouw zijn zaakjes niet zo best kende. Centraal in het debat stonden de gaswinsten van Shell en Esso en de te voeren industriepolitiek.

In 1980 sloot Van Aardenne een gentlemen's agreement met Shell en Esso. Zij mochten hun sterk gestegen gaswinsten houden. Daar tegenover deden Shell en Esso wat vage toezeggingen over te plegen investeringen. "Goed voor onze energievoorziening en goed voor onze industrie", zei Van Aardenne. En in 1980 en 1981 verdween er voor 4 miljard jaarlijks naar het buitenland.

Najaar 1981 werd tijdens de kabinetsformatie nog wat over de gaswinsten gestoeid. In november kondigde Den Uyl aan dat hij 1 miljard uit die gaswinst wilde voor zijn werkgelegenheidsplan. De FNV verkondigde bij meerdere gelegenheden alleen bereid te zijn tot inleveren, als ook de oliemaatschappijen werden aangepakt. Allengs gingen steeds meer PvdA-ers kloeke taal uitslaan: "het gas is van ons allemaal" e.d. Zelfs D'66-woordvoerder Engwirda meldde dat het agreement moest worden "aangescherpt". Een ongekend krachtige uitspraak voor D'66, die de nodige kommotie verwekte. Voor alle duidelijkheid: tijdens het debat over de regeringsverklaring had de PSP een motie ingediend voor verhoging van het staatsaandeel in de gaswinsten. PvdA en D'66 stemden daar toen tegen, onder het motto dat Terlouw eerst maar eens moest uitzoeken hoe het nou met dat agreement zat.

Aan het begin van het begrotingsdebat kwam Terlouw met het oordeel van het kabinet: "Goed voor onze energievoorziening en goed voor onze industrie". Shell en Esso hielden zich flink aan hun afspraken. Ze zouden zelfs meer investeren bij minder winst! Bovendien, wat zou "het buitenland" wel niet denken als je zomaar een gentlemen's agreement met Shell en Esso doorbreekt. Geen enkele reden om het staatsaandeel in de gaswinsten te verhogen dus. Natuurlijk moest je de verdere naleving van het akkoord wel goed in de gaten houden. "Ja, ja, laten we dat doen, de zaak goed in de gaten houden" zeiden PvdA en D'66. En vergaten dat het gas van ons is. Dat volgens een onderzoek*, zelfs als Shell en Esso de door hun toegezegde investeringen echt plegen, jaarlijks meer dan 3 mil-

jard aan financieringsmiddelen naar het buitenland verdwijnt. En stemden, op 3 PvdA-ers na, opnieuw tegen een motie ter verhoging van het staatsaandeel in de gaswinsten.

Het gentlemen's agreement is boterzacht en misleidend. Misleidend omdat op het eerste gezicht het nog niet zo gek is: van 1980-1984 maken Shell en Esso zo'n 15,4 miljard winst op het gas, en ze 'beloven' in die tijd elk zo'n 7 miljard te investeren. Daar zit dan wel een investering van 1,3 miljard in een kolenmijn in Columbia bij in, maar een kniesoor die daar over valt. Het misleidende zit hem in het feit dat het gaat om aan de ene kant *netto*-winsten en aan de andere kant *bruto*-investeringen, dus inclusief allerlei vervangingsinvesteringen. Normaliter betaal je die niet uit gemaakte winst, maar uit afschrijvingen. In het agreement is daar helemaal geen rekening mee gehouden. Evenmin als met de investeringspremies die Shell en Esso opstrijken. Als je wel rekening houdt met afschrijvingen en overheids-subsidies, blijkt dat Shell en Esso jaarlijks een overschot aan financieringsmiddelen houden van meer dan 3 miljard. En die verdwijnen naar het buitenland. Terlouw had in feite weinig tegen deze beweringen in te brengen, alleen dat ze 'onwetenschappelijk' zouden zijn.

Het agreement is ook boterzacht: Shell en Esso leggen zich nergens vast. Zij 'verwachten' dat en dat te investeren, en de Minister heeft daar 'voldoende vertrouwen' in.

Ook op de aard van de voorgenomen investeringen valt wel het een en ander aan te merken: ze leveren nauwelijks

arbeidsplaatsen op. De nieuwe investeringen zijn voor een groot deel gericht op de grootscheepse introductie van kolen. Voor veel investeringen zullen buitenlandse toeleveringsbedrijven moeten worden ingeschakeld. "Goed voor onze energievoorziening en goed voor onze industrie"?

Industriebeleid

Inleveren en bezuinigen luidt het parool. Om het bedrijfsleven lucht te geven. Zodat er weer geïnvesteerd wordt. In exportgerichte, hoog technologische innovatieve produkties. Dat zijn de lijnen waarlangs het 'herstel van de economie' plaats zou moeten vinden. Ook de PvdA lijkt zich tot deze filosofie te hebben bekeerd. Maar ondanks alle bezuinigingen en matiging stijgt de werkloosheid alleen maar, levert meer winst geen werk op, en staan de investeringen op lange termijn op een laag pitje. En wat bedoelt men eigenlijk met die 'innovatieve' investeringen? Als iemand het zou moeten weten, zou het toch Terlouw moeten zijn. Als geen ander heeft D'66 verkondigd dat 'innovatie' de sleutel tot het economisch herstel is. Tijdens het begrotingsdebat kwam Terlouw met een lijstje produkten aanzetten, waarop blijkbaar de economische toekomst van ons land zal worden gebaseerd: "Een strijpkart-ontwaarder, kweekapparatuur voor cellen virusweek, nieuwe gevechtsskleding, spraakvercijferingsapparatuur en automatisering van de documentatie". "Een heel leerzaam lijstje voor ons allemaal", zo voegde de bewindsman er aan toe. Op de interruptie van Fred van der Spek

dat hij de elektrische tandenborstel vergat antwoordde Terlouw dat hij die geenszins vergat: "Dat is alweer een vergeten apparaat van een jaar of tien geleden. Wie nu een elektrische tandenborstel ontwikkelt, krijgt er geen hand meer voor op elkaar en krijgt voor geen cent aan importgoederen binnen."

Terwijl onze hoop voor de toekomst dus op de strijpkartontwaarder moet worden gericht, dreigen een aantal minder geavanceerde produktiesektoren geheel uit Nederland te verdwijnen. Fred wees er op dat in bv. diverse sectoren textiel, kleding, leer en schoeisel nog maar 20% van Nederlands fabrikaat is. 15 jaar geleden was dat nog meer dan 60%. Hij bepleitte dan ook een industriepolitiek die uitgaat van zowel meer eenvoudige, als meer hoogwaardige produkties, zowel in Nederland, als ook in de derde-wereld-landen. De industriepolitiek moet niet te zeer gericht zijn op export-bevordering, maar veel meer op import-vervanging.

'Ruim baan voor de ondernemers'. Zij, Shell en Esso voorop, moeten ons uit de crisis van het kapitalisme halen. Het is misschien goed inderdaad nog maar eens naar Terlouws toekomstlijstje te kijken. De meeste zaken daarop zijn heel wat minder onschuldig dan strijpkartontwaarders.

HERBERT GOEDINGS

* Hugo van der Laan: *Aardgasbaten*, kapitaal-export en industriële ontwikkeling. Wetenschapswinkel voor Economie der Rijksuniversiteit Groningen, januari 1982.

VREEMDELINGENBELEID

Geen ja, geen nee

De vaste Kamercommissie voor justitie sprak onlangs over het vreemdelingenbeleid. Er was heel wat te evalueren: het toelatingsbeleid, het vluchtelingenbeleid, het beleid t.a.v. de Polen, de Vietnamezen, de Chilenen, Argentijnen, Salvadorianen enz. enz., de vreemdelingenbewaring, de tweede generatie buitenlandse jongeren, de vreemdelingenpolitie etc. Uitgangspunt van het huidige vreemdelingenbeleid is een restriktief toelatingsbeleid.

En dat is nodig om de rechtspositie van de legaal in ons land verblijvende buitenlanders te verbeteren. De aantallen toe te laten vreemdelingen lijken bijna een obsessie te worden, konstateerde Andrée van Es in de commissievergadering. Zij citeerde de Minderhedennota: "(. . .) inperkingen zullen voor een niet onbelangrijk deel de vreemdelingen treffen, die onder het huidige beleid om humanitaire redenen kunnen worden toegelaten".

Maar de rechtspositie voor buitenlanders is langzamerhand niet meer het enige argument voor een restriktief toelatingsbeleid, stelde Andrée. Veel erger vindt ze dat er argumenten gevonden worden in uitingen van onverdraagzaamheid t.o.v. buitenlanders, zelfs uitingen van racisme. Je moet niet de buitenlanders weren en nationaliteit als criterium stellen, maar ze juist dezelfde rechtspositie geven als de Nederlanders; dat zou het uitgangspunt moeten zijn voor een te voeren vreemdelingen- en minderhedenbeleid. Andrée richtte in dit verband de aandacht op de jongeren: "Pas als deze jongeren gelijke rechten op ieder terrein hebben als hun Nederlandse leeftijdgenoten, pas dan zijn er voorwaarden voor integratie in de Nederlandse samenleving." Nu worden jongeren gemengd tussen de bepalingen van het Nederlandse vreemdelingenbeleid en de waarden en normen van hun eigen land. In de praktijk zal dit moeten betekenen dat jongeren een vestigingsvergunning moeten krijgen als ze meerderjarig worden; dat erkend wordt dat ze twee nationaliteiten hebben. Andrée stelde voor een Faciliteitenwet in het leven te roepen naar analogie van de Faciliteitenwet voor Zuid-Molukkers.

Vaagheid troef

Tegenover de vele fundamentele kritiek en opmerkingen van de diverse partijen was het optreden van Staatssecretaris Scheltema bedroevend. Kennis van zaken ontbrak hem eenvoudig. Voortdurend was overleg nodig over allerhande feiten, cijfers en eventuele toezeggingen. Vaagheid was troef. Op de principiële stellingname van Andrée is

hij niet eens ingegaan. Een groot aantal vragen werden niet beantwoord, zodat de meeste fracties hun tweede spreek-tijd grotendeels moesten gebruiken voor de herhaling van hun vragen. Scheltema vond zelf dat we een ruimhartig vluchtelingenbeleid voeren; dat we mensen moeten opnemen die zich in een vluchtsituatie bevinden, maar dat we wel eerst opvang in de eigen regio moeten proberen te realiseren. T.a.v. de Christen-Turken is dit beleid jarenlang gevoerd met alle gevolgen van dien. De meeste Christen-Turken komen uit zuid-oost Turkije en opvang in Istanboel of Ankara kon best volgens Nederland. De gevolgen zijn bittere armoede, diskriminatie en blijvend gevaar voor eigen leven. Een groot aantal in Nederland verblijvende Turken weten na twee tot vier (!) jaar nog niet of ze hier mogen blijven. Door de grote druk uit nagenoeg alle fracties heeft Scheltema toegezegd, dat de Christen-Turken in ieder geval niet terug hoeven naar Turkije. Er zal getracht worden een aantal te laten emigreren naar Australië en Canada. De rest mag blijven. Een van de zeer weinige concrete toezeggingen, die er zijn gedaan. Daarnaast stelde Scheltema, dat er meer Polen naar Nederland mogen komen en het quotum van 750 toe te laten vluchtelingen per jaar wordt verruimd. Met betrekking tot de vreemdelingen in Nederland werd de zaak afgesloten met nota's, studies en rapporten die allemaal nog moeten verschijnen: een studie van de belemmeringen voor remigratie, een rapport over het al of niet mogen blijven van buitenlanders, die met het strafrecht in aanraking zijn geweest en een nota tweede-generatie-beleid. Omdat deze laatste nota er nog niet is en Andrée toch al een aantal zaken duidelijk wilde hebben, vroeg ze in een motie om de zgn. tweede generatie jongeren in ieder geval niet uit Nederland te zetten, als ze buiten hun schuld onvoldoende middelen van bestaan hebben of als ze al drie jaar in Nederland wonen. De reactie van Scheltema op de motie was typerend voor zijn beleid tot nu toe: het was geen 'ja' en geen 'nee'. Het wachten is dus op de vele nota's.

HELEEN BUIJS

RADIO-AKTIEF AFVAL

Nog één keer?

Ineke Lambers vond het helemaal niet leuk. Als Kamerlid voor D'66 had zij zich meermalen uitgesproken tegen het dumpen van radio-actief afval in zee. En nu moest zij als staatssecretaris verdedigen dat er voor 1982 weer een vergunning wordt afgegeven voor die dumping.

Elk jaar stort Nederland circa 1000 m3 laag- en middelradio-actief afval in de Atlantische Oceaan. Dit afval is afkomstig van de kerncentrales bij Borssele en Dodewaard, van onderzoekscentra en van ziekenhuizen. Het wordt verzameld bij de ECN in Petten en elke zomer via IJmuiden verscheept. Zoals gebruikelijk zijn de 'deskundigen' het niet eens over de gevolgen voor het milieu van het storten van radio-actieve stoffen in zee. Volgens sommigen is het vrij onschadelijk, volgens anderen gaat het om een aanzienlijke aantasting van verschillende eco-systemen. Wat wel zeker is, is dat dumping onherroepelijk is: je kunt het op 4 km diepte gestorte afval later niet weer omhoog halen. En een radio-actief besmette oceaan valt niet meer te ontsmetten. De protesten tegen de dumpingen nemen dan ook terecht van jaar tot jaar toe: handtekeningenacties, blokkades op de weg tussen Petten en IJmuiden, Greenpeace die met een bootje probeert uitvaren van het schip te verhinderen, enz. Italië, West-Duitsland, Zweden, Frankrijk en de VS hebben inmiddels hun dumpingsoperaties gestaakt. Volgens de PSP-fractie is het hoog tijd dat ook Nederland stopt met dumping. Wilbert Willems vroeg daarom een Kamer-debat aan, en diende daar een motie in om geen vergunning te verlenen voor dumping in 1982. Ineke Lambers zei dat ze "helaas" wel een vergunning moest afgeven, omdat opslag op land niet kon: de vergunningen zouden het niet toelaten, en er was onvoldoende opslagcapaciteit. Een onzinnig argument volgens de PSP-fractie: het alternatief voor dumping in zee is niet opslag op land, maar het zoveel mogelijk voorkómen van het ontstaan van radio-actief afval. Stopzetting van Borssele en Dodewaard en van het onderzoek ten behoeve van kernenergie dus. Het overgrote deel van het afval komt dáár vandaan. Over het hoog radio-actief en kernspijlstofafval hebben we het dan nog niet eens.

Opslagcapaciteit op land

Maar zelfs bij doordraaien van Borssele en Dodewaard is er waarschijnlijk voldoende opslagcapaciteit op land om het tot zomer 1983 uit te zingen. Voorwaarde is dan wel dat Borssele en Dodewaard hun eigen afval opslaan. Volgens de bestaande vergunningen kan dat. Borssele en Dodewaard hebben er echter helemaal geen zin in, want het

afvalprobleem wordt dan rechtstreeks bij hún gelegd. Als hun opslag-capaciteit 'vol' is, en ze kunnen hun afval niet afvoeren, dan

Over de bestaande opslagcapaciteit ont-spon zich een onfris steekspel. Zoals gebruikelijk in kernenergie-zaken is het moeilijk om aan precieze gegevens te komen en spreken verschillende bron-nen elkaar tegen. Greenpeace had aan de hand van ambtelijke stukken bere-kend dat bij Borssele, Dodewaard en Petten voldoende opslagcapaciteit was tot zomer 1983. Min of meer gedwongen moest Ineke Lambers toen ook wel met cijfers komen om aan te tonen dat dat niet zo was. In een eerste reactie kon de PSP-fractie zo al een 7-tal punten aanwijzen waarbij de gegevens die Lambers noemde in tegenspraak waren met die ambtelijke stukken (o.a. af-komstig van haar eigen ministerie!) en met gegevens, bekend gemaakt door de directies van Dodewaard en Petten. Op een verzoek van Wilbert Willems om de cijfers op papier te zetten en daarbij een verklaring te geven voor de geble-ken verschillen, weigerde Lambers in te gaan. Haar 'geloofwaardigheid' werd in twijfel getrokken, stelde zij. Als zij ver-klaarde dat iets niet kon, dan kon het ook niet. Wilbert wees op het feit dat het niet ging om haar geloofwaardig-heid, maar om die van haar informan-ten, de kernenergielobby. Die heeft er immers alle belang bij dat zo lang moge-lijk in zee kan worden gedumpt.

De grote partijen namen genoeg met het verhaal van Lambers. De kernener-gielobby krijgt dit jaar haar zin. En volgend jaar krijgen we waarschijnlijk hetzelfde verhaal te horen: "Helaas moeten we toch nog één keer dumpen, want"

In het onderzoek naar de mogelijk-heden van tijdelijke opslag van radio-actief afval op land zit weinig voort-gang. De besluitvorming over sluiting van Borssele en Dodewaard wordt keer op keer uitgesteld. De commissie-Beek, die in mei een rapport zou moeten uit-brengen over de kosten van sluiting van de kerncentrales, is nog niet samen-gesteld. Een door de PvdA voorge-dragen kandidaat mocht er niet in, om-dat hij uitgesproken tegenstander van kernenergie is. Een motie van de PPR dat de Regering, konform het regeer-akkoord, nog dit jaar tot een besluit omtrent Borssele en Dodewaard moet komen, is door CDA en VVD afge-stemd!

We moeten ons voorbereiden op nieuwe akties tegen kernenergie en de dumping in zee. De regering doet dat ook. Samen met de Commissaris van de Koningin in Noord-Holland bekijkt ze of het moge-lijk is het radio-actieve afval via de marine-haven te Den Helder te ver-scheppen. Verschepping via IJmuiden levert volgens de Regering teveel 'openbare-orde-problemen' op.

HERBERT GOEDINGS

Opnieuw bezuinigen op het openbaar vervoer

Op 1 april zijn de tarieven voor het stads- en streekvervoer weer eens extra verhoogd. En dan speciaal die voor de vaste gebruikers, die niet zo snel zullen weglopen. De abonneementhouders in het streekvervoer moeten 5% meer gaan betalen. De abonneementen voor de kortste afstanden en de uitzonderingstarieven voor de in zones verdeelde steden Amsterdam, Rotterdam en Den Haag stijgen zelfs met 6%.

Ondertussen worden allerlei uitbreidingsplannen voor het openbaar vervoer vertraagd of tegengehouden. Ook op de aanschaf van nieuw materieel en salarissen wordt bekibbeld. Zijn we nog steeds op weg naar een goed en gratis openbaar vervoer, dat de auto zo veel mogelijk overbodig maakt?

De afgelopen tien jaar hebben ministers van DS'70, KVP, VVD en D'66 in hoofdlijnen steeds hetzelfde verkeersbeleid gevoerd. Enerzijds wordt meer dan voor die tijd erkend dat in dichtbevolkte gebieden een redelijke voorziening voor openbaar vervoer onmisbaar is, en dat de auto daar ongeschikt is als massa-vervoermiddel. Anderzijds zijn de regeerders nog steeds niet bereid om het benodigde geld uit te geven, dat nodig is voor een drastische overheveling van autoverkeer naar de trein, de tram of de bus. Daarom beperkt men zich niet tot het zwaarder belasten van automobilisten en bezuinigingen op de wegenbouw. Ook de gebruikers van het openbaar vervoer krijgen te maken met hogere tarieven en versoberingsplannen. Daardoor worden de verplaatsingsmogelijkheden voor de mensen, vooral voor de laagstbetaalden, beperkt.

Investerings

De onderhouds- en afschrijvingskosten van het ten tijde van de economische groei aangelegde autosnelwegnet, drukken zo zwaar op de rijksbegroting, dat er nu eigenlijk geen geld meer is voor grootscheepse investeringen in het toen verwaarloosde openbaar vervoer. Als de steden hun in vroeger jaren uitgedunde tramnetten weer willen uitbreiden, dan kan ook dat alleen maar door de passagiers mee te laten betalen.

Ondertussen wordt het streekvervoer op het platteland verder uitgedund. Dat gebeurt door middel van het laten vervallen van vroege en late ritten of door het omzetten van gewone lijnen in bussen of door vrijwilligers gereden buurtbusjes. Bovendien zijn de tariefzones in de dunbevolkste landsdelen (het noorden en oosten) wat kleiner dan in de Randstad Holland, zodat de passagiers daar voor een gelijke afstand meer moeten betalen. Overigens worden er ook in het westen soms nieuwe kleine zones tussengefrommeld, als verkapt vorm van tariefsverhoging.

Bezuinigen door centralisatie

Jarenlang was centralisatie het middel bij uitstek om de exploitatietekorten van het openbaar vervoer te beperken. In 1976 wierp minister Westerterp zich op als super-wethouder voor stadsvervoer. Het is daar nu net als met de aardgasprijzen: gemeenteraden mogen nog steeds formeel zelf hun tarieven vaststellen, mits die overeenstemmen met de door de minister gedikteerde bedragen. En wat ze beslissen over lijnennet, frekwenties, salarissen en materieel aankopen behoeft eerst de goeuring van de minister. Ze mogen trouwens zelf geen cent toeleggen op de rijksbedragen in de exploitatietekorten. Daardoor bezitten de gemeenten niet meer de vrijheid om geld voor autovoorzieningen over te hevelen naar het openbaar vervoer of de tekorten te dekken door een eigen vervoersbelasting. Dankzij deze centralisatie kunnen gemeenten niet meer vooruitlopen op een landelijke ontwikkeling naar gratis openbaar vervoer.

Met het streekvervoer is het daarna dezelfde kant opgegaan. Vroeger was dit vervoer in handen van een groot aantal afzonderlijke bedrijven. Een deel daarvan was eigendom van partikulieren, provincies en gemeenten, een ander deel behoorde toe aan de Nederlandse Spoorwegen. Elk bedrijf stelde zijn eigen tarief en lijnennet vast. Inmiddels behoren de meeste bedrijven tot één staatsholding, de ESO, die de bevelen van de minister moet opvolgen. Bovendien geldt sinds 1980 voor het hele bus- en tramverkeer landelijk één zonestelsel met de beruchte strippenkaart. Ongetwijfeld heeft zo'n eenvormig tariefstelsel en de doorbreking van de afzonderlijke concessiegebieden óók voordelen voor de gebruikers. Het kan leiden tot een samenhangender vervoersnet en een grotere overzichtelijkheid. Een belangrijk nadeel is echter dat de tekorten stelselmatig beperkt kunnen worden en dat geen enkel gekozen orgaan meer duidelijke controle heeft over het openbaar vervoersbeleid.

Decentralisatie zonder geld

De PSP staat vanouds op het standpunt dat de beslissingen over de spoorwegen thuishoren bij het parlement (en dus niet bij de minister, die met de staats-

Foto: Paul Babeliowsky

NV kan handelen als een soort privékapitalist), die over het streekvervoer bij de provinciale staten en die over het stadsvervoer bij de gemeenteraden. Daarom hebben de PSP-raadfracties in 1976 ook gestemd tegen de overdracht van gemeentelijke bevoegdheden naar het rijk.

Inmiddels toont ook D'66-minister Zeevalking zich bereid om het centralisatiebeleid van zijn voorgangers om te buigen. Dat lijkt op het eerste gezicht een tegemoetkoming aan de PSP-opvattingen en aan de pogingen van de provincie Noord-Holland en de Rijnmondraad om meer greep op het beleid in hun regio te krijgen. Maar decentralisatie heeft alleen zin als er het benodigde geld of een eigen inkomstenbron bijgeleverd wordt, zodat de democratische invloed van de gebruikers voldoende in het beleid tot gelding kan worden gebracht. Wat nu echter dreigt te gebeuren, is dat de lagere overheden voortaan een veel te laag bedrag uitgekeerd krijgen, dat ze dan maar zelf moeten zien te verdelen.

Zoals vroeger de centralisatie een middel was om te bezuinigen, zo wordt nu de decentralisatie daarvoor gebruikt. Nu gaan misschien provincies en gemeenten de verantwoordelijkheid dragen voor het door het rijk gedikteerde afbraakbeleid. De regering be-

spaart zich zo de kosten van een centrale afweging door rijksambtenaren en wordt tevens afgeschermd tegen de kritiek van de gebruikers. Die lopen dan dood bij machteloze lagere besturen, die zelf ook niet over middelen voor verbetering beschikken.

Zonder strijd geen links beleid

Als we het openbaar vervoer niet opnieuw tot een strijdpunt weten te maken, zal het na de huidige economische crisis opnieuw terrein moeten prijsgeven aan de auto. Dan blijft er een grote groep van vervoersarmen bestaan: de laagstbetaalden, huisvrouwen, kinderen, bejaarden. De in de jaren '60 ontwikkelde ideeën over een links verkeersbeleid, waarin de PSP voorop liep en waarvoor we later bijval kregen van PSP, CPN en zelfs de PvdA, mogen niet naar de achtergrond worden verdrongen. Daarom zullen we met kracht moeten blijven opkomen voor een snelle uitbreiding van het spoorwegnet, uitbreiding van de stedelijke tramnetten, een bevrozing van de tarieven, een Nederlandse fabriek voor spoor- en tramwagens en experimenten met gratis openbaar vervoer in de stadscentra.

U gaat wit spaargeld toch niet zwart maken?

U legt af en toe een bedragje opzij. Sparen. U hebt dus een rekening bij een spaarbank of bij een gewone bank. Daar zijn ze blij met uw geld. En ze bieden u de hoogst mogelijke rente. Zodat uw spaargeld groeit. Vandaag de dag harder dan ooit, want de rente is hoog.

Maar wat gebeurt er met dat geld? Spaarbank of bank gebruiken het. Gaan het beleggen. Om daarmee voldoende rentewinst te kunnen maken om u straks uw rente te kunnen uitbetalen.

Maar... waar wordt dat geld belegd? Weet u dat? Beleggen ze uw spaargeld in zaken die indruisen tegen uw geweten? Beleggen ze uw geld in Zuid-Afrika. Of in Chili?

Als u daar toch een beetje nerveus van wordt, dan is er een goede oplossing: sparen bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een bank die het hart links draagt. Een bank die selectief belegt - en toch een prima rente geeft. Niet meer, maar zeker niet minder dan elders. Maar bij de ASN heeft u één zekerheid extra: uw geld wordt grotendeels in sociaal verantwoorde projecten belegd. In woningbouw of peuterspeelzaal of vele andere sociaalculturele projecten. Uw geld wordt dus goed belegd. Zodat uw rente schoon is en uw spaargeld goede dingen bewerkstelligt.

**Sparen bij de ASN
is sparen via uw girorekening.
Doe het nú: u krijgt f. 7,50 premie!**

Als u voor 1 juli 1982 een renterekening bij de ASN opent met

tenminste f. 50,- als eerste inleg, ontvangt u een premie van f. 7,50.

Bon

Naam en voorletter(s):

Adres:

Postcode en woonplaats: ...

Postgirorekening:

wenst bij de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND een renterekening te openen.

Stuur deze bon in open enveloppe zonder postzegel aan
Algemene Spaarbank voor Nederland,
Antwoordnummer 1188, 2500 WB Den Haag.
U kunt ook bellen: 070-47 01 81. Of ons bezoeken:
Rijnstraat 28, Den Haag (vlak bij het Centraal Station)

101

ALGEMENE SPAARBANK
VOOR NEDERLAND

geeft rente zonder bijsmaak.

VROUWENVAKBOND

Het Haarlems Dagblad maakt op 25 maart melding van een bijeenkomst van P.v.d.A.-leden die de avond tevoren het verdriet zaten te verwerken van teleurstellende statenverkiezingen. Eén van de mannelijke leden was tegen de verslaggeefster, die werd aangezien voor een "Rooie Vrouw", uitgevallen: dit is jullie schuld, jullie vormen een partij in de partij. Natuurlijk is dit maar één diepbedroefd lid en betreft het geen officieel gesanctioneerde politieke analyse. Maar deze heer staat in zijn primaire woede waarschijnlijk niet alleen. Het is vrij gebruikelijk dat in barre tijden van strijd tegen de vijand, de onderlinge gelederen (moeten) worden gesloten en interne twisten opgeschort. Met zwaar weer voor links op til, lijkt de (stilzwijgende) verwachting dat vrouwen maar "even" haar eigen bevrijding ondergeschikt moeten maken aan de "algemene" brede strijd van links tegen politieke en ideologische verrechtsing en tegen intensievere economische uitbuiting niet ontbloeit van histories besef. Er kan echter ook een niet zo nieuw, maar misschien wel ongedacht hardnekkig realisme tot "links" zijn doorgedrongen. Het realisme nl., dat op de onmisbare steun van vrouwen in de strijd tegen "rechts" niet mag worden gerekend wanneer de gebruikelijke patriarchale maatschappijopvattingen en organisatievormen gehandhaafd blijven. Met deze realiteit wordt ook de vakbeweging gekonfronteerd nu de oprichting van een vrouwenvakbond is aangekondigd. In een aantal plaatsen zijn daarvoor initiatiefgroepen ontstaan. De voornaamste bezwaren tegen de bestaande door mannen gedomineerde vakbonden zijn de ontkenning of onderwaardering van belangen die voor vrouwen vanuit haar ervaringen en positie spelen, én de hiërarchiese en centralistische organisatievormen. Er wordt teveel gedacht vanuit de positie van een buitenshuis werkzame blanke man en zijn belangen. De organisatie is bureaucraties en centralisties, terwijl de verkiezingsprocedure rond een nieuwe voorzitter van de Industriebond zonder enige fantasie hiërarchies genoemd kan worden. De aangesneden problemen met de bestaande bonden zijn uiterst reëel. De vrouwenvakbond zou zich willen inzetten voor alle zaken die voor vrouwen belangrijk zijn. Ze wil zich niet beperken tot het behartigen van de belangen van vrouwen in huishoudelijke arbeid en/of arbeid buitenshuis, maar bijv. ook op het gebied van abortus standpunten innemen en acties voeren.

ik heb niets tegen mannen, maar...

Het is echter zeer de vraag of een vrouwenvakbond een "echte" vakbond moet zijn inclusief stakingskassen en loononderhandelingen. Door de initiatiefneemsters wordt enerzijds gesteld dat alle vrouwen die nu actief zijn in de bonden, er het liefste maar zouden moeten uitstappen en actief moeten worden in de vrouwenvakbond. Anderzijds wordt ook erkend dat vrouwen die in de bonden actief zijn, zeer verdienstelijk werk verrichten en dat haar strategiese keuzen zeer respectabel zijn, hoewel de initiatiefneemsters van de vrouwenvakbond voor een andere strategie kiezen. In deze laatste opstelling, waarin de èn-èn-strategie wordt aanvaard, kunnen we ons uitstekend vinden. Binnen alle bonden actieve vrouwen (groepen), die feministiese eisen zoveel mogelijk intern proberen te realiseren en vrouwengroepen daarbuiten, verenigd in de vrouwenvakbond, die door haar strijdbare aanwezigheid ervoor zorgen dat feministiese eisen ook in de vakbonden niet over het hoofd gezien kunnen worden. Op die manier versterkt de aanwezigheid en vooral de acties van groepen buiten een institutie als de vakbeweging de positie van kwa (feministiese) ideeën vergelijkbare groepen binnen die vakbeweging. Voor politieke partijen geldt overigens hetzelfde. De macht van vrouwengroepen in de partij bestaat mede door de macht van de vrouwenbeweging als maatschappelijke krachtfactor. Een vrouwenvakbond als actiegroep, los van de bestaande ingekaderde vakbeweging en overlegstructuren en zonder de pretentie van belangenbehartiging zoals de bestaande bonden dat behoren te doen kan het perspectief op verbetering van de positie van vrouwen in de bonden dichterbij brengen. Ze kan dan samen met het FNV-Vrouwenplatform de peper in de kont zijn van het hiërarchies denkend patriarchendom in de vakbeweging. In die zin draagt een vrouwenvakbond bij tot een linkse (vrouwen- en mannen-) eenheid op voor vrouwen meer aanvaardbare voorwaarden. Of dit evenwel de bedoeling is van de initiatiefneemsters van de vrouwenvakbond, is zeer de vraag.

LENA HEIDE

reakties

LESBIES DWARS I

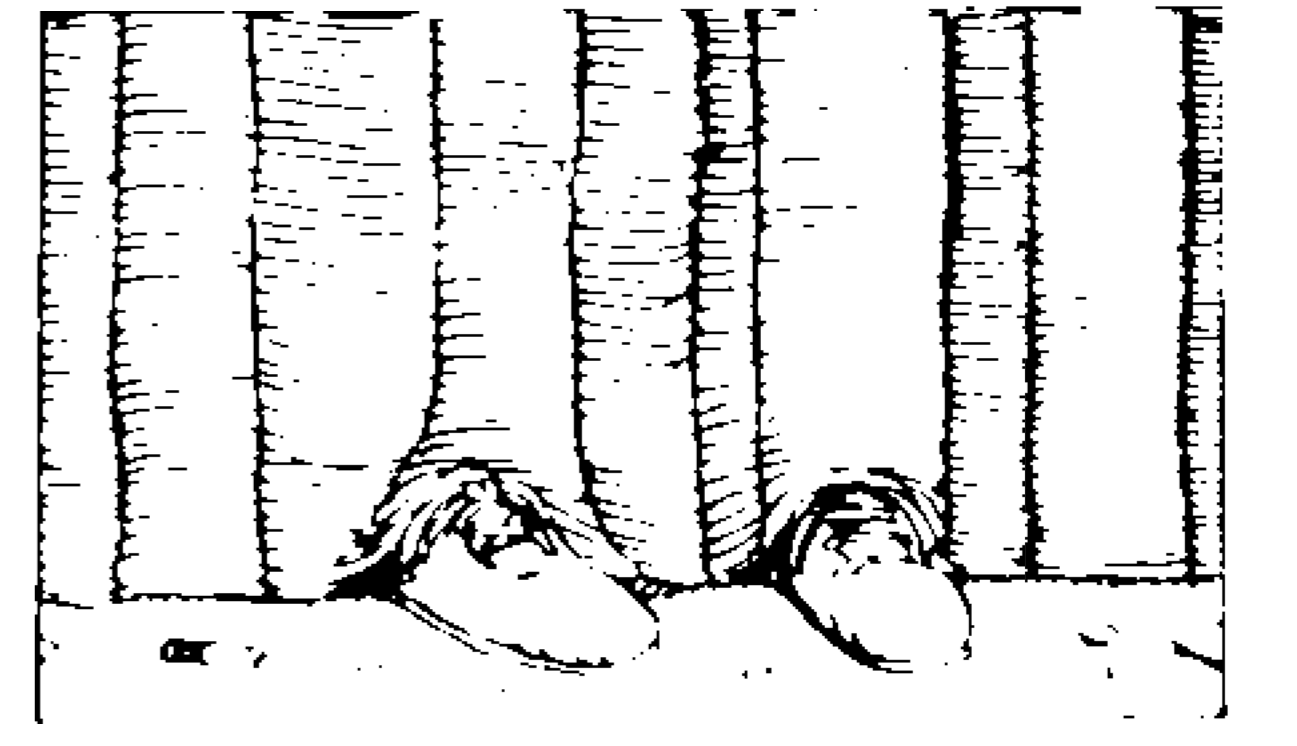
Ik reageer op de rubriek "Ik heb niets tegen mannen, maar..." in Bevrijding nummer 4. Ik ben razend op jullie. Honderden jaren leefde de lesbische vrouw in het verborgene. Tot ver in de jaren '60 valt ze onder de noemer 'homosexueel', zelfs als ze actie voert. Eindelijk, in de jaren '70, wordt 'lesbisch' een algemeen bekende aanduiding. Ik ervaarde dit zelf als een soort naam, een erkenning van wie ik ben. Inderdaad: "de angst overwonnen om vanuit manneogen gezien niet aardig gevonden te worden". Inderdaad: onafhankelijk en zelfbewust". Maar vooral: emotioneel, erotisch en seksueel gericht op vrouwen. Kortom: de laatste jaren kon ik mezelf lesbisch noemen, had ik een naam in deze door patriarchaat en heterosexualiteit beheerste maatschappelijke werkelijkheid. En wat gebeurt er nu: jullie pikken mijn naam in, maar lichten wel het erotische, seksuele er uit. De dolk uit de linkerhoek. Verdomme. Ik besta weer niet. Verdomme. Blijf van m'n naam af. En noem me geen pot, dat voel ik me niet.

LINEKE ROSEBOOM

LESBIES DWARS II

De Titiaas willen 'lesbies' dwars liggen, hetgeen voor de bovenliggende partij geen bezwaar behoeft te zijn. Maar zij willen ook "in houding en gedrag een afwijzing uitdrukken van de traditioneel heersende cultuur volgens welke vrouwen moeten beantwoorden aan het beeld dat mannen van haar gemaakt hebben en zoals mannen haar graag schijnen te zien." Dit noemen zij dan 'lesbies' dwars liggen, waaraan zij toevoegen: "wat verder niets zegt over de seksuele voorkeur." Grotere nonsens is wel nauwelijks denkbaar. Een heterogene vrouw wenst zich een man en dan kan ze de man, die ze wil strikken niet afwijzen door houding en gedrag. Dat er een normenstelsel zou bestaan, wat "vrouwelijk" en "mannelijk" gedrag genoemd wordt, is mij volkomen onbekend. Ik begrijp ook niet, wat er onder verstaan moet worden. Wel heb ik in mijn vrijgezellentijd een duidelijk beeld gehad van het normenstelsel, waaraan de vrouw mijner keuze zou moeten voldoen. Andere mannen stelden andere eisen. Een vrouw behoeft slechts te voldoen aan de normen, die de man stelt, waarmee zij graag een duurzame relatie aan wil gaan. Maar dan zal zij hem wel moeten laten blijken, dat zij aan die normen voldoet. Feminisme is goed, maar feministen moeten wel normaal blijven en zich geen buitennissigheden in het hoofd halen.

J. KUITERMAN

ACHTER HET GROENE GORDIJN

De regeringspartij D'66 heeft een hoogst interessant commentaar geleverd op een wijziging van de Omroepwet. De regering wil artikel 18 van deze wet wijzigen, zodanig, dat alleen nog maar partijen, wier lijsten definitief zijn goedgekeurd, zendtijd krijgen. Het wordt dan moeilijker voor rechts-radikale clubs als de Volksunie en de Centruumpartij om zendtijd te krijgen, want hun lijsten worden niet altijd goedgekeurd. Tot nu toe konden alle partijen, die in alle kieskringen kandidatenlijsten hadden ingediend, zendtijd voor verkiezingspropaganda krijgen. De partijen, die komentaar op deze wijziging van de wet leverden, het CDA, de PvdA en de PSP, waren het eens met de wetswijziging. Ook D'66 leverde komentaar en stelde zich achter het wetsontwerp op. Maar D'66 maakte tevens van de gelegenheid gebruik het volgende naar voren te brengen: "in het nieuwe vierde lid een verbetering aan te brengen (overigens niet van wereldschokkende aard!) door n.l. de komma na het woord 'instellingen' te verwijderen. Deze komma kwam reeds ten onrechte in het huidige tweede lid voor, evenals na het woord 'groeperingen'. In het eerste lid van artikel 18 staat overigens eveneens ten onrechte een komma na het woord 'groeperingen'. Ook hier is sprake van een bijzin met beperkende en niet met uitbreidende betekenis, dus ook op deze plaats zou de komma dienen te verdwijnen."

Voortaan kan D'66 dus de geschiedenis ingaan als de partij met de komma. Wat een humbug!

CHRIS HUINDER

**drukkerij
bevrijding**

VOOR (BIJNA) AL
UW DRUKWERK

Nwe Looierstr. 45 1017 VB A'dam
tel. 238501 vraagt vrijblijvend offerte

PSP BIJEENKOMSTEN

BIJEENKOMSTEN 1 MEI 1982

Amsterdam

Hier organiseert de PSP alleen een manifestatie in PARADISO (Weteringschans bij het Leidseplein). 's Middags vanaf 15.00 uur: De Volharding, Cabaret Panter en Straight On. Aan het eind van de middag kan er gegeten worden. Vanaf 18.30 uur diverse activiteiten: Amsterdams Salonorkest, Lizy Sarah May leest haar gedichten, Wim Emmerek (mime) en nog veel meer. Onder andere een fototentoonstelling over 21 nov. 1981.

Apeldoorn

Georganiseerd door PSP, PPR, CPN, PvdA, FNV, NVVjc en het Comité Vrijheid voor Turkije organiseren een manifestatie in het Troelstraord te Beekbergen ('s morgens) en een informatiemarkt van een aantal actiegroepen in het Dwarshuis, Molendwarsstraat te Apeldoorn ('s middags). 's Avonds een feest in de Kleine Zaal van Orpheus. Nadere infor: 055-416246.

Arnhem

Ook hier een brede organisatie: NI-VON, FNV, VARA, PvdA, PSP, CPN, PPR en SP. Zij organiseren een manifestatie in de Schouwburg van Arnhem vanaf 11.00 uur. Opening door Wim Kok, vanaf 13.00 uur een forum over de linkse beweging. Verder muziek en via video kunt u de demonstratie van 21 nov. 1981 terug zien. Toegang f 2,50.

Bussum

Hier organiseert de PSP weer alleen tussen 11.00 uur en 17.00 uur een bijeenkomst onder het motto Werkgelegenheid en gemeentepolitiek. Sprekers: Bram van der Lek, Ton Geurtsen (PSP'jg), Leo Platvoet en een vertegenwoordigster van FNV en PSP-vrouwen. Verder muziek (Luis Aravena uit Latijns Amerika en de popgroepen Be-Sounds en Buzzard). Plaats: in een tent in het centrum van Bussum. Nadere info: 02159-13835.

Delft

FNV, PvdA, PPR, CPN en PSP organiseren vanaf 11.00 tot 16.00 uur een aktiemarkt op de Markt van Delft. Verder een demonstratieve fietstocht van de Markt om 14.00 uur en 's avonds in het Waagtheater vanaf 20.00 een programma met o.a. de groep 't Gist, Radio Rijnmondshow, Zijwaarts. In de Koornbeurs om 21.30 uur een optreden van de Delftse Komedie en in de Eland om 22.00 uur harde muziek.

Dordrecht

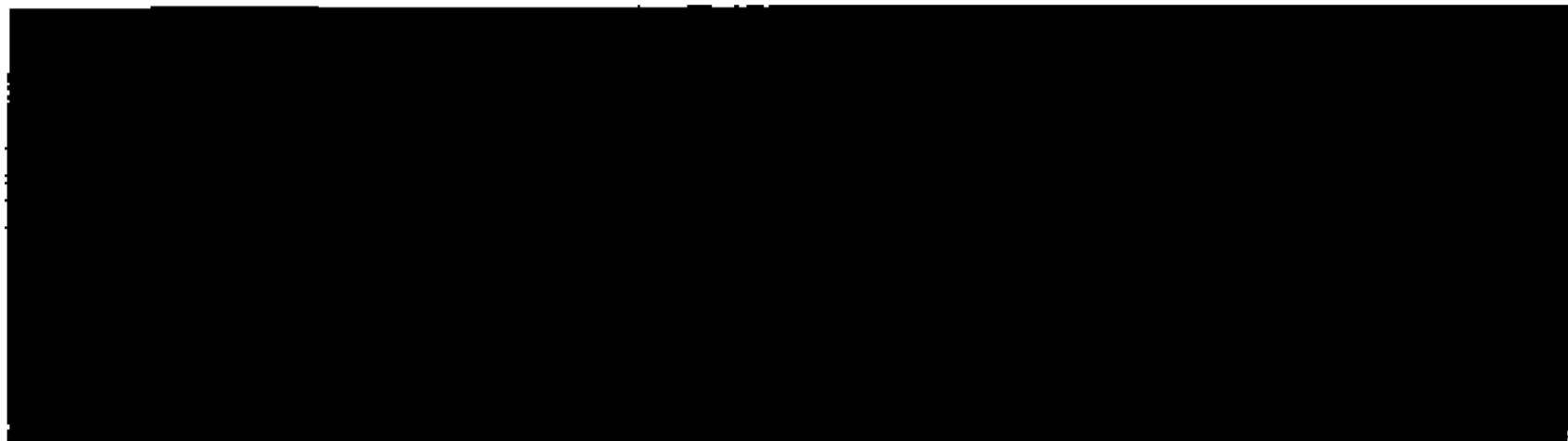
PSP, CPN en PPR organiseren in de bovenzaal van Kunstmin vanaf 19.30 uur een programma met sprekers, muziek uit Marokko en Uruguay en om 22.30 een optreden van de Ten Commandments. In de benedenzaal een aktiemarkt.

Epe

PvdA, FNV, PPR, Henri Polak Stichting en PSP organiseren om 14.00 uur een kinderprogramma in de Jenaplanschool (Schotweg) en 's avonds vanaf 22.00 uur in het Vormingscentrum de Waay-

ONDERSTE BOVEN

Deze rubriek is bedoeld voor berichten, aankondigingen en korte artikelen. Kopij voor deze rubriek kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding, t.a.v. rubriek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

enberg, Molenweg 2 in Wissel bij Epe een programma met sprekers, muziek, films en een aktiemarkt. Nadere informatie: 05780-16234

Geleen

Ook in Geleen organiseert de PSP weer alleen een programma met als spreker Fred van der Spek en de plaatselijke lijsttrekker Jan Muytjens. Verder muziek. Plaats: Reüniegebouw, Wilhelminastraat te Geleen. Aanvang 20.00 uur, toegang f2,50. Nadere informatie: 04484-44177.

Hengelo

PSP, CPN en PPR organiseren een programma met sprekers, muziek, kabaret en een informatiemarkt in De Tempel (Kasbah) te Hengelo. Aanvang 20.00, toegang f2,50.

Kampen

PSP en PPR starten hier op 1 mei de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen. De avond begint om 20.00 uur in het VZOG-gebouw aan de Rondweg. Op het programma koffie, toespraak van lijsttrekker, kabaret en een swingfeest.

Leeuwarden

CPN, PSP en PPR organiseren vanaf 20.00 uur een programma in Zalen Schaaf met een optreden van de Groningse theatergroep MANIA. Toegang f3,-. Nadere informatie: tel. 672104.

Rijswijk

PPR, CPN en PSP organiseren een avond vanaf 20.00 uur in het wijkcentrum Steenvoorde, van Mooklaan 1 in Rijswijk. Op het programma sprekers, gedichten van Kurt Tucholsky gelezen door Mees van de Bosch, de vrouwenband Joerkakola en een aktiemarkt. Toegang f5,-, kaarten bij Frank Wulffers, Purperstraat 14.

Schagen

PSP, PvdA, CPN, VARA en FNV organiseren een manifestatie rond het thema Energie in zaal IGESZ op de markt van Schagen. Aanvang 13.30 uur met op het programma de blaaskapel De Torrenblazers, sprekers, het koor Rooie Toon, Proloog met "Zij zijn niet af te koelen". Kresj aanwezig met kinderop-

vang met filmpjes. Kaarten f4,- (onder 12 jaar gratis). Nadere informatie 02246-1852.

Utrecht

PvdA, CPN en PSP organiseren 's middags een demonstratie naar het Vredenburg en 's avonds organiseert de PSP alleen een manifestatie in RASA. Nadere informatie: 030-319164.

Vlaardingen

De PSP organiseert een informatiemarkt van 12.00 tot 16.00 uur op het Weeshuisplein. 's Avonds een manifestatie rond het thema Turkse mensen in Nederland met o.a. de film Gebroken Tijd in het boek/filmhuis Rood Vlaardingen aan het Weeshuisplein 18. Op het programma verder een forum en swingende muziek van Lazy Bones. Aanvang 20.00 uur, de avond wordt geopend door Erik Meijer.

Zeeuws Vlaanderen

PSP, CPN, PvdA, Werkgroep Kernenergie, Eritrea steunkomitee, Vrouwenhulp, Wereldwinkel en Stop de N-bom organiseren in De Halle in Axel een programma vanaf 14.00 uur (kindertheater en popgroep) en vanaf 20.00 uur sprekers, theater, muziek en video. Nadere informatie 01640-51609 (André Jansen).

WERKEN IS NIET LEUK

Onder het motto *Werken is niet leuk* organiseert het Amsterdamse jongeren-centrum PARADISO, in samenwerking met de PSP-jongerengroepen, op 26 en 27 april een tweedaagse manifestatie. Tijdens deze manifestatie zal er een uitgebreide tentoonstelling te bezichtigen zijn die zich bezighoudt met omscholing, nieuwe werkvormen, banenplannen, mens- en milieuvriendelijke producten. Aktiegroepen, jongerenorganisaties en buurtcentra zijn aanwezig en verder diverse 'alternatieve' bedrijfjes uit de regio Amsterdam. Verder staan op het programma muziek, theater, film en video.

Op de eerste avond zal een nieuwe brochure van de PSP-jongeren gepresen-

WERKEN IS NIET LEUK

(NIET)WERKBEURS

Werk van je werkloosheid De alternatieven
a beginnen Vrijwillig in de WW Het g
Vrijwilligerswerk Uitkeringen Arbeids
Films, video en werkplaatsen aanwezig

Paradiso 26 & 27 April 1982

Ma.mi. Werklozenteater met GERED
Ma.av. Diskussies en Interviews
met 'DESKUNDIGEN', WERKLOZEN,
STANDHOUDERS en BEZOEKERS
Di.av. Werklozenteater met STRAAT
MORBIDS en T.C.MATIC

teerd worden, waarin hun ideeën over werken en niet werken wordt uitge- werkt.

Ook hebben de PSP-jongeren een button uitgegeven met de tekst 'weiger werk'.

De brochure en de button zijn natuurlijk te koop tijdens de manifestatie en daarna te bestellen bij de PSP-jongeren, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

De manifestatie begint op beide dagen om 12.00 uur tot 17.00 uur en 's avonds van 20.00 tot 24.00 uur. Adres: Weteringschans 6-8, Amsterdam (vlakbij het Leidseplein).

AKTIES

HET MEIDENHUIS

Meiden lopen weg van huis (of tehuis)

Het televisie-programma van de PSP op woensdag 14 april vierde het vijftigjarig bestaan van de partij in het jaar 2007. De opnamen werden gemaakt in het splinternieuwe ziekenhuis in de Bijlmermeer in Amsterdam.

Foto: Gerrit Serné

omdat ze worden geslagen, uitgescholden of (seksueel) misbruikt; omdat ze niet mogen doorleren of het huishouden moeten doen; of omdat ze worden uitgehuwelijkt; of . . . ga zo maar door.

Meiden worden niet alleen als minderjarige onderdrukt, maar vooral als vrouw. Sinds kort bestaat er voor hen een *wegloophuis*: het Meidenhuis in Amsterdam (Postbus 70311, 1007 KH Amsterdam, tel.: 020 - 251900).

Het doel van het Meidenhuis is het steunen en het onderdak verschaffen aan weggelopen of op straat gezette meiden. In het huis wonen zij zelfstandig en zorgen voor zichzelf. Zij kunnen daar tot rust komen en bedenken wat ze verder willen. Het Meidenhuis wil tevens de situatie van meiden onder de aandacht brengen. Bijvoorbeeld het feit dat deze meiden geen recht op een inkomen hebben. In veel gevallen krijgen zij een nood-uitkering van de Sociale Dienst voor dertig dagen. Maar daarna begint de ellende pas goed, terwijl de overheid er geen moeite mee heeft de meiden onder te brengen in tehuizen waar vaak honderden gulden per dag als verpleegprijs per persoon ingestoken wordt.

Daarom eist het Meidenhuis dat meiden recht op bijstand krijgen om daadwerkelijk hun situatie te kunnen verbeteren. Het Meidenhuis werkt alleen met vrijwilligsters. Daarom zijn giften van harte welkom. Postgiro 4231973 t.n.v. Meidenhuis/Amsterdam.

THEMAGROEPEN

ONDERWIJS

De landelijke themagroep Onderwijs van de PSP organiseert op *zaterdag 15 mei* een discussiedag over het voortgezet onderwijs in de Kargadoor, Oude Gracht 36, Utrecht, van 12.00 tot 15.30 uur.

Bij de Stichting Vorming en Scholing van de PSP verschijnt een discussiemap met een samenvatting van de regeringsplannen, kritiek daarop en discussiepunten. Deze map is te bestellen door overmaking van f 3,50 op postgiro 3481995 t.n.v. SVS-PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam met vermelding van "diskussiemap Middenschool".

wie aan de discussiedag van 15 mei wil deelnemen wordt *dringend verzocht* zich vantevoren schriftelijk bij de themagroep (zie adres hieronder) op te geven.

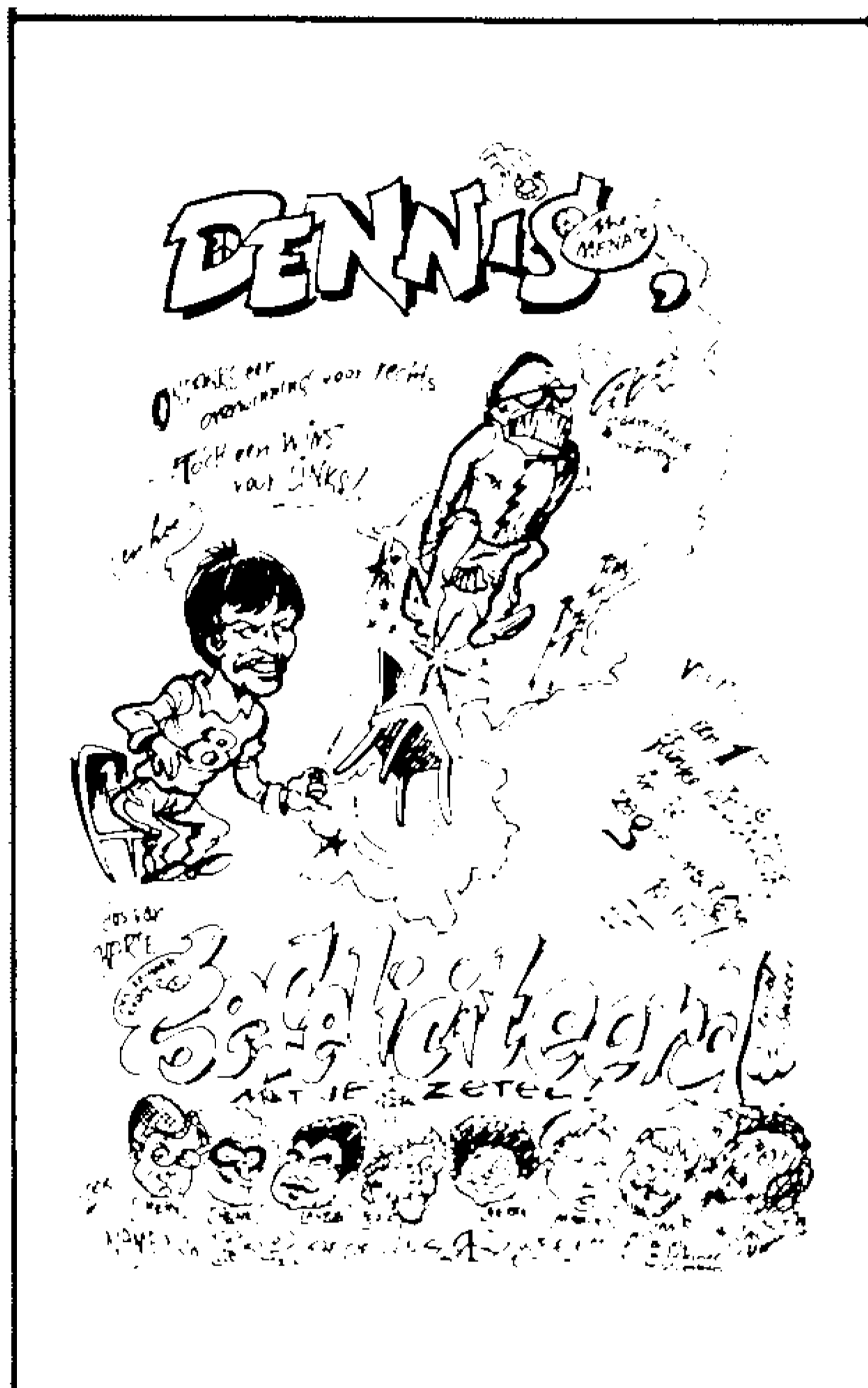
Eveneens bij de SVS is de actie- en informatiemap "Medezeggenschap in het onderwijs" verschenen (zie ook BEVRIJDING nummer 2/1982). Deze map is te bestellen door overmaking van f 3,50 op het bovenstaande giro-nummer met vermelding van de titel). In deze map staan aktiemogelijkheden aangegeven voor meer zeggenschap op school. Ook aanwijzingen over hoe je kunt meewerken aan het Zwartboek dat de themagroep Onderwijs aan het voorbereiden is.

De landelijke themagroep Onderwijs geeft een regelmatig verschijnend bulletin uit. Onlangs verscheen nummer 11 met daarin bijdragen over de middenschool, diskriminatie en de vrijheid van

onderwijs, onderwijs en de arbeidsmarkt, een reactie op de PvdA-plannen met volwassenenedukatie, de leerplicht, onderwijs in de USA, schoolherinneringen van het huidige PSP-Tweede Kamerlid Andrée van Es, enzovoorts. Een abonnement kost f 12,50 (je ontvangt dan de nummers 11 t/m 15) en kan worden aangevraagd door overmaking van het bedrag op postgiro 3731901 t.n.v. Herman van Noordenburg/Amsterdam met vermelding van "onderwijsbulletin 11/15".

Nadere informatie: Themagroep Onderwijs PSP, Herman van Noordenburg, Rustenburgerstraat 262 III, 1073 GK Amsterdam, tel.: 020 - 738211 (uitsluitend 's avonds).

PSP LOKAAL

BIJEENKOMSTEN

VROUWENHUIS AMSTERDAM

Op 30 april geven Trevira 2000 en T.O. Management een benefiet konsert in het Vrouwenhuis in Amsterdam. Aanvang 20.30 uur. (Herengracht 95, vlak bij het Waterlooplein)

Het konsert wordt gegeven vanwege de slechte financiële positie van het Amsterdamse Vrouwenhuis. Het Vrouwenhuis organiseert op de woensdagen 28 april en 12 mei twee avonden over anarchisme ('Vrouwen en Anarchisme' en 'Anarchisme en Kleinschaligheid').

REKTIFIKATIE

Geschrokken en kwaad zijn wij over het walgelijk seksistische plaatje voor onze jongerenkrant nr. 23. Dit plaatje is buiten onze schuld er in gekomen.

het jongerenbestuurskollektief

... 't is de schuld van 't kapitaal

medewerkers
drukkerij Bevrijding

25 jaar PSP

Op zaterdag 22 mei houdt de PSP een grote manifestatie ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan. De manifestatie vindt plaats in de Expo-hal te Hilversum van 12.00 uur tot 21.30 uur.

Het programma bestaat naast een viertal toespraken uit een uitgebreid cultureel programma: Anti-Militaristisch Koor, De Salvadoraanse groep Banda Tepeuani, de Fanfare van Eeuwig Durende Bijstand, het Kleine Orkest. Verder Proloog met hun Polenprogramma. Het vrouwenkoor De Sirenes. Als afsluiting treden de Veulpoepers op.

In een tent bij de zaal wordt een nevenprogramma georganiseerd. Dat zal uit drie politieke forumdiskussies bestaan en enkele optredens. Onder andere van de theatergroep Panter, het Nationaal Hekelkabaret en een punkgroep. Meer gegevens over het programma komen in de volgende nummers van BEVRIJDING.

De toegangskaarten voor de manifestatie kosten zes gulden. Ze zijn vanaf half april bij de afdelingen van de PSP verkrijgbaar. Ze zijn voor de lezers van BEVRIJDING ook te bestellen, samen met het boek over 25 jaar PSP, via een acceptgirokaart die een dezer dagen in de bus valt.

Mensen gevraagd

Voor al de klussen die met een grote manifestatie samenhangen zoekt de voorbereidingskommissie nog een aantal vrijwillig(st)ers. Het gaat vooral om mensen die op de manifestatie op 22 mei wat praktisch dingen willen doen: helpen bij kantine, de entree, de krèche, opruimen van de zaal. Mensen die hierbij willen helpen, kunnen zich opgeven bij Geert Kuitenbrouwer, Rembrandtlaan 18 a, Hilversum, tel. 035 - 12329. Doe dit svp vóór 1 mei.

GESCHIEDENIS VAN DE PSP

In mei verschijnt bij het Wetenschappelijk Buro van de PSP het boek *Ontwapenend*. Deze paperback van ongeveer 250 bladzijden handelt over de geschiedenis van 25 jaar PSP (1957 - 1982). Alle abonnees op BEVRIJDING krijgen de gelegenheid dit boek via voorintekening met een prijsvoordeel van vijf gulden aan te schaffen. De boekhandelsprijs wordt 25 gulden. Dat voorintekenen kan via de acceptgirokaart die de abonnees deze weken thuis krijgen. Maak er gebruik van.

16 oktober demonstratie

Op zaterdag 20 maart besloten vertegenwoordigers van een flink aantal basisgroepen, energiekomitees en landelijke organisaties een *landelijke campagne tegen kernenergie* te houden in de maanden september en oktober. Op 16 oktober wordt deze campagne afgesloten met een grote demonstratie/manifestatie in Amsterdam. Deze dag zal voorafgegaan worden door ongeveer zes weken plaatselijke en regionale acties. De PSP is een van de initiatiefnemers voor deze gezamenlijke campagne.

De kerncentrales zijn nog lang niet dicht

Bijna een jaar na de verkiezingen en een half jaar regering met PvdA en D'66, die volgens de beloften de kerncentrales dicht zouden doen, draaien Dodewaard en Borssele vrolijk verder. Het regeringskompromis, een half jaar studie onder leiding van ir. Beek is de bekende kluit in het riet gebleken. Terwijl de studie al bijna klaar had moeten zijn is de commissie die dat zou moeten doen nog niet eens gevormd! Minister Terlouw ontpopt zich als de zevende CDA-minister, een meester in het niet-besluiten, vooruitschuiven en aarzelen. Terlouw wil de kerncentrales openhouden. Hij wil slechts wat de industrie wil. Hij heeft zelfs al verklaard dat Nederland aan *Kalkar* moet blijven meedoen omdat anders de Nederlandse industrie niet mee mag genieten van al die mooie industriële vernieuwingen.

De PvdA blijkt niet in staat haar regeringspositie ten dienste van de anti-kernenergiestrijd te gebruiken. Deze partij heeft trouwens wel wat anders aan haar hoofd. Bovendien blijkt Van Thijn een enthousiast waterdrager van de atoomlobby te zijn. De kerncentrales zijn nog lang niet dicht, en strijd is harder nodig dan ooit. Het CDA verhardt z'n standpunt pro-kernenergie, de grote ondernemers eisen goedkopere stroom (en volgens de huidige, kortzichtige manier van rekenen zijn kernenergie en kolen goedkoper). Economische Zaken heeft van z'n baas niets te duchten en de elektriciteitsbedrijven vatten moed uit de combinatie van economische crisis en de gang van zaken in de zogenaamde "Maatschappelijke Diskussie" (kern) Energiebeleid".

Demokratisering en energiepoltiek

Tegenover de Maatschappelijke Diskussie (BMD) stelt de Anti-Kernenergie Beweging (AKB) haar eis van demokratisering van de energiepoltiek en een snelle toepassing van milieuvriendelijke energiebronnen. De gang van zaken in de BMD zijn een overtuigend bewijs van de ongelijke machtsverhoudingen in Nederland. Deze discussie, vorm gegeven door ex-VVD-minister *Van Aardenne*, is en blijft een poging de discussie over kolen en kernenergie te kanaliseren en daarmee minder bedreigend te maken voor de belangen van burokraten en particuliere ondernemingen. Natuurlijk heeft de voortdurende kritiek op de oorspronkelijke opzet tot verbeteringen geleid. Er wordt een energiescenario ontwikkeld vanuit ideeën van de milieu-energiebeweging en er zijn met geld

van de Stuurgroep enkele goede informatie/diskussieprojecten opgestart. Maar de BMD biedt ook de ondernemingsorganisaties VNO, NCW en VVD, de Shell, de elektriciteitsbedrijven enz. extra gelegenheid hun ideeën over energiepoltiek en ekonomische ontwikkelingen te geven.

Jonkheer de Brauw beweert dat zijn BMD een bijdrage is aan de demokratisering van de energiepoltiek. Zijn doelstelling is 90% van de Nederlandse bevolking te bereiken en vervolgens om hun mening te vragen. Die mening komt op de grote hoop en uit die hoop wordt een advies aan de regering geformuleerd.

Van *demokratisering* is hier echter geen sprake. Demokratisering is het meebeslissen van alle betrokkenen, het stopzetten van eenzijdige informatiestromen van de overheidsbedrijven en particuliere ondernemingen, het onder demokratische controle stellen van alle bedrijven die met de energieproductie- en distributie te maken hebben. Deze demokratisering zal bevochten moeten worden, bevochten door bewuste, creatieve en ter zake kundige mensen, met andere woorden mensen die door de reeds negen jaar durende anti-kernenergiestrijd in steeds grotere getale bestaan.

PSP-initiatief

In november vorig jaar besloot het Partijbestuur van de PSP aan de landelijke organisaties waarmee de PSP in het Landelijk EnergieKomitee samenwerkt, een aktievoorstel te doen. In het LEK werd dit voorstel kritisch besproken en enkele personen schreven een nieuw voorstel. Vervolgens belegde het LEK enkele vergaderingen met andere landelijke organisaties, basisgroepen en energiekomitees. In deze vergaderingen werd het voorstel behoorlijk gewijzigd. Het op 20 maart aangenomen voorstel is mede gebaseerd op plannen van de Amsterdamse basisgroepen.

Het Partijbestuur wilde een campagne waarbij de nadruk zou komen te liggen op informatieverspreiding en politieke druk door massale deelname. De grote partijen dreigen de energieproblematiek op de achtergrond te duwen en de gebeurtenissen in Dodewaard in september vorig jaar maakten pijnlijk duidelijk dat de AKB een andere richting in zou moeten slaan. Landelijke organisaties moeten zich daar samen met basisgroepen en energiekomitees tegen verzetten. Dit lijkt te lukken, hoewel veel nog ingevuld moet worden. De meningsverschillen over de houding ten op-

zichte van de PvdA, over het karakter van de akties en de manier van mobiliseren, zullen wellicht nog voor moeilijke momenten zorgen.

Problemen van samenwerking

De basisgroepen en energiekomitees zijn altijd in twee groepen onder te verdelen geweest: aan de ene kant zij die vrijwel uitsluitend in de lokale en regionale omgeving actief zijn, en aan de andere kant de groepen die regelmatig in landelijke overleggen bij elkaar komen en gezamenlijk landelijke akties organiseren. Tussen die laatste groepen zijn, na Dodewaard, nogal heftige discussies losgebarsten. Met name de vraag of opnieuw naar Dodewaard gegaan moest worden en of de AKB zich niet intensief met de bestrijding van rechtse knokploegen moest gaan bezighouden, deden nogal stof opwaaien. Ook werd minitieuus uitgezocht wie er allemaal in de eigen gelederen contact zouden hebben gehad met de overheid, tijdens de akties dus. Deze discussies belemmeren m.i. het trekken van de juiste konklusies uit Dodewaard '81. Het is en blijft ontzettend belangrijk dat akties zo opgezet worden dat de *Inhoud* van de eisen en de *Ideeën* van de beweging centraal blijven staan. Voor de AKB als eenheid van nogal politiek verschillend denkende delen, moet dat zijn en blijven: Sluiting van de kerncentrales en vervolgens Almelo, halt aan het toenemende steenkolenverbruik, demokratisering van de energievoorziening. Dat betekent: blijven streven naar geweldloze akties, goede afspraken tussen alle deelnemers, gezamenlijke eisen en zoeken naar medestanders in bevolkingsgroepen en organisaties die in feite net zo goed belang hebben bij een ander energiebeleid.

Opvallend was dat op de eerste bijeenkomsten die het LEK organiseerde vooral vertegenwoordigers van de eerste groep basisgroepen en energiekomitees waren. Zij hebben behoefte aan een landelijk kader voor nieuwe lokale en regionale akties. Sommigen merken negatieve effecten bij het publiek naar aanleiding van de Dodewaard-gebeurtenissen. Bovendien maakt de BMD een goed, gekoördineerd antwoord noodzakelijk.

De organisaties in en om het Landelijk Energie Komitee (LEK) hebben het ontstaan van basisgroepen als een versterking van de AKB gezien. Maar er viel ook kritiek te beluisteren. Het oorspronkelijke idee in 1980 om de kerncentrale in Dodewaard te bezetten werd bestreden. De té vergaande autonomie bij de laatste akties leidden tot onzekerheid over het handelen van anderen, de tegenstand tegen het samenwerken met landelijke clubs (inkl. het LEK) verslechterde de kansen op verbreding en opvoering van de politieke druk.

Die verbreding heeft het Landelijk Energie Komitee intussen wel gezocht. Er is een samenwerking met stookkostenkomitees en *Konsumenten Kontakt*

op het gebied van de akties voor gasprijsverlaging en in de Werkgroep Energie Diskussie (de tegenpool van de Stuurgroep in de BMD) speelt het LEK een belangrijke rol. Maar de strijd tegen kernenergie blijft de voedingsbodem voor al die andere zaken. Vandaar het initiatief tot een gezamenlijke campagne.

Nederland Atoomvrij

Op 20 maart is besloten een gezamenlijk *manifest* op te stellen als start van de campagne. Met Pinksteren zal (waarschijnlijk in Amelisseweerd) een *tentenkamp* georganiseerd worden waar plaatselijke groepen en landelijke organisaties zullen overleggen over de invulling van de landelijke campagne, voor zover het gaat over de plaatselijke en regionale akties daarin. Als in begin september gepoogd wordt opnieuw atoomafval in de oceaan te dumpen, zal het tegenhouden daarvan het begin zijn van de landelijke campagne *Nederland Atoomvrij*. Vervolgens 6 weken aktie rond landelijke thema's, zoals BMD, afvalproblematiek, de ondemokratische besluitvorming, alternatieven, het internationale karakter van de anti-kernenergiestrijd. Tijdens de *vrede week* zal in het bijzonder de relatie tussen anti-kernenergiestrijd en de strijd tegen de atoomwapens tot uitdrukking gebracht moeten worden.

Voor de afsluitende demonstratie/manifestatie in Amsterdam zijn de voorbereidingen reeds begonnen, met name door de Amsterdamse basisgroepen. Gedacht wordt aan het Vondelpark, wat een energiepark moet worden, en het Leidseplein. Geen kopie van 21 november, maar een manifestatie van wat de AKB wèl wil.

Oproep

De anti-kernenergiestrijd staat onder druk. De PSP vindt deze strijd zeer belangrijk, omdat die mede bepaalt in wat voor economisch en technologisch systeem we in de toekomst zullen moeten leven en aan welke gevaren we als mens blootstaan. Er zijn al veel PSP-ers actief in de AKB, maar het kunnen er altijd meer worden. Een geslaagde campagne is mogelijk door goede voorbereiding. In Bergen op Zoom heeft de PSP al het initiatief genomen tot een plaatselijk platform voor de voorbereiding van de campagne. Wie volgt? Ook een goede *inhoudelijke* voorbereiding is nodig. Over aktievormen e.d. zijn PSP-ers het onderling nogal eens oneens (zie ook de discussie rond het PSP-jongerenaffiche in dit blad). Dat hoeft geen probleem te zijn, maar het is wel belangrijk de verschillen dan ook in de partij aan de orde te stellen. Bijvoorbeeld in Ongenoegen. In dat discussieblad vindt vrijwel geen discussie plaats over de strategie van de AKB, terwijl in samenwerkingsverbanden met niet-PSP-ers toch vaak verschillen van mening tussen PSP-leden blijken. Een discussie over de relatie PSP-basisgroepen en de ideeën/opvattingen die de PSP landelijk moet inbrengen in de AKB is hard nodig.

JOHN HONTELEZ

Meer inlichtingen: Sekretariaat Nederland Atoomvrij, p/a Tweede Weteringplantsoen 9, 1017 ZD Amsterdam, 020 - 221366.

BEVRIJDING

JAARGANG 26

NUMMER 8 28/4/82

PRIJS F 1,50

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

1 MEI DAG VAN DE ARBEID

KOMMENTAAR

Niet lef, maar laf

Vrijdag 9 april bereikte het kabinet een akkoord over de Voorjaarsnota. De ministers waren tevreden. Ook de fractieleiders van CDA, PvdA en D'66 stemden met het resultaat in.

In een brief aan de Tweede Kamer schetst premier Van Agt de maatregelen die zullen worden genomen. In 1982 zal er nog eens voor 3,5 miljard extra worden 'bezuinigd', en in 1983 voor ruim 8 miljard. De koopkracht van de minima zal niet met 1% dalen, maar met bijna 2%. De hoogste inkomens gaan er juist minder dan de afgesproken 4% op achteruit. Voor 'werkgelegenheidsbeleid' zal slechts 300 miljoen worden uitgetrokken. Over de werkgelegenheidseffekten van al deze maatregelen geen woord. Het Bestek-beleid van het kabinet Van Agt-Wiegel wordt dus met verdubbelde kracht voortgezet. Toch sprak Den Uyl over een grote compromis-bereidheid' van de CDA-ministers: het financieringstekort wordt niet teruggebracht en het was gelukt om de netto-netto koppeling tussen lonen en uitkeringen in stand te houden en om invoering van het kostwinnersprincipe tegen te houden.

Bovendien zou hij zelf maatregelen nemen om het koopkracht-verlies van de minima te beperken. Uit de brief van Van Agt blijkt echter heel wat anders:

- er zal een 'glijdende schaal' voor uitkeringen vanaf het modale dagloon worden ingevoerd. Bij hogere uitkeringen dus geen 80% van je loon meer, maar een lager percentage. Als het niet lukt om deze maatregel tijdig door te voeren, zullen per 1 juli alle uitkeringen vanaf modaal worden bevroren, en zal per 1 januari 1983 een extra korting op alle uitkeringen worden toegepast. Dit alles betekent wel degelijk de ontkoppeling van lonen en uitkeringen.

- er komt een 'gefaseerde invoering van een differentiatie van uitkeringen naar relatieve behoefte'. Deze academische term komt in feite neer op (verdere) invoering van het kostwinnersprincipe bij het recht op uitkeringen. Nu al hebben getrouwde vrouwen b.v. geen recht op een WWV-uitkering. Binnenkort dreigen zij ook hun recht op een WW-uitkering te verliezen, of moeten ze met een lagere uitkering genoegen nemen. Ook samenwonenden dreigen onder deze maatregel te worden gebracht, ongetwijfeld onder het motto 'geen diskriminatie van verschillende samenlevingsvormen'.

- er zal, 'indien nodig', een financiële voorziening worden getroffen om de 'echte minima' te behoeden voor een 'te drastische' daling van hun koopkracht. Dat is heel wat anders dan een koopkrachtgarantie voor alle minima!

De maatregelen uit de voorjaarsnota vergroten de inkomensverschillen, vergroten de verschillen tussen uitkeringstrekkers en werkenden en drukken de rechten van vrouwen verder terug. Het bedrijfsleven wordt meer ongerichte steun toegezegd. Een nieuwe loonmaatregel is in aantocht. Tegen de inkomens van vrije beroepen als notarissen en medici worden géén maatregelen aangekondigd. De PvdA is wel heel diep gezakt om in de regering te mogen zitten. Inmiddels gaan er ook binnen de PvdA stemmen op van mensen, voor wie dit alles te bar wordt. Het werd hoog tijd. Zij lijken echter vakkundig de mond gesnoerd te worden.

HERBERT GOEDINGS

Schadelijk afval naar Friesland

Hans Wiegel is benoemd tot commissaris van de koningin in de provincie Friesland. De gewesten van de PSP en de PPR in Friesland hebben naar aanleiding daarvan in een verklaring uitgesproken dat zij de benoeming van Wiegel betreuren. In hun verklaring stellen de twee partijen in de eerste plaats dat de procedure met betrekking tot de keuze van kommissarissen van de koningin volstrekt verouderd is en steeds meer tot een absurditeit is geworden. Bij de keus van een kommissaris spelen overwegingen van landelijke politiek de hoofdrol en de keus wordt op landelijk nivo genomen door de minster van binnenlandse zaken (op dit moment de PvdA-er Van Thijn) waarbij medezeggenschap uit de Provinciale Staten eenvoudigweg niet bestaat. De PSP en de PPR spreken in hun verklaring uit dat zij van mening zijn dat het instituut van kommissaris van de koningin moet worden afgeschaft. Daarvoor In de plaats moeten de Provinciale Staten hun eigen voorzitter kiezen uit die Staten zelf. Zolang dat nog niet het geval is zouden de Staten zoveel mogelijk invloed op de benoeming van hun voorzitter moeten kunnen uitoefenen.

De keus van Wiegel tot kommissaris is extra afkeurenwaardig omdat hiermee volstrekt voorbij gegaan wordt aan de door de Friese Staten opgestelde proefienschets en aan de mening van de door Van Thijn zelf ingestelde vertrouwenskommissie', die de oud-minster van sociale zaken, Albeda, had voorgedragen. Daarmee komt het streven naar democratisering, waarop

de huidige minister van binnenlandse zaken zo nu en dan prat gaat, in een twijfelachtig daglicht te staan. Van Thijn heeft zich met de kabinetsbeslissing verantwoordelijk gemaakt voor de ondemokratische procedure en voor de benoeming zelf. Bij alle kritiek die op de heer Wiegel geleverd kan worden moet dat aspect niet uit het oog verloren worden.

De PPR en de PSP in Friesland wijzen in hun verklaring ook de opvatting van de hand dat de 'mannetjesputter' Wiegel met zijn vele kontakten in Den Haag de belangen van de provincie Friesland zou goed zou kunnen behartigen. Ten eerste omdat 'de belangen' van Friesland niet bestaan en ten tweede omdat de belangen die Wiegel zal gaan behartigen de heersende belangen zullen zijn en niet de belangen van de gewone man en vrouw. De uiterst rechtse opvattingen van Wiegel staan daar wel borg voor. Wiegel heeft zich bovendien, in zijn bestuurlijke activiteiten tot nog toe, doen kennen als een centralistisch ingestelde politikus. Als voorbeeld daarbij kan dienen zijn doordrukken van de gemeentelijke herindeling. Juist in Friesland kan men een centralisme missen als kiespijn.

Het is voorstelbaar dat men in 'Den Haag' Wiegel graag uit de landelijke politiek heeft willen hebben. Met name de PvdA lijkt zich nogal te hebben beijverd om hem in Friesland te droppen. De PSP en de PPR in deze provincie hebben zich altijd verzet tegen het lozen van schadelijke afvalstoffen uit de Randstad in Friesland. De twee partijen maken hierop ten aanzien van Wiegel geen uitzondering. Met name op initiatief van de FNP (Friese Nationale Partij), de PPR en de PSP in Friesland zullen er acties worden georganiseerd rond de komst van Wiegel. De voorbereidingen daarvan zijn in volle gang.

ROEL SANDVOORT

INHOUD

FORD	
de kater van het gelijk	pag. 3
POLEN	
vragen aan links	pag. 5
POLITIE	
feodaal en narcistisch	pag. 6
SPANJE EN DE NAVO	
open armen	
voor atoomwapens	pag. 8
ONTWIKKELINGS-SAMENWERKING	
multinationals en 3e wereld	pag. 10
zachte sektor	
maakt zich hard	pag. 11
ONDERSTEBOVEN	pag. 14
KOERDEN	
tussen Eufraat en Tigris	pag. 16

foto voorpagina: Michel Pellanders

Het volgende nummer verschijnt i.v.m. de viering van het 25-jarig bestaan van de PSP op 19 mei a.s.

BEVRIJDING

Verschijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek/
Amsterdam en vereniging 'Het Gesproken
Weekblad'/Grave ook op cassette uitgege-
ven

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Marion Oskamp,
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2
pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; kor-
ting bij kontrakt mogelijk.

Druk, zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

FORD

DE KATER VAN HET GELIJK

Het meer dan 200 pagina's dikke boek, met een Spaanse en een Turkse samenvatting, vormt een gedetailleerd relaas van een jaar-lange strijd bij Ford. Vanaf 1980 tot november 1981 hebben de 1200 arbeiders, onder wie 900 Turken, Spanjaarden en andere buitenlanders, Surinamers en Antillianen, strijd geleverd tegen de sluiting van Ford Amsterdam. Willens en wetens heeft de Ford-hoofddirectie in Amerika zijn Amsterdams filiaal willen sluiten. Geen middel werd daartoe onbeproofd gelaten.

Zo stelt Jeroen Terlingen, de schrijver van deze Fordgeschiedenis: "De sluiting van Ford Amsterdam was (dus) geen noodzaak, maar een keuze. Als het even kon moest dat worden verbloemd om te voorkomen, dat een storm van kritiek zou ontstaan op wéér zo'n Amerikaanse multinational, die werkgelegenheid en menselijk geluk opofferde aan zijn winststreven. Het moest écht slecht gaan met Ford Amsterdam, maar voor een multinational is dat geen probleem. Die heeft mogelijkheden genoeg om met de wet in de hand een lokale vestiging uit te kleden."

Een van de deskundigen, die juist op dit onderdeel de vakbonden en de ondernemingsraad inzicht verschafte, was Leo van Velzen, medewerker van de Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO). "De meest openlijke vormen van uithollingspraktijken", aldus Van Velzen, "is de directe aantasting van het vermogen van het bedrijf door middel van de dividendpolitiek. Doordat het moederbedrijf een overmatige dividenduitkering eiste, werd het eigen vermogen van Ford Nederland aangestast. Het was 67 mln gulden in 1973 en 51 in 1979. Het gevolg hiervan was, dat veel kapitaal geleend moest worden en dat het bedrijf extra hoge rentelasten kreeg te torsen. De rentelasten stegen vrijwel nul in de periode 1969-1973 tot in totaal 43 mln gulden over de periode 1974-1979. Bij een laatste lening in 1980 maakte de directie het helemaal gortig door van de moedermaatschappij 30 mln gulden te lenen tegen 18% rente, terwijl er voor Ford Nederland nog kredietfaciliteiten aanwezig waren bij Van Lanschot Bankiers NV."

De truuk van het faillissement

Een ander middel van de Ford-directie was de aanvraag voor faillissement. Dat was een uitermate grof wapen. Ook al zouden de arbeiders winnen en zou het bedrijf van de rechter niet dicht mogen, dan nog zouden de werknemers een dode mus in handen hebben. De fabriek zou geen cent meer van het moederbedrijf Ford Motor Company in Detroit ontvangen. De noodzakelijk geachte investeringen zouden niet door kunnen gaan. De fabriek zou uit financiële noodzaak gesloten moeten worden. Dat het Ford-bedrijf in Amsterdam wel

In het foto-leesboek 'De kater van het gelijk' zie je twee soorten gezichten. Bij machines de gezichten van mensen, die vermoeid en streng zich op het werk concentreren. Daarna de aandachtige, wat vrolijker gezichten van mensen die in actie zijn: bezetten, demonstreren, vergaderen. Op het eind van het boek, op het einde van de akties, als het sociale plan voor ontslag met bepaalde financiële voorzieningen wordt aanvaard, vertonen de gezichten weer ernstige, vermoeide uitdrukkingen. De fotograaf Michel Pellanders heeft in maandenlange verbondenheid met de strijd van de Ford-arbeiders het werken, het leven in een fabriek die dicht moest, gezicht gegeven. Een gezicht van mensen, die bekneld raakten tussen moderne machines en moderne ontslagplannen.

degelijk perspectieven had, werd op verzoek van de vakbond door deskundigen uitgezocht en aangetoond. Zij stelden, dat, als de Ford Transit-auto op grotere schaal in Amsterdam gebouwd zou worden, die auto niet duurder hoefde te zijn dan de Transit van andere filialen. De Escort VAN kon bovendien als een goed alternatief gelden, als de Transit-productie stopgezet zou worden. Ook kon volgens de deskundigen de productie van metalen halffabrikaten dienen als alternatief voor de Transcontinental-vrachtauto, als de productie daarvan in Amsterdam weg zou vallen. De slechte positie van de Transcontinental werd trouwens niet veroorzaakt door kwaliteitsgebreken, maar vooral door het tekortschieten van het service- en distributieapparaat. Dat zou ook verbeterd kunnen worden. Als Ford maar wilde. Het rapport van de deskundigen mocht

niet baten, twee bedrijfsbezettingen mochten niet baten, gesprekken met politici, een gunstige publieke opinie, veel aandacht in de pers, talloze activiteiten en steunakties mochten niet baten. Ford Amsterdam moest dicht, zo had de directie in Detroit besloten.

De wereldauto

De productie van auto's zou voortaan op een nieuwe manier plaatsvinden. Zoals de Escort van eind 1980 gebouwd werd: samengesteld uit onderdelen van fabrieken in de Verenigde Staten, Spanje, Engeland, Japan, Duitsland en Brazilië. En zoals de Fiesta, die in 1984 op de markt moet komen, nog meer een echte wereldauto zal zijn. Nog meer onderdelen komen uit nog meer verschillende landen. De productie van die onderdelen zal meer in de Derde Wereld plaatsvinden. Liefst in landen met

lagere lonen, slechtere arbeidsomstandigheden en waar geen vakbond actief is.

Zo besloot het Ford-hoofdkantoor in Dearborn. Zo geschiedde. In Keulen vlogen 7000 mensen de straat op. In Engeland werd het Dagenham-bedrijf gesloten. In Amerika verloren 16.000 mensen hun baan bij Ford. Bordeaux in Frankrijk, Cork in Ierland en Azambuja in Portugal, het zijn productiebedrijven die in de nabije toekomst moeten verdwijnen. Planning van de productie tussen de Eerste Wereld en de Derde Wereld is niet resultaat van de goede bedoelingen van regeringen. De multinationals plannen hun wereldproductie, ook leidt hun planning maar al te vaak tot economische chaos en sociale ellende.

Strijdmiddelen

Is daar niets tegen te doen? Wat zijn de machtsmiddelen van de werknemers bij de multinationals zelf? Dat is o.a. bezetting, voor het eerst in Nederland door de vakbeweging toegepast in 1969 en alom bekend geworden door de bezetting van ENKA in Breda in 1972. Maar bezettingen als een radikaal middel blijken niet altijd voldoende te zijn.

Op het eind van het boek 'De kater van het gelijk' wordt door Jeroen Terlingen de hand in eigen boezem van de vakbeweging gestoken. Hij analyseert dan de fouten van de vakbeweging en doet suggesties voor een meer succesvol optreden in de toekomst. Zo beveelt hij een 'doortimmerd draaiboek voor de juridische begeleiding van een bedrijfsbezetting' aan, waarbij 'uitgekiende initiatieven' van vakbonden 'de rechtspraak in Nederland zich kan ontwikkelen tot een voor de arbeidersbeweging minder vijandige'.

Ook pleit hij voor een drastische verbetering van de positie van de werknemers in multinationals via o.a. uitbreiding van de bevoegdheden van de ondernemingsraad, voor meer internationale samenwerking van de vakbeweging en voor een gebundelde kennis over sociaal-economische ontwikkelingen en de handel en de wandel van multinationale ondernemingen in bijvoorbeeld een internationaal onderzoekscentrum.

Ford heeft de macht

Naast deze kritische opmerkingen over de bedrijfsbezetting en de politiek van de vakbond had Jan Cartier, Ford-werknemer en lid van het aktiecomité, de volgende kritiek:

"De internationale band was niet sterk genoeg. Dat was het ergste. Extra ploegendiensten werden er in West-Duitsland gedraaid. Er werd extra

foto: Michel Pellanders

Enkele leden van het actiecomité
v.l.n.r. Jan Cartier, Ruud Fransman, Binito Callieri

DE KATER VAN HET GELIJK

vervolg van pagina 3

personeel ingezet om een topproductie te halen. Terwijl de Duitse vakbonden wel zeiden 'we staan er achter'. Maar dat stelde niets voor.

Eerlijkheid gebiedt wel om te zeggen, dat als in Spanje een fabriek gesloten zou worden, Ford Amsterdam ook niet zou weigeren overwerk te doen. Ik denk niet, dat dat in onze traditie zou lukken. Dan zouden de arbeiders een stuk meer gemotiveerd moeten zijn.

We hebben op verschillende manieren geprobeerd druk uit te oefenen, maar door de loop der ontwikkeling zijn we na de vakantie (van zomer '81) helemaal op het juridische spoor terecht gekomen. Dat is helemaal onze eigen verantwoordelijkheid. We hebben tijdens de bezetting besloten - toen er een kort geding werd aangespannen - dat laten we over ons heen komen. We gaan een tegeneis stellen. De tegeneis was, dat Ford open moest blijven. Daar hadden we zo'n succes mee, we hebben het geding gewonnen. Maar het was een tegeneis die niet definitief een goede uitspraak gaf, maar alleen tijdelijk. Het hogere beroep bleek later een wassen neus te zijn."

"Na de vakantie zijn er eigenlijk geen akties meer gevoerd. Tegen het personeel werd gezegd: wacht maar af, wat het gerechtshof gaat zeggen. Doordat er geen akties meer waren, was de stemming bij het personeel slecht geworden. Vóór de vakantie zaten we erg moeilijk met de bezetting. We dachten, moeten we nu doorgaan met de bezetting, terwijl alle Turken en Spanjaarden weg zijn, dat kan niet. Als we maar die vakantie doorkomen, dan zitten we goed. Dachten we. Maar na de vakantie ging het niet beter. Er gebeurde niets meer. De mensen werden weer 2 à 3 dagen naar huis gestuurd en zaten maar, zaten maar. Telkens werd er gezegd: wacht maar af, de advocaten zijn bezig. En dat heeft tot de situatie geleid, dat toen het juridisch stuk liep, het personeel geen zin meer had om aktie te voeren."

"Amsterdam-Ford heeft daar op ingespeeld door op alle mogelijke manieren te proberen de stemming onder de mensen stuk te maken. Door te gaan lullen over een sociaal plan. Te zeggen: deze fabriek gaat failliet. Ze hadden reeds het wapen van de faillissementsaanvraag ingezet. Het enige, dat misschien daartegen mogelijk was geweest, was direkte aktie."

"De publieke opinie kan wel aan je kant staan, maar wat trekt die Ford-direktie in Detroit zich daar wat van aan. Autootjes verkopen toch wel, en als ze een jaartje wat minder verkopen, nou dan verkopen ze maar wat minder. Over twee jaar verkopen ze dan wel meer. Nederland alleen is voor hen niet belangrijk genoeg."

"Wij hebben te veel allerlei dingen in het oog gehouden als: hoe liggen de juridische mogelijkheden, wat is poli-

foto: Michel Pellanders

Kort geding over de bezetting (7 juli 1981) rechts, Ford-directeur Laurent

तिक het meest haalbaar. We hadden redelijke eisen, zoals 'alternatieven moeten bespreekbaar zijn'. Heel de publieke opinie kregen we achter ons. Wij waren redelijk en Ford was onredelijk. Maar uiteindelijk maakt het niks uit, of je redelijk blijkt, want de multinational heeft gewoon de macht en doet gewoon zijn zin."

"Wij hebben eigenlijk ons het initiatief uit handen laten nemen. We hadden in het begin twee sporen gevolgd. Het spoor van argumenten, van politici benaderen, van rechters overtuigen. En het andere spoor van het personeel te motiveren en strijdbaar te maken. Dat heeft tot op zekere hoogte gewerkt. We hebben vele mooie rapporten gemaakt en we hebben gigantisch veel mensen ervan overtuigd, dat het een schande is, wat Ford aan het doen was. Maar uiteindelijk blijkt, dat Ford meer macht heeft. Je kunt eigenlijk maar tot één konklusie komen: als je Ford slaat, moet je haar zo hard op de bek slaan, dat Ford wel tot zaken moet komen. Wij zijn wat dat betreft nog te zachtzinnig geweest."

"Achteraf is het natuurlijk makkelijk praten. Je hebt te maken met een kadergroep van goede mensen, veel heel gemotiveerde mensen, goede samenwerking tussen Nederlanders en buitenlanders. Dat hadden we best redelijk voor elkaar in vergelijking met andere bedrijven. Maar we zijn natuurlijk allemaal amateurs. We moeten een voetbalmatch gaan spelen waar we nog nooit aan meegedaan hebben, want we hebben nog nooit de sluiting van een fabriek meegemaakt. En de een heeft

van huis uit dat idee, en de ander weer een ander idee over hoe je moet spelen. En wat desondanks al die mensen dan toch gedaan hebben rond die sluiting, nou, daar neem ik mijn petje voor af."

CHRIS HUIJNDER

De Kater van het gelijk. Tekst: Jeroen Terlingen. Foto's: Michel Pellanders. Vormgeving en lay-out: Dick Breebaart (vermelding met stip voor het feit, dat hij in de lay-out de foto's tot meer dan illustratiemateriaal heeft gemaakt. In zijn lay-out vertellen de foto's en de tekst ieder op eigen wijze het werken en de strijd van de Ford-arbeiders). Prijs: f 22,50,

in de boekhandel of door overmaking van dit bedrag op postgiro 538039 t.n.v. Uitgeverij Fragment, Amsterdam o.v.v. "Kater"

Tentoonstelling: van 16 april tot en met 13 juni wordt in het **Amsterdams Historisch Museum** (zaal 17) in de Kalverstraat een tentoonstelling met 80 foto's van de Ford-akties gehouden.

Ook in Groningen (USVA) vindt in dezelfde periode een tentoonstelling plaats met een andere keus uit het Ford-materiaal van fotograaf Michel Pellanders.

(advertentie)

BUTTONS DRAGEN IS NIET GENOEG

Voor ons in ieder geval niet. Wij moeten ze ook nog maken. Maar daar hebben we ons werk van gemaakt. De meeste buttons, ook linkse buttons worden door thuiswerksters gemaakt. Wij doen het zelf en hebben langzamerhand de grootste keus uit verschillende formaten, de beste apparatuur en de leukste sortering buttons.

We werken niet voor iedereen, we maken alleen buttons waar we iets mee te maken hebben of willen hebben.

We maken buttons in de volgende maten: 19mm, 25mm, 32mm,

38mm, 45 mm, 57mm en een vierkante button 32/32.

We verhuren/kopen buttonapparatuur (niet aan handelaren) met het bijbehorende materiaal.

We geven zelf een groot aantal buttons uit (o.a. krijg de hollanditis/snoopy no bombs verkrijgbaar bij koll rampenplan sittard)

Omdat er veel vraag is naar het maken van één enkele button staan we ook regelmatig met apparatuur op manifestaties. Kortom we maken buttons enzo. U kunt ons bellen voor een prijsopgave of langs komen op de Oude Schans 48 in Amsterdam, telefoon 020 - 238557 (10.00 tot 16.30)

UNIBADGE AMSTERDAM

De berichten die het Westen sinds de militaire staatsgreep van 13 december bereiken, wijzen erop dat het verzet in Polen nog ongebroken is. "Solidarnosc heeft zijn tweede jasje nog aan", zeggen de Polen zelf, "en niet zijn derde, vierde of vijfde"; wat zo veel wil zeggen als dat de vakbond zich nog niet zover in de illegaliteit heeft hoeven terugtrekken als ze zelf verwachtte. Daarom blijven de vragen, die de Poolse arbeiders hebben opgeroepen onverminderd aktueel: wat zijn de perspectieven van het Poolse arbeidersverzet; wat is de strategie tegen de militaire 'zelfbezetting'; kan Moskou ertoe gebracht worden een zelfstandig Polen te aksepteren. Die vragen zijn ook belangrijk voor links in West-Europa. Op de Polendag, die het Polen-comité op zaterdag 8 mei organiseert, wordt erover gediskussieerd.

De vakbond Solidarnosc neemt een unieke plaats in de ontwikkeling van het verzet in de kommunistische staten in. Verzet om de nationale en de burgerrechten te vergroten. In Hongarije werd in 1956 een volksbeweging door Russisch militair ingrijpen de kop ingedrukt. De aanzet voor deze beweging kwam vanuit Moskou waar de Russische partijleiding een einde maakte aan de onzekerheid die Stalins terreur in de staatsburokratie had gewekt. De partijleiding forceerde ook het aftreden van Stalins Hongaarse filiaalhouder, Rakosi.

In 1968 kwam in Tsjechoslowakije de stimulans tot hervormingen vanuit de partij van het land zelf. De hervormingsgezinde fraktie onder leiding van Dubček wilde een 'socialisme met een menselijk gezicht'. Economische hervormingen zouden een eind maken aan de inefficiëntie van het kommunistische systeem. De ideeën, aanvankelijk vooral gedragen door intellectuelen, wonnen in de loop van de zomer de steun van brede lagen van de bevolking. De leiding van de Sowjet-Unie stond echter niet toe dat de Tsjechoslowaakse regering haar legitimiteit zocht bij de steun van de eigen bevolking in plaats van bij die van Moskou. Op 21 augustus vielen de Warschau-Pact troepen Praag binnen. In Polen is het weer anders gegaan. Ditmaal organiseerden arbeiders zichzelf, ondersteund door de katholieke kerk en intellectuelen. De vraag is voor hen niet hoe het bestaande systeem van machtsuitoefening hervormd kon worden, maar hoe de bevolking zich tegen dat systeem kan verdedigen. Solidarnosc wil de staatsmacht niet veroveren, maar deze in haar machtsuitoefening beperken. Het gaat haar om zelfbestuur in de bedrijven, pluralisme in het maatschappelijk leven, toegang tot de media. Van de kommunistische partij verwacht ze niets dan tegenwerking. Daarmee wordt een belangrijke vraag

POOLSE VRAGEN AAN WESTEUROPEES LINKS

aan de Westeuropese linkse beweging gesteld: betekenen de gebeurtenissen in Polen het einde van de hoop op hervormbaarheid van de Oosteuropese regimes? Hoe kunnen wij een socialisme tot stand brengen zonder zulke verfoeilijke regimes in het leven te roepen? Hoe ziet die socialistische maatschappij er eigenlijk uit?

Perspektief

Voor de Oosteuropese oppositie zijn vragen naar de omstandigheden waaronder Solidarnosc kon ontstaan, belangrijk. Het 'kommunisme met uitgeslagen tanden' van *Gierek* en consorten, het zelfbeswustzijn en de discipline van de arbeiders, de rol van de katholieke kerk, het (wankele) bondgenootschap met de intellectuelen, het nationalisme. Zal de oppositie zich ook in andere landen zo ontwikkelen?

Daarnaast heeft het ontstaan van Solidarnosc ook problemen in de internationale verhoudingen opgeworpen en tegelijkertijd links in West-Europa een verrijkend perspectief geboden.

In een analyse van de huidige situatie - gemaakt in het interneringskamp in Bialoleka - pleit *Jacek Kuron* (een van de oprichters van de vroegere dissidentenbeweging KOR) voor de totstandkoming van een Nationaal Pools Bondgenootschap, dat regeert op basis van een kompromis met de samenleving. Met goed georganiseerd verzet moet Solidarnosc de totstandkoming daarvan forceren. "In afwachting van het ergste moet vanaf vandaag alles

gedaan worden om de Sowjet-leiding aan het verstand te brengen dat, met een minimum aan bereidwilligheid van hun kant, een Nationaal Pools Bondgenootschap - eventueel zonder de deelneming van de huidige leiding van dit land niet de militaire belangen van de USSR zal bedreigen en dat het voor haar enkel maar profijtelijk kan zijn op economisch gebied." De katholieke kerk die deel zal moeten uitmaken van dat bondgenootschap, steunt dit idee de laatste tijd met alle kracht.

Het cruciale punt in deze strategie vormt de houding van de Sowjet-Unie. Hoeveel zelfbeschikkingsrecht voor Polen kan haar afgedwongen worden? In het antwoord op die vraag, dat alleen in de praktijk gevonden zal worden, spelen talloze factoren een rol. Vrij nauw ermee verbonden is echter de 'Ost-Politik' en de vraag wat die in de afgelopen jaren heeft opgeleverd.

In 1967 aanvaarde de NAVO de strategie van de 'flexible response' (flexibele antwoord). De V.S. wilde niet meer haar eigen vernietiging in een nukleaire oorlog, begonnen als klein konflikt bijvoorbeeld in Europa, riskeren en achtte daarom de strategie van de 'massale vergelding' niet meer ongeloofwaardig. Op iedere aanval van het Warschau-Pact zou met een aangepast antwoord worden gereageerd.

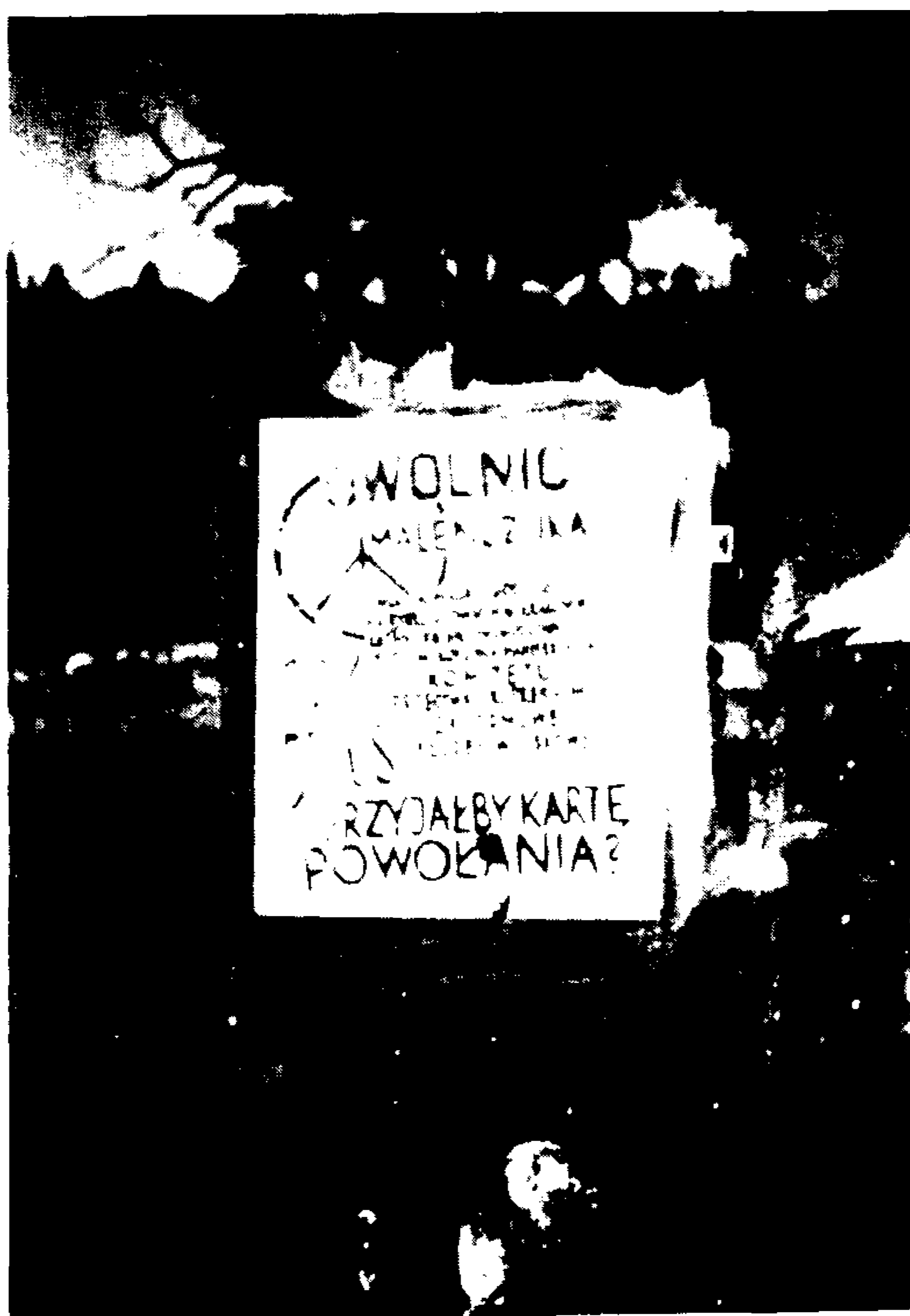
Tegelijk met de aanvaarding van deze vrijbrief voor een nieuwe versnelling in de wapenwedloop kregen de Westeuropese staten de mogelijkheid een 'Ost-Politik' te gaan voeren. Daarmee

moest een net van diplomatieke relaties tussen Oost en West ontwikkeld worden ter beheersing van diplomatieke crises. Van groot belang voor West-Europa als toekomstig slagveld van de grootmachten. Ook zou Oost-Europa zich kunnen 'liberaliseren'.

Daar is niets van terecht gekomen. Miljarden kredieten vloeiden naar Oost-Europa, maar ze werden verspild in de geplande chaos. De Oosteuropese oppositie is er niets mee opgeschoten. Wat ligt er meer voor de hand dan dat, nu de Westeuropese regeringen, met de sociaal-demokratie voorop, geen andere oplossing zien voor de Poolse problemen dan nog meer kredieten te verlenen, de Westeuropese vredesbeweging en de Oosteuropese democratische oppositie gaan samenwerken. Alleen samen kunnen ze hun doelstellingen verwezenlijken. Voor beiden gelden bovendien de woorden van *Lech Walesa* als parool: "de enige garantie die we hebben, zijn we zelf."

GUUS MEERSHOEK

Het Polen-comité organiseert op 8 mei a.s. een discussiedag over de situatie in Polen in de Oude Manhuispoort in Amsterdam. De dag begint om 11.00 uur. Het Comité heeft hiervoor een map uitgegeven met de belangrijkste documenten rond deze problematiek. Bovendien bevat deze map de artikelen van Kuron en Michnik, die onlangs uit de interneringskampen zijn gesmokkeld. Alle teksten zijn in het Nederlands vertaald. De map is verkrijgbaar in de boekhandel voor f 7,50 of door overmaking van f 9,25 op giro 1609 van het Polen Comité te Amsterdam.

Affiches in het Poolse straatbeeld. Het affiche op de linker foto roept op tot actie voor een dienstweigeraar.

Tussen feodaal bestuur en revolutionair narcisme

Feodale bestuursverantwoordelijkheden dienen doorbroken te worden. Elk jaar, op 21 november, zou een vredesrein door Nederland moeten rijden. Een getuigenissenrechtbank à la het Russel-tribunaal moet worden opgericht voor de binnenlandse situatie in Nederland. Het narcisme van de revolutie dient gebroken, bestuurlijke ongehoorzaamheid gestimuleerd. Zondag 18 april jongstleden hield de landelijke themagroep Justitie en Politie van de PSP (Jupol) een informatiedag *Overheidsgeweld en verzet in Paradiso, Amsterdam*. De kwaliteit van de discussie was omgekeerd evenredig aan de opkomst, die abominabel was. 'Er zijn nog verstandige mensen in Nederland', verzuchtte iemand uit de zaal. Het valt te betwijfelen of al Neerlands wijsheid die dag in Paradiso was samengebald, maar de inleiders deden er niettemin hun best voor.

Feodale driehoek

Eerste spreker was Nico Garritsen. Hij is gemeenteraadslid in Breda voor de PSP en uit dien hoofde kwam hij getuigen van de onmacht om op lokaal niveau invloed uit te oefenen op het openbare orde-beleid. De burgemeester is benoemd, de officier van justitie is benoemd, de korpschef van politie is benoemd. Tezamen heeft dit feodale drietal zitting in het zogeheten driehoeksoverleg, een tot op heden informele aangelegenheid waarbij over politieoptreden wordt beslist. De eindverantwoordelijkheid berust bij de burgemeester. Voor zijn beleid is hij aan niemand verantwoording schuldig. Slechts achteraf dient hij informatie te geven aan de gemeenteraad, maar naar eigen inzichten - die informatie kan niet worden getoetst. Of er iets achtergehouden wordt kan de raad niet beoordelen. Slechts bij toeval komt ze daarachter, als ze tenminste de moeite wil nemen om een en ander uit te pluizen. De beleidsnota politie, de begrotingsbehandeling en de politiejaarverslagen bieden de enige aanknopingspunten

foto: Paul Babeliowsky

voor een kritische beschouwing. Maar al te vaak worden vragen afgewimpeld door de verantwoordelijkheid voor bepaalde beslissingen naar 'Den Haag' af te schuiven, terwijl anderzijds, wanneer het om regionalisering van de politie gaat, - waarbij de macht van de burgemeester in het geding is - men moord en brand schreeuwt over de grote noodzaak van lokale democratie en lokale betrokkenheid. Komt ook een minister er niet onderuit om op vragen van de raad antwoord te geven, dan staat hem nog altijd de mogelijkheid open om de beantwoording een zachte en voor de minister zelf prettige, pijnloze dood te laten sterven in de veilige beslotenheid van de niet-openbare zittingen van de vaste kamercommissies. De raad heeft geen zeggenschap over ME-inzet elders, geen zeggenschap over BVD-activiteiten. Nico Garritsen pleitte voor meer openbaarheid en voor een democratischer benoeming van de leden van het driehoeksoverleg.

Voet tussen de deur

Peter Lankhorst, lid van de Tweede Kamer voor de PPR, sprak als tweede. Ook hij kende zijn frustraties. Parlementaire controle op het openbare ordebeleid in Nederland is uiterst be-

perkt. Het is heel moeilijk om een voet tussen de deur te krijgen in bijvoorbeeld het driehoeksoverleg, dat uitstekende gelegenheden biedt om elkaar onderling de bal toe te spelen. BVD-activiteiten zijn helemaal ongrijpbaar: de BVD vormt een staatje in de staat. Peter Lankhorst verweet de minister van binnenlandse zaken, Van Thijn, te weinig oog te hebben voor sociale ontwikkelingen in het politieapparaat. In de affaire met de munitietrein en met Dodewaard heeft Van Thijn weinig anders gehandeld dat Wiegel gedaan zou hebben. De media verweet Lankhorst te veel gericht te zijn op uiterlijkheden van geweld en niet op wat daarachter aan onvrede schuilt. Toch acht hij het zinvol het overheidsbeleid kritisch te volgen, ook al heeft het een marginale functie: wel degelijk kunnen er in deze parlementaire democratie successen op autoriteiten geboekt worden.

Wethouder Duimel was ten tijde van de affaire met de munitietrein loco-burgemeester in Deventer. Als zodanig is hij verantwoordelijk geweest voor het rondom de trein gevoerde beleid. Hij is lid van van de PvdA. Publiekelijk heeft hij zich uitgesproken tegen de munitietransporten, mede gezien het massale vredesgebeuren op 21 november vorig

jaar. Het gedoe met de munitietrein zag hij als een testcase van de Verenigde Staten om - juist ten tijde van enorme oprispingen van de vredesbeweging - de betrouwbaarheid van de Nederlandse bondgenoot te beproeven. In eerste instantie werd absoluut geen informatie over de inhoud van de trein gegeven. De route van de trein moest hij op het NOS-journaal te zien krijgen. In het driehoeksoverleg heeft Duimel beleid en tolerantiegrenzen vastgesteld en dat zo uitgebreid mogelijk zowel aan aktievoerders als aan de eigen politieambtenaren en aan derden (het publiek) medegedeeld. Alhoewel hij daartoe niet verplicht was, heeft hij voor en tijdens de aktie de raadscommissie Openbare Zaken op de hoogte gehouden. Zijn beleid was gebaseerd op de theorie van kommissaris IJzerman van Enschede, waarover in de vorige *Bevrijding* in het artikel 'De rellenpolitie ter discussie' het een en ander is gezegd. Die theorie luidde dat het, zeker gezien op langere termijn, beter is om beide partijen in hun bedoelingen te respecteren in plaats van een harde konfrontatie aan te gaan. Dat houdt intensief contact met de aktievoerders in. De politie dient zich niet te identificeren met de belangen van een van beide partijen, moet geen 'baas namens de

baas' proberen te spelen en behoort zich te onthouden van (emotionele) vooroordelen. Het recht op demonstratie en protest stond voorop, waar en wanneer dan ook. Traangas zou absoluut niet gebruikt mogen worden; dat is ook niet gebeurd. Loco-burgemeester Duimel heeft blijkbaar wel de discussie ter linkerzijde en uit medische hoek over de grote en deels zelfs nog onbekende schadelijke gevolgen van CS-gas gevolgd. Er zou ook niet op los worden geslagen. Het overtreden van de Spoorwet zou niet als strafrechtelijk feit worden behandeld maar zou tegemoet worden getreden door het wegdragen van de demonstranten. Dat had uiteraard konsekwenties voor de duur van de operatie, evenals de wens van Duimel het voltallige ME-personeel omtrent de achtergronden in te lichten. Verder stond hij op waterdichte veiligheid van de trein. Dit heeft geleid tot een oponthoud van acht uur in Deventer. De ME was niet in gevechtstenuë ingezet; dit zou maar agressie opwekken. Anderzijds werden van de zijde der demonstranten vernielingen noch stenen gedoogd. Mede dankzij de lastgeving aan de machinist tot voorzichtig rijden is dat ook niet gebeurd.

Het leger der voetnoten

Manuel Kneepkens had, als jurist strafrecht aan de Erasmus-universiteit te Rotterdam, een beslist onstrafrechtelijke visie op het begrip openbare orde. Voor hem was het een dynamisch begrip: een creatieve orde waarbinnen mensen veranderingen kunnen doorvoeren door middel van acties. Het gaat niet alleen om rust en veiligheid op straat. Openbare orde is niet te zien, de verstoring wel. De overheid heeft een beschavende taak in het zoeken naar geweldloze oplossingen voor conflicten, bijvoorbeeld door meer sociaal aangelegde mensen in het politie-apparaat aan te stellen. Van Thijn heeft daarin tot nu toe gefaald. Van der Louw als burgemeester van Rotterdam in de affaire-Kalma eveneens. Daardoor zullen zij zich scharen in het 'leger der voetnoten'.

Kneepkens pleitte voor alternatieve getuigenisrechtbanken à la het Russeltribunaal.

Akties zouden op een aantal criteria beoordeeld dienen te worden. 1) de morele achtergrond voor het bewust overtreden van de wet; 2) betekenissen-samenhang tussen het actieobject en de zaak waarvoor of waartegen gestreden wordt; 3) eerst een uitputten van alle legale middelen; 4) zorgvuldig handelen; 5) geweldloos handelen en 6) derden zo min mogelijk last bezorgen. Links behoort de grote stappen te doen, dan

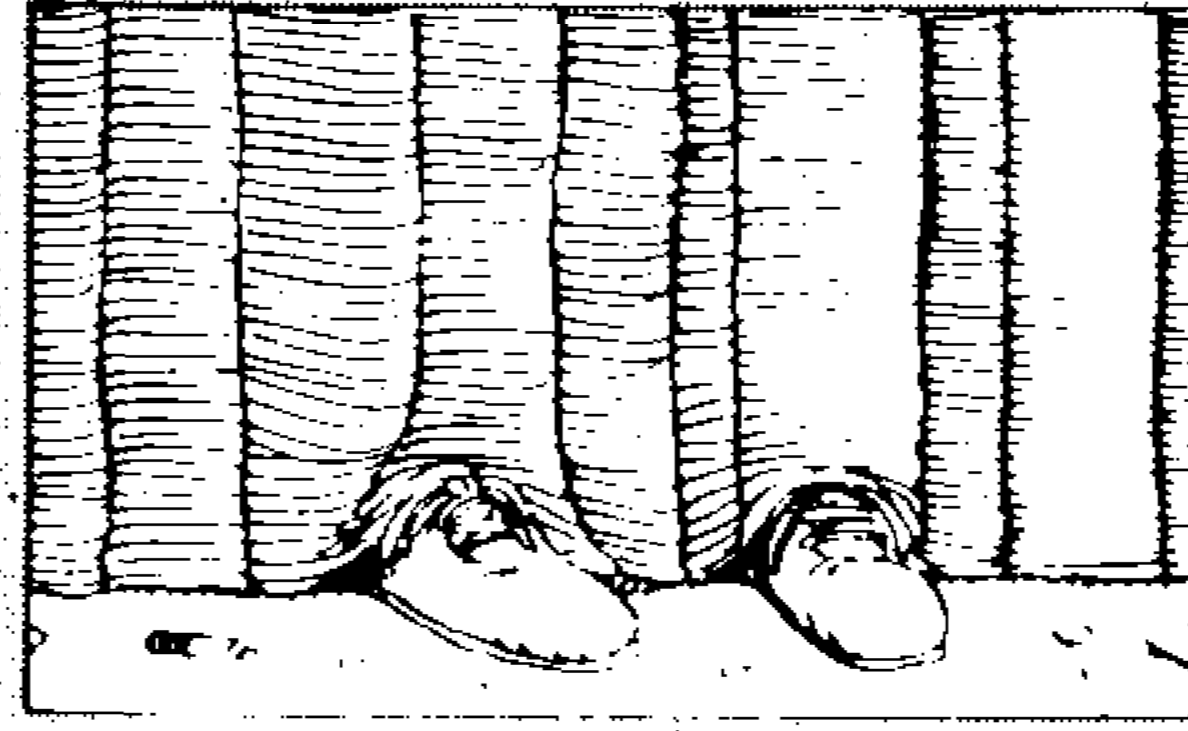
volgen de kleine stappen van rechts vanzelf, hoopte Kneepkens.

Geweld als narcisme

Laatste spreker en redakteur van de *De Groene Amsterdammer*, was Geert Mak. Hij vond dat Nederland geweldig achterloopt in de geweldsdiskussie. Linkse politieke partijen praten er wel over, maar niet openbaar: het is een te hete aardappel. Toch is er alle reden toe. Geweld van demonstranten - daar sprak Mak met name over, zijn thema was 'verzet' - is als een gek geëskaleerd. Stenen gooien, molotov-cocktails, katanapulten, zelfs traangasbusjes, het is allemaal 'gewoon'. Na een jarenlange code van absolute geweldloosheid is er nu het ontbreken van een nieuwe code. De De kulturele inspraak-revolutie van de jaren zestig en zeventig, waarbij geweld hoogstens als middel tot aandacht was, leidde met het afbrokkelen van de welvaartsstaat tot de directe actie, het afdwingen van eisen, in de jaren tachtig met geweld als rechtsstreeks middel om je wil door te drukken. Binnen de sociale bewegingen is er verschil van mening over het directe doel, ervan afhankelijk of men slechts bestuurders wil beïnvloeden dan wel feitelijk zelf bestuur gaan maken. Dat heeft konsekwenties voor het geweldgebruik. Duimels methode, aldus Mak heeft slechts nut als je de blokkade als protest of beïnvloeding ziet.

Waarom is er meer geweld? Als reactie op de provotijd was er een ontwikkeling van het geweldsapparaat van de overheid dat ook gebruikt werd tegen aanvankelijk geweldloze demonstranten, en het ene geweld lokt het andere uit. Ook heeft de inspraakcultuur gefaald en men merkte dat geweld wel degelijk zoden aan de dijk zet, zij het slechts op korte termijn. Dat trekken meer en meer bestuurders zich aan in die zin dat zij er rekening mee houden dat geweld de legitimiteit van het overheidsoptreden aantast. Ten derde het minder kollektieve geweld van demonstranten, dat trouwens voornamelijk afwerdend is en weinig ideologisch onderbouwd, maakt afspraken moeilijker. En tot slot de aard en de omvang van de problemen zijn toegenomen en het is allemaal minder vrijblijvend: geweld als noodsporg.

Mak is tegen geweld omdat, naast andere motieven, de prijs te hoog is. Geweld roept namelijk tegengeweld van de staat en van rechtse clubjes op. Er bestaat gevaar voor 'ver-raf-fing': het ontstaan van kleine, geïsoleerde en elitaire groepen die hard geweld gebruiken. In een geweldskultuur wordt geweld een middel en gaat het een eigen leven leiden in de doelen van een actie-

ACHTER HET GROENE GORDIJN

Het onderzoek naar de dood van de vier Nederlandse journalisten in El Salvador is voorlopig afgerond. De eerste konklusies zijn getrokken. De vier zijn door kogels uit geweren van legerstroepen op afstand gedood, nadat de vier bij toeval of door een hinderlaag op een patrouille gestoten waren. De gedachte van moord met voorbedachte rade lijkt te zijn bevestigd.

Het onderzoek wordt voortgezet. Er is te weinig medewerking geweest van de kant van de Salvadoriaanse junta. Daartegen heeft Van der Stoel krachtig protest aangetekend. Niet alle feiten zijn al boven tafel gekomen. Zoals de vier journalisten onverschrokken op zoek waren naar de maatschappelijke waarheid in El Salvador, zo behoort de regering onversaagd de waarheid rond hun dood te ontdekken. Het zou postuum een eerbetoon aan de vier journalisten zijn. En bovendien, alle nabestaanden en alle burgers hebben er recht op te weten, wat er precies gebeurd is.

Terwijl in Amsterdam de vier kruisen vóór het Amerikaanse konsulaat reeds tweemaal omver gehaald zijn, blijft de regering niets doen aan de aanwezigheid van ongeveer 200 Argentijnse militairen bij de Hollandse Signaal (HSA) in Hengelo. Het enige, dat Van der Stoel aan het parlement toegezegd

heeft, is dat er geen courtoisie-visa meer aan de Argentijnen gegeven zullen worden. Met die visa konden de Argentijnen vrijelijk vanuit Nederland naar het buitenland, in het bijzonder naar Duitsland en Engeland, reizen.

De Argentijnse betrokkenheid bij de onderdrukking van de Salvadoriaanse bevolking is direkt en effectief. Via militaire adviseurs. De Argentijnse oorlogszuchtigheid - die trouwens niet onderdoet voor die van de Engelsen - blijkt uit de bezetting van de Falkland-eilanden. Het brute karakter van het Argentijnse regiem blijkt uit de duizenden vermisten, de tienduizenden vluchtelingen en de stelselmatige schending van de politieke en sociaal-ekonomische rechten van de Argentijnse bevolking.

Wat let Van der Stoel die tweehonderd Argentijnen het land uit te zetten? Wat hindert Van der Stoel te voorkomen, dat Nederland verdere militaire hulp verleent aan dit onderdrukkende, oorlogszuchtige en brute regiem? Zijn antwoord luidde: 'De Engelsen zouden niet graag zien, dat we die officieren naar hun thuisland zouden terugsturen!'

Deze cynische grap kan niet verhullen, dat de minister zich willens en werens machteloos en krachteloos opstelt. Het verschil met de vorige minister van buitenlandse zaken, Van der Klaauw, lijkt hierin minimaal en niet van belang. Van der Klaauw was een diplomaat, die politicus wilde zijn. Van der Stoel is een politicus die diplomaat wil zijn. Ten koste van wie? In hemelsnaam, ten koste van wie?

CHRIS HUINDER

groep. Geweld wordt 'normaal', uit loutere emotie gepleegd zonder enige afweging van doel en middelen. Dat is het narcisme van de revolutie, dat tot de uiteindelijke ondergang leidt: het slaan, het gooien en mollen onder de goedkope mom van een politiek lulpraatje. De geweldskultuur gaat bovendien uit van blokken en machtsystemen. Het gaat niet meer om mensen met emoties.

De PvdA straft

In de daaropvolgende discussie werd Mak verweten dat zijn verhaal evenzeer deel zou zijn van een kriminaliseringsproces, en een reden voor rechts om er een schepje bovenop te doen. Voor links is dat, zo antwoordde Mak, dan ook altijd de reden geweest om erover te zwijgen.

Wethouder Duimel vond dat veel handhavers van de openbare orde in het zelfde schuitje zaten als de demonstranten: hij bijvoorbeeld had simpelweg de macht of de bevoegdheid niet om de trein tegen te houden. Vanuit de

zaal werd geklaagd dat de 'zachte'aanpak die Duimel voorstond, elke actie zou ontkrachten. Op de vraag van Duimel wat hij dan voor afloop had gewenst, kon de jongen geen antwoord geven. Een heel verschillend geluid liet iemand anders uit de zaal horen. Hij vond dat Duimel een voortreffelijk voorbeeld had gegeven van subversieve actie door bestuurders - 'alhoewel ik niet verwacht', aldus de jongen 'dat hij dat in het openbaar zal toegeven'. Gepleit werd voor meer 'bestuurlijke ongehoorzaamheid'.

Maar dat kan niet ongestraft. Stond Duimel eerst tweede op de groslijst van zijn partij, na de affaire met de munitietrein is hij naar de laagst mogelijke plaats gezakt. Als beloning voor zijn orthodoxe aanpak heeft de PvdA hem nu nummer 27 gemaakt. Eén troost: het leger der voetnoten zal Duimel bespaard blijven.

MARCEL BULLINGA

Van deze Jupol-manifestatie zal een SVS-brochure gemaakt worden.

OPEN ARMEN VOOR ATOOMWAPENS

Spoedig begint in de Tweede Kamer het debat over de toetreding van Spanje tot de NAVO. Alle landen, behalve Nederland en Griekenland, hebben hun ratificatieprocedure (de procedure van goedkeuring) al helemaal of bijna helemaal afgerond. De PSP is tegen toetreding van Spanje tot de NAVO (zie BEVRIJDING nummer 23/1981).

In dit artikel gaat Rob Snel in het bijzonder in op de atoomwapens in en de atoomtaken van Spanje. Wordt Spanje een alternatief voor Nederland om de kruisraketten te plaatsen?

De Spaanse plutonium-industrie

Momenteel heeft Spanje de capaciteit om per jaar tien atoombommen te maken. De Spaanse atoomindustrie bestaat al een tijd. Al sinds 1971 heeft Spanje eigen kerncentrales. In 1981 waren er drie in gebruik, die samen 6% van de Spaanse elektriciteit opwekten (in Nederland is dat iets meer dan 1%). Men werkt nu aan nog eens zeven kerncentrales. Als die klaar zijn wordt er 6259 Megawatt uit kernenergie opgewekt, dat is ongeveer 35% van alle Spaanse elektriciteit.

Dat kerncentrales niet alleen voor vreedzaam gebruik bedoeld zijn is al lang bekend. Zo staat bijvoorbeeld in een rapport van de Amerikaanse inlichtingendienst CIA, gedateerd 2 oktober 1974 (!), dat Spanje 'technies' in staat was om 'op korte termijn' een kernwapen te vervaardigen. De kans op militair gebruik van de Spaanse kerncentrales is zeer groot, als men bedenkt dat Spanje hardnekkig weigert het non-proliferatie verdrag te ondertekenen. Ook neemt men het niet zo nauw met het toelaten van inspecteurs van het Internationale Buro voor Stoomenergie (het IAEA), dat in Wenen zetelt. Van de Vandellos-kerncentrale is bekend dat die niet mag worden gecontroleerd door het IAEA. Desondanks wordt er van Spaanse overheidszijde beweerd dat Spanje zich geheel zou onderwerpen aan de controle van dit IAEA.

Dat men in Spanje wel degelijk overweegt om de eigen atoomindustrie voor militaire doeleinden te gaan gebruiken, blijkt uit het feit dat men een groot plutonium-komplex aan het bouwen is bij Soria. Dit complex zal straks bestaan uit kweekreactoren, een opwerkingsfabriek en laboratoria voor de verkrijging van plutonium. En van plutonium kun je atoombommen maken. Over dit plutonium-komplex heeft een Spaanse minister in november 1981 gezegd dat het 'niet uitgesloten is dat Soria voor militaire doeleinden gebruikt zal worden'. Deze uitspraak laat niets aan duidelijkheid te wensen over: Spanje is bezig een kernmacht te worden.

Bevolking tegen

De Spaanse politiek met betrekking tot kernwapens is duidelijk geworden sinds men is gaan streven om lid te worden van de NAVO. Deze toetredingskwestie is van meet af aan een politiek zeer omstreden zaak geweest. De Spaanse bevolking is voortdurend in meerderheid tegen de toetreding geweest, dit blijkt uit herhaalde opiniepeilingen. Zo bleek uit een enquête uit begin van 1980 dat 49% tegen toetreding tot de NAVO was, en 21% had geen mening; dit beeld werd in latere opiniepeilingen bevestigd. Een meerderheid van de Spanjaarden wil buiten de NAVO blijven. De regering daarentegen heeft voortdurend een actieve politiek van toetreding gevoerd.

Neutraliteitspolitiek

Na de dood van Franco voerde de nieuwe christen-democratische regering van Spanje eerst enkele jaren een soort neutraliteitspolitiek. Men streefde er naar Spanje tot een kernwapenvrij zone te maken. Als gevolg van deze politiek werd bij het verlengen van het bilaterale defensieverdrag met de Verenigde Staten in 1976 geëist dat in juli 1979 uiterlijk alle Amerikaanse kernwapens van Spaans grondgebied zouden zijn teruggetrokken. Dit defensieverdrag regelt de voorwaarden waaronder Amerika een aantal bases in Spanje mag gebruiken. Volgens officiële uitlatingen hebben de Amerikanen zich aan deze voorwaarden gehouden en zouden in de zomer van 1979 de laatste kernwapens zijn teruggetrokken. Daarmee was echter in Spaanse ogen nog niet heel het grondgebied kernwapenvrij, omdat men geen zeggenschap kon uitoefenen op de kernkoppen die onder Engels toezicht op Gibraltar waren opgeslagen. Het is dan ook heel goed mogelijk, dat de Amerikanen hun Spaanse kernwapens 'tijdelijk' op Gibraltar hebben ondergebracht, in afwachting van beter tijden. Gibraltar is een Britse kroonkolonie, waar onder de rotsen een uitgebreid gangenstelsel is gegraven, waarin, volgens de plaatselijke pro-Britse bevolking, aanzienlijke hoeveelheden kern-

koppen zijn opgeslagen. Het zal iedereen bekend zijn dat Spanje vergeefs aanspraak maakt op Gibraltar als deel van haar grondgebied. Deze Britse nucleaire aanwezigheid op Gibraltar en de weigering om die te beëindigen, is de officiële reden waarom Spanje nog steeds weigert het non-proliferatieverdrag te tekenen.

Koerswending

Maar in juni 1980 gaf de Spaanse regering te kennen wel lid te willen worden van de NAVO. Hierbij werd zij onmiddellijk gesteund door de toenmalige Amerikaanse president Carter, die verklaarde het eventuele lidmaatschap in de NAVO van Spanje van harte te zullen ondersteunen. Schmidt liet uit naam van Duitsland soortgelijke geluiden horen. En natuurlijk was ook Luns, de sekretaris generaal van de NAVO enthousiast over het idee. Spanje stelde echter wel voorwaarden vooraf: er moest schot komen in de onderhandelingen over teruggave van Gibraltar aan Spanje en de toetreding tot de Europese Gemeenschap mocht niet worden vertraagd. Daarnaast eiste Spanje meer wapenhulp van Amerika als extra tegemoetkoming voor het in gebruik houden van drie Amerikaanse luchtmachtbases en de Amerikaanse polaris-duikbootbasis in Spanje. Verder zou over

het Spaans-Amerikaanse defensieverdrag ieder jaar opnieuw moeten worden onderhandeld.

Al spoedig bleek dat de kwestie van wel of geen kernwapens op Spaans grondgebied meespeelde bij de onderhandelingen over toetreding tot de NAVO. In september 1980 sprak premier Sotelo uit dat hij wilde dat Spanje snel bij de NAVO zou komen. Om dit te bereiken eiste hij van het Spaanse parlement een blanco volmacht bij de onderhandelingen met de NAVO. Wel deed Sotelo de belofte dat hij geen NAVO-kernwapens op Spaans grondgebied wilde toelaten. Dat dit een loze belofte was, bleek op een perskonferentie waarop de Spaanse minister van defensie verklaarde dat Spanje 'theoretisch de mogelijkheid niet uitsluit' dat het kernwapens zal krijgen.

In augustus 1981 sprak Sotelo uit dat hij vóór begin 1983 Spanje als lid van de NAVO wilde laten installeren. Over de eisen met betrekking tot de teruggave van Gibraltar of over versnelde toetreding tot de E.G. werd met geen woord meer gerept. Het vredesvernisje van de Spaanse politiek was verdwenen. Inmiddels hadden de Spaanse strijdkrachten op vrij grote schaal wapen-'hulp' van de V.S. ontvangen, aan deze

INTERNATIONALE VREDESMARS IN SPANJE

Van 5 tot en met 19 augustus wordt in Andalusië (Zuid-Spanje) de 7e internationale antimilitaristische vredesmars gehouden.

Dit evenement is een vervolg op de 6e internationale vredesmars die afgelopen zomer in het sterk vermilitariseerde Drente plaats heeft gevonden en dat zo'n 1400 deelnemers/sters trok.

Ook dit jaar wordt de vredesmars opgezet in de vorm van een tentenkamp van waaruit diverse (geweldloze) acties gevoerd worden tegen het daar gevestigde militarisme.

De internationale coördinatie, een platform van antimilitaristen uit diverse landen, heeft Andalusië als actieplek uitgekozen om de steeds verdergaande vermilitarisering van Andalusië en Spanje in het algemeen aan de kaak te stellen. Een voorbeeld daarvan is de toetreding van Spanje in de NAVO.

Voor informatie en opgave:
WID, vragen naar Tinus
Vughterstraat 133
Den Bosch
tel: 073 - 1333639

foto: Jan Banning

Sevilla, Spanje: leden van de Spaanse communistische partij plakken affiches met de tekst "NAVO NEE"

eis had Spanje dus vastgehouden. Maar de kortstondige periode van neutraliteitspolitiek en van het streven naar een kernwapenvrije zone in Zuidwest Europa was hiermee definitief ten einde.

Spanje als militaire basis

De houding van de NAVO (lees: de V.S.) ten opzichte van Spanje is heel pragmatisch. De NAVO stelt vooral belang in Spanje als opslagplaats, tussenhaven of lanceerbasis. De Spaanse linkse oppositie vreest dat Spanje uiteindelijk een standplaats van en dus een doelwit voor kernwapens zal worden. Een heel terechte vrees, want al zegt de regering bij herhaling dat ze het land atoomvrij zal houden, ze biedt geen garanties. En zo kan het voorkomen dat topmilitairen van de NAVO al serieus praten over het plaatsen van kruisraketten in Spanje, voor het geval dat 'bepaalde' NAVO-landen niet akkoord zouden gaan met het plaatsen van die vliegende atoombommen, zoals dat is afgesproken in het beruchte NAVO-dubbelbesluit. Het toelaten van Spanje tot de NAVO is voor de Amerikaanse en Westeuropese topmilitairen een soort garantie dat zij hun kernbewapeningsplannen ongestoord kunnen uitvoeren en dat ze zelfs aan nog weer nieuwe plannen kunnen gaan denken.

Kernwapens in Spanje

Wanneer Spanje lid zal zijn van de NAVO kan niets de Amerikanen meer verhinderen de in 1979 'teruggetrokken' kernwapens opnieuw op Spaans grondgebied te stationeren. Tot 1979 hadden de Amerikanen een uitgebreid arsenaal aan kernwapens in Spanje ge-

legerd; kernkoppen voor de Polaris- en Poseidonraketten, die van onderzeeboten worden afgevuurd; drie squadrons Phantom F-4 straaljagers, geschikt om kernwapens te vervoeren; tenslotte een squadron met zes à acht vliegtuigen van het type Orion P-3 patrouille-vliegtuigen, die bewapend kunnen worden met atoommijnen of nuklaire dieptebommen. Het is niet bekend waar al deze kernwapens na 1979 gebleven zijn, maar dat ze terug zullen keren als Spanje lid wordt van de NAVO staat vast. Dan zullen de Engelsen eisen dat zij de kernwapens die ze hebben opgeslagen in Gibraltar vrij over Spaans grondgebied zullen mogen vervoeren. Tenslotte zal Spanje onder grote militaire en politieke druk worden gezet om kruisraketten op Spaans grondgebied te plaatsen als de Amerikanen of de NAVO-top dat nodig vinden.

Atoomraketten

Spanje is zich al heel daadwerkelijk aan het voorbereiden op het uitvoeren van atoomtaken. Spanje heeft de laatste tijd een aantal wapensystemen gekocht die zeer uitdrukkelijk geschikt zijn om atoomtaken uit te voeren. Bovendien blijkt dat er voor het uitvoeren van bepaalde atoomtaken in het verleden al zeer praktische ervaring is opgedaan.

De Spaanse strijdkrachten beschikken momenteel over vijf wapensystemen die zonder meer atoomtaken kunnen uitvoeren. Sinds de jaren zestig beschikken ze over een bataljon Nike Hercules raketten die naar keuze konventionele of nukleaire ladingen kunnen dragen naar luchtdoelen, maar ook naar landdoelen. Aan het eind van de jaren zestig kocht

Spanje een batterij zware houwitser van vier stuks van het type M-100 (met een kaliber van 203 mm). Dit kanon is bij de NAVO het standaardwapen voor atoommunitie en is net als de Nike 'dual-capable', dus naar keuze met gewone of atoommunitie te gebruiken. Ten derde heeft de Spaanse marine sinds 1974 een raket in gebruik die atoomkoppen kan vervoeren. Het is de Asroc-raket aan boord van fregatten, die gebruikt wordt voor het vernietigen van onderzeeboten. De Asroc is 'dual-capable' en kan een torpedo of een nukleaire dieptebom vervoeren. Het vierde nukleaire wapensysteem is de Lockheed P-3 Orion. In 1973 nam de Spaanse luchtmacht drie van deze vliegtuigen over van de Amerikaanse marine. In 1978 kwamen er nog drie bij en er zijn er dus zes in gebruik. De Orion is ontworpen om naast konventionele wapens in elk toestel twee nukleaire dieptebommen te vervoeren. Het staat zo goed, als vast dat de Spaanse Orions enkele jaren met atoomwapens hebben kunnen oefenen.

Als laatste nukleaire wapensystemen moeten we de nieuwste Spaanse Mirages noemen, 22 stuks van het type Mirage F-IEE. Deze zullen in 1982 in dienst komen en krijgen dan, volgens het in militaire kringen gezaghebbende blad Flight International, een zogeheten 'strike'-taak. Nu wordt in de westerse vakliteratuur de term 'strike' uitsluitend gereserveerd om straaljagers aan te duiden met een atoomtaak, en bovendien is de Mirage goed geschikt voor het vervoeren van atoombommen. Deze Mirages zullen worden gelegerd op de Kanarische eilanden tegenover West-Sahara.

De Spaanse politiek is niet in het minst gericht op het buiten de deur houden van kernwapens, formele gebaren daargelaten. Voor het aksepteren van kerntaken binnen NAVO-verband wordt de deur wijd open gehouden. De Spaanse strijdkrachten hebben al op ruime schaal wapens in huis, waarmee ze zonder meer kerntaken kunnen uitvoeren. Er is zelfs al in de praktijk mee geïnfend. Tot slot blijkt dat de V.S. Spanje zien als een eventuele lukratieve lanceerbasis voor hun kruisraketten, voor het geval dat bijvoorbeeld Nederland of België plaatsing weigeren.

ROB SNEL

Multinationals en de Derde Wereld

In de bosrijke omgeving van Zeist hield het IPSO (het Instituut voor Politiek en Sociaal Onderzoek, ofwel het wetenschappelijk bureau van de CPN) op 20 en 21 maart een conferentie over Multinationals en de Derde Wereld.

Aan de totstandkoming van deze conferentie had een stuurgroep, waarin o.a. vertegenwoordigers/sters van allerlei derde wereld groepen en landenkomitees zoals de landelijke verenging van wereldwinkels, de Landelijke India Werkgroep, de Henk Lankhorst Stichting van de PSP en de Anti Apartheids Beweging Nederland, ruim een jaar gewerkt. Zij had gezorgd voor de uitgave van een lijvige map van meer dan 250 pagina's, die het achtergrondmateriaal van deze conferentie vormde. In deze map werd de problematiek van twee kanten benaderd. Naast wat meer theoretische bijdragen, werd het kongresthema bekeken vanuit een zestal bedrijfstakken en via de concrete situatie in een zevental landen. Om kort te gaan, een degelijke voorbereiding was een en ander vooraf gegaan.

Investeren en arbeidsplaatsen

Zo'n tachtig mensen verzamelden zich zaterdagochtend om de conferentie bij te wonen. Op die dag werd gesproken over de handel en wandel van Multinationals en over het Nederlandse Ontwikkelingshulpbeleid.

Begonnen werd met een algemene inleiding van Pim Juffermans (AABN). Hij ging in op het internationaliseringsproces van de economie.¹ Hierbij spelen multinationals een grote rol. Hun beslissingen om te investeren in Derde Wereld landen heeft voor de economieën van die landen grote gevolgen. Het besluit tot investeren wordt meestal ingegeven door de volgende factoren: lage lonen en "zachte" arbeidsvoorwaarden, de aanwezigheid van bepaalde grondstoffen, het omzeilen van hoge invoerrechten bij het zoeken naar nieuwe afzetmarkten en het niet kunnen achterblijven bij de concurrentie. Juffermans vroeg zich af of het noodzakelijk is om je neer te leggen bij het diktaat van multinationals. Hij vond van niet. Probleem daarbij is echter dat de regeringen (d.w.z. de elites) van veel Derde Wereld landen juist baat hebben bij de investeringen. Akties van de westerse arbeidersbeweging tegen het overplaatsen van grote aantallen arbeidsplaatsen naar de Derde Wereld zijn te veel op ad hoc basis gevoerd. Wat volgens hem zou moeten gebeuren is dat de westerse arbeidersbeweging de traditie van internationale solidariteit, gebaseerd op reële belangenovereenstemming, weer in haar vaandel opneemt. Ook zou men een scherp oor moeten hebben voor de eisen van het volksverzet in de Derde Wereld. Met name aan dit laatste punt zou dit seminar volgens Juffermans een bijdrage moeten leveren.

's Middags werd dit algemene thema getoetst aan de ontwikkelingen in een aantal bedrijfstakken. Meer expliciet werd in subgroepjes getracht antwoord te vinden op vragen als:

Is er sprake van gehele of gedeeltelijke overplaatsing van productieprocessen

naar de Derde Wereld?, en

Zijn nieuwe vestigingen van multinationals in de Derde Wereld gericht op integratie in de lokale produktiestructuur of versterken zij juist de onderontwikkeling?

's Avonds stond de Nederlandse Ontwikkelingshulpproblematiek centraal. Dick de Graaf (beleidsmedewerker van de FNV) maakte in zijn inleiding duidelijk dat er de laatste 10 à 15 jaar weinig of niets veranderd is wat betreft de besteding van de Nederlandse Ontwikkelingshulp. Weliswaar was sinds het ontstaan van het ministerie van Ontwikkelings Samenwerking de ideologie flink aangepast, met name ten tijde van Pronk, de werkelijkheid was echter vrijwel ongewijzigd. Nog steeds komt het overgrote deel - op dit moment zo'n 80%² - van de bilaterale ontwikkelingshulp terecht bij het Nederlandse bedrijfsleven (d.w.z. voornamelijk multinationals). Verschil met een aantal jaren geleden is wel dat het nu veel openlijker gebeurt. Sterker, de huidige regering stimuleert de exportbevordering krachtig waardoor nog meer gelden uit de pot van Ontwikkelings Samenwerking naar het bedrijfsleven gaan. De handelsreizen van Van Agt spreken wat dit betreft boekdelen. Tegen deze 'verzakelijking' van de ontwikkelingshulp zal de Derde Wereld beweging zich sterk moeten maken.

Strijd tegen multinationals

De zondag werd begonnen met het praten over een aantal Derde Wereld landen en de rol van multinationals in die landen. In de landengroepen werd gepoogd een antwoord te vinden op vragen als:

Welke omvang en vorm heeft het internationaliseringsproces van de nationale economie in de betreffende landen aangenomen?,

Zijn er voorbeelden van concrete onderschikking van landen (regio's) in de Derde Wereld aan de wereldmarktverhoudingen?,

Welke strategische lijn wordt in de ver-

schillende landen gevolgd door het volksverzet om tot economische en politieke kontrôle te komen over de eigen ontwikkeling?, en

Welke bijdrage zou vanuit het westen geleverd kunnen worden aan de strijd van het volksverzet?

's Middags werd verslag gedaan van de konklusies van de subgroepen en werd er een afrondende discussie gevoerd. Dit laatste leidde tot een aantal concrete voorstellen, zoals:

Er zullen meer ervaringen tussen Derde Wereld beweging en vakbeweging uitgewisseld moeten worden; binnen de FNV dient de Derde Wereld beweging een platform te krijgen.

Het opstellen van een onderzoeksgids ter bestudering van Multinationals.

Het houden van een tribunaal over het Nederlandse beleid inzake Ontwikkelingshulp.

Onderzoek naar de mogelijkheid om ontwikkelingshulp te gebruiken voor de omschakeling van militaire naar vredesproductie.

Plus en min

De conferentie heeft redelijk aan de gestelde doelen beantwoord. Er is een stap voorwaarts gedaan in de strijd van de Derde Wereld beweging tegen de

negatieve gevolgen van Multinationals. Minpunt van de conferentie was de behoorlijke voorkennis die verondersteld werd. Iemand die weinig van economie of Multinationals afwist, kon grote delen van het seminar niet volgen. Dat - en wellicht de hoge toegangsprijs van fl 60,- - verklaart misschien de toch wat lage opkomst. Met name vertegenwoordigers uit de (multinationale) bedrijven zelf hadden het laten afweten, ondanks het feit dat er behoorlijk wat voorpubliciteit rond het seminar was geweest.

JAN-WILLEM VOSS
WIM RINGE

1. Met het internationaliseringsproces van de economie wordt bedoeld dat nationale concerns steeds meer een onderdeel worden van de kapitalistische wereld economie.
2. Zie ook: "Wie helpt wie? Ontwikkelingshulp aan het Nederlandse bedrijfsleven". SOMO, Utrecht 1981. M.n. de pp 88 t/m 95. Zeer aanbevolen, doch aan de prijzige kant (fl 16,50).

Bij de IPSO is de konferentiemap te verkrijgen door fl 34,25 over te maken op postgiro 2252298 t.n.v. Stichting IPSO o.v.v. "Multinationale ondernemingen en de Derde Wereld"

(advertentie)

WEDDEN DAT JE GEEN
ABONNEE DURFT TE WORDEN?

?

OKÉ, JE HEBT GEWONNEN!

De Waarheid

een krant met jeft

Ik abonneer mij voor minimaal 3 maanden op De Waarheid en ontvang de krant
4 WEKEN GRATIS.

naam

adres

postcode/woonplaats

maandelijks 16.45 (studenten 12,35) alleen automatisch per giro ☐ per kwartaal 49,35 (studenten 37,05) per acceptgirokaart ☐ per kwitantie

Deze bon opsturen naar Dagblad De Waarheid, Antwoordnummer 2518, 1000 PA Amsterdam. Een postzegel plakken is niet nodig.

ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

De zachte sektor maakt zich hard

Het beleid van het ministerie van ontwikkelingssamenwerking wordt aan steeds meer kritiek blootgesteld. Die kritiek heeft veel te maken met de 'nieuwe zakelijkheid' die sinds enkele jaren bij het ministerie terrein lijkt te winnen. Onder nieuwe zakelijkheid wordt dan verstaan: het afstemmen van het ontwikkelingsbeleid op de belangen van het bedrijfsleven. Die kritiek heeft ook te maken met de dreigende bezuinigingen, waar nu ook de ontwikkelingshulp slachtoffer van dreigt te worden. Ondanks de belofte in het regeerakkoord, dat dit niet zou gebeuren. Maar het spook van Van der Stee heeft de zachte sektor van het buitenlandse beleid niet onberoerd gelaten. Die zachte sektor maakt zich hard.

Met het aantreden van Van Dijk op Ontwikkelingssamenwerking lijkt de ommekeer na Pronk in het ontwikkelingsbeleid duidelijker te worden. Er werd een koördinator bedrijfsleven op het ministerie aangesteld. Zijn taak is het bedrijfsleven meer gewijs te maken in de programma's en de projecten, die Nederland in de Derde Wereld opzet. Ook klinkt de roep vanuit bedrijfskringen om meer inzage en betrokkenheid bij de programma's van de grote internationale organisaties van de Verenigde Naties. Daarmee lijkt het pad naar een verdere afstemming van de richting en de soort van de ontwikkelingshulp op de belangen van het bedrijfsleven in vastomlijnde kaders gegoten te worden. De Nederlandse industrie verkeert al jaren in een crisis. Een mogelijkheid om het hoofd boven water te houden lijkt dan met steun van de overheid gemakkelijk en goedkoop aan opdrachten in de derde wereld-landen te komen. Een steeds meer geliefd instrument daarbij is de klop op de deur van het ministerie van ontwikkelingssamenwerking. Dit ministerie immers beschikt over grote sommen geld, die toch ook ten bate van het Nederlandse bedrijfsleven uitgegeven kunnen worden. Want in feite hoeft er toch helemaal, zo redeneert men bij Ontwikkelingssamenwerking en de bedrijven, geen tegenstelling te bestaan tussen de belangen van het bedrijfsleven en de belangen van de derde-wereld-landen.

De zachte sektor roert zich

Nu heeft het bedrijfsleven al een behoorlijk grote vinger in de ontwikkelingspap. Ruim drie-kwart van de pro-

gramma's en projecten in derde wereld-landen leiden al tot opdrachten bij het bedrijfsleven. Een verdere opvoering daarvan leidt tot een nog grotere onderschikking van de wensen van de derde wereld-landen aan de belangen in Nederland.

Tegen deze grotere betrokkenheid van het bedrijfsleven hebben vier organisaties, die zich met de Derde Wereld bezighouden, protest aangetekend. Op 17 april organiseerden de Landelijke Vereniging van Wereldwinkels, De Vereniging Nieuwe Internationale Orde (NIO), de Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO) en de Stichting Interkerkelijk Vredesberaad Ontwikkelingssamenwerking (IKVOS) in Utrecht een protestmanifestatie tegen deze nieuwe zakelijkheid. Zo'n tweehonderd mensen, hoofdzakelijk afkomstig uit en actief in bovengenoemde organisaties, gaven acte de présence. Aanvankelijk was de opstelling nogal defensief. Zo eiste men 'minder betrokkenheid van het Nederlandse bedrijfsleven bij de besteding van ontwikkelingsgeld'. In de loop van de dag werd de sfeer wat agressiever. Diskussies leidden tot het inzicht, dat er vaak een hemelsbreed verschil zit tussen de belangen van het bedrijfsleven en de verlangens van de ontwikkelingslanden. Aan investeringen moeten juist zo scherp en duidelijk mogelijk criteria gesteld worden, wil men voorkomen, dat mensen in ontwikkelingslanden nog meer slachtoffer worden van uitbuiting, onderdrukking en machteloosheid. Exportbevordering is niet identiek aan ontwikkelingssamenwerking. Een ambtelijke werkgroep heeft daar zelf al op gewezen door te stellen, dat de Nederlandse leveranties te duur zijn, te weinig aansluiten bij de behoeften van ontwikkelingslanden en dat te veel kapitaalintensieve investeringen bevorderd worden in plaats van kleinschalige, arbeidsintensieve investeringen. Als een belangrijke eis werd door de deelnemers aan de protestmanifestatie ontbinding van de ontwikkelingshulp geformuleerd. Dat houdt in dat het ontwikkelingsland zelf mag bepalen in welk land het zijn goederen wil kopen van het geld, dat het van Nederland kreeg. Ontbinding van de hulp is meer dan 'geringere betrokkenheid van het bedrijfsleven', zoals aanvankelijk bepleit werd.

Er zij op gewezen, dat de eis van ontbinding van hulp anderhalf jaar geleden door de PSP in een motie in de Tweede Kamer werd gesteld. Ondanks het warme pleidooi van Eveline Herfkens voor ontbinding van de hulp tijdens de manifestatie vond toen, anderhalf jaar geleden, de PSP alleen de PPR en de CPN aan haar zijde.

Mensenrechten

De aanwezigen pleitten ook voor een ontwikkelingshulpbeleid, gekoncentreerd op die landen en groepen, die

een beleid voeren, dat gericht is op de respektering van de mensenrechten. Hierbij werd aangetekend, dat het niet alleen om politieke en burgerrechten dient te gaan, maar ook om de sociaal-ekonomische rechten. Maar al te vaak wordt het criterium van schending van politieke en burgerrechten uiterst selectief gebruikt. Wel tegen Suriname, maar niet tegen Indonesië. In dit verband is het dan ook interessant uit een brochure van de Nedelandse Liga voor de Rechten van de Mens (zie Ondersteboven) te citeren: 'Door de politieke mensenrechten los te maken van de sociale mensenrechten heeft men er een wapen voor de Koude Oorlog van gemaakt'.

Verlangd werd dan ook op de protestmanifestatie een consequente toepassing van het mensenrechtenbeleid, gekoppeld aan het besef over de vooruitgang die op sociaal en ekonomisch gebied door ontwikkelingslanden gemaakt wordt.

Van Dijk onderwerpt momenteel de NCO via een onderzoeksbureau aan een kritische studie. De VVD en haar wetenschappelijk bureau, en het CDA lopen vaak te keer tegen het subsidiebeleid van de NCO. De dreiging is reëel, dat het NCO en het werk van talloze actieve groepen, die zich met voorlichting over en bewustwording van de derde wereld-problematiek bezig houden, in hun financiële middelen gekortwiek worden.

Macht, kennis van macht en vorming van tegenmacht zijn echter centrale begrippen in de ontwikkelingsproblematiek. Ontwikkeling heeft zeer sterk te maken met emancipatie, tegenmacht, bevrijding van vrouwen, bevolkingsgroepen en landen. Een ontwikkelingsbeleid is daarmee onlosmakelijk verbonden met een beleid, dat mensen, zeker ook in Nederland zelf, bewust maakt van de ekonomische en politieke machtsrelaties in de wereld. Terecht dat de derde wereld-groepen zich tegen een financiële kortwiking verzetten.

Het is geboden, dat die groepen letten op de kwaliteit van hun werk. Dat dubbel werk vermeden wordt, meer samengewerkt wordt en slordigheden ongedaan gemaakt. Zo werd, een klein voorbeeldje, verteld, dat mensen niet van de protestmanifestatie afwisten, omdat de post van een Derde Wereldwinkel niet geopend was. Gebrek aan kwaliteit vormt een zeer makkelijk doelwit voor hen, die driftig het bezuinigingspad zijn ingeslagen.

Met deze protestmanifestatie heeft de Derde Wereld-beweging Van Dijk en het bedrijfsleven de wacht aangezegd. Het is verheugend, dat naast de PSP, CPN, PPR, PvdA en D'66 de FNV zich in de rijen van deze beweging geschaard heeft. Het CNV en het CDA lieten het jammerlijk afweten.

Op de protestmanifestatie werd voorgesteld, dat de Tweede Kamer een hoorzitting organiseert om de dreigende aantasting van het goede in de ontwikkelingsamenwerking te voorkomen, en om tevens de nieuwe verlangens voor een beter beleid naar voren te brengen. Vóór het te laat is en het bedrijfsleven zijn crisis over de rug van de volkeren in de Derde Wereld oplost.

CHRIS HUINDER

(advertentie)

DE HENK LANKHORST STICHTING

vraagt (zo mogelijk per 1 juni):

EEN MEDEWERK(STER)

De Henk Lankhorst Stichting is het instituut voor ontwikkelingsvraagstukken van de PSP en houdt zich bezig met het ontwikkelen van beleidalternatieven m.b.t. de relaties tussen de ontwikkelingslanden en het Westen.

De stichting heeft onlangs voor één jaar subsidie gekregen van de NCO om hiermee een scholingsproject uit te voeren. Dit scholingsproject omvat het opzetten van scholingsmateriaal dat primair bestemd is om in afdelingen van de PSP gebruikt te worden en ook in samenwerking met deze afdelingen ontwikkeld moet worden.

De taken van de medewerk(st)er zullen vnl. bestaan uit:

- het opzetten en gedeeltelijk begeleiden van scholingsgroepen
- de coördinatie en redactie van het te ontwerpen scholingsmateriaal

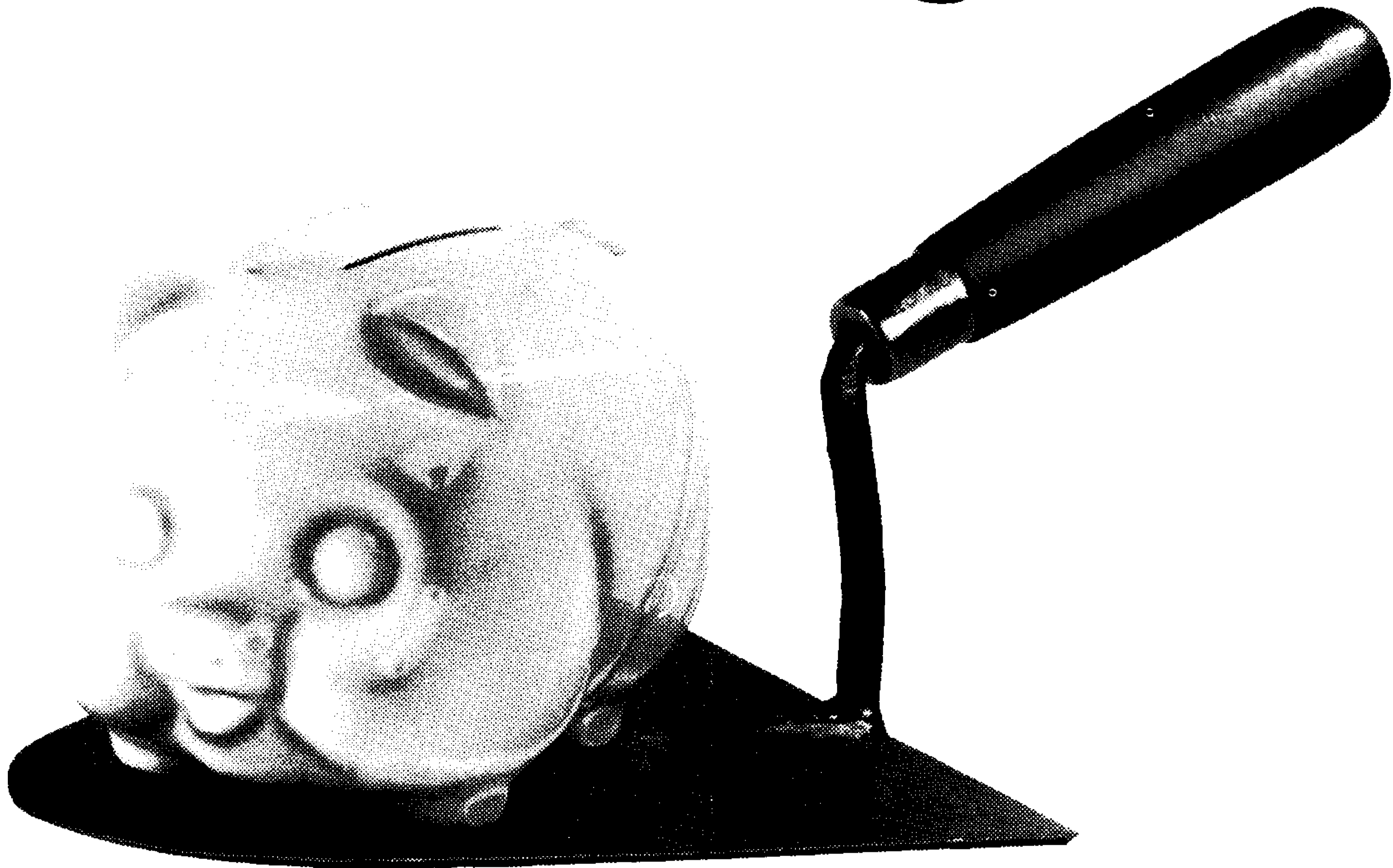
Vereisten:

- organisatorische en redactionele ervaring
- kennis van de ontwikkelingen in de 3de wereld
- bereidheid tot onregelmatige werktijden
- affiniteit (zo mogelijk d.m.v. lidmaatschap) met het werk en de doelstellingen van de PSP

De aanstelling is voor 20 uur p.w. en geldt voorlopig voor de termijn van één jaar (i.v.m. subsidie v.d. NCO) met misschien verlenging van nog één jaar. Eventueel kan een dienstweigeraar worden aangesteld. Standplaats Amsterdam.

Sollicitanten worden verzocht vóór 8 mei a.s. schriftelijk te reageren naar: Wim Ringe, 2de Helmerstraat 109 hs, 1054 CG Amsterdam. Voor nadere inlichtingen kan men bellen met: Wim Ringe (020) 832081 ('s Avonds) of met Jos Uitenbogaard (020) 267374 (overdag).

Uw spaargeld is specie voor de woningbouw.

U legt af en toe een bedragje opzij. Sparen. U hebt dus een rekening bij een spaarbank of bij een gewone bank. Daar zijn ze blij met uw geld. En ze bieden u de hoogst mogelijke rente. Zodat uw spaargeld groeit. Vandaag de dag harder dan ooit, want de rente is hoog.

Maar wat gebeurt er met dat geld? Spaarbank of bank gebruiken het. Gaan het beleggen. Om daarmee voldoende rentewinst te kunnen maken om u straks uw rente te kunnen uitbetalen.

Maar... waar wordt dat geld belegd? Weet u dat? Beleggen ze uw spaargeld in zaken die indruisen tegen uw geweten? Beleggen ze uw geld in Zuid-Afrika. Of in Chili?

Als u daar toch een beetje nerveus van wordt, dan is er een goede oplossing: sparen bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een bank die het hart links draagt. Een bank die selectief belegt - en toch een prima rente geeft. Niet meer, maar zeker niet minder dan elders. Maar bij de ASN heeft u één zekerheid extra: uw geld wordt grotendeels in sociaal verantwoorde projecten belegd. In woningbouw of peuterspeelzaal of vele andere sociaalculturele projecten. Uw geld wordt dus goed belegd. Zodat uw rente schoon is en uw spaargeld goede dingen bewerkstelligt.

**Sparen bij de ASN
is sparen via uw girorekening.
Doe het nú: u krijgt f. 7,50 premie!**

Als u voor 1 juli 1982 een renterekening bij de ASN opent met

tenminste f. 50,- als eerste inleg, ontvangt u een premie van f. 7,50.

Bon

Naam en voorletter(s):

Adres:

Postcode en woonplaats:

Postgirorekening:

wenst bij de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND een renterekening te openen.

Stuur deze bon in open enveloppe zonder postzegel aan
**Algemene Spaarbank voor Nederland,
Antwoordnummer 1188, 2500 WB Den Haag.**
U kunt ook bellen: 070-470181. Of ons bezoeken:
Rijnstraat 28, Den Haag (vlak bij het Centraal Station)

101

ALGEMENE SPAARBANK
VOOR NEDERLAND

geeft rente zonder bijsmaak.

**ik heb niets
tegen
mannen,
maar...**

**DE STILZWIJGENDE
OVEREENSTEMMING**

Waarom kan je zo vrolijk uit de 'stilte rond Christine M.' komen? Is het het feit dat er in de film een man wordt vermoord of dat de film technisch en kwalitatief goed in elkaar zit, ondanks het feit dat een vrouw verantwoordelijk is voor scenario en regie? Een beaming voor het eerste is te simpel en zou weer een geweldsdiskussie op hoogspanningsniveau kunnen doen ontstaan in onze pacifistische gelederen. De beaming van het tweede laten we maar over aan de heren recencenten, als zij kwa inhoud weinig over de film lijken te kunnen melden en daarom hun toevlucht maar nemen tot de vorm. Dat gebeurt wel meer in het leven. Zou die vrolijkheid dan soms iets met de inhoud van de film te

maken hebben?
Drie vrouwen, die elkaar niet kennen, komen ieder vanuit haar eigen manier van leven en achtergrond tot een gezamenlijke daad; ze vermoorden een boetiekhouder. O, jee. Vier vrouwen kijken toe. Zeven vrouwen hebben iets gemeenschappelijks, ze voelen het, ze spreken het niet uit, het is misschien ook onuitspreekbaar. En aan het einde van de film voegt een achtste vrouw zich bij hen: de rechtbankpsychiater. Zij wil de drie daderessen niet voor gek verklaren, hoewel ze dat voor de goegemeente wel moeten zijn want 'anders doe je zo iets toch niet'.
Als 'lesbisch dwarsliggen' (zie Bevrijding 4 en 7 '82) wordt opgevat als een misbruik van de term lesbisch, dan liggen de dames in de film gewoon dwars (maar wel met de bedoelde inhoud). En nu kan je gaan gillen, je meningen peneren over de onduidelijkheden in de film, tot in de vroege ochtend filosoferen over de bedoelingen van een en ander, je bedenkingen uitspreken over de irrealiteit. Maar het is

geen film voor borrelpraat, het is een film over stilte. Het gaat om de kracht van het gemeenschappelijk ervaren, het gedeelde gevoel, de stilzwijgende onuitgesproken overeenstemming. Deze opstand, die tot uiting komt in de symbolische moord, sterft tot vrolijkheid, juist vanwege de overeenstemming. Een overeenstemming waarvan je het bestaan dagelijks ervaart, juist als of omdat die er niet blijkt te zijn. Een plotselinge bewustwording van het ontbreken ervan, waar je gehoopt had dat die er wel was, kan soms met een klap aankomen. Dat is natuurlijk het lastige van dat onuitgesprokene, er wordt niks gezegd, er wordt ergens vanuit gegaan. Dat kan een hoop misverstanden scheppen, als het basisgevoel, de basisovereenstemming ontbreekt. Maar aan dat basisgevoel gaan we in de PSP wat doen. In de PSP verwachten we ook wel eens met dat vrolijke gevoel van gezamenlijke sterkte en overeenstemming naar huis te gaan, soms ten onrechte. In november 1982 organiseert de PSP, u las het

o.m. in de vorige Bevrijding, een kongres over de verhouding tussen vrouwenstrijd en socialisme. Een hoop vrouwen en goedwillende mannen praten dan over de feminisering van de politiek. En dat is goed. Werken aan de bewustwording van de verschillende posities van mannen en vrouwen en de machtsrelaties intern in de PSP. Werken aan inzicht in de eigen positie en die van de ander. Het kan een heel goed kongres worden. Maar er is een maar. Alle praten, herkenning en bewustwording ten spijt. Voor de stilzwijgende overeenstemming, voor het voelen van hetzelfde basisgevoel van gezamenlijkheid, is veel meer nodig dan overeenstemming over formuleringen. Een te vroege triomf over het wederzijds begrip in woorden, kan stuiten op een muur van misverstand omdat de stilzwijgende overeenstemming er (nog) niet is. We hopen dat we echt vrolijk uit het kongres komen.

TITIA VAN LEEUWEN
TITIA BOS

(advertentie)

REISBUREAU VAN DER SCHOOR

Vakantie en genezing in het mooie Roemenië!

Voor 1982 zijn onze kuuroorden MANGALIA (Zw. Zeekust) en SOVATA in de Transsylvanische Alpen. Beide prima kuuroorden met bronwater en modderkuren en de Geriatrische kuren van Prof. Dr. Ana Aslan.

Beide hotels zijn modern en de kuren zijn in hoofdzaak gericht op de bestrijding van kwalen, die zo omstreeks de middelbare leeftijd (doch soms ook vroeger) kunnen optreden, zoals Arthrosis (slijtage), Rheuma, vernauwing der bloedvaten, waaronder vooral de kransaderen van het hart, doch ook de fijne haarvaatjes in de ledematen, doch ook in Uw hersenen! Ziekte van Parkinson, Psoriasis, enz. enz. Blijf er niet langer mee tobben tot het wellicht te laat is, doch laat U tijdig behandelen. De resultaten zijn zonder meer goed te noemen!

REISSOM ALLES INBEGREPEN 22 DAGEN v.a. f 1.435,-
(excl. kuren)

Modder en bronwaterkuren incl. massage v.a. f 250,-

De Geriatrische Kuren van Prof. Dr. Aslan v.a. f 450,-
incl. uitgebreid onderzoek vooraf!

Vertrekdata vanaf 23 april '82 iedere 3 weken.

Prospectus, inlichtingen en boekingen:
REISBUREAU VAN DER SCHOOR
Koewei 7, 6843 ZL Arnhem - tel. 085-81.56.03

Het REISBUREAU MET DE LANGSTE EN MEESTE ERVARING

(advertentie)

DE TWEDE-KAMERFRAKTIE VAN DE PSP

vraagt met ingang van 1 augustus 1982 een

FRAKTIEMEDEWERK(STER)
voor ongeveer 20 uur per week

Voor het beleidsterrein ONDERWIJS, die bereid is ook één (of meer) neven onderwerp(en) te behandelen.
De voorkeur gaat uit naar een vrouw.

Haar of zijn bezigheden zullen vooral bestaan uit de voorbereiding van het uit te voeren beleid, het verzamelen en natrekken van informatie en het leggen en onderhouden van contacten.
De fractie werkt in nauw teamverband samen.

VEREISTEN:

- door opleiding en/of activiteiten verkregen deskundigheid op het gebied van onderwijs en onderwijspolitiek
- algemeen politiek inzicht en affiniteit met het werk van de PSP
- goede schriftelijke en mondelinge uitdrukingsvaardigheid

Ervaring met acties of andere politieke activiteiten vanuit de basis strekt tot aanbeveling.

Geïnteresseerden voor deze functie worden dringend verzocht alvorens te solliciteren een informatiepakket bij de fractie aan te vragen.

Schriftelijke reacties worden uiterlijk op 20 mei 1982 verwacht bij de Stichting Fraktieassistentie PSP, Binnenhof 1a, 2513 AA Den Haag, tel. nr. 070 614911.

Een eerste selectie zal worden gemaakt aan de hand van de sollicitatiebrieven. Het is daarom van belang dat de sollicitatiebrief voldoende informatie bevat over bovengenoemde vereisten, personalia, opleiding, ervaring en belangstelling. De geselecteerde kandidaten zullen worden uitgenodigd voor een gesprek.

AKTIES

GEEN MAN, GEEN VROUW,
GEEN CENT

De PSP-afdeling Zaanstad en het plaatselijke PSP-blad Zaanse Bevrijding organiseert een handtekeningenactie voor totaalweigeraar Rob Duijf uit Krommenie. Deze actie wordt met instemming van Rob Duijf gevoerd.

PSP Zaandam vraagt alle PSP-leden en de abonnees van BEVRDIJDING deze actie tot een succes te maken. Dat kan door een briefkaartje te sturen met als tekst: "Ik verzet mij tegen het gevangen zetten van mensen op grond van hun politieke overtuiging en eis derhalve de vrijlating van de totaalweigeraar Rob Duijf uit Krommenie".

Stuur deze briefkaart voorzien van naam en handtekening naar: Zaanse Bevrijding, Postbus 1247, 1500 AE Zaandam.

BEATRIX ZEGENT OORLOGSTUIG

Op dinsdag 18 mei komt Beatrix naar de werf van Van der Giessen-de Noord in Alblasterdam om de eerste van een serie polyester mijnenvegers, de 'Alkmaar', te dopen. Het Aktiekomitee Alblasterdam organiseert op die dag om 15.45 uur vanaf de ingang Zuiderstek (bij de Dam) van de werf in Alblasterdam een demonstratie onder het motto 'Protesteer tegen de oorlogsindustrie'.

DAG VAN DE VERPLEGING

Op 12 mei a.s. wordt de traditionele Dag van de Verpleging gevierd. Veel reden tot feestvreugde is er niet nu de bezuinigingsgolf veel mensen die werkzaam zijn in de verpleging treffen. Daarom organiseert het FNV-jongerencontact op deze dag een fietsdemonstratie vanaf 12.30 uur met als vertrekpunt het Julianaziekenhuis aan de Terhaarstraat in Amsterdam. Het is de bedoeling dat de deelne(em)sters zoveel mogelijk in uniform meefietsen. Gedurende de hele dag zullen patiënten en personeel van ziekenhuizen door middel van pamfletten en gesprekken op de hoogte gehouden worden van het protest. Ter afsluiting van de dag zal een feest plaatsvinden. De plaats daarvan is bij het ter perse gaan van dit nummer van BEVRDIJDING nog niet bekend. Nadere informatie: FNV-jc, Jacqueline Kila of André Peer, tel.: 020 - 126126.

VREDESGROEPEN

6 JUNI NAAR LONDEN

Op zondag 6 juni organiseert de CND (Campaign for Nuclear Disarmament) een der grootste demonstraties in Engeland. Deze demonstratie zal op drie verschillende punten in Londen beginnen en eindigen in Hyde Park. De direkte aanleiding is het bezoek van president Reagan van de VS aan Europa, juist tijdens het begin van de Tweede Speciale Zitting voor Ontwapening van de Verenigde Naties (de zogenaamde SSD II). Daarnaast is men

ONDERSTE BOVEN

Deze rubriek is bedoeld voor berichten, aankondigingen en korte artikelen. Kopij voor deze rubriek kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding, t.a.v. rubriek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

in Engeland bezig met de infrastructuurele voorbereidingen voor de komst van de kruisraketten. Een der politieke eisen van de demonstratie is uiteraard dat het NAVO-moderniseringsbesluit moet worden opgebroken.

De Westeuropese vredesbeweging, verenigd in de zogenaamde Kopenhagengroep, heeft besloten dat zij het verzet tegen de komst naar Europa van de eerste kruisraketten (naar Comiso in Italië en naar Greenham Commons in Engeland) sterk zal ondersteunen. Het sekretariaat van het IKV heeft samen met de Delftse Basisgroep (die indertijd de Vredestrein van 10 oktober '81 naar Bonn organiseerde) een deel van de veerboten naar Harwich gereserveerd voor Nederlandse demonstranten. De boten vertrekken op zaterdagavond 5 juni omstreeks 22.30 uur vanuit Hoek van Holland. De terugtocht is op zondagavond 6 juni met de nachtboot die om 7.00 uur (7 juni) in Nederland terug is. Een retour Hoek van Holland/Harwich kost f 100,-. Een dekstoel kost f 10,- extra, een bed in een vierpersoons hut f 30,- en in een twee persoons hut f 70,- extra. Boekingen zijn mogelijk door een gegarandeerde giro- of betaalcheque met het betreffende bedrag te zenden aan IKV, Postbus 18747, 2502 ES Den Haag (met vermelding van naam, adres en het aantal gewenste plaatsen). Of overboeking naar postgiro 206399 t.n.v. Rabobank/Schipluiden met vermelding van rek. nr. 35 82 58 286 plus naam, adres en het aantal plaatsen. Telefonische boekingen zijn niet mogelijk.

Nadere inlichtingen: Govert van Oord, tel.: 01738 - 8145 of het IKV 070 - 469756. De kaartjes en de reservering worden ongeveer zeven dagen voor 5 juni toegezonden.

5 MEI VREDESTOCHT

Het Dordtse Breed Beraad van Vredesgroepen organiseert op 5 mei een vredesstocht tegen de kernwapens. De tocht begint om 19.00 uur vanaf het Beverwijkseplein in Dordrecht. De tocht zal ongeveer één uur duren.

BELANGRIJK

DUBBEL EN DWARS

Cabaret DUBBEL EN DWARS verzorgt een programma speciaal gericht tegen kernwapens en kernenergie met een duur van ongeveer één uur. Voor nadere inlichtingen: Cabaret Dubbel en Dwars, Jack Spijkerman, Kouwenhoven 2203, 3703 VK Zeist, tel.: 03404 - 58986.

BELANGRIJK

Het Partijburo zoekt voor één van haar medewerkers per half mei een kamer in Den Haag. Reacties: 08380 - 32558 (vragen naar Gert).

KERNWAPENS EN MENSENRECHTEN

Na een wat zieldogend bestaan van 10 jaar is de Nederlandse Liga voor de Rechten van de Mens in actie gekomen. Wat tot een algemene vergadering en een kongres leidde op 17 april in Amsterdam. Thema: kernwapens en mensenrechten. In twee uitstekende inleidingen van prof. J. de Graaf (zie ook Bevrijding nr. 7 1982) en Drs. P. Glebbeek over ethiek en kernwapens en over volkenrecht en kernwapens werd betoogd, dat het bezit van, het dreigen met en het gebruik van kernwapens ethisch onverantwoord en in strijd met het volkenrecht zijn. De Algemene Vergadering van de Liga, die vlak vóór het kongres bijeenkwam, nam een resolutie over het zelfde thema aan. Daarin wordt de ontwikkeling, de produktie en de plaatsing van kernwapens een grove schending van de mens genoemd. Tevens wordt erin gesteld, dat de strijd voor kernontwapening en de eerbiediging van de rechten van de mens onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Een speciale werkgroep van de Liga zal het bovenstaande nader

uitwerken en zal ook een tribunaal tegen kernwapens organiseren. Voorwaar, al weer een organisatie die door het hollanditus-virus aangestoken is!

De Liga voor de Rechten van de Mens is in Nederland niet zo bekend. In het buitenland o.a. Frankrijk en Canada, zijn de Liga's veel aktiever en sterker. De meer dan 20 Liga's in de wereld, verenigd in een Internationale Federatie, zijn aktief betrokken bij juridische onderzoeken naar schendingen van mensenrechten in talloze landen en bij het bijwonen van politieke processen. De bovenvermelde toespraken en de geschiedenis van de Nederlandse Liga zijn gebundeld in een brochure. Informatie hierover en over het lidmaatschap van de Liga bij: Liga voor de Rechten van de Mens, Oranje Nassaulaan 51, Amsterdam.

PSP UITGAVEN

SOCIALISTISCH PERSPEKTIEF 14 IS UIT!

Het 2de nummer van de 4de jaargang, oftewel nummer 14, van het scholings-tijdschrift van de PSP 'Socialistisch Perspektief', staat deze keer bol van de scholende artikelen die bovendien uitstekend geschikt zijn om discussies uit te lokken. Zeer informatief is het artikel van Casper van Ewijk over de kollektieve sektor waarin, op grond van cijfers, wordt aangetoond dat de huidige 'officiële' berekeningswijze van de kollektieve lastendruk 20% hoger uitkomt dan deze in werkelijkheid is. Hoofddlijn in zijn betoog is dat de stijging van de kollektieve uitgaven niet de oorzaak is van de economische crisis maar juist het gevolg.

In 'bevrijdend welzijnswerk' heeft Dick Kampma een overzicht van de discussie over het karakter van het welzijnswerk die de laatste jaren aktueel is. De schrijver ontwikkelt een visie op bevrijdend

Tweede Paasdag 1982: hoe koud het was en hoe ver. Een paar duizend dapperen demonstreerden bij de vliegbasis Volkel tegen de stationering van drie squadrons F-16 vliegtuigen op deze basis. Sinds lange tijd zijn op deze vliegbasis kernwapens aanwezig zodat de mogelijkheid niet uitgesloten moet worden dat deze F-16's een kerntaak krijgen.

foto Piet den Blanken

welzijnswerk en geeft globaal criteria aan waar dat aan zou moeten voldoen. De redactie van Socialistisch Perspektief vraagt zich in een voorwoord af of de geponeerde visie op het welzijnswerk een afronding of een nieuw begin van de discussie in de PSP zal zijn en verzoekt om reacties. Wellicht minder scholend, maar met nog meer discussie-karakter is het derde artikel van Martien Bouwmans, Joost Lagendijk en Hugo van der Steenhoven. In een 13 pagina's tellend artikel wordt kritiek geleverd op de socialistische hervormingsstrategie zoals zij die herkennen in het niet-behandelde strategiestuk van het Maastrichtse Kongres (1979) en een aantal artikelen in Socialistisch Perspektief. Kern van hun betoog is dat de PSP via actieve deelname en ondersteuning van de buitenparlementaire strijd het draagvlak moet creëren voor concrete veranderingen, in plaats van eenzijdig de nadruk te leggen op de noodzaak van deelname aan een linkse regering. De redactie merkt n.a.v. dit artikel op dat het genoeg elementen bevat om het er al dan niet mee eens te zijn en hoopt dat de lezers niet zullen nalaten om te reageren.

Mensen die dat willen, maar geen abonnee zijn zullen toch eerst nummer 14 van Socialistisch Perspektief in hun bezit moeten hebben. Dat kan door storting van f 5,25 (f 3,50 plus f 1,75 verzendkosten) op giro 3481995 t.n.v. SVS/PSP te Amsterdam, o.v.v. 'Soc. Persp. nr. 14'. Abonnementen zijn uiteraard ook mogelijk. Als u f 15,- stort o.v.v. 'jaargang 4' ontvangt u de nummers 13 en 14 en de nog te verschijnen nummer 15 en 16.

UITGAVEN

REP & ROER

In navolging van hun kollega's in de noordelijke Nedelanden geven de totaalweigeraars in België sinds kort ook een blad uit onder de titel 'Rep & roer'. In het eerste nummer een verslag van het proces voor de korrektionele rechtbank van Leuven tegen de totaalweigeraar Martin van Kerrebroeck, de brief van Koen (die weigerde zich te laten keuren) aan de minister van Binnenlandse Zaken en een artikel over de crisis met als ondertitel 'Leve de werkloosheid'. Het adres van Onkruid-België is: Postbus 64, B-9600 Ronse/België. Op dat adres is ook aktiemateriaal verkrijgbaar.

AFVAL

Sinds de Dodewaardaktie van 1981 verschijnt er een maandelijks blad van en voor de basisbeweging tegen kernenergie. Dit blad was hard nodig voor onderling contact en overleg. Dit blad heet AFVAL en probeert informatie over kernenergie-ontwikkelingen en de anti-kernenergiebeweging te bundelen. AFVAL is belangrijk voor mensen die actief zijn in de basisbeweging tegen kernenergie en ook voor mensen die de discussies van de basisbeweging willen volgen.

J'accuse
4 mei in
PARADISO

AANVANG
20.30 U.
ZAAL OPEN
19.30 U.

KERNOORLOG

OOLOGS-MISDAAD

MEDEWERKENDEN: MARK RASKIN, MEINDERT STELLING, WIM BERGER, FRED VAN DER SPEK, MR. F. KALSHOVEN.
VOORZITTER: JOHAN VAN MINNEN (J'ACCUSE).
ENTREE: f 5,-

J'accuse!

In de afgelopen 6 nummers is o.a. geschreven over de Dodewaardblokkades, overheids geweld, basisdemocratie, opkomend fascisme, 50+ akties, munitie-transporten. In nummer 6 vind je o.a. een artikel over de giroblauwakties, een interview met radio Atoomalarm, nieuwe voorstellen voor landelijke akties, notulen van het landelijk overleg, aktieverslagen e.d. Een abonnement op AFVAL kost f 15,- per 8 nummers. Alle vorige 6 nummers krijg je voor f 10,- thuis. Giro 4298242 Stichting AFVAL, Postbus 1053, Amsterdam.

PSP LOKAAL

EINDHOVEN

Naast de verkiezingen voor de Provinciale Staten vond op 24 maart ook de verkiezing voor de agglomeratie-raad van Eindhoven plaats. In deze raad werden 2 PSP-ers gekozen: Eef van de Berg en Theo Engelen.

GEZOCHT

RECHTSKUNDIG ADVISEUR GEZOCHT

De PSP-werkgroep Valkenburg zoekt voor een beroepsprocedure bij de Raad van State een rechtskundig adviseur. Het gaat om een procedure met betrekking tot de wijziging van een bestemmingsplan. Nadere informatie: John Essers, Daelhemerweg 68 A, Valkenburg, tel.: 04406 - 14152.

UTRECHT

De gemeenteraadsfractie van de PSP in Utrecht zoekt EEN VROUW, die in het kader van haar studie en/of opleiding stage wil lopen als *fraktiemedewerkster*. Het gaat om de periode 1/8/'82 tot 30/6/'83.

Haar taak zal, naast het doen van een leeronderzoek, vooral bestaan uit het ondersteunen van het vrouwelijke raadslid en de vrouwen, die zich rondom het raadswerk hebben georganiseerd. Inlichtingen en reacties: Corrie van der Velden, Springweg 16, Utrecht, tel. 030 - 319164/934331.

PSP OP RADIO

Donderdag 6 mei
18.20 tot 18.30 uur
Hilversum 2

REKTIFIKATIE

In nummer 16 van Bevrijding was het artikel onder de kop: "Teveel christelijke scholen" geplaatst, onder de naam Hilde van Duin.

Deze naam is eerder voorgekomen in de kolommen van Bevrijding. De auteur van bovengenoemd artikel over onderwijs is evenwel niet dezelfde als de auteur die eerder onder de naam Hilde van Duin in Bevrijding schreef. In beide gevallen was sprake van een pseudoniem.

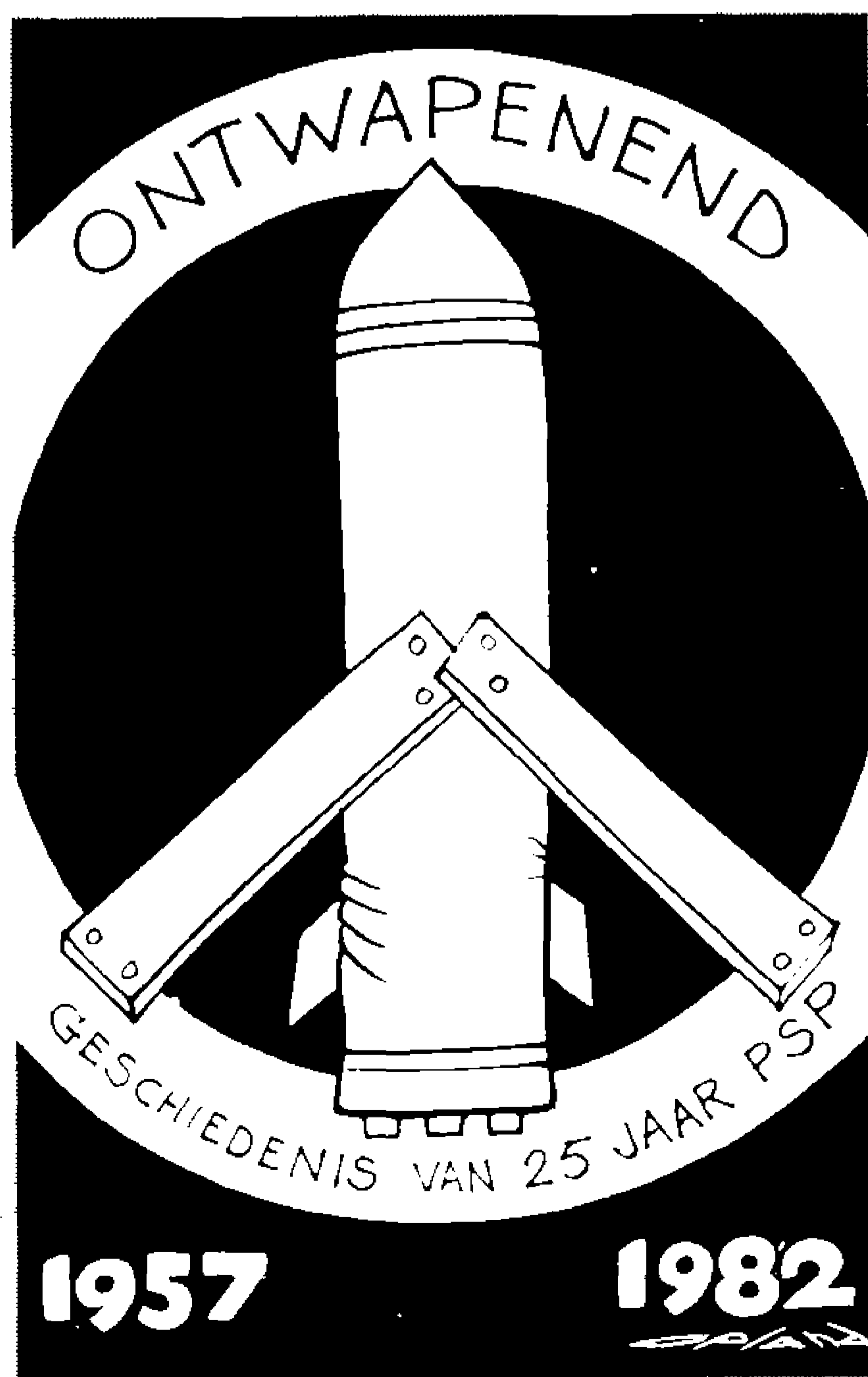
In het laatste geval is helaas geen contact opgenomen met de auteur die zich eerder van deze naam bediende.

Om eventuele misverstanden te voorkomen (en om geen procedure over (de interpretatie van) artikel 9 van de auteurswet te ontlokken) zal van verder gebruik van deze naam worden afgezien.

De redactie betreurt de gang van zaken en biedt beide auteurs die onder deze naam zijn verschenen, haar verontschuldiging aan.

De redactie

25 jaar PSP

Op de grote manifestatie ter gelegenheid van het 25 jarig bestaan van de PSP zal ook een film over de geschiedenis van de partij de eerste vertoning beleven. Het paetijbestuur gaf in haar vergadering onlangs het groene licht aan de makers voor het vervaardigen van deze film. Voorlopig ziet het er naar uit dat de film nog op tijd gereed zal zijn. Op het programma van de manifestatie (in de Expohal in Hilversum, van 12.00 tot 21.30 uur) zullen naast de film het optreden te zien zijn van het *Anti-Militaristisch Koor*, de Salvadoriaanse groep *Banda Tepeuani*, de fanfare van *Eeuwig Durende Bijstand*, het *Kleine Orkest* en *Proloog* met hun Polenprogramma. Ook het vrouwenkoor *De Sirenes*, die op de vorige PSP-manifestatie zoveel bijval oogstten, zullen weer een optreden verzorgen. De uitsmijters van de dag zijn *De Veulpoepers*.

In een tent naast de Expohal wordt een nevenprogramma georganiseerd met daarin drie forumdiskussies en optredens van o.a. de theatergroep *Panter*, het *Nationaal Hekelcabaret* en een punkband.

De abonnees van BEVRIJDING ontvingen vorige week een akseptgirokaart voor het bestellen van het boek *ONTWAPENEND*, dat binnenkort zal verschijnen. Dit boek behandelt de geschiedenis van de PSP in de afgelopen 25 jaar. Met de toegezonden akseptgirokaart kunt U het boek bestellen tegen de speciale intekenprijs van f 20,-. De boekhandelprijs wordt f 25,-. Maak gebruik van deze speciale aanbieding.

Tussen Eufraat en Tigris

De Koerden stammen af van Indo-Europese stammen (voornamelijk van de Meden) die zich 4000 jaar geleden in het huidige Koerdistan vestigden. Het omvat het grootste gedeelte van Turkije, een aanzienlijk deel van noord-westelijk Iran, het noord-oostelijk gedeelte van Irak en noord en noord-oost Syrië. Twee grote rivieren, de Eufraat en de Tigris, stromen door de Koerdische bergen en voorzien de Koerden van water en zorgen voor een vruchtbare grond.

Volgens een onderzoek van de Unesco is 73% van de Koerden in Irak analfabeet. In Turkije en Iran ligt dit percentage veel hoger. Onderwijs in het Koerdisch is in Turkije, Iran en Syrië volledig verboden. In Irak is het onderwijs in het Koerdisch officieel mogelijk, maar in de praktijk erg beperkt.

De sociale structuur is feodalistisch en leiders van stammen of godsdienstige leiders hebben een aanzienlijke invloed. De feodale landheren handelen in het belang van de centrale overheden en helpen mee de massa te onderdrukken. De aanwezigheid van olie en de strategische ligging trok de imperialistische invloeden in Koerdistan aan. De buitenlandse olie-monopolisten veroorzaken een spanningsveld: samen met de nationale kapitalisten en bourgeoisie gebruiken zij de centrale overheid als instrument om de werkende bevolking hun belangen te laten dienen.

Vrijheidsbewegingen

Sinds de ondergang van het Medische Rijk in 550 voor Chr. bestonden in Koerdistan veel onafhankelijke vorstendommen. Sedertdien is Koerdistan een afgelegen grensgebied van andere rijken geweest, o.a. van het Ottomaanse, het Romeinse en Perzische Rijk. Hierdoor heeft het tot aan het einde van de 19e eeuw steeds een autonome structuur en cultuur behouden. In 1639 werd Koerdistan officieel verdeeld tussen het Ottomaanse en Perzische Rijk. Tijdens de eerste wereldoorlog sloten Frankrijk en Engeland het geheime Sykes-Picot verdrag (1916). Afgesproken werd dat Frankrijk de heerschappij over Syrië, en Engeland die over Irak zou krijgen. Na de oorlog kregen de beide landen deze gebieden door de Volkenbond als mandaat toegewezen. Volgens het verdrag van Sévres, 10 augustus 1920, zouden er vijf nieuwe staten gevormd worden, n.l.: Hijaz (later Saoudi Arabië), Irak, Syrië, Koerdistan en Armenië. Koerdistan werd genoemd in artikel 62, 63 en 64. Het verdrag werd niet erkend door de nieuwe

Turkse leider Mustafa Kemal Atatürk, alhoewel hij de Koerdische leiders beloofde hun rechten te zullen erkennen in ruil voor hulp aan de Turkese leider in de strijd tegen binnen- en buitenlandse machten. In 1932 werd het verdrag van Lausanne getekend tussen Atatürk en de geallieerden. In dit nieuwe verdrag, wat in de plaats komt van het verdrag van Sévres, worden Koerdistan en Armenië niet meer genoemd als gebieden die recht hebben op zelfbeschikking. Niet alleen werd het bestaan van het Koerdische volk genegeerd, maar zelfs hun cultuur, hun taal en hun identiteit met harde hand onderdrukt en werden pogingen gedaan om dit volk uit te roeien.

Nadat het overleg tussen de Engelsen en de Turken over de Moesulkwestie (zuidelijk Koerdistan) was vastgelopen, werd het probleem voorgelegd aan de Volkenbond, die het gebied voor 25 jaar toewees aan Irak. Turkije, dat nog tegenstribbelde, ging tenslotte in 1926 akkoord. In 1930 liep het Engelse mandaat over Irak af en bleef zuid-Koerdistan definitief bij Irak. Een gedeelte van Koerdistan viel onder de nieuwe Syrische staat; een ander gedeelte bleef bij het Perzische rijk (Iran). Toen de opdeling van Koerdistan definitief een feit was, vonden er in alle delen van Koerdistan grote opstanden plaats.

Turkije

De eerste politieke organisatie "Khoyboun" (onafhankelijkheid) werd in 1927 in Turks Koerdistan opgericht. De represailles op de Koerden in deze periode waren ongelooflijk wreed. *Tien-duizenden* werden afgeslacht; leiders werden geëxecuteerd; er vonden massaal *deportaties* plaats; Koerden werden verspreid over de Turkse provincies. Assimilatie was het basisprincipe van het beleid tegenover de Koerden. Het werd verboden de Koerdische taal te spreken, Koerdische kleding te dragen en de Koerdische cultuur te beleven.

De bevrijdingsbeweging in Turks Koerdistan is de laatste jaren aanzienlijk gegroeid. Er zijn een aantal verboden politieke partijen en groeperingen, waarvan de sterkste de Koerdische Arbeiderspartij (P.K.K.). Deze partij werkt voor een vrij, onafhankelijk, socialistisch Koerdistan. In de Turkse gevangenis zitten na de staatsgreep zo'n 5000 gevangenen, waarvan alleen al 3000 aanhangers van de P.K.K. De opgepakte Koerden worden op onmenselijke wijze gemarteld.

Iran

In het begin van de 2e wereldoorlog werd een Koerdisch nationalistisch verbond opgericht "Komela JK". In 1945 ging deze organisatie over in de Democratische partij van Koerdistan. In datzelfde jaar werd met de steun van

de Sovjets de Koerdische republiek Mahabad uitgeroepen en Qazi Mohammed werd president. In maart 1946, deed het Iraanse regiem een aanval op de republiek en werden de leiders gevangen genomen en in 1947 geëxecuteerd. De Koerden in Iran werden door de voormalige sjah heel slecht behandeld. De Koerdische taal werd niet erkend en publicaties in het Koerdisch werden verboden. De Koerden waren actief in de strijd voor het ten val brengen van de sjah, die men als werktuig van het Amerikaanse imperialisme beschouwde. Het huidige islamitische regiem heeft, voordat ze aan de macht gekomen waren, verklaard dat de Koerden hun rechten zouden herkrijgen in de nieuwe republiek. In plaats daarvan is er na de machtswisseling in Teheran een oorlog tegen de Koerden.

Irak

De bevrijdingsstrijd in Irak, van de Koerden, begon voor de oprichting van de staat. Toen Irak na de 2e wereldoorlog bezet werd door Engeland, heeft de Britse luchtmacht de dorpen en steden van Koerdistan *gebombardeerd*. De belangrijkste opstanden van de Koerden in Irak vonden plaats in 1930, 1932, 1943, 1945 en 1961.

Toen in 1958 Irak door een staatsgreep een republiek werd, beloofde de nieuwe machthebber aan de Koerden meer vrijheden en nationale rechten.

KOERDISCHE ARBEIDERSVERENIGING

Dit is een vereniging van Koerden die in Nederland wonen die d.m.v. taal-, en folklorelessen, de Koerdische cultuur, die nooit erkend is en bloedig onderdrukt wordt, weer in het leven te roepen of te stimuleren; de in Nederland verblijvende Koerden te scholen in de kennis van de geschiedenis en cultuur van hun land en het Nederlandse volk te informeren over Koerdistan en het Koerdische probleem.

Vooraf na de militaire coup op 12 september 1980, die geleid werd door generaal Evren richten de activiteiten zich op de situatie in Turks Koerdistan, waar het fascistische en kolonialistische regiem met behulp van economische en militaire hulp van imperialistische machten, het Koerdische volk probeert uit te moorden. We vinden dat de strijd van het Koerdische volk voor onafhankelijkheid te lang doodgezwegen is en vragen alle progressieve en democratische organisaties dit doodzwijgen te doorbreken opdat er een einde komt aan deze onmenselijke onderdrukking van de Koerden.

**De Koerdische Arbeidersvereniging
in Nederland
Postbus 25965,
2502 HZ Den Haag**

Inderdaad heeft het nieuwe republikeinse regiem een democratische en anti-imperialistische politiek gevolgd. Voor het eerst verschenen er meer dan 30 dagbladen, tijdschriften en periodieken in het Koerdisch. De Koerdische Democratische partij werd officieel erkend en kreeg een belangrijke invloed in Koerdistan.

Eind 1960 nam de leider van de republiek, Abdulkarim Kassem, onder invloed van Arabische nationalistische maatregelen tegen de invloed van de K.D.P. en in september 1961 werd de oorlog verklaard tegen de Koerden. De K.D.P. riep de Koerdische bevolking op tot verzet en opstand tegen het regime. Alle andere regimes, die na het bewind van Kassem aan de macht kwamen, hebben in het beginstadium van hun machtsperiode de Koerden meer vrijheid beloofd, maar in werkelijkheid werd het geweld tegen de Koerden nooit stopgezet. Naast de pogingen tot "arabisering" van de Koerden, vonden er gedwongen deportaties van Koerden plaats vanuit Koerdistan naar andere delen van Irak. De absolute meerderheid van de Koerden stond achter de K.D.P. met als hun leider Barzani in het verzet tegen het regiem. De betrekkingen van Barzani met de sjah, de Verenigde Staten en Israel werden door de Koerdische intellectuelen scherp veroordeeld en hebben de Koerdische bevrijdingsbeweging geïsoleerd van de progressieve bewegingen en vrijheidsbeweiningen in de wereld. Toen Barzani opdracht gaf om de gevechten tegen Irak te staken, zochten ca 150.000 Koerden en 60.000 Koerdische vrijheidsstrijders hun toevlucht in Iraanse vluchtelingenkampen.

Het Koerdische verzet tegen het regiem van Sadam Husain verstomde tijdelijk, maar binnen een jaar na het besluit van Barzani om de strijd te staken, organiseerden jonge Koerdische intellectuelen, boeren en arbeiders zich in een soort progressief front en richtten zij de Patriottische Unie van Koerdistan op onder leiding van de marxistische Jalal Talabani. De Koerdische "Peshmerga" (partizanen) doen dagelijks aanvallen op militaire doelen. Sinds 1976 heeft het regiem meer dan 800 aanhangers van de P.U.K. opgehangen, duizenden zijn door bombardementen vermoord en honderden zitten in de gevangenis. Marteling en vergiftiging van politieke gevangenen is in Irak gewoonte geworden. Er zijn rapporten van Amnesty International over deze gewelddadige acties van het regiem.

Syrië

De laatste tien jaren wordt het plan betreffende de "Arabische" gordel haast ongemerkt in toepassing gebracht om toch maar niet in de kijker te komen van de wereldopinie. 30.000 Koerden van Djazira moeten weg uit de streek en worden door Arabieren vervangen. De Koerden vluchtten naar de Syrische steden of naar Libanon. Alle politieke, kulturele activiteiten worden hardhandig onderdrukt en de leiders gevangen gezet of gedood.

BEVRIJDING

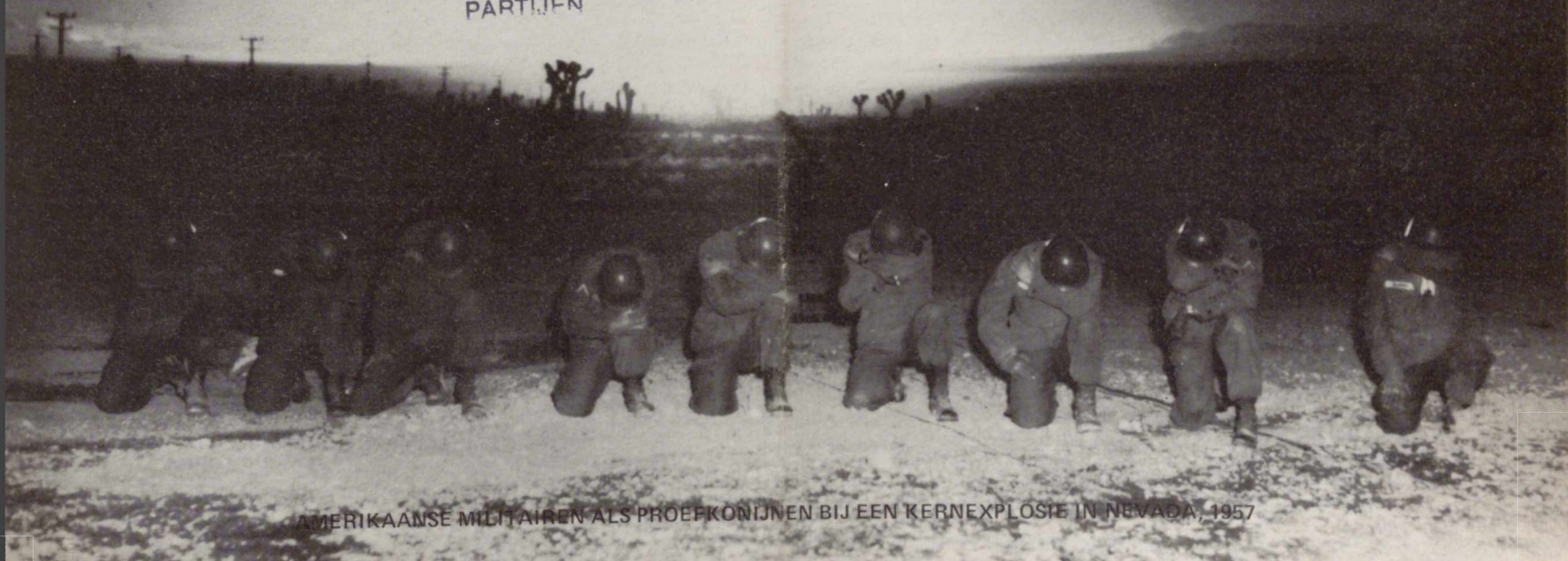
JAARGANG 26

NUMMER 9/10 19-5-1982

PRIJS F.1,50

1957 PSP 1982 ONTWAPENEND

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

AMERIKAANSE MILITAIREN ALS PROEFKONIJNEN BIJ EEN KERNEXPLOSIE IN NEVADA, 1957

KOMMENTAAR

De wroeters van de BVD

De BVD en de politie-inlichtingendiensten houden er zo hun eigen methoden op na om 'staatsgevaarlijk' volk in de gaten te houden.

Elf jaar 'posten' tegenover de woning van iemand die ooit lid was van de Rode Jeugd bijvoorbeeld. Daarvan kun je dan nog zeggen dat de heren het tenminste zelf deden. Nog onsmakelijker wordt het als ze mensen uit organisaties gaan omkopen om hen inlichtingen te verstrekken, of ze bepraten om als BVD-spion in zo'n organisatie binnen te dringen. Het is natuurlijk treurig dat er mensen zijn die zich daartoe lenen. Waarom ze het doen is niet duidelijk. Om de spanning, terwille van de beloning en de protectie, of voor de 'goede zaak'? Het lijkt er op, dat het nogal eens gaat om mensen die in moeilijke omstandigheden verkeren, zowel geestelijk als financieel, voor wie 'oom agent' het vuile spelletje weet voor te stellen als een heldendaad, waar dan bovendien nog een aardige beloning aan vastzit, en een soort vertrouwensrelatie die wat vastigheid geeft in deze boze wereld. Een wel bijzonder onzedelijke manier om met mensen om te gaan. Dat lijkt ook weer de achtergrond van de onaangename affaire die zich in de PSP-afdeling Eindhoven heeft afgespeeld. Enige weken geleden werd duidelijk dat twee leden van de afdeling, waarvan één zelfs afdelingsbestuurder, regelmatig inlichtingen doorgaven aan de politie-inlichtingendienst. Onder andere naar het doen en laten van diverse afdelingsleden. Ook wilde de politie weten of politiemensen wel eens op afdelingsbijeenkomsten van de PSP werden gesignaleerd. Bovendien kregen de betreffende leden nogal plotseling een huis toegewezen, en wel vlak bij één van de afdelingsleden, Evert van den Berg, van wie bekend is dat hij nog steeds door de politie in de gaten gehouden wordt, omdat hij ooit, voor hij lid werd van de PSP, actief is geweest in de Rode Jeugd, later Rode Hulp. Wij gaan er van uit dat iemand die lid is geworden van de PSP, en die zijn functies daarin goed en in alle openheid vervult, afstand heeft genomen van dat verleden. Van indianenverhalen, zoals die naar aanleiding van deze zaak natuurlijk weer onvermijdelijk in o.a. De Telegraaf zijn verschenen, trekken wij ons dan ook niets aan. Al dat fraais stond trouwens vier jaar geleden ook al in die krant en het zijn nog steeds dezelfde onbewezen beschuldigingen. Bovendien is er voor ons niets nieuws bij, want deze zaken zijn natuurlijk ook besproken, toen Van den Berg en andere ex-leden van de Rode Hulp lid werden van de PSP. Wanneer de BVD zo'n persoon tot in lengte van dagen 'in de gaten' wil houden, vinden wij dat nogal ziekelijk. Maar ze moeten maar doen wat ze niet

laten kunnen. Alleen niet op deze manier. Mensen huren om zich uit te geven voor oprechte PSP-ers en die dan als spion gebruiken.

Wij hebben geen enkele behoefte aan 'bescherming' door de BVD. Zelfs deze lieden van de BVD zouden kunnen begrijpen dat de PSP niet te 'gebruiken' is voor terroristische activiteiten. De PSP is een volstrekt open en democratische partij, waar mensen in vertrouwen met elkaar omgaan en waarvan de doeleinden en de middelen duidelijk zijn. Daar is geen spionage voor nodig. Bovendien is het hen door hun baas, de minister van Binnenlandse Zaken, al jaren geleden verboden zich op deze manier met de PSP bezig te houden. Tenminste, dat heeft die minister onlangs, bij het laatste debat over de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten in 1980, nog eens nadrukkelijk verklaard. Het is al erg genoeg dat duidelijk werd dat dat in het verleden blijkbaar wel gebeurd is, maar nú, aldus minister Wiegel, kwam dat niet meer voor.

Het partijbestuur heeft opheldering gevraagd aan minister Van Thijn. Wij zijn benieuwd of hij ons het onderhoud dat we gevraagd hebben zal toestaan, en wat hij dan zal zeggen. Ook zijn er vragen gesteld in de Eindhovense Raad en in de Kamer. Wij hebben in de PSP dikwijls de neiging om al dat onsmakelijke gedoe van de BVD en andere inlichtingendiensten een beetje belachelijk te vinden. We hebben tenslotte niets te verbergen. Als zij desondanks duizenden manuren en miljoenen gulden willen steken in hun ongure snuffelpraktijken, zo is de redenering, dan is dat hun zaak. Iets belangrijks zullen ze toch niet vinden. Toch is het helaas zo simpel nu ook weer niet. Dit soort spionage, omkoperij en chantage kan de sfeer in een afdeling, of zelfs in een hele partij behoorlijk verpesten. Bovendien is het een ongehoorde aantasting van de privacy van mensen en van het recht op vereniging en vergadering, die wij niet ernstig genoeg kunnen nemen. Deze keer treft het de PSP, een andere keer een andere partij of individuele mensen, die zonder dat ze enige kans op verweer krijgen van de meest onzinnige dingen worden beschuldigd. De PSP heeft zich steeds verzet tegen deze BVD-praktijken, en zal dat blijven doen. Overigens ziet het er naar uit dat bepaalde elementen uit deze Eindhovense zaak politieke munt willen slaan, door - in plaats van de BVD aan de kaak te stellen - een hetze te ontketenen, op grond van die oude en al lang weerlegde beschuldigingen, waarin onze vertegenwoordigers in de Eindhovense agglomeratieraad, Evert van den Berg en Theo Engelen worden afgeschilderd als een soort notoire 'bommenleggers'. De BVD heeft blijkbaar méér politieke invloed dan we dachten. Als dat doorgaat, kunnen we

dat natuurlijk niet over onze kant laten gaan. Het partijbestuur beraadt zich nog op stappen die we daar tegen kunnen nemen.

BRAM VAN DER LEK

De botte bij van een bankpresident

Wie had gedacht dat met het aantreden van Wim Duisenberg een frisse wind over het Amsterdamse Frederiksplein zou gaan waaien, is bedrogen uitgekomen. De nieuwe topman van de Nederlandsche Bank trekt zo ongeveer in alle opzichten de lijn van zijn voorganger Jelle Zijlstra door.

Op de jaarlijkse perskonferentie en in het 174 pagina's tellende jaarverslag mag de taal dan anders, opener en duidelijker zijn; het vermaan van PvdA-man Duisenberg is even somber als dat van AR-man Zijlstra. Kernzin uit het betoog van de bankpresident is, dat matiging in de partikuliere en de kollektieve sektor gedurende vele jaren onontkoombaar blijft om de uitholling ongedaan te maken en daarmee de voorwaarden te scheppen voor duurzaam herstel van groei en werk. De opgave om onze economie gezond te maken en voor verder afglijden te behoeden, is heel zwaar en vergt vastberadenheid en overtuigingskracht op lange termijn. Zij is echter noch onmogelijk, noch bovenmenselijk. Waarvan akte. Onverbloemd schrijft Duisenberg, dat thans gevreesd moet worden dat het terugdringen van het beroep op de sociale voorzieningen, het volumebeleid, ontoereikend is en dat de hoogte van de uitkeringen rechtstreeks in het geding komen. Duisenberg ziet blijkbaar maar één manier om de economie weer aan het draaien te krijgen en dat is drastisch te bezuinigen op kollektieve uitgaven. Het is verbazingwekkend dat hij geen oog heeft voor het gevaar van een eenzijdig op bezuiniging toegespitst beleid. Door de bestedingen die zo wegvallen dreigt de economie in een langdurig slop te raken. Zijn pleidooi voor het verlagen van de sociale uitkeringen is kiezen voor de weg van de minste weerstand. Het blijkt nu ook weer dat niet alleen in, maar ook buiten het kabinet de geesten voor een nieuwe bezuinigingsoperatie rijp worden gemaakt. De bankpresident vindt het VNO uiteraard aan zijn zijde. Het Nederlands Christelijk Wergeversverbond (NCW) ontvouwde enkele dagen later zelfs een plan om maar liefst f 5,8 miljard op de sociale zekerheid te kunnen besparen middels een fundamentele wijziging van het stelsel. Men denkt daarbij in de richting van een zgn. twee-trajektensysteem (een basisvoorziening met aanvulling naar behoeften). Volgens het NCW neemt Van Agt c.s. al een flink voorschot door in de voorjaarsnota een glijdende schaal voor boven modale uitkeringen te stellen. Het NCW wil de uitkeringen voor WW, WAO en Ziektewet verlagen van 80% naar 70% met vrijwillige bijverzekering tot 80%. Het economische recept van Duisenberg vindt echter ook volgelingen binnen zijn eigen partij,

want de financiële specialist van de PvdA-Tweede Kamerfractie, Wöltgens, is de mening toegedaan dat werkenden en uitkeringstrekkers in de komende vier jaar 5 tot 10% in inkomen moeten inleveren. De laagste inkomens kunnen daarbij niet worden ontzien. Was het niet de PvdA waar juist de bescherming van de koopkracht van de laagstbetaalden centraal stond? Als oplossing wordt de botte bij gehanteerd. Als het terugdringen van het aantal werklozen niet mogelijk is, dan maar hakken in de hoogte van de uitkeringen.

PETER DROS

INHOUD

25 JAAR PSP	
een voorpublicatie	pag. 3
de forumdiskussie van 22 mei	pag. 6
DE PSP IN NIJMEGEN EN TEXEL	pag. 9
POLITICI IN DEELTIJD	pag. 12
X MIN Y BEWEGING	
een interview	pag. 14
GEMEENTE '82	pag. 22
DE VAKBEWEGING EN DE VREDE	pag. 24
TRAANGAS	pag. 26
HET 10.000ste LID	
een interview	pag. 32
DE RODE JEUGD, BVD EN PSP	
een interview	pag. 36

BEVRIJDING

Verschijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek/
Amsterdam en vereniging 'Het Gesproken
Weekblad'/Grave ook op cassette uitgege-
ven

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Marion Oskamp,
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2
pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; kor-
ting bij kontrakt mogelijk.

Druk, zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

ONTWAPENEND

DE DERDE WEG: INTELLEKTUELEN TUSSEN KOMINFORM EN ATLANTISCH PACT

De belangrijkste vredesbeweging in de jaren vijftig was ongetwijfeld de Derde Weg. Deze is ontstaan uit een bespreking die op 28 april 1951 in het Minerva-paviljoen in Amsterdam gehouden is. De enkele tientallen personen die daar aanwezig waren, waren voor het merendeel aangesloten bij één of meer van de bestaande vredesorganisaties. Allen hadden de overtuiging dat naast de bestaande organisaties dringend behoefte was aan een nieuwe beweging, die zich zou keren tegen de politiek die de wereld verdeelde in een Amerikaans blok (de eerste weg) en een Russisch blok (de tweede weg). Voor dat doel werd een werkgroep gevormd, die een manifest opstelde dat in januari 1952 verscheen en dat ondertekend was door 51 personen die, op een enkele uitzondering na, behoorden tot de bekende intellectuelen van progressief Nederland. Het manifest konstateerde dat er, buiten alle grote politieke partijen die waren vastgelopen in de Oost-West

De geschiedenisgroep van de PSP brengt op 22 mei een boek uit over de geschiedenis van de PSP. Hieronder volgen, bij wijze van voorpublicatie, drie paragrafen uit dit boek, geheten 'Ontwapenend'.

Het eerste stuk behandelt de vredesbeweging 'de Derde Weg' in de jaren '50. Deze vredesbeweging vormde een van de ontstaansbronnen van de PSP.

In het tweede deel wordt ingegaan op het jongerenprotest van begin jaren '60. De inmiddels opgerichte PSP had een zeer goede relatie met deze jongerenbeweging. Voor een deel vielen deze twee stromingen zelfs samen.

Als laatste gedeelte is uit het boek de paragraaf over het buurtverzet van eind jaren '60 overgenomen. Ook hier was er sprake, zeker in het begin, van een grote betrokkenheid bij en deelname van PSP-ers aan dit verzet.

tegenstelling, mensen waren die zich wilden neerleggen bij de feitelijke tweedeling van de wereld:

'Zij wijzen daarom zowel het door Amerika beheerste Atlantisch Pact als de door Rusland beheerste Kominform af, ongeacht het karakterverschil tussen beide organisaties en zien de 'derde weg' als de weg die uit het doodlopende slop van deze tweeledige afhankelijkheid náár vrede leidt.'

Verder werd er vastgesteld dat er in Nederland als gevolg van de eenzijdige

voorlichting door de massamedia hoe langer hoe meer een oorlogspsychose was ontstaan. Het manifest riep allen, die zich niet wensten neer te leggen bij de tweedeling en de oorlogsvoorbereidingen, op zich te verenigen in de Derde Weg.

Het manifest kreeg veel publiciteit. Vooral in de aan de PvdA gelieerde bladen werd het echter scherp bestreden. Opmerkelijk is dat alle besprekingen in de dagbladpers, waar onder 'De Volkskrant', 'Trouw', 'Het Algemeen Handelsblad', 'Het Vrije Volk', 'Het Parool' en 'De Waarheid', ervan uitgingen dat de in het manifest gekonstateerde dodelijke tweedeling van de wereld een volkomen onaantastbaar feit was. *'Al deze bladen ontkenden het bestaan, of zelfs naar de mogelijkheid van een derde weg.'*

Bijzonder illustratief voor de felle bestrijding door de PvdA was het feit dat enkele ondertekenaars die lid waren van de PvdA, waaronder ds. Buskes, prof.dr. Willem Nagel en prof.dr. Nico Donkersloot, door de leiding van die partij op het matje werden geroepen en een forse uitbrander van partijvoorzitter Vorrink kregen. Het schijnt dat Buskes toen van woede en teleurstelling geen woord meer kon uitbrengen en Nagel zegde direkt zijn lidmaatschap op.

De Derde Weg wilde een brede beweging worden. De aanhangers geloofden erin dat de tegenstellingen doorbroken konden worden als maar veel mensen konden worden gemobiliseerd. Daartoe was echter vereist dat men zich niet al te radikaal zou opstellen, behalve natuurlijk waar het de bestrijding van de koude oorlog betrof. Zodoende kwamen de woorden socialisme en pacifisme niet in het manifest terecht. En spraken zich eveneens uit tegen elke binding met politieke partijen. Daartoe werd eind 1952 de zogenaamde 'onafhankelijkheidsverklaring' uitgegeven. In dit stuk werd met name

afstand genomen van de kommunistisch georiënteerde Nederlandse Vredesraad: géén samenwerking totdat de onafhankelijkheid van de Derde Weg, ook in de publieke opinie, absoluut buiten kijf stond.

Zelfs een nieuwe partij stichten zag men toen ook niet zitten.

'Wie wel eens rondgekeken heeft onder de aspiranten voor zo'n partij (...), die toch aan reële maatschappelijke krachten vorm moet geven en gedragen worden door een homogene groep in het volk, ziet hier niet veel mogelijkheden. Voor het 'getuigenis' is geen partij nodig, en een splinterpartij wat het toch zou worden, is politiek niet gewenst.'

De aantrekkingskracht van de Derde Weg bleek uiteindelijk tegen te vallen: het lukte in elk geval niet er een massa-beweging van te maken. Bij gebrek aan mogelijkheden naar buiten toe is het niet verwonderlijk dat men zich vervolgens naar binnen keerde. Na de publiciteit rond het manifest werd het al gauw stil in de Nederlandse pers; en toen De Vlam in 1952 ook tenonder was gegaan, werd het eigen, nogal onregelmatige verschijnende orgaan al spoedig de enige spreekbuis van de Derde Weg. Het blad 'De 3e Weg' fungeerde echter meer als dokumentatie- en discussiebulletin binnen de beweging dan als spreekbuis naar buiten toe.

Een belangrijk probleem was hoe de abstracte bestrijding van de koude oorlog in concrete politieke voorstellen moest worden omgezet. Typerend is de moeite die de Centrale Werkgroep van de Derde Weg had met de beantwoording van een vraag in Het Parool van 19 januari 1953. Naar aanleiding van de onafhankelijkheidsverklaring had 'Het Parool' geschreven dat men nu wel wist waar de Derde Weg tegen was, maar dat men ook wel eens zou willen vernemen waar de beweging vóór was. Het duurde bijna een half jaar voor er een antwoord werd gepubliceerd en waarschijnlijk stond slechts een deel van de Centrale Werkgroep hier achter.

In 1954 ontwikkelde zich in de Centrale Werkgroep een discussie over het karakter van de Derde Weg als vredesbeweging. Dr. Jef Suys, die vooral in het begin een sterk stempel op de beweging heeft gedrukt, stelde zich op het standpunt dat de Derde Weg van een zuiver principe diende uit te gaan.

'De vredesbeweging moet zich principieel uitspreken tegen oorlog, oorlogsbewapening en militaire dienst en voor het overige minimalisering van het geweld tot richtsnoer nemen.'

GESCHIEDENIS VAN 25 JAAR PSP

vervolg van pagina 3

Hij diende een voorstel in om het manifest in antimilitaristische zin te wijzigen. Krijn Strijd en Johan Riemens, ook kopstukken van het eerste uur, stelden hier tegenover dat zo'n verandering hoogstwaarschijnlijk zou leiden tot verlies van de niet van ieder geweld afkerige socialistische groepen binnen de beweging en ook de samenwerking met de vredesgroepen buiten Nederland sterk zou bemoeilijken. Het manifest werd uiteindelijk niet gewijzigd en Suys trad uit de Centrale Werkgroep, nadat hij nog eens gewezen had op het feit dat de Derde Weg de naam vredesbeweging eigenlijk niet waardig was, omdat ze niet tot een minimumuitspraak als deze te brengen was.

Na 1956 ging de beweging, die toen was omgezet in een reguliere vereniging, zich vooral richten op het protest tegen de kernbepanning, die steeds meer in de aandacht kwam te staan. De oprichting van de PSP betekende evenwel een belangrijke verzwakking van de Derde Weg in organisatorisch opzicht, hoewel het ontstaan van een pacifistisch-socialistische partij natuurlijk een succes voor de vredesbeweging als geheel genoemd kon worden. De Derde Weg was al nooit erg groot geweest (in 1952 waren er rond 3000 adhesiebetuigingen, maar in de loop der jaren was dit aantal al tot 1500 gedaald), maar toen veel leden hun activiteiten meer naar het partijpolitieke vlak, met name naar de PSP gingen verleggen, bleven er maar weinig getrouwen over. Toch bleef de beweging nog tot 1965 bestaan.

Ondanks de geringe activiteit en de kleine aanhang, noemen we de Derde Weg toch de belangrijkste vredesbeweging van de vijftiger jaren. Dat komt omdat de idee van een 'derde weg' vrijwel direct na de publikatie van het manifest een begrip werd in Nederland, niet in de laatste plaats omdat ze fel werd bestreden. En het maakte niet zoveel uit van welke kant de kritiek kwam. Of men hen nu, zoals het PvdA-kamerlid Jacques de Kadt, 'Querulanten van het stalinisme' of, zoals 'De Waarheid', helpers van het 'fascisme van Wall Street' noemde. Overigens hadden zowel De Kadt als 'De Waarheid' ongelijk: als de Derde Weg ergens een wegbereider voor was, dan was het wel voor de PSP.

HET JONGERENPROTEST

Een belangrijk aspect van het ontzuilingsproces was dat de traditionele organisatie veel jongeren niet meer aan zich wisten te binden. Al in de jaren vijftig hadden de 'nozems' de gemoederen van vele opvoeders en pedagogen bezig gehouden, maar na 1960 werd de afkeer van de strakke normen en tradities pas echt sterk. De jongeren ontwikkelden een eigen

Demonstratie van het Comité voor de Vrede 1961 op het Leidseplein in Amsterdam, december '61 foto: archief Cas Oorthuys

(tegen-)cultuur (kleding, muziek, gewoonten), waarmee ze zich afzetten tegen de oudere generatie.

De meest opvallende uiting van dit protest was de anarchistische jongerenbeweging Provo. De groep 'provoceerde' de heersende cultuur met felle aanvallen op de symbolen van met name het gezag. Provo kwam direct voort uit de ban-de-bombeweging, waarin overigens veel jongeren actief waren. Maar ook hier waren velen van hen al snel ontevreden met de voorzichtigheid van de ouderen, die van het protest, volgens de jongeren, een soort folklore maakten. Roel van Duyn schreef in een pamflet, waarin hij de oprichting van het blad 'PROVO' aankondigde: 'Een jaarlijkse mars door amsterdam, uitgevoerd met de pijnlijke regelmaat en zinloosheid van een ritueel, houdt nog maar nauwelijks de vlam brandende. (...) Waar het woord en het demonstratieve gebaar falen moeten wij tot de daad en de aanval overgaan. Wij menen dat nog slechts een REBELLERENDE linkse beweging verandering kan brengen.'

Provo was een zeer heterogene groep met volgens Bernhard de Vries, het eerste Gemeenteraadslid in Amsterdam, als bindende elementen: 'de gemeenschappelijk beleden zin voor persoonlijke vrijheid, resulterend in een radikaal non-conformisme, militant anti-militarisme en een "lief" anarchisme.'

Kenmerkend voor hun verdere opstelling, met name die van Roel van Duyn, was het volledig afschrijven van de arbeidersklasse als mogelijke revolutionaire kracht, omdat die met handen en voeten aan het maatschappelijk systeem gebonden zou zijn. Daarom schiep hij een nieuw proletariaat, het 'proletariaat', bestaande uit alle opstandige jongeren: beatniks, nozems, kunstenaars en studenten.

De ludieke acties van provo's veroorzaakten paniek bij de autoriteiten in Amsterdam, die totaal geen raad wisten met de 'happenings'. De betekenis van Provo lag vooral in het op deze wijze belachelijk maken en aantasten van het gezag. Verder droegen de vaak originele en creatieve ideeën, bijvoorbeeld 'het wittefietsen-plan', bij tot meer aandacht voor problemen van de welvaartsstaat met haar zinloze overconsumptie, milieuvervuiling en verkeerschaos. Toen de overheid na enige tijd wat slimmer reageerde op de activiteiten van provo, werd hun effect steeds geringer. Daarbij kwamen interne verschillen en een gebrek aan organisatie. Na het stormachtige jaar 1966 was het dan ook snel afgelopen voor provo. De laatste happening was de plechtige begrafenis op 13 mei 1967 in het Vondelpark. Naar aanleiding hiervan schreef Henk Branderhorst in het PSP-blad 'Radikaal':

'Ondanks alle verschillen die er tussen ons en Provo waren - nu we dit neerschrijven, is het alsof een dierbare dode herdacht moet worden, en in zekere zin is dat dan ook zo - danken ook wij een stuk inspiratie aan provo, en we hopen die in de toekomst te putten uit die progressieve jongerenorganisaties waarin Provo en haar ideeën zijn ondergedoken.'

Provo heeft in 1970 nog een opvolger gehad in de Kabouterbeweging, waarin ook Roel van Duyn weer een belangrijke rol speelde. Kabouter was een verzameling van allerlei concrete, kleinschalige alternatieven voor de heersende cultuur. Een belangrijk verschil met Provo was dat Kabouter niet alleen in verzet kwam, maar vooral zelf aan het werk toog. In 1970 werd meegedaan aan de Gemeenteraadsverkiezingen, die met name in Amsterdam succesvol verliepen. Hoewel Kabouter vrij snel ten onder ging aan interne meningsverschillen, vooral op strategisch terrein, kan ze als een voorloper van een inspiratiebron voor veel 'alternatieve' bewegingen uit de jaren zeventig beschouwd worden.

GESCHIEDENIS VAN 25 JAAR PSP

vervolg van pagina 4

HUURDERS- EN BUURTVERZET

Eind jaren zestig vond er een sterke opleving plaats van het huurders- en buurtverzet in Nederland. De oorzaken van deze plaatselijke groei zijn moeilijk precies vast te stellen. Enerzijds kan de verklaring gezocht worden in een reactie op het overheidsbeleid van liberalisering van de huren, hetgeen voor de lager betaalden en de oudere buurten vaak forse huurverhoging betekende. Daarnaast was er de snelle verkrotting in de negentiende eeuwse wijken met dreigende sloop en speculatie door de oprukkende kantoorbouw in de binnensteden. In deze periode begon een aantal studenten en jongeren in enkele grote steden zich af te keren van de strijd in de onderwijsinstellingen en hun activiteiten naar de buurtstrijd te verleggen.

Vanaf het begin werd dit verzet door de PSP gesteund. De problemen van de volkshuisvesting hadden in de PSP al sinds de oprichting in de belangstelling gestaan. In 'Bevrijding' werd er veel aandacht aan besteed en in het parlementaire werk was het één van de belangrijkste onderwerpen, waarmee met name in Gemeenteraden ook wel enig succes werd behaald. Ook in de Tweede Kamer werd door de fractie van de PSP, vooral bij monde van Lankhorst, veel aandacht aan volkshuisvesting besteed. In het verslag van de fractie over haar verrichtingen in het eerste jaar kamerwerk werd hierover opgemerkt:

'Naast het uitgesproken principiële onderwerp 'defensie' gold voor ons fractielid Lankhorst als voornaamste 'zakelijke' onderwerp de volkshuisvesting'.

Al meteen na de intrede van de PSP in het parlement werd een voorstel gedaan tot verlaging van de bouwkosten door instelling van een nationaal woningbouwfonds. Dat fonds zou voor de helft gevuld moeten worden met verplichte leningen van institutionele beleggers en voor de andere helft door renteloze leningen van de staat. De huur van de aldus te bouwen woningwetwoningen zou aanmerkelijk lager kunnen zijn dan gebruikelijk was. Deze voor die tijd nieuwe ideeën werden in een uitgewerkte vorm gepresenteerd in de brochure 'Een woning voor iedereen' uit 1960. Deze brochure was het werk van de in de beginjaren actieve 'Kommissie Volkshuisvesting' van de PSP, waarin Lankhorst, Noordewier (Raadslid in Deventer), Ad Redeker (Raadslid in Amsterdam) en W.H.E. van Gelder (Statenlid in Overijssel) en Jan Snel de bekendste leden waren.

In 1967 nam de Wageningse Gemeenteraadsfractie actief deel aan de oprichting van een huurdersvereniging en voerde zelf een onderzoek uit naar klachten met betrekking tot onderhoud. Tot grote huurakties kwam het pas in 1968. In dat jaar werd door de Minister van Volkshuis-

vesting de al eerder aangekondigde huurliberalisatie doorgezet met een nieuwe huurwet, die 4% 'vrijwillige' huurverhoging mogelijk maakte. Aan vele huurders waren de mogelijkheden om deze verhoging te weigeren onbekend. Op persoonlijk initiatief van Dirk Schilp werd door een aantal PSP-leden en een paar niet-partijgebonden mensen het Amsterdamse 'aktiecomité tegen de 4% huurverhoging' opgericht. Dit comité bleek in een enorme behoefte te voorzien. Talloze mensen kwamen naar het kantoor van Schilp voor adviezen en hulp bij het invullen van de weigeringsformulieren. Daarbij kwam heel wat woonellende boven tafel. Ook het slechte functioneren van de gemeentelijke dienst Bouwen Woningtoezicht en de huuradvieskommissie werd in samenwerking met het raadslid Saar Boerlage aan de kaak gesteld.

In 1968 en 1969 hebben in Amsterdam naar schatting 25.000 huurders de 'vrijwillige' huurverhoging geweigerd. Naar aanleiding van deze akties stelde de gemeente een huurverhoging van vooroorlogse gemeentewoningen uit en deden enkele woningbouwverenigingen hetzelfde. Toen een aantal weigeringen van huurders door de huuradvieskommissie gegrond waren verklaard, namen de onderhoudswerkzaamheden opmerkelijk toe. Het verzet tegen de huurverhogingen verspreidde zich steeds meer over heel Amsterdam. In vrijwel alle delen van de stad werden comité's gevormd. Bovendien bleven de akties niet tot Amsterdam beperkt. Enkele PSP-afdelingen imiteerden

het Amsterdamse voorbeeld, waarbij vooral de activiteiten van de afdeling Nijmegen succes hadden. Al met al waren de resultaten van het initiatief van het kleine groepje PSP-leden uit Amsterdam niet gering. Hun werk vormde het begin van de vele akties die later op gang kwamen. Hoe groot de inbreng van de PSP is geweest in de vele lokale activiteiten en comité's valt moeilijk te beoordelen. Wel bleef de PSP zich ook na 1968 inzetten voor het stimuleren van huurakties. Er werd toen tevens meer gedaan aan coördinatie vanuit het partijbestuur. Zo werd in de eerste helft van 1970 advies gegeven aan afdelingen en Raadsleden hoe men het beste zou kunnen optreden. In een aantal plaatsen werden opnieuw weigeringsakties op touw gezet en probeerden raadsleden een huurverhoging van gemeentewoningen te voorkomen. De bedoeling van deze aktie was verder het inrichten van permanente adviesbureaus en het organiseren van bewoners in eigen huurdersverenigingen. Vanuit zo'n huurdersvereniging in Purmerend werd in 1973 het initiatief genomen tot de oprichting van het Nederlands Verbond van Huurdersorganisaties. Voorzitter werd het Purmerendse PSP-Raadslid Chris Zandvoort.

Ondertussen breidde de strijd zich ook uit tot akties tegen verkrotting en speculatie. Dit waren terreinen waarop de PSP al vroeg scherpe standpunten had ingenomen. Zo had de Gemeenteraadsfractie in Amsterdam rond 1960 stelling genomen tegen de sluipende sloop in de oude wijken rond de binnenstad. Al in

1963 fulmineerde Henk van Steenis, toen PSP-Raadslid in Utrecht, tegen de Hoog Catherijne-plannen. Tenslotte had de Amsterdamse PSP-afdeling in 1967 een groot aandeel in de aktie tegen de bouw van een bankgebouw in de Vijzelstraat. Deze 'Ban-de-bank-aktie' was het begin van het verzet tegen de 'cityvorming' in Nederland.

Rond 1970 begon als gevolg van de eerste grootscheepse stadsvernieuwing een nieuwe fase in de buurtstrijd. Deze vernieuwing nam vaak de vorm aan van plannen tot kaalslag van grote delen van negentiende eeuwse wijken. De plannen werden meestal zonder raadpleging van de betrokken bewoners opgesteld die er dan vervolgens tegen te hoop liepen. Buurtbewoners organiseerden zich, keerden zich tegen de massale sloopplannen en eisten herstel van de bestaande woningen. Veel PSP-leden waren actief betrokken bij deze buurtstrijd en de PSP-Raadsleden hebben belangrijk ondersteunend werk verricht. Maar anders dan bij huurakties was er geen duidelijke organisatorische inbreng van de PSP. Dat gold ook voor de rol van de PSP in de kraakbeweging zoals die rond 1970 tot ontwikkeling kwam. Bij de eerste kraakgolf op 5 mei 1970 ('Nationale Kraakdag') waren wel veel individuele PSP-leden en Raadsleden betrokken, maar het initiatief was buiten de partij om ontstaan. De kraakbeweging zou zich verder ook los van de PSP ontwikkelen.

foto: archief Cas Oorthuys

ANTWOORD OP DE KRISIS

Tijdens de manifestatie ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de PSP op 22 mei in Hilversum zullen er twee forum discussies plaats vinden. Onder het motto 'Een socialistisch antwoord op de crisis' zal er een discussie plaatsvinden waaraan zullen deelnemen Arie van der Hek (PvdA), Ina Brouwer (CPN), Elske ter Veld (PvdA) en Wilbert Willems (PSP). Een voorzet voor deze discussie geeft Wim Combrink, lid van de coördinatiegroep van de Sociaal Economische Kommissie van de PSP. Een tweede forum heeft het motto 'Een derde weg voor Nederland' meegekregen. In deze BEVRIJDING drukken wij de stellingen af die als voorbereiding op de discussie over de mogelijkheden en wenselijkheden voor een Nederlandse buitenlandse politiek. Deze stellingen treft u verderop in dit nummer aan.

Een debat over krisispolitiek heeft momenteel voldoende aanknopingspunten. De astronomische en nog steeds stijgende werkloosheid, de reële daling van de inkomens van de overgrote meerderheid van de bevolking, de schrikbarende bezuinigingen die wederom in de voorjaarsnota worden aangekondigd, niet de eerste en als het aan dit kabinet ligt ook zeker niet de laatste bezuinigingen. Binnen de progressieve vleugel in de Nederlandse politiek valt weinig overeenstemming te bespeuren over een antwoord op de economische crisis. Het onversneden economisch liberalisme van D'66 kan al niet meer progressief genoemd worden. De Partij van de Arbeid steunt, af en toe wat tegenstribbelend, een uitzichtloos beleid van bezuinigingen en loonmaatregelen. Regelmatig verklaren PvdA-bewindslieden of -ekonomen dat dit de enige weg is om uit de economische moeilijkheden te komen. Een binnen het bezuinigingsbeleid passend banenplan zou voldoende werkgelegenheid moeten scheppen om de werkloosheid niet verder te laten oplopen. Over verminderen van de werkloosheid wordt al niet meer gepraat.

Uit kringen van de PPR wordt weinig samenhangends gehoord over een anti-krisisbeleid. CPN en PSP willen een andere weg op. Zij geloven niet in het sprookje van herstel van particuliere investeringen en werkgelegenheid als de mensen en de overheid door loonmatiging en bezuinigingen steeds minder te besteden hebben, in

Nederland, maar ook elders in de wereld.

AAN DE SLAG

Al met al geen opwekkend beeld. De vraag met steun van wie een ander economisch beleid gevoerd moet worden dringt zich dus op.

De laatste maanden is duidelijk geworden dat de FNV zich sterk tegen het regeringsbeleid afzet. Het verzet tegen korting van het ziektegeld kreeg allengs meer het karakter van verzet tegen het regeringsbeleid als zodanig. Daarbij gaven woordvoerders van het FNV ook te kennen in welke richting zij dachten, n.l. afroaming van de aardgaswinsten, bestrijding van het zwart-geld-circuit en beleggingsvoorschriften.

Daarmee waren zij bij deze regering aan het verkeerde adres. Het dreigen met een loonmaatregel in het geval acties voor behoud van het ziektegeld succes zouden hebben, deed voor vele vakbondsmensen de deur dicht. De voorstellen van de FNV voor een economisch beleid zijn neergelegd in het programma 'Aan de slag'. Hoewel dit programma in tal van opzichten de PSP niet ver genoeg gaat, kan het een basis zijn voor een gesprek tussen de linkse partijen over economisch beleid. Een beleid dat op steun van de FNV zou kunnen rekenen.

Het is duidelijk dat uitvoering van zo'n programma een radicale breuk betekent met het huidige beleid. De breuk tussen FNV en PvdA is dan ook niet pas met de ziektegeldacties ontstaan. De FNV heeft duidelijk gemaakt dat zij het kabinet zou beoordelen met haar eigen programma in de hand. Zij verwachtte van PvdA deelname aan de regering wellicht nog uitvoering van enige punten uit 'Aan de slag'.

Nu er aan dit regeringsbeleid nog geen progressief komma'tje valt te ontdekken is de breuk tussen FNV en PvdA dan ook geen wonder. Pas een wegbreken van de PvdA uit deze heilloze regeringskoalitie zou wat meer linkse overeenstemming over een economisch beleid, o.a. op basis van Aan de slag, dichterbij brengen. De Partij van de Arbeid moet het idee dat er koste wat kost geregeerd moet worden nu maar eens loslaten.

BEELD VAN DE KRISIS

Voordat er nu wat aanzetten tot een socialistisch crisis-bestrijdingsbeleid worden gedaan, eerst wat opmerkingen over het beeld van de huidige crisis.

Wimn Kok zei in de loop van de ziektegeldacties dat het beleid van dit kabinet steeds meer ging lijken op het beleid in de dertiger jaren. En dat is misschien een goede invalshoek

om naar de huidige problemen te kijken.

De economische stagnatie dateert niet van de laatste jaren. Vóór 1973 deden zich al tekenen voor van een duurzame vermindering van de economische groei. Over de oorzaken van deze schommelingen op lange termijn wordt door economen weinig gesproken. Er wordt ook weinig onderzoek naar gedaan. Duidelijk is dat er op het einde van de jaren '60 al in vele sectoren overcapaciteit bestond, zoals in de staalindustrie, de (petro)chemie en de kunstvezel, die een verdere snelle groei van particuliere investeringen in de weg stond. Ook aan de consumptie-kant konden verzadigingsverschijnselen worden waargenomen. De energie-krisis bracht de economische problemen aan het licht.

Toch valt op, dat de economische teruggang lang niet zo sterk was als in het begin van de dertiger jaren. Is daarvoor een oorzaak aan te wijzen. Er is een groot structureel verschil tussen de huidige situatie en die van de dertiger jaren. Dat verschil is het bestaan van een uitgebreid stelsel van sociale voorzieningen en een hoog niveau van moeilijk te beperken staatsuitgaven, die de bestedingen op peil houden en een snelle economische teruggang tegenwerken.

Aanwijzingen dat die factoren ook werkelijk een belangrijke rol spelen, kunnen we vinden in de desastreuze economische teruggang in Engeland onder Thatcher en de economische teruggang in de VS onder Reagan. Waar diep in de overheidsuitgaven en sociale voorzieningen werd en wordt gesneden.

NEDERLANDSE SITUATIE

Maar ook in de Nederlandse situatie zijn aanwijzingen voor de betekenis van deze factoren te vinden. Vergelijken we de ontwikkelingen in Nederland in 1981 met die van de andere kleine OESO-landen, o.a. België, Denemarken, dan blijkt in Nederland een daling van het binnenlandse produkt met 2%. In de overige kleine OESO-landen was er nog een stijging van 0,8%. Deze daling blijkt vooral te liggen in een daling van de consumptie, die weer voortvloeit uit de loonmatiging en matiging van de sociale uitkeringen. Die waren in Nederland ook sterker dan in andere kleine OESO-landen.

De daling van de consumptie en van de investeringen zorgden, tesamen met een stijging van de export, voor een overschot op de handelsbalans van f 8 mrd. over 1981. De verwachting bestaat, dat dit overschot dit jaar nog aanzienlijk zal groeien. Uit de kwartaalverslagen van de Neder-

landse Bank blijkt wat er met dit overschot gebeurt. Het wordt gekompenseerd door een toename van de kapitaalexport, met name voor directe investeringen van het Nederlandse bedrijfsleven in het buitenland. De netto investeringsstroom naar het buitenland bedroeg f 5 mrd. Het Nederlandse bedrijfsleven is kampioen buitenlandse investeerder in de VS.

In het licht van dergelijke gegevens is het economische beleid van deze regering duidelijk: er wordt gematigd om de investeringen in het buitenland te kunnen betalen.

DRAAGVLAK

Maar er zijn nog andere aanwijzingen, dat er met het beleid iets fout zit. Een binnenkort te publiceren onderzoek van medewerkers van de economische fakulteit van de Universiteit van Amsterdam wijst uit dat de overheidssector in hoge mate zijn eigen draagvlak is. Er wordt vaak beweerd dat de particuliere sector het geld voor de kollektieve sector moet verdienen.

Maar de bestedingen van de overheid en de sociale voorzieningen leveren een grote bijdrage aan de binnenlandse bestedingen, en op die manier ook een bijdrage aan de belastingopbrengst. Anderzijds leiden ontslagen bij de overheid tot hogere uikeringen.

Cijfermatige analyse geeft aan, dat er een goede kans is dat bezuinigingen en aantasting van sociale voorzieningen zelfs leiden tot een vergroting van het financieringstekort als percentage van het nationaal inkomen. D.w.z. het financieringstekort daalt wel wat, maar de economie loopt nog sneller terug.

Helemaal nieuw is dat idee natuurlijk niet. Het was allang duidelijk dat de bezuinigingen nog steeds nieuwe tegenvallers leidden. De voorjaarsnota is daar een voorbeeld van. Met vrij grote zekerheid kan gesteld worden dat deze voorjaarsbezuinigingen in het najaar weer tot nieuwe tegenvallers zullen leiden enz. Wim Kok heeft dus volkomen gelijk met zijn verwijzing naar de dertiger jaren. Net als toen verergert de regering de crisis.

STIMULERINGSBELEID

Als iets uit dit verhaal duidelijk zou kunnen worden, dan is het wel dat op korte termijn een eind moet komen aan het bezuinigingsbeleid. In een socialistisch antwoord op de crisis zal dat ook voorop moeten staan. Het huidige beleid gokt op de export en herstel van de particuliere investeringen. De export echter wordt belemmerd wanneer buurlanden

25 JAAR PSP

foto: Paul Babeliowsky

hetzelfde beleid voeren als de Nederlandse regering. Herstel van particuliere investeringen valt niet te verwachten zolang de consumptie en overhefsuitgaven blijven teruglopen. De investeringen, die nog plaatsvinden zijn dan niet gericht op uitbreiding van de produktie en werkgelegenheid, maar op verlaging van de kosten door automatisering. Vernietiging van werkgelegenheid dus. Het beleid van lagere consumptie en meer winsten werkt dat in de hand. Een stimuleringsbeleid moet volgens de PSP in de eerste plaats gebeuren door een gerichte vergroting van de overhefsuitgaven. Deze overhefsuitgaven moeten op korte termijn plaatsvinden in de bouwsector en energiebesparing. Daarnaast zou een versnelling en vergroting van de investeringen van overheidsbedrijven op het gebied van recycling, openbaar vervoer en telekommunikatie, moeten plaatsvinden. Deze uitgaven zijn gericht op knelpunten in de economie, toekomstige groeisektoren en leveren zo ook een structurele bijdrage aan het herstel van de economie, aan het milieubeleid en aan een toekomstig draagvlak voor een grote kwartaire sektor. Daarnaast is er ruimte voor een gerichte uitbreiding van de kwartaire sektor, m.n. gericht op een eerlijker verdeling van huishoudelijk, betaald en vrijwilligerswerk.

STRUKTUURBELEID

Centraal in een beleid voor economisch herstel op wat langere termijn staan de investeringen. De huidige

ekonomische moeilijkheden komen in de eerste plaats niet voort uit het achterblijven van de consumptie of overheidsbestedingen. Het groeimodel van de jaren '50 en '60 bood de ondernemers een duidelijk inzicht in de richting en omvang van de investeringen.

Het verdwijnen daarvan in de jaren '70 leidde tot sterke aarzelingen en onzekerheid die herstel van de investeringen sterk belemmeren. Het ontbreken van een planmatige aanpak en van richting in het ekonomisch beleid heeft een sterk negatieve invloed. Juist als, zoals nu in Nederland, de investeringen in de industrie sterk achterblijven bij het wenselijke niveau, ligt ingrijpen van de overheid voor de hand.

Het op korte termijn scheppen van beleidsinstrumenten om als overheid zelf te gaan investeren moet dan ook onderdeel zijn van een socialistisch ekonomisch program. De overheid zou kunnen beginnen met bestaande staatsbedrijven, zoals DSM, te brengen onder een instelling die het beleid van deze ondernemingen richting geeft vanuit een politiek vastgesteld ekonomisch structuurplan. De ondernemingsraden van die bedrijven en de vakbeweging moeten binnen dat geheel greep krijgen het bedrijfsbeleid voorzover niet centraal democratisch vastgelegd. Ook bedrijven die sterk van steunverlening van de overheid afhankelijk zijn kunnen binnen deze structuur een plaats krijgen. Tenslotte zou een aantal sleutelbedrijven binnen de Nederlandse ekonomie d.m.v. nationalisatie ingeschakeld kunnen worden bij

de realisering van een socialistisch ekonomisch structuurbeleid.

ARBEIDSTIJDVERKORTING

Ondanks het herstel van de werkgelegenheid dat te verwachten is bij een ekonomisch stimuleringsprogram, hoeft er niet op gerekend te worden dat daardoor een situatie van volledige werkgelegenheid zou ontstaan. Dat klemt temeer omdat daaronder niet kan worden verstaan dat alle 'kostwinners' weer werk zouden vinden. Voorop dient te staan dat allen die betaald werk willen doen daartoe ook in staat worden gesteld. De nog te verwachten automatiseringsgolf en het grote aantal vrouwen, dat betaalde arbeid zoekt of zal gaan zoeken, maken het uiterst onwaarschijnlijk, dat zonder arbeidstijdverkorting een eerlijke verdeling van werk tot stand zal komen.

Arbeidstijdverkorting heeft niet alleen grote prioriteit, er kan ook op korte termijn een grootscheeps begin mee gemaakt worden. De voorwaarde, die van ondernemerszijde en van regeringszijde, daaraan wordt verbonden is evenredige inlevering van loon, bijvoorbeeld door arbeidstijdverkorting via deeltijdarbeid. Daarbij wordt er aan voorbijgegaan dat arbeidstijdverkorting (ook deeltijdarbeid) de produktiviteit verhoogt. Voorzover daarvan sprake is heeft er helemaal geen sprake te zijn van loondaling.

Als er nieuwe arbeidsplaatsen door geschapen worden, leidt dat tot vermindering van de sociale uitkeringen en dus tot verlaging van de

premies. Ook al geen reden voor loonsverlaging. De geringe loonkostenstijging die er daarna nog overblijft kan bijvoorbeeld een arbeidstijdverkorting in vier jaar naar 7 uur per dag gemakkelijk uit de door automatisering optredende produktiviteitsstijgingen betaald worden. Doorvoering van bijvoorbeeld deze maatregel op korte termijn is wel het minste dat op dit gebied verwacht kan worden van een socialistisch ekonomisch programma. Het is helemaal niet gezegd dat het daarbij zou hoeven te blijven. In bepaalde sectoren, m.n. het bankwezen kan, onder invloed van de automatisering, wellicht een verdergaande arbeidstijdverkorting op korte termijn worden doorgevoerd. Na een algemene arbeidstijdverkorting naar 35 uur per week zou daarna sektorsgewijs gewerkt kunnen worden aan een arbeidstijdverkorting tot 5 uur per dag in de daaropvolgende 15 jaar. De huidige prognoses voor het arbeidsaanbod en de arbeidsvraag maken duidelijk, dat bij het ontbreken van dergelijke maatregelen de werkloosheid de komende jaren een nog gigantischer omvang zal aannemen. Een socialistische anti-krisis politiek zal uit drie pijlers opgebouwd moeten zijn: een stimuleringsbeleid, sturing van de investeringen door de overheid en een plan voor omvangrijke arbeidstijd-verkorting op de korte termijn.

Met minder zal het niet kunnen.

WIM COMBRINK

EEN DERDE WEG VOOR NEDERLAND

Ter gelegenheid van het 25-jarige bestaan van de PSP zal tijdens de manifestatie op 22 mei in Expo-hal in Hilversum opnieuw worden gediscussieerd over de Derde Weg voor Nederland. Tijdens een forum onder het motto 'Een derde weg voor Nederland' komen de mogelijkheden voor en de wenselijkheden van een nieuw Nederlands buitenlands beleid. De NAVO, de Europese Gemeenschap, de nucleaire en de conventionele bewapening: wat moeten we ermee? Heeft de PSP (en hebben andere politieke organisaties) een idee welke kant we met Nederland op moeten de eerstkomende jaren? Aan de forum-diskussie zal worden deelgenomen door Henk Branderhorst ('t Kan Anders), Mient-Jan Faber (IKV), Gijs van der Führ (Stop de N-bom) en Chris Huinder (PSP). De diskussie zal onder leiding staan van Luuk Wijmans. **BEVRIJDING** drukt hieronder een aantal stellingen af die als voorbereiding op de diskussie gemaakt zijn.

Sinds de opkomst van de zogenaamde 'nieuwe vredesbeweging' na 1977 is er sprake van een groeiend Europees bewustzijn. Dit bewustzijn lijkt zich naar twee kanten toe politiek te vertalen. Aan de ene kant doet zich bij bepaalde politici een soort west-Europees machtsdenken gelden. Dit komt tot uiting in het opnieuw ter diskussie komen van een Europese defensiegemeenschap, waarbij er dan nog een onderscheid gemaakt kan worden tussen degenen die opteren voor een 'conventionele' Europese defensie. Aan de andere kant is er de vredesbeweging, die zich hetzij afzijdig opstelt bij dit soort politieke vraagstukken en zich beperkt tot het verzet tegen (bepaalde) wapens, hetzij zich richt op 'derde weg'-achtige politieke opties, die nadrukkelijk blokdoorbrekend van karakter zijn.

Is een conventioneel bewapend Europa, los van Amerika, maar binnen het bestaande Oost-West schema een stap in de goede richting of nemen daardoor juist de oorlogskansen toe?

Foto: Piet den Blanken

BINNEN OF BUITEN DE NAVO

Binnen de PSP bestaat een brede en tamelijk vaste overtuiging dat een land alleen iets aan ontwapening kan doen, als het zich losgemaakt heeft uit een militair blok, zoals de NAVO. In vredesbewegingen zoals het IKV en Stop de Neutronenbom, beluistert men de opvatting dat ook al is Nederland (nog) lid van de NAVO er toch een behoorlijk politieke marge zou bestaan voor het ontwikkelen van een eigen vredespolitiek.

Hoe groot is de ruimte voor een eigen vredespolitiek van Nederland op dit moment?

In hoeverre zal een eigen politieke koers door Nederland binnen de NAVO de kans lopen geneutraliseerd te worden, m.a.w. zal ieder eigen beleid toch niet minstens qua intentie ook afbraak van de militaire blokkenstructuur moeten hebben?

Loopt Nederland, als het een eigen beleid gaat ontwikkelen niet de kans om politiek en/of economisch onder zware druk te worden gezet? Hoe moet je daar dan op antwoorden? Vergelijk Griekenland dat dreigt uit

de NAVO te stappen, als het bondgenootschap geen veilige grenzen met Turkije wil garanderen en de daarop gevolgde Amerikaanse waaschuwing om juist Turkije aanzienlijk te zullen bewapenen, zodra Griekenland uit de alliantie zal stappen. Kan en moet Nederland nu uit de NAVO?

ANTI-NUCLEAIRE SPEERPUNT

De strijd van de vredesbeweging in Europa richt zich voornamelijk op de kernbewapening. Er zijn mensen en groepen die de strijd tegen de kernbewapening als 'speerpunt' kiezen. Bij het zgn. 'speerpuntendebat' enige jaren terug koos ook de PSP voor de 'speerpunt' kernwapens bij haar optreden voor vrede en ontwapening.

Als u de strijd tegen de kernbewapening (ook) ziet als 'speerpunt', wat komt daar dan achteraan? Verdergaande ontwapening? Socialisme? In hoeverre is een algemeen maatschappelijke verandering in progressieve zin een voorwaarde om tot ontwapening te komen? Beschouwt u de huidige vredesbe-

weging en haar strategie als een bijdrage om ook tot die verandering in progressieve ('socialistische') zin te komen?

DE WARE WEG

De PSP is een partij die haar historische wortels voor een belangrijk deel heeft in de Vereniging 'De Derde Weg' in de tweede helft van de jaren '50. Vandaag richten de grote vredesbewegingen, ook de 'Derde Weg'-achtigen, zich niet meer op de oprichting van nieuwe politieke formaties, zoals de PSP destijds. Men probeert als buitenparlementaire beweging de grotere politieke partijen zo effectief mogelijk te beïnvloeden.

Welke rol ziet men thans nog weggelegd voor links politieke partijen in Europa, die zich in tegenstelling tot de meeste sociaal-demokratische en communistische partijen nauw aansluiten bij de blokdoorbrekende aspiraties van de vredesbeweging? Hoe ziet men in het bijzonder in Nederland de rol van 'klein links'?

NIJMEGEN een stad van uitersten

Nijmegen, een stad boordevol tegenstellingen, waar van oudsher de katholieke invloed groot is, maar ook een bloeiend aktielevens kent op velerlei gebied. Waar meer dan 20% van de beroepsbevolking zonder werk is, waaronder duizenden bouwvakkers, terwijl 20.000 van de 147.000 inwoners op zoek zijn naar een geschikte woonruimte. Waar een ongekeerde legermacht werd ingezet tegen geweldloze demonstranten, maar waar ook een buurtkomitee in een lange strijd kon winnen van het grootkapitaal, zodat een Nijmeegs 'Hoog Catharijne' werd voorkomen. Waar konservatieve hoogleraren blijven proberen de 15.000 studenten te indoktrineren en waar 11.000 mensen de moeite namen te tekenen voor het vertrek van hun burgemeester.

OOSTERHESSELEN

In 1975 bestond de afdeling slechts uit één doos financiële stukken. De rest van het archief was als oud papier naar een harmonie- en fanfarekorps. Dit was het gevolg van de 'kwestie Oosterhesselen', een stroming in de PSP (genoemd naar de plaats van samenkomst van de groep: een vormingscentrum in het Drentse Oosterhesselen) die voor nauwere samenwerking met de PvdA was. Het kongres van de PSP verwierp deze visie. Daarop stapte het gehele toenmalige Nijmeegse kader op en maakte bij die gelegenheid zelfs bekend dat de afdeling opgeheven was. De afdeling Nijmegen begon weer bij nul. Drie jaar later, bij de raadsverkiezingen van 1978 werden twee zetels gehaald.

In de periode 1978-1982 werd gestreefd naar linkse samenwerking. De vrij sterke Socialistische Partij zag daar geen brood in en dus bleef een partijenoverleg met PvdA, PPR en de niet in de raad vertegenwoordigde CPN over. Slechts bij vlagen kwam samenwerking van redelijk gehalte tot stand. Zoals dat kennelijk hoort bij de PvdA: ook in Nijmegen wil men koste wat het kost 'in de regering', waarmee het perspectief van een linkse meerderheid verder weg lijkt dan ooit. Intussen is de aanhang van links wel nagenoeg even groot als van de PvdA (20 resp. 21%). Onmiskenbaar is de aanhang van de linkse beweging gegroeid, waarbij 'De Pierson' ongetwijfeld invloed heeft gehad.

PSP IN DE RAAD

De twee vertegenwoordigers voor de PSP in de raad, sinds 1978, zijn Chris Peeters en Luuk Witsenhuijsen. De PSP-uitgangspunten leveren over het algemeen niet zondermeer richtlijnen voor konkreet beleid, zeker niet op lokaal niveau. Regelmatig worden de verhalen van gemeenteraadsleden door anderen als onrealistisch aan de kant geschoven. In Nijmegen draagt Telegraaf-dochter *De Gelderlander* ook niet bij aan een redelijke voorlichting over de standpunten van links. In de raad zijn enkele technische opmerkingen over de te behandelen raadsstukken nog wel bespreekbaar, maar de achterliggende politieke visie komt vaak maar moeilijk over.

Toch is de afgelopen vier jaar het vertrouwen in het werk van de PSP in de raad duidelijk gegroeid. Onder andere doordat Chris Peeters en Luuk Witsenhuijsen stelselmatig brieven aan de raad vanuit de bevolking aan de orde stelden, waarbij door persoonlijk contact met de betreffende schrijvers en schrijvers telkens aardige en verrassende details aan het licht gebracht werden. Waar er geen organisatorische verbanden aanwezig waren of er geen activiteiten ontplooid werden, sprong de PSP in. Een voorbeeld is het ontbreken van een wijkcentrum in het centrum van de stad. Op initiatief van de PSP kwam de *Bewonersraad Binnenstad* van de grond. Deze Bewonersraad kon tegengas geven

aan de plaatselijke *Raad voor het Grootwinkel- en Filiaalbedrijf*. De strijd om de inrichting van de stad is nog altijd in volle gang. De buitengewone problemen worden in belangrijke mate bepaald door de typische ligging van de stad. Het centrum ligt in feite aan de buitenkant, tegen de rivier de Waal aangedrukt, met alle gevolgen vanden dien voor het vervoer, het parkeren en andere voorzieningen. Een ander voorbeeld: in de Nijmeegse nieuwbouwwijk Dukenburg en Lindenholt ontbrak eveneens elk weerwerk tegen het gemeentelijk stadsontwikkelingsbeleid. Daar ontstond, na een aantal ronde-tafelgesprekken van PSP-leden, het *Komitee Leefbaarheid Dukenburg*. Dit komitee pleit voor meer winkels, meer werkgelegenheid ter plaatse en meer uitgaansmogelijkheden voor de veertigduizend bewoners van de wijk.

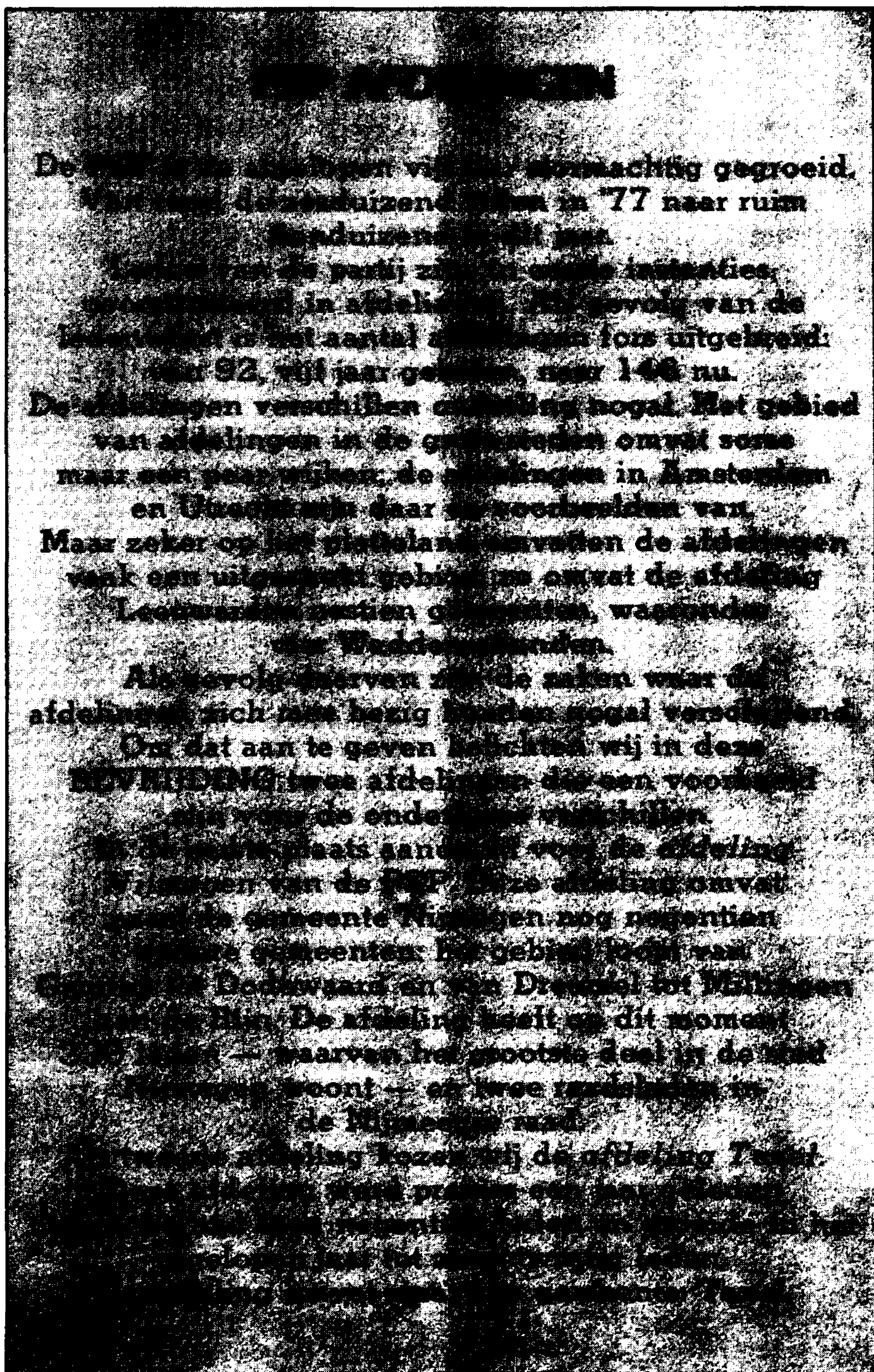
KAMERBEWONERS

Nijmegen is een studentenstad. Het aantal kamerbewoners is dan ook enorm hoog, met als gevolg dat door het kamertekort de prijzen die de eigenaren durven te vragen de pan uit vliegen. De kamerhuurders waren niet verenigd en knokten dan ook los van elkaar met hun huisbaas. Een krant die de PSP uitgaf met alle informatie over kamerhuren, de huurkommissies, de kontrakten en de rechten van de kamerbewoners resulteerde in de oprichting van de *Bond van Kamerhuurders*. Ook op het gebied van werken en niet-werken sprong de partij in. Zo werden Haagse politici naar Nijmegen gehaald voor het behoud van *Smit-Trafo* (zie: BEVRIJDING nummer 4 an 3 maart 1982) en, werden initiatieven voor een actieplan voor de werkgelegenheid omgezet in voorstellen aan de gemeenteraad.

IN AKTIE

In de jaren zeventig wilde de PSP nog wel eens wat op straten laten gebeuren, al of niet samen met anderen. Zo liggen, met de enorme verkeersproblemen, ook aardige aktievormen voor het oprapen: fietsdemonstraties, het laten rijden van gratis bussen op een (nog steeds ontbrekende) ringlijn en het uitdelen van niet-geknijpte treinkaartjes. Het buitenwerking stellen van de neonreklames op een koopavond bracht in 1981 zelfs even de ludieke sfeer van zo'n tien jaar daarvoor terug.

Kalkar, Dodewaard, de gekraakte panden in de Piersonstraat, de pornobioskoop La Paris: allemaal

PSP AFDELINGEN

vervolg van pagina 9

landelijk bekende akties, niet door de PSP georganiseerd maar wél door de raadsleden aan de orde gesteld: 'De werkelijke terroristen schurken zich behaaglijk in hun pluche zetels; zij menen zich alles te kunnen permitteren omdat zij eens voldoende stemmen kregen voor die zetel' (Luuk Witsenhuisen in de gemeenteraad). Door telkens weer het politie- en ME-optreden te veroordelen, door een verbod op het gebruik van CS-gas te eisen, door informatie over zogenaamde leegstand na te trekken, probeert de PSP de link tussen parlementair en buitenparlementair werk te leggen. De beide 'poten' zijn in de afdeling van de partij in Nijmegen zo goed als even sterk. Het is dan ook niet verwonderlijk dat in de raadszaal de ene PSP'er (een raads-lid) de andere PSP'er (met helm en leren jas) de hand kan drukken. Trouwens, wil het PSP-lid dat *niet* in een basisgroep zit zich even melden...

VROUWEN

De vrouwengroep van de partij in Nijmegen neemt een unieke plaats in tussen de *Vrouwen tegen seksueel geweld*, *Vrouwen tegen porno*, *Vrouwen tegen Verkrachting*, de *ABVA-vrouwen* en de *Vrouwenwerk-winkel*.

Aan de ene kant de discussie binnen de PSP zelf: het aanvallen van het seksisme in de partij zelf en het aanwakkeren van de discussie over pornografie. Daarmee verbonden zijn de akties voor het registreren van de meisjesnaam van getrouwde vrouwen en het hinderlijk volgen van bedrijven en instellingen in hun personeelsadvertentiebeleid in het kader van de *Wet Gelijke Behandeling Mannen en Vrouwen*.

Aan de andere kant de verdedigende rol buiten de partij tegen de geluiden van 'vrouwen laten zich niet in met politieke partijen, wij vrouwen beslissen zelf wel'. Bij de voorbereidingen van de Internationale Vrouwendag op 8 maart, een Heksennacht en pornoakties lijken PSP-vrouwen zich bijna te moeten excuseren voor het feit dat zij lid zijn van een door mannen beheerste partij. Begrijpelijk dat de toenadering tussen CPN- en PSP-vrouwen groter is dan bij de mannelijke kollega's.

SCHOLINGSMATERIAAL

De PSP in Nijmegen behaalde bij de vorige verkiezingen in één buurt de absolute meerderheid. De partij staat dan ook niet met lege handen. PSP-leden zijn zelf in aktie rond renovatie, de komst van LPG-stations, onnodige verbreding van rijwegen en nieuwbouw.

Het uitbrengen van brochures, in combinatie met openbare vergade-

ringen, maakt bijvoorbeeld de sluiting van LPG-stations in de gemeenteraad bespreekbaar, ook voor rechts. Het is dan ook niet verwonderlijk dat artikelen in het afdelingsblad van de PSP in Nijmegen, 'Vuist', over linkse samenwerking in Nijmegen gretig overgenomen worden door de PvdA om te worden gebundeld en uitgebracht als scholingsmateriaal.

BESLUITVORMING

De maandelijkse Ledenvergaderingen worden doorgaans bezocht door hoogstens 10% van de leden. Ondanks dat wordt in de afdeling nog niet serieus gedacht over splitsing. De besluitvorming is lang niet altijd probleemloos en vlekkeloos. Met name met betrekking tot de linkse

samenwerking (en het daarmee samenhangende al of niet leveren van een wethouder) kwamen besluiten moeizaam tot stand. Er werd besloten in beginsel niet uit te sluiten dat de PSP zou deelnemen aan een links kollege van B&W. In tegenstelling tot acht jaar daarvoor, kostte dit onderwerp nu slechts één lidmaatschap. Overigens was het besluit snel achterhaald door de veranderde opstelling van de PvdA.

De ledenvergadering had het ook moeilijk met het verzoek van de CPN om met een gemeenschappelijke lijst uit te komen. Met een uiterst minieme meerderheid werd besloten om dat niet te doen. Als belangrijkste argument werd naar voren gebracht het gebrek aan buitenparlementaire samenwerking met de CPN. Men wees samenwerking enkel voor de verkiezingen, af. Zoals hierboven bleek heeft de PSP een zeer actieve parlementaire en buitenparlementaire periode achter de rug. Daarbij is weinig contact geweest met de CPN. De actieve periode heeft zijn neerslag gekregen in het (te?) omvangrijke verkiezingsprogramma, uitgegeven in liefst tien afzonderlijke brochures met in totaal zo'n 100 pagina's.

In 1979 kwam de afdeling in het gelukkige bezit van een pandje, waardoor de organisatie sterk kon verbeteren. De groei maakt het noodzakelijk dat naar een groter onderkomen wordt gezocht. Groeistuipen zijn er ook in de kontakten met de verschillende groepen, zoals met de in 1981 gestarte jongerengroep. Zij zijn zeer verontwaardigd dat zij de verpakjes, die zij op de nabij het centrum gelegen kazerne wilden gooien, niet uit de afdelingskas betaald krijgen. Verf van hetzelfde merk voor de eigen zeefdruk, bedoeld voor het maken van affiesjes (Bea Nix, anti-monarchistische trimloop, Doe meer Saboteer) wordt wel vergoed.

Nijmegen is een stad van uitersten. Aan de ene kant de stad van de Vierdaagse, waar de militairen en monarchisten in alle talen worden toegejuicht door de middenstand. Aan de andere kant het verzet van de vrouwen daartegen ('Vierdaagse kerels handen thuis') en wandelende pacifisten verenigd in de wandelklup die — terecht — de vraag stelt 'Is het hier oorlog?'

PAUL PATIJN
BEN VERLEG

PSP AFDELINGEN

Wonen op een Waddeneiland heeft iets bijzonders. De reis naar het vasteland, hoewel in kilometers niet ver weg, is een hele onderneming en een prijzige zaak. Veel tegengestelde belangen op een klein stuk grond: boeren tegen natuurbeschermers tegen toeristen tegen militairen tegen middenstanders...

De PSP op Texel, ruim 12.000 inwoners maar 's zomers een veelvoud daarvan, en de laatste boot om 9 uur weg. Portret van een jonge afdeling.

In het verleden heeft op Texel al eens een zelfstandige afdeling van de PSP bestaan. Door ledenverloop is deze later opgeheven, en werd Texel bij de afdeling Den Helder gevoegd. Omdat de activiteiten toch voornamelijk gericht waren op de plaatselijke politiek in Den Helder, was er op Texel weinig van de PSP te bespeuren. De ongeveer tien leden op het eiland namen hun aandeel in het plakken van de affiches bij verkiezingen. In de plaatselijke politiek deed de PSP mee met het Progressief Akkoord Texel (PAKT). Dit gaf toch niet die voldoening voor de PSP die men ervan had verwacht. Bij veel leden ontstond de indruk dat men er goed genoeg voor was om het PAKT aan stemmen te helpen, waarna de PvdA op de raadszetel belandde en het eigen geluid van de PSP niet tot de gemeenteraad doordrong. De interesse om deel te nemen aan het fractiebestuur verflauwde al snel.

EEN EIGEN AFDELING

De ledenwinst die de PSP de afgelopen jaren heeft geboekt, is ook op Texel merkbaar geweest. Dat was voor een aantal mensen van de 'oude kern' reden om de koppen eens bij elkaar te steken, om te bezien of het mogelijk was met een groter aantal leden de afdeling Texel nieuw leven in te blazen. Begin 1981 waren er 17 leden, en op 9 april van dat jaar werd de geboorte van een eigen afdeling bekend gemaakt. Met een voorlopig bestuur van vijf leden werd een werkplan opgesteld. Openbare avonden organiseren, de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen, meedoen aan gewestelijke en landelijke partij-activiteiten. De aktiebereidheid bij leden en sympathisanten blijkt groot. Voor de verkiezingen kon een openbare avond georganiseerd worden, terwijl overal op Texel de PSP-affiches te zien waren. Het intensief plakken had boze reacties tot gevolg, ondermeer van het gemeentebestuur en van het elektriciteitsbedrijf. Transformatorkasten en -huisjes zijn nu eenmaal dankbare plakobjecten. Na de verkiezingen zijn de posters overigens door de afdeling weer verwijderd, onder belangstelling van de rijkspolitie, die verklaarde

TEXEL de PSP overzee

dat ze zoiets nog nooit hadden meegemaakt. De PSP kon in feeststemming de andere partijen op haar uitslagenavond ontvangen. Na de verkiezingen werd onmiddellijk doorgegaan met de activiteiten: het werd nu zaak de stemmenwinst ook om te zetten in ledenwinst. Fred van der Spek had in juni een zaal vol 'ademloos aan zijn lippen hangen' (zo schreef de Texelse Courant). Van te voren was er een PSP-kraam op de markt ingericht; na afloop werd er nog een 'klein feestje' tot diep in de nacht gehouden. De Helderse PSP-leden die als belangstellenden waren gekomen, konden uiteraard al lang niet meer naar huis terug, hetgeen de feestvreugde zeer verhoogde. Het is trouwens opvallend dat de band met Den Helder nauwer geworden is, sinds de Texelaars als zelfstandige afdeling kunnen functioneren.

PROBLEMATIEK OP TEXEL

Voor een zelfstandige PSP-afdeling is er op Texel genoeg te doen. Naast de punten van landelijke politiek heeft Texel als Waddeneiland een groot aantal speciale problemen. In de eerste plaats natuurlijk haar positie als eiland. Vanwege de bereikbaarheid moet Texel een groot aantal voorzieningen hebben, die andere gemeenten van dezelfde grootte bij een naburige stad kunnen 'lenen'. Het in stand houden daarvan vereist — in deze tijd van besnoeiingen — oplettendheid en politieke aktie. De verbinding met het vaste land is een andere inzet. De veerdienst naar Den Helder wordt onderhouden door de TESO, waar ooit iedere Texelaar — heel democratisch — een aandeeltje in kon krijgen. Inmiddels is de feitelijke macht over de TESO komen te liggen bij de direktie en de commissarissen, d.w.z. de toeristenindustrie. Deze hebben er belang bij 's zomers een zo groot mogelijke stroom toeristen naar het eiland te kunnen halen. Vandaar dat enkele jaren terug een kostbare dubbeldeksveerboot werd aangeschaft, hoewel de steigers in Den Helder en op Texel daar niet op berekend zijn. Het provinciebestuur is ook niet van plan de steigers te laten aanpassen, omdat men de druk van het toerisme op Texel nu wel groot genoeg vindt. Het wegensysteem op Texel kan een tweemaal zo grote golf auto's vanaf de veerboot helemaal niet aan. Zodoende vaart de veerboot 'Molengat' nu heen en weer met een leeg

bovendek. Voor de kosten van deze investering draaien de Texelaars op. De TESO wilde tegen beter weten in een dubbeldeksboot aanschaffen. De TESO wilde de pont niet de status van 'openbaar vervoer' laten geven, omdat dan het Rijk invloed zou krijgen in het beleid van deze partikuliere maatschappij. Intussen is de overtocht voor de Texelaars veel duurder dan bijv. naar Ameland, en zijn er plannen om de mensen nog meer vooruit te laten betalen: de tienovertochtenkaart wordt vervangen door een kaart van vijftien.

Als enige partij op Texel eist de PSP beëindiging van de machtspositie van de TESO over het vervoer naar het vasteland. Hoewel de TESO het probeert voor te stellen dat de tarieven wel naar beneden zouden kunnen als het bovendek van de 'Molengat' gebruikt zou kunnen worden, wijst de PSP het falend beleid van de TESO, en ook deze 'oplossing' van de hand. Tekenend is, dat de PvdA wel voor lagere tarieven is, maar geen uitspraak wil doen over de aanpassing van de steigers en het wegensysteem op Texel.

Texel heeft grote aantrekkingskracht op toeristen. Het feit dat het een eiland is, het strand, duinen, weilanden, dijken, oude dorpen en havens maken Texel tot een heel gevarieerd gebied. Toch moet het toerisme in de hand gehouden worden, omdat het anders zichzelf om zeep helpt. Als Texel vol raakt met auto's, snackbars, diskotheken en campings, onderscheidt het zich in niets meer van andere vakantieoordens. De eigen kenmerken van Texel verdwijnen dan, en de toeristen zullen andere plaatsen verkiezen. Vandaar de beduchtheid voor nieuwe grote recreatieprojecten, zoals het gemeentebestuur nabij De Koog wil realiseren: appartementen, met daarbij een overdekt zwembad, ligweiden, speelvelden en een sporthal. Dat zou ook aan de inwoners van De Koog ten goede komen, als... dat laatste allemaal gerealiseerd zal worden, en ook voor de niet-vakantieganger betaalbaar is. Anders verdwijnt er weer een stuk duingebied voor een recreatieproject dat ook overal elders in Nederland zou kunnen liggen.

Een andere bedreiging voor de natuur wordt gevormd door de militaire activiteiten. Overlast door oefeningen met vliegtuigen, schietoefeningen, en de dreigende annexatie van de zandplaat De Razende Bol door het ministerie van defensie. Dat

laatste in verband met oefeningen vanuit de marinehaven van Den Helder. De PSP is natuurlijk op al deze punten actief. Zo werd o.a. een bezwaarschrift ingediend tegen het strukturschema Militaire Terreinen (een planologische kernbeslissing). Een brief aan de gemeenteraad van de vredesdemonstratie van 21 november 1981 resulteerde in het aannemen van een motie, waarin werd uitgesproken geen kernwapens op Texel toe te laten. In een reactie op de planologische kernbeslissing over de landinrichting werd door de afdeling een standpunt ingenomen over het aanwijzen van Texel als nationaal landschap. Hoewel men daar in principe wel mee akkoord zou willen gaan, zijn er nog zoveel onduidelijkheden (o.a. over de beheersvergoedingen aan boeren die zich beperkingen opleggen) dat het op dit moment een loze kreet lijkt.

VERDERE AKTIVITEITEN

De afdeling telt nu 26 leden. Aan de a.s. gemeenteraadsverkiezingen wordt met een eigen lijst meegedaan, nu het PAKT (lees: de PvdA) niet bereid is gebleken een verkiesbare plaats voor een PSP-lid in te ruimen. Kansloos is dit zeker niet: bij de Provinciale Statenverkiezingen haalde de PSP 5.1% van de stemmen. De CPN zal haar kiezers adviseren op de PSP-lijst te stemmen. Het gunstige resultaat bij de Statenverkiezingen is mede te danken aan de grote aktiviteit die de afdeling wist te ontplooiën: zo kwamen de drie hoogste kandidaat-statenleden de zaterdag vóór de verkiezingen op werkbezoek naar Texel. Tegen de straffe wind in fietsten zij over het eiland naar o.a. het strandpaviljoen (om de gevolgen van de kustafslag te zien), het gemeentehuis (speciaal voor de PSP-delegatie op zaterdag opengesteld) en de elektriciteitsannex waterfabriek. Een groot deel van de afdelingsleden fietste mee, en de aansluitend gehouden openbare avond was goed voor een uitgebreid verslag in de Texelse Courant. De opkomst op deze avond, maar ook die op ledenvergaderingen, was zonder meer goed te noemen. Misschien dat het bijzondere van een eiland ook gunstig uitwerkt op de saamhorigheid en verbondenheid van een PSP-afdeling, en daardoor op de motivatie en de activiteiten.

Politici voor half geld

Op 12 november 1981 nam afdeling Arnhem van de PSP een motie aan, waarin aan het partijbestuur en de Tweede Kamerfractie wordt verzocht een (wets)voorstel te ontwerpen voor een regeling politieke functies in deeltijdarbeid en dit ter discussie te stellen. Aan dit verzoek wordt bij deze voldaan. De onderstaande tekst is een samenvatting van een prae-advies aan de TK fractie. Het volledige advies kan men bij de fractie krijgen.

Motieven

Door de PvdA Statenfractie Noord-Holland werd in november 1981 het rapport "Deeltijdarbeid Gedeputeerden" gepubliceerd. Het geeft drie motieven waarmee men deeltijd-arbeid (DTA) voor politieke functies kan rechtvaardigen. Ik zal deze motieven hier achter-eenvolgens bespreken.

Ten eerste het thema 'ontwikkelingen op de arbeidsmarkt', d.w.z. de afname van de hoeveelheid arbeidsplaatsen. Hier zou DTA een bijdrage kunnen leveren door meer politici een arbeidsplaats te gunnen. Maar toepassing van het beginsel DTA voor politieke functies lijkt mij geforceerd, immers het aantal politieke functies is beperkt. In absolute getallen gerekend is de bijdrage hier vergeleken met het totaal aantal werklozen minimaal, te verwaarlozen. Er moet derhalve een andere reden voor zijn. Die vindt men vervolgens in de zogenaamde voorbeeldfunctie. Politici kunnen een voorbeeld worden voor al diegenen werkend in bestuursfuncties, en dat zijn er niet weinig. Van belang is ook dat het hier hogere functies betreft waarin DTA slechts moeizaam doordringt. Hoe groot het effect zal zijn is echter niet vast te stellen, waarmee tegelijk de kritiek is gegeven.

Vervolgens signaleert het rapport een zeer hoge werkbelasting bij politici, namelijk 64,5 uur per week gemiddeld voor Gedeputeerden; een verschijnsel dat geldt voor veel meer politici. Het probleem van de te hoge werkbelasting te benaderen via DTA lijkt mij echter onjuist. De aard van het werk brengt met zich mee dat er een maximum aan beschikbare uren van een persoon zal worden geclaimd. Dit doet zich voor zowel bij mannelijke als vrouwelijke politici. De analyse en remedie moeten zich eerder richten op inhoud van de taak van de politici. Immers het delen zonder meer van het takenpakket kan eindeloos worden doorgezet en gemakkelijk leiden tot 'vollopen' van de vrije uren van de deeltijdpolitici.

Het derde motief houdt verband met de feitelijke konstatering dat de verdeling van zetels over mannen en vrouwen

zeer ongelijk is; op 74 Gedeputeerden 5 vrouwen. DTA zou meer vrouwen een kans geven een dergelijke functie te aanvaarden. We kunnen ook hier van een voorbeeldsituatie spreken. In Bevrijding nr. 1/1982 en nr. 2/1982 hebben Titia Bos en Titia van Leeuwen al getracht aan te geven dat dit soort DTA waarschijnlijk niet een werkelijke bijdrage kan zijn. Daarmee kan ik het eens zijn. Een vooronderstelling bij de gedachte meer vrouwen in politieke DTA is dat daardoor de aard van het werk ten goede zal veranderen; louter meer vrouwen geeft echter geen enkele garantie. Verandering zal wel plaatsvinden, maar het is zeker de vraag hoe diepgaand. Het karakter van politiek werk wordt immers niet alleen en hoofdzakelijk bepaald door de persoon in kwestie, maar juist in hoge mate door externe factoren.

Emancipatie-effecten

Ik bespreek nu de vraag naar het effect van voorstellen betreffende DTA politieke functies in het perspectief van emancipatie van vrouwen. Hierbij geldt als aanname het uitgangspunt dat verbetering van de maatschappelijke positie van vrouwen primair via de arbeid, via de toegang tot de arbeidsmarkt dient te verlopen. Anders gezegd - versterking van de concurrentiepositie van vrouwen ten opzichte van mannen op alle niveau's van de arbeidsmarkt.

Het emancipatorisch effect van DTA wordt op grond van ervaring terecht betwijfeld. Het gaat erom een combinatie van maatregelen te ontwerpen die ertoe leidt dat de taakverdeling tussen vrouwen en mannen anders kan worden. Er moet dus een verschuiving plaatsvinden van door mannen bestede uren op het werk naar bestede uren thuis, aldaar door te brengen met de organisatie van het familieleven. Het lijkt niet onwaarschijnlijk dat dit door mannen met hoge maatschappelijke posities ervaren zal worden als een aantasting van aanzien en inkomen, en daarmee van hun machtspositie, niet in het minst in het gezin! Het zal relatief

eenvoudiger zijn mannen in lagere functies tot DTA te brengen. Voltrekt zich bovengenoemde verschuiving slechts naar één kant, méér vrouwen in DTA, dan betekent dat in de meeste gevallen een verdubbeling van haar taak.

Binnen de huidige organisatie van de arbeidsmarkt funktioneert DTA in de eerste plaats als een economisch instrument en dat ontnemt aan DTA vrijwel elke emancipatorische werking. Invoering ervan in politieke functies lijkt mij daarom weinig zinvol. Algemene verkorting van de arbeidstijd lijkt meer perspectief te bieden.

Meer mensen per plaats en de problematiek van de taken

Het voorstel van de Statenfractie van de PvdA gaat uit van hetzelfde aantal zetels door meerderen bezet. Men kiest voor twee waar voorheen één persoon werkzaam was. Maar wat staat ons in de weg om verder te gaan: vier in plaats van twee? Toenemende communicatieproblemen lijkt een voor de hand liggend tegenargument; en wordt wel vaker gebruikt tegen DTA in hogere functies. In principe zijn communicatieproblemen oplosbaar; het is vooral een technisch probleem.

Toch wijs ik het voorstel van de PvdA af. Waarom? Het aantal politieke functies is zoals eerder gesteld eindig. Een verdubbeling van het aantal personen per plaats zonder dat het aantal stemmen mee verdubbelt, leidt m.i. tot een verandering van het politieke stelsel zonder dat de aard van de verandering kan worden voorzien. Het aantal direct betrokken beslissers neemt toe zonder dat het aantal politiek verantwoordelijken evenredig toeneemt. Bovendien kunnen zij die hun politieke verantwoordelijkheid door middel van hun stem tot uitdrukking brengen dit niet meer volledig doen omdat hun stem immers een gedeelte is geworden. Het probleem van de politieke verantwoordelijkheid zal dus in volle omvang worden

gesteld. Naar de kiezers, maar ook naar de partijen en hun leden.

Een volgend probleem blijkt ons tegevoet bij de vraag naar de bezetting van de zetel. Aan wie zal dit worden overgelaten? Aan de partijen zelf? Aan de fracties? Aan een kommissie uit de betreffende partij? Naar mijn idee neemt men op deze wijze een loopje met de controlebaarheid van het stelsel, een kernelement van het huidige stelsel. Ik ben van mening dat de controlebaarheid van politiek handelende personen juist mag worden vergroot, niet slechts in formele zin, maar heel concreet. Dat betekent meer greep, meer inzicht in het doen en vooral het laten van politici en andere vertegenwoordigers. Echter wel op een wijze die hun functioneren niet bij voorbaat onmogelijk maakt.

De inhoud en de omvang van het takenpakket

Een van de problemen waarover men zich terecht opwindt, is het grote aantal uren dat 'de' politicus/ca in touw is. Hoe terecht is evenwel de vraag, want op grond van welke argumenten kan men iemand ontzeggen meer uren te werken dan 'normaal' wordt geacht? Men zou dan in een situatie verzeild kunnen raken waarin aan een persoon wordt verboden een maximum aan bevrediging uit een betrekking te halen. Dat er iets meer aan de hand is met het hoge aantal uren lijkt mij duidelijk. Ik vermoed dat dit over het algemeen niet werkelijk als een onverdraaglijk probleem wordt ervaren, hoewel politici zich op gezette tijden beklagen.

Er is echter een belangrijker reden kritisch te kijken naar het aantal uren, dat men als politicus/ca doorbrengt. Is de taak die politici dienen te vervullen niet te omvangrijk? En doet dit in veel gevallen niet afbreuk aan diepgang, aan de kwaliteit van het geleverde werk? Ik trek in deze geen algemene conclusie omdat mij daartoe momenteel de nodige gegevens ontbreken. Daarmee is echter aan het belang en de rechtmatigheid van de vraagstelling niets afgedaan!

(advertentie)

**HET MEDISCH
COMITE
NEDERLAND-
VIET NAM
BLIJFT HELPEN...**

**DOE
MEE**

Ik doe mee en ontvang van het Medisch Comité Nederland - Viet Nam gratis informatie over het werk van het Medisch Comité een girokaart met informatie over de melkpoeder-actie. Ik wil bovendien regelmatig een bedrag overmaken voor medische hulp en ontvang daarom informatie over periodieke giften aan het Medisch Comité.

Mijn naam: _____
Straatnaam: _____

Postcode: _____ Woonplaats: _____

Deze strook in een open envelop (een postzegel plakken hoeft niet, mag wel, maar dan envelop dicht) sturen naar: Medisch Comité Nederland - Viet Nam, MCNV-2, Antwoordnummer 17003, 1000 SL, Amsterdam

Sprekend over politieke functies in DTA neem ik nu even aan dat er van een dergelijke overbelasting kan worden gesproken. Het gaat dan natuurlijk om een duurzame overbelasting. Dat verschaft tevens de legitieme reden om verandering na te streven, de PvdA Statenfractie zoekt de oplossing in DTA. Ik wijs dat af op grond van twee argumenten:

- DTA en politieke functies verdragen elkaar niet vanwege het probleem van de politieke verantwoordelijkheid; de konsekwentie van delen zou moeten zijn verdubbeling van het aantal politici met stemrecht, maar dat leidt tot verdubbeling-zonder-meer en is derhalve betrekkelijk zinloos;
- hiermee samenhangend: het delen van de bestaande taken leidt gemakkelijk tot het vollopen van de uren die men eigenlijk vrij zou zijn, politiek werk kent immers geen 'kantooruren'. We krijgen als het ware méér politici voor hetzelfde geld.

Het is duidelijk waarop ik afsteven: *de taken als zodanig moeten tot thema worden gemaakt*. Dat kan verschillende gevolgen hebben waarvan ik er twee voor mij zie. Het zou kunnen leiden tot een verschuiving van taken naar een ander (lager) niveau; maar rationalisatie en vergroting van werkeffektiviteit kan eveneens leiden tot afstoting van taken naar méér medewerkers. Een tweede voorstelling is de volgende: de te omvangrijke taken zouden kunnen leiden tot vergroting van colleges & vertegenwoordigende lichamen als gemeenteraden en het parlement. Dit kan samengaan met de gedachte dat de betreffende leden eigenlijk ook wat korter zouden moeten gaan werken, allen! Verder doordenkend zou dat kunnen leiden tot een andere kiezers - gekozenen verhouding. Zo'n vaart loopt het natuurlijk niet, denk maar eens aan de kosten die dit met zich zal brengen.

Afsluitende opmerkingen

Bepleit wordt een nadere bezinning op omvang en kwaliteit van het werk van politici in plaats van verdeling van de gegeven taken zonder meer. Tevens voor het behoud van de relatie politieke verantwoordelijkheid gekoppeld aan de persoon. Het delen zonder meer beschouw ik als een irrationele stap en biedt geen enkele garantie dat politiek werk tot een menselijke en hanteerbare omvang wordt teruggebracht.

Dat meer vrouwen een positie dienen te verwerven in de politiek is zonder twijfel. Dit vloeit m.i. voort uit het feit dat vrouwen tenminste op de helft recht kunnen laten gelden. Een tweede aspect is gelegen in het vermoeden dat daardoor de maatschappelijke positie van vrouwen in het algemeen verbetert. Dit blijft voor mij voorlopig echter een wankel hypothes. Wil er van hetgeen er in deze opvatting verrat ligt toch nog iets tot stand komen dan lijkt het mij juist dat vrouwen streven naar het innemen van politieke posities met een maximum aan politieke invloed! Middels DTA kan daaraan volgens mij niet of slechts weinigjes aan worden voldaan.

GERARD VAN OORD

DEELTIJD VOOR POLITICI

Het feestpakket van de CPN-vrouwen

Op de PSP-kandidatenlijst voor de Amsterdamse gemeenteraad komen pas vanaf de niet verkiesbare plaatsen vrouwelijke kandidaten voor. De mogelijk hoge werkbelasting, aard en inhoud van het werk zijn kennelijk voor vrouwen niet aantrekkelijk genoeg om als een serieuze uitdaging te dienen. De vrouwen van de CPN zijn als vrouwen het debat over het anders werken in de gemeenteraad wél aangegaan. Bijna alle benaderde vrouwelijke kandidaten voor de verkiezingslijst stelden gezamenlijk dat ze slechts onder bepaalde voorwaarden, d.w.z. in duoschap en ondersteund door een fractie-kollektief van vrouwen, op de lijst wilden staan. Ze boden de partij, zoals ze het zelf noemen een "feestpakket" aan van eisen en voorwaarden en hierin kregen ze haar zin.

We praten met Welmoet Sprey, Annèl v. Houts en Evelien Eshuis. Welmoet staat als tweede op de kandidatenlijst. Annèl is haar duo-kandidate en Evelien is actief in het fractiekollektief dat ter ondersteuning van de vrouwen is opgericht. Alle vrouwen zullen part-time blijven werken, naast het naar berekening 26 uur per week werken in de gemeenteraad. De gekozen leden van de gemeenteraad zullen hiervoor een zelfstandig inkomen ontvangen. Binnen de CPN werden vrouwengroepen een jaar geleden nog niet serieus genomen door de partij. Vanwaar deze ommezwaai in een tijdsbestek van enkele maanden? Is er ook sprake van een verkiezingsstrategie? "Er is geen sprake van modieus bezig willen zijn of verkiezingsopportunisme, maar van een overwinning. Een gekoncentreerd proces is tot explosie gekomen. Enerzijds leggen we op het juiste moment een verbinding met de vernieuwingen van de partij als geheel, anderzijds is er sprake van een sterke vrouwensolidariteit, die grotendeels is voortgekomen uit de vrouwenkonferentie van januari dit jaar. Alle gevraagde vrouwelijke kandidaten voor de gemeenteraad werden individueel benaderd. Iedereen bleek het kandidaatsschap om dezelfde redenen niet te willen. Toen dat duidelijk werd zijn we

om de tafel gaan zitten en hebben een aantal minimum eisen en voorwaarden voor het aanvaarden van het raadslidmaatschap op een rijtje gezet en gepresenteerd aan de partij."

Het resultaat van de strijd is dat op drie herkiesbare plaatsen op de kandidatenlijst vrouwenduo's staan en tevens is er een fractiekollektief opgericht dat de vrouwen ondersteunt. Daarnaast is het programma gefeminiseerd, d.w.z. feministische uitgangspunten zitten in het hele programma verwerkt. De lijsttrekker, Roel Walraven, dreigde nog geen maand geleden met het opgeven van zijn kandidatuur als het voorstel van de vrouwen zou worden aangenomen, maar mede door de ontdekking dat de feministische ondersteuning sterker was dan hij misschien gedacht had, is hij overstag gegaan.

Waarom willen de CPN-vrouwen in duoschap werken als raadslid en hoe wordt er concrete invulling aan gegeven?

"Het in duoschap werken is een uiting van onze kollektieve manier van werken en moet niet opgevat worden als een uitbreiding van de individuele kandidaten. De voordelen zijn allereerst een kwaliteitsverbetering van het werk doordat je van elkaar meer ideeën en stimulansen krijgt en er minder sprake is van overbelasting. Daarnaast is er minder gevaar van vervreemding van de basis en van je eigen beroep, omdat je daarin part-time kunt blijven doorwerken. Hiermee willen we tevens het

beeld afbreken van politici(a) die eindeloos en jarenlang bezig zijn in partijfuncties. Ten slotte zien we het werken in duoschap als een strategie om te komen tot een andere werkinhoud en andere werkvormen. Hierdoor loop je minder frustraties op in een dergelijke politieke functie."

Hoe gaan ze concreet aan de slag? "Allereerst zijn we een prioriteitendiskussie aangegaan. We vinden het niet nodig en praktisch niet haalbaar dat we in alle achttien commissies vertegenwoordigd zijn. In de campagne hebben we gekozen voor vier thema's: werkgelegenheid, sociale verzekeringen, buitenlandse vrouwen en veiligheid binnen en buitenshuis (oftewel seksueel geweld tegen vrouwen)."

De feministen in de CPN hebben gebruik gemaakt van de vernieuwende stroomversnelling waarin de partij zich bevindt. Er zal echter nog veel energie besteed moeten worden aan het oplossen van de vragen rondom de deeltijdarbeid in politieke functies, de politieke verantwoordelijkheid, duidelijkheid naar de kiezers enz. Daarbij wordt de strijd voor arbeidstijdverkorting doorgekruist. De vrouwen zeggen zich hiervan bewust te zijn. Nu willen ze zich vooral richten op het bolwerk van de gemeenteraad. Na dit voorbeeld kunnen andere bolwerken betreden worden!

AGNES HOENDERBOOM
ALICE LOETERS

(advertentie)

Zojuist verschenen de brochure

'Spanje niet in de NAVO'

naar aanleiding van het initiatief van de PSP voor het comité 'Spanje niet in de NAVO'.

In deze brochure de argumenten van de PSP om tegen de toetreding van Spanje tot de NAVO te zijn, de voorgeschiedenis van de toetreding, de internationale aspecten en een verslag van de discussie in Spanje en in Nederland daarover.

Prijs: f 1,50

Te bestellen door overmaking van f 3,10 (incl. verzendkosten) op postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam met vermelding 'Spanje-brochure'.

X min Y beweging

De X min Y beweging is een onafhankelijke, linkse organisatie die geld ter beschikking stelt aan, zoals zij het zelf zeggen, 'de strijd tegen onderdrukking hier en in de derde wereld'.

Het geld dat per jaar te vergeven is (in 1981 ongeveer één miljoen gulden) is afkomstig van de ruim vijfduizend deelnemers. De naam van de X min Y beweging is ontstaan uit een rekensommetje. De Verenigde Naties stelde aan het eind van de zestiger jaren vast dat de rijke landen twee procent van hun nationaal budget ter beschikking zouden moeten stellen voor de ontwikkeling van

de Derde Wereld. Ons land gaf in die jaren nog minder dan één procent voor dat doel. De X min Y Beweging riep mensen op het verschil tussen de twee procent van de VN en het percentage dat Nederland gaf over hun persoonlijke inkomen te berekenen en ter beschikking te stellen. Later werd van deze berekeningsmethode afgestapt (nu geldt een vast percentage van één procent), maar naam X min Y Beweging bleef gehandhaafd.

De beweging bestaat al een jaar of twaalf. In de begintijd kwamen de deelnemers voornamelijk uit de progressief christelijke hoek. Maar net als in de rest

van de maatschappij nam de afgelopen tien jaar de ontkerking toe. De deelnemers moeten nu ook gezocht worden in de kringen van de linkse partijen en daaraan verwante groeperingen.

De X min Y beweging geeft financiële steun aan georganiseerd verzet dat bij andere 'donor-organisaties' niet voor ondersteuning in aanmerking komt.

Zo werden in het verleden het ANC en de SWAPO (beide actief in Zuidelijk Afrika) gesteund totdat deze organisaties bij andere, grotere organisaties steun vonden. Het werk van de X min Y beweging kan daarbij

gezien worden als motor achter de latere erkenning.

De beslissingen over steun door de X min Y beweging worden genomen door de zogenaamde Landelijke Werkgroep, die uit ongeveer vijftien mensen bestaat. Daarnaast heeft de beweging vijf betaalde krachten in dienst (die het minimum-loon verdienen). Eén van hen is Jos van Beurden, sinds vijf jaar part-time in dienst bij de X min Y Beweging en belast met Azië, de Pacific, Australië en Afrika. Met hem ging de redactie van Bevrijding praten over de functie en het doel van de X min Y Beweging.

GEEN WATER IN DE WIJN

De Nederlandse fondsorganisatie X MIN Y BEWEGING steunt financieel de meest uiteenlopende organisaties en activiteiten. Twee voorbeelden: het Nieuwe Volksleger (NPA) op de Philippijnen maar ook de kraakbeweging in Nederland. De X MIN Y BEWEGING kan gezien worden als het linkse buitenbeentje in de wereld van de ontwikkelingshulp. Maar deze donor-organisatie ziet zichzelf niet (meer) als aanvulling op het bestaande ontwikkelingswerk. Roel Sandvoort en Marion Oskamp hadden een gesprek met een stafmedewerker van de beweging, Jos van Beurden.

De activiteiten van de X min Y Beweging worden niet alleen verzorgd door de vijf betaalde medewerkers. De beslissingen over het al dan niet steunen van bepaalde organisaties worden genomen door de Landelijke Werkgroep. Jos van Beurden: 'Het is bij het werk wat wij doen onmogelijk de beslissingen door de deelnemers, de geldgevers te laten nemen. Aan de ene kant omdat dan het gevaar bestaat dat onbekende projecten niet aan bod zouden kunnen komen. En aan de andere kant omdat bepaalde informatie te vertrouwelijk is om naar buiten te brengen. Daarom neemt de Landelijke Werkgroep de beslissingen over de steunverlening. Deze werkgroep bestaat uit ongeveer vijftien mensen, betrokken bij de situatie in bepaalde landen.

Het verzamelen van informatie gaat veelal via persoonlijke contacten. Soms via de verschillende landenkomitees in ons land of in West-Europa, soms via internationale bijeenkomsten. Een voorbeeld daarvan was het Philippijnen Tribunaal in Antwerpen in 1980. De periode van informatieverzamelen kan vaak lang duren, want je moet eerst door een fase van twijfel heen. Niet alleen onze twijfel ten opzichte van de hulpvragers, maar juist ook hun twijfel ten opzichte van ons. Zij zitten maar al te vaak in een situatie waarin

ze geen risico kunnen lopen met hun contacten. Als je dan door die fase van twijfel heen bent, dan kom je zover dat je kunt gaan steunen.'

'Dat betekent dat jullie over veel informatie beschikken. Doen jullie daar iets mee in ons land?'

'De X min Y Beweging heeft in Nederland geen specifieke functie als informatiegever. Daarvoor zijn o.a. de

vele landenkomitees. Wel hebben we het zogenaamde Weerwerk-project. In brochures, onder de titel 'Weerwerk' publiceren wij korte informatie over de situatie in de Derde Wereld waar Nederland bij betrokken is. Een voorbeeld daarvan is een brochure over de Solomons eilanden, een eilandengroep ten oosten van Nieuw-Guinea, waar een tak van het Unilever concern bezig was met het aanleggen van een weg dwars door een dorp heen, tegen de wil van de bewoners. De X min Y Beweging heeft toen georganiseerd, dat enkele honderden 'Weerwerkers' een protest stuurden naar Unilever en naar de regering van die eilanden. En dat had resultaat. Een ander voorbeeld is een Weerwerk, dat wij uitbrachten n.a.v. de delving van bauxiet en uranium in Australië, wat de bestaansmogelijkheden van de oorspronkelijke bevolking bedreigt.

Op het ogenblik zijn we bezig de opzet van de serie Weerwerk te herzien. Wij willen ons meer gaan richten op de gaten in de informatie-voorziening in ons land. Wij richten ons daarmee op de gebieden die de landenkomitees en actiegroepen laten liggen. Het is de bedoeling dat de Weerwerk-brochures in het vervolg meer informatie geven dan dat zij op actie zijn gericht. Nu is de Hoorn van Afrika aan de beurt, Eritrea en Ethiopië.'

'Wat beschouw jij als verschillen tussen de X min Y Beweging en andere donor-organisaties in ons land, als de NCO en de NOVIB?'

Van Beurden: 'Om te beginnen is de X min Y Beweging de enige echte onafhankelijke club in Nederland. De NOVIB is een medefinancieringsorganisatie, wat betekent dat zij zich moet inlaten met de onderdrukkende macht ter plaatse en daar dus niet onafhankelijk van zijn. Bovendien

zegt het feit dat in hun bestuur ook mensen uit rechtse organisaties zitten ook wel wat. De NCO werkt helemaal met overheidsgeld. Hun programma wordt volkenrechtelijk getoetst aan het Nederlandse buitenland-beleid. Ze hebben wel een redelijk progressieve staf, maar de bestuurssamenstelling is een afspiegeling van de Nederlandse samenleving. Daarin zitten dus mensen als vertegenwoordigers van werkgevers én van actiegroepen. De NCO is dus verre van onafhankelijk te noemen. Wat bovendien belangrijk is, is dat de X min Y Beweging steun geeft zonder kondities, onvoorwaardelijke steun dus. Er gaat bij ons wel veel werk zitten in het uitzoeken van bewegingen die wij willen steunen, maar als de beslissing is genomen dan gaan we tijdens de rit niet zitten controleren, ook achteraf niet trouwens.

Daarnaast zijn wij niet alleen actief op het gebied van de Derde Wereld. Onlangs hebben we de kraakbeweging gesteund. Dat was kort na de toestanden rond het kraakpand in Amsterdam, de Grootte Keyser. Toen zat de kraakbeweging duidelijk in het verdomhoekje, er werd een complete lobby tegen hen gevoerd. De X min Y Beweging heeft toen geld ter beschikking gesteld voor een documentatie centrum. Dat was bedoeld om bekendheid te geven aan alles wat met kraken te maken heeft, om hen uit het isolement te halen. Wij vinden dat een boerenbeweging in de Derde Wereld die grond bezet en krakers in ons land die huizen bezetten, vergelijkbaar zijn. Beide bewegingen zijn bezig met het veranderen van de eigendomsverhoudingen. Maar zo'n financiële steun betekent niet per se dat de X min Y Beweging zich voor

honderd procent identificeert met de beweging die het geld ontvangt.' 'Kijk, de X min Y Beweging gaat tegen de gevestigde macht in. Dat doen die andere clubs niet. De propaganda van de NOVIB is wel progressief, maar het subsidie-beleid in feite veel minder. De NOVIB steunt bijvoorbeeld geen buitenlandse arbeidersorganisaties in ons land, ze steunen na uiterste inspanning, enkele projecten in ons land. De X min Y Beweging steunt uitdrukkelijk ook groepen in eigen land, die radicale veranderingen voorstaan. Daar mag je niet om heen lopen.'

DE PHILIPPIJNEN

'De eerste grote klus die ik kreeg toen ik bij de X min Y Beweging kwam werken was de steun aan het Nationaal Democratisch Front (NDF) en het Nieuwe Volksleger op de Filippijnen. Het NDF is een samenbundeling op een brede basis van de Communistische Partij, het Nieuwe Volksleger en groepen van arbeiders, studenten, linkse christenen en krotbewoners. Het NDF is vooral actief in de steden. Het Nieuwe Volksleger werkt vooral op het platteland. Ik ben daar toen mee bezig geweest. Allereerst het linkse verzet in kaart brengen: de partijen, de vakbonden, de vrouwenorganisaties. Kijken wat ze doen, hoe effectief ze zijn, of ze niet te geïsoleerd bezig zijn. Want geïsoleerde bewustmaking, dat zien we niet zitten. 'n Dergelijke informatieverzameling verloopt dan via een kontakten-net dat je opbouwt, via de solidariteitskomitees bijvoorbeeld. In dit geval via het Filippijnen Tribunaal dat in Antwerpen werd gehouden; daar zie je dan heel veel mensen. Want geld voor reizen naar die landen hebben wij nauwelijks. Op zo'n Tribunaal vervullen we ook nog een andere functie. Tijdens het zogenaamde Oost-Timor Tribunaal in Lissabon vorig jaar hebben wij geholpen de PSP verder in contact te brengen met het NDF, dat heeft er intussen toe geleid dat de PSP hen heeft erkend. Zo'n rol spelen wij wel vaker. Zo helpen wij ook wel om bijvoorbeeld Papoea's, Indonesiërs en progressieve Molukkers in Nederland met elkaar in contact te brengen. Dat is dan ook een onderdeel van ons werk.

Terug naar de Filippijnen... Waar de ontwikkelingen op de Filippijnen voorbeeldig in zijn, is de eenheid binnen links. Dat is daar ver gevorderd. Progressieven uit de kerk, studenten, vrouwen en boerenorganisaties werken daar met elkaar samen.

Een voordeel daarbij is dat het een jonge beweging is, voortgekomen uit de studentenbeweging van '68, zonder oude ballast. Kritiek en zelfkritiek is daar helemaal ingebouwd onder het motto "kritiek leidt tot grotere eenheid".

Wat heel boeiend is, is om te zien hoe het met de landhervormingen gaat. Dat is ook een bewijs voor de sterkte van de beweging daar. Op het platteland heerst een enorme controle. Boeren moeten daar ongeveer de helft van hun oogst afdragen aan de bezitters. Als ze dan bijvoorbeeld

opgeven dat ze in plaats van tien zakken rijst acht zakken hebben geogst, betekent dat dat er een eerste stap is gezet in de landhervorming. Zo hebben boerengezinnen zich bijvoorbeeld georganiseerd en hebben voor elkaar gekregen dat het pacht-percentage omlaag is gegaan naar veertig procent. Wij staan dan eerst raar te kijken, maar dan blijkt dat het pacht-percentage daarvoor boven de honderd lag.

Op de Filippijnen is nog geen *bevrijd gebied*. Dat is op dit moment nog veel te link in verband met de repressie en het groeiend gevaar van een interventie door de Verenigde Staten. Maar aan de akties van de boeren kan je zien hoe sterk de beweging daar is.'

VROUWENBEVRIJDING

'Eén van de criteria voor het geven van steun door ons is altijd de mate waarin een beweging oog heeft voor de bevrijding van de vrouw. Dat is voor ons uiterst relevant. De X min Y Beweging steunt ook "echte vrouwenprojecten", zij het niet vreselijk veel. Dat komt simpel door het feit dat die makkelijk bij allerlei andere donors terecht kunnen. Dat is vergelijkbaar met het feit dat de NOVIB onlangs plotseling wel het FMLN in El Salvador openlijk is gaan steunen: dat ligt nu "lekker". Dat is met vrouwenprojecten ook het geval. Vandaar dat wij ze relatief weinig hebben.

We hebben wel een vrouwenproject in Eritrea gesteund, van de vrouwenorganisatie van het Volksfront voor de Bevrijding van Eritrea, het EPLF. Dat is heel belangrijk: wat de linkse eenheid is op de Filippijnen, dat is het werken aan de vrouwenbevrijding in Eritrea: dat gaat heel ver. Daarnaast hebben wij bijvoorbeeld de HTIB-(Turkse-)vrouwen gesteund. Dat ging toen om een brochure over de situatie van vrouwen in Turkije. Verder hebben wij geld gegeven voor de brochure rond de vrouwenconferentie in Kopenhagen. Maar nogmaals: vrouwenprojecten komen bij de andere organisaties makkelijker aan de bak, zelfs als ze in dezelfde situatie zitten als een "vader"-organisatie in hetzelfde land, die dan niet gesteund wordt.'

'Dat vind ik het belangrijkste van de X min Y Beweging: de voortrekkersrol. Wij steunden in '76 al het Palestina Komitee. Dat heeft ons wel leden gekost toen. Maar wij doen water in de wijn! Wij steunen uitsluitend, wat te link(s) is voor meer gevestigde instellingen.'

MARION OSKAMP
ROEL SANDVOORT

PHILIPPIJNEN

MAKIBA sta op en vecht mee

Makiba-Sta op en vecht mee! Het is de strijdkreet van het bevrijdingsfront van de Filippijnen, het Nieuwe Democratische Front (NDF). Het NDF bestaat 10 jaar. Momenteel voert de gewapende arm van het NDF, het nieuwe Volksleger (NPA), strijd op 30 fronten in 47 van de 70 provincies van de Filippijnen. Een kleine 5000 dorpen en meer dan 400 kleine steden behoren tot bevrijd gebied. Het NPA beschikt over enkele duizenden guerilleros, voornamelijk bewapend met buitgemaakte M-16 geweren en samengesteld uit pelotons van ongeveer 45 mensen. Eén peloton wordt beschermd en gesteund door zo'n 200 mensen van de plaatselijke volksmilitie.

In dit versplinterde land van meer dan 7000 eilanden voeren het NDF en het NPA een ondergrondse politieke en militaire strijd tegen het Marcos-regiem, die in Europa grotendeels onbekend is gebleven.

Enkele maanden geleden erkende de PSP het NDF als de vertegenwoordiger van het Filippijnse volk. Met Luis Jalandoni, vertegenwoordiger van het NDF in Europa, had Bevrijding een interview.

In de publikaties van het NDF wordt gesproken van de 'VS-Marcos-diktatuur'. Wat betekent die diktatuur voor de bevolking?

LJ: "Lijden, armoede en honger. Een recente studie toonde aan, dat 95% van de bevolking niet de noodzakelijke levensbehoeften ontvangt, dus onder de armoedegrens leeft. Gezondheidszorg bestaat er voor een groot deel van de bevolking niet. Er kan wel een slijk hartcentrum in Manilla zijn, maar 70% van de kinderen is ondervoed. TBC is een belangrijke doodsoorzaak. Sinds 1972 steeg het levensonderhoud met 300% en daalden de lonen met 53%. Het dagloon bedraagt nog geen 5 gulden, maar de kosten van levensonderhouden zijn het meervoudige daarvan. Volgens rapporten van de regering daalde het inkomen van de rijstboeren van 1976 tot 1979 met 50 procent. Er is veel lijden. De uitbuiting is toegenomen. Maar nu als gevolg daarvan de sociale strijd is toegenomen, betekent de VS-Marcos-diktatuur ook militaire onderdrukking. Op het eiland Leyte, waar het volksleger NPA actief is, waren er in '79 9 bataljons en 5 compagnieën van het Filippijnse leger. In '81 waren er 12 bataljons en 9 compagnieën. Het militaire budget van de overheid steeg van 880 miljoen dollar in 1972 tot 8,3 miljard dollar in 1981. Dat is een vertienvoudiging. In 1972 telde het leger 62.000 militairen, in 1981 349.000 militairen. Dat is een groei met 500% in 10 jaar tijd. Volgens een rapport van een studiegroep van de katholieke kerk in de Filippijnen vonden er tussen '75 en '80 504 standrechtelijke executies plaats. De VN-Commissie voor de Rechten van de Mens sprak van 241 "onvrijwillige verdwijningen" vorig jaar".

Toerist in Lissabon

In een hoog tempo rollen de getallen uit de mond van Luis Jalandoni. De kleine magere man, die ik vorig jaar bij het Oost-Timor Tribunaal in Lissabon ontmoette. Hij leek op een toerist met zijn fototoestel, dat aan zijn schouder bungelde. Met zijn voortdurende, smalle glimlach op zijn gezicht leek hij de vriendelijkheid en beleefdheid zelf. Hij boog iets voorover, als je hem zijn hand schudde.

Maanden later, op zijn kantoortje in Utrecht, was hij vooral moe. Hij had zojuist Zweden, Italië en andere landen bezocht in verband met de toen net gestarte campagne die twee jaar moet duren. Een campagne tegen martelingen, politieke gevangenschap en doodstraffen, tegen opslag van nucleaire wapens en wapenverkoop en de militaire VS-bases in de Filippijnen. Moe, maar niettemin één-en-al verhaal.

Voordat Luis Jalandoni naar Nederland kwam, was hij, als priester directeur van de sociale afdeling van de katholieke kerk op het eiland Negros, waar veel Philippino's in de suikerplantages werken. Hij verleende hulp bij het organiseren van de produktie en bij het onderwijs. In 1972, het jaar, waarin Marcos de staat van beleg uitriep, een onverbloemde diktatuur instelde en het land wijd opengooide voor buitenlandse investeringen, kwam hij in botsing met grootgrondbezitters en politici in het gebied. Hij ging ondergronds, toen het leger hem wilde arresteren. Nog een jaar lang werkte hij met de suikerarbeiders, totdat hij toch nog gevangen werd genomen. Na een jaar werd hij onder druk van de kerk vrijgelaten. Hij kwam in Manilla, de hoofdstad, terecht en organiseerde daar industriële arbeiders als lid van het

MAKIBA STA OP EN VECHT MEE

vervolg van pagina 15

Arbeidsdepartement van de kerk. Toen in 1976 een golf van stakingen in Manilla uitbrak, wist hij aan een tweede arrestatie te ontkomen door opnieuw ondergronds te gaan. Met instemming van het NDF, waar hij en zijn vrouw lid van waren, vertrokken beiden in 1976 naar Nederland, waar ze politiek asiel aanvraagden en verkregen. Pas in november 1979 bleek, dat hij de internationale vertegenwoordiger van het NDF in Europa was. In die tijd vond in Antwerpen het Volkstribunaal tegen de VS-Marcos-diktatuur plaats. Het NDF werd op het tribunaal als de legitieme vertegenwoordiger van het Philippijnse volk erkend.

Rol van de kerk

Na zo'n verhaal doemt vanzelfsprekend het beeld op, van een kerk, die achter de politieke strijd van het NDF staat. *Wat is de positie van de katholieke kerk?*

LJ: "In grote mate geniet de "Nationale Democratische Organisatie Christenen voor de Nationale Bevrijding" sympathie en steun van de kerk. Deze organisatie heeft meer dan 1200 leden en zo ongeveer 3000 sympathisanten. De organisatie doet veel basiswerk. De leden ervan delen mee in de ervaringen, het lijden en de uitbuiting van de bevolking. Deze organisatie staat heel sympathiek tegenover het programma van de NDF, die het ziet als de wezenlijke oplossing voor de wezenlijke problemen van de bevolking. Soms zie je veel van hen in demonstraties. 25 priesters maken nu deel uit van het NPA".

Multinationals

De Filippijnen bestaan uit meer dan 7000 eilanden. Het land is in 1946 onafhankelijk geworden van de VS, die het in 1898 voor 10 miljoen dollar van de Spanjaarden als kolonie overnam. De Amerikaanse invloed op politiek, militair en economisch gebied is nog steeds overweldigend groot. Er zijn verschillende handelsverdragen afgesloten, waarbij de VS onbeperkte toegang tot de Philippijnse markt kreeg. De munteenheid peseta is gekoppeld aan de dollar. 80% van de buitenlandse investeringen komt van VS-bedrijven. De buitenlandse multinationals slopen eveneens 80% van de lokale bankgelden op. In meer dan 15 "free trade zones", waarvan een deel in aanbouw, kunnen buitenlandse bedrijven profiteren van goedkope arbeidskracht, vooral van vrouwen; belastingvrijdom en onbelaste overmaking van winsten naar moedermaatschappijen ver weg.

De werkloosheid is niettemin zeer hoog, tussen 35 en 47%. De plaatselijke, binnenlandse industrie wordt volledig weggekonkurreerd. Meer dan een half miljoen Philippino's van het hoofdeiland Centraal-Luson alleen al werken als gastarbeiders in het Midden-Oosten, vooral in Saudi-Arabië. In de eerste 9 maanden van 1981 maakten deze gastarbeiders meer dan een half miljard buitenlandse deviezen naar de Filippijnen over, waarmee zij de belang-

rijkste deviezenbron voor de overheid zijn. De VS beschikt op de Filippijnen over meer dan 23 militaire bases, er is een een militair hulpprogramma van 140 miljoen dollar voor 1981 onder Reagan tot stand gekomen.

Buiten de grote steden werkt en woont ruim 60% van de bevolking in miserebele omstandigheden. De pachtsommen zijn zeer hoog, grootgrondbezitters maken in vele streken de dienst uit. In de laatste jaren is er een sterke opkomst van de "agrobusiness". Daartoe behoort o.a. de bekende fruitfirma Del Monte, die 9000 hectare ananasplantages bezit.

Imago

Vorig jaar werd de staat van beleg, die 10 jaar geduurd heeft, opgeheven. Bij de toen plaats vindende verkiezingen werd Marcos opnieuw als president gekozen ondanks een grote boycot-beweging van meer dan 40% van de kiezers, waaronder een deel van de vroegere heersende klasse, die in 1982 zijn posities verloren had. (Zie Bevrijding no. 16/1981)

Heeft Marcos met de opheffing van de staat van beleg zijn diktatuur, "new society" genoemd, gestabiliseerd?

LJ: "De wetten op de openbare orde en op de nationale veiligheid bleven gehandhaafd. Die verschaffen Marcos nog steeds bevoegdheden om noodmaatregelen te treffen. In wezen is met de opheffing van de staat van beleg alles hetzelfde gebleven.

Niettemin is er voor de arbeiders nu meer vrijheid. Zij kunnen in het openbaar vergaderen, organiseren, demonstraties houden.

De opheffing van de staat van beleg is vooral onder druk van de VS tot stand gekomen. De VS wilde, net zoals in Zuid-Korea en in Chili, het regiem legitimiteit en rechtvaardiging geven om het meer openlijk te kunnen steunen. Het was vooral een rechtvaardiging voor het Amerikaanse volk. Een ander voordeel was, dat Marcos daarmee het imago van zijn regiem internationaal kon verbeteren.

Eigenlijk wilde de VS, dat Marcos een verbond sloot met de oude oppositie. Marcos weigerde echter, en ook die oude oppositie, vooral onder druk van de grote boycot-beweging.

NDF-programma

Het programma van de NDF bestaat uit 10 punten. De belangrijkste daarvan zijn: coalitie-regering op basis van een democratisch systeem van vertegenwoordiging; verwerping van alle ongelijke verdragen met de VS en nationalisatie van de VS-bezittingen; herstel van alle democratische rechten, zoals vrijheid van meningsuiting, van pers en van vergadering en vereniging; landhervorming en stijging van de landbouwproductie met behulp van coöperaties; stijging van het levenspeil, recht op werk en bescherming van de maatschappij tegen buitenlands kapitaal; steun aan nationale minderheden in hun strijd voor zelfbestuur en democratie; bestrafing van de belangrijkste leiders van de

fascistische bende van Marcos.

Dit programma is eerder burgerlijk democratisch van inhoud dan socialistisch. Het NDF bestaat uit een tiental organisaties, waarvan de belangrijkste de (heropgerichte) Communistische Partij is.

Amazones

Het NDF is vooral actief in de steden: fabrieken, kantoren, universiteiten en scholen. In veel stakingen en manifestaties zijn leden van het NDF actief. Het volksleger NPA is vooral actief op het platteland. Volgens publikaties van het NPA hebben vrouwen daarin een belangrijke, aan mannen gelijkwaardige rol. Zo wordt geschreven:

"Vrouwelijke rode strijders wekken niet langer de nieuwsgierigheid op van de dorpsbewoners. Ze bewezen, gewapend en gekonfronteerd met dezelfde gevaren als de mannen, dat gelijkheid en wederzijds respect tussen de sexen niet louter plannen zijn voor de toekomst. (-) De vrouwelijke kameraden in het NPA richten zich niet alleen tot de vrouwelijke sektor van de bevolking. Zij hebben ook andere taken, zoals het uitvoeren van onderzoeken naar de sociale en economische omstandigheden in elke gemeenschap. Verder fungeren ze als koeriers van werken ze mee op het platteland. (-)

In al deze veelvuldige taken werken mannen en vrouwen samen naar beste vermogen zonder rekening te houden met het feit, of ze man of vrouw zijn. Ka Lorrie Barros was een uitstekend voorbeeld van algemene bekwaamheid in politiek zowel als in militair werk. Ze was voorzitter van het subregionale partijcomitee en tegelijkertijd leidde zij het regionale kommando van het NPA in Bicol, Zuid-Luson. Als zodanig weerstond zij moedig vele aanvallen van de vijand in de regio. In maart 1976 werd zij gedood.

Wie zijn deze amazones, zoals ze genoemd worden? Zij zijn voortgekomen uit alle klassen, die uitgebuit worden: platteldamsmeisjes, die gewend zijn aan de zinderende hitte van de zon in de zomermaanden en aan de modder in de velden tijdens het regenseizoen; fabrieksarbeidsters, studentes, leraressen, verpleegsters. Allen hebben zij het besluit genomen zich volledig in te zetten voor de revolutie".

Strategie

De strategie van het NPA is bijzonder. Men werkt met vrij kleine bevrijde gebieden, over bijna alle eilanden verspreid. Waarom deze militaire strategie?

LJ: "Vanwege het specifieke karakter van het land. Dat betekent, we hebben 300.000 km², maar ook 7000 eilanden. Onze fronten zijn verdeeld over zoveel eilanden, omdat het de laatste 12 jaar erg moeilijk is geweest om één groot bevrijd gebied op te zetten op één eiland. De regeringstroepen zouden zich daarop kunnen concentreren. Daarom is de strategie geworden de fronten te verspreiden, zodat de regeringstroepen zich ook moesten verspreiden. Maar deze strategie hangt heel sterk af van

de deelname en de organisatie van de bevolking en ook van diens creativiteit. Het grootste front beslaat ongeveer 35 dorpen, het kleinste ongeveer 5 à 6 dorpen.

We hebben ook het voordeel, dat in de Zuid-Filippijnen het bevrijdingsfront van het Moro volk (MNLF) een zeer sterke gewapende strijd voert. Dat bindt een groot deel van de regeringstroepen.

Het uiteindelijke doel is de krachtsverhoudingen stap voor stap te veranderen, het NPA en de guerilla-fronten te versterken, de bevrijde gebieden op te bouwen en dan tot slot de Marcos-troepen te verslaan en een revolutionaire coalitie-regering te vormen. We hebben nu stabiele fronten, waar de boerenorganisaties zeer sterk zijn, de agenten van het Marcos-regiem niet meer aanwezig zijn en waar de kernen van een volksregering van het verenigde front worden opgezet."

Zuid-Filippijnen

De Zuid-Filippijnen (de eilanden Mindanao, Sulu, Balisan en Palawan) vormden vóór het Spaanse kolonialisme een eigen gebied onder twee sultanaten. Spanje slaagde er nooit in deze eilanden echt te bezetten. Er werd 333 jaar lang, van 1565 tot 1898, met de oorspronkelijke bevolking oorlog gevoerd. Daarna werd tot 1914 strijd geleverd tegen de VS, die alle eilanden van de Filippijnen van Spanje kocht. Bij de onafhankelijkheid van de Filippijnen in 1946 werd het gebied onder een politiek eenheidsbestuur gebracht.

Sinds 1972 wordt onder leiding van het MNLF (Moro National Liberation Front) en de gewapende organisatie daarvan, de Bangsa Moro Army (BMA), politiek en militair gestreden voor de onafhankelijkheid van de Zuid-Filippijnen. Het MNLF streeft naar een onafhankelijke democratische staat, waarin de Islam-kultuur behouden en ontwikkeld wordt, een vrije pers bestaat en buitenlandse investeringen ten goede van de bevolking moeten komen.

Het NDF erkent het recht op zelfbeschikking van het Moro volk.

CHRIS HUINDER

ARBEID EN INKOMEN

De laatste jaren hebben we menigeen op de kast gejaagd met de provocerende leuze "Niet werken kan ook leuk zijn". Dàt kan je toch niet maken, werd er uitgeroepen: wil je arbeid(st)ers die op straat komen te staan door een bedrijfssluiting soms in de kou laten staan? Waar blijf je met je solidariteit met de arbeid(st)ersbeweging, die voor links zo heilig is? Inmiddels zijn onze ideeën over werken en niet werken meer uitgewerkt en hebben we daar een brochure "Weiger werk" over uitgebracht. We worden niet goed van alle discussies over banenplannen en de "rampzalige jeugdwerkloosheid", laten we eens kijken op welke manier werkloos zijn wèl leuk kan zijn!

Wij beweren natuurlijk niet dat werkloos zijn voor jongeren geen nare gevolgen heeft. Het is overduidelijk dat het tot flinke financiële offers leidt. Het is niet niks om 20% in inkomen te dalen. En als we niet oppassen zal dat alleen maar erger worden, als we zien wie er allemaal, ook sociaal-demokratiese kopstukken, pleiten voor het loskoppelen van lonen en sociale uitkeringen. Jongeren hebben het al zo moeilijk door het diskriminerende minimumjeugdlonenstelsel dat er van uit gaat dat iemand van 16 veel minder nodig heeft dan iemand van 26. Dat is natuurlijk grote onzin! De minimumjeugdlonen zijn in 1981 met tientallen procenten verlaagd en als je van een daarvan afgeleide uitkering moet rondkomen, zit je ver onder het bestaansminimum. De inkomenspositie van jongeren moet dan ook flink verbeterd worden.

discipline

Maar werkloosheid brengt nog een probleem met zich mee; veel mensen zijn blijkbaar niet in staat om op een prettige manier met hun vrije tijd om te gaan. We zijn allemaal opgevoed met het idee dat je op deze wereld bent gezet om zo hard mogelijk te werken. Het begint thuis al: jongens moeten zich voorbereiden op hard werken en carrière maken, meiden worden voorbereid op hun "natuurlijke" rol in het huishouden. Daarna moet je zo'n jaar of tien of nog langer het onderwijs in, waar je vast gewend wordt aan de discipline van het arbeidsproces waar je op wordt voorbereid. Nu de banen waarvoor je heet opgeleid te worden er steeds minder zijn, moet het bijbrengen van discipline des te meer voorop blijven staan. Stel je voor dat jongeren werkelijk zouden

ontdekken wat ze leuk vinden en opstandig worden . . .

Ook al is er minder werk dan vroeger, het is nog steeds zo dat je pas meetelt als volwaardig mens als je betaalde arbeid verricht. Als werkloze blijf je voor de maatschappij een outcast. De vooroordelen zitten er diep in: als je maar wil, kom je wel aan het werk, je profiteert van het werk dat anderen voor je doen en je wordt onder grote druk gezet door arbeidsbureaus en sociale diensten.

Het normaal vinden dat je je hele leven hard werkt en je daarbij onderwerpt aan strakke werktijden, emoties buiten het werk houden en gezag aksepteert, is met de opkomst van het industrieel ka-

pitalisme een vanzelfsprekende moraal geworden. Het kalvinisme versterkte de ondernemersklasse in haar overtuiging dat het haar heilige plicht zou zijn om te werken om een plaatsje in de hemel te krijgen. De arbeid(st)ers moesten het vanzelfsprekend gaan vinden dat zij "in het zweet huns aanschijns", zoals de bijbel dat zegt, hun brood zouden verdienen en het recht op bezit van een kleine groep kapitalisten aksepteerden. Iedereen die bij het opkomen van het kapitalisme beroofd werd van zijn of haar kleine ambacht of stukje grond, moest gedisciplineerd worden tot hardwerkend mens in grootschalig arbeidsproces. Wie dat niet kon opbrengen, werd het slachtoffer van een wrede wetgeving die werd ingevoerd tegen landloperij. Sindsdien heeft het kapitalisties systeem alle menselijke waarden ondergeschikt gemaakt aan een ongebreidelde drang tot produceren, winst te maken en het aankweken van een verslavende drang om zoveel mogelijk te consumeren. Het verheerlijken van de arbeid is een belangrijke steunpilaar van dit economies systeem. Daar moeten we niet aan meedoen!

arbeid adelt

Lange tijd heeft ook de linkse beweging het eisen van werkgelegenheid als de enige manier waarop mensen zich kunnen ontplooiën, heilig verklaard. Aan de ene kant is dat begrijpelijk vanwege de grote financiële gevolgen en de overdreven waarde die werd toegekend aan werken. Maar het heeft wel rampzalige gevolgen gehad! Zo kon het lange tijd niemand uit arbeid(st)erspartijen en vakbonden ene moer schelen dat het milieu door allerlei werk verwoest werd en werd zelfs het slopen van huizen en het deporteren van haar inwo(o)nst)ers voor de aanleg van een metro (in Amsterdam) verdedigd omdat het werkgelegenheid opleverde! In deze houding is langzamerhand wel verandering gekomen, maar nog steeds wordt er teveel waarde gehecht aan arbeid. Linkse mensen trappen vaak in een val door serieus in te gaan op argumenten dat wapenfabrieken of kerncentrales werk zouden opleveren. Nee hoor, dat is helemaal niet zo, op andere manieren kunnen we veel meer arbeidsplaatsen scheppen, wordt er dan gezegd. Onzin! Ook al zou het de hele bevolking aan werk helpen, als we die dingen niet willen hebben, zijn we uitgepraat!

Als het gaat over de meest schadelijke

Illustraties uit: Work and Struggle, the painter as witness.

produktie die we kennen, namelijk de wapenproductie, nemen ook de vakbonden een tweeslachtige houding in. Aan de ene kant wordt ingezien dat de bewapening de veiligheid bedreigt, maar nog in 1980 demonstreerden leden van de industriebond-FNV voor het verlenen van een exportvergunning aan RSV voor levering van onderzeeboten en nucleair materiaal aan Taiwan. Wapens zijn te gevaarlijk om de nadelen ervan weg te strepen tegen de zogenaamde voordelen van werkgelegenheid!

Als argument tegen het bezuinigen-voor-werkgelegenheid wordt ook wel gebruikt: de koopkracht zal er door dalen, zodat er minder gekocht wordt en de werkgelegenheid verder afneemt. Die bezuinigingen zijn natuurlijk onaanvaardbaar, maar wie vraagt zich af wat voor produkten er gekocht zouden worden als de koopkracht wel op peil zou blijven? Maken koffiezetapparaten met ingebouwde klok of het kunnen kopen van nieuwe meubels terwijl de oude nog jaren meegaan ons zoveel gelukkiger? En waarom moeten we nog meer auto's blijven produceren?

We moeten maar eens wat kritieser worden in het eisen van werk. En we mogen er blij om zijn dat dat zo min mogelijk hoeft! De automatisering, van de industrie maar ook van de dienstensektor - denk maar aan de invoering van de chips, de mini-komputers - zal steeds meer arbeidsplaatsen overbodig maken. M.a.w. de hoeveelheid tijd die besteed gaat worden aan werk wordt steeds minder en onze vrije tijd steeds groter. Wat kan daar tegen zijn; het heet niet voor niets *vrije* tijd!

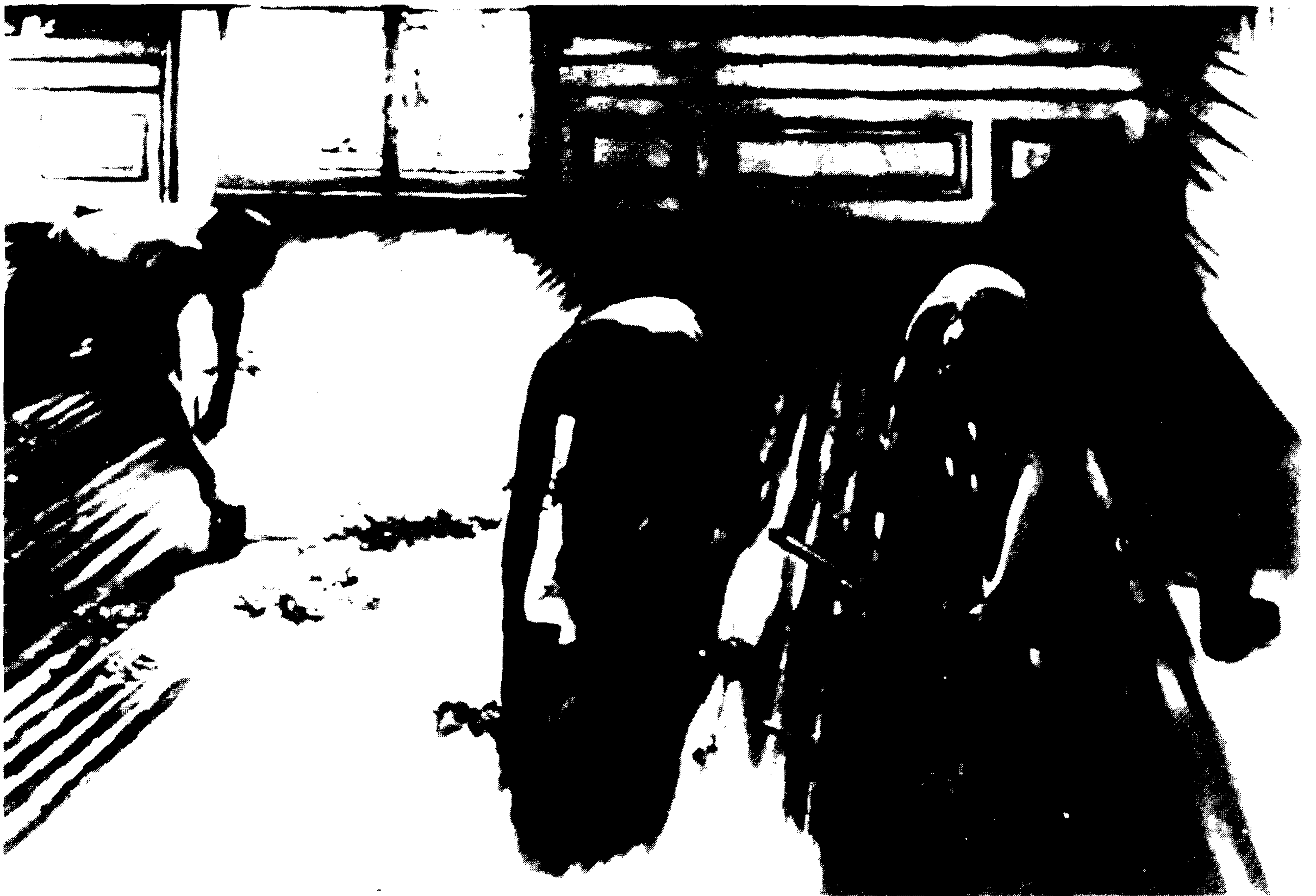
Er wordt steeds meer gekozen voor het werken in kleinschalige bedrijfjes. Dan is het mogelijk om plezier te hebben in je werk, om milieuvriendelijk te produceren, zuinig om te springen met energie en grondstoffen, nuttige en kwalitatief goeie produkten te maken en volledige zeggenschap te hebben over je eigen arbeid.

Er zijn talloze jongeren die vrijwilligerswerk doen omdat ze een uitkering achter de hand hebben. Velen onder hen hebben ontdekt dat het zo mogelijk is om aktie te voeren op kosten van de staat!

Maar er zijn ook jongeren die niet gemotiveerd zijn om wat voor werk dan ook te doen. Dat is door geen enkele maatregel van bovenaf te veranderen. In de perspectiefloze situatie waarin veel jongeren zich bevinden en gezien de afkeer van alles wat met het opbouwen, het in stand houden van deze maatschappij te maken heeft, is het volstrekt logies dat er gekozen wordt voor niet-werken. Hierin zit ook een heel positieve motivatie: we zijn vooral op de wereld om het zo leuk mogelijk te hebben en niet om ons uit de naad te werken.

basisinkomen

Wij willen iedereen de vrije keus laten tussen wel of niet werken. Dat betekent dat we ook niemand willen opleggen om 20 i.p.v. 40 uur te werken. Als iemand een leuk baantje heeft waar hij of zij erg veel tijd in wil stoppen, moet dat kunnen. En degenen die helemaal geen

zin hebben in werken, moeten er de brui aan kunnen geven.

Dit vereist niet alleen dat we een totaal andere houding gaan innemen tegenover arbeid, je moet je ook geen kopzorgen meer hoeven maken over je inkomen. Dat wat je presteert in je werk mag niet meer beslissend zijn voor wat je te besteden hebt. Arbeid en inkomen moeten dus van elkaar losgekoppeld worden. We pleiten daarom voor een arbeidsloos inkomen voor iedereen. Het zal een eind maken aan een van de meest seksistische beginselen uit de sociale wetgeving, namelijk het kostwinnersbegrip. Voor vrouwen is het heel belangrijk als ze over een eigen inkomen kunnen beschikken. Maar ook voor jongeren is die economische zelfstandigheid heel belangrijk. Thuiswonende jongeren hebben dan geen financiële belemmeringen meer om uit huis te gaan, studenten hoeven niet langer onder het bestaansminimum te leven, evenals minimumjeugdloners/sters en degenen die een uitkering hebben. Ook zal het tot gevolg hebben dat de bestaande inkomensverdeling ingrijpend verandert; zijn we eindelijk af van al die inkomens boven de pak weg 30.000 gulden!

Voor jongeren betekent het dat ze eindelijk kunnen kiezen of ze wel of niet gaan werken. Laten we ons tot die tijd in elk geval hard maken voor het afschaffen van de sollicitatieplicht en van de mogelijkheid om straffkortingen uit te delen. Dat is al een flinke aanslag op de arbeidsmoraal!

HOE ZAT HET OOK WEER MET VRIJWILLIG(ST)ERSWERK ?

De mogelijkheden om met behoud van uitkering vrijwillig(st)erswerk te doen, zijn nog steeds heel beperkt. Het onbetaald klussen kan nog steeds leiden tot korting op je uitkering. Als in regeringskringen wordt gepraat over ruimere mogelijkheden, wordt er nog altijd van uitgegaan dat het een tweederangsbezigheid is: het is een voorbereiding op de echte, betaalde arbeid. Neem nou zo'n advies van de Sociale Verzekeringsraad, een klup mensen die de regering moet adviseren. Zij wil dat wanneer iemand die vóór zijn of haar werkloosheid niet-betaald werk deed, daarmee door kan gaan. Maar als je ná je werkloosheid daarmee begint, geeft het alleen geen problemen als het in de avonden of weekenden gebeurt! Overdag moet je je dus schuldig zitten voelen dat je niks voor de maatschappij doet en hard blijven zoeken naar écht werk en in wat voor de meesten vrije tijd is, mag je buurtwerk gaan doen.

Het is dus een "gunst" dat je je mag inzetten voor de maatschappij, maar als we niet oppassen wordt het een plicht. Er leven namelijk ook ideeën om je te straffen met verlies van korting op je uitkering, niet als je onbetaalde klussen verricht, maar als je *weigert* om die te doen.

Minister V.d. Louw van CRM is met een plan gekomen, dat hij onder druk van alle protesten heeft moeten intrekken en dat bovendien volgens allerlei wetten dwangarbeid zou zijn. Daarom heeft ie er nu maar voor gekozen om morele druk uit te oefenen op jongeren om parken te onderhouden of boodschappen te gaan doen voor gehandicapten. Dat is dan mooi: ze hebben eindelijk iets te doen en het is nog nuttig voor de maatschappij ook. De jongeren zijn niet lastig meer en het zijn lekker goedkope arbeidskrachten. Bovendien kan de kloof tussen de werkenden en niet-werkenden worden overbrugd: V.d. Louw schaart zich hier aan de zijde van allerlei rechts en ultrarechts volk dat werklozen zo graag voor minderwaardige nietsnutten uitmaakt.

Voor de oorlog werd een arbeidsplicht ingevoerd, daarna leidde de verheerlijking van de "arbeid voor de gemeenschap" tot de meest afschuwelijke gevolgen. Is het niet wat overdreven om dat verband te leggen? In elk geval waren ultrarechtse mensen uit de hoek van de VVD, het OSL en de NVU vol lof over de plannen. Dat moet toch te denken geven! Nog sprekender is wat er in Engeland werd bekostigd. Thatcher heeft daar met nóg lastiger jongeren te doen, In de zomer van 1981 gingen daar jongeren massaal de straat op en schopten daar flink wat rellen uit protest tegen hun situatie. Om te voorkomen dat dit opnieuw zou gebeuren werd zeven miljoen beschikbaar gesteld om duizenden Engelse jongeren een gratis verblijf in militaire kampen aan te bieden. Zo moeten zij gedisciplineerd worden tot vrijwilligers voor het leger. De stap van het opleggen van een arbeidsplicht naar het in kampen stoppen van jongeren is kleiner dan we wel eens denken!

ZEVEN MANIEREN OM ARBEID TE WEIGEREN

Heb je geen zin om te werken? Heb je het te druk om te werken? Ben je ook liever lui dan moe? Let dan eens op hoe je het jezelf zo gemakkelijk mogelijk kunt maken.

1. In de twintiger jaren was er een groepje jonge arbeid(st)ers rond het blad de Moker. Zij vonden werken een misdaad omdat je meehelpt aan winstmaken, uitbuiten en oorlogsvoorbereiding. Zij saboteerden het productieproces en onttrokken zich aan geregeld werk. Zij voorzagen in hun onderhoud door als groep samen te leven en te eten van wat de akkers hen opleverden. Zij lieten toe dat anderen van hen steelden en steelden zelf weer van anderen omdat alle eigendom diefstal is.

In de dertiger jaren was er het Verbond van Alarmisten van Piet Kooiman. Omdat de crisis alleen maar kunstmatig in stand werd gehouden - er was geen schaarste maar juist een mogelijke overvloed -, hadden zij de leuze "Neem en eet". Ze gingen levensmiddelenzaken binnen om te nemen wat ze nodig hadden.

Ook nu wonen jongeren in woongroepen om hun kosten van levensonderhoud te drukken en sinds 30 april 1980 heeft bij sommigen ook het "proletarische winkelen" weerklank gevonden.

2. De autonomen in Italië hebben ook zo hun eigen ideeën ontwikkeld hoe je zonder te werken in je onderhoud kunt voorzien. Geestdodend als het werk voor veel jonge arbeid(st)ers in de Italiaanse fabrieken was en belazerd als ze steeds werden door de bedrijfsleiding, verdomden ze het om nog langer te produceren voor een rijke ondernemersklasse. Zij ontwikkelden strijdmiddelen die tot doel hadden de kosten van telefoon, gas en elektriciteit omlaag te brengen en eisten gratis toegang tot bioskopen en teaters. Ook in Nederland kennen we huurstakingen, het weigeren om de gas- en elektriciteitsrekening te betalen, zwartrijden en het gratis

gaan wonen door huizen te kraken. Houd er in het laatste geval wel rekening mee dat je de kans loopt tot wel 200 gulden op je uitkering gekort te worden als de sociale dienst weet dat je in een kraakpand woont. (dit verschilt per stad).

3. Wees eens wat vaker ziek als je een baan hebt. Als je baalt van je werk, voel je je net zo goed ziek, daar hoeft je geen lichamelijke kwaal voor te

hebben. Als je het kollektief doet, heeft het misschien nog succes ook. In de zeventiger jaren verloor de Fiatfabriek miljoenen arbeidsuren door bewust ziekteverzuim als protest tegen de slechte werkomstandigheden. Op deze manier eis je dat ook niet werken uitbetaald wordt en ondermijnt je de arbeidsdiscipline.

4. Als je een uitkering aanvraagt, heb je tien dagen daarna recht op een voorschot. Elke maand mag je terugkomen voor zo'n voorschot. Al de ingewikkelde formulieren die je moet invullen, gooi je weg en na een half jaar begin je eens te zeuren dat je zo lang

op je uitkering moet wachten. Zij gaan dan natuurlijk alles uitzoeken en denken dat ze je papieren hebben zoekgemaakt. Dan krijg je nieuwe formulieren en dan gaat de tijd in dat je eigenlijk had moeten wachten. Zo hoef je lange tijd geen werkbriefjes in te vullen, krijg je geen sollicitatiecontrole en loop je niet de kans op strafkortingen. Volwaardig uitkeringsgenot dus!

5. Als je zeker weet dat je nooit meer wil werken, is natuurlijk de allerzekerste manier je te laten afkeuren en de WAO in te gaan. Maar je hebt wel de kans dat je daarmee moeilijkheden krijgt als je wel weer wilt gaan werken.

6. Laat je bij het arbeidsburo inschrijven voor een baan waar je absoluut geen opleiding voor hebt. Je doet dan alsof je er volledig van overtuigd bent dat je zelf wel wat zal vinden in die branche, zo van "bij een vriend(in) van me is dat ook gelukt". Zij vinden net zo min als jij wat. Bij de sociale dienst hang je hetzelfde verhaal op. Je solliciteert alleen op banen waarvoor je staat ingeschreven, een wonder als je dan ooit nog aan de bak komt.

7. Probeer met meer mensen tegelijk een structurele oplossing af te dwingen bij je gemeente. Allerlei vrijwilligersorganisaties hebben afschaffing van de sollicitatieplicht bepleit, omdat ze geen gezeur aan hun hoofd willen hebben over arbeid die zogenaamd nuttiger is dan waar zij mee bezig zijn. Soms heeft dat succes. In Utrecht heeft het gemeentebestuur besloten vrijwillig(st)erswerk met behoud van uitkering toe te staan evenals het volgen van een opleiding zonder verlies van uitkering. In Den

Haag en Groningen zijn actiegroepen tegen de sollicitatieplicht. In Den Haag zal, na gesprekken die daar zijn gevoerd met de sociale dienst en in samenwerking met deze dienst, aan B&W worden voorgesteld jongeren die langer dan een half jaar werkloos zijn, te ontheffen van sollicitatieplicht.

Lees hierover: "de Beurs", blad van de Beweging tegen de sollicitatieplicht, postbus 1337, Groningen.

PSP-jongeren uitgaven over werken en niet werken:

- jongerenkrant 17 over leven om te werken, bedrijfjes in eigen beheer, bezuinigingen
- brochure "Weiger werk" over milieu en werk, bewapening en werk, emancipatiebewegingen en arbeid, ontstaan van de arbeidsmoraal, onderwijs en arbeid, automatisering, kleinschaligheid, arbeidsweigering, arbeidsloos inkomen.
- button met de tekst "weiger werk" (gebroken hamer op zwart/wit)

De PSP jongerengroepen

Eind 1983 moeten de PSP-jongeren minstens 1000 leden hebben om nog voor subsidie in aanmerking te komen. Ieder PSP-lid onder de 26 is in feite al lid van ons volgens een oude afspraak. Deze mensen staan echter niet bij ons geregistreerd. Een wilsbeschikking is voor CRM voldoende. Zou je dus onderstaande bon willen invullen. Afgezien van de tweemaandelijks verschijnende Jongerenkrant in Bevrijding zullen deze mensen verder geen informatie van ons ontvangen en ook geen contributie hoeven te betalen. Geïnteresseerden kunnen natuurlijk wel een abonnement (f 5,- per jaar) krijgen op ons blad Jong Genoegen. Iedereen die het belangrijk vindt dat er een jongerenorganisatie in de PSP blijft bestaan, vragen we dringend om onderstaande bon in te vullen en op te sturen naar: PSP-jongeren, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Ik geef me op als lid van de PSP-jongeren. Ik betaal daarvoor geen contributie en zal verder ook geen PSP-jg informatie ontvangen. Ik ben niet ouder dan 26 jaar.

naam:

adres:

postcode/woonplaats:

geb. datum:

datum:

Ik wil wel/niet een abonnement op Jong Genoegen à f 5,- per jaar.

De PSP-jongeren hebben ook een nieuwe uitgavenlijst en een nieuw bestelsysteem. Voortaan kan er alleen per giro besteld worden.

JONGERENKRANTEN	bestelprijs
nr. 6	f 0,85
Over minderjarigheid	
nr. 7	f 0,85
Over popmuziek	
nr. 9	f 0,85
Over jongeren in het buitenland (Europa, meer dan melk en wijn alleen) en het Bouwe Kalma interview	
nr. 10	f 0,70
Over uitzendburo's en de achterhoek	
nr. 11	f 0,70
Over sport	
nr. 12	f 0,85
Jongeren en wönen	
nr. 13	f 0,85
Over jongeren in socialistiese landen	
nr. 14	f 0,70
Over sex, opvoeding en school	
nr. 15	f 0,70
Over scholieren's en studenten's	
nr. 16	f 0,70
Over geweld	
nr. 17	f 0,75
Over werken en niet werken	
nr. 18	f 1,10
De strijd	
nr. 19	f 0,75
Oorlog en dienstplicht, Onkruid	
nr. 20	f 0,75
Kraken	
nr. 21	f 0,75
Harde aktie	
nr. 22	f 0,75
Kernenergie en sabotage	

EEN JAARABONNEMENT JONGERENKRANT	f 5,00
AFFICHES	
affiche 18-jaar wet	f 2,00
Affiche PSP-jg op de fiets	f 1,50
Affiche PSP-jg muurkrant	f 1,50
Affiche PSP-jg tra-la-la internationale	f 2,50
BUTTONS	
PSP-jg button (kleur groen/oranje)	f 1,65
"Weiger werk" (gebroken hamer)	f 2,20
Button 'IK BEN TUIG' (kleur geel/rood)	f 2,15
BROCHURES	
'Linksomkeert' (over dienstplicht)	f 5,00
"Weiger werk" (over arbeidsmoraal)	f 4,60
INFORMATIE	
'Lastig en leuk show'	f 0,80
PSPjg programma	f 2,25
HET GIRONUMMER VAN DE PSP-JONGEREN IS 3627817 onder vermelding van hetgeen je wilt hebben.	

**PSPjg
uitgaven**

Kernwapens de gemeente uit

Veel mensen die je er naar vraagt weten niet aan te geven waar Hellevoetsluis nu precies ligt. Maar als ze enigszins betrokken zijn bij het werk van de vredesbeweging in ons land, dan weten ze wel dat het de gemeente is, die het fenomeen 'kernwapenvrije gemeente' in Nederland bekend heeft gemaakt. Op 22 oktober 1981 nam de gemeenteraad van Hellevoetsluis met 9 tegen 8 stemmen een motie aan, die uitsprak dat 'indien zulks aan de orde zou komen, plaatsing van (nieuwe) atoomwapens op zijn grondgebied te allen tijde zal worden tegengegaan onder gebruikmaking van alle wettelijk beschikbare middelen'. Eén van de opdrachten aan het college van B&W was het rondzenden van de motie naar alle Nederlandse gemeenten, met het verzoek adhesie aan de motie te betuigen.

Zo gebeurde het dat de kernwapens op de gemeenteagenda's van Nederland verschenen, hetgeen nog eens versterkt werd door rondzend-moties van andere gemeenten, zoals Vlieland, Velsen en de Zuidelijke IJsselmeerpolders.

De *Vereniging van Nederlandse Gemeenten* (VNG) gaf — zoals te doen gebruikelijk met moties die landelijk worden gezonden — snel een advies, met als strekking dat deze zaak voorbehouden was aan de nationale overheid. Een besluit à la Hellevoetsluis 'dat een bedoeling uitspreekt over een zich nog niet, en willicht nooit — in betrokken gemeente aandienend vraagstuk kan worden gemist,' volgens de VNG. Ondanks deze ferme, en van de VNG te verwachten, stellingname hebben ruim 50 Nederlandse gemeenten gemeend de stap van Hellevoetsluis toch te moeten volgen. Zij zijn nu dus 'kernwapen-vrij' verklaard. Daar staat tegenover dat ruim 60 gemeenten een motie aannamen, waarin volmondig steun werd betuigd aan de huidige regeringspolitiek, die in bondgenootschappelijk verband poogt de kernwapens terug te dringen. In dit streven dient de regering 'volharding en saamhorigheid' te betrachten. Deze georganiseerde actie komt uit de koker van de CDA-bestuursvereniging, die in een brief aan alle CDA-raads- en statenfracties heeft opgeroepen om met een eigen motie te komen, omdat 'wij van mening zijn dat een CDA-raads- of statenlid wezenlijk bij de onderhavige materie betrokken dient te zijn.' CDA-fracties kunnen 'niet

(zwijgend) terzijde staan' als dergelijke zaken aan de orde komen. Waarmee in ieder geval (ook) van de kant het taboe om vredes- en andere mondiale vraagstukken in de raadszaal aan de orde te stellen, is doorbroken. En dat is mooi meegenomen.

HET POLITIEKE EFFEKT

Toch dienen we ons goed af te vragen wat we met het model van kernwapenvrije gemeenten beogen. De PSP, zal als politieke partij, met de activiteiten van de vredesbeweging politiek moeten bedrijven. En dat is niet (altijd) hetzelfde als het opzetten van 'vormingswerkmodellen'. Wat wil dat zeggen?

Op het eerste gezicht zegt wellicht iedereen binnen de PSP, dat de VNG door haar advies weer eens heeft bewezen wat voor behoudende club het is. Maar toch zit zij met haar opvatting dat uitspraken over het kernwapen-vrij verklaren van een gemeente gemist kunnen worden, misschien helemaal niet zo ver naast de waarheid. Wat betekent zo'n uitspraak namelijk?

Stel dat de landelijke overheid nooit en te nimmer van plan is om kernwapens in — noem maar een dwarsstraat — Culemborg te plaatsen. Toch spreekt de gemeenteraad uit dat zij 'kernwapen-vrij' wil blijven. De rijksoverheid zal (en kan) deze uitspraak dan verder voor kennisgeving aannemen. Mocht de overheid van gedachte veranderen en Culemborg toch geschikt gaan vinden voor de plaatsing van kernwapens, dan kan zij — wellicht met enige extra moeite — de door de gemeenteraad gedane uitspraak op grond van de geldende wetgeving ongedaan maken.

Het politieke effect van de raadsuitspraak is op dat moment zeer beperkt. Dat wil niet zeggen, dat de gemeente niet wekenlang op zijn kop heeft gestaan en iedereen over kernwapens heeft gesproken, maar dan is je model een 'vormingsmodel' geworden. Als dat je bedoeling is: prima, dan ben je in je opzet geslaagd. Maar de politiek zal er nog geen veer om laten.

MEER DAN EEN MOTIE

Moeten we dan maar vergeten de gemeenten nauwer bij de kernwapenproblematiek te betrekken? Uiteraard niet. Indien we er in slagen om ook van deze kant druk op de landelijke politiek uit te oefenen, om deze eindelijk zo ver te krijgen dat zij andere wegen gaat bewandelen, dan is dat van groot belang. Maar daarvoor is meer nodig dan een motie. Lezing van honderden raadsverslagen over dit onderwerp, hetgeen geen onverdeeld prettige aan-

gelegenheid is, doet ernstig vermoeden dat het hier toch vaak in blijft steken.

Neem Groningen, waar op initiatief van PSP-raadslid en de CPN op 27 november '81 een motie werd aangenomen, waarin tal van uitspraken werden gedaan. Men steunde de leuze van het IKV, men zou zich met alle wettelijke middelen tegen iedere opslag, plaatsing en doorvoer van kernwapens op en over het grondgebied van Groningen verzetten, men onderschreef de eisen zoals die op de 21 november demonstratie in Amsterdam werden gesteld. En toen het IKV begin februari van dit jaar alle Nederlandse gemeenten aanschreef met het verzoek haar te informeren over discussies binnen de gemeente over kernwapens, antwoordde B&W van Groningen doodleuk dat er in haar gemeente geen discussie over dat onderwerp had plaatsgevonden. Derhalve zullen (PSP-) raadsleden moeten streven naar een nauwere betrokkenheid van hun gemeente bij dit onderwerp. Daarvoor zijn verschillende mogelijkheden aanwezig. Het is namelijk zo dat reeds op dit moment gemeentebesturen betrokken zijn bij de voorbereiding op een eventuele (nucleaire) oorlog. Daarbij kan gedacht worden aan voorzieningen in het kader van civiele verdediging, noodwetprocedures, rampenplannen, e.d. Momenteel is de situatie zo dat de landelijke overheid over deze zaken richtlijnen stuurt naar de gemeenten. Tot op heden gaat het hier om puur eenrichtingsverkeer. Gemeenten zouden dit moeten doorbreken en een beleid moeten gaan opzetten, wat beoogt deze richtlijnen duidelijk tegemoet te treden met de opvattingen die over deze onderwerpen binnen de gemeentebevolking leven.

Op een dergelijke wijze zal een

gemeentelijke stellingname een confrontatie met de landelijke politiek betekenen. Het moet zo zijn dat Van Thijn werkelijk gaat merken dat er gemeenten in Nederland zijn, die zich met de kernbepapening zijn gaan bezighouden en met alle voorbereidingen die daarmee te maken hebben.

Evenzeer kunnen gemeenten, zoals Zevenaar onlangs deed, erkennen dat een brede voorlichting en discussie onder de bevolking voorwaarde is voor een goede oordeelsvorming. Zevenaar wilde dat uitgangspunt nadrukkelijk onderstrepen en verleende derhalve subsidie aan het plaatselijke IKV voor het opzetten van een voorlichtingsavond. Tevens gaat Zevenaar de partnersteden benaderen om ook met hen de discussie over kernbepapening aan te gaan.

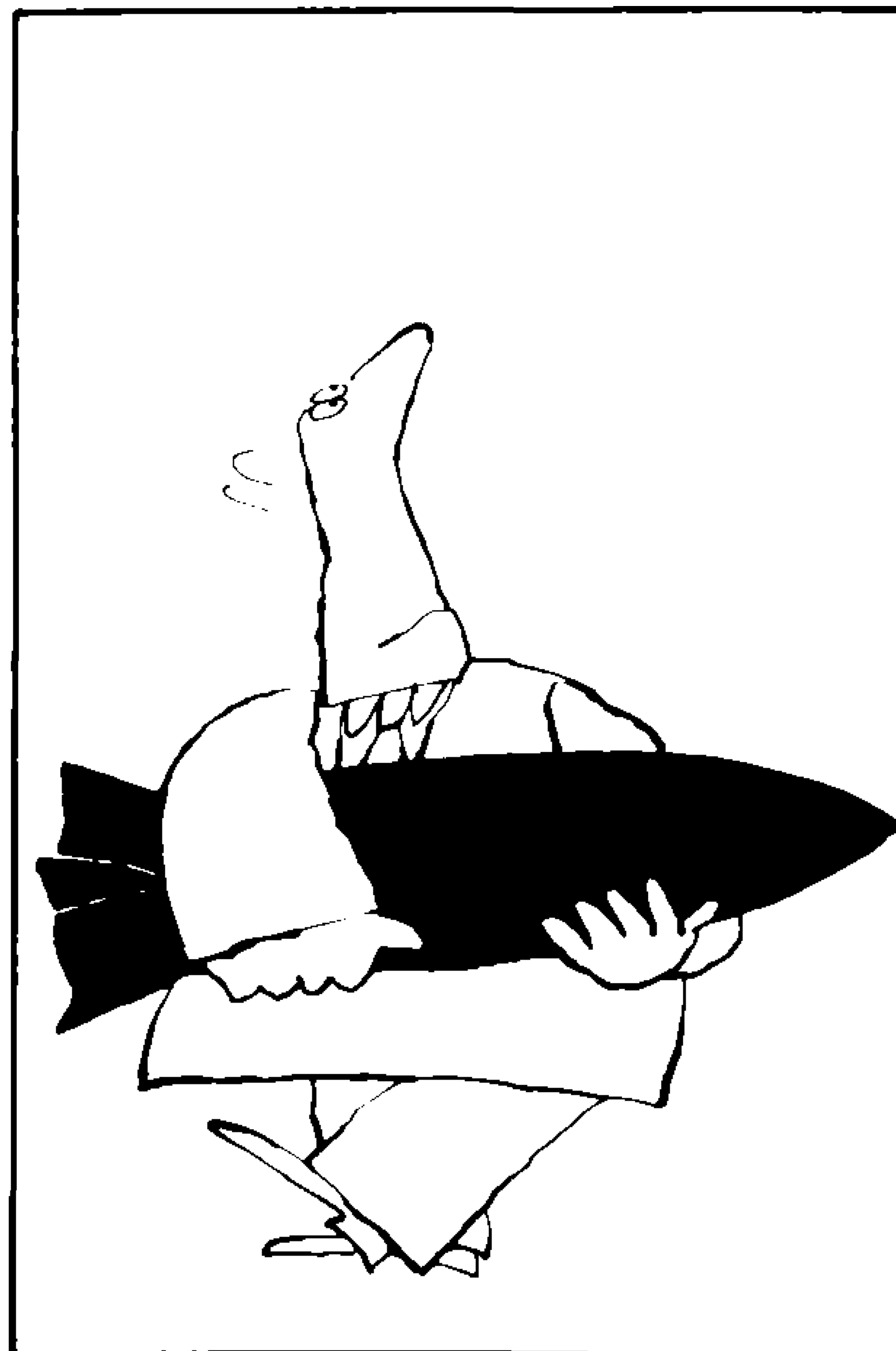
DE POLITIEKE WIL

Dit zijn ook heel duidelijk punten waarop de gemeente direct betrokken is bij de problematiek en waar zij haar bevoegdheden kan laten gelden. Want laten we wel wezen, het argument dat het een zaak betreft die geheel niet tot de huishouding van de gemeente behoort, is eigenlijk niet veel zwaarder dan de raad het wil laten wegen. Er is namelijk geen enkele wet die zegt wat wel en wat niet tot die huishouding gerekend mag worden. Dat is iets wat in de praktijk pas vorm krijgt. Tien jaar geleden vond niemand ontwikkelingssamenwerking een zaak waar gemeenten zich mee bezig mochten houden. Vandaag de dag kan de NCO een bijna 60-pagina-dikke inventarisatie uitgeven van alle activiteiten die ruim 100 plaatsen op dit gebied ondernemen. Het gaat dus om de politieke wil.

De vredesbeweging is op tal van plaatsen actief doende om de gemeentelijke autoriteiten zo ver te krijgen dat zij hun verantwoordelijkheid ook op dit gebied vorm gaat geven.

De PSP(-raadsleden) zouden hier uiteraard actieve steun aan kunnen verlenen. Dat betekent nauw overleg met vredesbewegingen, niet alleen over een tijdschema (zodat voorkomen wordt dat op ontijdige momenten dingen in de raad worden gebracht), maar evenzeer over inhoudelijke aspecten. Het kan inhouden het leggen van contacten met andere partijen en het benaderen van het college van B&W.

Op deze wijze kunnen politieke partijen en de vredesbeweging samen de basis leggen voor een 'vredes-politisering' van de lokale politiek.

STRIJDBAAR LINKS

Terwijl in Den Haag de 'krisisbestrijding' nog altijd doorgaat met steeds nieuwe bezuinigingsrondes, worden we juist op gemeentelijk nivo met de gevolgen van deze funeste politiek gekonfronteerd. Onder het tweede kabinet-Van Agt zijn weliswaar nieuwe kortingen op het Gemeentefonds nog achterwege gebleven, maar het algemene rijksbeleid komt des te harder aan: de bezuinigingen op het sociaal-kultureel werk en de stijgende woonlasten (m.n. de aardgastarieven).

Gemeenten hebben financieel maar weinig ruimte om de besnoeiingen van het Rijk teniet te doen. De eigen inkomsten uit gemeentelijke belastingen en tarieven vallen in het niet bij de Gemeentefondsuitkeringen en doeluitkeringen van het Rijk. Het gedurende langere tijd gaan werken met tekortbegrotingen is eigenlijk geen oplossing, omdat dan via de zgn. 'art. 12'-status al snel curatele volgt en Gedeputeerde Staten dwingend bezuinigingen en tariefsverhogingen kunnen opleggen. Het werken met tekortbegrotingen leidde in Enschede uiteindelijk tot noodgedwongen, grootscheepse bezuinigingen, gepaard gaand

met verlies van een groot aantal arbeidsplaatsen bij de gemeente.

Weigeren

Toch hoeven gemeenten zich niet alles uit Den Haag te laten welgevalen. Met name moet van gemeenten een strijdbare houding gevraagd worden, wanneer door het rijksbeleid extra taken naar de gemeenten komen zonder dat daar extra financiële middelen tegenover staan. Gemeenten kunnen bijv. weigeren om voor de extra kosten van de Sociale Dienst in verband met de groeiende werkloosheid dekking binnen de eigen begroting aan te geven. Hetzelfde geldt voor de hoge kosten verbonden aan de uitvoering van de Leegstandswet. Juist de weigering van een aantal gemeenten, waaronder Amsterdam, om voor die kosten op te draaien, heeft er toe geleid dat de inwerkingtreding van de Leegstandswet op de lange baan geschoven wordt.

Ook binnen de smalle financiële marges kunnen gemeenten nog hun eigen politiek voeren. Er kan geld vrij gemaakt worden door af te zien van grootschalige prestatieprojecten. Voorkomen moet worden dat er bezuinigd wordt ten koste van de arbeidsvoorwaarden van het lager betaalde gemeentepersoneel of op voorzieningen die vooral gebruikt worden door mensen met lagere inkomens en andere achtergestelde groepen.

Vier jaar concessies

Het zal duidelijk zijn dat voor een strijdbare politiek tegen de bezuinigingen VVD en CDA meer dan ooit gemist kunnen worden in Colleges van B & W. Juist zij ijveren immers voor steeds meer bezuinigingen. De praktijk in Amsterdam gedurende de afgelopen 4 jaar geeft duidelijk aan waartoe een College van PvdA en D'66 met het CDA kan leiden: Er is een slecht personeelsbeleid gevoerd. Het College heeft nauwelijks iets gedaan om de positie van vrouwen en buitenlanders in dienst van de gemeente te verbeteren. Integendeel: de positie van het gemeentelijk schoonmaakpersoneel - en dat zijn vooral vrouwen en buitenlanders - is verslechterd. Op voorstel van de meest betrokken wethouders van CDA en D'66 zullen nieuwe schoonmakers niet meer direkt in ambtelijke dienst komen, maar bij een gemeentelijke NV. Dat betekent netto 15% minder loon, omdat daar de slechte arbeidsvoorwaarden van particuliere schoonmaakbedrijven gelden. Ondanks de protesten van de vakbeweging en vrouwenorganisaties, steunde ook de PvdA dit voorstel. De CDA-wethouder van Economische Zaken heeft een orthodox werkgelegenheidsbeleid gevoerd, vooral gericht op het verbeteren van de vestigingsvoorwaarden. Een Regionale Ontwikkelings Maatschappij is nog steeds niet van de grond gekomen. Voor wat betreft het enige progressieve punt in het Program-

akkoord uit 1978, het ook door de PSP gewenste Sociaal Vestigings Statuut, zijn er nog steeds geen voorstellen door het College gedaan. Op het gebied van projecten voor aanvullende werkgelegenheid slaat Amsterdam een erg mager figuur. Wat betreft Centra voor Beroepsoriëntering en Beroepsopleiding, met name van belang voor Surinamers en buitenlanders, is een gemeente als Assen beter voorzien dan Amsterdam! Op verkeersgebied gaat de PvdA regelmatig onder het juk van CDA en D'66 door. Zo gaan zij akkoord met de bouw van steeds meer parkeergarages. Van een beleid gericht op het terugdringen van het autoverkeer uit de binnenstad is geen sprake.

Bewonersstrijd

De bevolking legt zich niet klakkeloos neer bij de problemen in de stad. Bewonersgroepen strijden tegen verkrotting en voor een leefbare buurt. Panden die door speculatie leegstaan, worden gekraakt. Huurderskomit's voeren actie voor betaalbare huren in de nieuwbouw. Arbeiders en vakbonden strijden tegen bedrijfssluitingen, soms met succes, zoals bij de NSM. Tal van organisaties eisen van het gemeentebestuur dat het niet langer meewerkt aan de gasprijsverhogingen die de regering voorschrijft.

Al begin 1981 heeft de Amsterdamse PSP-fractie aangedrongen op het niet-betalen door de gemeente van de verhoging van de aardgasprijs aan de Gasunie. In december was ook het College zover, in die positie gedrongen door bewoners-akties. Sindsdien heeft het College alles gedaan om, door het stellen van steeds nieuwe voorwaarden, de daadwerkelijke inhouding eindeloos te rekken: er moesten minstens twee andere gasbedrijven meedoen, de bewoners moesten hun blokverwarmingsactie beëindigen etc. Toen deze voorwaarden niet werden ingewilligd, haakte het CDA al snel af. De meerderheid van het College (PvdA, D'66) besloot uiteindelijk de actie toch te gaan voeren, maar niet in samenwerking met de bewonersgroepen. Deze weigeren namelijk de in 1981 ingehouden bedragen in het kader van de blokverwarmingsactie aan de gemeente af te dragen, zolang de gemeente niet heeft besloten tot woningisolatiemaatregelen. Door het gedraai van het College trekken bewonersgroepen en gemeentebestuur nu niet gezamenlijk op tegen de Gasunie, alhoewel ze het eens zijn over de aanpak van de actie.

Programmakkoorden

Strijdbare gemeentepolitiek vereist dat - waar dat getalsmatig mogelijk is - gestreefd wordt naar linkse programmakkoorden. Toch zal in een stad als Amsterdam een programmakkoord met PvdA, CPN

foto: Paul Babeliowsky

Op de barricade voor de ambtenaar

Het is duidelijk dat gemeentebesturen maar beperkte mogelijkheden hebben om de economische crisis met een offensief beleid te lijf te gaan. Dat wil echter niet zeggen dat gemeenten de gevolgen van de crisis op de laagstbetaalden zouden moeten afwentelen. Dat geldt ook voor het gemeentelijk personeelsbeleid. Op dit gebied moet het roer niet om naar rechts, maar naar links.

De gemeente is werkgever van het personeel bij de sekretariaat afdelingen en bij de (soms grote) gemeentebedrijven. Daardoor kan het gemeentebestuur beslissingen nemen over personeelsbeleid dat voor deze werknemers gevoerd wordt. Hoe meer economische activiteiten, die de gemeente financiert, worden uitgevoerd door eigen gemeentebedrijven, hoe groter de invloed van de gemeenteraad is op het sociale en economische beleid ter plaatse. Uitbreiding van het aantal gemeentebedrijven en van hun werkterrein is daarom wenselijk. Toch besteden veel gemeentebesturen liefst zoveel mogelijk werk uit aan particuliere ondernemers. Voor politiek rechts is dit een uitgangspunt: wat vrije ondernemers kunnen doen, moet de overheid niet aan zich trekken. Maar ook gemeentebesturen waar links in de meerderheid is, kiezen vaak voor het uitbesteden van werk, omdat dit goedkoper is. Meestal komt dit niet doordat particuliere bedrijven efficiënter werken, maar omdat de arbeidsvoorwaarden voor met name het laag- en ongeschoolde personeel bij particuliere on-

Werknemers van de Amsterdamse WSBZ (Was-, Schoonmaak-, Bad- en Zwem-inrichtingen) demonstreren in '79 tegen de voorgenomen opheffing

foto: Paul Babelowsky

dernemingen veel slechter zijn dan voor overheids personeel. Het schoonmaken van gemeentelijke gebouwen wordt daarom meestal uitbesteed. In Amster-

dam is onlangs een nieuwe variant ontwikkeld: nieuw aan te trekken schoonmaakpersoneel komt niet langer in dienst van de gemeente, maar van een gemeentelijke N.V., waar de arbeidsvoorwaarden van de CAO voor schoonmaakbedrijven geldt. Voor de schoonmaakster(ers) betekent dit een salaris dat 15% onder dat van een schoonmaakster(er) met een ambtelijke aanstelling ligt en veel slechtere secundaire arbeidsvoorwaarden. Dit soort bezuinigingen op de laagstbetaalden, wat niet toevallig vaak vrouwen en buitenlanders zijn, is voor de PSP onaanvaardbaar.

Arbidsvoorwaarden

De arbeidsvoorwaarden voor ambtenaren worden in hoofdlijnen door de rijksoverheid bepaald. Zo kwamen gemeenten er niet onderuit om de Bestekortingen op de ambtenarsalarissen door te voeren.

Voor de PSP gaat het er in de gemeentebesturen niet alleen om of verslechteringen kunnen worden tegengehouden. Het is wel degelijk mogelijk een personeelsbeleid te voeren waarin socialistische en feministische uitgangspunten gestalte krijgen. In verschillende gemeenten heeft de PSP uitgewerkte voorstellen ingediend over punten als:

* Positieve diskriminatie van vrouwen, Surinamers en buitenlanders bij het aanstellingsbeleid, zolang deze groepen in het gemeentepersoneel ondervetegenwoordigd zijn. Daartoe is het nodig dat personeelschefs niet naar 'de meest geschikte' kandidaat zoeken, want dat lijkt bijna nooit een vrouw of Surinamer, maar de voorkeur geven aan geschikte sollicitanten uit deze groepen. Daartoe kan het ook nodig zijn dat het verboden wordt om te vragen naar de burgerlijke staat e.d. van de sollicitant. Ook moet er niet alleen gekeken worden naar de 'Nederlandse' diploma's die sollicitanten hebben.

* De mogelijkheid om in alle functies, dus ook in leidinggevende functies, in deeltijd te werken met dezelfde rechtspositie en promotiekansen als mensen die de 'hele week' werken.

* Het gelijk trekken van het aantal 'basisverlofdagen' en de maaltijd- en reiskostenvergoeding van ambtenaren in 'hoge' en 'lage' rangen.

Daarnaast kan men in gemeentebedrijven vergaand experimenteren met arbeidselfbeheer. Het inhoudelijke politieke beleid moet uiteraard door de gemeenteraad bepaald worden.

Eén en ander zal pas goed van de grond komen als het personeel en de vakbonden faciliteiten krijgen, om aan belangenbehartiging te werken.

Funktiewaardering

Tenslotte een punt dat de komende jaren veel aandacht van PSP-frakties in gemeenteraden moet krijgen: de ongelijke behandeling van vrouwen en mannen in funktiewaarderingssystemen. In steeds meer gemeenten hanteert men een schijnbaar objectief waarderingssysteem voor de zwaarte en moeilijkheidsgraad van diverse functies, op basis waarvan de indeling in een bepaalde loongroep plaatsvindt. Nader onderzoek heeft uitgewezen dat de criteria in deze systemen zodanig zijn dat beroepen waarin veel vrouwen werken stelselmatig ondergewaardeerd worden. Het valt op dat de waardering voor een beroep soms snel verandert als meer mannen dit werk gaan doen zoals in de verpleging. Van het beroep kinderverzorgster worden de psychische eisen onderschat. Een schoonmaakster verdient veel minder dan een onderhoudsmonteur. In het algemeen wordt halfgeschoold 'vrouwenwerk' vaak slechter betaald dan ongeschoold 'mannenwerk'. Het is een taak voor PSP-frakties om te zorgen dat het vrouwelijk gemeentepersoneel niet langer hierdoor achtergesteld wordt.

FRANK KÖHLER

STRIJDBAAR LINKS

vervolg van pagina 22

en PPR niet in een vloek en een zucht tot stand komen. De PvdA heeft natuurlijk in de eerste plaats de erfenis van het beleid van de afgelopen jaren. Ook wat betreft het politiebeleid, waar de PvdA het door de burgemeester gevoerde beleid heeft verdedigd, laat de PSP een duidelijk ander geluid horen: tegen de voortgaande militarisering en weg met de aanhoudingseenheden en het traangasgebruik. Als het over verkeers- of milieubeleid gaat, staat de PSP in Amsterdam nog vaak tegenover de CPN. De CPN heeft de afgelopen jaren nog steeds geijverd voor meer parkeergarages in de stad. Ook zij zijn voor de bouw van een nieuwe kolengestookte elektriciteitscentrale, ondanks de enorme overcapaciteit die er momenteel bestaat en de overlast voor het milieu die zo'n centrale veroorzaakt. PvdA en CPN stemden beiden, samen met VVD, CDA en D'66, voor een monsterachtig

prestigeprojekt: het Stadhuis-muziektheater.

Willen er na de komende gemeenteraadsverkiezingen linkse programmkolleges uit de bus komen, dan moeten PvdA en CPN ook concessies doen in onze richting. Alleen als linkse mensen de positie van de PSP in de raden versterken zal dat gebeuren. Dat geeft ook perspectief op acties gezamenlijk met de bevolking, op betere betrokkenheid van buurtbewoners bij de stadsvernieuwing en op behoud van gemeentelijke werkgelegenheid.

Duidelijk is dat de PSP haar doelstellingen in geen geval zal verloochenen om maar een wethouderszetel te mogen innemen. Er moet in ieder geval één linkse partij zijn, die in de gemeenteraden duidelijk maakt wat een strijdbare socialistische politiek inhoudt.

JACOB TAMMENS

HET CNV EN DE VREDE

Bijna een jaar na het verschijnen van de FNV-nota 'Voor vrede en ontwapening' heeft het CNV een discussienota uitgebracht onder de naam 'Het CNV en het vraagstuk van Vrede en Veiligheid'. Voor wie enigszins gevolgd heeft wat er de afgelopen jaren op dit terrein te berde is gebracht, is het een nogal teleurstellend stuk geworden. Dit geldt vooral voor de 'analyse' die door het rapport verweven zit.

In het eerste hoofdstuk wordt een antwoord gegeven op de vraag of het CNV zich moet bezighouden met het vraagstuk van Vrede en Veiligheid: "Naar de overtuiging van het CNV is de huidige ontwikkeling . . . een gevaar voor het welzijn van de mensheid en in strijd met de opdracht die wij als verantwoordelijke mensen van onze Schepper hebben gekregen". In de rest van de nota wordt wat informatie gegeven over een aantal onderwerpen, terwijl dwars door de tekst enkele suggesties worden gegeven voor een bijdrage van het CNV aan het tegengaan van de wapenwedloop. Het CNV bepleit initiatieven om te komen tot *wederzijdse* wapenvermindering, maar men sluit niet uit, dat kleine eenzijdige stappen in de richting van tweezijdige ontwapening een rol kunnen spelen. In het rapport zitten verder de gebruikelijke aanbevelingen in de richting van studie naar sociale verdediging, voorlichtings- en bewustwordingswerk naar de leden, en het gebruikmaken van de nationale en internationale organen waarin men zitting heeft, om aandacht te vragen voor de kwestie vrede en veiligheid. Een in principe aardige suggestie is, om te komen tot een 'Nationale Raad voor Vrede en Veiligheid', waarin maatschappelijke organisaties en deskundigen vertegenwoordigd zouden moeten zijn. Hoewel de invulling die men voor ogen heeft niet erg duidelijk wordt gemaakt, zou een dergelijke Raad een opstap kunnen zijn naar een Nationale Commissie Vredesvraagstukken (NCV), waarom tal van organisaties al veelvuldig hebben gevraagd.

Om de doelstelling van het tegengaan van de wapenwedloop kracht bij te zetten, wil het CNV, *waar mogelijk*, aanzetten geven tot *konversie*, omschakeling van militaire naar vredesproductie. Als strategie stelt men voor, dat het innovatiebeleid primair gericht moet zijn op civiele producten; het CNV het lidmaatschap van de Adviesraad voor de Militaire Productie gaat gebruiken voor het bereiken van de lange termijn doelstellingen en de ondernemingsraden en bedrijfsledengroepen een belangrijke rol krijgen toebedeeld. Verder zou overwogen moeten worden bij de invoering van nieuwe producten een beoordeling in te

bouwen waarbij de vraag moet worden bekeken of het nieuwe produkt wel past in onze industriële structuur. Tenslotte neemt de vakbeweging waar mogelijk initiatieven om te komen tot omschakelingsvoorstellen.

Het geheel overziende kan men niet stellen, dat de aanbevelingen van het CNV erg spektakulair zijn, maar dat mag men - lijkt het wel - bij dit soort rapporten ook nooit verwachten. In het voorwoord wordt gesteld, dat concrete stellingnames in de aktuele politieke situatie achterwege zijn gebleven, omdat dit zich niet zou verdragen met het karakter van een discussienota. We kennen dit soort geluiden nog wel van de presentatie van de FNV-nota. En de eerlijkheid gebiedt te stellen, dat de aanbevelingen van het CNV nú, stellig niet veel onderdoen voor die van de FNV vorig jaar, toen de discussie werd gestart.

Tegenvaller

Waar in de nota echter wel ernstig tekort schiet, is bij de analyse die wordt gepresenteerd. Vooral ten aanzien van de wijze waarop het vraagstuk behandeld wordt, of de bewapeningsinspanning goed of slecht is voor de economie. Vastgesteld wordt, dat door de wapenwedloop in de ontwikkelingslanden de echte ontwikkeling daar in de knel komt. Men ontleent daaruit ook een impuls om te streven naar rechtvaardiger internationale verhoudingen. Over de economische gevolgen van de bewapening in de eigen maatschappij doet de economische gevolgen van de bewapening in de eigen maatschappij doet men er echter het zwijgen toe. Daarmee wordt een aanzienlijke stap teruggezet ten opzichte van de stand van de discussie tot op dit moment.

Een groep deskundigen van de Verenigde Naties benadrukte in een vorig jaar verschenen rapport (Study on the relationship between disarmament and development), dat de bewapeningsinspanning niet alleen slecht is voor de ontwikkelingslanden, maar óók voor de geïndustrialiseerde landen. Weliswaar kunnen op de korte termijn enkele 'voordelen' verbonden zijn aan bewapening (met name wapenproductie) - op de lange termijn overtreffen de nadelen (vooral ten aanzien van de economische groei en de werkgelegenheid) deze voordelen. Met hun rapport leveren de VNdeskundigen een ondersteuning van tal van stellingen die linkse economen en vredeswetenschappers al veel langer naar voren brachten. Een van de punten is bijvoorbeeld, dat sterk in twijfel getrokken wordt of er een positieve uitstraling is van de militaire research naar de civiele. De VNdeskundigen menen dat deze 'spin-off' niet overdreven moet worden, en dat de omgekeerde uitstraling van civiel naar

militair veel groter is dan gedacht. Het CNV echter neemt zonder commentaar de stelling over dat het militair-industriële complex een 'denk-tank' vormt voor industriële vernieuwing. Men voegt er zelfs aan toe, dat beïnvloeding in omgekeerde richting niet schijnt voor te komen. Ten aanzien van de kwestie bewapening - werkgelegenheid neemt het CNV-rapport het gegeven uit een buitenlandse studie over dat bewapening slecht is voor de werkgelegenheid. Maar men voegt er de onbegrijpelijke passage aan toe, dat omschakeling op vredesproductie in ons land, ook verhoudingsgewijs, minder arbeidsplaatsen zou kunnen opleveren dan in de Verenigde Staten. Dit omdat de wapenindustrie bij ons hoogwaardige arbeidsintensieve produkten oplevert. Nu is het een bekend feit, dat wapenindustrie in het algemeen als zeer kapitaalsintensief wordt gekwalificeerd. Niettemin kunnen bepaalde delen van de wapenindustrie zeer arbeidsintensief zijn. Hoe het CNV echter zonder een vergelijkende studie ten opzichte van de Amerikaanse situatie tot zo'n uitspraak komt, is een raadsel. Als gevolg van deze merkwaardige wending verdwijnt echter het inzicht, dat omschakeling op vredesproductie juist heel goed in Nederland zou kunnen beginnen. Alleen al vanwege het feit, dat we in Nederland een betrekkelijk kleine wapenindustrie hebben, waarvan niet grote delen van de bevolking afhankelijk zijn (zoals op sommige plaatsen in de VS, bijvoorbeeld). In de analyse in de FNV-nota van vorig jaar mankeert op het terrein van de argumentatie ook nog wel het een en ander. De FNV riep echter wél de konversie uit tot het meest centrale discussie-thema.

Krisis

Ook nog op een ander terrein slaat de FNV-nota die van het CNV met stukken. De FNV-nota onderstreept herhaaldelijk het gevaar, dat oplossingen voor de huidige economische crisis worden gezocht in een uitbreiding van de wapenproductie. De FNV-nota keert zich hier sterk tegen, en stelt bijvoorbeeld, dat het aantal bedrijven dat zich met militaire productie bezighoudt niet mag stijgen. Niets van dit al bij de CNV-nota. Wat te denken van het volgende op het gebied van wapenproductie zal toenemen. *De sektor van de wapenindustrie is één van de weinige onderdelen van het produktiegebeuren waar nog perspectief in zit.* In de huidige economische malaise is het voor ondernemingen dan ook kennelijk gunstig om hierop de aandacht te richten" (kursivering toegevoegd). Het is niet alleen ongelooflijk dat een dergelijke opmerking zonder commentaar kan passeren, maar het gaat ook voorbij aan het feit, dat de meesie Nederlandse wapenbedrijven er helemaal niet zo florissant

voorstaan, en dat konversie geen overbodige luxe is. De opmerking, dat de werkgelegenheid van de huidige werknemers in de wapenbedrijven moet worden veiliggesteld, komt hiermee in een raar daglicht te staan. Ook de FNV is van mening, dat de omschakeling op vredesproductie niet mag worden afgewimpeld op de schouders van de werkers in de bedrijven, en dat bij de omschakeling gezorgd moet worden voor vervangende werkgelegenheid. De FNV stelt echter deze houding in het licht van een bewust streven naar omschakeling. Hoe ver wil het CNV echter gaan? Op alle essentiële punten in de discussienota is t.a.v. konversie toegevoegd: 'waar mogelijk'. En hoe moeten we de opmerking dat men in de Adviesraad voor de Militaire Productie wil werken aan de lange termijn doelstelling rijmen met de enkele pagina's daarvoor uitgesproken gedachte, dat het mogelijk nuttig is om het lidmaatschap van deze Adviesraad te continueren *in verband met het werkgelegenheidsaspect?*

We kunnen de discussienota nu nog niet volledig beoordelen. De FNV-nota werd vorig jaar ook tamelijk kritisch ontvangen (zie ook BEVRIJDING nr. 16.9.81). De grote verdienste van de FNV-nota is echter geweest, dat een enorme discussie in het land is losgemaakt. Op tientallen plaatsen is de problematiek van vrede en veiligheid besproken, en het is duidelijk dat het onderwerp voortaan nadrukkelijk op de agenda van de FNV zal blijven staan. Datzelfde kan ook met de CNV-nota gebeuren. Alleen blijft het jammer, dat de voorzet voor de discussie zo mager is.

MARTIN HOBERT

FNV moet voortouw nemen in strijd voor vrede

De FNV moet politieke verantwoordelijkheid op zich nemen als het gaat om vraagstukken van vrede en veiligheid. De vakbeweging dient zich plaatselijk en regionaal aan te sluiten bij de vredesbeweging. Dat zijn de voornaamste conclusies van het 24 april j.l. door Verontruste FNV-leden georganiseerde Vakbondsvredescongres.

Het congres werd gehouden naar aanleiding van onvrede bij grote groepen vakbondsleden over de FNV-nota 'Vrede en Veiligheid'. Veel FNV-leden vinden de nota niet ver genoeg gaan, duidelijke standpunten worden niet ingenomen bij het totstandkomen van de nota. Vooral de vakbondsleden werkzaam in de wapeningsindustrie voelen zich gepasseerd door de bondsleiding. Als directbetrokkenen is met hen geen overleg gepleegd over de nota.

Het Vakbondsvredescongres werd geopend door enkele werknemers van bedrijven die direct met vraagstukken van vrede en veiligheid te maken hebben. Anneke Meisen van Rietschoten & Howes uit Rotterdam, een bedrijf dat elektronische apparatuur voor o.a. militaire doeleinden produceert, stelde dat de omschakeling van militaire naar vredesproductie (conversie) niet per bedrijf moet gebeuren, maar dat dit een landelijke zaak moet zijn. Een bedrijf dat eenzijdig gaat omschakelen raakt geïsoleerd. Solidariteit van andere bedrijven is nodig, zo zei deze werknemer. Vanuit de FNV zou niet alleen aan conversie gewerkt moeten worden, aldus Anneke, maar ook politieke veranderingen zijn noodzakelijk. De FNV moet gedwongen worden politiek stelling te nemen tegen crisis en oorlogsdreiging.

Tweede spreker was Koen Zonneveld, werkzaam bij Fokker in Ypenburg. Hij ging in op de problemen die zich voordoen bij dit bedrijf. Fokker ligt op militair terrein en ieder werknemer passeert een militaire wachtpost alvorens de werkplaats te kunnen bereiken. Er is veel controle en screening van werknemers, terwijl vakbondsleden extra in de gaten worden gehouden. Rob van Leusden van Calvé-Delft vond dat bedrijven die niets met militaire productie te maken hebben, zoals bijv. Calvé, toch een bijdrage kunnen leveren aan de ontwapeningproblematiek. De bedrijfsleden-groep van Calvé stuurde onlangs een brief aan blg's van andere bedrijven om tot een gezamenlijk protest te komen tegen de bezuinigingen, terwijl de uitgaven voor defensie met 3% groeien. Ook stelde hij dat de FNV zich terug dient te trekken uit de Militaire Adviesraad.

Dat de FNV-nota niet overal aanleiding gaf tot zinnige discussies merkte Bouwbondlid Hes Lagrand uit Beverwijk. Op de avond dat de nota ter discussie zou worden gesteld werd tegelijk een CAO-vergadering gehouden. Een woordvoerder van ABVA/KABO uit Alkmaar

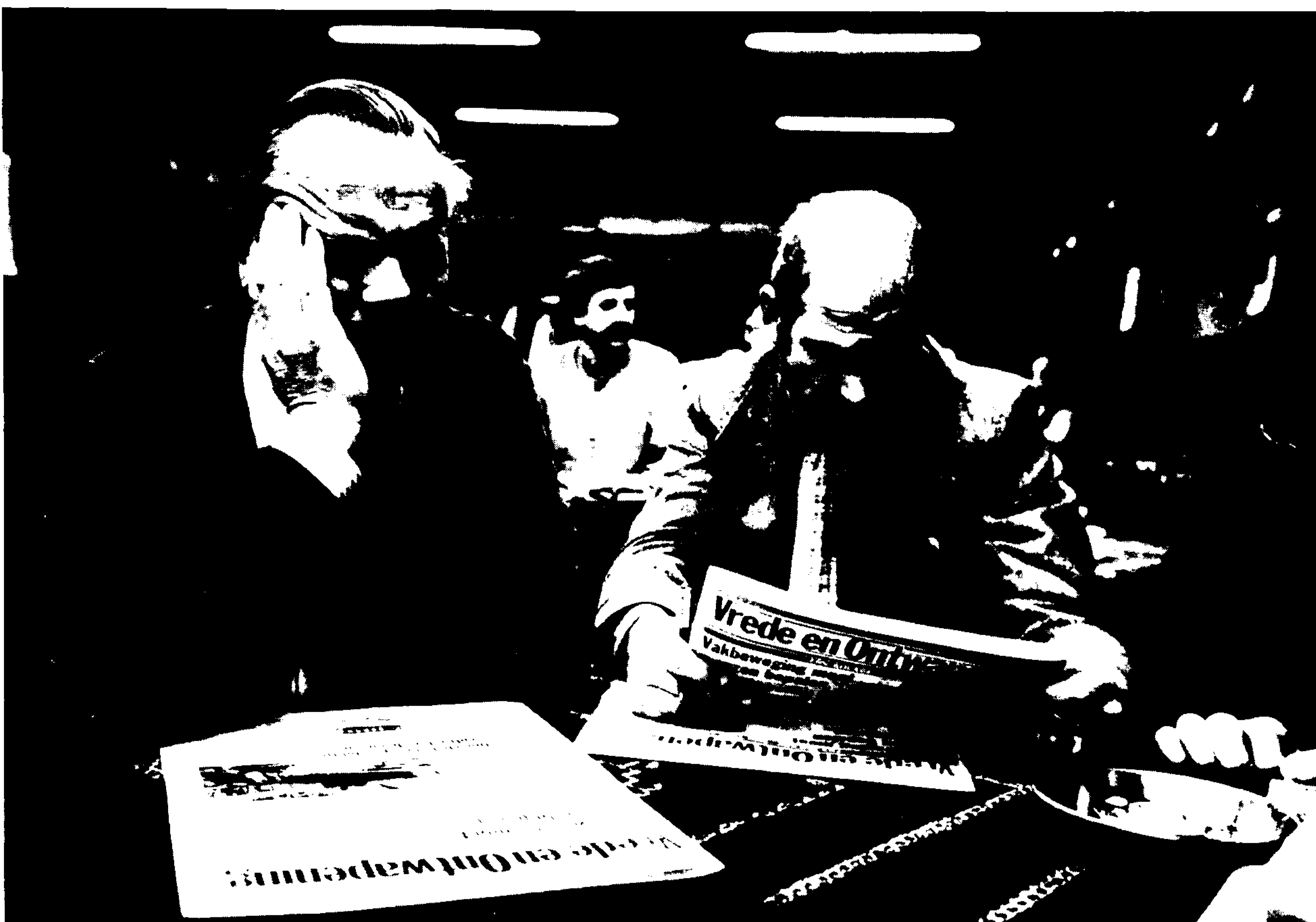

foto: Paul Babeliowsky

vond de houding van de FNV-leiding tweeslachtig. Als de problemen te moeilijk zijn wil de FNV geen politieke standpunten innemen, maar verschuilen zich achter de uitspraak een belangenorganisatie te zijn. Toch worden door de FNV-leiding op allerlei terrein, denk aan de ziekteplannen, politieke standpunten ingenomen. Waarom dan niet over de vredes en ontwapeningsproblematiek? zo vroeg spreker zich af.

Vanuit de verschillende vredesgroepen werden bijdragen geleverd door het Indonesië-Komitee, de IKV-kernen Utrecht en Wageningen, Zwaarden of Ploegscharen, het Antimilitaristenbureau Nijmegen, de VVDM, werkgroep Bolivia, X min Y-beweging en Vrouwen voor Vrede. Na al deze inleidingen werd in aparte groepen over een viertal onderwerpen gesproken; conversie en de zeggenschap hierover, de noodzaak van plaatselijke en regionale samenbundeling van vakbeweging en vredesbeweging, het nationale en internationale standpunt van de FNV en de toenemende militarisering van de zgn. probleemgebieden.

De algemene conclusies vanuit deze themagroepen waren eensluidend dat de FNV-leiding vanuit de leden moet wor-

den gedwongen politiek stelling te nemen in zulke belangrijke vraagstukken als vrede en ontwapening. Bovendien moet de FNV vooral haar leden raadplegen die in de wapenindustrie werkzaam zijn, maar ook leden die bijvoorbeeld in bedrijven werken waar militaire uniformen worden gemaakt, architectenbureaus en bouwbedrijven die zich met kazernebouw bezig houden en bedrijven die voedingsmiddelen voor het leger produceren. Vanuit de historische rol in de vredesbeweging dient de FNV ook nu het voortouw te nemen en een centrale plaats in te nemen in de strijd voor vrede en ontwapening. Tenslotte werd gesteld dat het initiatief voor congressen over vredes- en ontwapeningsproblematiek in tal van plaatsen in Nederland door de FNV zelf zou moeten worden genomen. Het is te gek dat dit nu moet gebeuren door een groep verontruste leden. Samen met de vredesbeweging moet de FNV zich plaatselijk en regionaal inzetten voor een actieve vredespolitiek. In regio's waar bedrijven met militaire productie zijn, dienen FNV-leden uit deze bedrijven een belangrijke rol te spelen.

Aan het eind van het congres werd voorgesteld een resolutie over de geformuleerde standpunten aan de FNV-lei-

ding te sturen, samen met een verslag over het congres. Deelnemers werd aangeraden vast in hun omgeving te werken aan een gezamenlijke opstelling van vakbond en vredesbeweging. Op een volgend congres kunnen dan de eerste ervaringen op dit vlak besproken worden. Verwacht wordt evenwel dat het initiatief hiertoe door de FNV zelf genomen wordt.

BAS VAN DER PLAS

Dit artikel werd geschreven voor het op 3 mei bekend gemaakte standpunt van de FNV. In de definitieve nota over Vrede en Ontwapening spreekt de FNV zich niet uit voor eenzijdige ontwapening, maar pleit voor tweezijdige ontwapening.

Het slappe handje van de sterke arm

Twee korte gedingen, de openbaarmaking van een vertrouwelijk advies over CS-gas opgesteld door de Amsterdamse GGD en Kamervragen van de PSP-Tweede-Kamerfractie. Dat zijn de nieuwste wapenfeiten in de slag om de traangassen die gevoerd wordt tussen parlementair en buitenparlementair links en linkse bewindslieden als minister van binnenlandse zaken Van Thijn en burgemeester Polak van Amsterdam. Een veldslag echter die zijn bittere concrete uitwerking heeft op het strijdtoneel der sociale woelingen. Zo'n toneel was de laatste Dodewaard-blokkade in 1981 waar maar liefst 712 CS-granaten van 15 gram op de demonstranten werden afgevuurd. Na een oproep om persoonlijke ervaringen met het gas in te sturen kreeg BEVRIJDING twintig reacties binnen. (zie ook het commentaar in BEVRIJDING nummer 22 van 9 december j.l.).

CS-gas irriteert de slijmvliezen sterk. Dat leidt onder andere tot griep, verkoudheid, keel- en longontsteking en voorhoofdsholteontsteking. Vaak gaan deze verschijnselen gepaard met loodzware vermoeidheid, stekende hoofdpijn, duizeligheid en een algemene ongesteldheid.

Eddy uit Rotterdam schrijft: 'In de week na de demonstratie had ik een zeurende hoofdpijn en een depressief, lusteloos gevoel. Tweeënhalve week later werd ik verkouden, griepig. Dit hield ik ruim twee weken, terwijl dit de laatste tien jaar nooit langer dan één week geduurd had. Hierbij had ik een

felgele slijmafscheiding in de keel.'

Rob uit Groningen: 'Het eerste gevoel dat in je opkomt is complete verstikking en je krijgt de neiging direct te vluchten. Je voelt je huid branden en vooral je ogen. Je mond loopt vol slijm evenals je neus en het loopt er als water uit. Je moet hoesten en je krijgt braakneigingen. Ik raakte mijn oriëntatievermogen kwijt.'

Ook veroorzaakt CS het verlies van de controle over de spieren.

Jancor uit Amersfoort: 'Mijn hartslag ging enorm snel en ik dacht dat ik bewusteloos zou gaan vallen, ook al omdat ik de controle over mijn benen verloor.'

Tea uit Groningen: 'De nacht van zaterdag op zondag leken mijn benen van lood en hield het gebonk in mijn hoofd niet op. Pas zondagmiddag nam de hoofdpijn af. Ik voelde me vreselijk moe en dat is de hele daaropvolgende week zo gebleven. Vrijdag 25 september stond ik met keelpijn op. De hele volgende week voelde ik me erg moe, ik sliep zo'n 10 à 11 uur per dag, en ik was erg verkouden, dat was ik in de week van 11 oktober nog steeds. Ik ben allergisch voor huisstof en huismijt en ik kan flink neusverkouden zijn of voorhoofdholteontsteking met hoofdpijn krijgen. Doch dat was ditmaal niet het geval. De verkoudheid leek voornamelijk in mijn borstkas te zitten. Vooral het inademen ging erg moeizaam. Ik kon niet in slaap komen omdat ik altijd al het inademen ging erg moeizaam. Ik kon niet in slaap komen omdat ik altijd op mijn buik lig en zo nu niet voldoende lucht kreeg. Vijftien oktober ging ik naar de dokter; hij zei dat ik geen slijmophopingen in de luchtwegen had, doch waarschijnlijk een vernauwing ervan. Ik kreeg zepillen om de luchtwegen weer te verwijderen. Na drie dagen merkte ik dat het ademen weer beter ging. Het inademen was nu niet meer geblokkeerd. De verkoudheid echter ging steeds maar niet over. Vrijdag 30 oktober opgestaan met erge keelpijn, het hele weekend oorpijn. Dat werd zondagavond beter doch toen was ik mijn stem kwijt en had ik erge hoofdpijn. Maandag kwam mijn stem weer terug doch hij werd vrijdagavond pas weer normaal. De verkoudheid is nu, 11 novem-

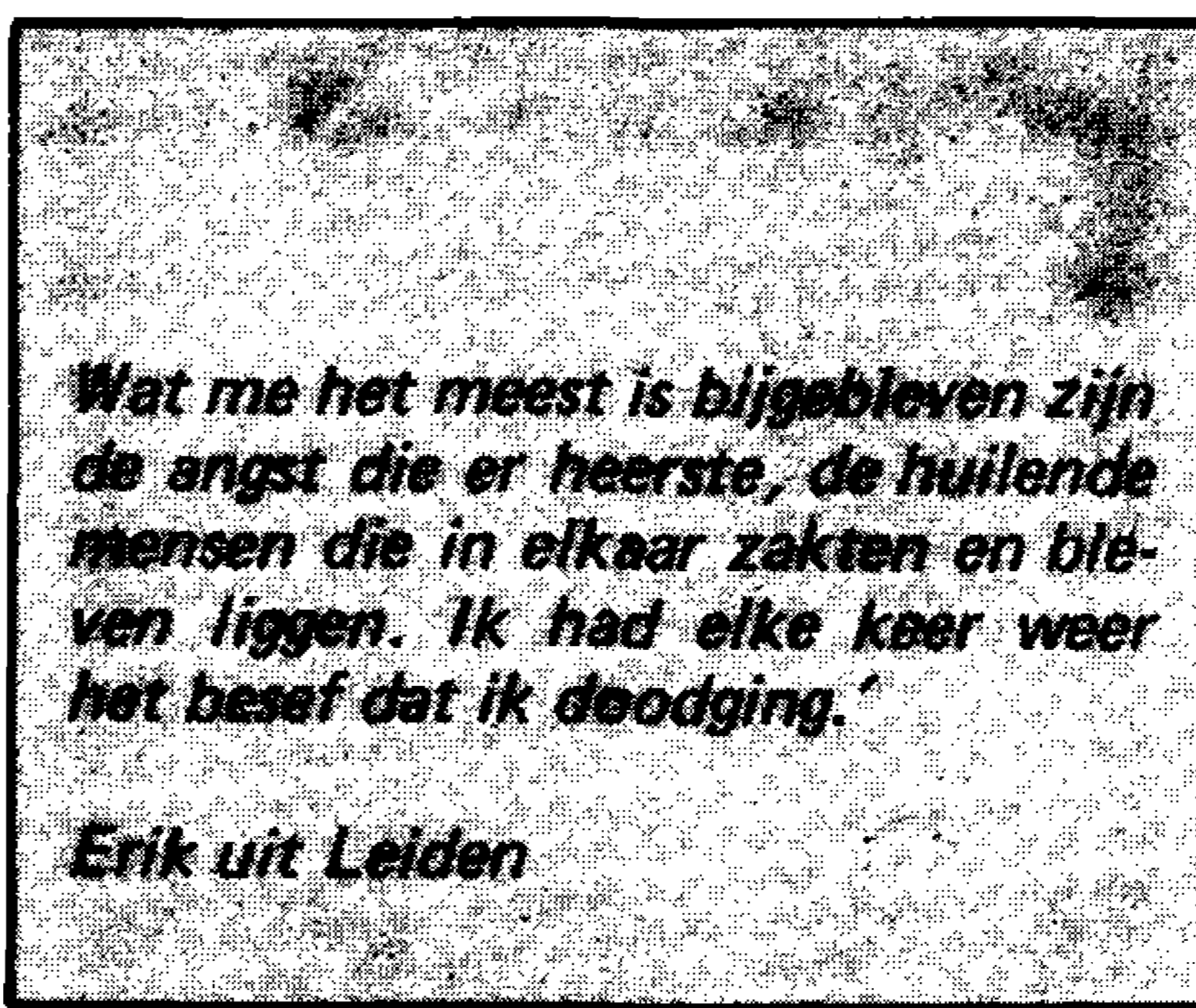
ber, nog steeds niet helemaal over. Met stoombaden en kamille- en salie theeën komen er echter heel wat bruinachtige slijmproppen uit mijn keel los. Ik voel me nu dan ook alweer een stuk prettiger doch heb nog steeds het gevoel dat mijn rechteroor wat dover is en een suizender geluid geeft.'

Jacinta uit Amersfoort: 'Op dat moment zelf natuurlijk meteen last van mijn ogen en vooral van mijn maag. Meteen braakneigingen, maar omdat ik weinig in mijn maag had was er weinig te braken. Daarom is ook mijn maag-slijmvlies aardig aangetast, iets waar ik nu nog (30 november 1981 - MB) bij vlagen last van heb. De effecten zijn dus niet zo "tijdelijk".'

Martin uit Rijswijk: 'De volgende dag was ik nog beroerd en tot een week daarna had ik steeds ontzettende honger maar kon ik maar 1 boterham op, en na vijf minuten begon de honger weer.'

Menstruatie

Menstruatiestoornissen vormen een verhaal apart. In de officiële literatuur wordt daar helemaal niet over gerept.

Wat me het meest is gebleven zijn de angst die er heerste, de huilende mensen die in elkaar zakten en blijven liggen. Ik had elke keer weer het besef dat ik doodging.'

Erik uit Leiden

Een bewijs te meer voor de onverantwoorde wijze van overheidshandelen met betrekking tot het CS-gifgas, waarvoor de vorige minister van binnenlandse zaken Hans Wiegel van de VVD altijd beweerd heeft dat alle nadelige gevolgen bekend, beperkt en acceptabel waren.

Marian uit Den Bosch: 'Mijn menstruatie kwam tot 1½ tot 2 weken te laat. Ik constateer dat ik weer veel meer neerslachtige buien heb dan sinds ongeveer een jaar.'

Greet uit Rotterdam: 'Een week na de blokkade kreeg ik tijdens het lopen in de demonstratie in Arnhem hevige tot zeer hevige menstratiekrampen. Zo hevig en pijnlijk heb ik het zelden. De eerste menstruatie na Dodewaard was op tijd, de tweede begon eind november ook op tijd maar duurde de hele maand in plaats van de gebruikelijke 7 à 10 dagen. Dit was met tussenpozen van steeds een paar dagen. Ik bracht een bezoek aan mijn huisarts en met behulp van medicijnen lijkt het alsof mijn menstruatie nu (31 december 1981 - MB) weer genormaliseerd is. Die medicijnen gebruik ik nu nog steeds. Mijn huisarts

gaf me het advies er enige maanden mee door te gaan.'

Vredestijd

Het is niet verwonderlijk dat op allerlei manieren geprobeerd wordt van het CS-gas af te komen. Maar dan wel op een meer definitieve manier dan de minister van binnenlandse zaken Van Thijn zich voorstelt. Hij heeft slechts 'met klem' verzocht om 'de grootste terughoudendheid' in het gebruik van CS-gas.

In een kort geding dat de bewoners van de Prins Hendrik Kade 150 in Amsterdam op 13 januari 1982 tegen de Staat der Nederlanden en de burgemeester van Amsterdam aanspanden teneinde te voorkomen dat bij de dreigende ontruiming van hun kraakpand CS-gas zou worden gebruikt, gooide advocaat *mr. Willem van Bennekom* een tweetal nieuwe argumenten in de strijd. Hij achtte het in strijd met de Algemene Beginselen van Behoorlijk Bestuur om in vredestijd tegen burgers een middel aan te wenden dat in het Protocol van Genève van 1925 dusdanig onmenselijk wordt genoemd dat er een verbod in oorlogstijd op volgde. Dit te meer daar minister Van Thijn in de Tweede Kamer had gezegd dat wat in oorlogstijd niet geoorloofd was, dat zeker ook niet in tijden van vrede mocht zijn. Verder meende Van Bennekom dat het gebruik van CS-gas in strijd was met artikel 3 van het Verdrag van Rome en artikel 7 van het Internationale Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten. Beide artikelen eisen dat van overheidswege wordt afgezien van 'onmenselijke of vernederende bejegening of bestraffing'. Ten slotte wees Van Bennekom op het regeringsonderzoek naar CS: hangende dat onderzoek zou in ieder geval geen CS mogen worden gebruikt.

De president van de arrondissementsrechtbank *mr. W. J. Borgerhoff Mulder* verwierp het beroep van klagers op het Protocol van Genève met het argument dat het daarin vervatte CS-verbod 'gesteld is in verband met gevaar voor escalatie in die zin dat gebruik van traangas tot het gebruik door de wederpartij in oorlogstijd van andere gassen zou leiden welke zonder meer een fater uitwerking hebben, en (welk verbod) mitsdien in casu niet van toepassing is.' Ook het beroep op het Verdrag van Rome en het Internationale Verdrag ging volgens de rechter niet op: 'Het verbod van onmenselijke behandeling betreft niet het onderwerpelijk gebruik van traangas.' Bij dit punt gaf Borgerhoff Mulder geen uitleg. Ten slotte overwoog hij dat, indien traangas zou worden verboden, de ontruiming ofwel de kogel moest worden gebruikt - 'welk laatste middel echter om begrijpelijke redenen geen van partijen serieus in overweging wenst te nemen.' De stadsadvocaat, *mr. J. Werner*, drukte het iets plastischer uit: 'Als de politie van traangas geen gebruik meer mocht maken,

(advertentie)

NIEUW

BESTELLINGEN, INFO, FONDSLUIST:

DE WIEFFAT

Postbus 141, 117 AA, Beekdijk

0172/4698

INTERVIEWS met Michel Foucault, f 10,-. Reeks: Homopolitieke teksten. Interviews rond manen, flikkers en vriendschap.

PORNO, analyses van de verkeerde kant, f 8,75. Reeks: Homopolitieke teksten. Vrij analyses vanuit eigen ervaringen.

HOMO GA LEVEN!

f 10,-. Een handzame bloemlezing uit de flikkercultuur.

MINNEBRIEF aan een jongeman met vlasblond haar en helblauwe ogen, f 11,30. Een uitgave van 'Als Het Donker Wordt' uit België.

EEN ANDER STRAND, door De Rooie Vlinder. Collages, foto's, teksten, pamfletten en beelden. Mooi uitgevoerd, binnenkort leverbaar, f 25,- (120 illustraties).

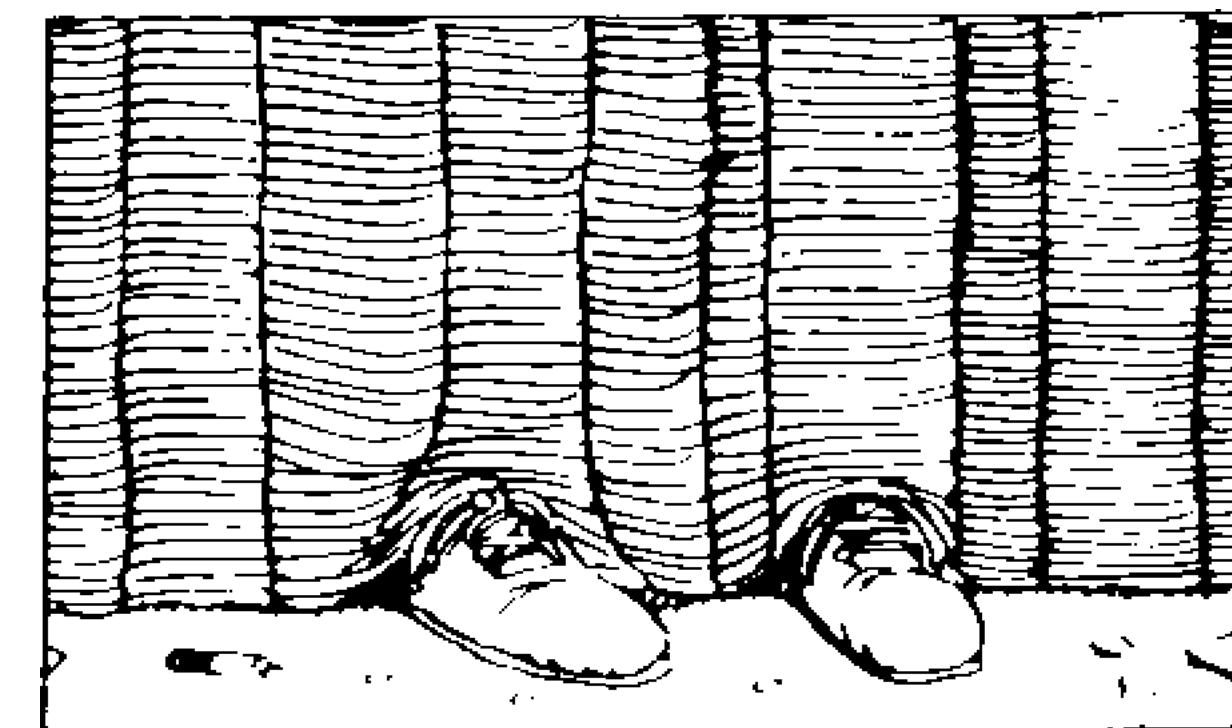
NOG STEEDS:

Homopolitieke teksten 1 f 11,-

stripboek Jasper en Willem-Hein 'Het is altijd wat' f 12,75

8 kaarten GAY WAVE f 6,-

B I J D E M O E L R A T

ACHTER HET GROENE GORDIJN

In oktober vorig jaar werd in Utrecht de vakbeurs Security '81 gehouden. Op deze beurs kon je allerlei nieuwe snuffjes op het gebied van veiligheid vernemen. Zo kon je je uitgebreid laten rondleiden in een partikuliere atoomschuilkelder voor het geval je die achter in je tuin wil hebben. Een standhouder zou je dan vertellen, dat deze schuilkelder een zodanige bescherming bood, dat als de Nagasaki-bom erop gevallen was, je er na vijf minuten uit kon om de boel op te ruimen.

Ook was heel boeiend een demonstratie van elektronische schietoefeningen, waarbij met laserstralen gewerkt wordt. Op het vest van een proefpersoon gingen dan lichtjes branden om aan te geven, waar hij, of zij natuurlijk, geraakt was door het laserpistool. Een standhouder zou daarbij uitleggen, dat oefenen met dit systeem de nu nog veel te hoge psychologische drempel om op mensen te schieten zou verlagen.

Ook kun je op de beurs prachtige exemplaren van traangasgranaten en traangasspuitbussen met CS-gas bewonderen. Grote en kleine. Dus echte leuke veiligheids-speeltjes voor burgers en politie-agenten. De beurs werd dan ook geopend door de directeur-generaal voor Openbare Orde en Veiligheid van het ministerie van binnenlandse zaken. De Gaay Fortman heeft als minister nog zelfs het beschermheerschap van deze internationale beurs op zich genomen. Op die manier kon de burger zich aangespoord voelen om echt preventieve maatregelen tegen de misdaad te gaan nemen.

Zu zag je - helaas toch - weinig burgers op de beurs. Alleen maar vaklui, die poolshoogte kwamen nemen op deze veiligheidsmarkt. De overheid had hier dus helemaal geen bedoening mee moeten hebben. Ook al niet omdat de gegeven informatie vaak onjuist bleek of helemaal niet gericht was op meer veiligheid, maar op het kunstmatig scheppen van een veiligheidsmarkt. Dat vond Andrée van Es. Ze stelde kamervragen over de veiligheidsbeurs.

En zowaar, Van Thijn zei, dat een volgende security-beurs niet meer door hem of namens hem geopend zal worden. De reden daarvan zei hij niet. Zou het zijn, omdat de overheid door de organisatoren van de beurs gewoon belazerd is over wat er op de beurs te zien zou zijn?

CHRIS HUINDER

Foto: Eduard de Kam

zou de sterke arm snel een slap handje worden.'

Een tweede kort geding volgde op 17 januari van dit jaar. De burens van een kraakpand aan de Reguliersgracht in Amsterdam wilden niet in de gasdampen komen te zitten wanneer dat pand ontruimd zou worden en eisten eveneens een verbod op het gebruik van CS-gas. De burens wensten niet schade te moeten lijden doordat overheidsgeweld tegen een derde partij zou worden aangewend. Mr. Borgerhoff Mulder oordeelde echter dat zij blootstelling dienden te tolereren. Die blootstelling moest uiteraard zo minimaal mogelijk zijn; daartoe was het voldoende als de burens hun ramen en deuren sloten ten tijde van de actie. De rechtbankpresident wees Van Bennekoms stelling van de hand dat het van onbehoorlijk bestuur getuigt om een niet-selectief geweldsmiddel te gebruiken waarvan een onschuldige derde partij het slachtoffer kon worden.

Tot nu toe zijn f2500 uitgegeven om de twee korte gedingen te kunnen voeren. Teneinde in hoger beroep te gaan is nog eens f1400 nodig.

GGD-advies

Slechts weinig mensen uit medische hoek hebben tot op heden stelling genomen tegen het gebruik van CS-gas. In een artikel in *Hervormd Nederland* van 5 mei 1982 werd een advies openbaar gemaakt van de directeur van de Amsterdamse GGD, J. Allema, aan B & W van Amsterdam, waarin deze stelt: 'Gelet op de nu bekende gegevens zou ik

ieder gebruik in besloten ruimtes willen ontraden en het gebruik in de open lucht tot hoge uitzondering beperkt willen zien.'

Dit vertrouwelijke advies met zijn vergaande conclusies - verder dan tot nu toe enige 'officiële autoriteit' heeft durven gaan - kan wellicht een rol spelen in de strijd van de Vereniging Voor Dienstplichtige Militairen (VVDM) tegen het feit dat dienstplichtigen in besloten ruimtes (de zogeheten gasmaskercontrolekamers) als proefkonijn gebruikt worden om te controleren of hun gasmasker lekt.

Verder zou het GGD-advies, dat werd opgesteld naar aanleiding van een notitie van de PSP-gemeenteraadsfractie over traangas begin vorig jaar, een stap kunnen zijn in de strijd om afschaffing van CS-gas. Dat B&W van Amsterdam geweigerd hebben het Allema-rapport openbaar te maken geeft te denken, en politieke druk zou hun een duidelijke reactie en standpuntbepaling kunnen ontlokken. Inmiddels heeft de Tweede Kamerfractie van de PSP naar aanleiding van het *HN*-artikel bij monde van Andrée van Es al vragen gesteld in de Kamer.

MARCEL BULLINGA

(advertentie)

O O K

OVAN DIE WOE L R A T

BESTELLINGEN, INFO, FONDSLUST
DE WOELRAT
postbus 141, 2770 AC Borkoop

STROUDEN TEGEN VROUWENMISHANDELING

Margreet van Wijck,
EITKETTENING VAN GEDETTENIEDEN

als zodanig behandeld.

f 24,50

PAPUA PUNK

f 15,-

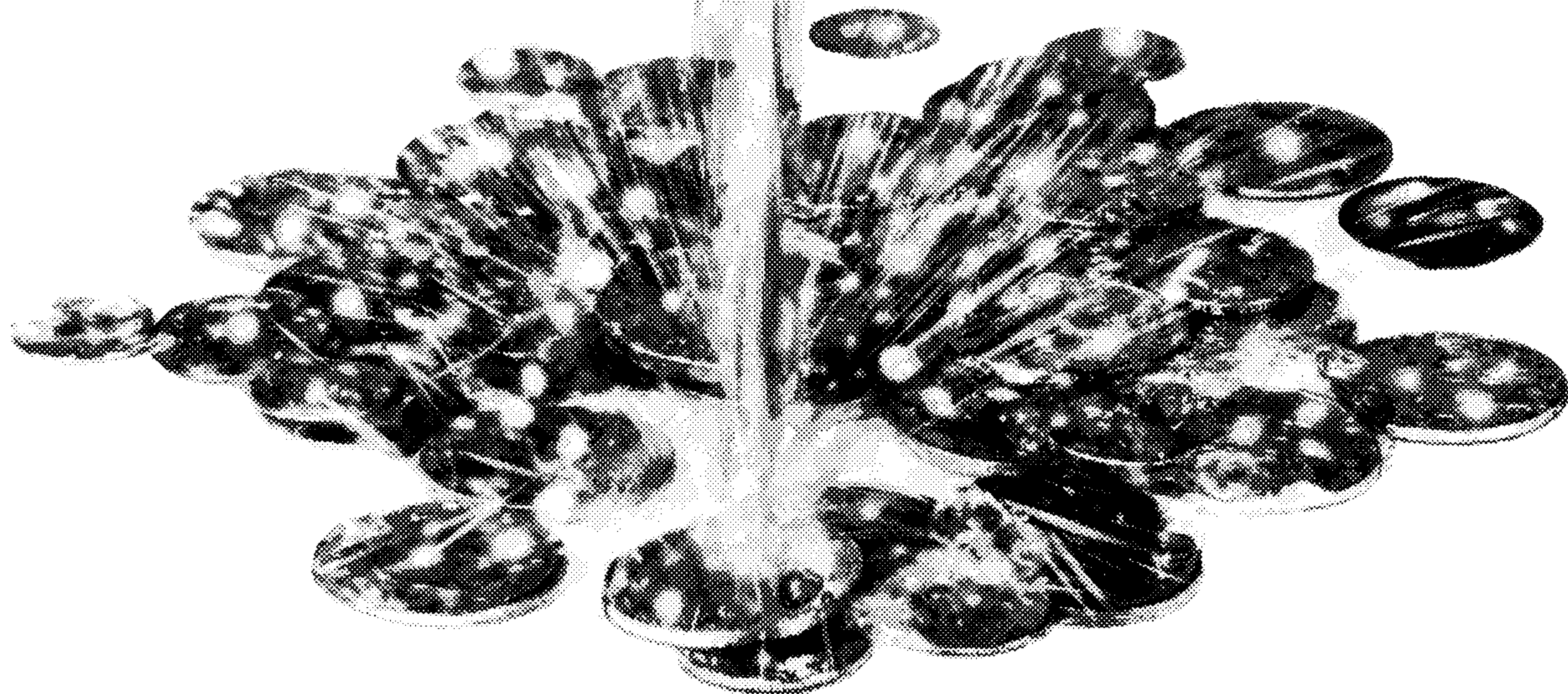
NOG STEEDS!

DE POOLSE WEG NAAR SOLIDARNOŚĆ

f 17,50

in de boekhandel of rechtstreeks
postbus 141 2770 AC Borkoop

Hoe schoon is de rente op uw spaargeld?

U legt af en toe een bedragje opzij. Sparen. U hebt dus een rekening bij een spaarbank of bij een gewone bank. Daar zijn ze blij met uw geld. En ze bieden u de hoogst mogelijke rente. Zodat uw spaargeld groeit. Vandaag de dag harder dan ooit, want de rente is hoog.

Maar wat gebeurt er met dat geld? Spaarbank of bank gebruiken het. Gaan het beleggen. Om daarmee voldoende rentewinst te kunnen maken om u straks uw rente te kunnen uitbetalen.

Maar... waar wordt dat geld belegd? Weet u dat? Beleggen ze uw spaargeld in zaken die indruisen tegen uw geweten? Beleggen ze uw geld in Zuid-Afrika. Of in Chili?

Als u daar toch een beetje nerveus van wordt, dan is er een goede oplossing: sparen bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een bank die het hart links draagt. Een bank die selectief belegt - en toch een prima rente geeft. Niet meer, maar zeker niet minder dan elders. Maar bij de ASN heeft u één zekerheid extra: uw geld wordt grotendeels in sociaal verantwoorde projecten belegd. In woningbouw of peuterspeelzaal of vele andere sociaalculturele projecten. Uw geld wordt dus goed belegd. Zodat uw rente schoon is en uw spaargeld goede dingen bewerkstelligt.

**Sparen bij de ASN
is sparen via uw girorekening.
Doe het nú: u krijgt f. 7,50 premie!**

Als u voor 1 juli 1982 een renterekening bij de ASN opent met

tenminste f. 50,- als eerste inleg, ontvangt u een premie van f. 7,50.

Bon

Naam en voorletter(s):

Adres:

Postcode en woonplaats:

Postgirorekening:

wenst bij de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND een renterekening te openen.

Stuur deze bon in open enveloppe zonder postzegel aan
Algemene Spaarbank voor Nederland,
Antwoordnummer 1188, 2500 VB Den Haag.
U kunt ook bellen: 070-47 01 81. Of ons bezoeken:
Rijnstraat 28, Den Haag (vlak bij het Centraal Station)

101

ALGEMENE SPAARBANK
VOOR NEDERLAND

geeft rente zonder bijsmaak.

DE KIEZERSREKENING

De PSP heeft 't bij de afgelopen Staten-verkiezingen goed gedaan. Het resultaat was - landelijk omgerekend - 2.9%. Minder dan de opiniepeilingen ons beloofden, maar het betekende wel een forse groei dan we de afgelopen jaren gewend waren. In '77: 0.9%; in '78: 1.3%; in '79: 1.7%; in '81: 2.1%. Positief is ook dat de sociale samenstelling van de PSP-kiezers breder wordt. Zo was b.v. in Amsterdam de winst het grootst in de nieuwe arbeiderswijken, Noord, de Bijlmer en de westelijke tuinsteden. Ook in andere grote steden was dit verschijnsel duidelijk zichtbaar.

De beide andere partijen van klein links deden 't vrij goed. De CPN klom landelijk gezien van 2.1% in '81 naar 2.7% nu. En de PPR boekte ook enige winst van 2.0% naar 2.4%.

Historische nederlaag

Het opvallende aspect van de afgelopen Staten-verkiezingen is toch de historische nederlaag van de Nederlandse sociaaldemocratie. Nog nimmer in haar 36-jarig bestaan heeft de PvdA zo laag geskoord: ruim 21%. Meer dan 5% verlies in één jaar. In '77 scoorde de PvdA meer dan 33%. In vergelijking met vorig jaar bleven 1 miljoen PvdA-stemmers thuis. Een bewuste keuze! Zij zagen geen alternatief voor de PvdA. Netto verloor de PvdA 80.000 stemmen aan klein links en ook 80.000 stemmen aan de rechterzijde.

Wederopstanding

D'66 was de andere duidelijke verliezer. Voor het eerst sinds haar wederopstanding uit '76. D'66 verloor netto zelfs vrij fors aan de VVD. D'66 wordt alweer hetzelfde lot voorspeld als DS'70. Maar m.i. is er op basis van de nieuwe niet-konfessionele midden-groepen structureel zo'n 5 à 10% van de stemmen voor D'66 weggelegd.

Ook als de opkomst even hoog was geweest als vorig jaar, dan nog zouden de rechtse krachten sterker dan vorig jaar uit de stembus zijn gekomen. Dat is een nieuw en verontrustend verschijnsel! Voor het eerst sinds vele jaren winnen de progressieve partijen er niet wat bij, maar verliezen zelfs. Dit komt elektrooraal gezien bijna uitsluitend door D'66. Deze trend blijkt ook uit 't feit, dat de wél opgekomen kiezers tussen de 18 en de 25 jaar voor bijna de helft op CDA en VVD stemden.

Samen of alleen

Of samenwerkingslijsten het nu beter gedaan hebben of juist slechter is niet simpel vast te stellen. Per provincie wisselt het beeld nogal. Bovendien maakt het nogal wat uit of je vergelijkt met de Kamerverkiezingen van vorig jaar, of met de Statenverkiezingen van vier jaar geleden. Vergelijkingen van provincies, waar alle drie de partijen nu zelfstandig deelnamen, met die waar nu samengewerkt werd, laat 't volgende zien: De PPR-PSP-lijsten deden 't goed (Drenthe) respektievelijk redelijk (Friesland, daar is echter concurrentie van de min of meer linkse FNP en ook van de EVP). Op het CPN-resultaat lijkt deze

De politiek vice-voorzitter van de PSP, Alexander de Roo, kijkt terug op de uitslag van de statenverkiezingen in maart. De PSP, en radikaal-links, ging vooruit. Maar is dat wel zo gunstig, als de PvdA zulke harde klappen krijgt, vraagt hij zich af.

Hij vindt, dat de PvdA moet ophouden met zijn modderbad-gevechten en voor een socialistisch antwoord op de economische crisis moet gaan kiezen. Dus: verlaat Van Agt. Maar moet de PvdA dan de PSP om de hals vliegen? Dan moet de PSP meer doen dan hard 'nee' roepen.

Omdat het bij deze provinciale verkiezingen niet om kernwapens, kernenergie of feminisme ging, maar om de economie, maakt hij zich vooral bezorgd om de vraag: heeft de PSP wel een economisch alternatief?

De politiek vice-voorzitter presenteert de winst- en verliesrekening.

WINST EN VERLIES

kombinatie geen invloed te hebben. De CPN haalde een goede uitslag in Drenthe en een redelijke in Friesland.

De PSP-CPN-lijst haalde in Zeeland een goed resultaat; vergeleken met '81 werd in Overijssel en vooral in Gelderland echter een slechter resultaat behaald, als in de provincies waar zelfstandig werd deelgenomen. De PPR haalt in alle drie de provincies juist een beter resultaat, zij het dat het verschil zo klein is dat dat net zo goed toeval kan zijn. (Bovendien betrof het in Zeeland dit keer een PPR/EVP-lijst).

Zuid-Holland, de enige provincie waar een lijst PPR-PSP-CPN uitkwam, geeft een sterk wisselend beeld: ten opzichte van 1978 was er een duidelijk betere uitslag, ten opzichte van 1981 een iets slechtere dan elders. Ook zijn er grote verschillen tussen het zuiden van de provincie en het noordelijk deel: in het zuiden, waar PSP en/of CPN doorgaans het sterkst zijn, was de lijst zeer succesvol; in het noorden, waar de PPR veelal het sterkst is, bleven de resultaten duidelijk achter.

Bij de tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen in Zuid-Limburg in het najaar van 1981 deden de samenwerkingslijsten van met name PSP-CPN en PPR-PSP-CPN het vrij slecht. Na deze Staten-verkiezingen is de konklusie, dat de samenwerkingslijsten van PSP-CPN en PPR-PSP-CPN het zeker niet slecht hebben gedaan.

De uitslag van de Staten-verkiezingen toont een beeld van zwaar verlies (-12.0%) voor de sociaaldemocratie (van 33.8% naar 21.8%) en de partijen links van de PvdA nemen slechts EEN DEEL van dat verlies over (PPR+PSP+CPN van 4.5% naar 8.0%; +3.5% in 4 jaar).

Is dit een beeld dat alleen voor *Nederland* opgaat?

Om die vraag te beantwoorden kijken we naar recente stembus-uitslagen in vergelijkbare landen in Noord-West-Europa.

Bij de deelstaatsverkiezingen van maart '82 in Neder-Saksen in het noorden van

West-Duitsland komt hetzelfde beeld naar voren. Ook hier verliest de sociaaldemocratie fors (-6.5%) en neemt de groepering links daarvan slechts een deel van dat verlies over. Die Grünen wonnen 2.6%; in 4 jaar van 3.9% naar 6.5%.

Ook in *Noorwegen* verloor de sociaaldemocratie bij de laatste parlementsverkiezingen in september '81 fors (-4.7% ten opzichte van '79). De met klein links in Nederland vergelijkbare S.V. won slechts 0.8%. Van 4.1% naar 4.9%. Dat deze winst zo bescheiden was, is waarschijnlijk mede te wijten aan het voor kleine partijen sterk belemmerend werken van het fungerende distriktenstelsel.

In *Zweden* was de crisis van de sociaaldemocratie al eerder ingezet. Haalde de Zweedse sociaaldemocratische partij in 1968 nog 50.1% in 1976 was dat gezakt tot 42.7% en moest zij na ruim 40 jaar de regeringsmacht aan de burgerlijke partijen overdragen. Bij de laatste parlementsverkiezingen in 1979 haalde de sociaaldemocratie iets op: + 0.5% tot 43.2%. Maar ook de partij links van de sociaaldemocratie, de LinksPartij Kommunisten, zoals ze zichzelf noemen, haalde met 0.8% winst 5.6% van de stemmen.

In *Denemarken* doen zich een aantal opmerkelijke verschijnselen voor.

Opmerkelijk is de vooruitgang van de Socialistische Volkspartij, de S.F. Vergelijken we nu de bovenstaande landen dan valt op dat de elektorale smak van de PvdA ook in internationaal opzicht bijzonder groot is. Verder blijkt dat de partijen ter linkerzijde van de sociaaldemocratie maar ten dele profiteren van de crisis van de sociaaldemocratie. Alleen de SF vormt hierop een uitzondering.

Harde keuzes

Internationaal gezien verkeren de sociaaldemocratische partijen in Noord-West-Europa in een crisis. De politiek van herverdeling van de inkomens zonder de machtsposities van het kapitaal

wezenlijk aan te vallen werkt niet meer. Er valt steeds minder te verdelen. De keuzes worden steeds harder.

De extra grote nederlaag van de PvdA lijkt hiermee echter niet afdoende te kunnen worden verklaard. Het bijna zonder slag of stoot inleveren van 'harde strijdpunten' heeft er ook iets mee te maken.

Hopelijk trekt de PvdA lering uit deze nederlaag. Meegaan met de bezuinigingsideologie en buigen voor rechts leidt tot steeds grotere nederlagen. Laat de PvdA de poot stijf houden. Dan wordt ze waarschijnlijk, net als na de slechte Staten-verkiezingen in '59 en '66 uit 't kabinet gegooid. Maar dat is beter dan doormodderen met dit kabinet vanuit een machteloze positie. Doormodderen betekent nieuwe nederlagen. Daar schieten linkse mensen niets mee op, want dan worden progressieve hervormingen onmogelijk, laat staan socialistische!

Laat CDA en VVD maar proberen hun opgeklopte verhalen over gigantische miljarden bezuinigen waar te maken. Onder het 1e kabinet Van Agt lukte dat ook niet al te best. Laat de PvdA de langzaam groeiende maatschappelijke oppositie tegen de botte bezuinigingen versterken. Bezuinigingen die nu echt pijnlijk gaan worden. En sociaal-demokraten, zou het geen tijd worden voor bezinning op het doorgaan met afbreken van dat waarvoor vorige generaties sociaal-demokraten hebben gestreden. Een betere weg is om samen met andere linkse partijen en de vakbeweging te zoeken naar economische alternatieven om de kapitalistische crisis op een socialistische manier te lijf te gaan. We denken maar in de richting van een gericht stimuleringsbeleid, een progressief structuurbeleid en drastische arbeidstijdverkorting per dag.

Feestvreugde

Voor de PSP in het bijzonder en voor klein links in het algemeen is er geen reden voor algemene feestvreugde. Want samenwerkend of apart, voor 1 miljoen PvdA-stemmers uit '81, die thuisbleven uit onvrede met 't vage, aan rechts toegevend beleid van de PvdA bleek noch de PSP, noch klein links het alternatief. Alleen heel hard 'nee' roepen tegen de bezuinigingsplannen is blijkbaar niet voldoende om het vertrouwen van deze grote groep te winnen. Nodig is niet 'lef', maar zijn KONKREET UITGEWERKTE economische alternatieven, die tegen de logica van het kapitaal ingaan. Daar moeten we als PSP hard aan gaan werken. Meer uitgewerkte plannen als die van het Wetenschappelijk Bureau van de PSP over de Noodwet Bedrijven in Moeilijkheden en de (komende) nota over Selectieve Nationalisaties. Uitgewerkte serieuze alternatieven voor de sociaaldemocratische manier om de crisis te bestrijden. Het verdient aanbeveling hiervoor ook eens bij de Deense SF te rade te gaan. Via deze moeizame weg wordt de PSP in de toekomst misschien wel het alternatief voor de mensen, die zich nu teleurgesteld van de PvdA afwenden.

De Waarheid

een krant met lef!

Ik abonneer mij voor minimaal 3 maanden op De Waarheid en ontvang de krant
4 WEKEN GRATIS.

naam

adres

postcode/woonplaats

maandelijks 16,45 (studenten 12,35) alleen automatisch per giro per kwartaal 49,35 (studenten 37,05) per acceptgirokaart per kwitantie
Deze bon opsturen naar Dagblad De Waarheid, Antwoordnummer 2518, 1000 PA Amsterdam. Een postzegel plakken is niet nodig.

KONSUMPTIE NAAR BEHOEFTE, over de positie van de konsument. Gerda Casimir. Wageningen 1982, 128 pp., ISBN 90 6260 104 9, f 15,00

Technologisch hoog ontwikkelde produkten die voor de leek nauwelijks te beoordelen zijn; reklameboodschappen die beweren geluk en gezelligheid te verkopen terwijl ze tandpasta en koffie bedoelen; verpakkingen die meer suggeren dan ze in werkelijkheid bevatten; stijgende prijzen terwijl de koopkracht daalt. Dit boek behandelt de plaats van de konsument in de economie: wat komen konsumenten tegen wanneer zij zich op de markt begeven. Wat zijn de behoeften en hoe kunnen konsumenten in hun behoeften voorzien. Wat kunnen ze doen om hun zwakke positie te versterken. Eenvoudig geschreven aangevuld met vele illustraties en krantenknipsels.

HET LIEDBOEK VAN DE STRIID. (redaktie) Rogier Fokke, Jelle de Gruyter e.a. Wageningen 1980, 225 pp., geïllustreerd, ISBN 90 6260 801 9, f 18,50

Dit boek bevat een verzameling van ruim 120 liederen en liedjes die in de afgelopen jaren door vele linkse koren en muziekgroepen ten gehore zijn gebracht op talloze demonstraties, manifestaties en akties. Van vrijwel alle liederen is de hoofdmelodie in notenschrift opgenomen, alsmede akkoorden voor piano of gitaar. Bij de liederen is de volledige tekst opgenomen. Het liedboek is mooi vormgegeven en voorzien van vele foto's, wat het maakt tot niet alleen een liedjesbundel maar ook een prachtig tijdsdokument.

PAK JE FIETS. De Maatjes. Hifi Stereo 22 cm L.P., met teksten en akkoorden. f 21,00

De Maatjes is een groep die al meer dan vier jaar muziek maakt. Ze spelen ter ondersteuning van akties, bezettingen, feesten en op straat. Ze maken Nederlandstalige, akoestische volksmuziek.

Bovenstaande boeken en plaat zijn verkrijgbaar in de (goede) boekhandel. Ze zijn tevens te bestellen door storting van de aangegeven prijs plus f 4,00 verzendkosten op **postgiro 3021756** ten name van Uitgeverij De Uitbuyt in Wageningen, met vermelding van de gewenste spullen. We sturen het dan onmiddellijk op.

De Uitbuyt

Uitgeverij de Uitbuyt, Churchillweg 1, Postbus 235, 6700 AE Wageningen. 08370 - 20855, postgiro 3021756.

ALBANIE
17 dagen f 1.195,-

CUBA
11 & 18 dagen vanaf f 2.100,-

ROEMENIE
(SOVATA)
22 dagen vanaf f 1.475,-

TSJECHO-SLOWAKIJE
14 dagen f 1.670,-

Voor meer informatie
REISBUREAU
VAN DER SCHOOR
Koewei 7, 6843 ZL ARNHEM
Tel. 085 - 81 56 03

GA TOCH FIETSEN!

Maak een vuist met de

ENFB

Natuur, milieu, ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer. Zaken die met elkaar verband houden. Werken aan een schoon milieu betekent óók: **fietsen.**

De ENFB is nog steeds de enige organisatie die zich inzet voor de belangen van **de dagelijkse fietser.** Sinds de oprichting in 1975 zijn wij snel gegroeid, óók na de door de ANWB afgedwongen naamsverandering. Nú een vereniging met 18.000 leden en 50 plaatselijke afdelingen, geheel op eigen middelen draaiend. Medestrijders zijn nog altijd welkom!

U ontvangt als lid iedere twee maanden ons tijdschrift **Vogel-vrije Fietser.** Met informatie over vormen van vervoer die veilig zijn, weinig energie verbruiken en het milieu sparen. Artikelen over verkeerspolitiek en aktie.

Vul in
(of bel 03480 - 1 62 50)

Naam:

Adres:

Postcode:

Plaats: 8

Echte Nederlandse Fietzersbond, postbus 2150, 3440 DD Woerden

ik heb niets tegen mannen, maar...

FEESTKONIJNTJES

Op passende wijze, dus met een manifestatie, vieren we het 25 jarig bestaan van de PSP op 22 mei. Een feestelijk familieboek zal veel feiten en interpretaties van de geschiedenis van de partij door de jaren heen vermelden. Een documentaire zal ter lering en vermaak nog voor veel informatieve avonden over de PSP bruikbaar zijn. De geschiedenis van een partij is vaak een geschiedenis van stromingen, acties, besturen, discussie en vooral van partijprogramma's, besluiten en resoluties.

Omdat het bij de één de partijwerkzaamheden, discussies, resoluties e.d. tot een belangrijker deel van haar leven zijn geweest of geworden dan bij de ander, zal de één een groter deel van haar leven toen of nu terugvinden in de partijgeschiedenis dan de ander.

Net als een echt familiealbum slechts een deel toont van de persoonlijke geschiedenis van ieder van de familieleden, laat een partijgeschiedenis maar een deel van het leven van betrokken mensen zien. De PSP is 25 jaar geleden opgericht. In 1957.

Ik was toen al 10 jaar, las "jongens"boeken over de oorlog en de zeevaart, speelde veel met Trijntje en moest om half acht naar bed. In het tuintje verbouwde ik sla en lupinen en in mei ging ik met mijn konijn naar een ram; nadat ze daar een dag gespeeld had, kwamen er na enkele weken jonge konijntjes. De samenhang ontging mij. Over de koude oorlog werd evenmin uitleg gegeven. De russen deugden niet, dat was bij de inval van Hongarije gebleken toen vader geen nieuwsuitzending van de draadomroep oversloeg. Ik begreep dat het heel belangrijk was en sindsdien overlegden Trijntje en ik regelmatig over de vraag waar we ons moesten verstoppen als er oorlog zou komen. Een deel van een onzichtbare voorgeschiedenis. 1957 moet het jaar geweest zijn dat moeder en alle getrouwde vrouwen van Nederland "handelingsbekwaam" werden, zoals dat heet. Vanaf toen mogen wij/zij zelfstandig zaken doen, financiële transakties verrichten, zonder toestemming en mede-ondertekening van het hoofd van

het gezin. 25 jaar geleden lijkt dan wel erg lang geleden, ook in de PSP. Net als bij het plaatjes kijken in het familie-album, lezen we met geamuseerde verbazing over onze vrouwengeschiedenis in de PSP van het eerste uur. Een mevrouw uit de Zaanstreek wekt in Bevrijding de vrouwen op tot activiteiten in de verkiezingsstrijd van '58 met de bezielende woorden: "De PSP heeft niet alleen de stem van de vrouwen en moeders nodig bij de verkiezingen, maar ook haar lidmaatschap en haar werfkracht (...). Weet ge, vrouwen en moeders, hoeveel vreugde er kan gelegen zijn in het eenvoudige werk, in het rondbrengen van manifesten bv?" Dan lijkt er veel veranderd in die 25 jaar. Is er ook. Er zijn kerncentrales gebouwd en bijna weer dicht, de vredesbeweging is enorm uitgebreid, een derde weg krijgt grotere aanhang; dankzij, ondanks of mede door de PSP?

In de PSP opvattingen uit de vrouwenbeweging gepraktiseerd. Na de afwas, op pantoffels en met het schort nog voor, brengen onze mannen en vaders manifesten rond en beleven veel vreugde aan het eenvoudige werk. Binnenkort nemen wij resoluties aan en besluiten wij dat de PSP als feministiese voorhoede het patriërchaat te lijf gaat, onze jongens zijn zolidair in de strijd tegen de boze buitenwereld. Een boze buitenwereld waar door bezuinigingen (o.a. op gezinszorg) aan talloze vrouwen het recht op betaalde arbeid wordt ontnomen. Hoofden van gezinnen zijn afgeschapt, maar de "leefeenheid" wordt voor het vaststellen van de uitkeringshoogte ingevoerd. Dit anti-feministies tij gaat de PSP keren. En al ontgaat mij de samenhang tussen het bestaan van de PSP en maatschappelijke veranderingen wel eens, moet ik natuurlijk niet uitsluiten dat die veranderingen over 25 jaar net zo doorzichtig en verklaarbaar zullen zijn als de komst van jonge konijntjes.

TITIA BOS
TITIA VAN LEEUWEN

DORDRECHT

Blijf van mijn lijf

De PSP in Dordrecht heeft de gemeenteraad een idee aan de hand gedaan, waarmee het Blijf van mijn lijf-huis in Dordrecht subsidie kan krijgen: verhoog de prijzen voor de huwelijksvoltrekking met 10%.

In augustus 1981 opende Blijf van mijn lijf te Dordrecht haar opvanghuis voor mishandelde vrouwen, zonder enige subsidie, omdat het buiten de CRM-regeling viel en ook van de gemeente Dordrecht geen enkele financiële steun kregen. De vrouwen van Blijf huurden een huis van een partikulier en scharrelden overal meubilair, materialen en geld op. Voorts kregen ze een startsubsidie van een aantal fondsen en een bedrag van f 3000,- uit de gemeentelijke emancipatiepot. Dit laatste voorstel van de Dordtse PRP-vrouwengroep, die het geld liever aan Blijf gegeven zag dan aan een verkiezingsmanifestatie van de plaatselijke politieke vrouwengroepen. Dit voorstel werd toen overgenomen door de andere vrouwengroepen, en vervolgens door de gemeenteraad. Blijf hoopte, als ze eenmaal draaiden, alsnog de noodzakelijke subsidie van de gemeente te krijgen.

Vanaf de opening van het Blijf-huis is het voortdurend vol geweest. Duidelijker kan niet aangetoond worden hoe groot de behoefte aan opvang voor mishandelde vrouwen is!

In februari 1982 klopten de vrouwen van Blijf van mijn lijf weer bij de gemeente aan, met een begroting waarin ze f 30.000,- subsidie per jaar aanvroegen ter dekking van de huisvestingskosten. Ditmaal de noodzaak van subsidie ondersteund te meer omdat sinds de opening een groot aantal vrouwen het huis bewoond heeft. Het antwoord van de gemeente was echter ook dit keer: 'We vinden het heel goed wat jullie doen, maar er is helaas geen geld voor nieuwe dingen. We staan er financieel al zo slecht voor door het Kiltunneltekort, het gif in de Merwedepolder, enz., enz.' Dus: jullie doen het leuk, maar bedenk zelf maar hoe je uit de kosten komt. Laat de inwonsters b.v. maar wat meer vergoeding betalen! (De inwonsters betalen nu al f 375,- per maand aan woonlasten van hun bijstandsuitkering, terwijl iemand die zelfstandig woont met zo'n inkomen, voor die kosten een huursubsidie van f 100,- per maand krijgt).

De PSP-afdeling Dordrecht heeft in februari 1982 een brief gestuurd aan het gemeentebestuur, ter ondersteuning van de subsidieaanvraag van Blijf. Omdat de PSP nog niet in de gemeenteraad zit, kan zij alleen maar via brieven schrijven haar punten in de raad krijgen.

In die brief gaat zij in op de noodzaak van opvangvoorzieningen voor mishan-

delde vrouwen, het feit dat vrouwenmishandeling nog zo veel voorkomt, en dat dat een gevolg is van de huidige maatschappelijke verhoudingen, waarin de minachting, die mannen ten opzichte van vrouwen hebben, zit ingebouwd.

Omdat het huwelijk een plaats is, waar mishandeling van vrouwen vaak voorkomt, stelt de PSP voor de kosten voor een huwelijksvoltrekking voor de burgerlijke stand te verhogen, zodat daaruit Blijf van mijn lijf gesubsidieerd kan worden. De PSP rekent de Raad voor, dat als de prijzen voor de huwelijksvoltrekking met 10% worden verhoogd, dit de gemeente f 10.000,- per jaar oplevert. Inlichtingen vragen bij de afdeling Voorlichting leverde n.l. op dat er in 1981 634 huwelijken in Dordt werden afgesloten, in kosten variërend van gratis tot f 45,-, f 120,- en f 200,-. Die huwelijksluitingen hebben f 106.060,- opgebracht.

Deze f 10.000,- is natuurlijk niet genoeg. Blijf vraagt om f 30.000,-. Maar het is in ieder geval een begin, waarmee de stichting uit de eerste financiële nood kan worden geholpen. Want als ze niet al in 1982 subsidie ontvangt, zullen ze helaas moeten sluiten.

De gemeenteraad heeft in een raadsvergadering besloten, het voorstel van de PSP te verschuiven naar de financiële besprekingen over de meerjarenplanning in juni. We hebben in een volgende brief hiertegen geprotesteerd, want dat zou betekenen dat het pas in 1983 kan worden ingevoerd, terwijl Blijf in 1982 al subsidie nodig heeft. We vragen de raad daarin nadrukkelijk ons voorstel nu al te bespreken en in te voeren, omdat dat volgens ons goed mogelijk is.

Het lijkt ons dat ook andere afdelingen een dergelijk voorstel aan het gemeentebestuur van hun plaats kunnen doen. Mensen die hierover meer willen weten kunnen contact opnemen met de PSP-afdeling Dordrecht, Postbus 612. Tel.: 078 - 134219/135153.

GERDA BOSDRIESZ

HET 10.000ste LID

Zij meldde zich met een boze opmerking over de illustratie op het laatste jongerenkatern aan als lid van de PSP, gaf als beroep op 'vrouwenwerkster', heeft drie zoons rond de 16 tot 20 jaar, staat vierde op de gekombineerde CPN-PSP-lijst in de Sneekse gemeenteraad en blijkt het 10.000e lid van de PSP te zijn geworden. BEVRIJDING reisde op een druilerige vijfde mei, bevrijdingsdag, naar een wijk aan de rand van Sneek. Daar stond ze te wachten; Grietje Bolt. Zij was al jaren actief in Progressief Sneek, een combinatie van PSP, PPR en D'66. De combinatie loste op. D'66 vond zichzelf groot genoeg gegroeid. De PSP ging met de CPN in zee. De PPR zag de CPN niet zitten en taaide af. En Grietje Bolt zette haar lidmaatschap van Progressief Sneek om in een PSP-lidmaatschap, wat tot het prachtige getal met vier nullen leidde.

Een tijdje geflankeerd door een zoon die op de bank 'Bevrijding' zit te lezen, beginnen we, na wat obligaat gehannes met een bandrekorder die niet wou, aan haar verhaal.

Hoe is die interesse voor politiek begonnen en vooral ook het daadwerkelijk politiek actief worden?

"Ik kom wel uit een rood nest, er werd thuis altijd PvdA gestemd. Dat denken over socialisme is door mijn leven heen doortrokken geweest. Mijn echt actief bezig zijn met politiek is acht jaar geleden begonnen toen we hier in Sneek kwamen wonen. PSP, PPR en D'66 hadden toen net gezamenlijk Progressief

is een groeiend onbehagen wat je eerst niet onder woorden kunt brengen en dan toch weet waar het vandaan komt. Dan groeit dat zo door. Ik ben een flele nieuwe opleiding begonnen aan de sociale academie en ik zit nu op de voortgezette opleiding van agogische beroepen in Groningen, op de vrouwenafdeling. Ik heb daarbij eerst vrouwenwerk gedaan als vrijwilligster en later via een werkverruimende maatregel. Ik heb veel met VIDOvrouwen (Vrouwen In De Overgang) gewerkt, heb fort-groepen gestart en heb pas een assertiviteitstraining gegeven. Dit soort dingen organiseren we hier voor heel Friesland. Je moet Friesland zien als een grote stad, het heeft ook ongeveer evenveel inwo-

twee PvdA wethouders die gezamenlijk het college vormen. Daar zal wel weinig in veranderen. Aan de PvdA hebben we niets hier. Die zitten aan de andere kant van de tafel hun eigen straatje schoon te vegeen."

Je actieve betrokkenheid bij de gemeentepolitiek loopt via de steunfractie?

"Ik heb steeds aan de steunfractie meegedaan. Maar ik heb niet vanuit de fractie in een raadscommissie gezeten. De commissies in Sneek zijn niet alleen voor raadsleden toegankelijk maar ook voor leden van steunfracties. Wel zit ik in de emancipatiecommissie, dat is geen

'We hebben elkaar nodig'

Sneek gestart en daar zijn we toen heel actief in geworden. De meeste verbondenheid was al steeds met de PSP. Omdat ik ineens in die gemeentepolitiek zat, ging mijn denken over politiek ook verder. Ik ben toen ook heel actief geworden in de vrouwenbeweging. Het had er mee te maken dat we hier in Sneek heel anders gingen wonen als daarvoor in Utrecht. In Utrecht was ik veel meer alleen met de kinderen en in Sneek waren ze al wat groter, toen kon ik ook actief worden. Mijn man was toen ook veel vaker thuis en we gingen de dingen meer verdelen. En het heeft voor mij veel betekend dat ik mij in die vrouwenbeweging gestort heb. Denken over je eigen onderdrukking, zien hoe ik zelf leefde; het patroontje van huisvrouw-zijn, moeder-zijn. Daar zat ik helemaal in vast en dat heeft mijn politieke denken op gang gezet. Ik wilde op een gegeven moment echt alles aan de weet komen. Ging in een PSP-vrouwengroep, naar PSP-vrouwenweekends, naar de fem-soc met alle discussies over autonomie. Dat was ontzettend boeiend voor me."

Stroomversnelling

Lillian Rubin, die momenteel door Nederland trekt, heeft in haar boek 'Vrouwen van zekere leeftijd' (zie ook: Bevrijding nr 24, 1980) de ervaringen van vrouwen weergegeven bij het groot geworden zijn en het huis uitgaan van hun kinderen.

"Daar heb ik veel in herkend. Dat vrouwen dan in een stroomversnelling kunnen komen. Het heeft zich bij mij allemaal wat doorgezet. Ik ben in '77 in fort-groep gestapt, dat heeft erg bevrijdend op mij gewerkt. In '78 ben ik gescheiden. Het kwam niet plotseling, het

ners als een grote stad. Alles gebeurt hier provinciaal. Verder werk ik sinds kort in Leeuwarden, ook voor vrouwenwerk. Dat heet dan met vrouwen hier bezig zijn en doen aan mondiale vorming."

De PSP is in dit verband iets dat erbij hoort?

"Ja, het klopt gewoon. Het niet lid-zijn heeft te maken met het feit dat ik al die tijd lid was van Progressief Sneek. En het nu lid worden met het feit dat ik op de lijst voor de gemeenteraad sta, op de vierde plaats maar ik wilde ook niet verkiesbaar zijn. Wel wil ik actief blijven in de steunfractie. Op zich had ik het best wel willen doen, zo'n gemeenteraadslidmaatschap, maar dan zit ik ook weer een aantal jaren aan Sneek verbonden en ik wil de mogelijkheid hebben om hier weg te kunnen."

CPN

De PSP zat in Sneek eerst in een combinatie met de PPR en D'66, nu is er een lijst samen met de CPN.

"De samenwerking tussen Progressief Sneek en de CPN was steeds uitstekend. Beide hadden één raadslid. Onderling zaten deze steeds op eenzelfde lijn. Er zijn natuurlijk best verschillen tussen CPN en PSP. Daar kan je wat tegenaanhikken. Maar in zo'n kleine plaats als Sneek vind ik het een uitstekende combinatie. PSP en CPN halen met het gemeenteraadswerk steeds de krant. Ze werken prikkelend en zijn strijdlustig maar hebben weinig macht. Sneek is een stad van middenstanders, veel VVD en straks zal D'66 ook wel twee zetels halen. Verder zijn er twee CDA wethouders en een CDA burgemeester en

raadscommissie maar een losse adviescommissie waarin vrouwen van traditioneel tot links in vertegenwoordigd zijn."

Proefproject

Hoe staat het met het programma van de PSP-CPN-lijst en hoe staat het met name met de zogeheten 'vrouwenpunten' die er in opgenomen zijn?

"Voor het programma is heel veel gehaald uit een emancipatienota, die we met de emancipatiecommissie twee jaar geleden voor de gemeenteraad hebben gemaakt. Die nota ligt er, is besproken met B&W, maar om nu te zeggen dat je er veel van merkt dat het ook werkt, nou nee. Het is weer een nota, het doen moet weer van ons komen. Zo hebben we bijvoorbeeld voor het roldoorbrekend onderwijs een proefproject op gang gezet op een school hier in Sneek met lesmateriaal over roldoorbreking. Als dat doorzet wordt er een lessenspakket gemaakt dat naar alle scholen in Sneek gaat. Daar staat de gemeente nu wel achter.

Voor het krijgen van vrouwenpunten in de tekst van het programma van PSP en CPN hoeven we hier geen actie te voeren. Het zijn ook wel vrouwvriendelijke mannen en die staan er ook achter. Maar er is natuurlijk wel een verschil tussen wat er staat en wat er gebeurt. En het is zo dat je steeds ontzettend alert moet zijn op punten die op de agenda voorkomen. Want als het over vrouwen gaat zijn het steeds ook weer de vrouwen die moeten zeggen van denk eraan dat je dat zus of zo in de gemeenteraad brengt."

Het bezig zijn met gemeentepolitiek en PSP en daarnaast met vrouwenzaken. Is

dat iets dat als het ware vanzelf in elkaar overloopt?

"Ik vind dat vrouwen actief moeten zijn in bijvoorbeeld de gemeenteraads-politiek. Maar ik wil voor mezelf ook vrouwen blijven ontmoeten aan de basis. Dat betekent dat ik het werken met vrouwen en met vrouwengroepen minstens zo belangrijk vind. Maar het loopt wel wat in elkaar over."

Vrouwen die zowel politiek actief zijn als actief in de vrouwenbeweging kunnen zoiets als een dubbele loyaliteit ervaren met enerzijds hun partij en anderzijds hun vrouwenzaken, met prioriteiten die heel verschillend kunnen zijn.

Het is dan lastig de eigen prioriteiten te bepalen.

"Ik heb daar niet zoveel last van. Ik denk dat ik er dan al veel eerder mee gestopt zou zijn. Ik kan er wel iets van herkennen van het zitten in zo'n emancipatiekommissie. In feite ben je daar in een verlengstuk van ambtenaren. Je draait mee in het apparaat, je bespreekt subsidieaanvragen. Dan zit je dus wel aan de andere kant van de tafel. Dan denk ik wel eens ik stap eruit, voor mij een ander. Maar dan denk ik weer wie die ander zal zijn die in mijn plaats gaat zitten. Dat is dan een afwegen. Dat aan de andere kant van de tafel zitten is ook vergelijkbaar met het als vrouw functioneren in de partij. Het gevaar van meegaan in een politiek die op dat moment haalbaar is."

Eigen eisen

Het ontstaan van vrouwengroepen in de PSP zo'n negen jaar geleden had te maken met een bewustworden van het

functioneren van vrouwen binnen de partij. Hoe schat je het functioneren van de vrouwengroepen nu in?

"Op het laatste vrouwenweekend in Arnhem ben ik wel afgeknappt op al die punten die toen behandeld werden voor het kongres. Toen had ik zoiets van ik heb er geen zin in om nu daar mee bezig te zijn. We zijn nu met de vrouwen binnen de politiek aan de gang, laten we ons hard maken voor onze eigen eisen, die niet verwezenlijkt worden, ook niet binnen de PSP. Al die vrouweisen staan er iedere keer weer en er gebeurt heel weinig. Dat zijn allemaal van die 'vrouwenpunten', maar die moeten eigenlijk iedereen ter harte gaan."

Moeten de PSP-vrouwengroepen dan lossen dan nu het geval is van de partijorganisatie gaan functioneren?

"Ik heb er heel erg hard over zitten nadenken of je toch niet een vrouwenpartij zou moeten hebben. En dan denk ik ook aan al die rooie vrouwen die volledig afgeknappt zijn op hun politieke loopbaan. Neem nou dat PvdA-kongres waar dat aangenomen werd over die kernwapens. Toen heb ik ook gedacht van dit moet afgelopen zijn, dit is te gek. Maar ik kan er geen zinnig woord over zeggen of we nu een vrouwenpartij moeten hebben of een vrouwenvakbond zoals die bezig is te komen. Misschien moeten we nog wel 5 jaar wachten of studeren of afknappen op de mannenpolitiek. Ik vind toch nog heel erg weinig vrouwen echt actief in de politiek omdat het den ik nog een ontzettende mannenpolitiek is. Het is logisch dat vrouwen daar niet zoveel zin in hebben. Er gaat ontzettend veel vrouwkracht verloren als je je daarmee moet bezighouden en dan denk ik dus

wel eens van we moeten ons met elkaar maar sterk maken, want het leeft toch niet bij die mannen. Maar zoals ik dan ervaar op mijn werk. Daar zit ik met mannen die echt bereid zijn om zichzelf ter discussie te stellen. Dan denk ik dat we het heel best met elkaar kunnen vinden. Dus het is aldoor heen en weer."

Eenzame posities

Hoe vind je in het algemeen politiek actieve vrouwen functioneren. Wat moet hun strategie zijn, wat hun werkwijze?

"Ik vind dat veel vrouwen goed bezig zijn. Maar ze zitten allemaal zo ontzettend alleen te wezen. Hoe lang gaat dat nog duren. Straks zijn ze volledig afgeknappt en dan komt de volgende. Het zijn heel eenzame posities en ik zie niet zoveel vrouwen komen in de politiek.

Je moet als politiek actieve vrouw steun voor jezelf gaan organiseren. Zoals die tweede kamervrouwen die hebben een groep ekstra steunvrouwen om zich heen nodig, die politiek met hun meedenken maar juist ook andere kanten op. Er moet door de partijen heen gezocht worden naar punten waarop vrouwen elkaar kunnen vinden. Je hoeft dan niet zo op 'vrouwenpunten te zitten maar je zou door de programma's heen meer moeten nadenken over allerlei onderwerpen. Neem bijvoorbeeld openbaar vervoer, je zou met vrouwen acties moeten voeren om met kindwagens de trein in te kunnen. Dat zijn dingen waar vrouwen over nadenken, daar zou je een heel ander beleid op krijgen."

In de PSP-vrouwengroepen is vrouwen en arbeid een tijdlang een centraal hoofdthema geweest. Het vond geen

aansluiting en is min of meer weer weggezakt.

"Dat wegzakken. Je gaat ontzettend actief en gemotiveerd met iets aan de slag en dan blijkt je dus toch tegen een muur van verzet te lopen ook binnen je eigen partij. Alleen de vrouwen met de langste adem houden het vol en blijven doorgaan. Maar je kunt er volledig op stuklopen als je al die dingen steeds maar niet gerealiseerd ziet worden. Het is nog maar de vraag of je dat binnen een vrouwenpartij dan wel voor elkaar zou krijgen. Daarom heb ik daar mijn twijfels best wel over. Het gaat er dan om of je binnen zo'n vrouwenpartij, vrouwen wel gemotiveerd houdt, terwijl het nu voor die enkeling steeds afknappen is geblazen."

Een hele kluit

De strategie speelt op verschillende niveaus van algemeen politiek tot op het persoonlijke vlak.

"Als vrouwen over zichzelf gaan nadenken en ze zien in wat voor positie ze zitten, dan krijgen ze het best moeilijk thuis en dan mag het niet te hard gaan. Het is een denken en praten van hoe kan je nou veranderen, wat zijn stappen die je kunt zetten. Het is vaak een hele kluit om daar goed mee om te gaan. Want mannen zijn inderdaad bang voor feministische vrouwen. Dat zijn vrouwen met haar op de tanden. Daar kun je nooit gezellig mee praten, want die moeten toch het laatste woord hebben. Zulk soort dingen vergen tijd. Ik merk in huwelijken waar de man bereid is om ook wat uit de mannenrol te stappen, omdat hij dat kennelijk niet zo nodig heeft, dat het daar prima gaat. Maar als dat niet gebeurt, als die vrouw maar bezig is over een andere vorm van leven na te denken, dan botst dat tegen een muur van ellende. En dat hebben vrouwen binnen de politieke partijen net zo. Als mannen niet bereid zijn om stapjes naar zichzelf te zetten of naar zichzelf te kijken, dan lukt dat ook niet. De thuissituatie is zo'n beetje kenmerkend voor zoals het gaat. Het moet allemaal met heel kleine stapjes en heel langzaam."

Wat verwacht je van het feminisme en socialisme-kongres in het najaar.

"Ik denk dat de mannen die daar naar toe gaan zeker gemotiveerd zullen zijn. Dat vind ik een ontzettend pluspunt, dan kun je een heel eind komen. Maar ik zie om me heen dat nog steeds erg veel vrouwen ontzettend veel energie in mannen steken. Er is ontzettend veel energie verloren gegaan. Vanuit de Councilbeweging is inderdaad de tendens van je moet maar flink je pijn op mannen ontladen en vandaaruit toch maar weer zoeken hoe we de relaties met mannen beter kunnen maken. Want op die manier krijgen we pas een betere maatschappij. We hebben toch elkaar nodig als bondgenoten."

PSP LOKAAL

PSP-CPN-PPR IN DELFT

De partijen die wel worden ingedeeld bij 'klein links' - de PSP, PPR en CPN - vinden elkaar de laatste tijd steeds vaker. Zowel binnen- als buitenparlementair. Een goed voorbeeld daarvan is de ontwikkeling in Delft. De afgelopen jaren werkten de fracties van de drie partijen intensief met elkaar samen. Deze samenwerking in de gemeenteraad en in de talloze akties die tezamen werden gevoerd heeft nu als resultaat dat de PSP, PPR en CPN met één lijst uitkomen bij de raadsverkiezingen van 2 juni aanstaande.

Als de lijn van de laatste verkiezingen wordt doorgetrokken kan het samenwerkingsverband bij de raadsverkiezingen rekenen op ten minste zes zetels. De lijst gaat de verkiezingen in met een aantal duidelijke punten. Zo staat de eis 'Delft kernwapen en kernenergie vrij' centraal. Verder wordt veel aandacht besteed aan de emancipatie, de handhaving van het gemeentelijke voorzieningspeil en het niet toegeven aan de bezuinigingsdrift die vanuit Den Haag het gemeentebestuur bedreigt.

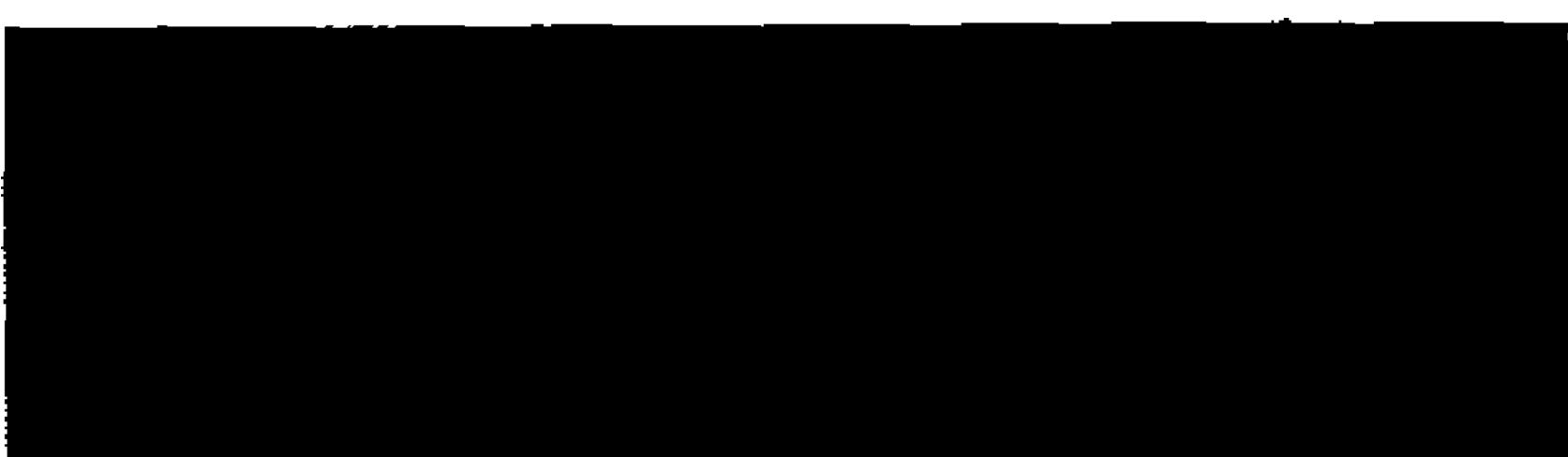
De drie partijen hebben op dit moment samen vier zetels in de raad. In veel steden werken de drie kleine linkse partijen bij de komende raadsverkiezingen ook samen, maar daar dan vaak vanuit het idee dat de drie partijen bij samenwerking in ieder geval één of meerdere zetels zullen halen. In Delft ligt dat anders: alle drie zetels zijn al vertegenwoordigd en zijn dus niet op elkaar aangewezen om een zetel te bemachtigen. Aan de samenwerking liggen dan ook politieke overwegingen ten grondslag. De PSP, CPN en PPR in Delft hebben een kernpuntenprogramma uit gebracht waar de belangrijkste politieke uitgangspunten voor de komende vier jaar in staan. Het is te verkrijgen door overmaking van f2,25 op postgiro 4155726 t.n.v. P. v. Oordt/Delft met vermelding van 'kernpunten'.

AKTIES ROND WOONLASTEN

Overall in het land zijn er akties gaande rond de stijgende woonlasten. De problemen zijn duidelijk: dalende koopkracht voor de bevolking door achterblijvende lonen/uitkeringen en stijgende tarieven voor gas, elektra en huren. Bewoners beginnen zich gelukkig steeds meer en hechter te organiseren in plaatselijke woonlasten- of gaskomitees. De PSP is in veel plaatsen actief betrokken bij deze activiteiten. Afdelingen en leden werken mee in woonlastenkomitees, in verschillende gemeenten zijn dit soort komitees opgericht op initiatief van de PSP. Gemeenteraadsleden van de PSP ondersteunen de eisen en nemen politieke initiatieven om voor de bevolking resultaten in de strijd vast te leggen. In de Tweede Kamer is het de PSP die de problemen rond de gasafsluitingen heeft aangezwengeld. Volgens cijfers van de Regering zijn er in 1982 ruim 15.000 mensen gekonfronteerd met afsluiting van gas. Uit een recent bekend geworden onderzoek van het

ONDERSTE BOVEN

Deze rubriek is bedoeld voor berichten, aankondigingen en korte artikelen. Kopij voor deze rubriek kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding, t.a.v. rubriek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Konsumentencontact blijken er in werkelijkheid veel meer mensen afgesloten te zijn van gas omdat ze de sterk gestegen rekeningen niet meer konden betalen.

De komende tijd zal op het gebied van de woonlasten nog veel actie gevoerd moeten worden. De gasprijzen dreigen op 1 januari weer fors omhoog te gaan en de sociale uitkeringen voor de minima dreigen nu zelfs 2% omlaag te gaan! Deze zomer zal vanuit de aktiecoördinator van het partijbestuur een aktie-informatie-pakketje verschijnen met tips over hoe er plaatselijk gewerkt kan worden. Daarin zullen ook plaatselijk opgedane ervaringen en aktie-modellen aan de orde komen. Sommige gasbedrijven en gemeentebesturen ondersteunen actief de strijd van bewoners tegen de toenemende woonlasten. Helaas laat een grote meerderheid van gemeenten en gasbedrijven het afweten en werkt men akties juist tegen. Akties op plaatselijk nivo en positieve initiatieven vanuit gemeenteraden kunnen als hefboom gebruikt worden om de Regering onder druk te zetten. De nieuw te verwachten PSP-raadsfracties kunnen na 2 juni op dit gebied dan ook direkt aan de slag.

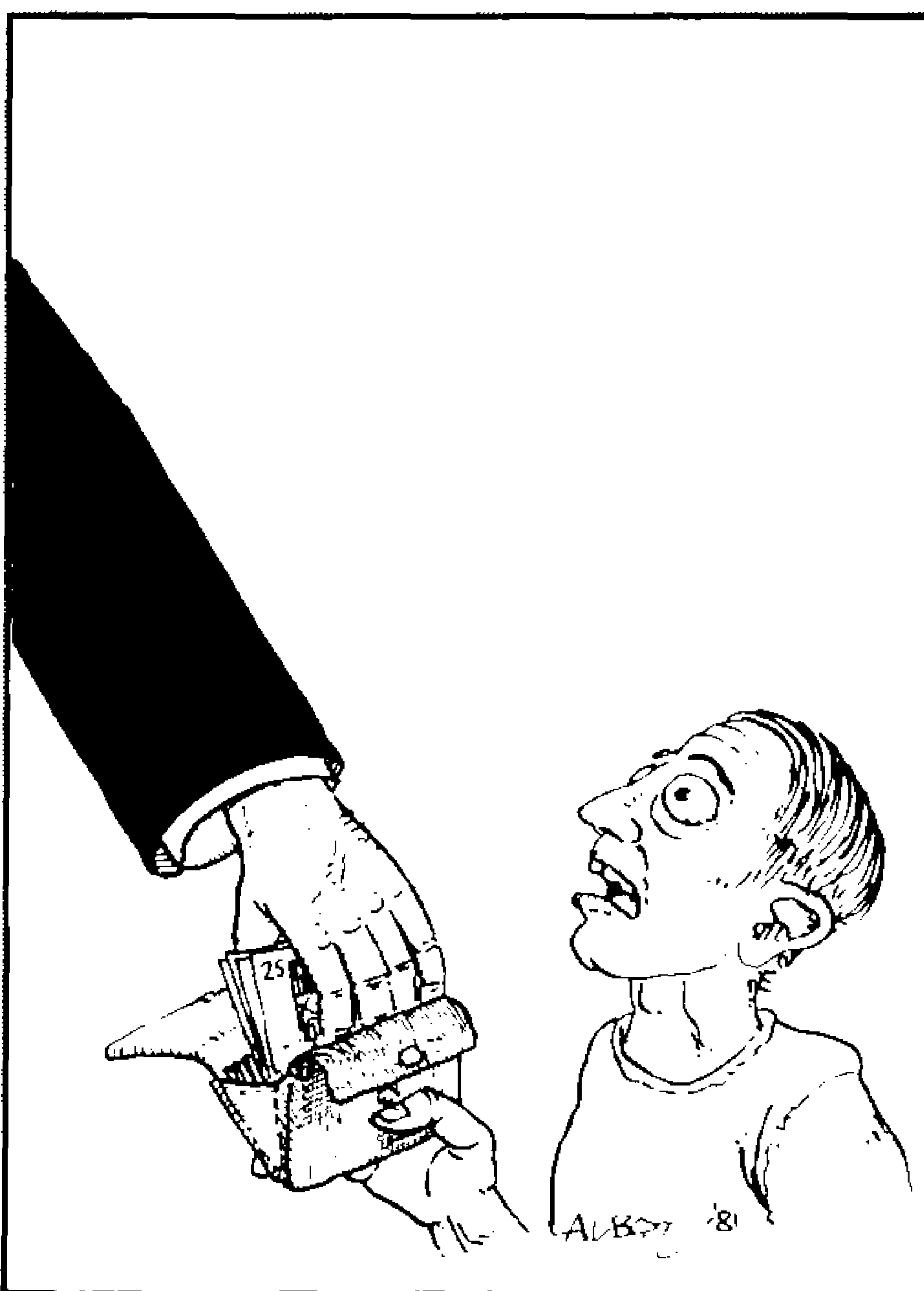
In Nijmegen heeft de PSP via folders bewoners opgeroepen om bij een dreigende afsluiting in hun buurt massaal in het betrokken huis aanwezig te zijn. Op deze wijze moet het de gemeente onmogelijk worden gemaakt tot daadwerkelijke afsluiting over te gaan. In de Eindhovense Kruidenbuurt betalen bewoners hun gasrekening met één maand vertraging uit protest tegen de prijsopdrijving. Een aktiemiddel dat als voordeel heeft dat er geen afsluiting dreigt terwijl het als drukmiddel naar de gemeente toe goed werkt. In Groningen is de PSP raadsfractie actief om het Kollege van B&W aan te sporen tot daden. Via folders is de bevolking geïnformeerd en opgeroepen om mee te doen. Dat kan in Groningen op drie manieren: meedoen aan de landelijke handtekeningenaktie, de "luisstoelenaktie" (thuis de gasrekening in 2 delen betalen) of meedoen aan de weigeringsaktie waarbij de prijsverhoging van 1 januari j.l. niet betaald wordt. Blijkens mededelingen vanuit Groningen doen daar nu zo'n 1000 mensen mee aan de

weigeringsaktie. Het gasbedrijf neemt een afwachterende houding aan en als de eindafrekeningen over 1981 verzonden gaan worden komt de konfrontatie tussen de weigeraars en het gasbedrijf (gemeente).

In Zwolle is er op 20 maart j.l. een demonstratie geweest waarbij een zevental eisen bij de gemeenteraad op tafel zijn gelegd. Een ervan is gericht om niet tot afsluitingen over te gaan maar in plaats daarvan een bijdrage te verstrekken uit het winstpotje van het plaatselijk gasbedrijf in afwachting van een afdoende landelijke oplossing.

Ook in kleinere gemeenten zijn er activiteiten. Goed voorbeeld is Tiel. De PSP-leden Henk de Vries en John Jonkers lieten ons weten dat er in Tiel een breed woonlastenkomitee is gevormd waarin o.a. zitting hebben: samenlevingsopbouw, buitenlandse werknemers en PPR en PSP afdelingen. Het komitee heeft een geprek gehad met het gasbedrijf voor het Gelders Rivierengebied. Een van de konkrete zaken hier is dat van de winst van het gasbedrijf over 1982 een deel gebruikt moet worden voor het plaatsen van vergelijkende warmtemeters in alle panden met wijk- of blokverwarming. Verder is in Tiel actief meegewerkt aan de landelijke handtekeningenaktie waarbij zo'n 1500 handtekeningen zijn opgehaald. Blijkens mededelingen van het gasbedrijf Gelders Rivierengebied zijn er in één maand maar liefst 4000 aanmaningen voor achterstallige betalingen verzonden. (dat is 5,5% van het totaal aantal kleinverbruikers) Het aantal aanmaningen is in 1981 met maar liefst 40% toegenomen. Cijfers die keihard duidelijk maken dat steeds meer mensen de stijgende woonlasten niet meer kunnen betalen. Gezien de landelijke ontwikkelingen (bezuinigingen, dalende koopkracht en verdere gasprijshoogingen) zal de komende tijd de problematiek rond de woonlasten verder toenemen. De PSP kan en moet een aktieve bondgenoot zijn in de strijd van de bewoners. In afdelingswerkplannen voor de komende tijd dient strijd tegen stijgende woonlasten onderdeel te vormen. Vanuit het partijbestuur zal komende zomer materiaal aangedragen worden om plaatselijke akties te stimuleren.

JAN MUYTJENS
Aktiecoördinator

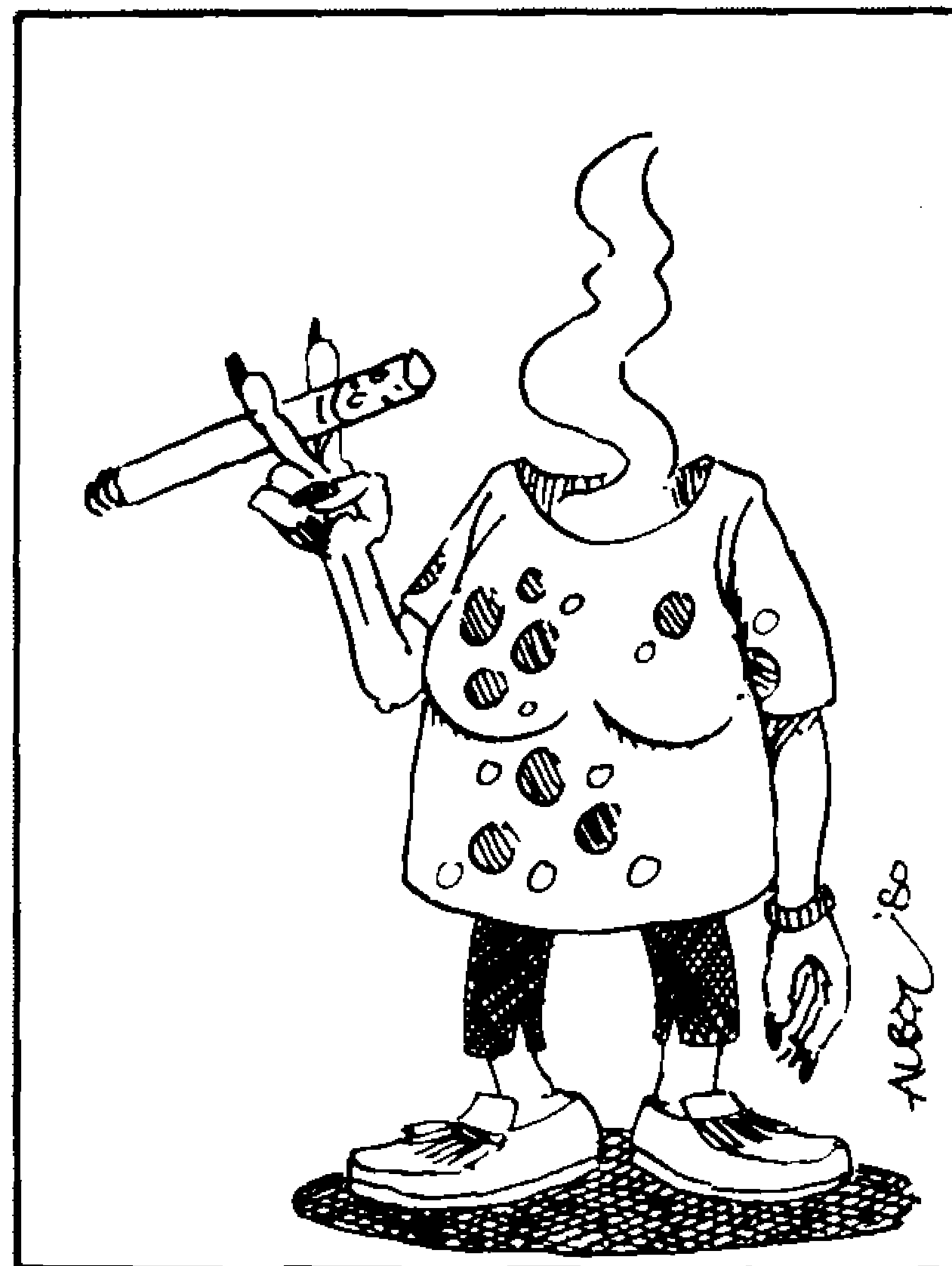

BIJENKOMSTEN

GEZONDHEIDSZORG

Op zaterdag 12 juni organiseert de Voorzetgroep, waarin vertegenwoordigers van een aantal progressieve politieke partijen en organisaties, op initiatief van het blad VOORZET een Progressief Beraad in de Gezondheidszorg.

Mogelijk kan dit beraad later resulteren in het organiseren van een kongres over de eerstelijns gezondheidszorg en de wet Voorzieningen Gezondheidszorg. De dag vindt plaats in de Raadskelder, Pauwstraat 7, Utrecht, en duurt van 10.00 u. tot 15.30 u. Men kan zich aanmelden voor deze dag door een briefkaart te sturen naar de Voorzetgroep, p/a Raadskelder, Pauwstraat 7 te Utrecht, onder gelijktijdige overmaking van f 10,- naar gironummer 2465585 van de Stichting Vrije Sentra in Utrecht, onder vermelding: Voorzetdag Raadskelder. Deelnemers aan de Voorzetdag krijgen dan begin juni een map toegezonden waarin de verschillende organisaties hun visie op de gezondheidszorg geven. Verder zijn in deze map huishoudelijke mededelingen e.d. opgenomen.

JONGENSFESTIVAL

'De glimlach van de jongen in de bus . . . jouw been tegen het been van de buurjongen in de bioscoop . . . de vrienden met wie je uitgaat . . . met wie je sport en daarna gaat douchen . . .'

Seksualiteit tussen jongens behelst meer dan het gebruik van een pik. Het houdt spanningen in, vriendschappen, prikkelende sensaties. Om dit uit te beelden organiseert de COC-jongsgroep Amsterdam een festival *Jongensoase* op 30 mei 1982. Dat gebeurt met behulp van een infomarkt, theater, workshops, film, video, een fototentoonstelling en muziek. Voor de fototentoonstelling worden nog jongens tot twintig (20) jaar gezocht die model willen staan om situaties uit te beelden waarin jongens met elkaar samen zijn - in de ruimste zin van het woord. Verder worden nog jongens gezocht die mee willen helpen met de organisatie van het festival. Opgeven bij COC-Amsterdam op vrijdagmiddag tussen 15.00 en 18.00 uur, (020) 23 40 79 of bij Arjan Ribbeling, (020) 79 75 47.

Op dezelfde nummers kunnen ook slaappleatsen gereserveerd worden.

De toegangsprijs is f5,- voor COC-leden, f7,50 voor niet-leden. Tegen extra betaling kun je blijven eten en slapen. Het festival is alléén toegankelijk voor jongens tot en met 25 (vijftwintig) jaar.

MARCEL BULLINGA

POLITIEK CAFÉ

CREA organiseert op donderdag 27 mei een Politiek Café over de verhouding tussen sociale bewegingen en (linkse) politieke partijen in het licht van de komende gemeenteraadsverkiezingen in Amsterdam.

Er zal gepraat worden aan de hand van de volgende stellingen:

- sociale bewegingen zoals de anti-kern-energiebeweging, de kraakbeweging en de vrouwenbeweging zijn niet alleen sociale, maar ook politieke en culturele bewegingen.
- de doeleinden van sociale bewegingen en politieke partijen zijn soms identiek, maar de begrippen, de taal, de organisatievormen en de strategie verschillen; er is sprake van een sociale, culturele en politieke breuk tussen bewegingen en partijen.
- ondanks deze breuk hebben sociale bewegingen en politieke partijen elkaar nodig om een sterk politiek en maatschappelijk draagvlak te krijgen of te houden.

In het forum hebben zitting: John Jansen van Galen, voorzitter (Haagse Post), Bob van Schijndel (gemeenteraadslid voor de PSP), Saskia Müller (Jonge Socialisten PvdA), Berrie Heesen (redactie Afval Anti-kernenergie-beweging) en iemand uit de vrouwenbeweging.

Het Politiek Café vindt plaats in het CREAgebouw, Sarphatistraat 108, Amsterdam. Aanvang: 20.00 uur. Toegang gratis.

BELANGRIJK

PSP-VERKLARING OVER DE OORLOG OM DE FALKLANDEILANDEN/MALVINAS

Het partijbestuur van de PSP heeft met afschuw kennis genomen van het bloedvergieten in de oorlog om de Falklandeilanden/Malvinas.

Zij vreest voor een verdere eskalatie van de oorlog, nu deze zich tot buiten de oorspronkelijke 200 mijlszone heeft uitgebreid.

De PSP dringt er bij de Nederlandse regering op aan al haar invloed aan te wenden om de strijdende partijen hun vijandelijkheden onmiddellijk te laten beëindigen en onderhandelingen te beginnen, zoals o.a. geëist wordt in de VN-resolutie 502.

De PSP vraagt de regering om in afwachting van de uitkomsten van deze onderhandelingen in de internationale fora aan te dringen op een voorlopige regeling in VN-verband. Dit zou tot uitdrukking kunnen komen door het bestuur van de Falklandeilanden/Malvinas

in handen te geven van de Verenigde Naties.

De PSP verlangt van de regering in dit konflikt een opstelling van strikte neutraliteit. Dit heeft o.a. tot konsekwentie dat geen enkele steun mag worden verleend aan de Britse militaire akties en dat Argentijnse officieren die in ons land een opleiding volgen, het land uit worden gezet. Aan geen van de oorlogvoerende partijen mogen enige militaire leveranties plaats vinden.

Amsterdam, 5 mei 1982

PSP BIJEENKOMSTEN

TEGELEN

Op 27 mei organiseert de PSP-Tegelen een openbare avond. Andrée van Es, Tweede Kamerlid van de PSP, zal spreken over de jeugdwerkloosheid en het funktionieren van de politie in deze maatschappij. Tevens zal Andrée van Es het klussenplan van minister Van der Louw bekritisieren. Rob Brunia, de lijsttrekker van de PSP-Tegelen, zal het gemeenteraadsprogramma van onze afdeling toelichten. Uiteraard bestaat er uitgebreid de mogelijkheid tot discussie. Deze avond zal muzikaal omlijst worden door de maatschappij-kritische band HOLLAND ELECTRIC, met speciaal aan de plaatselijke situatie aangepaste teksten.

Plaats: Patronaat, Spoorstraat 60, Tegelen; aanvang 20.00 uur.

PSP UITGAVEN

BROCHURE ARBEIDSTIJDVERKORTING

Deze brochure bevat een drietal opstellen over arbeidstijdverkorting, ontleend aan lezingen gehouden op het sociaal economisch weekend van de SVS, dec. j.l.

Het verkorten van de arbeidstijd komt steeds meer in de belangstelling te staan. Vanuit verschillende hoeken wordt de druk om tot arbeidstijdverkorting te komen, opgevoerd. Arbeidstijdverkorting wordt gezien als doel; korter werken, en als middel; om voorwaarden te scheppen voor emancipatie bijv.

De brochure is verkrijgbaar door overmaking van f3,25 (incl. verzendkosten) op gironummer 3481995 t.n.v. SVS-PSP Amsterdam, onder vermelding van: ATV.

REKTIFIKATIE

ARGENTINIË

Bij het artikel "Argentinië, wapenhandel met het nieuwe Chili" in Bevrijding no. 6, zijn de namen van de auteurs weggefallen. Dit artikel is geschreven door Menno Bosma en Pedro Casademunt. Waar in de 3e kolom staat: Falkland eilanden, moet gelezen worden: Malvinas-eilanden.

25 jaar PSP

Op zaterdag 22 mei viert de PSP haar 25-jarig bestaan met een grootse manifestatie. Deze vindt plaats in de Expo-hal in Hilversum. De aanvang is 12.00 uur en ze duurt tot ongeveer half tien in de avond. De Expo-hal is uitstekend per trein te bereiken.

Gevarieerd programma

In de zaal zelf wordt een doorlopend programma gepresenteerd. De opening geschiedt door de Fanfare Eeuwig Durende Bijstand. Zij wordt gevolgd door een afwisseling van toespraken en optredens. In de loop van de dag zijn dat het Anti-Militaristisch Koor, Proloog met het Polen-programma, de Nederlandstalige popgroep 't Kleine Orkest, de vrouwenmuziekgroep De Sirenes, de theatergroep Dutchies. 's Avonds eindigt het programma met een van de laatste optredens van de Brabantse groep R.K. Veulpoepers BV, die voor een vrolijke en swingende afsluiting zullen zorgen met hun liederen tegen Van Agt, rechts, roomse wantoestanden en wat dies meer zij.

Toespraken

Om ongeveer 13.00 uur zal Fred van der Spek als eerste spreken over de aktualiteit van de PSP-opvattingen en de noodzaak van socialisme en ontwapening op dit moment. Verderop in het programma volgt een toespraak van Ger Harmsen. Als betrokkèn buitenstaander zal hij een kritische visie geven op 25 jaar PSP: waar lag de kracht van de PSP, waar haar zwakheden; waarom de neergang van begin jaren zeventig en waarom de bloei nu. Rond vier uur komt Andrée van Es aan de beurt met een rede over de bevrijding van de mens, de politieke kant van hoe mensen met elkaar omgaan in privé-situaties, en de historie van de PSP en de vrouwenzaak: van pro gezin tot pro feminisme.

's Avonds, iets na zevenen, houdt voorzitter Bram van der Lek een toespraak over de PSP in de toekomst: de inbreng van de PSP in het debat over de inhoud van het socialisme.

Nog meer in de zaal

In de Expo-hal zal de hele dag een uitgebreide informatie-markt plaatsvinden met stands van de meest uiteenlopende aktiegroepen. Tevens stands met PSP-materiaal met als klappen het geschiedenisboek Ontwapenend, dat dan net verschenen is. Verder enkele herdrukken van PSP-brochures uit de beginjaren. Uiteraard zal er in de Expo-hal een kreche aanwezig zijn.

In de tent

Naast de Expo-hal komt een tent te staan, waarin een programma met discussies en kabaret zal plaatsvinden. Onder andere zullen de vrouwen-theatergroep Panter en het Nationaal Hekel Kabaret optreden. Om drie uur zal een forum plaatsvinden over sociaal-economisch beleid en de 5-urendag. Hieraan nemen deel: Arie van der Hek (PvdA), Elske ter Veld (PvdA), Ina Brouwer (CPN) en Wilbert Willems (PSP). Voorzitter is Frank Köhler. Om 19.45 uur zal er een discussie gehouden worden over 'een derde weg politiek voor Nederland' met Mientjan Faber (IKV), Henk Branderhorst (Radikale vredesgroepen), Chris Huinder (PSP) en Gijs van der Führ (Stop de N-bom). Dit forum zal voorgezeten worden door Luuk Wijmans. Elders in dit nummer staan artikelen die als inleiding bij deze discussies dienen.

Filmprogramma

In een tweede tent bij de Expo-hal zal een filmprogramma vertoond worden met de première van de film over 25 jaar PSP en een aantal TV-uitzendingen van de PSP van de laatste tijd. Interessant voor alle druk bezette aktivisten die nooit tijd hebben om naar de TV te kijken.

Hoe kom je bij de Expo-hal

De entree is zes gulden. Bij de afdelingen van de PSP zijn de toegangskarten te koop. Bij de toegangskarten zit een strook voor korting op het treinkaartje. De Expo-hal ligt naast het station Hilversum Sportpark (op het traject Utrecht - Hilversum). De treinen vanaf Utrecht van 11.10, 11.28 en 11.40 uur worden verlengd, idem die van 11.30, 11.47 en 12.00 vanaf Hilversum Centraal.

RODE JEUGD, PSP EN BVD-EEN VERHAAL APART

Van alle aantijgende berichten in de kranten over de bomaanslagen door de Rode Jeugd gepleegd, en andere gewelddadige activiteiten blijkt het volgende waar te zijn: Er werd door de Philips-actiegroep Eindhoven een halfslachtige poging ondernomen om een miljoen gulden los te krijgen van Philips ten behoeve van het Griekse verzet. In die tijd, 1969, had Philips een grote order gekregen van de fascistische junta van Griekenland om kleuren-tv's te verkopen. De actiegroep, die ideologisch nauw met de Rode Jeugd verbonden was, dreigde met sabotage-acties in de Philipsvestigingen, als men de 1 miljoen niet kreeg. Er werd niet gesaboteerd, Philips kwam niet met 1 miljoen over de brug. In 1971 werd door de Rode Jeugd de dienstauto van de hoofdkommissaris van politie in brand gestoken.

In 1976 volgde Eef van den Berg een drie weken durende militaire opleiding in een Palestijns trainingskamp in Zuid-Jemen. Bedoeling was, dat Eef van den Berg en een tiental andere Nederlanders daarna deel zouden nemen aan de gewapende strijd aan de kant van de Palestijnen in Libanon.

Werkende jongeren

Hoe moeten deze activiteiten geplaatst worden? Vanuit welke politieke en strategische motieven werden ze door de Rode Jeugd gerechtvaardigd?

Theo Engelen (T.E.): "De Rode Jeugd was een groep werkende jongeren in Eindhoven, die ontstaan was onder invloed van de gebeurtenissen in Vietnam, de provo-beweging en Mei '68 in Frankrijk. De PvdA in Eindhoven bestond uit het middenkader van Philips. De PSP kende alleen enkele leden op de TH. De CPN bestond uit brave huisvaders met bretels, die 's avonds voor de tv zaten. Met die partijen was er geen contact. We zochten, ook vanuit onze praktische instelling, naar een eigen weg."

Eef van den Berg (E.F.): "In Eindhoven waren er volstrekt geen voorzieningen voor werkende jongeren. We waren keihard ingesteld. Onze politisering kwam op gang onder invloeden, die door Theo genoemd zijn. Daarvoor waren we meer betrokken bij straatgevechten van jongeren onder elkaar, jeugdbendes uit verschillende buurten, die tegen elkaar vochten.

Eindhoven kende helemaal geen linkse beweging tot diep in de jaren '70. De linkse beweging, die er ooit was, was al vóór de oorlog door Philips en de politie om zeep geholpen. Een van de eerste actiepunten was de verkoop van kleuren-tv's door Philips aan de Griekse junta. We wilden de strijd hier verbinden met de strijd daar, met het Griekse verzet. Als leidraad gold voor ons toen de theorie van Lin Piao over de anti-imperialistische strijd. We organiseerden in '69 een demonstratie tegen die order. Er deden 500 mensen aan mee. Dat was voor Eindhoven ontzettend groot. De demonstratie werd door de politie van Philips en van Eindhoven in elkaar gehakt."

De Telegraaf en andere rechtse kranten sloegen terug. PSP-kiezers hadden op een stel terroristen gestemd! De PSP-afdeling Eindhoven had vlak daarvoor onthuld, dat twee leden van de PSP voor de BVD bleken te werken (Zie Kommentaar, pag. 2). Wie heeft er wie ontmaskerd? De PSP de BVD of de BVD de Rode Jeugd? Nam de PSP de BVD te grazen of sloeg de BVD hard terug door te verklappen, dat ex-leden van de Rode Jeugd in de PSP actief zijn?

Bevrijding sprak met Theo Engelen en Eef van den Berg, beide onlangs gekozen in de agglomeratie-raad van Eindhoven; beide reeds vele jaren actief in de PSP en, daarvoor in de Rode Jeugd.

T.E.: "In die tijd waren er ook regelmatig gevechten met Amerikaanse G.I.'s, die na in Vietnam gevochten te hebben vanuit West-Duitsland in Eindhoven kwamen stappen. Als ze over de markt liepen, kregen we het met hen aan de stok. De politie stond er meestal als lachende derde bij."

E.B.: "Ook kwamen er de eerste kraak-acties. Het voormalige kantongerecht werd gekraakt om er een jongerencentrum van te maken. Na drie of vier dagen werd het gebouw ontruimd. Dat ging er zo grof aan toe, dat de mensen uit het raam sprongen om aan het geweld van de knokploeg te ontkomen. De politie wilde mij arresteren. Ik werd op mijn hoofd geslagen. De arrestatie lukte niet, maar je werd kwaad. Later wil je daarom verder gaan. Je wil je eigen aanval gaan kiezen."

Parkeermeters

T.E.: "Eindhoven was de enige grote stad met partikulier stadsvervoer. De prijzen gingen omhoog, het stadsvervoer werd duurder. De mensen grepen naar de auto. Met het gevolg, dat er overall parkeermeters kwamen. We eisten dan ook, dat het stadsvervoer naar de gemeente ging en dat de prijzen omlaag gingen. Om het verband tussen de hoge prijzen voor busritten en de opkomst van de auto aan te tonen hebben we zo'n 1300 parkeermeters dichtgesmeerd."

E.B.: "Die acties kwamen als heel radikaal over. De kranten stonden er vol van. Maar je moest de groep wel voor de buitenwereld gesloten houden. Want je werd gepakt, ook al had je niks gedaan."

"Er was sprake van een lange hete zomer. Er vond in de praktijk een snelle radikaliserings plaats. De theorie over anti-imperialistische strijd, van een stadsguerilla, moest die praktijk rechtvaardigen.

Overall kregen we het met de politie aan de stok. Steeds was er ook de Philips-bewakingsdienst betrokken. We zochten een eigen buitenparlementaire weg, die Eindhoven nooit gekend had. De verbinding politie-Philips-anti-Philips-verzet was gemakkelijk te leggen. In die tijd werd de auto van de hoofdkommissaris in brand gestoken."

E.B.: "Er werden binnen de Rode Jeugd scherpe discussies gevoerd. We

hadden geen relatie met de massa. We vonden die verburgerlijkt. We hanteerden de zgn. verpauperingstheorie: hoe slechter het met de arbeidersklasse gaat, hoe eerder die geneigd is in opstand te komen. We legden op mechanische wijze de theorie van Lin Piao uit, hoewel deze theorie op zich juist is."

T.E.: "We sloten heel direkt aan bij de jonge Marx. Hij zei, dat de mens, het subjeekt, tot aanhangsel van de machine was geworden, tot objekt. We moesten deze subjeekt-objekt-relatie omdraaien. De mens moest weer bevrijd worden door te handelen. Bovendien zeiden we: als je het systeem met zijn normen en wetten wil bestrijden, is de enige mogelijke weg daartoe het systeem buitenparlementair te veranderen. Deze rechtsorde was onze rechtsorde niet. We hadden onze eigen rechtsnormen en moraal. Een brief aan de wethouder werd niet via de post verzonden, maar aan een steen gebonden bij hem naar binnen gegooid. Op een onschuldige manier brachten we het concept van de stadsguerilla in praktijk."

Populisme

Bij al die theorievorming en discussies bleken we eigenlijk met twee lijnen te werken. De lijn van de populistische acties en de lijn van de stadsguerilla. Zo waren we sterk betrokken bij een succesvolle taxichauffeursstaking, waar ook de OVB bij zat. We voerden acties tegen disco's, die kleurlingen weigerden. Deze populistische acties sloegen wel aan.

De acties van het stadsguerilla-concept sloegen niet aan. Die brachten ons in een isolement. Door de reeks van bomaanslagen, waar de Rode Jeugd niet bij betrokken was en waar ze het ook niet mee eens was, werd door de kranten het Nederlandse terrorisme gekreëerd. Daarmee werden wij op één lijn gesteld. Onze radikaliteit had ons volledig in een isolement gebracht."

Politiek dakloos

E.B.: "Niet vergeten moet worden, dat we voortdurend last hadden van de BVD. Die infiltreerde, probeerde ons te verlinken met vingerafdrukken op pistolen e.d. Omdat we in een isolement terecht gekomen waren, werd in '74 de Rode Jeugd opgeheven. We wilden ook geen schietschijf meer zijn."

Uit de Rode Jeugd waren twee stromingen voortgekomen. Een stroming hanteerde het kleine geweld-concept. Die was voor aanvallen op personen. De andere stroming was voor internationale solidariteit, voor internationaal werken. Deze stroming wilde daadwerkelijk en concreet hulp verlenen bij de strijd van andere groepen in het buitenland. Ik heb me zeer sterk tegen het kleine-geweld-concept verzet. Ik was voor internationale hulp. Kreeg ook contacten met allerlei groepen in het buitenland. Via die internationale contacten kreeg ik de mogelijkheid om een militaire basistraining in Libanon te volgen. Dat ging uiteindelijk wegens de gevechten in Libanon tussen de Palestijnen en rechtse milities niet door. Maar in 1976 kwam ik met anderen in Zuid-Jemen in een Palestijns trainingskamp terecht. Ik ben daar drie weken geweest en was van plan in Libanon met de Palestijnen mee te gaan vechten. Ik heb niet die opleiding gekregen om in Nederland gewapende strijd te gaan voeren.

Ik kwam niet in Libanon terecht. Een half jaar heb ik teleurgesteld rondgelopen. Toen ik in Nederland terug was, was ik vertwijfeld. Na een half jaar kwam de PSP in het vizier. De PSP was voor ons vaak in het parlement opgekomen. Vanaf 1968 heeft de fractie kamervragen over de Rode Jeugd-BVD gesteld. Dat gaf de partij respect, hoewel we het pacifistische standpunt niet deelden. De PSP legt op een goede manier verbinding tussen parlementaire en buitenparlementaire strijd. Ik werd lid van de PSP. Ik voelde me daarmee het meest verwant. Voor mij is en was heel belangrijk, dat de PSP er op uit is te voorkomen, dat buitenparlementaire groepen in een isolement terechtkomen.

In het begin moest ik mijn politieke weg in de PSP nog zoeken. Ik heb me toen politiek niet zo geroerd. Het afstand nemen van vroeger was een langzaam-aan-proces, zowel emotioneel als politiek. De PSP is voor mij de vleugelspeler van de parlementaire democratie, die door haar goede contacten met de sociale bewegingen voorkomt, dat die bewegingen een heilloze weg van het politieke isolement opgaan."

T.E.: "In 1974 heb ik de Rode Jeugd verlaten. Vier jaar lang heb ik eigenlijk alleen maar gestudeerd. Ik ging wel twee à drie keer per week naar het IISG (Instituut voor Internationale Sociale Geschiedenis) in Amsterdam om het marxisme te bestuderen. Na vier jaar een boekenwurm geweest te zijn, was ik pas weer in staat politiek actief te zijn binnen de parlementaire democratie, die voor mij de moeite van het verdedigen waard is. Die democratie is altijd nog beter dan een Latijns Amerikaanse diktatuur.

Binnen het programma van de PSP kan ik politieke discussies voeren over de politieke koers. Ik ben wijzer geworden. Ik ben socialist en politiek pacifist, die geweld hier in Nederland afwijst, maar niet in Derde Wereld-landen."

CHRIS HUINDER

BEVRIJJDING

JAARGANG 26

NUMMER 11 16-6-1982

PRIJS F.1,50

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

INTERNATIONALE HOMODAG

KOMMENTAAR

Minister dekt BVD af

Het partijbestuur had, in verband met de spionage in de afdeling Eindhoven (Bevrijding nr. 9/10), om een onderhoud gevraagd aan de minister van Binnenlandse Zaken. Op woensdag 19 mei vond dit onderhoud plaats.

Van Thijn wilde deze zaak nog zelf, voor hij definitief aftrad, afhandelen. Het werd een merkwaardig gesprek. De minister was heel beminnelijk. Hij nam er ruim de tijd voor. Maar, zoals we al uit zijn antwoord op de schriftelijke vragen van Andrée van Es hadden kunnen begrijpen, hij vond wat er gebeurd was eigenlijk heel gewoon. Zo werkte de BVD nu eenmaal. Hij wou niet onvriendelijk zijn, maar hij begreep niet goed waar wij ons zo druk over maakten. Op zijn knieën lag het hele dossier (dat wij natuurlijk niet zelf konden inzien), hij had, zei hij, zich persoonlijk heel zorgvuldig op de hoogte gesteld.

Wat er gebeurd was, was niet in strijd met de richtlijnen dat de PSP, als democratische partij, geen 'doel of onderwerp' van onderzoek mag zijn. Het ging nl. niet om de PSP - het had ook een geitenfokvereniging kunnen zijn - , maar om personen tegen wie 'gegronde vermoedens' van staatsgevaarlijke activiteit bestaan. Dat dat niet te scheiden is, dat daarmee dan toch maar verondersteld wordt dat die staatsgevaarlijke activiteit zich in de PSP kan afspelen, dat door zulke spionage de sfeer in de afdeling verpest wordt, dat wantrouwen wordt gezaaid en privacy in gevaar komt, waren geen argumenten die de minister konden overtuigen.

Trouwens, de informanten hadden zich geheel 'spontaan en vrijwillig' aan de Politie Inlichtingendienst (PID) en de BVD aangeboden. Het verhaal van de twee spionnen luidt heel anders, maar dat maakte geen indruk op de minister. Hij is blijkbaar geneigd zijn BVD wél en deze twee jonge mensen niet op hun woord te geloven. Ook de kwestie van de ledenlijst (daar had de PID helemaal niet om gevraagd!) en de politie-foto's vermochten geen indruk te maken. Dat waren spontane akties van deze twee lieden geweest en daar zouden ze zo hun redenen wel voor gehad hebben. Aldus de BVD. En die heeft blijkbaar altijd gelijk.

Tenslotte dan die vermoedens van staatsgevaarlijke activiteiten. Onze vraag is: ligt het niet voor de hand, als daar sprake van is, om dan de leiding van de betrokken partij op de hoogte te stellen. Dat zou inderdaad kunnen, aldus de minister, tenminste als het echt om duidelijke feiten ging. Vandaar onze vraag, of met die vermoedens nu bedoeld werd wat wij al wisten, nl. het Rode Jeugd verleden van Van den Berg en Engelen, de training in Jemen, etc. of iets wat zich nú afspeelt. Het was, zei de minister, dat laatste. Maar, op onze vraag om ons dan nu mee te delen

wat zich voor illegaal, misschien zelfs wel gevaarlijk gedoe afspeelt *in onze partij* (!), zei hij dat hij dat toch niet kon doen omdat het zich daarvoor nog te veel 'in de sfeer van de vermoedens' bevond.

Het zal wel duidelijk zijn dat wij dit hoogst onbevredigend vinden. Wel voldoende verdenking om de BVD het recht te geven langs slinkse weg 'personen' in de gaten te houden. Maar niet genoeg om de partijleiding van de aard van die verdenking op de hoogte te stellen. Dat noemen ze dan rechtszekerheid.

BRAM VAN DER LEK

Vrijbrief voor falen

Midden vorig jaar doodde de vijftwintigjarige Amsterdamse hoofdagent C.V. met een schot uit zijn pistool een overspannen vrouw die hem met een aardappelschilmesje bedreigde. Voor de rechtbank gedaagd werd de agent op 4 december 1981 veroordeeld tot een gevangenisstraf van één jaar.

De rechtbank baseerde haar vonnis uitsluitend op het feit dat C.V. in deze specifieke situatie onjuist gehandeld had, en ging geheel voorbij aan de vraag waarom hij niet bij machte bleek te zijn geweest adequaat te handelen. Iets waartoe hij in zijn hoedanigheid van politieagent - met inachtneming van een zekere marge uiteraard - in staat had moeten zijn.

In hoger beroep werd C.V. op 28 mei jongstleden *vrijgesproken*. Het Amsterdamse gerechtshof volgde een totaal andere redenering dan de lagere rechtbank gedaan had. Het uitte in zijn vonnis stevige kritiek op de politieopleiding en de overheid die daarvoor verantwoordelijk is. *'De instructie over het rechtmatig gebruik van wapens is tijdens de opleiding gebrekkig en de verdere opleiding van het politiepersoneel heeft ook ontbroken. De agent was niet geoefend in het oplossen van dit soort conflicten, niet geoefend in het gebruik van de wapenstok of het afwerpen met de hand. Hij had niet de schietervaring die verplicht is voor een politieman,'* zo wordt in het vonnis gesteld. Dit staat buiten kijf; het is ook niet voor niets dat op het moment op interdepartementaal niveau een nieuwe geweldsinstructie wordt voorbereid. Wat zijn de mérites van beide vonnissen? Individueel falen van politie-mensen dat grotendeels veroorzaakt wordt door structurele fouten in de opleiding en mentaliteitsvorming, wordt in het hoger beroep de overheid, die verantwoordelijk is voor die opleiding, verweten. Dat is terecht en valt toe te juichen. Dat is ook wat mankeerde aan het eerste vonnis.

Echter, dat laat onverlet ieders

persoonlijke verantwoordelijkheid. Zo ook in het geval van C.V. Het gaat niet aan individuele fouten geheel en al op de opleiding af te schuiven. C.V. had twee jaar geen schietinstructie gehad. De instructie dié gegeven was leert in een reflex op hart en hoofd in plaats van op armen en benen te mikken. C.V. werd niet begeleid. Het ontbrak hem dus aan sociale vaardigheden. Als hij er dan voor kiest in dergelijke omstandigheden politieagent te blijven, dient hij de consequenties te aanvaarden. Of hij had, samen met zijn vakbond en de rest van het korps, actie moeten voeren - dat kan ook als het gaat om salarisverhoging en onregelmatigheidstoeslag. Nu lijkt dit vonnis meer een vrijbrief voor elk toekomstig falen van politiemensen in die gevallen waarin sociale vaardigheden en crisisinterventiemethoden in plaats van wapens hadden moeten worden gebruikt.

MARCEL BULLINGA

INHOUD

RAADSVERKIEZINGEN is Nederland verrechtst	pag. 3
25 JAAR PSP bevrijding van de mens	pag. 4
VARIATIES OP EEN THEMA gezondheidszorg	pag. 6
ziekenhuisbedden	pag. 6
GEMEENTE EN WELZIJN dweilen met de kraan dicht	pag. 8
KONGRES-KRANT	pag. 9
INTERNATIONALE HOMO-DAG met de billen bloot	pag. 13
EEN JAARTJE KAMER Andrée van Es Wilbert Willems	pag. 16 pag. 17
ONDERSTEBOVEN	pag. 18
VREDESKAMP SOESTERBERG	pag. 20

Het volgende nummer verschijnt 30 juni.

BEVRIJDING

Verschijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek/
Amsterdam en vereniging 'Het Gesproken
Weekblad'/Grave ook op cassette uitgege-
ven

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Marion Oskamp,
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2
pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; kor-
ting bij kontrakt mogelijk.

Druk, zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

Is Nederland verrechtst?

Gemeenteraadsverkiezingen 1982. Volgens de grote media is de uitslag duidelijk: stabilisatie van de groei van de VVD, herstel van de PvdA, voortgezet verlies van D'66, lichte teruggang voor het CDA en stabilisatie van de winst van 'links van de PvdA'.

Klopt dit door de pers geschetste beeld wel, is de vraag die Luuk Witsenhuijsen, partijbestuurslid van de PSP, in bijgaand artikel probeert te beantwoorden.

Daarnaast gaat hij in op de algemene konklusie in de pers dat Nederland verrechtst en beschrijft hij de effecten van de combinatie-lijsten van 'klein links'.

Met nieuwe Tweede Kamer-verkiezingen op komst is ook de vraag aktueel of er konklusies voor die verkiezingen kunnen worden getrokken.

Als je vanaf 1972 de cijfers van het percentage geldige stemmen en de daarop gebaseerde zetelverdeling achter elkaar zet, dan lijkt de stelling 'Nederland verrechtst' te kloppen. Het op deze pagina afgedrukte staatje laat wat schommelingen zien, maar de richting is duidelijk. Als je de absolute aantallen kiezers bekijkt, dan blijken bij een dalende opkomst de rechtse partijen een gelijk aantal kiezers vast te houden. Weliswaar is het staatje niet helemaal eerlijk omdat er opkomst-verschillen tussen Kamer-verkiezingen en verkiezingen voor Provinciale Staten en Gemeenteraden bestaan, maar voor de konklusie maakt dat niet veel uit. Duidelijk is dat linkse kiezers het sneller niet meer zien zitten, dan rechtse. Linkse kiezers zoeken hun heil in buiten-parlementaire aktie en in vakbondsaktiviteiten. Daarom kan het de konklusie *niet* zijn dat Nederland verrechtst, maar wel dat linkse mensen in ons land minder vertrouwen hebben in de mogelijkheden van linkse parlementaire tegenmacht.

Partij van de Arbeid

De direkte oorzaak voor de apathie van de linkse kiezers is vooral gelegen in het optreden van de PvdA. In vele toonaarden is het falen van de sociaal-demokratie al bezongen, dat zal ik niet herhalen. Toen het kabinet-Van Agt I (1977-1981) aan de macht was, is de PvdA geen moment in staat geweest een oppositie te leiden die een alternatief bood voor het rechtse beleid. Toen de PvdA dan ook van harte ging meewerken aan een nog versterkte aanslag op de verworvenheden van de arbeiders in het kabinet-Van Agt II was de eigen partij in opperste verwarring en wisten de kiezers niet meer hoe zij het hadden. Het tweesporen-beleid is zo openlijk en opvallend keer op keer door Van Agt onderuit gehaald, dat het geloof in dat beleid geheel verdween. Wanneer de grootste linkse partij zo met de door de kiezers verleende macht omgaat, is het geen wonder dat zij geen heil meer in stemmen ziet.

Ik twijfel eraan of er wel sprake is van een herstel van de PvdA, zoals uit de verkiezingsuitslagen van 2 juni wordt gekonkludeerd. Weliswaar is de leeg-

loop tot staan gebracht, maar de lage opkomst werd dit keer niet door linkse kiezers veroorzaakt, maar door thuisblijvende CDA-stemmers. Het herstel van de sociaal-demokraten is dan ook niet meer dan het stoppen van de leegloop: er kwamen evenveel PvdA-kiezers op als in maart bij de Provinciale Statenverkiezingen.

Voor de PvdA is het hoopvol dat in enkele grote steden als Amsterdam en Groningen, ook de absolute aanhang is gegroeid in vergelijking met maart. Maar het wachten is voornamelijk op een aansprekend alternatief, als dat al niet bij voorbaat door de notitie-Wöltgens onderuit gehaald is.

De PSP

De PSP is deze keer het noodlot ontlopen dat de verkiezingsvoorspellingen konsekwent hoog waren in vergelijking met de uitslag. Dat zou kunnen komen doordat onze kiezers nu een veel stabielere groep vormen. Het ziet er voor de PSP bepaald gezond uit. Onze huidige groei is rustig opgebouwd en vindt plaats op een moment dat de pers als één mens tamboereren op redelijke argumenten als 'wij moeten nu eenmaal met z'n allen een stapje terug doen' en depolitiserende uitspraken als 'er is nog slechts armoede te verdelen en de bomen groeien niet meer tot in de hemel'.

Veel van onze eisen worden door PvdA, PPR, CPN en zelfs D'66 gedra-

gen: vrede, veiligheid, anti-kernenergie en milieuvraagstukken.

De PSP slaagt er kennelijk in een groeiende groep kiezers het vertrouwen te geven dat andere politieke keuzes mogelijk zijn. Wij zijn er echter niet toe in staat, zelfs niet op lokaal niveau, om de traditionele PvdA-achterban dat vertrouwen in te boezemen. De PSP is nog te weinig een machtsfaktor van betekenis, dat maakt het voor de weglopers van de PvdA niet aantrekkelijk om op onze partij te stemmen.

Een interessante vraag is dan wanneer de kiezers de PSP wel als machtsfaktor gaan zien. Het is heel goed mogelijk dat, nu we in een aantal plaatsen sterk zijn geworden, ons alternatief ook in machtspolitieke termen aan kracht gaat winnen. In dat verband is het jammer dat de PSP, vermoedelijk, in weinig plaatsen een rol van betekenis zal kunnen vervullen bij de kollege-vorming. Het zal van belang zijn, ook in verband met de komende Tweede Kamer-verkiezingen, zo nadrukkelijk mogelijk bij de onderhandelingen voor de vorming van de kolleges van wethouders aanwezig te zijn. Van betekenis is in dit verband ook dat de PSP in sommige plaatsen een middelgrote partij is geworden. In *Bussum* is de PSP zelfs, met 14,9%, een grote partij; zelfs groter dan de Partij van de Arbeid. Terwijl de uitslag in *Nijmegen* (9,8% en vier zetels) er natuurlijk ook mag zijn.

Linkse samenwerking

Vermoedelijk is de meest interessante vraag van de Raads- en Statenverkiezingen of de combinatie-lijsten van PSP, PPR en CPN nog een extra perspectief bieden. Het antwoord moet globaal gesproken, helaas *'nee'* zijn. Een onderzoek zou nog nodig zijn om deze uitspraak te preciseren en vanwege de kleine getallen zal het zelfs dan nog moeilijk zijn goede en betrouwbare uitspraken te doen.

Er zijn wel uitslagen van PSP-alleen die eruit springen, van combinatie-lijsten kan men slechts zeggen, dat zij aan de verwachting beantwoorden en niet meer dan dat. Zelfs zijn er bij de Raads-

verkiezingen meer tegenvallers dan meevallers te tellen. Toch is het veel te vroeg daar konklusies uit te trekken. Ik denk dat combinatie-lijsten en de ver-grote machtspolitieke mogelijkheden, die die met zich meebrengen nog bij het publiek moeten aanslaan.

Duidelijk is in ieder geval ook dat combinatie-lijsten het door de bank genomen *niet slechter* hebben gedaan. Het wachten is op de samenwerkingspraktijk en de wervende kracht die daarvan uit kan gaan. Voorlopig zal ik mij van die koffiedik-kijkerijen verre houden. Wij zullen de wervingskracht van die lijsten met argusogen moeten volgen, want wanneer ergens een alternatief met perspectief voor de in verwarring zijnde sociaal-demokraten te vinden is, dan zou het in die lijsten kunnen zijn.

Kamerverkiezingen

In verband met de aanstaande Tweede Kamer-verkiezingen kunnen er een aantal konklusies worden getrokken. De linkse samenwerkingslijsten hebben geen extra winst opgeleverd. Daarom is het nog veel te vroeg om op landelijk niveau tot vergaande samenwerking met PPR en CPN te komen. De linkse combinatie-lijsten doen het ook niet slechter dan de zelfstandige lijsten en het is dan ook zaak om rekening te houden met elkaars posities, omdat wederzijdse versterking wel een perspectief kan bieden voor machtsvorming van links van de Partij van de Arbeid.

Bij de komende verkiezingen zal de nadruk moeten blijven liggen op de belangrijke thema's die de PSP de kiezers de laatste jaren heeft voorgehouden: de bewapening, de kernenergie, het milieu en in steeds sterkere mate, de positie van de vrouwen. Daarnaast zal moeten worden duidelijk gemaakt dat er een alternatief is voor het rechtse bezuinigingsbeleid. De taak van de PSP is om de kiezers het vertrouwen te geven dat een stem op de PSP een stem voor een links alternatief is.

LUUK WITSENHUIJSEN

Zetelverdeling in de Tweede Kamer

jaar	Rechts (CDA, VVD, klein rechts)	Midden (D'66)	Links (PvdA, PSP, PPR, CPN)	opkomst
1972	85	6	59	82,9%
1977	83	8	59	87,5%
1981	80	17	53	86,2%
1982 (St)	93	12	45	67,9%
1982 (GR)	93	7	50	64,1%

25 JAAR PSP

Bevrijding van de mens

De PSP vierde feest. Op 22 mei in Hilversum vanwege het 25-jarig bestaan. Meer dan 2000 mensen bezochten de manifestatie. Twee politieke forums over een socialistisch antwoord op de crisis en over de Derde Weg bleven jammergenoeg wat steken in algemene voorstellen. Maar tot veler verrassing prees de gastspreker Ger Harmsen het gedenkboek van de PSP. Blijkbaar zijn PSP'ers in ieder geval in staat kritisch naar hun eigen verleden te kijken.

Op hun eigen persoonlijke manier vertelden Fred van der Spek, Andrée van Es en Bram van der Lek over het reilen en zeilen van de PSP. Hun toespraken drukken we hierbij grotendeels af.

De manifestatie werd afgesloten door de RK Veulpoepers. Zij riepen de aanwezigen op alle bommen met neutronenkoppen en andere rotkoppen uit Nederland te verwijderen. Hetgeen met gejuich werd ontvangen.

FRED VAN DER SPEK

De aktualiteit van de PSP

Ten eerste de Falkland-kwestie. Dat die eilanden Brits zijn is natuurlijk uit de tijd. Er moet gedekoloniseerd worden, al is daarbij een probleem het zelfbeschikkingsrecht van de er wonende bevolking. De PSP is fel tegen het Argentijnse optreden, dat zeker ook als functie heeft het dempen van binnenlandse onrust. Dit fascistische regiem mag geen succes boeken, zoals het destijds kwalijk was, dat Hitler-Duitsland er typisch Duitse gebieden bij kreeg. Ik vind teleurstellend, dat Nicaragua en Cuba zo duidelijk Argentinië op dit moment steunen. De PSP wijst uiteraard ook de politiek van Thatcher en het onzinnige Britse militaire optreden af. Er is een groot gevaar van escalatie. Het is ontstellend, dat het chauvinisme zowel in Argentinië als in Groot-Brittannië zulke enorm afmetingen aanneemt. Men moet zich afvragen, wat eigenlijk de economische achtergronden zijn zowel bij Argentinië als bij Groot-Brittannië. Velen sneuvelen weer. Zij weten niet waarvoor. De gewone mensen hebben geen belang bij deze oorlog. Ik hoop, dat beide regiem, maar vooral het Argentijnse, door dit avontuur hun einde zullen vinden.

Ten tweede. Het dreigende rechtstreekse Amerikaanse optreden in Midden-Amerika. Dit is enerzijds gericht op het in stand houden van diktatoriale rechtse regiem, zoals in El Salvador, anderzijds gericht tegen nieuwe krachten van vooruitgang in dit gebied, zoals Nicaragua en Cuba. Hier dreigt een nieuw Vietnam. Dat wat destijds tot de Amerikaanse misdaden in Zuid-Oost-Azië heeft geleid, is niet voorbij sinds 1975, het einde van de oorlog in Vietnam, het imperialisme van de Verenigde Staten en in zijn kielzog dat van West-Europa. Ook Nederland heeft meegedaan aan de NAVO-marine-oefeningen onlangs in de Golf van Mexico, die door

Nicaragua en Cuba als bedreigend werden ervaren. Onze kritische steun aan die landen en aan de linkse bevrijdingsbewegingen in de andere landen van de regio kunnen we het beste tot uiting brengen door onze strijd tegen het militaire apparaat van Nederland en dus van het kapitalistische westen, dat een grote rol speelt in deze imperialistische politiek.

Ten derde. De toestand in Polen. Daar vindt een schandelijke onderdrukking plaats van de ontwikkelingen naar meer vrijheid en meer democratie door een generaalsbewind. Vanuit het westelijke kamp zijn er twee soorten reacties op de gebeurtenissen in Polen geweest, beide onaanvaardbaar. In de eerste plaats de keiharde reactie van Reagan, passens in de nieuwe, zeer oorlogszuchtige

Amerikaanse politiek van snel groeiende bewapening. Onaanvaardbaar, omdat die kan leiden tot oorlog en vernietiging, ook van de onderdrukte Polen zelf. In de tweede plaats, de voorzichtige reactie van grote delen van West-Europa, vooral de Bondsrepubliek, uit angst voor het in gevaar brengen van de ontspanning en van de Europese veiligheidsgedachte. Onaanvaardbaar, omdat de Polen zich daardoor terecht in de steek gelaten voelen. Dat is overigens een bewijs hoe weinig de ontspanning en de Helsinki-akkoorden eigenlijk voorstellen. Delen van de vredesbeweging hebben het moeilijk met Polen, de radikale vredesbeweging en dus ook de PSP niet. Juist door ons ontwapeningsstandpunt is het mogelijk harde kritiek op de toestand in Polen en op de rol van de Sovjet-Unie te leveren. Bij ons kan dat niets te maken hebben met wapengekletter en oorlogsdreiging. Wij herkennen, met alle verschillen, in de strijd van de Polen onze strijd. Wij hier, zij daar strijden tegen machten, die zich tegen de gewone mensen keren. Hier het zwaar bewapende kapitalisme, daar de zwaar bewapende burokratie. Onder de dissidenten begint dat besef ook door te dringen, het besef van een gemeenschappelijke strijd van de gewone mensen tegen regerende elites.

Ten vierde. De enorme crisis en de enorme werkloosheid. Het gaat niet slecht met de economie en met de productie, omdat de behoeften van de mensen zo langzamerhand wel bevredigd zijn. Integendeel. Er zijn talloze,

schrijnende tekorten. Denk aan de woningnood. De bouwvakkers, die daar aan iets kunnen doen, zijn in grote getale werkloos. Hetzelfde geldt op vele andere gebieden. Onze economie is blijkbaar niet in staat om die twee, de behoeften enerzijds, de producenten anderzijds met elkaar in verbinding te brengen. Het is daarom een crisis van het kapitalisme. Veel van die behoeften komen niet tot uiting op de markt aan de vraagzijde, omdat binnen het kapitalisme niet de vraag telt, maar de koopkrachtige vraag. En daaraan ontbreekt het. Oplossing van de crisis is dan ook ondenkbaar zonder een echte inkomenspolitiek, een sterk nivellerende inkomenspolitiek. Zelfs een verworvenheid als het stelsel van sociale zekerheid (in wezen een kapitalistische verworvenheid, van belang voor de massa-afzet van de particuliere ondernemingen) begint in deze crisis te wankelen. Duidelijk wordt, dat ook voor de redding van dit stelsel een gesocialiseerde economie voorwaarde is. Maar vooral het besef, dat er eigenlijk werk zat is (omdat er zoveel onbevredigde behoeften zijn) moet leiden tot een agressieve werkgelegenheidspolitiek, die je blijkbaar niet kunt overlaten aan het particuliere bedrijfsleven. Alleen als de mensen zelf, als eigenaars, over de economie kunnen beslissen, kan dit werkelijk verwezenlijkt worden. Wat is dit anders dan socialisme?

Ten vijfde. De actuele ontwapeningsproblemen. De dreiging van een oorlogsvoorbereiding wordt alsmaar groter.

Optreden van het Anti-militaristisch Koor

foto: Eduard de Kam

De vredesbeweging is geweldig gegroeid, vooral in Nederland, waar op 21 november 1981 400.000 mensen in Amsterdam demonstreerden tegen de modernisering van de middellange afstandsraketten. Binnen die vredesbeweging zijn radikaliseringsprocessen op vier gebieden gaande. Ten eerste wat de ontwapening zelf betreft. De modernisering tegenhouden en akkoord gaan met wat er nu is? Nee, vermindering van kernwapening. Wat minder kernwapens en met wat overblijft de afschrikkingstrategie voortzetten? Nee, alle kernwapens afschaffen. Dan met conventionele bewapening (mogelijk veel meer dan nu) verder gaan en in een komende oorlog toch zien, dat de kernwapens door wie dreigt te verliezen snel gemaakt en toch gebruikt worden? Nee, totale ontwapening.

Op de tweede plaats is er een radikalisering wat de samenhang met de maatschappijstructuur betreft. Men ziet steeds meer, dat belangengroepen in het bewapeningsproces een doorslaggevende rol spelen. Men trekt dus anti-kapitalistische konklusies.

In de derde plaats is er een radikalisering ten aanzien van de functie van de staat. Ontwapenen onder handhaving van de staat in zijn huidige strakke vorm is natuurlijk ondenkbaar. Ook de vieze praktijken van de BVD behoren bij die huidige staatsvorm.

Ten vierde is er een radikalisering ten aanzien van de aktievormen. Steeds meer ziet men de zin en de noodzaak van vormen van burgerlijke ongehoorzaamheid in. Denk aan de blokkades van de munitietreinen. Alle vier deze radikaliseringsprocessen wijzen in de richting van het PSP-denken. Je weet het nooit zeker, natuurlijk, maar de groei en de radikalisering van de vredesbeweging lijken onomkeerbare processen, die dus eens tot resultaat zullen leiden, hopelijk niet te laat.

ANDREE VAN ES

Het recht op zelfbeschikking

"De enige ideologie, die de PSP inspireren kan, is die van de bevrijding van de mens. Dit humanisme kan gevoed worden door marxistische, christelijke, radikaal democratische en anti-autoritaire of nog andere bronnen, als het maar een bewegende ideologie blijft". Dat schreef Hannes de Graaf, een van de oprichters van de PSP, in 1971 toen de partij een nogal harde onderlinge strategiediscussie uitvocht.

Maar die dynamiek is altijd kenmerkend geweest voor de PSP. In 1957, in 1971 en in 1982, de PSP is altijd ge-

Tijdens de manifestatie werden, in een tent naast de zaak, twee forum-diskussies gehouden

foto: Paul Babeliowsky

voed door allerlei verschillende tradities. Maar net zo goed door het afbreken van heilige huisjes. De PSP heeft natuurlijk geen ideaal mensbeeld voor ogen. Dé nieuwe mens bestaat niet. En als die bestaat, dan is de kans groot dat die heel eng is.

Het recht op zelfbeschikking van mensen, daar gaat het ons om. En dat kan dus nooit ondergeschikt zijn aan welke ideologie dan ook. De economische crisis van nu brengt zelfs de voetje voor voetje bevochten rechten van mensen in het geding. Steeds meer politici zijn bereid in te leveren, in de hoop dat er toch nog iets moois overblijft. Zo langzaam mogelijk terug naar af is hun parool.

Op dezelfde manier liggen de plannen op de loer om een kostwinnersbeginsel in te voeren bij inkomen en sociale zekerheid. Onder mom van gelijkheid van man en vrouw - want ook een vrouw kan tenslotte kostwinner zijn, zeggen ze - wordt de werkende vrouw terugverwezen naar het fornuis. Alleen heet het gezin nu "economische eenheid" en vader "kostwinner". Zij die nu hun mond vol hebben over het beperken van de verzorgingsstaat terwille van diezelfde verzorgingsstaat, vergeten dat die groepen waarop wie nu de lasten worden afgewenteld, nooit hebben kunnen profiteren van al die geneugten. Die zijn erdoor verpletterd. Want de gezinsmoraal en het arbeidsethos uit de jaren vijftig, daarop is de verzorgingsstaat van de jaren zeventig gebouwd.

Weliswaar wordt erkend dat werk buitenshuis een belangrijke voorwaarde is

voor economische onafhankelijkheid en dus bevrijding van de vrouw. Maar toch krijgen vrouwen die hun baan opeisen niet zelden de zwarte piet toegeschoven. Van haar baan of het geld van haar baan kan een man zijn vrouw en kinderen onderhouden, is het achterliggende idee. De overheid voert dit idee zelfs al in de praktijk uit. De bezuinigingsdrift treft vooral de gezondheidszorg, gezinsverzorging, sociaal-cultureel werk. Toevallig wel de arbeidsplaatsen van tienduizenden vrouwen.

De nu zo gepropageerde deeltijdarbeid is in feite een bevestiging van die ongelijke situatie. Mannen houden hun full-time baan. Vrouwen kunnen naast hun huishouden en kinderen misschien nog een deeltijdbaan vinden. Maar aan de verhoudingen in het gezin verandert het weinig. Twee deeltijdbanen is alleen voorbehouden aan mensen met hoge inkomens. Die kunnen zo vrije tijd kopen. Inkomensnivellering is nog steeds een actueel issue, hoewel het in de vergetelheid lijkt te raken. Den Uyl en Van der Doef praten wel over gezinnen of leefeenheden waar meer dan één inkomen wordt verdiend, maar niet over al die veel-verdieners die in hun eentje meer verdienen dan vele zogenaamde dubbele inkomens.

Laat die mensen met hoge inkomens hun vrije tijd maar kopen, dan kunnen de mensen met lage inkomens zich ook arbeidstijdverkorting veroorloven met behoud van hun koopkracht. Inkomensnivellering en arbeidstijdverkorting gaan hand in hand, het is één en hetzelfde. Dat is voor socialisten de manier

om om te gaan met het recht op economische onafhankelijkheid van vrouwen en inkomensverdeling. Dan heb je geen kostwinnersbeginsel nodig.

De hele vrouwenbeweging moet zich juist nu daarvoor inzetten. Want het kostwinnersbeginsel is een antifeministisch beginsel, dat voortkomt uit een blinde bezuinigingswoede. De vrouwen in de politieke partijen en feministische organisaties moeten dit tot inzet van de komende verkiezingen maken. Ook de Rooie Vrouwen moeten van hun PvdA duidelijkheid eisen.

Arbeidstijdverkorting is overigens niet alleen een manier om werk te scheppen. Het gaat om veel meer. Het gaat om het doorbreken van bestaande culturele patronen en leefvormen, waarin de man werkt en de vrouw verzorgt. Het biedt mogelijkheden om te experimenteren met andere ideeën over wonen en werken, over leven en relaties. Herverdeling van het werk binnens- en buitenshuis wekt wonderschone verwachtingen. Wie weet wat er gebeurt als de norm waarop onze hele samenleving is gebaseerd, de norm van heteroseksualiteit, geen veilig houvast meer biedt? Die bewegende ideologie waarover De Graaf het tien jaar geleden had, uit zich niet alleen in het proza van ons verkiezingsprogramma.

Bij gelegenheden als deze vraag je je af: Waarom ben ik eigenlijk PSP'er? Sommigen zijn dat wellicht op basis van een afgeronde maatschappij-analyse. Maar volgens mij zijn er veel meer PSP'ers die

vervolg op pagina 14

VARIATIES OP EEN THEMA

De serie artikelen over de landelijke themagroepen van de PSP wordt voortgezet met een bijdrage van de werkgroep Gezondheidszorg.

Deze themagroep houdt zich niet alleen bezig met ziek zijn en beter worden, maar ook met zo uiteenlopende zaken als de problemen van de verzorgingsstaat, verslaafden en gehandicapten.

De twee eerste artikelen in deze serie 'Variaties op een thema' (over de themagroepen *Milieu en Technologie* en *Justitie en Politie*) verschenen in BEVRIJDING nummers 2 en 5 van deze jaargang.

Begin 1979 ontstond de landelijke themawerkgroep gezondheidszorg. Er waren toen al een aantal plaatselijke groepen actief. Op een landelijke bijeenkomst van deze groepen bleek het gebrek aan een PSP-visie op de gezondheidszorg. Er is toen een groepje van 10 mensen gevormd dat de discussies over de gezondheidszorg zou bundelen. Uit deze groep is de landelijke themagroep ontstaan. Omdat uit de discussies min of meer duidelijk werd wat de PSP wil met de gezondheidszorg, ging de groep langzamerhand de landelijke PSP activiteiten op het gebied van de gezondheidszorg coördineren. Aanvankelijk moest *Bob van Schijndel* als politiek sekretaris Welzijn in het partijbestuur zowel onderwijs, welzijn als gezondheidszorg behandelen. Later werd hij de 'gespecialiseerde' politiek sekretaris gezondheidszorg. Toen Bob lid werd van de Amsterdamse gemeenteraad heeft *Hein Raat* hem in 1980 opgevolgd.

De politiek sekretaris is in principe verantwoordelijk voor de PSP-activiteiten. In de praktijk is de hele gezondheidsgroep bezig met het ontwikkelen van ideeën en het organiseren van acties. Maar het is wel zo dat de ideeën uit de gezondheidsgroep bediscussieerd moeten worden door de hele partij. De partijraad of het kongres kunnen belangrijke besluiten nemen. Om de discussies hiervoor mogelijk te maken organiseert de themagroep regelmatig landelijke discussiedagen over de gezondheidszorg. Hiervoor worden themamapjes uitgebracht. In aparte 'projektgroepen' worden zulke thema's voorbereid.

Naast de landelijke themawerkgroep gezondheidszorg zijn er een aantal plaatselijke gezondheidsgroepen actief. Op dit moment zijn er groepen in: Amsterdam (2); Eindhoven (2); Groningen; Kampen; Nijmegen; Haarlem; Zeeuwsch-

Vlaanderen en Rotterdam. Plaatselijke en regionale acties worden door deze groepen gevoerd. Er is overleg doordat de meeste plaatselijke groepen een lid hebben in de landelijke groep.

Aktiviteiten

Vroeger heeft de groep acties gevoerd tegen de f 5, eigen risico voor ziekenhuispatiënten. Plaatselijke groepen hebben zich bezig gehouden met acties tegen grote psychiatrische ziekenhuizen, tegen gezondheidsbedreigende industrieën, en acties tegen ziekenhuissluitingen. Daarnaast zijn er een aantal gezondheidswinkels/aktiecentra. De landelijke groep werkt samen met de Tweede Kamerfractie om vragen op te stellen, wetsontwerpen en begrotingen te behandelen. Intern in de PSP heeft de groep discussies verzorgd over gezondheidswinkels, de verzorgingsstaat (illich-achterhuisdiskussie), gezondheidsvoorlichting en -opvoeding (GVO), nationalisatie en alternatieve geneeswijzen.

Momenteel doen we mee aan de opzet van een 'progressief beraad in de gezondheidszorg'. Daaraan doen actiegroepen en andere progressieve partijen mee. Een eerste openbare bijeenkomst van dit links overleg was 12 juni 1982 in de Raadskelder in Utrecht (zie *Bevrijding* 9/10 van 19-5-82).

We doen mee aan de PSP-projektgroep drugsbeleid. Deze groep organiseert een themadag op zaterdag 11 september 1982 in de Kargadoor Utrecht.

Veelbelovend zijn de acties en discussies die we gaan voeren rond de problemen in de verpleging. Er is een werkgroep gehandicaptenbeleid en in het najaar willen we de psychiatriediskussie weer opstarten.

Opzet van de gezondheidsgroep

De landelijke themawerkgroep gezondheidszorg komt iedere maand bij elkaar bij een van de leden thuis. Dat is meestal op de tweede zaterdag van de maand van 12.00 tot 16.00 uur. Een paar keer per jaar is er een speciale themadag over een bepaald onderwerp ipv een normale vergadering. Deze themadagen zijn bedoeld voor alle geïnteresseerde PSPers/sters. De themadagen worden in *Bevrijding* aangekondigd; de gewone vergaderingen in *Ons Genoegen*. De themagroep heeft een sekretariaat van twee personen dat voor elke vergadering een mapje uitbrengt met notulen, discussiemateriaal e.d. Wil je meedoen schrijf dan voor informatie naar de themagroep Gezondheidszorg PSP, Postbus 700, Amsterdam.

Grappig is dat de brochure over een PSP-visie op de gezondheidszorg - waarvoor de groep in 1979 werd opgericht - nog steeds niet klaar is. Maar het einde is in zicht!

Iedereen doet mee!

Zoals je ziet is de PSP ook actief geworden op het gebied van de gezondheidszorg. Naast een aantal plaatselijke groepen is er een enthousiaste lande-

lijke themawerkgroep. Er zijn nog steeds meer mensen nodig om hierbij te helpen. Zowel de plaatselijke themagroepen als de specifieke projektgroepen en de landelijke groep moeten worden aangevuld met actieve mensen. Iedereen die belangstelling heeft kan informatie opvragen of langskomen om te kijken. De themagroep staat open voor iedere PSP'er/ster.

ANCA ANSINK

ZIEKENHUISBEDDEN

Het kind van de rekening

Minister Gardeniers vindt dat er achtduizend ziekenhuisbedden te veel zijn. Zij zegt dat op grond van de norm 'vier bedden per duizend inwoners'. Deze norm heeft de Minister uit stoffige bureau-laden opgediept om een argument te hebben om te bezuinigen.

De PSP vindt óók dat er ziekenhuisbedden moeten verdwijnen. Maar toch is de partij tegen de plannen van de regering Hoe zit dat en wat wil de PSP dan wel? Op deze vragen geeft de landelijke themagroep Gezondheidszorg in dit artikel een antwoord.

De overheid probeert al enige jaren greep te krijgen op de kosten van de gezondheidszorg. Daar gaat dan ook heel wat geld in om, in 1982 zo'n 32 miljard gulden. Van deze 32 miljard gaat ruim één derde (12 miljard) naar de algemene en academische ziekenhuizen, inclusief de kosten van specialisten. Het is dan ook geen wonder dat de algemene ziekenhuizen door 'Den Haag' als een belangrijk terrein voor bezuinigingen worden gezien. En voor de overheid is het eenvoudigste middel om te bezuinigen in de algemene ziekenhuizen het laten verdwijnen van ziekenhuisbedden.

De eerste aanzet daartoe is gegeven door staatssekretaris Hendriks in 1974 met de Struktuurnota. Hendriks introduceerde daarin de beruchte 4 promille norm. Dat wil zeggen, dat per 1000

inwoners 4 ziekenhuisbedden zijn toegestaan. Het daardoor ontstane "overschot" aan ziekenhuisbedden wordt nu al jaren geleidelijk verminderd via de goedkeuring voor de nieuwbouw van ziekenhuizen. Deze goedkeuring kreeg een ziekenhuis pas als er na de nieuwbouw minder bedden in een regio zouden komen door vooral fusie met een ander ziekenhuis.

Versnelling

Dit ging de huidige minister Gardeniers kennelijk niet snel genoeg. Zij heeft aangekondigd het huidige "overschot" van 8000 ziekenhuisbedden versneld weg te willen werken. Daartoe komt de minister deze maand met een overzicht, waarin per regio wordt aangegeven welke ziekenhuizen dicht zullen moeten of welke afdelingen.

De provincies en het landelijk adviesorgaan College van Ziekenhuisvoorzieningen krijgen dan tot voorjaar 1983 de tijd hierover advies te geven. Mits deze adviezen maar hetzelfde aantal op te heffen bedden per regio opleveren! Volgens besluit de minister medio 1983 definitief welke ziekenhuizen en afdelingen dicht moeten. De betrokken ziekenhuizen krijgen dan enige jaren de tijd om de sluiting zorgvuldig voor te bereiden en uit te voeren.

Bij deze maatregelen van de minister gaat het vooral om het kostenbesparend effect. Daarom wil Gardeniers vooral ziekenhuizen in oude gebouwen sluiten. Met name omdat het natuurlijk onvoordelig is nieuwe ziekenhuizen te sluiten die nog jaren mee kunnen. De minister houdt dus géén rekening met zaken als kwaliteit van de patiëntenzorg in de ziekehuizen.

Konsekwenties

Wat heeft deze versnelde beddenvermindering nu voor konsekwenties?

Sluiting van 8000 ziekenhuisbedden betekent dat de huidige patiëntenstroom niet meer kan worden opgevangen door de overblijvende capaciteit zonder een andere manier van werken. De verpleegduur zal verder omlaag moeten, er zal meer poliklinisch (dus zonder opname) behandeld moeten worden en de huisartsen zullen minder moeten gaan verwijzen naar het ziekenhuis.

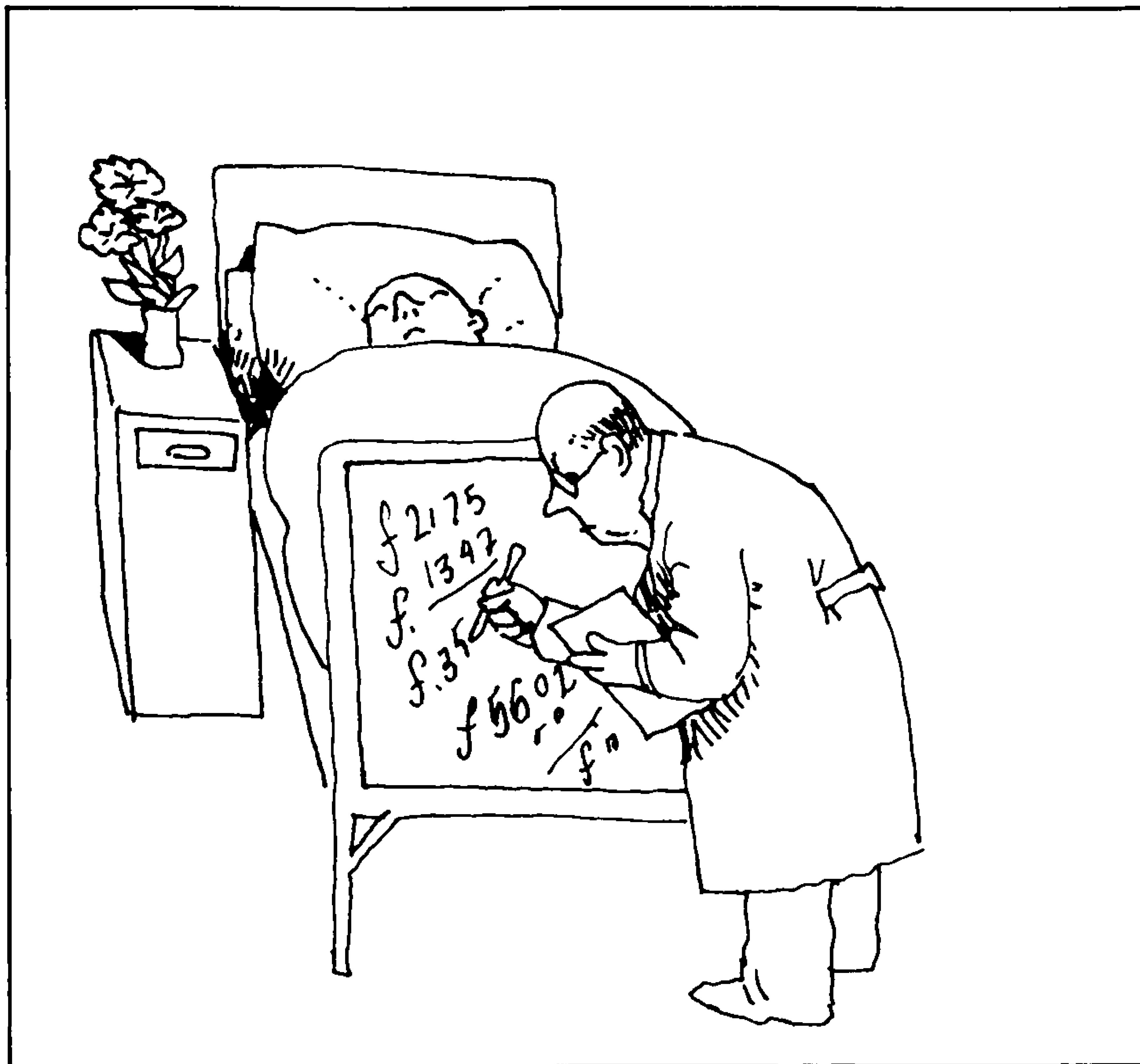
Dat geeft een grotere druk op het verpleegkundig personeel en gevaar van vershraling van de patiëntenzorg tot medisch-technische zorg. Verder ontstaat er door het vroegtijdige ontslag uit het ziekenhuis een grotere behoefte aan nazorg (wijkverpleging, gezinsverzorging e.d.). Bovendien zullen huisartsen ook in staat moeten worden gesteld om minder te verwijzen door b.v. deze meer mogelijkheden te geven de patiënten zelf te behandelen. Tenslotte vraagt meer poliklinisch werken ook extra voorzieningen.

Kortom, de versnelde beddenvermindering vergt een behoorlijke omschakeling, versterking van de eerste lijn en extra faciliteiten!

Minder werk

Wanneer de huidige richtlijnen voor het toegestane aantal verpleegkundigen niet worden verruimd, betekent het sluiten van 8000 bedden een verlies van 14.000 arbeidsplaatsen. In verband met de vele deeltijd raken dan ca. 18.000 mensen, onder wie 70% vrouwen, zonder werk. Door het minder uitbesteden van werkzaamheden vervallen nog eens 8000 arbeidsplaatsen. In totaal dus een verlies van ca. 22.000 arbeidsplaatsen!

De voorgestelde beddenvermindering gaat ook problemen opleveren voor de planning van de in de nabije toekomst noodzakelijke hoeveelheid ziekenhuisbedden. De Nederlandse bevolking vergriest steeds meer en meer en neemt ook nog in aantal toe. Dat betekent dat er voor 1995 ca. 12.000 bedden meer nodig zullen zijn dan nu zijn toegestaan volgens de normen, uitgaande van het huidige behandelpatroon. Dat betekent dat er nu eerst achtduizend bedden worden opgedoekt, terwijl er over tien jaar juist twaalfduizend bedden meer nodig zijn. Dat is dus niet zo slim, tenzij de overheid het mogelijk maakt door aanvullende maatregelen op een andere wijze te gaan behandelen. Dat zou moeten betekenen dat er meer poliklinisch wordt gewerkt door specialisten en dat, via de versterking van de 'eerste lijn', het mogelijk wordt gemaakt dat er minder en korter hoeft te worden opgenomen. Maar wat levert de voorgestelde beddenvermindering nu op? Want daar is het tenslotte toch

allemaal om begonnen.

Op korte termijn blijkt het helmaal niets op te leveren. Sluiting van ziekenhuizen brengt enorm veel kosten met zich mee: extra sociale uitkeringen, kapitaalverlies, afkoopsommen voor specialisten en ga zo maar door.

Het lijkt waarschijnlijk dat op z'n vroegst over vier jaar de baten van de sluiting de kosten gaan overtreffen. Daarbij is echter nog geen rekening gehouden met de door de sluiting noodzakelijk versterking van de eerste lijns-hulpverlening en de benodigde extra voorzieningen voor meer poliklinisch werk.

Medische consumptie

Op zich is het een goede zaak dat de overheersende plaats van de algemene ziekenhuizen wordt teruggedrongen. Patiënten moeten tijdens hun behandeling zoveel mogelijk thuis kunnen blijven wonen en zo mogelijk ook blijven werken. En daarom moet er zo weinig en zo kort mogelijk worden opgenomen in een ziekenhuis, het medisch bolwerk bij uitstek wat de patiënt tot een anoniem en onmondig "nummer" degradeert. Dat betekent weer dat de huisarts zo weinig mogelijk doorverwijst naar de specialist en zoveel mogelijk probeert zelf te behandelen. En dat de specialist op zijn beurt weer zoveel mogelijk behandelt zonder de patiënt op te nemen en zo snel mogelijk weer naar de huisarts terugverwijst. De wijkverpleging, gezinsverzorging etc. moeten dan de patiënt in staat stellen zijn/haar ziekte zo zelfstandig mogelijk in zijn/haar eigen omgeving door te laten functioneren. In deze gedachtegang past helemaal een afbouw van de "tweede" lijn (ziekenhuizen) en een versterking van de eerste lijn (huisartsen e.d.). Desondanks zijn wij toch tegen deze versnelde beddenvermindering en wel om drie redenen.

In de eerste plaats wordt er door de versnelde beddenvermindering wel bezuinigd op de ziekenhuizen, maar er wordt niets gedaan aan de vereiste versterking van de eerste lijn. Terwijl juist deze versterking van de eerste lijn hard nodig is om de effecten van de beddenvermindering op te vangen als noodzakelijk om de gezondheidszorg wezenlijk om te buigen. Het beleid ten aanzien van de gezondheidszorg zou moeten zijn: terugdringen van de tweede lijn met gelijktijdige versterking van de eerste lijn. En niet het eerste wel doen omdat het goed uitkomt (levert bezuiniging op) en de versterking van de eerste lijn laten zitten omdat dat juist geld kost.

In de tweede plaats is de voorgestelde

(advertentie)

De X min Y BEWEGING was de eerste en is nog steeds de enige fondsorganisatie die openlijk steun verleent aan het NIEUWE VOLKSLERGER (NPA) op de FILIPPIJNEN.

Zij gaf tot nu toe:

f 425.000,-

aan subsidies voor het verzet op de Filipijnen.

Als je de georganiseerde strijd tegen uitbuiting en onderdrukking - hier en in de derde wereld - wilt steunen, dan is je plaats bij de

X min Y BEWEGING
Amaliastraat 7
2514 JC Den Haag
tel. 070 - 64 54 33

Gironr. 60 90 60

beddenvermindering naar onze mening niet de juiste manier om de medische "konsumptie" via de ziekenhuizen terug te dringen. Het is niet het "overschot" aan ziekenhuisbedden wat de medische consumptie bevordert, maar het huidige financieringssysteem. Daardoor worden zowel de ziekenhuizen als de specialisten beloond voor het langdurig opnemen van veel patiënten. Dat komt doordat de ziekenhuizen betaald worden voor het aantal verpleegdagen en het aantal "verrichtingen" (laboratorium- en röntgenonderzoek etc.). En de specialisten worden ook betaald naar deze verrichtingen en behandeling (operaties e.d.). De medische consumptie via de ziekenhuizen zou dan ook moeten worden teruggedrongen via een gewijzigd financieringssysteem. En wel zo gewijzigd dat noch het ziekenhuis, noch de specialisten een financieel belang hebben bij volle bedden, veel operaties e.d. Een oplossing zou kunnen zijn een systeem van budgettering, waarbij een ziekenhuis bijvoorbeeld een vast bedrag krijgt per verzorgingsgebied (aantal inwoners). En natuurlijk via een vast dienstverband voor specialisten.

De verpleging

In de derde plaats zijn wij tegen de voorgestelde beddenvermindering omdat de verpleging binnen het ziekenhuis het kind van de rekening dreigt te gaan worden. Door de beddenvermindering zal de verpleegduur korter moeten worden om de patiëntenstroom te verwerken. Het werk van de verpleegkundige is voor een groot deel gekoppeld aan de behandeling van de patiënt. Daardoor blijft het werk per patiënt grotendeels gelijk, maar moet in kortere tijd gebeuren. Dit zal de verpleegkundigen zwaarder belasten en minder tijd voor een gesprek etc. met de patiënten laten. Uit een oogpunt van werkbelasting voor de verpleegkundige en uit een oogpunt van patiëntenzorg is dan ook een verruiming van de richtlijn voor de verpleging (het aantal verpleegkundigen per bed) noodzakelijk.

Eén van de belangrijkste redenen om tegen deze beddenvermindering te zijn is, naast de taakverzwaring voor de verpleegkundige, het verlies van veertien-duizend arbeidsplaatsen in de gezondheidszorg. Het is onaanvaardbaar dat de overheid, in plaats van werkgelegenheid te scheppen, botweg een groot aantal arbeidsplaatsen schrapt.

Een verruiming van de richtlijnen voor verpleegkundigen (meer werkers per bed) of de versterking van de eerste lijn zou natuurlijk tot gevolg hebben dat de kostenbesparing door middel van de voorgestelde beddenvermindering steeds geringer wordt. Was het de overheid tenslotte daarom niet allemaal begonnen?

THEMAGROEP
GEZONDHEIDSZORG PSP

Dweilen met de kraan dicht

Door de bezuinigingswoede in Den Haag komt het welzijnswerk in de klem. Knelpuntennota's, konsept en definitieve regelingen hebben het huidige bezuinigingsbeleid al jaren voorbereid.

Door het door de overheid gevoerde decentralisatiebeleid hebben de gemeenten grotere bevoegdheden gekregen, terwijl de leiband door Den Haag strakker werd aangetrokken. De PSP, na de gemeenteraadsverkiezingen van 2 juni met ingang van september versterkt in de Raden, kan op gemeentelijk nivo haar ideeën uitdragen en verwezenlijken. Maar hoe doe je dat in tijden van kortingen, structurele bezuinigingen en dichtgedraaide subsidiekranen?

Stef van der Wakker en Govert van Bezooyen, van de Beverwijkse PSP, zoeken het antwoord.

Eind 1981 besloot de minister van CRM om 6% extra te bezuinigen op de uitkering aan de gemeenten voor het sociaal-kultureel werk. Bezuinigingen die een verdere verslechtering van de positie en kwaliteit van het welzijnswerk tot gevolg hebben.

Het is niet de eerste keer dat er bezuinigd wordt op de uitkering aan de gemeenten (en daarmee op het welzijnswerk). Sinds de invoering van de zogenaamde *Rijks Bijdrage Regeling* (RBR) is dit meer regelmaat dan uitzondering.

De rijksbijdrageregeling

In 1973 werd door de toenmalige minister van CRM de zogenaamde *Beraadsgroep Knelpunten Harmonisatie Welzijnsbeleid en Welzijnswetgeving*, kortweg de Beraadsgroep, geïnstalleerd. De beraadsgroep moest 'knelpunten uit de praktijk, de structuur, de systematiek, de wetgeving en de uitvoering signaleren'. Naar aanleiding van het onderzoek van deze Beraadsgroep verscheen in 1974 de zogenaamde *Knelpuntennota*.

In deze knelpuntennota werden een aantal 'tekorten' van het welzijnswerk opgesomd. Ondoorzichtige regelgeving en subsidiëring, langs elkaar heen werkende instellingen, ondemokratische wijze van werken en een grote afstand tussen de gebruik(st)ers en de instellingen. Kortom, er moest heel wat sleutelpunt worden verricht ter 'verbetering' van het welzijnswerk.

De belangrijkste uitgangspunten hierbij waren: meer samenhang aanbrengen in

het werk (regelgeving) en een democratischer functioneren. Als voorloper op een alles omvattende kaderwet Specifiek Welzijn verscheen in 1977 een konsept Rijksbijdrageregeling Sociaal Kultureel Werk. Deze RBR was - zo heette het - een eerste stap in de richting van een totale herstructurering van het welzijnswerk.

De kaderwet is echter niet verder uitgewerkt... de rijksbijdrageregeling wel. In 1979 werd de rijksbijdrageregeling Sociaal Kultureel Werk veranderd in de Rijksbijdrageregeling Sociaal Kulturele Activiteiten. Kern van de Rijksbijdrageregelingen is gelegen in een herstructurering.

Voor de invoering van de rijksbijdrageregeling was het zo dat een instelling subsidie kon krijgen van zowel de provincie en het Rijk als de gemeente. Met de invoering van de RBR zijn de instellingen aangewezen op de gemeente.

De gemeente krijgt van het Rijk een bijdrage, die ze onder bepaalde voorwaarden moet besteden aan sociaal-kulturele activiteiten. Maar aan wat voor instellingen of organisaties het wordt besteed, mag de gemeente zelf bepalen.

Het totaal beschikbare geld wordt nu over alle gemeenten gelijk verdeeld, ongeacht het (gewenste) voorzieningennivo. In de praktijk betekent dit dat gemeenten met veel voorzieningen zullen moeten inleveren, terwijl gemeenten met minder voorzieningen meer krijgen... zonder de garantie te hebben dat dit geld ook aan welzijnsvoorzieningen uitgegeven wordt.

De belangrijkste voorwaarden die door CRM aan het ontvangen van een rijksbijdrage voor sociaal-kultureel werk worden gesteld zijn:

dat alle sociaal-kulturele activiteiten gepland worden via een vier-jarenplan en jaarprogramma's. Daarnaast moet er een subsidie- en inspraakverordening door de gemeenteraad wordt vastgesteld. Daarnaast is bepaald dat beroepskrachten rechten en plichten hebben zoals geregeld in de welzijns-CAO.

De gemeente gaat met deze RBR meer functioneren als *herverdeler* van overheidsfinanciën in het kader van de bezuinigingspolitiek. Een ondankbare taak gezien de strijd die gevoerd zal moeten worden voor het behoud van het welzijnswerk.

Positie van het welzijnswerk

Vanaf 1978 zijn vele gemeenten in de weer om te voldoen aan de eisen en richtlijnen van CRM. Vele malen zijn uiterste data uitgesteld, omdat het merendeel van de gemeenten nog niets rond hadden of nauwelijks waren gestart.

Maar ook in het welzijnswerk zelf leverde de invoering van de rijksbijdrageregeling verhitte vergaderingen op.

In iedere gemeente waren de uitkoms-

ten van de discussie verschillend. Het varieerde van broederlijke samenwerking tussen het welzijnswerk en de ambtenaren om de armoede zo rechtvaardig mogelijk te verdelen, tot een ware oorlog tussen de betrokken partijen.

Bij de invulling van het sociaal-kultureel plan waren het met name die instellingen die geen beroepskrachten in dienst hadden, die hun karige subsidie danig in gevaar zagen komen.

Maar ook de gebruik(st)ers van buurthuizen, jongerencentra en dergelijke instellingen waren nauwelijks te interesseren voor de papiermassa, of werden er niet bij betrokken. De ervaring leerde dat beoordeling van en het inzicht in allerlei inspraak- en planprocedures aan de beroepskrachten en zeer gemotiveerde bestuurders werden overgelaten.

Doordat de subsidiekraan bij CRM verder wordt dichtgedraaid, wordt ook steeds meer duidelijk dat de bezuinigingen worden doorvertaald in de kosten van de activiteiten dat de activiteiten worden teruggeschroefd, of dat er personeel ontslagen moet worden. Dit klemt des te meer daar er, door onder andere de stijgende werkloosheid, een groter beroep gedaan wordt op de welzijnsvoorzieningen.

Tang van het rijksoverheid

In de discussie over de overheidsuitgaven voor het welzijnswerk worden we steeds vaker gekonfronteerd met de opvatting dat er nu eenmaal bezuinigd moet worden. Er moet immers beleid gemaakt worden - ook op gemeentelijk nivo - en hierbij zullen prioriteiten gesteld moeten worden.

Dit betekent investeren in en voorrang geven aan de (harde) produktieve sector.

Binnen deze gedachte is het ook logisch dat het welzijnswerk als (zachte) onproduktieve sector ook haar bezuinigingssteentje *moet* bijdragen. Dit is niet alleen het gedachtengoed van rechts, maar de laatste tijd ook meer van de PvdA.

De PSP stelt zich op tegen de bezuinigingen, ook in het welzijnswerk. Dit sluit overigens geenszins uit dat het bestaande welzijnswerk kritisch onder de loep genomen wordt.

Hoe vaak komt het niet voor dat er subsidie gegeven wordt ter meerdere glorie van beroepskrachten, regenten of omdat instellingen zich zo goed laten gebruiken door de gemeente?

De gebruik(st)ers van de voorzieningen zijn voor de PSP één van de uitgangspunten voor het te voeren beleid.

Voor en tegen

Bij de hele invoering van de rijksbijdrageregeling en de decentralisatie spelen een aantal argumenten voor en tegen.

Er *vóór* pleit dat de decentralisatie de gemeente de mogelijkheid geeft om de

sociaal-kulturele activiteiten inhoudelijk te toetsen. Daarnaast kan de wildgroei van instellingen worden tegengegaan, terwijl door inventarisatie en planning de gemeente een beleid kan vormen waarin aan tekorten en achterstandsgroepen effectief is gedaan kan worden. Tevens is het mogelijk via de planningsprocedure en de verslaggeving controle te houden over wat er met de besteding van de gelden gebeurt.

Er *tégen* pleit dat decentralisatie van de rijks-taken naar de lagere overheden een beleid is dat niet ondanks maar dankzij de economische crisis plaatsvindt: het is een verkapte bezuinigingsmaatregel. Door de decentralisatie krijgt het Rijk de mogelijkheid, via de gemeenten, te bezuinigen. Bovendien wordt elk spontaan initiatief ingekaderd, terwijl experimenten door de jarenplanningen niet meer mogelijk zijn. En de greep van de overheid op het partikuliere initiatief kan - soms ontoelaatbaar - toenemen.

De PSP heeft nog geen definitieve stellingname. Wel kunnen de volgende punten als leidraad functioneren.

De PSP zal zich, samen met instellingen er sterk voor moeten maken dat bij de beoordeling van het werk en van de subsidiëring geen onmogelijke regels worden gesteld. Dus geen regels met betrekking tot het aantal bezoek(st)ers en de drank en buffet omzet. Daarvoor in de plaats moeten er inhoudelijke criteria komen waardoor het werk op de juiste manier beoordeeld kan worden. De betrokkenheid en de invloed van de mensen die van de instellingen gebruik maken zal daarbij een belangrijk uitgangspunt moeten zijn.

Binnen het gemeentelijke beleid moeten er keuzes worden gemaakt voor het behoud van het welzijnswerk. Een sluitende begroting mag daarbij geen heilige koe worden.

STEF VAN DE WAKKER
GOVERT VAN BEZOYEN

KONGRESKRANT

Ten geleide

De extra verkiezingen van woensdag 8 september aanstaande maken ook een extra kongres van de PSP nodig. Dit kongres zal op zaterdag 24 juli in Krasnapolsky te Amsterdam plaatsvinden. De aanvang is 10.30 uur en het duurt vermoedelijk tot ongeveer 21.00 uur.

Ter voorbereiding van dit kongres organiseren de PSP-afdelingen op 23, 24 en 25 juni een ledenvergadering en vervolgens weer op 19, 20 en 21 juli. Op deze ledenvergaderingen stelt de afdeling kandidaten voor de kandidatenlijsten en kan ze amendementen (wijzigingsvoorstellen) op de voorstellen in deze krant opstellen. Het partijbestuur hoopt ondanks de vakantieperiode waarin deze vergaderingen vallen een groot deel van de leden in staat en bereid is aan de besluitvorming deel te nemen.

De kandidaten en amendementen van de afdelingen zullen in de tweede kongreskrant verschijnen, die rond 14 juli bij de leden moet aankomen.

Over de preciese wijze van indienen van kandidaten en amendementen en de termijnen die daarbij in acht genomen moeten worden, heeft het partijbestuur de sekretariaten van de afdelingen bericht.

KONGRESAGENDA

1. opening
2. beslissing over doorgaan kongres
3. benoeming resolutiecommissie
4. vaststelling kopgedeelte Tweede Kamerlijst en lijstverbinding
5. vaststelling lijst Eerste Kamer
6. resolutie over actuele politieke situatie en regeringsvorming
7. algemeen beleidsverslag partijbestuur
8. beleidsverslag Tweede Kamerfractie
9. vakatures partijbestuur en beheerskommissie afdelingsfonds
10. begroting PSP juli '82 - juni '83 en individualisering contributieregeling
11. kongresplanning en delegatie van taken aan partijraad
12. resoluties over aktualiteit
13. sluiting

Toelichting bij de agenda

2. Dit is een buitengewoon kongres, waarbij de normale termijnen voor uitschrijving, rondsturen van kongreskranten en dergelijke onmogelijk gehaald konden worden. Ons reglement laat zoiets alleen toe als het betreffende kongres aan het begin besluit dat het kongres door zal gaan. Deze beslissing moet met twee derde der stemmen genomen worden. (Huishoudelijk Reglement, art. 56.7):
V01 Het kongres van de PSP, bijeen op 24 juli 1982, besluit dat het uitgeschreven kongres doorgang zal vinden.
3. De afdelingen kunnen aan het begin van het kongres bij het presidium voorstellen indienen voor resoluties over de aktualiteit (agendapunt 12) en tot die tijd eveneens kandidaten stellen voor de te benoemen resolutiecommissie.
4. In de eerste kongresronde kunnen afdelingen kandidaten stellen voor de kopplaatsen van de lijst voor komende Kamerverkiezingen. In de tweede kongreskrant zullen de gestelde kandidaten vermeld staan en zal over hen enige informatie verstrekt worden. Voor de volledigheid zij opgemerkt dat tot op het kongres met twee derde der stemmen alnog kandidaten aan de rij kandidaten toegevoegd kunnen worden. We willen er echter op aan dringen hier zo weinig mogelijk gebruik van te maken en alle kandidaten in de eerste ronde te stellen. Immers, dan kunnen deze kandidaturen bij de discussies in de afdelingen tijdens de tweede ronde betrokken worden. Over de vaststelling van de lijst wil het partijbestuur nog drie voorstellen doen:
V02 Het kongres van de PSP, bijeen op 24 juli 1982 te Amsterdam, besluit dat de PSP-lijst voor de Kamerverkiezingen van september 1982 twaalf kopplaatsen zal kennen.

TOELICHTING: Volgens artikel 85.3 van het reglement zouden er zestien kopplaatsen zijn. De ervaring in 1981 heeft geleerd dat het al doorwerken geblazen is om twaalf plaatsen via kongresstemmingen vast te stellen. Bovendien lijkt dat aantal het partijbestuur ook voldoende kopplaatsen. Vandaar dit voorstel. Artikel 85.3 laat zo'n beslissing ook toe.

V03 Het kongres, bijeen op 24 juli 1982 te Amsterdam, besluit het partijbestuur te machtigen in het hele land niet alleen met hetzelfde kopgedeelte, maar ook hetzelfde staartgedeelte voor de lijst te werken.

TOELICHTING: Om de kongresronde nog enige ruimte te geven, moest het kongres vlak voor de datum van indiening van de lijsten, 27 juli, gepland worden. Om in die korte tijd alle formulieren in orde te brengen vereist veel speciale maatregelen. Door in alle kieskringen met dezelfde lijst te werken kan het werk aanzienlijk teruggebracht worden. Dat is ook wel nodig. Uiteraard kunnen afdelingen ook bij dit voorstel, zoals altijd, suggesties voor de opvulling van die staartlijst aan het partijbestuur doen. Deze moeten wel 26 juni binnen zijn.

V04 vervalt.

5. Na de inmiddels goedgekeurde wijziging van de grondwet met betrekking tot de wijziging van de wijze van verkiezen van de Eerste Kamer is er nu een wetsontwerp in behandeling bij de Kamers om die wijziging ook in een wet te regelen. De verwachting bestaat dat, zodra dit wetsontwerp door beide Kamers is aanvaard, de regering de Eerste Kamer ontbindt en nieuwe verkiezingen uit zal schrijven. (Alleen Statenleden zijn bij deze verkiezing betrokken, zodat een campagne achterwege kan blijven.) Deze ontbinding is niet zeker. Desondanks houdt de Kiesraad rekening met Eerste Kamerverkiezingen tussen oktober '82 en maart '83. Met het huidige aantal Statenleden heeft de PSP kans op twee of drie zetels in de Eerste Kamer. Daarom wil het partijbestuur op dit extra kongres ook een lijst voor de Eerste Kamer vaststellen, ook al lopen we de kans dit voor niets te doen. Dit nadeel weegt echter niet op tegen nog een extra kongres in het najaar als deze verkiezingen wel blijken door te gaan. Het partijbestuur vraagt de afdelingen ook voor deze lijst kandidaten te stellen.

V05 Het kongres van de PSP, bijeen op 24 juli te Amsterdam, besluit dat de lijst voor de verkiezingen van de Eerste Kamer uit tien kandidaten zal bestaan.

6. Een ontwerp voor deze resolutie staat verderop.
7. en 8. Deze beleidsverslagen zullen in de tweede kongreskrant verschijnen.
9. Momenteel zijn er geen vakatures meer in het partijbestuur. Enkele leden van het partijbestuur hebben echter te kennen gegeven dat ze per 24 juli willen aftreden. Dit betreft Jan Muytjens (aktiekoördinator) en Tom Pitstra (politiek sekretaris volkshuisvesting) in verband met hun verkiezing in de gemeenteraad van respectievelijk Geleen en Groningen. Wegens te drukke werkzaamheden met andere taken heeft Luuk Witsenhuyssen (politiek sekretaris parlementair werk) besloten zijn functie neer te leggen. Verder treedt ook de 3e sekretaris/penningmeester Rob Lange. Het partijbestuur vraagt de afdelingen voor deze functies kandidaten te stellen. (De zittingsperiode van het huidige partijbestuur loopt tot november 1983.)
Nog steeds bestaat er één vakature in de beheerskommissie van het fonds bijzondere uitgaven (afdelingsfonds). Ook hiervoor kunnen afdelingen kandidaten stellen.
10. Zie de financiële stukken verderop.
11. Dit agendapunt is opgevoerd om de gevolgen van dit extra kongres te regelen. In verband

met het voornemen rond november aanstaande geen kongres te organiseren stelt het partijbestuur voor een aantal kongreszaken eenmalig aan de partijraad op te dragen:

V06 Het kongres van de PSP, bijeen op 24 juli 1982 te Amsterdam, besluit de kongresplanning als volgt aan te passen:

- het kongres seksenstrijd en klassenstrijd, gepland voor november '82, wordt verzet naar 28 februari en 1 maart 1983.

- het kongres over de strategie, gepland voor april 1983, wordt verzet naar 11 en 12 juni 1983.

TOELICHTING: Daar de komende verkiezingscampagne voor een groot deel zou samenvallen met de eerste kongresronde van het novemberkongres, stelt het partijbestuur voor het novemberkongres enkele maanden uit te stellen. Het strategiekongres moet dan noodzakelijkerwijs meeschuiven. We denken dat door deze extra tijdsruimte een goede voorbereiding van deze kongressen mogelijk blijft.

V07 Het kongres van de PSP, bijeen op 24 juli 1982 te Amsterdam, draagt de partijraad op aan het kongres van eind november 1983 een verslag over haar activiteiten over de laatste twee jaar voor te leggen.

TOELICHTING: Deze oplossing voor dit beleidsverslag lijkt ons de minst slechtste. Immers, na een beleidsverslag in februari 1983 zou er vervolgens over de zeer korte periode tot november 1983 weer een beleidsverslag geschreven moeten worden.

V08 Het kongres van de PSP, bijeen op 24 juli te Amsterdam, besluit de afhandeling van de volgende zaken eenmalig op te dragen aan de partijraad, te behandelen in november of december 1982:

- a. de beleidsverslagen van de functionarissen van het partijbestuur
- b. het beleidsverslag van de redactie van de diskussierubriek Ons Genoegen
- c. het financieel verslag van de PSP en bijbehorende fondsen over het boekjaar '81-'82 en de décharge van de penningmeester hierover.

V09 Het kongres van de PSP, bijeen op 24 juli te Amsterdam,

overwegend dat de discussie over de verhouding tussen PSPjongeren en PSP tussen beide organisaties meer tijd neemt dan voorzien.

besluit de functie jongerensekretaris in het partijbestuur ook komend jaar vakant te laten,

draagt het partijbestuur en de partijraad op te bevorderen dat deze discussie voor de zomer van '83 is afgerond.

TOELICHTING: Vorig kongres besloot deze functie een jaar vakant te laten in de verwachting dat de bedoelde discussie dan afgerond kon zijn. Daar ziet het echter niet naar uit. Verder spreekt het voorstel voor zich.

VOORSTEL RESOLUTIE OVER AKTUELE POLITIEKE SITUATIE EN REGERINGSVORMING

Toelichting bij de resolutie (niet amendeerbaar)
Onderstaande resolutie legt het partijbestuur voor aan het kongres om het in staat te stellen een oordeel uit te spreken over de actuele politieke situatie, met name de politiek van de regeringen Van Agt II en III, progressieve samenwerking en regeringsvorming na 8 september 1982. Door deze resolutie, eventueel in gewijzigde vorm, aan te nemen kan het kongres de globale lijn van de komende verkiezingscampagne van de PSP bepalen. Voor deze campagne blijft het verkiezingsprogramma '81-'85 van kracht.

Het ontwerp voor de resolutie sluit aan bij het verkiezingsprogramma en bij de resolutie over regeringsvorming die het PSP-kongres in november 1980 te Leeuwarden vaststelde. Op een aantal punten is de resolutie aangepast. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- Deze resolutie besteedt meer aandacht aan het kabinetsbeleid en de politieke ontwikkelingen van de afgelopen periode. Ook komt de verhouding van de PSP ten opzichte van de sociale bewegingen meer naar voren.

- De resolutie over regeringsvorming van november 1980 gaf een flink aantal procedurele eisen met betrekking tot de vorming van een linkse regering aan. Deze punten wil het partijbestuur vasthouden, maar kortheidshalve is met een verwijzing volstaan. Dat komt naar onze mening de propagandistische bruikbaarheid van de tekst ten goede.

- De veranderde politieke situatie vereist dat de resolutie meer aandacht besteedt aan progressieve samenwerking in relatie tot het dreigend herstel van een meerderheid van CDA en VVD. Ten aanzien van de progressieve samenwerking hecht het partijbestuur eraan deze uit te laten steken boven abstracte slagzinnen; het is de taak van de PSP te stimuleren dat veel meer dan voorheen de inhoud ervan besproken wordt.

- De opstelling tegen D'66 is afwijzender geworden dan in november 1980 (zie overweging 6). Iedereen die de politiek enigszins volgt, zal begrijpen waarom.

- In de vorige landelijke campagne speelde het punt in hoeverre bijvoorbeeld de verwijdering van alle kernwapens voor de PSP en andere linkse partijen een breekpunt was bij de discussie over een regeringsprogramma. In het verlengde hiervan is in punt 4 en 5 expliciet de opstelling van de PSP t.o.v. belangrijke actiepunten van de sociale bewegingen opgenomen.

- Bij de punten waarop een links regeringsprogramma door de PSP getoetst zou moeten worden is het punt 'feminisering van de maatschappij' toegevoegd. Na de discussie over het verkiezingsprogramma zal dit voor niemand onverwacht komen.

- Ten dele omdat het aanleiding gaf tot verwarring, ten dele omdat zoiets vanzelf spreekt, vond een meerderheid in het partijbestuur het beter geen expliciete aandacht te besteden aan 'gedogen' van een links minderheidskabinet.

Degenen die de huidige tekst naast de oude resolutie over regeringsvorming willen leggen, kunnen bij het partijbureau de tekst daarvan opvragen.

Het partijbestuur vertrouwt erop dat onderstaande ontwerp-resolutie een goede basis vormt voor de discussie over de inzet van de PSP bij de komende verkiezingen en dat ze na behandeling door het kongres de basis kan worden voor een eensgezinde en krachtige campagne van de PSP.

Financiën

Hieronder volgt de begroting van de partij, ten behoeve van de vaststelling door het kongres. Merk op dat het boekjaar van de partij van 1 juli tot 30 juni loopt. Omdat op het moment dat jullie dit lezen, het boekjaar 81/82 van de partij nog niet is afgelopen, volgt er deze keer geen financieel verslag en balans van de partij. Zie daarvoor overigens ook het onderstaande voorstel.

A. BEGROTING van de PARTIJ (alle getallen in duizenden guldens)

INKOMSTEN	80/81	81/82	82/83	83/84	84/85	85/86
1. Kontributie	760	880	1000	1050	1100	1150
2. Kamerleden	16	60	60	60	60	60
3. Raads-/statenleden	39	50	95	100	100	100
4. Verzendsburo	40	42,5	40	48	51	54
5. Diversen	10	27,5	29	30	32	33
6. Tekort	50		7			
TOTAAL	915	1060	1231	1288	1343	1397
UITGAVEN	80/81	81/82	82/83	83/84	84/85	85/86
7. Afdelingen & gewesten	210	250	281	294	306	319,5
8. Centraal Buro	249	310	280,5	293	302,5	314
9. Centraal Bestuur	130	92	161	135,5	152	160
10. Partijbladen netto	180	190,5	219	233,5	249	261,5
11. SVS	15	21,5	25	26	27	28
12. PSP'jg	20	20	21	22	23	24
13. Homooos		4	4,5	5	5,5	6
14. Vrouwengroepen		6	6,5	7	7,5	8
15. Buitenlandgroep		7,5	9	9,5	9,5	9,5
16. LWPW		5	5,5	6	6,5	6,5
17. RTC	16	12,5	14	15	16	17
18. Verzendsburo	40	42,5	40	48	51	54
19. WB	40	87,5	125	130	135	140
20. Bijdrage EKF	5					
21. Diversen	10	11	11	12	13	14
23. Reservering liq. positie			25	25	25	25
24. HLS			3	3,5	4	4,5
22. Overschot				23	10,5	5,5
TOTAAL	915	1060	1231	1288	1343	1397

Specificatie van de posten Uitgaven 8, 9 en 10

8. CENTRAAL BURO	80/81	81/82	82/83	83/84	84/85	85/86
a. porto	25	30	33	35	37	39
b. materiaal	12	20	21	22	23	24
c. telefoon	2	7	8	9	10	11
d. huur	16	17,5	18,5	20	21,5	23
e. salarissen	120	171,5	135	140	143	147
f. inningskosten	8	9	9	10	10	11
g. computer	60	50	50	50	50	50
h. diversen	6	5	6	7	8	9
TOTAAL CENTRAAL BURO	249	310	280,5	293	302,5	314
9. CENTRAAL BESTUUR	80/81	81/82	82/83	83/84	84/85	85/86
a. PB porto	4	5	5,5	5,5	6	7
b. PB telefoon	4	5	5,5	6	7	7,5
c. PB reizen	8	12,5	12,5	13,5	14,5	15,5
d. PB vergaderen	4	4	4,5	4,5	5	5
e. PB huur	15	17,5	18,5	20	21,5	23
f. PB diversen	5	15	15	16	17	18
g. PB vrijgestelde			15	20	20	20
h. strategieccie.			5			
Subtotaal PB	40	59	81,5	85,5	91	96
i. PR reizen	6	6	6,5	6,5	7	7,5
j. PR huur	5	3	3,5	3,5	4	4
k. PR bestuur	4	4	4,5	5	5	5
Subtotaal PR	15	13	14,5	15	16	16,5
l. Kongressen.	50	20	65	35	45	47,5
m. Themawerkgroepen	25					
Subtotaal algemeen	75	47	65	35	45	47,5
TOTAAL CENTRAAL BESTUUR	130	92	141	135,5	152	140

10. PARTIJBLADEN NETTO	80/81	81/82	82/83	83/84	84/85	85/86
a. Bevrijding porto	60	60	65	70	75	78
b. Bevrijding drukkosten	127	160	180	190	200	210
c. Bevrijding redactie	7	7	8	8	9	9
d. Bevrijding eindredactie	13	20,5	22	23	24	25
+ kosten Bevrijding	207	247,5	275	291	308	322
e. Bevrijding abonnees	40	60	60	62	64	66
f. Bevrijding losse verkoop	2	3	3	3	3	3
g. Bevrijding advertenties	8	15	19	19	19	19
- Baten Bevrijding	50	78	82	84	86	88
+ h. OG porto	30	8,5	11	11,5	12	12,5
+ i. OG drukkosten	7	21,5	25	26	27	28
- j. OG abonnees		9	10	11	12	13
TOTAAL PARTIJBLADEN NETTO	180	190,5	219	233,5	249	261,5

B. TOELICHTING bij de BEGROTING

De indeling van de posten is dezelfde als vorig jaar. Zie ook OG 101 voor een vergelijking met de cijfers van vorig jaar.

De posten 23 en 24 zijn nieuw. Post 23 (reservering liquide positie) is opgevoerd om de vorming van een extra financiële reserve te bevorderen. Dit om beter in staat te zijn grotere 'klappen' op te vangen, en situaties als in eind 81, toen de afdelingen en gewesten i.v.m. geldgebrek lang op de afdracht hebben moeten wachten, te voorkomen. Bij die 'klappen' moet men zich vooral verkiezingen voorstellen (maar ook andere gebeurtenissen zijn denkbaar). Dit idee werd vóór de val van Van Agt II opgevat, en de nieuwe verkiezingen ondersteunen alleen maar de noodzaak van de vorming van zo'n fonds. Het ligt in de bedoeling om deze post 6 achtereenvolgende jaren op te voeren.

Post 24 (HLS = Henk Lankhorst Stichting) betreft de onlangs opgerichte PSP-stichting die zich o.a. met de ontwikkelingsproblematiek bezighoudt. Dit jaar werd subsidie van de NCO verkregen.

De ontwerp-begroting gaat uit van de voortzetting van de meeste trends. De meest opvallende afwijking betreft de post kongressen, nu te voorzien is dat in het boekjaar 82/83 maar liefst 3 kongressen gehouden zullen worden.

De propaganda etc. voor de tussentijdse verkiezingen vindt je verder niet terug in de begroting: bij de PSP wordt het principe gehanteerd dat die verkiezingen moeten worden betaald uit de opbrengsten van financiële acties en de verkoop van materiaal, zodat het normale partij- en aktiewerk hiervoor niet ingekrompen hoeft te worden.

Behalve het PB heeft ook de financiële werkgroep zich over deze begroting gebogen.

Pierre Puts

C. Wijziging van het Huishoudelijk Reglement

Vorig kongres werd besloten tot individualisering van de kontributieregeling (motie afd. Nijmegen). Dit vereist een aanpassing van het Huishoudelijk Reglement (HR). Tot uitvoering van dit besluit doet het partijbestuur het volgende voorstel, dat naar we vernomen hebben, de instemming heeft van de indieners van de oorspronkelijke motie:

Het Kongres van de PSP, bijeen op 24 juli 1982, besluit tot *schraping* van de volgende zinsneden uit het HR:

art. 69, lid 1: "Huisgenoten zonder eigen inkomen betalen een aangepaste kontributie, afgeleid uit die van het huisgenootlid met een eigen inkomen."

art. 77, lid 2: "... waarbij huisgenootleden zonder eigen inkomen en met dienovereenkomstig aangepaste kontributie hun abonnement delen met het huisgenootlid met een eigen inkomen".

Toelichting:

Dit is ongetwijfeld de meest eenvoudige manier om tot individualisering van de kontributieregeling te komen. Het betekent dat ook waar meerdere PSP(st)ers samen wonen, toch ieder apart volgens de normale regeling kontributie moet betalen. Daar staat dan tegenover dat er dan evenveel exemplaren van Bevrijding over de vloer komen, als er leden van de PSP in het huis wonen. Tenzij natuurlijk men opgeeft gezamenlijk (met 2 of meer mensen op hetzelfde adres) Bevrijding te willen delen (kan bij het partijburo worden opgegeven). Financieel staat hier dan niets tegenover, hoewel er natuurlijk minder papier etc. door gebruikt hoeft te worden.

Het partijbestuur heeft zich ervan vergewist, dat invoering van de individualisering op deze wijze geen onaanvaardbare financiële gevolgen met zich mee zou brengen.

STANDPUNTEN VAN DE PSP OVER DE AKTUELE POLITIEKE SITUATIE EN DE REGERINGSVORMING (amendeerbaar)

Overwegingen

1. De verhoudingen in de Nederlandse politiek ondergaan de laatste jaren sterke verschuivingen. Progressieve sociale bewegingen hebben een grote aanhang gewonnen, waardoor welke regering en welke partij dan ook niet meer om hen heen kan. Dit geldt het sterkste voor de vredesbeweging en de energiebeweging. Jarenlang werd de vakbeweging door loonmaatregel

1 op loonmaatregel buiten spel gezet. Onder het kabinet Van Agt II wist de vakbeweging echter met succes de korting op het ziektegeld tegen te houden. De vrouwenbeweging weet op een groot scala van maatschappelijke terreinen de onderdrukte positie van vrouwen ter discussie te stellen.

2 In het algemeen zijn de progressieve bewegingen nog niet zo sterk dat ze offensieve eisen, zoals een goede wettelijke regeling van abortus, individualisering van de sociale wetgeving, verwijdering van de kernwapens, sluiting van de kerncentrales en een aanpak van de werk-

1 loosheid, gerealiseerd kunnen krijgen.

2. De PSP ziet het als een belangrijke taak de progressieve bewegingen te versterken door ondersteuning van buitenparlementaire acties, door de deelname van haar leden door het werk in vertegenwoordigende lichamen, door met voorstellen te komen over hoe een links beleid concreet gestalte moet krijgen.

3. De PSP heeft de laatste jaren herhaaldelijk uitgesproken te streven naar een linkse meerderheidsregering met een socialistisch programma, juist omdat zo'n regering het perspectief op uitvoering van de eisen van de progressieve

- bewegingen zou kunnen verbeteren. Een linkse regering zoals de PSP die voorstaat, moet de strijd van de progressieve bewegingen ondersteunen en versterken. Een regeerakkoord dat zich hier niet op baseert, kan niet de instemming hebben van de PSP. De PSP is alleen geïnteresseerd in regeringsdeelname als het gaat om een aandeel in het medebeheer van het kapitalisme, maar om het ondersteunen van stappen in de richting van een socialistische maatschappij.
4. Voorafgaand aan de verkiezingen van mei 1981 leefde bij veel linkse mensen de verwachting dat het eindelijk mogelijk zou worden om CDA en VVD van de regering uit te sluiten. De progressieve meerderheid kwam er niet, wel verloren CDA en VVD hun meerderheid. Sinds 1981 is er veel veranderd in de elektorale voorkeuren. Bij de komende verkiezingen dreigen deze twee rechtse partijen weer een meerderheid in het parlement te halen.
5. De PSP ziet de oorzaak hiervan niet in de beweerdde verrechtsing van de Nederlandse bevolking, linkse eisen ondervinden juist bredere steun dan voorheen. Het beleid van de PvdA geeft hier echter geen politieke vertaling aan. Integendeel, ook zij pleit voor bezuinigingen op sociale voorzieningen en korting van lonen en uitkeringen, waarbij de lagere inkomens het hardst getroffen worden. Voor regeringsdeelname met CDA en D'66 werden de strijdpunten weggegooid. Het tweesporenbeleid van bezuinigen en gerichte aanpak van de werkloosheid biedt geen uitkomst, ook niet bij meer financiële ruimte ervoor. Immers aan de ene kant worden hierbij werkgelegenheid en kollektieve voorzieningen afgebroken, die men aan de andere kant zou willen opbouwen. Dit beleid van de PvdA, met als dieptepunt de voorstellen tot wijziging van de ziektegeden, leidt tot apathie en onzekerheid onder de mensen die rechtstreeks slachtoffer zijn van de economische crisis. Vooral doordat deze mensen thuis bleven, ging rechts bij de Statenverkiezingen vooruit. De partijen links van de PvdA weten deze mensen tot nu toe maar voor een beperkt deel voor hun alternatief te winnen.
6. D'66 heeft de laatste jaren een onduidelijke middenpositie in de Nederlandse politiek vervuld. Weer in de regering sinds 1981 ontpopte ze zich als trouwe bondgenoot van het CDA. Het opgebouwde beeld van redelijke partij met aandacht voor het milieu werd door de eigen bewindslieden afgebroken met beslissingen als de aanleg van de Rijksweg 28 door Amelisseweerd, de gasboring op Ameland en de overbodige dumping van radio-actief afval in zee. De toetreding tot het interimkabinet met het CDA is een stap op weg naar een regering met CDA en VVD. Vooral door haar sociaal-economisch beleid moet D'66 nu dan ook als een rechtse partij gezien worden.
7. De ervaringen met het kabinet Van Agt II onderstrepen voor de PSP nog eens dat een linkse politiek niet te realiseren is in regeringssamenwerking met het CDA of andere rechtse partijen. Immers waar de PvdA, naast een forse medeverantwoordelijkheid voor harde bezuinigingsmaatregelen op zinvolle kollektieve uitgaven, enig geld vroeg voor een banenplan was zelfs dat te veel. Linkse mensen en partijen moeten daaruit konklusies trekken en hun strategie baseren op het opbouwen van een links alternatief tegenover de rechtse partijen, in samenwerking met de progressieve sociale bewegingen. De inzet hierbij kan niet zijn het herstel van de oude coalitie van PvdA, CDA en D'66, of de PvdA daarin nu de grootste partij is of niet. Op grond van de ervaringen met het kabinet Den Uyl ('73-'77) en Van Agt II ('81-'82) keert de PSP zich ook tegen zo'n kabinet.
8. PPR, CPN en PSP komen in de politieke praktijk de laatste jaren vaak tot dezelfde standpunten en dezelfde opstelling in de Tweede Kamer, ondanks de ideologische verschillen. Ook is de opstelling ten aanzien van de regeringsvorming een tot nu blijvend meningsverschil: de samenwerking met rechtse partijen in regering en lokale besturen sluiten PPR en CPN niet uit. Zij weigerden in mei 1981 garanties te geven over de hardhied waarmee ze bij kans op regeringsdeelname de eisen van de progressieve bewegingen onverkort handhaven. De groei van deze drie partijen bij de afgelopen regionale en lokale verkiezingen, via zelfstandige of gezamenlijke deelname in vrijwel gelijke mate is, - hoe verheugend op zich ook - nog een te geringe uitdrukking van de toegenomen kracht van met name de vredesbeweging, vrouwenbeweging en energiebeweging. Historische en sociale belemmeringen blijken slechts langzaam overwonnen te kunnen worden.
- spreekt uit dat**
1. Tegen het rechtse afbraakbeleid op sociale en kulturele voorzieningen, de aantasting van de koopkracht van lagere inkomens en de voortgaande oorlogsvoorbereiding van opeenvolgende regeringen moet een links alternatief gesteld worden. De PSP is bereid aan zo'n alternatief te werken en er initiatieven voor te nemen, samen met progressieve bewegingen en PvdA, PPR en CPN. Door een dergelijk alternatief kunnen nieuwe mensen voor links gewonnen worden. Voor zo'n alternatief is een abstrakt beroep op 'progressieve eenheid' onvoldoende. Naast samenwerking op punten waarover overeenstemming bestaat, is een diepgaande discussie nodig over de politieke keuzes die links moet maken. Immers afgelopen periode maakten de linkse partijen sterk uiteenlopende keuzes. Die verschillen zijn niet zomaar verdwenen. Aan de ene kant vereist zo'n discussie begrip voor en erkenning van elkaars historische posities en ieders eigen inbreng. Aan de andere kant is zo'n links alternatief pas mogelijk als aangesloten wordt bij de progressieve bewegingen in de maatschappij en als uit de ervaringen met coalities met rechtse partijen eenduidige konklusies worden getrokken.
2. Tegenover het zittende interimkabinet Van Agt III is felle oppositie van de linkse partijen geboden, 'niet alleen vanwege de manier waarop het tot stand gekomen is, maar vooral vanwege het voorgenomen beleid. Die oppositie is ook nodig om het dreigend herstel van een regering van CDA en VVD, eventueel aangevuld met D'66, te voorkomen. De PvdA neemt een zware verantwoordelijkheid op zich, als zij haar compromisgeneigde houding ten opzichte van het CDA niet laat varen en niet eenduidig kiest voor het ontwikkelen van een links alternatief. Waar de PvdA als partij in het nieuwe programma nalaat deze keuze te maken en op de oude weg blijft voortgaan, doe de PSP een beroep op linkse mensen zelf die keuze wel te maken en dat in acties en stemgedrag duidelijk te maken. *Toelichting: Hoewel het partijbestuur bij het ter perse gaan van deze ontwerp-resolutie nog niet beschikte over nieuwe uitspraken van de PvdA, rechtvaardigen de signalen uit de PvdA sinds de val van het kabinet Van Agt II dit harde oordeel. Op het kongres van 24 juli zal het mogelijk zijn deze tekst aan te passen aan de uitspraken van het PvdA-kongres op 10 juli. Indien nodig zal het partijbestuur daarvoorstellen voor doen.*
3. Een gezamenlijk links alternatief - nog in de oppositie tegenover een rechts kabinet of op regeringsniveau - moet tenminste uitgaan van de eisen, zoals de progressieve bewegingen die stellen en waarvoor zij een brede aanhang hebben gewonnen. De linkse partijen hebben niet alleen in het parlement en de regering de taak zich in te zetten voor deze eisen, maar moeten ook de bereidheid hebben deze in een gezamenlijke strijd met de bevolking buitenparlementair proberen af te dwingen.
4. De PSP vindt onderschrijving van en inzet voor de volgende eisen van de progressieve beweging dan ook onmisbaar bij zo'n links alternatief:
- abortus vrij, abortus in het ziekenfondspakket, geen verplichte bedenktijd.
 - alle kernwapens de wereld uit, om te beginnen uit Nederland.
 - kernenergie nee: sluiting van de centrales in Dodewaard en Borssele en de verrijkingfabriek UCN in Almelo. Stopzetting van de bouw in Kalkar. Geen dumping van radio-actief afval in zee. Stimulering van schone energieproductie en methoden om energie te besparen.
 - Tegen het kostwinnersprincipe. Voor individualisering van de wetgeving. Naar een recht op eigen inkomen van elk individu.
 - geen afbraak van sociale voorziening: handhaving van de koopkracht van de inkomens tot modaal.
 - een stimuleringsbeleid, via overheidsinvesteringen en het opzetten van gemeenschapsbedrijven, en gerichte steunmaatregelen voor zaken als schone energiebronnen, sociale woningbouw, isolatie van woningen, openbaar vervoer, schoonmaak van vergiftigde grond, voorzieningen voor kinderopvang.
 - onmiddellijke verkorting van de werkdag tot zeven uur als eerste stap op weg naar een 5-urige werkdag. Komende vier jaar invoering van een 5-urige werkdag en verlenging van de bedrijfstijd tot tien uur in de sterkere sectoren van de economie.
5. Vanuit haar doelstellingen en analyse van de maatschappij zet de PSP zich in voor deze eisen. Een linkse politiek kan volgens de PSP echter niet volstaan met deze eisen alleen. Ze moet verband leggen met de gewenste veranderingen in de structuur van de maatschappij. De PSP plaatst deze eisen in het perspectief van radicale democratisering en feminisering van de maatschappij, socialisatie van produktiemiddelen en algehele ontwapening. De PSP en haar leden brengen deze visie in binnen progressieve bewegingen, bij een gezamenlijke linkse oppositie en bij de vorming van een linkse meerderheidsregering. De PSP kan aan een regering alleen deelnemen, als deze berust op dit perspectief. De PSP heeft haar eisen ten aanzien van de procedure bij de vorming van een linkse regering in november 1980 geformuleerd en bevestigt deze.
6. Haar inbreng voor het programma van een linkse regering van PvdA, PSP, CPN en PPR heeft de PSP vastgesteld in het verkiezingsprogramma '81-'85 en met name de daarin weergegeven 'hoofdpunten van een links regeringsprogramma'. Een eventueel links regeringsakkoord zal door het PSP-kongres hierop getoetst worden en aan de mate waarin concrete stappen gedaan worden op punten die betrekking hebben op de machtsvraag zoals:
- democratisering van de maatschappij op alle nivo's;
 - feminisering van de maatschappij;
 - ontwapening en een anti-imperialistische politiek, onder meer tot uiting komend in uittreden uit de NAVO;
 - democratisering zeggenschap over de investeringen;
 - socialisatie van de voornaamste produktiemiddelen.

Als u dit niet lust, dan smaakt die rente ook niet.

U legt af en toe een bedragje opzij. Sparen. U hebt dus een rekening bij een spaarbank of bij een gewone bank. Daar zijn ze blij met uw geld. En ze bieden u de hoogst mogelijke rente. Zodat uw spaargeld groeit. Vandaag de dag harder dan ooit, want de rente is hoog.

Maar wat gebeurt er met dat geld? Spaarbank of bank gebruiken het. Gaan het beleggen. Om daarmee voldoende rentewinst te kunnen maken om u straks uw rente te kunnen uitbetalen.

Maar... waar wordt dat geld belegd? Weet u dat? Beleggen ze uw spaargeld in zaken die indruisen tegen uw geweten? Beleggen ze uw geld in Zuid-Afrika. Of in Chili?

Als u daar toch een beetje nerveus van wordt, dan is er een goede oplossing: sparen bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een bank die het hart links draagt. Een bank die selectief belegt - en toch een prima rente geeft. Niet meer, maar zeker niet minder dan elders. Maar bij de ASN heeft u één zekerheid extra: uw geld wordt grotendeels in sociaal verantwoorde projecten belegd. In woningbouw of peuterspeelzaal of vele andere sociaalculturele projecten. Uw geld wordt dus goed belegd. Zodat uw rente schoon is en uw spaargeld goede dingen bewerkstelligt.

**Sparen bij de ASN
is sparen via uw girorekening.
Doe het nú: u krijgt f. 7,50 premie!**

Als u voor 1 juli 1982 een renterekening bij de ASN opent met

tenminste f. 50,- als eerste inleg, ontvangt u een premie van f. 7,50.

Bon

Naam en voorletter(s):

Adres:

Postcode en woonplaats:

Postgirorekening:

wenst bij de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND een renterekening te openen.

Stuur deze bon in open enveloppe zonder postzegel aan
**Algemene Spaarbank voor Nederland,
Antwoordnummer 1188, 2500 VB Den Haag.**

U kunt ook bellen: 070-47 01 81. Of ons bezoeken:
Rijnstraat 28, Den Haag (vlak bij het Centraal Station)

101

ALGEMENE SPAARBANK
VOOR NEDERLAND

geeft rente zonder bijsmaak.

INTERNATIONALE HOMODAG

Met de billen bloot

Sinds 1977 wordt in Nederland ieder jaar een internationale homodag georganiseerd. In navolging van vooral de Amerikaanse homobeweging en haar jaarlijkse International Gayday kwamen toen in Amsterdam voor het eerst, onder de naam van het Roze Front, enige duizenden flikkers en potten samen.

Stonewall

Aanleiding tot deze ontwikkeling waren de Stonewallrellen in New York (1969). Stonewall was een bekende homobar, van waaruit veel van het verzet georganiseerd werd. De politie kreeg als antwoord op een versterkt repressief optreden tegen homoseksuelen te maken met weerstand, die uitmondde in rellen, die enkele dagen lang duurden en voor homoseksuelen van ongekende omvang waren. Deze reactie lag in het verlengde van het al langer bestaande verzet tegen de Amerikaanse overheid: de strijd tegen de Vietnamoorlog en tegen de underdogpositie van negers. Het bijzondere van de Stonewallrellen lag in het feit, dat er talloze *pluchte-nichten* op de been kwamen, die hun leven vooral in de bars gesleten hadden en bij wie tot dan toe van strijdbaarheid weinig te bespeuren viel.

Roze Front

Na vier achtereenvolgende demonstraties in Amsterdam, werd in 1981 besloten om vanaf dat moment ieder jaar van lokatie te veranderen en werd als eerste de stad Den Bosch uitgekozen. Het gegeven, dat dit principebesluit zo genomen is, geeft de groeiende kracht van de georganiseerde homoseksuele mannen en vrouwen in het hele land aan. Waren het tot voor kort in Amsterdam enige mannen (rooie flikkers, flikkerfront en COC), die hun schouders eronder zetten, nu zijn het een veel groter aantal mannen en vrouwen in kleinere steden, die de demonstratie in hun plaats willen zien en de konfrontatie met de 'heteronormale' situatie aandurven. Bij de demonstraties in Amsterdam kon een zekere anonimiteit als dekmantel fungeren en de naam van de stad een gevoel van veiligheid geven. Voor de plaatselijke groepen betekent demonstreren in hun eigen (kleinere) stad een konfrontatie met hun eigen milieu en een massale presentatie van de homobeweging, waarover nog maandenlang nagepraat wordt. Dat zo'n publieke "coming out" gevoelig ligt blijkt uit de herhaling van deze discussie in Den Bosch 1981 en Amersfoort '82.

Op zaterdag 26 juni aanstaande wordt in Amersfoort de internationale homobevrijdings- en solidariteitsdag 1982 gevierd. Duizenden homoseksuele mannen en vrouwen, meiden en jongens bezetten één dag lang de stad. 's Middags trekken zij in bonte en demonstratieve optochten langs centrale plaatsen in de stad en komen samen op het Lieve Vrouwenplein onder de Amersfoortse toren. 's Avonds worden in het cultureel centrum De Flint twee feesten, één voor iedereen en één voor vrouwen, met een uitgebreid programma verzorgd.

Politieke partijen

Een soortgelijke discussie speelt tevens voor de stadsbesturen en de politieke partijen. Ook zij moeten met de billen bloot voor de vraag in hoeverre zij bereid zijn de organisatoren met faciliteiten te ondersteunen. Hebben de afgelopen drie jaren allerlei partijen homogroepen in hun midden verwelkomd, nu kunnen zij laten zien in hoeverre zij konkreet iets voor de homobeweging willen doen. De Amersfoortse ervaringen zijn echter niet best. De zittende bestuurders hebben die neiging zich

achter formaliteiten te verschuilen en politie wil de voorgestelde routes afgekeurd zien met gebrek aan mankracht als argument (over opportunisme gesproken!). De potentiële bondgenoot, Progressief Amersfoort (P.A., een samenwerkingsverband van CPN, PSP en PPR) zit slechts met één zetel in de raad. De PSP-afdeling is wel tot persoonlijke ondersteuning bereid, maar heeft te weinig directe invloed op beslissingen van Burgemeester en Wethouders. Door de homobeweging in Amersfoort, onder meer de *Werkgroep Homosexualiteit Amersfoort* (WHAM),

wordt contact gezocht met de mannen- en vrouwenbeweging met een verzoek om solidariteit en daadwerkelijke ondersteuning. Het rondtrekkende 'circus', dat Roze Front heet, heeft zo verregaande invloed: zij geeft de plaatselijke homobeweging gelegenheid tot massale presentatie, dwingt de plaatselijke politici tot standpuntbepaling, kan organisatorische winst opleveren en fungeert in de landelijke vergadering als ontmoetingspunt voor de Nederlandse homobeweging. Regelmatige deelname bestaat er van plaatselijke groepen (Leidse werkgroep, WHAM, Pann-Utrecht, Roze Driehoek-Eindhoven, Vera Flikkers-Groningen), van politieke homogroepen van PPR, PSP, CPN, D'66, VVD, van enkele COC-afdelingen en landelijk bestuur en van de ABOP-homogroep.

Hetero-opvoeding

Vooraf ten gevolge van de brede maatschappelijke discussie over het voorontwerp Wet-gelijke behandeling is men zich in het front vooral gaan bezighouden met het onderwerp homoseksualiteit en opvoeding. Dit resulteerde in een mottokeuze voor dit jaar, waarin de moeilijkheden tot uiting moesten

vervolg op pagina 14

Demonstratie in Roermond op 14 april '79 tegen uitspraken van bisschop Gijsen

foto Paul Babeliowsky

MET DE BILLEN BLOOT

vervolg van pagina 13

komen die homoseksuele mannen en vrouwen tegenkomen in hun geuzenstrijd tegen de heteromoraal en waarin dwangmatigheid van de heersende moraal zou blijken. Gekozen werd voor een dubbel motto om de aanwezige vrouwen geen impliciet ondergeschoven positie te geven: "tot hetero opgevoed, lesbisch durven zijn" en "tot hetero opgevoed, flikker durven zijn". Het is juist in de opvoedingssituaties, dat de jongen en het meisje te maken krijgen met de heteronorm door middel van allerlei subtiele, botte mechanismes van afhankelijkheid en onderdrukking. De kinderen wordt heteroseksualiteit middels emotionele afhankelijkheid van de ouders opgedrongen, ze krijgen in de afgeschermdde situatie op school niets anders te horen, maten-leeftijdsgenoten in militaire dienst kunnen over niets anders dan heterosex praten. Ook de opvoeders staan onder druk. Het afgelopen jaar zijn verschillende gevallen van ontslag, selectie en vervolging enkel op grond van alternatieve seksuele gerichtheid bekend geworden. Zo is ook duidelijk geworden wat voor verstikkende rol met name orthodoxe christenen in de kerken en op school spelen: zij willen een gewetensclausule in de Wet-gelijke behandeling om vrij te kunnen discrimineren. Zij noemen dat vrijheid van godsdienst en onderwijs, maar wringen zich wel in allerlei bochten om het onderscheid uit te leggen tussen fascistische vervolging van homoseksuelen en hun wijze van uitsluiten. In het partijprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen lanceerde de Reformatorische Politieke Federatie (direkt voortgekomen uit de Evangelische Omroep en verbonden met een Stichting "Ter Bekering" van homofielen) vorig jaar een regelrechte aanval op de homobeweging door afschaffing van subsidies te eisen. Ook het katholieke episcopaat wist blijkbaar ondanks haar gekrakeel in de voorafgaande jaren, eensgezindheid te tonen in haar standpunt over het voorontwerp. Ook zij schaart zich in de rij van orthodoxe christenen. Het is werkelijk beangstigend te zien hoe prominente gelovigen zich haasten om alle aanvallen op het heteroseksuele en patriarchale gezin als opvoedings- en samenlevingsvorm bij uitstek af te slaan en dat te doen over de ruggen van vrouwen en mannen heen, die voor een andere vorm kiezen. Nog enger is het om te zien, dat dit gebeurt in een tijd van opkomende ultrarechtse klubjes, met wie die christenen zeker niet in zee willen gaan, maar voor wie ze de historische sluizen van openlijke homodiskriminatie wel openzetten.

GERT KORTENBACH
(PSP-homogroep Amsterdam)

Het Roze Front organiseert 11 juni om 15 uur in Nieuwspoort in Den Haag een persconferentie over de roze week.

Op 19 juni vindt er in Utrecht een studiekonferentie over onderwijs en homosexualiteit plaats. Nadere gegevens zijn verkrijgbaar onder nummer 033 - 12654 in Amersfoort.

Over enige tijd komt er een brochure uit over homosexualiteit en opvoeding. In een zevental artikelen wordt ingegaan op de positie van homoseksuele mannen en vrouwen in o.m. onderwijs, krijgsmacht en gezin.

PSP 25 JAAR

vervolg van pagina 5

in de eerste plaats worden gedreven door een moreel gevoel: kwaad zijn over het gesol met zigeuners en buitenlandse werknemers, boos zijn om woningnood en speculatie, verontwaardigd over de fascistische terreur in El Salvador en de militaire diktatuur in Polen. Over de strategie, hoe daar allemaal een eind aan gemaakt kan worden, zijn we het meestal minder snel eens, dan over dat basisgevoel: Je bent fatsoenlijk, dus je bent PSPer. Vanaf de oprichting is de PSP nooit een eenheidsfront van identieke strijders geweest: Verschillen van mening zijn altijd ingebakken geweest in het partijgebeuren.

Maar die discussies zijn eigen aan PSPers en dus misschien wel het *behoud* van de partij: Je bent fatsoenlijk, je bent PSPer dus je wil met elkaar van mening verschillen!

Vóór alles anti-autoritaire oplossingen proberen te vinden, vóór alles de bevrijding van de mens centraal te stellen, dat is het uitgangspunt.

Anti-autoritair zijn betekent wel een elementair vertrouwen in de mens hebben: Vrouwen hebben het recht op een eigen zelfstandig bestaan. Jongeren bouwen hun eigen leven, hun eigen betrokkenheid met de samenleving op. Het is één van de belangrijkste taken van de PSP om die bewegingen te steunen, om stukje bij beetje te proberen terrein te winnen voor die groepen in de samenleving die door gevestigde belangen en waarden dreigen te worden weggedrukt.

Hoe moeilijk dat soms ook is. Dat was moeilijk voor de PSP in 1961, toen Bram van der Lek samen met andere jongeren een sit-down staking wilde organiseren tegen de Nederlandse politiek in Nieuw-Guinea. En in 1966 toen veel jonge PSPers zich lieten inspireren door PROVO.

Maar de kracht van de PSP is altijd geweest dat ze zich sneller en fundamenteeler dan andere politieke partijen liet beïnvloeden door die stromingen. Om vervolgens te verdedigen tegen de bange en autoritaire reacties van de op hun pik getrapte gezagsdragers.

Soms schoorvoetend, soms enthousiast heeft de PSP altijd weer de kant gekozen van de vernieuwingsbeweging en tegen de hardhandige onderdrukking daarvan. De enige norm, die daarbij terecht door de PSP overeind is gehouden, is de norm van geweldloosheid.

Want uit geweld komt niets vernieuwends voort, maar alleen repressie.

Voor maatschappijveranderaars is het moeilijk te accepteren, dat je te maken hebt met een beweging die voor een deel niet strijdbaar is voor die verandering, maar zich juist terugtrekt op eigen terrein en niets meer met politiek en beleid te maken wil hebben. Discojeugd manifesteert zich dan wel niet, maar juist dat zouden we ons aan moeten trekken. Skinheads uiten zich vaak door vormen van machteloze agressie en ook dát gaat ons aan. Jongeren die zelf ergens een bedrijfje beginnen in de hoop dat ze nooit meer iets met die verrotte samenleving te maken hoeven te hebben, zouden wel eens een politieke kracht kunnen ontwikkelen die we niet als politiek naïef moeten afwijzen.

Links moet niet alleen een gemeenschappelijk antwoord op de economische crisis proberen te formuleren, maar ook een analyse van de gevolgen van de economische crisis voor de positie van jongeren en vooral een *anti-autoritair* antwoord daarop. Gezien haar traditie moet en kan de PSP daarin het voortouw nemen. We kunnen het niet laten bij protesten tegen politiegeweld. Ruim baan voor vernieuwing en verandering, ook nu in 1982, ook nu we *opnieuw* schoorvoetend een aantal ontwikkelingen beschouwen. Dát is de konsekwentie van de keuze voor radicale democratisering, voor feminisering, voor geweldloze sociale strijd, voor de bevrijding van de mens. Altijd je eigen analyse ter discussie blijven stellen, ook al heb je hem net geformuleerd. Altijd je partijorganen openstellen voor ontwikkelingen die zich buiten je om hebben gevormd, in een zo vroeg mogelijk stadium. Dan weet je zeker dat je je ideologie bewegend houdt, dan blijf je fatsoenlijk, dan blijf je PSP.

BRAM VAN DER LEK

Idealisme op een zeepkist

Vandaag kijken wij terug op een kwart eeuw PSP. Wat is dat voor een club, die PSP? Hebben wij eigenlijk iets bereikt of zijn we alleen maar een verzameling hopeloze idealisten? Wat zijn we: een partij, een beweging, of niet meer dan een zootje ongeregeld?

Ik herinner mij, hoe ik in één van die eerste jaren iedere donderdagavond op een zeepkist stond, en preekte over die nieuwe politiek. Het progressieve gemeentebestuur van Zeist had een 'sprekershoek' ingericht in een parkje, waar iedereen op zo'n kist mocht klimmen om zijn zegje te doen. De toenmalige voorzitter van onze afdeling, één van de oprichters van de partij, ir. Van Steenis vond dat een mooie, opvoedende taak voor jonge partijleden. Zo leerde je spreken tegen mensen, of ze het nu horen wilden of niet.

Daar stond je dan, naast een zendeling van een andere sekte en je preekte over de nieuwe politiek, over het nieuwe socialisme, en over de atoombom, terwijl de zendeling er doorheen riep over de nieuwe mens, de wrake gods of het einde van de wereld.

Het WETENSCHAPPELIJK BUREAU van de PSP
zoekt voor 30 uur per MAAND

EEN REDACTEUR (M/V)

t.b.v. het nieuw op te zetten documentatieblad van de LWPW (Landelijke Werkgroep Parlementair Werk)

De taak van de redacteur zal drieledig zijn:

- Eindredactie en opmaak van het blad;
- Opzetten van een archief t.b.v. de LWPW;
- Het onderhouden van de relaties met de geledingen van de PSP.

De redacteur zal worden ondersteund door een (vrijwilligers-)redactie en het LWPW-bestuur.

Gevraagd wordt:

- redactionele vaardigheid en ervaring;
- ervaring met het opmaken van een blad;
- goede contactuele eigenschappen;
- affiniteit met de doelstellingen en politieke praktijk van de PSP.

Tot aanbeveling strekt kennis van archief- en documentatiesystemen.

Wij bieden: — een salaris van f 560,- per maand;
— goede secundaire arbeidsvoorwaarden.

Schriftelijke sollicitaties tot uiterlijk 14 dagen na het verschijnen van deze advertentie te richten aan het bestuur van het Wetenschappelijk Bureau van de PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam met vermelding van 'sollicitatie' linksboven op de enveloppe. Voor nadere informatie kunt u zich wenden tot de voorzitter van de LWPW: Luuk Witsenhuisen, tel: 080 - 444972.

Een idealist op een zeepkist. Is dat nu niet de PSP ten voeten uit?

In diezelfde tijd organiseerden wij de eerste zit-actie tegen de Nieuw-Guinea politiek van de Nederlandse regering, die het begin werd van reeksen acties: ban-de-bom, huurders-akties, stakings-akties, studentenverzet, bezettingen, acties voor behoud van het milieu, voor de derde wereld, tegen de oorlog in Vietnam, voor democratisering in de gezondheidszorg, in bedrijven, voor emancipatie van vrouwen, homo's, voor andere leefvormen, kortom: voor een *nieuwe* politiek, voor nieuwe menselijke verhoudingen.

Die eerste PSP werd opgericht door een paar honderd mensen. Op de oprichtingsvergadering waren er, om precies te zijn, 125 mensen. Vandaag zijn wij een partij met meer dan tienduizend leden. En ik denk dat wij rustig mogen zeggen, dat we deel zijn van een nog veel bredere beweging, waarin leden van de PSP, samen met anderen, werken aan die nieuwe politiek.

Want de nieuwe politiek komt van onder op. Van de oude machthebbers hoeven wij hem niet te verwachten.

Zijn wij dan niet geïnteresseerd in de macht? Natuurlijk zijn wij dat.

Zijn wij dan niet geïnteresseerd in praktische politiek? Vanzelfsprekend wel.

Wij hebben ook denkbeelden en voorstellen voor die praktische politiek. Tot nu toe is er niet zo erg naar geluisterd, maar dat zou nu kunnen gaan veranderen.

Op het gebied van de oorlog hebben wij al jarenlang gesteld, dat het waanzin is om - in een wereld waar de technieken ontwikkeld zijn om de hele aardbol vele malen te vernietigen - die technieken nog verder te ontwikkelen en door te gaan met de stompzinnige politiek van vrede door bewapening, van het zogenaamde machts-evenwicht, van de dreiging met slagschepen, raketten, vliegtuigen en tanks. En wij hebben ook begaanbare wegen gewezen, voor de de-escalatie, éézijdige standpunten en verdragen. Wegen die de gevaren in de wereld geleidelijk aan kunnen verminderen in plaats van ze steeds te doen toenemen. Die plannen zijn niet onuitvoerbaar omdat ze niet *praktisch* zouden zijn. Dat zijn ze wel degelijk. Wat er alleen voor nodig is is de *politieke wil*, zoals al zovelen voor mij keer op keer hebben onderstreept.

Op het gebied van de economische politiek zal er ook veel moeten gebeuren. En het ziet er naar uit dat er ook iets kan gaan gebeuren. De PvdA, die zich had laten meesleuren in een rechts avontuur, is daar nu dan toch op afgekapt. We kunnen natuurlijk met leedvermaak vaststellen dat wij dat altijd wel gezegd hebben. 'dat komt er nu van' kunnen we zeggen, 'als je zo nodig het kapitalisme wil mee-beheren'. Maar daar komen we niet veel verder mee.

Ons program op dit punt: stimuleringsbeleid, sturing van de investeringen en omvangrijke arbeidstijd-verkorting op de korte termijn, een betere verdeling van het nationaal inkomen door de middelen voor premies dáár weg te halen waar ze ook worden verdiend, controle op de banken en op de export van kapitaal.

Heel praktisch dus, en op de korte termijn. Een program om macht voor te verzamelen, macht van onder op. Macht van de basisbewegingen, macht ook van de vakbeweging. Ik nodig bij deze de vakbeweging uit om de nieuwe discussie, die vandaag begonnen is, samen met ons en met de andere linkse partijen te blijven voeren. Laten wij samen een strategie voeren tegen een verdere rechtse verloedering en voor een politiek van - liefst zo groot mogelijke - stappen naar een socialistische Nederland.

Het Wetenschappelijk Buro van de PSP zoekt ter versterking van haar bureau voor 20 uur per week:

EEN MEDEWERK(ST)ER VOOR DE FINANCIËLE ADMINISTRATIE

met als taken:

- assistentie en advisering bij de voorbereiding van het financiële beleid;
- medeverantwoordelijkheid voor de financiële administratie, financiële organisatie en maandelijkse financiële vastlegging;
- organisatorische taken.

Wij vragen:

- kennis van financiële administratie en organisatie op SPD of vergelijkbaar nivo (bijv. HEAO, NLO-ekonomie, MO-boekhouden) of hiervoor studierend;
- kennis van geautomatiseerde administratie;
- bereidheid om op onregelmatige tijden te werken;
- goede kontaktuele eigenschappen;
- affiniteit met het werk van de PSP;
- ervaring met soortgelijk werk strekt tot aanbeveling.

Wij bieden:

- afwisselend werk;
- een salaris van f 1580,- bruto per maand;
- goede sekundaire arbeidsvoorwaarden (9 1/2 % vakantietoelage, 25 dagen vakantie per jaar).

Met de hand geschreven sollicitatiebrieven tot uiterlijk 14 dagen na het verschijnen van deze advertentie te richten aan het bestuur van het Wetenschappelijk Buro van de PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam met vermelding van 'sollicitatie' linksboven op de enveloppe.

Voor nader informatie kunt u zich richten tot de penningmeester van het Wetenschappelijk Buro van de PSP: Bonne Wisman, tel.: 013 - 680072.

BAN DE BOM

Over de geschiedenis van de Ban-de-bom beweging, de strijd tegen de (kern-)bewapening in de jaren na de Tweede Wereldoorlog is tot nu toe weinig op schrift gesteld. De ouderen onder ons zullen het zich allemaal nog wel herinneren: de

Aldermaston-marsen, het Engelse Comité van Honderd, de oproep van Bertrand Russell en Michael Scott in 1960, de Paasmarsen in Nederland, het Comité voor de Vrede 1961, de zit-demonstraties in Den Haag, Amsterdam en elders, de vredes-mars van San Francisco naar Moskou in 1960/61 met als sluitstuk een demonstratie op het Rode Plein, de Everyman III die van Londen naar Leningrad voer in 1962, in 1963 de geruchtmakende actie van PSP-ers en SJ-ers tegen de Portugese deelname aan de NAVO-taptoe in Amsterdam, en nog tal van andere acties en demonstraties.

Toch is de herinnering daaraan natuurlijk vervaagd en voor veel jongeren zijn het niet meer dan wat romantische verhalen uit een vervlogen tijdperk. Daarom is het goed dat er nu een boekje is waarin wij veel hiervan nog eens na kunnen lezen. 'Ban de bom' van Kerst Huisman, oorspronkelijk een scriptie voor zijn studie geschiedenis, is door het Wetenschappelijk Buro van de PSP en de SVAG (Stichting Voorlichting Geweldloze Weerbaarheid) als boek uitgegeven. Het is een aantrekkelijk boekje geworden, verlicht met een aantal foto's en met een aantal interessante teksten uit die tijd als bijlagen. In een zestal hoofdstukken wordt een overzicht gegeven van de opkomst en de activiteiten van de Ban-de-bom beweging in de periode van 1960 tot 1969, en kort beschreven hoe daarna deze beweging overgaat in andere vormen van politieke activiteit: provo, vietnam-beweging, derde-wereld-akties, e.d., maar als anti-kern-wapen-beweging vrijwel geheel verdwijnt.

Misschien is het boek het spannendst voor wie het allemaal zelf heeft meegeemaakt. Je ontmoet vele oude bekenden, je herinnert je weer allerlei bijzonderheden, de verontwaardiging over zinloze arrestaties, de ruzies over verboden leuzen met burgemeester Van Hall, de teleurstelling over het doodzwijgen door bijna de gehele pers, keer na keer. De vrijwel uitsluitend negatieve publiciteit. Het politieke klimaat waarin wel grote artikelen tegen de 'meelopers van het communisme', de 'fellow-travelers' etc.

werden afgedrukt, maar zelfs van de grootste manifestaties nauwelijks of geen verslag in de kranten was terug te vinden.

Van deze kant van de zaak wordt in het boekje weinig beschreven. Het is hoofdzakelijk een opsomming van wat er dan toch allemaal maar wel gebeurde. En als zodanig is het heel waardevol, juist omdat er in de officiële geschiedschrijving, zelfs voor wie er hele jaargangen op na slaat, maar weinig van terug te vinden zal zijn.

Het boek van Huisman beschrijft een deel terrein. Het is vanzelfsprekend dat in het korte bestek van 80 bladzijden niet de hele sociale geschiedenis van de beschreven periode aan de orde kan komen. Toch is het jammer dat niet iets meer verbanden zijn gelegd met het geheel van de politieke en maatschappelijke ontwikkelingen in die tijd. Dan zou misschien ook iets duidelijker worden waarom en waardoor de anti-bom beweging zo ongemerkt ook weer verdwenen is en oenschijnlijk zo weinig sporen heeft nagelaten. Er zou wellicht het een en ander uit te leren zijn voor deze tijd waarin veel van de discussies over aktievormen en strategie zich herhalen. Het boek geeft niettemin een waardevolle terugblik op deze nog zo recente geschiedenis, met vele opmerkelijke details, waardoor zowel de verschillen als de overeenkomsten met de beweging van nu naar voren springen. Voor wie iets over deze periode wil weten is het zeker de moeite waard dit boekje te lezen.

BRAM VAN DER LEK

'Ban de Bom, de beweging tegen kernwapens 1960-1969', Kerst Huisman, uitgave Stichting Wetenschappelijk Buro PSP/Stichting Voorlichting Aktieve Geweldloosheid (1981), prijs f8,50. Verkrijgbaar bij de afdelingen van de PSP en de progressieve boekhandel of door overmaking van f10,80 (incl. verzendkosten) op postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam met vermelding van 'Ban de Bom'.

Jij hebt het maar gemakkelijk

Versterkte PSP in de Tweede Kamer. Nog nooit zoveel ruimte als nu, nog nooit zoveel medewerkers, de tweede oppositiepartij (!). De euforie van de groei konstant op de achtergrond. Zijn er betere omstandigheden denkbaar om de PSP in de Kamer te gaan vertegenwoordigen? Wat kan zo'n versterkte fractie allemaal wel (of niet?) Verandert de politieke betekenis van de PSP? Is het gemakkelijker, stimulerender om in de Kamer te werken, of ontkomen ook wij niet aan de wetten van bureaukratisering? Wordt je nou gebruikt als vrouw in de Kamer of kun je de vrouwenmacht versterken? Met wie concurrer je allemaal, tegen wat en wie moet je opboksen en, natuurlijk, altijd maar weer: doe ik het wel goed? Een greep uit de vragen die een jaar Kamerlidmaatschap mij opgeleverd hebben.

Op dinsdagmiddag twee uur beantwoord ik al die vragen meestal negatief. Dat is het tijdstip van het einde van de fractievergadering. Dat is iedere week weer zwoegend zoeken naar gezamenlijke motivatie en kracht. Elf mensen (drie Kamerleden en acht medewerkers) die elkaar in de meeste gevallen niet tot slecht kennen moeten die groei weer samen wáár gaan maken. 17 agendapunten, iedere week weer, houden het bouwwerk overeind, maar jagen mij in het harnas: de dilemma's los ik wel op een andere manier op. Wat er op neer komt dat ik in de loop van de week bij iemand op een stoel neerplof, haar of hem uit het werk haal: "Vind je niet dat we dit of dat zouden moeten" of "Weet je wat ik zo moeilijk vind..." En zie, langzaam maar zeker stijgt het vertrouwen, zakt de eenzaamheid. Aan het einde van dit eerste jaar gaat de fractie zelfs een dag praten over een beperkt aantal onderwerpen: woonlasten, basisvoorzieningen zoals kinderopvang, racisme en fascisme, sociaal-economisch beleid e.a. (op het moment dat ik dit schrijf is de definitieve keuze nog niet gemaakt), waarvoor we wellicht eigen plannen kunnen ontwikkelen. Dieper op een aantal zaken ingaan, in plaats van drie keer achter alles aanhollen, het is zo vanzelfsprekend en toch zo moeilijk te verwerven!

Verkiezingen

Het merkwaardige van deze nieuwe fractie is natuurlijk dat ze een echt

EEN JAARTJE KAMER

26 mei 1981: de PSP haalt de drie zetels bij de Kamerverkiezingen. Naast Fred van der Spek marcheren twee nieuwe gezichten de Kamer binnen: Andrée van Es en Wilbert Willems.

We leven nu één jaar later. Reden voor BEVRIJDING om aan hen te vragen hoe het was, politiek en persoonlijk. Hieronder geven zij hun visie van een jaar met overvolle agenda's, een eindeloze kabinetsformatie, crisis, spreekbeurten, woede-aanvallen en weg-lachen van partijperikelen.

Als ze weer voor de beslissing stonden, zouden zij het dan weer doen? Een vraag die aktueel is geworden nu er nieuwe Kamerverkiezingen op stapel staan. Wat is daarop hun antwoord?

Andrée van Es in gesprek met buitenlandse jongeren tijdens een manifestatie van het Vormingswerk Jong Volwassene

foto: Paul Babeliowsky

"gewoon" gekkenhuis nog niet heeft meegemaakt. Tussen januari en april heeft het erop geleken, daarvoor en daarna is het kamerwerk gedomineerd geweest door kabinetsformatie, crisis, krisissfeer, val van het kabinet, nieuwe formatie, nieuw kabinet en nu ook weer: nieuwe verkiezingen. In anderhalf jaar tijd is weinig "parlementair" werk gedaan, maar toch is het politieke klimaat en het perspectief dat door links zo graag geschetst wil worden, drastisch veranderd. Voor de verkiezingen van 1981 werd ons nog de mogelijkheid van een "linkse meerderheid" voorgespiegeld, bestaande uit PvdA, D'66, PSP, CPN en PPR en werd in het licht van dat perspectief binnen de PSP veel ruzie gemaakt over meeregeren en gedogen in of van een linkse regering. Inmiddels heeft D'66 zich definitief onmaskerd als ondernemerspartij, die in het CDA, PvdA en D'66-kabinet (want die linkse meerderheid bleek toch een luchtspiegeling) konsekvent de kant van het CDA heeft gekozen. De PvdA wurmde zich vast in steeds groter onduidelijkheid wat betreft politieke keuzes, slikte alles om mee te (blijven)

regeren en slonk ineen tot een middenpartij. PSP, CPN en PPR werden iets versterkt, hetgeen politiek gezien natuurlijk geen succes genoemd kan worden nu een groot deel van de PvdA-afvalligen regelrecht naar de VVD is overgelopen. De economische crisis veroorzaakt kennelijk een breder vertrouwen in rechtse oplossingen dan in sociaal-demokratische en socialistische.

Vrouwen

Er is één lichtpunt. Misschien wordt het gedraai van de PvdA-fractie, en dan vooral de zogenaamde 'linkervleugel', minder. Want dat was zorgelijk en pijnlijk om te zien, het afgelopen jaar. De eerste klap was onze motie tegen Minister van Dijk, waarin deze gevraagd werd op te stappen in verband met zijn racistische verleden. PvdA stemde tegen, nadat verschillende fractieleden 'achter het gordijn' hun steun aan die motie betuigden. Dat ging vaker gebeuren, bleek. En vooral als het ging om vrouwen: verbetering van de rechtspositie van buitenlandse vrouwen, een motie om géén voorstellen te doen, waarin

het kostwinnersbeginsel voorkomt, een voorstel om de alfa-hulp in de gezinszorg af te schaffen in verband met de slechte rechtspositie van deze groep gezinsverzorgsters. "Jij hebt het maar gemakkelijk", is een geliefde kreet van PvdA-vrouwen, "jij kan altijd zeggen, wat je wil". "We hebben het verloren in de fractie, we stemmen wel voor jullie motie tegen Spanje in de NAVO, dat kostwinnerschap kon er niet meer bij". Het kamerbreed vrouwenoverleg, in het najaar 1981 opgestart, heeft daaraan nog weinig kunnen veranderen: kostwinnerschap als wisselgeld voor Spanje niet in de NAVO. Er wordt uitgebreid gesproken over individualisering van arbeid en inkomen, verkorting van de arbeidsdag en kinderopvang. Aardige discussies, waarbij ook CDA-vrouwen zich kwaad maken over de economische afhankelijkheid van vrouwen. Maar tot nu toe heeft nog niemand naar buiten toe haar nek uitgestoken.

Kinderopvang

Midden in de nacht wakker worden in een redeloze woede-aanval: Fred en Wilbert hebben het gemakkelijk; Thuis een vrouw die voor de kinderen en het huishouden zorgt, die keuze heeft nooit een rol gespeeld bij hun (politiek) carrière. Ik blijf het gevoel houden dat ik maar vier jaar heb om mezelf te 'bewijzen', daarna zal ik moeten kiezen. Ik zie niet hoe ik kinderen kan combineren met het kamerwerk, de organisatie van mijn dagelijks leven is nu al een puinhoop. Daarom waarschijnlijk ook wanhopiger over het terugdraaien van kinderopvangvoorzieningen, voorwaarde voor vrouwen om aan werken buitenshuis mee te doen. Daarom, hoe mager misschien ook, met andere fractievrouwen toch tevreden dat mijn motie, ingediend met Elske ter Veld van de PvdA, waarin we vragen om aparte wettelijke en financiële regeling voor kinderopvang, werd aangenomen. Daarom ook des te teleurgestelder dat die motie in de fractie eerder werd gebagatelliseerd dan enthousiast opgepakt.

De politieke wereld is niet een wereld waar de mens beter van wordt. Dat moet je weer ergens anders doen. Daarom ben ik blij met spreekbeurten in het land, hoe ver reizen dat dan ook is, met mijn vrouwen-en-fascisme leesgroepje, met de vrouwen uit het 'ondersteuningsgroepje', opgericht tijdens de campagne, met wie de partijperikelen worden weggelachen tijdens de 'steun'bijeenkomsten! Dit wordt niet een dankaan-die-en-die-slot. Eén van de belangrijkste dingen die ik het afgelopen jaar geleerd heb, is dat ik alleen maar kan blijven functioneren op deze plek, als ik het waarom, het hoe, kortom de wortels van de PSP in en buiten de PSP aan de orde kan blijven stellen. Dan kan ik alle BVD-agenten aan!

ANDRÉE VAN ES

De aanval is de beste verdediging

Hoe kijk je nu na een jaar tegen dat Kamerwerk aan? Met deze vraag van de redactie in mijn achterhoofd heb ik geprobeerd een tussenbalans op te maken. Niet alleen in zakelijk of politiek opzicht: zoveel valt er niet aan resultaten te behalen voor de PSP, maar ook persoonlijk. Ik heb niet het gevoel dat mijn vorige baan als opbouwwerker zo vreselijk veel verschilde van mijn huidige. In beide gevallen ben je bezig met belangenbehartiging, politisering en organisatie van mensen met weinig rechten en macht. Maar als opbouwwerker kon je dat veel minder in een partijpolitieke kontekst plaatsen. Nu dreig je wel eens teveel een instrument van je eigen partij te worden.

De keizer is naakt

De belangrijkste begrotingen/departementen die ik bij de taakverdeling binnen de fractie in de schoot geworpen kreeg (Sociale Zaken, Onderwijs, Milieu en CRM) waren in drie van de vier gevallen in handen van PvdA-ministers gekomen. Dat leverde een boeiende confrontatie op met de sociaal-demokratie. De VVD, die als grootste oppositiepartij het beleid grotendeels ondersteunt en prijst als een voortzetting van het eigen beleid, tegenover de PSP als tweede oppositiepartij, die voor het nieuwe realisme van de sociaal-demokratische bewindslieden geen goed woord over had. Den Uyl die met zijn loonmaatregel en ziekte wet dwars tegen de vakbeweging in zijn zin doordrijft, Van der Louw die op de gezinszorg bezuinigt en werkloze jongeren wil dwingen klussen voor de gemeente op te knappen, Van Kemenade die de collegegeld-akties in het HBO negeert en met voorstellen voor forse arbeidstijdverkorting met inlevering van loon bij de onderwijsbonden een blauwtje loopt. Kortom: de PvdA is niet zo zeer de gevangene van rechts, maar is zelf aan de top verrechtst. Ze heeft de fundamentele oorzaken van de crisis van het kapitalisme uit het oog verloren en probeert haar "eigen" verzorgingsstaat op te lappen over de ruggen van werkenden en niet-werkenden heen. Zelfs de aardgaswinsten bleven ongemoeid.

Mooie D'66-verhalen

Ook met D'66 staatssecretaris Ineke Lambers, belast met milieu, kreeg ik diverse appeltjes te schillen. Ze zette de oceaandumping van radio-actief afval gewoon door, ondanks haar eigen ver-

EEN JAARTJE KAMER

Wilbert Willems tijdens de forum-diskussie over linkse samenwerking op de manifestatie '25 jaar PSP' op 2 mei. Geheel links Elske ter Veld (PvdA) in gesprek met Ine Brouwer (CPN).

foto: Paul Babeliowsky

zet daartegen voorheen als kamerlid. Ze liet de bouw van een zwaar verontreinigende en geheel overbodige kolencentrale in Dordrecht doorgaan. En de Interimwet voor de Bodemsanering - door Ginjaar (VVD) bedoeld als een spoedwetje om de gifttroep tot de bodem op te ruimen - is nog steeds niet klaar voor behandeling in de Tweede Kamer. Wat telkens opviel was, dat alle mooie D'66 verhalen over milieu volledig los worden gelaten door de D'66 vertegenwoordigers in het kabinet als de vrijheid van ondernemen in het geding komt. Dat bleek in de Uniser-affaire, de zaak AAgrunol, de ketelbouwdiskussie met Jan Terlouw, en ontluisterend was ook de knieval van Zeevalking voor de auto in het debat over Ameliswaard. Mochten er nog kiezers zijn geweest die D'66 het predikaat links of progressief toedachten bij de laatste verkiezingen, dan moeten ze door deze korte regeerperiode toch wel hardhandig uit de droom zijn gehaald. Nog afgezien van de verradersrol die D'66 speelde in de discussie over de Voorjaarsnota waarbij ze volledig de lijn Van Ardenne-Van der Stee-Van Agt-Wiegel voortzetten van lastenverlichting, bezuinigingen, koopkracht-aantasting en ondermijning van de sociale zekerheid. Natuurlijk, de CDA-bewindspersonen waar ik mee te maken kreeg, waren geen graad beter. Integendeel. Maar van hen wist je niet beter dan dat ze als één man achter Van Agt en Van der Stee zouden staan: zoals De Boer, die 10.000 banen in de gezinszorg opoffert en een inkomensverlaging van 5% durft voor te stellen. Wat er aan beleid zichtbaar werd, dwong bij ons geen enkele bewondering of instemming af, daarmee waren we ook een duidelijke spreekbuis voor al die groepen die in verzet kwamen tegen het bezuinigings-

beleid: WAO-ers, werkloze jongeren, bouwvakkers, ambtenaren, studenten, bijstandsvrouwen enzovoorts.

Besmette vis en opvangtehuizen

Regelmatig leidden dergelijke protesten uit de samenleving ook tot eigen initiatieven vanuit de PSP-fractie. Mijn eerste actie in de Kamer betrof het houden van een interpellatie over de invoering van de collegegelden in het Hoger beroepsonderwijs. Van Kemenade had, als onderwijswoordvoerder van de PvdA-fractie, fel tegen deze Pais-maatregel uitgepakt. Wat leek logischer dan hem nu, als verantwoordelijk bewindsman, te herinneren aan zijn eigen uitspraak daarover dat hij die collegegelden ongedaan zou maken als hij in de regering zou zitten. Maar al bij zijn eerste optreden in de Kamer maakte hij dat niet waar en verzette zich tegen het terugdraaien van de Collegegeldmaatregel. Zijn fractie steunde hem daarin slaafs. Mijn poging om Ineke Lambers in een kamerdebat - nota bene de eerste keer dat er een plenaire discussie aan deze zaak werd gewijd, op ons initiatief - te herinneren aan haar eigen oppositie tegen de dumping van radio-actief afval in de oceaan onderging hetzelfde lot.

Ook Terlouw kreeg de voormalige oppositie achter zich toen ik hem ter verantwoording riep over zijn beleid inzake de grote ketelbouw en de kolencentrale in Dordrecht. Verder hebben we vaak in nauw overleg met actiegroepen, afdelingen of PSP-raadsfrakties tientallen series schriftelijke en mondelinge vragen op de bewindslieden afgevuurd: van radio-actief besmette vis in de Maas tot dreigende sluiting van opvangtehuizen, van betutteling van werklozen tot

studiebeurzen voor ouderen. Met soms ook wel eens een succesje.

Een hoofdstuk apart zou te schrijven zijn over de groeiende kontakten met vakbonden, ondernemingsraden en actie-komités in met sluiting bedreigde bedrijven. Middels werkbezoeken en overleg met vakbondsbestuurders en actie-komités konden we steeds beter inspelen op allerlei aangekondigde reorganisaties en arbeidskonflikten. Dankzij het PSP-voorstel voor een 'Noodwet Bedrijven in Moeilijkheden' konden we ook een perspectief aangeven in plaats van steeds in de verdediging te moeten. De noodzaak van zo'n Herstelwet werd in de praktijk van elke dag steeds opnieuw bevestigd. Het was beschamend om te zien hoe Terlouw voortdurend naar het pijpen van de ondernemers danste zonder zich te bekommeren om de belangen en verlangens van de werknemers in de betrokken bedrijven zoals RSV, Ford, Hoogovens, Nedstaal, Isover, KNP enzovoort.

De politiek is onpersoonlijk

Dit eerste jaar stond toch vooral in het teken van inwerken en kontakten opbouwen. De onmogelijke stapels post, de tijdrovende wetgevingsprocedures en de ingewikkeldheid van de vele problemen die op je afkomen, gaf me wel eens een heel machteloos gevoel. Over de meest uiteenlopende onderwerpen wordt je geacht een (PSP-)standpunt in te nemen en initiatieven te bedenken. Het zou ondenkbaar zijn om daar steeds weer met de nodige creativiteit en in een goede wisselwerking met belanghebbenden uit de partij en de maatschappij tegenaan te gaan als de fractie alleen maar uit kamerleden zou bestaan. De wekelijkse fractievergaderingen, de uitstekende onderlinge verstandhouding en de open en democratische werkwijze van de fractie waar 8 medewerkers aan verbonden zijn zijn werkelijk onmisbaar om niet te vervreemden in het hypokriete Binnenhofwereldje. Ook de kontakten met themagroepen, politiek sekretarissen, en afdelingen dragen ertoe bij dat je gevoed wordt met wat er in de PSP borrelt en broeit. Spreekbeurten op openbare avonden, forumdiskussies en werkbezoeken leveren steeds weer nieuwe uitdagingen en aanknopingspunten op, al is het een vermoeiende bezigheid. Met name het intensieve beroep dat in de weekends vanuit de partij op je gedaan wordt - voor themagroepen, partijraad, konferenties en congressen - vind ik erg slopend en ervaar ik als een onverantwoorde aanslag op mijn gezinsleven. Want naast mijn werk als kamerlid wil ik toch ook de relatie met mijn huisgenoten (waaronder 3 kinderen) en vrienden in ere houden. Om over hobby's maar te zwijgen.

PSP LOKAAL

IN MEMORIAM JAAP ZEEF

"Glorious days, lonely nights, the wine is green, the sun is white".

Dit kleine gedichtje is het laatste teken van leven dat ik van Jaap Zeef kreeg. Op 'n kaart uit Zuid-Portugal, waar hij op vakantie was.

Na een leven dat 55 jaar duurde, is Jaap daar, ver weg en plotseling overleden. In de prille jaren van de PSP was hij enige tijd voorzitter van de afdeling Vlaardingen. Later vervulde hij vele andere functies, zoals die van lid van de Verkiezingskommissie, van de Partijraad en van assistent van de gemeenteraadsfractie. Ook voor andere taken stond hij vaak klaar.

Jaap heeft het in een aantal opzichten niet gemakkelijk gehad. Zowel lichamelijk als geestelijk. Zijn intelligentie en humor hielden hem steeds op de been. Binnen en buiten de PSP, waarin hij vaak getuigde van zijn principiële, socialistische visie, desnoods tegen de meerderheid in.

Wat kunnen wij anders, dan af en toe nog eens terugdenken aan wie we hebben gekend, maar nooit meer zullen zien?

De dood in 't algemeen, maar zeker van een vriend, kameraad, is iets onbegrijpelijks, onverteerbaars.

Maar we moeten verder, met elkaar.

Namens het bestuur van PSP afdeling Vlaardingen,

JOS NOORDHUIZEN

WONINGVERENIGINGEN

Begin februari bracht de PSP afdeling Geleen een nota uit met betrekking tot de democratisering van de plaatselijke woningvereniging. Deze nota is, behalve als formeel voorstel aan de vereniging, vooral bedoeld om informatie te verstrekken aan huurders en als discussiestuk. De PSP in Geleen zal via huis-aan-huis-folders, informatie aan de pers en het voeren van gesprekken proberen zoveel mogelijk huurders achter het voorstel te krijgen. De nota is bovendien naar de gemeenteraad gezonden met daarbij een motie waarmee de raad zich kan uitspreken over het voorstel.

In de nota is opgenomen de geschiedenis van de woningverenigingen, vooral om de lezers duidelijk te maken dat deze verenigingen vanaf hun ontstaan niet voornamelijk op de menselijke behoeften waren gericht zoals zij geregeld suggereren. Verder gaat de nota over de huidige situatie, de alternatieven en concrete voorstellen voor veranderingen.

De nota is te bestellen door f 3,- (incl. de verzendkosten) over te maken op postgiro 4205997 t.n.v. penningmeester PSP/Geleen met vermelding van *nota woningvereniging*.

AKTIES**IS HET HIER OORLOG**

Ook dit jaar doen weer duizenden mili-

ONDERSTE BOVEN

Deze rubriek is bedoeld voor berichten, aankondigingen en korte artikelen. Kopij voor deze rubriek kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding, t.a.v. rubriek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

tairen mee aan de Nijmeegse Vierdaagse. Een onafzienbaar woud van uniformen uit verschillende 'marcherende' landen. Bepakt, bewapend, in gevechtstenue onder het mom van verbroedering van soldaten en burgers. De actiegroep 'Is het hier oorlog' zal weer aanwezig zijn om wat tegenwicht te geven. Dit keer zullen zo'n honderd mensen, verenigd in de wandelklup van dezelfde naam, de Vierdaagse meelopen. Maar dat kost geld: zo'n f160,- per persoon. Dat is ongeveer één gulden per kilometer per persoon. Als je zelf niet mee kunt lopen, maak dan het protest financieel mogelijk door het storten van een gift op postgiro 4225061 t.n.v. Dity Kamminga/Nijmegen met vermelding van 'steunfonds Is het hier oorlog'. Nadere informatie: 033-10445 (Borgert Schiltman of Erik Hovenga).

BOEKEN VOOR INDONESIA

Al 17 jaar zijn in Indonesië de militairen aan het bewind. Zeventien jaar lang heeft een bepaalde groep van generaals stelselmatig de bevolking onderdrukt. Ondanks een economische groei - dank zij de olie-export - neemt de verarming onder de bevolking toe: meer dan 1/3 van de bevolking leeft nu onder het bestaansminimum van f 10,- per maand. Waren het vanaf 1970 vooral studenten en islamieten die openlijk oppositie voerden tegen het bewind nadat de linkse beweging (½ miljoen doden in de periode 1965 - 1967) was uitgeschakeld, de laatste jaren komen steeds meer arbeiders (stakingen) en boeren (landkwesties) tot openlijk verzet. Tot grote resultaten heeft dit evenwel nog niet geleid. Tegen de verdrukking in proberen ze zich daarom beter te organiseren.

Enkele leden van de Leidse Indonesië-werkgroep die in contact kwamen met dergelijke basisorganisatie in Indonesië, ontwaarden een dringende behoefte aan Engelstalige literatuur. Men wil in Indonesië o.a. weten hoe het in andere landen aan toe gegaan was om daar lering uit te trekken voor de eigen toekomst en om de eigen situatie beter te kunnen analyseren. Vandaar dat er in Leiden het initiatief is genomen tot oprichting

van de Stichting Literatuurfonds Indonesië. Via onderstaand informatieblad willen wij hiervoor jullie aandacht en geldelijke steun vragen.

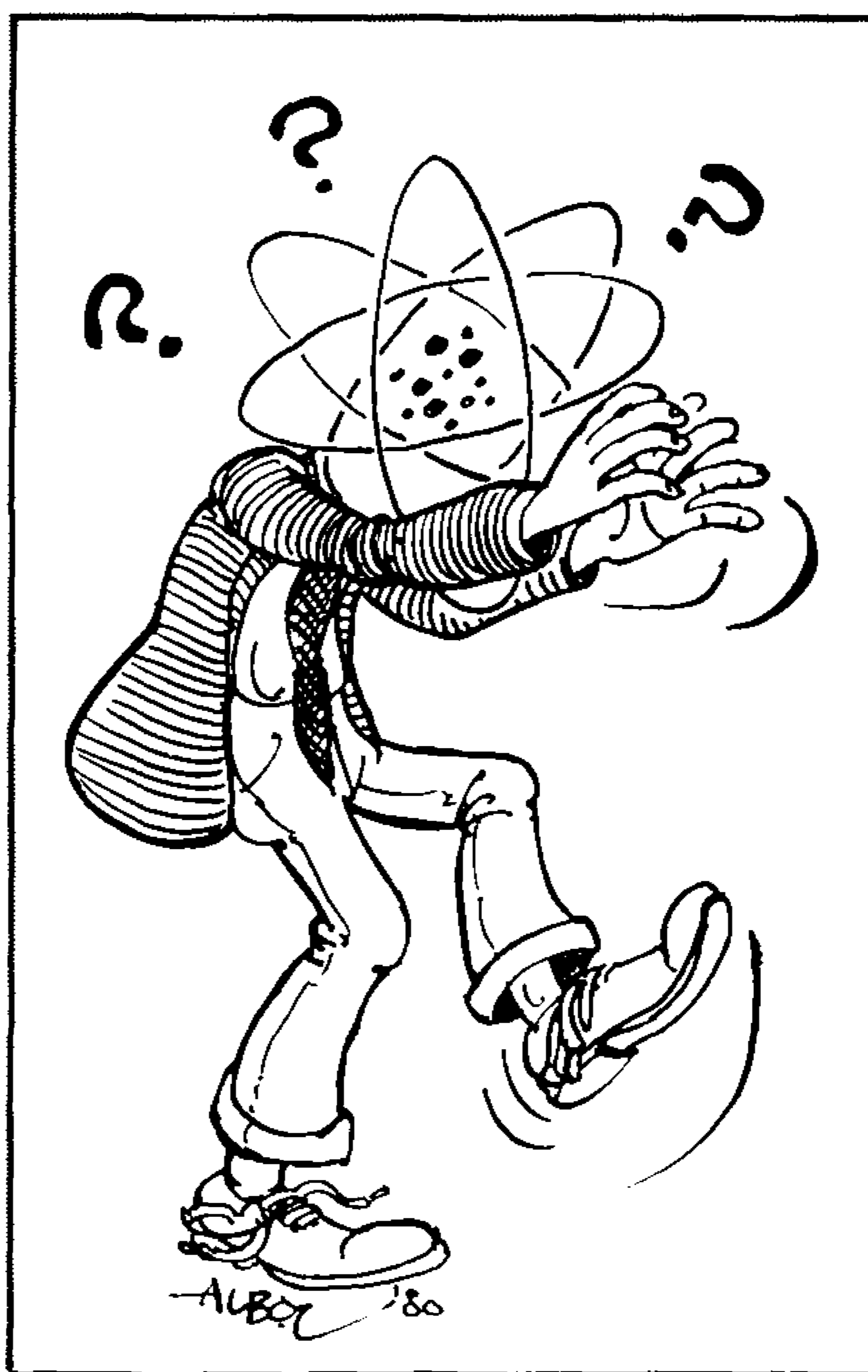
Edu Dumasy

THEMAGROEPEN

DE PSP EN DE ANTI-KERNENERGIEBEWEGING

Op de vergadering van de Milieu en Technologie Commissie van 26 juni is het middagdeel (13.30-16.00 uur) geheel gewijd aan de ontwikkelingen binnen de Anti-KernenergieBeweging en de konsekwenties daarvan voor de PSP.

De PSP is vertegenwoordigd in het Landelijk Energie Komitee, veel PSPleden zijn actief in energiekomitees en tevens in veel basisgroepen. Sinds 4 jaar zijn er fikse interne discussies, waardoor de beweging dreigt te verzakken.

Eind vorig jaar heeft het Partijbestuur van de PSP een plan voor een gezamenlijke campagne gelanceerd. Kwa inhoud is dat plan inmiddels aanzienlijk gewijzigd, kwa aanpak en bedoeling niet. Het staat bekend als Nederland Atoomvrij. (zie ook Bevrijding 14-4-82). Op dit plan is veel kritiek gekomen. Op een tentenkamp van de Dodewaard Gaat Dichtgroepen in Utrecht, afgelopen Pinksteren, kreeg dit plan nauwelijks aandacht. Er blijkt een grote kloof tussen de ideeën van veel basisgroepen en die van landelijke anti-kernenergieorganisaties. Een gezamenlijke strategie valt daar niet meer uit te formuleren.

Of zo'n gezamenlijke strategie werkelijk nodig is, is een van de discussiepunten op de MITEKvergadering. Andere vragen zijn: Zijn grote landelijke campagnes effectiever dan decentrale acties? Wat zijn de effecten van de gebeurtenissen in Dodewaard afgelopen najaar op de positie van de A.K.B.? Moet de PSP meegaan in de ontwikkeling van de basisdemocratie binnen de beweging, of ervoor waarschuwen dat die ontwikkeling de anti-kernenergiestrijd kan verzwakken (zeker op korte termijn)? Moet de PSP z'n opstelling in m.n. het LEK veranderen?

In het MITEKbulletin wordt de discussie ingeleid door John Hontelez. Dit

bulletin is te bestellen bij John Hontelez. (inclusief reductiebon) Min. Elandstraat 27, 6523 CS Nijmegen tel. 020-267374 of 080-236512

Andere punten op de MITEKvergadering:

1. Inventarisatie plaatselijke activiteiten
 2. Structuur/Werkwijze MITEK
- Aanvang 11.00 uur, plaats Amershof, Snouckaertlaan 11, Amersfoort.

Iedereen welkom

PSP UITGAVEN**HOMOBEVRIJDING**

Het twaalfde nummer van Homobevrijding, blad van de PSP-Homogroep, is verschenen. Met daarin: Balans van een roze driehoek (over de landelijke PSP-homodag op 13 maart); de ervaringen van flikker raads- en statenleden van de PSP; S/M als keuze; boekbesprekingen; flikkerij als bijvak aan de universiteit; plaatselijke berichten en veel foto's.

Homobevrijding is te bestellen door het overmaken van f 4,60 op giro 4125483, ten name van PSP-Homogroep te Amsterdam. Wie f 20,- op hetzelfde giro-nummer stort, weet zich verzekerd van toezending van dit en de volgende vier nummers.

BROCHURE ONDERNEMINGSRAAD

Deze maand is er een tweede, geheel bijgewerkte druk van de SEK brochure over de ondernemingsraad uitgekomen. In het voorjaar van 1981 is de wet op de ondernemingsraden zo gewijzigd, dat er ook een vorm van medezeggenschap mogelijk wordt in bedrijven tussen de 35 en de 100 werknemers. Deze zogenaamde 'kleine' o.r. heeft niet alle, maar wel een aantal van de bevoegdheden die de ondernemingsraden in de grote bedrijven hebben. De eerste druk van de SEK brochure verscheen in maart 1980 en ging nog uit van de oude situatie. De nieuwe versie is aangepast aan de gewijzigde wetgeving.

De wetwijziging betekent dat het aantal ondernemingsraden zal groeien van 4.000 naar 15.000 en het aantal o.r. leden van ca. 40.000 naar niet minder dan 100.000. Geen kleinigheid dus. De brochure betekent ook voor deze grote nieuwe groep van o.r. leden een welkome scholings- en informatiebron. Na een inleiding waarin de ondernemingsraad in socialistisch perspectief wordt geplaatst komt een grote hoeveelheid nuttige informatie aan bod. Niet alleen wordt de feitelijke toepassing van de wet beschreven, ook het functioneren van de o.r., het werk als o.r. lid, de behandeling van geschillen, de medezeggenschap in kleine ondernemingen en de arbeidsomstandighedenwet komen aan de orde. In de bijlagen is de SER-verordening inzake ondernemingsraden in de welzijnssector en een geheel bijgewerkte lijst van bedrijfscommissies opgenomen. Nieuw is het trefwoordenregister, dat het gebruik van de brochure als naslagwerkje aanzienlijk vergemakkelijkt. De Sociaal-Economische Commissie van de PSP (SEK) zal binnenkort één of meer bijeenkomsten naar aanleiding van de nieuwe wet organiseren.

De brochure 'De ondernemingsraad, de PSP over het werken in ondernemingsraden' is verkrijgbaar door storting van f 7,50 (f 5,- plus f 2,50 verzendkosten) op giro 3481995 t.n.v. SVS/PSP te Amsterdam onder vermelding van 'uitgave-nr. 822'.

UITGAVEN

MILIEU DEFENSIE

De vereniging Milieudefensie bestaat dit jaar tien jaar. Deze maand verscheen daarom een speciaal dubbeldik jubileum-nummer van het gelijknamige tijdschrift van de vereniging. In dat nummer o.a. een artikel over het gebruik van hennep, een plant waaruit een uitstekende kwaliteit cellulose te winnen is. Met name in de gebieden van de Groningse en Drenthse veenkoloniën lijkt dit gewas verrassende mogelijkheden te kunnen hebben. Juist bij de productie van papier kan hennep een milieuvriendelijke grondstof zijn. De opbrengst van het hennep-pulp blijkt viermaal hoger dan de pulp afkomstig uit dennebos. Met de productie van hennep kan pas worden begonnen als er in ons land een goede pulp-fabriek wordt gebouwd. Milieudefensie pleit ervoor dat vooral de overheid, nu de papierindustrie in ons land in zo'n slechte financiële positie verkeert, de nodige fi-

nanciële middelen verstrekt om tot de bouw van zo'n pulp-fabriek te komen. In het jubileum-nummer van Milieudefensie verder artikelen over de eigen organisatie, plaatselijk en landelijk, een interview met de tekenaar Frits Müller en een artikel over de toekomst van de voedselindustrie.

Een abonnement op 'Milieudefensie' kost minimaal f15,- per jaar. Een lidmaatschap zonder abonnement kost minimaal f7,50 per jaar. Nadere inlichtingen: Vereniging Milieudefensie, 2e Weteringplantsoen 9, Amsterdam, tel.: 020-221366.

AFFICHE

De Leidse afdeling van de PSP heeft onder het motto 'Socialisten met liberalen: verraad van idealen' dit affiche uitgebracht. Het nieuw realistische affiche is te bestellen door overmaking van f 2,- plus f 2,60 (verzendkosten in koker) op postgiro 489329 t.n.v. PSP/Leiden met vermelding van 'VVDA-affiche'.

Het affiche kan ook worden toegestuurd in een enveloppe (gevouwen), dan moet een bedrag van f 2,- plus f 1,50 verzendkosten worden overgemaakt.

Grotere aantallen kunnen tegen gereduceerd tarief worden afgenomen, daarvoor kan contact opgenomen worden met: PSP Leiden, Rijnstraat 8, Leiden, tel.: 071 - 140093.

VIDEO-BAND 'MIJN WERKPLAATS'

Het Platform van democratische organisaties van buitenlandse arbeiders (kortweg het Platform) heeft onder de titel 'Hier is mijn land, hier is mijn werkplaats' een video-band samengesteld over de strijd voor behoud van de werkgelegenheid bij de FORD-fabriek in Amsterdam (zie ook BEVRIJDING nummer 8 van 28 april '82).

Deze video-band is bedoeld de discussie aan te zwengelen over hoe het mogelijk is samen op te komen voor het behoud van werk. De band is speciaal bedoeld voor bedrijfsgroepen, ondernemingsraden, vakbonden, politieke partijen, jongerenorganisaties e.d.

Het idee voor de produktie van de video-band komt voort uit de behoefte, die in de praktijk van het Platform is gebleken, aan materiaal om het gebrek aan kennis en begrip van buitenlandse en Nederlandse arbeiders te ondervangen. De band is geproduceerd door de 'Video-werkgroep Dapperbuurt' in Amsterdam met subsidie van de NCO en met gebruik van de faciliteiten van Studio-IM.

Bij de band is een brochure geproduceerd met achtergrond informatie over de migratie van buitenlandse arbeiders naar Nederland, de strijd over het openhouden van FORD en over het Platform. Daarnaast staan in deze brochure een aantal discussiestellingen. De band duurt 45 minuten en is te huur voor f75,- (excl. verzendkosten) waarbij vijftig brochures bijgeleverd kunnen worden. Er bestaat ook de mogelijkheid een kopie van de band te kopen. De brochures zijn ook los te bestellen (f1,- per stuk).

Nadere informatie en bestellingen: Het Platform, Herengracht 22, Amsterdam, tel.: 020-276241.

ANTI-IMPERIALISME

Het nieuwste nummer van Anti-Imperialisme Cahiers is uit. Het gaat over arbeidsintensieve, exportgerichte industrieën in Azië. Het cahier heet: "Made in Asia. Industrie, arbeid en verzet". In dit nummer worden de achtergronden belicht van de verplaatsing van arbeidsintensieve productieonderdelen van multinationale ondernemingen naar Aziatische landen. Aan de hand van case-studies wordt duidelijk gemaakt, dat deze verplaatsing vooral mogelijk is door een repressief bewind, waardoor "arbeidsrust" verzekerd is. Ook wordt ingegaan op rapporten, zoals die van de commissie-Brandt, die deze verplaatsing rechtvaardigen.

Het nummer telt 144 pagina's en kost f12,- (excl. f2,50 verzendkosten). Bestellingen richten aan: redactie A.I. Cahiers, Guyotstraat 6, Nijmegen (giro-nummer: 3998936).

BELANGRIJK

KOMMISSIE AUTOMATISERING

Het partijbestuur van de PSP wil een commissie in het leven roepen om een standpunt voor te bereiden met betrekking tot 'automatisering'.

Met name de mikro-elektronika maakt een snelle arbeidsuitstoot mogelijk en is

de oorzaak van veranderende arbeidsverhoudingen en -omstandigheden.

Ook in de sfeer van de 'privacy' en het onderwijs zijn ingrijpende veranderingen te verwachten (en ten dele al aan de gang). De commissie zal in september aan het werk gaan aan de hand van een opzet die onlangs in het Partijbestuur (in de sectie Extern, het orgaan van de politiek sekretarissen) besproken is. De bedoeling is op vrij korte termijn een standpunt voor te bereiden en vervolgens het Wetenschappelijk Bureau van de PSP te vragen een verdere uitwerking hieraan te geven.

Het Partijbestuur is voor deze commissie op zoek naar *kandidaten* die hierin zitting willen nemen. Met name wordt gezocht naar mensen die op de hoogte zijn van de mogelijkheden en ontwikkelingen op dit gebied, op onderwijs- of privacyterrein enige deskundigheid bezitten, de discussie binnen de vakbeweging kennen of bekend zijn met het overheidsbeleid inzake automatisering.

Nadere inlichtingen en opgave bij: John Hontelez, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020 - 267374 (partijburo) of 080 - 236512 (privé).

REKTIFIKATIE

X MIN Y BEWEGING

In BEVRIJDING nummer 9-10 stond een interview met Jos van Beurden van de X min Y-beweging (pagina's 14 en 15: "Geen water in de wijn").

Bij de verwerking zijn wat foutjes gemaakt en heeft het zetduiveltje weer eens toegeslagen. In de inleiding wordt gesteld dat de Beweging vijf betaalde krachten in dienst heeft. Om misverstanden te voorkomen: het gaat daar om vier part-time medewerkers en één dienstweigeraar (allen verdienen het minimum-loon).

In de laatste kolom van het interview is sprake van "... de HTIB-(Turkse) vrouwen ...". De HTIB is een organisatie van Turkse *mannen*, de vrouwenorganisatie heet HTKB.

De één na laatste zin die wij Jos van Beurden in de mond legden ("Maar wij doen water in de wijn") moest natuurlijk luiden "Maar wij doen *geen* water in de wijn!"

10.000STE LID

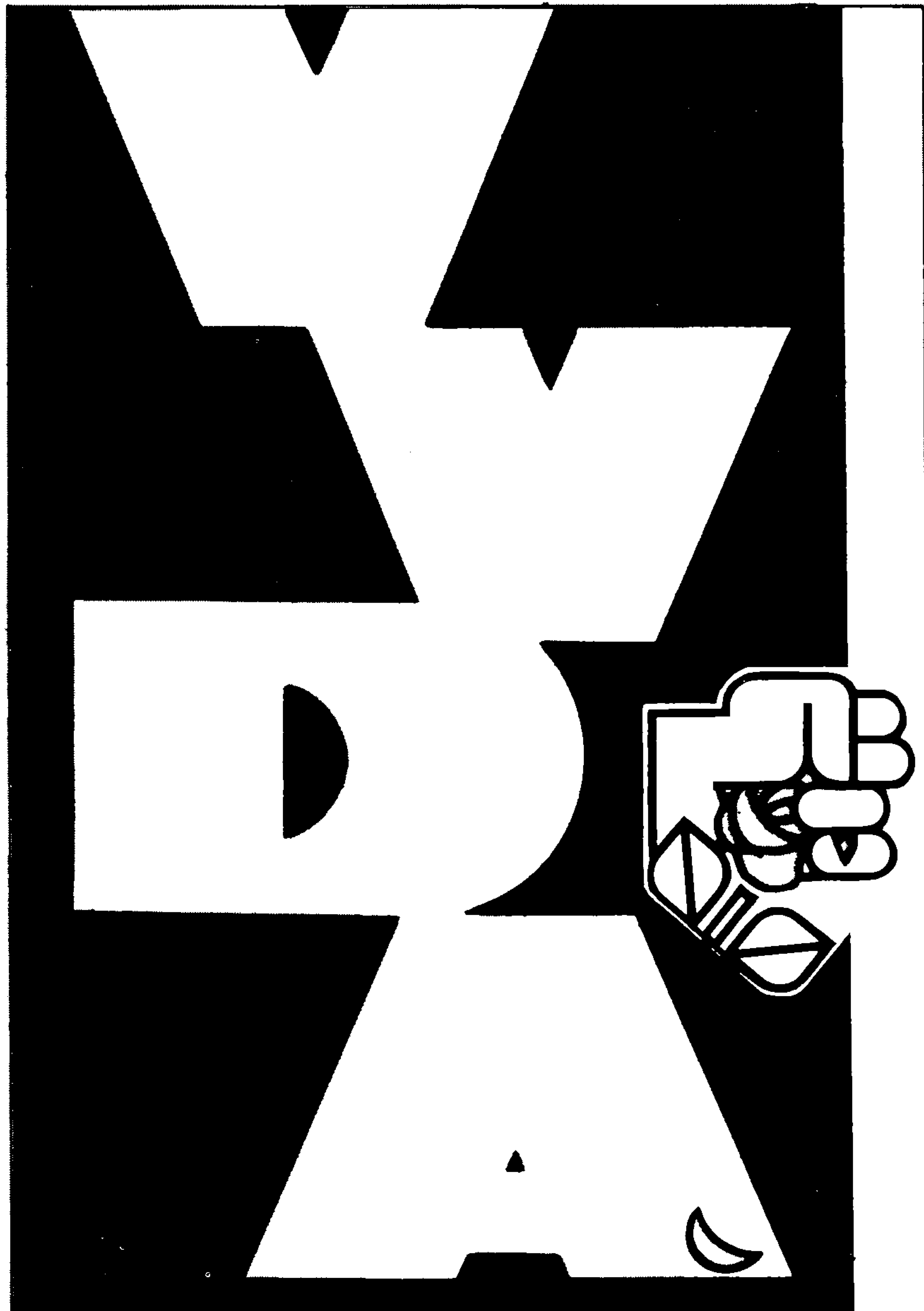
In het zelfde nummer van BEVRIJDING drukten wij een interview met Grietje Bolt, het 10.000ste lid van de PSP, af.

Als illustratie gebruikten wij een foto van Paul Babeliowsky van een arbeider van de Enschedese weverij Van Heek/Schuttersveld.

Door het wegvallen van het onderschrift bij deze foto wordt ten onrechte de suggestie gewekt dat het hier om een portret van Grietje Bolt handelt.

Onze excuses aan Grietje en de misleide lezers en lezeressen.

REDAKTIE BEVRIJDING

Vrouwen kom en blijf slapen

Op maandag 24 mei, internationale vrouwendag voor ontwapening, richtten een aantal vrouwen een Vrouwenvredeskamp op, bij de vliegbasis Soesterberg. In navolging van het Engelse vredeskamp Greenham Common, is het de bedoeling dat het kamp een vaste plaats wordt waar vrouwen bijeen komen om een aanzet te geven tot een brede maatschappelijke discussie over ontwapening.

Met de start van dit Vrouwenvredeskamp is opnieuw een teken zichtbaar geworden van het groeiend verzet onder de nederlandse bevolking tegen de voortgaande wapenwedloop en militarisering van de samenleving. In het hart van Nederland geven vrouwen uiting aan hun ongerustheid over de toenemende defensie-inspanningen. In persverklaringen stelden de initiatiefnemers dan ook: "De regering wil overal op bezuinigen, behalve op defensie. In de NATO gaat Nederland stilzwijgend akkoord met de voorbereidingen tot het plaatsen van kruisraketten. Hoe zit het met ons besluit tot die plaatsing? Is dat soms al stilzwijgend achter de schermen genomen?".

De komende maanden zal het kamp in Soesterberg een trefpunt worden waar gepraat en gediscussieerd kan worden over vormen van verzet tegen het militaire apparaat.

Dat er gekozen is voor een vredeskamp door en voor vrouwen, is geen toeval. Vrouwen voelen zich maar al te vaak buitengesloten van het politieke leven, waarop zij geen of nauwelijks invloed kunnen uitoefenen. Dit kamp, in handen van vrouwen, biedt vrouwen de gelegenheid hun ideeën en gedachten omtrent ontwapening vorm te geven. Daarbij zijn echter ook mannelijke bezoekers welkom.

De eerste dagen van het kamp hebben jammer genoeg nauwelijks in het teken van "vrede" gestaan. Veel energie ging verloren in getouwtrek met de burgemeester van Soest, drs. mr. ing. Paul Scholten, die het, uit 't oogpunt van brandgevaar, veiliger achtte dat het vredeskamp op een andere plaats haar tenten zou opzetten. Inmiddels hebben de vrouwen besloten hieraan gehoor te geven. Het belangrijkste doel is immers het in stand houden van het kamp. Vrouwen, die het kamp willen komen versterken en mannen die ook een dagje willen komen kijken, kunnen het kamp als volgt bereiken:

Vanuit Utrecht: de stoptrein richting Amersfoort, station Soestduinen, of met bus 77 richting Baarn, tot aan de

halte 'Vliegbasis Soesterberg'. Vanuit Amersfoort: de stoptrein richting Utrecht en ook hier: uitstappen in Soestduinen.

Voor inlichtingen over het Vrouwenvre-

deskamp kan men terecht bij het Informatiecentrum, tel. 03404-53868.

INE MEGENS
MARION OSKAMP

Het Vrouwenvredeskamp bij de vliegbasis Soesterberg

Foto's Eduard de Kam

Verenigde Naties over ontwapening

"Duurzame internationale vrede en veiligheid kunnen niet gebouwd worden op de opeenhoping van wapens door militaire bondgenootschappen, noch kunnen ze geschraagd worden door een hachelijk afschrikkingsevenwicht of door doctrines van strategisch overwicht. Een werkelijke en bestendige vrede kan slechts worden geschapen door (. . .) de snelle en aanzienlijke vermindering van wapens en strijdkrachten, via internationale overeenkomst en wederzijds voorbeeld, die uiteindelijk moet leiden tot algemene en volledige ontwapening."

(Uit het Slotdocument van de Tiende Bijzondere Zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties)

Met het aannemen van een slotdocument en een actieprogramma eindigde in 1978 de speciale zitting van de Verenigde Naties over ontwapening. Van 7 juni tot 9 juli a.s. vindt in New York de tweede speciale zitting plaats. Het actieprogramma uit 1978 is een van de punten die op de agenda staan. De bespreking ervan zal echter weinig reden tot optimisme geven. Van de aanbevelingen uit het actieprogramma is tot op heden weinig terecht gekomen. Zo is er nog geen algeheel verbod op kernproeven, noch een verdrag dat de productie en opslag van chemische wapens verbiedt en met de onderhandelingen over het verminderen van het aantal strategische kernwapens moet nog een begin worden gemaakt. De Algemene Vergadering zal de evaluatie van het actieprogramma dan ook snel terzijde schuiven en overgaan tot de orde van de dag. Zoals gebruikelijk bij dit soort bijeenkomsten zijn er tientallen voorstellen ingediend door de lidstaten voor concrete maatregelen, nadere studies en nieuwe commissies. Te verwachten valt dat slechts enkele van deze voorstellen het zullen halen, waaronder een voorstel om het gebruik van niet-humane wa-

pens (napalm e.d.) te verbieden. Daarmee is het voorstel echter nog niet rechtsgeldig. De Verenigde Naties kan namelijk niet meer doen dan aanbevelingen aan de afzonderlijke lidstaten. De voorstellen moeten daarna door de verschillende nationale staten worden overgenomen en in verdragen worden omgezet.

Gezien de beperkte bevoegdheden van de VN op dit moment ligt het voor de hand dat er ook voorstellen worden gelanceerd om de rol van de VN in ontwapeningsonderhandelingen te vergroten, de publieke opinie in de wereld beter te informeren en te mobiliseren en daarnaast de niet-gouvernementele organisaties een grotere stem te geven. Die niet-gouvernementele organisaties, met name de vredesbewegingen, gaan daar onder-

tussen uiteraard niet op zitten wachten. Zij hebben de Speciale Zitting over Ontwapening (SSD II) aangegrepen om hun eigen ideeën uit te dragen en er bij de regeringsleiders en officiële delegaties op aan te dringen ernst te maken met hun wil tot ontwapening. New York gonst dan ook van de activiteiten in de komende maand. Ongetwijfeld zal de meeste massale bijeenkomst die van de 12e juni zijn wanneer, naar men hoopt, tenminste een half miljoen mensen zal demonstreren voor het VN gebouw. Het is te hopen dat de officiële delegaties ook hier hun oor te luisteren willen leggen - ongetwijfeld kunnen ze er wat van leren.

INE MEGENS

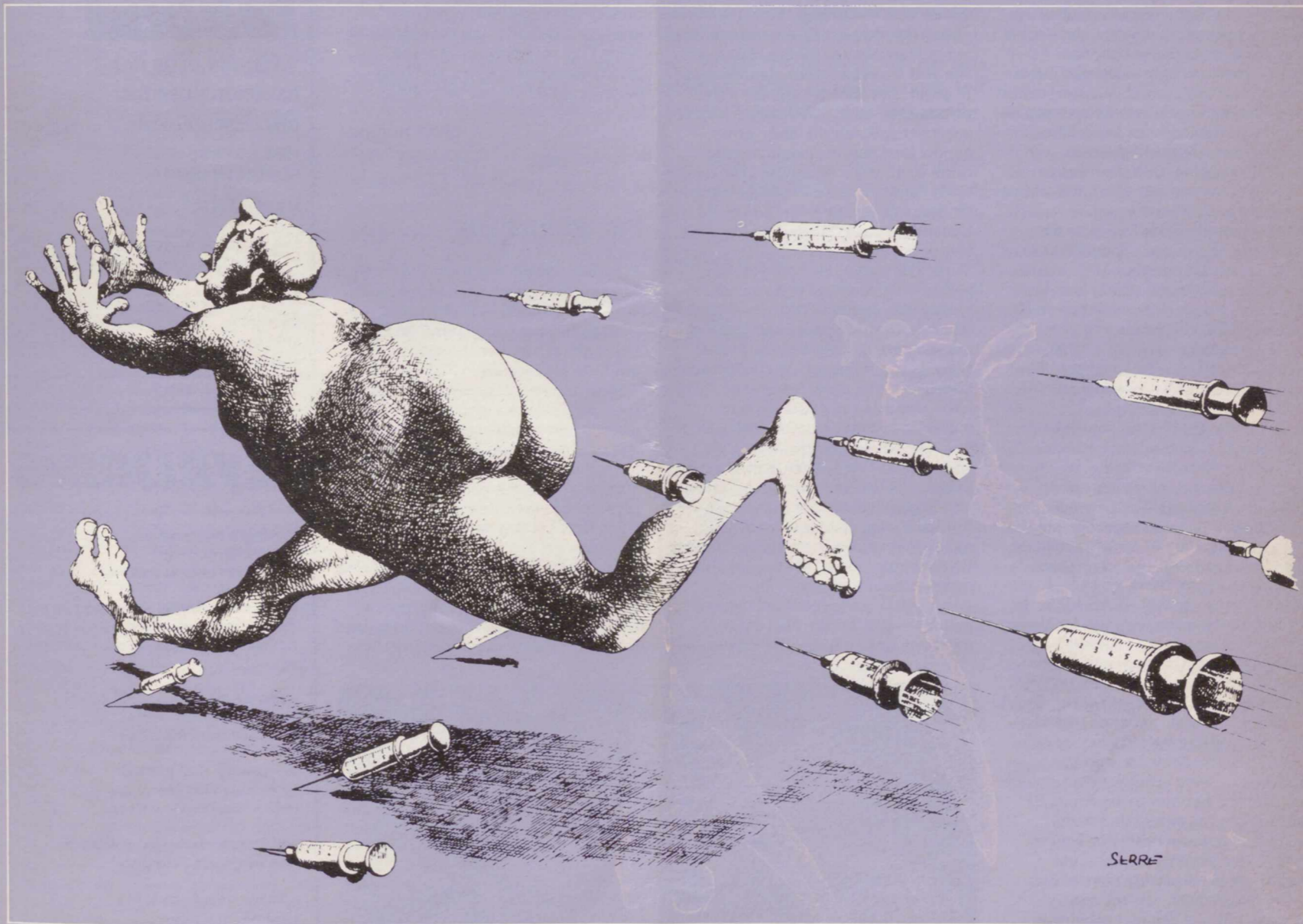
BEVRIJDING

JAARGANG 26

NUMMER 12 30-6-1982

PRIJS F.1,50

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

De staat als verpleegster
De patient tegen de muur

KOMMENTAAR

Oorlogen en vrede

Terwijl in New York de speciale zitting van de Verenigde Naties over ontwapening plaats vindt, woeden er twee grote regionale gewapende conflicten: op de Malvinas en in Libanon. Duizenden soldaten stonden vijandig tegenover elkaar, bereid elkaar te doden. Schrijnender kon de noodzaak van een effectieve ontwapeningspolitiek niet aangetoond worden. Even zo schrijnend ver weg lijken we te zijn van zo'n ontwapeningspolitiek.

De vredeskrachten tegen de kernbepapening groeien sterk. Vorig jaar was vooral Europa het podium, waarop miljoenen mensen hun angst voor en politieke afschuw over kernwapens kenbaar maakten voor een publiek van hoogwaardigheidsbekleders, dat slechts marginaal entoesiasme voor het schouwspel kon opbrengen. Dit jaar is het - tot nu toe - vooral de Amerikaanse vredesbeweging, die storm liep tegen de aloude mislukkende en gevaarlijke politiek van wapenveiligheid en wapenbeheersing. Ook daar was de belangstelling van een groot deel van de politieke leiders beperkt.

Het antwoord van de Europese en Amerikaanse politieke leiders lijkt te zijn: de politiek van de onderhandelingstafel. Vorig jaar werd in Geneve tussen de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten het overleg over de euro-strategische raketten (SS-20, Kruisraket, Pershing e.a.) gestart. Eind juni dit jaar start het overleg, ook in Geneve, over de strategische kernwapens. De West-Europese landen zijn daarbij formeel betrokken, in ieder geval West-Duitsland. Een deel van de woordkeus van de Europese en Amerikaanse vredesbewegingen lijkt daarbij overgenomen. Men spreekt van 'nul-optie', terwijl de vredesbeweging wil: nul kerntaken. Men spreekt van 'bevriezing en vermindering', terwijl de Amerikaanse vredesbeweging een volledige bevriezing en stopzetting van alle militaire productie, proeven en plaatsing, die onmiddellijk moet ingaan, spreekt. De politiek van de onderhandelingstafel heeft dit voordeel: pratende regeringsleiders drukken niet op de knop. Deze politiek heeft echter twee grote nadelen. De twee grootmachten stellen een plafond aan hun wapenbouw. Ze spreken af geen extra schuren vol wapens te bouwen naast hun huizen. Hun huizen zitten al barstens vol wapens. Maar de wereld kent te veel spanningsgebieden, die tot oorlog leiden, om met een niet gebouwde schuur vol wapens gelukkig en zonder angst te zijn. Een politiek, waarbij niet uitgegaan wordt van een feitelijke, systematische vermindering van wapenaantallen, is dan ook volstrekt onvoldoende.

Het tweede grote nadeel van deze onderhandelingspolitiek is de bestending van de machtspolitieke relaties in de wereld. De twee supermachten komen, als de

onderhandelingen lukken, een vastlegging van de gegroeide machtsbalans tussen hen en de van hen afhankelijke landen overeen. Zij bevestigen ermee, dat landen als Polen tot het blok van de Sovjet-Unie en landen als Italië tot het Amerikaanse blok behoren.

De pacifikatie van deze oost-west-relatie heeft onmiddellijke en ingrijpende gevolgen, niet alleen voor de landen in Europa, maar ook buiten Europa. Het bepaalt de mate van soevereiniteit van de Salvadoranen en de Afghanen. Het dwingt Cuba tot een omklemming van de Sovjet-Unie en El Salvador tot een bloedige achtertuin van de V.S. Het brengt Nicaragua in de positie de zijde van de Argentijnse junta in het Malvinas-konflikt te kiezen om zijn anti-imperialistische standpunt aan te geven. Het leidt tot een strategisch verbond van de V.S. met Israël, ook al voert het volk van dit land - eens zonder land levend - een uitermate brute strijd tegen een ander volk zonder land: Palestijnen. De bestending van de oost-west-relatie leidt tot een bestending van de noord-zuid-relatie. Het ontkracht het werk van de Verenigde Naties. Het leidt tot een permanente staat van beleg en van oorlog op wereldschaal. Voor Nederland zijn er twee manieren om van deze duivelsomhelzing los te komen. Van binnenuit: nul kerntaken, kernwapenvrije zones, verbod op wapenexporten en exporten van nucleaire technologie, konversie van de militaire produktie. Van buiten uit. Uitbreken uit de NAVO, aansluiten bij landen, die neutraal, democratisch en anti-imperialistisch zijn. Dat is niet een Europese weg, maar een Derde Weg, samen met landen in en buiten Europa. De eerste methode - van binnen uit - moet de tweede methode als onmiddellijk perspectief hebben om politiek zinvol te zijn. Niet alleen omdat het alleen buiten de NAVO kan,

maar omdat het binnen de NAVO niet goed en volledig kan.

De tweede methode - van buiten af - heeft de eerste methode als aktiemiddel, omdat de vredesbeweging en wij, de PSP, en andere, progressieve partijen nog niet sterk genoeg zijn om dat perspectief nu te bewerkstelligen. In New York demonstreerden half juni een miljoen mensen voor een anti-nucleaire politiek. In Bonn geven Amerikaanse en Europese vredesbewegingen begin juni gezamenlijk een fundamentele verklaring over vredespolitiek uit. Zij verklaarden: dat zij "als vredesbewegingen zichzelf sterk vereenzelvigen met alle volkeren, die strijden voor vrijheid, rechtvaardigheid en emancipatie en vrede."

Die doeleinden moeten bereikbaar zijn. De druk op de politieke ketel, hier en elders, voor een echte vredespolitiek, is groot. De onderhandelingstafel is weer van stal gehaald.

Helaas, Spanje is tot de NAVO toegetreden. Om de Malvinas streken Engelsen en Argentijnen een zinloze oorlog. Het Palestijnse volk voelt regelmatig de harde gesel van Israël. Soms lijkt het hopeloos voor een andere wereld te strijden. Het is de enige mogelijkheid, die we hebben.

CHRIS HUINDER

Hongerstaking

Bijna een maand lang heeft een groep van twintig Turken een hongerstaking in de Vincentiuskerk in Amsterdam gehouden. Zij protesteerden daarmee tegen de executies en martelingen van politieke gevangenen in Turkije. De Turkse junta heeft ondertussen zelf al toegegeven, dat als gevolg van martelingen 15 gevangenen om het leven gekomen zijn. De hongerstakers wilden, dat Nederland speciaal naar de doodsoorzaken van een tiental andere gevangenen zou informeren. De PSP en de CPN hebben deze eis kamervragen overgenomen. De tweede reden voor de hongerstaking was de steun, die NAVO-landen, vooral de VS, aan de Turkse junta verlenen. De hongerstakers wilden, dat Nederland het onderdrukkende karakter van het

Turkse regiem op de NAVO-top in Bonn aan de orde zou stellen. Dat is niet gebeurd, hoewel ook Fred van der Spek en Gijs Schreuders van de CPN daarom hadden gevraagd.

Een derde eis van de hongerstakers was, dat er een comité samengesteld werd, dat in Turkije de gevangenen moet gaan onderzoeken. Uitgenodigd werden voor dat comité parlementariërs, advocaten, artsen en mensen van de vakbeweging.

Dit comité is er gekomen. Fred van der Spek maakt er voor de PSP deel van uit. Voor de Turkse vrouwen en mannen vormde de totstandkoming van dit comité reden hun hongerstaking te beëindigen. Zij oordeelden, dat ze grotendeels in hun opzet geslaagd waren.

De PSP heeft vanaf het begin zich solidair verklaard met de hongerstakers.

inhoud

VROUWEN IN DE RAAD	pag. 3
GEZONDHEIDSZORG	pag. 4
CPN GESCHIEDENIS	pag. 6
HET DEENSE SOCIALISME	pag. 11
DE NOODWET	pag. 16

Het volgende nummer van BEVRIJDING verschijnt eind juli.

Deze Jongerenkrant verschijnt in Bevrijding onder verantwoordelijkheid van het PSP-jongeren bestuurskollektief

BEVRIJDING

Verschijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek/
Amsterdam en vereniging 'Het Gesproken
Weekblad'/Grave ook op cassette uitgege-
ven

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Marion Oskamp,
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2
pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; kort-
ting bij kontrakt mogelijk.

Druk, zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

Turken en Koerden in hongerstaking in de St. Vincentiuskerk

Foto: Eduard de Kam

GEMEENTERADEN

EEN VROUW BIJ VOORKEUR

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2 juni werden in Amsterdam en in Groningen vrouwen met voorkeursstemmen in de raad gekozen. Twee vrouwen die de boven hen staande mannen met voorkeursstemmen passeerden. Twee vrouwen ook, die met veel moeite bereid gevonden werden om op een hoge, maar schijnbaar niet direkt verkiesbare plaats op de lijst te gaan staan.

Beide vrouwen hadden niet direkt de ambitie om ook echt raadslid te worden. Nu zij toch, door middel van de voorkeursstemmen, gekozen zijn, staan zij voor het blok. In Amsterdam wil Janny van Beeren wel gehoor geven aan al die voorkeuren en zal een ledenvergadering begin juli daarover beslissen. In Groningen wil Cora Mulder uiteindelijk over een jaar of twee haar plaats innemen.

Het gebeuren in deze twee steden staat niet op zich. Al jaren speelt het probleem dat er weinig vrouwen in de vertegenwoordigende lichamen willen, terwijl de kiezers nu juist wel die vrouwen in de raden en de staten willen hebben.

Elders in dit nummer van BEVRIJDING wordt in de column 'Ik heb niets tegen vrouwen, maar ' deze problematiek al gesignaleerd. Titia van Leeuwen gaat in dit artikel in op de achterliggende vragen en de discussie daar om heen.

Waarom kunnen/willen (nog) zo weinig vrouwen echt de politiek in? Een paar citaten:

"Er zitten acht vrouwen in de raad en zevenendertig mannen. Geen wonder, de hoeveelheid werk, de vergadertijden, de ongeregelde uren en het ontbreken van een krèche op het stadhuis, sluit vrouwen met kinderen al uit" (.)
"In de politiek moet je je laten gelden en veel vrouwen hebben daar moeite mee". (bijlage Vrij Nederland, 8 mei 1982)

" wordt wel eens gekonstateerd, dat er zo weinig vrouwen in topfuncties zitten; ik denk dat velen net als ik, in hun mogelijkheden worden geremd en op te late leeftijd uiteindelijk het gewenste niveau bereiken " (voortijdig afscheid van een vrouwelijk statenlid, Opzij, april 1981)

"Jullie vrouwen klagen steen en been dat jullie worden buitengesloten. Jullie hoeven je alleen maar aan te sluiten. Als je daar intelligent genoeg voor bent tenminste" (in 'Het bloedend hart' Marilyn French roman, pag. 346)

"De reden dat er geen vrouwen zijn die in de gemeenteraad willen is tweeledig:

1. het functioneren van de raad zelf is hoogst ontmoedigend, raadsleden zijn vaak gedwongen in hun eentje te opereren, met abnormaal lange werktijden;

2. er zijn in het algemeen weinig vrouwen actief in politieke partijen, ook in de PSP, waardoor vrouwen vooral op 'hogere' posten als een gemeenteraad of een bestuur zich gemakkelijk geïsoleerd voelen.

Hoe komt dat? Veel vrouwen hebben het al zo druk met activiteiten in de vrouwenbeweging, in een actiegroep, in hun werk, met hun kinderen, dat ze geen tijd meer hebben om ook nog eens in een partij actief te worden. Sommige vrouwen hebben er ook geen zin (meer) in om met mannen samen te werken omdat ze afgeknapt zijn op de 'mannenmanier' van werken."

(.)

"Wij vinden het op dit moment het belangrijkste dat er zoveel mogelijk vrouwen actief worden op alle nivo's in de PSP. Pas dan zal een vrouw die in de gemeenteraad stapt op een goede manier kunnen functioneren, niet geïsoleerd maar gesteund door een sterke achterban van vrouwen die met haar meedenken en meewerken. De komende tijd willen we hier hard aan gaan trekken." (uit een open brief van vrouwen die op de PSP-lijst voor de gemeenteraad van Groningen stonden)

Elke vrouw zal haar eigen redenen hebben om niet in een gemeenteraad te willen. Het kunnen de heel konkrete redenen zijn van het niet kunnen combineren met andere taken/bezigheden.

Ze kunnen heel sterk aan de persoonlijkheid gebonden zijn. Ook kan het erop neerkomen dat vrouwen gewoon geen zin hebben om mee te doen in het spel wat door mannen is bedacht en wordt gedomineerd. Een spel waarbij eisen uit de vrouwenbeweging slechts als franje worden getolereerd in de vorm van prachtig geformuleerde vrouwvriendelijke meningen en stellingen, nog ver afstaand van een daadwerkelijke politieke praktijk.

Het is de konfrontatie met het Grote Dilemma. Je voelt je als linkse vrouw sterk betrokken bij datgene waar je partij voor staat en tegelijkertijd blijkt het *samenwerken* met mannen meestal weer neer te komen op het mogen *meedoen* en niet meer dan dat. Om dat dilemma te doorbreken is meer nodig dan faciliteiten als krèches, andere vergadertijden en -ritmen e.d., om het vrouwen in ieder geval praktisch gezien mogelijk te maken raadslid te worden. Om de ideeën uit de vrouwenbeweging verder te brengen dan de prachtige versiersels rond de linkse ideeën in het algemeen moeten mannen ertoe gebracht worden om eindelijk eens inhoudelijk over die 'vrouwvriendelijke' ideeën te gaan nadenken en op hun beurt te gaan 'meedoen' met waar de vrouwen mee bezig zijn. Voor de PSP-vrouwen gaat het er daarbij niet alleen maar om of zijn zich voldoende doen horen in de gemeenteraadswerkgroepen, maar of zij daarnaast er de komende vier jaar in slagen zich zo te organiseren met netwerken en steungroepen, dat zij en-bloc kunnen inbreken en doorbreken in de gemeenteraden. Daarbij is een samenwerking met vrouwen uit andere linkse partijen van belang als ook een verder doordenken op met name sociaal-ekonomische problemen en je niet alleen laten vastpinnen op wat dan 'typische vrouwenzaken' heten.

Geluiden in deze richting worden sterker.

Tot over vier jaar.

TITIA VAN LEEUWEN

Waarom zijn er ook in de PSP uiteindelijk zo weinig vrouwen te vinden die een politieke functie willen? Het feit op zich is in haar algemeenheid al veelvuldig gesignaleerd. En de noodzaak dat vrouwen juist op dergelijke plaatsen actief moeten zijn wordt steeds sterker ervaren. Maar toch Als het er op aan komt verandert er weinig aan het plaatje. Het gaat om véél mannen en een luttele vrouw, hetzij gezien als een nuttige 'aanvulling', nodig voor de sfeer, prachtig als franje, leuk om die vrouwenzaken te laten doen, hetzij als iets wat er nu eenmaal bij schijnt te horen in deze tijd.

Het gebrek aan vrouwen die daadwerkelijk mee willen doen in het politieke spel roept afgeleide problemen op, zoals nu weer ontstaan zijn. In Groningen verschijnen open brieven van kiezers die zich bedonderd voelen omdat de vrouw waarop zij stemden, eigenlijk niet beschikbaar bleek. In Amsterdam wordt op een federatievergadering besproken wat nu eigenlijk zwaarder moet wegen, de stem van de kiezer, die een vrouw van de zesde plaats op de lijst naar voren haalt of de afspraak binnen de partij omtrent de lijstvolgorde. Volgens het kiesstelsel stemt men op personen en niet op een partij, dus in feite zijn meer de eigen interpretatie en opstelling in het geding. Een kieslijst wordt binnen een partij veelal gezien als een combinatie van een paar mensen 'die wel willen', ingebed in een soort 'komitee van aanbeveling' van mensen die 'wel erop willen, maar niet erin'. Buiten de partij (door het 'kiezersvolk') wordt hier anders tegenaan gekeken. Een kieslijst wordt gezien als een aantal personen, dat een partij wenst te vertegenwoordigen en als je dat niet wilt moet je dus niet op die lijst gaan staan. Kiezers die op de hoogste vrouw op de lijst stemden, omdat ze vinden dat er in gemeenteraden meer voor vrouwenbelangen moet worden opgekomen en dat dat het beste door vrouwen zelf kan gebeuren, hebben gelijk als ze kwaad zijn als blijkt dat die vrouw eigenlijk niet wil. Aan discussies over de afweging van interne democratie (vaststelling lijstvolgorde) en externe democratie (kiezen van personen op een lijst), heeft men dan geen boodschap. Met dit gegeven moet bij het vaststellen van de lijsten rekening gehouden worden. Als de konklusie moet zijn dat er weinig of geen vrouwennamen beschikbaar zijn om de lijst op te sieren, dan moet er ondanks alle dilemma's die daarbij optreden toch maar niet gesugereerd worden alsof dat wel zo zou zijn.

En daarmee zijn we terug bij waar het in feite om draait.

De patient tegen de muur

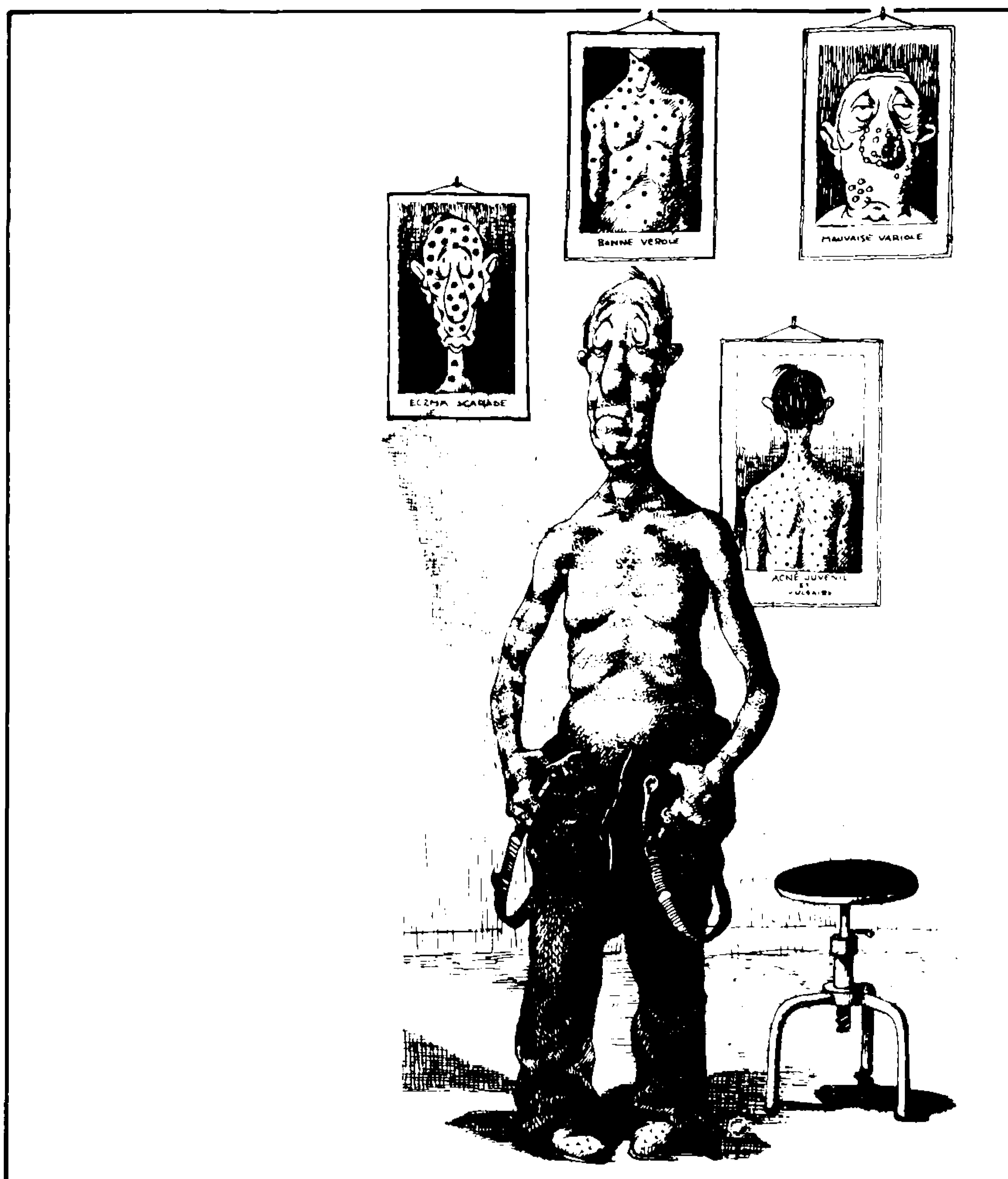
Onlangs werd de nota 'Patiëntenbeleid' besproken in de Tweede Kamer. In die nota wordt het beleid dat de Minister op dit gebied van plan is te gaan voeren uiteengezet. Wie denkt dat in de nota 'Patiëntenbeleid' geredeneerd wordt vanuit de belangen van de patiënten komt bedrogen uit. Verschillende kamerleden uitten met name kritiek op de benaderingswijze van de Minister in de nota: teveel geschreven vanuit de belangen van artsen en verpleegkundigen, en te weinig geschreven vanuit het oogpunt van de patiënt als 'konsument' van de gezondheidszorg.

Steeds springt in de Nota naar voren dat de gezondheidszorg als een bastion - of als een ivoren toren, zoals enkele kamerleden het formuleerden, - gezien wordt, waar patiënten zich doodeenvoudig maar aan aan te passen hebben. Duidelijk blijkt dat, als gesteld wordt dat zelfhulp en mantelzorg een noodzakelijke aanvulling zijn op de medische hulpverlening. Hierdoor wordt de hulpverlening zelf niet meer ter discussie gesteld.

De patiënt wordt in de nota gezien als een individu, dat in eerste instantie zelf verantwoordelijk is voor zijn gezondheid. De maatschappelijke factoren, die daarop van invloed zijn, zoals het milieu, de woon- en werkomstandigheden worden daarmee ontkend. Daarover vindt je dan ook niets in de nota.

Medici in loondienst

"Het uitgangspunt dat de individuele patiënt zelf verantwoordelijk is voor zijn gezondheid heeft tot gevolg dat men niet meer toekomt aan een analyse van de krachtige belangenorganisaties - of, misschien beter gezegd: machtsstructuren die van oudsher een rol spelen in de gezondheidszorg . . . Nu wordt het bestaan van de medische belangenorganisaties in de nota alleen maar opgemerkt; er wordt niet veel mee gedaan. Toch zou het beleid juist daarop gericht moeten zijn. Bij een goed patiëntenbeleid zou de overheid zich sterk moeten richten op de structuur en de machtsrelaties in de gezondheidszorg. Een voorbeeld daarvan zou kunnen zijn dat de overheid actief probeert te voorkomen dat medici belang hebben bij het aantal verrichtingen dat zij uitvoeren; verder is het in het belang van patiënten, krachtig te bevorderen dat medici in loondienst gaan werken", stelde Andrée van Es,

woordvoester voor de PSP, terecht. Zolang medici financieel belang hebben bij het aantal verrichtingen dat uitgevoerd wordt kan er natuurlijk nooit sprake zijn van een in principe gelijkwaardige verhouding tussen artsen en patiënten.

De Minister kiest echter voor een ander benadering. Voor haar is het vooral belangrijk dat "ieder op school al vertrouwd wordt gemaakt met sleutelbegrippen in het medisch denken". De gezondheidsleer op school zou volgens Andrée juist gericht moeten zijn op preventie en op het duidelijk maken van de maatschappelijke achtergronden en factoren van ziekten. Deze zou mensen juist moeten leren tegenspel te bieden aan deskundigen. Ook hier blijkt weer dat de gezondheidszorg als bastion volledig overeind moet blijven. Patiënten moeten zich aanpassen en al vroeg op school zich het medisch denken vertrouwd maken. Door de Minister wordt geen woord gezegd over eisen die aan de medische opleiding en het medisch handelen gesteld moeten worden om zich vertrouwd te maken met sleutelbegrippen in het *patiënt*denken.

Vrijblijvend

De antwoorden van de Minister op de door de PSP, - in goed overleg met de

PSP-gezondheidszorg-themagroep overigens - , geformuleerde principiële en praktische opmerkingen, waren vaak nietszeggend en afhoudend. Daarvoor liggen de denk- en benaderingswerelden teveel uit elkaar.

Vrijblijvend kletsen, zo kan de discussie tijdens de Kommissievergadering in het algemeen samengevat worden. Er werden 6 moties ingediend, die allemaal samengevat worden. Er werden 6 moties ingediend, die allemaal door de Minister overgenomen werden. Alleen de motie waarin gevraagd wordt om 'haast te maken' met een regeling om medische dossiers voor patiënten openbaar te maken is vermeldenswaardig. Alle moties zijn dan ook later met praktisch algemene stemmen aangenomen.

Er zal niet veel veranderen door het verschijnen van deze nota. Het gevaar dreigt eerder dat de dynamiek uit de patiëntenbeweging gehaald zal worden, stelde Andrée, doordat deze verstrikt wordt "in het goedbedoelde web van overwogen besluitvorming-procedures vol nota's en adviezen". "Verdiend het geen aanbeveling om eens te zoeken naar alternatieven voor al die nota's, om te proberen aan te sluiten op kleinschalige initiatieven aan de basis in plaats van die initiatieven beheersbaar te maken in de bestaande structuren."

Het verschil in denkwerelden blijkt, tot slot, ook uit het volgende. In de tweede termijn waagde Andrée nog één poging om met een voorbeeld duidelijk te maken hoe patiëntenbelangen gefrustreerd worden door in dit geval het medisch tuchtkollege. Het betrof hier het geval van een keurings-arts die met name vrouwen in de afgelopen jaren meende grondig te moeten 'onderzoeken' op plaatsen die niet meteen voor de hand lagen, eufemistisch gezegd. Tientallen klachten waren over deze arts verzameld door de Stichting Ombudsvrouw, en een langdurig gevecht ontstond met de Volksgezondheidsburokratie om deze arts niet te laten herbenoemen. Alle daartoe in het leven geroepen beroepsinstanties probeerden de zaak op elkaar af te schuiven, weigerden een onderzoek in te stellen of zich inhoudelijk over de klachten uit te spreken. "Op die manier werkt het medisch tuchtkollege wel degelijk als afhouder voor patiëntenbelangen. Het werkt naar mijn mening dan echt als een soort standsrechtspraakcollege. Met betrekking tot patiëntenbelangen zou je dan om het medisch tuchtkollege heen moeten kunnen - wat mij betreft mag men het wel afschaffen - of je moet het zo regelen, dat ook consumentenbelangen in de medische tuchtspraak doorklinken. Ik wil hierop graag de reactie van de Minister horen", stelde Andrée.

Het antwoord van de Minister doet je werkelijk van je stoel vallen: "Mevrouw van Es is gekomen met een casuïstiek (dat is: een enkel voorval). Ik kan mij haar wrevel voorstellen dat het langs zoveel kastjes en muren gaat. Het was inderdaad het verkeerde kastje, die tuchtwet, dat moeten wij met elkaar eens zijn. Deze zaak heeft een signaalfunctie gehad. Wij weten alleen dat dit soort gevallen zich jammer genoeg nog vaak zal voordoen, voordat bepaalde structuren iedereen bekend zijn door de voorlichting. Via het staatstoezicht zijn wij alert en zijn er mogelijkheden, op een herbenoemingspunt kritisch te reageren. Hierbij zullen de signalen doorwerken in zoiets als een model van de zaken die moeten worden gezien . . . Het gaat om een proces van mentaliteitsverandering, van nadenken. Wij moeten er misschien bang voor zijn dat er meer negatieve signalen komen. Tegelijkertijd hoop ik dat wij elkaar kunnen vinden in de bereidheid tot verandering naar aanleiding van de signalen. In dit opzicht sta ik naast mevrouw Van Es".

Maar mevrouw Van Es had echter het pand al gillend verlaten. Dat was jammer, de vergadering duurde nu van 11 uur tot half 6, maar reken maar dat de commissie nog uren door had kunnen babbelen . . .

De staat als verpleegster

De gezondheidszorg in ons land moet worden gerationaliseerd. Dat vinden veel leden van de PSP. Deze doelstelling is voorlopig achterhaald als de Eerste Kamer binnenkort de Wet Voorzieningen Gezondheidszorg (WVG) aanneemt. Deze wet regelt voor de komende tien tot twintig jaar de ontwikkelingen in de Nederlandse gezondheidszorg. *Anca Ansink* en *Hein Raat*, van de landelijke themagroep Gezondheidszorg van de PSP, schetsen in dit artikel de keuzemogelijkheid: nationalisatie of de nieuwe wet. Daarnaast geven zij een beeld van de ideeën die in de PSP leven met betrekking tot die gezondheidszorg.

Gezondheidszorgvoorzieningen moeten zoveel mogelijk aansluiten bij de behoefte van de bevolking. Enerzijds dient het geld dat de voorzieningen kosten zo rechtvaardig mogelijk te worden opgebracht. Anderzijds moet dat geld op zinvolle wijze worden besteed: zo efficiënt en goedkoop mogelijk. Daarnaast is het van groot belang dat er democratische controle wordt uitgeoefend op de voorzieningen. Daarvoor is een overzichtelijke, democratische structuur nodig. De patiënt moet bij ziekte zoveel mogelijk zijn of haar mondigheid behouden. Dat kan thuis beter dan in het ziekenhuis. De voorzieningen moeten daarop dus zijn afgestemd.

In december '81 organiseerde de themagroep Gezondheidszorg van de PSP een discussiedag waar nationalisatie één van de drie onderwerpen was. De vraag daarbij is wat men onder rationalisatie in dit verband verstaat. Er zijn vier punten te onderscheiden. *Het beheer van de voorzieningen is in handen van de centrale overheid; alle werknemers zijn in loondienst; er spelen geen commerciële belangen mee en de kosten worden gedekt door progressieve heffing van de inkomstenbelasting.*

Met de laatste drie punten zullen de meeste PSP-ers/sters weinig problemen hebben. Wanneer alle werknemers in loondienst komen is het mogelijk de kwaliteit van de zorg te verbeteren. De hoeveelheid werk die gedaan wordt is voor de hoogte van het inkomen immers niet meer van belang. Daardoor worden vernieuwingen mogelijk.

De "medische industrie"

Door alle werkers in loondienst te laten treden zijn er al heel wat commerciële belangen buiten spel gezet. Een andere belangrijke zaak om het streven naar teveel winst terug te dringen is het regelen van de handel in geneesmiddelen en medische apparatuur. Nationaliseren van de industrieën die deze produkten maken heeft niet zoveel zin, omdat er veel geïmporteerd wordt. Beter is het om net als in Engeland de prijzen te gaan reguleren door overheidsmaatregelen. Bij de geneesmiddelen moeten alleen de goedkoopste middelen - bij gelijke kwaliteit - worden toegestaan. Dit bevordert ook de overzichtelijkheid, zowel voor de artsen als de patiënten. Wat

momenteel de geneesmiddelen erg duur maakt is de ruime apothekersmarge van 36%. Deze zou verkleind moeten worden. Of beter nog: ook de apotheker moet in loondienst werken.

Wanneer de gezondheidszorg uit algemene middelen betaald wordt, kunnen de lasten eerlijker verdeeld worden. Nu is het zo dat mensen met de laagste inkomens relatief meer betalen aan de gezondheidszorg: deze groep zit in het ziekenfonds, samen met de bejaarden. Deze groep draait dus in zijn eentje op voor de "duurdere" bejaarden. Hogere inkomensgroepen betalen alleen maar hun eigen, gemiddeld lagere, risico. Ook bij de AWBZ premie (hieruit worden de "bijzondere" ziektekosten betaald), waaraan iedereen mee betaalt, is er sprake van onrechtvaardigheid. Deze premie is n.l. aan een maximum bedrag gebonden. Hierdoor betalen de hogere inkomensgroepen relatief, maar ook absoluut dmv belastingvoordeel, weer veel minder dan de arme mensen. Het is rechtvaardiger om de gezondheidszorg te betalen uit de inkomsten belasting. Deze wordt n.l. wel progressief geheven.

De burokratie

Het eerste kenmerk van een genationaliseerde gezondheidszorg, het beheer door de centrale overheid, brengt veel problemen met zich mee. Van principeel belang voor de PSP is dat zaken dicht bij de betrokken mensen beslist worden. *"Baas in eigen buurt bedrijf"*. Dit is om twee redenen van belang. Ten eerste is aan de basis veel beter te bepalen waar behoefte aan is. Ten tweede is democratische controle veel beter mogelijk bij beslissingen op laag nivo. Daardoor worden de voorzieningen overzichtelijker voor de bevolking. Mondigheid is dan beter te realiseren. Wanneer we dus zouden overgaan tot nationalisatie van de gezondheidszorg, dan zouden we wel een vergaande decentralisatie van het beleid moeten realiseren.

De Wet Voorzieningen Gezondheidszorg

Aan behoeftebepaling is in de gezondheidszorg altijd weinig gedaan. Zolang er geld was ging men er vanuit dat meer ook beter was. Zo konden de voorzieningen ongebreideld groeien. Tijdens

kabinet Den Uyl bedacht staatssecretaris Hendriks dat het zo niet langer kon. In 1974 resulteerde dit in de zogeheten structuurnota. Hierin staan voorstellen om de gezondheidszorgvoorzieningen te gaan beheersen door planning per regio. De WVG die uit deze nota is voortgekomen moet dit in de praktijk brengen. Deze wet wordt waarschijnlijk deze zomer nog door de eerste kamer aangenomen. Door de snelle economische teruggang heeft het kabinet Van Agt I de WVG niet afgewacht. Zonder de behoeftebepaling en zonder planning is het ministerie in het wilde weg gaan bezuinigen.

Overigens is bij links in de twee helft van de zeventiger jaren het inzicht een rol gaan spelen, dat veel en alsmeer voorzieningen niet per definitie goed is. Het hangt af van de aard van de voorziening of mensen er wel baat bij hebben. Veel verpletterende en inkapselende ziekenhuistechnologie vinden we niet bevorderlijk voor de mondigheid en onafhankelijkheid van de patiënt. Het moeilijke in deze tijd van botte bezuinigingen is dat zo'n opvatting rechts in de kaart lijkt te spelen. Overigens is er ook nu nog steeds geen gerichte behoeftebepaling op gang gekomen. Daarom moeten we alle ongegerichte bezuinigingen afwijzen. Wel vinden we het van groot belang om tot een kostenbeheersing te komen. Er wordt zo'n 30 miljard gulden per jaar uitgegeven aan de gezondheidszorg. Ondertussen werkt die niet efficiënt genoeg, terwijl er nog steeds grote tekortkomingen zijn op bepaalde terreinen.

De planning is in de WVG als volgt geregeld. Provincies en gemeenten moeten volgens landelijke richtlijnen gaan plannen. De gemeenten maken de plannen voor de eerstelijnsvoorzieningen (huisartsen, wijkverpleging, maatschappelijk werk etc.) De provincies doen de tweede lijn (ziekenhuizen en verpleeghuizen). Onderling moeten de eerste en de tweede lijn op elkaar worden afgestemd. Zo kun je de plannen afstemmen op de specifieke behoeften in een bepaalde regio.

De WVG moet als raamwet nog groten-deels worden ingevuld. Hoe alles precies moet werken wordt geregeld in algemene maatregelen van bestuur (AMVB). Het gevaar bestaat dat onder de toemende bezuinigingsdruk alles centraal geregeld gaat worden. Het is dus van groot belang dat we in de gaten houden wat er met de WVG gaat gebeuren. Eventueel kunnen we zelf voorstellen gaan doen voor de invulling ervan.

Demokratisering

Een ander belangrijk punt in de WVG is de democratisering. Er dienen commissies ingesteld te worden op gemeentelijk en provinciaal nivo. Deze moeten de gemeenteraad respectievelijk de provinciale staten adviseren mbt de te maken plannen. In deze commissies zitten

leden van de gemeenteraad of provinciale staten; werkers in de gezondheidszorg; vertegenwoordigers van patiënten. Dit laatste is nieuw in de wereld van de gezondheidszorg. Hoeveel personen uit elke fractie in de commissie komen is nog onbekend. Wie er kwa aantal de overmacht heeft is dus onbekend. Maar de feitelijke overmacht zal volgens ons gevormd worden door de deskundigen: de werkers in de gezondheidszorg. Het minste kennis zullen de patiëntenvertegenwoordigers hebben. De enorme kenniskloof tussen de leden zal het democratisch functioneren niet ten goede komen. Een ander probleem is dat de patiëntenvertegenwoordigers geen duidelijke achterban hebben.

Deze beide knelpunten zijn wellicht op te lossen doordat de patiënten zich in de commissies laten vertegenwoordigen door een organisatie waarin ze vertrouwen kunnen hebben. Deze zou geld en middelen moeten krijgen om deskundigheid te verkrijgen. Dit soort organisaties zouden gevormd kunnen worden uit bijvoorbeeld de vakbonden; vrouwenverenigingen; gedemocratiseerde ziekenfondsen; algemene patiëntenverenigingen. Kategorale patiëntenverenigingen die patiënten met een bepaalde ziekte vertegenwoordigen zijn misschien in deze functie minder geschikt. Zij kunnen beter als pressiegroep blijven functioneren.

Een andere voorwaarde is dat deze commissies meer dan een adviserende stem moeten hebben voor de gemeente en provincie.

Het is zo dat de uitvoering van de gezondheidszorg in handen blijft van het partikulier initiatief. De instellingen moeten alleen voldoen aan de eisen die in de plannen van de overheid staan. Verdergaande democratisering zou dan ook bereikt kunnen worden door ook patiëntenvertegenwoordigers verplicht op te nemen in de besturen van de instellingen.

Konklusie

Eigelijk willen wij dat de gezondheidszorg wordt genationaliseerd. De lasten worden dan eerlijker verdeeld. De beleidsbepaling en de uitvoering van de zorg kan dan democratisch worden geregeld. Voorlopig zullen we het moeten doen met de WVG. Deze biedt al enige mogelijkheden tot democratisering. Maar die mogelijkheden worden alleen benut bij een goede 'invulling' van de wet. Het is onze taak om er aan bij te dragen dat dat gebeurt.

ANCA ANSINK
HEIN RAAT

Ter voorbereiding van de discussiedag van 12 december 1981, waarvan in dit artikel sprake is, kwam bij de SVS een map uit: SVS-bulletin nummer 44. Deze map is te bestellen bij: SVS, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

DE SYMBOLEN VAN HET KONFLIKT

Een paar weken geleden, op 6 juni, vond in de Populier een opmerkelijke ontmoeting plaats. Twee partijbestuurders van de CPN, Jaap Wolff en Harry Verhey, zaten voor het eerst sinds 1958 weer aan één tafel met Henk Gortzak, die in dat jaar geroyeerd werd als lid. Samen met anderen werd Gortzak toen uit de partij gezet, als gevolg van een serie conflicten over de strategie van de Eenheids Vakcentrale (toendertijd de grootste vakbond) en na een voorzichtige aanzet om de stalinistische praktijken in eigen gelederen te bespreken. Die poging, op gang gebracht door Chroetsjov's onthullingen over Stalins wandaden, werd daardoor verhinderd en de CPN bleef nog jarenlang in de greep van het stalinisme.

Gortzak zelf heeft daar uitgebreid kennis mee gemaakt: geen belediging was te laag. In de brochure "De CPN in de oorlog" werd hij beschreven als nazi-spion en nog tot diep in de jaren zeventig gold hij als agent van het imperialisme. In die periode dat Gortzak kamerlid voor de PSP was, weigerde de CPN stelselmatig zijn moties te ondersteunen, ongeacht de inhoud ervan. Die verkettering heeft hem kapot gemaakt. Dat dezelfde mensen met wie hij zich met hart en ziel had ingezet voor de goede zaak hem zó konden behandelen, sloeg als het ware de grond onder zijn voeten weg. En dat is nooit meer goedgekomen. Zijn emotionele uitbarstingen tijdens de discussie bewezen dat meer dan overtuigend.

Over het verloop van de discussie hebben de kranten uitvoerig bericht. Gortzak eiste genoegdoening, maar weigerde tegelijkertijd een rehabilitatie door dezelfde mensen die hem in 1958 geroyeerd hadden. Jaap Wolff zocht (naar mijn idee integer) naar oorzaken voor het gebeurde, maar was daar niet goed toe in staat. Harry Verhey zat erbij met een houding van "waar gehakt wordt, vallen spaanders, ik begrijp niet goed waar jullie je druk om maken". Ger Harmsen tenslotte probeerde al analyserend nuchter te blijven en te bemiddelen. Dat mislukte. De vraag waarom is interessant.

Het stalinisme

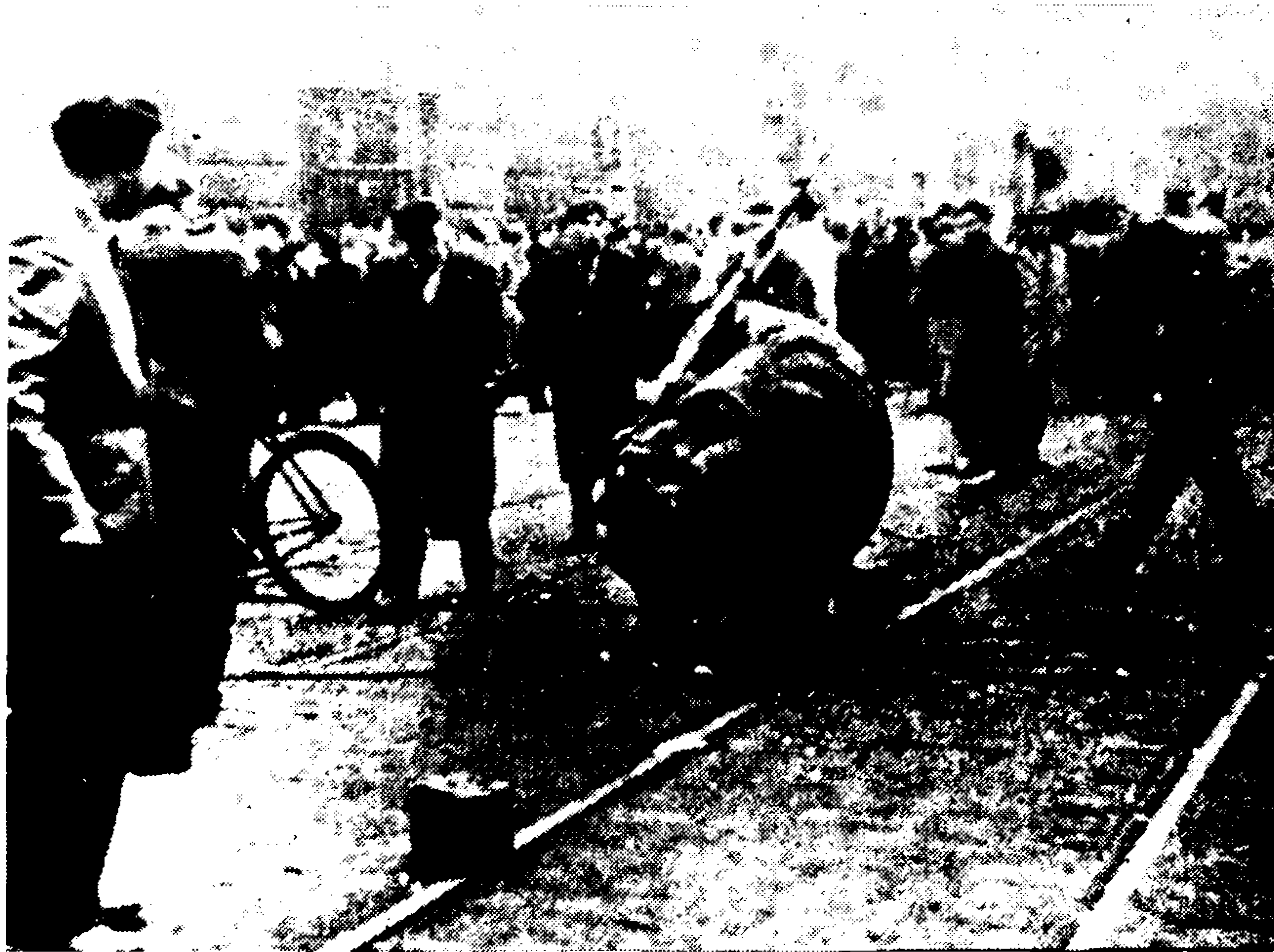
Ten eerste vraag ik me af in hoeverre de hoofdrolspelers in de discussie werkelijk in staat zijn met het stalinisme af te rekenen. Ondanks verwoede pogingen is Gortzak zelf er nog niet helemaal vrij van. Dat bleek heel recent uit het rankuneuze artikel dat hij samen met anderen in de Volkskrant publiceerde, met als inhoud: eens fout, altijd fout, dus er moeten koppen rollen. Het zit ook in zijn vasthouden dat ze toch hetzelfde doel hebben, en dat de rest daaraan ondergeschikt hoort te zijn. Juist die gedachte, dat de zaak waarvoor je vecht alles rechtvaardigt,

De Communistische Partij Nederland worstelt met zijn verleden. Centraal daarbij staat de brochure 'De CPN in de oorlog' - bekend geworden als 'het rode boekje' - geschreven door Markus Bakker, uit 1958. In dat pamflet werden sommige van de gestaalde kaders afgedaan als spionnen en agenten van de nazi's. Het geschrift was een typisch produkt van het stalinisme, terwijl het verscheen nadat de Russische partijleider Chroetsjov, in 1956, Stalin in de ban had gedaan.

De slachtoffers van het rode boekje (Henk Gortzak en anderen) werden uit de CPN geroyeerd en daarna met de nek aangekeken. Nu, vierentwintig jaar later, is de CPN toe aan een discussie over die zwarte bladzijde.

De Populier in Amsterdam organiseerde op 6 juni een openbare discussie tussen Jaap Wolff en Harry Verhey (leden van het partijbestuur van de CPN) en Henk Gortzak en Ger Harmsen (ex-CPNers).

Karin Spaink was bij deze emotionele konfrontatie aanwezig.

ligt ten grondslag aan het stalinisme. Verhey en Wolff houden er eveneens nog aan vast: dat sprak bijvoorbeeld uit hun aarzelende verklaringen over de reden dat ze aan die tafel zaten. Niet om recht te doen aan vals beschuldigde mensen, maar "omdat we de plicht hebben te zoeken naar oorzaken van de breuk, om in het vervolg als partij beter te kunnen functioneren" (Wolff) en "met één oogmerk: vanuit het belang van de strijd voor de vrede, ook nu" (Verhey). Zuiver uit politieke oogmerken, kortom. Het doel heiligt nog altijd de middelen.

Grond onder de voeten

Een andere faktor die de discussie belemmerde, was dat alledrie de betrokkenen zich zó met hun politieke standpunten en praktijken hebben ver-

eenzelvigd, dat ze daar onvoldoende afstand van kunnen nemen. Met Gortzaks lidmaatschap van de CPN verviel z'n wereld - z'n vriendenkring, z'n collega's, z'n politieke huis. Maar ook Wolff en Verhey hebben zich indertijd vastgebeten in een idee. Zouden zij nu opeens moeten toegeven dat ze fout zaten, dan wordt ook de grond onder hun voeten weggeslagen. Wolff & Verhey en Gortzak hebben geen politiek konflikt maar zijn een politiek konflikt. Ze zijn bijna symbolen van hun eigen opvattingen geworden en zien alles in dat licht. Dat ze nu nog bekechten over de juiste volgorde van details en elkaar in de haren vliegen over gebeurtenissen uit het begin van de vijftiger jaren is tekenend. Zoals over de brandende vraag wie nu precies waar was geweest toen het nieuws over de watersnoodramp kwam in '53. Ze leven in de geschiedenis.

Deze vergroeiing met de strijd die gevoerd werd heeft er indertijd toe bijgedragen dat verschillen van inzicht op zulke felle conflicten konden uitlopen. Je stond of viel met je politieke visie. Het stalinisme leidde er tevens toe dat er een soort blikversmalling optrad: alles werd bij de strijd betrokken, en niets gebeurde meer toevallig. Omdat je het zelf per definitie bij het rechte eind had, was alles wat fout liep dus de schuld van de vijand. Iemand die in die situatie van de leer afwijkt, wordt er dan al snel van beschuldigd met de tegenstander te heulen: de wereld bestaat immers maar uit twee kampen.

Aktueel

Precies hetzelfde, maar - gelukkig - op kleinere schaal, zie je nu trouwens in de vrouwenbeweging. De Bonte Was hanteert hetzelfde schema van "wij tegen de rest van de wereld en wie niet voor ons is, is tegen ons".

Blijft de vraag hoe het nu verder moet met de CPN. De pogingen van de jongere generaties om het verleden door te lichten en zich ervan los te maken, nemen gaandeweg meer vorm aan. Veel mensen vragen zich echter af of zo'n vernieuwing mogelijk is, zolang het oude kader nog steeds de dienst uitmaakt. Het intrekken van de brochure waar alles in de Populier om draaide, "De CPN in de oorlog", is niet voldoende. Er zit meer aan vast: de wijze van organiseren, de partijdemocratie, de politieke opvattingen, de omvang met andere partijen, de vraag in hoeverre het kader van toen nu nog stalinistisch denkt en of rehabilitatie geleden pijn verzacht.

Voor de schrijver van de brochure, Markus Bakker, is het een gelukkig toeval dat deze pogingen tot vernieuwing samenvallen met zijn al eerder aangekondigde besluit uit de Kamer te gaan. Hij kan zich nu zonder al te veel gezichtsverlies terugtrekken en een ander het lijsttrekkerschap laten. Maar zelf meteen je opvolger aanwijzen is geen schoolvoorbeeld van vernieuwing; als feministe zal ik het toejuichen als Ina Brouwer lijsttrekker wordt - maar dan democraties gekozen, asjeblijft.

KARIN SPAINK

Jongerencourant KEIHARD TEGENGEWELD

NUMMERTJE
25 ALWEER

buitenlandse

jongeren

De tweede generatie, zo heet de groep buitenlandse jongeren die indertijd met hun ouders meekwam naar Nederland.

Veel perspectief hebben ze hier niet. Vanuit hun ouders gezien is naar school gaan onbelangrijk. Voor de jongens omdat ze zo snel mogelijk geld moeten verdienen, voor de meiden omdat ze klaargestoomd moeten worden voor de huishouding. Op bepaalde leeftijd mogen meiden vaak niet eens in gemengd gezelschap.

En als ze naar een Nederlandse school gaan dan is deze helemaal niet ingesteld op jongeren die een andere taal spreken en een andere cultuur hebben.

Buitenlandse jongeren hebben dus weinig opleiding en moeten het rottigste werk doen. En dat ze terug zullen gaan naar hun eigen land is een fabeltje.

Jongeren die opgegroeid zijn in de Nederlandse cultuur zullen zich moeilijk aan kunnen passen aan de cultuur in hun eigen land. En dus zitten ze hier in Nederland, zijn het eerst de dupe van de werkloosheid en maken nog minder kans op een woning dan Nederlandse jongeren. Politieke partijen ondernemen weinig en het onderwerp buitenlandse jongeren wordt het liefst zo ver mogelijk weggeschoven. Terwijl buitenlanders niet eens stemrecht hebben.

Ook in de buitenparlementaire beweging zie je ze niet. Als wij als PSP'ers iets voor en met buitenlandse jongeren zouden willen doen dan zouden we het normaal vinden als er zo iemand bij ons in het bestuur komt zitten of mee komt draaien. Maar daar is niet zo makkelijk iemand voor te krijgen.

Hoe komt het dat buitenlandse jongeren zo weinig politiek actief zijn terwijl hun situatie er niet bepaald rooskleurig uitziet.

Habib werkt met buitenlandse jongeren in buurthuis West in Utrecht. Wat betreft buitenlandse jongeren en partijpolitiek zegt hij: "Ik hoop dat ze niet zozeer die partijpolitiek ingaan maar dat ze beter voor zichzelf gaan opkomen. En dat geldt voor meiden nog meer dan voor jongens"

Een interview

Wat zouden politieke partijen kunnen doen voor buitenlandse jongeren?

Ze zouden veel kunnen doen, maar de politieke partijen hebben alleen belang bij ons als wij kiesgerechtigd zijn. Dat zijn we niet. Ik hoop dat politici zich realiseren dat de meeste jongeren helemaal niet meer terug gaan naar hun land. En als ze teruggaan hebben ze er niks meer te zoeken. Het beleid is zo tweeslachtig. Aan de ene kant worden de buitenlandse kinderen op de Nederlandse scholen steeds meer klaargesoomd voor de Nederlandse samenleving zonder dat rekening gehouden wordt met hun eigen identiteit. Aan de andere kant hebben de politici hun ouders hiernaar toe gehaald om van ze te profiteren.

Nu weten ze er geen raad mee. Mensen die hier lang gewerkt hebben worden steeds bedreigd met uitzetting. Politici zouden ze meer zekerheid moeten geven. Wat betreft buitenlandse jongeren: die zijn totaal buitengesloten van politieke partijen en de buitenparlementaire beweging. Je hoort hún stem nooit. Ze zijn best wel geïnteresseerd maar ze zijn heel onzeker over hun positie. Je moet bedenken dat de meesten uit een land komen met een diktatoriaal regime. Ze zijn bang dat ze in Nederland gecontroleerd worden door de Amicales. (dat is een fascistiese groep van marokkanen) Wanneer ze het land uitgezet worden en ze zijn in Nederland politiek actief geweest dan hebben ze de kans

in hun land opgepakt te worden. Als ze niet zo bang waren zouden ze veel meer doen. Ook voor zichzelf kwa organisatie en kwa rechten en dergelijke in Nederland.

Als ze zich alleen met Nederlandse politiek zouden bezighouden, is het dan ook gevaarlijk?

Ja, als ik iets zou doen met de Nederlandse politiek, dan zou ik opkomen voor buitenlanders.

Zijn buitenlandse jongeren zich al zo bewust van wat er in hun eigen land kan gebeuren als ze hier politiek actief worden. Ze zijn er toch vaak jong weggegaan?

Het begrip politiek brengt angst met zich mee. Zo zijn ze grootgebracht in een land met een fascisties regime.

Verder is er een heel sterke familieband. Als je hier iets met politiek doet heb je kans dat je ouders je niet meer willen zien.

Ik zal je een voorbeeld noemen. Op het buurthuis hadden we een muziekgroep die bestond uit Marokkaanse jongens. Ze hadden heel kritiese liedjes. Eén van die jongens is wegelopen omdat hij het te link vond.

Worden ze op Nederlandse scholen niet op een andere manier met politiek geconfronteerd?

Politiek
is dat x

De meeste jongeren knappen snel af op school. Als ze van school afgaan moeten ze zo snel mogelijk werk zoeken van hun ouders. Er is geen werk en dat geeft spanningen thuis. Ze belanden in Hoog Catharijne waar in een sfeer raken van drankversing, shit en diefstal. En dan ze in aanraking met de politie. Het gevolg is dat ze te lastig den voor hun ouders. Die wille terug hebben naar Marokko. Als de familie op vakantie gaat ten ze hen achter bij familie in Marokko woont. Voor het van de ouders komt alles dan weer goed, Maar dat is niet, want de jongeren hebben in derlandse samenleving heel achtergronden opgedaan en meer te handhaven.

Buitenlandse Jongeren hebben zo'n slechte positie. Is er geen moment dat hun boosheid het wint van hun angst en dat ze het wel in politiek verzet om willen zetten?

De politiek heeft hen alleen maar gebruikt en is nooit dichterbij hen toegekomen. Rechts heeft ze hier naar toegehaald en ze gebruikt en de linkse politiek is heel slap tegenover buitenlanders.

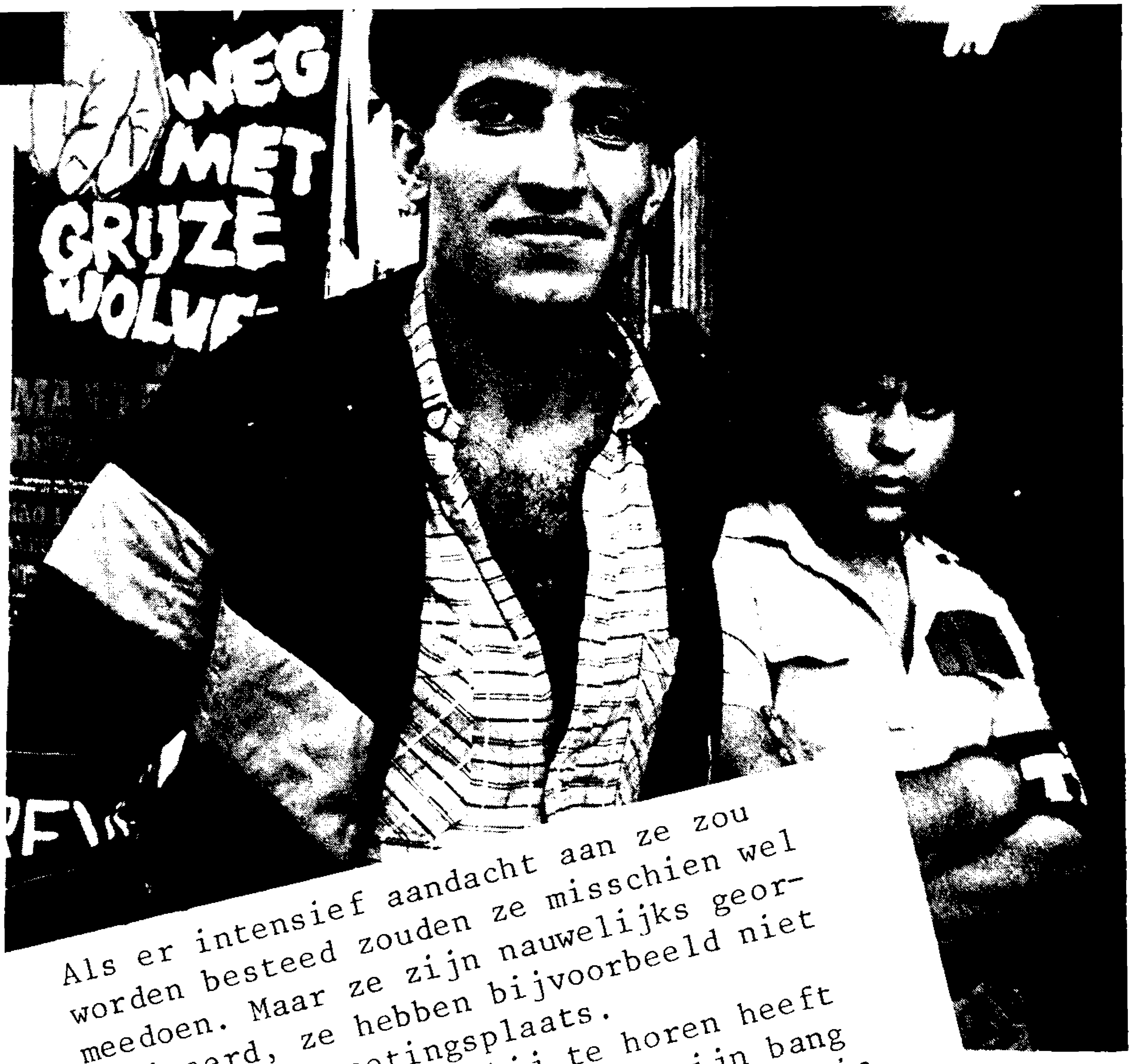
Politiek staat meer bij de partijbelangen dan bij de mensen. Er moet geknokt worden voor gelijke rechten, waaronder stemrecht. Dan zouden wij ook interessant zijn voor de politieke partijen.

Partijpolitiek is toch niet het enige. Ze zouden toch ook wat kunnen gaan doen via buitenparlementaire aktie's?

! a? Belangrijker voor hun zelf op gaan komen.

Ze zouden graag overal bij zitten, maar ze komen niet aan bod omdat ze buitengesloten zijn. Elke aktie heeft z'n eigen belang. De belangen van buitenlanders liggen heel anders op het moment dan die van Nederlanders. Als ze gelijke rechten hebben zullen ze met elkaar gaan knokken.

Volgens mij is er wel een gemeenschappelijk belang. Als je het bijvoorbeeld over de kraakbeweging hebt. Buitenlandse jongeren hebben toch ook geen woning?

Als er intensief aandacht aan ze zou worden besteed zouden ze misschien wel meedoen. Maar ze zijn nauwelijks georganiseerd, ze hebben bijvoorbeeld niet eens een ontmoetingsplaats. Het gevoel hebben erbij te horen heeft er ook veel mee te maken. Ze zijn bang voor uitwijzing. Bij kraken komen ze in aanraking met de politie. Als er iemand uit Nederland opgepakt wordt dan staat de hele beweging achter je. Voor buitenlanders brengt het veel meer risico's met zich mee in verband met die uitzetting. Maar waar moeten ze dan naar toe als ze geen huis hebben?

Sommige slapen in Hoog Catharijne, anderen hebben via via van het JAC gehoord en gaan daar naartoe. Via het JAC komen ze in een slaaphuis terecht. Het JAC zit heel moeilijk wat betreft buitenlandse jongeren. Er komen met de dag meer buitenlandse jongeren naar ze toe.

en
r-
e
la-
le
el
el
Ne-
dere
jn niet

En als meiden uit huis willen
of weglopen?

Buitenlandse meiden zitten thuis in
een heel onderdrukte positie. Thuis
mogen ze weinig maar buiten zien ze
dat hun Nederlandse vriendinnetje
veel meer mag. Dat geeft moeilijk-
heden.

Bij jongens die weglopen valt er nog
te bemiddelen thuis, want die hebben
een betere positie. Als meiden eenmaal
uit huis willen zetten ze ook meer door.

Tot nu toe hebben we het voornamelijk
over jongens gehad. Maar hoe zit het
met de interesse en vechtlust van
meiden in binnen of buitenparlemen-
taire politiek?

Buitenlandse vrouwen zijn in de neder-
landse samenleving niet gelijk aan
mannen. Een vrouw is afhankelijk van
de verblijfvergunning van haar man.
Vrouwen zouden eerst gelijke rechten
aan haar man moeten hebben.
Maar wat betreft de interesse van
meiden:

Zij zijn overal van buitengesloten, hun
taak is thuis. Ze hebben geen bal ver-
stand van politiek want zo zijn ze op-
gevoed. Maar als ze een maal hun recht
weten, komen ze er meer voor op dan de
jongens.

Ze moeten zich ook van veel meer dingen
losmaken.

AFDANKERTJES

De PSP jongerengroepen

Eind 1983 moeten de PSP-jongeren minstens 1000 leden hebben om nog voor subsidie in aanmerking te komen. Ieder PSP-lid onder de 26 is in feite al lid van ons volgens een oude afspraak. Deze mensen staan echter niet bij ons geregistreerd. Een wilsbeschikking is voor CRM voldoende. Zou je dus onderstaande bon willen invullen. Afgezien van de tweemaandelijks verschijnende Jongerenkrant in Bevrijding zullen deze mensen verder geen informatie van ons ontvangen en ook geen kontributie hoeven te betalen. Geïnteresseerden kunnen natuurlijk wel een abonnement (f 5,- per jaar) krijgen op ons blad Jong Genoegen. Iedereen die het belangrijk vindt dat er een jongerenorganisatie in de PSP blijft bestaan, vragen we dringend om onderstaande bon in te vullen en op te sturen naar: PSP-jongeren, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Ik geef me op als lid van de PSP-jongeren. Ik betaal daarvoor geen kontributie en zal verder ook geen PSP-jg informatie ontvangen. Ik ben niet ouder dan 26 jaar.

naam:

adres:

postkode/woonplaats:

geb. datum:

Ik wil wel/niet een abonnement op
Jong Genoegen à f 5,- per jaar.

datum:

handtekening:

De PSP-jongeren hebben ook een nieuwe uitgavenlijst en een nieuw bestelsysteem. Voortaan kan er alleen per giro besteld worden.

JONGERENKRANTEN	bestelprijs
nr. 6	f 0,85
Over minderjarigheid	
nr. 7	f 0,85
Over popmuziek	
nr. 9	f 0,85
Over jongeren in het buitenland (Europa, meer dan melk en wijn alleen) en het Bouwe Kalma interview	
nr. 10	f 0,70
Over uitzendburo's en de achterhoek	
nr. 11	f 0,70
Over sport	
nr. 12	f 0,85
Jongeren en wonen	
nr. 13	f 0,85
Over jongeren in socialistiese landen	
nr. 14	f 0,70
Over sex, opvoeding en school	
nr. 15	f 0,70
Over scholieren s en studenten s	
nr. 16	f 0,70
Over geweld	
nr. 17	f 0,75
Over werken en niet werken	
nr. 18	f 1,10
De strijd	
nr. 19	f 0,75
Oorlog en dienstplicht, Onkruid	
nr. 20	f 0,75
Kraken	
nr. 21	f 0,75
Harde aktie	
nr. 22	f 0,75
Kernenergie en sabotage	

EEN JAARABONNEMENT JONGERENKRANT f 5,00

AFFICHES

affiche 18-jaar wet f 2,00

Affiche PSP-jg op de fiets f 1,50

Affiche PSP-jg muurkrant f 1,50

Affiche PSP-jg tra-la-la internationale f 2,50

BUTTONS

PSP-jg button (kleur groen/oranje) f 1,65

"Weiger werk" (gebroken hamer) f 2,20

Button 'IK BEN TUIG' (kleur geel/rood) f 2,15

BROCHURES

'Linksomkeert (over dienstplicht) f 5,00

"Weiger werk" (over arbeidsmoraal) f 4,60

INFORMATIE

'Lastig en leuk show' f 0,80

PSPjg programma f 2,25

HET GIRONUMMER VAN DE PSP-JONGEREN IS

3627817 onder vermelding van hetgeen je wilt hebben.

**PSPjg
uitgaven**

De Deense weg naar het socialisme

Hoewel de PSP een uniek verschijnsel is in de Nederlandse politiek, wil dat nog niet zeggen dat er in andere landen geen vergelijkbare partijen of bewegingen zouden bestaan. Zo bestaat er in Denemarken de Socialistische Volkspartij (SF), opgericht in 1959. Net als de PSP voortgekomen uit de Derde Weg, uit een socialisme dat breekt met kapitalisme en het Moskou-socialisme. De Deense SF ontstond als afsplitsing van de Deense Kommunistische Partij (DKP), toen en nu een klassieke leninistische partij. Terwijl in de PSP de strategiediskussie volop bloeit is de SF bezig uitvoering te geven aan de door haar uitgezette strategie.

In mei van dit jaar bezocht een delegatie van het partijbestuur van de PSP het kongres van de SF. Pierre Puts doet voor BEVRIJDING verslag.

Die ontwikkeling naar een socialistische strategie is in sterke mate beïnvloed door twee gebeurtenissen, die diepe sporen in de partij hebben achtergelaten.

De eerste van die twee gebeurtenissen, is de parlementaire steun die door de SF verleend is aan de regering-Krag. Die minderheidsregering ontstond, nadat verkiezingen in 1966 een meerderheid opleverden voor de SF en de SD (Deense sociaal-demokraten) samen. Voor het eerst een linkse meerderheid, dat wel, maar de SF was onvoldoende voorbereid op deze situatie. De verwarrende onderhandelingen, en de manoeuvres van de regering leverden grote interne spanningen op, leidend tot een afsplitsing (de VS). Van de dodelijkheid van de sociaal-democratische omarming kan de SF dus uit ervaring spreken.

De tweede kritieke periode kwam in 1976, met een hevig konflikt tussen partijbestuur en parlamentsfractie over - alweer - de verhouding met de sociaal-demokraten. De fractie vond dat zijzelf naar eigen goeddunken de lijn kon vaststellen, en koos voor een dicht tegen de SD aan liggende politiek. In het partijbestuur was de linkervleugel, geleid door Gert Petersen, in de meerderheid. De confrontatie op het kongres leidde tot een breuk met de centralistische opstelling van de fractie. Sindsdien is de SF een aan-

zienlijk opener partij geworden, sterk beducht voor te veel invloed in te weinig handen.

Socialistische hervormingsstrategie

Sinds 1977 heeft de SF konsekvent toegewerkt naar een nieuwe strategie. Dit mondde uit in een *strategiekongres*, gehouden in 1980, en de vaststelling van het *Beginsel- en Aktieprogramma* van de SF. Waaruit bestaat nu die strategie?

De hoofdgedachte is, dat de socialistische revolutie moet worden voorbereid door een langdurig proces van stapsgewijze hervormingen, en dat dat proces slechts kan worden doorgevoerd door in een democratische strijd het gewicht van de linkervleugel van de arbeidersbeweging te vergroten.

De SF voorziet aldus drie fasen in de weg naar het socialisme. In de eerste

fase, de huidige fase, gaat het erom de verrechtsing (vooral van de rechtervleugel van de sociaal-demokratie) te stoppen. Door concrete belangenbehartiging, in het kader van een stelsel van *socialistische hervormingen*, ontstaat een concreet perspectief op een betere samenleving door een linkse politiek.

In de tweede fase, die pas kan beginnen als er linkse meerderheid in volk en parlement is, een sterke linkervleugel in de arbeidersbeweging, en een sterke betrokkenheid van de bevolking dmv. basisbewegingen, moet de socialistische hervormingsstrategie op het nivo van de staat worden doorgevoerd. Dat betekent dan, dat er hervormingen worden doorgevoerd, die misschien niet onmiddellijk breken met het kapitalisme, maar wel dat perspectief bieden. Bijvoorbeeld, sterke medezeggenschap voor de werknemers in de

bedrijven, een breuk met de EG-politiek, en beperkte nationalisaties.

In de derde fase wordt de eigenlijke breuk met het kapitalisme aangegaan. Dat betekent volledige socialisatie van een aantal belangrijke sectoren (financiën, energie), invoering van een directe democratie, verregaande decentralisatie van de staatsmacht, een breuk met de NATO en het militarisme.

Noodzakelijk is, gedurende het gehele proces een brede ondersteuning onder de bevolking te verwerven, óók onder de mensen die zich nu tot de sociaal-demokratie rekenen. Dat kan door zich nauwgezet aan democratische normen te houden, en door aansluiting te houden met de bewegingen van de bevolking: vredesbeweging, vakbeweging, vrouwenbeweging enz.

De praktijk

Wat dit nu in de praktijk betekent, wordt misschien het best verwoord door partijvoorzitter Gert Petersen.

Hij stelt, dat het van wezenlijk belang is voor een partij als de SF, om medewerking te verlenen aan concrete projecten voor de verbetering van de levensomstandigheden. Dat houdt in, dat de SF bereid is om compromissen te sluiten met de sociaal-demokraten op gebieden als een banenplan of de woningbouw.

Tegelijkertijd moet het duidelijk zijn, dat de SF *nooit* zal afwijken van een aantal centrale punten. Zo is de partij vierkant tegen iedere regeringsingreep in de onderhandelingen van de vakbonden. Ook op het gebied van de buitenlandse politiek is geen compromis met de SD te verwachten, omdat de SF vóór uittreden uit de EG en de NATO en vóór ontwapening (desnoods eenzijdig) is.

De SF is nu niet bereid tot regeringsdeelname (op zijn vroegst in fase twee), maar steunt op punten de sociaal-democratische minderheidsregering-Anker Jørgensen tegen rechts. En dat soms nogal verregaand, bijvoorbeeld door vóór de landsbegroting te stemmen, een beslissing die niet zonder moeite genomen werd.

Veldslag in het parlement

Dit alles heeft de Deense politiek ontegenzeggelijk interessanter gemaakt. Terwijl vroeger de regeringspartijen veel dingen voorkookten, komt het nu in het parlement vaak tot confrontaties waarvan de afloop ongewis is.

De SF heeft de SD aangeboden een gezamenlijk lijst van uit te voeren punten op te stellen, hetgeen bot geweigerd werd ("Barst met dat rotpartijtje", zei Jørgensen). Dat betekent, dat de regering per onderwerp de steun van de SF (of van rechts . . .) moet

Kønkvotering er nøgleordet i SF

Vil SF-ere nu anvende andre metoder for at skaffe sig indflydelse ?

U gaat wit spaargeld toch niet zwart maken?

U legt af en toe een bedragje opzij. Sparen. U hebt dus een rekening bij een spaarbank of bij een gewone bank. Daar zijn ze blij met uw geld. En ze bieden u de hoogst mogelijke rente. Zodat uw spaargeld groeit. Vandaag de dag harder dan ooit, want de rente is hoog.

Maar wat gebeurt er met dat geld? Spaarbank of bank gebruiken het. Gaan het beleggen. Om daarmee voldoende rentewinst te kunnen maken om u straks uw rente te kunnen uitbetalen.

Maar... waar wordt dat geld belegd? Weet u dat? Beleggen ze uw spaargeld in zaken die indruisen tegen uw geweten? Beleggen ze uw geld in Zuid-Afrika. Of in Chili?

Als u daar toch een beetje nerveus van wordt, dan is er een goede oplossing: sparen bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een bank die het hart links draagt. Een bank die selectief belegt - en toch een prima rente geeft. Niet meer, maar zeker niet minder dan elders. Maar bij de ASN heeft u één zekerheid extra: uw geld wordt grotendeels in sociaal verantwoorde projecten belegd. In woningbouw of peuterspeelzaal of vele andere sociaalculturele projecten. Uw geld wordt dus goed belegd. Zodat uw rente schoon is en uw spaargeld goede dingen bewerkstelligt.

**Sparen bij de ASN
is sparen via uw girorekening.
Doe het nú: u krijgt f. 7,50 premie!**

Als u voor 1 juli 1982 een renterekening bij de ASN opent met

tenminste f. 50,- als eerste inleg, ontvangt u een premie van f. 7,50.

Bon

Naam en voorletter(s): _____

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

Postgirorekening: _____

wenst bij de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND een renterekening te openen.

Stuur deze bon in open enveloppe zonder postzegel aan
Algemene Spaarbank voor Nederland,
Antwoordnummer 1188, 2500 WB Den Haag.
U kunt ook bellen: 070-47 01 81. Of ons bezoeken:
Rijnstraat 28, Den Haag (vlak bij het Centraal Station)

101

ALGEMENE SPAARBANK
VOOR NEDERLAND

geeft rente zonder bijsmaak.

DE DEENSE WEG NAAR HET SOCIALISME

vervolg van pagina 11

zien te winnen. En die steun krijgen ze alvast niet voor het opgestelde *maartpakket*, een soort voorjaarsnota inclusief banenplan en bezuinigingen op de inkomens en de openbare uitgaven.

Zo'n politieke situatie levert natuurlijk veel spanning en strijd op. Dat is goed voelbaar op het laatste kongres van de SF in *Skive*, Jutland. En het is ook leesbaar, in de kranten, die het SF-kongres uitgebreid verslaan, omdat het voortbestaan van de regering er direct afhankelijk van is.

Dan blijkt weer, hoe scherp de SF zich bewust is van haar eigen mogelijkheden en beperkingen, doordat de afgevaardigden het kongres niet zo zeer besteden aan revolutionaire kreten als wel aan het formuleren van concrete alternatieven en het tot het uiterste opvoeren van de druk op de regering.

Het succes en het kippenhok

Succes boekte de SF in ieder geval onder de kiezers: bij de laatste verkiezingen (dec. '81), haalde zij 11,3% en kwam van 11 op 12 zetels! Zo lukte in Denemarken wat in Nederland nog niet gelukt is, nl. dat het verlies van de sociaal-democraten niet bij rechts, maar bij links terecht kwam.

Toch is de situatie van links in Denemarken niet zoveel gunstiger dan in Nederland. Net als in Nederland zijn er 3 partijen links van de sociaal-democratie, nl. de SF, de DKP en de VS. De DKP, die voor de tweede keer 0 zetels veroverde, is hard op weg een soort stalinistisch fossiel te worden. En de VS is intern te zeer verdeeld (in 7 elkaar op leven en dood bevechtende fracties, uiteenlopend van zéér sociaal-democratisch tot zéér revolutionair), om een serieus alternatief te kunnen zijn.

De grootste verschillen met Nederland liggen in een sterkere sociaal-democratie, een onverdeelde vakbeweging (de LO, met een zéér hoge organisatiegraad), en in de verdeeldheid van rechts.

Die verdeeldheid van rechts (5 partijen) maakt het Deense parlement tot een waar *kippenhok*. Het verlies van de linkse meerderheid leidde eerder tot een enorm *gekakel* van rechts, dan tot een rechtse regering.

Nou kan dat ook nauwelijks anders, met de vreemde vogels die rechts heeft rondfladderen. Neem bijvoorbeeld het geval *Mogens Glistrup*, gevreesd en berucht advocaat, multimiljonair en belastingontduiker. Trots verklaarde hij nog nooit een cent belasting betaald te hebben. Pas onlangs lukte het hem hiervoor aan te pakken, en verdween hij met een heel hoge boete enige jaren achter de tralies. Maar zijn *Vooruitgangspartij*, partij voor hondsdol rechts, is nog steeds goed voor 16 zetels!

Vrouwen in opmars

Essentieel voor de SF is nu verdere uitbouw van haar steun onder de bevolking. De partij telt 6000 leden, waaronder veel activisten uit de diverse bewegingen.

Hoopvol is in ieder geval de toenemende betrokkenheid van vrouwen bij het partijwerk. Nu is de SF de partij, die het beste erin geslaagd is, het feminisme in de praktijk te brengen, zoals ook door andere linkse partijen wordt toegegeven.

Opvallend is de manier waarop dat gebeurt is. De *SF-vrouwengroepen* legden het SF-kongres een voorstel tot *könskvotering* voor; dat is een systeem waarbij vrouwen (en mannen) steeds zeker konden zijn van minstens 40% van de zetels in SF-besturen en commissies. De burgerlijke pers lachte zich te pletter, maar de SF zette dóór. Het voorstel werd aangenomen, en in een mum van tijd werden allerlei mannelijke "enklaves" in de partij (bijvoorbeeld het partijbestuur) opengemaakt.

"Dat," zo meent *Lars Kjaergaard*, SF-gast bij het PSP-kongres in Leeuwarden (1980), "heeft de sfeer wel verbeterd.". Het einddoel (volledige gelijkverdeling) lijkt echter nog niet bereikt. Maar, zoals *Ruth Olsen* van de SF-vrouwengroepen schrijft, "Natuurlijk willen wij zo'n herverdeling in de hele maatschappij. In het onderwijs, in de economie enz. Maar, wat is beter dan zo'n regel eerst "intern" uit te proberen, om te bewijzen, dat het in de praktijk werkt?"

Volgend jaar beraadt de partij zich in een buitengewoon kongres, over haar relatie met het feminisme.

PIERRE PUTS

Dit artikel werd geschreven na een bezoek van een PSP-delegatie aan het kongres van de SF, begin mei. Aan de socialistische hervormingsstrategie van de SF zal uitgebreider aandacht worden besteed in het komende nummer van *Socialistisch Perspektief*, scholingstijdschrift van de PSP. *Socialistisch Perspektief* is een uitgave van de SVS-PSP, postbuis 700, Amsterdam. Een jaarabonnement kost f15.

(advertentie)

De **X min Y BEWEGING** was de eerste en is nog steeds de enige fondsorganisatie die openlijk steun verleent aan het **NIEUWE VOLKSLEGER (NPA)** op de **FILIPPIJNEN**.

Zij gaf tot nu toe:

f 425.000,-

aan subsidies voor het verzet op de Filipijnen.

Als je de georganiseerde strijd tegen uitbuiting en onderdrukking - hier en in de derde wereld - wilt steunen, dan is je plaats bij de

X min Y BEWEGING
Amaliastraat 7
2514 JC Den Haag
tel. 070 - 64 54 33

Gironr. 60 90 60

VERWARRING

Er schijnt iets met een interne en een eksterne democratie aan de hand te zijn.

Eksterne democratie:

'De rijksoverheid wil meer vrouwen in dienst nemen. Daarom worden vooral ook zij uitgenodigd te solliciteren.'

Interne democratie:

'De PSP wil meer vrouwen op die hoge verkiesbare plaatsen op de gemeenteraadslidlijst hebben - een hevige zoek.'

Eksterne democratie:

'Om de gehuwde vrouw tot gehuwd werkende vrouw te maken, wenst de overheid het werken in deeltijd te bevorderen.'

Interne democratie:

'Om vrouwen op de hoogste plaatsen op de CPN-lijst te krijgen wordt in Amsterdam het deeltijd-raadslidmaatschap geïntroduceerd.'

Tot zover lijken interne en eksterne democratie elkaar nog niet echt te hoeven bijten.

Of is dat maar schijn?

Het kan je gebeuren dat je als hoogst bekwame vrouw boven een aantal hoogst bekwame mannen wordt uitverkoren bij een sollicitatie, omdat je een vrouw bent. Het kan je ook gebeuren dat je als hoogst bekwame vrouw bij een verkiezing met voorkeursstemmen boven een aantal hoogst bekwame mannen wordt uitverkoren, omdat je een vrouw bent. En dan beginnen de problemen pas goed.

In het ene geval is een eerste drempel voor vrouwen verlaagd en kunnen betreffende instellingen zich beroepen op hun vooruitstrevendheid, als het zo uitkomt. Want tjonge, ze hebben al weer een vrouw in hun midden opgenomen. Alleen is het wat lastig dat het aannemen van een vrouw op zich nu wel wat meer geregeld wordt, maar niet wat haar daarna te wachten staat. Immers geen gezeur, het is en blijft een vrouw en dus wordt ze op een daarbij passende manier benaderd. Ze moet het niet wagen teveel van het van haar verwachte rolgedrag af te wijken. Ze mag ondersteunen, toeleveren, goede (maar niet al te goede) ideeën hebben, maar ze moet niet de baas willen worden. Daarom wordt ze het liefst op een deeltijdbaan gezet, dan kan ze de volletijdswerkers moeilijk passeren. Een simpel recept van progressief doen en ze toch eronder houden.

ik heb niets tegen mannen, maar...

Werd in dit eerste geval de drempel verlaagd en kan de ellende daarna wel beginnen, in het tweede geval is de drempel hoog, omdat wat daarna komt al bij voorbaat voor veel vrouwen zo onaantrekkelijk lijkt. En vrouwen vinden dat vrouwen het toch zouden moeten doen. Je vindt dat je het eigenlijk zelf zou moeten doen, maar je ziet het niet zitten. Dus doe je iets half. Je leent wel je naam uit, maar niet jezelf. En ineens gebeurt het. Alle kiezers stemmen op jou, een vrouw. Je wordt gekozen met duizenden voorkeursstemmen. Want er moeten meer vrouwen in de gemeenteraden. Zij kunnen vrouwenzaken het beste behartigen. Daarom stemmen zoveel PSP-stemmers op de bovenste vrouw, of ze nu tweede of tiende stond. Dan weet je dat je het doen moet, maar dan gaat het halve handelen parten spelen. Eerst wou je niet en kwam je via de interne democratie op een hoge maar nog niet als direkt verkiesbare ingeschatte plaats. Later wou je wel, bovendien geeft de eksterne democratie je allemaal voorkeursstemmen en dan begint die interne democratie te gillen. Je passeert als uitermate bekwame vrouw een aantal eveneens uitermate bekwame mannen. Het blijft moeilijk. Misschien mag je wel meedoen in deeltijd.

TITIA VAN LEEUWEN
TITIA BOS

THEMAGROEPEN

PSP-LANDBOUWTHEMAGROEP

Alweer lang geleden, om precies te zijn op 14 november 1981, kwamen een aantal in de landbouwproblematiek geïnteresseerde PSP-ers bijeen in Zwolle. Na een redelijk geanimeerde discussie werd besloten een landbouwthema-groep op te richten waarvoor zich ter plekke al een aantal belangstellenden opgaf. De SVS zou een en ander organiseren. Toen bleef het even stil. Tot in maart 1982 een poging werd gedaan de themagroep i.o. voor een eerste bijeenkomst te verzamelen. De organisatie liep wat mis en de opkomst op de 13e maart in Utrecht was navenant. De mensen die er wel waren hebben wat eerste werkafspraken gemaakt en een volgende datum afgesproken. Dat zou de 5e juni zijn. Maar dat is nu juist de drukke tijd in de landbouw. Omdat we graag mensen uit de directe praktijk in de themagroep hebben en een start vlak voor de zomer wat ongelukkig is, besloten we radikaal tot een nieuwe maar dan ook goede start op 11 september '82 om 11 uur Voorstraat 396 in Dordrecht.

Belangstellenden kunnen zich bij onderstaand adres opgeven en krijgen dan begin september het volgende opgestuurd:

1. een uitgewerkt verslag van de 14e november
2. een deels op 13 maart besproken opzet en werkwijze voor de themagroep
3. een eerste overzicht van activiteiten van verwante groepen die zich met landbouw bezighouden
4. praktische informatie voor de 11e september

Voorlopig contactadres: Titia van Leeuwen, Herengracht 310, 1016 CD Amsterdam, tel. 020-237587.

AKTIES

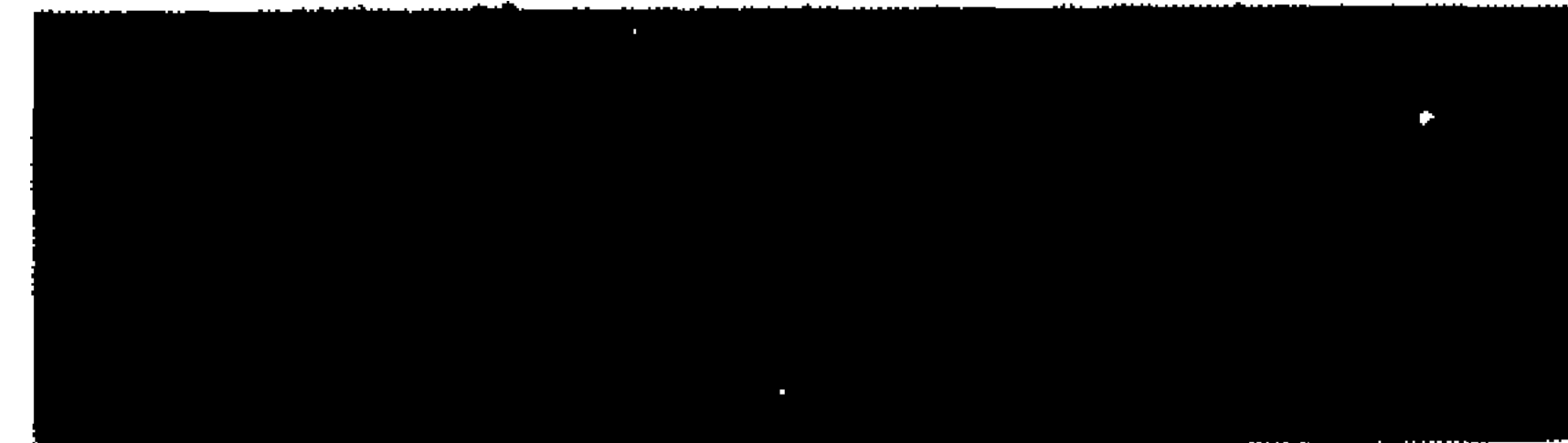
VERGIFTIGDE SPIJSOLIE

Een jaar geleden vond er in Spanje, vooral in bepaalde delen van Madrid, een groot schandaal met spijsolie plaats. Om miljoenen te verdienen hebben gewetenloze zakenlieden geknoeid, met chemicaliën, met dit voor Spanje zo noodzakelijke levensmiddel. De gevolgen waren afschuwelijk: 275 doden, 300 uitgemergelde patiënten in de ziekenhuizen en nog eens zeker 15.000 mensen die door deze vergiftiging allerlei ernstige kwalen opliepen. Omdat het juist om een goedkoop merk spijsolie ging, werden juist de armsten getroffen. Tegen de ziekte verschijnselen, waar de medische stand voor het eerst mee werd geconfronteerd, is nog geen medicijn gevonden. Het ergst getroffen zijn de vrouwen. Ten eerste omdat de mannen en kinderen vaak op hun werk of op school aten en zodoende aan de vergiftiging ontsnapten. En ten tweede zijn het voornamelijk de vrouwen die de meeste pijn leiden, waarschijnlijk door hun speciale hormoonhuishouding. Veel vrouwen zijn zo uitgemergeld dat de artsen spreken van concentratiekamp verschijnselen.

Een apert probleem vormen de vrouwen die zwanger waren toen zij werden

ONDERSTE BOVEN

Deze rubriek is bedoeld voor berichten, aankondigingen en korte artikelen. Kopij voor deze rubriek kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding, t.a.v. rubriek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

getroffen. Wegens de enorme macht van de Rooms katholieke kerk is het in Spanje nog steeds onmogelijk een abortus te krijgen via een legale weg. Voor de vergiftigde vrouwen is daarop geen uitzondering gemaakt. Ondanks dat zij er verschrikkelijk aan toe zijn, moeten zij hun zwangerschap uitdragen. Slechts een paar vrouwen zijn in staat geweest genoeg geld bij elkaar te schrapen om een reis naar een abortuskliniek in Engeland of Nederland te maken. Ook al is de vergiftiging inmiddels een jaar geleden, het probleem blijft aktueel. De artsen raden namelijk de zieke vrouwen af de pil te gebruiken, omdat dan de verschijnselen zouden toenemen. Andere voorbehoedmiddelen zijn in Spanje vaak moeilijk te krijgen, veel artsen zijn tegen een spiraaltje en via ziekenhuizen duurt het vaak maanden. Er zijn dus nog steeds vergiftigde vrouwen zwanger. De kringloop is duidelijk: doordat zij arm waren, kochten zij de vergiftigde olie; omdat zij arm zijn, kunnen zij niet aan voorbehoedmiddelen komen en omdat zij arm blijven kunnen zij een abortus in het buitenland niet betalen. De Nederlandse actiegroep 'Wij vrouwen eisen' is een actie gestart voor deze Spaanse vrouwen. Het doel is geld in te zamelen om de getroffen vrouwen aan

Slachtoffers van de vergiftigde spijsolie in een ziekenhuis in Madrid

foto: Jan Banning/NFK

een abortus te helpen. Het geld is voornamelijk bedoeld voor de reis omdat de meeste klinieken hebben aangeboden de vrouwen gratis te helpen. Inmiddels zijn er al een paar Spaanse vrouwen in ons land geweest. De verwachting is dat er nog tientallen zullen volgen. Steun deze actie door het overmaken van een gift op postgiro 3750263 t.n.v. 'Wij vrouwen eisen' te Utrecht met vermelding van 'gift voor Spaanse vrouwen'. Nadere inlichtingen: tel. 020-250246 of 071-140591.

VREDESGROEPEN

7E INTERNATIONALE VREDESMARS

De zevende Internationale Geweldloze Mars tegen het Militarisme vindt dit jaar plaats in Andalusië (Spanje). In La Linea wordt een tentenkamp opgezet. Andalusië leeft voor een belangrijk deel van de landbouw. Erg florerend is het niet: de arbeiders en arbeidsters verdienen er dertig gulden per dag, als ze al werk hebben. Het militarisme floreert er des te meer: in Sevilla staat een fabriek voor MX 30-tanks, in Cadiz worden oorlogsschepen in elkaar gezet, er zijn raketbases in Huelva en La Linea. Onlangs is Spanje toegetreten tot de NAVO, tegen grote delen van de publieke opinie in. Op 15 november van het vorig jaar demonstreerden zo'n 300.000 mensen tegen de NAVO. De Mars vindt plaats met als belangrijkste doelstellingen: eenzijdige ontwapening in alle landen, opheffen van militaire pakten, omschakeling van militaire naar civiele productie en het ontwikkelen van geweldloze vormen van verzet. Nadere informatie: W. I. D., Tinus Wijnakker, Vughtstraat 133, Den Bosch, tel. 073-144714.

UITGAVEN

EL SALVADOR

Het El Salvador Comité Nederland stelt zich o.a. ten doel het verspreiden van informatie over de politieke en maat-

schappelijke omstandigheden, waaronder de mensen in El Salvador leven. In dat kader is nu een brochure verschenen met de titel *El Salvador, Gezondheid en bevrijding*. (48 pagina's).

In hoofdstuk 1 wordt een beeld geschetst van de armoede, de ongelijkheid en de onderdrukking, die kenmerkend zijn voor de Salvadoraanse maatschappij. Ook wordt ingegaan op het georganiseerde verzet tegen onderdrukking en uitbuiting.

Hoofdstuk 2 gaat in op de zeer slechte gezondheidssituatie van het Salvadoraanse volk. Achtereenvolgens komen aan de orde: verwachte levensduur en kindersterfte, ondervoeding, hygiënische omstandigheden, gezondheidszorg. Hoofdstuk 3 geeft een beeld van de actuele situatie op gezondheidsgebied. Het grootste deel van dit hoofdstuk is gewijd aan de terreur en intimidatie waaraan de gezondheidszorg bloot staat: overvallen van legereenheden op ziekenhuizen, het vermoorden van artsen en patiënten, het ontstellend gebrek aan medicijnen, de sluiting van de medische faculteit enz.

Tenslotte wordt in hoofdstuk 4 ingegaan op het functioneren van de gezondheidszorg in de gebieden in El Salvador, die onder controle staan van het F.M.L.N., de nationale verzetsorganisatie.

De brochure is ook bedoeld om dat gedeelte van het werk van het E.S.K.N. te ondersteunen, dat zich richt op de medische hulpverlening aan vluchtelingen en de bevolking in de door het F.M.L.N. gecontroleerde gebieden.

De brochure is te bestellen door overmaking van f 6,- (brochure en verzendkosten) op giro 2936572 van het E.S.K.N. te Tilburg, o.v.v. brochure gezondheid.

ONTWAPENING EN ONTWIKKELING

Een groot aantal vredes- en derde wereldorganisaties hebben 3 juni j.l. een manifest gepubliceerd waarin hun wensen kenbaar worden gemaakt over de Nederlandse opstelling tijdens de inmiddels begonnen Tweede Speciale Zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties over Ontwapening. Helaas valt niet te verwachten dat deze speciale zitting spektakulaire resultaten op ontwapeningsgebied zal opleveren en ook onze nieuwe minister van buitenlandse zaken heeft ruim van te voren aangekondigd geen nieuwe paden te zullen bewandelen in New York. Toch is deze V.N. zitting belangrijk, met name voor de vredes- en derde wereld beweging, al is het alleen maar door het vele onderzoeksmateriaal dat ter voorbereiding van deze speciale zitting is geproduceerd.

In de brochure 'Voor Ontwapening en Ontwikkeling', uitgegeven door het IKV, IKVOS, NIO verenigingen, NOVIB, OSACI en Pax Christi is het bovengenoemd manifest, dat verder door een twintigtal organisaties werd ondersteund, opgenomen. In deze brochure wordt de noodzaak van een Kleine Landen Politiek aan de hand van een over-

eenkomstige economische argumentatie als in het VN rapport onderbouwd, waarbij Nederland gebruik zou moeten maken van de groeiende breuklijnen in de Oost - West en de Noord - Zuid verhouding. Maar in deze brochure wordt dieper ingegaan op meer politieke kwesties als de vraag naar wapens vanuit de derde wereld zelf en de stimulering van die vraag vanuit het 'noorden'. Verder in deze brochure verslagen van een studiedag over de Kleine Landen Politiek (waar de ondertekenaars van het manifest aanwezig waren), en van een internationale conferentie in Brussel in begin april, over de relatie ontwapening en ontwikkeling.

Van het meest interessante V.N.rapport, over de relatie ontwapening en ontwikkeling is in de reeks van het Ned. Instituut voor Vredesvraagstukken een samenvatting verschenen. In dit rapport wordt overtuigend beschreven hoe voortgaande bewapening de wereld economisch en militair onveiliger maakt en ontwikkeling van derde wereld landen zal uitsluiten. Verder zien de opstellers van het rapport in konversie een van de belangrijkste stappen op weg naar ontwapening en dragen daar zeer reële mogelijkheden voor aan.

Rest hier de dokumentatiemap 'Handel in Onderdrukking' die is verschenen ter gelegenheid van een gelijknamig kongres dat op 5 juni j.l. door het Indonesië comité werd georganiseerd. In deze uitstekende brochure - een soort 'case-study' naast de andere twee - wordt de rol van de Nederlandse overheid bij de handel in wapens e.a. strategische goederen, de militarisatie van de Asean landen, de binnenlandse politieke ontwikkelingen in Indonesië en de betrokkenheid van het Nederlandse bedrijfsleven (DAF, Fokker, Signaal en RSV) bij de militarisatie in Indonesië, uitvoerig en historisch goed, gedokumenteerd.

De boekjes zijn als volgt te bestellen:

Het verband tussen ontwapeningsontwikkeling; de resultaten van een V.N.-studie (NIVV reeks nr 33; f.11,-), NIVV, Alexanderstraat 7, 2508 CG Den Haag. tel: 070-469412.

'Voor Ontwapening en Ontwikkeling' (f.7,50 incl. porto), OSACI, Prins Hendrikkade 48, 1012 AC Amsterdam. tel: 241149.

'Handel in Onderdrukking' (f.15,- incl. porto), Indonesië kommitee, Minahasstraat 1, postbus 4098, 1009 AB Amsterdam, tel: 020 - 925050 toestel 37. postgiro 3065720.

INDIANEN

De Indianenwerkgroep Nijmegen heeft, in samenwerking met het Leonard Peltier House in Amsterdam en met financiële steun van de ABVA-KABO/FNV, een brochure uitgegeven onder de titel 'Leonard Peltier-politieke gevangenen in Amerika'.

Leonard Peltier is een indiaanse activist die in 1977 schuldig werd bevonden aan de betrokkenheid bij de moord op twee FBI-agenten. De ware toedracht is nog steeds onbekend. Volgens de indianen en hun advocaten werd het vuurgevecht door de FBI voorbereid en uitgelokt. Dit als onderdeel van het streven van de Amerikaanse overheid om het groeiend indiaans verzet te breken.

Amnesty International heeft, in een eind vorig jaar geschreven rapport, reeds gewezen op de onrechtmatige werkwijze van de FBI in processen tegen politieke activisten. De zaak rond Leonard Peltier is daarvan een triest voorbeeld.

De brochure die nu is uitgekomen geeft achtergronden en gebeurtenissen in de zaak-Peltier en geeft in afzonderlijke bijdragen de visies van Peltier op zijn proces en veroordeling.

De brochure is te bestellen door overmaking van f 7,30 (inkl. verzendkosten) op postgiro 983806 t.n.v. M. Willems, Leeuwstraat 53, Nijmegen met vermelding van 'Peltier-brochure'.

BELANGRIJK

AFFICHES

In september zal in het voormalige Binnengasthuis te Amsterdam een tentoonstelling plaatsvinden van affiches die voor de gemeenteraadsverkiezingen van begin juni '82 werden ontworpen. Het zal met name gaan om affiches van links en dan met name om affiches van de zogenaamde combinatie-lijsten. De organisatoren zouden graag deze affiches willen ontvangen (in tweevoud, met vermelding van de naam en het adres van de ontwerper) op het adres: Leo den Hartog, Prinsessepad 12, 2635 HV Den Haag. Graag inzenden voor begin augustus.

GEZOCHT

Wie heeft voor ons (3 personen) een vakantiedadres aan de Noordzee van 12 tot 24 juli?

Schrijf even naar het PSP-lid Gerrit Guit, Bachstraat 112, 2800 Bremen 1, BR-Duitsland.

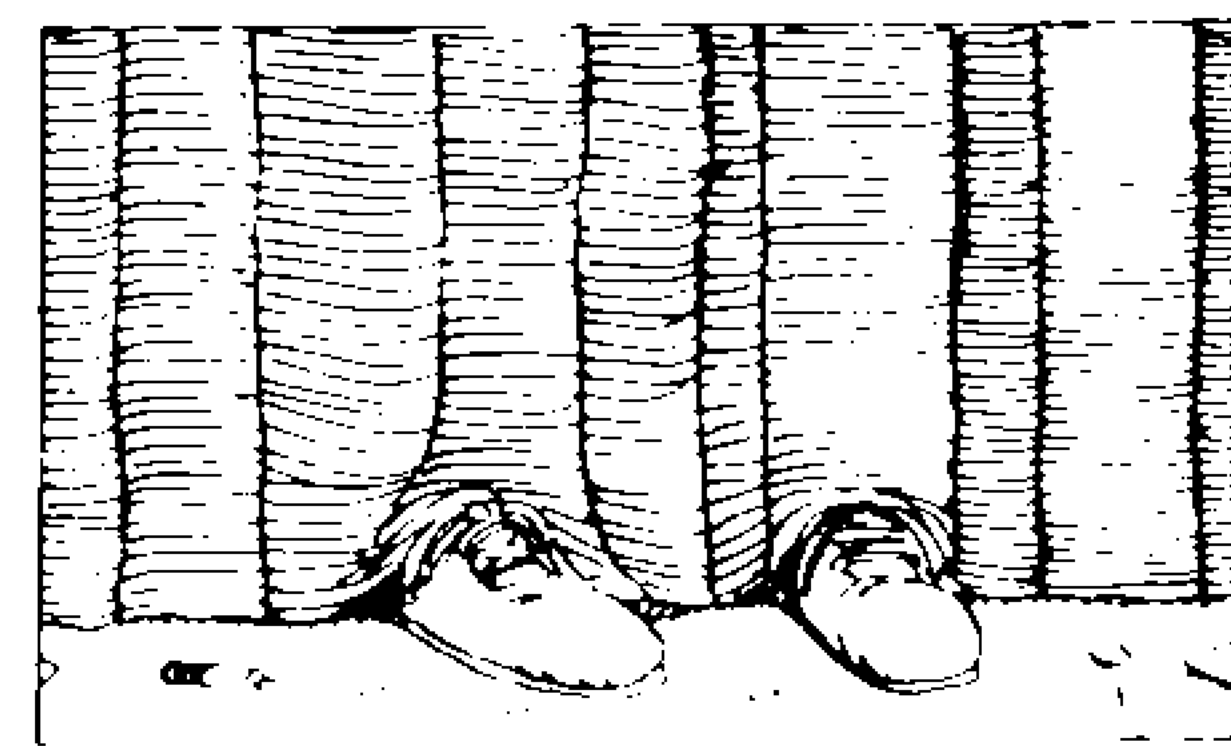
Tijdens het opruimen van de manifestatie 25 jaar PSP is Rik Kok een tas kwijtgeraakt. Signalement: onooglijk-grijs-groene boodschappentas met een paar gekleurde strepen. Inhoud: een boek over voedingsleer, belangrijk voor de scriptie van Rik. Graag even bellen als je wat weet: 02155-13683 ('s avonds).

KONGRES

Het extra-kongres van de PSP ter voorbereiding van de Tweede Kamer-verkiezingen van 8 september wordt gehouden op zaterdag 24 juli in Krasnapolsky (bij de Dam) in Amsterdam. Aanvang 10.30 uur. Het kongres zal duren tot ongeveer 21.00 uur. De belangrijkste agendapunten zijn de vaststelling van de kandidatenlijst voor de tussentijdse Kamer-verkiezingen, de behandeling van het algemeen beleidsverslag van het Partijbestuur en het beleidsverslag van de Tweede Kamer-fractie en de vaststelling van de begroting '81 - '83 van de partij.

Voor nadere informatie verwijzen wij naar de eerste kongreskrant die in 'Bevrijding' nummer 11 verscheen. Binnenkort verschijnt de tweede kongreskrant die alleen aan de leden van de PSP zal worden toegezonden. Abonnees van Bevrijding die daarin geïnteresseerd zijn kunnen een exemplaar aanvragen bij het Partijburo (tel.: 020 - 267374 toestel 11 of 12).

Er is in de Kongres-zaal ruimte voor bezoekers. Zij hoeven zich niet van te voren aan te melden. Krasnapolsky is vanaf het Centraal Station bereikbaar met de tramlijnen 4, 5, 9, 16, 24 en 25, uitstappen bij de halte Dam/Damrak.

ACHTER HET GROENE GORDIJN

Peter Veldman, erkend dienstweigeraar, zit op moment van schrijven nog steeds in de gevangenis van Leeuwarden. Drieëntwintig dagen hongerstaking heeft de regering niet kunnen vermurwen.

Ondanks zijn uitermate slechte gezondheidstoestand is hij nog niet overgebracht naar een ziekenhuis. Ondanks zijn vastberadenheid wil de regering niet met hem overleggen over een tewerkstellingsplaats, die door hem als zinvolle vredesdienst gezien wordt.

Na Bas Elfrink, een totaalweigeraar, die in januari in hongerstaking ging tegen de regelingen, die voor gewetensbezwaarden gelden, dreigt nu een tweede man zijn gezondheid en leven te verliezen voor een rechtvaardig doel: een vredesdienst, waarvan de duur en inhoud niet gekoppeld zijn aan de militaire dienst. Erkende

gewetensbezwaarden worden nog steeds niet door de wet als serieuze mensen behandeld. Zij krijgen zakgeld in plaats van loon. Ze hebben geen recht op vormingsdagen. Ze vallen onder een speciaal tuchtrecht, afgeleid van het militaire. Het ministerie van sociale zaken blijft bepalen waar wel en niet gewerkt mag worden. De keuze is beperkt. De instellingen moeten f13.000,- of meer neerleggen om een gewetensbezwaarde in dienst te kunnen nemen.

Deze regelingen getuigen ervan, dat de overheid de gewetensbezwaarden ziet als lastige querulanten, die er spijt van moeten krijgen, dat ze de militaire dienst geweigerd hebben. André van Es heeft over Bas Elfrink toendertijd kamervragen gesteld. Fred van der Spek heeft dat nu over Peter Veldman's behandeling gedaan. Er moet in de nabije toekomst echter meer gebeuren. De onrust over de bestaande regelingen is onder de dienst- en totaalweigeraars momenteel groot.

De PSP-fractie is vast van plan bij de eerste nieuwe begroting van het ministerie van sociale zaken het tewerkstellingsbeleid volledig ter discussie te stellen. Verlangd zal worden, dat allerlei onzinnige regels afgeschaft worden, dat er vormingsdagen voor de gewetensbezwaarden komen, dat de f13.000,- regeling vervangen worden door een veel soepeler regeling.

Twee hongerstakers zijn al te veel om geduld met een nieuwe regering te hebben. Een echte vredesdienst moet er komen.

CHRIS HUINDER

Met de noodwet uit de nood

In april 1981 publiceerde het Wetenschappelijk Buro van de PSP de nota 'Noodwet bedrijven in moeilijkheden'. Het belangrijkste voorstel daarin was een *herstel-wet* die in de plaats zou moeten komen van de huidige *faillissementswet*.

Op een bijeenkomst, in mei '81, gaven vertegenwoordigers van politieke partijen en enkele deskundigen hun eerste reactie op dit PSP-voorstel (zie: BEVRIJDING van 20 mei 1981). Daarna vonden gesprekken plaats met de CPN, D'66, PvdA en met het CNV en FNV. Daaruit bleek dat het PSP-voorstel in brede kring instemming vond. Ook werd daarbij duidelijk dat het voorstel op sommige punten wellicht bijstelling of nadere uitwerking nodig had.

Daarom organiseerde het bestuur van het Wetenschappelijk Buro een conferentie om hierover uitsluitsel te krijgen. Deze conferentie vond plaats op 14 mei. *Hein Vrolijk* doet verslag.

De bijeenkomst was speciaal bedoeld voor mensen die op de één of andere manier intensief betrokken zijn bij de problematiek van bedrijven die in moeilijkheden verkeren: medewerkers op de verschillende universiteiten, advocaten, leden van ondernemingsraden, kaderleden en bestuursleden van Bonden.

Van te voren was hen gevraagd zich te buigen over het PSP-voorstel, dan wel over terreinen waarop het voorstel betrekking heeft. De naar aanleiding daarvan geschreven artikelen leverde een uitgebreide konfrontatie-map op. In deze map werd ook door het Wetenschappelijk Buro gereageerd op de kritiek die van diverse kanten op het PSP-voorstel was ingebracht. Deels werd deze kritiek weerlegd, deels werd zij ondervangen door enkele verbeteringen aan te brengen. Deze intensieve voorbereiding bleek tijdens de conferentie niet tevergeefs. De discussies waren over het algemeen zeer vruchtbaar. Mensen die aanvankelijk nogal wat bezwaar hadden tegen het voorstel, waren vaak heel tevreden over de voorgestelde verbeteringen. Maar natuurlijk waren er genoeg punten waarover de meningen uiteen liepen.

Werkgroepen

Zo'n afwijkende mening kwam al direct van de eerste spreker, *professor Degenkamp* uit Groningen. Hij omschreef zichzelf als een kritisch PvdA-lid. Ondanks (of juist vanwege) zijn waardering voor het PSP-voorstel, zag hij meer heil in verandering van de *bestaande* wetgeving; zowel om juridisch-technische redenen, als terwille van de politieke haalbaarheid.

Na de lezing van Degenkamp gingen de deelnemers aan de conferentie uiteen in werkgroepen. Bij de eerste werkgroep ging het om de juridische konstrukties. Vooral door de inleiders van deze werkgroep werden tal van nuttige verbeteringen voorgesteld. De tweede werkgroep hield zich bezig met het overheidsbeleid voor bedrijven die in moeilijkheden verkeren. Welke aanpak moet je daarbij hanteren en welke alternatieven zijn er voor de bestaande besluitvormings-

uitvoeringsstructuur, waren de vragen die in deze werkgroep aan de orde kwamen.

In de derde werkgroep kwam de vraag aan de orde hoe werknemers een tegenstrategie kunnen ontwikkelen als - of nog beter, voordat - een bedrijf in moeilijkheden dreigt te komen. In deze werkgroep werd geprobeerd om lessen te trekken uit de ervaringen met het *Aktieplan Werkgelegenheid Nijmegen*. Een vierde groep hield zich bezig met de rol van de banken. Ondermeer werd benadrukt dat een bank weinig belang heeft bij herstellingspogingen zodra zo'n bank zekerheden (in de vorm van onderpanden) heeft gekregen voor haar leningen.

De banken

De rol van de banken kwam ook uitvoerig aan de orde tijdens de panel-diskussie, die later op de dag werd gehouden. In het panel hadden zitting genomen een rechter, een curator (dat is iemand die zaken afhandelt tijdens een faillissement), een vertegenwoordiger van de Nationale Investeringsbank, Dik van der Laan namens de Industriebond FNV, de heer Langman van de Algemene Bank Nederland en ex-minister van Economische Zaken en Martin van Rossum voor het Wetenschappelijk Buro van de PSP.

Vooral *Dik van der Laan* en rechter *Van Dijk* waren zeer te spreken over het herziene PSP-voorstel. Volgens hen moeten tijdens de in dit voorstel vervatte rustperiode ook de banken-met-zekerheden onder het uitstel van betaling vallen. *Langman* ging daarmee akkoord "mits de overheid in die periode ook de verliezen voor haar rekening neemt". Volgens Langman zijn de banken graag bereid mee te werken aan een herstellplan, "ook in eigen belang", omdat de bezittingen waarop hun zekerheden betrekking hebben steeds minder opbrengen. Verdere aantasting van de positie van banken zou zijns inziens betekenen dat de banken zich op het terrein van de kredietverlening zullen terugtrekken. Bijna alle sprekers vonden dat 'de rech-

ter' zich inderdaad veel aktiever moet opstellen dan momenteel het geval is. Vooral tijdens de *rustperiode*, waarin de diverse partijen over mogelijke oplossingen onderhandelingen voeren, kan de rechter als procedure-bewaker fungeren en het onderhandelingsproces bespoedigen. Geen van hen vond dat de rechter zelfstandige beleidsbeslissingen zou moeten nemen, zoals in het oorspronkelijke PSP-voorstel nogal eens werd gesuggereerd. In de verbeterde versie van de Herstelwet was dit element al naar de achtergrond geschoven.

De boer op

Al met al heeft deze conferentie voldoende resultaten opgeleverd om met het (herziene) voorstel de boer op te gaan teneinde de vakbeweging en de andere politieke partijen voor onze ideeën te winnen.

Aan de CPN, de PPR en de PvdA is inmiddels gevraagd om een voorstel, om de huidige Faillissementswet te vervangen door zoiets als een Herstelwet, op te nemen in hun verkiezingsprogramma's. Een dergelijk verzoek is ook gericht aan de FNV die op korte termijn een nieuw beleidsplan zal presenteren.

Eén schaap is al over de dam: in de nota *'Aan de slag in de industrie'* van de Industriebond FNV wordt aangedrongen op een "betere wetgeving op het gebied van bedrijven in moeilijkheden, die vakbonden en ondernemingsraden instrumenten biedt om hun belangenbehartigende functie beter te kunnen uitoefenen".

De volgende stap is dat ook over de nadere invulling van een dergelijke wet overeenstemming ontstaat. Vanaf september dit jaar zullen hierover opnieuw gesprekken worden gevoerd met de diverse politieke partijen en maatschappelijke groeperingen.

Inmiddels is er ook in de juridische wetenschap steeds meer aandacht voor de gebreken van de huidige faillissementwetgeving gekomen. Na de zomer verschijnt er een speciaal nummer van het *Advocatenblad* over deze problematiek. Verder organiseren binnenkort juristenverenigingen als de *Jonge Balie* (in november '82) en de Vereniging voor Handelsrecht (voorjaar '83) conferenties over mogelijke wijzigingen van deze wet. Ook de voorstellen van de PSP zullen dan aan de orde komen.

De praktijk

Veel belangrijker is natuurlijk welke ontwikkelingen zich op dit moment in de praktijk voordoen. Mede onder invloed van de voorstellen die het Wetenschappelijk Buro van de PSP heeft gedaan wordt door werknemers van noodlijdende bedrijven de rol van de banken in toenemende mate ter discussie gesteld. De gedachte wint veld dat het ge-

ven van zekerheden, in de vorm van onderpanden, aan banken vaak de definitieve nekslag kan betekenen. Zowel bij de papierfabriek *Van Gelder* als bij *OGEM* hebben de directies door druk uit te oefenen, ("als jullie niet akkoord gaan, gaat de tent door jullie schuld failliet") kunnen bereiken dat de Ondernemingsraad zich niet heeft verzet tegen het verstrekken van zekerheden aan de banken. Bij de werknemers van de Koninklijke Bijenkorf Beheer (KBB) is dat verzet er wel. Geheel in de lijn van het voorstel van de PSP wordt door de vakbonden, onder druk van het aktiekomitee 'Red KBB', geëist dat KBB de komende drie jaar een adempauze van de schuldeisers krijgt om orde op zaken te stellen.

Ook met de werknemers en werknemers van andere bedrijven waar zich nu - of in de nabije toekomst - moeilijkheden zullen voordoen, wordt vanuit het Wetenschappelijk Buro contact onderhouden.

De discussie over de PSP-voorstellen voor een nieuwe wetgeving voor de bedrijven die in moeilijkheden komen, begint dus op drie terreinen langzamerhand van de grond te komen: bij de juristen, bij de politieke partijen en in de vakbeweging en bij de werknemers van de noodlijdende bedrijven.

Hopelijk het begin van een brede maatschappelijke discussie.

HEIN VROLIJK

Het verslag van de conferentie kan men bestellen door overmaking van f4,- op postgiro 2782482 t.n.v. Wetenschappelijk Buro PSP te Amsterdam met vermelding van 'konferentie verslag'.

De nota 'Noodwet bedrijven in moeilijkheden' kan worden besteld door f12,- op datzelfde gironummer over te maken, met vermelding van 'Noodwet'.

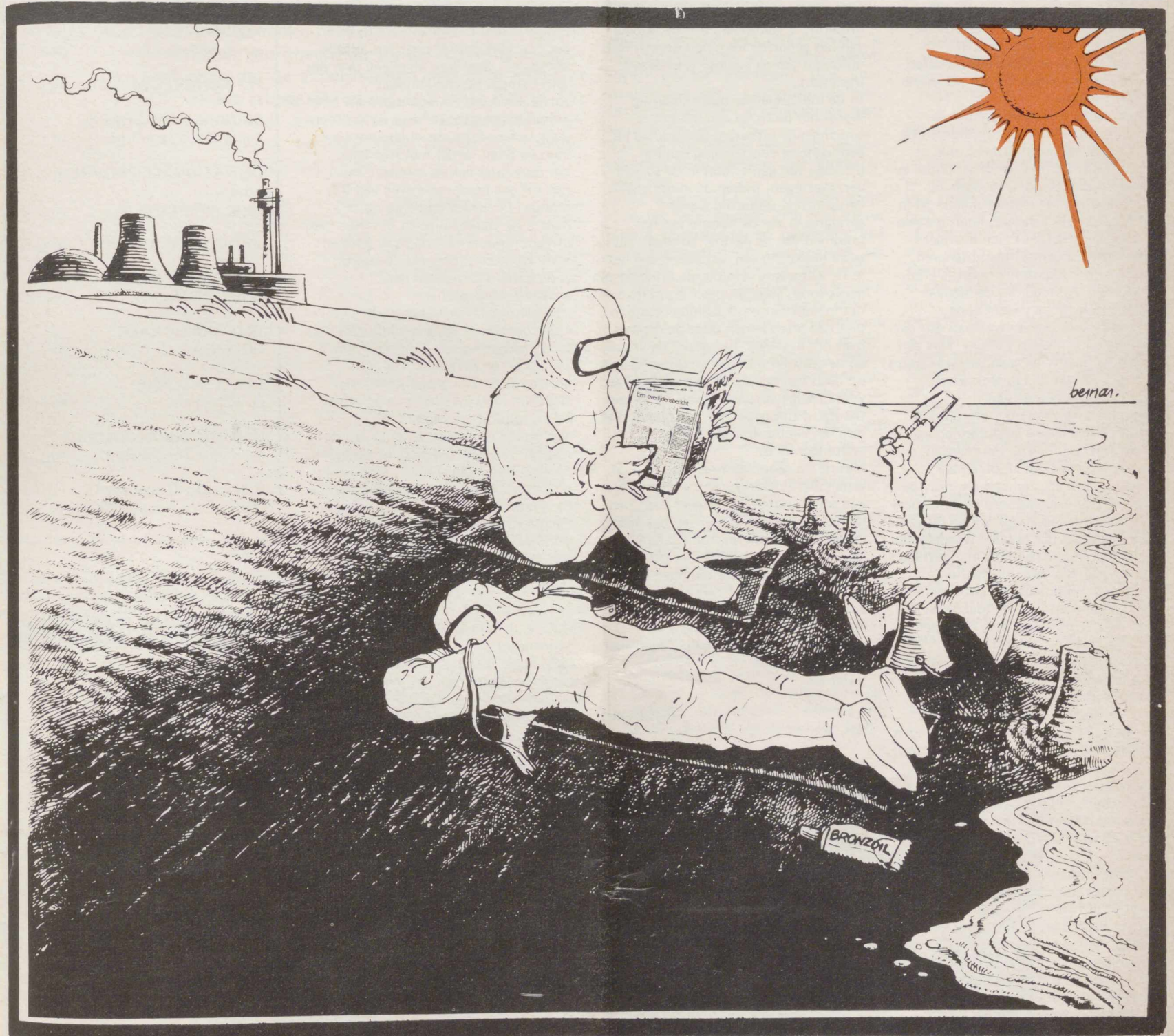
BEVRIJDING

JAARGANG 26

NUMMER 13/14 31-7-1982

PRIJS F.1,50

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

ZOMERNUMMER

KOMMENTAAR

De Smallerland-variant

Een nieuw begrip heeft zijn intrede gedaan in de Nederlandse taal: de Smallerland-variant. Niet te verwarren met het eerder in de politiek gelanceerde Staphorst-variant. De gemeenteraad van de Friese gemeente Smallerland heeft - ondanks verzet van ambtenarenbonden - recentelijk besloten dat twee gehuwde of samenwonende gemeenteambtenaren samen niet meer dan 50 uur per week mogen werken.

De maatregel is volgens wethouder Jongstra (van PvdA-huize) nodig in de strijd tegen de werkloosheid, ook al lijkt hij in strijd met de Nederlandse en Europese wetgeving. Desnoods zal Smallerland de nieuwe maatregel in een proefproces juridisch laten toetsen. De maatregel beperkt zich overigens niet alleen tot gemeenteambtenaren, want met het plaatselijk bedrijfsleven zal worden overlegd om de nieuwe regeling ook toe te passen voor samenlevingseenheden waarvan één der partners bij een bedrijf werkt. Met een dergelijke maatregel gaan we weer terug naar de tijd, dat de tandenborstels geteld werden binnen een "economische eenheid", om op deze manier weer nieuwe geldbronnen aan te boren. Het gaat hierbij om mensen, die, ondanks het feit dat zij bij elkaar wensen te wonen, zichzelf als individu willen blijven beschouwen en financieel onafhankelijk van elkaar willen blijven. Maar hoe moet dat betaald worden, zou wethouder Jongstra zich wel afgevraagd hebben. Zelfs in een tijd waarin structurele ombuiging en bezuiniging wordt nagestreefd, moet toch eerst de vraag beantwoord worden, dat waar individuen de economische zelfstandigheid niet kunnen bereiken, de samenleving voor hen garant zal moeten staan. We moeten ons niet laten weerhouden door de gedachte, dat het slechts om kleine veranderingen zou gaan. Niet alleen in Smallerland, maar als we niet oppassen gaat in rap tempo onze samenleving een groot aantal van dergelijke veranderingen tegemoet, ook indien de overheid geen beleid op structurele veranderingen zou voeren.

Nu zoveel individuen, maatschappelijke organisaties en politieke partijen het uitgangspunt van de economische zelfstandigheid onderschrijven, kunnen de veranderingen thans in samenhang worden aangevat. Zeker daar de 2e en 3e EG-richtlijn (resp. arbeid en sociale zekerheid) de Nederlandse overheid verplichten de economische zelfstandigheid per 1 januari 1985 te hebben verwezenlijkt. Economische zelfstandigheid is immers een noodzakelijke voorwaarde voor emancipatie. Als logisch uitvloeisel van de individuele primaire inkomensvorming (het recht op arbeid) dient individualisering van de sekundaire (inkomensvervangende) inkomens tot stand te komen. Het doel van de inkomensvervanger: de werknemersverzekeringen is immers het

verzekeren van de werknemer tegen inkomensderving tengevolge van werkloosheid, ziekte of arbeidsongeschiktheid. In de werknemersverzekeringen staat het equivalentiebeginsel centraal. Dit principe houdt in, dat de hoogte van de uitkering is gekoppeld aan de hoogte van het gederfde inkomen (loon). Het inkomen van de partner is in deze irrelevant.

In de individualiseringsbenadering wordt het recht op een inkomensvervangende uitkering beschouwd als een logische voortzetting van het principe van gelijk loon in de sociale verzekeringen. Indien de inkomensvervangende uitkering wordt gerelateerd aan de hoogte van het inkomen van de partner betekent dit in onze opvatting een aantasting van het in de wetgeving verankerde principe van gelijk loon. Meer en meer komt men tot het inzicht dat onze samenleving zich niet kan laten leiden door de mythes over het huwelijk, het gezin, de vrouw en de seksualiteit en er mag dan voorts op basis van de gegroeide inzichten een voorzichtige aanpassing van het beleid tot stand zijn gekomen, het neemt niet weg dat aanpassing van beleid onvoldoende is.

Met de nu genomen maatregel van de gemeente Smallerland wordt weer een stap terug gezet, temeer daar juist de (lokale) overheid *niet* de taak heeft mensen te stimuleren tot een bepaalde leefwijze en al helemaal niet om in te grijpen in de leefwijze die mensen voor zichzelf kiezen. Zij heeft *wel* de taak zodanige voorwaarden te scheppen dat vrouwen en mannen op basis van economische zelfstandigheid hun leven naar eigen goeddunken kunnen inrichten.

PETER DROS

De twee zusjes en een heerenafspraak

Werkloosheid is een teken van wanorde: we hebben het werk onder elkaar verkeerd verdeeld en we ondernemen niet voldoende om dit te verbeteren. Het had in deze bewoordingen in het PSP-verkiezingsprogramma kunnen staan, maar het is een uitspraak van de Amsterdamse econoom prof. Klant. Ik moest er weer aan denken toen het zoveelste hoofdstuk van het zgn. *gentlemen's agreement* van de toenmalige minister Van Aardenne recentelijk weer in de Tweede Kamer aan de orde werd gesteld. Terwijl bezuinigingen, ombuigen en inleveren aan de orde van de dag zijn, worden de gaswinsten van Esso en Shell ongemoeid gelaten. Dit bleek heel duidelijk tijdens een debat in de Tweede Kamer naar aanleiding van een brief van minister Terlouw van

Economische Zaken over deze zaak. De minister is nog steeds van mening, dat de investeringen die de beide multinationals (deelnemers in de Nederlandse Gasunie) de komende jaren in ons land zullen gaan doen in redelijke verhouding (!) staan tot de winsten die zij maken en hij heeft een groot vertrouwen in het werkelijkgehalte van de door Esso en Shell genoemde investeringsbedragen voor de tachtiger jaren. De vraag is wat de minister redelijk vindt. Het PvdA-kamerlid Van der Hek heeft in een motie nog gepleit voor het overhevelen van de aardgaswinsten van Esso en Shell (f 13,8 miljard in de periode 1980-1984) naar een "derde instantie", waardoor zij alleen over het geld kunnen beschikken met goedkeuren van de regering, maar het mocht niet baten. Behalve de PvdA en klein links wilden de andere partijen Esso en Shell verder met rust laten. Uit deze brief van de minister, maar ook uit een eerder schrijven van 23 februari j.l. is niet duidelijk op te maken op welke wijze en in welke mate investeringsprogramma's van Esso en Shell worden uitgevoerd. Er wordt voortdurend gesproken over investeringsopgaven en investeringsvoornemens zonder dat concreet wordt aangegeven in welke mate er al investeringsverplichtingen zijn aangegaan en in hoeverre er al investeringen zijn gerealiseerd. Dit staat een reëel inzicht in de gang van zaken rondom de winning, de exploitatie en de aanwending van de winsten van het Nederlandse aardgas in de weg. Het is bovendien onaanvaardbaar, dat in verband met de BV-vorm van de NAM - de winsten slechts via op vooronderstellingen gebaseerde berekeningen kunnen worden ingeschat. Terecht dat met name de FNV met nadruk een uitbreiding van de publikatieplicht van de NAM bepleit.

Ook op de inhoud van de verschillende exportkontrakten is nauwelijks een reële maatschappelijke controle mogelijk. Zo bestaan er nog steeds onvoldoende garanties om te voorkomen dat Esso en Shell door verkoop aan buitenlandse dochterondernemingen tegen te lage exportprijzen hun winsten buiten Nederland kunnen vergroten. Bovendien hebben de oliemaatschappijen de mogelijkheid om hun winsten te vergroten, door van het grote Slochterenveld (waarop de overheid een groter winstaandeel heeft) uit te wijken naar de kleinere velden (waarop door de overheid nog steeds een lager winstaandeel wordt genomen). In dit verband moge worden verwezen naar het feit, dat in de periode 1975 tot 1981 de winning uit het Slochterenveld sterk afnam en de winning uit de kleine velden sterk toenam. Een paar jaar geleden schreef Anthony Sampson reeds over de macht en invloed van de grote oliemaatschappijen in zijn boek *The seven sisters*, waarin onthuld wordt hoe zij de wereldmarkt beheersen en regeringen de wet voorschrijven. Er is sinds die tijd bitter weinig veranderd, want twee van deze zusjes weten er in ons land wel aardig raad mee.

PETER DROS

inhoud

KINDEROPVANG	pag. 3
VN-KONFERENTIE over ontwapening	pag. 4
SPANJE EN DE NAVO haastwerk van Van der Stoel	pag. 7
KOMMISSIE WAGNER een inferieure opera	pag. 8
PSP-KONGRES 24 JULI	pag. 9
SOCIALE FOTOGRAFIE zonder Marx geen foto	pag. 10
DE NATIONALE PADVINDERIJ privacy en persoonsregistratie	pag. 14
VROUWEN IN DE PSP	pag. 18
VROUWENBEVRIJDINGS-BOEKENBIJLAGE	pag. 20
INTERNATIONALE HOMODAG	pag. 23
RELLENPOLITIE de platte pet	pag. 24
NEDERLAND ATOOMVRIJ een overlijdensbericht	pag. 28
BEVRIJDING nummer 15	verschijnt op 1 september

BEVRIJDING

Verschijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek/
Amsterdam en vereniging 'Het Gesproken
Weekblad'/Grave ook op cassette uitgege-
ven

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Marion Oskamp,
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2
pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; kor-
ting bij kontrakt mogelijk.

Druk, zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

AFSCHUIVEN VAN VERANTWOORDING

Twee jaar geleden besloot het ministerie van CRM twaalf experimenten te subsidiëren voor de buitenschoolse opvang van kinderen van vier tot twaalf jaar, en dertien experimenten voor internationale kinderopvang.

Veel van deze experimenten dreigen nu af te lopen, zonder dat er duidelijkheid is of ze in de toekomst kunnen worden voortgezet. De PSP heeft in de Kamer geprobeerd die duidelijkheid te krijgen. Bereikt is in ieder geval dat de experimenten niet voor het eind van dit jaar zullen worden stopgezet, en dat de Kamer zich na het zomerreces verder met deze projecten van kinderopvang zal bezighouden. *Gerda Bosdriesz*, medewerkster van de PSP Kamerfractie, zet het één en ander op een rijtje.

Alle deelnemende experimenten erkennen bij de start één groot probleem, namelijk mag men beginnen met een experiment dat grote kans loopt na twee of drie jaar opgeheven te worden, waarbij dan zeer kwetsbare kinderen en hun ouders inzet zijn? Dit probleem werd grotendeels opgeheven door de toezeggingen vanuit de gemeenten waarin de experimenten werden uitgevoerd. Deze gemeenten verklaarden zich voor het merendeel bereid na de experimentele periode te blijven subsidiëren op grond van het exploitatiekort, mits het ministerie van CRM de personeelskosten van agogisch personeel op zou nemen in structurele arbeidsplaatsen.

Uitstel

De experimenten waren bedoeld om de werkwijze voor kinderopvang te leren, waarna de ervaringen konden worden overgedragen aan nieuwe kinderopvangprojecten.

De *Werkgemeenschap Kindercentra* (WKN) heeft de experimenten begeleid. Maar voordat zij de kans kregen hun eindrapport in te leveren zei minister Hans de Boer in juni op mondelinge vragen van André van Es (PSP) en Jeltje van Nieuwenhoven (PvdA) dat de experimenten buitenschoolse kinderopvang zullen worden stopgezet.

Hij was heel bot in z'n antwoorden, zei dat er geen geld was voor voortzetting van experimenten. Hij was zich er wel van bewust dat hierdoor veel mensen worden gedupeerd, maar dat de gemeentes het maar moeten betalen. Alleen de experimenten Internationale Kinderopvang zal CRM voor 60% blijven subsidiëren (= de personeelskosten). De gemeentes moeten de overige kosten op zich nemen.

Een aantal dagen later kwam minister de Boer met een brief aan de Tweede Kamer, waarin hij stelde dat de kinderopvangprojecten die in de loop van dit jaar zouden aflopen, in ieder geval tot en met 31 december 1982 betaald zullen worden. Op die manier konden de gemeentes nog even nadenken waar ze het geld vandaan moeten halen wanneer ze zelf de kinderopvang moeten gaan betalen.

Door dit uitstel is er wat ruimte gekomen om in de Kamer uitgebreid in

te gaan op die kinderopvang. Het rapport van de WKN zal er dan zijn, zodat er meer mogelijkheden komen om inhoudelijk in te gaan op de noodzaak van kinderopvangvoorzieningen. De discussie is nu alleen gevoerd over de financiën, zonder dit inhoudelijke aspect erbij te betrekken, door de minister. De PSP wil dan in de Kamer pleiten voor voortzetting van alle experimenten door CRM.

PSP motie

De PSP heeft zich dit jaar al meer bezig gehouden met de kinderopvang. Zo diende André van Es bij de behandeling van het emancipatiebeleid voor 1982 een motie in, waarin gevraagd werd om één wettelijke financiële regeling ten behoeve van de verschillende vormen van kinderopvang, uitgaande van de noodzaak van uitbreiding van deze voorzieningen. Deze motie werd door een meerderheid van de Kamer aangenomen.

Als nu kinderopvangvoorzieningen plotseling zouden moeten stoppen, zou dat natuurlijk volkomen in strijd zijn met deze motie.

Er bestaat in Nederland een toenemende behoefte aan kinderopvang. Dit bleek o.a. uit de grote belangstelling voor de experimenten buitenschoolse kinderopvang, zo groot zelfs, dat daar meterslange wachtlijsten voor waren. Ook voor de andere in Nederland bestaande vormen van kinderopvang is veel belangstelling en moeten wachtlijsten worden gehanteerd (b.v. voor peuterspeelzalen, kinderdagverblijven, bedrijfskretches en burenhulp of gastouderprojecten).

Factoren die hebben geleid tot die toenemende belangstelling voor kinderopvang zijn:

- De emancipatie van vrouwen zorgt ervoor dat vrouwen zich niet louter met huishouding en opvoeding van de kinderen willen bezighouden, zodat zij in toenemende mate activiteiten buitenshuis zoeken (b.v. werk of een studie). De huidige schooltijden en gebrekkige kinderopvang dwingen veel vrouwen thuis te blijven. Overblijfmogelijkheden tussen de middag zullen in de toekomst geregeld worden in de nieuwe wet op het basisonderwijs, maar dat biedt nog geen oplossing voor de behoefte aan opvang van kinderen die nog niet naar school gaan, en vóór en na schooltijd en in de vakanties van schoolgaande kinderen.
- Het aantal mensen dat de kinderen alléén opvoedt neemt toe, o.a. door echtscheidingen.
- Door de verslechterde economische situatie wordt het steeds moeilijker tijdelijk uit het arbeidsproces te stappen, om de opvoeding van kinderen op zich te nemen. Het wordt dan n.l. heel moeilijk om daarna weer in het arbeidsproces terug te keren.
- De veranderende opvatting over opvoeding van kinderen, waarbij veel belang gehecht wordt aan het leggen

van nieuwe contacten van het kind.

- In gezinnen van buitenlandse werknemers werken man en vrouw vaak beiden om hun familie in het land van herkomst te kunnen onderhouden en om te kunnen sparen voor een toekomst in het eigen land. De opvang van de kinderen wordt dan vaak overgelaten aan een ouder zusje, die op haar beurt weer onderwijskansen mist.

De gevolgen

Al deze maatschappelijke veranderingen en de daaruit voortkomende behoefte aan kinderopvang wordt door de overheid wel erkend, maar er worden nog onvoldoende beleidsmaatregelen genomen om op deze situatie in te spelen. Het enige wat speelt is het geld dat ervoor uitgetrokken moet worden.

Wat de buitenschoolse kinderopvang betreft: het is weer eens het bekende spelletje tussen Rijk en Gemeentes. Beide schuiven de verantwoordelijkheid naar elkaar af. De PSP vindt dat er één wettelijke financiële regeling moet komen voor de verschillende vormen van kinderopvang, waarin de financiële verplichtingen van zowel het Rijk als de Gemeentes worden geregeld.

De projecten voor buitenschoolse kinderopvang bevinden zich in: Arnhem, Delft, Dordrecht, Den Haag, Groningen, Geleen, Heerenveen, Lelystad, Rotterdam, Rijswijk, Utrecht, Wijk bij Duurstede en IJsselstein. De PSP-afdelingen in deze plaatsen zullen eind augustus een uitnodiging krijgen voor een gesprek met de Kamerfractie van de PSP om te praten over gezamenlijke initiatieven over de buitenschoolse kinderopvang, zowel naar CRM als naar de Gemeentes toe.

GERDA BOSDRIESZ

foto: Paul Babeliowsky

VN-ONTWAPENINGSKONFERENTIE

Weinig meer dan woorden

Al in 1951 lanceerde de Sovjet Unie het idee voor een wereldontwapenings konferentie. Door de niet-gebonden landen werd dit idee in de 60er jaren opnieuw naar voren gebracht. Omdat door tegenwerking van de westerse landen zo'n konferentie onhaalbaar bleek, groeide de steun voor de Mexicaanse suggestie voor een kompromis: een speciale vergadering van de Verenigde Naties, gewijd aan ontwapening. In de zomer van 1978 werd de Eerste Speciale Zitting van de VN (SSD I) over ontwapening gehouden. Na moeizame onderhandelingen slaagde men er op de valreep door de inspanning van een aantal ongebonden landen in een Slotdokument te presenteren. De doelstellingen en het uitgebreide actieprogramma zouden de vredesbeweging niet mistaan. Maar de afgelopen vier jaar hebben nauwelijks of geen terreinwinst opgeleverd. Mede doordat VN-verklaringen voor de lidstaten nu eenmaal niet bindend zijn. Wat dan nog wel zichtbaar resultaat heeft gehad is de suggestie om te komen tot een tweede speciale VN zitting over ontwapening.

Een van de grootste belemmeringen om op deze speciale zitting (SSD II) concrete resultaten te bereiken is de weigering van de V.S. en de S.U., met in hun kielzog hun wederzijdse bondgenoten, om over welk ontwapeningsonderwerp dan ook in VN verband te onderhandelen en tot verdragen te komen. 'De grootmachten willen alleen maar met elkaar praten om op die manier hun overheersing te kunnen voortzetten over wat zij beschouwen als hun invloedssfeer', aldus verwoordde een Afrikaans gedelegeerde de frustraties van de Derde Wereldlanden over de gang van zaken in New York.

De speciale zitting heeft dan ook weken lang een weinig verheffend schouwspel opgeleverd van verplichte toespraken waarin ieder zich uitspreekt tegen de bewapeningswedloop en zijn afschuw kenbaar maakt over de kernbepapening. Maar over het aantal werkgroepen en de taakstelling ervan, waarin deze verklaringen van goede wil omgezet zouden moeten worden in werkbare actieprogramma's kan en wil men het al nauwelijks eens worden.

Tijdschema

De enige werkgroep die redelijk snel van start ging is die waarin het *Alomvattend Ontwapenings Program* moet worden uitgewerkt: het voornaamste agendapunt van deze zitting. Het nodige voorwerk is hiervoor in Genève al gedaan door het Committee on Disarmament dat tot taak heeft ontwapeningsverdragen voor te bereiden. Ook hier staan Oost, West en de niet-gebonden landen tegenover elkaar. De niet-gebonden landen hebben een voorstel voor zo'n alomvattend ontwapeningsprogramma gedetailleerd uitgewerkt in vier fasen over een periode van twintig jaar.

In 1978 werd de eerste speciale zitting van de Verenigde Naties over ontwapening gehouden. De afgelopen vier jaar hebben wij weinig van de resultaten daarvan gemerkt. De afgelopen maand vond in New York de tweede zitting over dit onderwerp plaats. Ook deze vergadering leverde niet veel meer op dan plichtmatige getuigenissen vóór ontwapening en verder gekrakeel over de te volgen procedures.

Veel te verwachten was er natuurlijk ook niet. Het ontbreekt de VN nou eenmaal aan bevoegdheden. Bovendien valt er nog wel wat af te dingen op de ideeën over ontwapening van de Verenigde Naties.

Ondanks dat alles blijft het de vraag of deze tweede speciale zitting totaal zinloos en onbelangrijk is geweest. *Gerard Ruijs*, in het Partijbestuur van de PSP belast met vredesvraagstukken, maakt een - voorlopige - balans op.

De Westerse landen verzetten zich juist tegen zo'n uitgewerkt tijdschema omdat zo'n vastliggend schema te moeilijk zou kunnen worden aangepast aan eventuele gunstige omstandigheden, waardoor onnodig tijdverlies zou kunnen optreden.

Verder verschillen de voorstellen van Oost en West voor het Alomvattend Ontwapenings Programma niet wezenlijk van hun inbreng in de onderhandelingen tussen S.U. en de V.S. en die tussen de NAVO en het Warschau Pact. De eenzijdige 'no first use' verklaring

van de S.U. en de bereidheid die de S.U. heeft uitgesproken geen kernwapens te gebruiken tegen landen zonder kernwapens, vormen daarop een uitzondering. Tot nu toe streefde de S.U. naar een wederzijds verdrag met betrekking tot het niet als eerste gebruiken van kernwapens. Punt van discussie is nu geworden of een dergelijke eenzijdige stap als vertrouwenwekkende maatregel moet worden beschouwd. Het Westen is daar fel tegen gekant omdat eerst het konventionele overwicht van de S.U. in Europa moet worden afgebouwd alvorens zo'n verklaring vertrouwen kan wekken.

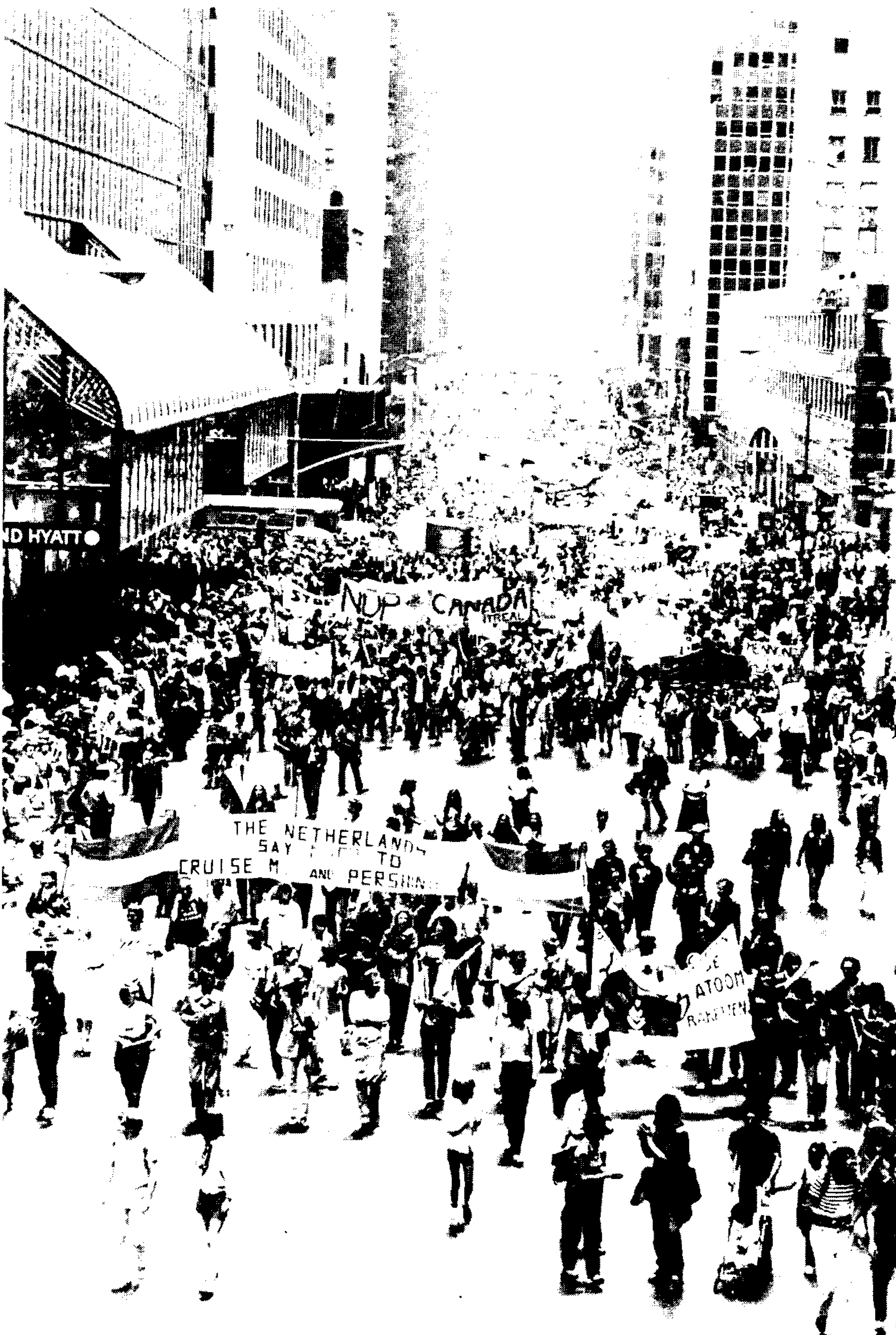
Naast de bovengenoemde werkgroep zijn er nog twee andere ingesteld: één die de uitvoering van het actieprogramma van de eerste speciale zitting moet evalueren en één die plannen maakt voor een wereld-ontwapenings campagne (een voorlichtingsprogramma dat de publieke opinie zou moeten mobiliseren voor ontwapening). Ook hierbij worden vanuit het Westerse kamp de nodige tegenwerpingen gemaakt. Van Agt stelde dat zo'n campagne weinig zin had door te wijzen op het gebrek aan vrije meningsuiting in het Oost-blok.

Ook op andere punten is de Nederlandse inbreng keurig op platgetreden NAVO-paden gebleven, zeer tot ongenoegen van vertegenwoordigers van Nederlandse actiegroepen en de vredesbeweging die in New York aanwezig zijn.

Ontwapening, Ontwikkeling en Veiligheid

Het voornaamste strijdpunt tussen delegaties uit de Derde Wereld en die uit met name het Westerse blok, is de aandacht die op de zitting zou moeten besteed aan de relatie Ontwapening, Ontwikkeling en Veiligheid. In opdracht van de Algemene Vergadering van de VN is over dit onderwerp een onderzoeksrapport samengesteld door 27 regeringsexperts onder leiding van de Zweedse staatssecretaris voor ontwapeningszaken, *Inga Thorsson*. Het rapport gaat verder dan het aangeven van het gangbare verband tussen ontwapening en ontwikkeling: de 'hoeveel scholen kunnen worden gebouwd voor de prijs van één tank' benadering. De regeringsexperts gaan uit van de economische noodzaak van ontwapening voor Zuid en Noord. Onderontwikkeling, de instabiliteit van het internationale monetair systeem, de scheve handelsverhoudingen, de grondstoffenschaarste en de negatieve effecten van de bewapening zelf op deze gebieden, zijn volgens het rapport allemaal zaken die de spanningen in de wereld verhogen en de veiligheid ondergraven. De meest concrete aanbevelingen liggen op het gebied van de omschakeling van militaire naar civiele productie, als een van de belangrijkste stappen om te komen tot ontwapening.

Een aantal niet gebonden landen hebben er in samenwerking met Zweden alles aan gedaan om er voor te zorgen dat dit onderwerp in een aparte werkgroep op een goede manier zou kunnen worden aangepakt. De meest geïndustrialiseerde landen voelen niets voor een dis-

De Nederlandse delegatie tijdens de demonstratie van 12 juni in New York. foto: Stop de N-bom

kussie die volgens hen niet meer zou opleveren dan een variant op de Noord-Zuid-dialog. Aanvankelijk zag het er naar uit dat de inspanningen van de Zweden en de niet-gebonden landen resultaat zouden opleveren. Berichten uit New York melden echter - o.a. via de zeer teleurgestelde Inga Thorsson - dat het punt ontwapening-ontwikkeling volkomen op de achtergrond is geraakt door de tegenwerking van de westerse delegatie.

De laatste geruchten uit New York betreffen het vertrek van de Nigeriaanse voorzitter van de belangrijkste werkgroep van de speciale zitting van *Adeniji*. Officieel heet het dat hij is teruggeroepen naar Nigeria, maar in de wandelgangen was te horen dat hij zijn vertrek zelf georganiseerd zou hebben vanwege de ook voor VN begrippen ongekende chaos en impasse na drie weken vergaderen.

Lichtpunten?

Het is niet waarschijnlijk dat tijdens de laatste week van de tweede speciale zitting het tij nog ten goede zal keren. Natuurlijk, een Slotdokument zal wel worden gepresenteerd; vrijblijvend voor de lidstaten en met consensus aangenomen. Praktische resultaten op ontwapeningsgebied vallen op korte termijn echter niet te verwachten.

Maar ondanks dit alles zijn er nog enkele positieve kanten aan te wijzen. Ten eerste heeft de voorbereiding voor deze zitting onderzoeksmateriaal opgeleverd dat, dwingend dan in vroegere VN-studies, de noodzaak van ontwapening aantoont. Voor de vredesbeweging en Derde Wereldgroepen is bijv. het Thorsson rapport zeer bruikbaar.

Verder moet worden opgemerkt dat veel meer dan in 1978 de speciale ontwapeningszitting van de VN in de belangstelling staat. De wereld kijkt minder gelaten toe; denk maar aan de massale opkomst bij de demonstratie in New York op 12 juni.

Veel duidelijker is ook de vinger te leggen op de zere plek van de politieke onwil bij de militaire machtsblokken om te ontwapenen. In verband hiermee; het is weer eens gebleken dat de Nederlandse opstelling in New York als loyaal NAVO-bondgenoot geen enkele invloed oplevert in de richting van positieve resultaten tijdens dergelijke ontwapeningsbesprekingen. De noodzaak van een Derde Weg of een Kleine Landen Politiek dringt zich sterker op.

Als laatste punt: het is waarschijnlijk dat de vertegenwoordigers van de vredesbeweging, de Derde Wereldbeweging en andere niet-regerings-organisaties die naar New York zijn gereisd, wel om elkaars acties te ondersteunen. Daarvan zullen we het uiteindelijk toch moeten hebben.

GERARD RUIJS

NEW YORK

Ontwapenen op z'n Amerikaans

Eindelijk, eindelijk ziet het er toch naar uit dat het Amerikaanse volk massaal wakker wordt. En zo als zo vaak in het Amerikaanse verleden: als zij iets doen, dan doen zij het *groots*.

Je kunt je de gekste 'bevolkingsgroepen' in de Verenigde Staten niet voorstellen, of ze zijn zich aan het organiseren tegen de bom. Onder de plusminus zeshonderd Amerikaanse vredesgroeperingen, waarvan zeer vele het laatste jaar ontstaan zijn, bijvoorbeeld de levensverzekeringsmensen. Tijdens een van hun bijeenkomsten, zei een man in een drie-delig kostuum: 'Wij hopen een simpel concept te kunnen uitdragen met wat ik noem: de 'Laatste Levensverzekering'. De verzekering, het menselijk ras en de verzekeraar, de regeringen van de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie met een respijt-datum die heel

snel aan het aflopen is.' Hiermee wordt bedoeld, dat als de regeringen doorgaan met de bewapeningsrace, ze niet meer de verantwoordelijkheid kunnen dragen voor de veiligheid van het menselijk ras. Een andere groep: de dansers voor ontwapening. Eén groep dreigde zelfs niet op te treden op Broadway als de directeur van het theater bleef weigeren een vredespamflet in te voegen in het programmaboekje.

Weer een andere groep wordt gevormd door de redakties van week- en maandbladen. Op hun eerste informele bijeenkomst verschenen zo'n 130 mensen. Eén van de aanwezigen gaf het volgende commentaar: 'Ik weet niet of aanstaande ouders geïnteresseerd zijn in informatie over de nucleaire holocaust, maar misschien zouden ze het wel moeten worden.'

Niet alleen binnen het gebouw van de Verenigde Naties in New York stonden de afgelopen maand de plannen en acties voor ontwapening centraal.

In de hele stad werden manifestaties gehouden, met als hoogtepunt de massale demonstratie van 12 juni. De leus bij deze activiteiten was: Help de (kern)wapens de wereld uit.

Gedurende de zitting van de VN verbleef *Saskia Kouwenberg* in New York. Zij registreerde voor BEVRIJDING de ontwikkelingen binnen de Amerikaanse vredesbeweging, en viel van de ene verbazing in de andere: ontwapening op z'n Amerikaans.

Kindergroepen

Er zijn ontzettend veel kindergroepen bij, wat ik persoonlijk nogal eng vind. Het is een zeer vreemd gezicht, om een 9-jarig meisje achter de microfoon te zien staan op een buurtdemonstratie, waar ze aan meneer Reagan vraagt om een toekomst. Zij beëindigt haar pleidooi aan Reagan met: 'Literally yours' ('Letterlijk de uwe!')

Verder zijn er: dichters tegen het einde van de wereld, jazzmuzici, psychotherapeuten, psychiaters, grey panthers (ouderen), architecten en ga zo maar door. Ze zijn allemaal tegen de bom. Opvallend is ook de enorme bijdrage van kunstenaars.

Overal in de stad worden er solidari-

vervolg van pagina 5

teitsopvoeringen gehouden. Het varieert van de Negende Symfonie van Beethoven in een overvolle prachtige kerk midden in het dure gedeelte van Manhattan, tot een één-vrouwshow ergens achteraf in een smerig keldertje in de Chinese wijk.

Oplands affiche

Zag je een maand geleden nog nergens een affiche in New York, nu kun je ze niet omzeilen. En opvallend is zeker het vuurrode vrouwtje van *Opland* dat door een Amerikaanse vredesgroep is geadopteerd. De Nederlandse gewoonte om affiches voor de ramen te plakken schijnt hier niet te bestaan, maar dat heeft misschien ook niet zoveel zin, want de meeste mensen wonen ergens tussen de 5e en de 50e verdieping. En echt opz'n-Amerikaans waren er voor de 12-juni-demonstratie ook tv-reklamespots gemaakt! Wel vreemd af en toe natuurlijk! Zit er bijvoorbeeld iemand naar 'Startrack' te kijken (zo'n serie, waarin Agressie de hoofdrol speelt) en dan wordt de film, zoals trouwens ieder programma om de tien minuten, onderbroken door een oproep voor ontwapening of tegen de interventiepolitiek.

Er is bij de vele vredes-activiteiten, maar vooral bij de organisatie van de 12 juni-demonstratie weer (volgens velen de eerste maal sinds de Vietnam-strijd) een samenwerking tussen de conventionele Amerikaanse vredesgroepen en de minderheidsgroepen. Deze minderheidsgroepen bestaan voornamelijk uit Derde Wereld-groepen, zoals ze zichzelf noemen: de Afrikaanse Amerikanen, de Aziatische Amerikanen, de Hispanics (de spaans-sprekende Amerikanen) en de Derde Wereld Progressieve Coalitie. Er zijn ONTZETTEND VEEL problemen geweest om al deze groepen met elkaar te bundelen voor de demonstratie van 12 juni. Het ging zelfs zover, dat er op een gegeven moment twee demonstraties gehouden zouden worden: één door de conventionele en één door de minderheidsgroepen. De problemen gingen hoofdzakelijk over de slogans van de demonstratie. De minderheidsgroepen eisten dat interventie en racisme opgenomen zouden worden, terwijl de conventionele zich wilden beperken tot één slogan: 'No nukes!' Maar uiteindelijk werden alle slogans megedragen in de demonstratie, van: 'China out of Tibet' tot aan: 'USA uit America'. Deze laatste slogan werd megedragen door de Amerikaanse Indianen.

De andere wereld

De solidariteitsavonden van Amerikaanse minderheidsgroepen waren zeer indrukwekkend. Ze vonden plaats in zwarte, bruine en gele stadswijken van New York: Harlem, Brooklyn, the Bronx en Chinatown. Ten eerste voel je je in een geheel andere wereld, en in sommige buurten, zoals in The Bronx denk je dat je in de achterbuurten van een Derde Wereldstad bent. Op die bijeenkomsten van deze minderheidsgroepen

worden begrijpelijkerwijs de witte (blanke) vredesbewegingen betiteld als een soort luxueuze bezigheid: 'Nu de witten zelf bedreigd worden met de dood, komen ze eindelijk in actie tegen het onrecht, wat hen wordt aangedaan'. En bitter wordt er gereageerd op het verwijt, dat de witte vredesbeweging hen schijnt te maken, namelijk dat ze niet genoeg mensen kunnen oprotten om actief te worden tegen de bom. 'Maar hoe vertel ik mijn zuster dat ze actief moet worden tegen de bom, als niemand haar kan vertellen hoe en waarvan ze morgen eten en melk moet kopen voor haar kinderen?' aldus een van de zwarte spreekster. Meestal als enige witte aanwezige voel ik me behoorlijk luxueus, wetend, dat een uitkering in Nederland op me wacht als ik die nodig zou mogen hebben.

De Olympische vlam

Ook werden er deze maand zo'n tien internationale vredesconferenties gehouden. Eén van de eerste was de vrouwenconferentie, georganiseerd door W.I.L.P.F. (Women's International League for Peace and Freedom). Tweehonderd vrouwen uit twintig verschillende landen (er waren hier bijvoorbeeld maar drie zwarte vrouwen) vertelden enthousiast over de verschillende ondernomen vredes-activiteiten en er werden plannen gemaakt voor de toekomst. Gedeeltelijk elkaar overlappend vonden er nog drie andere conferenties plaats. Een symposium over de moraliteit en de legaliteit van nucleaire wapens, door rechters en advocaten. Een conferentie van sociaal-wetenschappers en nucleaire oorlog, en een religieuze conferentie over ontwapening.

's Morgens op 7 juni arriveerden de 'Olympische Toorts' uit Athene en de deelnemers van de wereld vredesmars op het plein tegenover het hoofdkantoor van de Verenigde Naties. De wandelaars bestonden uit een groep bruinverbrande, kleurige mensen en kinderen, die deden denken aan de flowerpower dagen in de Japanse monniken (de initiatiefnemers van deze mars) en de Japanse, in vol ornaat uitgedoste, duivels-dansers, die hun uitdrijvingsritueel opvoerden. Op ditzelfde plein zongen duizenden kinderen hun protest-liedjes en vertrokken voor een drie-daagse protestmars door de stad New York. Ditzelfde dag verbrandden ook zeven anarchisten twintig minitieuze vlaggetjes onder het scherp toezicht oog van meewarig kijkende journalisten. 's Middags werd de tweede Speciale Zitting over ontwapening van de Verenigde Naties geopend. En 's avonds begon de internationale activisten-conferentie, die drie dagen zou duren. Het was nogal een rommelig geheel, maar de sfeer was erg goed. Er liepen vredes-activisten uit alle hoeken van de wereld rond en er waren zeer interessante sprekers uitgenodigd.

Dertig miljoen handtekeningen

Verder werden er veel bijeenkomsten georganiseerd door de speciaal overgekomen Japanners, die aan de hand van foto- en filmmateriaal over de berichten van de atoombombardementen berichtten. De Japanners boden bovendien de V.N. meer dan dertig miljoen handtekeningen aan.

Dit is echter nog niet alles: er waren speciale meetings over de relatie ontwapening-ontwikkeling, feministendagen,

vakbondsbijeenkomsten, kerkdiensten, kinderprogramma's en in de New Yorkse buurten werd gestemd over het 'freeze'-voorstel. Het voorstel werd aangenomen. Er werden daarna nog meer conferenties gehouden en nog meer tentoonstellingen geopend. Het was zo vermoeiend, dat je op de dag zelf op 12 juni zo iets had van: Vandaag blijf ik in mijn bed, ik weet nu ongeveer wel hoe demonstraties er uit zien! Maar je ging toch en je viel stil van verbazing. Allereerst door de enorme opkomst van 750.000 mensen en ten tweede door enorme diversiteit van de deelnemende groepen. Toch kon ik niet nalaten te bedenken, dat als hier hetzelfde percentage in verhouding met de gehele bevolking zou hebben gedemonstreerd als op 21 november in Nederland, er zo'n 27 miljoen Amerikanen op de been hadden moeten zijn.

Op 14 juni werd er een fantastische actie gehouden. Tegen alle verwachtingen in verschenen er 2000 mensen om de vijf atoomstaten te blokkeren. Er werden zo'n 1500 mensen netjes per brancard afgevoerd naar de door de politie gehuurde stadsbussen en weer vrijgelaten nadat ze al dan niet op het politiebureau een valse naam hadden opgegeven. Tot ieders verbazing schreef de pers zo goed als unaniem positief over de actie en werd het zelfs voorpagina-nieuws.

SASKIA KOUWENBERG

Met heel veel dank aan Sandra, want die heeft de chaos voor mij uitgetypt en er begrijpelijk Nederlands van gemaakt.

Demonstranten worden keurig netjes door de politie verwijderd.

foto: Stop de N-bom

Het haastwerk van Van der Stoel

Tijdens het eerste debat over de toetreding van Spanje tot de NAVO merkte minister Van der Stoel van Buitenlandse Zaken op dat de Kamer 'ruime gelegenheid' zou krijgen om over dit lidmaatschap van gedachten te wisselen. De minister kondigde zelfs een nadere uiteenzetting aan over de problematiek in de memorie van toelichting bij de begroting die in september '82 zou worden ingediend.

Maar de NAVO bleek meer haast te hebben en dus de minister plotseling ook.

Op 15 maart, drie maanden na het eerste debat, bereikte de Kamer een ontwerp van wet waarin de toestemming van Nederland werd geregeld. Op 19 april arriveerde op het Binnenhof een bijbehorende nota. Tien dagen daarna mocht de Kamer daar over praten, vervolgens stemmen en daarmee was de kous af. Volgens Van der Stoel was geen sprake van haastwerk. Integendeel, de hele procedure had wat hem betrof nog veel te veel tijd gekost. Hij zou er naar streven bij toekomstige gelegenheden dergelijke procedures nog eens met de helft te bekorten. Zijn eigen ministerschap is ondertussen met ruim meer dan de helft bekort. Ondanks dat kijkt *Gied ten Berge* nog even om

Zowel in de Kamer, bij de vredesbeweging en binnen de Spaanse oppositie heeft men te maken met een verloren zaak.

Voor de PSP bleef er niet veel meer over dan het indienen van een (verworpen) motie, waarin de regering gevraagd werd om zich van nu af binnen de NAVO krachtig te verzetten "tegen elke beslissing" tot plaatsing van kernwapens op Spaans grondgebied. (Alleen de linkse partijen en D'66 stemden voor).

D'66 fractieleider Brinkhorst verzocht de regering nu ook alles in het werk te stellen om "een spoedige toetreding van Spanje tot de EG te bevorderen". Deze motie werd aangenomen.

In zijn beantwoording van de vele vragen, wuifde de minister alle overgebleven bezwaren tegen het Spaanse lidmaatschap luchtigjes weg.

De eventuele legering van kernwapens in Spanje kon geen probleem zijn, vond Van der Stoel. Want er waren tekenen "dat dit op de nodige bezwaren zal stuiten". Van wie en hoe sterk die bezwaren zijn, verzuisde de minister toe te lichten. Van der Stoel sprak van een "nadrukkelijke verzekering" van Spaanse zijde dat men na toetreding tot de NAVO "toetreding tot het non-proliferatieverdrag (NPV) wil heroverwegen". Maar over de uitkomst van die 'heroverwegingen' kon hij natuurlijk ook niets zinnigs vertellen. In het verleden hebben de Spanjaarden hun weigering om het NPV te tekenen steeds als 'onderhandelingsobjekt' gebruikt bij hun pogingen Gibraltar terug te krijgen.

De problemen zijn hoopgevend

Het meest trots was de minister op zijn argument dat "Spanje liever in een multilateraal kader met de Verenigde

Staten verkeert dan in een bi-lateraal". Dat klinkt natuurlijk heel vleidend: Madrid heeft liever met ons Europeanen te maken dan alleen met de Amerikanen (met wie zij reeds exclusieve defensie-afspraken hadden). De minister miste daarmee bewust een derde optie, namelijk een onafhankelijke, maar actieve, intermediaire Spaanse vredespolitiek tussen de blokken in en naar Zuid-Amerika en het Midden-Oosten toe. Dit was en is in feite de optie van de anti-NAVO komitees in Spanje en ook van de vredesbewegingen in Noord-Europa die hen daarin steunen. Van der Stoel gaf alleen toe dat de Spaanse buitenlandse politiek "in het algemeen enkele eigen aksenten" kent, "waardoor inpassing van dat beleid in de Europese politieke samenwerking wel eens bepaalde problemen zou kunnen oproepen". Met andere woorden we moeten maar hopen dat de Spanjaarden zich zullen aanpassen, terwijl de "problemen" die Spanje ongetwijfeld mee zal nemen in de NAVO in feite het enige hoopgevende aspect van laatste ontwikkelingen zijn. Spanje heeft bijvoorbeeld een heel eigen kijk op het Midden-Oosten en zou een positieve invloed uit kunnen oefenen op democratische ontwikkelingen in Latijns-Amerika, maar moet zich daarvoor niet klem zetten in het Westers bondgenootschap. Dat hierdoor in de toekomst geen 'aanpassingsproblemen', maar juist interessante politieke tegenstrijdigheden aan het licht kunnen komen, blijft de hoop van links en de vredesbeweging.

Hard aangekomen

In Spanje zelf is bij de oppositiebeweging het toetreden van Spanje tot de NAVO hard aangekomen. Ik bezocht

op uitnodiging van de organiserende komitees namens het IKV op 6 juni in Madrid een laatste demonstratie tegen het lidmaatschap van de NAVO, waar tienduizend mensen op af kwamen. Het was heel goed voelbaar dat de Spaanse vredesbeweging nu met twee dilemma's worstelt.

In de eerste plaats is er de spanning tussen het vervolgen van de eigen aspiraties ('uit de NAVO' en een eigen vredespolitiek) aan de ene kant en een gevoelde noodzaak zich nauwer aan te sluiten bij de vredesbeweging in Noord-Europa, omdat men, net als zij, nu deel uitmaakt van de NAVO.

In de tweede plaats zoekt men vertwijfeld naar een politieke basis voor het voortzetten van de anti-NAVO campagne. De PCE (kommunisten) en de PSOE (sociaal-demokraten) waren bij de tweede mars op Torejon (waar een Amerikaanse basis ligt) in feite de grote afwezigen. De grote linkse partijen lijken het verzet opgegeven te hebben. Slechts onafhankelijk links en de linker-vleugel-figures uit de PCE en PSOE manifesteerden zich bij de demonstratie (14 kilometer onder de hete zon over de vluchtstrook van de autoweg). Wat overbleef was een ratjetoe van linkse socialistische, een handvol vóór- en tegenstanders van Komeiny, anarchistische en pacifisten.

Niet werkelijk massaal

Het is gemakkelijk de grote linkse partijen scherp aan te vallen op hun afwezigheid. Maar het is nu eenmaal een feit dat ook de Spaanse vredesbeweging niet in staat is gebleken het verzet tegen de NAVO tot een werkelijk massale aangelegenheid te maken. Ook opiniepeilingen kunnen dan wel eens bedriegelijk werken. Zeker een meerderheid van de Spanjaarden is eigenlijk tegen toetreding, maar van grootscheeps verzet is geen sprake. Daarbij komt dat links zich in het algemeen op dit moment veel grotere zorgen maakt over de ontwikkelingen in het eigen leger en het veiligstellen van de nieuwe democratische verworvenheden. Want hoewel de prognoses wijzen op een elektorale verschuiving naar links, is er op een institutioneel niveau (binnen de kerken, de krijgsmacht enzovoort) sprake van het (moeten) opgeven van posities door progressieve krachten. Als Spanje straks een 'linkse' regering krijgt moeten we dus bang zijn dat het een laagje rode verf is, dat gezien de onderlaag weer gauw kan afbladderen.

Tegen deze achtergrond heb ik in Madrid o.a. het volgende tegen de demonstranten gezegd: "Wij zijn van mening dat volkeren die volop bezig zijn vorm te geven aan een nieuw verworven democratische identiteit, niet onmiddellijk binnengehaald behoren te worden in supra-nationale machtsstruk-

turen. In dit geval zal het Spaanse volk belemmerd worden om zelfstandig vorm en inhoud te geven aan een gedemocratiseerd veiligheidsbeleid. De NAVO bevordert geen democratisering van het veiligheidsbeleid, maar staat die juist in de weg.

In Nederland steunt de vredesbeweging de parlementaire democratie, maar dat houdt tevens in dat wij onze politici waarschuwen dat zij die parlementaire democratische verworvenheden uithollen, als zij doorgaan de wens van de meerderheid van onze bevolking die de kernwapens afwijst en een onafhankelijke vredespolitiek wil, te negeren.

Wij zijn met jullie van mening dat de parlementaire democratie in Spanje, die onze krachtige ondersteuning verdient, haar eigen geloofwaardigheid niet op het spel mag zetten door de meerderheid van het Spaanse volk te blijven negeren die een zelfstandige, actieve Spaanse vredes- en veiligheidspolitiek buiten de blokken om".

Een schandaal

Op een vraag van *Fred van der Spek* wat de minister vond van de discrepantie tussen de publieke opinie en de meerderheidsbeslissing in de Cortes, had onze minister niet veel meer te melden dan dat hij hiervan "kennis genomen had", maar dat hij alleen te maken had met de positiekeuze van het parlement. Van der Spek had het in de Kamer met recht "een schandaal" genoemd, dat "politieke systemen er niet zijn voor de bevolkingen maar de bevolkingen er zijn voor de systemen". Hopelijk slaagt de Spaanse vredesbeweging er de komende tijd in zich opnieuw te verbreden en versterken zodat ze "het systeem" haar dynamiek kan helpen teruggeven. De vredesbeweging in het noorden van Europa heeft toegezegd haar daar zo concreet mogelijk bij te willen helpen.

GIED TEN BERGE

De inferieure opera van Wagner en de zijnen

Nog juist voordat de Kamer op zomerreces ging werd het Nederlandse volk "verblijd" met weinig opbeurende berichten. Bezuinigingen, ombuigen, ontkoppelen, aanpassen, besnoeien en matigen waren over het algemeen de kernwoorden die doorklonken in de verkiezingsprogramma's, de Voorjaarsnota, in rapporten van de Commissie Wagner en het Centraal Economisch Plan 1982 van het Centraal Planbureau en last but not least in het "plan zonder pijn" van de Tilburgse econoom prof. Schouten.

Zo wordt een argeloos publiek opgescheept met een niet aflatende stroom aan boodschappen, waaruit nu eens hoop en verblijding, dan weer alleen maar diepe kommer valt uit te putten. Over de sociale en economische gevolgen en effecten van de voornemens die in deze boodschappen doorklinken is echter weinig of niets bekend, want nog steeds bestaat op wezenlijke punten onduidelijkheid. Het kabinet Van Agt III is voorstander van een op zichzelf staand bezuinigingsbeleid, dat gepresenteerd wordt als "sanerend" zonder overigens de negatieve effecten ervan in de beschouwing te betrekken. In plaats daarvan zou het beleid meer gericht moeten zijn op een vanuit verschillende oogpunten verantwoorde kosten- en uitgavenontwikkeling, het zoveel mogelijk handhaven van fundamentele doelstellingen en met een open oog voor het vermijden van ongewenste effecten.

De keuze van het kabinet voor een dergelijk louter op financiële overwegingen gebaseerd beleid is des te onbegrijpelijker, nu meer en meer geluiden in de samenleving opklinken die op de daaraan verbonden gevaren wijzen, waaronder het gevaar dat het beleid in zichzelf een verdere verslechtering van de financiële positie van de overheid oproept middels het bewerkstelligen van een deflatoire ontwikkeling. De financiële positie van de overheid loopt wel vaker achter de feiten en de actualiteit aan, want in werkelijkheid is het financieringstekort aanzienlijk hoger dan het begrotingstekort van f 26 miljard. Immers, er moet rond f 4 miljard worden besteed aan aflossingen van de staatsschuld en voor de buiten de begroting gehouden rechtstreekse financiering van de woningwetbouw moet in 1982 op de kapitaalmarkt een beroep van ruim f 3 miljard worden gedaan. En dan is nog buiten beschouwing gelaten, dat de Rijksbijdrage aan het Algemeen

Burgerlijk Pensioenfonds met f 900 miljoen verlaagd is, waardoor het aanbod op de kapitaalmarkt met dit bedrag wordt verminderd. Een financieringstekort derhalve van zeker f 33 miljard. En dan nog is het einde niet in zicht, want schatkistbewaarder Van der Stee liet weten, dat bij de voorbereiding van de begroting voor 1983 het kabinet tegen een gat aankijkt van tien miljard gulden.

Bezuinigingen die geen pijn doen, moeten nog worden uitgevonden. Daarom komt het er voor een bezuinigende overheid vooral op aan die pijn zo rechtvaardig mogelijk te verdelen. Er is nu echter sprake van een onrechtvaardige lastenverdeling waar in het bijzonder de niet-actieven in hun inkomensontwikkeling worden getroffen en binnen de actieven het overheids personeel en de trendvolgers. De bezuinigingspolitiek van de kleine stapjes: op de sociale uitkeringen wordt gesnoeid, ondanks afspraken tussen PvdA, CDA en D'66 vorig jaar september, dat de minimuminkomens er hooguit 1% op achteruit zouden mogen gaan. Het werd zo mooi aan de man gebracht met behulp van een helder garantietermijn, maar waar de garantietermijn nogal snel verlopen is.

Het kind van de rekening

In dit kader is het niet zo verwonderlijk, dat de konklusies van de Commissie Wagner als een geschenk uit de hemel door Van Agt c.s. werd aanvaard en al min of meer heilig en tot basis voor de volgende kabinetsformatie werd verklaard; zelfs nog voordat het rapport officieel werd gepresenteerd. In het rapport worden zeer ingrijpende voorstellen gedaan wat betreft het algemeen sociaal-economisch beleid, maar het concrete industriebeleid (de kern van haar taak) komt niet erg uit de verf. Zo wil men af van de koppeling tussen de ontwikkeling van de lonen en de sociale uitkeringen, terwijl ook de koppeling tussen overheidssalarissen en de inkomens in het bedrijfsleven weg moet, evenals het automatisme waarmee de lonen halfjaarlijks aan de prijsstijgingen worden aangepast. Het komt er in de praktijk op neer, dat degenen die in het recente verleden bij het verdelen van onze welvaart achter in de rij hebben gestaan (de uitkeringstrekkers en de sociale minima) bij de verdeling van onze misère aan de kop van de rij worden geplaatst en het kind van de rekening wordt.

De heer Wagner en zijn volgelingen (waaronder drie zich socialistes noemende PvdA-ers, te weten Van der Zwan, Vredeling en Kloos) gaan wel zeer ver, als zij de loonvorming zo vrij willen maken, dat zij de overheid haar directe bemoeienis daarmee ontnemen. Het pleidooi voor een vrijere loonpoli-

tiek is ingegeven door verstarringsverschijnselen op de arbeidsmarkt die de commissie meent te signaleren. Weliswaar kunnen op zich op deelmarkten problemen voordoen met de aansluiting van vraag en aanbod, maar bij een situatie waarbij voor ruim 500.000 werklozen slechts een beperkt aantal vakatures beschikbaar is, komt een pleidooi om door sterkere loonprikkels grotere inkomensverschillen tussen werkenden en niet-werkenden te creëren wel als onwezenlijk en verwerpelijk voor.

De Commissie Wagner bestaat uit de volgende leden: mr. G. Wagner (pres. commissaris van de Shell), dr. W. Albeda, drs. W. Bogers (directie DSM), ir. M. Bijl (commissaris Hollandse Beton Groep), A. H. Kloos, mr. drs. H. Langman (directie Alg. Bank Nederland), J. van Ruiten (directie Nagron Handling Engineers), ir. H. Vredeling en prof. dr. A. van der Zwan.

Ook vindt de Commissie Wagner, dat vraag en aanbod op de arbeidsmarkt moet worden verbeterd. Daartoe worden de volgende suggesties gedaan:

- * verruiming van het begrip passende arbeid
- * arbeidscontracten voor bepaalde duur
- * verlichten van ontslagprocedures
- * niet onnodig belemmeren van uitzendbureaus
- * uitbreiding van scholingsmogelijkheden

Industrieel elan

De gerichte maatregelen voor het bedrijfsleven zijn ook niet mis, want men denkt aan belastingverlichting voor het bedrijfsleven ter hoogte van f 2 miljard per jaar. De 500 miljoen die het kabinet dit jaar voor dit doel heeft gereserveerd en de f 1 miljard volgend jaar noemt de commissie een eerste stap. Het nieuwe industrieel elan van de commissie Wagner komt met meer verlangens die al lang leven in ondernemersland, zoals een optrekking van de dividendvrijstelling van f 500,00 tot f 700,00; het aftrekbaar voor de belasting maken van aandelen in participatiemaatschappijen en de overweging aan de overheid om de successiebelasting kwijt te schelden als erfgenamen van een ondernemers bereid zijn gedurende lange tijd het geld in de onderneming te laten zitten. Tot slot moet er veel aandacht worden besteed aan voorlichting over hoe het publiek in jonge bedrijven kan deelnemen. Hierbij legt men sterk de nadruk op de commanditaire vennootschap! (een verwerpelijke constructie die o.a. de fami-

lie Brenninkmeijer bij C & A heeft toegepast en helemaal geen zicht geeft in de financiële handel en wandel van een vennootschap).

Zowel CDA als VVD voorzagen het verslag van een zware politieke lading door te verklaren het volledig eens te zijn met de inhoud en het nu tijd werd om een paar forse klappen te slaan. Van Agt ging nog verder door te stellen, dat de bevindingen van Wagner leidraad zullen zijn bij het opstellen van de begroting 1983. Het sluit ook aan bij de werkelijkheid van nu, want een paar maanden die ons nog voor de verkiezingen resten zijn CDA en VVD alvast een proefhuwelijk aangegaan. Immers, kennelijk vooruitlopend op wat er na de verkiezingen zal gaan gebeuren, waren beide partijen het zowel bij het korten op de groei van de laagste inkomens als bij het bezuinigen op de gezinsverzorging snel en soepel met elkaar eens. De commissie Wagner heeft dit beeld compleet gemaakt en de weg geplaveid voor een vierde kabinet Van Agt en CDA en VVD.

PETER DROS

De **5** e

De PSP is de vijfde partij van ons land. De PSP gaat met rugnummer 5 de verkiezingen voor de Tweede Kamer van 8 september in. Help mee de partij de vijfde te laten blijven. Help het lege verkiezingsfonds vullen.

Stort u bijdrage op postgiro 151600 t.n.v. PSP verkiezingsfonds/Amsterdam (gebruikt de u toegezonden acceptgirokaart of uw eigen overschrijvingsbiljet)

Pacifistisch Socialistische Partij

Zaterdag 24 juli, Amsterdam: het PSP-kongres was bijeen voor het vaststellen van de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer-verkiezingen van 8 september.

Het Kongres leverde weinig verrassingen op; of het moest zijn dat, ondanks de vakantieperiode, maar liefst zeventig procent van de afdelingen was vertegenwoordigd.

De huidige PSP-kamerleden kwamen op de eerste drie plaatsen van de kandidatenlijst terecht. De resolutie over de actuele politieke situatie werd zonder veel wijzigingen aangenomen. De begroting en het beleidsverslag van het Partijbestuur leverde al evenmin veel vuurwerk op.

Het enige wat verrassend genoemd kan worden is dat van de eerste zes plaatsen van de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer er vier door vrouwen bezet zijn. In welerstermen: de vrouwen koersen van voren.

De voorzitter van de PSP, *Bram van der Lek*, opende het Kongres met een rede met de konstatering dat vier verkiezingen in minder dan twee jaar wel wat veel van het goede zijn. Vooral omdat de PSP verkiezingen niet in de eerste plaats belangrijk vindt. Veranderingen van de maatschappij komen tenslotte niet in het parlement tot stand, maar aan de basis, in de sociale bewegingen, in de actie en in de dagelijkse strijd.

Bram van der Lek: "Waar moeten wij de tijd vandaan halen om ons daaraan te wijden, als er ieder ogenblik kabinetten vallen? Toch zullen wij er weer tegenaan moeten. Want er staat veel op het spel. Veranderingen worden dan misschien wel niet gemaakt in het parlement of op de regering, verworvenheden worden er soms wel afgebroken. Wij gaan deze verkiezingen in met vier strijdpunten: een ander sociaal-economisch beleid, voortzetting van de vrouwenstrijd, tegen kernenergie en vóór ontwapening. Het rompkabinet van CDA en D'66, in plaats van bescheiden op de winkel te passen, zet op een verbijsterende manier het afbraakbeleid voort dat door de coalitie van CDA, D'66 en PvdA reeds was ingezet. In géén land, met uitzondering misschien van het Engeland van Margaret Thatcher, wordt de kapitalistische crisis op zo'n stompzinige manier tegemoet getreden als in Nederland".

Burgerlijke ongehoorzaamheid

Van der Lek betoogde daarna dat het voor de PSP niet alleen vaststaat dat het anders moet, maar dat het ook anders kan. "Binnenkort verschijnt er een nota van een aantal van onze beste economen, waarin met goede argumenten een ander programma wordt uiteengezet. Als het aan ons ligt wordt dat programma één van de hoofdpunten voor deze

PSP KONGRES

Steeds meer vrouwen koersen van voren

De eerste vier van de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer van de PSP. Van links naar rechts *Andrée van Es*, *Fred van der Spek*, *Riekje de Haan* en *Wilbert Willems*. foto: Eduard de Kam

verkiezingen. Enkele elementen: een drastische maar uitvoerbare verkorting van de arbeidsdag, een gericht en gecontroleerd stimuleringsprogramma, scheppen van zinvolle werkgelegenheid, maatregelen tegen de ongebreidelde vlucht van kapitaal, geen aantasting van de minima en gelijke kansen voor vrouwen op de arbeidsmarkt. Wij hoeven ons niet wijs te laten maken dat Nederland zo arm is, want dat is niet waar", aldus Van der Lek. De voorzitter van de PSP ging in zijn openingsrede in op de dreigende plaatsing van de nieuwe kernwapens: "Wat wij eisen is een regering die het hele plaatsingsbeleid afwijst, ook voor alle andere landen in Europa, dat, mocht een regering in Nederland tot plaatsing willen overgaan, de PSP niet zal aarzelen om het daadwerkelijke verzet daartegen te organiseren met alle middelen van burgerlijke ongehoorzaamheid".

Teleurstelling over het weer

Eén van de belangrijkste agendapunten van dit Kongres was de vaststelling van de kandidatenlijst van de PSP voor de Tweede Kamer-verkiezingen van september. Voordat deze lijst kon worden vastgesteld werd het beleidsverslag van de huidige PSP-fractie behandeld. Daarbij was een motie aan de orde die was ingediend door de PSP afdeling Amsterdam Oude Stad, waarin teleurstelling werd uitgesproken over het optreden van *Fred van der Spek* inzake de eerdere kongresuitspraken over linkse samenwerking. Deze motie was op het laatste moment door de indienende afdeling teruggetrokken, maar overgenomen door andere afdelingen, zodat het toch op het Kongres werd behandeld. Van der Spek betoogde dat het Kongres net zo goed een motie zou kunnen aannemen waarin de teleurstelling over het weer zou worden uitgesproken en dat

hij, als dit werd aangenomen, het zou opvatten als een motie van wantrouwen en dus niet meer beschikbaar zou zijn voor een plaats op de kandidatenlijst. De motie werd met een behoorlijke meerderheid verworpen, waarna *Fred van der Spek* met tweederde meerderheid tot lijsttrekker werd gekozen. *Andrée van Es* en *Wilbert Willems* werden daarna met bijna algemene stemmen op de tweede en derde plaats gezet. Veel meer spanning was er bij de verkiezing van de vierde, vijfde en zesde plaats. *Bram van der Lek*, oud-Kamerlid en voorzitter van de partij, werd voor deze plaatsen gepasseerd door drie vrouwen, *Riekje de Haan*, *Karin Spaink* en *Titia Bos*. Kennelijk heeft de discussie over het functioneren van vrouwen in de PSP en het dilemma over al of niet aanvaarden van verantwoordelijkheid tot dit resultaat geleid.

Generaals omscholen tot bouwvakkers

Fred van der Spek ging in zijn rede na zijn verkiezing tot lijsttrekker in op zijn opvatting over linkse samenwerking. "Natuurlijk moet de PSP samenwerken met anderen, zowel politieke partijen als andere organisaties, wanneer die samenwerking dienstig is aan het bereiken van door ons nagestreefde doeleinden. Ik herhaal een vroegere uitspraak: zelfs met de duivel. Dit soort samenwerking doet zich dagelijks voor ten aanzien van allerlei concrete korte termijn zaken en dat is uitstekend. De PSP moet echter geen vaste of vergaande samenwerkingsverbanden aangaan met andere, met name politieke partijen, zolang het bestaan van de PSP als afzonderlijke, goed herkenbare, politieke factor nodig is. Natuurlijk is de PSP bereid te regeren, dat wil zeggen zich op uitvoerende posten in dienst te stellen van wat de bevolking wil. Maar dan moet dat ook wel iets voorstellen. Dan moet er in het

DE KANDIDATEN

De mogelijkheid bestaat dat er binnenkort verkiezingen komen voor de Eerste Kamer. Als de wijziging van de grondwet wordt aangenomen zal aan het eind van dit jaar of aan begin van 1983 een complete nieuwe Eerste Kamer worden gekozen door de leden van de Provinciale Staten. Door de uitslag van de verkiezingen voor de Provinciale Staten van maart '82 heeft de PSP dan recht op twee of drie Eerste Kamer-zetels. Het PSP-kongres van 24 juli stelde daarvoor ook een kandidatenlijst vast. De eerste drie plaatsen worden ingenomen door *Bram van der Lek*, *Joop Vogt* en *Titia van Leeuwen*.

land wel het een en ander gaande zijn. Dan moet het besluit om te ontwapenen en te socialiseren genomen zijn. Ik begrijp ook wel, dat zo'n besluit in vier jaar lang niet geheel kan worden uitgevoerd. Alleen al het omscholen tot bouwvakkers van de talrijke generaals die Nederland heeft kost veel tijd. Maar de stappen in de goede richting zullen onomkeerbaar gezet moeten worden", aldus Van der Spek.

Tijdens dit Kongres werd ook een tekst over de actuele politieke situatie vastgesteld. Deze tekst zal als bijlage bij het Verkiezingsprogramma 1981-1985 worden verspreid. Op de door het Partijbestuur geschreven ontwerp (zie de eerste kongreskrant in Bevrijding nr. 11) werden slechts kleine wijzigingen aangebracht. Zo werd vastgesteld wat de PSP zal doen als er bij de komende verkiezingen een linkse meerderheid uit de bus komt, waarbij het onmogelijk zou blijken tot overeenstemming te komen over de vorming van een regering die bestaat uit PvdA, PSP, CPN en PPR. In dat geval is de PSP bereid afspraken te maken om een regering die dan zou worden gevormd te steunen tegen rechtse pogingen om dat kabinet ten val te brengen. Een voorwaarde voor de PSP is dan, dat het beleid van die regering niet in strijd mag zijn met de verlangens van de progressieve bewegingen en dat het de stappen in de richting van socialisme en ontwapening niet belemmert.

Fred van der Spek vatte het nog eens samen. "Het gaat om de bevrijding van de mens. Om een menswaardige samenleving. Om een samenleving van vrije en gelijkwaardige mensen. Daartoe moeten wapens weg en daartoe moeten de economische machthebbers weg. Dat is de onveranderlijke zin van die twee woorden: socialisme en pacifisme".

De fotografie bestaat zo'n honderdvijftig jaar. Het nieuwe medium werd indertijd eerst gezien als een alternatief voor de schilderkunst (portret- en landschapsfotografie) en als handig hulpmiddel: immers, door middel van de fotografie was het mogelijk — voor het eerst in de geschiedenis — beweging te bevroren en vast te leggen.

Pas tientallen jaren later kwamen reizende journalisten op het idee gebeurtenissen te fotograferen: de persfotografie ontstond.

Aan het eind van de twintiger jaren van onze eeuw kwam een nieuwe fotografische richting op: de Arbeidersfotografie. Als reactie op het werk van de professionele persfotografen ontstond in de arbeidersbeweging het initiatief de beeldvorming over de eigen situatie in eigen hand te nemen. Onder het motto *De fotografie, een wapen in de klassenstrijd wilden de arbeiders hun leef-, woon- en werkomstandigheden gaan vastleggen.*

In ons land ontstond, met als lichtend voorbeeld de Sovjet-Russische en Duitse fotografen, in 1931 de Vereniging van Arbeiders-Fotografen. Veel fotografen met een proletarische achtergrond waren daar niet actief in. Maar de ledenlijst omvatte wel namen als Joris Ivens, Carel Blazer, Eva Besnyö, John Fernhout, Piet Zwart, Paul Schuitema en Cas Oorthuys. Nu bekende namen uit de Nederlandse foto-, film- en grafische wereld. De Vereniging van Arbeiders-Fotografen ging ten onder met de inval van de Duitsers in ons land. Het zou tot lang na de oorlog stil blijven.

De afgelopen jaren is er echter een nieuwe generatie van fotografen actief geworden op het gebied van de 'sociale fotografie'. In diverse steden zijn zogenaamde fotografen-kollektieven actief en sinds enige tijd bestaat de stichting 'Plaatwerk' als, zoals zij zelf zeggen, samenwerkingsverband van fotografen, vormgevers en journalisten om de geëngageerde fotografie een grotere verspreiding te geven.

Zonder Marx was die foto niet gemaakt

BEVRIJDING had een gesprek met drie leden van 'Plaatwerk': *Hans Aarsman, Paul Babeliowsky en Eduard de Kam. Dick Breebaart en Roel Sandvoort zochten een antwoord op de vraag wat is sociale fotografie en waarom ben je het gaan doen.*

Eduard de Kam: 'Ik ben gaan fotograferen om mijn nieuwsgierigheid te bevredigen. Omdat je overal bij mag zijn, je mag erbij zijn als er iets spannends gebeurt. Ik ben een persfotograaf, maar niet in de alom aanvaarde zin. Ik fotografeer wel heel veel 'nieuws' maar dan wel het soort dat mijzelf interesseert. Ik laat me niet overal naar toe sturen. Aktie tegen kernenergie vind ik zelf heel belangrijk, akties waar ik mezelf bij

betrokken voel fotografeer ik afgezien van het feit of ik dat werk ook kwijt kan.'

Paul Babeliowsky: 'Ik denk dat ik altijd al bezig geweest ben met kijken. Ik kan me herinneren dat, toen ik nog op school zat, ik me veel meer interesseerde voor de gedragingen van leerlingen en docenten dan voor de lessen. Het fascineert me waanzinnig hoe mensen met elkaar om gaan, hoe dat zit met die rolpatronen. Die registraties die je opdoet, zijn heel individueel en dat blijft het ook. Op de middelbare school zat ik altijd in fotoboeken te kijken. Daar kwam ik dan ook de dingen tegen die ik zelf ook zag, in sommige fotoboeken dan natuurlijk. Ik moet een jaar of zestien geweest zijn, toen zag ik een fotoboek van Diana Arbus, een Amerikaans fotografe. Zij fotografeerde mensen

uit milieus die volstrekt geïsoleerd zijn in de samenleving: mensen in nudistenkampen, gekken, travestieten. Dat fascineerde mij ontzettend. Over het algemeen is er een enorme afkeer van dat soort mensen. Maar het rare is, dat als dan dat soort foto's bestaan, in boekvorm bijvoorbeeld, dan gaat iedereen er naar kijken. Ik ben er altijd mee bezig geweest, met de vraag waarom gedragen mensen zich zo, wat zit daar achter. Nieuwsgierigheid. Ik denk dat ik daarom fotografeer. In 1975 kwam ik bij een cursus, met een aantal amateurfotografen, van Hans van den Bogaard. Hans besprak dan met ons wat wij zelf wilden fotograferen. Daar kwamen dan heel snel akties uit, omdat je met dat soort dingen bezig was. Dat was voor mij ook de ingang voor de fotografie. Het is ook makkelijk om akties te fotograferen. Je weet

"Ik wil deze foto geplaatst hebben omdat hij nog nooit gepubliceerd is. De reactie van veel mensen is: wat een lelijke vrouwen. Daar spreekt afschuw uit. Ik vind: laat maar zien,

het is de realiteit. Waarom zouden ze moeten worden geïsoleerd in een bejaarden-tehuis. De enige manier waarop zij zich kunnen handhaven, is gezamenlijk te opereren".

Piersonstraat, Nijmegen 1981.

Foto: Eduard de Kam

vantevoren altijd wat er gebeurt. Er is een demonstratie gepland, daar kun je heen, je kunt het vastleggen en iedereen weet waarom je daar bent. Het is wel moeilijk om goede beelden te maken, maar het is makkelijk om er te zijn. Ik denk dat elke fotograaf zo'n ontwikkeling doormaakt in eerste instantie.

Je kunt er op die manier van leven, je hebt een zekerheid, je kunt je werk kwijt, aan bladen, aan kranten, omdat het nieuws is.

Maar de laatste tijd zit ik daar wel over in, omdat je steeds maar weer de dingen fotografeert die naar buiten komen. Je fotografeert alleen de mensen die wat bewuster zijn, die duidelijk kiezen, duidelijk standpunten formuleren en daarom in actie zijn. Maar ik ben meer geïnteresseerd in de onderliggende structuren. Maar dat kun je niet kwijt aan bladen, dat wordt niet gebruikt. Het probleem blijft daarom de financiering. Vorig jaar heb ik een stipendium aangevraagd bij het ministerie van CRM. Ik wilde de problemen van schoolverlaters in beeld gaan vastleggen. En dan niet alleen de acties van het FNV-jongerencontact en de KWJ. Maar

ook van wat is hun positie op school, ze een heel jaar volgen. Jongeren in de vierde klas van de MAVO, de laatste klassen van het lager beroeps-onderwijs. Laten zien wat ze daarna gaan doen, waarmee ze geconfronteerd worden. Dat bedoel ik dan met die onderliggende structuren, die dingen laten zien, die niemand anders ziet. Hoe leven die mensen, in wat voor gezinnen zitten ze. Ik ben voor dat stipendium afgewezen, omdat ze dat veel te vaag vonden, dat had heel duidelijk te maken met de bezuinigingen. En ik denk dat er bij CRM meer gedacht wordt in de lijn van de 'kunst', de kunstfotografen als Paul den Hollander, de meer abstracte fotografie.

Bij mijn fotografie blijft de aktualiteit de aanleiding, maar het gaat om de onderliggende structuren. En ik ga er van uit dat de klassentegenstellingen de ondergrond van die structuren is.'

Vooroordelen

Hans Aarsman: 'Ik fotografeer in de eerste plaats omdat ik het leuk vind om me af te vragen hoe dingen tussen mensen in elkaar zitten. Dat wil ik op

de een of andere manier uitbeelden. Al fotograferend kom je allerlei dingen tegen waar je over moet nadenken, waar je over moet lezen, waar je je positie in moet bepalen. Ook hoe je zelf leeft, hoe je zelf denkt, hoe je zelf met mensen omgaat.

Je zou dan kunnen zeggen, waarom schrijf je dan niet of waarom maak je geen films. Maar het leuke van fotografie is dat je het in je eentje kunt doen. En het is een combinatie van denken en praktisch handelen. Ik lees heel veel altijd, je moet er over praten, je moet bij mensen zijn, dus je hebt er allerlei sociale dingen omheen. En daarnaast heb je je apparaat waar allerlei leuke knopjes aan zitten en je hebt een donkere kamer waar je rustig in kunt zitten en dingetjes kunt uit zoeken. En filmen, daar heb je heel veel apparatuur voor nodig en meer mensen en het is vreselijk duur. En schrijven, dan doe je heel moeilijk met een pen en papier, en maar malen en maar malen... Maar het is ook goed mogelijk dat ik tot de conclusie kom dat je met beeld heel weinig kunt zeggen. Neem nou het verhaal van Paul, Diane Arbus, foto's van rare mensen waar we niet naar willen

kijken en waar we pas naar gaan kijken als het is afgebeeld. Als je dan, als fotograaf, de doelstelling hebt dat je wilt laten zien dat mensen helemaal niet raar zijn, dan kun je je afvragen of dat overkomt door foto's van die mensen te laten zien, op wat voor manier dan ook. Het is tenslotte heel veilig om via een boek of via een museumzaaltje je eigen vooroordelen te bevestigen met plaatjes die daar zwiingend, volkomen kwetsbaar, hangen. Dan denk ik dat het met tekst toch heel anders is. Die twijfels heb ik wel over fotografie.'

Paul: 'Dat ben ik wel met je eens. Je hebt vantevoren vaak in je hoofd van: dat wil ik zó fotograferen, maar in de praktijk blijkt dat dat niet kan. Het wordt slechter of het wordt beter. Dat ligt met tekst inderdaad heel anders.'

Propaganda

Jullie zullen die ervaring wel hebben, de ervaring van je gaat ergens heen voor een blad met een bepaalde instelling en je maakt die foto's. Maar je kiekt er ook wat omheen en die foto's worden uitgekozen, want juist die platen zijn te gebruiken als een soort

Foto: Hans Aarsman

propaganda. Zo van: wat prima waren die mensen daar en daar aan het demonstreren. Het beeld dat je eigenlijk wilde laten zien, dat wordt niet gebruikt. Dat is de propaganda die halfverscholen zit in de sociale fotografie. Wat vinden jullie van dat gebruik van de fotografie?

Hans Aarsman: 'Kijk, bladen waar jongens zoals wij hun foto's kwijt kunnen — en ik val daar op het ogenblik eigenlijk helemaal buiten, dat heeft daar ook alles mee te maken — dat zijn de bladen die opiniërend werken. Dat zijn de bladen die foto's altijd op een bepaalde manier zullen gebruiken. Ook de onderwerpen waar zij foto's van willen hebben, lenen zich er altijd voor om er binnen die opinie wat mee te doen.'

Als je daar buiten gaat, als je een heel ander idee begint te krijgen — en dat is bij mij het geval — van wat je belangrijk vindt om te laten zien, dan blijkt dat daar geen markt voor is. Behalve dan misschien in een blad als 'Mensen van Nu', maar dat vind ik ook niet zo leuk. De bijlage van Vrij Nederland is dan de enige, maar die hebben dan vaak al allerlei afspraken gemaakt en daar kom je niet tussen, hoe enthousiast ze ook vaak zijn over je werk. Dus de markt is helemaal op dat soort fotografie gericht en is er ook door verpest. Je kunt bijna niet anders dan kiezen voor links of voor rechts.'

Betekent dat dan, dat wat jij in het laatste nummer van **Skrien** schreef over de krantenfotografie, ook opgaat voor de sociale fotografie? In **Skrien** constateerde je dat in één maand tijd de leider van de Palestijnen, Arafat, zesmaal in twee landelijke dagbladen werd geportretteerd, zesmaal breeduit lachend. En dat geen enkele maal er een foto werd afgedrukt over de achtergronden van het Palestijnenvraagstuk. Eigenlijk doen de linkse bladen dat ook: altijd akties, demonstraties en nooit, of bijna nooit, de achtergronden.

Hans: 'En als zij dat wèl zouden doen, dan zouden zij dat nog binnen dat politieke kader stoppen. En daar zou ik ook niet aan mee willen werken. Met die schoolverlaters van Paul kom ik waarschijnlijk ook op heel andere ideeën dan hij. Ik geloof eigenlijk helemaal niet meer in die klassen- tegenstellingen; ik bedoel, die bepalen uiteindelijk niet de loop van de geschiedenis. Je kunt eigenlijk de linkse pers wel vergeten en aan de rechtse heb ik hélemaal de pleuris. Daarmee wordt het wel heel moeilijk. Nou ja, je hebt nog de jeugdblaadjes en de opdrachten van het Rijksmuseum, daarvoor werk ik nu aan een opdracht, samen met Harry Meijer en Oscar van Alphen, over godsdienst in ons land.'

Over die klassen- tegenstellingen, als we daar op doorgaan dan wordt het

"Deze foto maakte ik in oktober '79 in Almelo tijdens een zondagsdienst uit solidariteit met Christenturken, die die kerk bezet hielden tegen hun uitzetting uit Nederland. Deze foto is een goede illustratie van het feit dat mensen vaak iets anders zeggen dan ze doen. Ze zeggen dat ze solidair zijn, maar innerlijk klopt er iets niet. Dat kan je met fotografie goed laten zien".

voer voor historici. Maar het is wel het idee waaruit Paul en Eduard fotograferen. Als Marx niet bestaan had, dan zouden dat soort foto's nooit bestaan hebben.'

Het blijft de aktualiteit

Bij de linkse pers hebben de schrijvende redactieleden en de lezers vaak ook hun verwachtingen. Het zijn soms hele stappen die wij bij BEVRIJDING nemen en wat bij De Groene ook wel eens gebeurt. Je laat foto's zien die niet direkt iets met een artikel te maken hebben, maar die als foto-op-zich er bij staan. Soms krijg je daar kritiek op van: wat heeft dat er nou mee te maken. En soms zeggen mensen, als die foto inderdaad goed is, van goh, wat een mooie foto heb je daar gebruikt. Hoe zouden jullie willen dat fotografie gebruikt wordt?

Eduard de Kam: 'Hans Aarsman heeft dat een keer gedaan. Hij vroeg mensen om commentaar op een foto van Wiegel, op de voorkant van Elsevier, met de tekst daarbij 'Er moet meer gewerkt worden'. Iedereen reageerde zo van 'god, wat een zwijn'. Eigenlijk was dat je reinste karikatuur

van een kapitalist, dat kon je zo in een links blad gebruiken. Maar voor de lezers van Elsevier lag dat natuurlijk anders.'

Hans Aarsman: 'Er zijn zoveel dingen die nooit gefotografeerd worden. Waar niemand bij stil staat dat het fotografisch een onderwerp is. Zo als Paul en Eduard bezig zijn, van demonstratie naar demonstratie. Maar ook de serie van Michel Pellanders over Ford. Dat blijft een uitwerking van de aktualiteit.'

Eduard: 'Ik zelf volg toch ook wel een bepaald onderwerp. De strijd bij Ford in Amsterdam is dan toch gelijk aan de strijd van anti-kernenergie beweging. Een verschil is wel dat die zaak rond Ford zich niet altijd in de openbaarheid heeft plaatsgevonden. Alleen de hoogtepunten kwamen in de krant.'

Paul Babeliowsky: 'Maar ik denk dat de kwaliteit bij die Ford-serie van Michel erg afhankelijk was van hoe de afloop was. Een strijd tegen een multinational, die ongelijk is en bijvoorbeeld al verloren. Het feit dat het spektakulair was, maakt de kwaliteit van de fotografie ook beter. De dingen die bij NSM, die wel is opengebleven,

zijn vastgelegd, daar is geen boek van gemaakt. Misschien omdat daar niets droevigs meer in zat.'

Hans Aarsman: 'Terwijl dat tien keer zo interessant zou zijn geweest, omdat het had kunnen aantonen hoe het mensen vergaat die het recht in eigen hand nemen. Dat je het aflegt tegen een multinational, daar hoef ik het beeld niet meer van te zien. Het heeft direkt te maken met de fotografische vormgeving. De kiek van Michel bij NSM, waar je een man ziet die uit een raam kijkt, met op de achtergrond een portret van Verolme, dat is een vorm die in de fotografie heel 'in' is en dat kan niet meer als de zaken plotseling goed blijken te gaan. Dan kan je de klassentegenstellingen niet meer laten zien. Het principe van 'daar heb je de schoft, dat is iemand die is de lul, daar heb je je beeld, klaar', dat gaat niet meer op. Dan heb je geen duidelijke schuldige meer, dat maakt het fotografisch veel moeilijker. En heel veel zaken liggen veel subtieler.'

Paul Babeliowsky: 'Maar ik vind dat dat soort werk wel gemaakt moet worden. Ik vind het boek van Michel Pellanders een goede aanklacht tegen het Ford-imperium. Ik vind het een prachtig mooi boek. Maar ik vind het ook terecht dat Hans daar vraagtekens bij plaatst.'

Hans Aarsman: 'Ik vind het óók een mooi boek. Maar ik vind het ook een gevaar dat zaken inzakken bij mensen. Je hebt het over strijd en over solidariteit, maar je blijft hangen bij akties die misgaan. In plaats van dat je de strijdvvaardigheid laat zien van mensen die het wel lukt. Het feit dat Ford dicht gaat, heeft te maken met het feit dat er een bepaalde structuur is waarin die multinational het voor het zeggen heeft en dat zorgt er weer voor dat je fotografisch interessante beelden kunt krijgen. Dus als Ford open was gebleven, had Michel er niet kunnen fotograferen. Dus waarom ga je er fotograferen, omdat die tegenstelling in je beeld er in zit en dat is ook de reden waarom die fabriek dicht ging...'

Paul Babeliowsky: 'Waar het mij om gaat, is dat ik niet tevreden ben met wat ik doe. Het gaat mij om de onderliggende structuren. Maar dan moet je wel dondersgoed weten wat je zoekt, waar je heen gaat en hoe je er binnen komt. Ik vind het heel moeilijk om die schoolverlaters problematiek te fotograferen, omdat je in situaties komt waarin je niet meer legitiem bent als fotograaf. Je moet je steeds verantwoorden. Als je bij een bedrijf als Ford binnenkomt, bij een vakbondsvergadering, dan weet iedereen waar je voor staat. Maar als je bij iemand thuis komt, dan is dat veel moeilijker.'

DE OORZAKEN

Hans Aarsman: 'Wat is het grote verband tussen alle mensen? Ik denk dat je daar over moet nadenken bij je werk als fotograaf. Je moet de oorzaken laten zien. De oorzaken van multinationals, waarbij mensen aan de top niet nadenken over wat er gebeurt met mensen in Amsterdam als zij er een streep doorheen halen. De oorzaken van het feit dat er mensen zijn die denken dat zij het belang

van wereld verdedigen als ze op de knop drukken. De oorzaken van mensen die beweren dat zij chemicaliën vernietigen, terwijl zij het in een sloot lozen. Dat al dat soort dingen een oorzaak hebben die je kunt terugvinden in de manier waarop wij hier, om deze tafel, met elkaar omgaan. Dat heeft te maken met een heel fundamentele manier van hoe mensen ten opzichte van elkaar staan. Wat zij achterhouden ten opzichte van elkaar en hoe zij belangen uitspelen. Daarom vind ik ook dat je pas een echte wereldverbeteraar bent, als je in je eigen omgeving kan laten zien wat er, menselijk gesproken, niet in de haak is. Wat fotografisch een interessant beeld oplevert, is bijvoorbeeld armoede. Dat is iets wat je veel sociale fotografie kunt aanwrijven.

Ik hoor vaak verwijten, als ik niet direkt met politieke dingen bezig ben. Natuurlijk kun je direkt gaan fotograferen, als je je boos maakt over zaken die niet kloppen in deze wereld. Je kunt van Agt gaan fotograferen en aantonen dat het een schoft is. Je kunt ook de anti-kernenergie strijd gaan fotograferen. Maar je kunt ook de onderdrukten gaan kiekken en dan kun je wel eens schrikken van hoe die man met zijn vrouw omgaat. En als hij dan een grote vakbonds-bons wordt, dan weet ik nog niet wat hij dan gaat uitvreten!

Er is iets met mensen, dat er uiteindelijk de oorzaak van is dat de dingen altijd mis gaan. Dát is wat je volgens mij moet vastleggen. Dan moet je niet grofweg gaan kiezen tussen de onderdrukkers en de onderdrukten. Maar dan moet je er tussenin gaan

staan. Bij de onderdrukten moet je dezelfde processen gaan fotograferen, als bij de onderdrukkers. Volgens mij is daar niet zoveel verschil tussen.'

**Dick Breebaart
Roel Sandvoort**

Literatuur

Der Arbeiter-Fotograf, Dokumente und Beiträge zur Arbeiterfotografie 1926-1932; Joachim Büthe e.a.; Uitgever Prometheus/Keulen 1977

Arbeiterfotografie; Richard Hiepe e.a.; Uitgever Van Gennep/Amsterdam en Elefanten Press Verlag/Berlijn (West) 1981

Sowjetische Fotografen 1917-1940; S. Morosow e.a.; Uitgever Elefanten Press Verlag/Berlijn (West) 1980

De Arbeidersfotografen, camera en crisis in de jaren '30; Flip Bool e.a.; Uitgever Van Gennep/Amsterdam en Pegasus/Amsterdam 1982

Sociale Fotografie, Studium Generale Rijksuniversiteit Groningen; Gertjan Aalders e.a.; Uitgever USVA/Groningen 1981

Recente fotoboeken

Het feest dat Wiegel wilde, 30 april 1980; Paul Babeliowsky e.a.; Uitgever De Uitbuut/Wageningen 1980

Even geduld, deze straat is gekraakt, Vondelstraat februari-maart 1980; Paul Babeliowsky e.a.; Uitgever Lont/Amsterdam 1980

Dodewaard gaat dicht '81, een fotoverslag; Jan Banning e.a.; Uitgever Onderstroom en Nijmeegs Fotografen Kollektief/Nijmegen 1981

Nederland zegt Nee, foto-impressie, Amsterdam 21 november 1981; Amsterdams Fotografenkollektief; Uitgever Heiermann & Co/Amsterdam 1981

Mijn moeder vindt het ook, de wapenning, het antimilitarisme en de vredesbeweging in beeld; Stichting Plaatwerk; Uitgever SUA/Amsterdam 1982

Eva Besnyö, 'n halve eeuw werk; Henny van der Zande e.a.; Uitgever Feministische Uitgeverij Sara/Amsterdam 1982

Zelfportret, Vrouwenbeweging in de jaren tachtig; Catrien Ariëns en Bertien van Manen; Uitgever Feministische Uitgeverij Sara/Amsterdam 1982

De kater van het gelijk, een aanklacht tegen de praktijken van het Ford-imperium; Michel Pellanders; Uitgever Fragment Uitgeverij/Amsterdam 1982

Cas Oorthuys; Archief Cas Oorthuys; Uitgever Fragment Uitgeverij/Amsterdam (in voorbereiding, najaar 1982)

Tijdschriften

Arbeiterfotografie; Uitgever Arbeiterfotografie/Bremen

Camerawork; Uitgever Camerawork/Londen

Skrien; Uitgever Stichting Skrien Filmschrift/Amsterdam (in Skrien wordt de laatste tijd meer aandacht aan fotografie besteed, de fotograaf Hans Aarsman heeft sinds kort als vaste medewerker een eigen rubriek, in nummer 119/120-zomer '82 een vergelijkend warenonderzoek naar krantenfotografie)

foto: Paul Babeliowsky

De nationale padvinderij

De onrust rond de bescherming van de privacy ontstond in Nederland pas werkelijk begin jaren zeventig onder andere naar aanleiding van de volkstelling (die de regering in 1971 wilde houden) en de invoering van een persoonsnummer. Men was wat dit laatste betreft tot de conclusie gekomen, dat het vanuit doelmatigheidsoverwegingen handig was om iedereen een administratienummer te geven: met behulp van een dergelijk nummer zouden de verschillende administraties van overheid en bedrijfsleven beter op elkaar afgestemd kunnen worden. In 1976 al besloot de toenmalige Ministerraad uniforme administratienummers voor personen beschikbaar te stellen voor gemeentebesturen die daar met het oog op de automatisering van hun administratie om vroegen. In 1970 nam het kabinet de beslissing om het persoonsnummer landelijk in te voeren en een centrale personenadministratie op te zetten. Deze plannen werden bekend in de tijd, dat de acties en discussies rond de volkstelling in volle gang waren, waardoor de onrust groeide. Men legde - achteraf ten onrechte - een verbinding tussen het administratienummer en het nummer op het telformulier.¹

Naar aanleiding van deze ongerustheid is door de regering in 1972 een Staatskommissie in het leven geroepen, de *kommissie Koopmans*. Aan deze commissie is verzocht advies uit te brengen over de vraag "welke wettelijke of andere maatregelen wenselijk zijn ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met het gebruik van geautomatiseerde registratiesystemen voor persoonsgegevens, en over de vraag in hoeverre het wenselijk is deze maatregelen mede van toepassing te doen zijn op andere persoonsregistraties met name indien daaruit gegevens aan derden plegen te worden verstrekt."

In 1974 kwam de commissie met een interimrapport, in 1976 met haar eindrapport, waarin tevens een voorontwerp van wet in was opgenomen. M.b.v. de vele reacties op het voorontwerp werd een definitief ontwerp 5 jaar later, eind 1981, aan de Kamer aangeboden. De invoering van de wet wordt niet voor 1986 verwacht. Deze ontwerpwet op de persoonsregistratie is gelijktijdig ingediend met het ontwerp van *Wet op de Centrale Personenregistraties* (CPA).

Wat dit laatste ontwerp betreft: de wet CPA is nauwelijks meer dan het vastleggen van een reeds lang in gang gezette praktijk. De invoering van het persoonsnummer is voor 70% al een feit. Het nummer wordt op de gemeentelijke personenkaart bijgeschreven en in regionale automatiseringscentra gebruikt. Dat bepaalt tevens de rol van de privacywet. Uitdrukkelijk stelt Minister de Ruiter steeds dat de wet op de privacy en de wet CPA gelijktijdig zullen moeten worden behandeld en ingevoerd. Daarbij kan de privacywetgeving slechts

Big Brother is watching you. Het schrikbeeld dat Orwell voor 1984 schilderde is nog niet gerealiseerd, maar we zijn al ver. T.V.-camera's (zelfs met video-banden) in warenhuizen, op straat voor het verkeer rond bankgebouwen, in de metro. De politie maakt foto's van demonstranten en andere aktievoerders. Een uitgeverij belt op om je een encyclopedie aan te smeren. Hoe komen ze aan je naam en je telefoonnummer? De giro-dienst verstrekt geen betaalkaarten meer, omdat je ooit eens te lang en te veel 'rood' hebt gestaan. Hoe lang houden ze die gegevens vast? De BVD steelt PSP-ledenlijsten. Welke volgende PSP'er krijgt een baan niet? Ontwikkelingen, die we nauwelijks meer zien, omdat ze zo gewoon geworden zijn. Ontwikkelingen, waar we ons ook niet tegen verzetten, want de 'voortgang' mag niet tegengehouden worden. Ontwikkelingen ook, waar we op het eerste gezicht zo weinig van merken, dat we de gevolgen nauwelijks kunnen overzien. Wat weet men - de overheid en het bedrijfsleven - inmiddels allemaal van ons? Wat wordt er achter onze rug om over ons beslist? Hebben we zelf nog wel iets te zeggen over wat anderen van ons mogen weten en wat ze met die kennis mogen doen? Vragen, waar een, twee, drie geen antwoord op te geven is. Wel is duidelijk dat het informeren en registreren van persoonsgegevens van mensen gewoon doorgaat, zonder dat geregistreerden daar iets over te zeggen hebben. Minister De Ruiter is nu met een wetsontwerp gekomen om dat te verbeteren. Het ontwerp loopt echter achter de feiten aan. Heleen Buijs, medewerkster van de Tweede Kamer-fractie van de PSP beschrijft waarom het ons niet verder zal helpen.

gezien worden als een noodzakelijke voorwaarde om de wet CPA ongehinderd in te voeren. Ik kom daar straks nog uitgebreid op terug. Een derde wetsontwerp dat alles te maken heeft met privacy en registratie, is dat betreffende de *inlichtingen- en veiligheidsdiensten*. Hierover is alleen in een Koninklijk Besluit uit 1972 iets geregeld. Het bestaan ervan wordt nu wettelijk geregeld. Ik wil dit wetsontwerp met de andere twee bespreken, omdat de BVD en de andere inlichtingendiensten onbeperkt toegang hebben tot alle persoonsregistraties en met privacy geen rekening hoeven te houden.

Huidige situatie

Nu is het niet zo dat er momenteel helemaal niets geregeld is op het gebied van de registratie en de privacybescherming. In 1975 kwam Den Uyl, toenmalig minister-president, met aanwijzingen, die de geautomatiseerde overheidsregistraties, waarin persoonsgegevens zijn opgenomen, verplichtten een regeling te hebben. Daarin moet onder andere staan het doel van de registratie, welke categorieën van personen erin zitten, wie het beheer heeft over de registratie en aan wie welke gegevens mogen worden verstrekt. Deze regeling is voor iedereen in te zien bij de houder van de registratie of de centrale biblio-

theek van het Ministerie van Justitie. De aanwijzingen stellen verder dat de geregistreerde gegevens alleen gebruikt mogen worden voor het doel waarvoor ze verzameld zijn en dat iedereen kan opvragen wat er over hem/haar geregistreerd is. Tevens wordt de mogelijkheid geboden gegevens te laten verbeteren, te verwijderen of aan te vullen. Tenslotte kan gevraagd worden welke gegevens aan wie gedurende een bepaalde periode verstrekt zijn. De aanwijzingen uit 1975 zijn een voorloper van het wetsontwerp op de privacy en destijds ingevoerd op aandringen van de reeds genoemde commissie Koopmans. In haar interim-rapport deed zij een beroep op iedereen ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer alvast voorzieningen te treffen waar dit mogelijk is. Aangezien er niets wettelijk geregeld was, beperkten de aanwijzingen zich tot de registraties van de centrale overheid en dan nog alleen de geautomatiseerde registraties. Ik noem ter illustratie hier enkele reeds bestaande reglementen: privacyreglement Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, regeling bestand psychologische gegevens Rijks Psychologische Dienst, regeling registratie inschrijving studenten, reglement bescherming persoonsgegevens individuele huursubsidie, regeling giro-registratie. Er zijn echter ook andere instanties al overgegaan tot het maken van privacy-

reglementen zoals, bijvoorbeeld, de gemeente Amsterdam. Door gebrek aan sanktiemogelijkheden hebben lang niet alle automatische gegevensbestanden inmiddels een reglement. Minister de Ruiter heeft onlangs alle betrokkenen opgeroepen over te gaan tot zelfregulering, als voorbereiding op de verplichte invoering naar aanleiding van de nieuwe privacywet. Dit biedt volgens hem de mogelijkheid om een soepele overgang te bevorderen van een vrijblijvende naar een verplichte regeling en om reeds ervaring op te doen. Het zal immers nog jaren duren voordat de nieuwe wet in werking treedt.

Registratie en privacy

Hieronder zal ik eerst kort de inhoud bespreken van de drie wetsontwerpen, die er nu liggen. Vervolgens zal ik trachten aan te geven welke haken en ogen er aan deze ontwerpen zitten en tevens proberen enkele discussiepunten naar boven te halen i.v.m. de privacybescherming. Het ontwerp van wet op de persoonsregistraties is met 105 artikelen het langste van alle tot nu toe ingevoerde privacywetten in Europa. Denemarken, Zweden, Noorwegen, IJsland, Duitsland, Frankrijk, Oostenrijk en Luxemburg gingen Nederland voor. Behalve een lang ontwerp is het ook buitengewoon ingewikkeld geconstrueerd. Het heeft betrekking op alle geautomatiseerde bestanden waarin persoonsgegevens zijn opgenomen. Er zijn naar schatting al zo'n 10.000 geautomatiseerde gregistraties in Nederland, in partikuliere en overheidshanden.

Het wetsontwerp eist inschrijving in een register als voorwaarde om een persoonsregistratie aan te leggen of in werking te hebben. Het register is voor iedereen in te zien. Afhankelijk van de gevoeligheid van de gegevens worden bij de opneming in het register verschillende voorwaarden gesteld. Naarmate de gegevens gevoeliger zijn worden de voorwaarden strenger. De registraties worden dan ook in drie soorten onderscheiden:

De meldingsplichtige persoonsregistraties. Deze mogen geen gevoelige gegevens bevatten en de gegevens mogen niet aan derden worden verstrekt (bijv. abonnementenbestanden).

Met *gevoelige gegevens* wordt bedoeld een persoonsgegeven betreffende iemands godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, strafrechtelijke of tuchtrechtelijke verleden, lichamelijke of geestelijke gesteldheid, seksuele gerichtheid of intiem levensgedrag.

De reglementsplichtige persoonsgegevens. Dit zijn de niet-meldingsplichtige registraties die uitsluitend voor interne doeleinden bedoeld zijn en geen gevoelige gegevens mogen bevatten, bijvoorbeeld ledenlijsten van politieke partijen. *De vergunningsplichtige registraties.* Dat zijn alle andere registraties, bijv. patiëntenregistraties in een ziekenhuis.

PRIVACY EN PERSOONSREGISTRATIE

Registratiekamer

Het register, waarin de verschillende soorten persoonsregistraties zijn opgenomen, wordt bijgehouden door de *Registratiekamer*, een min of meer onafhankelijk overheidsorgaan. Zo kunnen de elf leden, net als rechters, alleen ontslagen of geschorst worden door de Hoge Raad in gevallen bij de wet geregeld. De Registratiekamer kan zich door ambtenaren en deskundigen doen bijstaan. Behalve het bijhouden van het register moet de Registratiekamer ook controle uitoefenen op de inschrijving. Dat laatste houdt in, dat zij moet controleren of een persoonsregistratie onder de aangegeven categorie valt. Iedereen zal immers proberen onder de lichtste categorie met de minste eisen te vallen. Is de categorie eenmaal vastgesteld, dan moet gecontroleerd worden of voldaan is aan de eisen, die aan de 3 verschillende categorieën zijn gesteld. Voor de meldingsplichtige geldt dat de gegevens volledig en juist zijn, voor de reglementsplichtige ook, dat er voldoende waarborgen zijn voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. De vergunningsplichtige moet behalve een reglement tevens een vergunning hebben. Die wordt door de Registratiekamer verstrekt. De aanvrager verstrekt een exemplaar van het reglement, een beschrijving van de technische en organisatorische maatregelen ter beveiliging van de registratie en alle overige inlichtingen die de Registratiekamer nodig heeft om te kunnen beoordelen of een vergunning kan worden verleend. Het verzoek om een vergunning wordt openbaar gemaakt (onder andere in de Staatscourant). Iedereen kan tegen de verlening bezwaar maken. Alleen aan de houders van een vergunningsplichtige registratie wordt een protocolplicht geëist. Dat houdt in dat iedereen kan vragen welke gegevens aan wie zijn verstrekt gedurende een bepaalde periode als er gegevens over hem/haar staan geregistreerd. Voor alle registers geldt dat men verwijdering en eventueel vernietiging van gegevens kan eisen, wanneer de gegevens onjuist, niet ter zake doende of in strijd met het reglement zijn. De Registratiekamer heeft hierbij - indien nodig - een bemiddelende rol. Hiernaast heeft de Registratiekamer nog een informatieve rol naar de burgers, de regering en de Staten-Generaal toe. Tevens adviseert zij over wetsontwerpen betreffende openbare registers en andere persoonsregistraties, die niet onder de wet vallen en adviseert zij de Minister van Justitie over alles betreffende de privacy inzake persoonsregistraties. Kortom zij krijgt enorm veel werk opgedragen.

Voor de uitvoering van haar taak krijgt de Registratiekamer verregaande bevoegdheden. De leden, ambtenaren en deskundigen zijn bevoegd inlichtingen in te winnen, apparatuur, programmatuur, boeken en bescheiden te onder-

zoeken en zich de werking van apparatuur en programmatuur te doen vertonen. Zij hebben te allen tijde toegang tot alle plaatsen. Indien nodig krijgen ze hulp van de politie. Met schriftelijke toestemming van de Officier van Justitie mogen ze zelfs particuliere woningen binnengaan. Tenslotte is iedereen verplicht inlichtingen te verschaffen en medewerking te verlenen. Dus zelfs het beroepsgeheim van bijv. artsen en advocaten wordt hiermee doorbroken.

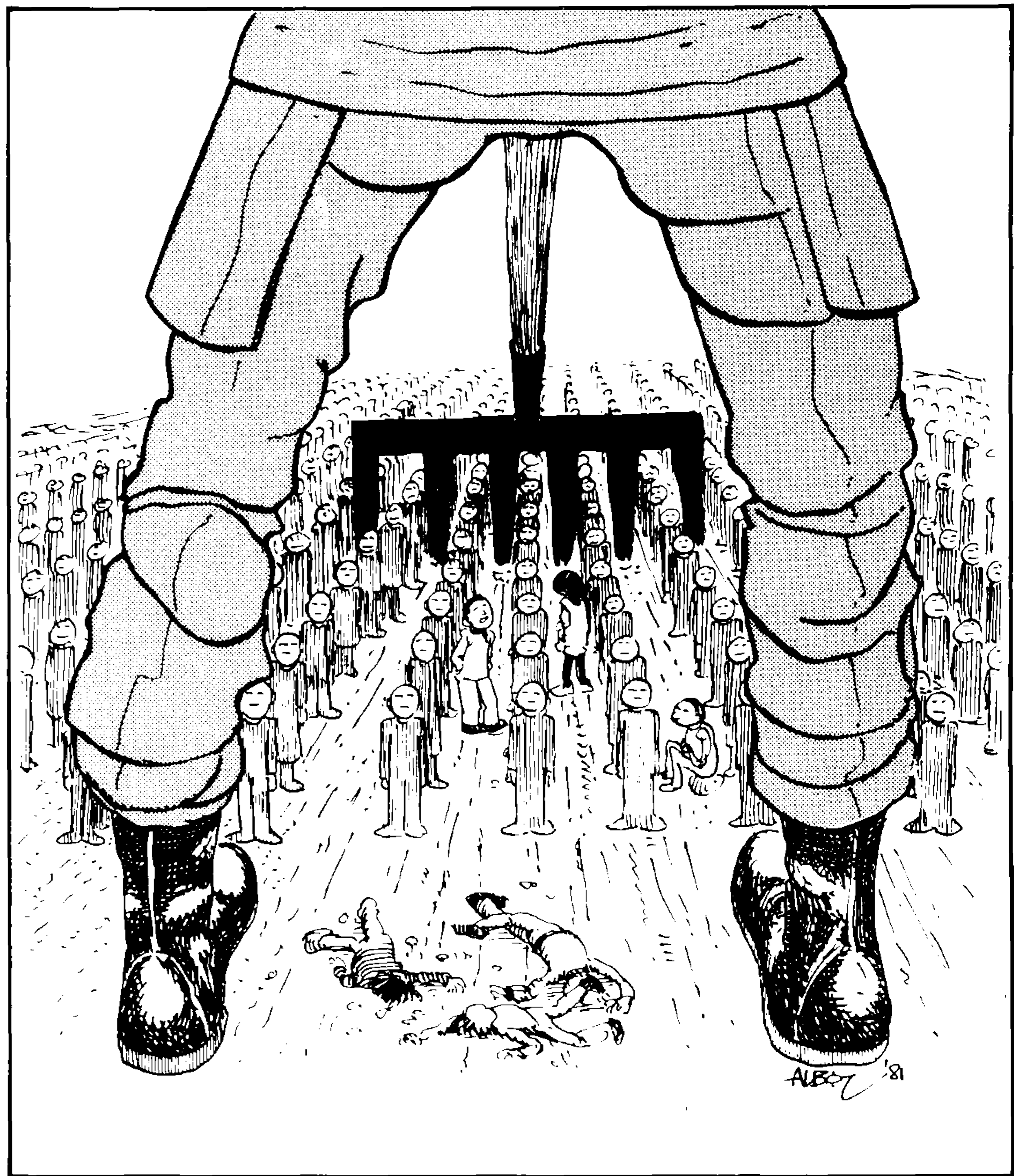
De Registratiekamer speelt dus een bijzondere rol in het wetsontwerp. Men kan nu al inschatten dat zij de vele taken die ze krijgt toebedeeld nauwelijks of niet aan zal kunnen, hoewel daarmee de werking en dus het nut van deze wet staat of valt.

Centrale personenadministratie

Artikel 3 van de wet op de persoonsregistratie stelt dat de wet niet van toepassing is op de Centrale Personenadministratie. Dit is een nieuwe rijksdienst die tot taak heeft: het aanleggen, inrichten, bijhouden, bewaren en beveiligen van het register; het ontvangen, verwerken en verstrekken van gegevens; het samenstellen en uitgeven van administratienummers; het verzenden van formulieren voor steekproef- of deonderzoeken en het vervaardigen en verstrekken van statistische overzichten van gegevens uit het register.

In het register staat *van iedereen* in Nederland: naam, voornaam, meisjesnaam van gehuwde vrouwen, datum-gemeenteland van geboorte, nationaliteit, burgerlijke staat, datum-gemeenteland van huwelijksluiting, datum van beëindiging ervan, dezelfde gegevens van de huidige of laatste echtgeno(o)t(e), administratienummers van jezelf, je man/vrouw en kinderen, gezinssamenstelling, adres, postadres, gemeente waarin je woont, evenals de vorige gemeente waarin je woonde, al je verhuizingen, reden en datum van afvoering uit het register.

Een keurig overzicht dus van ruim 14 miljoen Nederlanders en in Nederland wonenden in één centrale computer. Natuurlijk, de Registratiekamer ziet toe op de uitvoering van deze wet met het oog op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, er is een *Kommissie van Advies*, die let op het goed functioneren van de centrale personenadministratie en uit een administratienummer kan geen informatie worden afgeleid omtrent de persoon wiens gegevens het betreft, maar dat doet weinig af aan de dreiging, die er van zo'n gigantiese registratie uitgaat. Het instellen van een centrale personenadministratie en een administratienummer komt voort uit de wens de verstrekking van persoonsgegevens uit de bevolkingsboekhoudingen aan overheidsinstanties, in het bijzonder instanties van de centrale overheid, te verbeteren. Dat zal dan weer een

gunstig effect hebben op de taakvervulling van die overheidsinstanties, waarmee de belangen van de betrokken geadministreerden ook gediend zullen zijn, zo vertelt ons de Minister in de Memorie van Toelichting. Wat verderop gaat de Minister nader in op de wenselijkheid van een centrale dienst (tegenover een aantal samenwerkende intergemeentelijke automatiseringscentra). In zijn zeven argumenten vóór een CPA zijn drie trefwoorden terug te vinden: *doelmatigheid, snelheid en kosten besparing*. Privacy-overwegingen komen er niet in voor. Wel is getracht het wetsontwerp CPA nauw aan te laten sluiten bij de wet op de persoonsregistraties.

Men kan de wet CPA opvatten als een openbaar reglement, zoals de wet persoonsregistraties vereist ten aanzien van iedere reglements- en vergunningsplichtige persoonsregistratie, zegt de Minister. Met in ieder geval één belangrijke uitzondering: artikel 13 bepaalt dat de CPA gegevens kan ontvangen, verwerken en aan andere instanties kan verstrekken, zonder deze in het register op te nemen. Die gegevens mogen maximaal twee maanden worden bewaard.

Dat betekent dus dat de CPA gedurende die tijd over totaal andere gegevens kan beschikken dan zij in het register heeft opgenomen zoals bijv. kerkelijke gezindheid, beroep, wettige of onwettige geboorte.² Door dit soort bepalingen kunnen de gegevensverwerking en -verstrekking volledig uit de hand lopen en zijn dus levensgevaarlijk.

Nationale padvinderij

De geloofwaardigheid van alle zorgvuldig geformuleerde en misschien wel goed bedoelde bepalingen ter bescherming van de privacy wordt onmiddellijk de grond in geboord bij het lezen van het wetsontwerp op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Er zijn in het ontwerp drie diensten geregeld: onze nationale padvinderij, de Binnenlandse Veiligheids Dienst, de militaire inlichtingendiensten (voor land-, luchtmacht en de Marine) en de inlichtingendienst buitenland. Van de BVD hebben we het meeste last en dat zal door dit wetsontwerp niet verminderen. De taak van de BVD blijft: *het verzamelen van gegevens omtrent organisaties en personen, welke door de doelen die zij nastreven, dan wel door hun activiteiten aanleiding geven tot het ernstige vermoeden dat zij een gevaar vormen voor het voortbestaan van de democratische rechtsorde, dan wel voor de veiligheid of andere gewichtige belangen van de Staat*. De BVD bepaalt nog steeds haar eigen prioriteiten. Het spioneren, intrigeren, provoceren en afluisteren kan rustig doorgaan. De Memorie van Toelichting stelt ook nadrukkelijk dat de doelmatigheid van de dienst niet geschaad mag worden. Weliswaar erkent de Minister het volstrekt ondemokratische karakter van de BVD, maar hij doet dat dilemma (tussen de beginselen van de democratische rechtsstaat en de werkwijze van de BVD) af door te stellen

PRIVACY EN PERSOONSREGISTRATIE

vervolg van pagina 15

dat de doeleinden en werkwijze van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten moeten overeenkomen met de essentiële belangen van onze samenleving. Welke dat zijn wordt niet nader toegelicht.

Onderonsje

We hadden tot nu toe een vaste kamerkommissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten waarin de voorzitters van de vier grote fracties PvdA, CDA, VVD en D'66 in zitten. De PSP-fractie zit er dus niet in (afgezien van het feit dat de PSP aan dit soort schertsvertoningen weigert mee te werken). Deze vorm van controle functioneerde niet, daarom is er in het wetsontwerp nu een regeling opgenomen, die het mogelijk maakt om als burger bij een commissie klachten in te dienen tegen deze diensten. De vergaderingen van de commissie zijn niet openbaar. De klager krijgt de beslissing over de klacht te horen, maar de overwegingen daaromtrent kunnen achtergehouden worden als de staatsveiligheid of andere gewichtige redenen dat noodzakelijk maken. De commissie stuurt de beslissing ook naar de Minister met eventuele aanbevelingen. De minister deelt de commissie zo snel mogelijk mee welke konklusies hij aan de aanbevelingen verbindt. Van Thijn was al die lastige kamervragen over de BVD zeker beu. Niks geen politieke verantwoordelijkheid meer. De vaste kamerkommissie zet zich volledig buiten spel. Klagers kunnen naar een commissie, die het in een onderonsje met de Minister wel even regelt. En lukt dat niet, dan kan de Minister de aanbevelingen naast zich neer leggen. Aan de commissie is hij geen verantwoording verschuldigd en enig overleg tussen commissie en Tweede Kamer is niet geregeld. Dit volstrekte gebrek aan enige controle op de BVD (en ook de andere diensten) is des te schrijnender wanneer men het wetsontwerp verder doorleest. De inlichtingendiensten kunnen aan iedere overheidsdienst, ambtenaar of ieder ander inlichtingen vragen. Tevens kunnen zij aan iedere houder van een persoonsregistratie gegevens opvragen voor een onderzoek in vertrouwensfuncties en in gevallen, die de Minister van Binnenlandse Zaken en Justitie bepalen. Daar heeft de Tweede Kamer dus zelfs geen controle meer over. Registratie van persoonsgegevens en verstrekking aan derden door de inlichtingendiensten is mogelijk als dat nodig is voor hun taakopdracht. De diensten hebben daarin dus min of meer vrij spel. Tenslotte: het overleg tussen Openbaar Ministerie en de inlichtingendiensten wordt in het ontwerp vastgelegd. Over en weer kunnen inlichtingen verstrekt worden indien een van hen dat van belang acht. Het gevaar is levensgroot aanwezig dat de BVD met al zijn onbeperkte bevoegdheden voor handlangers van het Openbaar Ministerie gaat spelen, dat

immers veel meer gebonden is aan wettelijke regels en de openbaarheid. In feite gebeurt het nu al: bij elk politiekorps in Nederland staan een aantal politiemensen op de loonlijst van de BVD.

Valt het wel mee?

De voortschrijdende automatisering gaat gepaard met een toenemende centralisatie, zowel bij de overheid als het bedrijfsleven. Niet alleen doelmatigheidsoverwegingen spelen hierbij een rol, maar ook controle- en veiligheidsaspecten. Jan Holvast noemt in dit verband de particuliere veiligheidsdiensten, die overal floreren en zich uitrusten met de nieuwste beveiligingsnuffjes, die op de securitybeurzen te vinden zijn³. Jungk geeft in zijn boek 'Atoomstaat' aan dat de technokraten - in dit geval de eigenaren van kerncentrales en de overheid als beschermer van deze ontwikkelingen - de mensen steeds meer willen controleren omdat sabotage van, bijvoorbeeld kerncentrales enorme rampen tot gevolg kunnen hebben.

Het bedrijfsleven - ik denk onder andere aan banken, verzekeringsmaatschappijen, makelaars - wil iemands krediet-

waardigheid weten alvorens met haar/hem in zee te gaan. In Duitsland is deze ontwikkeling al beangstigend ver gevorderd. Daar heerst de 'Schufa', een databank waarin de financiële gegevens van zo'n 24 miljoen (!) Duitsers zijn opgeslagen⁴. Ieder verhuurbedrijf, bank, postorderbedrijf of huizenhandelaar informeert eerst bij de 'Schufa' voordat er zaken worden gedaan. Het schijnt daarbij herhaaldelijk voor te komen, dat er vergissingen gemaakt worden, waardoor mensen helemaal ten onrechte géén woning, géén baan of géén lening krijgen. Het is inmiddels zover, dat mensen van te voren vaak al bij de 'Schufa' een 'bewijs van kredietwaardigheid' halen alvorens ergens naar toe te stappen. De 'Schufa' is een particuliere onderneming, die zijn gegevens ook van de overheid krijgt, o.a. van het Openbaar Ministerie en de girodienst.

We kunnen nog zeggen: "Hier in Nederland valt het allemaal wel mee". Ik denk echter dat we de ontwikkelingen niet moeten onderschatten. Ook in Nederland staan begrippen als doelmatigheid, kostenbesparing en snelheid centraal, blijkens de Memories van Toelichting op de wetsontwerpen. Er bestaat al een *Buro Kredietregistratie*, waarbij na-

genoeg alle banken zijn aangesloten. De roep om bescherming van de privacy holt achter deze ontwikkelingen aan. Dat bleek al rond 1970, toen men de plannen voor een persoonsnummer en een centrale personenadministratie al bijna klaar had en men daarna pas begon te denken aan de persoonlijke levenssfeer. Deze ontwikkeling is in de wetsontwerpen terug te vinden. Het wetsontwerp op de persoonsregistratie regelt in feite alleen nog welke gegevens mogen worden opgenomen en hoe, maar de vraag of er wel gegevens mogen worden geregistreerd is allang opzij geschoven. Hoe valt uit te maken of een bepaalde registratiepraktijk of informatiesysteem eigenlijk wel behoort te bestaan? Moeten we wel zo gelukkig zijn met een systeem waarin alleen nog per giro of bank betaald kan worden; waarbij de komputer in de kassa bij Albert Heijn aan de hand van het rekeningnummer op de betaalpas van te voren het giro-saldo controleert alvorens het bedrag voor de boodschappen van je rekening af te halen? Wat vinden we eigenlijk van een voor de komputer geschikt paspoort waarmee iedereen aan de grens gecontroleerd wordt of hij/zij iets op haar/zijn kerfstok heeft? Is het opslaan van medische en/of psychologische gegevens wel toelaatbaar? Vragen die niet meer gesteld worden, omdat de dingen gewoon gebeuren. Stel je deze vragen in verband met de privacy, dan kom je op de vraag, wat dat begrip eigenlijk inhoudt. Het is - denk ik - niet in één omschrijving te vatten. Privacy heeft te maken met het hebben van een eigen ruimte, letterlijk en figuurlijk, om te denken, te doen en te laten wat je wil. Het heeft ook ermee te maken, dat jij alleen bepaalt wat anderen over je mogen weten. Iedereen hanteert weer andere grenzen en andere criteria, bepaald door de machtspositie die je in de samenleving inneemt. Als je voor een loket staat voor je uitkering en de ambtenaar erachter wil jou alleen die uitkering verstrekken als je al je persoonsgegevens op tafel legt, dan moet je wel. Op den duur weet je niet anders meer.

Belangen

Nu is iedereen het er wel over eens, dat een zekere mate van registratie noodzakelijk is. De gemeente moet stemkaarten versturen, een krant moet weten wie abonnee is. De problemen beginnen te rijzen, wanneer het onduidelijk is of de geregistreerde wel voordeel heeft bij de registratie van haar/zijn gegevens. Oppervlakkig gezien maakt het niet uit of ik per giro of met kontant geld Albert Heijn betaal, maar wanneer ik geen boodschappen meer kan doen, omdat de komputer meldt dat ik 'rood' sta op de giro, dan wordt het wat anders. Dan wordt het duidelijk, dat niet mijn belangen maar alleen die van Albert Heijn en de giro ermee gediend zijn. Het gaat tegen de belangen werken

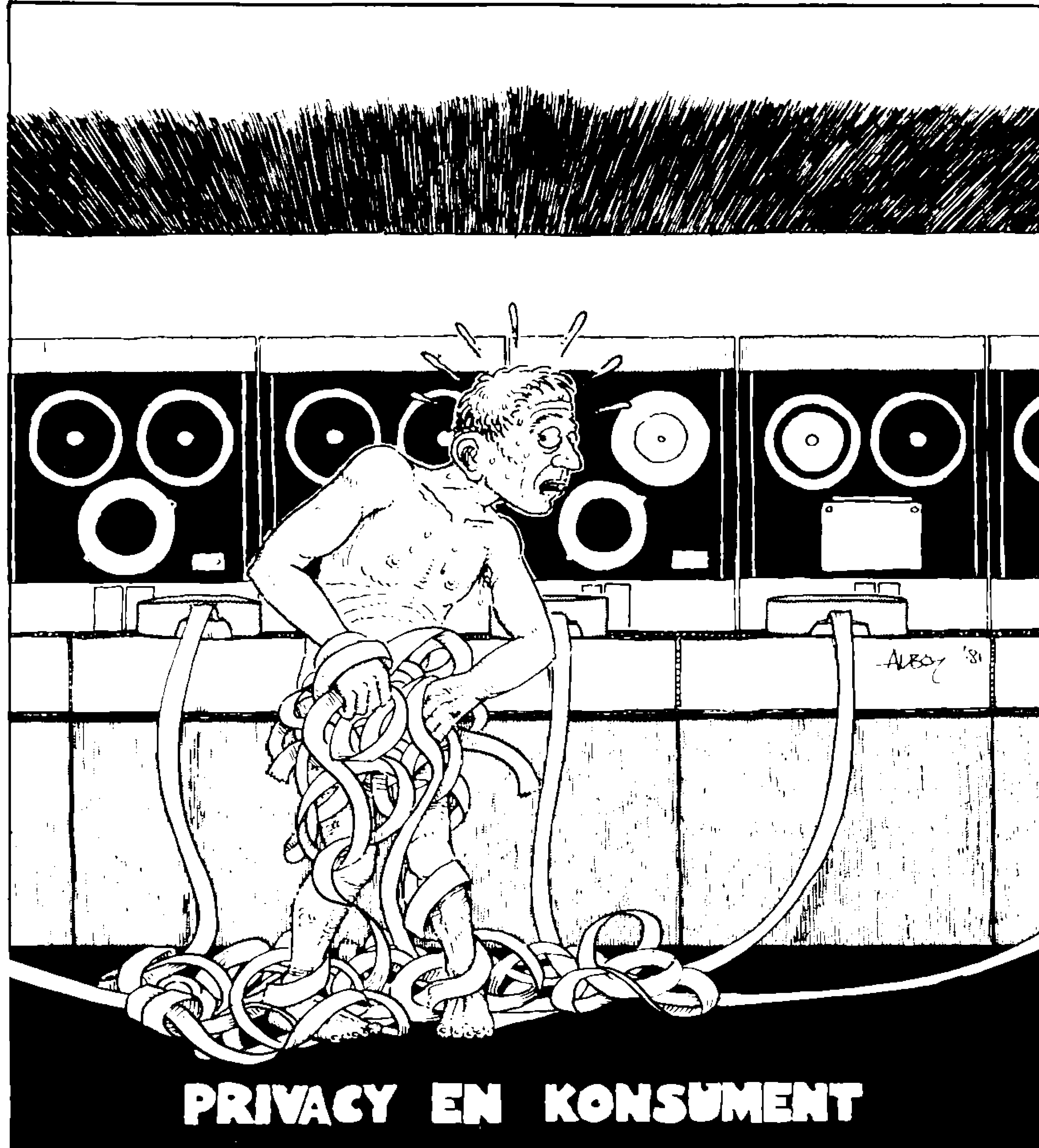
PRIVACY EN PERSOONSREGISTRATIE

van iedereen die niet de macht en de computers in handen hebben. De Duitse 'Schufa' is daar een goed voorbeeld van.

Naast de vraag of registreren überhaupt wel toelaatbaar is, is er een tweede: indien men het erover eens is dat bepaalde registraties noodzakelijk en toelaatbaar zijn, mogen die dan ook gekoppeld worden? Bijv. de koppeling van de gegevens van de kabel-tv aan de registraties van de omroepbijdragen. Waar moet je de grens leggen? Door koppeling van gegevens krijgen de houders van de registraties steeds meer een samenhangend beeld van personen: wat voor werk hij doet of dat hij juist werkloos is, welke actiegroepen hij steunt, of hij studeert, samenwoont, in een inrichting gezeten heeft, welke krant hij leest en natuurlijk wat zijn financiële positie is. Er ontstaat zo een 'totaalbeeld' van iemand, maar wel staties en selectief. Gegevens zijn momentopnames van iemand. Zij geven een verward beeld, terwijl de persoon in de loop der tijd verandert. Bovendien wordt er altijd een selectie gemaakt van de te verzamelen gegevens. Niet alles van iemand is voor een houder interessant. Zo heeft men een vertekend beeld van een persoon, maar op grond daarvan worden wel beslissingen genomen, bij voorbeeld bij een sollicitatie, een kredietverlening of in een gesprek met een hulpverlener. We zijn nog niet zover. De samenleving was dan ontmenselijkt.

Wet CPA niet wenselijk

Wanneer we naar de huidige ontwikkelingen kijken van toenemende registratie en gegevensverzameling (de computer zorgt voor z'n eigen werkverschaffing) en de toenemende behoefte aan koppeling van gegevensbestanden zien, dan rijzen bij mij grote twijfels omtrent de invoering van een centrale personenregistratie. Sterker, het lijkt me een uiterst gevaarlijke ontwikkeling gezien in het licht van de privacybescherming. Een koppeling tussen dit gigantische registratiesysteem en allerlei andere systemen is op den duur niet ondenkbaar. Jan Holvast: "Beheerst door doelmatigheidsdenken zal steeds een verdere uitbreiding van taken plaatsvinden en zal de gegevensverwerking zich niet beperken tot de overheid. Het gebruik van het nummer en het verschaffen van informatie biedt te veel mogelijkheden voor het bedrijfsleven en talloze andere instellingen om zich tot de overheid te beperken."⁵ Minister De Ruiter zegt ook dat koppelingen in bepaalde gevallen aanvaardbaar kunnen zijn⁶. Als we de bescherming van de privacy werkelijk serieus willen nemen, dan zal dat in moeten houden, dat we bepaalde (reeds bestaande) registraties moeten verbieden, evenals koppelingen ertussen. En dat we de invoering van een CPA afwijzen en dat we bereid zijn daadwerkelijk maatregelen te nemen

PRIVACY EN KONSUMENT

om het registreren of het aanleggen van systemen tegen te gaan, ook al gaat dat in tegen de belangen van het bedrijfsleven of de doelmatigheid en kostenbesparing van de overheid. Dit gaat verder dan, wat de Minister nu doet, te stellen dat een bepaalde registratie alleen voor een bepaald doel en voor een bepaalde informant mag dienen.

Haken en ogen

Het ontwerp van wet op de persoonsregistraties heeft nog meer haken en ogen, die van belang zijn voor de bescherming van de privacy. Ik wil twee essentiële punten hiervan bespreken: het onderscheid tussen gevoelige en ongevoelige gegevens en de controle op de uitvoering van de wet.

Wat het eerste punt betreft, de on- en gevoeligheid van gegevens, ik heb hierboven beschreven wat het wetsontwerp onder een gevoelig persoonsgegeven verstaat. Op grond van de gevoeligheid van de gegevens wordt de indeling in drie categorieën gemaakt: de meldings-, reglements- en vergunningsplichtige registraties. Wat een reglementsplichtige registratie precies is, blijft onduidelijk. Het wetsartikel geeft op die vraag een heel ingewikkeld antwoord vol verwijzingen naar andere artikelen. Het enige verschil tussen een meldingsplichtige en een reglementsplichtige registratie zit 'm in het al of niet 'voor uitsluitend intern gebruik'. Frank Kuitenbrouwer pleit dan ook voor een tweedeling⁷: enerzijds de reglements- en meldings-

plichtige, anderzijds de vergunningsplichtige registraties. De *Vereniging Nederlandse Gemeenten* (VNG) pleit voor een systeem, waarbij in principe iedere persoonsregistratie die beantwoordt aan een nauwkeurige begripsomschrijving in de wet, een vergunning behoeft en waarbij van het doel van de registratie afhangt of, en zo ja op welke wijze de vergunning kan worden verkregen. Zonder dit systeem van de VNG over te willen nemen - het lijkt me ondoenlijk elke registratie per geval te bekijken en de driedeling wordt op een andere manier gehandhaafd - lijkt het me wel een goede zaak om registraties te beoordelen naar hun doel en toepassingsmogelijkheden bij eventuele koppeling. Het onderscheid tussen gevoelige en ongevoelige gegevens is bijzonder vaag. Afhankelijk van de context van het gebruik kunnen ongevoelige gegevens ook gevoelig zijn: bijvoorbeeld wanneer iemand een heel bijzonder beroep heeft of een heel aparte naam. Deze gegevens zijn dan snel tot een aan te wijzen persoon te herleiden.

Rasterfahndung

Ik wil in dit verband wijzen op een ontwikkeling die - alweer - in Duitsland vergevorderd is, de *Rasterfahndung*. Aan de hand van niet-gevoelige gegevens speurt de Duitse BVD naar vermeende terroristen en komt zo op een heel persoonlijk terrein terecht. Rasterfahndung is een onderzoek waarbij men a.h.w. een groot gegevensbestand uit-

kamt. In de meeste gevallen komen de bestanden van elektriciteitsbedrijven en gasbedrijven in aanmerking, maar ook hotels en banken hebben meegedaan. Het systeem werkt als volgt. De Duitse BVD stelt een lijst op van vermoedelijke gedragingen van terroristen. Eén daarvan is, dat zij in de meeste gevallen niet zelf hun elektriciteitsrekening betalen. De BVD vraagt de energiebedrijven om een complete lijst van namen en adressen van iedereen die aan het opgegeven criterium voldoet. Het energiebedrijf stelt op basis daarvan met sorteren zoekprogramma's de lijsten op. Die worden opgenomen in de NVD-computers. Deze lijsten worden vergeleken met bij voorbeeld het bevolkingsregister. Daarmee wordt iedereen, waarvan aangenomen wordt dat ze geen terrorist zijn (bejaarden) uitgeslekt. De rest wordt telefonies of mondeling benaderd om uit te leggen, waarom ze niet zelf hun elektriciteitsrekening betalen. Wie een onvoldoende antwoord geeft, wordt nader onderzocht. Gevonden werden (bij een onderzoek in Hamburg onder andere) veel gescheiden vrouwen, die bij betaling hun meisjesnaam gebruikten, ouders die voor zoon of dochter betaalden, als ook ondernemers die de rekening van hun maitresses overmaakten. Duidelijk blijkt hieruit dat ook het gebruik van niet-gevoelige gegevens een grote inbreuk op het persoonlijke leven kunnen maken. Ook blijkt dat de privacywet, die in Duitsland al enige jaren van kracht is, onvoldoende bescherming biedt tegen dit soort praktijken. Het elektriciteitsbedrijf in Hamburg, dat weigerde mee te werken, werd via de rechter gedwongen haar gegevens prijs te geven. Het algemeen belang, in casu de terroristenbestrijding won het van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. In Nederland hebben zich dergelijke situaties in mindere mate ook al voorgedaan. Zo werd iedere inwoner van het dorp Blijham een handschriftproef afgenomen om een pyromaan te vinden, die een briefje had geschreven.⁸ De opzet van een centrale personenregistratie leent zich natuurlijk uitstekend voor dit soort groots opgezette onderzoeken en de onbeperkte bevoegdheden, die de BVD nu wettelijk krijgt toebedeeld, zullen deze ontwikkelingen nog vergemakkelijken.

Kontrolemogelijkheden

Het onderscheid tussen gevoelige en ongevoelige gegevens is dus nogal relatief en bemoeilijkt daardoor het werk van de Registratiekamer. Zij moet uitmaken wie in welke categorie registratie valt, waarbij iedere houder natuurlijk probeert in de lichtste categorie te vallen. Een groot deel van haar taak zal gaan zitten in het indelen in categorieën, het verlenen van de vergunningen en het bemiddelen tussen geregistreerde en hou-

vervolg van pagina 17

der. Hierboven heb ik al uiteen gezet wat voor overladen programma de Registratiekamer krijgt toebedeeld. Aan haar controlerende taak, het toezicht uitoefenen op de naleving van de wet, zal zij nauwelijks toekomen. Dit wordt nog vergroot door de vele uitzonderingen, die er in het wetsontwerp gemaakt worden o.a. het aantal en de soorten registraties, die buiten de werking ervan vallen (bij voorbeeld CPA, handadministraties) en de vele Algemene Maatregelen van Bestuur (de Minister regelt iets zonder toestemming van het Parlement). Blijkbaar is dat ook de bedoeling, want de Memorie van Toelichting stelt dat de werkzaamheden van de Registratiekamer veel meer van bestuurlijke aard zullen zijn. De geregistreerde zelf kan wel controle uitoefenen, maar dat is gering. Hij heeft geen onbeperkt recht op vernietiging van over hem opgeslagen gegevens en daarnaast blijft hij afhankelijk van de welwillende medewerking van de houder van de registratie om echt alle gegevens die er zijn opgeslagen, aan hem over te leggen. Dat geldt ook voor verwijdering, vernietiging of verwijzing van de gegevens.

Niet alleen de controle achteraf is belangrijk, maar ook een actieve betrokkenheid van de geregistreerden bij opslag, verwerking en gebruik van de gegevens is van essentieel belang. Jan Holvast noemt dat de deelnemende controle⁹. Hij pleit voor een decentralisatie van de controle aan decentrale commissie van toezicht, die sektorgewijs worden ingesteld en waarbij de geregistreerden of hun belangenorganisaties (ondernemingsraden in bedrijven, patiëntenverenigingen in ziekenhuizen, gemeenteraden) vergaande bevoegdheden zullen moeten krijgen op het gebied van de controle op het gebruik van de gegevens. De Registratiekamer krijgt dan meer een coördinerende functie tussen de verschillende commissies van toezicht en een adviserende en informatieve functie naast het toezicht op het register. Ook de Gezondheidsraad doet een dergelijk voorstel. Het lijkt me een goede gedachte om verder uit te werken. Actieve betrokkenheid van mensen is noodzakelijk om invloed te kunnen uitoefenen of er geregistreerd mag worden en wat en waarvoor dan. In dit verhaal heb ik me uitsluitend tot een aantal hoofdaandachtspunten moeten beperken. Daarom heb ik niets gezegd over bij voorbeeld medische en psychologische gegevensregistratie, over de gegevensbeveiliging, politieregistraties en de vele uitzonderingen die de overheid voor zichzelf maakt met betrekking tot de privacybescherming. Het zijn wel zaken die nadere aandacht verdienen.

HELEEN BUIJS

Noten:

- 1) Jan Holvast in *Repressie in Nederland*, 1980, uitgeverij Van Gennep p. 105 e.v.
- 2) Jan Holvast: CPA, een ontwerp van wet om door te spoelen, in *Kwartaalschrift Privacy en Persoonsregistratie*, 1982 nr. 1
- 3) idem als 1
- 4) *Stern*, nr. 8, Hamburg 12.2.81 en volgende nummers
- 5) idem als 2
- 6) *Staatscourant* 28.4.82
- 7) Frank Kuitenbrouwer: Welkom wetsont-

VROUWEN IN DE PSP

Uitleggen, verdedigen, bevechten

Binnen de PSP wordt steeds vaker een beroep op vrouwen gedaan om bestuurlijke en vertegenwoordigende functies (binnen de partij en naar buiten toe) op zich te nemen. Dat lukt niet zo best. In het partijbestuur zit geen enkele vrouw, in de kamerfractie ééntje. In de staten en gemeenteraden is de situatie relatief wat beter, net zoals in de partijraad, maar de verhouding mannen/vrouwen is nog altijd knap scheef. En weer komen er verkiezingen: voor de Tweede Kamer in september, rond de jaarwisseling voor het partijbestuur.

Er wordt dan ook regelmatig gesproken over plannen die veranderingen in deze toch wat pijnlijke toestand moeten brengen. De discussie over de noodzaak van deeltijdfuncties of andere vormen van taakverlichting wordt in sommige afdelingen gevoerd, met wisselend succes. Ook op de landelijke voorbereidingsdag voor het Vrouwenstrijd en Socialisme-kongres (24 april) was het een belangrijk onderwerp. Op die dag bleek ook dat veel PSP-vrouwen wat jaloersig naar de ontwikkelingen binnen de CPN kijken: daar lijkt wat schot in de zaak te zitten.

Hoewel ik denk dat daar iets te veel heisa omheen gemaakt wordt (steungroepen op gemeentelijk nivo hebben wij al jaren, en dat er zoveel lijkt te gebeuren binnen de CPN komt óók omdat ze een behoorlijke achterstand hebben in te halen), geeft die enigszins scheve blik naar de CPN toch aan dat er bij de PSP-vrouwen behoefte bestaat om weer eens in de clinch te gaan. "Al dat gepraat, ik wil er wat aan *doen*", verzuchtte iemand. Vandaar dat er een themadag voor PSPvrouwen werd georganiseerd over "taakverlichting van politieke functies". De bedoeling van deze themadag was na te gaan wat er nu eigenlijk zo moeilijk of zwaar is aan die hogere functies. Welke manieren we zien om daar verandering in aan te brengen. Dit artikel is een weerslag van die themadag en van de discussie op 24 april.

Wat is er loos?

Wat ik zelf heel zinvol vond, was de inventarisatie die voor deze themadag gemaakt was. Een opsomming van de hobbels die genomen moeten worden voor je in zo'n 'baan' zou kunnen of willen belanden. Er bestaat namelijk vaak een soort vaag idee dat dergelijk werk maar niets is: niet haalbaar, vervelend, te tijdrovend, noem maar op. En vooral de rotverhalen doen de ronde. Door dat beeld dat zo ontstaat van " 't is allemaal maar niks" krijg je er niet goed zicht op welke factoren nu precies belemmerend zijn. Maar pas als je dat weet, kan je plannen bedenken die een redelijke kans van slagen hebben. De inventarisatie was grondig. Een samenvatting van de bespreking die vrouwen de deelname verhinderen. Van de eigenschappen van dat soort werk die weerstanden oproepen;

In de eerste plaats zijn er natuurlijk de "privé"-verplichtingen. Het inmiddels bekende rijtje: je persoonlijk leven stelt allerlei eisen, die moeilijk verenigbaar zijn met de *voorbereiding* op vertegenwoordigende functies. Het huishouden, je werk of studie, je geliefde, je eventuele kinderen, je vrienden leggen een claim op je. Daardoor kun je niet zoveel tijd vrij kunt maken om vergaderingen bij te wonen. Niet zoveel ervaring en enige deskundigheid op doen als verwacht wordt. Zo wordt je niet makkelijk vertrouwd met de partij en evenmin bekend, wat toch meestal als voorwaarde geldt voordat je ergens kandidaat wordt gesteld. Heb je je op de een of andere manier die bekendheid wel verworven, dan verhinderen diezelfde verplichtingen vaak dat je zo'n intensieve functie kunt of wilt aanvaarden.

Een tweede punt is het gevaar dat je door de gerichtheid op de PSP en de geringe hoeveelheid tijd die je aan allerlei andere activiteiten kunt besteden, steeds meer in een klein kringetje mensen rondraait. Je ziet alleen maar PSP-

ers. Dan wordt het opeens heel belangrijk dat die mensen je ook persoonlijk iets te zeggen hebben, want waar haal je anders je broodnodige dosis warmte en aandacht vandaan? En als je steeds maar in hetzelfde klupje verkeert, loop je ook de kans dat je weinig nieuwe en inspirerende ideeën meer opdoet: geestelijke stilstand. Je motivatie moet je elders opdoen.

De derde hobbel heeft te maken met het feit dat er zo weinig vrouwen actief zijn, een soort vicieuze cirkel dus. Begin je dus eenmaal aan iets, dan word je meteen voor tien andere klussen gevraagd, ook al voel je je daar nog niet helemaal toe in staat. Er zijn echter nog zoveel commissies en themagroepen waar geen vrouwen inzitten en wel horen, dat die 'ketenaansprakelijkheid' zwaar weegt. Bovendien hebben de meeste vrouwen dan ook nog zo'n ingebakken plichtsbefes (anders loopt het mis en vergeten ze onze belangen weer, we moeten toch ook meer de partij in, het is zo belangrijk dat dat gebeurt, en denk eens aan het gezicht van de PSP naar buiten toe, en . . .), zodat het knap ingewikkeld is om te weigeren. Dus: in godsnaam toch maar doen. En ondertussen aldoor de vraag of je niet voor propagandistische effecten wordt misbruikt, om het feministische gezicht van de PSP uit te hangen.

De vierde hobbel: al die dingen in de PSP die je wilt veranderen. Jij bent degene die iets anders wilt en dus zal jij moeten uitleggen, verdedigen, bevechten. Je wordt al moe bij vóórbaat. De vergadertijden, bijvoorbeeld. Of de manier van vergaderen: oeverloos geklets, terwijl je vooral dingen wilt *doen*. Of je wordt overladen met allerlei detailpuntjes waar je niets van af weet en geen enkele binding mee hebt; door de tijdsdruk is het moeilijk de paarse draad vast te houden. En het vergadergedrag: er wordt op ieder gebied politiek inzicht en deskundigheid (of desnoods bluf) van je verwacht, en hoewel je weet dat dat godsonmogelijk is en zij hem ook stiekum zitten te piepen ben je bang om af te gaan. Je bent tenslotte de enige vrouw, die strijdbare feministe, waar zoveel van verwacht wordt. Of anders is er wel het probleem van de mannen die de PSP ergens al een hele tijd vertegenwoordigen, terwijl jij je eindelijk kandidaat wilt stellen voor een verkiesbare plaats. Die zijn er inmiddels voor hun inkomen van afhankelijk. Je wilt ze toch niet het brood uit de mond stoten? Of ze werken al zó lang samen dat jij met het gevoel opgezadeld wordt een indringster te zijn: je verbreekt een team en het lijkt net of jouw kandidatuur een motie van wantrouwen jegens hen is.

Bovendien verwacht iedereen wanneer je ergens als vrouw in gaat meteen een hele feministische opstelling van je (daar ben je tenslotte voor gekozen, je bent

werp laat het nodige te wensen over, discussiebijdrage bij het symposium: "Privacy-wetgeving in de Nederlandse samenleving", 26 april 1982.

8) Jan Holvast: Rasterfahndung, van hark tot luizekam, in *Kwartaalschrift Privacy en Persoonsregistratie*, 1981 nr. 1

9) Jan Holvast: Registratiekamer, controle en organisatie, discussie bijdrage (zie noot 7).

Het *Kwartaalschrift Privacy en Persoonsregistratie* is een uitgave van de Stichting Waakzaamheid Persoonsregistratie, Postbus 711, 1000 AS Amsterdam. Een abonnement kost (voor particulieren) f20,- minimaal per jaar. Verschijnt vier maal per jaar.

een vrouw, nietwaar?) maar in je afdeling krijg je daar soms weinig steun voor. Dan sta je daar alleen en vraag je je af voor wie je het ook al weer deed.

Voorstellen

Een behoorlijke waslijst, al met al. Maar juist wanneer je met hindernissen en beperkingen wordt geconfronteerd kom je tot de mooiste ideeën, zeiden de kunstenaars al. Je wordt inventief. Er lag dan ook een aardige lijst met mogelijke oplossingen op tafel. Weer een overzicht, compleet met alle haken en ogen die er aan vast zitten.

1. Deeltijd- of duobanen: hoe regel je de politieke verantwoordelijkheid wanneer twee mensen één stem moeten delen, en wat doen ze bijvoorbeeld in het geval dat er onderlinge meningsverschillen optreden; wie legt er verantwoording af naar de partij? Daarnaast bestaat het risico dat alleen vrouwen die deeltijdbanen nemen, en mannen hun zestig- of tachtig-urige werkweek blijven volmaken, waardoor er weer een verschil in geïnformeerdeheid kan ontstaan. Moet je in dat geval mannen dwingen ook deeltijdbanen te nemen? Hoe pak je dat aan? En: hoe voorkom je dat je toch je aantal uren overschrijdt?

2. Administratieve hulp: veel tijd gaat zitten in het sturen van brieven, maken van notulen, behandelen van post enzovoort. Wellicht kan in bepaalde gevallen het verlenen van hulp op dit gebied uitkomst bieden. Van de PSP zou je dan geld kunnen vragen, om per club iemand daarvoor aan te stellen. Er zit ook weer een risico aan vast (uiteraard, zou je bijna zeggen), namelijk dat die hulp dan weer een vrouw is, wat heel bevestigend is, en dat die teveel werk op haar bordje geschoven krijgt.

3. Taaksplitsing: je zou functies kunnen verlichten door een andere onderverdeling in taken te maken en meer mensen daarvoor te vragen, of proberen die taken te stroomlijnen door de papiermassa te beperken waardoor je wat efficiënter kunt werken. Het instellen van taakgroepen die onderwerpen voorbereiden en het tegengaan van steeds maar doorschuiven naar latere vergaderingen hoort daar ook bij. Twee problemen: als je de voorbereiding of de besluitvorming over minder schrijven laat lopen, doe je dan afbreuk aan democratische rechten, of verhoog je die juist doordat minder mensen afhaken of al bij voorbaat zich niet aan die klus wagen? En hoe regel je de coördinatie van gesplitste taken?

4. Steungroep of kollektief: hoe wordt de verantwoordelijkheid geregeld tussen de vrouw die in de raad of het bestuur zit, en de groep waarin ze werkt? Het risico bestaat dat de gekozen vrouw zich meer verantwoordelijk voelt en dus weinig aan de steungroep durft over te

laten, waardoor die er maar een beetje bij bungelt, maar ook het omgekeerde kan het geval zijn: wanneer de vrouwen van het kollektief een minder grote inzet hebben dan de vrouw die het werk naar buiten moet brengen, zijn ze niet helemaal betrouwbaar voor de gekozen vrouw. De mogelijkheden die een kollektief heeft verschilt ook per orgaan: in de kamer is het bijvoorbeeld niet toegestaan dat een ander dan het gekozen lid aan commissievergadering bijwoont, en in sommige gemeenten kan dat wel: daar kan je dus met een clubje vrouwen alle vergaderingen aflopen. En hard werken, maar dat slechts één vrouw daar mee naar buiten komt: het werk van de rest blijft onzichtbaar en wordt misschien minder gewaardeerd.

5. Deskundigheid: hoe voorkomen we dat iedere vrouw/vrouwengroep weer opnieuw het wiel uitvindt en daar kostbare tijd en energie in moet steken? We zouden meer moeten publiceren over onze activiteiten en initiatieven, zodat de informatie naar allerlei nivo's kan uitwaaiëren. En dan liefst in Ongenoeven of Bevrijding, dan horen de heren ook eens wat we zo al bedenken. Maar: ook schrijven kost tijd. Voor deskundigheidsbevordering is het overigens ook handig om met een steungroep te werken: je bent sneller op de hoogte van alle haken en ogen van een onderwerp wanneer je dat in een groep bespreekt dan wanneer je in je eentje aan het piekeren slaat, en bovendien kan een gevarieerde samenstelling van een steungroep tot verrassende en creatieve invallen leiden. En zijn de eisen die aan deskundigheid worden gesteld wel altijd zo realistisch?

6. Lef en strijdbaarheid: hoe zit het met onze eigen drempels om de wat hogere baantjes te ambiëren, want we vinden macht soms zo verschrikkelijk eng. Ook de verborgen of nauwelijks verhulde tegenwerking van sommige mannen is niet mis; wat doe je d'r aan, hoe zet je ze op hun nummer. De vergaderwijze van veel mannen is ook niet bepaald een manier van werken die vrouwen aantrekt: vliegen afvangen, eindeloos zeuren over een pietluttigheidje, complete oorlogen die in een vergadering beslecht moeten worden, competitie en concurrentie. Hoe wijzig je die manier van werken en maak je duidelijk dat 't ook anders kan?

7. Strategie: als we vrouwen in een bepaalde club willen hebben, is het vaak taktischer er met meerderen tegelijk in te gaan in plaats van stuk voor stuk. Helaas ontbreekt het ons aan een onuitputtelijk reservoir en zijn we vaak al blij wanneer we er één kunnen vinden. Wat doe je zo'n geval: toch maar gaan of nog niet, wel gaan en steeds een vriendin meenemen als toeschouster? Zijn we voor een regeling waarbij bv. 40% van de plaatsen voor vrouwen gereserveerd wordt en ze desnoods leeg blijven wanneer er niet voldoende vrouwen te vinden zijn, of lopen we dan teveel het risico dat we van de mannen te horen krijgen: "waar blijven jullie nou? Kunnen jullie het soms niet?", waardoor we weer de beschuldigende vinger toegestoken krijgen. Waar halen we die vrouwen vandaan?

8. De PSP en de rest: moeten we mannen dwingen dezelfde werkwijze te gaan volgen, of gaan we er voorlopig maar van uit dat een goed voorbeeld tot nadenken aanspoort zodat ze wel tot

dezelfde conclusie zullen komen? En stel dat we als vrouwen een nieuwe werkwijze voor de PSP kunnen ontwikkelen, wat doen we dan met PSP-taken in allerlei raden, waar ook andere partijen zitten die gewoon nog heel traditioneel doen? Regelen we de zaak op onze manier en doen we naar buiten toe met de rest mee, doen we dan via de PSP voorstellen tot verandering van zo'n raad (een probleem bijvoorbeeld bij de duobanen van de CPN: officieel mag het niet zo) en is dat dan de verantwoordelijkheid van de vrouwen of van de hele PSP?

Lekker concreet?

De aandachtige lezer zal 't al opgevallen zijn: de formele oplossingen (de punten 1, 2 & 3) zijn wel aardig om te overwegen, maar passen niet bij de problemen. Zaken als tijdsinvestering enzovoort zijn - zo bleek uit de discussie - wel overkomelijk, *maar eigenlijk is de tijd niet het grootste probleem*. Oplossingen als duobanen zetten dan ook weinig zoden aan de dijk: taken zijn moeilijk in tweeën te hakken en al lukt dat wel, dan nog verdien je met een halve baan te weinig om zelfstandig van te kunnen leven. Maar bovenal bieden ze geen enkele garantie dat *de inhoud van het werk verandert* en dat bleek het voornaamste knelpunt te zijn. Het klinkt heus heel progressief wanneer je vastlegt dat je duobanen gaat instellen en daar formele afspraken voor maakt. 't Is ook lekker concreet. Maar dat lijkt alsof je een houvast zoekt om al die wat meer ongrijpbare zaken nog maar even te laten liggen, die te verdoezelen. Waar we steeds weer op uitkwamen was dat vrouwen (in ieder geval de aanwezige vrouwen) een andere houding hebben ten aanzien van het werk en dáár ruimte voor willen hebben. Er is vaak een andere behoefte en inzet: het laatste woord hebben in de discussie weegt minder zwaar dan het idee hebben dat je de ander duidelijk hebt kunnen maken wat je bedoelt. De grote lijn eruit halen en vast kunnen blijven houden bleek meer voldoening te geven dan je verdiepen in procedures, regelkwesties en details. Hoe meet je trouwens het rendement van een vergadering? Aan de hoeveelheid genomen besluiten en geproduceerde stukken? Of aan de vraag of iedereen zich in die besluiten kan vinden en met welk gevoel iedereen naar huis gaat? We moeten maar eens af van de mythe dat op een "mannenmanier" vergaderen efficiënter is. En bovenal was er de behoefte om afstand te kunnen nemen: je even totaal losmaken om bij te kunnen tanken.

De belangrijkste conclusie vond ik dan ook dat het werk vooral als *zwaarder* ervaren werd. Je moet er meer voor laten schieten, meer inleveren, twee keer zulke goede argumenten kunnen noemen, je wilt andere dingen. En bovendien bleek de scheiding tussen werk en privé anders te liggen tussen mannen en vrouwen. Iemand noemde het voorbeeld van een raadslid, die na de vergadering nog even langsliep bij een naburig kraakpand, waar hij onder het genot van een pilsje en een babbel een paar vragen in elkaar timmerde. Hij vond dat ontspanning. Zij vond dat werk: haar sociale contacten en relaties zijn veel minder verweven met haar werkkring dan de zijne. Bij hem vallen privé en za-

kelijke relaties meer samen. Misschien omdat hij het ingewikkelder vindt om puur persoonlijke relaties te onderhouden? Zou best kunnen, maar ondertussen had hij wel een serie vragen klaar. Ongrijpbaar - maar belangrijk.

Toch zijn er concrete oplossingen uit de discussie voortgekomen, vooral naar aanleiding van de voorstellen 4, 5 & 6. Om de continue beschikbaarheid die men van je verwacht in een vertegenwoordigende functie te beperken, is het bijvoorbeeld handig om af te spreken dat je drie avonden per week vragenstellers via een antwoordapparaat laat weten dat een ander raadslid dienst heeft; dan kun je tenminste ongestoord een boek lezen. Onregelmatige vergaderingen zijn te beperken door er een limiet aan te stellen (bijvoorbeeld uiterlijk tot elf uur) en ze tussen vijf en acht te verbieden. In de afdelingen kan je een enquête houden, waarin mannen gevraagd worden of ze af en toe bereid zijn op andervrouws kind te passen, zodat die ook eens naar een vergadering kan of eens een vrij weekend heeft. De partij zou ook voor noodgevallen een pot kunnen instellen waaruit de oppas betaald kan worden. Via dezelfde enquête kun je een deskundigensteungroep organiseren: allerlei vrouwen die zelf dingen aandragen, en waar je van tijd tot tijd een beroep op kunt doen zonder dat ze een vaste verplichting hebben. Een vaste steungroep (niet persé alleen PSPsters) kan daarnaast functioneren, daar kun je bijtanken en ideeën bedenken, je inspiratie en motivatie opvijzelen.

Tenslotte zijn er voorstellen gedaan die zowel vrouwen onderling moeten steunen als de hele PSP tot denken of doen moeten aanzetten. Afsproken werd dat allerlei ideeën en initiatieven die nu voornamelijk in afdelingsbladen verschijnen, zoveel mogelijk in *Bevrijding* te publiceren. Aan de hand van de ideeën die nu bestaan wordt voorts een dag georganiseerd voor de Landelijke Werkgroep Parlementair Werk van de PSP (LWPW), zodat ook daar plannen gesmeed kunnen worden. Iemand bedacht ook dat er misschien een aparte LWPW-vrouwengroep zou kunnen worden opgericht; in ieder geval kunnen de banden tussen hen en de landelijke PSP-vrouwen (de LKG) aangetrokken worden. Aan het PSP-kongres 'Vrouwenstrijd en Socialisme' zal worden gevraagd een uitspraak te doen over de manier waarop de PSP in het vervolg met voorkeursstemmen voor vrouwen om moet springen, gezien de problemen bij de recente verkiezingen. En, iets om naar uit te kijken: over een jaar komen we nog eens bij elkaar om te zien hoe het nu met die politieke functies staat.

KARIN SPAINK

Iedereen die plannen of ideeën heeft kan terecht bij de Landelijke Coördinatie Groep van de PSP-vrouwen (LKG), per adres Willy Verstraten, Barbiersgaarde 82, 2542 TN Den Haag, 070-292228. De LKG vergadert iedere eerste zaterdag van de maand in Utrecht in het PSP-pandje op de Springweg 16; we beginnen om elf uur, en alle vrouwen zijn welkom.

De themamap voor de discussiedag over Taakverlichting van politieke functies is te verkrijgen door f3,- over te maken naar SVS, Amsterdam, gironummer 3481995 onder vermelding van 'taakverlichting'.

Vrouwenbevrijdings boekenbijlage

Het was in de zomer van 1980. Met als rode draad de theorie van Gayle Rubin over het sekse-geslacht-systeem lieten we vier paginaas lang in een zeer snel tempo een aantal vrouwenboeken de revue passeren. Nu twee jaar later wagen we ons er opnieuw aan. De in de tussentijd verschenen 'vrouwenboeken' zijn in variëteit en aantal zo toegenomen, dat het totaal nauwelijks meer is te overzien. Nieuwe uitgaven dreigen soms eerder met een zucht van o jee, weer eentje te worden begroet, dan met een onaflatende gretige nieuwsgierigheid. We hebben er vier uitgekozen, meer bepaald door de persoonlijke voorkeur van ieder van ons dan door een bewuste selectie. Een aantal titels die wij u ook niet willen onthouden komen in volgende nummers van *Bevrijding aan bod*.

Is er een rode draad te ontdekken in de vier hier besproken boeken? 'Feminisme en politieke macht' en 'Vrouwen en Omroep' hebben het funktionieren van vrouwen binnen georganiseerde kaders tot onderwerp, waar zij stuiten op mannen die daar al langer bezig zijn. Het 'Assepoesterkompleks' duikt in het innerlijk van de vrouw, zoekt naar oorzaken waarom vrouwen funktionieren zoals ze funktionieren. De 'Bron van een-

zaamheid' tenslotte gaat, hier als illustratie, daadwerkelijk terug naar de bron. Het gegeven van het funktionieren van een lesbienne in het begin van deze eeuw, aan de rand van de maatschappij. Twee jaar geleden stipten we in *Bevrijding* de theorie van Gayle Rubin aan, die de term sekse-geslachtstelsel introduceerde, wat zij omschreef als het geheel van regels en voorschriften, waardoor de menselijke seksualiteit en voortplanting worden gemodelleerd, door tussenkomst van de mens, van de samenleving. Jongens en meisjes worden volgens haar op grond van hun geslachtsverschillen, verschillend opgevoed voor een verschillende positie. Wat die positie precies is hangt af van de cultuur. Rubin betoogde dat het feminisme zich daarom niet alleen om de economische produktieverhoudingen moet richten, maar juist ook op de veranderingen in het sociaal-kulturele vlak. Dus op regels en normen dicht bij huis, rond huwelijk, gezin, opvoeding en seksualiteit. Het betoog van Nancy Chodorow in haar boek 'Waarom vrouwen moeders', waarover vorig jaar in *Bevrijding* verschillende meningen naar voren kwamen (*Bevrijding* 1981-3, 4) sluit enigszins aan bij Rubin. Chodorow stelt dat de bestaande verhoudingen tussen seksen generatie op generatie wordt doorgegeven omdat vrouwen moeders en mannen dat juist niet doen. De kritiek die indertijd op Chodorow werd geformuleerd is van eenzelfde aard als de kritiek op het 'Assepoesterkompleks' wat u hiernaast besproken vindt. De psychoanalytische invalshoek bij een theorie over de verhoudingen tussen seksen kan verlamdend werken, als ze als een maatschappijtheorie worden gepresenteerd, maar in wezen de link, de samenhang met de maatschappelijke achtergrond missen. Maar de verschillende invalshoeken zijn ieder op zich van belang.

Hoewel de vraag naar de verschillen in analyse van de positie van de vrouw en

de daaraan gekoppelde verschillen in strategie, zich momenteel in zeer versterkte mate voordoet bij de steeds meer toegespitste aanvallen op de maatschappelijke positie van vrouwen. In de bundel 'Feminisme en politieke macht' stelt de redactie in een nawoord dat de als gevolg van het uiterst komplekse karakter van de vrouwenonderdrukking, zeer verschillende analyses en daaraan verbonden strategieën, niet geforceerd onder één noemer moeten worden gebracht. Wel willen zij een brede discussie binnen de zeer brede vrouwenbeweging om naar een aantal prioriteiten te zoeken die wel gemeenschappelijk zijn.

Eenzelfde strategie komt aan de orde in het boek 'Vrouwen en Omroep'. Analooeg aan de discussies over een aparte vrouwenpartij en een aparte vrouwenvakbond, gaat het hier om een aparte vrouwenomroep. Het 'Assepoesterkompleks' van Dowling lijkt alle strategie weer teniet te doen, als alleen op de lange termijn na hevig individueel zelfonderzoek. Maar ook daarover zijn de meningen verdeeld. In de discussies over de councilbeweging wordt juist het samengaan van het persoonlijke met het politieke bepleit, wat wel een permanente discussie zal blijven.

Tenslotte past hier nog de vraag of het gebrek aan vrouwen op hoge plaatsen op de gemeenteraadlijsten van de PSP, wat strijdig is met de feminiseringsstrategie, soms ook iets te maken heeft met het toeslaan van het assepoesterkompleks. Dowling heeft haar antwoord klaar: "Dat is gewoon de huiver om Numero Uno te zijn. Om zelf uiteindelijk verantwoordelijk te zijn. En ik begrijp het hoor. O, ik begrijp het heel goed. We hebben het nooit geleerd, we moeten nieuwe ongebaande wegen gaan. Dat valt niet mee, om de dooie dood valt dat niet mee."

Tja, we gaan toch maar door.

TITIA VAN LEEUWEN

FEMINISME EN POLITIEKE MACHT

Al in 1978 vroeg Joke Smit zich in een artikel over de balans van 10 jaar vrouwenbeweging af, hoe vrouwen van de tweede feministische golf de geschiedenis inwillen. "Als een beweging die abortus heeft gelegaliseerd of meer?" Een jaar later startte De Groene opnieuw de discussie over de impasse in de vrouwenbeweging met als titel "Vrouwen in links mannenland". Het laatste artikel in de serie was een oproep om op zowel politiek-inhoudelijk niveau als op het niveau van organisatie de discussie voort te zetten.

De vrouwen van het politiek-kulturele centrum De Populier organiseerden in mei j.l. een congres over deze themaas. Naar aanleiding hiervan is een bundel verschenen met artikelen over feminisme en politieke macht.

De centrale vraag in de bundel is de vraag naar het politieke perspectief van de vrouwenbeweging op dit moment. "Sinds de opkomst van de z.g. 'tweede feministische golf' heeft de vrouwenbeweging een enorme invloed gehad. Op bijna ieder terrein is een scala van activiteiten ontwikkeld. Toch zijn er niet alleen positieve resultaten: er is nog steeds geen goede abortuswet, er is nog steeds geen goede kinderopvang en met de verdeling van werk binnens- en buitenshuis is nauwelijks een begin gemaakt. De jaren tachtig lijken niet de meest gunstige periode om deze eisen alsnog te realiseren", aldus de schrijvers in het voorwoord.

De bundel valt in drie gedeeltes uiteen. In het eerste en omvangrijkste gedeelte staan de bijdragen van vrouwen uit pressiegroepen, politieke partijen en

vakbonden, van traditionele vrouwenorganisaties en van ongeorganiseerden. In tegenstelling tot de De Groene discussie, waarin alleen de links georiënteerde groepen in de vrouwenbeweging haar bijdragen leverden, komen hier ook de vrouwen naar voren die niet duidelijk ook een socialistische visie toevoegen aan de strijd tegen vrouwenonderdrukking. Alleen al bij het lezen van de diverse titels van de bijdragen wordt duidelijk dat er een kleurrijke verscheidenheid is aan strategieën en activiteiten. De bijdrage van de CDA-vrouwen met als titel "Samen verantwoordelijk", de Anarca-feministen met "We willen alle scheidingen in ons leven vermijden" en tenslotte de PSPvrouwen met "De PSP wordt niet na één congres feministisch wakker!"

Omdat de vrouwen verslag doen in eigen stijl en taalgebruik is elk artikel duidelijk een verhaal apart over een ontwikkeling van tientallen jaren m.b.t. posities, problemen en strategieën. Ook

door deze keuze wordt heel zichtbaar gemaakt dat door verschillende groepen vaak een heel ander jargon wordt gebruikt, voor vaak dezelfde begrippen.

In het voorwoord zeggen de samenstellers niet te pretenderen een volledig overzicht van de vrouwenbeweging op dit moment te bieden. Omdat op dit moment op praktisch alle terreinen vrouwen zich als vrouwen organiseren, is het volledige beeld ook haast niet te leveren. Wat echter onduidelijk blijft is waarom er wel is gekozen voor de bijdragen van juist deze specifieke groepen? Er leeft schijnbaar wel een achtergrondsidee van welke groepen met politieke machtsvorming bezig zijn. Dit wordt echter niet zichtbaar gemaakt.

In het tweede gedeelte staan interviews met enkele feministes van het eerste uur. Het zijn dertigers met een lange zwerftocht door de vrouwenbeweging achter de rug, maar die tenslotte toch tot bepaalde keuzes kwamen. Behalve de vrouw die zich bij de Bhagwanbeweging heeft aangesloten is er voor iedereen een zinnige aktieplek gebleven. Hierdoor wordt duidelijk dat er sprake is van een brede beweging.

Het derde gedeelte van de bundel bestaat uit "konfrontatiegesprekken", d.w.z. de discussie die de vrouwen uit de verschillende stromingen van de beweging met elkaar voeren. Hier wordt de knuppel aardig in het hoenderhok gegooid en soms blijft er weinig over van het zusterlijke beeld dat de opsomming in het eerste gedeelte gaf. Vooral gesprekken met de Kamervrouwen die actief zijn in het Kamerbreed Vrouwenoverleg is een illustratie van de moeizame weg van samenwerking binnen zo'n kleurrijk geheel. De minder linkse, maar welwillende vrouwen beklagen zich erover hoe weinig contact de autonome vrouwenbeweging met hun zoekt. "Het is alsof ze het alleen verantwoordelijk vinden om samen te werken met de CPN of PSP!"

Wat is de conclusie van deze inspirerende en zeer betaalbare bundeling van hete discussies over hete hangijzers? De vrouwen zijn er zeker in geslaagd een aanzet te bieden tot het meer gemeenschappelijk maken van een aantal prioriteiten. Ook relativeert het de soms mijlenver uit elkaar lijkende vormen van organisatie en strategieën. Wat echter precies de prioriteiten zullen moeten zijn blijft zeer discutabel. In de bundel wordt in het nawoord gesuggereerd dat de strategie meer algemeen gericht moeten zijn en vooral meer gericht op sociaal-economisch terrein, omdat hierover de laatste jaren vooral een impasse is ontstaan. Een totaalconcept lijkt echter onmogelijk vanwege de complexiteit van de beweging.

Cruciale vragen die nu overblijven: Meer eenheid om een grotere vuist te kunnen maken voor structurele veranderingen of is het juist prima dat er zoveel verschillende aktieterreinen en strategieën zijn? Maakt versnippering kwetsbaar of is het juist de kracht van een beweging die daardoor spannend en creatief blijft?

ALICE LOETERS

Feminisme en politieke macht, Deel I, Posities, problemen en strategieën. Uitgeverij De Populier. Prijs f 12,50.

VROUWEN EN OMROEP

De media vormen een patriarchale aangelegenheid. In de programma's die de media ons dagelijks voorschotelen, maar ook in de posities die vrouwen binnen de media innemen komt dit telkens weer tot uitdrukking. Deze stelling, die niets aan duidelijkheid te wensen over laat, vormt zo ongeveer het uitgangspunt en de konklusie van de samenstellers van het boek "Vrouwen en Omroep".

In het boek, geschreven door politieke-logie-studenten van de Universiteit van Amsterdam, worden diverse programma-makers uit omroepeland aan het woord gelaten om hun visie te geven op de werksituatie van vrouwen binnen de omroep. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen journalistes en een enkele journalist uit drie categorieën programma's, feministische met alléén vrouwelijke medewerksters, vrouwenprogramma's met "gemengde" redaktieteams en journalistes van algemeen informatieve programma's.

Aan de hand van vragen naar seksistisch taalgebruik in de programma's, beleidsinbreng en beslissingsbevoegdheden van redaktieleden, en mogelijke wensen m.b.t. de programma's waaraan zij meewerken, wordt geprobeerd inzicht te krijgen in het beeld dat journalistes hebben van de speelruimte die ze bezitten bij het maken van programma's. In het boek worden de uitspraken van de journalistes weergegeven, aangevuld met korte tussenteksten en konklusies. Deze opzet maakt het boek tot een leesbaar onderzoeksrapport.

Mijn grootste bezwaar echter tegen het boek is de vanzelfsprekendheid waarmee wordt gegeneraliseerd op grond van enkele uitspraken.

Een voorbeeld: hoewel een aantal geïnterviewde vrouwen blijkt geeft van ontevredenheid over de tegenwerking die ze van mannen in hun werkomgeving ondervinden, wordt er in het boek zonder meer vanuit gegaan dat dit een algemeen gedeelde ervaring is.

Vrouwen die in hun mening afwijken hiervan, zodat er onmogelijk dergelijke algemene gevolgtrekkingen kunnen worden gemaakt, wordt tussen de regels door een soort 'gebrek aan bewustwording' verweten. Opmerkelijk is echter dat in het hoofdstuk waarin de journalistes hun eigen wensen op programma-gebied kenbaar maken, deze wensen lang niet allemaal betrekking hebben op een grotere invloed van vrouwen binnen de redaktieteams zodat er een verbetering of uitbreiding van vrouwenonderwerpen of vrouwenprogramma's zou kunnen worden bewerkstelligd. Op grond van eerdere konklusies zou je zo iets op z'n minst verwachten.

Een aantal journalistes van feministische programma's doen wél voorstellen in deze richting zoals een feministisch 'Haagse Krings' en een vrouwen-aktualiteitenrubriek. Met de aard en opzet van deze programma's maken zij duidelijk dat zij het werken met mannen logischerwijs uitsluiten.

De andere programmamakers wensen echter zaken als 'vermenselijking' van het nieuws, meer werken aan de basis,

Uit: "Zelfportret"

foto: Bertien van Manen

meer op lokatie en minder studiodiskussies. Mannelijke kollega's sluiten zij daarbij niet per sé uit. Dat dergelijke wensen voort zouden komen uit een minder duidelijke visie op vrouwenonderwerpen, zoals in het boek wordt verondersteld, vind ik een te makkelijke verklaring.

Het boek eindigt met de vraag naar de noodzaak van een vrouwenomroep als oplossing van de problemen met mannen. Ook hier geen eenduidige antwoorden van de kant van de journalistes. Hoewel het idee van een vrouwenomroep door de onderzoekers duidelijk wordt gepropageerd (zo niet op landelijk- dan wel op lokaal of regionaal nivo), worden er zoveel bezwaren tegen een vrouwenomroep aangevoerd dat het goed is daar even bij stil te staan.

Eén van de kritiekpunten betreft het probleem van de "integratie". Op het moment dat vrouwen zich isoleren door een eigen vrouwenomroep op te richten, worden een aantal vakvrouwen weggetrokken uit de bestaande omroepen, zodat wát daar aan inspanningen is bereikt vrijwel zal verdwijnen. Daarbij is het maar de vraag of het gestelde doel, het feminiseren van de samenleving, op deze manier bereikt wordt. Weliswaar is er meer ruimte voor het maken van programma's zoals vrouwen dat zouden willen, maar de

bestaande omroepen zullen op deze manier sterke "mannen-bolwerken" blijven. Vooral daar het aantal vrouwen

waar het hier om gaat geringer is als bij een vrouwenpartij of vrouwenvakbond.

Een tweede bezwaar is van nog wezenlijker belang: de noemer "vrouwzijn" is voor veel journalistes onvoldoende basis om vrouwen van allerhande politieke kleur bij elkaar te brengen. En hiermee zijn we op politiek terrein gekomen, waar de discussie over wel of geen vrouwenpartij ook wordt gevoerd/zich heeft afgespeeld.

De politieke verschillen tussen vrouwen zijn zó ingrijpend dat ze het welslagen van een partij of omroep voor en door vrouwen bij voorbaat al in twijfel trekken.

Dat vrouwen binnen de omroep vaak moeten knokken tegen vooroordelen en seksisme en vóór behoud van vrouwenprogramma's, is een serieuze zaak. Het is echter ook een situatie die niet uitzonderlijk is, maar voorkomt in allerlei beroepen en werksituaties. Om daar ooit wezenlijk verandering in te krijgen zullen we ons, denk ik, juist ook moeten blijven weren in het "hol van de leeuw" en niet alleen onze vlucht nemen in een vrouwenpartij, -vakbond of -omroep.

MARION OSKAMP

"VROUWEN EN OMROEP" Programma-makers in een mannenwereld. C.E. van der Maessen, W. Perridon, J. Pott, W. Woudenberg (red.). Uitgave van DOGRO vakgroep 6 FSW-A Amsterdam en van de directie-coördinatie Emancipatiebeleid van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid te Den Haag. Prijs f 13,50.

HET ASSEPOESTERCOMPLEX

'Niets te verliezen en toch bang' was de titel van een boekje van Renate Rubinstein, dat midden in de jaren zeventig verscheen. In die tijd was scheiden al iets heel gewoons aan het worden, en dit boekje ging over haar eigen scheiden.

De titel drukt naar mijn gevoel iets uit van wat Colette Dowling in haar begin jaren tachtig verschenen boek 'het Assepoestercomplex' wil beschrijven. Dowling beschrijft een diep gewortelde, in de opvoeding eringebrachte behoefte aan geborgenheid, die het volgens haar vrouwen belet echt onafhankelijk te zijn. Zij stelt dat het feminisme wel steeds streeft naar een economische onafhankelijkheid als voorwaarde voor de vrouwenbevrijding, maar aan de emotionele onafhankelijkheid voorbijgaat. Het boek dat geen enkele wetenschappelijke pretentie heeft, gaat uit van de eigen ervaringen van de schrijfster, die ze toetst aan die van een aantal andere vrouwen en lardeert met wat psychologische en psychoanalytische theorieën. Snelle Amerikaanse kost.

Ook Viva, het blad voor de jonge moderne vrouw werpt zich erop. Wandelend langs de Amsterdamse grachten in-

terviert Viva de schrijfster en weet een aantal behartenswaardige uitspraken van haar tot een apolitek gebrabbel aaneen te breien. Het komt er in het interview allemaal op neer dat vrouwen maar eens wat meer moeten willen durven en hup, de drempel over.

In haar boek gaat Dowling uit van een stelling, die ze ook bevestigd vindt. (Dat gebeurt wel meer, zie ook de bespreking van 'vrouwen en omroep'). Zij stelt dat de persoonlijke psychische afhankelijkheid - het diepe verlangen om door anderen verzorgd te worden - de voornaamste kracht is die vrouwen tegenwoordig onderdrukt. Het is een netwerk van grotendeels onderdrukte attitudes en angsten dat vrouwen in een soort schemerduister vasthoudt van het volledige gebruik van hun verstand en creativiteit. Net als Assepoester wachten vrouwen volgens Dowling vandaag de dag nog steeds op iets van buitenaf dat hun leven zal veranderen. Een mechanisme dat Simone de Beauvoir zo'n 25 jaar geleden opmerkte toen zij stelde dat vrouwen de rol van onderworpen aksepteren om de spanning te vermijden die het leiden van een 'echt' leven

vervolg op pagina 22

vervolg van pagina 21

met zich meebrengt. Het heeft te maken met theorieën over de onderdrukten die meewerken aan hun eigen onderdrukking. Zoals arbeiders die op christelijke partijen stemmen en homo's die de ontstane homo-kommerse in stand houden. Maar Dowling heeft het niet over onderdrukkingstheorieën. Ze heeft het zelfs nauwelijks over maatschappelijke omstandigheden in wisselwerking met het funktionieren van vrouwen. Nee, de vrouw wordt of werd in haar opvoeding tot onafhankelijkheid gebracht, leerde haar leven meer door anderen te laten bepalen dan door zichzelf en heeft een angst aangekweekt voor alles wat er maar kan gebeuren, dus doet ze niks en is tevreden als ze maar verzorgd wordt en geborgen is. Ze kan best hogerop, maar in feite wil ze dat niet, ze wil geen macht, ze is er bang voor. De vrouwen die het schijnbaar wel lukt, sukses hebben, carrière maken, blijken uiteindelijk van hetzelfde laken een pak: onderdrukte onzekerheid, angsten, huilbuien; de 'pseudo-onafhankelijke vrouw', die veranderingen in haar leven niet aankan. Dowling gaat nog niet zover dat ze het hebben van een beetje wilskracht predikt om dat allemaal even te veranderen. Ze spreekt meer in de sfeer van het je steeds opnieuw bewustworden, naar oorzaken in jezelf zoeken en heeft het over een proces van generaties. Het aardige van het boek, waarom je het ook helemaal uitleest als je er eenmaal aan begonnen bent is de manier waarop ze de 'assepoester-ervaringen' van verschillende vrouwen weergeeft en de mechanismen erin opspoort. Omdat die vrouwen allemaal wel weer een weg vonden werkt het wel stimulerend. Mannen vallen mooi buiten de boot. Ze worden opgevoed tot onafhankelijkheid tot strevers naar macht en er bestaat een heel ander verwachtingspatroon naar hen toe. Dus al die mannen om je heen met hun onzekerheden, angsten en afhankelijkheid, die bestaan gewoon niet. En daarmee kom ik aan het centrale mankement van het boek. Het is een reactie op theorieën dat vrouwen onderdrukt worden door de boze buitenwereld, het economisch systeem, het patriarchaat. Daar tegenover psychologiseert Dowling de onderdrukingsmechanismen in de vrouw zelf, zegt daar heel herkenbare dingen over, maar maakt niet de koppeling met juist die wereld, die maatschappij om de vrouw heen, geeft de wisselwerking niet aan en weet daarom ook niks te zeggen over afhankelijke angstige mannen. Bovendien is haar betoog gevaarlijk. Vrouwen moeten niet zo zeuren volgens haar, maar zichzelf veranderen, dan passen ze beter in de wereld, die, als je Dowling in haar redenties volgt op zich niet zo erg hoeft te veranderen. Integendeel, het onafhankelijk kunnen funktionieren, de gewenste vrijheid van de vrouw, wordt bekeken vanuit de vaststaande normeringen van de Amerikaanse 'mannenmaatschappij'. Om in dezelfde simpelheid als waar in Dowling soms optreedt te spreken: Vrijheid van de vrouw gaat samen met carrière, macht en (letterlijk) geld. Het assepoestercomplex legt de vinger op een tere plek. Voor velen van ons zal

er wel iets herkenbaars in te vinden zijn. Dowling suggereert daarbij ook nog iets van een overgangssituatie. Vrouwen die tegenwoordig veel meer mogelijkheden en zelfstandigheid kennen dan vroeger, raken daarmee in conflict, omdat ze er niet voor zijn opgevoed. Dus met de generaties zou het kunnen bijtrekken.

Wat jammer voor al die afhankelijke angstige mannen, waar er steeds meer van lijken te komen. Of zou het allemaal toch niet zo alleen voornamelijk psychisch liggen?

TITIA VAN LEEUWEN

Colette Dowling, *Het Assepoestercomplex*. De verborgen angst van vrouwen voor onafhankelijkheid. Uitgeverij Bert Bakker 1981 - Amsterdam. f 27,50.

DE BRON VAN EENZAAMHEID

De bron van eenzaamheid, een roman over het leven van een vrouw aan de maatschappelijke zelfkant. Het boek verscheen oorspronkelijk in 1928 en deed veel stof opwaaien; het was lange tijd verboden in Engeland en de Verenigde Staten door de openlijke beschrijving van liefde tussen vrouwen. Het boek is nu opnieuw in de oorspronkelijke Nederlandse vertaling uitgegeven door Sara.

Het verhaal geeft een deel van het leven van een Engelse vrouw die zich vanaf haar jongste kinderjaren "onaangepast", niet als meisje gedraagt en zich evenmin zo voelt. Ze rijdt paard, niet in amazone-zit, maar schrijlings, ze gaat mee op jacht en ze schermt als een man. Ondanks een vrij geïsoleerde jeugd op een Engels landgoed waar ze

van gouvernantes een uitstekende opleiding krijgt, voelt ze in de spaarzame contacten met andere kinderen haar "anders-zijn" dan de andere meisjes. Ze stelt zichzelf en ook haar vader voortdurend de vraag naar haar identiteit, een vraag waar ze heel lang niet uitkomt. Haar vader stimuleert haar in het zijn-zoals-ze-zich-voelt en zoals ze is. Als volwassen vrouw na de dood van haar beschermende vader wordt ze verliefd op een getrouwde vrouw uit de buurt. Het wordt een "schandaal" en haar moeder dwingt haar het landgoed te verlaten. Ze gaat naar Parijs om schrijfster te worden. Tijdens de eerste wereldoorlog werkt ze bij een Engelse vrouwenbrigade die op ambulancewagens rijdt om gewonde soldaten af te voeren. Daar ontmoet ze een vrouw, met wie ze daarna een langdurige verhouding heeft in Parijs, totdat deze vrouw met een goede vriend van haar weggaat en zij des te sterker haar "anders-zijn" voelt als bron van eenzaamheid. Dit is in het kort het verhaal. Het boek is vrij dik en soms nogal langdradig, met sentimenteel aandoende passages. In bepaalde opzichten zag ik wel overeenkomsten met het verhaal Majoor Frans van mevrouw Bosboom-Toussaint, maar dit boek is een openlijke beschrijving van een lesbies bestaan in die tijd, terwijl dat in Majoor Frans aan de fantasie van de lezeressen wordt overgelaten. Met feministiese ogen bekeken, is de typering van de personen nogal traditioneel volgens de verdeling "mannelijk-vrouwelijk". De hoofdpersoon gedraagt en kleedt zich als een man, terwijl haar vriendinnen "echte" vrouwen zijn. Het "afwijkend" gedrag en het buiten de geldende regels plaatsen is bovendien - ook in die tijd - minder moeizaam in een kunstenaars-subcultuur en met een goedgevulde bankrekening op de achtergrond, dan wanneer ze tot een andere sociale klasse had behoord. Maar dat zijn overwegingen die in deze tijd opkomen bij ons met onze manier van kijken van nu. Op grond van de strakke rolverdeling in mannelijk en vrouwelijk en een stoere, zekerheid-biedende pot naast een afhankelijke, zekere pot, zouden we het boek op dit moment niet willen rekenen tot de feministiese literatuur. Maar in die tijd, waarin dit boek een vrijwel unieke betekenis had door openlijk de "onaangepastheid", het buiten de burgerlijke instituties als een huwelijk blijven en de keuze voor een lesbiese relatie te beschrijven, is dit boek van onschatbare waarde geweest voor al die vrouwen die dachten dat ze de enige waren die verliefd worden op een vrouw. Uitgeverij Sara schrijft in de toelichting dan ook dat de heruitgave gezien moet worden als een bijdrage aan het zichtbaar maken van de lesbiese geschiedenis, waarin dit boek van Radclyffe Hall een belangrijk moment is geweest.

TITIA BOS

Uit: "Zelfportret"

foto: Catrien Ariëns

ZELFPORTRET

Wie na al dat lezen ook wel eens wat wil zien kan terecht bij 'Zelfportret, vrouwenbeweging in de jaren tachtig' van Catrien Ariëns en Bertien van Manen, een fotoboek dat onlangs verscheen bij Sara.

Ariëns en Van Manen werkten van '78 tot '81 aan een opdracht van het Rijksmuseum in Amsterdam. Het resultaat was in de zomer van vorig jaar te zien in het museum onder de titel 'Vrouwen in beweging' en is nu in boekvorm uitgegeven. Met de titel 'Zelfportret' willen de twee fotografes aanduiden dat ze niet alleen de vrouwen op de foto's, maar ook zichzelf hebben vastgelegd.

Het boek toont vrouwen in allerlei situaties. In de abortusstrijd, tijdens zwangerschap en moederschap, in praatgroepen, in 'Blijf van mijn lijf'huizen: het is nu slechts een greep uit de vele onderwerpen in het boek, waarin het vechten voor individuele en maatschappelijke bevrijding van vrouwen centraal staat. Het fotograferen is voor Catrien Ariëns en Bertien van Manen een emotionele ervaring geweest. Bertien van Manen: "Het is inderdaad heel emotioneel een foto van iemand te maken, ik word er ook heel zenuwachtig van. Ik vind het belangrijk vrouwen te fotograferen in hun huiskamer, want daar leven en werken de meesten. Iemand is vertrouwd met je, ik wil iemand in haar waarde laten. Zo'n fototoestel is bedreigend. Als het kan probeer ik met een vrouw met wie ik praat en die ik wil fotograferen, samen een oplossing te vinden. Dat kan ten koste gaan van de spontaneiteit. Zo heb ik een foto gemaakt van een zeventigjarige vrouw, die op de Moeder-MAVO zit. De enige plek waar ze haar huiswerk kan maken is op haar bed. Samen hebben we uitgedacht hoe dat te fotograferen is". (uit: Skrien, nummer 104, februari 1981).

'Zelfportret' laat veel zien en brengt de activiteiten, het leven, de strijd en de emoties van de vrouwenbeweging van de jaren tachtig over. De begeleidende tekst voegt daar het hare aan toe en maakt het boek alleen maar interessanter.

ROEL SANDVOORT

Catrien Ariëns en Bertien van Manen, 'Zelfportret, vrouwenbeweging in de jaren tachtig', is verschenen bij Feministische Uitgeverij Sara. Prijs f28,50.

Radclyffe Hall, *De bron van eenzaamheid*; vert. door Bep Zody. Amsterdam, Feministische Uitgeverij Sara, 1982. f 29,-. Oorspr 1928

Foto: Joop Blom

INTERNATIONALE HOMODAG

We laten ons niet van de straat slaan

Dit was de reactie van de meesten van de vijf à zesduizend homoseksuele mannen en vrouwen na de rellen in Amersfoort op de internationale flikkers- en pottendag. Wel niet vèrslagen dan tich behoorlijk aangeslagen door het geweld, dat hen de hele dag begeleidde, probeerden de medewerkers van het Roze Front 1982 zondagavond na roze zaterdag een aantal konklusies te trekken uit dit gebeuren; een gebeuren, om kop-van-jut te zijn van een paar honderd Amersfoortse en Veluwe jongeren, die in leeftijd niet boven de twintig kwamen.

Zeker één meisje met oogletsel en één jongen met gezichtsfraktuur het ziekenhuis in, ongeveer 10 slachtoffers poliklinisch behandeld, twee vrouwen de gracht ingeduwd, twee gewonden aan de kant van de politie, dertien arrestaties aan de kant van agressieve jongens: dit is het trieste resultaat van de 26e juni. Volkomen onverwacht was agressie van deze omvang voor demonstranten en politie. Er sijnelden vooraf wel enige geruchten door over organisatie van knokploegjes van jongeren, maar als angstig gerucht, voorafgaand aan een homodemonstratie is dit niet vreemd. Ook de politie "kon geen aanwijzingen vinden, die zulks bevestigden". In zoverre valt er speciaal de politie niets te verwijten. Anders staat het met hun gedrag en ingrijpen op zaterdagmiddag tijdens de manifestatie. Er viel bij de politie voortdurend een tendens te bespeuren om de agressie te bagatelliseren. De term, die 's middags bij de politie coördinatie geboren werd, heette "tegende-

monstratie". Terwijl er die dag al tientallen demonstranten uitgescholden, begooïd en geslagen waren, sprak de politie van een tegemonstratie, wat op zichzelf volgens hen geoorloofd zou zijn. Toen enige maanden eerder woedende krakers de hal van het stadhuis van Amersfoort bezetten, had de politie heel wat minder moeite om op te treden. De lezing van het Roze Front is, dat al drie kwartier voor aankomst van de demonstratie op het Onzelievevrouwenplein geslagen, gegooïd en gesloopt werd en dat pas een uur na aankomst de situatie weer onder controle was door afsluiting van het plein. Een woedende reactie leverde het politievoorstel op om de manifestatie in het belang van de openbare orde te ontbinden. Pas op het moment, dat er een gewonde aan de kant van de politie viel, bleek zij bereid daadwerkelijk op te treden en tot arrestatie van de agressiefste jongens over te gaan. Toen er dringende behoefte was aan een geluidsinstallatie om de menigte flikkers en potten toe te spreken, was die niet aanwezig, aangezien de Veulpoepers zonder enig overleg met hun installatie verdwenen waren. Het was uiteindelijk te danken aan homogroepen als de Roze Driehoek en de Haarband, dat er toch nog een programma voor handen was.

Samenwerking

Pas na deze middagervaring was de politie tot betere samenwerking bereid en heeft zij 's avonds kontinu groepen feestgangers geëskorteerd om rondtrekkende knokploegjes op een afstand te houden. De konklusie van het Roze Front is, dat in de toekomst bij demonstraties een beter georganiseerde ordedienst aanwezig zal zijn, die eerder op zichzelf vertrouwt dan op de politie, waarover vergaande samenwerking met andere linkse organisaties nodig is: een verzoek tot samenwerking, waardoor de PSP zich dan ook aangesproken kan

voelen! Ook andere linkse organisaties krijgen bij allerlei akties te maken met deze categorie jongeren, die met hun rechtse opvattingen dankbaar doelwit zijn voor fascistische klubs.

De voorbereiding van de homodemonstratie kan eveneens een toenadering juist tot deze categorie jongeren omvatten. Het best zijn zij bereikbaar via het onderwijs en welzijnswerk. In zoverre was het gekozen motto: "Tot hetero opgevoed, flikker/lesbies durven zijn" een schot in de roos. Iets van ons durven hebben we in Amersfoort kunnen laten zien en de rol van opvoeding en onderwijs, ouders en onderwijskrachten is in deze zeer belangrijk. Opvallend was in dit verband het gedrag van de wat oudere Amersfoorters, die hun opdringerige zoontjes verdedigden. Zij waren het die van de kant toekeken, denigrerend glimlachten en beledigende opmerkingen maakten over konsentratiekampen. Zij zijn wat ouder en rustiger dan de po(t)tenrammers van die dag, maar hun mentaliteit is dezelfde. Dit is het resultaat onder meer van de zo geroemde vrijheid van onderwijs, die orthodoxe christenen naar aanleiding van het voorontwerp-wet gelijke behandeling verdedigen. Dit is een mentaliteit, die een uitstekende basis vindt in het sterk vermilitariseerde leven op de Veluwe: de militaire ideologie laat geen homosexualiteit toe.

Fel

De stemming in Helmond bij de demonstratie op 1 juli ter ondersteuning van de lesbische lerares Toos van de Hurck was dan ook fel. De 1500 demonstranten, afkomstig uit Amersfoort, Eindhoven, Haarlem, Leiden, Amsterdam, Den Haag en Rotterdam, waren woedend, omdat het weer de zoveelste onderwijskracht was, die gediskrimineerd werd en omdat straatterror geen tweede keer toegelaten zou worden. De ordedienst was stevig voorbereid, de politie

vanuit het ministerie geïnstrueerd, de demonstranten straalden een veel grotere zelfverzekerdheid uit. Die houding was het eerste effect van de ervaringen in Amersfoort die een ommekeer voor de homobeweging kunnen betekenen. Voor de politiek bewuste strijd(st)ers tegen gedwongen heteroseksualiteit betekent dat een meer offensieve houding tegen alle vormen van diskriminatie, hoewel dat op zichzelf onvoldoende is. Wanneer de mentaliteit van de mensen niet ingrijpend verandert en linkse partijen en sociale bewegingen niet veel alerter worden op onderdrukking van alternatieve vormen van seksualiteit en samenleven, ook in eigen gelederen, zal een underdogpositie, zoals die op Roze Zaterdag weer eens pikhard gebleken is, blijven bestaan.

GERT KORTENBACH
PSP homogroep-afd. A'dam

TERUG VAN VAKANTIE

Op vakantie in Zuid-Frankrijk was de berichtgeving over de gebeurtenissen in Nederland nogal spaarzaam. Dat schijnt zo te horen. Behalve het voetbalnieuws hadden we gelezen dat Den Uyl nog één keer wil, dat een lesbische lerares bij het katholiek onderwijs is ontslagen en dat Van der Stee nog meer gaten heeft in de begroting dan hijzelf in de gaten had.

Eenmaal terug in de drukte van verkeerslawaaï, vergaderingen en werk, gekompleteerd met een stapel post, worden de leemten in onze kennis van de aktualiteit langzaam aan opgevuld.

Zo lezen we dat er weer een nieuw systeem voor de sociale verzekeringen naar voren is geschoven door minister De Graaf van Sociale Zaken. Het plan zou één van de vele varianten zijn die door de ambtenaren die een tijdlang voor staatssecretaris mevrouw Dales werkten, zijn ontwikkeld. Het vervelende van dit voorstel is dat bij het toekennen van een uitkering nog steeds gekeken wordt naar de manier waarop mensen leven en wonen: kostwinsters krijgen een hogere uitkering dan niet-kostwinsters. Dit zijn geen opbeurende berichten voor vrouwen, die vaak geen kostwinster zijn en voor wie financiële onafhankelijkheid heel belangrijk kan zijn.

Gelukkig ligt er bij de post ook een informatiekraantje over het emancipatiebeleid van de rijks-overheid, van datzelfde ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De afdeling van mevrouw d'Ancona zogezegd. De kraantje is nog gemaakt vóór haar aftreden en meldt op enthousiasmerende toon de activiteiten op het gebied van vrouwenemancipatie die door het ministerie van harte en deels ook financieel worden ondersteund. De studiekonferentie over seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes wordt er in aangekondigd. Deze studiekonferentie is opgezet naar aanleiding van een motie van Van der Spek vorig jaar februari in de tweede kamer. Van der Spek vroeg toen om een inventarisatie van wat er van overheidswege is gedaan om seksueel geweld tegen vrouwen tegen te gaan en om een notitie waarin gerichte overheidsmaatregelen op dat punt zouden moeten worden voorgesteld. Uit dat voorlichtingsblad, "Op gelijke voet" geheten, blijkt dat de staatssecretaris bepaald niet heeft stilgezeten. Tot in de nadagen van haar regeerperiode bleef ze actief. Uit de persberichten van haar ministerie blijkt één van haar laatste werkzaamheden erin bestaan te hebben een projectgroep te installeren, op grond van een afspraak in het regeerakkoord.

ik heb niets tegen mannen, maar...

Die projectgroep moet een Emancipatieplan opstellen. Dit Emancipatieplan moet voorstellen opleveren voor een gekoördineerde beleidsvorming, maar moet ook terreinen aangeven waarop deelprojecten moeten worden opgezet. De staatssecretaris heeft al gezegd welke terreinen zij van belang vindt: o.a. gelijke rechten van vrouwen en mannen in de sociale zekerheid, bestrijding van seksueel geweld, speciaal beleid ten behoeve van vrouwen uit minderheden, herverdeling van betaalde arbeid. In afwachting van dit grote Emancipatieplan wilde de staatssecretaris alvast op een aantal van deze terreinen deelprojecten opzetten. Dat betreft dan projecten m.b.t. vrouwen uit minderheden, vrouwen en werkgelegenheid, voorbereiding van een wettelijke regeling voor kinderopvang en de evaluatie van vrouwenhulpprojecten. Fris terug van vakantie begint het bijna te duizelen, maar het is duidelijk dat deze staatssecretaris haar best heeft gedaan voor ons terwijl wij op onze rug lagen. In onze meest pessimistische buien vermoeden wij dat door dit tussenkabinet binnen de kortste keren anti-emancipatiemaatregelen, o.a. op het gebied van de sociale verzekeringen, geprobeerd wordt door te voeren. Maatregelen die zo'n Emancipatieplan tot een doodgeboren kindje kunnen maken. Om over andere gevolgen voor vrouwen van de bezuinigingswoede zoals die zichtbaar worden in de gezinszorg en gezondheidszorg, maar te zwijgen.

TITIA BOS
TITIA VAN LEEUWEN

RELLENPOLITIE

Met de platte pet

Er broeit iets bij de Nederlandse politie. Hier en daar gaan stemmen op om op een andere manier met rellen om te gaan. Niet de uitgesleten weg van als maar meer manschappen, betere uitrusting en grotere bewapening. De weg van de geweldloze konfliktoplossing. In de praktijk worden er al voorzichtig experimenten uitgevoerd, die die richting uitgaan. Maar nu lijkt het er ook op dat er een beleidwijziging op het ministerie van Binnenlandse Zaken op handen is. Onlangs kwam een studie uit die in die richting wijst. Er broeit wat bij de politie: Marcel Bullinga gooit wat olie op het vuur.

Kroningsdag 1980 was de directe aanleiding. Het ministerie van binnenlandse zaken gaf socioloog G. Dijkhuis van het Instituut voor Fundamenteel onderzoek van Sociale Systemen opdracht een literatuuranalyse te verrichten naar de beheersbaarheid van relsituaties teneinde een 'adekwate politieke aanpak' te bevorderen. Al langer was Binnenlandse Zaken zich ervan bewust dat het beleid dat zij ten opzichte van het ME-optreden voerde eigenlijk geen beleid was, maar meer een achter de feiten en nieuwe ontwikkelingen aanhollen. Het rapport *Niet alleen met stok en steen* moest daar verandering in brengen. De reacties in de dagbladers varieerden van zeer negatief tot oppervlakkig; van politiezijde is nog niets vernomen, dat gaat altijd wat trager. De spot van de critici richtte zich met name op één miniem onderdeel. Dat waren de gehaktballen die de politie uit zou moeten delen om een rel te sussen. Afgezien van het feit dat het een voorbeeld betreft in een zeer specifiek kader, wordt hiermee geen recht gedaan aan de verdere intenties van het boek. De studie is belangrijker dan de recensies doen vermoeden. In het hiernavolgende worden eerst enkele hoofdlijnen beschreven, daarna enige punten van kritiek ter overweging gegeven.

Grootschalig konflikt

Doel van de studie is het eskalatieproces dat tot een grootschalig konflikt leidt. Het gaat erom de negatieve gevolgen van de wijze waarop dat wordt uitgevochten, te verkleinen. Of, zoals Dijkhuis het uitdrukt, 'het konflikt als konflikt voor rekening van de konfliktanten te laten, terwijl het toch mogelijk is het relgedrag te beheersen'. Bij een dergelijke 'adekwate beheersing' van een rel komt het gevaar om de hoek kijken dat de signaleringsfunctie ervan verdwijnt. Dijkhuis beseft dit. Uitdrukkelijk spreekt hij als noodzaak dat het maatschappelijk konflikt dat ten grondslag ligt aan een rel, serieus genomen dient te worden. In het nauwe kader van zijn opdracht komt hij er echter niet toe dit te konkretiseren, behalve de suggestie om de politie (meer) sociale vaardigheden aan te leren aangezien diskriminerend gedrag relbevorderend is.

Dijkhuis gaat uit van het konfliktproces op persoonlijk niveau. De eskalatie daarin ziet hij als een proces van het waar maken van het eigen gelijk en van de eigenwaarde. Dat leidt tot een verlies van vertrouwen in elkaar, een zwart maken van het doel van de ander zonder nog maar een sprankje wit te zien en het verwerpen of negeren van waarnemingen om de feiten aan de eigen (maatschappij)visie aan te passen. Het beeld van het konflikt en van de tegenstander is belangrijker dan de feitelijke situatie (emoties gaan overheersen). Het vervelende is dat beide partijen een verschillende kijk op die situatie hebben. Eén fundamentele regel schijnt te bestaan, die van de wederkerigheid. Gaat de een een stapje verder (bijvoorbeeld door het gebruik van wapens) dan doet de ander dat ook.

Het symbool

Konfliktbeheersing dient zich niet te richten tegen het konflikt als zodanig, maar tegen de negatieve gevolgen van de verabsolutering van het konflikt. Middelen hiertoe zijn: blokkeren van het konflikt (daarvoor moet degene die ingrijpt een groot overwicht hebben); de partijen uit laten razen (als dat niet te veel schade oplevert); afleidingsmanoeuvres uitvoeren om de blikvernauwing te doorbreken. Konfliktoplossingstechnieken werken echter alleen als beide partijen bereid zijn te geven en te nemen, niet als men er alleen maar op uit is het verlies van de ander zo groot mogelijk te maken. Vanuit deze individuele konflikten gaat Dijkhuis over naar het kollektieve niveau. Er bestaat een aanzienlijke drempel tot het gebruik van lichamelijk geweld. Die drempel wordt in relsituaties doorbroken. Dijkhuis wijst dat aan de onpersoonlijkheid van de tegenstander. Deze wordt als symbool gezien. Dit wordt bevorderd door de grote afstand, het gebrek aan onderling contact en de kleding (uniformen). Verder speelt het repeterende karakter van veel rellen mee. Partijen gaan daardoor makkelijker over de schreef van de tot ritueel verworpen botsing. Oorspronkelijk had de ME tot taak het afschermen van een gebied en het verspreiden van een menigte. En wel door de toepassing van het zogeheten dreig-

Kroningsdag, 30 april 1980, Amsterdam.

foto: Bram den Hollander

konsept: dreigen met fysiek geweld om te voorkomen dat het daadwerkelijk gebruikt wordt. Deze gedachtengang was gebaseerd op de verwachting dat er geen echte weerstand zou zijn (vanwege de overmacht aan politie en omdat de tegenpartij de politie als de legitieme sterke arm zou aanvaarden), en dat de rel afgelopen zou zijn na verspreiding van de menigte. Een misrekening.

Steeds vaker werd de overheid als niet-wettig gezien, werden gevechten met de politie niet als incidentele maar als structurele weerstand beschouwd (de 'stadsoorlog') en braken na verspreiding van een menigte onkontroleerbare ongeregelheden uit. Dit bleek het duidelijkst tijdens de *Vondelstraat* en *Kroningsdag 1980*. Er kwamen twee meer offensieve ME-taken bij: het binnendringen van een gebied en het 'jagen' (uiteendrijven van kleinere groepen demonstranten).

Geweldloos

De politie reageerde paniekerig op deze ontwikkelingen. In eerste instantie met meer individueel geweld, daarna met betere beschermde kleding, uitrusting en verbindingen. Eén ding was zeker: het dreigkonsept werkte niet meer. Wat de politie zelf ziet als pogingen tot beheersing (het gebruik van traangas om vuurwapengebruik te voorkomen, het inzetten van duizenden manschappen om - door de geweldige dreiging - gevechten te voorkomen), zijn in de ogen

van de tegenpartij regelrechte daden van agressie. Langzaamaan wordt een derde mogelijkheid ontwikkeld: relpreventie. Dat is een poging kollektieve conflicten geweldloos op te lossen. Uit principiële redenen, maar ook omdat de effecten minder schadelijk zijn. Twee criteria zijn van belang: het vermijden van de konfrontatie en de tegenpartij als menselijk en aanspreekbaar zien. Om dit te realiseren geeft Dijkhuis in een aantal suggesties. Ten eerste noemt hij afleiding, om de aandacht te verstrooien en van de starre, absolute gerichtheid op het konflikt af te komen (hier komen onder andere de gehaktballen aanzetten), en door een feitelijke blokkadesituatie van verschillende kanten te benaderen (dat gebeurde bij UCN 1981). Ten tweede door niet op te treden tegen barrikades maar ze als gegeven op te vatten. Dit ontdoet ze van hun weerstandsaspect. Moeten ze toch genomen worden, dan dient dit niet te gebeuren met een heel ME-leger maar door een enkele platte pet (er wordt minder snel met stenen gegooid). Daar druppelen kollega-petten achteraan en zo worden de barrikades van de 'hoofdmacht' geïsoleerd. Praten is erg belangrijk. Het kan voorkomen dat een menigte zich 'oplaadt' in het eigen gelijk. Voor dat laatste worden nog twee andere tactieken voorgesteld. Een deel van de menigte beperkt houden door haar af te schermen; de potentiële brandhaard blijft zo beperkt. Of juist een menigte opengooien waardoor meer gematigde mensen de overhand gaan krijgen.

Tot slot kan men de agressie richten, op een objekt (beter een politieauto laten vernielen dan een handgemeen riskeren) of op de politie zelf. Die moet dan op de vlucht slaan, wat zorgt voor het uit-eenvallen van de achtervolgende massa.

Geweldsspiraal

Alhoewel niet zo duidelijk gesteld, is het doel van de onderhavige studie uit de geweldsspiraal te komen. Daarover wordt veel gepraat, maar meestal in het abstracte en slechts weinigen komen met praktische suggesties. Dijkhuis doet dat wel. In die zin is *Niet alleen met stok en steen* een stap in de goede richting. Het is een teken dat ook in politiekriegen over de beangstigende ontwikkelingen van de laatste jaren wordt nagedacht. Ook op een ander niveau krijgt *Niet alleen met stok en steen* een vervolg. Op Binnenlandse Zaken is een notitie in voorbereiding die een beleidswijziging bij het optreden bij grootschalige conflicten aankondigt. Hoe dat er precies uit gaat zien is nog niet bekend; wel is de notitie gebaseerd op Dijkhuis' studie.

Toch valt er wel wat af te dingen op het rapport. De scheiding tussen conflicten met en zonder een politieke of ideologische lading voert Dijkhuis te weinig principiële door. Waar afleiden van vandalisme zeer wel kan werken (en bij de TT-races in Assen met 'brood en spelen' dat ook gedaan heeft) is iets dergelijks bij een Dodewaard-betoging of een

kraakrel onmogelijk. Dijkhuis lijkt zich dat niet of onvoldoende te beseffen. Het serieus nemen van de maatschappelijke grondslag van rellen - bij een techniek van relbeheersing of preventie - moet meer uitgewerkt worden. Dat zou ook dienen te gebeuren met het gegeven van het wederzijdse kleineren: kriminalisering van actiegroepen door de overheid en omgekeerd onwettigmaken van die overheid door actiegroepen. Iets wat pogingen tot sussen als een muur blokkeert.

Onvoldoende antwoord

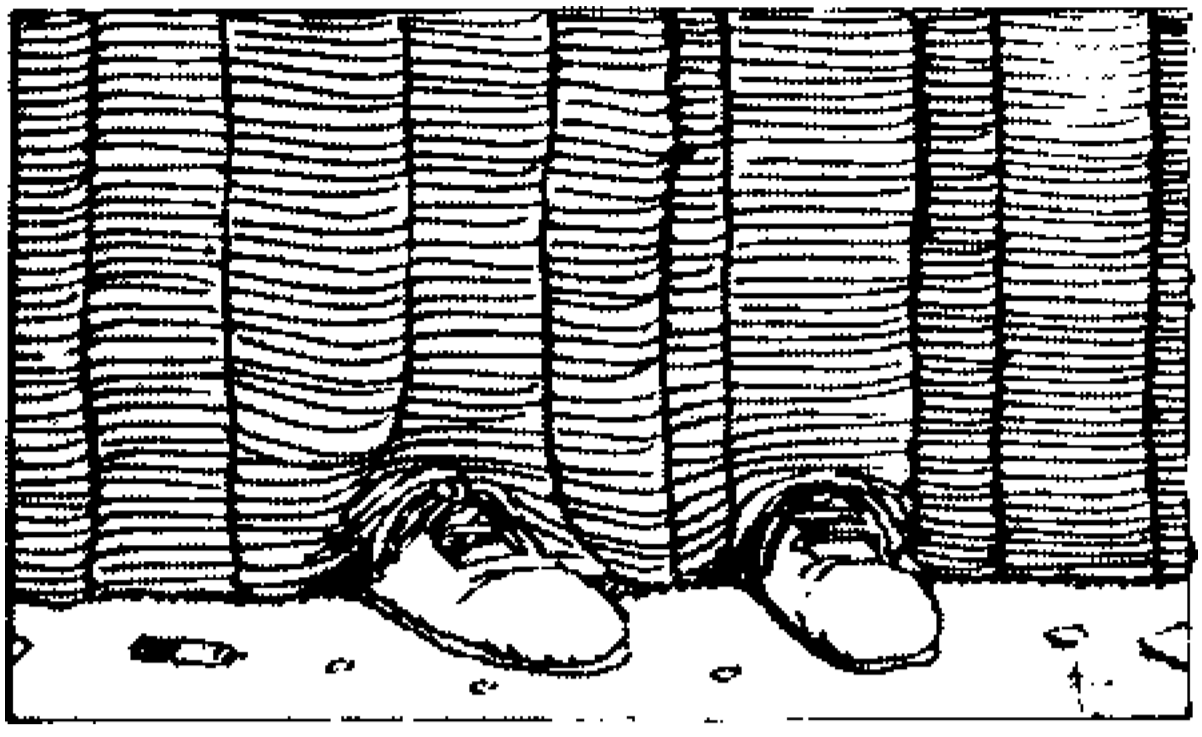
Verder geeft Dijkhuis aan dat de politie een regelend en niet direkt-ingrijpende rol kan vervullen bij conflicten waar de overheid geen partij is (denk aan stakingen). Dat is juist. Maar het punt is nu net dat steeds vaker die overheid in een groeiende verzorgingsstaat wél voorwerp van protest is. Dus ook de politie, ondergeschikt als die is aan het 'bevoegd gezag'. Wat dan? Daarop geeft Dijkhuis onvoldoende antwoord.

Ten slotte kan men zich afvragen in hoeverre de politieorganisatie zelf, enkele uitzonderingen daargelaten, ontvankelijk is voor ideeën over een kreatiever optreden. Een optreden dat minder gericht is op het kost wat kost 'winnen' en meer op het zo geweldloos mogelijk beheersen van conflicten die uit de hand dreigen te lopen zonder de maatschappelijke achtergrond ervan te ontkennen of te ontcrachten. Dat is méér dan een andere cursus 'Technieken en tactieken bij grootschalig politieoptreden', het vereist een andere wijze van denken en een andere visie op de taak van de politie. Terecht signaleert Dijkhuis dat dat nog een complete hordenloop kan worden (hij noemt maar liefst tien 'blokkades').

Niet alleen met stok en steen is al met al een verrassende studie. Waar het altijd normaal was om méér geld en méér mensen te roepen, blijkt nu een aantal mensen het op de moeilijke manier te willen doen. Moeilijk, maar op de lange duur bevredigender. Daarvoor willen ze hun nek uitsteken. Ze zetten zichzelf en anderen op het kruispunt van geweldsvermindering, van communicatie met de tegenpartij en die niet als vijand zien. Dat is wel een kruispunt zonder bewegwijzering - en aan het begin van onuitgestippelde routes is het nog drifdig zoeken.

MARCEL BULLINGA

G. Dijkhuis, *Niet allen met stok en steen*, een literatuuranalyse van niet gewelddadige methoden van relbeheersing. Uitgave: Instituut FOSS te Oegstgeest. Tel.: 071-152840. April 1982. Prijs f15,-.

ACHTER HET GROENE GORDIJN

Eenheid maakt macht. Klein links samen. Die gedachte neemt in kracht toe. En ook in het politieke handelen wordt die gedachte uitgedragen. Zeer vele gemeenteraden kennen nu gezamenlijke fracties, waar de PSP, de CPN en de PPR deel van uit maken. Ook in enkele Staten zijn die partijen samengesmolten. Of alle drie samen of twee ervan.

Vaak worden daar goede redenen voor aangedragen. Meer politieke macht. Grotere effectiviteit. Het overstijgen van de drempel van de kiesdeler. Werkverdeling. Andere goede argumenten worden daar tegenin gebracht. De PSP onderscheidt zich zeer van de andere twee partijen. De profilering komt in gevaar. Tegenstellingen worden weggemoffeld. De eigen doelstellingen worden verlaten ten gunste van politiek mschtsvorming. De discussie tussen voor- en tegenstanders van samenwerking zal in de PSP voorlopig wel blijven voortduren. Zeker tot het strategiekongres volgend jaar.

In de Kamer beginnen de gevolgen van die samenwerking al door te dringen. Er zijn bijvoorbeeld afdelingen, die verzoeken of de Tweede-Kamerfractie schriftelijke vragen over een bepaald vlak wil stellen. Zij verlangen dan tevens - omdat zij zelf in een samenwerkingsverband zitten - dat de CPN en/of de PPR bij die vragen betrokken worden. De fractie beoordeelt zelfstandig of aan zo'n verzoek voldaan wordt. Over het algemeen naar het criterium van de redelijkheid: zijn de andere partijen even zeer bij de zaak betrokken als de PSP? Hebben zij eigenlijk geen andere opvattingen over de kwestie? Ook worden de kamervragen aan de andere fracties voorgelegd zonder dat de PSP-fractie bereid is belangrijke veranderingen in de tekst te aksepteren. Met kamervragen kan dat allemaal. Een ieder lid kan onbeperkt en zonder toestemming van andere leden vragen indienen. Hierbij hoeft niemand iemand anders in de weg te lopen.

Anders zit het met het voorstel van Gijs Schreuders. Hij diende half juni namens de CPN een voorstel in bij het regelmatig gehouden overleg tussen de PSP, de CPN en de PPR

om tot structurele samenwerking tussen de fracties te komen. Zoals de verdeling van lidmaatschap van commissies. En het spreken bij debatten, tevens namens een andere partij.

Dit voorstel werd naar de fracties verwezen. In tegenstelling tot de CPN hebben de fracties van de PSP en de PPR een eigen verantwoordelijkheid naar de kongressen toe, los van de partijbesturen. Die partijbesturen kunnen de fracties formeel dus niks opdragen. De PSP-fractie staat huiverig tegenover dit voorstel van de CPN. Zij zal rond de verkiezingen er nog specifiek over gaan praten. De PSP-fractie is qua aantal medewerkers veel groter dan de CPN-fractie. Zij verzet belangrijk meer werk. Samenwerking in die vorm kan dus betekenen, dat we voor een goed deel werk voor een andere partij opknappen. Dat is een praktisch bezwaar.

Een politiek bezwaar vinden we, dat de tegenstellingen op landelijk niveau vaak nog zo groot zijn, dat het veel energie en tijd gaat kosten om tot gezamenlijke standpunten te komen. Als we daartoe al kunnen komen. Die tijd en energie besteden we liever in het gefundeerd naar voren brengen van onze eigen standpunten. Maar, zoals gezegd, de PSP-fractie zal zich over die samenwerkingsgedachte nog uitgebreid gaan beraden.

Bij tal van moties en stemgedragingen is ondertussen gebleken, dat de fractie zich niet dogmatisch en sektarisch opstelt. Omdat een motie van een andere partij komt, dáárom zijn we nooit voor of tegen. Het gaat altijd om de inhoud van de motie. En ook al hebben we bepaalde bezwaren tegen moties en tegen amendementen, dan nog kunnen we er voor stemmen, als een motie of een amendement een relatieve verbetering betekent ten opzichte van het gevoerd of voorgestelde beleid of ingediende wetsontwerp van de regering.

Ook laten we eigen moties vallen, als we weten, dat de CPN of PPR, of ook de PvdA of D'66, met een eigen motie komen, waarmee we het eens kunnen zijn. En we bieden ook eigen moties ter ondertekening aan andere partijen aan, als we vermoeden, dat zij het er mee eens kunnen zijn. Ook al heeft dat tot gevolg, dat de PSP, de CPN en de PPR als een klein links blok gezien worden vanwege hun overeenkomende stemgedragingen.

Deze politiek pragmatische en onsektarische opstelling kun je de PPR niet toedichten. Toen Gijs Schreuders van de CPN begin juni een motie opstelde, waarin hij aan

de regering vroeg de diplomatieke betrekkingen met El Salvador te verbreken in verband met de moord onder verantwoordelijkheid van de junta op vier Nederlandse journalisten, lieten we een eigen motie achterwege. We waren het volstrekt met die motie eens. We vroegen zelfs die motie mee te mogen ondertekenen. De CPN vond het o.k. Henk Waltmans van de PPR, die de motie al ondertekend had, echter niet. Hij vond het niet goed, dat de PPR met de CPN en de PSP op één hoop gegooid werd. Dat noem ik nu op dogmatische wijze de partijpolitiek stellen bóven de inhoud van de zaak.

Bijna hetzelfde deed zich eind juni voor met een motie van Wilbert Willems over de gezinsverzorging. Hij vroeg daarin om de extra bezuinigingen van f35 miljoen in die sektor, die tot een onaanvaardbare aantasting van de werkgelegenheid voor vrouwen zou leiden, niet door te laten gaan of op een andere manier, bijvoorbeeld via defensie, op te vangen. Hoewel de PPR voor die motie stemde, weigerde Peter Lankhorst hem mee te ondertekenen. Hij had al een eigen motie, zei hij. Maar die ging ergens anders over. Ook bij hem speelde de vrees, dat de PPR te veel van de sociaal-democratie, die wel voor die extra bezuinigingen was, zou wegdrijven en bij de PSP en de CPN ingedeeld zou worden. Dezelfde vrees had Ria Beckers, toen zij eiste, dat de drie partijen apart op de FNV-manifestatie in het Circus-theater in Den Haag over de wijzigingen in het stelsel van sociale verzekeringen en de ontkoppeling van uitkeringen en arbeidsinkomens zouden spreken. De PSP-fractie wilde dat ook wel, maar het vormde voor ons geen breekpunt. Wij vonden het al positief, dat de FNV voor het eerst in haar historie de PSP, de CPN en de PPR, zij het gezamenlijk, op een bijeenkomst liet spreken. Wij waren bereid om in onderling overleg en samen met de FNV tot een wijziging van het FNV-voorstel te komen. Bijvoorbeeld, als we niet apart mochten spreken, een gezamenlijke tekst te laten voorlezen door een via het lot aangewezen vertegenwoordiger van een van de drie partijen. De PPR moest en zou echter apart spreken. Als dat niet mocht, dan maar niet.

De PSP-fractie is niet voor samenwerking, als die leidt tot een situatie van 'één naar buiten, rot naar binnen'. Maar de fractie van de PSP heeft nog meer de pest aan 'één van binnen, rot naar buiten'.

CHRIS HUINDER

PSP UITGAVEN

UIT DE OUDE DOOS

Het beroemde *Zwartboek Vietnam* is herdrukt!

Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de PSP is in een beperkte oplage een serie van vier oude PSP-brochures herdrukt.

Het gaat om de brochures *Nieuwe Wegen* met de redevoeringen van het oprichtingskongres in 1957, *Moet de PSP nu in de Tweede Kamer* (uit 1959), *BB en PSP* (het antwoord van de PSP op de beruchte wenken van de Bescherming Bevolking bij een eventuele atoomaanval) en het beroemde *Zwartboek Vietnam* uit 1965.

Deze vier brochures zijn tezamen te bestellen door overmaking van f7,10 op postgiro 27 82 482 t.n.v. Wetenschappelijk Buro PSP te Amsterdam met vermelding van '4 brochures'. De brochures zijn ook apart te bestellen. Het *Zwartboek Vietnam* kost dan f3,50, de overige drie kosten f2,- (alle inclusief verzendkosten). Het betreffende bedrag overmaken op het bovenstaande giro-nummer met vermelding van de naam van de gewenste uitgave(n).

STEMMEN, WAAROM OOK WEER?

Ter ondersteuning van de leus "voor de versterking van je eigen strijd" heeft de PSP Nijmegen het hierbij afgedrukte affiche uitgebracht. Wegens succes is nu een tweede oplage aangemaakt. Men kan in het bezit komen van 1 exemplaar door overmaking van f2,- plus f2,60 (verzendkosten in koker) op postgiro 1252738 t.n.v. PSP afdeling Nijmegen, onder vermelding van "affiche". Het affiche kan ook worden toegestuurd in een enveloppe (gevouwen), dan moet een bedrag van f2,- plus f1,50 verzendkosten worden overgemaakt. Grotere aantallen kunnen tegen gereduceerd tarief worden afgenomen. Jongere groepen krijgen korting. Informatie daaromtrent en bestellingen uitsluitend schriftelijk. Schrijf dan naar PSP Nijmegen, Postbus 1280, 6501 BG Nijmegen.

UITGAVEN

PRIVACY EN PERSOONS-REGISTRATIE

Onlangs verscheen het vierde nummer van de jaargang 1982 van het tijdschrift *Katernen 2000*, een uitgave van de Horstink in Amersfoort. Deze uitgave is dit keer gewijd aan de ontwikkelingen op het gebied van privacy en persoonsregistratie. Dit katern wil enig inzicht geven in allerlei technische ontwikkelingen die het individuele gedrag in kaart brengen (denk aan de adressystemen waar reclameburo's gebruik van maken, denk aan de registratie van betalingen na invoering van betaalpasjes).

Het katern is geschreven door Karel Sommer, socioloog en secretaris van de Stichting Waakzaamheid Persoonsregistratie. Het katern 'Big brother is watching you' is te bestellen door overmaking van f7,- (incl. verzendkosten) op postgiro 299050 t.n.v. De Horstink, Postbus 2000, Amersfoort met vermelding van 'Big brother-katern'.

ONDERSTE BOVEN

Deze rubriek is bedoeld voor berichten, aankondigingen en korte artikelen. Kopij voor deze rubriek kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding, t.a.v. rubriek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

AKTIES

't HARDE 25 SEPTEMBER

Op initiatief van de IKV-kern Epe en de afdeling van de PSP in Epe worden op dit moment de voorbereidingen getroffen voor de Anti-Atoombommars 't Harde 1982. Deze mars zal dit jaar voor de tiende maal worden gehouden. De mars (die om het jaar wordt georganiseerd) zal dit keer plaats vinden op 25 september. De start vindt plaats om 14.00 uur, vanaf het NS-station 't Harde.

De mars van 1980 trok zesduizend demonstranten, dit jaar wordt op een veelvoud gerekend. Een groot aantal organisaties hebben ondertussen hun ondersteuning toegezegd, waaronder Pax Christi, IKV, PPR, PSP, EVP, VD, Vrouwen voor Vrede, BVD, SP, NOVIB en vele anderen. De doelstellingen dit jaar zijn 't Harde kernwapenvrij, Nederland kernwapenvrij, Europa kernwapenvrij, het doorbreken van de blokkenpolitiek en geen atoombom voor Orion en F16.

Kontaktpersoon voor de organisatie zijn: Dick van Uitent, tel.: 05780 - 16234 en Aart Jan Zonneberg, tel.: 05780 - 20888. Materiaal kan worden aangevraagd bij: Leonie Sipkes, tel.: 055 - 218198. De demonstratie kan financieel worden ondersteund door het overmaken van een gift op postgiro 3203579 t.n.v. Penningmeester Anti-Atoombom Mars, Postbus 327 te Epe.

AFVAL DUMPING

Eind augustus, begin september dreigt opnieuw radioactief afval ingescheept te worden om in de Atlantische Oceaan te worden gestort. Het Energie Centrum Nederland in Petten maakt dit afval, voor een groot gedeelte afkomstig uit kerncentrales, dump-klaar. Van Petten (Noordholland) wordt het naar Den Helder - over de weg - vervoerd om daar in de marinehaven te worden ingescheept. Een aantal basisgroepen zijn al geruime tijd bezig met de voorbereidingen van blokkades en andere aktievormen om de dumping te verhinderen. Voor de akties tegen deze dumping is georganiseerd optreden noodzakelijk. Er zijn afspraken gemaakt tussen basisgroepen over verschillende aktievormen, die strikt geweldloos of juist niet kunnen zijn. Die afspraken moeten nog verder worden uitgewerkt. Daar wordt landelijk overleg over georganiseerd. De basisgroepen die daaraan mee willen doen kunnen contact opnemen met *Dump je eigen*, Postbus 14710 te Amsterdam of met *Meth Medura*, Wolven-singel 7 te Amersfoort, te.: 033 - 722964.

STOP KALKAR 2 OKTOBER 1982

Eind oktober van dit jaar zal de West-duitse Bondsdag een beslissing moeten nemen over het lot van de snelle kweek-reaktor (die nog steeds in aanbouw is) in Kalkar, vlak over de Nederlandse grens. Die beslissing kan niet meer worden uitgesteld, want de Duitse elektriciteitsbedrijven weigeren extra geld in het projekt te stoppen als niet zeker is dat het ding ook mag gaan draaien. Extra

geld is hard nodig want de reaktor van Kalkar is ondertussen peperduur geworden, voorlopig is het vijf miljard geworden, maar het kan ook nog wel zeven miljard worden.

De Groenen en de (samenwerkingsverbanden van) aktiegroepen hebben opgeroepen tot een grote internationale demonstratie in Kalkar op 2 oktober. Deze demonstratie zal de vierde in acht jaar worden. De vorige demonstraties hebben in Westduitsland en in Nederland de discussie over kernenergie aangewakkerd. Deze nieuwe demonstratie zal de doorslag moeten geven. Daarom is het belangrijk dat veel Nederlanders naar Kalkar trekken op 2 oktober. Ondanks allerlei prachtige verkiezingsbeloften doet ons land nog steeds mee aan dit miljarden-projekt. *Stop Kalkar, nu of nooit* en organiseer een massale volksverhuizing naar Kalkar op 2 oktober. Op dit moment wordt aan een Kalkar-krant gewerkt die mobiliserend moet gaan werken. Er wordt onder andere gedacht aan prikakties in Nederland bij bedrijven die meewerken aan het projekt. Nadere inlichtingen: Stop Kalkar, tel.: 080 - 230252 / 560323 / 772682. Het adres is St. Antonius-plaats 14 te Nijmegen.

GEZOCHT

VRIJWILLIGERS (M/V)

De *Kalkarprocesgroep* ondersteunt vanuit Nederland het verzet van boer Maas tegen de bouw van de snelle kweek-reaktor in Kalkar. Naast wetenschappelijk werk en publiciteit is daar ook veel geld voor nodig. De *Kalkarprocesgroep* is daarvoor afhankelijk van giften. Regelmatig worden daarvoor mensen aangeschreven. Ook nu staat er weer zo'n aktie voor de deur. De groep zoekt enkele mensen die adressen willen typen op akseptgirokaarten en dergelijk werk. Inlichtingen bij: John Hontelez, 080 - 236512 of 020 - 267374 (werk) of Wim Combrink, 020 - 270328/271368 (werk).

Het gironummer van de (Stichting) *Kalkarprocesgroep* is 77992, Amsterdam.

PSP LOKAAL

ZIEKENHUIS AFVAL

De PSP afdeling in Den Bosch heeft ontdekt dat het Groot Zieken Gasthuis in die plaats zonder hinderwet-vergunning besmet afval op haar terrein opslaat. De afvalverwerking van het plaatselijke ziekenhuis was al een tijdje een punt waarmee de werkgroep gemeentepolitiek van de PSP in Den Bosch bezig is. Uit interne verslagen, die de werkgroep in handen had gekregen, was gebleken dat het met die afvalverwerking raar gesteld was. Besmet afval (afkomstig van afdelingen voor infectie-ziekten) belandde in plastic zakken tussen het gewone huisvuil in een zogenaamde pers-kontainer op het terrein van het ziekenhuis, vlak bij de verpleegafdeling. Het afval werd afgevoerd door een particuliere vervoerder, die het stortte op een regionale 'gekontroleerde' stortplaats.

Begin 1981 antwoordde B&W van Den

Bosch op vragen vanuit de gemeenteraad dat het afval vooraf werd ontdaan van ziektekiemen. De werkgroep gemeentepolitiek van de PSP stuurde daarop een brief naar de gemeenteraad waarin het tegendeel werd beweerd. Kennelijk wist het kollege van B&W niet zo goed wat ze met deze brief aan moesten, want het antwoord liet tot januari '82 op zich wachten. Dat antwoord bestond uit de mededeling dat het antwoord in maart tegemoet gezien kon worden . . . Daarop besloot de PSP-werkgroep opnieuw in aktie te komen. Via de gemeentelijke afdeling Milieutoezicht kwam de PSP er achter dat het ziekenhuis helemaal geen hinderwet-vergunning had voor de opslag van besmette afvalstoffen op het eigen terrein. De PSP-afdeling begeleidde haar aktie met het aanbieden van een 'vuile spuit' aan een vertegenwoordigster van het ziekenhuisdirectie. Bovendien werden tijdens het bezoek pamfletten uitgedeeld.

Het geval Den Bosch staat vast niet alleen. Het vermoeden is gerezen dat de situatie in andere ziekenhuizen niet veel anders zal zijn. Nadere informatie over de officiële regels met betrekking tot de behandeling van besmet afval en over het verloop van de aktie zijn te krijgen bij de PSP afdeling in Den Bosch, Postbus 234, Den Bosch, tel.: 073-137231/417744.

(advertentie)

FILIPPIJNEN

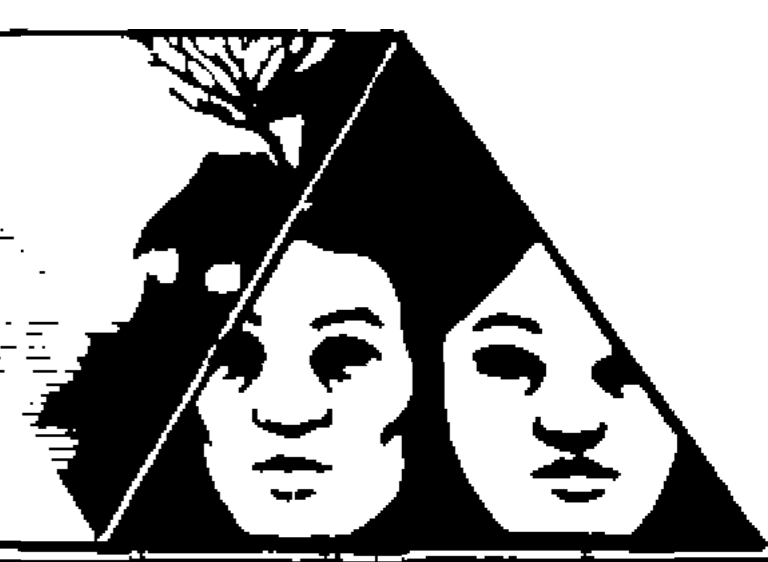
De V.S.-Marcos diktatuur betekent voor het Filippijnse volk: " lijden, armoede en honger" (zie art. Bevrijding no. 9/10 1982).

Het N.D.F. (National Democratic Front) vecht tegen deze diktatuur, nu al 10 jaar lang.

Enkele maanden geleden erkende de P.S.P. het N.D.F. als vertegenwoordiger van het Filippijnse volk.

Steun net als de P.S.P. het N.D.F.

giro: 4075793
tnv Filippijnengroep
Nederland
tel. 030 - 319323

REKTIFIKATIE

DE DEENSE WEG

In BEVRIJDING nummer 12 (van 30 juni 1982) publiceerden wij een artikel van de hand van Pierre Puts onder de titel 'De Deense weg naar het socialisme'. Daarin staat een hinderlijke zetfout, die ook wij niet hebben gekorrigeerd. Op pagina 13, vlak onder het tussenkopje 'Het succes en het kippehok' staat "de SF . . . kwam van 11 op 12 zetels". Daar had moeten staan dat de SF op 21 zetels kwam. Dan wordt het begrijpelijk waarom de schrijver van het artikel dit een succes noemde.

Redactie Bevrijding

Een overlijdensbericht

De campagne Nederland Atoomvrij, die in BEVRIJDING nummer 7 (van 14 april '82, pagina 20) aankondigden, gaat in die vorm niet door. Binnen de anti-kernenergiebeweging bleek er toch te weinig steun te zijn voor dit initiatief. Dat wil niet zeggen dat er het komende najaar niets gaat gebeuren. Op het programma staan een grote internationale demonstratie in Kalkar, acties tegen dumping van radioactief-afval en een aantal energie-manifestaties. Maar de bedoeling van de campagne Nederland Atoomvrij was de vele verspreide acties onder een gezamenlijke noemer te brengen, met als doel van deze gebundelde inspanning te komen tot onmiddellijke sluiting van de Nederlandse kerncentrales. John Hontelez gaat in op de oorzaken en de gevolgen van het mislukken van dit initiatief.

Het idee achter de campagne Nederland Atoomvrij was een gezamenlijke actie van de hele anti-kernenergiebeweging. Dat wil zeggen van de basisgroepen, energiekomitees, landelijke milieuorganisaties, linkse politieke partijen en wie er nog meer bij wilde zijn.

Aanleiding tot dit initiatief was de nieuwe opmars van de atoomlobby, sterk gesteund door ondernemers (die goedkope stroom willen) en minister Terlouw (bij wie de technische vernieuwing boven alles gaat) en nauwelijks iets in de weg gelegd door de Partij van de Arbeid. De anti-kernenergiebeweging was terrein aan het verliezen, dat moest worden teruggewonnen.

De voorbereidende besprekingen over de campagne gingen redelijk, hoewel vanuit een deel van de basisgroepen felle kritiek klonk. Tijdens een vergadering op 20 maart werden knopen doorgehakt en afspraken gemaakt. Maar een volgende vergadering, op 24 april, werd, vooral onder invloed van de Nijmeegse anti-kernenergiebeweging, alles weer teruggedraaid. Het Pinksterkamp (van de basisgroepen) in Utrecht besteedde vervolgens geen enkele aandacht aan het voorstel. Daarop hebben de initiatiefnemers, samenwerkend in het Landelijk Energie Komitee (LEK), dan ook besloten het initiatief tot de campagne niet verder door te zetten. Wat uit deze gang van zaken duidelijk wordt is dat er kennelijk onoplosbare tegenstellingen binnen de anti-kernenergiebeweging zijn, die echt gezamenlijk optreden onmogelijk maken.

Basisdemocratie

Sinds twee jaar heeft een deel van de anti-kernenergiebeweging zich in basisgroepen georganiseerd. Deze basisgroepen willen een eigen besluitvorming, een eigen structuur opbouwen, los van en tegenover de "traditionele" organisaties in met name het LEK (waar o.a. de PSP lid van is). Dit heeft natuurlijk een voorgeschiedenis. Veel activisten waren het oneens met de strategie van het LEK, die voor hen teveel een compromiskarakter droeg en teveel rekening hield met de bestaande machtsverhoudingen.

De basisgroepen wilden een *basisdemo-*

kratie: alle basisgroepen en ook alleen die moeten meebeslissen over gezamenlijke activiteiten. Daarbinnen moeten afzonderlijke basisgroepen zoveel mogelijk autonoom blijven. Over de omvang van die autonomie is vervolgens veel onenigheid ontstaan, uitmondend in een chaotische actie bij Dodewaard afgelopen herfst en een impasse daarna. Een deel zet alles op alles om de rest ervan te overtuigen dat persé naar Dodewaard terug gegaan zou moeten worden. "Daar zijn we vernederd en in mekaar geslagen, dat moeten we ongedaan maken". Een sterk emotioneel gevoed standpunt wat aangeeft dat bij die mensen de prioriteit is gaan liggen bij het bestrijden van het staatsapparaat en (vooral) rechtse groepjes. Deze groepen hebben de discussie vooralsnog (gelukkig) niet gewonnen. Maar zij hebben wel een belangrijke stempel gezet op de basisgroepen beweging het afgelopen halfjaar. Minstens zo belangrijk is de verschuiving van de nadruk van de strijd tegen kernenergie, naar de opbouw van basisdemocratie. In de brochure *Basisdemocratie, een overlijdensbericht* (1), bijvoorbeeld, wordt het absoluut stellen van de autonomie-gedachte aangevallen. Maar uit het bestaan van de grote me-

ningsverschillen tussen basisgroepen wordt in deze brochure de konklusie getrokken dat er dan maar geen grote acties georganiseerd moeten worden, omdat dat in zo'n sfeer niet goed met behulp van basisdemocratie kan. Deze konklusie volgt niet uit een analyse van het verloop van de anti-kernenergiestrijd, maar uit de problemen die de basisgroepen onderling hebben.

Veel basisgroepen zien zichzelf als een antwoord op een organisatiestructuur als die van het Landelijk Energie Komitee. Zij willen de anti-kernenergiestrijd niet door anderen laten meebepalen.

Een vaak gehanteerd argument daarbij is, dat met name het LEK teveel aan partijpolitiek zou doen, te parlementair gericht zou zijn. Belangen van politieke partijen zouden een verzwakkende rol spelen. Zo viel in het blad *Onderstroom* (2) over de campagne Nederland Atoomvrij te lezen ". . . daarbij speelt op de achtergrond zeker mee dat de te voeren coalitiepolitiek ook ingegeven wordt door de belangen buiten de strijd tegen kernenergie om. De PSP zal zich bijvoorbeeld lankmoediger opstellen ten aanzien van de PvdA vanwege de verwachte program-akkoorden op landelijk en plaatselijk nivo" (*Onderstroom*, jaargang 6, nummer 4 pagina 24). Het spreekt vanzelf dat het LEK en de PSP dit ontkennen.

Diskussie moet verder gaan

Hierboven zijn slechts enkele aspecten aangegeven van een konflikt binnen de anti-kernenergiebeweging. Bovendien zijn deze aspecten maar van één kant bekeken. In de vergadering van de landelijke milieu-werkgroep van de PSP, van 26 juni j.l., bleek opnieuw dat ook binnen de PSP verschillende opvattingen bestaan. Een belangrijke opmerking

was dat de problemen niet zozeer voortkomen uit de sterkte van enkele basisgroepen, maar uit de zwakte van het LEK. De leden van de organisaties die in het LEK vertegenwoordigd zijn, zijn te weinig bij de besluitvorming in het LEK betrokken; dit in tegenstelling tot de gang van zaken in de basisgroepen-structuur. Dat kan leiden tot besluiten zonder duidelijke *actieve* ondersteuning. Anderzijds werd bij veel basisgroepen een schrikbarend gebrek aan politieke visie gekonstateerd. De PSP zou een bemiddelende functie moeten hebben tussen deze nivo's, vanuit de opvatting dat de anti-kernenergiestrijd alleen gewonnen kan worden door ook *binnen en met* de bestaande maatschappelijke groeperingen te werken, waardoor gezamenlijk de benodigde politieke druk zou kunnen worden opgebracht om het uiteindelijk doel te bereiken. Dat sluit geen onderscheid in actievormen uit, maar geeft wel de grenzen daarvan aan.

Ook werd gekonstateerd dat veel basisgroepen, energiekomitees en actieve enkelingen niet (meer) deelnemen aan de vermoeiende en soms barre discussie binnen de beweging. Het gevaar ontstaat van een steeds fellere richtingsstrijd, uitgevochten door steeds minder mensen.

JOHN HONTELEZ

(1) *Basisdemocratie, een overlijdensbericht?*, Ruud Bökkerink e.a., uitgave mei 1982, Nijmegen.

(2) *Onderstroom*, discussieblad van en voor de anti-kernenergiebeweging, Postbus 1334, 6501 BH Nijmegen.

BEVRIJDING

NUMMER 15 1/9/1982

PRIJS F.1,50

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

LIBANON

KOMMENTAAR

Met socialistisch elan

Na het schimmige uiteenspatten van het tweede kabinet Van Agt, mogen de kiezers op 8 september de stukken weer aan elkaar lijmen. Intussen wordt het bezuinigings- en afbraakbeleid met nog meer brutaliteit voortgezet. Het interimkabinet Van Agt II maakt dankbaar gebruik van de steun van D'66 en de VVD om de aanvallen op de lonen, de uitkeringen en de kollektieve voorzieningen door het parlement te loodsen. In zijn slim gekozen combinatie van functies als lijsttrekker van het CDA, minister van Buitenlandse Zaken en minister-President, neemt de wielrenner uit de H. Landstichting ook alvast een voorschotje op de besluitvorming over de kruisraketten door de dissidenten uit zijn partij te werken. Dat iedereen die tegen de plaatsing van de kruisraketten in ons land is, niet bij het CDA thuishoort, was voor ons niets nieuws. Maar de omgekeerde suggestie, dat iedereen die stemt op het CDA of er lid van is vóór die plaatsing is, is te simpel om waar te zijn.

Het tweede grote strijdpunt in de verkiezingscampagne is de verdere verslechtering van de positie van vrouwen.

In de discussies over de herziening van het sociale zekerheidsstelsel worden de vrouwenorganisaties niet eens gehoord. CDA-minister de Graaf heeft aangekondigd dat hij het "echte minima-beleid" van zijn voorganger mevrouw Dales structureel wil maken. Wat zoveel betekent dat alleen kostwinners een koopkrachtgarantie krijgen - van pakweg 3% - en dat de overige minima nog verder mogen zakken. Door een Wet Gezinstoeslagen Sociale Zekerheid worden op de uitkeringen toeslagen verleend aan kostwinners zodat de partner volledig economisch afhankelijk blijft van degene die een RWW, ABW, AOW, WWV, ZW enz.-uitkering ontvangt. Duizenden banen in de gezinszorg worden opgeheven en gedeeltelijk vervangen door Alpha-helpters die geen rechtspositie hebben. In het welzijnswerk moeten vrijwilligers de plaats van beroepskrachten innemen, aldus de interim-minister van CRM, Hans de Boer. Voor de kindercentra wordt een rampzalig beleid gevoerd: hogere ouderbijdragen, minder subsidie, meer vrijwilligers, opheffen van buitenschoolse opvang etc.

Wellicht is de Brede Maatschappelijke Diskussie er de oorzaak van dat het derde grote strijdpunt - het stopzetten van het gebruik van kernenergie - door geen van de grote politieke partijen in de campagne aangeroerd wordt. De PSP weigert zich door de BMD de mond te laten snoeren. Juist nu voor de vijftiende keer Nederlands radio-actief afval in de Oceaan wordt gedumpt, nu de meerderheid van de bevolking zich tegen de kerncentrales heeft

uitgesproken, nu de werkgevers een miljoenen-campagne voeren om de voordelen van deze in hun verdachte ogen 'schone en goedkope' energiebron aan te prijzen, juist nu moet de sluiting van de kerncentrales, stopzetten van de dumping en de noodzaak van een milieuvriendelijk energiebeleid in de nieuwe parlementaire verhoudingen tot uitdrukking komen.

Met ruim 500.000 werklozen, een groeiende stroom afsluitingen van gas en licht, oplopende schuldenlasten, grote woningnood en de bezuinigingen op de uitkeringen en de kollektieve voorzieningen (behalve defensie!), is het begrijpelijk en juist dat het bij deze verkiezingen juist dáárom gaat. De PvdA stapte uit het kabinet omdat hun tweede spoor - een handvol geld voor tijdelijke banen - onvoldoende aan bod kwam in de onderhandelingen over de voorjaarsnota. Met de rest van het tweesporenbeleid, de bezuinigingen op bijvoorbeeld het ziekengeld en welzijnswerk, had men als verantwoordelijke partij overigens geen moeite. Het doet dan ook wat lakoniek aan dat hun lijsttrekker nu zo hard roept dat dit matigingsbeleid zo slecht is voor de werkgelegenheid. De PSP wil daarover in deze campagne bijzonder duidelijk zijn: deze kapitalistische crisis is geen natuurverschijnsel zoals onweer en bliksem. Je wacht tot het over is en daarna verschijnt de zon. Nee, deze crisis biedt links juist een uitdaging om het kapitalisme in haar wortels aan te tasten. In plaats van een reparatie van de vrije markteconomie en de vrijheid van ondernemen, in plaats van winstherstel over de ruggen van werknemers en niet-werkenden, moeten we onze inspanningen richten op een rechtvaardiger verdeling van arbeid en inkomen en zeggenschap van iedereen over de aard van de produktie en de investeringen. Het is aantoonbaar onjuist dat meer bezuinigingen een uitweg biedt uit de crisis, leidt tot een lager financieringstekort of tot meer investeringen. Integendeel, hoe meer er wordt gematigd, des te meer zal de consumptie achterblijven en de premie- en belastingopbrengst dalen. Waarna de ondernemers en de banken opnieuw zullen roepen om nieuwe inleveroperaties, en de ont koppeling van lonen en uitkeringen als een onvermijdelijke vanzelfsprekendheid zullen voorstellen.

De PSP heeft onlangs in haar nota "Met socialistisch elan" uitgewerkt in welke richting een echt beleid, een democratisch en socialistisch beleid moet gaan en hoe dat te betalen is. Het plan bevat vier onderdelen die in hun samenhang een socialistisch antwoord aan Wagner en zijn vrienden zijn:

- een socialistische structuurpolitiek, waarbij op democratische wijze door werknemers, gebruikers, lagere overheden en vakbonden, wordt

bepaald welke richting we in willen met de onderscheiden bedrijfstakken;

- een forse stimulering van de overheidsuitgaven met 1,5 miljard per jaar in een maatschappelijk gewenste richting, zoals uitbreiding woningbouw, kinderopvang, openbaar vervoer, om- en bijscholing, recycling en een andere energievoorziening;
- een arbeidstijdverkorting tot zes uur per dag, te realiseren in 1987, waardoor minstens 900.000 nieuwe banen worden geschapen. De overheid kan daar nu al een begin mee maken. De vakbeweging zal moeten afdwingen dat deze verkorting van de arbeidsdag per bedrijfstak wordt aangepast;
- een inkomensbeleid, waarbij iedereen een inkomen krijgt om zelfstandig van te leven, onafhankelijk van haar of zijn leefeenheid. Deze individualisering, gepaard aan een sterke nivellering van de inkomens, geeft mannen en vrouwen vanaf 16 jaar precies dezelfde rechten, als stap op weg naar een volwaardig basisinkomen. De uitkeringen blijven via één loondervingssysteem in geval van ziekte, arbeidsongeschiktheid of werkloosheid op 80% van het laatst verdiende loon.

Deze maatregelen zijn mogelijk en betaalbaar. Onder andere door meer premie- en belastingopbrengsten, minder werkloosheidsuitkeringen, een heffing op de cash-flow van bedrijven, afroming aardgasbaten. Ook binnen de overheidssector zijn verschuivingen wenselijk, zoals een andere nuttige besteding van defensie- en WIR-gelden.

Het PSP-plan is een eerste en concrete aanzet voor een links alternatief. Het is onze handreiking in de discussie met de vrouwenbeweging, de vredesbeweging, milieu-organisaties en de arbeidersorganisaties om tot een gezamenlijke aanval op de crisis te komen. Het is een uitdaging aan andere linkse partijen één front te vormen tegen Wagner en Van Agt. Het kan wèl anders. Dat heeft de PSP in de nota "met socialistisch elan" beargumenteerd aangegeven. Dat wil de PSP voor, op en na 8 september laten zien.

WILBERT WILLEMS

noot:
De PSP-nota "Met socialistisch elan, antwoord aan Wagner" kan men bestellen door f 4,60 over te maken op giro 19 42 40 t.n.v. PSP, Amsterdam, o.v.v. "elan".

inhoud

RIEKJE DE HAAN werken om te leven	pag. 3
WIE BETAALT DE REKENING?	pag. 5
ATOOMAFVAL regeringen gaan...	pag. 6
AFFICHE stem tegen nieuwe kern- wapens	pag. 8/9
LIBANON Israelische illusies	pag. 10
BOEKBESPREKING Philips in de oorlogstijd	pag. 12

BEVRIJDING

Verschijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek/
Amsterdam en vereniging 'Het Gesproken
Weekblad'/Grave ook op cassette uitgege-
ven

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Marion Oskamp,
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2
pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; kor-
ting bij kontrakt mogelijk.

Druk, zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

Werken om te leven. Niet andersom. Dat klinkt als een slogan, maar vindt ik heel wezenlijk

Riekje de Haan werd op het laatste kongres van de PSP op de vierde plaats van de Tweede Kamerlijst gekozen. Zij behoort daardoor bij de vijf vrouwen, die op de eerste tien plaatsen van de PSP-kandidatenlijst staan. De kans is heel groot, dat ze in de Tweede Kamer terecht komt. Over haar ideeën en wat ze daar wil gaan doen had Bevrinding een interview met haar.

— Vier vrouwen bij de eerste zes op de lijst. Vijf bij de eerste tien. De vrouwen zijn in de PSP doorgebroken?

Riekje de Haan: "Je kunt het niet een doorbraak noemen, hoewel het opmerkelijk is, dat er nu vrouwelijke kandidaten waren voor hoge plaatsen.

Andrée heeft zich vorig jaar op de tweede plaats kandidaat gesteld en verder was Titia Bos kandidaat vanaf plaats 6. Dus het is een groot verschil, dat er nu drie vrouwen waren, buiten Andrée, die vanaf plaats 4 beschikbaar waren.

Dat er naast Andrée nog een andere vrouw hoog gekozen zou worden, zat in de lucht. Het klimaat is zodanig, dat het belangrijk gevonden wordt, dat vrouwen hogere functies krijgen. Bij andere partijen, PPR, CPN en PvdA, is dat ook zo, maar ik denk, dat ook de gemeenteraadverkiezingen een waarschuwing zijn geweest. Toen werd(en) in Groningen en Amsterdam een vrouw die op een onverkiesbare plaats was gaan staan, toch met voorkeurstemmen in de raad gekozen. De PSP heeft nu zelf willen uitmaken, dat vrouwen op een echt verkiesbare plaats terecht kwamen.

Maar het is geen doorbraak, omdat voor allerlei bestuurlijke functies, zoals het partijbestuur, geen enkele vrouw kandidaat stond. Het werkt blijkbaar dus nog niet op alle nivo's. Het is meer een toevallige situatie, nog geen regel. Maar het kan zich natuurlijk wel doorzetten, omdat het klimaat in de PSP heel vrouwvriendelijk is, in die zin dat aan positieve diskriminatie wordt gedaan."

— Zijn de vrouwen in de PSP zelf niet van strategie veranderd door zich op verkiesbare plaatsen kandidaat te stellen?

Riekje: "Ja, maar een beetje. Bij individuele vrouwen heeft dat gespeeld, niet voor de vrouwen als groep. Op een themadag van een paar maanden geleden over struikelblokken voor vrouwen om politiek actief te zijn (Zie Bevrinding nr. 13/14, pag. 18/19 - CH) waren er aanvankelijk maar twee vrouwen, die zich voor een verkiesbare plaats kandidaat wilden stellen. Later is er nog een vrouw bijgekomen. Dat is niet in overleg met de andere vrouwen gegaan."

Struikelblokken

— Heb je zelf struikelblokken opgevoerd om in de Kamer politiek actief te kunnen zijn?

Riekje: "Ik heb een grens gesteld. Ik ga geen 80 uur per week werken, hoewel het in een kleine fractie meer dan 40 uur zullen zijn. En dingen, die ik nu in mijn vrije tijd doe, wil ik blijven doen. Mijn streven is in ieder geval in de PSP-vrouwengroep in Amsterdam te blijven functioneren, omdat het heel belangrijk is informatie over hoe het nu gaat in de fractie en de Kamer en hoe de zaken er op plaatselijk nivo voorstaan uit te wisselen. Ook wil ik contact blijven onderhouden met de ABVA-vrouwengroep in Amsterdam, waar ik

Groene weduwe

— Op welke onderwerpen zou je je het meest willen richten?

Riekje: "Wat mijn hele grote belangstelling heeft is alles, wat te maken heeft met de sociaal-ekonomische positie van vooral vrouwen. Dat betekent sociale zaken, sociale verzekering in verband met het kostwinnersbeginsel. Ruimtelijke ordening vind ik ook heel belangrijk. Daar wordt de verdeling van wonen en werken in allerlei uitbreidingsgebieden vastgelegd. Men gaat er daarbij vanuit, dat iemand thuis blijft om voor de kinderen te zorgen, het huishouden te doen. Nu steeds meer vrouwen een andere toekomst willen dan (alleen maar) huisvrouw zijn, zie je, dat er geen enkele

en een vrouw thuis. De man moet dan vaak heel vroeg weg om een of twee steden verderop te gaan werken, hij komt heel laat thuis en zijn vrouw wordt een groene weduwe. Overdag mag ze in haar groene tuintje zitten en op de kinderen passen en 's avonds komt er een mijnheer logeren. Daar komt het op neer en dat vind ik heel tragisch. Vanuit medische en psychologische hoek en vanuit het maatschappelijk werk komt op dat soort ruimtelijke ordening, die tot een geïsoleerd bestaan van vrouwen leidt, steeds meer kritiek."

— Wat voor oplossing zie je?

Riekje: "Ik denk, dat je moet voorkomen dat het op deze manier doorgaat. Bij het opzetten van nieuwe woonwijken moet je steeds gaan kijken: wat

Riekje de Haan

Foto: Eduard de Kam

in zit, de PSP-afdelingsvergaderingen blijven volgen. En natuurlijk wil ik thuis mijn gang kunnen blijven gaan. Hoeveel uren werk het voor de Tweede Kamer wordt, weet ik nog niet precies, maar 50 uur vind ik al heel veel. Daarnaast kan het niet zo zijn, dat er één 40 uur werkt en de rest zich over de kop werkt. Want degene, die 40 uur werkt, krijgt dat dan op zijn brood van de anderen. Dus je moet met elkaar afspreken hoe het moet."

le mogelijkheid voor hen is om in de eigen buurt te werken. Kinderen op een school hebben en meer dan een half uur reizen voor je werk, dat valt niet te combineren. Bij streek- en structuurplannen moet daar veel meer op gelet worden. Er moeten geen woongebieden gepland worden, zonder voldoende werkgelegenheid in de buurt. Dat moet een vaste koppeling worden. Dat is tot nu toe niet gebeurd. Men gaat uit van het traditionele gezin, een kostwinner

voor werkgelegenheid is er en past die in een woonwijk. Dus geen zware industrie, maar kantoren, winkels, kleine milieuvriendelijke industriën. Kijk, hier in de Jordaan, waar ik woon, is alles dichtbij. Ik ben er heel weinig tijd kwijt aan reizen voor mijn werk en voor boodschappen. Dat biedt perspectieven. Voor het eten kan ik een uurtje uitrusten. Ik hoef mijn boodschappen niet in mijn lunchtijd te doen. Ik vind, we leven niet om te werken,

WERKEN OM TE LEVEN

vervolg van pagina 3

maar we werken om te leven. Dat klinkt als een slogan, maar ik vind het heel wezenlijk. Het zou ook slecht zijn, als het begrip passende arbeid wordt verruimd, wat betreft de reistijden."

— *Maar als je gekozen bent, ben je een uur kwijt om naar Den Haag te reizen. Wordt het reizen voor jezelf dan geen probleem?*

Riekje: "Dat reizen kan ik als werktijd zien. In de trein kan ik een hoop stukken lezen. Maar als je werk hebt, waarbij je niet van alles hoeft te lezen, is die reistijd verloren tijd."

Werk per individu

Wat ik verder heel belangrijk vind, is de werkgeversrol van de overheid, zeg maar ambtenarenzaken. De overheid heeft een heleboel in de melk te brokkelen wat salariëring en arbeidsomstandigheden betreft. Juist ook voor vrouwen kun je dan veel doen op het gebied van arbeidstijdverkorting, positieve discriminatie. Als overheid moet je ernaar streven werkgelegenheid voor iedereen te scheppen. Ze moet dan niet kijken of iemand al dan niet samenwoont, zoals in Smallerland gebeurt (Zie Bevrijding nr. 13/14, pag. 2 -CH). Je moet het werk niet per gezin verdelen, maar per individu. Ook wat de arbeidstijdverkorting betreft moet je naar het individu kijken. 25 uur per week per individu is eerlijker dan 50 uur per leefeenheid. Dat laatste werkt meestal ten nadele van vrouwen, omdat de norm van 40 uur per week blijft bestaan en vrouwen dan op z'n hoogst 10 uur per week mogen werken."

Prostitutie legaal maken

— *Je werkt bij een stichting, die voorlichting over prostitutie geeft. Binnen links kijkt men op verschillende manieren tegen prostitutie aan. De een maakt er een probleem van de moraal van, een andere een probleem van sociale verhoudingen. Hoe kijk jij er tegen aan?*

Riekje: "Ik vind het voor links eigenlijk helmaal geen moeilijk onderwerp. Ik zie het zo. Dat vrouwen prostituee zijn, heeft heel veel te maken met de sociaal-economische positie van vrouwen. Ze hebben geld nodig. Sommigen vinden prostitutie de meest geschikte manier, omdat andere mogelijkheden, die ze hebben, neerkomen op vuil, vervelend, slecht betaald werk achter de lopende band of op afhankelijk zijn van een man of van de bijstand leven. Ik zie de prostituee als iemand die een eigen vak heeft gekozen, waarmee ze haar eigen financiële situatie regelt. Je hebt daarnaast wel andere benaderingen. Mensen die een prostituee zien als iemand die op een luie makkelijke manier mannen geld uit hun zak klopt. En mensen die de prostituee zien als slachtoffer van de mannelijke seksualiteit. Natuurlijk zijn er een hele hoop vrouwen gedwongen in de prostitutie terechtgekomen, maar het merendeel van de prostituees, die ik spreek, werkt zelfstandig en heeft geen pooier achter zich. Blijft, dat prostitutie iets is, dat door vrouwen voor mannen gedaan wordt. Dat heeft heel veel te maken met opvattingen

over seksualiteit. Die opvattingen zijn wel aan het veranderen, maar de vrouw in de prostitutie maakt van de nog bestaande opvattingen gebruik. Die hoeft je daarom nog niet zielig of vies en slecht te vinden. Die doen hun werk en dat heb je te respekteren, als maatschappij en als overheid. Ik vind dan ook, dat je hen een beroepsstatus moet geven. Behalve hun inkomen belasten, wat nu al gebeurt, moet je hen ook in staat stellen een beroep op de werkloosheidswet te kunnen doen, als ze bijvoorbeeld uit een club gegooid worden. Als ze arbeidsongeschikt zijn moeten ze in de WAO kunnen.

Wat ik zou willen is dat artikel 250 bis van het wetboek van strafrecht (verbod op gelegenheid geven tot prostitutie) afgeschaft wordt. Als je het organiseren van prostitutie legaal maakt, kun je allerlei vormen van uitbuiting tegen gaan. Als je legaal bordelen en sexclubs kunt opzetten kunnen vrouwen het heft in eigen handen nemen en steeds minder afhankelijk worden van exploitanten, die hen bescherming bieden. Die hebben ze dan niet meer nodig. Ze kunnen het volle voordeel uit hun eigen verdiensten trekken. Als PSP zou je een initiatief-wetsontwerp moeten maken om art. 250 bis af te schaffen, waardoor de discussie over prostitutie op parlementair nivo gebracht wordt."

Progressieve eisen

— *Je bent actief bij de ABVA-vrouwen in Amsterdam. Hoe zie je de verhouding PSP-vakbeweging?*

Riekje: "Ik vind dat de contacten tussen de PSP en de vakbeweging mager zijn. Ik vind het belangrijk voor de PSP te weten, wat er binnen de vakbeweging speelt om de strijd van de vakbeweging en van de vrouwen daarin beter te kunnen ondersteunen. Er is vorig jaar een vrouwenplatform binnen de vakbeweging opgericht. Daarmee wil ik contact blijven onderhouden. Nu speelt bijvoorbeeld heel sterk de reorganisatie bij de Beienkorf, waar veel vrouwen werken, meestal in deeltijd. Daaromheen worden door vrouwen uit allerlei bonden acties gevoerd. Ik denk, dat je als fractie daar goed op in kunt spelen door vragen te stellen, voorwaarden te formuleren voor de steun van de overheid aan De Beienkorf.

Je hebt ook de kwestie van de werkers bij de PTT. Dat is dan een overheidsinstelling, waar de ABVA veel mee te maken heeft. De arbeidsomstandigheden voor de nachtwerkers bij de PTT worden verslechterd.

Ik denk dat je door goede contacten op sporen gezet wordt om allerlei belangen op politiek nivo te behartigen, waar door vrouwen in de vakbeweging voor gestreden wordt. Je kunt niet van een bond verwachten, dat ze de meest progressieve eisen, die de bedrijven gesteld worden, allemaal ondersteunt. Ook CDA'ers zijn lid van een vakbond en die waken erover, dat zo'n bond niet de rode kant opgaat. Als je ziet, wat in het ABVA-blad allemaal aan brieven ten gunste van Van Agt verschijnen rijzen je haren te berge. Ik denk dat het dan ook goed is de progressieve eisen te

ondersteunen en niet alleen maar klakkeloos alle eisen te onderschrijven."

Drie jaar geleden werd je lid van de PSP. Je zit al vrij snel in een hoge functie, als je gekozen wordt.

Riekje: "Ik was al eerder lid van de PSP-vrouwen. Ik ben niet eerder lid geworden omdat ik binnen de PSP niet actief kon zijn. Een papieren lidmaatschap wilde ik niet. Pas toen ik op afdelingsniveau actief ging worden, werd ik lid. Ik denk dat het met veel PSP'ers zo gaat. Ze worden pas lid als ze actief kunnen zijn. Daarvoor horen ze al wel vaak tot de PSP-aanhang of stemmen ze op de PSP"

Naar een links blok

— *Je staat bekend als iemand, die voor samenwerking met de CPN en de PPR is. Waarom wil je die samenwerking?*

Riekje: "Niet alleen met die partijen, maar met alle linkse partijen en progressieve buitenparlementaire groepen. Ik zie de verschillen met de PPR en de CPN wel, maar die worden steeds kleiner. De PPR wordt linkser en pacifistischer. De CPN wordt democratischer en minder stalinistisch. Ze komen duidelijk onze richting uit, voor zover die ontwikkeling nu gaat. Je moet er naar streven om samen te werken om sterker te staan. Als grotere groep kun je een grotere stem opzetten. Ik zou voor regelmatig overleg over concrete

punten zijn. Als je op één lijn zit, kun je gezamenlijk moties indienen, samen vragen stellen, voor elkaar spreken. Over het kostwinnersbeginsel bijvoorbeeld zijn we het waarschijnlijk alle drie eens. Als daar één persoon namens de drie partijen spreekt, kun je veel meer uitleggen, leg je veel meer gewicht in de schaal, geef je meer tegenwicht. Publicitair werkt dat ook goed.

Uiteindelijk moet je toch wel toe naar een nauwe samenwerking, denk ik. Ondanks alle verschillen. Ik vind niet, dat je moet vasthouden aan het in stand houden van een partij omwille van de partij. Als blijkt dat verschillende groepen zo dicht bij elkaar staan, dat verschillen nog nauwelijks van belang zijn, dan moet je besluiten je eigen organisatie op te heffen en samen te gaan met elkaar."

— *Zo'n samengaan, wanneer is dat volgens jou mogelijk?*

Riekje: "Niet binnen de eerstkomende tien jaar. Ik denk dat het heel afhankelijk is van de CPN. De veranderingen gaan daar hard, maar er is daar ook veel verwarring. Ze kan uit elkaar vallen of terugvallen op vroegere stellingen.

Dat zou ik nog eerst willen afwachten. Maar de wil om samen te werken die heb ik."

CHRIS HUINDER

(advertentie)

De PSP-gemeenteraadsfractie in Amsterdam zoekt een

FRAKTIE-ASSISTENT

die, samen met 2 kollega's zorgt voor de ondersteuning van de raadsfractie

Het werk bestaat onder meer uit:

- administratieve werkzaamheden voor de fractie en de gemeenteraadswerkgroep
- archiefwerkzaamheden
- het onderhouden van contacten met themagroepen en afdelingen van de PSP, met ambtenaren, met buurt- en aktiegroepen, enz.
- het schrijven van artikelen

Van assistenten wordt ook verwacht dat zij inhoudelijk bijdragen aan de politiek van de fractie.

Tot aanbeveling kunnen strekken:

- aantoonbare kennis op het terrein van de volkhuysvesting en ruimtelijke ordening
- activiteiten in de PSP

Gezien de samenstelling van het fraktieteam gaat de voorkeur uit naar een vrouw.

Aanstelling geschiedt voor 20 uur per week. Hiernaast moet rekening gehouden worden met vergaderingen en bijeenkomsten in de avonduren. Salaris f 1252,- bruto per maand, alsmede vergoeding van gemaakte onkosten.

Nadere inlichtingen over de functie bij Jacob Tammens, tel.: 020 - 825838.

Schriftelijke sollicitaties binnen 7 dagen bij de PSP-gemeenteraadsfractie, Stadhuis, kamer 311b, O.Z. Voorburgwal 197, 1012 EX Amsterdam, onder vermelding van 'sollicitatie'.

WIE BETAALT DE REKENING ?

VROUWEN, UITKERINGSGERECHTIGDEN OF DE FIETSER

Een politieke anekdote uit de jaren '30 verhaalt - vrij naverteld - van een demagogiese toespraak van een fascistische leider in Wenen. Deze volksmenner schreeuwt zijn toehoorders en toehoorders toe: **Wie is de schuld van de werkloosheid, wie is de schuld van de inflatie en de hoge rentes en meer van deze schuldvragen. Op het hoogtepunt van de spanning houdt hij even stil om de ernst van de situatie goed te laten doordringen. In dat adembenemend moment waarin iedereen hunkert naar HET antwoord, komt Ruth Cohen van achteraan uit het publiek met de duidelijk verstaanbare konklusie dat zoveel onheil slechts veroorzaakt kan zijn door één boosdoener: "x der Radfahrer". Ofwel, de fietser als anticlimax in de hetze.**

Af en toe hoor je nog wel "de fietser" genoemd, om de belachelijkheid aan te geven om bepaalde groep(en) aan te wijzen als zondebok voor alle maatschappelijke kwalen.

Het aanwijzen van zondebokken, resp. geiten, en kriminalisering van bepaalde groepen gebeurt meer, van meer kanten en met meer (publicitaire) kracht in tijden waarin het slecht gaat. Als er dan geen buitenlandse vijand voorhanden is, worden er binnenlandse vijanden gevonden, gezocht, of gekreëerd. De buitenlandse werkne(e)m(st)ers en haar familieleden staan evenals Molukkers en onze "rijksgenoten" van overzee, dus Surinamers en Antillanen, al geruime tijd bloot aan diskriminatie en kriminalisering. Soms krijgen ze openlijk de schuld van de economische problemen. Ook de politie en het justitieel apparaat laten, te oordelen naar een reeks "incidenten", niet na een stevige partij te blazen in de "anti-buitenlanders"-partituur.

De kriminalisering van bepaalde groepen kan als afleiding en volkswiseling werken, maar biedt natuurlijk geen oplossing voor economische problemen. Voor een rechtse (en sociaal-demokratische?) oplossing van de economische moeilijkheden wordt naarstig gezocht naar groepen op wie zonder al teveel maatschappelijk protest, dus aansluitend

bij het "gesundenes Volksempfinden" een financiële aderlating kan worden toegepast. Een zekere kriminalisering van zo'n groep is dan wel nodig om de maatregelen te rechtvaardigen. Daar zijn de uitkeringsgerechtigden, die de schuld van de lege kassen van de werkloosheids- en arbeidsongeschiktheidsverzekeringen en sinds kort van de ouderdagvoorziening, bijna persoonlijk naar zich toegeschoven krijgen: op zoveel uitkeringsgerechtigden en AOW-ers had men niet gerekend. Dat zou teveel gaan kosten en "dus" moeten "ze" allemaal wat minder krijgen of aan koopkracht inleveren door een loskoppeling van de uitkeringen van de lonen. Het kijken in de richting van de uitkeringen wanneer in Haagse kringen de bezuinigingsdrift toeslaat, gebeurt al vrij lang. In 1977 heeft Den Uyl al "gekeken" of de WAO misschien niet omhoog kon van 80 naar 75 procent. Het is door de maatschappelijke protesten en door de val van zijn kabinet gebleven bij kijken en voorzichtig noemen.

Dubbele inkomens

Een andere categorie van potentiële inleveraars is vrij recent gevonden bij de zgn. "dubbele inkomens". Twee of meer mensen (meestal van verschillend geslacht) die tezamen een economische of leefeenheid of gewoon een gezond

gezin moeten voorstellen waar meer dan één inkomen op de giro wordt bijgeschreven, zijn rijk en moeten dus inleveren. Zo simpel is dat. Maar simplificatie, gebaseerd op vage vooroordelen is vaak de basis van een succesvolle via de massamedia verspreide hetze.

De hetzevorming speelt zich af rond het voorbeeld van de dikbetaalde professor die ook nog een vrouw heeft met een baan en een inkomen.

De strekking is duidelijk niet: de professor verdient teveel en zou alles wat boven-modaal is, moeten inleveren (en b.v. niet meer dan 5 - of voorlopig van de PSP nog - 6 uur op het instituut werken).

Nee, de strekking van de impliciete, verkapte boodschap is: wat wil dat mens toch, met dat baantje erbij; ze bezet een arbeidsplaats van een werkloze kostwinner. Het wordt gespeeld via het gezamenlijk inkomen, want voor te grote inkomensverschillen lopen de mensen wel te hoop, behalve ten aanzien van de koningin. Maar wat feitelijk gebeurt, is de arbeid buitenshuis van de vrouw van de professor verdacht te maken en via haar, van alle vrouwen-niet-kostwinners. Zo wordt het formele recht op arbeid buitenshuis voor vrouwen onderuit gehaald.

Spelen met cijfers

Behalve de hetze zijn er de cijfers die zouden moeten aantonen dat "het" klopt dat dubbele inkomensstrekkingen rijker zijn.

Nu valt met statistiek veel te bewijzen en vooral als de cijfers van CBS, CPB en SCP niet vergelijkbaar blijken.

In de gesuggereerde maar feitelijk slecht onderbouwde rijkdom van "de dubbele inkomens" zoals dat in de bijlage van Vrij Nederland van 10 juli j.l. over het inkomen in Nederland gebeurde, wordt geen misbruik van de cijfers gemaakt. Er is echter wel sprake van selectief gebruik van cijfers, met bijv. weglating (in de vooronderstellingen al, zonder verder uitleg) van die categorie buitenshuis werkende vrouwen die niet gedurende het gehele jaar een baan hebben gehad, maar slechts tijdelijk. Terwijl men juist in die categorie relatief veel vrouwen kan verwachten die voor de noodzakelijke aanvulling van het gezinsinkomen even wat bijverdienen maar het werk niet zo aangenaam vinden dat ze het lang blijven doen, of een langerlopend kontrakt aangeboden krijgen.

Als je aan de onderkant van de inkomens een categorie wegdefinieert, wordt het al een stuk gemakkelijker om de te bewijzen stelling "alle eenheden met een dubbel inkomen zijn rijk" aannemelijk te kunnen maken.

Hoewel de eerlijkheid ons gebiedt te onderkennen dat sommige uitkeringsgerechtigden en sommige "dubbele inko-

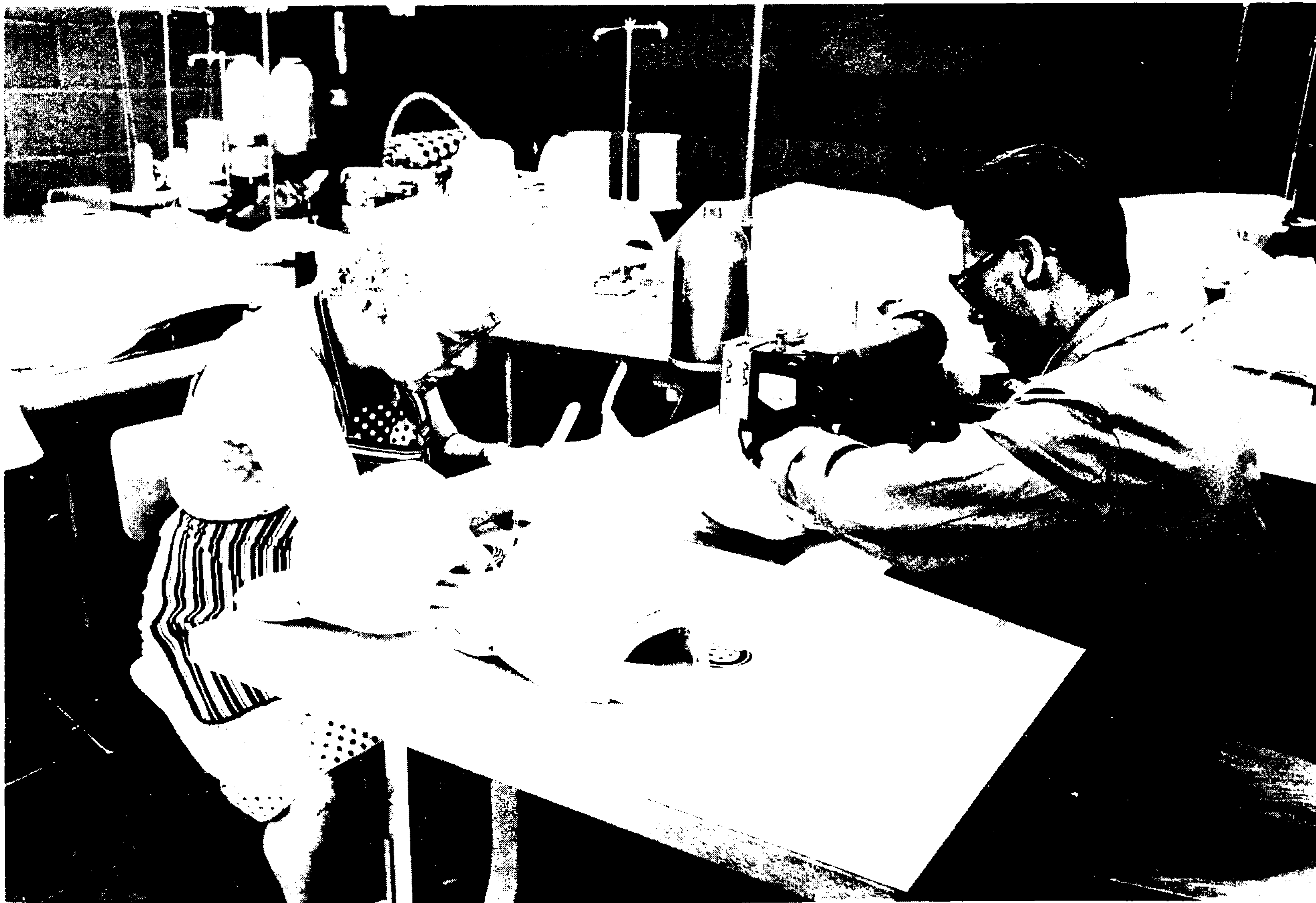

foto: Paul Babeliowsky

Regeringen gaan, vergunningen blijven

VERKLARING PARTIJBESTUUR PSP

Als dieven in de nacht heeft men het eerste deel van het geplande transport van Petten naar Den Helder uitgevoerd. Weer eens blijkt dat alles wat met kernenergie te maken heeft, zich niet verdraagt met een open, democratische maatschappij. De PSP keert zich tegen de dumping van radio-actief afval in zee. Maart j.l. heeft de Kamerfractie van de PSP al aangetoond dat er voldoende ruimte is voor tijdelijke opslag op het land: b.v. in de stilgelegde kerncentrales. Door sluiting van de kerncentrales kunnen dumpingen in de toekomst voorkomen worden.

De motie van de PSP tegen deze dumpingen werd desondanks door D'66 staatssecretaris Lamberts-Hacquebard ontraden en vervolgens afgestemd door VVD, CDA, D'66 en PvdA.

De anti-kernenergiebeweging wacht niet op inkeer van het parlement. Terecht niet. De meeste partijen laten zich beïnvloeden door de kernenergielobby, een kleine maar machtige en steeds aktievere minderheid. Hiertegenover is een breed verzet nodig van de beweging tegen kernenergie.

Met een uitgekende vroegtijdige manoeuvre werd door de overheid voorkomen dat de akties tegen de dumping van atoomafval in zee een massaal karakter kregen. De parlementaire democratie heeft als een dief in de nacht zijn slag geslagen. Akties zijn daarmee voorkomen, maar het gesjoemel door de overheid met het milieu en de protesten van burgers gaan gewoon door. Een aktie verloren, maar de strijd niet. Fred Gersteling vertelt waarom.

De vergunning om het kernafval in zee te storten is gebaseerd op het Verdrag van Londen. In dit verdrag staat o.a. dat een regering, alvorens te besluiten tot het dumpen van radio-actief afval in zee, eerst moet kijken naar de mogelijkheden van opslag op het eigen land. Elk jaar blijkt opnieuw dat er in de jaren ervóór geen voorziening getroffen is. Nalatigheid van een vorige regering heet het dan. De laatste jaren gaat dit spelletje in de gaten lopen. Ondanks hoopgevende nota's en de er-

kenning dat met het dumpen opgehouden dient te worden, heeft staatssecretaris Lamberts toch beslist dat er dit jaar weer gedumpt mag worden. "Overwegende dat het niet mogelijk is om zich op een andere wijze van dit radio-actief afval te ontdoen . . ." (citaat uit de vergunning, die op 17 juni werd afgegeven). De organisatie Greenpeace toonde daarentegen aan, dat er wel degelijk mogelijkheden voor tijdelijke

opslag op het land zijn. Haar nota, met cijfers onderbouwd, werd van tafel geveegd door een notitie van de staatssecretaris waarin simpelweg gesteld werd dat dit niet het geval is, en daarmee basta! Hierbij komt nog, dat de regering geen enkele maatregel heeft getroffen om wél een opslagplaats te creëren die aan haar normen voldoet. Er zijn alleen uitspraken, dat dit de laatste dumping zal zijn. Maar rege-

WIE BETAALT DE REKENING ?

vervolg van pagina 5

mens" niet op een houtje hoeven te bijten, maakt de ongenueanceerdheid van de hetze het niet gemakkelijk naar een alternatief inkomensbeleid te zoeken waarin met alle nuancerings rekening gehouden wordt. Een inkomensbeleid waarin het recht op arbeid buitenshuis voor iedereen voorop staat en waarin de individualisering van inkomens, uitkeringen en belastingen wordt gerealiseerd, met inachtneming van de noodzaak tot tussenstappen.

De hetze is ongenueanceerd, nietsontziend en gebaseerd op schijnbare en halve feiten die in veel gevallen moeilijk te weerleggen zijn omdat ze een generalisatie inhouden van één voorbeeldgeval van een kennis, de buurvrouw of tante Sjaakje.

Gedwongen keuze?

De reden om zowel de uitkeringsgerechtigden als de vrouwen-niet-kostwinsters hier te noemen als potentiële zondebokkengroep, is de toenemende tendens om de oplossing van het nationaal begrotingstekort terug te brengen tot een keuze tussen beide groepen. Van rechtse zijde wordt het voorgesteld alsof de uitkeringen omlaag moeten en er bij de belastingen en uitkeringen gekeken moet worden naar de leefsitua-

tie; er wordt in de zienswijze van rechts nooit genoeg geld binnengehaald.

Bij de VVD ligt de nadruk op het inleveren door de uitkeringsgerechtigden, als we afgaan op geluiden uit de hoek van de jonge veelbelovende fractievoorzitter.

Bij het CDA staat het ontzien van de "echte" minima hoog in het vaandel. Van een echt minimum is volgens het CDA geen sprake wanneer één persoon voor een heel gezin de kost moet verdienen. Een tijdelijk CDA-minister van sociale zaken gaat dan ook onverdroten door met nieuwe varianten op de herziening van het sociale uitkeringsstelsel, waarbij andere inkomens in de huishouding medebepalend zullen worden voor de hoogte van iemands uitkering. Kan daarbij een situatie ontstaan waarin grote delen van links zich tot de keuze tussen beide katagorieën gemanoeuvreed zien en zich ook die "keus" laten opdringen.

Ook binnen de progressieve vrouwenbeweging zie je het gevaar ontstaan dat "gekozen" moet worden tussen enerzijds de belangen van Mies Minima, de vrouwen in de bijstand om het uitkeringsniveau op peil te houden en anderzijds de belangen van de "dubbele inkomens", waarbij vrouwen haar recht op arbeid buitenshuis verdedigen.

In plaats van een keuze te maken, opgedrongen door rechtse bezuinigingsfanaten, zouden we ons kunnen realiseren dat de uitkeringen niet omlaag mogen en dat dat daarnaast iedere vrouw en man recht op een zelfstandig inkomen heeft en recht op arbeid buitenshuis. En met die gedachten in het achterhoofd, laten we ons de problemen niet aanpraten als zijnde een probleem van "het verdelen van de koek" waarmee bedoeld wordt een beperkt bedrag aan lonen, uitkeringen e.d. We zullen ondanks alle politieke geharrewar en rookwolken van cijfers over de slechte economie, niet die keuze willen maken. Geen discussie over inkomens en uitkeringshoogte zonder discussie over het feitelijk recht op betaalde arbeid buitenshuis en over zaken als het defensiebudget, de kapitaallexport en de ongecontroleerde staatssteun aan het bedrijfsleven.

De afloop van de discussie komt wellicht direkt na de verkiezingen in zicht en begint zich nu al enigszins af te tekenen. Wie worden er harder en minder hard aangepakt, de uitkeringsgerechtigden of "de" getrouwde vrouwen.

Enig histories besef, bijv. van de jaren dertig, geeft voor geen van beide katagorieën optimistische toekomstverwachtingen, mede gezien de te verwach-

ten opstelling van "grote delen van links".

Maar de tradities van die grote delen van links kermerken zich altijd nog meer door besef van de noodzaak van een goed verzekeringsstelsel voor werknemers dan door afwijzing van het denken in (gezins)eenheden.

De PvdA is haar verkiezingscampagne ingegaan met een grote nadruk op de noodzakelijke solidariteit met de uitkeringsgerechtigden. Terecht, die solidariteit is nodig. Maar waar blijft de solidariteit met het recht op arbeid buitenshuis voor iedereen, dus ook voor getrouwde vrouwen. Waar blijft een sociaal-demokratiese bestrijding van de onzin rond de dubbele inkomens? Die valt waarschijnlijk niet te verwachten, omdat de meningen daarover binnen de PvdA sterk verdeeld zijn: de Rooie Vrouwen, die vóór individualisering zijn tegenover partijbonzen als Den Uyl, die voorzichterwijs wel eens een balletje heeft opgegooid over die dubbele inkomens. Het zal wel tot aan een eventuele formatie waarin de PvdA een rol speelt, een open vraag blijven of en hoe lang de PvdA voor de individuele rechten van mensen op inkomen, uitkering en werk buitenshuis dwars gaat liggen.

LENA HEIDE

ringen komen en gaan, terwijl de vergunningen afgegeven worden.

Nieuwe voorstellen

Over enige tijd zullen twee staatjes in Oceanië in de jaarvergadering van de landen, die betrokken zijn bij het Verdrag van Londen, een voorstel indienen om definitief te stoppen met dumpingen in zee. Het wordt dan interessant om te zien, hoe Nederland zich hier onderuit zal willen draaien. Te meer daar Nederland niet alleen afval van eigen makelij, maar ook radio-actief afval uit België (dat een groot deel van haar energie betreft uit kerncentrales) en uit Zwitserland in zee dumpst. Het Nederlandse afval gaat dit jaar naar Den Helder, na eerst in Petten door het ECN verpakt te zijn. Vervolgens gaat een Nederlands schip naar Zeebrugge in België, waar het Belgische en Zwitserse afval wordt ingeladen. De dumping vindt plaats in de Atlantische Oceaan, ter hoogte van Spanje en Portugal.

Wat wordt er gedumpt?

Dit jaar wordt er maar liefst 9950 ton radio-actief afval gestort, bijna 3000 ton meer dan vorig jaar. Het Nederlandse aandeel daarin is 4000 ton, bijna tweemaal zoveel als vorig jaar. Ook de stralingshoeveelheid is meer dan anders: 2913 curie; dat was vorig jaar 155 curie minder. Hiervan is het aandeel van de kerncentrales verreweg het grootst. Slechts 5% komt uit de ziekenhuizen. Hierbij is dan nog niet het KEMA-afval gerekend. Dit KEMA-afval is vooral afkomstig van de 'suspensiereaktor'. Dit apparaat, dat wel eens de "wondermachine" werd genoemd, heeft nooit gewerkt en heeft alleen maar veel gekost en verrijkt uranium opgeleverd. Dit uranium werd in de achtertuin van de KEMA in Arnhem gestort en met een laag zand afgedekt. Spelende kinderen konden er zomaar bij. De dood van één kind en verlamingsverschijnselen bij twee andere kinderen zijn het gevolg hiervan geweest. Na aandrang van alle kanten om te onderzoeken wat er nu precies begraven lag, is besloten om het afval op te graven en het te laten onderzoeken . . . door de KEMA zelf. De KEMA wilde dit - voor haar 'hete' - afval zo spoedig mogelijk weg hebben. Onvoldoende is onderzocht, van welke aard het afval is. Toch is het mogelijk - door de vergunning van Lambers - dit onbekende afval, waar vermoedelijk verboden hoog-radio-actief afval en vloeibaar afval inzit, in zee te storten.

Toekomst

De eerdere en nu verijdelde acties tegen het dumpen zullen niettemin een succes opleveren: het stopzetten van de dumpingen wordt volgend jaar politiek 'haalbaar'. Echter, met het stopzetten van het dumpen worden landen als

België, Zwitserland en Nederland met hun neus gedrukt op het onoplosbare afvalprobleem. Den Helder heeft, door de protesten uit de bevolking, bij monde van de gemeenteraad al aangekondigd volgend jaar niet meer in aanmerking te willen komen. Staatssecretaris Lambers heeft hun ook beloofd, dat het niet meer gebeurt. De Hoogovens, waarvandaan voorheen de dum-

pingen plaatsvonden, is door het verzet van werknemers en bevolking ook onmogelijk geworden als vertrekhaven. Een nieuwe haven zal moeilijk te vinden zijn. Tijdelijke opslag van het afval op het land zal ook op fel verzet stuiten. Mogelijkheden zijn er bij Borssele, waar een opslagbunker wordt gebouwd; maar dit is zeker geen maatschappelijk aanvaardbare oplossing. Opslag in de

Kempense kleilagen zal veel Belgisch verzet ontketenen, de zoutlagen in Groningen en Drenthe zijn door het plaatselijk verzet al buiten spel geraakt. Wellicht in de zoutmijnen in West-Duitsland, totdat ook daar Door de invalshoek van het radio-actieve afval te kiezen, is het mogelijk om de sluiting van de kerncentrales af te dwingen. Ook van regeringszijde wordt erkend, dat als er geen oplossing voor het afval is, alleen de weg tot het stopzetten van de productie ervan nog open is.

FRED GERSTELING

Foto's: Martijn de Jonge

Demonstranten in het nauw gebracht. Enerzijds door de ME die de wapenstok gebruikt om aan benen te trekken en te draaien, deze methode werd ook enkele keren op halzen toegepast. Daarnaast werd driftig gebruik gemaakt van een driehoekig stokje dat tegen de achillespees werd gedrukt. Andree van Es heeft over deze politiewapens Kamervragen gesteld en verlangt dat ze niet meer gebruikt worden.

Anderzijds botsten de demonstranten op tegen een groep jongeren die de ME wou helpen. Zij werden geleid door een campingshouder (rechts op de foto met baard) die de shirts 'Demonstreren zijn wij zat' uitdeelde. De groep was er op uit mensen te isoleren en in elkaar te slaan.

KONGRES TEGEN KERNENERGIE

Het landelijk Energie Komitee organiseert op 8 en 9 oktober in Rotterdam een internationaal kongres tegen kernenergie. Bekende deskundigen uit de hele wereld spreken zich er uit over de opvattingen van de Nederlandse atoomlobby.

Onder hen prof. Barnaby (ex-SIPRI-direkteur), Dr. Komanoff (expert op het gebied van kosten van kernenergie), Dr. Sorensen (Deens deskundige op het gebied van het "zachte energiepads"). Per thema wordt een inleiding verzorgd door iemand uit de kringen van de wetenschap, de vakbond en de anti-kernenergiebeweging uit Nederland of België. Achtereenvolgens zullen aan de orde komen: risikos van lage doses radioactieve straling, opwerking, afval, kans op ongelukken en gevolgen, evacuatiemogelijkheden, prijs van kernenergie, mogelijkhe-

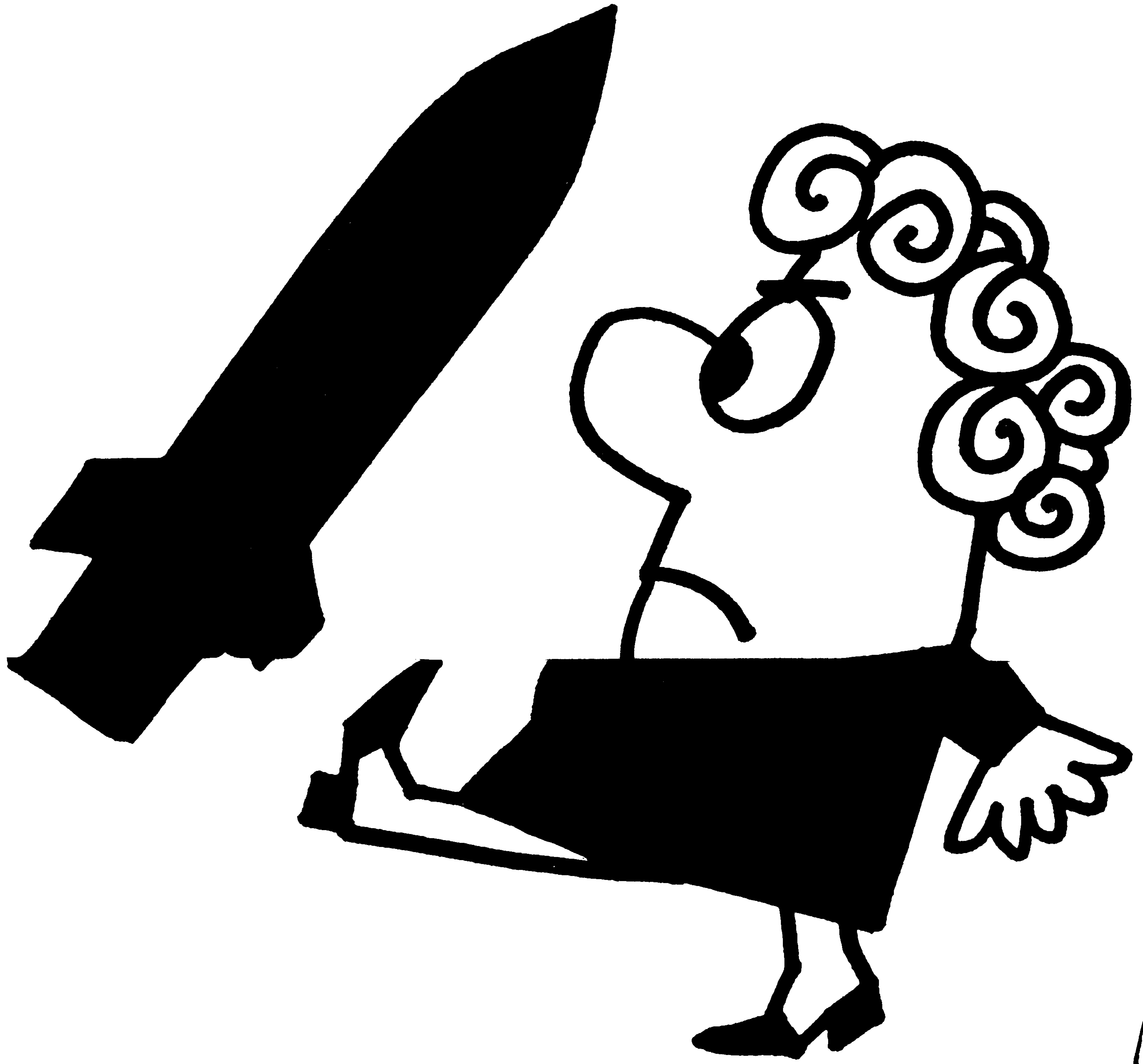
den energievoorziening zonder kernenergie, proliferatie en sociale gevolgen van kernenergie. Het is de bedoeling dat niet alleen de argumenten tegen kernenergie goed en duidelijk naar voren komen, maar vooral ook de vooroordelen en vooronderstellingen van pro-kernenergiemensen in Nederland worden blootgelegd. Ook de inleider van het kongres (Bram van der Lek) en de slotspreker (Lucas Reijnders) zullen daaraan aandacht besteden. Na afloop van een thema wordt over de lezingen in werkgroepen verder gepraat, terwijl het hoofdprogramma op een ander thema doorgaat. Er is steeds een werkgroep waar een wetenschappelijke discussie plaats kan vinden, en één waar de consequenties van het naar voren gebrachte voor de energiestrijd besproken kan worden.

Niet eerder zijn zoveel toonaangevende buitenlandse anti-kernenergieskundigen in Nederland bijeen geweest. Een unieke kans om te ontdekken hoe relevant de bezwaren tegen kernenergie nog steeds zijn en hoe de atoomlobby ook op het gebied van haar eigen argumenten door de anti-kernenergiebeweging bestreden kan worden.

Het kongres duurt van vrijdagochtend 8 okt t/m zaterdagavond 9 oktober, is in Kongrescentrum Engels in Rotterdam en kost f 25,- (inkl. kongresmap van ong. 100 pag.).

Deze f 25,- storten op gironummer 3459727, t.n.v. IMGO te Middelburg, o.v.v. "LEKKongres". Meer informatie is op te vragen bij: IMGO, Dam 47, 4331 GG Middelburg, 01180 - 25347.

GA STEMMEN....

**...TEGEN NIEUWE
KERNWAPENS
IN EUROPA !**

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Israelische illusies

De Israelische staatsterreur in Libanon werd vanaf het begin van de invasie begeleid door een aantal mythen over haar achtergronden, oorzaken en doelstellingen. In onderstaand artikel gaat Toine van Teeffelen in op de Israelische regeringspropaganda, die het wil doen voorkomen alsof Israël de "belangrijkste oorlog sinds 1948" aan het voeren is, omwille van haar toekomstige veiligheid. Hij stelt dat zelden zo duidelijk is gebleken dat deze propaganda niet alleen is gebaseerd op bewuste leugens, maar ook op een volstrekt gebrek aan realiteitszin.

De grootste mythe van de Israelische invasie is wel haar naamgeving: "Vrede voor Galilea". Galilea is het noordelijk deel van Israël dat tegen de raketten van de PLO uit Libanon beschermd zou moeten worden. Sinds één jaar heerste echter aan de Israelisch-Libanese grens betrekkelijke rust, vanwege de wapenstilstand die vorig jaar juli tussen Israël en de PLO was afgesloten. Israël verbrak dit jaar het bestand met enkele massale bombardementen op Beiroet, die gevolgd werden door symbolische akties van Palestijnse kant (niet gericht op het maken van burgerslachtoffers). Het volgende argument betrof de enorme wapenvoorraden die in Zuid-Libanon waren ontdekt en waarmee wel "één miljoen terroristen" zouden kunnen worden bewapend. Fantastische verhalen deden de ronde: vijf Palestijnse divisies met honderden tanks zouden over een jaar klaar staan om Israël binnen te vallen. Na enkele weken kon de realiteit niet meer verborgen blijven. Het aantal gevonden lichte wapens kwam niet boven de 20.000. Het zware materieel van de PLO bestond grotendeels uit afdankertjes van de Arabische legers. Zoals de militaire korrespondent van het Israelische blad Haaretz stelde, was dit in geen geval een bedreiging voor het bestaan van Israël, noch nu, noch in de toekomst.

In het nauw

De doelstelling van de oorlog had dan ook niets met militaire verdediging te maken. Israël was politiek enigszins in het nauw gedreven door de internationale erkenning van de PLO en de groeiende kritiek op haar bezettingspolitiek. Tegelijkertijd bleek de afgelopen tijd dat zij alle vrijheid van handelen had. De mogelijkheid van een aanvalsoorlog bood zich aan door de interne zwakte en de verdeeldheid van de Arabische wereld. Met de loswerking van Egypte

uit het Arabische kamp, de Iraaks-Iraanse oorlog en de binnenlandse onrust in veel Arabische landen zag Israël haar kans schoon. Vergaande steun van de VS was verzekerd, gezien diens terughoudend optreden bij elke nieuwe vorm van Israelisch expansionisme, zoals b.v. de annexatie van de Hoogvlakte van Golan in december vorig jaar. Reagan betitelde Israël als een "strategisch juweeltje". Beide landen sloten een militair samenwerkingsakkoord af. De tijd was rijp voor een militaire afrekening met de PLO.

Elke Palestijn een terrorist

Maar was het "alleen" een militaire afrekening met de PLO? In de Israelische regeringspropaganda werd voortdurend onderscheid gemaakt tussen de "burgerbevolking" en de "terroristen". Maar de praktijk was dat in Libanon elke Palestijn gebombardeerd, neergeschoten of opgepakt kon worden. Een Israelische officier: "Elke Palestijn wordt ervan verdacht een terrorist te zijn, overeenkomstig onze definitie. De infrastructuur van de terroristen in Libanon is dusdanig dat elke Palestijn wel een of andere band heeft met PLO-instellingen. Zelfs als hij een ambtenaar is, of een handelaar, een leraar of een dichter en niet iemand die vocht of die op een terreurmissie zou worden uitgezonden. Dat waren er maar weinig. (...) Bijna elke Palestijn beantwoordt aan de definitie van het Israelische leger van een terrorist" (Davar, 28-6-1982). De toepassing van deze definitie bleek misschien wel het duidelijkst uit het kom-

pleet vernietigen van de vluchtelingenkampen (de "terroristenbases") in het zuiden en bij Beiroet, waar tezamen ongeveer 150.000 mensen woonden, met hun politieke en maatschappelijke organisaties. In de meest letterlijke zin van het woord moest het vraagstuk van de Palestijnse vluchtelingen de wereld uit worden geholpen. Onderwijl richtte de Israelische regering studies naar de "definitieve herhuisvesting" van de vluchtelingen in de Arabische landen. Volgens haar falangistische bondgenoot zou dat dan eiders moeten gebeuren: de Palestijnse aanwezigheid in Libanon moest beëindigd worden. Wat was de Israelische invasie anders dan een complete aanval op het Palestijnse volk in Libanon?

Met de uitschakeling van het verzet van de PLO in Libanon zou vervolgens het verzet van de bevolking in de sinds 1967 bezette gebieden (de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook) ook wel beëindigen. Aldus het politieke denken van de grote partijen in Israël. Sinds het begin van de bezetting hebben de achtereenvolgende Israelische regeringen, zowel onder leiding van de Arbeiderspartij als de Likoeid, geprobeerd om onder de bevolking daar een klasse van kollaborateurs te creëren. Sinds vorig jaar probeert Begin de zgn. "dorpsliga's" te pushen, onder meer door middel van economische chantage. Deze liga's bleken een falikante mislukking voor de bezetter. In maart en april ging een golf van onrust over de Westelijke Jordaanoever; Israelische soldaten schoten met scherp: tientallen doden waren het resultaat. Maar onder

deze zware druk hield de bevolking stand. Nu spekuleert Begin dan op de demoralisering van de Palestijnen. Een mythe die gebaseerd is op illusies.

Politieke regeling

Allereerst is het nog maar de vraag of de PLO met haar vertrek uit Beiroet een politieke nederlaag zal lijden. Zelden immers heeft de Palestijnse kwestie in het Midden-Oosten konflikt zo centraal gestaan als de afgelopen maanden. Het was de eerste Israelisch-Palestijnse oorlog in de geschiedenis. Binnen de Arabische wereld, maar vooral onder de eigen bevolking, heeft de PLO onmiskenbaar aan prestige gewonnen. Nooit is de internationale solidariteit zo groot geweest, getuige de demonstraties van steun voor de PLO in de bezette gebieden en onder de Palestijnen in Israël zelf; Daarnaast heeft zich binnen Israël een oppositioneel front gevormd tegen de oorlogspolitiek en voor onderhandelingen met de PLO. Dat is nog nooit eerder tijdens een oorlog gebeurd. Wanneer mocht blijken dat Israël zich in Libanon heeft ingegraven, is het niet onwaarschijnlijk dat de hoge oorlogslasten en het gebrek aan "politieke" suksessen de weerstand tegen de Israelische regering zal doen toenemen. Hoewel de kracht van de vredesbeweging een onzekere zaak blijft, is zij onontbeerlijk voor een politieke regeling van het konflikt.

TOINE VAN TEEFFELN

INTERVIEW

'HET IS EEN OVERLEVINGSSTRIJD'

Tineke Vlug werkte vanaf september vorig jaar als verpleegster in West-Beiroet. Zij was uitgezonden door het Medisch Komitee Palestina. Tot eind juli verbleef ze er. Ze zag en hoorde de bombardementen, de artillerie-beschietingen, de slachtoffers daarvan. Ze verbleef twee weken in Nederland om publiciteit te geven aan haar ervaringen en waarnemingen. Half augustus is ze voor drie maanden naar Beiroet teruggegaan. Ze moest, zei ze. Ze kon niet anders. Bevrijding had vlak voor haar vertrek een interview met deze moedige vrouw.

Ze werkte in een ziekenhuis van de Palestijnse Halve Maan. Het ziekenhuis was niet alleen voor Palestijnen, maar ook voor Libanezen. De Palestijnen beschikken over een sterke sociale, economische en medische structuur, waar ook niet-Palestijnen van profiteren, vertelde ze. In de vluchtelingenkampen wonen ook veel niet-Palestijnen, die van de Palestijnse gemeenschap deel uit maken. Er zijn kleine werkplaatsen, die een deel van hun produkten naar Arabische landen exporteren. Er zijn scholen, klinieken.

De politieke samenwerking tussen Palestijnen en linkse Libanezen (verenigd in de Nationale Beweging) is goed. Ook tijdens de slag om Beiroet werd gezamenlijk weerstand tegen de tegen de Israëli geboden.

De eerste dagen van de oorlog was ze bang. Onophoudelijke bombardementen en schoten. Geen veilige onderkoms. Ziekenhuizen werden getroffen. Een gesticht voor demente oude men-

sen werde vernietigd. De Israëli oefenden sterke psychologische druk op de bevolking uit om te vluchten. Maar waar moesten de mensen heen?

Na enkele dagen was ze gewend. Dat wil zeggen, je kon alleen maar werken om te overleven. Wat moest je anders? Van 's ochtends negen tot 's avonds laat in de weer. De volgende dag opnieuw. Weken lang. Rijen slachtoffers in de ziekenhuizen en de nood-klinieken.

De PLO verwachtte vanaf april/mei al een Israelische aanval op Libanon. De eerste bombardementen op kampen en en zuidelijke gebieden vonden toen plaats. Men verwachtte niet, dat de Israëli tot Beiroet zouden optrekken. Plots waren ze er, voorafgegaan door stromen vluchtelingen. Hoewel verwacht, kwamen de Israëli toch onverwacht. Een oorlog wordt niet per koe-rier aangekondigd.

De kranten stonden vol met artikelen

"HET IS EEN OVERLEVINGSSTRIJD"

over het oorlogsleven in Beiroet. Afgesloten water- en elektriciteitsvoorzieningen. Slachtoffers onder de burgerbevolking, die niet meer geholpen konden worden. Tekorten aan voedsel en medicijnen.

Ik probeer Tineke daarover te vragen. Ze is er kort over. Ze wil steeds over het belegerde Beiroet heen kijken naar de achter de Israelische invasie liggende motieven, de Palestijnse weerstand, de politieke strijd.

Vraag: Was er sprake van brandbommen, fosforgranaten?

Tineke: "Ja, en dat is niet te blussen. Mensen, die bij wijze van spreken rook uitademen. Dat vreet allemaal door. Je hebt er speciaal spul voor nodig om het te blussen, maar als je dat niet hebt, dan zijn die mensen niet te helpen. Dat is echt heel erg."

Hoe was de hulpvoorziening? Medicijnen, water voedsel, meel? Kwam dat er voor de ziekenhuizen?

Tineke: "Vroeger werd er wel nonchalant omgesprongen met brood, maar nu kreeg iedereen maar één stuk. Als je over had, bracht je het netjes terug. Er waren natuurlijk wel een heleboel voorraden opgeslagen, maar het is nu allemaal veel nijpender geworden. Er was veel Israelisch fruit, eten. Jaffa-sinas-appelen. Op een gegeven moment waren de gastankjes op. Die kwamen toen met een grote lading uit Israel. Je moet niet vergeten, dat alles in het zuiden van Libanon helemaal kapot gemaakt was. Boomgaarden, landerijen.

Aanvankelijk werden de Israeli door de Falangisten en de christenen met gejuich en bloemen binnengehaald. Maar zo langzamerhand gingen ze doorkrijgen, dat de Israeli de hele economie overnemen. Achter de troepen komen de banken binnen. Israelisch eten wordt geïmporteerd. Luchtvaartmaatschappijen openen toeristische lijnen van Israel naar Libanon. Er wordt betaald met Israelische munten, die buiten Israel en Libanon helemaal niks waard zijn. Zo langzamerhand krijgen de Libanezen daar toch wel de balen van".

— Wat zou Nederland kunnen doen? De regering, de mensen?

Tineke: "Ik verwacht in ieder geval erkenning van de PLO door een aantal politieke partijen. Ik verwacht daar duidelijke stappen in. Maar ik schrok me dood, toen ik Vrij Nederland en Het Parool las. De meest verschrikkelijke dingen werden er over de Palestijnen geschreven. De PLO zou 600.000 mensen gegijzeld hebben. Dan denk ik: wie gijzelt er nu eigenlijk wie? De PLO'ers zouden allemaal juist bij de bevolking zitten, die op die manier opgeofferd wordt. Dat soort verhalen. Ik had eigenlijk veel meer verwacht, dat Israel doorgeprikt zou worden, dat valt me tegen".

— De moeilijkheid is om te weten: hoe precies is de relatie tussen de joodse identiteit en de joodse nationaliteit, het zionisme en het semitisme. Als je kritiek hebt op het zionisme, heb je dan ook kritiek op het semitisme? De Joden zelf redeneren: door het bestaan van Israel hebben we onze identiteit terug. Het is misschien vervelend, dat daardoor de Palestijnen geen nationaliteit hebben, maar het is water en vuur.

Dat valt niet te combineren. Hoe keek men in Beiroet daar tegen aan?

Tineke: "Tegen Israeli? Dat zijn oorlogsmisdadigers! Op dit moment."

— Ook als bevolking?

Tineke: "Kijk het gaat de Palestijnen niet om het jodendom. Er zijn ook Palestijnen, die jood zijn. Het gaat om het zionisme. De PLO wil nu een eigen, autonome staat op de Westbank en de Gaza. In een democratisch Palestina (van Joden en Palestijnen), daar gelooft allang niemand meer in. Op lange termijn misschien wel, maar dat is niet meer het eerste, directe doel. Het gaat tegen het zionisme. En zoals Begin nu praat, misschien wel tegen het fascisme. Zo praten ze er wel over.

Je mag nooit praten over joden. Je moet het hebben over zionisten. Daar zijn ze echt heel duidelijk in. Ik zou me kunnen voorstellen, dat ze heel veel haat kregen tegen Israeli, maar dat valt erg mee."

— Overmorgen ga je weer terug?

Tineke: "Ja, voor drie maanden. Ik heb zoiets van: ik moet er gewoon naar toe. Ik moet erheen. Wat ik gezien heb . . . Er moeten veel meer mensen heen. Misschien is het over een maand wel over. Ik hoop, dat het morgen al over is. Dan kom ik weer terug."

Wat me in de afgelopen maanden is overgefallen, is dat de PLO zoveel concessies gedaan heeft. Ze verwachtten, dat de VS hen zou erkennen. Dat is niet gebeurd. Op korte termijn verliezen de Palestijnen, maar op lange termijn winnen ze. Ik praat niet voor mezelf hoor, maar dat is wat ik hoorde. Het moet een vernedering zijn, dadelijk, langs de Israeli te moeten evacueren.

En hoe dat nu moet met al die familieleden. Iedereen heeft wel een familielid dat meevecht. Al die familieleden moeten weg. Als de organisatie weg is, wat moet je dan doen, als je achterblijft? Waar haal je geld en leiding vandaan?"

— Achteraf, na elf maanden werken, heb je niet het gevoel, dat alles voor niks is geweest?

Tineke: "Ik kan me alleen maar voorstellen, wat het voor de Palestijnen betekent. De hele oorlog heeft duidelijk gemaakt, hoe zo'n volk leeft. Het is voortdurend vluchten, opbreken, afbreken, opbouwen. Ze hebben hun hele leven niks anders gedaan dan dat. In het begin van de oorlog, ja ik was allang bij de pakken gaan neerzitten. Het gaat maar door. Alles werd vernietigd. Ziekenhuizen. Maar ze zeiden: 'We bouwen het wel weer op.' Een ongelooflijke wil om te overleven. Om door te gaan, dat is hun hele levenspatroon. Van Palestina naar Jordanië. Van Jordanië naar Libanon.

Maar ze zijn trots. Heel trots nu. Dat ze het al negen weken hebben uitgehouden tegen de Israeli. Nog geen een Arabisch land heeft het zolang vol kunnen houden.

Zo leven ze. Ze hebben niets. Ze kunnen niets verliezen. Ze maken ook nooit plannen. Wij proberen ons leven te plannen. Volgende week dit. Daarna dat. Dat is bij hun helemaal niet zo. Ze leven van dag tot dag. Niet, dat ze zorgeloos zijn. Dat het hen allemaal niets kan interesseren. Ze overleven.

Plannen kunnen ze niet maken. Ja, wel

KRITIEK IN DILEMMA

'Ambitie en/of verliefdheid' leek ons wel een pakkend gegeven voor een nieuwe kolom. Een bondige verhandeling over de keuzen die je maakt in het leven op de grens van het persoonlijke en het politieke, gelardeerd met autobiografische snippers. Maar er zijn nog veel meer mogelijke onderwerpen.

Bijvoorbeeld ons jongste kongres. Peinzend over wat je nu wel en niet kunt zeggen over vrouwen die mannen passeren en over mannen die door vrouwen gepasseerd worden, stond onze moderne deeltijdbaan ons toe om op een vrijdagmorgen 'Demokriet van de VPRO te beluisteren. We volgden een discussie die de dilemma's bij het kritiseren van de vrouwen(beweging) weer eens duidelijk maakten.

Er werd een debat uitgezonden tussen twee officieel erkende feministen; Emma Brunt en Hedy d'Ancona. Ze lieten elkaar niet uitpraten en spraken elkaar nog tegen ook. Maar dat mag, je hebt immers stromingen in de beweging. Waarom hou je dan toch zo'n onbevredigd gevoel over van die discussie?

Is het omdat Emma zichzelf zo op de borst timmerde dat ze toch zo kritisch en onafhankelijk over de vrouwenbeweging kan schrijven, dat ze alle kneuterigheid en irrationaliteit zo flijmscherp aan de kaak stelt in haar stukjes en dat ze zo treffend door de gratuite zelfgenoegzaamheid van al die vrouwen en dames heenprikt?

Of is het omdat Hedy te zachtmoedig reageerde toen ze stelde dat de kritiek van Emma wel makkelijk en kortzichtig is, dat Emma de vuile was buiten hangt en dat wat zij schrijft koren op de molen is voor alles wat wars is van feministische ideeën?

Daar wou Emma natuurlijk weer niet aan, want die argumenten had ze al zo vaak gehoord. Nee hoor, ze was overtuigd van het mooie van haar rol, als feministe kritiek uiten op het feminisme.

Op zich is daar niets tegen, er is zelfs veel vóór te zeggen. De kritiek van Emma Brunt is zelfs wel eens terecht, maar vaak te anekdotisch. Als ze bepaalde gebeurtenissen zoals een vrouwenkulturfestival eruit pikt en de 'aan zichzelf werkende', theedrinkende en de elkaar kralen om de hals hangende dames politiek onbenul verwijt, projekteert ze die kritiek maar gelijk op de hele vrouwenbeweging.

Hedy bleef te aardig, had gewoon

ik heb niets tegen mannen, maar...

moeten zeggen dat de onafhankelijkheid en kritische zin van Emma Brunt zich maar aan één kant laat zien, alleen naar de feministen. Hoe zit het met haar onafhankelijkheid naar de broodheren van de Haagse Post? Over haar dilemma's met de heren van de snelle-stijl-groep lezen we nooit.

Dan lezen we liever de naar alle kanten onafhankelijke schrijfsels van bijvoorbeeld Renate Rubinstein, die maakt tenminste met iedereen ruzie.

De discussie tussen beide feministen heeft ons wel weer wat duidelijk gemaakt. Kritiek op (feminitiese) activiteiten van vrouwen, zoals ook Emma Brunt die wel geeft, wordt vaak niet serieus besproken, terwijl er wel door de tegenstanders van feminitiese eisen naar kan worden verwezen om het feminisme in het algemeen belachelijk te maken. Kritiek op elkaars standpunten zal toch mogelijk moeten zijn.

Als men dan o.a. in de PSP in het discussiestrijdperk treedt, is het gevaar natuurlijk levensgroot aanwezig, dat iedere opmerking tegen een door een vrouw naar voren gebracht standpunt, kan worden opgevat als "anti-feministies" of door echte anti-feministen ten onrechte wordt gehanteerd.

Je vraagt je dan wel af of je maar beter niet kunt uitroepen wat je denkt over "het"

"feminisme-mechanisme zoals dat op het jongste kongres opbloeide. Je vraagt je af of je wel twijfel moet uitspreken over welwillend naar feministen bedoelde, maar in feite ondoordachte voorstelling over een "quoting" van vrouwen in de PSP.

Ondanks onze twijfel zullen we op dit laatste voorstel nog terugkomen, als mocht blijken dat er echt serieus over gedacht wordt en we het dilemma van de kritiek voor onszelf weer even hebben opgelost.

TITIA VAN LEEUWEN
TITIA BOS

plannen in het brede kader van de nationale revolutie. Politiek wel, maar voor hun eigen persoonlijke leven niet. En je ziet, de oorlog nu, het heeft ook helemaal geen zin iets te plannen. Een paar maanden geleden trouwde de

hoofdverpleger. Hij had een mooi huisje. Ik denk, dat er niets meer van over is. Zo is ieder er op zijn eigen manier in betrokken. Het is een overlevingsstrijd."

CHRIS HUINDER

PHILIPS

De lange arm van een multinational

"Eindhoven heeft er recht op te weten", vertelt Frans Dekkers "dat de stad in tegenstelling tot wat algemeen beweerd wordt, wel degelijk een revolutionaire arbeidersbeweging heeft gekend. In dat opzicht doet het boek ook recht aan die talloze moedige mannen en vrouwen die vanuit een hecht vertrouwen in een betere toekomst, optornden tegen de almachtig lijkende coalitie van Kerk, Kapitaal en Staat". Dekkers begon aanvankelijk met een onderzoek naar de handelswijze van Philips in oorlogstijd en de internationale kontakten van de Philips politie met o.a. de Gestapo.

"Verborgen arbeidersbeweging"

"Meer en meer stuitte ik echter op mensen, die actief waren geweest in de revolutionaire arbeidersorganisaties in de stad. Mijn geschiedschrijving raakte doorspekt met de geschiedenis van de CPH, die in Eindhoven naast hun blad de Tribune ook een plaatselijk krantje "de Vuist" aan de arbeider bracht. Ik kwam in contact met anarchisten, die toendertijd rondom de coöperatieve werkgemeenschap De Ploeg gegroepeerd waren. Zij droegen een militant anti-militarisme uit in plaatselijke bladen als De Stormklok en de Cycloon".

De mannen en vrouwen, die actief waren in deze organisaties konden rekenen op felle onderdrukking van de kant van de politie. De Philips politie onder leiding van inspekteur Willem Dijs stond de Eindhovense politie bij in het brute optreden tegen linkse elementen.

In het begin van de dertiger jaren was het door de CPH geleide Werklozen Agitatie Comité actief. Aanvankelijk trachtte deze organisatie de ellende onder de werklozen parlementair be-

Eind juli 1981 trok een opmerkelijk artikel in de Haagse Post de aandacht. In Eindhoven waren de boekhandelaren in een mum van tijd los. De oorzaak was gelegen in het coverartikel van het weekblad: "De terreur van de Philipspolitie". De in het beeldmerk verwerkte hakenkruizen op de voorpagina waren voor het Philipsconcern aanleiding een kort geding tegen de HP aan te spannen. De inhoud van het artikel werd door Philips op geen enkele manier aangevochten.

Van de hand van dezelfde schrijver, de Eindhovense free-lance journalist Frans Dekkers, verschijnt deze maand bij uitgeverij de Knipscheer het boek "Eindhoven 1933 - 1945".

Dit boek laat zich lezen als een meeslepemde spionageroman. De thrillerachtige elementen berusten niet op fictie, maar op de harde werkelijkheid en bezetting. Het is het relaas over het Hollands koopmanschap van Philips, over de op Pinkerton-leest geschoeide Philipspolitie, over de konnekties van de multinational met staatsinstellingen en met het nazidom. Maar bovenal is het een stuk geschiedenis van de "verborgen Eindhovense arbeidersbeweging".

spreekbaar te maken. Men richt zich tot de Eindhovense gemeenteraad met een pakket van eisen. Onder deze 11 eisen bevinden zich:

- een behoorlijke steunregeling voor alle werklozen boven 14 jaar
- een uitkering ineens voor werklozen die langer dan drie maanden werkloos zijn
- uitvoering van werken door de gemeente tegen het volle loon, afschaffing van de verplichte werkverschaffing
- vrijstelling van betaling van gas en licht voor werklozen
- zevenurige werkdag voor alle arbeiders in gemeentedienst.

"Het adres ontlokt geen discussie in de gemeenteraad. Op zich niet verwonderlijk, gezien de toenmalige samenstelling van dat kollege van lichtstad-regenten. Op 14 september legt de gemeenteraad de eisen zonder meer naast zich neer: ter kennis aangenomen. De eerste parlementaire poging van het WAC om een serieuze verstandhouding op te bouwen met het gemeentebestuur wordt eenzijdig afgebroken en geridiculiseerd. Al spoedig gaat het WAC over tot buitenparlementaire actie". Bij een actie van een deurwaarder om tot boedelverkoop over te gaan bij een kommunist besluit het WAC deze actie te voorkomen. Een confrontatie met het gezag is het gevolg.

"Op 14 december 1932, om tien uur in de ochtend, wordt Van Belkom, geëscorteerd door inspekteur Van Dijk en een handvol politieagenten, aan het adres Nieuwendijk 139 onthaald op een grimmig ogende menigte van vijfhonderd mensen. Vanuit een raam van de woning spreekt het CPH-lid Ouderland de menigte toe."

De blanke sabel

De inspekteur Van Dijk besluit de volksoploop uiteen te drijven "Onder een geweldig gejoel van de menigte gaf inspekteur Van Dijk zijn politieagenten het bevel de sabel te trekken en de volksoploop uiteen te drijven, en tot doorlopen te dwingen. Dirk Need vijf-tig jaar later: 'Van Dijk en zijn agenten hakten er ongenadig op los. Dijs was inmiddels ook ten tonele verschenen, en ook hij deelde rake klappen uit met zijn klewang.

De Meijerse Courant toen: 'Met de platte zijde van de sabel werd een charge uitgevoerd, en werd de menigte uiteen

gedreven. Sommige personen lieten zich daarbij vallen, en hielden zich dood om als de politie voorbij was weer op te staan, of het hazepad te kiezen of het huis binnen te vluchten. Dankzij de tactiek der politie zijn er generlei verwondingen voorgekomen'.

Piet van der Heijden nu: 'Dat moest de krant kennelijk schrijven, want er werd wel degelijk met de scherpe kant van de sabel op de mensen ingehakt. Het deed ons genoeg dat geen van ons, maar wel een CPH-infiltrant, Terpstra, die Dijs over onze akties tipte, door Van Dijk ernstig aan zijn hoofd werd gewond."

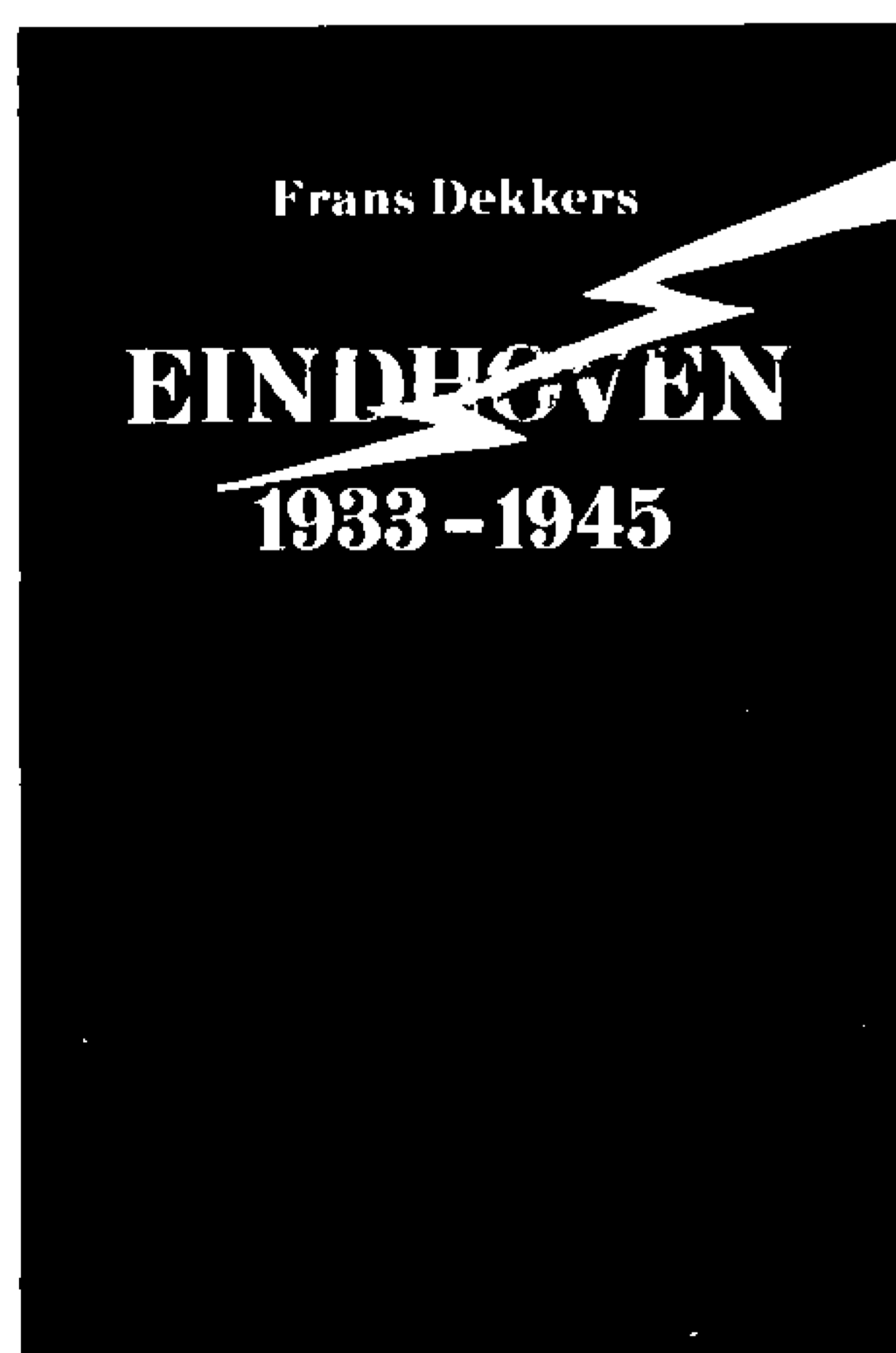
Tegenwerking

Het boek is onder moeilijke omstandigheden tot stand gekomen. Meer dan honderd getuigen hebben met Dekkers gesproken. Veel aandacht is uiteraard besteed aan de lezingen van hen, die tot 'het kamp van de klassevijand' behoorden. Bij mensen die actief waren geweest in de verschillende arbeidersorganisaties werden herinneringen opgehaald, wonden werden weer opengezet. Van de andere kant was men niet altijd zo coöperatief. Maar gekonfronteerd met steeds meer feitenmateriaal kwam er toch veel informatie los. Onder hen vinden we verschillende politiemensen, de overtuigde nazi Geelen, de abwehrent, die op slimme wijze zijn hachje heeft weten te redden. Ook topfunktionarissen van Philips, waaronder Frits Philips. Zelfs de kurk waarop Philips 50 jaar lang gedreven heeft, mr. Willem Ernst August de Graaf, heeft meer losgelaten, dan hij eigenlijk wilde. In dit boek wordt eindelijk deze in het 'duister' opererende figuur in het volle licht geplaatst. Volgens zijn eigen zeggen - en hierin ondersteund door prof. L. de Jong - een gedekoreerde vezetsheld. Volgens anderen, waaronder de voormalige abwehrent Geelen een dubbelspion. Na het lezen van het boek "Eindhoven 1933 - 1945" lijkt de verklaring van mr. De Graaf voor de Parlementaire Enquête Kommissie afgelegd, meer op een spannend jongensboek met mr. Willem Ernst August, als een soort Bob Evers in oorlogstijd. In ieder geval werpen zijn zeer intensieve kontakten met de Gestapo een zeer speciaal licht op de handel en wandel van het Philipsconcern.

BVD

Tijdens zijn werkzaamheden kruiste Dekkers ook het pad van de Binnelandse Veiligheids Dienst. Een van zijn zegslieden, ene Tielemans, voormalig medewerker van het Bureau Nationale Veiligheid, deelt Dekkers mee, als deze vraagt of hij na 1949 nog voor de Dienst werkzaam was: "Ja, dat kan ik niet zeggen daar mag ik mij niet over uitlaten. Desgevraagd voegt hij er kryptisch aan toe: "Weet u trouwens dat u geregistreerd staat? U gaat toch over

(advertentie)

Op 13 september gaat verschijnen:

Het boek dat als geen ander reeds vóór verschijnen furor maakt.

- Het verhaal van een concern dat een stad in z'n zak stopt, een particulier politie- en spionage-apparaat opbouwt en een eigen buitenlandse politiek voert.
- Na de eerste voorpublicatie liet Philips de HP uit de handel nemen.
- Ex-Philips-topman procedeert tegen de auteur.

Wees er voor de zekerheid snel bij!

Kroniek van Nederlands Lichtstad in de schaduw van het Derde Rijk
288 blz., geïllustreerd, f 29.50

Verkrijgbaar in de boekhandel of rechtstreeks bij Uitgeverij In de Knipscheer,
postbus 6107, 2001 HC Haarlem

GEHEIM AGENT IN TUINBROEK

Twee PSP'ers op een oude motor op de terugweg van Griekenland werden wat bruut wakker geschud uit hun dromen. Ze kwamen een man tegen in een leuke gele besteleend. Hij droeg een tuinbroek en leek zo uit welzijnsland weggeplukt. Niets was minder waar. Het was iemand van de PID (Politie Inlichtingen Dienst) in Eindhoven.

Dat bleek al snel toen hij zijn mond opendeed. "Dat Griekenland is ook al niks: per slot van rekening is die Papa eh . . . dinges ook al in Moskou geweest".

"Je wilt toch niet beweren dat je dat goed vindt? In Yoegoslavië wilden die kommunisten ons ook al niet fatsoenlijk helpen."

Zo kom je op vakantie toch weer ongewild in gesprek over politiek, waar je vier weken niet over hebt hoeven denken.

Op zijn scheldkannonade over het afwezig zijn van de vrijheid van meningsuiting in het Oostblok werpen we tegen dat dat bij ons ook niet altijd zo leuk geregeld is als het lijkt. We wisten natuurlijk niet waar we over praatten. Hij bleek daar veel meer vanaf te weten.

"De BVD beschermde ons toch maar mooi tegen allerlei kwalijke kommunistische invloeden en afluisteren van telefoongesprekken mag pas na de handtekeningen van drie ministers. Dat is toch democratisch geregeld dan. De Tweede Kamer heeft zelfs een commissie voor controle van de BVD. Natuurlijk zitten daar die kommunisten niet in!".

Zo kwamen we al snel op de affaire in Eindhoven waar de PID van de gemeentepolitie en de BVD zich nogal grof gedragen hadden (Lees de Bevrijdingen 9, 10 en 11 nog maar eens).

"Hoe bedoel je grof?"

Nou, niet zo netjes vind ik bijvoorbeeld het gebruik van ledenlijsten, Ons Genoegen en andere PSP-informatie om die twee PSP'ers te schaduwen. Ik vond het trouwens ook nogal knullig en amateuristisch. Maar de manier waarop minister Van Thijn de PSP toen aan het lijntje heeft gehouden door om de feiten heen te draaien en te blijven volhouden dat het toch om zeer ernstige democratieondermijnende activiteiten ging maar die activiteiten niet bij naam wilde noemen, vind ik wel heel erg raar".

"Nou ik wil je wel vertellen dat dat toch heel anders gegaan is dan jij vertelt. Ik werk namelijk bij die PID en

onderhoud contacten met krakers in Eindhoven om zo akties te weten te komen. Op die manier doe ik erg goed werk want ik kan ze zo ook wel eens ergens aan helpen. Het is wel handig dat ik niet bij de BVD zit want als politiemans heb je veel meer bevoegdheden. Zo kwam ik ook in contact met die twee PSP'ers die ook in de kraakbeweging zaten. Die begonnen uit zichzelf te praten over wat die Van den Berg en Engelen allemaal uitspookten. Dat vond ik natuurlijk van staatsbelang, per slot van rekening waren die heren en nog een paar Rode Jeugdleden niet voor niets tegelijkertijd overgestapt naar de PSP. Ik heb toen alles doorgegeven aan de BVD, maar die vonden het té politiek. Na lang aandringen, want ik ging natuurlijk gewoon door met die zaak, raakte de BVD toch geïnteresseerd. Ik heb toen negen maanden aan de zaak gewerkt. De BVD wilde dat ik dat deed omdat die PSP'ers/krakers alleen met mij wilden praten. Mijn korpschef was een van de weinigen die er alles van af wist. Ja, dan was er nog die kwestie van die ledenlijst en andere informatie. Dat was mijn eigen initiatief want we hebben in Eindhoven een politiemans die contacten met de kraakbeweging heeft en veel aan hen doospeelt. Om te weten te komen wie dat was heb ik een ledenlijst gevraagd en nagecheckt en die PSP'ers foto's voorgelegd, maar zonder resultaat. Ons korps is nog steeds lek. De pest is dat ik niets tegen die terroristen heb kunnen vinden, alleen dat er eentje in 1976 een terroristenopleiding heeft gevolgd. Toen kwam dat stuk in het Brabants Dagblad waarin ik met foto en al beschreven stond. Ik vind het een schandaal dat dat mogelijk is in Nederland. Je doet goed werk en dan proberen ze je kapot te maken."

Wat was ik blij dat hij nog niet wist dat ik PSP'er was. Maar hoe was het mogelijk, een PID'er die ongevraagd z'n geheimen begint te vertellen? Zag ik er zo betrouwbaar uit of was het gewoon een domme jongen? Ik denk het laatste, een amateur dus. Voor mij werd het steeds begrijpelijker dat de leden van de PSP in Eindhoven op een stomme manier waren geschaduwd. De dommoor bleek ook al niet te beseffen dat hij zich had laten gebruiken als de kop van jut. Nu was hij in Eindhoven bekend als de bonte hond en zelfs z'n kollega's durfden niet meer met hem te praten. Zo werden mij twee dingen heel duidelijk: de BVD en de PID zijn gevaarlijk, vooral met zulke domme mensen, en minister Van Thijn weet er niets van of heeft de PSP maar wat op de mouw gespeeld.

EEN VAKANTIEGANGER

nen van het HP-artikel kreeg hij bezoek van een ex-kollega. Sindsdien was zijn medewerking beperkt tot het met ja of nee antwoorden op zeer konkrete vragen."

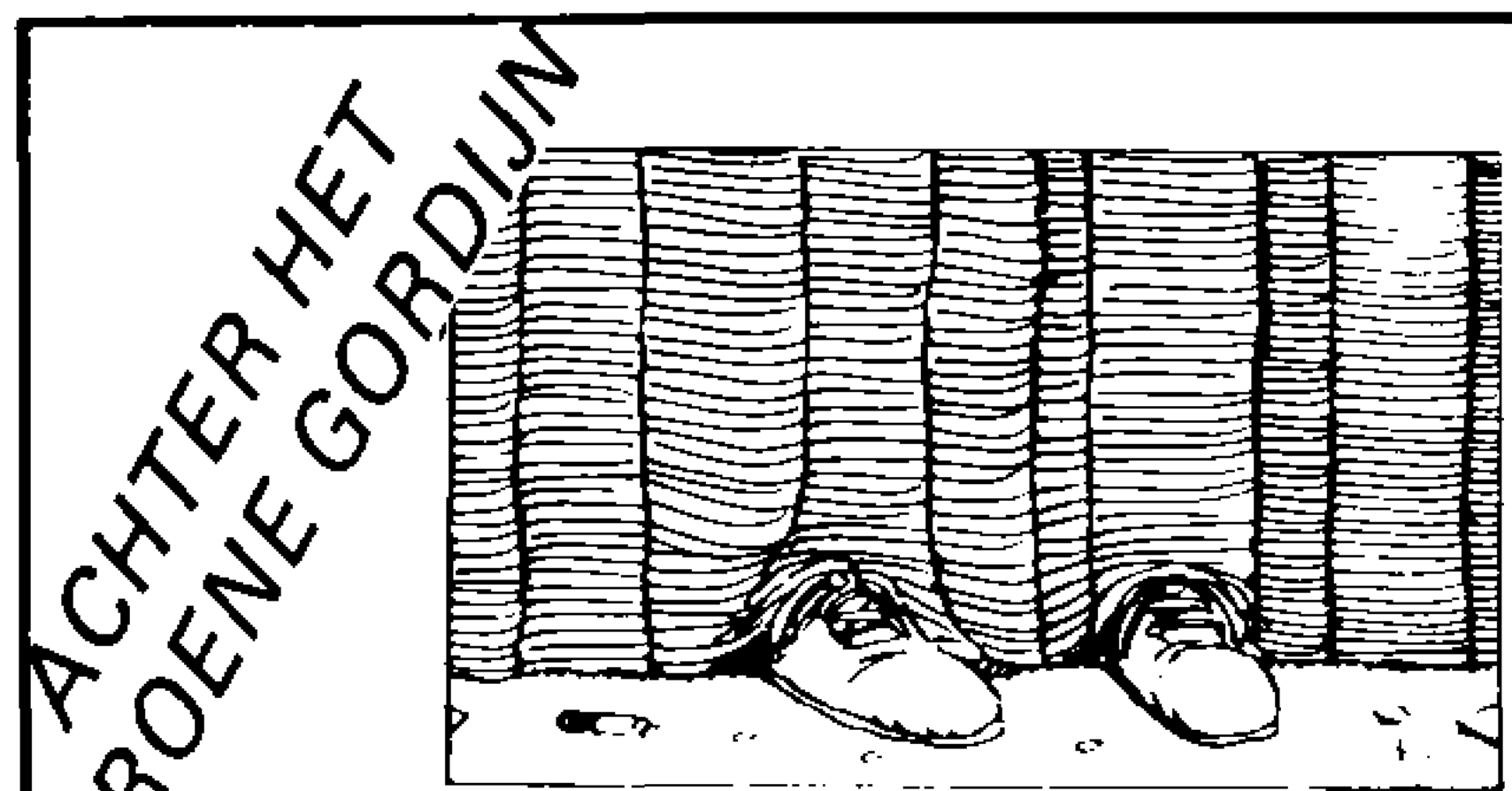
Ook de burgemeester van Eindhoven weigerde Dekkers te woord te staan. Hij verontschuldigde zich fijntjes: "mijnheer Dekkers, ik heb geen tijd om u te woord te staan. Ik heb het te druk met bijv. de Anne Frankstichting." Merkwaardig deze weigering. Mogelijk was de heer Borrie al op de hoogte van het staatsgevaarlijke karakter van het onderzoek van de journalist Dekkers. In ieder geval, de gemeentearchieven over de bewuste periode bleven voor hem gesloten.

Blijkbaar reikt de lange arm van Philips tot ver in deze tijd.

EEF VAN DEN BERG

de tweede wereldoorlog schrijven. Dan weet ik zeker, dat ze bij de BVD een dossier aanleggen". Deze Tielemans bleek in 1979 goed geïnformeerd te zijn over de werkwijze van zijn voormalige kollega's. Want in het voorjaar van 1982 kwam in de Eindhovense bvd-affaire aan het licht, dat Dekkers ook één van die staatsgevaarlijke PSP'ers is, waarvoor de dienst meer dan bijzondere belangstelling heeft.

Ook het ministerie van Justitie was niet gediend van de navorsingen van Dekkers. Op een verzoek om processtukken in te zien van de voormalige abwehr agent Geelen, die in een openbaar proces veroordeeld was, werd afwijzend beschikt. Ondanks de toestemming van de betrokkene. Mensen, die bereid waren te praten blijken later een slot op de mond te hebben. Dekkers vertelt: "Aanvankelijk had ik een goed contact met een ex-politieman. Na het verschij-

ACHTER HET
GROENE GORDIJN

verzet in de Tweede Wereldoorlog, onderdrukkings-technieken en strategieën daartegen, verspreiding en ontvangst van het idee van sociale verdediging, instructies aan ambtenaren over hoe gewelddoos te verdedigen. Deze en andere projecten zouden 3,5 miljoen moeten kosten, een schijntje op de huidige NAVO-begroting van Nederland van 12 miljard.

Als dat door de regering aanvaard zou worden, dat onderzoeksprogramma, zouden de PSP en andere geweldloze groepen over een schat aan informatie-materiaal beschikken, waar eventueel belangrijke alternatieven voor de huidige gewapende NAVO-verdediging uit ontwikkeld zouden moeten worden. Nee, de regering liet in juli in een inhoudelijk belabberd perskommuniké weten, dat dat niet kon. Slechts twee projecten voor 3,5 ton konden er vanaf. Bovendien werden die twee onderzoeksprojecten ondergebracht bij het zg. Clingendael-instituut, dat nog opgericht moet worden. In ieder geval zullen het Nederlandse Instituut voor Vredesvraagstukken (NIVV) en het Defensie-Studie-Centrum daar de scepter zwaaien. En dat zijn allerminst progressieve instellingen. We kunnen rustig stellen: de zoveelste klap in het gezicht van de vredesbeweging, die wil, dat internationale conflicten gewelddoos opgelost worden. Geen alternatief voor de nukleaire NAVO-strategie, deze regering peinst er niet over. Stem haar weg!

CHRIS HUINDER

De regering Van Agt-Terlouw ziet niets in het onderzoek naar sociale verdediging. Dus wordt zo'n onderzoek getorpedeerd. Die konklusies zijn zonder twijfel te trekken uit een stap, die deze regering gezet heeft. Ze heeft een schamele 3,5 ton beschikbaar gesteld voor twee projecten, die met sociale verdediging te maken hebben. De bedoeling was dat 3,5 miljoen voor 10 projecten beschikbaar gesteld werden. De geschiedenis is treurig en lang. In 1975 kwam de ontwapeningsnota uit onder verantwoordelijkheid van het kabinet Den Uyl. Daarin werd een onderzoek naar de mogelijkheden (let wel: mogelijkheden, niet wenselijkheden) van sociale verdediging aangekondigd. Er werd in 1977 een commissie met een lange naam ingesteld onder leiding van Dr. Niezing, hoogleraar te Brussel. Die kwam in 1978 met een rapport. Geen slecht rapport. Men had de te onderzoeken problematiek in kaart gebracht. De commissie kreeg echter pas na een jaar het fiat van de regering Van Agt-Wiegel door te gaan. Eind vorig jaar kwam de commissie met een definitief rapport, waarin een concreet, uitgebreid onderzoeksprogramma werd voorgesteld. Er zouden gedurende enkele jaren tien problemen bestudeerd moeten worden. Hele interessante zitten erbij, zoals: het

THEMAGROEPEN

GEZONDHEIDSZORG

De landelijke themagroep gezondheidszorg van de PSP organiseert op 9 oktober 1982 een dag over de positie van verpleegkundigen en verzorgenden.

De volgende onderwerpen komen aan bod:

- de positie tussen hulpverlener (ster) en patient
- de medische macht en de positie van verpleegkundigen, verzorgenden
- de bezuinigingen in de gezondheidszorg en de positie van verpleegkundigen, verzorgenden.

De bedoeling van deze dag is om als PSP'er (ster) of sympathisant ons te bezinnen over onze positie. We willen kijken wat onze mogelijkheden zijn als individuele werker(ster) en wat we samen kunnen doen om veranderingen af te dwingen.

Als voorbereiding op deze dag hebben we een themamap geschreven met informatie over bovengenoemde onderwerpen, discussiepunten en informatie over de indeling van de dag.

Die gehouden wordt in de Kargadoor, Oude Gracht 36 bis Utrecht. Wanneer je als PSP'er(ster) of sympathisant met ons mee wilt doen.

Kun je de map bestellen door f 6,- over te maken op postgiro nr 234279 onder vermelding van themamap.

t.n.v. E.P. Welling Sarfatistraat 152 hs 1018 CB Amsterdam.

Wanneer je het geld overgemaakt hebt krijg je de map toegestuurd. We zouden het op prijs stellen wanneer je vermeldt of je komt, of alleen de map wilt lezen, zodat wij rekening kunnen houden met het aantal deelnemers(sters).

namens de de voorbereidingsgroep
Gerben Welling

ONDERSTE BOVEN

Deze rubriek is bedoeld voor berichten, aankondigingen en korte artikelen. Kopij voor deze rubriek kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding, t.a.v. rubriek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

THEMAGROEP ONDERWIJS

De landelijke themagroep Onderwijs van de PSP vergadert op 25 september weer vanaf 10.30 uur te Utrecht, Springweg 16. Op deze vergadering worden vooral plannen gemaakt en prioriteiten vastgelegd voor de komende tijd. Er staat heel wat op stapel, zoals een themadag over Onderwijs en Arbeidsmarkt, een tweede themadag over het functioneren van de Wet Medezeggenschap in het onderwijs en een verdere standpuntbepaling over de middenschool, naar aanleiding van de plannen in de nota "Verder na de basisschool".

Er is plaats voor nog veel onderwijsgevende, onderwijs "genietende" en andere bij onderwijs betrokken of erin geïnteresseerde PSP'ers.

Als je de uitnodiging voor de vergadering wilt ontvangen kun je schrijven naar het secretariaat van de themagroep: Myra Keizer, Nic. Maesstraat

88 IV, 1071 RE Amsterdam, tel.: 020 - 797052.

De themagroep geeft het Onderwijsbulletin uit, waarvan deze maand nr. 13 is verschenen; voor een abonnement hierop maak je f 5,- over op postgiro 4789655 tnv Myra Keizer, je ontvangt dan de nrs. 14 en 15.

Voor alle verdere inlichtingen kun je bellen met Rob Scharrenborg, tel.: 053 - 304759 of schrijven Beatrixstraat 2, 7511 KK Enschede.

OPRICHTING THEMAGROEP WELZIJNSWERK - OPROEP!

Met de economische crisis worden de verzorgingsstaat en het welzijnswerk in toenemende mate ter discussie gesteld en aangetast. Het welzijnswerk staat onder grote druk: bezuinigingen zijn aan de orde van de dag. Het meest recente en in het oog springende voorbeeld hiervan is de afbraak van de gezinszorg. Niet alleen neemt hierdoor het voorzieningenniveau af, ook tal van arbeidsplaatsen gaan op deze wijze verloren. Vele mensen - met name uit lagere inkomensgroepen - worden hierdoor getroffen.

Het Rijk wentelt de financiële problemen af op de gemeenten, onder het mom van decentralisatie. De bezuinigingen worden doorgeschoven en de gemeentebesturen kunnen de armoede verdelen; de gemeenten moeten de bezuinigingen verkopen en de klappen opvangen.

Bewoners-, gebruikers- en cliëntengroepen eisen zeggenschap op over instellingen en voorzieningen (bijv. vrouwen-groepen zetten voorzieningen op in eigen beheer). Echte democratisering is echter nog vaak moeilijk te realiseren, vooral in grote, gevestigde instellingen en in sterk geprofessionaliseerde werksoorten.

De op te richten themagroep welzijnswerk zou deze drie begrippen n.l. bezuiniging - democratisering - decentralisatie als belangrijkste prioriteiten moeten nemen. Deze drie hoofdaandachtspunten moeten de eerstkomende tijd verder worden uitgewerkt.

PSP-ers/sters die daarover mee willen denken en praten zijn van harte welkom. Er worden mensen gezocht die betrokken zijn of actief zijn in het welzijnswerk, zowel vrijwilligers als beroepskrachten. Onder welzijnswerk wordt verstaan: sociaal-kultureel werk, maatschappelijke dienstverlening, volwasseneneducatie, emancipatiewerk, e.d.

Belangrijke taken van de themagroep zijn: het stimuleren van discussies in de partij over deze onderwerpen, het ontwikkelen van standpunten, het inspelen op concrete problemen/eisen/akties, het onderhouden van contacten in en buiten de partij, landelijke themadagen organiseren, e.d.

De themagroep zal maandelijks bij elkaar komen in het centrum van het land (Utrecht of Amersfoort). De eerste bijeenkomst is op zaterdag 9 oktober 1982, en wordt gehouden in Utrecht. Wie belangstelling heeft kan zich opgeven bij de politiek sekretaris welzijnswerk, Edward Loos, Lomanstraat 30 I, 1075 RB Amsterdam, tel.: 020 -

790944. (Vanaf 15 september nieuw adres: Valeriusstraat 57 BV, 1071 MD)

Wie zich aanmeldt krijgt een uitnodiging voor de oprichtingsbijeenkomst op 9 oktober, met nadere gegevens over plaats, aanvangstijd, agenda e.d. Nadere informatie ook in Ons Genoegen.

WSW-WERKGROEP IN OPRICHTING

Een aantal PSP'ers heeft, in overleg met de Tweede Kamerfractie en de PSP-werkgroep Sociale Zekerheid, besloten een werkgroep Sociale Werkvoorziening in de PSP te starten. Het eventuele doel van deze groep kan, naar mate er meer mensen aan deelnemen, groter van omvang worden.

Wij hopen, dat mensen, die werkzaam zijn op sociale werkplaatsen of zich betrokken voelen bij dit werk, mee willen doen aan zo'n werkgroep.

Het spreekt vanzelf, dat bij ons al een aantal ideeën bestaan, maar op de eerste bijeenkomst zullen we precies moeten bepalen, hoe we dat gaan aanpakken. We willen praten over de werkwijze (intern en extren), de verdeling van de onderwerpen, belangrijkste aktiepunten, de belangstelling en de deskundigheden van de leden van de werkgroep, de werkwijze om te komen tot een eindproduct of tot akties.

Allen die mee willen werken zijn van harte welkom op de eerste bijeenkomst: *zaterdag 2 oktober te Utrecht* in het Jaarbeurs Congrescentrum, voor het restaurant De Pepperbox onder de roltrap. Aanvang: 12 uur.

Tot de eerste bijeenkomst is het kontaktadres: Harm Hendriks, Helios 33, 7904 HA Hoogeveen, tel.: 05280 - 74436, na 17.00 uur.

THEMADAGEN

Noteer vast in je agenda:

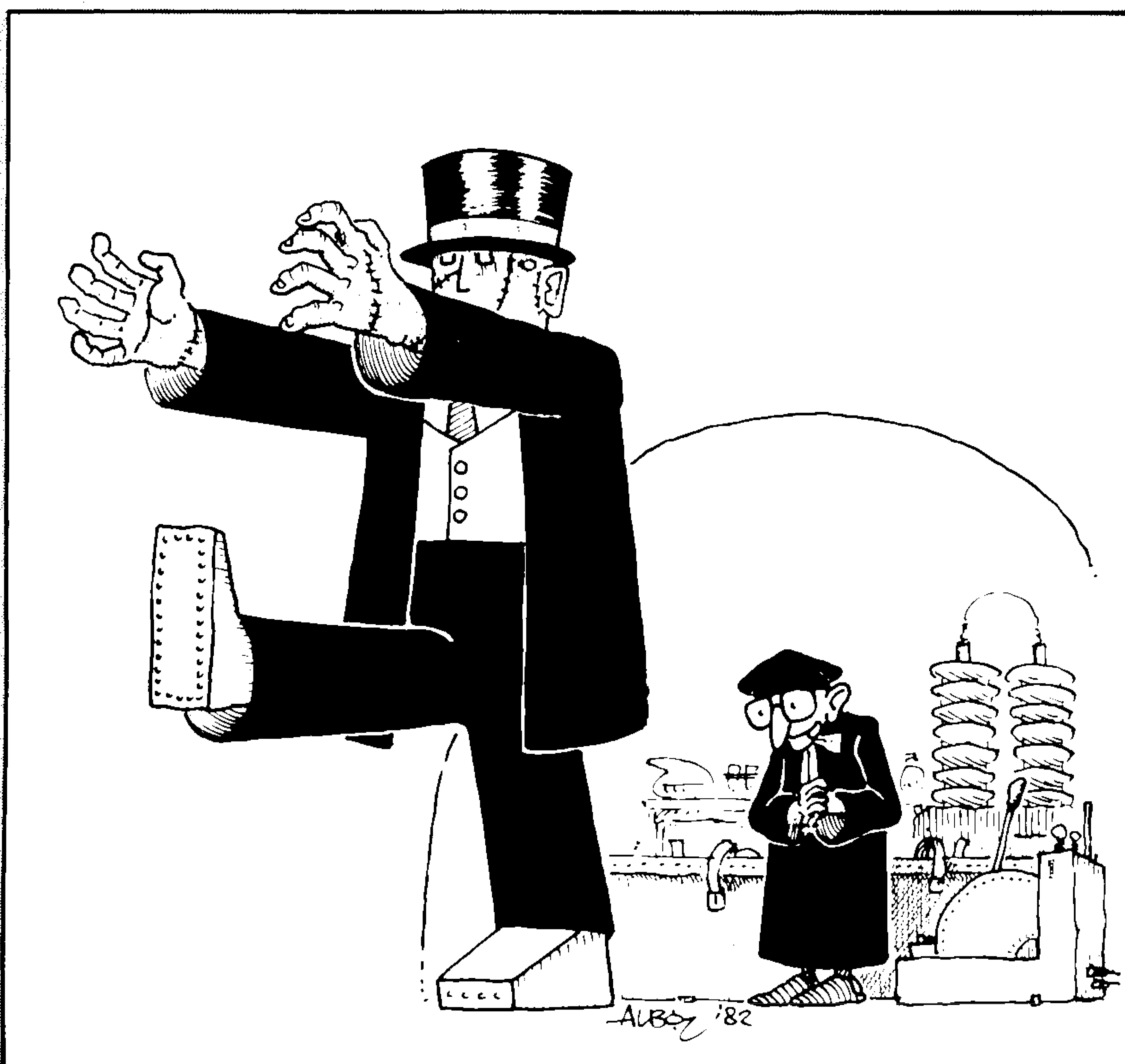
op zaterdag 2 oktober wordt er weer een landelijke discussiedag georganiseerd ter voorbereiding van het kongres "vrouwenstrijd, homostrijd en socialisme".

Deze dag wordt van 10.30 tot 16.00 uur gehouden in Amersfoort bij Kobus aan de Poort, Utrechtsestraat 49, in zaal 9 (tel.: 033 - 17348). In de volgende Bevrijding meer info over deze dag (programma, discussiestukken e.d.). Verdere informatie ook aan te vragen bij leden van de kongresvoorbereidingskommissie (zie OG 107, 28-12-81).

UITGAVEN

DE ANTI-NAVO BEWEGING IN SPANJE

Op 5 juni trad Spanje toe tot de NAVO. Op zondag 6 juni vond in Madrid de eerste anti-NAVO demonstratie plaats. Daarmee is een nieuwe fase ingegaan van de anti-NAVO beweging in dat land. De Spanje Werkgroep in Nederland heeft naar aanleiding van de gebeurtenissen rond het toetreden van Spanje tot de NAVO een brochure uitgebracht. In deze uitgave aandacht voor

de geschiedenis van de anti-NAVO beweging in Spanje van begin 1980 tot heden, het programma van de anti-NAVO commissie van Madrid, de Amerikaanse installaties in het land en de opkomst van de Tegen de NAVO-beweging.

De brochure is uitgegeven om steun en solidariteit te tonen met deze beweging en is te bestellen door overmaking van f 3,10 (inkl. verzendkosten) op postgiro 2960139 t.n.v. F. Gómez te Amsterdam met vermelding van 'Brochure Anti-NAVO'.

Het adres van de Spanje Werkgroep is: Jisperveldstraat 436, 1024 AW Amsterdam.

MEIDENSCHRIFT

Politiek? Niks mee te maken, of toch wel?

Dit is de titel van het meidenschrift, voor meisjes rond de zeventien, uitgegeven door de PSP Bussum.

In deze nota staan diverse artikelen waarin we aantonen dat persoonlijke dingen met politiek te maken hebben; dat alle dingen om je heen niet zomaar gebeuren.

Werk en werkloosheid, hebben alles te maken met politiek en met jezelf. De werkloosheid komt omdat mensen de verkeerde beslissingen nemen. Nog steeds nemen mannen de belangrijkste beslissingen in de maatschappij. Als je het over werk hebt, dan hoort daar ook volgens de PSP, huishoudelijk, betaald en vrijwilligerswerk bij. Al dit werk moet grondig verdeeld worden, over mannen én vrouwen.

Andere onderwerpen in dit meidenschrift zijn:

Omgang met elkaar,
Buitenlandse meisjes,
Literatuur,
Vakkenpakketten,
Onderwijs,
Zelfstandig worden,
Interviews.

Gratis exemplaren zijn voor meisjes rond de 17 te bestellen bij Ria Platvoet, Kromme Englaan 4a, 1404 BX Bussum.

AKTIES

DE FNV MOET IN VERZET TEGEN ELKE KRUISRAKET

Dit is het motto van een handtekeningactie voor FNV-leden, die is opgezet door de Verontruste FNV-ers. Het doel van deze actie is een actieve houding van de FNV te bewerkstelligen inzake de 48 kruisraketten. De plaatsing van deze kruisraketten in Nederland lijkt eerder waarschijnlijker dan onwaarschijnlijker te worden. Dat heeft zelfs de 21 nov. demonstratie met 400.000 deelnemers niet veranderd. De FNV-leiding wordt in deze handtekeningactie aangespoord zich daadwerkelijk tegen de nieuwe raketten te verzetten en daarbij zelfs een algemene staking, indien nodig, niet uit de weg te gaan. De handtekeningactie is voortgekomen uit het vakbondskongres, dat de Verontrusten 24 april j.l. hebben gehouden.

Wil deze actie zoveel mogelijk FNV-ers bereiken, dan zullen er overal in het land lijsten moeten gaan cirkuleren. Degenen die bereid zijn in hun eigen omgeving handtekeningen te verzamelen kunnen één of meerdere lijsten opvragen bij:

— Ine Hupkens-Botman, J. Meerdinklaan 20, 3702 te Zeist, 03404 - 18338, of
— A. Winkelaar, De Visserstraat 3, 1947 GV Beverwijk.
(s.v.p. postzegel bijsluiten)

DEMONSTRATIE 4 SEPTEMBER, ROTTERDAM

Informatie: 010 206276/010-211191/070-838467/020-641687/020-370948
Correspondentieadres: Prouvenerssingel 48 3033 EM Rotterdam
Postgiro: 5361162 t.n.v. „Stem voor je medemens“ te Voorburg

NEDERLAND UIT DE NAVO

Dit najaar start op initiatief van 't Kan Anders - werkgemeenschap voor pacifisme, ekologie en socialisme - een landelijke campagne onder het motto "NEDERLAND UIT DE NAVO". Het uitblijven van positieve reacties op de grootscheepse demonstratie tegen de plaatsing van nieuwe kruisraketten, eind vorig jaar, en de teleurstellende houding van Nederland tijdens de Ontwapeningskonferentie van de VN dit jaar - hebben ons opnieuw gesterkt in de overtuiging dat het lidmaatschap van het Atlantisch Bondgenootschap een fundamentele barrière vormt voor het voeren van een actieve vredespolitiek. De campagne "Nederland uit de Navo" heeft tot doel de vanzelfsprekendheid van het Navo-lidmaatschap ter discussie te stellen.

In eerste instantie zullen zowel tijdens het tweede deel van de verkiezingscampagne als tijdens de Vredesweek op grote schaal pamfletten worden verspreid, waarin de actie wordt aangekondigd en waarin sympathisanten worden opgeroepen deel te gaan nemen in lokale werkgroepen. Via een netwerk van regionale contactpersonen, zullen deze lokale werkgroepen in de maand oktober worden opgezet. Half november wordt vervolgens in Amsterdam een breed opgezet "NAVO-TRIBUNAAL" georganiseerd - waarmee de campagne landelijk van start gaat.

In de loop van september komt allereerste handtekeningmateriaal beschikbaar: affiches, stickers, buttons, brochures, Navo-bulletins, etcetera.

Eenieder die geïnteresseerd is in de campagne, kan nadere inlichtingen opvragen bij de werkgroep "Nederland uit de Navo", postbus 13, Doorn.

't HARDE 25 SEPTEMBER

Op initiatief van de IKV-kern Epe en de afdeling van de PSP in Epe worden op dit moment de voorbereidingen getroffen voor de Anti-Atoombomars 't Harde 1982. Deze mars zal dit jaar voor de tiende maal worden gehouden. De mars (die om het jaar wordt georganiseerd) zal dit keer plaats vinden op 25 september. De start vindt plaats om 14.00 uur, vanaf het NS-station 't Harde.

De mars van 1980 trok zesduizend demonstranten, dit jaar wordt op een veelvoud gerekend. Een groot aantal organisaties hebben ondertussen hun ondersteuning toegezegd, waaronder Pax Christi, IKV, PPR, PSP, EVP, VD, Vrouwen voor Vrede, BVD, SP, NOVIB en vele anderen. De doelstellingen dit jaar zijn 't Harde kernwapenvrij, Nederland kernwapenvrij, Europa kernwapenvrij, het doorbreken van de blokkenpolitiek en geen atoombom voor Orion en F16.

Kontaktpersoon voor de organisatie zijn: Dick van Uitent, tel.: 05780 - 16234 en Aart Jan Zonneberg, tel.: 05780 - 20888. Materiaal kan worden aangevraagd bij: Leonie Sipkes, tel.: 055 - 218198. De demonstratie kan financieel worden ondersteund door het overmaken van een gift op postgiro 3203579 t.n.v. Penningmeester Anti-Atoombom Mars, Postbus 327 te Epe.

STEUNKOMITEE HANDEN AF VAN DE VVDM

Zoals bekend worden de VVDM-bestuurders Oskar van Rijswijk, Peter van Wijk en Steef Boot door de militaire justitie vervolgd omdat zij geheime tekeningen zouden hebben gestolen. Het gaat hier waarschijnlijk over een schuilkelder in de buurt van de Cannerberg te Maastricht, een plaats die, sinds de publicatie in een Belgisch legerblad, bij eenieder bekend kan zijn. Vond de Belgische overheid dat dit soort zaken volledig openbaar behoren te zijn, de Nederlandse autoriteiten hullen het nog steeds in een waas van geheimzinnigheid. In dit licht moet dan ook de vervolging van de drie bestuurders gezien worden. Nadat "deskundigen" tegenstrijdige verklaringen over de graad van "geheimheid" aflegden, variërend van niet geheim tot "cosmic top secret", probeert de militaire justitie deze deskundigen op één lijn te krijgen. En wel de lijn waarmee zij de bestuurders kan blijven beschuldigen van activiteiten in strijd met de belangen van de staat. In het ergste geval kan dit een gevangenisstraf van twee jaar betekenen.

De leden van het comité "Handen af van de VVDM" vinden dit een belachelijke zaak. Zij zien hierin een poging van de militaire autoriteiten om de VVDM aan te pakken en anti-kernwapensoldaten te kriminaliseren. Daarom eist het comité:

1. stopzetting strafrechtvervolging tegen Steef Boot, Oskar van Rijswijk en Peter van Wijk;
2. onafhankelijk onderzoek naar het optreden van de militaire autoriteiten;
3. geen aantasting van vakbondsrechten;
4. stop kriminalisering van antikernwapensoldaten.

Een van de activiteiten van het comité is het plaatsen van een advertentie in de Volkskrant. Deze advertentie moet verschijnen vlak voordat de Krijgsraad zich buigt over deze zaak.

In de advertentie onderstreept het comité haar eisen en roept zij op tot een demonstratie in Arnhem. Deze demonstratie is gericht op de Krijgsraadzaak en zal vlak voor of tijdens de behandeling plaatsvinden.

Het is de bedoeling dat de advertentie ondertekend en betaald wordt door organisaties, afdelingen van organisaties en particulieren. U kunt meedoen door het gevraagde bedrag middels een girooverschrijving te storten op postrekeningnummer 750479 ten name van Penningmeester VVDM, Utrecht onder vermelding van "advertentie".

De "tarieven" zijn als volgt:

- organisaties f 25,-
- afdelingen van organisaties f 15,-
- particulieren f 10,-

(advertentie)

Stichting Bredaas
Anti-militaristisch Buro i.o. zoekt:

EEN ERKEND DIENSTWEIGERAAR

Het buro stelt zich ten doel continu voorlichting te geven over en acties te voeren tegen alle facetten van het militarisme.

Wij willen dit doen door:

- het geven van voorlichting, o.a. aan scholen
- een onderzoek naar de wapenproductie in Breda
- het stimuleren van acties.

Wij verwachten van jou dat je

- de doelstellingen actief ondersteunt
- enige actie-ervaring hebt
- je goed mondeling en schriftelijk kunt uitdrukken
- zelfstandig kunt werken
- per 1 oktober kunt beginnen, of zo snel mogelijk daarna.

Uitvoerige sollicitatiebrieven binnen 2 weken na verschijning van Bevrijding richten aan de sollicitatiecommissie van het AMB, Van Goorstraat 31, Breda. (tel. incl. 076 - 223831)

Van 20 t/m 23 juli vond de 66e Wandelvierdaagse van Nijmegen plaats. Ruim 20.000 mensen liepen dit jaar hun 30, 40 of 50 kilometer. Een rekord! Onder hen waren zo'n 9000 militairen en 82 mensen van de wandelklup "Is het hier oorlog?" Deze laatste klup wil daarmee protesteren tegen het militaire karakter van de Vierdaagse middels het meelopen met T-shirts met de naam van de klup erop.

In de Nijmeegse Vierdaagse wordt het leger afgeschilderd als iets moois en goeds. Kosten noch moeite worden gespaard. Een tentenkamp voor militairen, de rustplaatsen worden door de militairen verzorgd, de laatste dag legt het leger een pontonbrug over

de Maas voor de wandelaars en ga zo maar door. Maar ja, dat moet ook wel, want zoals een legerrapport uit 1977 zegt: de Vierdaagse dient om tegenwicht te bieden aan de dalende populariteit van de krijgsmacht.

Tijdens de intocht op de laatste dag worden dan ook alle strompelende militairen uit de stoet gehaald, de laarzen gepoetst en een nieuw uniform verstrekt. De militairen moeten er op en top verzorgd uitzien, zodat ze stram in het gelid kunnen binnen marcheren met hun geweren. En zeg nu zelf, zo iets oogt voor de toeschouwers veel fraaier dan al die wanordelijk en vermoeid lopende burgers.

Tegen die militaire propaganda keert zich de wandelklup "Is het hier oorlog?". Wij vinden dat op deze manier het werkelijke karakter van het leger letterlijk verbloemd wordt. In plaats van kogels (zoals in Libanon, Afghanistan, El Salvador en de Falklands) komen tijdens de intocht bloemen uit de lopen van de geweren. Wij prikken die illusie door en wijzen op de werkelijke taak van het leger, namelijk niet bescherming van de bevolking, maar moorden en het neerslaan van binnenlands verzet bijvoorbeeld in de Piersonstraat in Nijmegen.

Door mee te lopen in de Vierdaagse proberen we de mensen duidelijk te maken dat wij van een wandelfestijn annex feest wel iets anders verwachten. Middels het meelopen, persverklaringen, stickers en een aparte krant proberen wij tijdens het wandelen discussies aan te gaan met mede-wandelaars en toeschouwers. Naast de negatieve reacties zoals beledigingen in de trant van "steuntrekkers", "ga toch in Moskou demonstreren", "mietjes" en "jij moet eens een goede beurt hebben" en boegeroep kregen we dit jaar ook redelijk veel positieve reacties. Mensen, die spontaan bloemen aanboden of na een discussie vroegen waar ze de T-shirts konden kopen en het vele applaus dat we tijdens de intocht kregen. Dergelijke reacties maken weer veel goed van de ongenueanceerde scheldpartijen van anderen.

Dat we ons in toenemende belangstelling mogen verheugen bleek ook uit de aparte folder, die het Oud Strijders Legioen meende te moeten verspreiden over de wandelklup (overigens zonder die te noemen). In die folder kwam men tot de konklusie dat een aantal personen uit "een zekere politieke hoek" de Vierdaagse met onze militairen, die de steunpilaar van onze vrije westerse democratie zijn, tot een politieke aktie wilden maken en daarmee het Vierdaagse feest verstoorden. De OSL, in de persoon van "ome Jan" - zoals de militairen hem noemden - was alom aanwezig om hun verwerpelijke ideeën aan de mensen te slijten. Hij was ook een van de mensen, die smadelijk lachten toen een aantal luchtmachtsoldaten insloegen op een paar leden van de wandelklup en waarvan er zich twee onder doktersbehandeling moesten stellen. Dat het OSL en het leger zich daarmee zelf te kijk zetten realiseerden deze heren zich nog niet eens.

Behalve het geweld tegen de wandelklup als geheel heeft de Vierdaagse en dan met name de militaire inbreng nog een ander nadeel namelijk het seksueel geweld tegen vrouwen, homo's en minderheidsgroeperingen. Dit uit zich o.a.

IS HET HIER OORLOG ?

Foto's: Piet den Blanken

in het zingen van seksistische liederen zoals "she is a lady in black, I want to get her on her back" en strijdkreten als "kill, kill, kill, rape, rape, rape". Dat deze seksistische uitingen niet alleen beperkt blijven tot zingen kan men iedere avond merken tijdens de Zomerfeesten. Veel vrouwen verlaten de stad, bang als ze zijn lastig gevallen te worden door agressieve mannen, die denken dat tijdens de Vierdaagse de vrouwen publiek eigendom zijn. De 1000 extra aangevoerde prostituees zijn blijkbaar nog niet genoeg voor hen.

Het gaat te ver dit seksistisch geweld alleen op het conto van de militairen te schrijven, maar dat de aanwezigheid van zo'n 10.000 soldaten dit bevordert staat buiten kijf. Het militarisme is

vrouwvijandig, hetgeen moge blijken uit de bovenstaande voorbeelden en uit het feit dat porno in het leger een alledaags verschijnsel is. Ook de verklaring van een meelopende sergeant over het nut van de gezongen seksistische liederen is illustrerend. Die liederen dienen ertoe de militairen op te peppen te blijven marcheren. De tekst van de liedjes doet er niet toe. Dat vrouwen daardoor beledigd kunnen worden ging er bij hem niet in.

Het protest tegen de Vierdaagse is niet nieuw. Reeds in 1911 (twee jaar na het begin) werd er kritiek geleverd op het militaristische karakter van de Vierdaagse. In de dertiger jaren richt zich het protest tegen het meelopen van nazi's. In de vijftiger jaren is vooral het

meelopen van onze Duitse vrienden reden tot protest, terwijl dat in de zeventiger jaren vooral de NAVO gold.

Nu is het protest vooral gericht tegen het militarisme en tegen het seksueel geweld. Het protest tegen dat karakter van de Vierdaagse wordt nog steeds niet geaksepteerd. De Vierdaagse moet een show blijven, waarin het leger de mooie jongen uithangt.

In dat kader past ook de uitspraak van marsleider Van Dongen dat hij tijdens de intocht liever onweer had dan een politieke rel. Die uitspraak deed hij na het "vlagincident". De wandelklup had als groepsvlag de ban de bom vlag meegenomen. Op de tweede dag, vlak voor de intocht in Wychen, werd ons verboden de vlag nog langer mee te dragen. Men beschouwde dat als een politieke aktie en in de reglementen is dat verboden. Ons verweer dat de vlaggen en geweren van de militairen dan even goed politiek zijn werd lakoniek weggewuifd. De vlaggen eruit of jullie eruit luidde het commentaar.

Om de eventuele negatieve publiciteit van een diskwalificatie niet te riskeren werden de vlaggen opgerold en met een bordje "censuur" verder meege dragen. Dat maakte wel veel reacties bij de mensen los, die vroegen waarom het was. Na onze uitleg was het overgrote deel der mensen het met ons eens dat het een zinloos verbod was. Navraag bij deskundigen van de vredesbeweging leerde ons dat het ban de bom teken een internationaal vredesteken is, dat dwars door alle politieke stromingen heen gaat. Zoiets als politiek afdoen is dan ook niet meer dan een pesterijtje van de (militaire) marsleiding. Overigens zijn de vlaggen tijdens de intocht toch ontrolt megedragen.

Als besluit wil ik nog een kritische noot plaatsen bij de interne organisatie van de wandelklup. Dat bij linkse mensen niet alles strak georganiseerd is is zeer goed, want "Ordnung muss sein" is ook niet alles. Echter dat het daardoor kan gebeuren, dat met als argument de onderlinge solidariteit, de gehele wandelklup moet wachten op de langzame wandelaars en het niet mogelijk blijkt de intocht te lopen in twee groepen is triest. Daardoor kon het gebeuren dat we dit jaar om half vijf binnen kwamen en nog slechts 1/3 tot 1/4 van de toeschouwers aanwezig was. Een smet op een overigens mijns inziens geslaagde Vierdaagse. Hopelijk komt de wandelklup volgend jaar terug met nog meer mensen. Laat dan vermeende solidariteit niet weer belangrijker zijn dan publiciteit. De publiciteit waarom alles toch is begonnen. Of niet soms?

Van 20 t/m 23 juli vond de 66e Wandelvierdaagse van Nijmegen plaats. Ruim 20.000 mensen liepen dit jaar hun 30, 40 of 50 kilometer. Een rekord! Onder hen waren zo'n 9000 militairen en 82 mensen van de wandelklup "Is het hier oorlog?" Deze laatste klup wil daarmee protesteren tegen het militaire karakter van de Vierdaagse middels het meelopen met T-shirts met de naam van de klup erop.

In de Nijmeegse Vierdaagse wordt het leger afgeschilderd als iets moois en goeds. Kosten noch moeite worden gespaard. Een tentenkamp voor militairen, de rustplaatsen worden door de militairen verzorgd, de laatste dag legt het leger een pontonbrug over

de Maas voor de wandelaars en ga zo maar door. Maar ja, dat moet ook wel, want zoals een legerrapport uit 1977 zegt: de Vierdaagse dient om tegenwicht te bieden aan de dalende populariteit van de krijgsmacht.

Tijdens de intocht op de laatste dag worden dan ook alle strompelende militairen uit de stoet gehaald, de laarzen gepoetst en een nieuw uniform verstrekt. De militairen moeten er op en top verzorgd uitzien, zodat ze stram in het gelid kunnen binnen marcheren met hun geweren. En zeg nu zelf, zo iets oogt voor de toeschouwers veel fraaier dan al die wanordelijk en vermoeid lopende burgers.

Tegen die militaire propaganda keert zich de wandelklup "Is het hier oorlog?". Wij vinden dat op deze manier het werkelijke karakter van het leger letterlijk verbloemd wordt. In plaats van kogels (zoals in Libanon, Afghanistan, El Salvador en de Falklands) komen tijdens de intocht bloemen uit de lopen van de geweren. Wij prikken die illusie door en wijzen op de werkelijke taak van het leger, namelijk niet bescherming van de bevolking, maar moorden en het neerslaan van binnenslands verzet bijvoorbeeld in de Piersonstraat in Nijmegen.

Door mee te lopen in de Vierdaagse proberen we de mensen duidelijk te maken dat wij van een wandelfestijn annex feest wel iets anders verwachten. Middels het meelopen, persverklaringen, stickers en een aparte krant proberen wij tijdens het wandelen discussies aan te gaan met mede-wandelaars en toeschouwers. Naast de negatieve reacties zoals beledigingen in de trant van "steuntrekkers", "ga toch in Moskou demonstreren", "mietjes" en "jij moet eens een goede beurt hebben" en boegeroep kregen we dit jaar ook redelijk veel positieve reacties. Mensen, die spontaan bloemen aanboden of na een discussie vroegen waar ze de T-shirts konden kopen en het vele applaus dat we tijdens de intocht kregen. Dergelijke reacties maken weer veel goed van de ongenueanceerde scheldpartijen van anderen.

Dat we ons in toenemende belangstelling mogen verheugen bleek ook uit de aparte folder, die het Oud Strijders Legioen meende te moeten verspreiden over de wandelklup (overigens zonder die te noemen). In die folder kwamen tot de konklusie dat een aantal personen uit "een zekere politieke hoek" de Vierdaagse met onze militairen, die de steunpilaar van onze vrije westerse democratie zijn, tot een politieke aktie wilden maken en daarmee het Vierdaagse feest verstoorden. De OSL, in de persoon van "ome Jan" - zoals de militairen hem noemden - was alom aanwezig om hun verwerpelijke ideeën aan de mensen te slijten. Hij was ook een van de mensen, die smadelijk lachten toen een aantal luchtmachtsoldaten insloegen op een paar leden van de wandelklup en waarvan er zich twee onder doktersbehandeling moesten stellen. Dat het OSL en het leger zich daarmee zelf te kijk zetten realiseerden deze heren zich nog niet eens.

Behalve het geweld tegen de wandelklup als geheel heeft de Vierdaagse en dan met name de militaire inbreng nog een ander nadeel namelijk het seksueel geweld tegen vrouwen, homo's en minderheidsgroeperingen. Dit uit zich o.a.

IS HET HIER OORLOG ?

Foto's: Piet den Blanken

in het zingen van seksistische liederen zoals "she is a lady in black, I want to get her on her back" en strijdkreten als "kill, kill, kill, rape, rape, rape". Dat deze seksistische uitingen niet alleen beperkt blijven tot zingen kan men iedere avond merken tijdens de Zomerfeesten. Veel vrouwen verlaten de stad, bang als ze zijn lastig gevallen te worden door agressieve mannen, die denken dat tijdens de Vierdaagse de vrouwen publiek eigendom zijn. De 1000 extra aangevoerde prostituees zijn blijkbaar nog niet genoeg voor hen.

Het gaat te ver dit seksistisch geweld alleen op het konto van de militairen te schrijven, maar dat de aanwezigheid van zo'n 10.000 soldaten dit bevordert staat buiten kijf. Het militarisme is

vrouwvijandig, hetgeen moge blijken uit de bovenstaande voorbeelden en uit het feit dat porno in het leger een alledaags verschijnsel is. Ook de verklaring van een meelopende sergeant over het nut van de gezongen seksistische liederen is illustrerend. Die liederen dienen ertoe de militairen op te peppen te blijven marcheren. De tekst van de liedjes doet er niet toe. Dat vrouwen daardoor beledigd kunnen worden ging er bij hem niet in.

Het protest tegen de Vierdaagse is niet nieuw. Reeds in 1911 (twee jaar na het begin) werd er kritiek geleverd op het militaristische karakter van de Vierdaagse. In de dertiger jaren richt zich het protest tegen het meelopen van nazi's. In de vijftiger jaren is vooral het

meelopen van onze Duitse vrienden reden tot protest, terwijl dat in de zeventiger jaren vooral de NAVO gold.

Nu is het protest vooral gericht tegen het militarisme en tegen het seksueel geweld. Het protest tegen dat karakter van de Vierdaagse wordt nog steeds niet geaccepteerd. De Vierdaagse moet een show blijven, waarin het leger de mooie jongen uithangt.

In dat kader past ook de uitspraak van marsleider Van Dongen dat hij tijdens de intocht liever onweer had dan een politieke rel. Die uitspraak deed hij na het "vlagincident". De wandelklup had als groepsvlag de ban de bom vlag meegenomen. Op de tweede dag, vlak voor de intocht in Wychen, werd ons verboden de vlag nog langer mee te dragen. Men beschouwde dat als een politieke aktie en in de reglementen is dat verboden. Ons verweer dat de vlaggen en geweren van de militairen dan even goed politiek zijn werd lakoniek weggewuifd. De vlaggen eruit of jullie eruit luidde het commentaar.

Om de eventuele negatieve publiciteit van een diskwalificatie niet te riskeren werden de vlaggen opgerold en met een bordje "censuur" verder meegevoerd. Dat maakte wel veel reacties bij de mensen los, die vroegen waarom het was. Na onze uitleg was het overgrote deel der mensen het met ons eens dat het een zinloos verbod was. Navraag bij deskundigen van de vredesbeweging leerde ons dat het ban de bom teken een internationaal vredesteken is, dat dwars door alle politieke stromingen heen gaat. Zo iets als politiek afdoen is dan ook niet meer dan een pesterijtje van de (militaire) marsleiding. Overigens zijn de vlaggen tijdens de intocht toch ontroft meegevoerd.

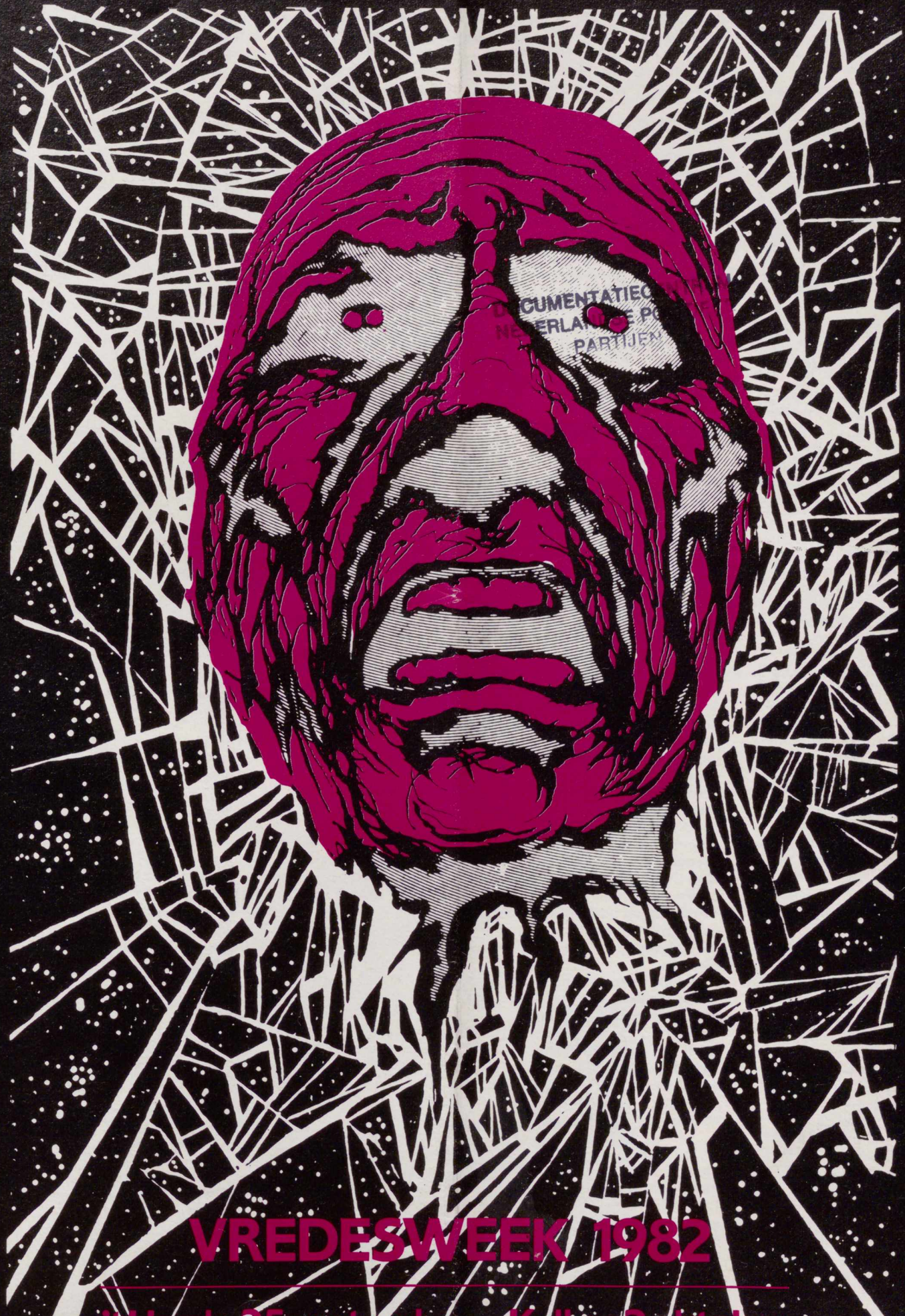
Als besluit wil ik nog een kritische noot plaatsen bij de interne organisatie van de wandelklup. Dat bij linkse mensen niet alles strak georganiseerd is is zeer goed, want "Ordnung muss sein" is ook niet alles. Echter dat het daardoor kan gebeuren, dat met als argument de onderlinge solidariteit, de gehele wandelklup moet wachten op de langzame wandelaars en het niet mogelijk blijkt de intocht te lopen in twee groepen is triest. Daardoor kon het gebeuren dat we dit jaar om half vijf binnen kwamen en nog slechts 1/3 tot 1/4 van de toeschouwers aanwezig was. Een smet op een overigens mijns inziens geslaagde Vierdaagse. Hopelijk komt de wandelklup volgend jaar terug met nog meer mensen. Laat dan vermeende solidariteit niet weer belangrijker zijn dan publiciteit. De publiciteit waarom alles toch is begonnen. Of niet soms?

BEVRIJJDING

JAARGANG 26

NUMMER 37 15-9-1982

PRIJS F 1,50

DOCUMENTATIE
ERLANDE PO
PARTIJEN

VREDESWEEK 1982

't Harde 25 september Kalkar 2 oktober

KOMMENTAAR

Gekozen

Kan uit de winst van de PvdA en het verlies van het CDA en D'66 worden afgeleid dat de kiezers het beleid van kabinet Van Agt/Terlouw hebben afgekeurd? Alexander de Roo, politiek vice-voorzitter van de PSP, gaf op de avond van de verkiezingen het volgende commentaar: 'De winst van de PvdA is te klein om dat zo duidelijk te stellen. Bovendien moet je dat afzetten tegen de grote winst van de VVD, die toch ook, zoals het CDA en D'66 flink willen bezuinigen. Het CDA verliest altijd, op een lichte winst in '77 na'.

De grote winnaar van deze kamer-verkiezingen is de VVD. Crisiswinst of structurele winst? Alexander de Roo: 'Ik ben bang dat het structureel is, omdat de ontzuiling versneld doorgaat. Van '77 tot '81 verloor het CDA 0,8%. Van '81 naar '82 was dat verlies 1,3%. Dat verlies gaat grotendeels naar de VVD. Bovendien is de VVD in staat veel jonge kiezers en niet-stemmers te trekken.'

Jij hebt de opvatting dat er voor D'66 een politieke ruimte van ongeveer 5 à 10 procent van het kiezersvolk is. Technisch kun je dat nu nog volhouden, want D'66 zit nu op 5%. Maar heeft je opvatting nu niet een flinke knauw gekregen? 'Ik denk niet dat D'66 verdwijnt. Alleen als de VVD naar links koerst en links van het CDA zou uitkomen, kan dat gebeuren. Het aanblijven van D'66 in het kabinet met het CDA is door het grote verlies van Terlouw duidelijk afgekeurd. De helft van het verlies ging naar de PvdA, slechts een kwart ervan ging naar de VVD. Vorig jaar had D'66 nog het profiel van een volkspartij. Door politieke fouten is zij nu weer een partij van beterbetaalden en van de middengroepen'.

PSP, KLEIN LINKS EN DE PVDA

Vormt de strijd om de grootste partij te zijn tussen de PvdA en het CDA, voldoende reden om de stabilisering van de PSP en de achteruitgang van de CPN en de PPR te verklaren? De Roo: 'Het is de hoofdreden, omdat zelfs de laatste opiniepeilingen nog een kans op vijf zetels voor de PSP gaven. Op het laatste moment moeten er toch weer veel mensen naar de PvdA gestapt zijn. Zij wilden op die manier een effectieve stem tegen de kruisraketten uitbrengen.' Wat zijn voor jou, als vice-voorzitter van de PSP, de politieke konklusies bij deze uitslag van 8 september? 'We staan voor de vraag in hoeverre we structureel apart als kleine partijen moeten blijven opereren. Om weerwerk te kunnen leveren is nauwere samenwerking nodig. Laten zien dat je niet alleen

getuigenispartij bent, is belangrijk. We kunnen bijvoorbeeld samenwerken bij de Europese verkiezingen van '85 om over de kiesdrempel van vier procent (25 zetels) heen te komen. Ook zou het goed zijn om gezamenlijk ons meer te richten op de media, die een steeds belangrijker rol spelen: Van Thijn sprak al van een televisie-democratie. In de media komen wij nu amper aan bod. Maar ik denk, dat het verlies van de CPN en de PPR tot heftige discussies zal leiden in die partijen. De CPN krijgt te kampen met de vraag: hoe nu verder met de partij-vernieuwing? De PPR zal zich moeten afvragen of ze wel zo dicht tegen de PvdA moeten blijven aankruipen, die brugfunctie moet blijven vervullen, terwijl zij inhoudelijk radikalere standpunten heeft'.

CENTRUM PARTIJ EN FASCISME

De NSB behaalde in de jaren '30 voor het overgrote deel haar aanhang uit twee sociale groepen: de kleine middenstanders en boeren enerzijds en anderzijds autoritair ingestelde lieden van de gegoede burgerij. Er waren sterke concentraties in enkele steden en streken: Winterswijk 1935: 20%, 1937: 13%; Limburg 1935: 12%; Drenthe 1935: 11%. Het ging daarbij vooral om plattelandsgemeenten (de grens tussen Groningen en Drenthe, de Achterhoek, delen van de Krimpenerwaard) met veel werklozen, arme boeren, in de knel geraakte middenstanders, en om gemeenten met een hoog percentage gegoeden (zoals De Bilt, Maartensdijk, Zandvoort/Bloemendaal, Den Haag en omgeving). Niettemin was de aanhang van de NSB in de grote steden het sterkst: In armere steden stemden vooral de werklozen op de NSB, in rijkere gemeenten vooral de werkenden, die zich tegen de werklozen wilden afzetten. De snelle opkomst, maar ook de snelle leegloop van de fascistische zuil in de jaren dertig ging toendertijd gepaard met een lichte groei van de arbeiderszuil (de sociaal-demokraten, de radikale socialisten en de communisten) en een sterke teruggang van de conservatief-liberale zuil.

Deze feiten mogen dienen om te illustreren, dat we nu in belangrijke mate een andere ontwikkeling zien. Fascistisch en niet-fascistische radikaal-rechts (de Centrum Partij, de Nederlandse Volks Unie, DS'70, de Boerenpartij/Rechtse Volks Partij) behaalden in 1977 bijna twee procent (130.000 stemmen). In 1981 ruim 1% (90.000 stemmen). Bij de verkiezingen van 8

september was het weer twee procent (114.000 stemmen). Alleen de Centrum Partij bleek in staat een zetel te halen. Ten dele te verklaren door het wegvallen van de NVU, ten dele door de verminderde wervingskracht van DS'70 en de Boerenpartij.

Deze laatste twee partijen hebben wellicht een 'losmaak'-functie gehad: voordat op een fascistische partij wordt gestemd, wordt eerst op een radikaal-linkse of radikaal-rechtse partij gestemd, zo blijkt uit analyses van het stemgedrag in de jaren dertig.

Radikaal-rechts blijkt in volkswijken met veel buitenlanders, werklozen en slechte huizen gekoncentreerd. Leidraad voor het protest is de vreemdelingenhaat of de vreemdelingen-angst. Het zijn juist de saneringswijken die in sterke mate kampen met de gevolgen van de economische crisis.

De conservatieve wending van de VVD onder Wiegels en de voortzetting daarvan onder Nypels hebben wellicht voorkomen dat radikaal-rechts sterk gegroeid is. De VVD biedt echter geen uitlaatklep voor vreemdelingenhaat, daar zij regelmatig publiekelijk daarvan afstand neemt. Wel biedt de VVD mogelijkheden voor arrogant, neerbuigend gedrag tegen werklozen en uitkeringstrekkers, omdat zij de oorzaken van de economische crisis voor een deel bij het bestaan van deze groepen legt. Het is goed mogelijk, dat er in de toekomst een samenvallen van sociaal-politieke haat tegen werklozen, uitkeringstrekkers en buitenlanders ontstaat (om van haat tegen zelfstandige vrouwen, potten, poten en joden maar te zwijgen). Fascisme kan niet alleen met anti-fascistische propaganda worden tegengegaan. Een effectieve, sociaal verantwoorde anti-crisis politiek is het belangrijkste vereiste. Niettemin is er sprake van een politieke verontachtzaming op landelijk nivo van fascistische en rechts-autoritaire partijvorming. Een initiatief van de PSP in het (linkse) partijenberaad (op het nivo van de verschillende partijbesturen) om gezamenlijk een anti-fascistische verkiezingskrant uit te brengen werd niet overgenomen. Alleen op plaatselijk nivo waren anti-fascisten actief met krantjes, affiches en pamfletten. Anti-fascisme werd daarmee geen landelijk (sub-)thema in de politieke strijd van de partijen en kreeg in de landelijke media volstrekt geen aandacht. Een fout, die de volgende keer vermeden moet worden.

Bram van der Lek, PSP-voorzitter, sprak op de avond van de verkiezingen in Amsterdam verstandige woorden. Verstandig omdat hij de aanwezigheid van de Centrum Partij in het parlement als een politiek feit aanvaardde en niet wegvlochtte in holle retoriek van 'boycotten die klup', zoals men hier en daar kon opvangen. Van der Lek: 'Elke zetel voor de Centrum Partij is er één teveel. Niettemin moeten wij

dit feit zakelijk tegemoet treden. Met kracht van gezonde argumenten moet gestreden worden. In economische tijden blijken mensen voor dit soort radikaal-rechts gepraat actief te maken te zijn. Wij moeten niet van tevoren een hetze kweken. Niet gaan boycotten, niet gaan uitfluiten. In eigen redevoeringen moet aangegeven worden wat er gevaarlijk is aan deze partij. Boer Koekoek heeft indertijd een deel van zijn politieke succes te danken gehad aan de indruk, dat iedereen hem belachelijk vond. Hij profiteerde van het underdog-effect'.

Chris Huinder

INHOUD

't Harde 25 september	
De sterkste schakel	pag. 3
PSP en IKV	
Burgerlijke (on)gehoorzaamheid	pag. 4
De derde weg	
voor Europa	pag. 6
Kalkar	
De snelle kweekreactor	pag. 8
Bernard van Tijn	
Koppen moet je winnen, niet afslaan	pag. 10
Opwindend	
Ingezonden brieven rubriek	pag. 12

BEVRIJDING

Verschijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek/
Amsterdam en vereniging 'Het Gesproken
Weekblad'/Grave ook op cassette uitgege-
ven

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Marion Oskamp,
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2
pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; kor-
ting bij kontrakt mogelijk.

Druk, zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

DE STERKSTE SCHAKEL

Voor de tiende maal demonstreren in 't Harde.

Waarom niet vóór de verkiezingen, toen er nog gestemd moest worden, hebben sommigen zich afgevraagd.

Op het moment, waarop we dit schrijven, kennen we de verkiezingsuitslag nog niet en dus ook niet de meest waarschijnlijke samenstelling van de regering. De vredesbeweging was terecht het meest beducht voor een CDA-VVD-regering. Maar in hun veel besproken verkiezingsfolder schreven de samenwerkende vredesorganisaties dat ook zo'n rechtse regering niet bij machte zal zijn de nieuwe raketten zonder slag of stoot naar Nederland te laten komen.

Juist nu er gestemd is, mag de vredesbeweging en ook de PSP de formatiedans niet gelaten over zich heen laten komen. Wat voor regering er ook uit komt rollen, ze zal vanaf het begin de hete adem van de vredesbeweging in haar nek moeten voelen. Daarom is het zo belangrijk om juist ná de verkiezingen massaal te laten blijken dat de vredesbeweging springlevend is en er voor de kruisraketten in Nederland geen milimeter politieke ruimte is.

Deze oproep doen we niet, omdat we Nederland zo'n mooi land vinden, dat in tegenstelling tot andere landen van Europa beslist niet door de plaatsing van nieuwe kernwapens 'bezoedeld' mag worden. Iedereen mag weten, dat ons land, afgezien van de kruisraketten volop meedoet in de bewapeningswedloop, óók nucleair. Er dreigt in de komende kabinetsperiode ook een beslissing over de nuclearisering van de F-16 en de Orion-patrouillevliegtuigen van de marine. Als we de kruisraketten tegenhouden in Nederland dus niet plotseling een ander land geworden, maar de internationale betekenis zal toch niet gering zijn.

'Een ketting is zo sterk als zijn zwakste schakel,' zei Van Agt al in de verkiezingskampagne. Nederland heeft inderdaad de taak om voor het eerst de keten van de bewapenaars te doorbreken. De betekenis daarvan, gaat uit boven het eenmalig verlaten van die keten alleen. Dat zou immers kunnen betekenen dat de overgebleven schakels zich probleemloos weer aaneen voegen.

Ons nee zal niet zonder effect blijven, omdat het zeer de vraag zal zijn of de Italianen en de Britten dan ook onze rakettenlast zullen willen dragen. Hetzelfde geldt voor Bonn. Dat een afwijzing door Nederland een geweldige stimulans zal betekenen voor de vredesbewegingen in andere landen van Europa spreekt voor zich. Zij hebben die stimulans vooral nodig omdat de Amerikanen plaatsen in Sicilië en Engeland uitgekozen hebben om de raketten het eerst neer te zetten. Nederland is in de strategie van onze tegenstanders de hekkensluit, die wel zal volgen als alle andere schapen over de brug zijn. Daarom moet er nú beslist worden. De sterkste schakel moet het eerst naar voren om het hek te sluiten. Staat er op korte termijn veel op het spel, op langere termijn gaat het om nog meer.

De internationale vredesbeweging, zoals die zich het afgelopen jaar aaneengesloten heeft in het IPCC

(International Peace Coördination Centre) en waarin alle belangrijke bewegingen uit alle West-Europese landen en de Verenigde Staten deelnemen, is méér aan het worden dan een anti-wapen beweging met beperkte ad-hoc doelstellingen. Ze is een van de belangrijkste factoren voor fundamentele politieke veranderingen aan het worden.

Zonder de vredesbeweging in Nederland was er geen vredesbeweging in de rest van Europa. Zonder vredesbeweging in Europa, was er nu geen

nieuwe vredesbeweging in de Verenigde Staten. Op 11 december '81 schreef Trouw nog in een reportage over de Amerikaanse vredesbeweging: 'Demonstraties zoals in Amsterdam zijn uitgesloten in de Verenigde Staten. Zo nu en dan vertrekt er een kleine optocht naar het Witte Huis'. Een half jaar later demonstreerden een miljoen mensen in New York. Het verzet tegen de bewapeningshysterie van Reagan en de zijnen werd er veelal verbonden met verzet tegen de verdrukking van de armen en de verheffing van de rijken. De nieuwe vredesbeweging in de Verenigde Staten is daardoor tegelijk de belangrijkste sociale beweging in dat land geworden, die Reagan in november een gevoelige verkiezingsnederlaag zou kunnen toebrengen.

Maar ook voor de Europeanen heeft de strijd tegen de kernbewapening extra dimensies gekregen. Dat werd het meest duidelijk na de staatsgreep in Polen. De vredesbeweging in alle landen van Europa is zich toen diepgaand gaan bezinnen op de bestaande machtsblokken-structuur die over Europa ligt. Er kwam een nieuwe kritiek los op de klassieke

sociaal-democratische visie dat de status-quo in Europa nooit meer mag worden aangetast, omdat anders de ontspanningspolitiek onmogelijk zou worden, zonder dat men zich overgaf aan rechtse benadering dat Oost-Europese landen verleid moeten worden zich tegen het Westerse kamp aan te vleien.

Het bewustzijn brak baan dat het teloor gaan van de ontspanning aan de top, dwingt tot een 'détente van onderop'. De vredesbeweging ontdekte zo weer haar politieke erfenis van 'de derde weg' en kreeg daardoor uitdrukkelijker de dimensie van een emancipatiebeweging van volkeren die zich van de supermogendheden onafhankelijk wensen te maken. Daar lag ook het begin van een verrassende reeks contacten met authentieke sociale bewegingen voor vakbondsvrijheid en mensenrechten in Oost-Europa. De regering van de DDR sloot zelfs in paniek haar grens voor de secretaris van het IKV, toen de onafhankelijke vredesbeweging in dat land te ontstuimig begon te groeien.

Het Britse END en het IKV kwamen spoedig daarna tot een gezamenlijke verklaring met de Poolse vakbeweging Solidariteit. Ook recentelijk gevoerde gesprekken tussen mensen van de Westerse vredesbeweging met vertegenwoordigers van Charta '77 en de nieuwe vredesbeweging in Hongarije zijn zeer bemoedigend geweest.

Niet voor rechts. EO-medewerker Vermaat, die vorig jaar nog een 'bijdrage' had aan de smeerpijperij over het IKV, koos in een forum in feite zelfs voor Jaruzelski, door omstandig te betogen dat er voor de nieuwe sociale bewegingen in Oost-Europa geen enkel uitzicht is. Hij had zo commentaar bij de Poolse televisie kunnen worden...

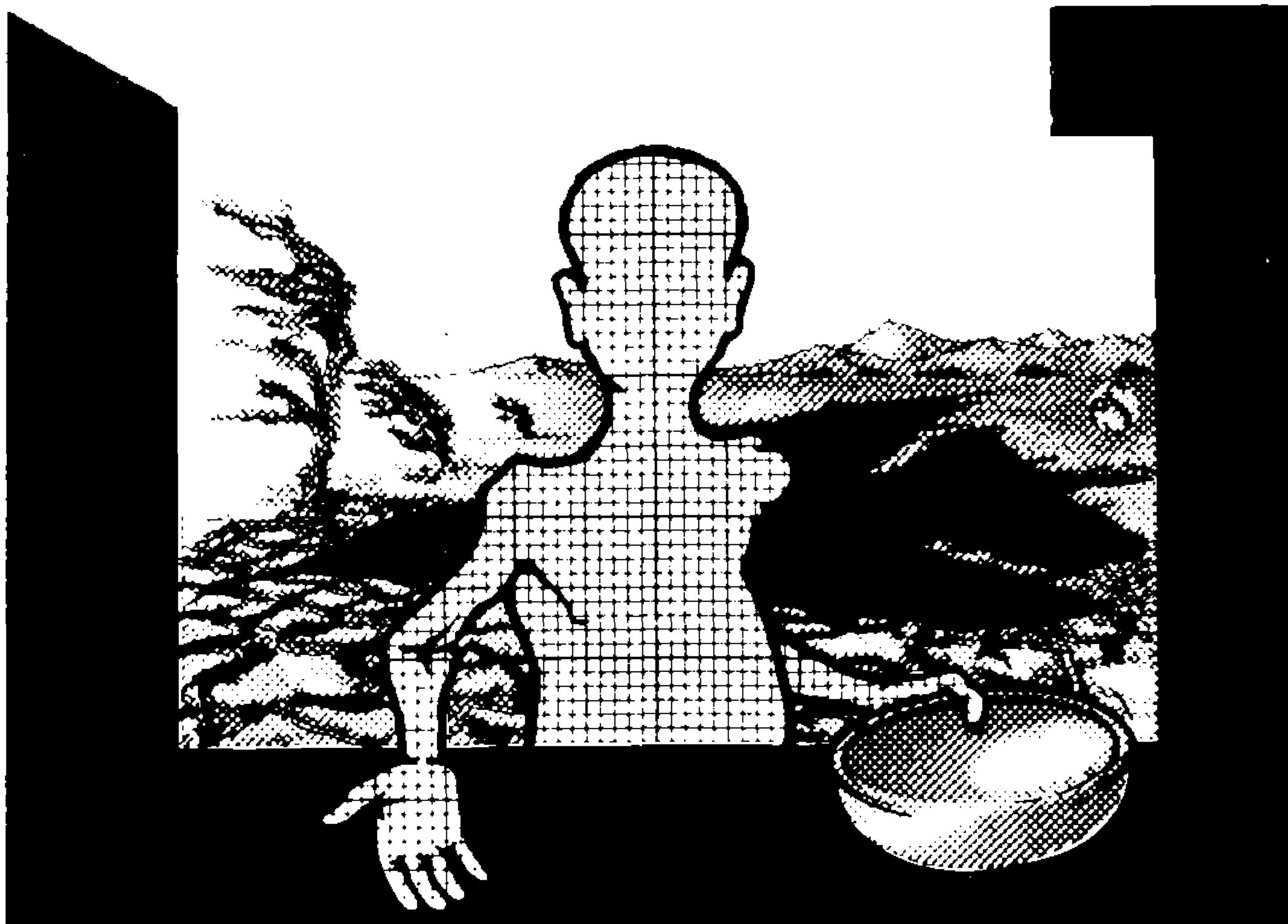
Reagan bleef de vredesbeweging in West-Europa botweg een werktuig van Moskou noemen, terwijl de Russische militaire leiders als Ogarkov en Yapishev een campagne zijn begonnen tegen het toenemende pacifisme onder de Russische jeugd. Voor het eerst sinds 1945 is het zover dat basisbewegingen in West- en Oost-Europa het zoeken naar een derde weg voor Europa en het doorbreken van de blokken als een gemeenschappelijk herkenningspunt beginnen te zien. Dat is geen geringe doorbraak in de strijd voor ontwapening, maar hopelijk ook in de strijd voor het socialisme.

Het is een goed initiatief dat de organisatoren van de demonstratie in 't Harde deze nieuwe ontwikkelingen eveneens centraal willen stellen.

Wapens doden

ook
zonder oorlog

'Je zult de PSP moeten nemen, zoals 'ie is'

- Voor velen zijn de ideeën van de PSP en het IKV over 'vrede en veiligheid' één en hetzelfde. Maar in hoeverre zijn er verschillen, volgens jou?

'Ik denk dat er funktieverschillen zijn tussen een beweging en een politieke partij. Er is sprake van historische verschillen tussen een beweging, die nog niet zo lang bezig is en een partij, die voortgekomen is uit bewegingen, die in een eerdere periode zijn ontstaan. Ze dragen verschillende verantwoordelijkheden. Het IKV is een 'one-issue'-beweging, ze richt zich op één onderwerp, nl. 'vrede en veiligheid'. Het is bovendien een beweging die politieke veranderingen probeert te bewerkstelligen door de publieke opinie te mobiliseren, om met de druk van die publieke opinie achter zich te lobbyen, in de hoop daarmee de politieke besluitvorming te beïnvloeden. Het is logisch dat als je dat wilt, je je daarbij richt op alle partijen en met name op de grote partijen, waar de macht ligt. Ik heb er, vanuit de PSP, begrip voor dat ze dat doen, maar het is jammer dat ze zich daarmee nogal eens distantiëren van de PSP. In hun visie zou de PSP teveel ineens willen en strategisch onjuiste standpunten innemen, door bijvoorbeeld nu al uit de NAVO te willen stappen.'

'Een ander punt zijn de historische verschillen. De PSP is ontstaan in de tijd van de Koude Oorlog, de vijftigerjaren, waarin voor het eerst duidelijk werd dat er een wapenwedloop op gang ging komen. Toen is er bewust voor gekozen om in het politieke spectrum een tegengeluid te laten horen. Dat betekent dat je een volwaardige politieke partij moest oprichten, niet alleen met denkbeelden over ontwapening, maar ook over ontwikkelingssamenwerking, over sociaal-ekonomische vraagstukken enzovoort. Want je kunt niet hopen op een ontwapende wereld als er niets in de sociaal-ekonomische verhoudingen verandert. En omgekeerd, er is geen kans om socialisme te verwezenlijken als er niets aan die wapendreiging verandert. Maar dat betekent ook dat wij in dat historische proces in een extreme hoek terecht zijn gekomen, wat ons een stempel opdrukt. Het IKV als beweging moet juist, om invloed te hebben in het centrum ten opzichte daarvan een zekere afstand bewaren. En dat betekent dus dat ze dikwijls duidelijk maken dat ze minder extreme standpunten heeft dan de PSP.'

Toch kan je zeggen dat de strategie van het IKV tot nu toe veel overtuigender heeft gewerkt dan de PSP-strategie, alleen al omdat partijen als de PSP, CPN, PPR, PvdA en de EPV de IKV-leus 'Help de kernwapens de wereld uit, om te beginnen uit Nederland' hebben overgenomen.

'Maar de PSP heeft toch diezelfde

Hoe denkt de PSP over het Inter Kerkelijk Vredesberaad (IKV). Hoe het IKV over de PSP? Zijn ze elkaars concurrenten op het gebied van vrede en veiligheid of zijn het bondgenoten in de strijd voor ontwapening. Beide tegen de kruisraketten, tegen de machtsblokken, voor meer democratische zeggenschap. Maar ook lopen de wegen uiteen in kwesties als de einddoelen, de strategie, de politieke macht, de munitietreinblokkade, burgerlijke ongehoorzaamheid. BEVRIJDING had in het kader van de vredesweek een gesprek met de voorzitter van de PSP, **Bram van der Lek**, en de secretaris van het IKV, **Mient-Jan Faber**.

strategie gevolgd! Je kunt zeggen dat de PSP zich steeds heeft geïsoleerd omdat ze zich te extreem opstelde door niet alleen stelling te nemen tegen kernwapens, maar tevens opkwam voor totale ontwapening. Dat is natuurlijk voor een groot deel een beeld van buitenaf, want de PSP heeft in alle voorkomende debatten deelvoorstellen gedaan. Maar je kan van de PSP zeggen dat ze al 25 jaar met een consistent standpunt in de politiek staat, nl. dat we uiteindelijk moeten uitkomen bij ontwapening, dat de blokken moeten verdwijnen, dat Nederland daarin een actieve rol zou kunnen spelen door alvast uit die NAVO te stappen en andere verbonden te sluiten. In wezen verschilt dat niet zoveel van het totaalbeeld dat bij het IKV leeft. Maar het IKV zegt "laten we met het belangrijkste beginnen, laten we eerst de besluitvorming tegen kernwapens van de grond krijgen." En daar sluit de PSP zich volledig bij aan, vanuit zijn consistente opvatting over vredes-politiek. Meer kun je van een partij, waarvan al zolang bekend is wat die wil, niet verwachten. Je zult de PSP moeten nemen zoals 'ie is. Als een faktor die meedoet in de strijd, maar dat plaatst in een langer perspectief. En ja, wat betreft concrete strategische stappen, die liggen op verschillende niveaus. Ik denk dat je inderdaad mensen moet mobiliseren. Dat mobiliseren kun je doen door je standpunten heel duidelijk naar voren te brengen en uitdrukkelijk aanwezig te zijn in de vredesbeweging. Maar er is een gescheiden verantwoordelijkheid ontstaan tussen de beweging enerzijds en de PSP als politieke partij anderzijds en ik zal niet ontkennen dat je daarmee in een wat dubbelzinnige positie terecht bent gekomen. Je kunt als partij onmogelijk doen alsof je een deel van je standpunten wat betreft ontwapening voorlopig niet hebt. Met andere woorden, je zult altijd voor dat complete pakket moeten blijven opkomen.'

- Maar het strategisch stelling nemen door het IKV heeft wel geleid tot een massabeweging met een grote invloed. De PSP heeft die invloed niet. Een verwijt van IKV-zijde in dit verband is dat de PSP al 25 jaar roept uit de NAVO te willen, en deze doelstelling na 25 jaar nog niet heeft kunnen verwezenlijken.

'Voor een deel is die invloed van het

IKV te danken aan een politieke beweging, die de weg daarvoor heeft gebaad. Daarnaast heeft het IKV goed ingespeeld op een sociaal-politieke situatie waarin een vredesbeweging kennelijk kon ontstaan. De PSP is exponent van die eerdere vredesbeweging, en heeft in de jaren vijftig/zestig wel degelijk iets bereikt. De kwestie van de kernwapens en van bewapening in het algemeen, en het lidmaatschap van de NAVO kwamen ter discussie te staan. De politieke resultaten meten kan nog niet. Maar er is helaas ook nog geen enkel bewijs dat die massa-beweging tegen kernwapens die nu in West-Europa en gelukkig ook in de VS is ontstaan, dat die meer politieke uitwerking zou hebben.'

- Dat kan ook wel eens spanningen opleveren tussen die twee, waar het gaat om het stellen van prioriteiten en de te hanteren aktiemethoden. In de kwestie van de munitietrein-blokkades steunde het IKV deze akties niet om inhoudelijke en strategische redenen, terwijl de PSP vanuit haar denkbeelden over totale ontwapening, dat wél heeft gedaan.

'De PSP én het IKV werden gekonfronteerd met het feit dat er groepen waren, die aktievoeren. Daar kan je op verschillende manieren mee omgaan. Je kunt zeggen: het past in onze algemene opvattingen, dus steunen we het. Je kunt ook zeggen: het past weliswaar in onze algemene opvattingen, maar we vinden het op dit moment zo slecht aansluiten bij wat we al bereikt hebben dat we ons ervan distantiëren. Het heeft allebei nadelen. En de PSP heeft in dit geval anders gekozen dan het IKV. En als je mij nou vraagt welke keuze je het beste vindt, dan vind ik het eigenlijk een beetje een angsthazen-reaktie van het IKV, dat ze er zich zo volledig van hebben gedistantieerd, gegeven het feit dat er op dit punt al aktie gevoerd werd. Wij hebben als partij geprobeerd het aktiedoel te handhaven en tegelijkertijd de aktievorm te beïnvloeden. Ik ontken niet dat ze andere verantwoordelijkheden hebben... als je als IKV zitakties op de spoorrails ondersteunt kan je je invloed bij CDA- en PvdA-aanhangers wel vergeten. Daar zit iets in. Maar of dat zo is weet ik niet. Je kunt ook proberen het begrip daarvoor te vergroten.'

- Maar wat voor het IKV ook mee-

speelde was de angst voor uitholling van het aktiemiddel, burgerlijke ongehoorzaamheid. Verdient deze aktie een zodanige prioriteit en moet daarvoor op dit moment een dergelijk aktiemiddel worden gebruikt.

'Dat is in het hele aktiewezen één van de moeilijke vragen. Ik heb dat als voorzitter van de PSP ook wel eens een beetje gevoeld, "moet dat nou op dit punt ineens". Maar dat heb je nou eenmaal niet in de hand. Er is geen sprake van een centraal geleid leger, waarbij het hoofdkwartier precies kan bepalen welke aktievormen op welk moment voor welk doel precies gekozen worden. Ik denk dat het IKV daar ook geen invloed op kan hebben. Maar het blijft een moeilijke vraag, je kunt niet zeggen wie er gelijk heeft in zo'n vraag.'

- Stel dat er straks een CDA-VVD kabinet komt, en dat er besloten wordt, al of niet via een meerderheid in het parlement, om de kruisraketten te plaatsen. Wat gaat de PSP dan doen?

'Ze tegenhouden. We zullen proberen met al de mensen, die onze standpunten verdedigen — en dat zijn er volgens de enkèetes nog al wat — met alle geweldloze middelen die denkbaar zijn de plaatsing te voorkomen. Ik denk dat dit zo'n essentiële zaak is dat burgerlijke ongehoorzaamheid op grote schaal zal ontstaan, en ik vermoed dat het IKV zich daarbij zal aansluiten.'

- Een initierende rol voor de PSP in het denken bij voorbeeld over aktiemethoden?

'Dat is terecht een taak voor de PSP. Ik denk dat we ook op het gebied van vredes- en veiligheidsbeleid nieuwe initiatieven moeten en kunnen nemen. Maar dan in goed overleg en nadenkend over de gevolgen, die dat voor het IKV met zich meebrengt.'

- Kan je zeggen dat de PSP meer een beïnvloedings-partij is dan een partij die macht wil hebben?

'Nee, dat is een misverstand. Het IKV kan het zich veroorloven om naar de macht toe te werken, omdat ze geen politieke keuzes hoeft te maken. Zij kan proberen alles en iedereen, van links tot rechts, te beïnvloeden op dat ene issue. De PSP is uiteraard uit op macht, maar die macht heb je pas als je voldoende mensen hebt overtuigd. En de politieke weg, mensen te overtuigen van de zinvolheid en noodzaak van het hele pakket waar de PSP voor staat, is natuurlijk wel een lange weg, misschien wel een omweg, dat weet ik niet.'

- Een andere mogelijkheid zou samenwerking met linkse partijen zijn om op die manier je invloed te vergroten op het nederlandse overheidsbeleid, en je eisen beter te kunnen stellen in het parlement. En ook geef je daarmee mensen het idee dat, door op de PSP te stemmen, er

Het IKV is burgerlijk gehoorzaam

- In hoeverre is de PSP een onmisbare bondgenoot voor het IKV in de strijd voor ontwapening?

"Hoe meer bondgenoten, hoe beter, maar daar heb je niet zo vreselijk veel aan. Mijn hoofdpunt is: het gaat uiteindelijk om politieke machtsvorming. Dat betekent, dat je in staat bent iets aan het politieke beleid te veranderen. Je kunt, denk ik, zeggen, dat toen er in dit land nog nauwelijks sprake was van vredesbewegingen, hoewel er een heleboel mensen over vrede praatten, een partij als de PSP een zekere functie had om die mensen onder één dak te brengen en dat stukje macht te vormen, wat al dat volk nodig had. Op het moment, dat er vredesbewegingen ontstaan, moet je je ogenblikkelijk afvragen: wat betekent dat? Is onze strategie niet toereikend geweest? Hebben we onze doelstellingen, onze idealen niet te hoog gesteld? Waarom ontstaat er nou een beweging? In ieder geval moet je dan zeggen, met alle sympathie, die ik voor de PSP heb, zo'n beweging is meer dan alleen maar een reactie op een nucleaire ontwikkeling. Zo'n beweging is ook het gevolg van een analyse, waarin je zegt: de bestaande machten zijn niet voldoende om te realiseren, wat we willen. Het is ook een reactie op het kennelijk onvoldoende vermogen van kleine politieke partijen, waar de vredesvraagstukken zeer centraal staan, de PSP in het bijzonder, om er door heen te komen. De gedachtegang is dan: een vredesbeweging is geen politieke partij, het heeft een ander organisatie-model en een andere positie in de samenleving. Die beweging zou misschien dat vermogen wel kunnen opbrengen. Dan kom je voor de vraag te staan: maar hoe verhoudt zich dat soort beweging met dat soort partij? Wordt het een soort concurrentie? Gaan ze elkaar voor de voeten lopen? We hebben een andere machtsstructuur nodig om iets te veranderen in deze samenleving. Dat mag niet allemaal gekanaliseerd worden langs de kleine linkse

partijen, want dan zitten we juist op hetzelfde punt vast, waarom juist die beweging georganiseerd is met een andere organisatiestructuur.

We kunnen natuurlijk vanuit het IKV nooit de stelling naar voren brengen of zelfs maar in een gesprek op zinspelen: we zouden het prettig vinden, als jullie jezelf zouden opheffen, want dat maakt de vredesbeweging veel sterker. Een dwaze voorstelling van zaken, alleen, je moet wel tot een vorm van vergelijk proberen te komen. Nou, dat valt niet mee. Daar heb ik geen goede formule voor. Het punt is, naarmate de standpunten dichter bij elkaar liggen en de sympathie ten opzichte van elkaar groter is, voel je tegelijkertijd des te klemmender aan, wat die beperkingen zijn van die liefdesrelatie. Nou, met alle gevolgen van dien."

- Veronderstel je niet, dat de beweging als de IKV meer is dan een one-issue-beweging. Een beweging, die een coherente visie heeft over hoe de maatschappij eruit zou moeten zien? Wil je een partij opheffen, dan moet je een andere coherente ideologie of maatschappijvisie daar tegenover kunnen stellen.

"Zeker. Een partij heeft een bepaalde visie nodig, anders zie ik niet goed in, wat ze in het parlement moet doen. Ze zitten daar voor een totale samenleving en voor niks minder. Je kunt dat niet van een vredesbeweging verwachten. Die houdt zich bezig met de vredes- en veiligheidsproblematiek. Heeft daarbij uiteraard opvattingen over hoe dat dan moet in Europa en wat er met de blokken moet gebeuren. Maar hoe verder allemaal culturele, sociaal-ekonomische vraagstukken geregeld moeten worden, dat is niet de taak van die klup, denk ik en dat is ook helemaal niet erg. Het punt is een beetje, als een partij met een totaalvisie op de samenleving zoals de PSP om in de Kamer een zetelaantal te halen, waardoor het min of meer voor de hand ligt, dat zij regeringsverantwoordelijkheid kan

dragen of een zeer krachtige oppositie zou kunnen voeren samen met andere partijen, dan is het allemaal prima, zijn er een heleboel problemen niet meer aanwezig. Om de eenvoudige reden, dat dan die standpunten tegelijkertijd bij het regeringsbeleid aan de orde komen. En wij willen natuurlijk tegen een regering aanpraten of tegen een krachtige, brede oppositie aan."

- Het IKV wekt wel eens de schijn alleen een korte termijn strategie te hebben. Je kunt zeggen, dat op dit moment het IKV geïdentificeerd wordt met een klup, die actie voert tegen kruisraketten.

"Ik denk niet, dat je dat kunt zeggen. Je hoeft de Vredeskrant maar te lezen en je ziet, dat de hoofdaandacht ligt bij Europa. Hoe we naar een Europa voor de Europeanen toe moeten. De kritiek, die je daarop kunt leveren, is dat het heel idealistisch is, dat het uitermate ingewikkeld is om daar te komen, en dat de aanzetten, die we daartoe geven, de oppositionele groeperingen in Oost en West met elkaar te verbinden, dat dat aan alle kanten kapot loopt. Dat merk je gewoon. Aan de andere kant ben ik ervan overtuigd, dat hier iets heel essentieels aan de hand is met die kruisraketten. Er is een absolute noodzaak die in ieder geval tot eind '83 tegen te houden. Maar als het IKV een organisatie wil worden, die op de lange duur echt wat wil bereiken op het gebied van vredespolitiek en verandering van de ordening, dan kan het nooit een Stop-de Neutronenbom-actie worden. Dat is veel en veel te mager. Daar kun je ongehoord veel mensen op verzamelen op dat zwaankleef-aan-principe, wat Stop de -Neutronenbom huldigt. Waarom doe je dat? Omdat je denkt, als het zo breed is, zet het aan tot een nieuwe discussie in bestaande organisaties, politieke partijen, en die zullen dat dan wel verder dragen. De kunst voor ons is de beweging op de een of andere manier samen te voegen tot een organisatie. In feite zijn wij dat aan het doen. Een organisatie is nooit alleen maar iets, dat zich alleen maar oriënteert op een bom of een raket, maar moet inderdaad een programma maken, een filosofie maken, een politiek plaatje bieden: wat willen we met Europa? enz. Het is een heidens karwei, want er is geen behoorlijke traditie in Nederland.

- Op dit moment schrijven jullie zelf in de Vredeskrant: de politiek is niet omgegaan op het gebied van de kruisraketten. Dat plaatst natuurlijk zeer sterk vraagtekens bij je eigen strategie, dat richten op het machtscentrum.

"Wat je ziet gebeuren is, dat als een 21 november-demonstratie geen politiek effect heeft gehad, mensen hun methodes gaan verscherpen. Men gaat ze niet aan het politiek gebeuren aanpassen, nee, men stapt nog ver-

der van het politiek gebeuren weg door te zeggen: we pikken het gewoon niet langer, dat logge lijf van de politiek komt toch niet in beweging. Nou, aan de ene kant denk ik, je ontkomt daar niet aan. Je loopt er kennelijk vreselijk hard tegenop, terwijl je er tot op zekere hoogte zaken mee had willen doen. Aan de andere kant, of het effectief is, is een tweede. Stel je voor, dat je wat kruisraketten tegenhoudt, ik heb er grote twijfels over in onze samenleving met dit soort aktiemethodes, maar so what? In de Bondsrepubliek lukt het zeker niet en in Italië denk ik ook niet.

Ik heb bij de 21 november-demonstratie en een paar dagen daarvoor gedacht: dat wordt niks politiek. Dat is zo duidelijk als wat. Reagan met zijn speech, überhaupt met deze regering met deze formule niet. Er was geen enkele reactie. Waarom demonstreren we nou eigenlijk? Het was, ja, tot een uiting van ongerustheid geworden, van niet-willen, maar niet meer van politiek. Als we nu weer beziggaan met het voorbereiden van grootscheepse akties om die kruisraketten tegen te houden, dan mogen we natuurlijk niet meer een 21 november-demonstratie houden. Daar bedoel ik mee: een demonstratie zonder enige politieke invloed. Dat betekent niet, we gaan grootscheepse akties van burgerlijke ongehoorzaamheid houden, maar je moet het kennelijk toch beter uitrekenen, wat het moment is, waarop je politiek moet inspringen. Nou, dat betekent, dat je je informatie, je buitenlandse kontakten uitbreidt, dat is zeer belangrijk, zodat je goed weet, wanneer het daar spannend wordt, wanneer daar beslissingen vallen. En daarin zijn we toch geleidelijk aan een stuk verder gekomen. Daarom is mijn defintie altijd geweest: burgerlijke ongehoorzaamheid, dat is niet iets, wat je propageert, maar iets, waarin je door omstandigheden kunt komen te zitten. Dat merk je dan wel. Je kunt dan niet als beweging daarop vooruit lopen."

- Wat betreft de munitietrein-blokade. Bram van der Lek zegt: de reactie van het IKV is een angsthazenreactie. Wij zijn als PSP erin gesprongen om invloed op de actie te krijgen. Waarom heeft het IKV dat niet gedaan?

"Dat hebben wij tot-en-met gedaan. Plaatselijke groepen van ons hebben zich daar uitvoerig mee gemoeid, maar hebben wel de vraag gesteld: wat denk je, dat je ermee bereikt? Waarvoor is die actie bedoeld? Hoe denk je dat het publiek erop reageert? Nou, in al dat soort vragen was geen discussie mogelijk. Er moest gestopt worden en verder geen flauwekul. Dat was een diep frustrerende discussie. Hier vanuit Den Haag hebben we het laten gebeuren, expres niks

vervolg van pagina 4

ook mogelijkheden zijn om iets te veranderen. Het heeft er nu de schijn van dat de PSP een partij is van alles of niets.

"Het is niet alles of niets, maar het is een kwestie van richting. Dat is ook heel aardig verwoord in onze regeer-resolutie waarin staat dat wij willen regeren met andere, linkse, progressieve partijen, wanneer er aan een aantal minimum-voorwaarden is voldaan. In de richting van minder bewapening, van het loskomen van de Oost-West blokken, in de richting van een samenleving, die gemeenschappelijk controle heeft over het

ekonomisch gebeuren. Als je die voorwaarden loslaat, dan maak je niks geloofwaardig, maar dan bevestigt je alleen maar het idee van de kiezers dat alle politieke partijen één pot nat zijn, dan vergroot je de onduidelijkheid. Ik zou wel één organisatie willen, maar dan denk ik toch weer aan een organisatie die grotendeels de dingen voorstaat, die de PSP voorstaat en zolang dat niet het geval is, denk ik dat we toch zelfstandig door moeten gaan."

Chris Huinder
Marion Oskamp

vervolg op pagina 6

DE DERDE WEG VOOR EUROPA

De laatste maanden bestaat er binnen links een hernieuwde belangstelling voor de toekomst van Europa en het doorbreken van de militaire machtsblokken. Aanleiding daarvoor waren twee gebeurtenissen uit 1981 — de demonstraties tegen de komst van de nieuwe raketten en de militaire machts-overname in Polen. De discussie kreeg in De Groene de titel mee 'Een Derde Weg voor Europa?', daarmee herinneringen oproepend aan de vredesbeweging uit de jaren vijftig met een gelijklopende naam. Ine Megens laat over de voors en tegens van deze nieuwe Derde Weg haar licht schijnen.

De Derde Weg-beweging keerde zich op het hoogtepunt van de Koude Oorlog tegen de tweedeling van de wereld in vijandige kampen. Zij toonde zich voorstander van een onafhankelijke, zelfstandige politiek zonder daarbij in neutralisme te vervallen. Neutralisme werd daarbij opgevat als afzijdigheid van de wereldpolitiek. Bij de uitwerking van deze ideeën bleek er nogal wat

verschil van mening te bestaan tussen de leden. Een politieke faktor van betekenis is deze vredesbeweging in de jaren vijftig nooit geworden. Als protestbeweging was zij echter juist in die periode van scherpe tegenstellingen van groot belang.

ALTERNATIEF

De huidige brede vredesbeweging realiseert zich terecht dat zij meer moet doen dan alleen een moreel protest tegen de kernbepapening laten horen en politiseert dan ook in snel tempo. Juist de gebeurtenissen in Polen dwong bijvoorbeeld het IKV zich af te vragen wat haar politieke alternatief is en welke haar bondgenoten in het 'andere kamp' daarbij zijn. Ook de linkse partijen in Nederland stelden zich opnieuw die vraag. Te gemakkelijk is er binnen links als uitgangspunt gehanteerd, dat de ontspanning in West-Europa voorwaarde was voor een demokratisering in Oost-Europa of, konkreter geformuleerd, de strijd tegen de kruisraketten werd geïnterpreteerd als de belangrijkste bijdrage die wij feitelijk konden leveren aan de strijd van Solidariteit. De eerste taak voor de linkse beweging was het bevorderen van de ontspanning, waarbij

ontspanning werd opgevat als het normaliseren van de betrekkingen tussen Oost en West. Dit leidde tot een overschatting van de effecten die met een dergelijke ontspanningspolitiek bereikt konden worden. De effecten op de interne verhoudingen in Oost-Europa bleken minimaal en impliciet betekende deze opvatting van ontspanning ook een aanvaarding van de deling in Europa. Jalta werd het symbool van deze deling. 'Het gevolg is een enigzins tegenstrijdige positie' schreef Maarten van Traa terecht. 'Eenzijds schragen wij de positie van de kommunistische partij en regering om redenen van internationaal politieke aard. Anderzijds verwachten wij dat het resultaat van die politiek de positie van dezelfde partij en regering binnenslands zal verzwakken.' (Socialisme en Democratie maart 1981.) De les uit de gebeurtenissen in 1981 is tenminste op een punt duidelijk — de dialoog met de bewegingen in Oost-Europa zal moeten worden versterkt. De vraag welke bewegingen en personen onze werkelijke bondgenoten zijn zal eerst door die intensievere discussie beantwoord worden. Het ontbreken van een duidelijk antwoord en de twijfels in het Westen ten

aan zien van bepaalde dissidenten mag echter geen alibi vormen voor het uit de weg gaan van die discussie.

SAMENWERKING IN EUROPA

Het doorbreken van de blokkenpolitiek is een noodzakelijke voorwaarde voor een ander beleid, daarover kunnen we het snel eens zijn. Hoe die nieuwe samenwerking in Europa er uit zou moeten zien en welke bestaand of nog te creëren organisaties daar een rol in zouden moeten spelen is een onderwerp, dat fundamentele vragen oproept en vele tegenstellingen blootlegt.

In de Haagse Post van 13 februari j.l. hield W.L. Brugsma een pleidooi voor een nieuw Europees veiligheidssysteem van 'de Atlantische oceaan tot aan de Boeg'. Een pleidooi dat werd voorafgegaan door zijn persoonlijke levensverhaal: de weg van Dachau tot Warschau. In Dachau zat hij tijdens de Tweede Wereldoorlog gevangen en werd er in april 1945 bevrijd door de Amerikanen. 'God, bless America' — ook toen de eerste atoombommen op Hiroshima en Nagasaki werden afgeworpen. Tien jaar lang blijft de ex-gevangene anti-duitse gevoelens koesteren, maar hij kan zich niet vinden in de Amerikaanse NAVO politiek noch in de Sovjet-politiek. Brugsma vestigt al zijn hoop op de Gaullistische politiek voor Europa. Zijn wens om 'de splijting van Europa te overwinnen, de invloedssferen van de supermachten opheffen, de oplossing uit Jalta door het fysiek retireren van Amerika en de Sovjet-Unie achter de eigen grenzen' past volgens hem in de lijn van De Gaulle. Het doel daarbij moet zijn een Europa voor de Europeanen. Het ontbreken van de West-Europese eenheid is de grootste belemmering voor deze oplossing volgens Brugsma. Hij roept met deze opmerking echter meer vragen op dan hij mogelijk kan beantwoorden. Want, wat is het doel van die samenwerking en waarom zou deze zich moeten beperken tot West-Europa? Gaat het alleen om de veiligheid van West-Europa of om een allesomvattend Europees veiligheidsstelsel? In het aandrigen van antwoorden, o.a. in de artikelenreeks in de HP, blijkt de nadruk vaak te liggen op de West-Europese veiligheid en blijven andere aspecten onderbelicht.

PARAPLU

West-Europa waande zicht tot voor kort veilig onder de Amerikaanse atoomparaplu. De twijfel aan die Amerikaanse nucleaire garantie neemt hand over hand toe. Ook op andere terreinen doen zich problemen voor in de relatie tussen de VS en West-Europa — allereerst op het terrein van de economie. De hoge rente-voet in de VS wordt in West-Europa gezien als een van de

vervolg van pagina 5

gezegd, om de eenvoudige reden: de argumenten, die ik hoor, zijn argumenten, die in de regio spelen, niet landelijk, het gaat om de militarisering van Groningen. Daar hoeven wij geen oordeel over te geven."

– *Hebben de acties tegen de munitietrein nu werkelijk schade toegebracht aan het IKV?*

"Het heeft aanvankelijk ontzettend veel schade toegebracht. Dat konden we met name in Groningen merken, in de kerkelijk, middenklasse-kringen, waarin IKV-kernen in het noorden proberen te opereren. Dat kwam, omdat die kringen ogenblikkelijk de deur sloten, zeer sterk afgingen op het rumoer van de straat, waar de naam van het IKV voortdurend bij genoemd werd. De hele beeldvorming werd daar aan opgehangen. Die beeldvorming werd hersteld, op het moment, dat ze op de voorpagina van de krant lazen, dat het IKV zei: dat kan niet. We hebben de schade zelf moeten herstellen. Het heeft een hele tijd geduurd, voordat we tot het besluit kwamen, dat het zo niet langer kon."

– *Bij mensen leeft er een groot machteloos gevoel, de neiging ook om te radikaliseren. Is het toch niet zinnig om de discussie over burgerlijke ongehoorzaamheid te gaan voeren, sowieso, of zit daar het gevaar in: we geven het op en nemen nu dit middel ter hand. En als je dat zou*

vinden, zou de PSP daar niet een ondersteunende rol in kunnen vervullen, omdat die een langere traditie heeft dan het IKV?

"Dat soort gevoelens komen bij mensen in de campagne op. Ja, hoor eens, kennelijk lukt het niet, en moeten we nou niet eens... De neiging tot burgerlijke ongehoorzaamheid is er. Dat betekent, dat het op dat moment heel zinnig is om een echte, serieuze discussie te gaan voeren. Ik zeg alleen: geen discussie met als inzet om het echt te gaan doen. Dat zou ik een uitermate slechte ontwikkeling vinden. Dat is ook een beetje wat ik proef hoor, bij PSP-acties, dat men toch burgerlijke ongehoorzaamheid ziet als een aktiemiddel. Met andere woorden, je doet een aantal dingen, en als het niet lukt, ben je burgerlijk ongehoorzaam. Dat beleid hebben wij niet en moeten we ook nooit maken. In ieder geval, zolang ik hier zit, maken we dat beleid niet. Dat betekent niet, dat je er geen discussie over moet voeren. Dat moet je wel doen, omdat mensen voortdurend in situaties terecht komen, waarin ze denken: je kunt dat toch niet langer pikken, dat is toch onbehoorlijk, dat is buitengewoon ondemocratisch. Op een zuivere, cleane, manier moet je daarover een gesprek voeren met goede doelstellingen. Niet vanuit de doelstelling, deze samenleving funktioneert niet,

deze ordening is uiteindelijk niet de onze, we moeten zien, hoe we hem kunnen ondermijnen. Op dat moment ben je met iets anders bezig. Dan ben je buiten de campagne gaan staan, heb je een aantal grondvoorwaarden, waarop je campagne voert, verlaten, ontken je die.

Binnen onze samenleving, met de regels, die we daarvoor hebben, met regels die vernieuwd kunnen worden, uitgebreid, dat is allemaal inbegrepen in de ordening, de parlementaire democratie, met die instrumenten kun je bij ons de politiek veranderen. Op het moment, dat je zegt, dit instrumentarium vinden we ongeschikt, dat instrumentarium is verdacht, bovendien verrot, dat moeten we aan de kaak stellen, we gaan tegen die instrumenten knokken, dan voer je een ander gevecht. Dat kun je ook niet mixen. Burgerlijke ongehoorzaamheid behoort aan de andere kant van de grens, ofschoon je daar best, als mensen door omstandigheden daartoe komen, begrip voor op kunt brengen en je kunt verklaren, waarom het gebeurt, zodat het niet gekriminaliseerd wordt. Daarvoor ben je te zeer begaan met die problematiek. Ik denk ook wel eens, dat de PSP die dingen heeft vermengd. Daar verwacht ik geen heil van."

Chris Huinder
Marion Oskamp

vervolg van pagina 6

belangrijkste factoren die de stabiliteit van het economisch bestel in gevaar brengen.

Ook de restriktieve handelspolitiek die de VS ten aanzien van de Sovjet-Unie en Oost-Europa voert is niet in het belang van de West-Europese landen. Die hebben - meer dan de VS - belang bij 'ontspanning' in Europa. De politieke meningsverschillen binnen het bondgenootschap zijn echter minstens zo belangrijk. Die hebben deels te maken met die waardering voor de ontspanningspolitiek, deels zijn ze het gevolg van het optreden van de regering Reagan in Midden Amerika en elders. De politieke verwijdering tussen de VS en haar bondgenoten, die ook al tijdens de Vietnam periode te bespeuren viel, komt op dit moment o.a. tot uiting in het konflikt om de levering van het Russische aardgas en de boycotmaatregelen tegen Polen. Er is met andere woorden sprake van een crisis in het Atlantisch bondgenootschap, zoals er in het verleden al meermalen sprake is geweest van crises. Nederland stelde zich daarbij altijd loyaal op achter haar grootste bondgenoot de VS. Dit keer echter liggen de kaarten anders en begint het er soms zelfs op te lijken dat de Atlantici in Nederland het pleit gaan verliezen. Slechts enkelen, zoals de VVD'er Bolkestein pleiten voor onverkorte handhaving van het Amerikaanse leiderschap. Steeds groter wordt de groep die West-Europa binnen de NAVO een grotere zeggenschap willen geven. Primair willen deze voorstanders van het zogenaamde twee zuilenmodel dat er een einde wordt gemaakt aan de onderschikking van de bondgenoten aan de Verenigde Staten. Een verbetering van de consultatieprocedure, het verdiepen van de dialoog en het intensiveren van het overleg zouden de aangewezen middelen hiervoor zijn. Daarnaast zou West-Europa eindelijk eens ernst moeten maken met het uitvoeren van de haar opgelegde (!) taken en nauwgezet de 3% groeinorm moeten naleven.

WAT VOOR EUROPA?

Een stapje verder gaan diegenen die zich voorstanders betonen van een geheel zelfstandig Europees veiligheidsstelsel. Probleem daarbij is natuurlijk dat 'Europa' niet bestaat en zeker geen gemeenschappelijk veiligheidsbeleid kent. Pogingen in die richting hebben tot nu weinig meer opgeleverd dan een lichaam als de Assemblee van de West Europese Unie. Wel bestaat er op het niveau van de regeringsleiders een politiek overleg, de Europese Politieke Samenwerking. De uitbreiding van die EPS lijkt een van de gemakkelijkste manieren voor Europese samenwerking op het terrein van buitenlandse politiek en defensie. Voorstellen in die richting zullen dan ook niet lang op zich laten wachten. Zowel binnen het CDA als binnen de PvdA vinden we voorstanders voor zo'n Europese

oplossing, al dan niet via de EPS. - "Europese eenwording is noodzakelijk (zelfs als er geen garantie is dat dat Europa socialistisch zal zijn)", zo schreven B.J. van den Boomene en J.M. Wiersma onlangs in Socialisme en Democratie. Zij koppelden daar een voorstel aan voor een geloofwaardige, onafhankelijke conventionele verdediging voor West-Europa en wezen een eigen kernmacht af. Dat niet iedereen in de PvdA het hiermee eens was, bleek uit een artikel van J. Th. Degenkamp in de Volkskrant waarin hij een lans brak voor een zelfstandige, defensieve kernmacht voor Europa.

EUROPA VOOR DE EUROPEANEN

Europa voor de Europeanen, dat dient het uitgangspunt te zijn bij het aandraagen en scheppen van nieuwe samenwerkingsverbanden in Europa. Daarbij gaat het om de wensen van de bevolking zelf, in Oost en West. Veel van de bijdragen in de discussie over een derde weg geven er blijk van hiervoor geen aandacht te hebben. Vaak zijn de voorgestelde alternatieven eerder oplossingen voor de West-West moeilijkheden dan voor de Europese problemen.

Ieder voorstel dat uit blijft gaan van de bestaande militair-politieke blokken is daarom tot mislukken gedoemd. Voor het doorbreken van de scheidslijnen in Europa is de afschaffing van NAVO en Warschaupakt een eerste vereiste. De voorstellen daarentegen die een West-europese samenwerking als vertrekpunt nemen bieden evenmin veel perspectief. Zo is bijvoorbeeld niet duidelijk hoe de interne verhoudingen binnen zo'n samenwerkingsverband er uit zouden zien. De bestaande Europese organisaties onttrekken zich veelal aan een democratische controle door de bevolking. Een uitbreiding van de bevoegdheden van de EG of EPS is alleen daarom al onaanvaardbaar. Naast het opheffen van de blokken en een democratische controle zijn er andere essentiële voorwaarden verbonden aan een Derde Weg-politiek. Zij dient een daadwerkelijke bijdrage te leveren aan ontwapening en democratisering van de samenleving. Een Derde Weg kan en mag evenmin leiden tot een derde machtsblok in de wereld. Dat betekent onder andere dat de relaties met de Derde Wereld op een andere en eerlijker wijze vorm moeten krijgen. Daarom zal een herverdeling van de macht tevens een ingrijpende herverdeling van de economische rijkdommen met zich mee moeten brengen.

Er bestaat geen blauwdruk voor dit andere Europa en de detente van onderop is geen toverformule. Eerst in de dialoog tussen de linkse bewegingen in het Westen en haar bondgenoten in Oost-Europa zullen de contouren verder worden ingevuld. Het is mede aan de PSP om deze dialoog vorm en inhoud te geven.

Ine Megens

Tiende Ban-de-bom-mars in 't Harde

Sinds 1970 genieten de anti-atoomdemonstraties in 't Harde landelijke bekendheid. Voordien gingen reeds drie maal kleine groepjes demonstranten, voornamelijk PSP'ers uit Epe en omgeving, naar 't Harde om te protesteren tegen de daar opgeslagen atoomkoppen. Door de plaatselijke bevolking, met name de jongeren, werden deze demonstranten van het eerste uur warm onthaald. Een regen van rotte tomaten, eieren en dergelijke werd op de demonstranten losgelaten. Daardoor lieten ze zich niet afschrikken: ze kwamen juist in grotere getalen terug. De marsen in 't Harde, die altijd onder het Ban-de-Bom teken werden gehouden, ontstonden in een periode waarin overal het verzet tegen de kernbewapening ingezakt leek. Alleen in Steenwijk werd in dezelfde tijd het initiatief genomen tot de bekende marsen op Tweede Kerstdag naar de Havelterberg, georganiseerd door de W.A.A.K.S.

De demonstratie van 1970 was de eerste, die landelijke bekendheid kreeg. Deze vond voornamelijk plaats in het kader van de Kra'ket-akties van de PSP. Na 1970 werden de marsen in 't Harde, met telkens meer deelnemers, om de twee jaar op de laatste zaterdag in de Vredesweek gehouden. Het aantal demonstranten groeide in deze jaren van 100 tot 6000. Misschien is het landelijk gezien niet zo'n sensationeel gebeuren, voor de Noord-Veluwe is het dat wel. De marsen krijgen altijd veel positieve en negatieve reacties van de bevolking, bestuurders en pers in deze streek. Naast de PSP gingen ook andere organisaties de marsen in 't Harde meeorganiseren of ondersteunen.

HOOFDLEUZEN

Sinds 1978 worden de marsen in 't Harde onder bepaalde hoofdleuzen gehouden. In 1978 was dat 'Help de kernwapens de wereld uit, om te beginnen in Nederland', in 1980 onder andere: 'Geen atoomtaken voor Nederlandse soldaten'. In dat jaar liepen ook al dienstplichtigen in uniform mee; ook werd toen al tegen de modernisering van de kernwapens betoogd, nu één van de voornaamste thema's bij de verkiezingen. Zo is in 't Harde telkens ingegaan op de aktualiteit van de atoombewapening en van het verzet daartegen. Daarom is er geen reden om te 'breken' met de traditie van het demonstreren in 't Harde. Immers, de wapenmaffia bedenkt nog steeds nieuwe atoom-

wapens, waartegen verzet geboden blijft. De manier waarop dat in 't Harde plaatsvindt, door een protestmars en een manifestatie, is één van de methoden om het verzet te laten blijken. Regelmatig krijgen de organisatoren van de mars in 't Harde te horen, dat hun actie misschien wat achterhaald is. Uit bovenstaand stuk mag blijken dat het tegendeel waar is. De bevolking van de Veluwe moet in aanraking blijven komen met het groeiende verzet tegen de kernbewapening. Voor de Nederlandse regering geldt hetzelfde. Nieuwe tegenstanders van kernwapens moeten de gelegenheid krijgen uiting te geven aan hun standpunt; de mars in 't Harde is daar bij uitstek geschikt voor.

DE DOELSTELLINGEN IN 1982

De tiende anti-atoombom mars wordt gehouden voor de volgende doelstellingen: 't Harde kernwapenvrij — Nederland kernwapenvrij — Europa kernwapenvrij; Doorbreek de blokkenpolitiek; Geen atoomtaken voor Orion en F-16.

Op zaterdag 25 september is het vertrek van de mars om 14.00 uur bij het station 't Harde, aan de spoorlijn Amersfoort-Zwolle. Uit verschillende plaatsen in Nederland vertrekken er bussen. Informatie daarover is te verkrijgen bij de plaatselijke organisaties. Op de manifestatie na afloop zullen vijf sprekers het woord voeren, onder wie vertegenwoordigers van het Comiso-comité (de plaats op Sicilië die in verzet is tegen de komst aldaar van Amerikaanse kruisraketten), van de Vrouwenvredesbeweging en van Soldaten tegen Kernwapens. Verschillende muziekgroepen zorgen voor opluistering van de manifestatie.

Propagandamateriaal is gratis te verkrijgen via tel. 055-218198. Verdere informatie via tel. 05780-16234 of tel. 05780-20888. Voor financiële steun: giro 3203579 t.n.v. Penningmeester Anti-Atoombom mars, Postbus 327 te Epe.

Dick van Uitert

De snelle kweekreaktor

In Kalkar wordt een nieuw soort kerncentrale gebouwd: een snelle kweekreaktor. In 'gewone' kerncentrales, zoals in Borssele, Dodewaard en Doel wordt uranium gespleten; met de vrijkomende energie uit de atoomkernen wordt water verhit. Dat water cirkuleert razendsnel en geeft de warmte af aan andere watercircuits, waarin stoom ontstaat. Daarmee worden turbines aangedreven die elektriciteit opwekken. Maar omdat er erg weinig uit het in de natuur gevonden uranium bruikbaar is (0,7%) en er niet zo ontzettend veel uranium in de wereld gevonden is, dreigt op relatief korte termijn (enkele tientallen jaren) een tekort. Een kweekreactor werkt anders. Daarin wordt ook het onbruikbare deel van het uranium benut: dat wordt namelijk tijdens het splijtingsproces veranderd in plutonium. Dit plutonium valt op zijn beurt weer te splijten. Er wordt dus met het deel van het uranium, dat in andere kerncentrales nutteloos zou zijn, een nieuwe splijstof gekweekt. In theorie zou dat het gebruik van het uranium enorm kunnen verlengen.

De kweekreaktor is nog gevaarlijker dan een gewone kerncentrale. Het proces kan op hol slaan en niet zo makkelijk worden stilgelegd. Als warmtetransportmiddel wordt niet water gebruikt, maar het hoogst explosieve *natrium*. De kweekreaktor moet ook steeds plutonium als splijstof hebben. Dit komt uit afgevoerde splijstofstaven van gewone kerncentrales (ook daarin wordt, zij het heel weinig, plutonium gevormd) en, a verloop van tijd is er het eigen gekweekte plutonium. *Opwerkingsfabrieken* moeten dat plutonium uit die splijstofstaven halen en voor hergebruikt geschikt maken. Dat is een smerig, moeilijk en gevaarlijk werk. Veel opwerkingsfabrieken zijn al weer snel gesloten. In La Hague (Frankrijk) en Windscale (Engeland) draaien er nog twee. Beide met grote problemen. Besmette arbeiders, een besmette omgeving, veel storingen met risico's en een grote uitstoot van radioactieve stoffen. In Mol (België, vlakbij Tilburg) dreigt een opwerkingsfabriek opnieuw geopend te worden. Omdat in West-Duitsland het verzet de bouw van een opwerkingsfabriek voorlopig onmogelijk heeft gemaakt, zal de fabriek in Mol waarschijnlijk voor de kweekreaktor

van Kalkar gaan werken. Plutonium is een betere splijstof voor *atoombommen* dan uranium. West-Duitsland mag volgens een afspraak van na de Tweede Wereldoorlog geen atoombommen maken. Via Kalkar kan dat land toch, via een omweg, aan de splijstof komen. De kennis hebben ze al lang, onder andere door een intensieve technologische samenwerking met Zuid-Afrika en Argentinië. Plutonium is ook één van de meest giftige stoffen die er bestaan en is een sterk radioactieve stof. Er zitten zulke grote hoeveelheden tegelijk in de reaktor dat verspreiding door een explosie rampzalig zou zijn. Afhankelijk van de windrichting zou heel Nederland of 1/3 van West-Duitsland rampgebied zijn, met onvoorstelbare gevolgen. Het gevaar van een explosie is niet denkbeeldig. Prof. Webb heeft ten behoeve van de processen tegen de kweekreaktor in Kalkar enkele rapporten geschreven, waarin hij aantoont dat zich *explosies* kunnen voordien die 10^{300} x zo sterk zijn als waar het reaktorvat op berekend zou zijn. Uiteraard bestrijden de bouwers dat, maar niet erg overtuigend. Overigens wordt ook het kweken op zich steeds meer in twijfel getrokken. Van de reaktor die nu in Kalkar wordt gebouwd, een experiment, wordt al toegegeven dat er niet méér splijstof geproduceerd zal worden dan nodig is om het proces in gang te houden. Maar het wordt langzamerhand ook

duidelijk dat de geplande grotere kweekreactoren slechts zeer langzaam extra splijstof zullen kweken, omdat in de opwerkingsfabrieken veel plutonium 'verloren' gaat (d.w.z. in het afval van de opwerkingsfabriek achterblijft, en daarmee dat afval voor duizenden jaren gevaarlijk maakt).

TIEN JAAR VERZET

Sinds het duidelijk werd dat het kweekreaktorproject bij Kalkar zou moeten komen, is door de boeren van het dorp Hönnepele (vlakbij de bouwplaats) verzet gepleegd. Ze moesten grond afstaan, en wat belangrijker was, zij vreesden voor de veiligheid van henzelf en de kansen van hun bedrijven. Nadat de eerste juridische procedures werden verloren en ook op politiek terrein de boeren een nederlaag leden, is besloten dat *boer Maas* als enige door zou procederen. Hij geeft het nog steeds niet op en is daarmee een spil in het verzet geworden, zowel wat demonstraties en voorlichtingsacties betreft als op wetenschappelijk en juridisch gebied.

Sinds 1973 is in Nederland verzet gerezen tegen Kalkar. Aanleiding was een extra heffing op de elektriciteitsrekening, om daarmee het Nederlandse aandeel (15%) aan het internationale project te betalen, de oorzaak was de groeiende verontrusting bij milieuorganisaties over kernenergie in het algemeen.

In 1973 voerde Aktie Strohalm een kleine aktie in het plaatsje Kalkar,

maar in 1974 stonden reeds 10.000 Nederlanders op het Marktplaatsplein. Deze demonstratie was georganiseerd door het Anti-Kalkar Komitee (CPN, PPR, PvdA en PSP) in samenwerking met de Stroomgroepen Stop Kalkar. Deze groepen haalden toen ook in Nederland 155.000 handtekeningen op tegen Kalkar. De Stroomgroepen koördineerden eveneens een weigeringsaktie van de Kalkarheffing, waaraan enkele duizenden mensen deelnamen. De reacties van de elektriciteitsbedrijven — afsluiten van enkele 'wanbetalers' en een stortvloed van pro-Kalkarpropaganda — veroorzaakte het tegendeel van wat ze wilden. De anti-kernenergiebeweging kwam snel op en een enorme discussie ontstond over nut en aanvaardbaarheid van Kalkar, kernenergie in het algemeen en de positie van de elektriciteitsbedrijven. In 1975 stelde minister *Lubbers* een fonds in voor mensen die de Kalkarheffing niet wilden betalen; het geld zou aan alternatief energieonderzoek worden besteed. In 1977 werd de Kalkarheffing afgeschaft. De Nederlandse bijdrage wordt nu uit de algemene middelen betaald. Ondertussen was ook in West-Duitsland de anti-kernenergiebeweging sterk geworden. In 1977 demonstreerden opnieuw 10.000 Nederlanders in Kalkar, maar nu samen met 60.000 Westduitsers én 70.000 Westduitse politieagenten. Veel PSP-ers zal deze demonstratie nog in het geheugen gegrift staan als de praktijk

2 oktober naar Kalkar

Eind oktober moet de Westduitse Bondsdag een besluit nemen over het lot van de snelle kweekreaktor Kalkar. Veel pleit voor stopzetting van het project: de enorme gevaren — en daardoor de grote weerstand onder de bevolking van West-Duitsland en Nederland — de enorme kosten (6 miljard is de laatste schatting, maar in een geheim rapport werd vorig jaar al 10 miljard geraamd) en de voortdurende tegenvallers bij de bouw.

De Westduitse regering heeft al ruim een jaar grote moeilijkheden het project gefinancierd te krijgen, ook al omdat Nederland en België (deelnemers in het project) een maximum aan hun bijdrage hebben gesteld. De elektriciteitsbedrijven willen wel bijspringen, maar onder vérgaande voorwaarden. Wat pleit eigenlijk nog tegen stopzetting? De goedkope energie? Nee, want de elektriciteit van Kalkar zal, ondanks de subsidie op

de bouw- en ontwikkelingskosten van 92%, 2 keer zo dure elektriciteit leveren als de overige centrales. Het kweken van nieuwe brandstof (plutonium) om zo het brandstofprobleem uit te stellen? Nee, want door de vertraging in de kernenergieprogramma's, de vertraging van het snelle kweekreaktorproject op zich, en de tegenvallende 'kweekfaktor' zal dan met mogelijk zal dat niet mogelijk en evenmin nodig zijn. Uranium zal niet zo snel opraken (als het aan ons ligt nooit, want het moet niet gebruikt worden voor elektriciteitsopwekking en nog minder voor bommen) en de kweekreaktor zal pas echt een rol kunnen gaan spelen op het moment dat ook de alternatieve energieopwekkingsmethoden allang uit de kinderschoenen gegroeid zijn. Een heimelijk argument blijft staan: Je kunt het gevormde plutonium gebruiken voor atoombomproductie. Dat is aantrekke-

lijk voor een land dat op de gebruikelijke manier niet aan een atoombom kan werken. En verder is het een kwestie van prestige, van belangen van enkele grote bedrijven (o.a. Siemens) en van het gezamenlijk belang van de atoomlobby van de betrokken landen, omdat een afgebroken kweekreaktorproject het begin van een ommekeer kan worden: een gesterkt verzet tegen kernenergie dat ook resultaten gaat behalen in de strijd om 'gewone' kerncentrales.

Eind oktober moet de Bondsdag beslissen. We kunnen maar één beslissing aksepteren: STOPZETTING. Dat moeten we met duizenden in Kalkar laten weten. Dus, hopelijk voor de laatste maal: Op naar Kalkar op 2 oktober.

geworden *politiestaat*.

In 1979 vond in het kader van de internationale pinksterakties een derde grote demonstratie in Kalkar plaats, 30.000 mensen. Vorig jaar probeerden Nederlandse en West-Duitse aktievoerders een anti-atoomdorp op te richten tegenover de bouwplaats, maar dat werd met bruto geweld verhinderd.

Deze demonstraties en andere akties hebben in Nederland de anti-Kern-energiestrijd ingeluid en maken ook in West-Duitsland een belangrijk onderdeel uit van de strijd.

PROCESSEN TEGEN KALKAR

Boer Maas procedeert, aanvankelijk samen met anderen, al jaren tegen het verlenen van de bouwvergunning door de deelstaat Nordrhein-Westfalen. Zijn voornaamste bezwaar in het proces is dat het reaktorvat niet bestand is tegen explosies die zich in het vat kunnen voordoen. Het kostte veel moeite om voldoende wetenschappelijke ondersteuning te krijgen. Veel wetenschappers willen wel, maar *durven of mogen* niet, vanwege hun broodwinning. Ook juridische steun vinden was aanvankelijk niet makkelijk.

In 1976 is een nieuwe start gemaakt. Er werd een goede advocaat gevonden, enkele Westduitse aktiegroepen gingen geld inzamelen en in Nederland richtte het Landelijk Energie Komitee een Stichting Kalkarprocessen op. Deze stichting zamelt geld in en speelt een belangrijke rol in het bij elkaar brengen van kennis en deskundigen ten behoeve van het proces. Daarvoor was het nodig een wetenschappelijk werker aan te trekken.

De processen vorderen langzaam. In 1977, vlak voor de grote demonstratie, besloot de rechter van het Hof te Münster dat het Konstitutioneel Gerechtshof in Karlsruhe eerst een fundamentele vraag moest beantwoorden: 'Had de regering van de deelstaat Nordrhein-Westfalen eigenlijk wel het recht om voor Kalkar een vergunning af te geven.' De deelstaat had dat gedaan volgens de Kernenergiewet, maar die kon ook uitgelegd worden als alleen van toepassing zijnde op 'gewone' kerncentrales. Kalkar betekende een heel nieuwe fase, de intrede in de 'plutonium-ekonomie'. Daarover zou de Bondsdag moeten beslissen.

Eind 1978 besliste Karlsruhe dat de deelstaat wel degelijk dat recht had. De zaak werd terugverwezen naar Münster. Het proces daar is nog steeds in voorbereiding. Noch de bouwers, noch de rechter, noch wij hebben haast. De bouwers niet omdat ze de druk van de reeds gedane uitgaven willen gebruiken, de rechter niet omdat hij eerst de resultaten van een parlementaire enquêtekommissie wil afwachten (veronderstellen

wij) en wij niet omdat het helaas erg veel tijd kost om onze argumenten te perfektioneren. Het blijft tenslotte de strijd met een handrekenmachientje tegen gebouwen vol computers. Het proces zal in 1983 plaatsvinden, als het nog nodig is. Zeker is, en dat wordt ook toegegeven, dat de kritiek die met name in de processen tot uiting komt tot steeds scherpere veiligheidseisen heeft geleid, en daarmee tot vertraging en verhoging van de kosten.

PARLEMENTAIR ONDERZOEK

De protesten en processen zijn sinds 1977 oorzaak van toenemende verdeeldheid binnen SDP en FDP in West-Duitsland. In de SPD-FDP-regering van Nordrhein-Westfalen gingen stemmen op om van de kweekreaktor maar een plutonium-vernietiger te maken, een soort nucleair afvalverwerkingsbedrijf. Dat is niet doorgegaan, maar wel leidde de onrust tot een dubbelbesluit in de Bondsdag in december 1978; Kalkar mocht verder afgebouwd worden, de Bondsdag nam de verantwoordelijkheid ervoor over van de deelstaat, én een onderzoekskommissie met parlementariërs en deskundigen moest de noodzaak en risico's van het project onderzoeken, waarna de Bondsdag pas definitief zal beslissen over ingebruikstelling van de kweekreaktor. De onderzoekskommissie kreeg een overwegend pro-kernenergie bezetting, maar enkele tegenstanders hadden toch nog wel zoveel invloed dat de 3 CDU-leden het nodig vonden met een minderheidsstandpunt te komen. Om de vraag van de noodzaak te beantwoorden werden 4 scenario's geschetst, allen tot het jaar 2030. De commissie stelde voor pas in 1990 een echte keuze te doen, maar alvast te werken aan het realiseren van delen van alle scenario's. Twee scenario's waren zonder kernenergie.

Wat de risico's van Kalkar betreft werden voorstellen gedaan voor verder onderzoek. De Bondsdag nam die aanbevelingen over en de uitvoering werd in handen gelegd van prof. Von Birkhöfer, werkzaam bij de Gesellschaft für ReaktorSicherheit (een soort ECN). De bedoeling was een objectief onderzoek te verrichten. Maar daar is het niet van gekomen. Toen in de commissie-Birkhöfer geen kritische wetenschappers werden toegelaten, werd besloten dat er een schaduwkommissie zou komen. Deze groep, waar o.a. prof. Webb in zat, kreeg echter zo weinig medewerking van officiële instanties en van de bouwers dat zij, in tegenstelling tot Birkhöfer, geen onderzoek op basis van exakte gegevens konden doen. Het bleef daardoor nogal theoretisch. Ondertussen werd de Bondsregering zenuwachtiger. De kosten van Kalkar

liepen de pan uit en Nederland en België wilden niet eindeloos hun 15% blijven dragen. De Bondsregering riep de Westduitse elektriciteitsbedrijven te hulp, maar die willen er slechts extra geld in steken onder strenge voorwaarden, o.a.:

- de garantie dat Kalkar mag gaan draaien
- de garantie dat er opwerkingsfabrieken mogen komen
- de bouw van kerncentrales moet vergemakkelijkt worden door vereenvoudiging van de vergunningenprocedures.

Vooraf vanwege de eerste eis heeft de Bondsregering veel haast om de Bondsdag tot een definitieve beslissing te bewegen. De onderzoekskommissie moet in september, op basis van de rapportage van Birkhöfer en de schaduwkommissie, eindverslag doen.

NEDERLANDSE BETROKKENHEID

Nederland doet mee aan het Kalkar-project. De N.V. Samenwerkende Elektriciteits Produktiebedrijven (SEP) is voor 15% eigenaar. Maar de eigenaren betalen slechts 8% van de kosten; 92% komt van de regeringen van West-Duitsland (70%), België (15%) en Nederland (15%). Nederlandse bedrijven en instellingen nemen 15% van de uitvoering voor hun rekening. Zo werkt ECN aan de ontwikkeling van de natriumkoeling, en ook VMF/Stork in Hengelo en RSV/De Schelde in Vlissingen zijn daarbij betrokken. De Hollandse Beton Maatschappij is betrokken bij de feitelijke bouw.

Al sinds 1975 heeft de regering (Lubbers zat toen op Economische Zaken) gezegd dat Nederland niet aan het vervolgproject Kalkar-II mee zou gaan doen. In het regeerakkoord tussen PvdA, D'66 en CDA van een jaar geleden werd afgesproken uit het huidige project te stappen zodra dat mogelijk zou zijn. Onderzocht zou moeten worden of daar juridische konsekventies aan verbonden zouden zijn. Terlouw bezit al enkele maanden een rapport waarin gekonkludeerd wordt dat er geen juridische konsekventies zijn, maar hij houdt dat achter. Hij heeft al meermalen verklaard Kalkar belangrijk te vinden voor de Nederlandse industrie, waarmee hij in tegenspraak is met het D'66-programma. Maar daar kijken we niet meer van op.

De strijd tegen Kalkar, ook in Nederland, is dus nog niet gestreden. Politieke uitspraken zijn leuk, maar daar volgen maar al te vaak geen daden op. De druk moet worden opgevoerd. 2 oktober kan dat, in Kalkar.

John Hontelez
(lid Stichting Kalkarproces)

KERNENERGIE ONTMANTELD

In de vorige Bevrijding (Ondersteboven) stond al iets over het Kongres 'Kernenergie Ontmanteld'. Het vindt plaats op 8 en 9 oktober in Rotterdam en is georganiseerd door het LEK. Het is een kongres *tégen* kernenergie en vele binnen- en buitenlandse sprekers zullen de argumenten van de Nederlandse atoomlobby behandelen. Doel is de argumentatie van de AKB hiermee aan te scherpen. We zijn erin geslaagd zeer prominente anti-kernenergiedeskundigen te krijgen uit de V.S., Engeland, West-Duitsland, Frankrijk, België, Denemarken, Zweden en natuurlijk Nederland. In werkgroepen kan met de buitenlandse sprekers worden doorgepraat (voertaal Engels) of met de Nederlandse inleiders de buitenlandse bijdragen worden geëvalueerd.

Bram van der Lek leidt het kongres in en Lucas Reijnders en Wouter van Dieren verzorgen de afsluiting. Zij zullen zich vooral richten op de positie van de wetenschap en wetenschappers in de energiediskussie.

Het is een *werkkongres*. Anti-kernenergieaktivisten, leden van de vakbeweging, geïnteresseerden in de BMD, en studenten en wetenschappers verdiepen elkaars inzichten in de onderwerpen en praten over het belang daarvan in de energiestrijd.

Enkele sprekers: Barnaby, Sorensen, Komanoff, Herman Damveld, Roger Moody, Helmut Hirsch, Ad van de Biggelaar, een spreker van de Franse vakbond CFDT, Alice Stewart en Theo Potma.

Het kongres duurt van vrijdagochtend 8 t/m zaterdagavond 9 oktober, is in Kongrescentrum Engels in Rotterdam en kost f 25,— (inkl. kongresmap van ong. 100 pag.). Deze f 25,— + f 2,50 porto storten op gironr. 3459727, t.n.v. IMGO te Middelburg o.v.v. 'LEKKongres'. Bij overmaking van f 1,— o.v.v. 'info LEKKongres' wordt een programmaproject gestuurd. Meer informatie bij IMGO, Dam 47, 4331 GG Middelburg, 01180-25347.

Koppen moet je winnen, niet afslaan

In het boek *Ontwapenend over de geschiedenis van de PSP, dat onlangs is verschenen, was het niet mogelijk om veel aandacht te besteden aan de rol van personen in de partij. We willen daarom dit jaar voor Bevrijding enkele interviews en biografische schetsen maken van interessante (ex) partijgenoten. Aan de orde komen onderwerpen als hun rol in de PSP, hun activiteiten in andere organisaties in de arbeiders- en vredesbeweging, maar ook hun ouderlijk milieu en jeugd, beroep en opvattingen, hoe hun politieke belangstelling werd gewekt en welke plaats politiek in hun leven heeft ingenomen. De eerste die aan de beurt komt is de nu 82-jarige mr. Bernard van Tijn uit Amsterdam. Hij is een voorbeeld van een keurige, gedistingeerde intellectueel, die blijk geeft van een grote belezenheid en een scherp observatievermogen. Hij was van 1965 tot 1970 lid van de PSP. Voor die tijd was hij actief op de linkervleugel van de sociaal-democratie (SDAP/PvdA). Na een aanvankelijke terughoudendheid — 'ik heb niets interessants voor jullie te vertellen' — gaf hij een uitgebreid en boeiend verhaal vol anekdotes en terzijdes. Over zijn eigen activiteiten zegt hij achteraf: 'het was allemaal vrij in de coulissen hoor. Ik heb nooit in het voetlicht gestaan.'*

'Ik ben geboren op 6 januari 1900. Mijn vader was een kleine handelsvertegenwoordiger in Haarlem en later een kleine makelaar en een antiquairtje in Gouda. Mijn vader was een zeer ijverig krantenlezer, maar een zeer onrustige geest. Heel plezierig als vader. Als je hem politiek zou moeten indelen, dan was hij eigenlijk iets als vrijzinnig-demokraat. In een latere periode, ik denk wel van 1913 af, stemde hij SDAP. Ik ben joods opgevoed. De generatie van mijn grootouders leefde voor een belangrijk deel nog. Het waren heel eenvoudige en ook traditionele lieden. Mijn

vader was niet iemand om ze voor het hoofd te stoten. Hij leefde dus in die richting, was niet orthodox maar dééd traditioneel. Mijn moeder was wel traditioneler. Ik ben dan ook nooit anti-godsdienstig geweest in de strikte zin doordat ik niet orthodox was opgevoed: wel uitgesproken anti-klerikaal. De sfeer in huis was behoorlijk liberaal in geestelijke zin. Ik heb altijd met plezier geleerd, maar er was geen geld voor studie. Eerst heb ik zelfs op de volksschool (*lager onderwijs voor de armen en arbeiders*) gezeten, later op de burgerschool — voor half schoolgeld — en vervolgens de HBS, de boeken vrij. Hierna deed ik staatsexamen gymnasium, terwijl ik al een baantje had op de gemeentesekretarie.

In die tijd had ik al een behoorlijke politieke belangstelling. Het begon serieus met de Russische Revolutie en daarna de Duitse. Kranten werden verslonden en er werd veel gediscussieerd. Ik had toen nog geen contact met de SDAP. Wel leende ik soms een boek in hun bibliotheekje maar daarnaast had ik een abonnement op *De Tribune*, het toenmalige dagblad van de kommunisten, ik denk vanwege de aantrekkingskracht van de Russische Revolutie. Daarbij kwam dat ik abonnee ben geweest, van het begin af aan, van mijn spaarcenten, op de *Mosgroene* van Wiessing (*van 1915 tot 1920 bestond er naast de gewone Groene Amsterdammer ook de zgn. Mosgroene, van de bij de andere Groene weggewerkte Henri Wiessing. Het was wat radikaler en had veel sympathie voor de bolsjewieken*). En daar las je ze allemaal: Henriëtte Roland Holst, Bart de Ligt en bovenal de politieke essayist J. Saks (pseudoniem van P. Wiedijk). Wat er toen in Rusland gebeurde verder vond ik niet leuk. En waarom? Vanuit de liberale sfeer waarin ik opgevoed was, stond me dat niet aan. Later in 1926 heb ik wel op een kongres van de SDAP het woord gevoerd over de partijdige berichtgeving in *Het Volk* over Rusland. Dat kon ik natuurlijk ook niet hebben. Ik had weinig vertrouwen in Rusland, maar je hoeft geen verkeerde dingen te schrijven! In 1919 begon ik rechten te studeren in Utrecht, als spoorstudent. Daar ontmoette ik Piet Schmidt opnieuw, met wie ik echt politieke gesprekken kon hebben. Schmidt trad al op heel jonge leeftijd op als spreker voor de SDAP. (*Later was Schmidt één van de woordvoerders van de*

linkse oppositie in de SDAP en medeoprichter en voorzitter van de afgesplitste Onafhankelijk Socialistische Partij.)

Inmiddels was ik in maart 1921 lid van de SDAP geworden in Gouda. Binnen het jaar zat ik natuurlijk in het afdelingsbestuur, dat is dan je fatum nietwaar? Gelukkig heb ik me van het sekretariaat weten vrij te houden. Ik had het meeste plezier bij de arbeiders en dan vooral bij de typografen..., die lāzen en inlichtingen vroegen. Wat later ben ik ook gaan spreken. Ik was een vakantie lang, om den brode en omdat ik dat aardig vond enig redakteur van een plaatselijk blaadje. Door de partij ben ik bij het Bureau voor Arbeidsrecht gekomen, een adviesburo voor arbeiders uitgaande van de SDAP en het NVV. Op zaterdagavond hadden we altijd eerst zitting van dit bureau en dan ging ik door naar het Volkshuis om te praten.

STUDENTENCLUBS

Tijdens mijn studietijd, in het laatste jaar, kwam er een oproep van Tjerko Schaper, een zoon van de oude J.H. Schaper (*één van de oprichters van de SDAP*). Voor die tijd was er in Utrecht wel een socialistisch studentengroepje geweest, maar toen ik aankwam was dat juist ter ziele gegaan. Op die oproep heb ik gereageerd en in september 1923 hebben we de Bond van Sociaal-Democratische Studentenclubs opgericht. In Utrecht hadden we zo'n drie, vier leden. Het meeste zat natuurlijk in Leiden en Amsterdam, maar ook niet bij duizenden. Maar het liep toen wel aardig. Al snel werd ik op het eerste kongres gebombardeerd tot redakteur van het op te richten blad *Kentering*. We hebben hiervoor bij het partijbestuur f 600,— losgepeuterd, in die tijd een heel bedrag. Ik vond het moet niet zomaar een blaadje worden..., maar een blad met een omslag en dat naar alle kranten gestuurd moest worden. En dat gebeurde en het blad werd opgemerkt. Dat zijn van die kleine dingen... In die jaren en nog lang daarna — eigenlijk tot op de dag van vandaag — zag ik mezelf als marxist, met in de schrijverij als voorbeeld Frank van der Goes. Marxist van de austro-marxistische richting, Max Adler en Bauer, vooral Max Adler¹.

ZIONISME

Daarnaast ben ik ook steeds betrokken geweest bij het zionisme. Dat

kende ik al vanaf mijn twaalfde, dertiende jaar. Mijn vader was geïnteresseerd zonder ooit lid te zijn. Zoals ik al van mijn dertiende jaar af met hem naar politieke vergaderingen ging, ging ik ook met hem mee naar zionistische vergaderingen. Er was natuurlijk het probleem of socialisme/internationalisme te verenigen was met nationalisme en zionisme. Daar zat ik zelf ook mee als schooljongen. Ik had al in 1914 onder andere die brochure van Henriëtte Roland Holst gelezen — hij had een gele omslag en kostte meen ik vijf cent (*waarschijnlijk 'Het socialistisch proletariaat en de vrede'*) — waarin zij de betekenis van de nationale faktor aanwees. Al was het alleen maar omdat zolang dat niet was opgelost, de arbeiders en socialisten te veel aandacht daaraan zouden besteden en te weinig aan de andere problemen.

Door een actieve onderwijzeres werd ik in 1917 betrokken bij de geldinzameling voor joodse, kollektieve nederzettingen, kibboetsen, in Palestina. Dat lag toen in mijn lijn! Toen na drie maanden werd ik heel handig door haar lid gemaakt van de Nederlandse Zionisten Bond. Vóór ik negentien was, was ik lid van de Bondsraad. Na een tijdje deed ik minder in de Bond, omdat ik de mensen toch te burgerlijk vond.²

JOURNALIST

In de loop van de jaren heb ik regelmatig journalistiek werk gedaan. Er kwam in 1922 het *Gouds Weekblad*, een regionaal blad van de SDAP. Hierin heb ik ruim een jaar de buitenlandrubriek gedaan. Daarnaast schreef ik stukjes voor andere lokale bladen en ook in de *NRC*. Na een mislukte sollicitatie bij *Het Volk* als redakteur binnenland ben ik plompverloren gevraagd om korrespondent in Berlijn te worden. Op 1 januari 1927 ben ik begonnen en heb dit werk tweeënhalf jaar gedaan². Na een onenigheid met Van der Veen, de directeur van *Het Volk*, kreeg ik echter de wenk om terug te komen naar Amsterdam. Ik zei, dat verdom ik! Jullie weten hoe plezierig ik het hier vind. Maar ik zal jullie laten zien, dat ik in Berlijn kan blijven. Toen ben ik tien maanden bij Philips terecht gekomen voor de zogezegde literaire reclame, 'freespace', brochures en folders schrijven voor de Duitse markt. Ja, dat stug in Berlijn willen blijven was één van de gekke streken in mijn leven. Het beviel me echter

niet in het bedrijfsleven, dat ik al in 1926 had leren kennen door een juridisch adviseurschap bij een coöperatieve verkooporganisatie. Daarom ben ik in 1930 naar Indië gegaan. Ik voelde me mislukt. Ik kwam na een aanvullende studie in Batavia bij de landraad in Solo. Daar was geen mogelijkheid om iets aan politiek te doen. Ik had alleen wel veel contact met de Indonesiërs, tot bevreesing en ook wel ergernis van de Europese gemeenschap.

(Bernard van Tijn verbleef, met een onderbreking in 1946-'48, tot 1951 in Indonesië. Hij was daar lid en later voorzitter van de Indische sociaal-democratische partij, als het ware de Indonesische tak van de SDAP. In de oorlogsjaren zat hij gevangen in een Japans krijgsgevangenkamp.)

Na de bevrijding was ook ik verrast door het tempo waarin de Indonesiërs zich onafhankelijk verklaarden en de republiek uitriepen. Toen ik laat, pas drieëneenhalve maand na de Japanse capitulatie uit Sumatra in Batavia terugkwam, bleek dat verschillende op Java aanwezige socialisten al bezig waren hun standpunten ten aanzien van de gebeurtenissen nader te bepalen. Als voorzitter van de niet opgeheven ISDP ben ik toen met de partij bezig geweest deze uit te breiden zoals de SDAP dat toen in Nederland deed, en ons standpunt te actualiseren. Dat is ten dele gelukt. Er kwam een progressieve groep tot stand van 'waarlijk vooruitstrevende Nederlanders, tegenstanders van handhaving van de koloniale status in welke vorm ook... ten einde zich principieel te verzetten tegen reactionaire krachten, welke de koloniale status langs oude of nieuwe wegen geheel of gedeeltelijk wensen te handhaven.' De groep 'keerde zich tegen elke oplossing van het huidige conflict met geweld van wapenen.'

Zij kreeg contact met verschillende Indonesiërs, ook met de toenmalige premier Sjahrir. In augustus 1946 ging ik met verlof naar Nederland. Lid geworden van de PvdA werd ik opgenomen in haar commissie Indonesië, ten dele een voortzetting van de koloniale commissie van de SDAP, waarvan ik gedurende mijn vorige verlof (1936/37) deel had uitgemaakt. Bij de verdediging van mijn standpunt tegen militair ingrijpen vond ik niet alleen verschillende 'oud-Indisch gasten' naast mij maar ook o.a. Jacques de Kadt en Sal Tas. Vanwege het historisch belang: ook Den Uyl, van wie ik mij niet kan herinneren of hij lid van de commissie was, deelde dit standpunt. Wij, kritische leden van de PvdA hebben verschillende malen bij hem thuis vergaderd. In twee piepkleine kamertjes, in het ene stond een box en in het andere een wieg. Ik heb het eerste jaar heel veel gesproken over mijn standpunt in allerlei vergaderingen van de partij en van andere groeperingen, het tweede jaar, na de eerste 'politieonele' actie in juli 1947 (*Nederland greep toen militair in in Indonesië*), veel minder. We hebben in de partij zelf geprobeerd de partij om te krijgen. In de federatie Haarlem

haalden we na de eerste actie met een scherpe anti-partijbestuursmotie 1/3 deel van de stemmen.

Toen de zaak verloren was is het SDC (*het Sociaal-Democratisch Centrum, een linkse oppositiegroep in de PvdA, waarvan Bernard van Tijn lid was*) bij elkaar gekomen. Hét agendapunt was, moeten we uit de PvdA? Kollektief eruit? Daar was men niet voor. Sommigen, ook ik, zeiden, nee, wij blijven, anderen zeiden wij gaan er in ieder geval uit. Ik heb toen sterk verdedigd, dan moet het SDC een gemengde club worden, van leden en niet-leden van de PvdA. Dat was waarschijnlijk om Sam de Wolff als SDC-lid te kunnen behouden (*de voorman van het SDC en bekende oude socialistische strijder*). Want die ging eruit en kon zo via een achterdeurtje blijven. Zo werd besloten. Sam de Wolff en anderen konden blijven maar met het SDC, dat in de lucht kwam te hangen was het gedaan. Ik was niet onschuldig aan de gemaakte fout.

(In 1951 kwam Bernard van Tijn definitief terug uit Indonesië. Hij ging vervolgens werken bij het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis als hoofd van de Frans-Italiaanse afdeling. In 1952 werd hij weer lid van de PvdA. Omdat er weer een sterke behoefte was aan een principieel socialistisch geluid en omdat er toen geen andere mogelijkheden waren om dat te laten horen, heeft hij in 1955 met een paar anderen het tweede SDC van PvdA-leden opgericht.)

TWEDE SDC

Frits Kief, Piet Meertens, Sam de Wolff, ds. Buskes en ik waren het vijftal dat het initiatief heeft genomen. Kief die altijd op zijn eigen houtje politiek voerde, vond dat de vier anderen te veel zeurden en heeft het laten lekken. Toen is het in juli 1954 in de krant gekomen, ik geloof *De Telegraaf*. Niemand van de vijf 'wist ervan', maar wij wisten allemaal precies waar het vandaan kwam. Toen heeft het partijbestuur ons bij zich geroepen: 'wat willen jullie nu en dat hadden jullie met ons moeten overleggen.' Maar we hebben toch doorgezet en volgehouden tot het einde, dat we net zo goed recht hadden om dit te doen als de konfessionelen (*er was een protestants-christelijke en een katholieke werkgemeenschap in de PvdA en ook nog een humanistische*). We hebben vooral steeds vermeden te zeggen, wij zijn een groep van marxisten. Dat was de waarheid. Buskes kon niet zeggen dat hij marxist was al had hij nog zoveel van Marx geleerd en ook Meertens niet en verschillende anderen niet.

In februari 1955 is het tweede SDC officieel opgericht. Op 1 januari was een groep gestart met een blad dat heette *Perspektief*, met de heel jonge Theo van Tijn, geen familie overigens. Later is dat blad officieel het orgaan van het SDC geworden. Sam de Wolff is in februari voorzitter geworden, omdat hij de grote naam had, maar met de bedoeling dat in het midden van het jaar ik hem zou opvolgen. De

opzet van het SDC is nooit gelukt, wij hebben nooit de status kunnen krijgen van werkgemeenschap. Het is altijd een droevige zaak geweest.

Tussen SDC en PSP zijn slechts een paar, mislukte, contacten geweest. We zaten meermalen met zo'n vier of vijf mensen, daar was o.a. Piet Schut bij (*een van de oprichters van de PSP*), maar het had altijd een vrij informeel karakter en van de kant van de daklozen bestond niet veel neiging om samen te werken met het SDC als onderdeel van wat zij zagen als een te grote en te onduidelijke partij (*de voorlopers van de PSP noemden zich 'daklozen'*) en aan de andere kant van het SDC was het wantrouwen tegen de 'sekte'. De discussies binnen het SDC waren altijd weer gericht op de positie in de partij, de tekortkomingen van de partij en het tekortdoen door de partij van het SDC. In 1959 ben ik, als solonummer, uit de partij gegaan, omdat men toen eigenlijk het SDC verbood en een non-socialistisch programma aannam, het nieuwe beginselprogramma. Toen dacht ik, hier heb ik niets meer te zoeken; ik had er genoeg van.

PSP

Hierna ben ik langzamerhand, na de eerste schrik, weer eens gaan rondkijken en vond dat de PSP het in de kamer wel aardig deed met weinig mensen, maar het pacifisme... Ik dacht het is geen onaardige partij maar aan een partijprogramma en een partijtraditie, al is die nog zo jong ben je gebonden. Zij zijn pacifisten, wij zijn altijd atoompacifisten geweest, maar wat doe je met bevrijdingsbewegingen? Daar strandt al je echte pacifisme op en dat verhinderde ons de PSP te kiezen. Wel zagen we langzamerhand een radicaler geluid in *Bevrijding* en in wat we uit de kamer hoorden en we dachten dat begint op een echte partij te lijken. Op een socialistische partij, wat ik er in het begin niet direkt in zag. Toen hebben we ons in april 1965 met z'n drieën, Frits Kief, Jan Groen en ik, nadat we nog geprobeerd hadden er meer mensen bij te krijgen, aangemeld met een brief, waarin stond: dat verstaan wij onder pacifisme. Het kwam in wezen neer op atoompacifisme en vermindering onder alle omstandigheden dat de blokken tegenover elkaar komen te staan.

(Al meteen in het najaar wordt Bernard van Tijn gevraagd om gemeenteraadslid te worden voor de PSP in Amsterdam. Op 1 juni wordt hij gekozen met een voor die tijd rekord aantal voorkeurstemmen, 2900 precies. Hij zoekt nog altijd naar een verklaring voor dit zonderlinge feit. Het was een roerige periode in Amsterdam, met provo, republiek en de beginnende Vietnamakties. Hij stond daar achter maar had ook zijn bedenkingen.)

Ik ging, in 1966 zal het geweest zijn, naar een Vietnamdemonstratie en daar was ook Jan Bovenkerk, die toen in de raad zat voor de PSP, een goeie vent. Ik vroeg aan hem of dit een toegestane of aangemelde demonstratie was. Je moest in die tijd een demonstratie aanmelden, geloof ik.

Daarop kreeg ik ten antwoord: '*natuurlijk niet, anders zou voor mij de lol er af zijn*'. Dat heeft met politiek zo weinig te maken en ook met democratie. Het bij elkaar brengen van mensen, dat is van de demonstratie de eigenlijke zin, zoals dat is gebeurd met de 400.000 van 21 november. Dat aantal hoeft natuurlijk niet, het mogen er ook 20.000 zijn, maar volgens mij is het altijd kontra-propaganda geweest, als je met twintig mensen met een grote bek staat te blêren. Die periode in de gemeenteraad is eigenlijk de tijd geweest dat ik het meeste plezier heb gehad. Politiek en in de partij viel ons raadswerk goed, geloof ik. We hadden veel steun uit de partij en we werden bijzonder goed gecoached door Henk Gortzak en Aad de Roode o.a. Men liep ons niet voor de voeten. Alleen Saar Boerlage — een slimme, vitale meid en ze wist een heleboel — lag wel eens dwars en die zat in de fraktie zelf. Daarnaast heb ik jarenlang met veel plezier in de partijraad gezeten. Maar ik ben ziek geworden en heb na 1½ jaar het raadslidmaatschap op moeten geven.

Toen ik na een tijdje in 1969 weer terugkwam, bleken de verhoudingen tussen laten we zeggen 'de straat' en 'de politiek' en de opvattingen daarover, op z'n kop gezet. Men had steeds minder belangstelling voor het parlementaire, in het algemeen voor het normale politieke werk, men had al zijn vertrouwen in actie gesteld en was niet meer tot compromissen bereid. Op veel van die aktievoerders heb ik het niet begrepen. Aan de ene kant zegt men: prestatie is een vies woord maar aan de andere kant als je je zin niet krijgt, dan zeg je, daar heb ik zo voor gesappeld, dat moet toch gehonoreerd worden. Die dingen zijn niet te verenigen. Dat is zo strijdig met de logika, met alle opvattingen van wezenlijke democratie, van naar een ander luisteren. Het gaat erom de koppen te winnen, niet om ze af te slaan, letterlijk niet en figuurlijk niet. Dat hoeft natuurlijk niet altijd van de bankjes van het parlement te gebeuren. Ik heb jongens en meisjes van de PvdA nooit als vijanden beschouwd, ook in de raad niet, maar ik ben niet voor niets uit de PvdA gegaan. Maar meegaan met bijvoorbeeld Van der Spek, als hij zei, die PvdA, dat is natuurlijk geen socialistische partij en daar zijn onze vijanden, dat ging natuurlijk ook niet. Denk en handel je zo, dan hoef je natuurlijk niet de verwachting te hebben dat je het ooit tot iets kunt brengen, tenminste langs parlementaire en zelfs niet-parlementaire maar democratische weg, want een groot deel van de mensen staat nu eenmaal niet achter jouw partij. In 1970 heb ik voor de PSP bedankt en ben verder partijloos gebleven.

Paul Denekamp
Jack Hofman

1) Zie voor het austro-marxisme, Socialistisch Perspektief nr. 11, Arjan Schippers, het austro-marxisme tussen revolutie en reformisme.

2) Zie voor een verslag van deze jaren Vrij Nederland, 6-3-1982.

Onlangs publiceerden wij, in een artikel van de hand van Gerda Bosdriesz, het voorstel van de PSP Dordrecht met betrekking tot de financiële positie van het plaatselijk Blijf-van-mijn-lijf huis (zie BEVRIJDING nummer 9/10, pagina 31). Het voorstel kwam er op neer een speciale heffing van tien procent in te voeren op de gemeentelijke tarieven voor een huwelijksvoltrekking. De opbrengst daarvan zou dan ten goede komen aan het Blijf-van-mijn-lijf huis. Op dit artikel kwamen twee reacties. De Telegraaf van 24 juni '82 vond het nodig in het Stan Huygens-journaal hieraan aandacht te besteden. Het Dordtse voorstel wordt daarin afgedaan met een tegenvoorstel: een speciale heffing op het PSP-lidmaatschap ter financiering van de Mobiele Eenheid. Het zou wat flauw zijn als wij van onze kant reageren met een voorstel tot een heffing op het abonnementsgeld van De Telegraaf, die dan bijvoorbeeld ten goede zou kunnen komen van de anti-fascisme komitees . . . De tweede reactie was veel serieuzer. De brief van het Utrechtse PSP-raadslid Henk Zandvliet drukken wij hierbij af, met daarop een reactie van de PSP afdeling Dordrecht.

Redactie Bevrijding

HET INSTITUUT HUWELIJK

In het nummer van Bevrijding van 19 mei j.l. stond een stuk over een voorstel van de PSP in Dordrecht om "Blijf van mijn Lijf" aan subsidie te helpen door het trouwen 10% duurder te maken. In eerste instantie lijkt dat misschien een aardig voorstel, maar als je er nog eens over nadenkt, is het eigenlijk helemaal niet zo'n goed plan. Waarom niet?

Allereerst is de koppeling van het fenomeen vrouwenmishandeling aan het instituut van het huwelijk maar voor een deel terecht. Immers, ook in situaties, waarin man en vrouw samenleven zonder officieel getrouwd te zijn, komt vrouwenmishandeling voor. En dat kost niks. Daarmee kom ik op het tweede bezwaar. Het verhogen van het tarief voor huwelijken lijkt een beetje op een afkoopsom. Als het aanstaande echtpaar de mishandelings-toeslag van

Opwindend

Opwindend is een rubriek die in het vervolg in Bevrijding zal verschijnen. De bedoeling is dat hierin *reacties* van lezeressen en lezers op artikelen, meningen en illustraties, die in een vorig nummer van Bevrijding hebben gestaan, worden geplaatst.

De totale omvang van *Opwindend* zal niet meer dan een hele pagina per keer kunnen zijn, daarom mag een ingezonden stuk voor deze rubriek niet meer dan 800 woorden tellen. De redactie zal eventueel tot inkorting kunnen overgaan en kan ook besluiten een reactie niet te plaatsen. Kopij voor deze rubriek kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, met vermelding bovenaan het artikel *rubriek Opwindend*.

REDAKTIE BEVRIJDING

10% heeft voldaan, kan de bruidegom zijn gang gaan. Een derde bezwaar, hoewel in dit verband misschien niet zo belangrijk, is van inkomenspolitieke aard. Een dergelijke verhoging van gemeentelijke tarieven betekent, dat weer iets duurder wordt zonder dat rekening wordt gehouden met de draagkracht van degenen om wie het gaat. Voor mensen met veel poen die slijk willen trouwen (nu in Dordrecht f 200) maakt die twee tientjes niks uit. Voor gewone mensen echter wel. Het lijkt mij dat er wel betere manieren zijn om het instituut van het huwelijk ter discussie te stellen. En er zijn ook wel betere voorstellen denkbaar om "Blijf van mijn Lijf" aan subsidie te helpen. Snuffel de gemeentelijke begroting er nog maar eens op na om te zien hoeveel geld er gaat naar grootschalige parkeergarages of naar klubgebouwen voor de padvinderij. Of laat het gemeentelijk begrotingstekort maar wat groter worden. Ook de gemeente Dordrecht zal toch moeten inzien, dat opvangtehuizen, zoals van "Blijf" (helaas) noodzakelijk zijn en zonder subsidie niet kunnen bestaan.

HENK ZANDVLIET

NASCHRIFT PSP DORDRECHT

Wij wilden een voorstel voor steun aan 'Blijf' meer kans van slagen geven, door er (gedeeltelijk) een financiële dekking bij te zoeken.

In zo'n geval is het altijd een kwestie van afwegingen maken tussen verschillende belangen. Wij hebben gekozen voor een verhoging van het huwelijksgeld, waarbij het feit dat een groot deel van de vrouwenmishandeling plaats vindt binnen het huwelijk voor ons een (enigszins cynies bedoeld) argument was. Dat vrouwen ook buiten het huwelijk mishandeld worden doet hier minder ter zake. De brieveschrijver legt dit punt veel te absoluut uit. Van ons mag het huwelijksgeld ook omhoog om de plaatselijke COC-afdeling te kunnen subsidiëren, of iets anders wat wij belangrijk vinden wat helemaal niks met het huwelijk te maken heeft. Wij begrijpen het waarschijnlijk verkeerd, wanneer we stellen dat het in de redeneertrant van henk ook een bezwaar zou moeten zijn om de dekking te zoeken bij de padvinder-

subsidies, omdat dan alleen de ouders van padvinders moeten betalen voor vrouwenmishandeling.

Duidelijk moet zijn dat wij NIET hebben voorgesteld om een soort "Blijf-van-mijn-Lijf-heffing" op het huwelijksgeld in te voeren. Wij willen het trouwen in het algemeen 10% te maken en de inkomsten daarvan gaan gewoon naar de algemene middelen. Uit die grote hoop moet dan ook Blijf gesubsidieerd gaan worden. Te spreken over een 'afkoopsom-effekt' is dan ook te ver gezocht.

De inkomenspolitieke bezwaren tegen ons voorstel vinden wij van ondergeschikt belang: Trouwen is een vrijwillige zaak, en zelfs als 't zo nodig moet, dan kan het altijd óók gratis (zonder franje op een bepaalde dag in de week). En tegen de liefhebbers zeggen wij: je trouwt maar eens in je leven en wat betekent zo'n verhoging dan, uitgesmeerd over een lang en gelukkig huwelijk?

Ons voorstel is weliswaar serieus, maar heeft ook, nogmaals benadrukt, een cyniese ondertoon: de idylle van de huwelijksdag en de gelukzalige band tussen man en vrouw enerzijds, en de realiteit van de vrouwenonderdrukking anderzijds.

JAN LAGENDIJK
PSP AFD. DORDRECHT

POLITICI VOOR HALF GELD

Wij reageren op het artikel *Politici voor half geld* van Gerard van Oord in BEVRIJDING nummer 9-10 van 19 mei 1982. Binnen de PSP afdeling Arnhem is over dit onderwerp een discussie op gang gekomen naar aanleiding van de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen over de hoge werkbelasting van de raadsleden en de fractiemedewerkers. De kritiek bestond voornamelijk uit de volgende punten:

- de kennis wordt geconcentreerd bij een paar mensen;
- er is een stilzwijgende druk op de raadsleden om al hun tijd in raadswerk te steken;

- in de bestaande situatie is het onmogelijk om aan raadswerk deel te nemen in combinatie met een (deeltijd-)baan of met gezinsverantwoordelijkheid;
- logische consequentie daarvan is de onmogelijkheid om werk binnens- en buitenshuis eerlijk te verdelen;
- er zijn maar weinig mensen die zoveel tijd aan hun (raads-)werk willen besteden;
- mensen met zo'n gigantische werktak missen de binding met het dagelijkse leven.

Al met al vinden wij dat politieke functies vanwege de bovenstaande kritiepunten niet voor iedereen, die dat zou willen, toegankelijk zijn. Dat is de reden dat de PSP in Arnhem met een motie kwam waarin werd gevraagd om het opstellen van een wetswijziging, die het mogelijk moet maken *raadswerk* (in tegenstelling tot *fraktiewerk*) per zetel te verdelen tussen meer mensen: een regeling van stemrecht en voor onkostenvergoeding dus. Het primaire effect van deze wetswijziging zal liggen in de toegankelijkheid van vertegenwoordigende functies voor iedereen, en dat is de kern van democratie.

Wij denken dat daarnaast de controle over politiek handelende personen groter zal worden. Doordat het takenpakket van deze mensen kleiner wordt zal het duidelijker zijn wie waarmee bezig is. Zij zullen daar dan ook beter op aangesproken kunnen worden.

Er wordt niet og nauwelijks geklaagd over de lange werktijden door de politici die er nú zitten. Niet zo verwonderlijk, aangezien zij blijkbaar voor zichzelf hebben uitgemaakt dat de status of de voldoening opwegen tegen de frustraties van het lange werken. Om de toegankelijkheid tot politieke functies te bevorderen zullen we echter moeten overgaan tot deeltijdarbeid/ arbeidstijdverkorting.

Bij het formuleren van een wetswijziging, zodanig dat het mogelijk wordt politieke functies in duo- of deeltijd baan te gaan vervullen, zullen automatisch de huidige taken van politici en het delegeren daarvan naar andere niveau's aan de orde komen. Daarbij zullen we moeten oppassen niet uitsluitend de gemakkelijke taken te delegeren, omdat je daarmee een elite schept. Het is juist van groot belang alle taken te verdelen, omdat één van onze doelstellingen van deeltijdarbeid gelijkwaardigheid is, terwijl er nu vaak sprake is van ongelijkwaardigheid, gezien het feit dat veel kennis is geconcentreerd bij enkele personen. Wij hebben de volgende kritiepunten op het artikel van Gerard van Oord. De stelling dat het aantal politieke functies zo gering is dat de deeltijdarbeid in deze functies een te verwaarlozen bijdrage tot de oplossing van de werkloosheid is, slaat natuurlijk niet op het primaire doel van het Arnhemse voorstel. Gerard van Oord gaat er vanuit dat de regeling vooral van belang zal zijn voor vrouwen, maar wij vinden het juist belangrijk dat ook mannen in deeltijd gaan werken. De

vervolg op pagina 13

PARTIJ KIEZEN

Gaven we in onze vorige column nog uiting aan een gezonde twijfel over onze bezigheden, de verkiezingsstrijd heeft ons er weer helemaal 'bovenop' geholpen. De volstrekte ontkenning van de onderdrukking van vrouwen in de ons via de media toegediende informatie van de Grote Vier, was onrustbarend, weerzinwekkend en daarmee voor ons inspirerend tot doorgaan met allerlei 'tegen'-activiteiten en tot duidelijk 'partij' kiezen.

De indringendheid van de rechtse propaganda leek af en toe bedoeld als hersenspoeling en als intimidatie van allerlei bewegingen. Propaganda voor zogenaamd noodzakelijke bezuinigingen in sectoren waarin veel vrouwen buitenshuis werken, een hetze tegen dubbele inkomens en uitkeringsgerechtigden en een diskwalifikatie van mensen die tegen (kern)wapens zijn.

De stellingname van de sociaal-demokratie bleef op veel gebieden onduidelijk. In hoeverre kunnen en willen ze bijdragen tot een meer feministische socialistische en pacifistische samenleving als ze weer mogen meeregeren? Onze verwachtingen zijn niet hooggespannen. Bovendien waar bleven in deze tijd de sociaal-demokratische vrouwen, de Rooie Vrouwen in de PvdA met name. Aan de ene kant zitten ze in een platform dat ijvert voor de individualisering van het sociale verzekeringsstelsel. Aan de andere kant horen we een vrouwelijk PvdA-kamerlid de plannen van minister De Graaf voor het zgn. 'vangnet'-stelsel ondersteunen.

Misschien zijn onze verwachtingen over de opstelling en de mogelijkheden ('macht') van de Rooie Vrouwen binnen de Partij van de Arbeid wel te optimistisch (geweest).

Van rechts, inclusief rechtse vrouwen, hebben we nooit iets verwacht in de goede richting, al is er af en toe met bijv. liberale vrouwen overeenstemming over legalisering van abortus, over individualisering van uitkeringen en afwijzing van onderdrukking van lesbische vrouwen. Onder partijpolitieke druk wordt overigens die over-

Ik heb niets tegen mannen, maar...

eenstemming niet altijd omgezet in dezelfde parlementaire opstelling, zoals het abortusdebat in de Eerste Kamer in 1976 heeft laten zien.

De euforie van 'wij vrouwen hebben gezamenlijke belangen' die vooral door rechtse vrouwen op verkiezingsforums wordt ten toon gespreid, versluiert de verschillen ten aanzien van bijv. ontwikkelingssamenwerking, bewapening, kostwinnersprincipe en de medeverantwoordelijkheid van rechtse vrouwen(organisaties) voor het rechtse beleid.

Kortom, ook tussen vrouwen bestaan klassentegenstellingen. Vanuit die klassentegenstellingen valt niet te ontkomen aan kritiek op rechtse vrouwen(organisaties).

Tussen linkse, progressieve vrouwen(organisaties) - waartoe we de Rooie Vrouwen toch rekenen - bestaan meer punten van overeenstemming dan tussen rechtse en linkse vrouwen(organisaties). Overeenstemming die gezamenlijke actie op die punten mogelijk maakt, maar niettemin niet mag leiden tot een versluiering van de punten waarover verschillen van mening bestaan. Strijd tegen verrechtsing kan een gezamenlijk optreden nodig maken en bevorderen, ook tussen linkse vrouwen(organisaties), maar mag de ververschillen van mening niet zodanig ondergeschikt maken aan de gezamenlijke strijd dat om 'erger te voorkomen' de meest haalbare compromissen als einddoel worden geaccepteerd.

Konkreet: Samenwerking van linkse vrouwengroepen is uitstekend op de punten waarover we het eens zijn. Dit betekent niet dat wanneer de PvdA mag meeregeren, alle progressieve en linkse vrouwenorganisaties om 'erger te voorkomen' (d.w.z. een echt rechts kabinet) zich moeten scharen achter de stilzwijgende instemming van de Rooie Vrouwen met het 'nieuwe realisme'.

Titia Bos

Titia van Leeuwen

DE LANGE ARM VAN JUSTITIE

Al tijden is de justitie in Nederland op zoek naar betere mogelijkheden om arrestaties te verrichten tijdens de rellen. Proefballonetjes zijn opgelaten op 30 april 1981 in Breda en begin vorig jaar door hoofd-kommissaris Valken van Amsterdam. Valken stelde voor om preventieve hechtenis wettelijk mogelijk te maken. In de Algemene Politieverordening (APV) wilde hij een artikel opnemen dat het mogelijk maakt 'relschoppers op weg naar hun werkterrein' te arresteren nog voordat ze een strafbaar feit hebben begaan. In Breda maakte de politie oneigenlijk gebruik van APV-artikelen. Schuin de straat oversteken was een aanleiding om een potentiële raddraaier - in de termen van het bevoegd gezag - een tijdje uit de roulatie te nemen. Beide keren rees ernstig verzet. Justitie zoekt het nu in een andere richting. Marcel Bullinga volgt het spoor.

De arrondissementen Groningen, Drenthe, Zutphen, Arnhem en Zwolle hebben aangekondigd bij toekomstige grootschalige ordeverstoringen artikel 540 van het Wetboek van Strafrecht toe te passen. Daarin worden de zogenaamde rechterlijke bevelen ter handhaving van de openbare orde omschreven. Na de frustrerende ervaringen met de munitietrein begin dit jaar (bijna niemand kon op goede gronden worden aangehouden) hebben verschillende officieren van justitie en rechter-kommissarissen uit het noorden en oosten van het land de koppen bij elkaar gestoken. Wat is de moeilijkheid? Wordt nu de openbare orde verstoord, dan kan men er justitieel gezien weinig aan doen om er een eind aan te maken. Wegslepen, uit elkaar slaan, hoogstens een proces verbaal - niet veel meer. Niets weerhoudt de demonstranten er van terug te komen. Dat was het geval bij de munitietrein, dat is zo bij de Petten-actie tegen de dumping van radioactief afval. Voorlopige hechtenis van zes uur lang is

slechts toegestaan voor strafbare feiten die bij de berechting meer dan vier jaar gevangenisstraf opleveren. Aanhouding dient dan tot doel te hebben voorgeleiding aan de rechter. Voor geweldloze ordeverstoringen is geen voorlopige hechtenis mogelijk. Zij begaan per definitie geen strafbare feiten, zoals openlijke geweldpleging, waar meer dan vier jaar gevangenisstraf op staat.

Een vervelende zaak voor justitie en politie. Hoe pak je in vredesnaam deze demonstranten aan? Nu wordt artikel 540 onder het stof vandaan gehaald. Het is bij uitstek geschikt om in deze rechterlijke leemte te voorzien. Er moet wel een aantal voorwaarden zijn vervuld voor 540 van stal mag worden gehaald. De openbare orde moet zijn verstoord en in dat verband moet de verdachte een strafbaar feit gepleegd hebben; er moet gegronde vrees voor herhaling bestaan; en het dient te gaan om strafbare feiten waarvoor geen voorlopige hechtenis is toegestaan. Wordt de verdachte dan aangetroffen zittend op de weg of op de rails, dan wordt hij aangehouden en aan de rechter-kommissaris voorgeleid. Deze kan hem het verbod opleggen het desbetreffende gebied voor de duur van de actie te betreden. Negeert de aktievoerder dit rechterlijk bevel dan wordt hij, weer voor de duur van de actie, gevangen gezet. Herhaling van verstoring van de openbare orde wordt zo voorkomen, als de politie en justitie maar voldoende tijd en menskracht hebben vrijgemaakt om artikel 540 toe te passen, en indien de rechter-kommissarissen daartoe bereid zijn. En daar lijkt het nu op. Naast het directe effect van artikel 540 gaat er ook een preventieve werking vanuit: wie zal er nog zo gemakkelijk toe overgaan te demonstreren als men de kans loopt daardoor een strafblad op te bouwen?

Maatschappelijk protest wordt zo in de kiem gesmoord. Maar dat is niet het enige bezwaar tegen de rechterlijke bevelen ter handhaving van de openbare orde. Ook nu weer bestaat het gevaar van oneigenlijk gebruik van wettelijke middelen. Détournement de pouvoir heet dat: het toepassen van rechtsartikelen voor doelen waarvoor ze niet geschreven zijn. Dat gebeurde bijvoorbeeld op 30 april 1981 in Breda. De meest onzinnige artikelen uit vaak hopeloos verouderde APV's kunnen worden gebruikt om iemand van het plegen van een strafbaar feit te beschuldigen. Met 540 in de hand kan de aktievoerder dan een tijdje binnen vier muren uit zitten. En wat is een strafbaar feit? Het schuin oversteken van de straat, het hinderlijk roepen in het openbaar. Artikel 540 rept weliswaar van een 'ernstige' schending van de openbare orde, zoals zo vaak bij dergelijke twijfelachtige aangelegenheden, wie maakt dat uit? Niet voor niets gaf hoofd-kommissaris Strooper van Breda toe dat hij op de 'rand van de rechtsorde' gelopen had. Een wel beeldende, maar heel gevaarlijke wandeling.

MARCEL BULLINGA

vervolg van pagina 12

problematiek van het stemrecht is inderdaad niet eenvoudig op te lossen. Hiervoor zal vooral creatief en niet volgens de nu bestaande structuren gedacht moeten worden. De opmerking van Gerard dat niemand ontzegd kan worden zolang en zoveel te werken als ie wil is ons inziens een uitvlucht. Het is bovendien niet beperkt tot een persoonlijke keuze; ledenvergaderingen

en Kongres hebben hierin ook een stem.

Uit het voorgaande zal duidelijk geworden zijn dat wij ons behoorlijk in de kou gezet voelen door het pre-advies betreffende deeltijdarbeid aan de Tweede Kamerfractie, zoals uiteengezet door Gerard van Oord. Wij hebben het idee dat er vanuit een

vooordeel is geredeneerd, waar argumenten bij zijn gezocht, om dat vooroordeel te rechtvaardigen. Hierdoor is de hele argumentatie erg ondoorzichtig en weinig overtuigend. Wij missen dan ook de nodige creativiteit in dit pre-advies en in dit artikel.

Angela Tummers, Herma Wichman, Jansje Bouman, Peter van Vught, Gert Jan van Leeuwen.

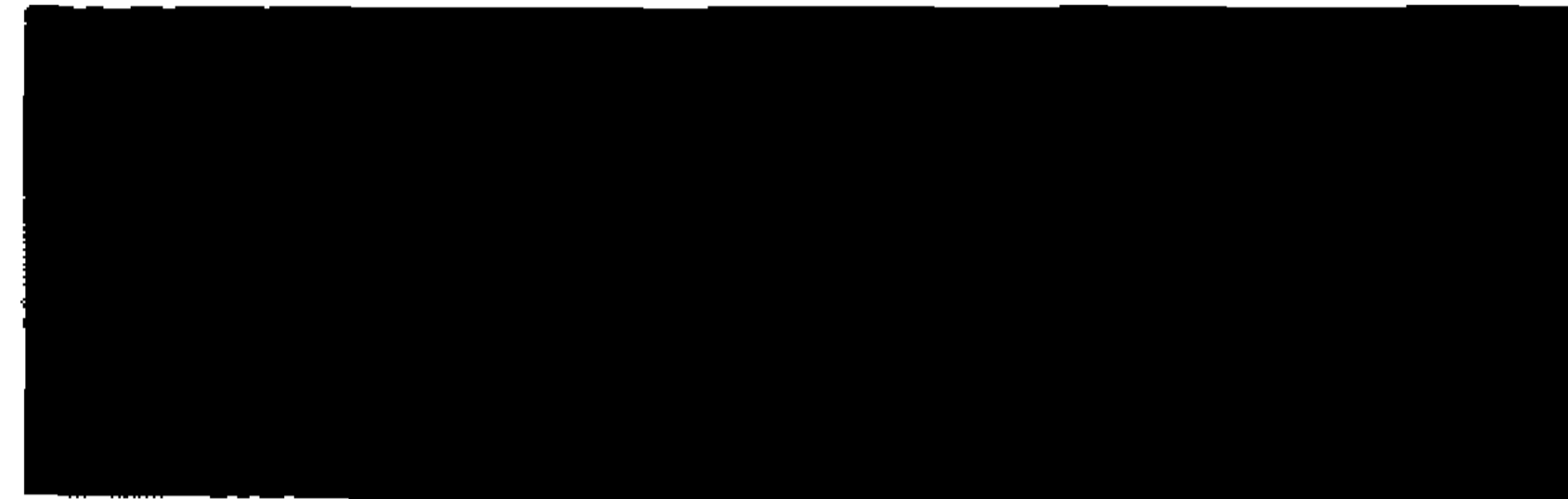
BELANGRIJK**OPROEP**

Wij zoeken mensen die mee willen doen aan een groots opgezet *energiediskussie*-*projekt*.

De PSP is reeds jarenlang betrokken bij de discussie omtrent de energieproblematiek. Ook is zij actief (geweest) bij de organisatie van diverse acties tegen kernenergie. Onder de huidige maatschappelijke verhoudingen heeft de landelijke overheid besloten tot de organisatie van de zgn. Brede Maatschappelijke Diskussie (BMD). Daartegenover staat dat sinds 1979 er een landelijk samenwerkingsverband bestaat van 52 maatschappelijke organisaties, de Werkgroep Energie Diskussie (WED). Ook de PSP is hiervan lid, hoewel de WED geen uitgesproken anti-kernenergie standpunt heeft ingenomen. De WED is ondertussen in de BMD en de discussie daaromheen een machtsfaktor van betekenis geworden. Deze WED nu organiseert, met subsidie van de stuurgroep BMD, een *kadertrainingsprojekt*. Het ligt in de bedoeling om 900 mensen op te leiden tot "voorlicht(st)er m.b.t. het energievraagstuk". Juist voor PSP-leden een goede gelegenheid om zich te bekwalen in de diverse technieken m.b.t. het geven van voorlichting, in de diverse aspecten van de energieproblematiek, het benadrukken van de PSP ideeën hierover etc. Doordat het kadertrainingsprojekt regionaal wordt opgezet, met mensen van diverse pluimage uit verschillende maatschappelijke orga-

ONDERSTE BOVEN

Deze rubiek is bedoeld voor berichten, aankondigingen en korte artikelen. Kopij voor deze rubiek kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding, t.a.v. rubiek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

nisaties, bestaat de mogelijkheid voor actieve PSP-ers in de energiestrijd om duurzame contacten te leggen met mensen uit andere organisaties, wat de plaatselijke en regionale energie-acties ten goede zou kunnen komen. We willen daarom een beroep doen op PSP-leden om zich op te geven voor dit projekt.

Wij willen speciaal voor de PSP-leden die aan dit projekt meedoen een 'deelnemersdag' organiseren, om de (on)mogelijkheden, wensen etc. van de mensen die zich opgegeven hebben te

bespreken. Deze dag hebben wij gepland op 23 oktober a.s. Er zal een nadere aankondiging volgen. Begin volgend jaar willen we met dezelfde mensen nog eens bij elkaar komen om de opgedane ervaringen uit te wisselen en om een ev. vervolg te bespreken.

Wij streven ernaar om zo'n 60 PSP-leden te interesseren voor dit projekt. Ook voor de PSP is het van groot belang om zoveel mogelijk goed ingewijde mensen "onder de leden" te hebben. Geef jezelf daarom op, het liefst schriftelijk, bij Gert-Jan van Pelt (adres zie hieronder). Verdere informatie is te verkrijgen bij het projektburo van de WED: Damrak 28-30, 1012 LJ Amsterdam, tel.: 020 - 270328 of 020 - 271368 of bij de onderstaande adressen.

Gert-Jan van Pelt
Lange Mare 29
2312 GP Leiden
071 - 148333 tst. 7429
(S middags)

John Hontelez
p/a Wetenschappelijk Buro PSP
Nieuwe Looiersstraat 45-47
Amsterdam
020 - 267374.

OPROEP EG-KOMMISSIE

Over twee jaar zijn er weer verkiezingen voor het Europese Parlement. Dat lijkt ver weg maar dat is gezichtsbedrog. In november '83 moet het kongres een beknopt verkiezingsprogramma vaststellen.

Het partijbestuur wil dit programma voor gaan bereiden door een *EG-kommissie* te benoemen die onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur gaat werken. Deze commissie krijgt drie taken:

- Formuleren van ideeën voor en organiseren van discussie over de uitwerking van de eis uit het verkiezingsprogramma 81-85, hoofdstuk Buitenland: "16. Uittreden uit de EG. Zolang dit niet het geval is, geen verdere overdracht van nationale bevoegdheden aan de EG. Geen politieke of monetaire unie".
- Het ontwerpen van een tekst voor het concept EG-verkiezingsprogramma. Dit ontwerp moet in juni 1983 in het partijbestuur behandeld worden en vervolgens in de eerste kongreskrant verschijnen. Het is hierbij uitdrukkelijk de bedoeling niet alle aspecten van de EG-politiek te bespreken, maar ons te beperken tot voor ons belangrijke hoofdpunten.
- Maken van een tekst voor een toelichtende brochure, waarin dieper dan in het EG-programma op zaken wordt ingegaan, achtergrondgegevens worden gegeven en dergelijke. Deze brochure moet in januari 1984 verschijnen.

Het partijbestuur zoekt nog naar enkele mensen met deskundigheid op een of meer beleidsterreinen van de EG dan wel mensen die betrokken zijn (geweest) bij de EG. De commissie moet in september van start gaan en zal ongeveer anderhalf jaar functioneren. Kandidaat-leden moeten rekenen op éénmaal vergaderen per maand en natuurlijk enig thuiswerk.

Mensen die geïnteresseerd zijn in deelname moeten binnen 2 weken reageren en zo mogelijk al enige informatie over zichzelf met betrekking tot dit onderwerp doorgeven. Reacties naar John Hontelez, p/a PSP, postbus 700, 1000 AS Amsterdam, 020 - 267374/080 - 236512.

UITGAVEN**GEMEENTEN EN WINDMOLENS**

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft een boekje gepubliceerd over het verschijnsel windmolens en wat gemeenten daar mee aan moeten. De reden van het doen verschijnen van deze publikatie is het feit dat volgens de VNG gemeenten niet beschikken over een "instrumentarium" en over richtlijnen om het fenomeen windmolen te kunnen beoordelen. Volgens de VNG vervullen gemeenten vooral een rol in het stimuleren van de bouw van kleine en middelgrote windmolens. "Een meer stelselmatige introductie van grootschalige elektriciteitsopwekking met behulp van grote windmolens" vindt de VNG een zaak van bestaande produktiebedrijven en het rijk. Gemeenten zouden zich vooral moeten inspannen om belemmeringen bij particuliere initiatieven weg te nemen. In het boekje komen achtereenvolgens de volgende onderwerpen ter sprake:

- Berekeningen van de windopbrengst op verschillende plaatsen in Nederland en onder verschillende omstandigheden.

(advertentie)

GEEF VIET NAM EEN TOEKOMST

Na de verwoestingen het herstel

Zoals nu opnieuw getoond is, hebben dertig jaar oorlog, 10.000 dagen van verwoestingen hun tol geëist. Na de oorlog bleef Viet Nam achter met 27 miljoen bomkraters maar ook met één miljoen doden en gewonden. Met een gebied groter dan Nederland, dat geheel ontbladerd was, met honderdduizenden vluchtelingen en daklozen, met miljoenen ondervoede kinderen.

Herstel van landbouw en industrie

Viet Nam werkt sindsdien met grote inzet aan zijn toekomst: aan het herstel van zijn landbouw en industrie, van zijn onderwijs en gezondheidszorg. De afgelopen jaren is de landbouwproduktie aanzienlijk verbeterd. Toch blijft de snel groeiende bevolking met een rijsttekort kampen.

HET MEDISCH COMITE BLIJFT HELPEN...

Medisch Comité Nederland-Viet Nam
Postbus 5701, 1007 AS Amsterdam

GEEF DE KINDEREN EEN KANS**Vijfhonderd ton melkpoeder**

Dat tekort treft vooral de meer dan 20 miljoen kinderen. 40% van de bevolking. De komende maanden al kan het Medisch Comité 500 ton met vitamines verrijkte melkpoeder naar kinderziekenhuizen en crèches sturen. Maar er is meer nodig.

Bestrijding van malaria en tuberculose

De medische zorg is uitgebreid: in overleg de wereldgezondheidsorganisatie worden al jaren lang de malaria en tuberculose aangepakt, worden baby's en jonge kinderen ingeënt. Dat kost geld.

Het Medisch Comité blijft helpen . . .

in de oorlog daar waar de bommen vielen, nu in het hele land. Met medicijnen en medische instrumenten, met vitaminesrijke melkpoeder voor baby's en kinderen, met antibiotica en vaccins.

Uw hulp . . .

Dat kan alleen met uw hulp. Geef Viet Nam een toekomst, geef de kinderen een kans. Dat kan. Postgiro 10 90 400. Medisch Comité Amsterdam.

DOE MEE

ROOD IS GEZOND

(Dus: waar is een windmolen het meest rendabel).

- Technische bespreking van de verschillende onderdelen van de windmolens, zoals de wieken, de dynamo en de transmissie.

- Aspecten m.b.t. de gevolgen van windmolens voor het milieu, de veiligheid voor de (direkte) omgeving en andere zaken, zoals de visueel-landschappelijke effecten.

- Juridische, bestuurlijke en beleidsmatige aspecten. Aan de orde komen het via bestemmingsplannen stimuleren van de bouw van windmolens, maar ook het aanpassen van hinderwet en gemeentelijke bouwverordening aan het verschijnsel windmolen. Ook wordt aandacht besteed aan de problematiek van de teruglevering van elektriciteit aan het openbare net.

Afgesloten wordt met een reeks bijlagen, waarin opgenomen een controlelijst voor het beoordelen van bouwvoorvragen, de (model)aansluitvoorwaarden van de VEEN, subsidieregelingen, informatieadressen en een literatuurlijst.

De waarde van het boekje ligt vooral in de hoeveelheid praktische informatie die het bevat. Op een overzichtelijke manier komen verschillende aspecten van het voeren van een gemeentelijk beleid t.a.v. windmolens aan de orde. De politieke boodschap van het VNG is: inspelen op partikuliere initiatieven is zeker een taak van de gemeente, maar zelf aan de slag gaan met windenergie is er nog nauwelijks bij.

Bij de bespreking van de nadelen van

windmolens voor het milieu en de directe omgeving, zoals geluid, trillingen en horizonvervuiling, valt het op dat men geen wezenlijke bezwaren kan aanwijzen in geval van technies goed ontworpen windmolens. Des te vreemder is het daarom dat wordt geadviseerd geen windmolens in woonwijken te plaatsen i.v.m. eventuele geluidshinder en onveiligheid voor de directe omgeving. Er worden overigens wel kanttekeningen geplaatst bij het advies van de VEEN aan elektriciteitsbedrijven inzake de opstelling t.o.v. kleine zelfopwekkers. Deze richtlijnen betekenen in de praktijk vaak het onmogelijk maken van initiatieven op het gebied van windenergie.

Al met al biedt het boekje veel informatie voor PSP-gemeenteraadsfracties en -afdelingen die in hun gemeenten de toepassing van windenergie willen bevorderen. In de literatuurlijst zijn ook publikaties opgenomen vanuit de milieu- en energiebeweging, die naast deze VNG-uitgave onontbeerlijk zijn bij het hinderlijk volgen van het gemeentelijk energiebeleid. De Organisatie voor Duurzame Energie (ODE) komt binnenkort o.a. met een nieuwe publikatie over toepassing van windenergie op gemeentelijk nivo.

OKKO LEMS

Gemeenten en windmolens is een uitgave van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Nassaulaan 12 te Den Haag, tel.: 070-624721. Prijs f 25,-.

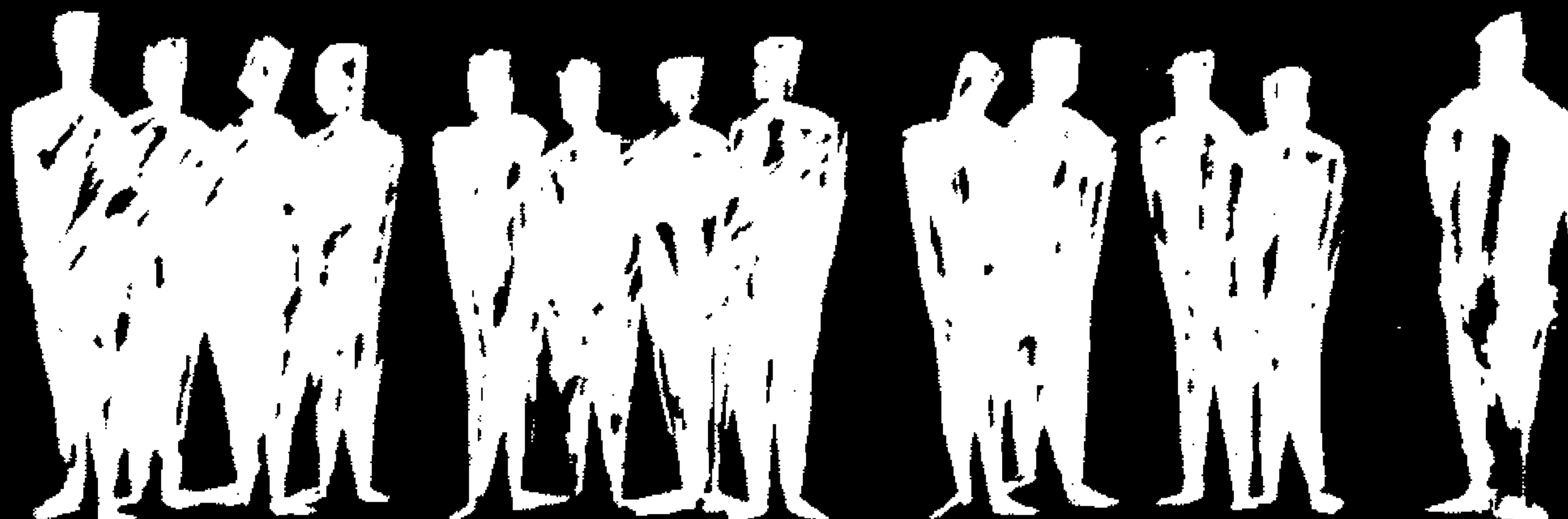
DE SMAAK VAN EEN SCHOT

Twee groepen van vier Koerden
twee groepjes van twee
er staat ook iemand alleen

ik bekijk de foto in mijn krant
dertien geblinddoekte mannen
staan tegen een muur
hun kleren zijn nog kleren
van levenden

ervoor op een paar meter afstand
zes soldaten - het geweer in de aanslag
iedereen leeft nog

tegen een muur in de stad Pavah
zullen altijd dertien mannen staan
met de smaak van een schot in hun mond

Tekst: André van der Veeke - ontwerp: Harry Disberg - uitg: Poëzie Zichtbaar - druk: zaafdrukkerij Z

ROOD IS GEZOND

De PSP heeft een nieuw affiche uitgegeven. Het is uitgevoerd in vier kleuren en is te koop bij de PSP-afdelingen voor 2,50 per stuk. Te bestellen door overmaking van F.5,- (incl. verzendkosten in koker) op postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam met vermelding van 'affiche Rood is gezond'.

DE SMAAK VAN EEN SCHOT

Harry Disberg heeft weer een affiche ontworpen aan de hand van een gedicht van André van der Veeke over de Koerden. Dit affiche kost F.4,- per stuk. Te bestellen door overmaking van F.7,30 (incl. verzendkosten in koker) op postgiro 4296149 t.n.v. A.v.d. Veeke, Bankertstraat 57, Terneuzen. De opbrengst is bestemd voor het Koerdistan-komitee.

KONGRES

De werkgroep ter voorbereiding van het kongres 'Vrouwenstrijd, homostrijd en socialisme' (dat eind februari 1983 wordt gehouden) organiseert op zaterdag 2 oktober weer een discussiedag. Deze dag wordt gehouden om PSP-leden vooraf zoveel mogelijk bij de discussies voor het kongres te betrekken.

De uitkomsten van deze discussiedagen worden meegenomen in de kongresvoorbereiding.

De 'kongreskommissie' van 2 oktober gaat over de eerste invalshoek: hoe is de vrouwenstrijd/homostrijd verbonden met de strijd voor socialisme? Het is de bedoeling dat hierover in een aantal (kleinere) groepen gepraat gaat worden, aan de hand van stellingen.

Deze stellingen staan, met drie achtergrondartikelen, in een SVS-bulletin dat speciaal voor 2 oktober wordt samengesteld. Dit SVS-bulletin is te bestellen door f 3,- over te maken op gironummer 3481995, van SVS, Postbus 700 te Amsterdam, onder vermelding van 'vrouwenstrijd/homostrijd'.

De artikelen in dit bulletin zullen gaan over de relatie homostrijd en socialisme, over de arbeidsdeling tussen mannen en vrouwen en de norm tot heteroseksualiteit en over waarom vrouwen moederen. Deze artikelen sluiten aan op eerder in Bevrijding verschenen bijdragen, nl.: 'Naar bed met de 40-urige werkweek' van Karin Spaink (Bevr. 82, nr. 4, blz. 9), 'Mijn moeder is een man' van Marianne Passchier (Bevr. 81, nr. 3, blz. 8) en een reactie hierop van Titia Bos (Bevr. 81, nr. 4, blz. 15). Voor degenen die deze Bevrijdingen nog hebben is het aan te bevelen leesvoer!

De discussiedag van 2 oktober wordt gehouden in 'Kobus aan de Poort', Utrechtsestraat 49, in Amersfoort. Je wordt dan verwacht in zaal 9. Reduktiebonnen voor de trein zitten bij het SVS-informatiepakket. De discussiedag begint om 10.30 uur, en zal tot ongeveer 16.00 uur gaan duren. Voor kinderopvang wordt gezorgd. Om te weten hoeveel kinderen er zullen komen, moet je wel even vooraf doorgeven of je gebruik wilt maken van de kinderopvang. Graag dit even doorgeven aan Karin Spaink, bij SVS (020-267374).

'Niemand geeft op'

Heet en droog is het, en dat al twee maanden. Overal in het landschap droge sloten en sproei-installaties. De gracht rond het bouwterrein staat echter net zo boordevol water als altijd. We zijn op weg naar Hönnepel, een klein kerkdorp binnen de gemeente Kalkar. Bij dat dorp wordt de snelle natrium-gekoelde kweekreaktor (SNR 300) gebouwd. We hebben een afspraak met boer Mas, een van de hardnekkige tegenstanders van dit projekt.

Bij de familie Maas worden we hartelijk begroet. Josef Maas vertelt ons dat ze net midden in de tarweoogst zitten, maar voor de Stop-Kalkar-Krant wil hij graag een uurtje vrij maken.

Hoe heeft het zover kunnen komen? Maas vertelt dat de bevolking al van het allereerste begin in opstand is gekomen:

— Meer dan 90% van de mensen onderschreef het bezwaarschrift voorgenomen bouw-werkzaamheden.

— De beheersraad van de katholieke parochie was in meerderheid tegen de verkoop van kerk-grond, waarop de SNR gebouwd zou moeten worden.

— De boeren die de grond in pacht hadden wilden er geen afstand van doen.

'We zijn echter diep teleurgesteld door de katholieke kerk,' zegt Maas. Wegens het verzaken van hun plicht en het ontstaan van renteverlies ontsloeg de bisschop van Münster de beheersraad en moest er een nieuwe gekozen worden.

'Het ging om het geld en niet om gezondheid en leven,' verzucht Maas. Via de krant maar ook van de kansel werd de bevolking van Hönnepel gemaand liefst de juiste beheersraad te kiezen.

'Macht uns die Freude und wählt möglichst einen brüterfreundlichen Kirchenvorstand'. Zo klonk dat volgens Maas. We opperen dat de mensen dus eieren voor hun geld kozen, immers, als ze niet toestemden zou de grond toch onteigend worden, terwijl er nu een hele goede prijs voor betaald zou worden. Volgens Maas is dat niet de belangrijkste reden.

'De mensen hebben zich natuurlijk laten chanteren, maar je moet niet vergeten dat men in deze streek zeer katholiek en bisschopstrouw is, en daar is misbruik van gemaakt. De projektmaatschappij bood de pachters de tienvoudige som van wat aan pacht werd als ze van de grond wilden afzien. En het is zo geweest dat elke pachter een raadsman bij zich had. De termijn begon om 9 uur 's morgens en ging maar door tot 11 uur 's avonds. De pachters bleven echter met de argumenten van veiligheid, gezondheid, enzo weigeren. De ambte die tenslotte zou moeten onteigenen, kon dit niet in overeen-

stemming met zijn geweten brengen en heeft zich teruggetrokken. Het zaakje is toen door z'n opvolger beklonken...

FREUNDSCHAFTSHAUS

In Hönnepel werd de oude melkstal van boer Maas omgebouwd tot tegeninformatie-centrum, zodat mensen die niet onder de indruk waren geraakt van de vele knoppen en technische poeha in het 'Brüter'-info-centrum ook nog eens wat andere informatie konden krijgen. Volgens Maas is er een groeiende behoefte aan informatie.

'Een paar dagen geleden heb ik nog een lezing gehouden voor een groep luchtmacht-officieren die verontwaardigd reageerden op mijn verhaal over manipulaties rond de kweekreaktor.' Aldus Maas, die verder vertelt dat het info-centrum enige tijd gesloten is geweest op last van een rechter die meent dat het in strijd was met de agrarische bestemming van het gebied, informatie te verstrekken over een kweekreaktor die een paar honderd meter verderop in aanbouw is. Het informatie-centrum, dat de naam 'das Freundschaftshaus' draagt, is inmiddels weer heropend met een groentetuin en wat pluimvee en diverse alternatieve energieprojecten zoals de wederopbouw van een grote windmolen.

PROCESSEN

Op de vraag hoe het met de processen staat die mede namens hem zijn aangespannen antwoordt Maas dat de rapporten klaar zijn en bij de rechter liggen. Hij verwacht echter niet dat de rechter snel tot een uitspraak zal komen maar eerst het verslag van de enquête-kommissie

zal afwachten: 'Wat ik niet zo'n goede zaak vind, want de enquête-kommissie is mijns inziens niet competent. Er hadden ook wetenschappers uit het buitenland bij betrokken moeten worden zoals dr. Webb.'

'Wij vragen ons wel eens af of onze wetenschappers niet té kritisch zijn, of ze niet mateloos overdrijven, maar dan moeten we ons laten beleren door de voorstanders. Deze mensen die dat helemaal niet in het openbaar toegeven, maar heel wat aan het papier toevertrouwen, hebben onder andere in het rapport dat de aanleiding was voor de bouw van de snelle kweekreaktor op de enorme gevaren gewezen. Wie heeft dat gelezen? Niemand! Niemand van de politici, geen raadslid heeft dat ooit ingekeken. Wij van de Bürger-Initiatieve hebben dat rapport met de grootste moeite weten te bemachtigen. Dat is een rapport van regeringsmensen!'

We praten nog wat door over de sfeer in het dorp met de grote demonstratie in het vooruitzicht. 'De samenhang zoals die er vroeger was is zoek. De mensen geven het op. Ze zijn er nog steeds op tegen dat de 'brüter' er komt, maar zeggen dat de financiële en technische moeilijkheden tenslotte ervoor zullen zorgen dat het niet doorgaat. Dat is natuurlijk dom.'

'Ik vind dat helemaal verkeerd. Deze voorstanders, de projektmaatschappij en de regering, zijn al zo brutaal om over duizenden bezwaarschriften heen te lopen. Bezwaren van privé personen, maar ook van steden, grote bedrijven etc. Als ze dan al zo brutaal zijn dan zijn ze volgens mij ook in staat de zaak doorgang te laten vinden, gevaar of geen gevaar. En ik zeg altijd, dat je het gevaar van je af schuift en gelooft dat het niet zo'n vaart zal lopen en dat dat ding er toch niet komt. Je moet van te voren al wat ondernemen, actief in verzet komen.' Wat de demonstratie betreft meent Maas dat in eerste instantie de politici onder druk gezet moeten worden zodat ze tot bezinning komen en niet over de hoofden van de bevolking

DEMONSTRATIE

- 9 uur Bussen en auto's verzamelen in Arnhem, Utrechtseweg (tegenover KEMA-terrein)
- 10 uur Vertrek in konvooi naar Kalkar
- 13 uur Demonstratie vanaf het marktplein in Kalkar naar de kweekreaktor. Afsluitende manifestatie bij boer Maas.

Inl.: Stop Kalkar Groep Nijmegen, postbus 1357, Nijmegen, 080-220960 of 080-230252.

Het werk van de Kalkarprocesgroep kost veel geld. Geld dat opgebracht moet worden door donateurs. Ook momenteel hebben we weer erg hard geld nodig. De Stichting Kalkarproces brengt één dezer dagen ook een boekje uit, waarin, naast een overzicht van de stand van zaken, uitgebreid wordt ingegaan op het werk van prof. Webb, die aantoonde dat het nucleaire explosiepotentieel bij de kweekreaktor 10³⁰⁰ maal zo groot is als de bouwers beweren. Verder wordt ingegaan op de gevolgen van zo'n explosie en op het werk van de parlementaire Duitse enquête-kommissie. De brochure gaat inclusief porto f 5,— kosten. Overmaken o.v.v. 'brochure 82' op onderstaand gironummer. (Onze vaste donateurs krijgen de brochure gratis toegestuurd.) Voor giften en bestellingen: giro-nr. 77992 t.n.v. St. Kalkarproces, Amsterdam.

heen beslissen. De overheid moet worden opgeroepen een vreedzame demonstratie mogelijk te maken, dit betekent geen massale inzet van politie, geen controles. Hij verwijst naar Almelo met 70.000 demonstrantes/-en en slechts een handjevol politie op kruispunten. 'Het moet niet zo zijn dat kerk, overheid en politici in koor roepen mensen pas op, daar komen de chaoten!'

In '77 is een gemeenteraadslid naar mensen thuis gegaan en heeft ze gezegd, timmer planken voor de ramen, ga zo lang weg uit de stad, want de chaoten komen. Dat is natuurlijk heel erg. We moeten in de openbaarheid brengen dat zulke dingen gebeuren en dat dat een schande is. De overheid moet niet provoceren, ze moet meewerken aan een vreedzame demonstratie. De overheid moet burgers oproepen om mee te doen, het is een groot gevaar dat allen aangaat en dat generaties bedreigt.'

De plaatselijke Bürger Initiatieve is nog springlevend: 'Ik heb nog niemand gezien die zei: ik geef het op, laten we maar met de brüter leren leven.'

Dit is een deel van een interview, overgenomen uit de Stop Kalkar krant. Deze krant is geschreven door enkele leden van basisgroepen en is bedoeld voor de mobilisatie voor de demonstratie op 2 oktober.

Bestellingen voor deze krant, andere materialen en inlichtingen bij: Stop Kalkar-groep Nijmegen, p/a St. Antoniusplaats 14, Nijmegen, tel. 080-230252. De krant is ook bij enkele PSP-afdelingen verkrijgbaar.

BEVRIJDING

PRIJS F.1,50

NUMMER 17 30/9/1982

JAARGANG 26

Een volk dat voor racisme zwicht
zal meer dan lijf en goed verliezen
dan dooft het licht

(naar: Van Randwijk)

KOMMENTAAR

Janmaat rassenhaat

'Voor de leden van onze minderheden moet meer worden gedaan,' staat dit jaar in de troonrede te lezen. Dat is alles. Niets over bestrijding van racisme en diskriminatie, niets over het onvruchtbaar maken van de 'voedingsbodem' voor racisme of vreemdelingenhaat.

Het is de zoveelste klap in ons gezicht deze dagen: Geeft deze formulering niet blijk van grenzeloze neerbuigendheid, van het denken in termen van ongelijkheid? Geven deze woorden er niet wederom blijk van dat *witte waarden* dominant geacht worden? Er staat niets over gelijke rechten voor buitenlanders, belangrijkste voorwaarde voor een geloofwaardig minderhedenbeleid. Dat geeft weinig vertrouwen in de toekomst. Eén van de konklusies die we na vele, vele discussies op de fractie en daarbuiten getrokken hadden, was dat we naar de grote partijen toe zeer harde eisen moeten stellen op het gebied van een anti-diskriminatiebeleid: Met andere woorden, dat diskriminerende elementen van het overheidsbeleid duidelijk aan de kaak gesteld moeten worden. Het restriktieve toelatingsbeleid, het opsluiten van illegale vreemdelingen in politiecellen, de wet arbeid buitenlandse werknemers, het spreidingsbeleid, het achterstellen van buitenlanders, zwarte en gekleurde mensen bij woningtoewijzing en niet te vergeten de diskriminerende behandeling door politiemensen. In dat opzicht is die troonrede dus weinig hoopvol.

Janmaat van de Centruumpartij is inmiddels in de Kamer geïnstalleerd. Hij genoot van de aandacht, van de manifestatie op het Binnenhof, van de nationale walging. Overal, waar je ook kwam, werd gepraat over hem, over zijn partij en over het toenemend racisme. Een duidelijk signaal, dat wel, de verkiezing van deze onvervalste racist. De vraag is alleen meer dan ooit: Wat doen we ertegen? Heftige discussies, geschoktheid, verslagenheid. Ik realiseer me hoe naïef het is om de zetel voor de Centruumpartij niet te hebben zien aankomen. Met name voor mensen uit de Surinaamse en Antilliaanse gemeenschap is die verkiezing het logisch gevolg geweest van een langdurig proces van toenemende diskriminatie. Zij ervaren aan den lijve dat racisme steeds erger wordt. Door reacties op straat, door de manier waarop zij door de politie worden bejegend. We hebben niet genoeg naar hen geluisterd. Ook daarom is het van het grootste belang dat acties tegen racisme in de toekomst veel meer gezamenlijk door buitenlandse en Nederlandse,

door zwarte, witte en gekleurde mensen, gevoerd worden. De manifestatie op het Binnenhof op donderdag 16 september was daarvoor een waardige aanloop. Terwijl Janmaat de eed op de Grondwet aflegde, gaven duizenden anti-racisten op het Binnenhof een strijdbare en ontroerende demonstratie van de bij velen levende wens om oplevend racisme en fascisme in de kiem te smoren door krachtig verzet. Hoeveel nieuwe aanhangers deze dag Janmaat ook opgeleverd zal hebben, de hoopvolle bundeling van verzet tegen 'racisme in de Kamer' overschaduwde dat vele malen.

Intussen blijven we wel steeds voor dat dilemma geplaatst: Bestrijden we de Centruumpartij in de Kamer door demonstratieve acties, waardoor we hem iedere keer weer publiciteit bezorgen en misschien nieuwe aandacht? Of negeren we hem alleen maar, waardoor hij geen publiciteit krijgt, maar waardoor zijn taal onweersproken blijft? Nuchtere politiek-strategische stappen en heftige gevoelens van weerstand strijden om voorrang. Ook bijvoorbeeld bij de gezamenlijke verklaring van alle partijen in de Kamer, waarin wordt uitgesproken dat racisme en diskriminatie onduelbaar zijn. Ik voel weerzin opkomen als ik er aan denk dat GPV, RPF en SGP niet terugdeinzen voor diskriminatie van vrouwen en homoseksuelen. Weerzin als ik denk aan de hypokrisie van andere partijen die uit angst voor verliezen van de kiezersgunst niet over minderhedenbeleid of racisme durfden te praten.

De man negeren, de ideeën bestrijden dus. Hoe doe je dat? Niet alleen in de Kamer, juist niet alleen in de Kamer, waar fatsoenlijk discrimineren blijkbaar mag, maar waar het bestaan van een onfatsoenlijk racist een omgangsprobleem van witte mensen onderling is. Juist ook op alle andere plekken, waar PSP'ers actief zijn, waar solidariteit als sterkste wapen tegenover diskriminatie ingezet kan worden.

Andrée van Es

Abortus in het ziekenfondspakket

Sinds in mei vorig jaar de nieuwe abortuswet in werking is getreden, is het rond het abortuskomité WIJ VROUWEN EISEN lange tijd stil geweest, maar het comité is opnieuw in actie gekomen. Wij Vrouwen Eisen heeft met veel acties, demonstraties en manifestaties haar bezwaar tegen de abortuswet kenbaar gemaakt indertijd.

Met die wet worden tenslotte de eisen van het abortuskomité, nl. *de vrouw beslist en abortus uit het wetboek van strafrecht* niet ingewilligd. Over de derde eis van het abortuskomité, nl. *abortus in het ziekenfondspakket*, doet de wet geen uitspraak. En hierover dreigt de besluitvorming nu volstrekt de verkeerde kant op te gaan.

De minister van volksgezondheid heeft advies gevraagd aan de Ziekenfondsraad of abortus in het ziekenfondspakket moet worden opgenomen. In de Ziekenfondsraad zitten behalve 'kroon'leden, ook vertegenwoordigers van o.a. ziekenfondsen, van artsen- en specialistenverenigingen, maar ook van centrale werkgevers- en werknemersorganisaties. Zoals de standpunten zich aftekenen kort voor de vergadering van 23 september waarin een advies aan de minister wordt geformuleerd, lijkt het erop dat alleen de vertegenwoordig(st)ers van de FNV zich zullen uitspreken vóór opname van elke abortus in het ziekenfondspakket.

HOE IS DE SITUATIE NU

Op dit moment wordt alleen een abortus op medische indicatie, met klinische opname (langer dan 24 uur) uitgevoerd door of onder toezicht verricht van een specialist, door het ziekenfonds vergoed. Een abortus in een polikliniek, voor zover niet verbonden aan een academisch ziekenhuis, dus in poliklinieken bij de meeste ziekenhuizen en in abortusklinieken, waar artsen-niet-specialisten de abortus-ingreep verrichten, wordt *niet* door het ziekenfonds vergoed.

Om deze laatste categorieën abortus, dus over verreweg de meeste abortussen, gaat nu de strijdvraag: opnemen in het ziekenfondspakket of niet? De meerderheid van de Tweede Kamer heeft bij de behandeling van de abortuswet een motie aangenomen waarin wordt uitgesproken dat abortus in een erkende (abortus)kliniek ook door het ziekenfonds vergoed zou moeten worden. Maar de meerderheid van de Ziekenfondsraad lijkt zich daarvan niets aan te trekken. Het belangrijkste bezwaar dat tot dusver is gehoord, is dat het te duur zou zijn. Maatschappelijk gezien, is dat onjuist. Het zou de ziekenfondsen inderdaad iets kunnen gaan kosten, maar het stimuleren van abortus in de ziekenhuizen zou de ziekenfondsen nog meer gaan kosten. Een schijnargument dus. Een argument dat er overigens goed ingaat in deze tijd. Het geeft die meerderheid de gelegenheid om hun werkelijke bezwaren niet te hoeven uitspreken. Bezwaren die in laatste instantie terug te voeren zijn op de belangen van kerk en kapitaal. De vertegenwoordigers van bijvoorbeeld de christelijke werkgevers worden in de gelegenheid gesteld hun ethisch patriërchaat te verhullen achter 'te hoge kosten'. En de vertegenwoordigers van de specialisten hoeven niet te vertellen dat ze de machtspositie van de specialisten niet ondermijnd wensen te

zien door de handeling van een 'gewone dokter' in een kliniek ook te gaan vergoeden. Bovendien wordt abortus op deze manier voor vrouwen met een laag inkomen bemoeilijkt, terwijl een elite de kosten van een gemakkelijker te krijgen abortus wel kan blijven opbrengen.

Als we tenslotte bedenken dat de ziekenfonds-heren overwegen om als volgende stap 'de pil' uit het ziekenfondspakket te verwijderen (ook 'te duur'), dan wordt duidelijk in welke richting wordt gedacht over de maatschappelijke plaats en taak van vrouwen.

Titia Bos

inhoud

KOLLEGEVORMING is het doel een stoel?	pag. 3
VARIATIES OP EEN THEMA wonen is een recht	pag. 6
OPWINDEND	pag. 8
MILJOENEN NOTA een hete winter	pag. 9
ONDERSTEBOVEN	pag. 10
HOLLANDITIS opnieuw organiseren	pag. 12

Foto's voorpagina: Piet den Blanken

BEVRIJDING

Versijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek/
Amsterdam en vereniging 'Het Gesproken
Weekblad'/Grave ook op cassette uitgegeven

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Marion Oskamp,
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2
pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk.

Druk, zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

Is het doel... de wethoudersstoel

Na de verkiezingen van 2 juni hebben de nieuwe gemeenteraden op 7 september de wethouders gekozen voor de periode 1982-1986. Linkse programkolleges, zoals door de PSP bepleit, zijn er nauwelijks gekomen. Deels door het zetelverlies van de PvdA, maar ook omdat deze partij liever op 'zeker' speelt, en de voorkeur geeft aan een royale meerderheid met CDA en/of VVD. Een enkele maal was het de PSP gegeven een links kollege over de drempel te helpen; voor de rest is er werk genoeg als partij in de oppositie.

Anders dan op landelijk niveau, werken in de gemeentebesturen de grote partijen dikwijls samen. Vóór de verkiezingen worden de tegenstellingen flink opgeblazen, en bij de uitslag vindt er een 'vertaling' plaats naar de landelijke politiek, als ware het een oordeel over het regeringsbeleid. Een nationaal kabinet rolt daar nooit uit; maar bij de verkiezing van de wethouders is een 'afspiegelingskollege' (alle partijen krijgen wethouders in verhouding tot hun grootte) of een programkollege 'op brede basis' de gewoonte. Grote fracties blijven alleen dan buiten het kollege van B&W als zij het (vage en algemeen gestelde) programma niet willen ondertekenen, of als zij overvragen bij het aantal wethouders dat zij willen leveren.

DAGELIJKS BESTUUR

Dat verschil tussen de gang van zaken op landelijk niveau en in de gemeenten (en provincies) wordt wel verdedigd met een beroep op het staatsrecht. Regering en parlement zijn twee gescheiden machten, die elkaar in evenwicht moeten houden. Een regering heeft haar eigen verantwoordelijkheid, en behoeft alleen het 'vertrouwen' te hebben van (de meerderheid van) het parlement. In principe kan zij ook uitspraken (moties e.d.) van het parlement niet uitvoeren (naast zich neerleggen); alleen voor het maken van wetten is er overeenstemming nodig tussen regering en parlement. Ministers en staatssecretarissen kunnen géén Kamerlid zijn (behalve gedurende de tijd dat de kabinetsformatie aan de gang is, tot een maximum van drie maanden); het parlement controleert de regering.

Daarentegen is er in de gemeente één hoogste orgaan: de gemeenteraad. Voor de behartiging van de dagelijkse gang van zaken wordt er een bestuur gevormd door en uit de raad: de wethouders. De wethouders *blijven* tegelijkertijd raadslid, en worden in een stemming door de raad gekozen. Ze zijn verplicht de besluiten van de raad uit te voeren. Vandaar de theorie dat alle belangrijke stromingen in de gemeenteraad ook in het dagelijks bestuur vertegenwoordigd moeten zijn.

Op deze theoretische stelling is in de praktijk veel af te dingen. Het werk van een minister of van een wet-

houder in een grote gemeente heeft veel overeenkomsten. Het voorbereiden van voorstellen, de dagelijkse omgang met de ambtenaren, het wekelijks overleg in ministerraad of B&W-vergadering. Of een voorstel nu van een minister of van een wethouder komt, de ambtelijke voorbereiding is hetzelfde. Er is ook geen wezenlijk verschil tussen de beoordelende functie van een Kamerfractie en die van een gemeenteraadsfractie, waar de wethouder zelf lid van is. In beide gevallen is men geneigd partijgenoten de hand boven het hoofd te houden, en in beide gevallen laat men een enkele keer iemand vallen. Het feit dat een wethouder door de gemeenteraad met meerderheid van stemmen gekozen moet worden,

opent duidelijk de weg naar meerderheidskolleges van B&W; de wet kent wat dat betreft geen garanties op een zetel voor de minderheid. Het verwijt van ondemokratisch optreden, dat van de kant van CDA en VVD gehoord wordt tegen linkse programkolleges, is dan ook niet terecht. Aan de andere kant kunnen ook CDA en VVD, waar zij de meerderheid hebben — en dat is in de meeste gemeenten het geval — de wethouderszetels onder elkaar verdelen.

WISSELENDE KOMBINATIES

Dat de politieke verhoudingen in beweging zijn, wordt uit de resultaten van de wethoudersverkiezingen duidelijk. Combinaties die landelijk nog niet aan de orde zijn (PvdA-VVD met name) blijken op gemeentelijk niveau al mogelijk te zijn; coalitiepartners uit 1978 worden ook zonder veel hartzeeer ingeruild voor nieuwe. PvdA en VVD leveren nu samen wethouders in Utrecht en Enschede, en zetten hun kollege in Leiden voort. In Wassenaar was het juist de VVD, die de voorkeur gaf aan de (kleinere en inschikkelijke) PvdA boven het CDA.

Aan de andere kant werd de VVD te rechts bevonden in Amsterdam en in Nijmegen; en ook in Groningen en Zaanstad, waar een links programkollege niet terugkeert, werd de aanvulling door de PvdA gezocht in het CDA-kamp. In Amsterdam en Zaanstad doet ook de CPN nog mee. In de grote steden heeft alleen Rotterdam nog een links (PvdA/D'66) kollege; in Oostzaan is de combinatie PvdA-CPN met steun van de PSP hersteld. Drie afdelingen waar de PSP een (indirekte) verantwoordelijkheid voor een links kollege draagt, doen zelf verslag van de kollegevorming: Deventer, Heerenveen en Rotterdam.

Peter Zwart

DEVENTER

In de gemeente Heerenveen hebben CPN en PSP samengewerkt tijdens de gemeenteraadsverkiezingen. Deze combinatie haalde door een goed gevoerde campagne twee van de vijftientig zetels in de gemeenteraad. Na de verkiezingen wachtte de CPN/PSP niet op wat er komen ging, maar ging meteen aan de slag.

De CPN/PSP-fractie is begonnen met het uitnodigen van de andere kleinere fracties in de gemeente Heerenveen. na het uitnodigen en het eerste gesprek ontstond de behoefte om gezamenlijke beleidspunten op te stellen voor de kollegeonderhandelingen. De punten die genoteerd werden waren vooral afkomstig uit de programma's van CPN/PSP en PPR. Dit stuk werd meegenomen naar de onderhandelingen met PvdA, CDA en VVD. Het stuk van de kleinere fracties werd naast het werk van de andere drie partijen gelegd. Dit werd een ontwerpbeleidsprogram voor het te vormen kollege. De drie grote partijen gaven hun oordeel en de kleine fracties deden dit bij monde van Louis van Hoorn, die de verdere onderhandelingen als woordvoerder zou optreden. Na bespreking van het ontwerp-beleidsprogram bepaalde de PvdA zijn voorkeur, die bestond uit de kleine fracties en het CDA. De deur naar de VVD werd nog niet helemaal dicht gegooid. De onderhandelingen werden dan ook gevoerd door CDA, kleine fracties en PvdA. Bij deze onderhandelingen kwam naar voren dat CDA en VVD afspraken gemaakt

Beleid ?

KOLLEGEVORMING

vervolg van pagina 3

hadden. Zij zouden niet zonder elkaar met de anderen gaan praten. Het CDA was uitgenodigd voor een gesprek, maar zij wilden niet verder praten zonder VVD. Ditzelfde gold voor de VVD. Partij van de Arbeid en de kleine fracties hebben CDA en VVD tot 23 augustus de kans gegeven om toch nog in te stappen. Ondertussen gingen de onderhandelingen tussen PvdA en kleine fracties gewoon door. Een beleidsprogram kwam tot stand en dit zou gewijzigd kunnen worden door het toetreden van een rechtse partij. Geen van beide partijen heeft dit gedaan. Zo is een kollege gevormd bestaande uit drie PvdA'ers en één uit de kleine fracties. Het kollege steunt op veertien van de vijfentwintig gemeenteraadsleden. De partijen die het kollege steunen, ook daadwerkelijk, zijn Partij van de Arbeid, CPN/PSP, D'66, FNP (Frysk Nasionale Partij) en PPR.

Zowel CDA als VVD staan buiten het kollege en zullen alles proberen te doen om een wig te drijven tussen het kollege en de steunende partijen. Om dit te voorkomen zal er een intensief beraad zijn tussen de partijen en het kollege en tussen de partijen onderling.

DEELTIJD-WETHOUDERS

In Heerenveen zijn vier weddes voor een wethouder beschikbaar en deze willen wij laten opdelen over vijf wethouders. Deze wethouders komen dan in deeltijd te zitten, elk voor 32 uur. Dit is een plan van de PPR waar de andere kleinere fracties geheel achter staan. dit plan zal goed onderzocht worden door het nieuwe college en voor 1 januari 1983 moet er positief of negatief bericht zijn omtrent de benoeming van een vijfde wethouder op basis van vier honderd procent weddes.

De CPN/PSP heeft tijdens de verkiezingen en de besprekingen rond het college zeker succes gehad, wat ook blijkt uit de tot standkoming van een links programcollege. We hopen dat het college tijdens deze vier jaar een succes mag blijken te zijn en ook voor herhaling vatbaar is.

Anne Franke Zwart

HEERENVEEN

In Deventer is er dit jaar voor het eerst een links kollege gevormd. Het kollege (steunt op 18 (15 PvdA, 2 PPR/PSP en 1 CPN) van de 33 raadszetels en bestaat uit 4 PvdA'ers en 1 PPR/PSP wethouder. Wethouder voor de PPR/PSP is het PPR-lid Wil van der Vlist. Zij heeft de portefeuille van Welzijn en Woonruimteverdeling.

De uitgangspositie na de verkiezingen in juni was de volgende: CDA en VVD hadden voor een breed kollege

Huisvesting voor buitenlanders

Foto: Paul Babeliowsky

en de meerderheid van de PvdA wenste een voortzetting van het PvdA-VVD kollege. De PPR/PSP opereerde vanaf de zijlijn, daar de verwachting gewettigd was dat, evenals de afgelopen keren, de PvdA niet serieus zou willen streven naar een links kollege. In ons verkiezingsprogramma stond dat wij, onder voorwaarden, streefden naar een links programkollege.

Na een oppervlakkige programvergelijking tussen alle partijen nodigde de PvdA zowel de VVD als 'klein links' uit voor een afzonderlijk oriënterend gesprek. Volgens sommigen fungeerde de PPR/PSP als de stok achter de deur. De VVD bleef echter hard vasthouden aan een breed kollege. Door dezes opstelling bleef, ook voor degenen in de PvdA die niet in de eerste plaats kozen voor een links kollege, er weinig anders over dan het groene licht te geven voor een poging in deze richting. Van PvdA-zijde werd nog geprobeerd D'66 erbij te betrekken, hetgeen zonder meer door de PPR/PSP-onderhandelingsdelegatie van de hand werd gewezen.

PROGRAMMA

De besprekingen over het kollegeprogramma verliepen hierna vrij voorspoedig. Binnen drie dagen werd in hoofdlijnen overeenstemming bereikt over de inhoud ervan. Uiteraard leverde de financiële paragraaf, gelet op de bezuinigingen op de uitkeringen van het Rijk en het begrotingstekort, de meeste moeilijkheden op. Hierover zijn vanuit onze visie werkbare afspraken gemaakt.

In de eerste plaats streven naar een sluitende begroting, waarbij bij bezuinigingen dié voorzieningen, die vooral ten goede komen aan de minst

draagkrachtigen en de kansarme groepen zoals het klub- en buurthuiswerk en de peuterspeelzalen, zullen worden ontzien. Daarnaast staat in het akkoord dat zoveel mogelijk verzet tegen de bezuinigingen van het Rijk is geboden, zoals via het weigeren van het opnemen van begrotingsposten voor extra gemeentelijke taken. Verder kunnen we vrij tevreden zijn over de inhoud van het program. Vrij essentiële PSP-punten en ideeën over de wapenindustrie, een sociaal vestigingsstatuut, het onderwijs, privatisering, enzovoort zijn er in opgenomen.

BESTUURS- VERANTWOORDELIJKHEID

De gekombineerde ledenvergadering van PSP en PPR — een in Deventer met betrekking tot de gemeentelijke politiek reeds lang bestaand fenomeen — besloot uiteindelijk tot het leveren van een wethouder op grond van drie overwegingen. Er werd in redelijk voldoende mate aan onze wensen in het programakkoord tegemoet gekomen, de PSP/PPR kreeg de portefeuille die we wilden en het gegeven dat meer invloed zou worden verkregen via het leveren van een wethouder, dan via gedoogsteun aan een PvdA-kollege. Voor een fors aantal PSP'ers berustte hun goedkeuring op een afweging tussen het enerzijds overlaten van de bezuinigingspolitiek aan het fanatiek rechtse CDA en de VVD en anderzijds het verantwoordelijkheid nemen en dus vuile handen te maken. Men koos voor het laatste. Niet van ganser harte, dat zal duidelijk zijn.

OPPOSITIE

Rechts in Deventer heeft — in hun

eigen bewoordingen — de 'oorlog' verklaard aan het linkse 'politburo'. Vooral de VVD is woest, met name op de PvdA. De behandeling van het programakkoord en de wethoudersverkiezingen in een tot de nok gevuld stadhuis was één groot pandemonium, een grote rechtse orgie, waarbij men het idee had in de jaren vijftig te leven. Wel heeft rechts, na aanvankelijk te hebben aangekondigd de commissievergaderingen te zullen boycotten, deze lijn al weer verlaten. De laatste publiciteitsstunt van rechts bestaat hieruit dat men via een AROB-procedure het raadsbesluit om een links kollege te benoemen gaat aanvechten, uitgaande van de kolderieke stelling dat in het huidige stelsel van het gemeentebestuur alle grote partijen een wethouderspost wettelijk toekomt. Een ding is in ieder geval zeker: politiek Deventer gaat boeiende tijden tegemoet.

Sjon Reimink

ROTTERDAM

In Rotterdam heeft de PvdA acht jaar lang de alleenheerschappij uitgeoefend. Zij moest alleen rekening houden met lastige bewonersorganisaties in de oude wijken en met strijdbare vakbondsactivisten, maar niet met partijen aan haar linkerkant. Die waren slechts met één CPN-zetel in de raad vertegenwoordigd.

In de loop der jaren heeft het destijds

KOLLEGEVORMING

enthousiast begonnen PvdA-meerderheidskollege van B en W veel van zijn glans verloren. Het raakte verstrikt in conflicten met de bevolking over het uitgeven van te veel geld voor investeringen in de haven en voor deelraden, en te weinig voor welzijnswerk en stadsvernieuwing. Daarom kon verwacht worden dat de PvdA haar krappe meerderheid in de raad zou verliezen, terwijl 'klein links' door een versplinterd optreden weinig zetels zou binnenhalen en niet bij de kollegevorming betrokken zou worden. Dit zou VVD en CDA toegang tot het kollege verschaffen. Verlies van de PvdA naar links zou dan uiteindelijk leiden tot nog meer bezuinigingen, medewerking aan de overslag van atoomwapens in de haven, verdere invoering van deelgemeenten ten koste van bewonersorganisaties, afzwakking van het milieubeleid en het sociaal vestigingsbeleid en een gewillige uitvoering van rechtse regeringsopdrachten.

DE PSP-AANPAK

In de jaren '60 was de proletarische stad Rotterdam één van de drie grote PSP-bolwerken, met net als in Amsterdam en Zaandam vier raadszetels. Steunend op een aanhang van voornamelijk in de niet-erkende kleine vakcentrale OVB georganiseerde havenarbeiders en bouwvakkers, werd in de gemeenteraad de revolutionaire traditie van de vóór 1940 in deze stad sterke trotskistische partij RSAP voortgezet. Maar in 1970 bleek de zuigkracht van de door Nieuw Links geradikaliseerde PvdA te groot, en verdween de PSP voor 12 jaar uit de gemeenteraad.

Bij de voorbereiding van de raadsverkiezingen 1982 besloot de Rotterdamse PSP-afdeling om het anders te gaan aanpakken dan de vorige drie keren. We wilden meer bereiken dan alleen maar een onzekere PSP-zetel. Om het oprukken van rechts te verhinderen, nodigde de PSP vorig jaar de CPN en de PPR uit om te komen tot een gezamenlijke kandidatenlijst, één fractie en een gezamenlijke opstelling bij de kollegevorming. Helaas wist de CPN-Havengroep een gezamenlijk optrekken in het Rijnmondgebied begin 1982 te torpederen, al is de verstandhouding nadien sterk verbeterd. Met de PPR werd wél meteen overeenstemming bereikt. Afsproken werd dat een nieuwe PSP-PPR-fractie zich sterk zou maken om VVD en CDA uit het kollege te houden, maar niet zelf zou streven naar een wethouderszetels als de fractie niet meer dan twee leden zou tellen. Dat betekende dus: het gedogen van een PvdA-minderheidskollege of een kollege van PvdA, CPN en desnoods D'66.

MOEIZAAM OVERLEG

Bij de raadsverkiezingen verloor de PvdA aan PSP-PPR en CPN, die elk twee zetels behaalden. Rechts eiste een afspiegelingskollege, met 4 zetels voor de PvdA, 2 VVD'ers en 2 CDA'ers. Het PvdA-gewest besloot

dat er, voor het eventueel te ver zou komen, eerst maar eens naar links toe overlegd moest worden over het vormen van een meerderheid. Dat overleg ging aanvankelijk vooral over het moeilijke punt van de financiën. De PvdA laat een voor PSP-PPR en CPN onaanvaardbare erfenis na, met grote schuldenlasten. De meeste door klein links voorgestelde financiële truks om de gemeentelijke inkomsten te vergroten en de huishoudens te ontzien, bleken al te worden toegepast of riepen bij de PvdA grote bezwaren op. Daarom besloot de CPN de haar aangeboden wethouderszetel niet in te nemen. Vervolgens heeft de PvdA, alvorens eventueel met rechts zaken te doen, eerst nog met D'66 gepraat. Die fractie bleek bereid om zich door de PvdA met huid en haar te laten opkopen, in ruil voor een wethouderszetel.

Op aandrang van de PSP is daarna toch verder overlegd over het benutten van de linkse meerderheid. Klein links is te zwak, en de financiële toestand te beroerd, om een revolutionair-links beleid mogelijk te maken. Wel zouden we in ruil voor het gedogen van een PvdA-D'66-kollege een aantal beleidsombuigingen in onze richting kunnen bewerkstelligen. Wij waren bereid om het kollege in het zadel te houden tegenover rechts, mits de PvdA steeds tijdig met ons vooroverleg zou voeren over de daarbij optredende knelpunten. Ondanks deze steun wensten we onze vrijheid te behouden om onverminderd te blijven opkomen voor verdergaande veranderingen dan waartoe de PvdA bereid is, en onze goede

verbindingen met de buitenparlementaire bewegingen verder te versterken. Verschillend stemgedrag zou niet — zoals eerder in Groningen — mogen leiden tot een breuk. Na lang aarzelen stemde de PvdA in met deze voorwaarden.

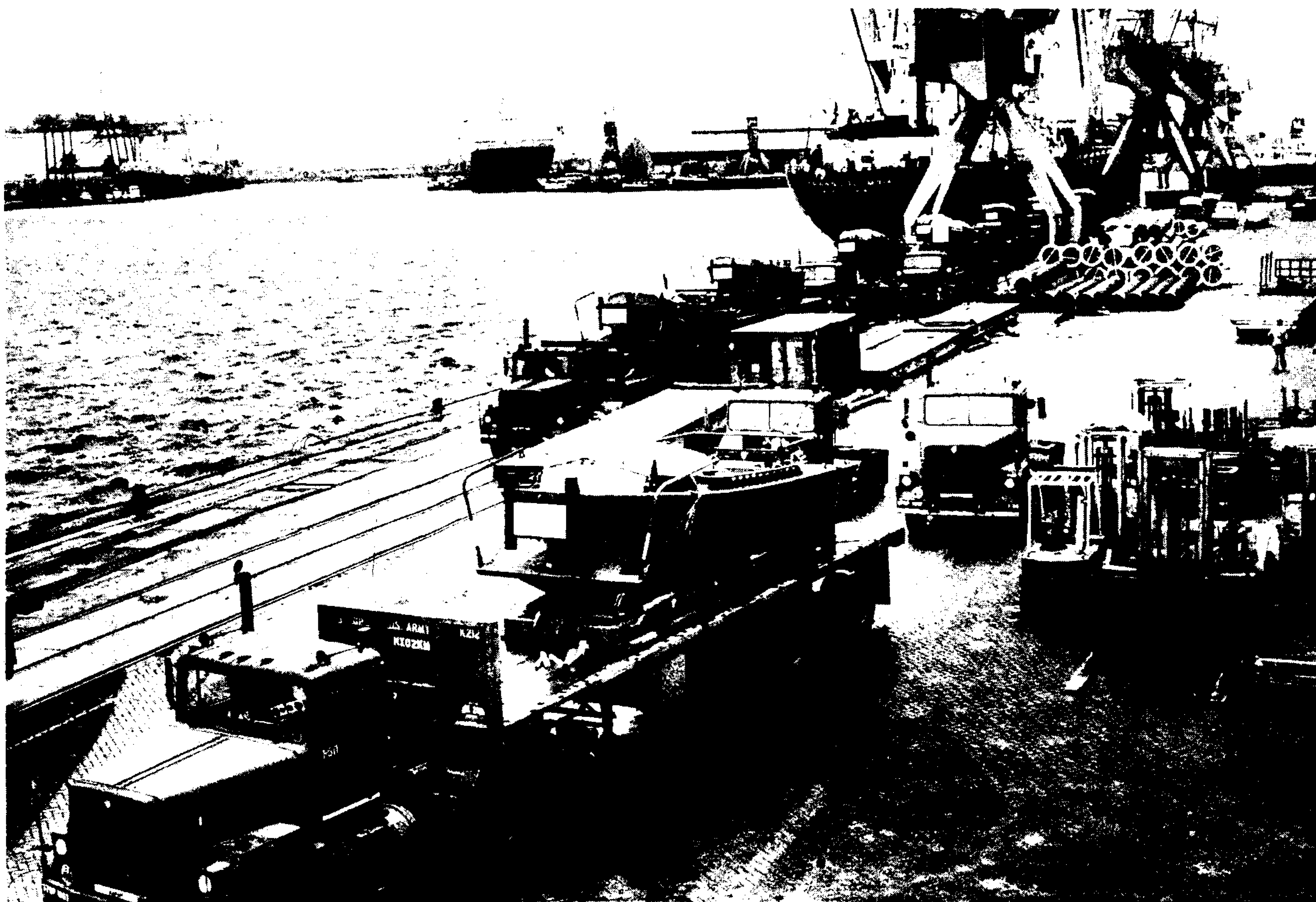
HET RESULTAAT

Wat hebben we nu bereikt? Er is een ongekend sterke polarisatie tussen links en rechts ontstaan. De kranten en rechts roepen dat klein links het uitstekend heeft gespeeld en de PvdA tot haar gevangene heeft gemaakt, zonder zelf de handen vuil te maken. Belangrijker is dat er minder wordt bezuinigd en wijken met een achterstand in welzijnsvoorzieningen extra aandacht krijgen. De verdere invoering van deelraden wordt stopgezet en het voortbestaan van de meest omstreden deelgemeente komt ter discussie. Ook op het gebied van vredespolitiek, de handelsrelaties met de Derde Wereld, het milieu, arbeidstijdverkorting, stakingsrecht, huisvesting buitenlanders, bestrijding van het fascisme en beperking van woonlasten is het beleid naar onze opvattingen toe gebogen. De uitnodigingen van rechts om ons links in te halen of samen met ons het kollege een beetje te lichten, zijn door PSP-raadslid *Nellis Oosterwijk* vergeleken met de aanpak van een groot koncern, dat zijn prijzen verlaagt om ze na het faillissement van kleine concurrenten flink te kunnen verhogen. Als het aan de PSP ligt, blijven VVD en CDA de komende vier jaar buiten spel.

Erik Meijer

GRAPJE

Dinsdag 14 september werden overal in het land de nieuwe gemeenteraadsleden geïnstalleerd. Onder hen ook het nieuwe raadslid voor de PSP in Maastricht, *Paul Meertens*. Op de agenda van de Maastrichtse raad stond op die dag onder agenda punt 6-bisa, een voorstel tot het aanschaffen van gordijnen voor het verduisteren van een schoollokaal. Het nieuwe raadslid Meertens vroeg het woord: 'Wanneer krijgen wij dat lokaal terug?' merkte hij op. De, eveneens nieuw gekozen, wethouder Nella Lazar had daar niet van terug.

Aankomst van Amerikaans legermaterieel in de Rotterdamse haven

Foto: Piet den Blanken

VARIATIES OP EEN THEMA

Na de aandacht voor de MITEK en de Gezondheidszorggroep is nu de VOHUP aan de beurt. (VOHUISvesting en Planologie). De laatste letter wordt door de themagroep niet voldoende waargemaakt. Bestond er enige jaren geleden nog een subgroepje planologie, nu wordt de aandacht vooral besteed aan de volkhuisvesting.

Maar ook verkeer valt onder de themagroep. De meeste afdelingen zullen de muurkranten en pamfletten over de alsmat stijgende tariefsverhogingen en verslechtingen in het openbaar

vervoer inmiddels wel kennen. Zo niet dan komen er ongetwijfeld nog schone kansen. De brochure, die in de laatste Muurkrant trouwens werd aangekondigd, komt binnenkort van de pers. Mooi op de tijd voor de komende tariefsverhogingen.

Minder bekend, maar minstens zo belangrijk is, dat de VOHUP behalve deze "papieren" akties ook de direkte akties van BETOVER (*betaalbaar openbaar vervoer*) heeft ondersteund. Deze Rotterdamse aktiegroep roept op om op gezette tijden gratis, onder auspiciën van BETOVER, met de trein te gaan.

Themagroepen in de PSP

WONEN IS NOG STEEDS GEEN RECHT

In het geschiedenisboek van 25 jaar PSP werd al aangegeven dat de volkhuisvesting altijd een centraal onderdeel van onze politiek is geweest: "Naast het uitgesproken principiële onderwerp 'defensie', gold voor ons fraktielid Lankhorst als voornaamste 'zakelijke' onderwerp de volkhuisvesting" (blz. 164)

In 1960 verscheen de zeer leesbare brochure van de toenmalige VOHUP "Een woning voor iedereen" waarin institutionele beleggers werden verplicht om tegen een lage rente (n.b. 2 procent!) te investeren in de sociale woningbouw. Zoals met vrijwel alle ideeën van de PSP is dit nog steeds aktueel. De PvdA-wethouder, Jan Schaefer heeft er kortgeleden een boekje over gepubliceerd. Een boekje wat trouwens door VOHUP-leden in Socialistisch Perspektief sterk werd bekritiseerd. Maar toch het aanpakken van de beleggers; het gaat de sociaaldemokraten als partij veel te ver. Het staat niet in hun programma, Van Dam is er tegen en hun volkhuisvestingsgoeroe prof. Priemus noemde het zelfs "Zakkenrollerij". De omgekeerde wereld, want socialisten plegen de huidige kapitalistische maatschappij en het hierop gebaseerde volkhuisvestingsbeleid eerder van zo'n etiket te voorzien. Maar over de PvdA zo nog meer.

Het is trouwens niet toevallig, dat juist de PSP als revolutionair socialistische partij - met het oog voor elke kleine verbetering op dit moment - zich zo sterk met volkhuisvesting heeft beziggehouden. Vele teksten van de PSP begonnen immers met de volgende sleutelzin:

"In de volkhuisvesting blijkt de chaos en de ontoereikendheid van het kapitalistisch stelsel en bij uitstek op dit gebied weerspiegelen zich de maatschappelijke tegenstellingen".

En dit zijn geen holle woorden maar nog steeds de dagelijkse realiteit van honderdduizenden mensen. We denken dan aan de enorme, nog steeds toeneemende woningnood (natuurlijk niet voor de rijken), de steeds stijgende

woonlasten (weer niet voor de rijken met hun belastingvoordelen) en het gebrek aan zeggenschap van huurders over hun eigen woonsituatie.

Wij stellen heel nadrukkelijk en dat geeft ons optreden in akties een analytisch fundament: deze uitbuiting en onderdrukking, deze woonellende komen niet uit de lucht vallen. Ze worden in stand gehouden doordat het volkhuisvestingsbeleid in grote lijnen doorslaggevend wordt bepaald door de belangen van een kleine economische buitenparlementaire machtsgroep n.l. de banken, de beleggers en de grote bouwondernemingen.

Deze stelling zullen we wat toelichten bij het (versnelde) harmonisatiebeleid. Op dit centrale onderdeel in de volkhuisvesting gaan we wat dieper in. Juist omdat het aktueel is en omdat het verzet ertegen in kracht moet toeneemen.

De huurverhogingen

De themagroep heeft kortgeleden voor alle afdelingen een mapje samengesteld over de huurverhogingen. Allerlei praktische aktietips staan erin verzameld. We hebben het trouwens niet zelf bedacht, maar simpel overgenomen van allerlei organisaties die op dit gebied aktief zijn 1). Deze huurakties hebben trouwens een rijke traditie in de PSP. Zo werd in 1968 op initiatief van Dirk Schilp een Amsterdams aktiecomitee tegen de 4 procent huurverhoging opgericht. In 1968 en 1969 weigerden in Amsterdam al zo'n 25.000 mensen deze huurverhoging.

Tal van PSP-afdelingen waren in de begin jaren '70 ook betrokken tegen het huurbeleid van Schut/Udink. Toen de VOHUP in 1975 door de toenmalige partijbestuurder Kees Walle weer werd

opgericht bevatten de eerste VOHUP-bulletins ook veel materiaal over huurakties. Ook in de eerste VOHUP-brochure "Wonen is een recht" werd sterk op het harmonisatiebeleid ingegaan.

Tijdens het kabinet Den Uyl vloten de huurakties niet meer, hoewel via het door Van Dam, Griuyters en Schaefer ontworpen puntensysteem de harmonisatie onverkort werd doorgevoerd!

Wat is eigenlijk harmonisatie en waarom is deze (versnelde) huurprijsoverdriving?

In een pas verschenen doktoraalskriptie van TH-studenten uit Eindhoven 2) wordt het allemaal nog eens haarscherp uit de doeken gedaan. Huurharmonisatie wordt verkocht onder het "ideologisch sausje" van een "redelijke huur, tegen een redelijke prijs". Wie kan daar nu op tegen zijn. Maar het blijkt een aanval te zijn op de sociale woning-

foto: Paul Babeliowsky

bouw met als (ongeschreven) uitgangspunt dat de betaalbare woningbouw de grootste bedreiging voor "de" volkshuisvesting lijkt te zijn. Wiens volkshuisvesting, vragen de schrijvers theoretisch.

Huurharmonisatie is een functioneel onderdeel van een op *privatisering* gerichte volkshuisvestingspolitiek. De privatisering uit zich o.a. in:

- meer koopwoningen ten koste van woningwetwoningen
- verkoop van minstens 30.000 huurwoningen per jaar
- verhoging van de rente voor woningwetleningen
- meer nadruk op individuele, subjeekt-subsidies (de individuele huursubsidie wordt door hen de schoenlepel genoemd van het huurbeleid als knellende scheen waar de huurder in moet
- teruglopende staatsuitgaven voor de volkshuisvesting.

Privatisering is een beleid, dat gericht is op het herstel c.q. versterking van de kapitalistische verhoudingen in de financiering, produktie en exploitatie van woningen. Deze toenemende greep van het kapitaal uit zich zelfs op het gebied van de vele (dure) onderzoeken, die verricht worden. Zo werd in Bouw 3) geschreven, dat de aannemers in grote mate het onderzoek naar de structuur van de bouwnijverheid hadden bepaald! Harmonisatie moet niet als een bezuinigingsmaatregel gezien worden. De geldstromen worden vooral anders (en verkeerd) gericht. De politieke partijen die het hardst om bezuinigingen roepen, eisen tegelijk hogere premies op koopwoningen, verdedigen de fiskale bevoordeling van rijke eigenaar-bewoners en houden met hun wetten in stand, dat spekulanten jaarlijks meer aan speculatie kunnen verdienen dan de hele begroting van volkshuisvesting bij elkaar.

Daarom zei de PSP ook in haar verkiezingskatern over Volkshuisvesting en de brochure De visie van de PSP op Volkshuisvesting, dat er voldoende geld is. Zelfs op het gebied van de volkshuisvesting valt voldoende te halen om onze eisen te kunnen betalen.

Harmonisatie is geen bezuinigen, maar anders richten van de kapitaalstromen. Het levert het Rijk zelf niks op. In de genoemde skriptie werd via een onderzoek over 1980 aangetoond, dat het Rijk de inkomsten weer kwijt raakt aan individuele huursubsidie. Vooral de partikuliere verhuurders hebben er baat bij. Zij streken maar liefst 94 miljoen (tweederde deel van de totale opbrengst) op. Dat allemaal in het belang van de volkshuisvesting oftewel hun belangen in de volkshuisvesting. Wiens belangen worden nog meer gediend met harmonisatie?

Het is het oude liedje: de hypotheekbanken en de beleggers (meer rendement) en de bouwondernemers (meer winst op koopwoningen en harmonisatie stimuleert doorstroming). Maar wat het vooral stimuleert zijn de woonlasten van de huurders. Bovendien neemt het aantal goedkope huurwoningen

.. maar wonen is ook nog steeds geen plicht ...

foto: Paul Babeliowsky

drastisch af. Het blijken trouwens niet alleen oude woningen te zijn. Vooral de woningen van na '67 zijn de klos.

Harmonisatie is dus niet om goedkope woningen leeg te maken voor woningzoekenden, maar om dure woningen verhuurbaar te maken voor beleggers. Harmonisatie is een middel om uit hun malaise in de bouw te komen. In alle politieke strijd is ook strijd over taal en definities. Zo staat in een voorlichtingsbrochure van VRO de volgende tekst: *"Zoals bekend is het uitgangspunt van de nieuwe wet, dat de huur in juiste verhouding behoort te bestaan tot de kwaliteit van de woonruimte. Huren die duidelijk te laag zijn kunnen met behulp van het puntenstelsel geleidelijk op het juiste peil gebracht worden"*.

Het is de bekende verhullende taal. Eerlijke, maar misschien wel meer onrust en verzet oproepend zou de volgende tekst zijn:

"De regering vindt het merendeel van de woningen te goedkoop in vergelijking met de nieuwbouw. Het is niet onze bedoeling de nieuwbouwhuren tot een voor huurders betaalbaar nivo te verlagen door beperking van de grond- en bouwkosten stijging of door extra subsidies. Om de huren van de nieuwbouw toch acceptabel te houden en de nieuwbouw ook verhuurbaar te doen zijn, moeten de huren van de voorraad dus sneller omhoog".

Bondgenoten

Er wordt de laatste tijd veel gediscussieerd in de PSP over linkse samenwerking. Onze lijsttrekker werd hierop op ons laatste kongres bekritiseerd. Belangrijk onderdeel hierin is de beoordeling van de PvdA. Hoe stelt ze zich op bij

deze toch niet kinderachtige kwestie? Zonder enige twijfel zou ik de PvdA geen medestander maar eerder een tegenstander van het huurdersverzet willen noemen. Trouwens ook andere maatschappijverandering gaat (helaas) in het algemeen zonder de PvdA. In de konkrete bestuurspraktijk staan ze dichter bij CDA en VVD dan bij de PSP. Zo ook met het harmonisatiebeleid. Het beleid van Marcel van Dam was geen haar beter. In de skriptie wordt zelfs cijfermatig aangetoond dat zijn laatste harmonisatiemaatregel een hogere gemiddelde huurverhoging betekende dan het systeem onder Brokx. Ik deel volledig hun konklusie dat: *de sociaal-demokraten in staat zijn om beter te voorzien waar mogelijk verzet tegen hun beleid te verwachten is. Ze nemen dan hierop toegesneden maatregelen die de hoofdzaken van het beleid niet aantasten, maar verzet bij voorbaat dempen. Dit blijkt ook nog eens uit de voor verschillende groepen huurders verschillende harmonisatiemaatregelen. Stadsvernieuwingshuren worden wellicht ontzien, zittende huurders krijgen met versnelde huurharmonisatie te maken, sarters en verhuizers (amorfe niet georganiseerde groep) wacht de harmonisatie ineens en kamerbewoners (de zwakste groep op de woningmarkt) kunnen zelfs als zittende huurders met de harmonisatie ineens gekonfronteerd worden"*.

Onze natuurlijke bondgenoten zijn de vele huurdersorganisaties, buurt- en actiegroepen die strijd voeren tegen dit falende volkshuisvestingsbeleid. De VOHUP zal de komende tijd (nog meer) energie moeten steken om dit zo noodzakelijke verzet weer te laten opbloeien. Hiervoor is het belangrijk, dat

de vele activiteiten in afdelingen (brochures, krantjes, pamfletten) en ook de initiatieven van raadsfrakties beter worden georganiseerd. Materiaal moet konsekwent naar de themagroep worden opgestuurd en afdelingen moeten actief zoeken naar vaste vertegenwoordiging in de landelijke themagroep. Er gebeurt weliswaar veel door de PSP op dit gebied maar te versnipperd. De PSP heeft als belangrijkste organisatieprincipe de terugkoppelingsfunctie. De leden geven hun informatie door aan de partij, de partij dient als schatbewaarder van kennis en ervaring en via discussies worden ervaring en informatie omgezet in theorie waar de leden in de praktijk weer mee aan de slag kunnen. Zonder voorhoedepretentie maar ook niet zonder pretenties. De pretentie van (het(2) en in ieder geval een socialistisch volkshuisvestingsalternatief zullen we toch - gezien onze papieren - moeten kunnen waarmaken.

TOM PITSTRA

Noten:

- 1) te bestellen bij de VOHUP, Pepino Voorhoeve, Bouwstraat 65, Utrecht
- 2) Huurharmonisatie, wie wordt er beter van? - TH Eindhoven - februari 1982 - Jos Dams, Michiel van der Molen, Wim Vleeskens
- 3) Bouw, mei 1982. G.M. Bouman over het Structuuronderzoek Bouwnijverheid.
- 4) De visie van de PSP op de volkshuisvesting - april 1981 - Postbus 700, Amsterdam - f 3,- en de katern "Volkshuisvesting, een kwestie van willen".

BEVRIJDING VAN DE MENS: ZELFBESCHIKKINGSRECHT?

Ik heb me gruwelijk geërgerd aan het artikel: de aktualiteit van de PSP van Fred van der Spek (zie Bevrijding nr. 11).

Aan de ene kant mag een fascistisch regime geen succes boeken, aan de andere kant is het Britse optreden "onzinnig". Dit stukje zit vol met gemeenplaatsen en is op zijn zachtst gezegd verward.

Hebben de Falklanders nu recht op zelfbeschikking, ja of nee? Wat is het verschil tussen hun probleem nu en ons probleem in 1940? Wij accepteerden toch ook hulp tegen de indringer? Hebben de Engelsen niet duidelijk laten zien dat zij niets voor een oorlog voelden en dat ze tot het laatst gehoopt hadden door middel van onderhandelen bloedvergieten te voorkomen?

Hoe kunt U de zaak verwarren door over kolonisatie te praten? Zijn de Falklanders dan *tegen hun wil* Brits? Het is juist andersom, de Falklanders willen de protectie van de Engelsen niet kwijt. Het is dan ook de grootst mogelijke onzin om over "chauvinisme" te praten. De Engelsen hebben n.l. een heel ander idee over vrijheid dan de Nederlanders. Dat is hun lijfgoed. (Er is in Engeland dan ook geen behoefte aan een partij als de PSP)

Vrijheid is voor hun een principe, zonder welke hun leven niet kan bestaan.

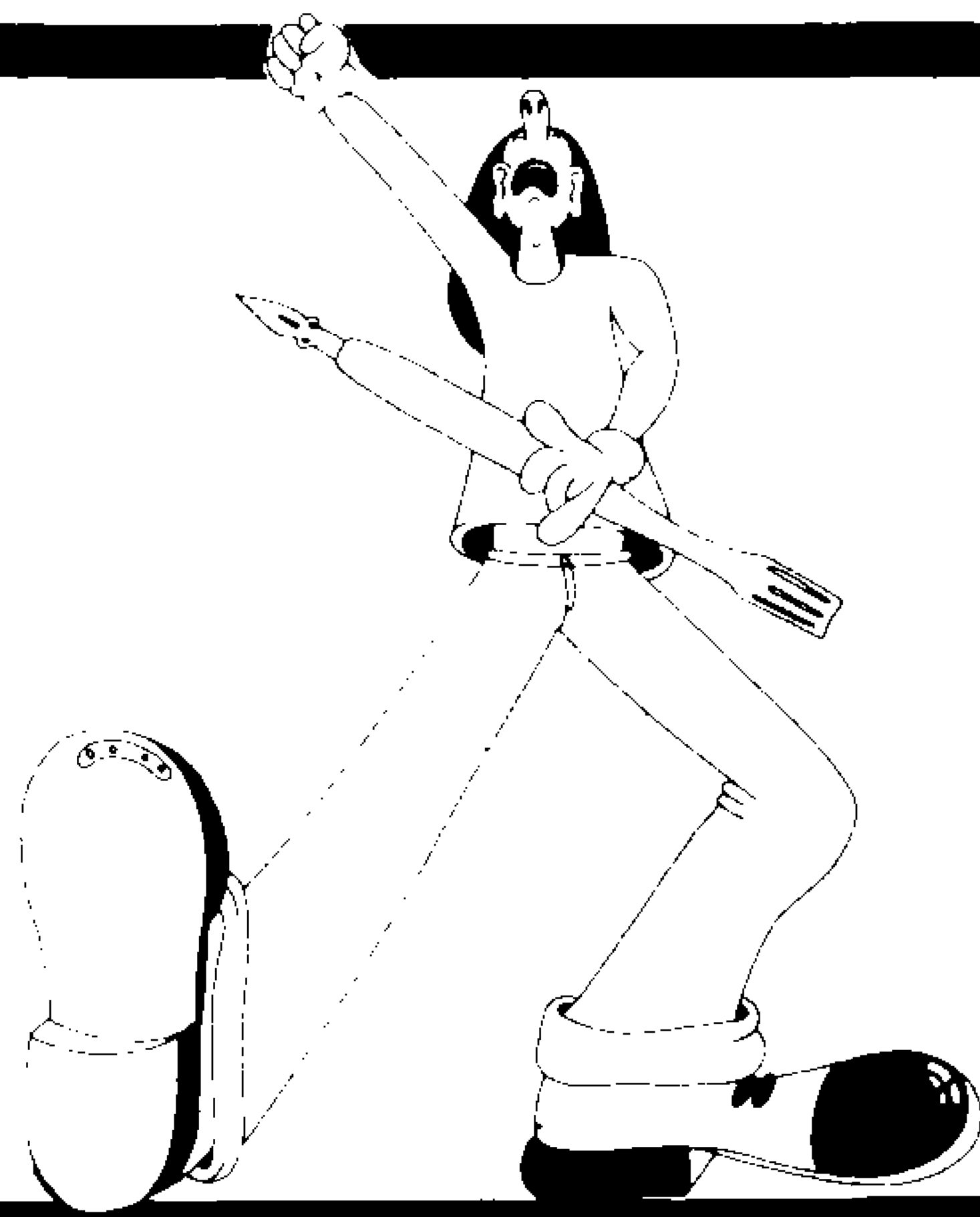
We hebben de mond vol kreten, houden ondertussen onze handjes netjes schoon (behalve die vier journalisten), blijven investeren in moordende regimes, verkopen dezelfde regimes onze knap bedachte wapens, en klagen dan ook nog als ze die wapens gaan gebruiken. We hielpen toch ook? Ik vind dat U in dit artikel bezig bent met een soort communicatie die niet zoekt naar de waarheid, of probeert de jeugd aan het denken te zetten, maar ze het ene dogma voor het andere dogma laat verruilen, de ander is de klootzak, of ze nu aangevallen worden maakt niet uit. In plaats naar inzicht te zoeken maakt U zich in dit stukje wel heel makkelijk van de problemen af.

Er bestaan al heel lang vredesbewegingen, in de deriger jaren, later de Flower-Power Children, de anti-Vietnam Studenten etc. en toch zuchten nu meer mensen dan ooit tevoren onder het juk van de onderdrukker. Hoe kan dat? Zijn zij gebaat bij ons geroep om vrede? Iedereen die geen fascist is wil vrede maar toch krijgen we geen vrede, want het roepen om vrede alleen schijnt niets te veranderen. Is het niet tijd dat we een actieve strategie bedachten en niet meer onze kop in het zand staken iedere keer als er een probleem is? Wat leren al die miljoenen doden ons: Joden, Homosexuelen, Communisten, Aziaten, Zuid-Afrikanen, Zuid-

OPWINDEND

In deze rubriek kunnen lezeressen en lezers hun reactie kwijt op de inhoud van BEVRIJDING.

Omdat de ruimte beperkt is kunnen reacties die langer zijn dan 800 woorden niet geplaatst worden. Kopij voor deze rubriek kan gezonden worden aan: Redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, met vermelding bovenaan het artikel 'rubriek Opwindend'.

Amerikanen, Afghanen? Laten we ze al deze hele eeuw niet in de steek?

Wij vinden onze vrijheid alleen belangrijk als we zelf bedreigd worden, en begrijpen nog steeds niet dat wat de mens overkomt aan de andere kant van de aarde *ook* onze zaak is.

Stel dat de Argentijnen hier binnengevallen waren, wat zou Uw houding geweest zijn? Hoe lang wilt U zonder vrijheid onderhandelen, praten? Deed ook Mr Chamberlain dat niet. Ironisch dat diezelfde Engelsen toen ten koste van alles (!) de vrede wilden bewaren en wat een escalatie dat tengevolg had. Een zeer vredelievend mens ten koste van hoeveel miljoenen? Mein Kampf was toen al jaren gepubliceerd, maar toch kop in 't zand.

Ik denk dat er pas vrede komt als we ons eerst solidair hebben gemaakt met onze medemensen, weten (en niet denken te weten) wat die mens wil en desnoods met die mens samen strijden als helaas de omstandigheden dat vereisen. Ik wil graag weten wat voor vrede betekent de vrede van de PSP? Vrede, zonder vrijheid? Vrede, maar in ons eigenbelang? Jullie verwerpen fascisme, en dan? Het gaat niet vanzelf weg, ook niet door op de Britten af te geven of ze gelijk met een vrijheidsloos regiem te vergelijken. Hoe kan onze jeugd met zo'n soort communicatie er ooit wijs uit worden? Het feit dat we weerbaar moeten worden tegen fascistie betekent natuurlijk niet dat we ons land moeten volproppen met atoombommen, radio-activiteit etc. Het betekent dat we de onderdrukte niet steeds maar weer de rug toe moeten draaien, omdat, omdat: het toch maar een heel klein eilandje is, etc. etc. U kent de vele redenen die men tegenwoordig heeft voor onverschilligheid en apathie, zelfs vredelievendheid is een excuus om de ander met zijn problemen te laten zitten, toch kan dat niet, omdat die ander zijn probleem ons probleem is. Een vrijheid voor allen of voor geen van allen.

Ik wil zo graag antwoord van U hebben op deze vraag: Wat zou U gedaan hebben als U Mrs Thatcher was?

Bianca de Ruyter

Je hoort ze er niet over. Wat moeten nieuwe kiezers met hun gebabbel, als ze bij de PSP een antwoord zoeken voor hun angst voor oorlogsdreiging? Dan zijn een demonstratie tegen de atoomraketten of een mooie verkiezingsadvertentie niet voldoende en de mensen zullen zich weer van ons afwenden. Fred van der Spek kan niet alles goedmaken. We zijn gegroeid na de Nieuw-Guinea-crisis; dat was lucht. Nu groeien we weer, substantiëler en nu deugt onze (ont-)wapenrusting niet.

N.M. Noverraz-Zwaag

(ONT-)WAPENRUSTING

Als men in de laatste BEVRIJDING de stukjes van en over onze jonge Tweede Kamer-kandidaten leest (zie BEVRIJDING nummer 15), dan merk je dat Van Es zich inzet voor crèches, De Haan vooral niet teveel uren wil werken en Willems vooral goed is in samenvattingen van wat er allemaal mis is in Nederland. Geen woord over een te voeren *echte, actieve vredespolitiek*, essentieel voor onze partij.

Daar moeten ze toch over nagedacht hebben; diepgaande, overtuigende meningen over hebben.

(advertentie)

CUBA

DYNAMISCH EN FASCINEREND!

**twee 18-daagse geheel verzorgde vliegreizen
incl. vele excursies**

**Route: Havanna tot Santiago de Cuba, of
Havanna - Pinar del Rio en Santa Clara**

Eerste klas hotels - Nederlandse ervaren reisleiding!

REISSOMMEN vanaf f 3.250,-

Vertrek: 21 en 22 december 1982 van Schiphol

**Geniet daar tevens van het zomerweer in
hartje winter en doe een schat van onvergetelijke herinneringen op!**

Inlichtingen en prospectus en boekingen bij:

REISBUREAU VAN DER SCHOOR

Koewei 7, 6843 ZL ARNHEM

Telefoon 085 - 81.56.03

DE CUBASPECIALIST SEDERT 1968!

Nog een beperkt aantal plaatsen beschikbaar!

EEN HETE WINTER

'De voor 1983 voorgestelde maatregelen zullen door velen als uiterst pijnlijk worden ervaren' schrijft minister Van der Stee in het voorwoord van de Miljoenennota 1983. Het de afgelopen jaren gevoerde afbraakbeleid wordt doldriest voortgezet. Er zal in 1983 voor maar liefst 13 miljard aan 'ombuigingen' plaatsvinden. Niet dat dat wat helpt overigens. Het financieringsstekort zal toch nog verder toenemen tot 10³/₄%, de kollektieve lastendruk zal met 1¹/₂% stijgen en de werkloosheid zal in 1983 oplopen tot 690.000.

Een aantal van de belangrijkste maatregelen om deze geweldige resultaten te bereiken:

- bevriezing van de kinderbijslag en van de bruto lonen voor uitkerings-trekkers, minimumloners, ambtenaren en trendvolgers. Als de inkomens in de marktsector niet op 'overeenkomstige wijze' worden gematigd, 'zal het kabinet zijn eigen verantwoordelijkheid terzake nemen';
- een zeer drastische verhoging van de sociale premies. De overheid trekt ruim 6 miljard terug van haar bijdrages aan de sociale fondsen. Bovendien neemt het aantal uitkeringstrekkers toe. Alleen de werknemers worden gekonfronteerd met de premieverhogingen, voor de werkgevers blijven ze gelijk;
- rechtstreeks bezuinigingen op de verschillende departementen voor ruim 2 miljard. Alleen defensie wordt uitgezonderd en mag met 2% reëel groeien;
- verhoging van de belastingen met 1600 miljoen, waarschijnlijk door verhoging van de BTW;
- verhoging van de gasprijs met 3 cent (exclusief BTW). Volgens de Regering is deze verhoging trouwens een tegenvaller, omdat was gerekend op een verhoging met 10 cent;
- verdere invoering van het kostwinnersbeginsel, o.a. door een differentiatie van de minimumdagloon-

bepalingen (een regeling dat je uitkering niet onder het netto-minimumloon-nivo kan dalen) naar gezinssituatie. Dat betekent dat het onderscheid tussen 'echte' en gewone minima nu in het stelsel van de loondervingsuitkeringen zelf zal worden ingevoerd;

— invoering van een eigen bijdrage voor geneesmiddelen, afschaffing van de bejaarden en invaliditeitsaftrekken in de inkomstenbelasting, verlaging van de kinderbijslag voor in het buitenland wonende kinderen, enz. enz.

De inkomensgevolgen van deze maatregelen zijn desastreus. Na alle verlagingen de afgelopen jaren, zullen de minima er in het komend jaar nog eens 5% in koopkracht op achteruit gaan, als het niet nog erger wordt. De hoogste inkomens zullen er niét op achteruit gaan. Dat komt omdat de loon- en inkomstenbelasting wordt verlaagd. Vorig jaar kwam de Regering Van Agt-Wiegel in de Miljoenennota 1982 uit op een inkomensverdeling, waarbij de minima 4% moesten inleveren, en de hoge inkomens niets. Toen merkte de Regering zelf op dat dat 'koopkrachtplaatje' onaanvaardbaar was, en er maatregelen zouden worden genomen om het te veranderen. In de Miljoenennota 1983 vinden we een dergelijk voorbehoud niét terug (de

'typische eigen D'66-inbreng' misschien?). Integendeel, er wordt heftig tekeer gegaan tegen een verdergaande nivellering. Met name jongeren krijgen het hard te verduren. Meer dan de helft van de werknemers met een inkomen op of onder het wettelijk (jeugd)minimumloon bestaat uit mensen onder de 23 jaar, en dus, zo redeneert de Regering, als je de minima relatief ontziet, verbeter je in feite de inkomenspositie van jongeren...

In feite is het verbijsterend dat de Regering met deze gigantische bezuinigingsoperatie aan komt zetten. De kritiek op het bezuinigingsbeleid neemt van alle kanten toe. Volgens een rapport van de Commissie Heroverweging (een club ambtenaren die bezuinigingsvoorstellen bedenkt) leidt een bezuiniging op de begroting van 6 miljard tot een direkt verlies van 71.000 arbeidsplaatsen. En zelfs het rechtse economenbastion van het Centraal Plan Bureau is er inmiddels achter gekomen dat de voortgaande bezuinigingen geen herstel van de produktie, investeringen en werkgelegenheid opleveren, maar integendeel de crisis verergeren. En ook in de Miljoenennota zelf valt warempel te lezen dat het de afgelopen jaren gevoerde beleid 'niet heeft gewerkt'. Het is opvallend dat de Regering dat op de koop toe neemt. Er wordt met geen woord gerept over de gevolgen voor de werkgelegenheid. Over een actieve bestrijding van de werkloosheid wordt zelfs geen woord gezegd. Het enige argument wat de Regering nog hanteert is de noodzaak om het financieringstekort terug te dringen. Anders nemen de rentelasten te veel toe en moeten we straks 20% van de begroting aan rentebetalingen uitgeven. Daarbij 'vergeet' men dan maar dat het bezuinigingsbeleid zijn eigen 'tegenvallers' in de vorm van meer werklozen en lagere belastingopbrengsten oproept, en dus ook helemaal niet tot een lager financieringstekort leidt. Dat is de afgelopen jaren al gebleken, en blijkt nota bene

De Tweede Kamer-fractie van de PSP heeft in reactie op de miljoenennota de volgende verklaring uitgegeven:

De PSP-fractie constateert met verbijstering dat het de afgelopen jaren gevoerde afbraakbeleid met verdubbelde kracht wordt voortgezet, hoewel ook in de Miljoenennota zelf wordt aangegeven dat dat beleid niet heeft gewerkt.

De PSP-fractie acht de voorgestelde maatregelen a-sociaal, kortzichtig en inconsistent. De sterke vergroting van de inkomensverschillen, de ont koppeling van lonen, uitkeringen en ambtenarensalarissen, en de verdere invoering van het kostwinnersbeginsel (o.a. door differentiatie in de minimumdagloonbepalingen in de loondervingsuitkeringen) vergroten de maatschappelijke ongelijkheid. De gigantische koopkrachtdaling zal nog veel meer mensen in financiële moeilijkheden brengen. De minima moeten blijkbaar een achteruitgang met nog eens 5%, dat is ca. 1000 gulden per jaar, accepteren.

Opvallend is dat met geen woord gerept wordt over de werkgelegenheidseffekten van de voorgestelde maatregelen, laat staan dat maatregelen ter bestrijding van de werkloosheid worden aangekondigd.

Het feit dat enerzijds een groot aantal kollektieve voorzieningen in hoge mate worden aangetast en dat anderzijds de defensiebegroting met 2% reëel stijgt, toont het ware gezicht van deze Regering.

PSP-fractie

ook uit de Miljoenennota zelf: ondanks de 13 miljard aan bezuinigingen loopt het financieringstekort naar verwachting (!) nog verder op. Bovendien komen de rente-bepalingen voor een belangrijk deel ten goede aan pensioenfondsen en andere binnenlandse beleggers. Een hoge rentelast is niet zo'n bezwaar, als je er maar voor zorgt greep te krijgen op die beleggers, en er voor te zorgen dat er maatschappelijk zinvolle investeringen met die gelden worden gepleegd. De Miljoenennota geeft aan dat rechts zijn aanvallen steeds overbloemder en harder inzet. Dat een link anti-krisis beleid mogelijk is, is in de PSP-nota 'Met socialistisch élan' aangegeven. Het wordt hoog tijd dat we er voor zorgen dat het een hete winter wordt.

Herbert Goedings

De nota 'Met socialistisch élan, een antwoord aan Wagner' is te koop bij de afdelingen van de PSP voor f 3,—. Te bestellen door overmaking van f 4,60 op postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam met vermelding van 'Socialistisch élan'.

Zoals gebruikelijk waren de Tweede Kamer-leden van de PSP niet aanwezig bij het voorlezen van de troonrede en de opening van het nieuwe vergaderjaar van de Staten Generaal door koningin Beatrix.

Fred van der Spek, Andrée van Es en Wilbert Willems deelden in een brief aan de voorzitter mee dat zij principiële bezwaren hebben tegen bijeenkom-

sten waarbij de erfelijke monarchie het middelpunt is. De PSP-kamerleden beschouwen dit instituut als ondemokratisch. 'Bovendien wordt bij gelegenheden als deze een beroep gedaan op nationalistische en militaristische gevoelens onder de bevolking, die wij verwerpelijk achten,' aldus de drie Kamer-leden van de PSP.

KONGRES

Op 23 en 24 oktober organiseert de Landelijke Koördinatie Groep van de PSP-vrouwen een weekend over het PSP-kongres 'vrouwenstrijd, homostrijd en socialisme'. Op het weekend zal worden besproken welke amendementen zullen worden geformuleerd en hoe de PSP-vrouwen er voor kunnen zorgen dat de verschillende vrouwengroepen voldoende inbreng zullen hebben op dit Kongres. Op het weekend komt tevens aan de orde de status van de Landelijke Koördinatie Groep (kortweg: LKG). Moet de LKG alleen een koördinerend orgaan zijn of kan de LKG ook beslissingen nemen en standpunten bepalen?

Het weekend wordt gehouden in het Vrouwenhuis, Walstraat 51-53 te Enschede en begint op 23 oktober om 11.00 uur. Voor slaapplekken wordt gezorgd, wel een slaapzak meenemen. Ook een crèche is aanwezig. Aanmeldingen vóór 15 oktober bij: Hinke Zijda, Helenastraat 45, Enschede (tel. 053-306127), na aanmelding worden de stukken ter voorbereiding toegezonden.

VROUWEN

Vrouwen in socialistische landen

De Werkgroep Oost-Europa Projecten organiseert op 12 en 13 november een conferentie met als thema *Vrouwen in socialistische landen*. De conferentie zal plaats vinden in het conferentieoord Woudschoten te Zeist. *Socialistische landen* is het verzamelwoord voor alle landen die zich op de één of andere manier socialistisch noemen: de Oost-Europa landen, Cuba, Viet-Nam, Angola, Mozambique, de Kaap Verden, Guinee Bissau, Nicaragua, China en ga zo maar door. Ten aanzien van het vrouwenvraagstuk heeft de Sovjet-Unie een politiek model ontwikkeld dat als een soort standaard-model door de zich later naar het socialisme ontwikkelende landen is overgenomen. Op de conferentie zal verder aandacht besteed worden aan de gezinspolitiek, vrouwen en werk, vrouwen en opleiding, vrouwenorganisaties. Opgave (met vermelding van de voorkeur voor een thema en de landenachtergrond): Werkgroep Oost Europa Projecten, Nachtegaalstraat 77bis, Utrecht, tel. 030-314381.

Vrouwelijke gedetineerden

In navolging van het Amsterdamse initiatief is onlangs in Groningen een Solidariteitsgroep Vrouwelijke Gedetineerden opgericht. Het voornaamste doel van deze groep is het signaleren en aan de kaak stellen van de problemen die zich voordoen in vrouwen-gevangenissen en Huisen van Bewaring. Met name vrouwelijke gevangenen worden vaak niet serieus genomen als zij komen met

ONDERSTE BOVEN

Deze rubiek is bedoeld voor berichten, aankondigingen en korte artikelen. Kopij voor deze rubiek kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding, t.a.v. rubiek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

klachten over handtastelijkheden van manlijke bewaarders, daarmee worden zij aan hun lot overgelaten en voelen zij zich bedreigd. De uitspraak van de directeur van de Groningse vrouwengevangenis, de heer H. Nieboer, noemde zijn instelling onlangs 'een kleuterklasje': over een serieuze visie gesproken... De Solidariteitsgroep neemt de klachten uiterst serieus en wil onder andere door het doorgeven van informatie over de misstanden verbetering brengen in deze situatie. De groep is te bereiken: Oosterstraat 44 te Groningen, tel. 050-128776.

Meidentribunaal

Sinds een jaar bestaat er binnen de PSP-jongereengroepen een zelfstandige meidengroep. Veel meiden zijn nauwelijks actief bezig met de binnen- en buitenparlementaire politiek, zowel binnen de PSP-jongeren, als in andere organisaties. Daaruit is de konklusie getrokken dat er iets fundamenteel mis is. Reden genoeg om te komen tot het organiseren van een meidentribunaal rond het thema 'meiden en verzet'.

Het is niet de bedoeling dat tijdens dit tribunaal alleen maar gepraat gaat worden, maar de bedoeling is juist ook dat de meiden er zelf actief mee bezig zullen zijn op haar manier. Dat kan, bijvoorbeeld, door middel van toneel, video, 'n spel of een kollage. Het ligt in de bedoeling dat de informatie die tijdens het tribunaal los komt zal worden gebundeld in een brochure.

Als voorlopige datum is het weekend van 20 en 21 november gekozen, maar de organisatie is nog niet rond: daarvoor is nog veel te doen, meiden die mee willen helpen zijn van harte welkom. De definitieve datum zal ook in BEVRIJDING worden aangekondigd. Nadere informatie: PSP-jongeren, tel. 020-267374 toestel 25/26, vragen naar Esther of Marianne.

BIJEENKOMSTEN

Anti-fascisme

Op initiatief van het Humanistisch Verbond afdeling Naarden-Bussum wordt er in het Gooi dit najaar een serie avonden georganiseerd rond het thema *Fascisme*. Aan de serie avonden wordt meegewerkt door de Anne Frankstichting terwijl in de werkgroep die het initiatief ondersteund een hele serie organisaties zitting hebben genomen, variërend van buurthuizen en jongerencentra tot en met de plaatselijke (linkse) politieke partijen, vrouwenorganisaties en 'Blijf van m'n lijf'. De eerste avond heeft inmiddels plaats gehad, maar de tweede (21 oktober) en de derde (18 november) volgen nog. De avonden vinden plaats in de Raadhuiskeider te Bussum en staan onder leiding van Boy Trip (ex-minister van Wetenschapsbeleid). De bijeenkomst van 21 oktober heeft als thema 'Fascisme nu' (met op het programma de film *The Wave*, een inleiding van Joke Kniemeijer en discussie), op 18 november is het thema 'Fascisme, nou en?' (met fragmenten uit stukken van Brecht, een forum met iemand van de Anne Frankstichting, een commissaris van politie en een vertegenwoordiger

(advertentie)

RAMPENPLAN, POSTBUS 780
6130 RT SITTARD

Help

Een fataal onderdeel van ons kollektief dreigt het te begeven. Namelijk onze aktiebus. Deze 14 jaar oude transit heeft ons het afgelopen jaar ongeveer eenmaal rond de aarde gereden. Maar is hard aan pensioen toe. Omdat wij vrij afhankelijk zijn van haar maar niet over voldoende geld beschikken een nieuwe tweedehands aan te schaffen vragen wij jullie om financiële steun en tips om een nieuwe te vinden. Alles is welkom op gironummer 3613431 t.n.v. Kollektief Rampenplan postbus 780 Sittard. Overigens kunnen PSPafd., maar ook anderen nog steeds onze nieuwste katalogus vol aktiemateriaal aanvragen. Gloednieuw maar nu al bijna uitverkocht zijn de gulden en rijksdaalder stickers met de tekst "laat de rijken de crisis betalen".

atoomvrije groeten.
Kollektief Rampenplan

ger van het Anti-Grijzen Wolvenkomitee). Tot 30 oktober zullen in diverse buurthuizen de tentoonstellingen van de Anne Frankstichting te zien zijn. Nadere informatie: tel. 02159-10085.

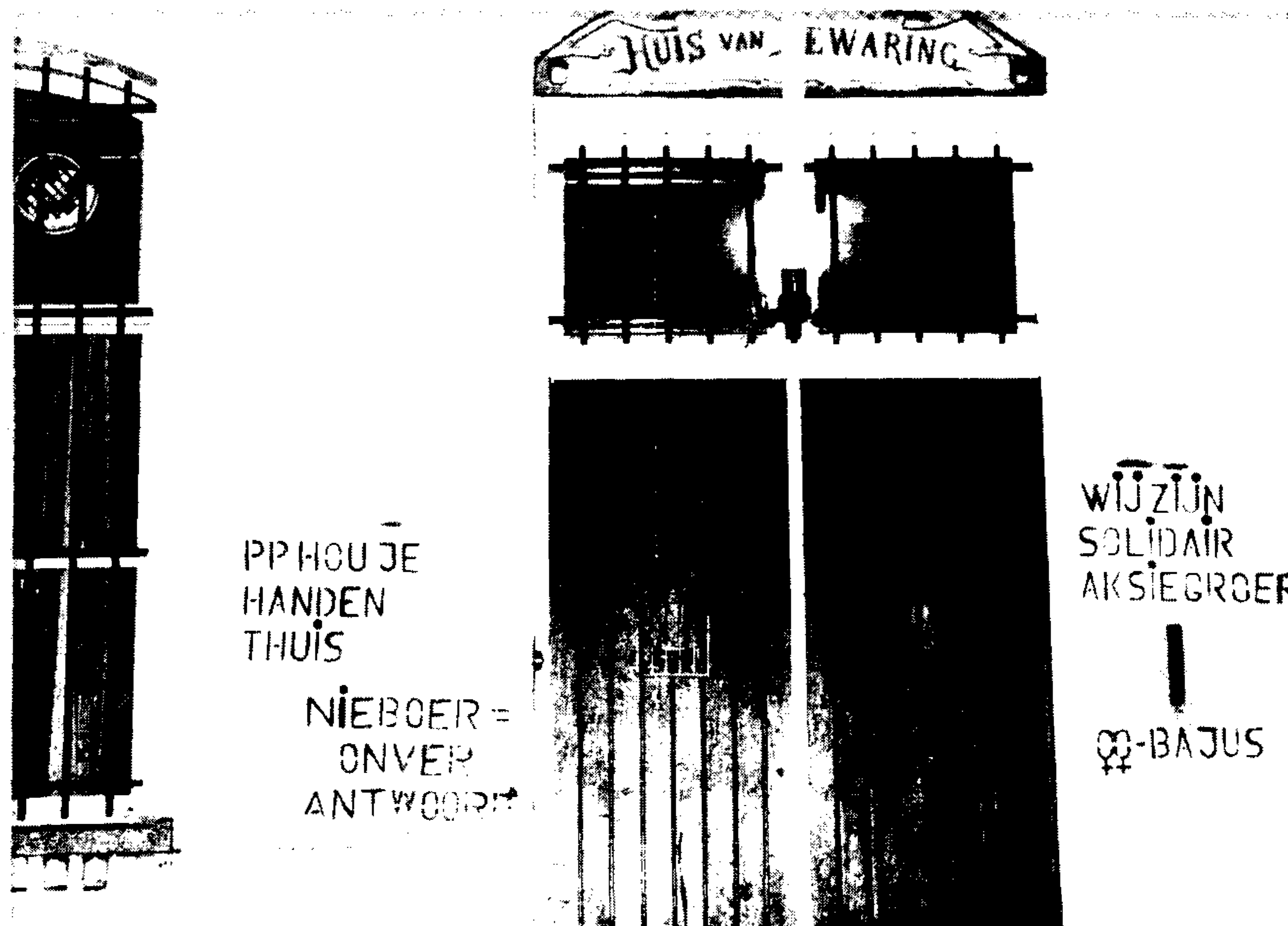
VREDESGROEPEN

Totaal weigeraar

George Mur zit op dit moment in voorarrest te wachten op zijn proces als 'totaalweigeraar'. Schrijf hem een kaartje of een brief om hem te ondersteunen: George Mur, Huis van Bewaring 2, Harmenjansweg 4 in Haarlem.

NEDERLAND UIT DE NAVO

Dit najaar start vanuit 't Kan Anders' een werkgroep met een aktie onder het motto 'Nederland uit de Navo'. In eerste instantie wordt geprobeerd, via het uitzetten van pamfletten gedurende de Vredesweek, om zoveel mogelijk adressen van sympatisanten te verzamelen. Via een netwerk van een 30-tal regionale kontaktpersonen proberen we vervolgens zoveel mogelijk plaatselijke werkgroepen op te zetten, die zich richten op activiteiten onder het motto 'Nederland uit de Navo' in de eigen regio. Het officiële startpunt van de (landelijke) aktie zal half november in Amsterdam plaatsvinden, door middel van een breed opgezet 'Navo-tribunaal'. In de loop van september komt het aktiemateriaal beschikbaar: affi-

PP HOU JE
HANDEN
THUIS

NIEBOER =
ONVER-
ANTWOORDE

WIJ ZIJN
SOLIDAIR
AKSIEGROEP

♀-BAJUS

ches, stickers, buttons, brochures, Navo-bulletins, etcetera.

Wie aan de aktie wil meewerken (hetzij door het verspreiden van pamfletten in september, hetzij in te vormen lokale werkgroepen, hetzij door de verkoop van aktie-materiaal, of hoe dan ook) kan zich in verbinding stellen met de Werkgroep 'Nederland uit de Navo', Postbus 13, Doorn. Eventueel telefonisch: Henk Branderhorst 03430/5927 (avond, weekends).

THEMADAGEN

CHEMISCH AFVAL

— de (on)oplosbaarheid van het probleem

— aktie tegen gifbelten

Op zaterdag 30 oktober wordt in RASA, Pauwstraat 13a, Utrecht, een themadag over chemisch afval georganiseerd. Centrale vragen:

1. Hoe is dat probleem ontstaan, wat is er tegen te doen, en welke onderzoeks-, politieke en economische inspanningen zijn daarvoor nodig?
2. Wat kunnen en moeten we doen tegen de gifbelten. Moeten ze allemaal opgeruimd worden, hoe bereiken we dat, waar vinden we technische ondersteuning, welke andere (preventieve) maatregelen op lokaal en provinciaal nivo kunnen we eisen en bevorderen om althans de nadelige effecten van de giftige afvalstroom te beperken?

10.30 opening

lezingen over vraag 1:

Jan Henselmans (Natuur en Milieu)
Wilbert Willems (Kamerlid PSP)

lezingen over vraag 2:

Leo Platvoet (PSP-gemeenteraadslid Bussum)

René Buisman (Nederland Gifvrij)
Hans van Gelre (Vereniging Milieu-defensie)

's Middags wordt in twee subgroepen verder gepraat over respectievelijk de eerste en de tweede centrale vraag.

Om 15.30 uur willen we nog een korte rapportage van de twee werkgroepen doen plaatsvinden. Om uiterlijk 16.00 is de sluiting.

De dag is in de eerste plaats bedoeld voor gemeenteraadsliden, provinciale statenleden, afdelingsactivisten, en leden die zich speciaal voor milieuzaken interesseren. Maar uiteraard is iedereen verder welkom.

Ter voorbereiding is een themamap gemaakt. Die is te bestellen bij de SVS-PSP, Amsterdam, gironr. 3481995, o.v.v. 'chemisch afval'. Bedrag f 3,50. Organisatie: MITEK/LWPW/SVS.

VERKILLING

Een toneelproduktie van Sater met als ondertitel 'Koude Oorlog in een gematigd klimaat'. In oktober gaat deze produktie in De Balie te Amsterdam in première. Er lijkt een toenemende belangstelling te bestaan voor de naoorlogse periode in het algemeen en de Koude Oorlog in het bijzonder. Vorig jaar al organiseerde De Populier een aantal debatten waarbij de rol van links Nederland in de eerste jaren na de oorlog en de vijftiger jaren centraal stond. De Populier gaf gelijktijdig een boek uit met de titel Nederland, links en de Koude Oorlog: een artikelenbundel die informatie geeft over de achtergronden van het verstarde klimaat in die periode. Binnenkort geeft Van Gennep een boek uit met daarin verslagen van de Populierdebatten. De IKON zond al eerder een programma over de Hongarijkw kwestie uit, en pas geleden maakte Gerrard Verhage de film De Berg, portretten van communisten, terugblikkend op hun leven en politieke keuzes. En nu is er deze theatervoorstelling van Toneelgroep Sater. Helemaal toevallig zal dit allemaal wel niet zijn. De CPN zit in een zich versnellend vernieuwingsproces. Oude dogma's als 'centralisme' en het 'voorhoeden denken' worden uitgebreid ter discussie gesteld. Ondanks het feit dat linkse samenwerking nog geen realiteit is, kunnen ideologische geschillen tussen linkse groeperingen in ieder geval bediscussieerd worden zonder dat dat tot extreme polarisatie leidt. De vredesdemonstratie van 21 november 1981 maakt duidelijk dat gezamenlijk optreden van linkse en progressieve mensen mogelijk is. In ieder geval zijn er op dit moment een aantal voorwaarden aanwezig om de afstand tussen de verschillende organisaties te verkleinen. Sater gaat met haar produktie VERKILLING terug naar de periode dat de scheidsmuren niet alleen tussen links en rechts maar ook onderling tussen de linkse groeperingen levensgroot waren. Je zou kunnen zeggen dat in deze voorstelling de sociale en psychologische achtergronden van de verstarde en 'verkilde' verhoudingen in de Koude Oorlog onderzocht worden. Na de Tweede Wereldoorlog blijkt al snel dat de eenheid tussen de partijen die zij aan zij in het verzet streden tegen de gemeenschappelijke vijand de nazi's, van tijdelijke aard

was en dus een schijneenheid. De restauratie zet in. Het Nederlandse volk wordt opgeroepen zich in te zetten voor het gemeenschappelijk belang en de verdediging van het 'Vrije Westen' op zich te nemen. Katholieken en sociaal-demokraten doen uiteindelijk hun uiterste best om communisten te isoleren. Zij wijzen te pas en te onpas opp het zogenaamde Rode Gevaar en brengen alles wat links is in diskrediet. Communisten, de belangrijkste slachtoffers van deze hetze, sluiten de rijen aan. Maar zij, op hun beurt, zijn de mening toegedaan dat iedereen die niet vòòr hen is, tegen hen is. Ieder die openlijk de Sowjet-Unie bekritiseert, of mensen die zich aansluiten bij De Derde Weg worden voor hand-

langers van het Wall-street-fascisme uitgemaakt. Op het hoogtepunt van de Koude Oorlog, als de opstand in Hongarije met geweld wordt neergeslagen, sneuvelen bij menig communisties gezin de ramen.

Tegen deze historische achtergrond speelt VERKILLING zich af; een familieportret van gewone linkse mensen. We zien een door de oorlog geschonden vrouw; ze brengt de moed op om te twijfelen over politieke keuzes, tegelijkertijd zien we dat menselijke gebreken en tekortkomingen onontkoombaar zijn. Mensen uit die vijftiger jaren met hun idealen en hun ruzies, hun dromen en bedrog in een periode van kille eenzaamheid.

Ria Lavrijsen

MET SATER NAAR DE VIJFTIGER JAREN

De Populier en Sater organiseren op zondag 10 oktober een middag in De Balie (Kleine Gartmanplantsoen, bij het Leidseplein in Amsterdam) met als thema *de relatie tussen politiek en cultuur in de vijftiger jaren*.

Diverse spreeksters en sprekers zullen een persoonlijke sfeertekening geven van die periode. De spelers van 'Sater' zullen tussen deze verhalen door liederen zingen uit het stuk VERKILLING. Na de pauze brengen Rob en Wim van de Meeberg een aantal voor die tijd typerende ANJV-liedjes ten gehore (onder voorbehoud) en zal een strijdlidderenkoor een aantal liederen vertolken.

Toneelgroep SATER

BON

MET BEVRIJDING NAAR SATER

Tegen inlevering van deze BON aan de kassa van De Balie (Kleine Gartmanplantsoen 10, Amsterdam) kunt U tegen de *reduktieprijs* van f 5,— de voorstelling VERKILLING van de toneelgroep SATER bijwonen.

Deze bon is *alleen* geldig op de volgende data:
donderdag 7 oktober (aanvang 20.30 uur)
donderdag 14 oktober (aanvang 20.30 uur)
donderdag 21 oktober (aanvang 20.30 uur)

Het is raadzaam om vantevoren plaatsen te reserveren: tel. 020-232904.

DE HOLLANDITIS OPNIEUW ORGANISEREN

In BEVRIJDING nummer 16 plaatsten wij twee interviews over de verhouding tussen het IKV en de PSP. Bram van der Lek (PSP) en Mient-Jan Faber (IKV) gaven hierin hun visie over deze verhoudingen in het algemeen en hun visie op hoe het nu verder moet met de akties tegen de plaatsingen van de kruisraketten in het bijzonder. BEVRIJDING wil het daar niet bij laten. Bram van der Lek gaat in dit artikel in op de situatie die is ontstaan na de Kamer-verkiezingen van 8 september en bij de nu lopende Kabinet-formatie. De PvdA dreigt te gaan instemmen met de plaatsingen van de nieuwe raketten. Van der Lek pleit voor akties met brede steun, met als doel het draagvlak nog te vergroten. Over de juiste aktie-vormen moet nog worden gedacht. Bram van der Lek geeft een aanzet.

Het is duidelijk dat de kernwapens en in het algemeen het groeiende verzet tegen de wapenwedloop geen doorslaggevend rol hebben gespeeld bij de verkiezingen. Nu was dat misschien ook niet te verwachten. Mensen bepalen hun stem op grond van tal van overwegingen, en niet alleen op die van het veiligheidsbeleid.

Toch is het wat verbijsterend om te zien dat er zo'n grote afstand kan ontstaan tussen wat de mensen, blijkens diverse enquêtes, in grote meerderheid willen — en dan op zo'n wezenlijk punt! — en de opvatting van de partijen die in meerderheid gekozen worden. En het is ook een politiek gevaarlijke ontwikkeling, zo'n afstand tussen het 'maatschappelijk draagvlak' en 'de politiek'. We — en daarmee bedoel ik dan in de eerste plaats de PSP als deel van de vredesbeweging — zullen ons moeten afvragen samen met alle andere in de vredesbeweging hoe we daar in de komende tijd mee om moeten gaan.

Het is al erg genoeg dat de strijd tegen de kernwapens en de wapenwedloop, onder meer door de uitsteltacties van regeringen en alle manoeuvres in de internationale politiek, bij deze verkiezingen was versmald tot het punt van de plaatsing van kruisraketten in Nederland. Maar dáárvan is dan ook duidelijk dat een meerderheid onder de bevolking er tegen is. Een NIPO enquête enkele weken verkiezingen kwam tot 68%. Een van de opvallendste gegevens was, dat zelfs 40% van de VVD-stemmers aangaf die plaatsing niet te willen en van de CDA-stemmers zelfs 58%. En dan gaat het om 'niet willen' zonder meer, en niet, zoals politici van CDA, VVD en D'66 ons telkens weer proberen aan te praten, om 'niet plaatsen' afhankelijk van de resultaten van de onderhandelingen tussen de supermachten in Genève.

Het is natuurlijk de vraag wat je met zulke gegevens moet doen. Het meest voor de hand liggende zou zijn dat de betreffende partijen nog eens opnieuw over hun standpunt zouden nadenken. Daar zijn namelijk niet alleen, zoals ze niet moe worden te beweren, 'emoties' voor, maar ook goede argumenten.

Maar de kans daarop lijkt niet zo erg groot. Erger nog, de PvdA, althans de

onderhandelaars van die partij, van wie voor iedereen leek vast te staan dat ze die plaatsing tot elke prijs zou afwijzen, lijken nu, als concessie om toch maar mee te mogen regeren, de voorbereiding van die plaatsing onderhandelbaar te willen maken. Het is bijna onvoorstelbaar, maar het gebeurt. Nu ik dit schrijf is nog niet duidelijk of onderhandelaar Den Uyl en informateur Van Kemenade op dit punt door hun partij teruggefloten zullen worden. Laten we het hopen, want dit is echt te gek.

Je kunt natuurlijk zeggen dat voorbereiden niet hetzelfde is als plaatsen. Maar dat wordt toch volstrekt ongeloofwaardig. Voorbereiden doe je als je wilt plaatsen óf als je nog niet zeker weet of je dat wilt. Maar wanneer je er vast van overtuigd bent dat plaatsen hoe dan ook fout is ga je ook niet meewerken aan voorbereidingen. Bovendien, wat verwachten de heren politici nu eigenlijk? Dat alle tegenstanders met de armen over elkaar zullen blijven afwachten dat dat ook tot plaatsing leidt, dus feitelijk wanneer het te laat is, nog eens in aktie te komen?

Want waar gaat nu eigenlijk om? Wat de vredesbeweging, of, om het wat preciezer te zeggen: de beweging voor een ander veiligheidsbeleid, afwijst is het plaatsingsbesluit. Het gaat niet in de eerste plaats om de feitelijke plaatsing. Daarvan is maar al te duidelijk dat hij, door het besluit én door de daaraan verbonden absurde voorwaarden (de nuloptie van Reagan), onvermijdelijk zal worden. Een PvdA die aan de voorbereidingen zou hebben meegewerkt en zich dan nog zou willen verzetten heft zich in een uiterst zwakke positie gemanoevreerd. Die zit dan min of meer vast aan de konsekwenties van het 'dubbelbesluit' (plaatsen tenzij de Russen tot bij voorbaat onmogelijke concessies komen). En, met enige kennis van de psychologie en van de historie van de hele wapenwedloop, is het niet moeilijk om te voorspellen wat er dan gebeuren zal.

AKTIE NODIG

Al met al, van de grote politieke partijen die in de komende maanden op de een of andere manier een regering zullen gaan vormen is niet te verwachten dat zij dat besluit nog uit zichzelf kunnen terugdraaien. Toch is

die meerderheid onder de bevolking er niet voor niets. 21 November en alles wat daarna gebeurd is, niet alleen in Nederland maar ook in tal van andere landen van Westeuropa, in de Verenigde Staten, en zelfs schoorvoetend hier en daar in Oosteuropa, is een maatschappelijk draagvlak voor een totaal andere politiek. Dat moet tot gelding worden gebracht. Bovendien is de ontwikkeling op zich, meerderheid of geen meerderheid, zo gevaarlijk, dat het absurd zou zijn daarbij werkeloos te blijven toezien.

Blijkbaar is het nog steeds niet tot de politici en de buitenlandse beleidsmakers doorgedrongen dat het tijdperk van de ongecontroleerde, door enkele deskundigen uitgedokterde veiligheidspolitiek is afgelopen. Zij schijnen nog steeds te denken dat, als je nu maar stug doorgaat, je smoezen wat aanpast, wat extra onderhandelingen voor de tribune opvoert, het publiek nog eens een keer vaker vertelt dat het er niets van begrijpt, dat het zo 'ingewikkeld' is, dat je moet bewapenen om te ontwapenen, dat het 'ethisch' onverantwoord is om 'eenzijdige stappen' te doen omdat daar juist oorlog van komt, en al die onzin meer, dat iedereen dan wel weer rustig gaat slapen. Maar zo is het niet meer. En dat zal ook duidelijk gemaakt moeten worden.

Nu is dat allerminst een eenvoudige zaak. Met hier en daar een aktietje zijn we er niet. De politieke druk die moet worden uitgeoefend zal zo breed mogelijk moeten zijn, zal zeer weloverwogen moeten worden opgezet, en samen met allen die daar ook maar enigszins bij betrokken zijn of willen worden.

BURGELIJKE ONGEHOORZAAMHEID

Hier en daar lijkt het misverstand te ontstaan dat de PSP op dit punt zich zou willen opstellen los van en tegenover andere delen van de vredesbeweging, bijvoorbeeld het IKV. Naar mijn stellige overtuiging moet dat niet, en is het ook niet het geval.

De PSP heeft bij verschillende gelegenheden duidelijk gemaakt dat naar onze mening 'burgerlijke ongehoorzaamheid' niet geschuwd moet worden bij de 'slag om de modernisering'. Juist om de gebleken meerderheid tegen die modernisering, én om het belang dat er mee gemoeid is, menen wij dat het organiseren van harde akties, het gericht en bewust overtreden van wetten en regels, als het er echt op aan komt, gerechtvaardigd is. Wij hebben gemeend dat nu al te moeten stellen als een waarschuwing aan die politieke partijen die nog steeds schijnen te denken dat je maar ongestraft een meerderheid in de bevolking straal kunt negeren.

Maar het is natuurlijk nog veel belangrijker dat het *effektieve* akties

zijn. Dus akties die de vredesstrijd, ook op langere termijn, verder brengen, die een omslag in de politieke besluitvorming af kunnen dwingen, en de discussie, nationaal en internationaal, intensiveren; en niet juist het omgekeerde bewerken.

Daarvoor is het nodig dat de akties breed worden gesteund, dat het draagvlak er door wordt vergroot en niet afgestoten. Het zal ook altijd moeten blijven gaan om aktie tegen een achtergrond van goede argumenten. We vechten niet voor een blind geloof, maar met hele rationele argumenten tegen een irrationele politiek. En tenslotte is het ook heel belangrijk om te blijven zien dat het om méér gaat dan alleen de kruisraketten en de Pershings. De 'modernisering' is een stap in een langdurig proces van bewapening. Wat we willen, wat moet gebeuren, is een omkering van dat proces. Daar is meer voor nodig dan alleen het stoppen van de modernisering. Het gaat om het afdwingen van een ander veiligheidsdenken, om kernwapenvrije zônes, nieuwe afspraken tussen landen, doorbreking van de blokken, wapenvermindering op alle terreinen, betere verdragen, het afdwingen van het *naleven* van verdragen, en nog zo het een en ander.

Dat is een proces op lange termijn. Daarvoor is vredesstrijd nodig met een lange adem. Alle akties die je bedenkt en voort moeten daarin passen. Ook na de 'slag om de modernisering' hoe die ook afloopt, moeten we weer verder.

Binnen deze 'randvoorwaarden' zullen we met elkaar moeten praten én handelen. Het is mijn stellige overtuiging dat ook geweldloze akties van 'burgerlijke ongehoorzaamheid' onder bepaalde omstandigheden daarin passen. We kunnen denken aan blokkeren, bezetten, stakingen, belastingweigering.

Er zal veel fantasie nodig zijn om goede, uitvoerbare en ook nog voor iedereen begrijpelijke direkte aktievormen te verzinnen. We zullen daarover moeten praten. Er is blijkbaar veel misverstand mogelijk over wat we onder dat vage begrip 'burgerlijke ongehoorzaamheid' verstaan. Wat mij betreft in ieder geval *niet*: matten met de ME, omwille van het matten.

Wat er moet gebeuren is dat we samen met de andere delen van de ontwapeningsbeweging een aktie-program ontwerpen om de Hollanditis een nieuwe en nog grotere impuls te geven. Daarvoor is samenwerking nodig, een grote inzet en eensgezindheid.

Bram van der Lek

BEVRIJJDING

JAARGANG 26 NUMMER 18 15/10/1982 PRIJS F.1,50

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

KALKAR, NO FUTURE ?

KOMMENTAAR

Optocht (deel 2)

De 'optocht der armen', zo omschreef Marcus Bakker vorig jaar de verstrekking van een éénmalige uitkering aan de 'echte' minima. De zorgvuldige geselecteerde groep 'echte' minima moest toen zelf de gang naar het postkantoor maken om de uitkering aan te vragen.

Veel kritiek werd toen al geuit op de uitvoering van de maatregel, de ingewikkelde formulieren, slechte voorlichting, onduidelijke toekenningscriteria; het werd destijds allemaal weggewoven met verandering naar het structurele beleid wat voor de (echte) minima in voorbereiding was, het ging nu echt om een eenmalige actie om de koopkracht van de minima enigszins op te trekken. Het structurele beleid is (nog) niet van de grond gekomen, vandaar dat ook dit jaar voor de tweede maal de éénmalige uitkering aangevraagd kan worden (volgend jaar voor de derde keer). PSP-woordvoerder Wilbert Willems stelde dan ook maar voor de titel van het wetsontwerp te wijzigen door het 'eenmalige' te schrappen. De Korte van de VVD was het daarmee eens. Vanuit de oppositiebanken ziet hij zijn beleid werkelijkheid worden: voor hem is het verstrekken van éénmalige uitkeringen aan echte minima het *structurele beleid*, voor hem betekent éénmalig: één keer per jaar. De door het kabinet Van Agt-Den Uyl voorbereide herhaling van de éénmalige uitkering aan de *echte* minima betekent dat het kostwinnersprincipe definitief doorgezet wordt. Het woord 'echte' slaat op de kostwinner die van zijn (heel soms haar) gezin moet onderhouden, alle mooie woorden van de PvdA over het terugdringen van het kostwinnersprincipe ten spijt.

De Regering verhuult dat, ze blijft betogen dat de eenmalige uitkering geen structurele maatregel is en dat verschaft haar tevens het alibi om alle vorige jaar gemaakte fouten te herhalen. De Kamer heeft daar gedeeltelijk een stokje voor gestoken. Zo ziet het er naar uit dat buitenlanders waarvan het gezin in het buitenland verblijft enigszins gelijkwaardiger behandeld gaan worden dan vorig jaar. Destijds konden zij alléén een uitkering voor *alleenstaanden* krijgen en daar verdienden ze natuurlijk net iets te veel voor om aan de criteria voor alleenstaanden te voldoen. Dat wordt nu waarschijnlijk rechtgetrokken. Over een motie met die strekking wordt later gestemd. Ook mensen die van een bijstandsuitkering moeten leven hebben geluk (nou ja...). Zij hoeven niet naar het postkantoor maar krijgen de uitkering automatisch. Genant was de reactie van Minister de

Graaf op dat voorstel: dat gaat hem veel méér kosten dan waarop gerekend was als de uitkering persoonlijk aangevraagd zou moeten worden.

Het nivo van argumenteren bereikte een dramatisch dieptepunt toen het ging om de studenten. Bekend is dat een beurs in vrijwel alle gevallen *onder* het netto nivo van de bijstandsuitkering ligt. Alle redenen om ook hen een uitkering te geven. Helaas is het wetsvoorstel zo gekonstrueerd dat de Bijstandswet het uitgangspunt is of men een uitkering krijgt. Studenten hebben ook geen recht op bijstand, dus...

De systematiek van de wet prevaleert boven de feitelijke inkomenssituatie. Het PSP-amendement werd verworpen, ook de PvdA stemde tegen (met veel pijn in het hart natuurlijk).

Overigens betekent het krijgen van een uitkering niet dat de echte minima er niet op achteruit gaan: er blijft een koopkrachtverlies van ongeveer 3% in 1982. Van een beleid waarmee de koopkracht voor alle minimum-inkomens structureel op peil wordt gehouden — niet alleen uit sociaal maar ook vanuit economisch oogpunt broodnodig — zal voorlopig niets terecht komen. Erger nog, voor de nu al aangekondigde éénmalige uitkering in 1983 zal minstens het dubbele bedrag nodig zijn (320 miljoen) dan voor dit jaar. Er staat echter geen cent voor in de begrotingen voor '83.

Martien Bouwmans

Vrouwenvredeskamp

Het zag er allemaal wel heel triest uit, toen we aankwamen. De grote informatientent van zijn palen gerukt. Bovenop het doek fietsen en bouw materiaal. Verderop waaiden de gescheurde lappen van een andere tent in de wind. Van een caravan waren de ruiten stuk.

's Nachts, vóór de aankomst van drie leden van de PSP-Tweede Kamerfractie, hadden een 25-tal jongeren, zo werd ons verteld, het vrouwenvredeskamp bij de vliegbasis Soesterberg aangevallen en gedeeltelijk vernield. De auto's, waarin ze zaten, reden door, zo gauw het merendeel van hen uitgestapt was. Daardoor konden de opgeschrikte vrouwen de nummerborden niet zien. Sinds het begin van het kamp, vier maanden geleden, zijn de vrouwen doelwit geweest van pestende militairen, chagrijnige politie-agenten, baldadige jongens en een uiterst onwelwillende burgemeester. Sexistisch geweld za-

gen de vrouwen zo dagelijks om hen heen belichaamd.

'O, hebben jullie straf gekregen?' Een burgemeester, die doodleuk vertelt: 'Ik heb maar drie politie-auto's. Jullie zitten hier geweld uit te lokken, ik waarschuw jullie.' Jongens van 15, 16 jaar, die elke dag komen pesten. Allemaal dingen om verschrikkelijk kwaad over te worden. Geweldloos daar tegenin gaan was niet altijd even gemakkelijk, maar werd door de vrouwen toch steeds gedaan.

Juridisch hadden de vrouwen ook wat te stellen. Maandag vechten tegen een dreigende ontruiming is vergeefs geweest. Het kamp moet weg, op de informatientent na, zo heeft de Raad van State beslist. Vrijdag, voor onze komst op 3 oktober, hadden de vrouwen een nieuwe juridische procedure aangespannen. Wat een kostbare energie moeten ze wel niet stoppen in andere dingen dan het naar voren brengen van de eigenlijke taak, waar het hen om gaat: strijden tegen bewapening en voor een vreedzame wereld.

Het is niet verwonderlijk, dat tijdens ons bezoek de vrouwen onderling praatten over het wel of niet opheffen van het kamp. De nachtelijke aanval, waarbij kans op persoonlijke ongelukken niet uitgesloten was, heeft danig op hun gemoed gewerkt. Het isolement, zowel ruimtelijk — van de grote weg afgelegen — als sociaal — de solidariteit in het land is voornamelijk een papieren — zal daar toe bijgedragen hebben. Op politiebescherming hoeft niet gerekend te worden.

De fractie zegde toe, de dreigende ontruiming en de nachtelijke aanval in de Kamer aan de orde te stellen. Het is zo bitter weinig, wat je kunt doen, besef je op het moment, dat je die toezegging temidden van die verdrietige en strijdbare vrouwen doet. Ze verkopen linnen tassen met 'vrouwenvredeskamp' erop gedrukt. Ik koop er een. Mijn 'solidarnosc'-tas is reeds geheel en al versleten. Mijn eigen kleine bijdrage aan hun strijd om met zo'n tas als man langsmannenvolk te lopen.

Chris Huinder

inhoud

BODEMSANERING zand er over...	pag. 3
PSP & BASISDEMOKRATIE betrek de stellingen	pag. 4
OTTO BOETES een autoritair anarchist	pag. 8
ACHTER HET GROENE GORDIJN	pag. 10
DE WAPENWEDLOOP op weg naar het einde	pag. 11
POLYNESIË van paradijs naar hel	pag. 12
OPWINDEND	pag. 13
ONDERSTEBOVEN	pag. 14
KALKAR no future	pag. 16

foto's voorpagina: Eduard de Kam

BEVRIJDING

Verschijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek/
Amsterdam en vereniging 'Het Gesproken
Weekblad'/Grave ook op cassette uitgegeven

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Marion Oskamp,
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2
pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; korting bij kontrakt mogelijk.

Druk, zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

BODEMSANERING

Zand er over...

Lekkerkerk was het begin van een lange reeks gifvondsten. Een eerste inventarisatie heeft al ruim 4000 'verdachte' plaatsen met chemisch afval opgeleverd. En regelmatig komen daar nog nieuwe vondsten bij. In ca. 350 gevallen is er sprake van een direkt gevaar voor mens en milieu. Daar zal de vervuilde grond dus zo snel mogelijk moeten worden afgegraven en verwerkt. Begin oktober werd in de Kamer de Interimwet Bodemsanering behandeld, die de saneringsoperatie regelt. Er is alleen één probleempje: de financiering deugt niet. Herbert Goedings bericht vanuit de Kamer.

Er is in de praktijk al een begin gemaakt met het opruimen van de talloze gifbelten. De huidige praktijk daarbij is gebaseerd op de ontwerp-interimwet bodemsanering, zoals die begint 1981 bij de Kamer werd ingediend. Tijdens de parlementaire behandeling van deze 'noodwet', die dus 1,5 jaar heeft geduurd, zijn een aantal verbeteringen aangebracht. Zo is het bv. mogelijk gemaakt dat gemeentes zélf verantwoordelijk worden voor de uitvoering van een saneringsoperatie, zal er een inspraakronde komen bij de jaarlijks op te stellen saneringsprogramma's, en is, dankzij een PSP-amendement, in de wet vastgelegd dat de onderzoeksrapporten openbaar zullen zijn. Een ander PSP-amendement om de vaststelling van het provinciaal saneringsprogramma (waarin wordt geregeld wanneer welke gifbelten zullen worden onderzocht of gesaneerd) niet over te laten aan de in beslotenheid werkende Gedeputeerde Staten, maar aan Provinciale Staten, werd verworpen. Dat zou te veel tijd kosten, vond men (op PPR en CPN na).

BETROKKENHEID VAN DE BEVOLKING

Met de mogelijkheden van de bevolking om betrokken te worden bij een saneringsoperatie is het over het algemeen niet best gesteld. Als er een gifvondst wordt gedaan, is de voorlichting van de overheid aan de betrokken bevolking over wat er precies aan de hand is, vaak volstrekt onvoldoende, of zelfs misleidend. Vaak wordt de terechte ongerustheid door de autoriteiten (en het betrokken bedrijf) afgedaan

met de opmerking dat er 'geen gevaar voor de volksgezondheid' is. Onderzoeksrapporten zijn vaak niet of alleen met zeer veel moeite te krijgen, de feitelijke sanering wordt eindeloos uitgesteld, enz. Aan de psychische

druk die het leven op een gifbelt oproept, wordt weinig gedaan. Zo weigert Ineke Lambers om geld ter beschikking te stellen voor de aankoop van huizen in gifwijken, als dat voor de saneringsoperatie zelf niet strikt noodzakelijk is. Maar die huizen zijn door zo'n gifvondst wel sterk in waarde gedaald, en in feite onverkoopt geworden. Mensen met een eigen huis op een gifbelt worden zo 'vastgekleusterd' aan hun huis, met alle gevolgen van dien.

Tekenend is in dit verband ook dat in de eerste 'Leidraad' (instructies van het Ministerie over het opstellen en uitvoeren van saneringsprogramma's) alleen wordt opgemerkt dat voor voldoende voorlichting naar de bevolking moet worden gezorgd 'om te voorkómen dat er bezwaarschriften worden ingediend' bij de saneringsoperatie.

KOSTEN VAN DE BODEMSANERING

Hét knelpunt bij de bodemsanering is echter de financiering ervan. Volgens schattingen van het Ministerie zullen de kosten alleen al voor de eerste 350 gevallen zo'n 2 miljard bedragen. Volgens Nederland Gifvrij kan het evengoed om 10 miljard gaan. In ieder geval is duidelijk dat er jaarlijks minstens 500 miljoen aan bodemsanering moet worden besteed om de ergste gevallen binnen 5 jaar te saneren.

In de wet is wel opgenomen, dat de kosten zoveel mogelijk op de vervuiler zullen worden verhaald, maar in de praktijk hoeven we daar weinig van te verwachten. Het is met de huidige wettelijke mogelijkheden heel moeilijk juridisch een bepaald bedrijf aansprakelijk te stellen voor de vervuiling of er is gebruik gemaakt van transportbedrijfjes die inmiddels failliet zijn, er is gewerkt met 'lege BV's', enz. Het zal daarom maar in enkele gevallen lukken de kosten op het vervuilende bedrijf in kwestie te verhalen. Het is daarom ook alleszins redelijk om een aanzienlijk deel van de kosten te verhalen op de industrie als geheel. Uiteindelijk zijn de gifbelten ontstaan door het legaal of illegaal storten van chemisch afval door de industrie, en er is dus sprake van een kollektieve verantwoordelijkheid van die industrie voor het weer opruimen van de troep. In het wetsontwerp was daarom de mogelijkheid geopend om een heffing in te stellen op basischemicaliën en eventueel aardolie en zware metalen. In de Verenigde Staten bestaan dergelijke heffingen ook en wordt daarmee 87,5% van de kosten van de ook daar noodzakelijke bodemsanering bestreden. In Nederland komt er echter geen heffing, die vooral zou drukken op de grootste vervuilers in het ver-

den, de grote chemische concerns AKZO, DSM, Dow Chemical, Philips Duphar, enz. Maar VVD, CDA en klein rechts toonden zich weer eens een trouwe bondgenoot van het grote kapitaal, en namen een amendement aan dat zelfs de mogelijkheid om zo'n heffing in te stellen, uitsloot. De lasten van het bedrijfsleven moeten immers verlicht worden, ook al moet je daarvoor vergiftigde boerenkool eten. Alleen PvdA, PPR, CPN en PSP wilden wél dergelijke heffingen (D'66 en EVP namen een tussenpositie in).

De kosten van de bodemsanering zullen dus geheel bij het Rijk en de gemeentes komen te liggen. De gemeentes zullen voor elk saneringsgeval in hun gemeente een 'drempelbedrag' van f 10,— per inwoner (tot een maximum van f 200.000) moeten betalen plus 10% van de kosten daarboven. Met name bij grote saneringsgevallen zullen de kosten voor gemeentes dus zeer aanzienlijk kunnen zijn. Ook nu al wordt de sanering soms ontstellend traag aangepakt, en liefst zo lang mogelijk uitgesteld, vanwege die hoge kosten, of wordt er bij de sanering gekozen voor 'second-best'-oplossingen (bv.

afdekken van vervuilde grond i.p.v. afgraven). Het valt te vrezen dat dit zich in de toekomst nog vaker voor zal doen.

Toch is het soms wel redelijk dat gemeentes meebetalen aan de saneringsoperatie. Vaak zijn gemeentes nl. wel mede-verantwoordelijk voor de bodemverontreiniging, doordat ze hebben geweigerd om op te treden tegen een vervuilend bedrijf, ook als wel bekend was dat dat bedrijf bepaalde vergunningen niet had of niet naleefde. Als gemeentes echter kunnen aantonen dat zij geen enkele schuld hebben aan het ontstaan van een gifbelt, lijkt het niet redelijk om hen toch voor de kosten van sanering op te laten draaien, naast de 'bijkomende' kosten die ze toch al moeten betalen (voor afzettingen van het terrein, voorlichting aan de bevolking, e.d.). Een amendement van de PSP om in dergelijke gevallen gemeentes niet mee te laten betalen, kreeg echter alleen de steun van PPR, CPN en PvdA.

Het leeuwendeel van de kosten zal echter door het Rijk moeten worden betaald. Maar ook hier slaan de bezuinigers van VVD en CDA, die eerst al geen heffingen op het bedrijfsleven wilden, toe. Was er in 1982 nog bijna 200 miljoen beschikbaar voor de bodemsanering (via gelden uit het werkgelegenheidsplan), voor 1983 is maar 115 miljoen in de begroting opgenomen, en voor de jaren daarna nog minder. Ineke Lambers gaf wel toe, dat er op deze manier niets van de hele sanering terecht komt, maar zij wilde zich niet hard maken om die bedragen te verhogen, gezien haar 'demissionaire status'. Een status waarmee het kabinet overigens rustig voor 13 miljard aan bezuinigingen wil doorvoeren.

De konklusie is duidelijk: de bodemsanering zal maar heel langzaam tot stand komen. Met 200 miljoen per jaar zal het 50 jaar duren voor de nu bekende gevallen zijn gesaneerd. Ook de gevallen die nu ter hand zijn genomen, en zo ver zijn onderzocht dat er eindelijk een saneringsplan is opgesteld, dreigen bij gebrek aan geld te worden stilgelegd (de feitelijke sanering is immers aanzienlijk duurder dan het daaraan voorafgaande onderzoek).

Opruimen van gifbelten is één zaak. Het er voor zorgen dat er niet nog meer chemisch afval in de grond wordt gestopt is minstens zo belangrijk. Daarvoor is de Wet Bodembescherming bedoeld, die over 5 jaar in werking moet zijn getreden. De gang van zaken met de bodemsanering doet ook wat betreft de bodembescherming het ergste vermoeden.

De themagroep Milieu en Technologie van de PSP organiseert op 30 oktober een themadag over chemisch afval.

Tijdens deze dag zullen twee vragen centraal staan: is het chemisch afvalprobleem op te lossen en hoe kan er actie gevoerd worden tegen gifbelten?

Tijdens deze themadag zullen vijf sprekers aanwezig zijn: Jan Henselman (Natuur en Milieu), Wilbert Willems (Tweede Kamerlid PSP), Leo Platvoet (raadslid PSP in Bussum), René Buisman (Nederland Gifvrij) en Hans van Gelderen (Vereniging Milieudefensie). Later op de dag zal in twee groepen over de twee centrale vragen worden doorgepraat, waarbij de vijf sprekers ook aanwezig zullen zijn.

De themadag vindt plaats in RASA, Pauwstraat 13A in Utrecht. Aanvang: 10.30 uur.

De dag eindigt om 16.00 uur. Ter voorbereiding is bij de SVS een map uitgekomen die te bestellen is door overmaking van f 3,50 op postgiro 3481995 t.n.v. SVS-PSP te Amsterdam met vermelding van 'chemisch afval'

PSP en de basisdemokratie

INLEIDING

De PSP is inhoudelijk en praktisch nauw verbonden met de belangrijkste nieuwe sociale bewegingen van het moment. Binnen enkele bewegingen zijn echter veranderingen aan de gang, enkele jaren al, die het voor de PSP, zowel landelijk als op lokaal niveau, steeds moeilijk maken solidair te blijven. Tegelijkertijd, en niet losstaand hiervan, laaien binnen de PSP discussies op over de houdbaarheid van de opvattingen over akties die met name door het partijbestuur worden uitgedragen. De nieuwe sociale bewegingen zijn belangrijk voor de PSP. Er zijn leden en toekomstige leden in aktief, het zijn voor ons belangrijke bondgenoten in de strijd voor maatschappelijke veranderingen, deze bewegingen vormen voor veel mensen het beginpunt van een politieke ontwikkeling, en ze kunnen barrières (qua verbreding) doorbreken die politieke partijen vaak veroordelen tot preken voor eigen parochie.

Delen van de nieuwe sociale bewegingen zijn echter ideologisch en qua aktiemethoden op enige afstand van de PSP. Het kan getalsmatig om kleine groepen gaan, maar het belang van hun ideeën en akties gaat boven hun getal uit door de weerslag die het op die bewegingen heeft. We doelen dan vooral op de verwijdering tussen PSP en aktievoerders die geweld niet (langer) afwijzen. die elke coalitie met politieke partijen (en vaak ook andere 'gevestigde' organisaties)

afwijzen en schijnbaar ook weinig moeite meer doen politieke steun te verwerven. Het vertrouwen op de eigen kracht lijkt basis voor de akties te zijn geworden. We willen door middel van enkele gesprekken boven tafel krijgen wat nou precies de oorzaken zijn van de verwijdering waarvan sprake is. Volgens ons zijn noch de PSP, noch de sociale bewegingen daarbij gebaat. We hebben niet de illusie dat door dergelijke gesprekken meningsverschillen geheel zullen verdwijnen en bewegingen homogene gehelen zullen gaan vormen. Het elkaar niet bestrijden, het elkaar mogelijk maken wederzijdse steun te geven, en op punten tot daadwerkelijke samenwerking over te gaan is wat we op de eerste plaats beogen. PSPleden, afdelingsbesturen, het partijbestuur en andere geleidingen die daarmee te maken kunnen hebben, zouden daarmee doeltreffender op bepaalde gebeurtenissen en plannen van aktievoerders kunnen reageren. Aan de andere kant moet voor aktievoerders duidelijk gemaakt worden wat ze wèl en niet aan de PSP hebben. De gesprekken zouden ook moeten aangeven hoe de PSPleden daarvan invloed uit zouden kunnen oefenen op de koers(en) van de sociale bewegingen zelf. Konsekwenties voor opvattingen of organisatie van de PSP moeten evenmin uitgesloten worden. Tenslotte moeten er ideeën uit voortkomen voor het parlementaire werk van de PSP.

Partijbestuur PSP

BETREK DE STELLINGEN

Nijmegen 23 september 1982. Een zaaltje in het splinternieuw Nijmeegse stadhuis. Rond de tafel een viertal leden van verschillende basisgroepen binnen de Anti-Kernenergie Beweging (AKB) en een aantal PSPers. Drie uren spraken zij met elkaar volgens een keurig voorgestruktuurde discussielijn, waarvan de achterliggende doel in bijgaande inleiding zijn aangegeven. Een en ander werd vlijtig geregistreerd door mensen van het Nijmeegse basisgroep-blad Onderstroom, van het Landelijk Energie Komité (LEK) en van Bevrijding.

De discussiepunten die aan bod kwamen waren gericht op de verschillen in ideologie en strategie tussen PSP en basisgroepen, beide aktief in de AKB. Ze waren evenwel onder woor-

den gebracht door de PSP, wat op zich aanleiding gaf tot kritiek vanuit de basisgroepen. Men herkende zichzelf in bepaalde opzichten niet in de omschrijvingen, die volgens aanwezige basisgroepleden meer sloegen op niet aanwezige meer radikale basisgroepen. Ook stelden de aanwezige basisgroepleden dat zij bij de omschrijvingen van de discussiepunten soms het gevoel kregen afgedaan te worden als een zootje wat maar wat aanklooit, tegenover een PSP die het allemaal zo goed weet. Vooronderstellingen over en weer en wantrouwen waren soms tijdens de discussies nogal voelbaar. Maar ook was er een zekere welwillendheid en een sfeer van we kennen elkaar al wat langer, we hebben dit allemaal al eens eerder tegen elkaar gezegd. De stellingen werden betrokken, de meningen tegenover elkaar gesteld en de onderlinge tegenstellingen begonnen een aardig rijtje te vormen. De aanwezige basisgroepleden konden onderling in opvattingen ver-

schillen en distantieerden zich op bepaalde punten van andere niet-aanwezige meer radikale basisgroepen. Ook tussen de aanwezige PSPers waren verschillen in opvatting constateerbaar. Hoe versla je zo iets in kort bestek.

Een samenvattend betoog met enerzijds de basisgroepen en anderzijds de PSPers steeds op een hoop vegend leek uiteindelijk het meest hanteerbaar. Immers, het ging er toch om de verschillen tussen basisgroepen en PSP op één rij te krijgen.

DE HUIDIGE ENERGIEPOLITIEK

De PSP en de Anti-Kernenergie Beweging hebben elkaar in de loop van de jaren in hun opvattingen over energiepolitiek over en weer beïnvloed. In het begin van de discussie kon dan ook eerst nog eens worden vastgesteld dat de PSP en de basisgroepen binnen de AKB in hun analyse weinig verschillen.

Beide zien de energievoorziening als een centrale faktor in de economie

waarvan het beheer mede bepalend is voor de machtsverhoudingen in de maatschappij. Juist in de energie-sektor is een grote concentratie van grote ondernemingen zichtbaar, die daarmee ook macht hebben over andere economische sektoren, die van de energievoorziening afhankelijk zijn.

Het bezig zijn met energie is daarom niet iets aardig bedenken over afzonderlijke technologieën, maar bezig zijn met een *politieke* kwestie. En dat heeft dus te maken met je maatschappij-visie.

Direkt gekoppeld aan de analyse van het grootschalige en on-demokratische karakter van de huidige energievoorziening zit in de vraag hoe die energievoorziening dan wel gestruktureerd zou moeten worden. Zowel de PSP als de AKB hebben hier *demokratisering* en *decentralisering* als kernbegrippen.

De basisgroepen — samengesteld uit een bonte verzameling van mensen en groepen die tegen kernenergie zijn

— stellen dat zij onrechtvaardigheden en onjuistheden aan de kaak willen stellen. Het ligt volgens hen niet op de lijn van de AKB om een ander programma voorhanden te hebben. De PSP, als politieke partij, ziet het, naast haar verzet tegen kernenergie, als haar taak om iets meer aan te geven van hoe het dan wel moet en signaleerde tijdens de discussie een aantal problemen daarbij. Het decentraliseren van de beslissingsmacht over energievoorziening kan niet voor alle vormen opgaan: er blijft ook grootschalige energievoorziening nodig en hoe structureer je dat dan? Ook wil de overdracht van het energiebeheer van de particuliere sektor naar de overheid nog niet zeggen dat daarmee een meer democratische organisatie gewaarborgd is. Vanuit de basisgroepen in de AKB werd opgemerkt dat *demokratisering* nog teveel een holle term is, waardoor de mogelijkheid bestaat dat de PSP het anders invult dan de AKB.

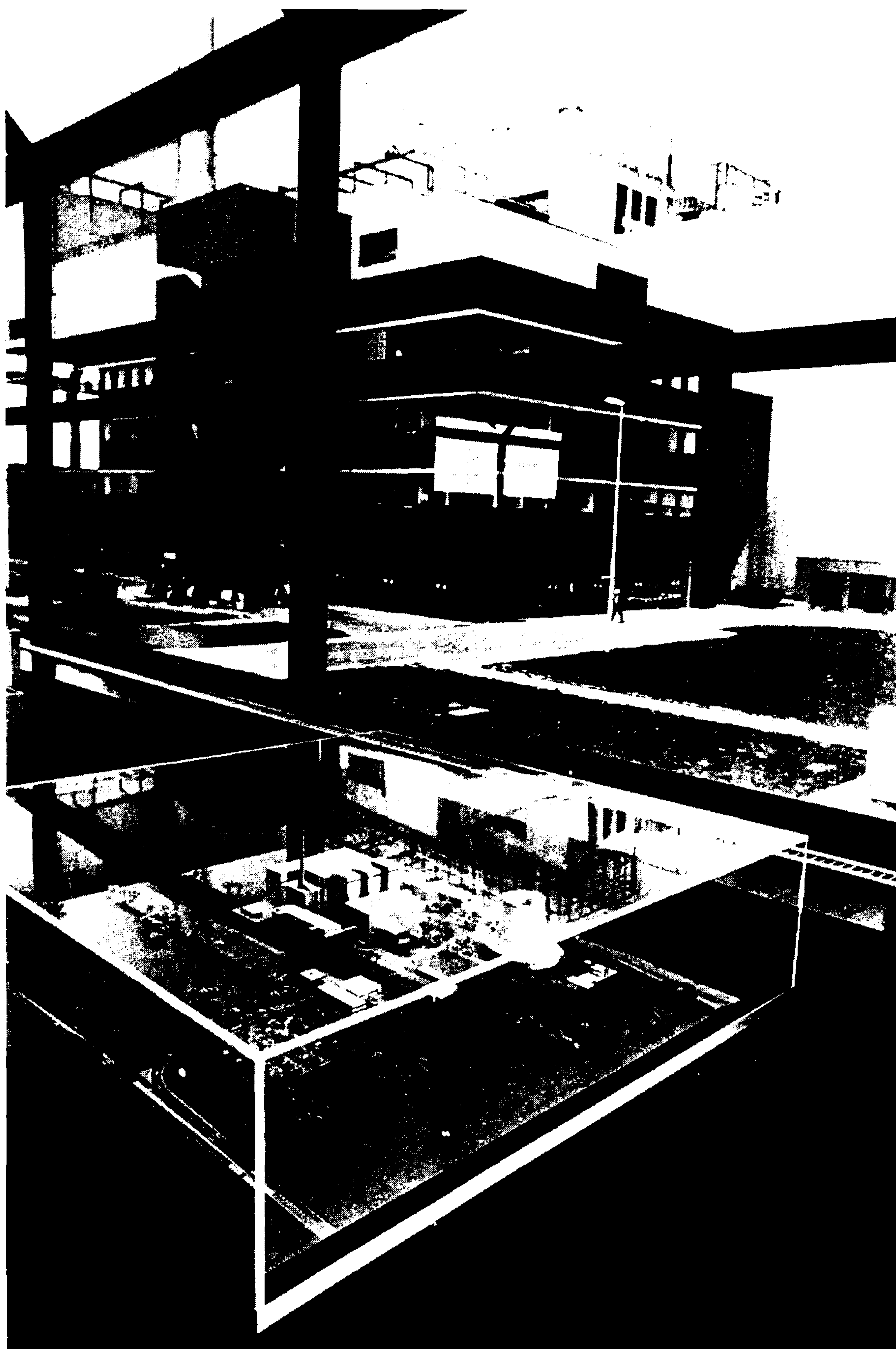
STRATEGIE

Zijn de analyses in hoofdlijnen min of meer gelijk, in de konklusies die daaruit getrokken worden met betrekking tot de strategie verschillen de PSP en de basisgroepen duidelijk. De discussie werd gericht op drie zaken waarover de meningen uiteen bleken te lopen: de *Brede Maatschappelijke Diskussie* (BMD), het initiatief 'Nederland Atoomvrij' en geweld bij acties.

Maar daarvoor werd eerst op de algemene vraag ingegaan hoe de PSP haar eigen parlementaire rol bekijkt en hoe de basisgroepen daar tegenaan kijken. Vanuit de PSP werd het twee-sporenbeleid — parlementair en buiten-parlementair — benadrukt. Uitgaande van het feit dat het parlement nu eenmaal bestaat en je de mogelijkheden om je doelen te bereiken ongebruikt laat, als je daarin niet als waakhond in vertegenwoordigd bent.

De basisgroepen stelden daar tegenover dat de PSP te veel parlementair bezig is, terwijl je je energie beter op andere plaatsen kunt gebruiken. De basisgroepen vinden hun kracht op straat. Daarbij brachten zij naar voren dat het grote gevaar van parlementair bezig zijn is, dat je mensen de valse illusie geeft dat via het parlement dingen te veranderen zijn. Bovendien houdt het meedoen in het parlement, volgens de basisgroepen, in dat je je eisen moet aanpassen aan wat haalbaar is om een bredere ondersteuning te bereiken. De basisgroepen daarentegen, zoeken verbreding door voortdurend radikaal eigen eisen te stellen.

Vanuit de PSP werd ontkend dat zij de mensen valse illusies geeft. Er wordt niet gezegd 'stem op de PSP, dan verandert alles', maar 'zorg dat jouw

Kalkar: droom en werkelijkheid

Foto: NFK/Gerlo Beernink

geluid ook op parlementair niveau gehoord wordt.'

Ten aanzien van het aanpassen aan de eisen werd door de PSP gesteld dat het doceren van haar eisen niet bepaald wordt door het parlement, maar door het feit dat je veel mensen wilt bereiken, die moet je duidelijk maken wat je wilt. Je kunt geen hardere methodes gebruiken omdat je (nog) een minderheid bent.

De basisgroepen geloven daar niet in en noemen een aantal zaken die zij als oorzaken zien voor de verwijdering tussen de — parlementaire — PSP en de — buiten-parlementaire — basisgroepen. De resultaten van het parlementaire werk blijven uit. Daar bovenop komen de ervaringen met politieke organisaties in het algemeen; bijvoorbeeld de PvdA, die vóór de verkiezingen heel andere dingen zeggen dan zij erna doen. Tenslotte verdoezelt het parlementaire werk de tegenstellingen. Ingewikkelde inspraak-procedures halen de angel uit het verzet. Daarbij wordt onderkend dat hun eigen model van basis-democratie beperkt blijft tot bepaalde groepen mensen. Maar zij vinden hun eigen weg toch altijd nog veel direkter dan de parlementaire weg van de PSP.

TWEE INVALSHOEKEN

Een belangrijk aspect dat bij deze discussie naar voren kwam betrof het bij de strategie behorende *perspektief*. De PSP heeft als drijfveer een socialistisch toekomstperspektief. Vanuit de basisgroepen werd gezegd dat veel mensen in deze groepen het socialisme achter zich hebben gelaten en meer een verzet uit wanhoop leveren, zonder concreet idee van de toekomst. Daarbij richten de AKB-ers in de basisgroepen zich op de manier waarop zij nú leven, met het vertrouwen op eigen kracht als uitgangspunt. De anti-kernenergiestrijd is daarbij geen afgegrensd doel, maar past in een manier van denken die allerlei overlappings kent met andere acties (denk aan de kraakbeweging, de vredesbeweging, enzovoorts).

Als konklusie van de discussie over het parlementair en buiten-parlementair bezig zijn werd vanuit de PSP gesteld dat de manier waarop de basisgroepen het parlementaire werk bekijken helemaal niet zover af ligt van wat de PSP onder parlementair werk verstaat. Immers, de PSP heeft een dergelijke kritiek, maar doet een andere keuze omdat zij het middel 'parlement' niet ongebruikt wil laten.

Kortom, er is sprake van twee invalshoeken, die op zich geen tegenstelling hoeven in te houden. De PSP ziet daarbij de basis-democratie van de basisgroepen als een uitbreiding van de parlementaire democratie en niet als een vervanging daarvan.

DE BREDE MAATSCHAPPELIJKE DISKUSSIE

In het verlengde van de opstelling van de PSP en de basisgroepen ten opzichte van het parlement ligt de houding ten opzichte van de Brede Maatschappelijke Diskussie over het energie-beleid (kortweg: BMD). Beide zijn het er over eens dat de uitkomst van deze discussie bij voorbaat al vast staat, omdat de BMD gericht is op de handhaving van het huidige energie-beleid.

De PSP heeft evenwel geprobeerd de opzet van de BMD te veranderen, de basisgroepen hebben deze discussie vanaf het begin links laten liggen. De BMD is in hun ogen een truuk: als je daar aan meedoet laat je je eigen discussie bepalen door de BMD en wek je de illusie dat je er een andere energiepolitiek mee kunt bereiken. Wel stellen de basisgroepen in de 'Dodewaard gaat dicht'-actie vantevoren nog geprobeerd te hebben de opzet en de inhoud van de BMD te veranderen. Toen de BMD er eenmaal was wilden zij niet meedoen, omdat er een schijn van legitimiteit ontstaat als tegenstanders er ook aan meedoen. Je verdoezelt daarmee de tegenstellingen.

Vanuit de PSP werd geredeneerd dat de BMD er toch kwam als je er niet aan meedeed en — waarschijnlijk — zelfs in verhevigde vorm. Je kunt, aldus de PSP, de brede maatschappelijke discussie pas links laten liggen als je de macht hebt om aan te tonen dat het een truuk is. Gezien de rol van de media en de hele opzet van de discussie heb je die macht niet en daarmee loop je het gevaar makkelijk als ondemocratisch groepje opzij gezet te worden. Daarom vindt de PSP dat je wel mee moet doen en je argumenten binnen de BMD naar voren moet brengen tot het moment waarop je de truuk echt kunt aantonen. Je wekt het idee dat je geen argumenten hebt als je *niet* meedoet. Maar het gaat er wel om op welke wijze je meedoet, je moet daarom steeds heel wantrouwend zijn. Wat de BMD wil, is koppen tellen: alsof daardoor de *kwaliteit* van de argumenten worden bepaald. De PSP wil wel toegeven dat zij zeker niet probleemloos aan de BMD meedoet, intern verdeeld is en dat de partij zich ook aan bepaalde discussievormen onttrekt binnen de Brede Maatschappelijke Diskussie.

PSP en de basisdemokratie

vervolg van pagina 5

NEDERLAND ATOOMVRIJ

Na de tweede Dodewaard-actie, in september 1981, is, volgens de PSP, de anti-kernenergie-beweging op landelijk niveau enigszins teruggeslagen. Er was een grote verdeeldheid over hoe het nu verder moest terwijl de maatschappelijke akseptatie van de acties verminderde. In een poging dat te doorbreken deed de PSP het actie-voorstel 'Nederland Atoomvrij' (zie: *BEVRIJDING* nummer 7 en 13/14 van dit jaar). De bedoeling was een brede landelijke campagne in het najaar van '82 gericht op informatie-verspreiding en vorming van politieke druk tegen de Brede Maatschappelijke Diskussie. En met als concreet doel de sluiting van Dodewaard en Borssele. Het voorstel werd in het *Landelijk Energie Comité* (LEK) besproken en gewijzigd en later door de basisgroepen heftig aangevallen.

De aanwezige leden van de basisgroepen stelden dat er volgens hen na de 'mislukte' tweede Dodewaard-actie geen sprake was van een teruggeslagen, maar dat er een discussie — met name een geweldsdiskussie — op gang was gekomen waar het PSP-voorstel aan voorbijging. Met andere woorden: het voorstel kwam voor de basisgroepen te vroeg. Daarnaast konden zij zich ook niet aan de indruk onttrekken dat de PSP insprong op de verwarring in de AKB om een nieuwe actie op het eigen conto te kunnen bijschrijven. Naast het tijdstip, werden ook de aard en de vorm van het actie-voorstel van de PSP bekritiseerd. Vanuit de basisgroepen werd gesteld dat de acties moeten plaatsvinden dáár waar die centrales staan (of komen) en dat je daarvoor niet, zoals in het voorstel stond, naar Den Haag moet gaan. Dit laatste werd door de basisgroepen in verband gebracht met de parlementaire gerichtheid van de PSP. Zij verwijten de PSP dan ook zich weinig bewust te zijn van haar eigen rol in de parlementaire structuur en daarmee haar eigen invalshoek binnen de anti-kernenergie beweging. Tenslotte werd vanuit de basisgroepen naar voren gebracht dat het actie-voorstel 'Nederland Atoomvrij' teveel op de meningsvorming gericht was. Daarmee ontbrak de angel aan de actie, aldus één van de aanwezige basisgroep-leden. De meerderheid van de Nederlandse bevolking is volgens hem al tegen kernenergie. Waar het om gaat is wat je doet met de mensen die al overtuigd zijn, hoe je die kracht gebruikt.

Dit laatste werd vanuit de PSP heftig ontkend. De meerderheid van de bevolking is weliswaar impulsief tegen kernenergie, maar diezelfde meerderheid is daarmee nog niet instaat de argumentatie van de atoom-lobby door te prikken en zich daar tegenover staande te houden.

HET DEMOKRATIE-MODEL

Op het verwijt dat de actie te vroeg kwam, werd door de aanwezige PSP-

Kalkar, 2 oktober 1982: af en toe laten zien hoe sterk je bent

Foto: Eduard de Kam

ers verschillend gereageerd. Enerzijds werd gesteld dat de basisgroepen hun interne strubbelingen blijkbaar belangrijker vonden dan de strijd van de anti-kernenergie beweging. Anderzijds werd naar voren gebracht dat strijd en beweging niet te scheiden zijn en dat het tijdstip van het voorstel inderdaad te vroeg kan zijn geweest. Hiebij kwam ook de 'logheid' van de brede anti-kernenergie beweging ter sprake. Volgens de basisgroepen waren er op het moment van het voorstel zoveel verschillende meningen, dat je die niet in één actie kunt stoppen. Daar zijn twee konklusies uit te trekken. Aan de ene kant kun je recht doen aan die logheid en de mensen zelf, plaatselijk, hun eigen strijd laten voeren. Aan de andere kant kun je ook af en toe laten zien dat je sterk bent. Maar dat kan dan alleen met een gedelegeerde politiek, dus via een heel ander democratie-model dan die van de basisdemokratie. De Kalkar-demonstratie van 2 oktober van dit jaar werd op die manier aangepakt.

Ten aanzien van de door de basisgroepen gesignaleerde parlementaire gerichtheid van de PSP — die volgens de basisgroepen onder andere tot uiting komt in het voorstel in Den Haag te willen demonstreren — stelde de PSP dat deze demonstratie bedoeld was als afsluiting van de hele campagne en daarbij gericht was op de plaats waar uiteindelijk de hele besluitvorming plaatsvindt. Er werd veel wantrouwen geproefd vanuit de basisgroepen ten opzichte van het parlementaire werk van de PSP. De PSP is zo schizofreen, tweeslachtig als de pest, zo werd gesteld, door èn als aktiegroep èn als parlementaire

partij bezig te zijn. Volgens één van de aanwezige basisgroep-leden is het een probleem dat binnen de anti-kernenergie beweging de structuren van de basisgroepen en de structuren van de gevestigde groepen niet op elkaar aansluiten. Het is een logisch gevolg van het feit dat de PSP een politieke partij is, dat zij een eventueel sukses op eigen naam wil zetten, aldus de basisgroepen. Net zo goed als de basisgroepen datzelfde willen, om te kunnen aantonen wat er gebeurd is via het model van de basisdemokratie in verzet komt.

Door de PSP werd dit uit zijn op sukses, ten eigen bate, ontkend. De PSP heeft het recht, als deel van de anti-kernenergie beweging, om voorstellen te doen aan de hele beweging. Vanuit de PSP werden de basisgroepen verweten zichzelf teveel als de *hele* anti-kernenergie beweging te zien, terwijl er zo veel andere groepen actief in zijn. De basisgroepen stelden daar tegenover dat veel van die andere groepen papieren tijgers zijn en dat *juist* de basisgroepen bestaan uit mensen die elke dag opnieuw inzetbaar zijn in directe acties.

GEWELD

Het volgende gesprekspunt ging over die directe acties. Voor een deel van de anti-kernenergie beweging is het directe verzet de laatste jaren steeds belangrijker geworden. Daarbij werd de strijd niet meer op de publieke opinie en het parlement gericht, maar direkt op de bedrijven die iets met kernenergie te maken hebben. De PSP vindt dat, op zich, prima. Maar heeft daarnaast een wat andere inschatting van waar de beslissingen genomen moeten worden en richt

zich dus daarnaast ook op het parlement.

Met de direkte acties werd de kans op geweld van de kant van de overheid steeds groter, waarbij de aktievoerders steeds meer tot tegengeweld overgingen. Met name na de Dodewaard-acties is er over het al-dan-niet gebruik van geweld binnen de basisgroepen uitvoerig gediscussieerd.

De basisgroepen maakten bezwaar tegen suggestie van de kant van de PSP als zouden de basisgroepen steeds meer tot spontane, niet voorbereide acties overgaan en de discussie over geweld nauwelijks meer voeren. Wel werd onderkend dat steeds meer groepen met hun eigen argumenten hun eigen acties voeren op basis van de eigen situatie. Door de aanwezige basisgroep-leden werd dat positief ingeschat. Vanuit de PSP werden verschillende kanttekeningen daarbij gezet. Enerzijds werd het volgens eigen ideeën en creativiteit optreden van de basisgroepen als goed gezien, als er daarnaast maar plaats is voor centrale acties en onderling overleg. Anderzijds werd een vraagteken geplaatst bij de 'individuele groeps-acties'. Als voorbeeld werd het in brand steken van vrachtwagens die kernafval hadden vervoerd genoemd. Een deel van het publiek, dat oorspronkelijk sympathiek stond tegenover de acties tegen dumping van radio-actief afval in zee, zou daardoor in verwarring zijn gebracht. Vanuit de basisgroepen werd daarentegen betwijfeld of acties van groepen wel zó direkt terugslaan op de beweging zelf.

vervolg op pagina 7

PSP en de basisdemokratie

vervolg van pagina 6

ORGANISATIE

Met dit laatste punt komt de vraag naar de organisatievorm naar voren. De AKB heeft steeds bestaan uit niet-partij of anderszins gebonden lokale aktiegroepen en landelijke overkoepelende organisatieverbanden. Tussen beide delen zijn de spanningen steeds groter geworden.

De landelijke koepel het LEK waaraan de PSP 'officieel' deelneemt, wordt door de basisgroepen als te parlementaristisch gezien. Het LEK had op haar beurt moeite met het autonome optreden van de basisgroepen, waarin ook individuele PSPers actief zijn. In de discussie werd vanuit de basisgroepen voorgesteld dat de PSP voor haar eigen organisatie ook maar beter een basisgroepenstructuur kan opzetten. Door de PSP werd daarop geantwoord dat zij de basisgroepen in een bepaald opzicht als een vooruitgang ziet op het moeten mobiliseren van PSP-afdelingen voor een bepaalde aktie. Zo'n afdeling moet zich daarna en daarnaast ook steeds met veel andere zaken bezighouden. Voordeel van de basisgroepen is de creativiteit, de continuïteit en het steeds kunnen terugvallen op een vaste groep. PSP-leden worden daarom gestimuleerd om zich in basisgroepen te organiseren, maar dat niet uitsluitend. Probleem bij de basisgroepen is dat zij niet alleen een praktische werkoplossing inhouden maar ook een ideologie. Namelijk de ideologie van het de zaken op een andere manier willen besluiten en het streven het model van basisdemokratie op den duur voor de hele maatschappij willen laten opgaan. Op dat moment haakt de PSP af want dat is volgens haar niet alleen een onjuiste maar ook een onhaalbare strategie waarbij zowel theoretische als praktische problemen spelen. Een theoretisch probleem is volgens de PSP dat je de maatschappij niet 'basisdemokratisch' kunt organiseren, je hebt altijd delegatie van bevoegdheden nodig. Een praktisch probleem is dat het maar voor weinig mensen is weggelegd zich basisdemokratisch te organiseren. Wanneer aktieve PSPers zich volledig in basisgroepen zouden inzetten zou er voor alle andere zaken buiten kern-energie geen ruimte meer overblijven en moeten die blijven liggen. De basisdemokratiestructuur zou een verzwakking van de PSP betekenen. Het is een structuur die volgens de PSP alleen opgaat voor kleine groepen. In basisgroepen overheerst de gedachte dat je rechtstreeks iets kunt bereiken buiten de parlementaire besluitvorming om. Een van de aanwezige PSPers stelde hierbij dat het niet alleen onmogelijk is dat basisgroepen op zich, bijvoorbeeld Dodewaard dicht krijgen, maar dat dat ook afgewezen moet worden als mogelijkheid. Op papier ziet dat basisgroepenmodel er lief uit maar je kunt niet de maatschappij zo organiseren. Je moet steeds een hele hoop

delegeren. In de basisgroepen wordt vaak maandenlang gepraat om een aktie voor te bereiden om dan uiteindelijk slechts een drietal echte besluiten te kunnen nemen. Daarbij werd opgemerkt dat het streven naar consensus tussen de basisgroepen in feite een reaktionair idee is alsof je belangentegenstellingen kunt uitbannen. Dat schijnt alleen te kunnen in een diktatuur, volgens één van de aanwezige PSPers.

Het basisgroepen-idee gaat ervan uit dat je geen centrale beslissingen hoeft te nemen. Vanuit de basisgroepen werd hiertegenin gebracht dat ze wel een centrale organisatie kennen, maar dat die opgebouwd is uit kleine eenheden. Dit houdt in dat de macht gedecentraliseerd is en op zich weer gedragen wordt door de basisgroepen. De basisgroepen stellen met hun model van autonomie en vertrouwen op eigen kracht en plaats voor persoonlijke verhoudingen in de

basisdemokratie in feite alleen bezig te zijn met het zetten van stappen in een gewensterichting. De PSP wordt daarbij verweten binnen de AKB teveel energie in de centralistische LEK te steken en te weinig in de gedecentraliseerde basisgroepen. Vanuit de PSP werd daarop ingebracht dat het parlementair bezig zijn er juist ook op gericht is om de basisdemokratie meer macht te geven.

SLOT

In hoeverre heeft zo'n discussie tussen PSP en de basisgroepen aan de in bijgaand kader verwoorde verwachting voldaan?

De belangrijkste verschillen kwamen boven tafel, maar in feite lijken dit soort gesprekken tot in het oneindige te voeren als ze blijven steken in het konstateren of wellicht iets scherper stellen van verschillen. Iets verder komen is alleen mogelijk als de

wederzijdse stellingen enigszins verlaten worden. Maar dat vereist veel. Bovendien zaten er in dit geval mensen rond de tafel die wel met elkaar wilden praten. Maar er zijn ook meer radicale basisgroepen die daar met geen haar op hun hoofd aan zouden denken. Zoals er ook PSPers zijn die zo'n gesprek helemaal niet zien zitten.

Hoe nu verder is de vraag. Het hierbij laten en kijken hoe het in de praktijk verder gaat? Of een volgend gesprek maar dan met 'objektieve' discussiestellingen die gericht ook zijn op overeenkomsten in konkrete doelen in plaats van op voornamelijk op verschillen.

Of moet je je afvragen of dergelijke gesprekken zin hebben als de behoefte ertoe slechts aan de ene kant groter lijkt dan aan de andere.

Titia van Leeuwen

'Mensen hun eigen strijd laten voeren'

Foto: Eduard de Kam

Aan het gesprek werd deelgenomen door:

Voor de basisgroepen:
Ruud Bökkerink, Jente van de Bosch, Joost van de Broek en Berrie Heesen.

Voorzitter was:
Maurits Groen.

Voor de PSP:
John Hontelez, Bram van der Lek, Luuk Witsenhuizen en Alex de Roo.

'EEN AUTORITAIR ANARCHIST'

Otto Boetes was lid van de PSP van 1958 tot 1971. Was actief in het verzet tegen de Amerikaanse aanwezigheid in Viet Nam. Was van 1967 tot '69 lid van de Eerste Kamer voor de PSP. Stond in '70 op de kandidatenlijst voor Kabouters in Amsterdam en werd daardoor geroyeerd als lid van de PSP. Is sindsdien partijloos.

Paul Denekamp en Jack Hofman gingen met hem praten.

Otto Boetes, die vanaf 1958 PSP-lid is geweest, is vooral bekend vanwege zijn grote aandeel in de Vietnamakties in de tweede helft van de zestiger jaren. Daarnaast was hij een zeer opvallend lid van de Eerste Kamer van 1967 tot 1969. Hij bracht er met wat stuntjes de buitenparlementaire aktie binnen. Met zijn baard en hippe kleding was hij een van de belangrijkste scheppers van een nieuw beeld van de PSP waarbij vriendelijkheid samenging met felle akties en het zich niet meer houden aan allerlei regels. We hadden een lang en zeer boeiend gesprek met hem. Hierbij was zijn vrouw Lia, die in vele akties actief heeft meegedaan en daarnaast in de PSP actief was, ook aanwezig en vulde, waar nodig, aan. In 1971 zijn ze allebei geroyeerd door de PSP omdat ze op de kandidatenlijst van Kabouters stonden. Toch praten ze nog vol sympathie en zonder verbittering over die PSP. Verder gingen ze in op de vele akties die ze gevoerd hebben. Belangrijk in hun politieke activiteit was hun christelijke inspiratie. Ze waren Quakers en combineerden dat met een anarchistisch getinte levenshouding. In zijn werk als bedrijfspsycholoog en als docent evenals binnen de organisaties waarin Otto actief was, leidde zijn vaak zeer principiële opstelling tot allerlei strubbelingen. Lia typeerde Otto heel treffend als 'een autoritaire anarchist'.

Ik ben in 1923 geboren in Groningen. We zijn al vrij snel verhuisd naar Amsterdam. Mijn vader was kantoorbediende en is in de krisistijd één dag werkloos geweest. Toen kreeg hij werk bij een radiocentrale, die later is overgenomen door de PTT. Mijn ouders zijn gereformeerd opgevoed, maar ze kregen daar later zo tabak van dat ze er niets meer aan deden. Ze waren niet erg politiek geïnteresseerd. Ik ben dus in Amsterdam opgegroeid

en heb daar de lagere school en HBS gevolgd. Toen wilde ik predikant worden, ik had altijd het gevoel dat ik een radikale predikant wilde worden. In mijn achterhoofd heb ik steeds de theologie van de bevrijding gehad. Hoewel die term toen nog niet bestond. Tenslotte heb ik samen met mijn vrouw, die ik al vrij jong had ontmoet, ervoor gekozen doopsgezind te worden. De Quakers hebben we toen niet direkt kunnen vinden, maar nog in de oorlog hebben we ze leren kennen, vooral Rien Buter, de bekende Nederlandse Quaker, die voor ons een soort geestelijke vader was. Van 1943 tot 1945 heb ik klandestien theologie gestudeerd bij de professoren thuis (de universiteit was gesloten).

Na de oorlog zijn we dan Quaker geworden en was het natuurlijk afgelopen met de theologiestudie. De Quakers hebben namelijk geen predikanten, zij zijn nogal anarchistisch ingesteld en kennen geen hiërarchie en geen voorgeschreven geloofsbelijdenis. Besluiten worden genomen door participatie van allen en consensus. De persoonlijke verantwoordelijkheid van ieder wordt hoog aangeslagen en kan niet door staat of organisatie worden overgenomen. Ze zijn daardoor zeer actief op sociaal en pacifistisch gebied. Aan mijn pacifistische ideeën was ik al heel jong gekomen door het lezen van Tolstoj en daarnaast de christelijke literatuur, bijvoorbeeld Harriet Beecher Stowe, de schrijfster van 'De Negerhut van Oom Tom'. Ik was toen ook al wel socialist, onder meer dankzij Tolstoj, maar ook als konsekwentie van het pacifisme, want hoe kan je pacifist zijn zonder ook socialist te zijn?

PSP

Het grote politieke strijdpunt in de jaren vlak na de oorlog in Nederland was Indonesië. Wij waren uiteraard voor zelfstandigheid. Er kwamen toch politionele akties en vanaf die tijd heb ik nooit iets gevoeld voor de PvdA, die altijd scharrelt vanwege de macht. Misschien dat ik de eerste keer in 1946 nog wel PvdA heb gestemd, maar lid worden van die partij, nooit! Rond Indonesië heb ik ontzettend veel pogingen ondernomen om een of andere verklaring van de Quakers los te krijgen, maar dat is niet gelukt. Wat betreft akties tegen de heersende politiek zijn de Quakers voor ons een

teleurstelling geworden.

We hebben in die tijd wel veel contact gehad met de Algemene Nederlandse Vredes Actie, met de Vlamgroep en Kerk en Vrede, bijvoorbeeld met mensen als Wim Jong en Hein van Wijk. Het was in die tijd vaak zo dat er bij bijeenkomsten meer mensen op het podium zaten dan in de zaal. Als ik nu zie hoe ze in een mum van tijd een paar honderd man op de been hebben, dan denk ik... wat hebben wij moeten zwoegen. Eigenlijk was het enige dat lukte na de oorlog de PSP, maar toen was het al 1957.

We waren niet bij de oprichting van de PSP. Ik ben in het begin van 1958 lid geworden via Cor en An Hoek, die ik al langer kende via de Quakers. We zaten in die tijd namelijk in Ede, met drie kleine kinderen, en waren toen niet zo politiek actief. (Otto Boetes had inmiddels enige jaren psychologie gestudeerd en werkte als bedrijfspsycholoog bij de AKU in Ede. Later kreeg hij een baan bij Honig in Koog a/d Zaan en verhuisden ze naar Heiloo.)

Terug in Noord-Holland ben ik een tijdje voorzitter geweest van de afdeling Alkmaar. We hebben veel aan propaganda gedaan bij de verkiezingen, maar waren verder te klein om veel te doen. We deden wel mee aan de ban-de-bom-marsen, maar ik zat niet bij de organisatie.

'De steen in het water'

Dat wij zo bij die Vietnamakties betrokken zijn geraakt is echt vrij toevallig geweest. Het is echt op onze nek gegooid, we hebben er niet op gesolliciteerd of zo. Tijdens een voorbereidende vergadering voor de paasmars van 1966 overleed Rien Buter (sekreteris van het Comité voor de Vrede, dat de paasmarsen organiseerde) plotseling aan een hartaanval. Die paasmars is wel doorgegaan. Maar Rien Buter had al een vergadering gekonvoceerd op het Quakercentrum een paar dagen later, want er kwamen een Engelse Quaker Kenneth Lee en een Amerikaanse theoloog John Swomley — geen Quaker — naar Nederland. Zij gingen de vredesgroepen die er waren in Europa af om ze op te juten iets aan de oorlog in Vietnam te doen. Toen werd ik gastheer op die bijeenkomsten als invaller voor Buter.

John Swomley had een theorie over 'de steen in het water':

'Om een sociaal veranderingsproces van start te doen gaan cq een ongewenste ontwikkeling te voorkomen of te doorbreken, zal men als aktievoerder soms moeten beginnen met een konfrontatie die als een steen in het water werkt: een grote plons die de verdere omgeving in golven achtereen beroert. Wat de

initiator daarmee in beweging brengt (en waarvoor hij een slechte pers krijgt), wordt door anderen voortgezet op gematigder wijze en leidt zo tot een veranderingsproces in de maatschappij. In de praktijk betekent dit dat degenen die de eerste steen werpen, ook de modder over zich heen krijgen, voor vuile vis uitgemakt worden. Dat hoort er onherroepelijk bij, want gebeurt dat niet, dan wordt de aktie niet goed uitgevoerd, dan heeft het geen effekt.'

Die ideeën van Swomley sloegen wel aan. Toen werd gesproken over het sekretariaat van de nieuwe Aktiegroep Vietnam, kreeg ik het. De provo Hans Tuynman was eerste gegadigde, maar viel af omdat hij net in de gevangenis zat.

Bij het begin was het meteen al duidelijk welke aktievorm er gebruikt zou worden, een anarchistische vorm van samenwerking. Dat was het bezwaar tegen het jongerenkomité voor vrede en zelfbeschikking in Vietnam, waarin vooral de CPN via haar jeugdorganisatie, het ANVJ, een grote invloed had. Alle organisaties in dat komité moesten hun toestemming geven voor wat er kon gebeuren. Iedereen baalde daarvan, er kwam veel te weinig uit. De Aktiegroep wilde juist snel tot aktie kunnen overgaan.

Vietnam-demonstratie

We organiseerden van allerlei zaken, lopen met sandwich-borden door de binnenstad, demonstreren bij Amerikaanse instellingen en Vietnamavonden. De belangrijkste aktie was de maandelijkse stille demonstratie, aanvankelijk iedere derde zondag van de maand in Amsterdam en later op zaterdag. Voor deze demonstraties werd geen vergunning aangevraagd. We wilden niet dat de politie zich bemoeide met de route en de leuzen. Omdat politioptreden best mogelijk was, werd de aktie voorbereid een paar uren van te voren met een kerngroep van 20 à 30 man op het Quakercentrum. Van de Amerikaanse Quakers werd het idee van een 'marshall' training overgenomen, een geweldloze training voor mensen om de zaak te begeleiden. De demonstratie moest lijken op een wandeling, de mensen liepen stil op het trottoir en stopten bij de stoplichten. Maar na een paar keer moest er blijkbaar toch ingegrepen worden en werden er een paar mensen gearresteerd voor een proefproces over deze wijze van demonstreren. En daarna kwam de aktie-Koppejan, de Amsterdamse hoofdinspekteur van politie, die de demonstranten naar de rand van de gemeente liet brengen, waarvandaan ze terug konden lopen. Na de aktie-Koppejan werd de Aktie-

groep veel brutaler en agressiever, en ook veel groter en verwarder. Er kwamen aktiegroepen binnen de Aktiegroep. Veel provo's haakten uiteindelijk af, omdat we toch vergunningen gingen aanvragen om rellen te voorkomen, maar dan wel op onze kondities. Dat is een paar maanden goed gegaan maar toen kwam het schreeuwen van Johnson moordenaar en is de zaak uit de hand gelopen. Het escaleerde steeds, er waren bepaalde mensen die rellen wilden en er was eigenlijk niets anders in Amsterdam te doen dan dit. Pas later kwamen in Amsterdam open jongerencentra als Paradiso en Fantasio.

Lia: De flower power dat was de dood van de akties. we hebben altijd zelf geprobeerd om de akties gewelddoos te houden. Een goed voorbeeld was een keer, toen moesten de demonstranten oversteken vanwege een opbreking en dat stond niet in de route. En toen hoorden we Koppejan door de mikrofoon schreeuwen tegen de auto's en de trams: 'rijdt er maar op in'. Toen werden de demonstranten hels natuurlijk. Wij dachten, dit gaat fout, we waren vlakbij het Amerikaanse consulaat op het Museumplein. Toen hebben een aantal mensen die iedereen kende, Otto en ik onder andere, zich opgesteld voor het konsulaat tussen de politie en de demonstranten. Ze deden niets tegen hun eigen mensen en zijn keurig doorgelopen naar het Vondelpark.

Otto: In 1967 ontstond ook het Comité Vietnam van Piet Nak. Hij wilde met rustiger demonstreren een grotere groep mensen bereiken. Tussen beide groepen ontstond een kontroverse. Het is een hele nare ingewikkelde periode geweest. De theorie van Swomley was immers, 'steen in het water', je krijgt alle rotzooi over je heen, maar je hebt iets in gang gebracht. De tweede golf zal dus een meer massaal karakter krijgen, dringt naar de massa door. In de derde golf komen de grote politieke partijen erbij en nemen de issues over. Ik heb tegen de mensen van de Aktiegroepen gezegd, jongens, wij hebben de eerste stenen gegooid, nu gaan mensen de stenen opbouwen, dus keer je niet tegen Piet Nak. Velen in de Aktiegroep hebben dat niet begrepen, zoals bijvoorbeeld Tine Hofman, een bekend aktiviste uit de Nieuwmarkt-buurt.

Ik ben in 1967 op uitnodiging in Noord-Vietnam geweest. Je werd daar gefêteerd maar ook wel erg in bescherming genomen. Ik heb veel waardering voor veel wat ze daar deden bij voorbeeld aan onderwijs en gezondheidszorg. Ik heb ook met hoge Vietnamese funktionarissen gesproken, zoals de minister president

Otto Boetes

Foto: Hans Aarsman

Pham Van Dong. Toen ik wegging heb ik hem gezegd, ik ben nu voor jullie maar als jullie eenmaal aan de macht zijn, dan ben ik niet meer voor jullie, want jullie gaan dezelfde fouten maken als de anderen, bijvoorbeeld in het onderdrukken van minderheden en boeddhisten. En dat is ook wel uitgekomen. Ik weet niet of als ik in Vietnam gewoond had, geweld zou hebben gebruikt. Als er geen andere middelen zijn dan wapens, misschien wel, ik weet het niet... Wij in het westen zijn een bovenliggende partij, daarom ligt dat bij ons anders. Het is echt niet altijd zo geweest dat de PSP laaiend enthousiast was over alles wat de Aktiegroep Vietnam deed. Er waren veel PSP'ers die er met een heel scheef oog tegenaan keken, met name bij de meer ethisch ingestelden zoals bijvoorbeeld Lankhorst en Wiebenga.

Senator

Het is eigenlijk heel toevallig geweest hoe ik in de Eerste Kamer terecht ben gekomen. Ik stond pas op de zevende plaats op de Noord-Hollandse lijst. Van der Spek ging toen van de Eerste naar de Tweede Kamer in 1967. Toen gingen ze de Noord-Hollandse lijst naar er had iemand bedankt, er was iemand overleden en iemand was ziek geworden en plotseling kwam ik, hoewel sommige PSP'ers dat niet zo prettig vonden. Het was o jé, die radikale maar ik zag die Eerste Kamer als een mooi platform voor de Vietnamakties. Ik ben niet hoog op die lijst gekomen vanwege de Vietnamakties want die lijst dateert van daarvoor, ik was gewoon aktief in de afdeling en in de partijraad en ook bij

gemeenschappelijke akties in Noord-Holland.

In het begin moet je er een beetje inkomen. Ik herinner me nog heel goed dat Cor Hoek bij ons op bezoek was en toen zij 'ja eh, Fred van der Spek, daar hoor je nog altijd de Eerste Kamerleden over praten.' Ik heb zelf ook veel bewondering voor Freds scherpe optreden in de Kamer. Toen dacht ik, nou ja als dat de bedoeling is van onze politieke sekretaris, dan zullen we wat meer aan de weg gaan timmeren. Ik ben langzamerhand brutaler geworden. Het mooiste is geweest: op een gegeven moment moest er een wet passeren voor de aanschaf van Leopard tanks en het was net een paar dagen voor kerstmis. Thuis kwamen we op het idee, ik weet niet meer wie het zei... een tankje en een kribbetje op een plankje gemonteerd en dan aanbieden aan de minister van defensie. Ik heb zo'n tank gekocht in de Kalverstraat en heb een toespraak gehouden over vrede en Vietnam, helemaal in bijbelse termen. Doodstil was het, zoveel indruk maakte het. En vervolgens werd de politieke tribune onttruimd want daar zongen vrienden na afloop van de toespraak een kerstliedje. Een aantal mensen in de PSP, zoals Hein van Wijk en Frits Kief, die 'anti alles wat kerks was' waren, die konden dat helemaal niet pruimen. Eén van de grote dingen die ik in de Eerste Kamer aan de kaak heb kunnen stellen is de woonwagenwet geweest, een verschrikkelijke wet. Ik ben toen geweldig gecoached door de mensen van die kant, vooral door Lau Mazirel.

Na twee jaar heb ik bedankt, toen had

ik het eigenlijk wel gezien. Er kwam nooit iets uit. Ik was in die tijd ook erg op school bezig, met de demokratisering met name.

(Hij was in 1961 docent geworden aan een Amsterdamse Sociale Academie, de CIGSA, eerst in personeelswerk, laer filosofie en sociale politiek. Het einde van Otto en Lia Boetes in de PSP was nogal triest, in 1971 werden ze geroeyeerd omdat hun namen voorkwamen, in bepaalde kieskringen zelfs als lijsttrekker/ster, op de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer van de Kabouters.)

Kabouters

Lia: De Kabouters hebben ons altijd geweldig aangesproken. Ik heb eigenlijk altijd gehoopt dat als Kabouters met een lijst aan de Tweede Kamerverkiezingen zouden meedoen dat er dan een binding zou zijn tussen PSP en Kabouters. Maar Kabouter was te anarchistisch en de marxistische krachten in de PSP wilden dat natuurlijk helemaal niet. Er kwamen toen door die marxisten dingen in het verkiezingsprogramma van de PSP. Ik zei op het kongres hierover in januari 1971, jongens dan kan je net zo goed CPN gaan stemmen, het is geen PSP-geluid meer; let op mijn woorden, de PSP wordt gehalveerd en het was zo, ze gingen van vier naar twee zetels. Ik had echt een kater toen ik van dat kongres terugkwam. Ook anderen hadden dat, maar sommige mensen als Van der Spek en Van der Lek bleven recht overeind.

Een groep Kabouters uit Nijmegen belde mij op of ik er iets voor voelde

om wat met Kabouter te gaan doen, landelijk. Toen dacht ik, goh dat is een idee want ik ben helemaal geen partijmens, geen partijdiscipline-mens. Ik dacht als de ideeën maar naar voren komen, kan mij schelen hoe. Dat speelse trok mij ook aan. Ik heb ja gezegd en Otto zei eerst nee en toen ja. We hebben campagne gevoerd, het was erg leuk maar het is niks geworden.

Otto: Toen waren we eruit en sindsdien zijn we partijloos gebleven.

'Nee zeggen'

De PSP moet een partij blijven die nooit aan de macht komt. Vanuit mijn christelijke levensovertuiging mag een christen niet aan de macht participeren, maar een christen heeft zich te verzetten tegen alle machten van deze wereld. Dus moet de PSP, die ook zo'n functie heeft, juist kritisch staan ten opzichte van de macht, de macht aan de kaak stellen en zeggen néé. De weigering om het fout te doen, dat is mijn politieke programma. De PSP is een partij voor mensen die een radar hebben voor waar het fout gaat. Dat is naar mijn overtuiging ook de functie van een christen tegenover de politiek. Natuurlijk heeft ook de regering een zinvolle functie, zij moet er zijn. Maar persoonlijk kies ik de minderheidsfunctie van kritisch verzet tegen de arrogantie van de macht.

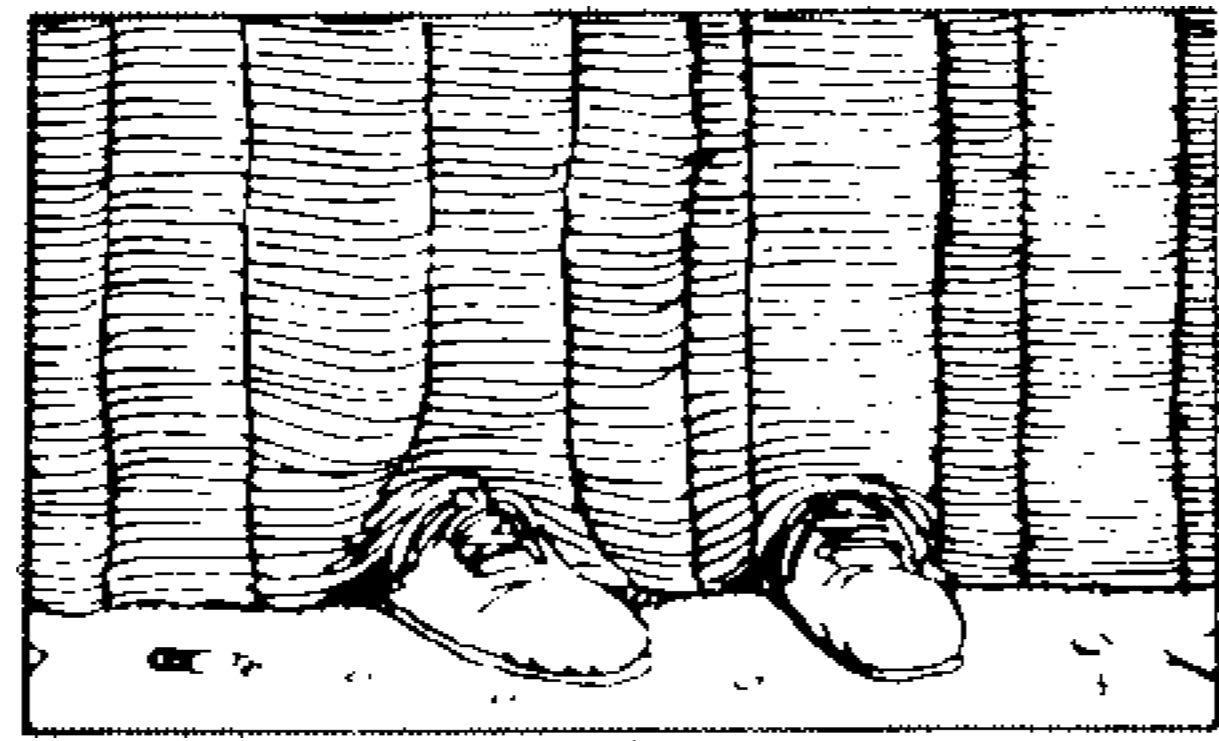
Lia: Daarom ben ik ook zo huiverig voor die lijstverbinding met de CPN, want die streeft wel naar macht.

Otto: Dat is een machtspartij. Dat heb ik niet alleen tijdens mijn Vietnam-aktietijd ondervonden, maar later nog eens aan den lijve bij mijn ontslag bij de CICA, nu al weer bijna zes jaar geleden. Aanvankelijk heb ik, mag ik zonder overdrijving zeggen, het voortouw genomen bij de demokratiseringsbeweging op mijn school. Toen marxistisch/kommunistische minderheidsgroepen zich door tal van machinaties van de macht op school meester maakten en ik mij daartegen verzette, ben ik na een strijd van enkele jaren tenslotte uitgerangeerd en op wachtgeld gesteld.

Nu leven we vanwege een slopende longaan-doening van Lia, die veel verzorging nodig heeft, een min of meer teruggetrokken bestaan. Was onze wereld vroeger groot en haast zonder grenzen, nu is ons wereldje klein geworden. Onze kinderen en kleinkinderen en nog enkele vrienden, en verder onze boeken en muziek omringen ons. We halen ons hart echter ook op aan de wetenschap dat dingen, die wij vroeger met moeite, tegenslag en schade probeerden te verwezenlijken, thans door zovele activisten op allerlei gebied vergroot en steeds groter wordt voortgezet. Zodat we beseffen dat dat alles toch niet vergeefs is geweest en dat de fakkel verder wordt gedragen.

Paul Denekamp
Jack Hofman

1) John Swomley, geciteerd door Ruud Stapel, *De Vietnam-beweging in Nederland. De eerste aktieperiode 1964, 1968* (doktoraalskriptie Nijmegen, 1982), p. 61.

ACHTER HET GROENE GORDIJN

In een stuk bos achter een bejaardentehuis in Heythuysen bij Roermond werd in april 1980 een reusachtige wapenvoorraad door zg. detector-amateurs ontdekt. Men dacht te doen te hebben met restanten van geallieerde wapens uit de Tweede Wereldoorlog. Dat kon echter niet waar zijn, want er zaten splinternieuwe wapens tussen. Het ging om meer dan 20 kisten met pistolen, machine-pistolen, explosieven, munitie en reserve-onderdelen. Politie en gemeentelijke autoriteiten legden allerlei tegenstrijdige verklaringen af. Niemand wist er eigenlijk de ballen vanaf. Totdat de minister van defensie (Scholten, de huidige kabinets-informateur) sprak: hij beriep zich op artikel 104 van de Grondwet, dat bepaalt, dat om redenen van staatsbelang door de regering geen inlichtingen verstrekt hoeven te worden. Ondanks verwoede pogingen van Fred van der Spek brak het tijdperk van stilzwijgen aan. Noch schriftelijke vragen, noch een interpellatie, noch een motie, waarin om volstrekte openbaarheid van de gegevens werd gevraagd en die alleen de steun van PPR en CPN

kreeg, mochten de minister vermoeden.

Onze democratie wordt met een hoop geheimhouding in stand gehouden, blijkbaar. De speculaties in de pers, waarom die wapens daar lagen en van wie ze waren, droogden door dit hardnekkig stilzwijgen van de minister op. Fantastische speculaties waren het: 'Insiders zijn van mening, dat de wapens bedoeld zijn geweest om indien nodig acties te ondernemen tegen voor een frontlinie gelande valschermtroepen, als de normale wapenvoorraden niet meer kunnen worden aangesproken; om na een bezetting door een eventuele aanvaller guerrilla- of partizaneneenheden te kunnen bewapenen of om opstanden te kunnen onderdrukken, als daarvoor het leger niet meer kan worden aangesproken.' (Limburgs Dagblad van 10 april 1980). Dat zijn liefst drie doeleinden voor deze wapens in één zin aangegeven.

Nu, twee jaar later, wordt er toch weer een stukje van de sluier opgetild. Door een toeval, zoals meestal. Personeel van de Inlichtingen Dienst Buitenland (IDB), die in een villa in Wassenaar is gehuisvest, werd vorig jaar lid van de ambtenarenbond. Ze hadden als burgers veel te klagen over hun werk, dat door militairen geleid wordt. De plaatsvervangend hoofd, Rutgers van de IDB omschreef zich zelf als een harde: recht-door-zee, niet-tot-vleien-in-staat en ondiplomatiek. Samen met het hoofd, Romijn, zou hij 500 gram 9mm patronen verschoten hebben om de konijnenstand rond de villa in toom te houden en om het schieten niet te verleren. Daarnaast plegen personeelsleden van weer een geheime

afdeling binnen de IDB er wapenstokken in hun bureaulades op na te houden om bij een eventuele overval door Onkruid hun (geheime) mannetje te staan. Wel, bij die IDB liepen onder de burgers de spanningen hoog op, mensen stapten naar de bond en de top van de IDB pakte die mensen weer in hun kraag. Ze zouden dienstgeheimen verraden door inlichtingen aan de bond te verstrekken over het personeelsbeleid bij de IDB.

Uit kontakten met twee journalisten van het Algemeen Dagblad blijkt nu, dat deze geheime afdeling, de zg. inwonende dienst, die in dezelfde villa in Wassenaar werkt, verantwoordelijk is voor het verbergen van de voorraad wapens in Heythuysen. Als dat zo is, betekent dat, dat de geheime dienst in Nederland over eigen grote wapenvoorraden beschikt, waarmee geheime oorlogen van spionage en contra-spionage kunnen worden uitgevoerd.

Het spreekt vanzelf, dat Fred van der Spek er weer snel bij was om over deze nieuwe feiten de minister van defensie met schriftelijke vragen lastig te vallen. Trouwens, ook over het feit, dat de IDB samen blijkt te werken met de geheime diensten van Israël en Zuid-Afrika. Gegevens over de SWAPO worden zelfs door de IDB bijgehouden. Een gedemocratiseerd buitenlands beleid staat in schril contrast met dit romantiek-achtige geheime dienst-gedoe van ferme jongens en stoere knapen. Zijn opheffing is dus ten spoedigste geboden. Scheelt ook weer een kleine 10 miljoen gulden op de begroting van de minister-president.

Chris Huinder

(advertentie)

GEEF VIET NAM EEN TOEKOMST

Na de verwoestingen het herstel

Zsals nu opnieuw getoond is, hebben dertig jaar oorlog, 10.000 dagen van verwoestingen hun tol geest. Na de oorlog bleef Viet Nam achter met 27 miljoen bomkraters, maar ook met een miljoen doden en gewonden. Met een gebied groter dan Nederland, dat geheel ontbladerd was, met honderdduizenden vluchtelingen en daklozen, met miljoenen ondervoede kinderen.

Herstel van landbouw en industrie

Viet Nam werkt sindsdien met grote inzet aan zijn toekomst: aan het herstel van zijn landbouw en industrie, van zijn onderwijs en gezondheidszorg. De afgelopen jaren is de landbouwproductie aanzienlijk verbeterd. Toch blijft de snel groeiende bevolking met een rijsttekort kampen.

GEEF DE KINDEREN EEN KANS

Vijfhonderd ton melkpoeder

Dat tekort treft vooral de meer dan 20 miljoen kinderen, 40% van de bevolking. De komende maanden al kan het Medisch Comité 500 ton met vitamines verrijkte melkpoeder naar kinderverzorgingsinstellingen en crèches sturen. Maar er is meer nodig.

Bestrijding van malaria en tuberculose

De medische zorg is uitgebreid: in overleg de wereldgezondheidsorganisatie worden al jaren lang de malaria en tuberculose aangepakt, worden baby's en jonge kinderen ingeënt. Dat kost geld.

Het Medisch Comité blijft helpen . . .

in de oorlog daar waar de bommen vielen, nu in het hele land. Met medicijnen en medische instrumenten, met vitaminesrijke melkpoeder voor baby's en kinderen, met antibiotica en vaccins.

Uw hulp . . .

Dat kan alleen met uw hulp. Geef Viet Nam een toekomst, geef de kinderen een kans. Dat kan. Postgiro 10 90 400. Medisch Comité Amsterdam.

HET MEDISCH COMITÉ BLIJFT HELPEN...

Medisch Comité Nederland-Viet Nam
Postbus 5701, 1007 AS Amsterdam

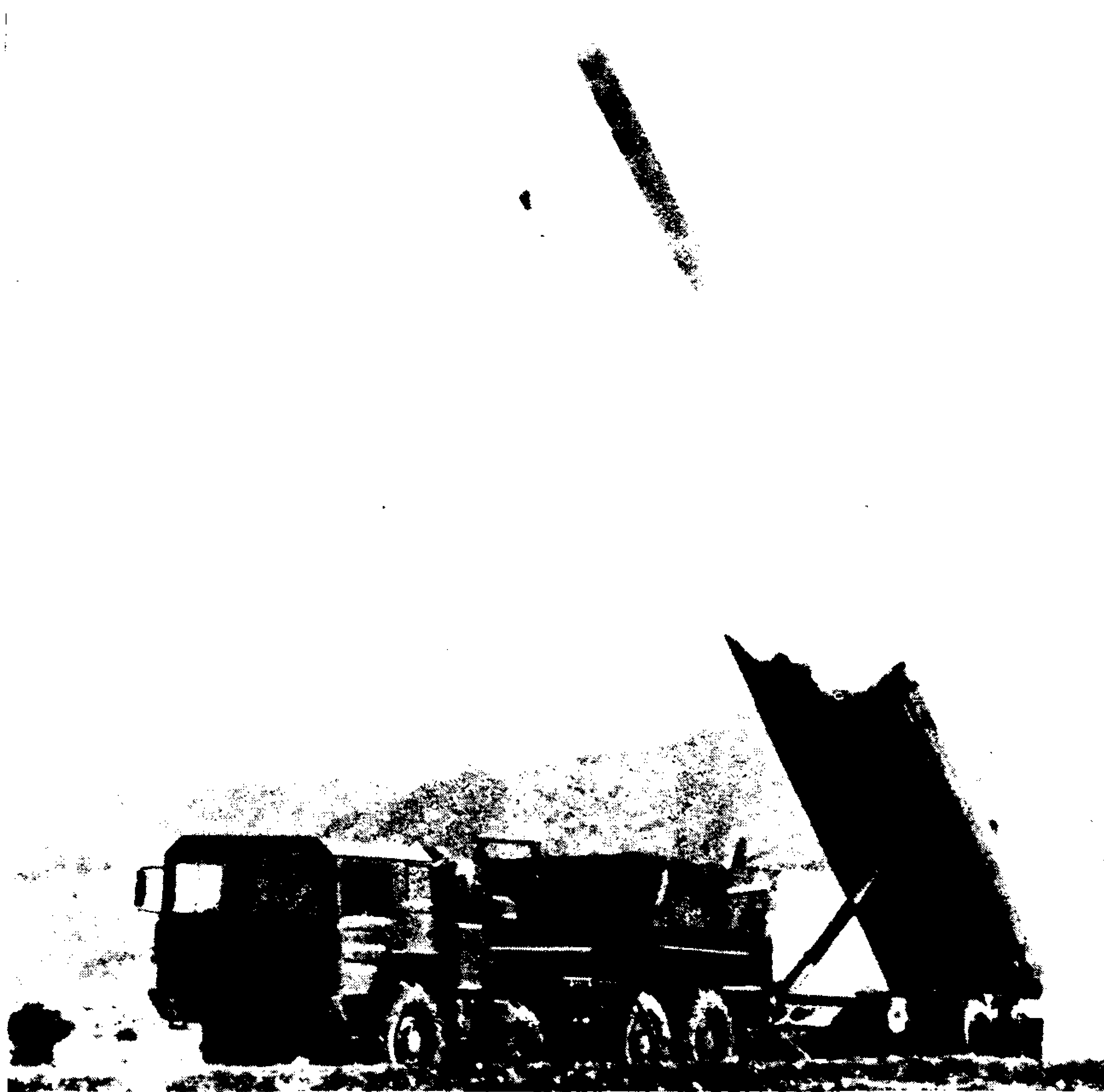

DOE MEE

DE WAPENWEDLOOP

Op weg naar het einde

Eind juni van dit jaar promoveerde Herman de Lange op zijn proefschrift over de wapenwedloop tussen de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie in de jaren 1945 tot 1980. Willem Dekker las het en kwam tot de konklusie dat het voor de vredesbeweging de broodnodige kennis voor de reis naar het einde van de bewapeningswedloop bevat. In BEVRIJDING legt hij uit waarom.

De lancering van een kruisraket

Foto: Panorama DDR

'Een nieuwe ziekte verspreidt zich over Europa... ieder onderhoudt een buitensporige hoeveelheid troepen. Verdubbelt ze. Besmet anderen en veroorzaakt de ineenstorting van allen. Deze krachtsinspanning van iedereen tegen iedereen noemt men vrede.' Dit schreef Montesquieu in 1748 en Herman de Lange begint er zijn inleiding mee. Hij schetst de ontwikkeling: rond 1800 invoering van massalegers door algemene dienstplicht, industrialisering van de aanmaak van geweren en pistolen rond 1850, de wedloop tussen Frankrijk en Engeland door grotere en meer oorlogsschepen te bouwen (1845-1861) en de wedloop tussen Frankrijk, Engeland en Duitsland van 1890 tot 1914.

Maar er is één groot verschil tussen vroegere wapenwedlopen en die van na 1945: kernwapens maken in een oorlog voor beide partijen overleving onmogelijk. Er sterven nú nog mensen in Hiroshima en Nagasaki, 37 jaar nadat de eerste atoombommen daar vielen. Toch werden in Oost en West de eerste tien jaar kernwapens als 'gewoon grote bommen' bekeken. Gevaren van kernenergie en kernwapens blijken pas na lange tijd. Nog steeds denken velen in Oost en West dat meer kernwapens ook meer macht geven. Maar zolang de ene de andere niet in één klap kan uitschakelen, doet het niet terzake dat de Verenigde Staten de wereld zeven keer kan vernietigen en de Sowjet-Unie voldoende bommen heeft voor vier keer.

Verenigde Staten 1952-1980

Op 1 mei 1954 demonstreerden socialisten overal ter wereld ter gelegenheid van de Dag van de Arbeid. In Moskou demonstreert de heersende klasse enkele nieuwe typen gevechtsvliegtuigen op de gebruikelijke 1 mei-parade. Een jaar later vliegen er enkele tientallen nieuwe vliegtuigen rond. Democraten zijn op dat moment in de oppositie in de VS en maken in de verkiezingskampagne van 1956 veel kabaal over een Amerikaanse achterstand op het gebied van bommenwerpers: Eisenhower wordt herkozen als president. Een jaar later ontdekt het spionagevliegtuig U-2 dat de Sowjet-Unie maar weinig bommenwerpers per jaar maakt.

Als in oktober 1957 de Russen de eerste kunstmaan afschieten en dus lange afstands-raketten blijken te hebben, begint Kennedy over een raketten achterstand. Hij wordt inderdaad in 1961 president en maakt het aantal Amerikaanse kernwapens in de volgende jaren drie keer zo groot. Hoewel in augustus 1961 al gebleken was, dat de Sovjetunie 4 (vier) raketten had die de VS konden bereiken.

Het is één van de voorbeelden van het feit dat er maar naar één soort wapen

werd gekeken, waarbij werd vergeten dat de Sowjet-Unie toen alleen hele grote kernbommen kon maken, haar raketten maar nauwelijks kon mikken en maar heel weinig lange afstands-bommenwerpers bezat.

De VS had toen al vaste brandstof ontwikkeld zodat de raketten voortdurend klaar konden staan. De Sowjet-Unie had nog jaren vloeibare brandstof waarmee de raket pas op het laatste moment gevuld kan worden, bij voorbeeld SS4 en SS5. Vanaf 1953 geldt dat de kernwapens dienen om een aanval massaal te vergelden, dat de aanvaller wordt afgeschrikt. Onder andere Kissinger 'denkt het ondenkbare' en bepleit kleinere kernwapens. In 1967 stelt de NAVO vast dat een aanval niet meer met totale vergelding wordt beantwoord maar dat dit per geval wordt bekeken.

Van 1965 tot 1975 ziet Herman de Lange een zekere stabilisering in de VS. Wel worden er bij vervangng technische vernieuwingen toegepast en blijft het tussen 1961 en 1965 verhoogde niveau gehandhaafd. Vanaf 1975 ziet hij een nieuwe Koude Oorlog ontstaan. SALT I heeft wel in 1972 de aantallen raketten vastgelegd, maar niet het aantal

bommen per raket. Nieuw Rechts gebruikt de onderdrukking van de mensenrechten in de Sovjet-Unie om een hardere lijn tegen de SU te eisen. De Russische inval in Afghanistan en de Russische hulp aan Ethiopië, Angola en Mozambique gebruiken zij als nieuwe argumenten.

Sowjet-Unie 1945-1980

In 1945 begint de SU met de bouw van een oorlogsvloot. De omvang hiervan wordt in het Westen sterk overdreven en er wordt ook niet bij verteld dat maar tien procent geschikt was voor dienst op de Atlantische Oceaan. In 1945 begon men ook met de verdere ontwikkeling van de duitse V1 (een kruisraket) maar vooral van de V2 (een ballistische raket die vliegt als een bal die je weggooit). Met de lange afstands-raketten met vloeibare brandstof heeft de SU dan inderdaad enige maanden een voorsprong op de VS, de enige keer, dat de Russen een voorsprong hebben!

Malenkov volgt Stalin als belangrijkste leider op in 1953. Deze gaat er van uit dat kernwapens de oorlog niet korter en makkelijker te winnen, maar onmogelijk maakten. In dat jaar heeft de SU haar eerste waterstof-

bom laten ontploffen. Malenkov geeft ook opdracht de helft van de scheepswerven in plaats van oorlogsschepen voortaan vracht- en vissersboten te laten bouwen. Maar het oude dogma dat een oorlog met de kapitalisten (het Westen) onvermijdelijk was, waarbij het socialisme (de Sowjet-Unie) zou overwinnen werd weer naar voren geschoven toen Malenkov verdween.

Chroesjtsjov steunde de generaals aanvankelijk. Maar eenmaal aan de macht begint hij al snel de defensie-uitgaven te verlagen om de produktie van dagelijkse levensbehoeften op te voeren. Woningbouw op grote schaal begint pas na 1955. In 1962 vermindert hij het leger met 1,2 miljoen mensen ondanks fel verzet van velen. Als hij daarna verder wil bezuinigen op het leger is dat één van de redenen tot zijn val in 1964. Na 1965 begint in de Sowjet-Unie een snelle opvoering van de bewapening. In 1968 werd ook in het Russische militaire handboek opgenomen dat een oorlog al snel een kernoorlog zal worden en dus zoveel mogelijk vermeden moet worden. De SU is wel heel konsekwent in haar afschrikkingspolitiek door ook verouderde wapens nog heel lang te laten staan.

Konklusie

Herman de Lange komt uiteindelijk tot de slotsom dat de bewapeningswedloop op gang is gekomen — en op gang is gebleven — door een aantal oorzaken. Allereerst door wat er in het eigen land meespeelde: de konkurentie tussen de verschillende legeronderdelen (land-, zee; en luchtmacht), het voortdurend uitvinden van nieuwe wapens en het oproepen van een buitenlandse vijand waar de konkurrent te vriendelijk tegen is. Bovendien bestaat er tussen de Verenigde Staten en Sowjet-Unie belangentegenstellingen en wederzijds wantrouwen en spelen machts-overwegingen mee (graag vertaald in termen van ideologie).

De bewapeningsrondes in de Verenigde Staten (1950-1952; 1961-1965 en vanaf 1975) en de Sowjet-Unie (1945-1953 en na 1965) kunnen niet tot één oorzaak teruggebracht worden en zijn ook niet af te doen met een simpelweg reageren op elkaar. Herman de Lange vat in zijn boek een enorm aantal boeken over deze problemen samen. 'Op weg naar het einde' biedt dan ook broodnodige kennis voor de vredesbeweging. Verplichte reislektuur op weg naar het einde.

Wilbert Dekker

Op weg naar het einde, de wapenwedloop tussen de VS en de SU, 1945-1980; Herman de Lange/Groningen. Te bestellen bij het Polemologisch Instituut, Heresingel 13, 9711 ER Groningen, tel: 050-115585.

Van paradijs naar hel op aarde

'Zolang de West Europese landen geen druk op Frankrijk uitoefenen, zolang zal Frankrijk haar kernproeven in het Stille Oceaan gebied voortzetten,' zo luidt een dringende boodschap afkomstig uit 16 landen in de Pacific die gedurende de vredesweek in Nederland vertolkt werd door Martine Pétrou.

Martine Pétrou, een in Denemarken wonende Française, richtte twee jaar geleden in Kopenhagen 'het Internationale Fonds ter Bestrijding van de Kernproeven' op. In de zomer van '81 reisde zij zes weken door het Stille Oceaan gebied. Gedurende 4 weken verbleef zij in Frans Polynesië, waar Frankrijk op het Moruroa-atol 92 atoombommen tot ontploffing heeft gebracht.

In Nederland gaf zij op initiatief van Vrouwen voor Vrede uit Nijmegen vier lezingen in Hengelo, Terneuzen, Nijmegen en Amsterdam. Aan een zeer geschokt gehoor vertelde ze de feiten rond de Franse kernproeven, die in dit deel van de wereld te lang onbekend zijn geweest. Saskia Kouwenberg was bij deze lezingen aanwezig.

Frankrijk begon aan het eind van de jaren vijftig met het nemen van kernproeven. Deze werden uitgevoerd in de Saharawoestijn in Algerije, maar toen dit land na een bloedige oorlog onafhankelijk werd besloot de toenmalige president, Generaal de Gaulle om de kernproeven te verplaatsen naar Frans Polynesië. Polynesië was een Franse kolonie die tot dan toe door de Fransen vrijwel ongemoeid was gelaten. De plaatselijke autoriteiten voelden niets voor Frankrijks nieuwe plan en weigerden toestemming te verlenen voor een atoombasis op hun grondgebied. Daarop koos Frankrijk in 1963 de snelste weg: oorlogsschepen omsingelden verschillende van de eilanden, en invasietroepen, inclusief eenheden van het beruchte vreemdelingenlegioen drongen het land binnen. Het probleem was opgelost. Binnen enkele maanden was het hele land bezet door militairen en burger-technici. In 1956 explodeerde de eerste Franse atoombom in de atmosfeer boven het Moruroa-atol.

Dit is drie jaar nadat de V.S., de Sowjet-Unie en Groot Brittannië in 1963 het gedeeltelijke Atoomproeven Verbod sloten. Dit is het verdrag dat bovengrondse atoomproeven verbiedt en geen ondergrondse proeven toestaat met een hogere explosiewaarde dan 150 kilo ton TNT. Frankrijk trok zich hier niets van aan en van 1966 tot 1974 werden 41 atoombommen in de atmosfeer tot ontploffing gebracht. Pas in 1974 lukte het om Frankrijk, na plaatselijk maar vooral internationaal protest, te dwingen tot het stoppen van bovengrondse proeven. Sinds 1975 bracht Frankrijk 52 ondergrondse atoombommen tot ontploffing en dit aantal stijgt nog steeds.

Bomeconomie

Van een paradijs in de Stille Oceaan is geen sprake meer, langzaam maar

zeker lijkt het meer op een hel op aarde. De zwarte bladzijde uit de geschiedenis voor de bevolking van Frans Polynesië begon al bij de aanleg van de atoombasis. Voor deze aanleg werden duizenden bewoners van omliggende eilanden door oorlogsschepen opgehaald en geronseld voor de bouw van de basis. Zij kregen de belofte dat zij later, na de voltooiing, teruggebracht zouden worden naar hun oorspronkelijke woonplaats. Frankrijk kwam deze belofte niet na, in plaats daarvan werden ze allen afgezet op het eiland Tahiti. Deze mensen hadden noch werk, noch land, noch een huis en zo ontstonden de krottenwijken rondom de hoofdstad Papeete. De mensen die daar terecht kwamen hebben sindsdien zelden werk kunnen krijgen, hoogstens af en toe wat klusjes voor de Fransen. De kinderen van deze mensen kennen niets anders dan een troosteloos bestaan ten gevolge van de 'bomcultuur'.

Martine Pétrou: 'Op Tahiti kan men spreken van een bomeconomie. De indirecte gevolgen van de atoomproeven zijn in de vorm van een totale ontwrichting van de Frans Polynesische samenleving schrijnend zichtbaar. Vóór de komst van de Fransen in 1963 waren de eilanden nog zelfvoorzienend en de in- en exportcijfers waren in balans. De lokale voedselproductie, landbouw en visserij werd vrijwel geheel vernietigd vanaf het moment dat de mensen hun werk verlieten voor de aanleg van de basis. Nu, nog geen twintig jaar later, is de bevolking afhankelijk van geïmporteerd voedsel en de import is 16 maal zo groot als de export. Dit betalingsbalanstekort wordt grotendeels gedekt door de Franse staat.

Frankrijk maakt hier gebruik van in de strijd tegen de onafhankelijkheidsbeweging door te chanteren met de economische afhankelijkheidspositie die nu ontstaan is.

Medische onderzoeksresultaten geheim gehouden

Martine over de medische gevolgen van de atoomproeven: 'Frankrijk presteert het, merkwaardig genoeg nog steeds te blijven ontkennen, dat de atoomproeven gevaarlijk zouden zijn. En inderdaad is het in Polynesië op dit moment nog zo, dat er geen overduidelijke medische bewijzen zijn omtrent de gevolgen van radioactieve neerslag, maar de eerste tekenen in de vorm van kanker, leukemie en milieuvergiftiging worden reeds zichtbaar. Dat er geen bewijzen zijn is mede te wijten aan depertinente weigering van Frankrijk om onpartijdig onderzoek toe te staan. Eigen onderzoeken, vooral de medische resultaten, worden strikt geheim gehouden. Daar komt als belangrijkste reden nog bij dat de incubatietijd (de tijd tussen het verwekken van de ziekte en de tijd dat de eerste ziekteverschijnselen zichtbaar worden) van stralingsziekten tussen de 20 en 30 jaar ligt. Frankrijk test 'pas' sinds 15 jaar.

Daarentegen zijn er echter meer dan overtuigende bewijzen geleverd op de Marshalleilanden, een andere eilandengroep in de Stille Oceaan, waar de V.S. van 1946 tot 1958 atoomproeven uitvoerden. Na 20 jaar traden allerlei zogenaamde stralingsziekten op zoals: schildklierafwijkingen, kanker, groei problemen, misvormingen, zwakzinnige babies, leukemie etc. Naast al deze ziektes hebben veel bewoners van de Marshalleilanden het probleem dat hun thuisland nu onbewoonbaar is vanwege de radioactieve verontreiniging.

Verzet

Het verzet tegen de Fransen kende haar centrum in de Territoriale Vergadering, het Polynesische parlement. Van dit parlement zijn 15 jaar lang een stroom van wensen, verzoeken en eisen uitgegaan. 15 jaar lang heeft Frankrijk zich hier niets van aangetrokken. In 1976 leidde de teleurstelling over het onvermogen ook maar iets tegen Frankrijk uit te kunnen richten tot grote frustratie en verdeeldheid.

Tot dan toe had de partij voor onafhankelijkheid van Polynesië een ruime meerderheid gekend in het parlement, maar door een gebrek aan resultaten wist deze partij niet langer wat ze nog kon uitrichten tegen de Fransen. In een laatste poging riep ze de bewoners van Tahiti op het parlement te bezetten om zo de Fransen tot onderhandelingen te dwingen. De bevolking gaf hieraan gehoor. Acht maanden lang werd het parlement bezet zonder dat de Franse

gouverneur bereid was tot onderhandelingen. Op het moment dat het einde van de bezetting in zicht was bleken de Fransen bereid tot onderhandelingen. Deze leidden tot goede resultaten, tenminste op papier. In de praktijk veranderde er echter niets aan de situatie. Besluiten, die de Franse gouverneur niet bevielen, werden ongeldig verklaard. Al deze teleurstellingen leidden na de bezetting in 1977 tot een definitieve verandering binnen de Polynesische politieke verhoudingen. De tot dan toe grootste onafhankelijkheidspartij raakte verdeeld. Een gedeelte besloot dat verzet tegen de Fransen toch niets opleverde en dat je daarom net zo goed met hen kon gaan samenwerken. Anderen weigerden deze samenwerking en trokken zich terug in een afwachtende houding. Daarnaast ontstonden allerlei groepjes om het verzet voort te zetten.

Toch is uit de politieke verdeeldheid een nieuwe politieke partij ontstaan, die zich in kort tijd goed heeft weten te organiseren. Dit is de Polynesische Socialistische Partij. Het socialisme dat deze partij voorstaat is geënt op de oorspronkelijke samenlevingsvorm op de Pacific-eilanden. Dit betekent een sterke plaatselijke autonomie, ingedeeld naar de bevolking per eiland.

Internationale druk

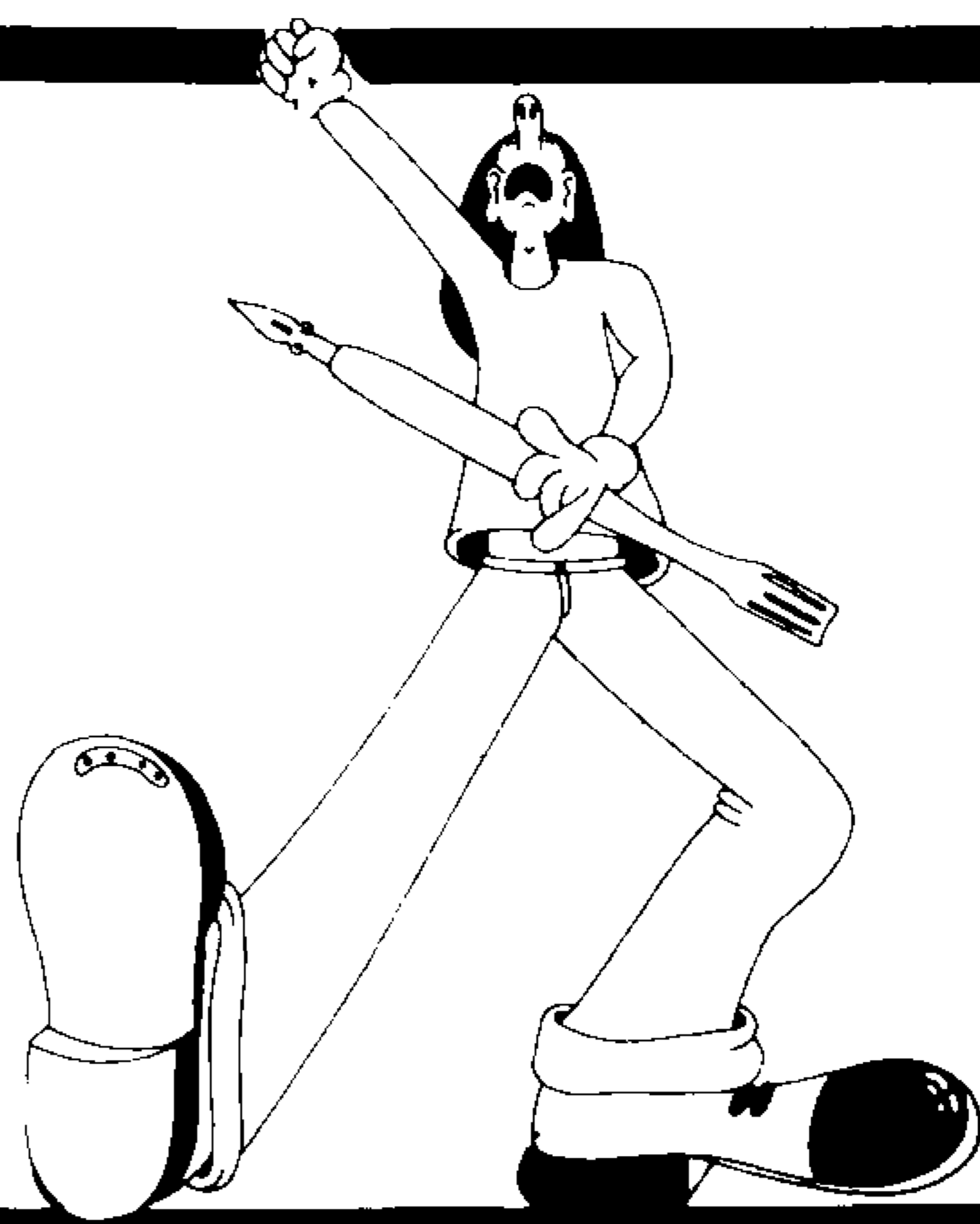
Het verzet tegen de Franse kernproeven is niet beperkt gebleven tot de plaatselijke bevolking. Verschillende regeringen, vakbonden en kernen uit het Stille Oceaan gebied hebben vanaf het begin van de jaren zestig geprotesteerd. De regeringen van de 16 onafhankelijke Pacificlanden, waaronder Australië en Nieuw Zeeland hebben zich verenigd in het 'Pacific Forum'. In januari 1982 zond het Pacific Forum een zwaar bezette delegatie, waaronder drie staatshoofden, naar Parijs om te protesteren tegen de Franse kernproeven. In een gesprek beloofde Mitterand, de Franse socialistische leider, dat hij z'n best zou doen. Een week na de terugkeer van de delegatie werd een bom van 20 kilo ton TNT tot ontploffing gebracht.

Een tweede macht in het Stille Oceaan gebied, de kerken, hebben zich verenigd in de 'Pacific Conference of Churches'. De kerken vormen zo'n belangrijke macht omdat het grootste deel van de Pacific-bewoners actieve kerkgangsters zijn. Zij hebben 1982 uitgeroepen tot anti-nucleair jaar, en voeren op dit moment een actieve campagne tegen de nuclearisering van de Pacific. Een derde macht vormen de vakbon-

OPWINDEND

In deze rubriek kunnen lezeressen en lezers hun reactie kwijt op de inhoud van BEVRIJDING.

Omdat de ruimte beperkt is kunnen reacties die langer zijn dan 800 woorden niet geplaatst worden. Kopij voor deze rubriek kan gezonden worden aan: Redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, met vermelding bovenaan het artikel 'rubriek Opwindend'.

vervolg van pagina 12

den. Ook zij hebben zich sinds enkele jaren verenigd in 'de Pacific Trade Union Congress. Met name de Australische en Nieuw Zeelandse vakbonden hebben in het verleden hun verzet tegen de Franse kernproeven geuit. In 1973 voerden ze gedurende enkele maanden een totale Franse boycot in. Franse schepen werden in de havens niet gelost, Franse goederen werden geboycot en zelfs brieven met Franse postzegels werden niet doorgestuurd. Opnieuw dreigen de vakbonden met een Franse boycot als Frankrijk nog langer weigert te onderhandelen over een stopzetting van de kernproeven en de onafhankelijkheid van Frans Polynesië.

West-Europa

De ontwikkelingen in het Stille Oceaan gebied lijken hoopgevend. Toch is de macht van de regeringen, de kerken als ook de vakbonden beperkt. Frankrijk is vrijwel onafhankelijk van deze landen en trekt zich niets aan van de officiële protesten van 16 naties.

De lezingen van Martine Pétrud maakten duidelijk dat het Franse probleem verplaatst moet worden waar het thuis hoort, in West Europa. 'Zoals de situatie nu is zal Frankrijk de kernproeven geen minuut eerder stoppen dan ze zelf wenst. De enige landen die Frankrijk kunnen dwingen zo spoedig mogelijk met de kernproeven te stoppen zijn de landen waar Frankrijk mee verbonden is, de West-Europese landen.'

Martine Pétrud heeft met de oprichting van het Internationale Fonds ter Bestrijding van Kernproeven en de activiteiten van dat fonds een aanzet gegeven tot die druk. Tijdens een bezoek van Mitterand, het afgelopen voorjaar, aan Denemarken, wist het fonds de Deense regering tot een duidelijke uitspraak tegen de Franse kernproeven te krijgen. De pers schreef opvallend veel over de Franse kernproeven, op persconferenties werd Mitterand hoofdzakelijk lastig gevallen over de kernproeven en tijdens zijn bezoek aan het Deense parlement hebben verschillende linkse fracties openlijk hun protest geuit.

Saskia Kouwenberg

FEESTPAKKET

In het artikel van Agnes Hoenderboom en Alice Loeters ('Het feestpakket van de CPN-vrouwen', Bevrijding nr. 9/10) worden enkele CPN-vrouwen over het "duo-banenplan" aan het woord gelaten. Vanwege onze ervaringen in de verkiezingscampagne willen wij enkele kritische aantekeningen plaatsen die Agnes en Alice achterwege gelaten hebben.

In de campagne zijn veel avonden voor vrouwen georganiseerd. Meestal gebeurde dit in de traditionele vorm van een forum waarin elke partij is vertegenwoordigd. Ervaring met CPN-vrouwen en hun duo-banenplan" hebben wij onder andere opgedaan tijdens deze forums.

Als belangrijkste voorwaarde om het raadswerk goed te kunnen doen zien de CPN-vrouwen de mogelijkheid part-time te kunnen blijven werken. Op die manier zou je nog contact met de maatschappij kunnen blijven houden.

Maar biedt het hebben van een baan dan de enige garantie tot het onderhouden van dit contact?

Want waaraan besteedt een raadslid zijn of haar tijd?

Natuurlijk aan het lezen van stukken en het bijwonen van commissie- en raadsvergaderingen. Daarnaast aan het lezen van kranten en tijdschriften. Maar ook aan het praten met groepen en individuen, (aktiegroepen of bewoners van huizen in stadsvernieuwingsgebieden b.v.). Bovendien moet je, als je het raadswerk serieus neemt, ook je federatievergaderingen, afdelingsvergaderingen en vergaderingen van themagroepen bezoeken, wat bijdraagt aan je meningsvorming. Nee, het gevaar van vervreemding van de maatschappij lijkt ons niet zo groot. Een andere reden om naast het raadswerk een baan te willen houden is voor de CPN-vrouwen dat zij financieel onafhankelijk van hun partij willen blijven. Dit argument geldt alleen voor de CPN: CPN-raadsleden worden niet rechtstreeks door de gemeente betaald, maar via de CPN. Zij vatten een baan dus op als een inkomensgarantie.

Er zitten veel haken en ogen aan het idee dat iedereen een baan naast

het raadswerk moet kunnen hebben. Omdat het raadswerk op zulke uiteenlopende tijdstippen moet worden verricht, is het moeilijk te combineren met een baan. Daarnaast zijn werkgevers (ook de overheid) er niet zo happig op dat hun personeel een dergelijke functie gaat bekleden.

Omgekeerd zal een raadslid dat een "gewone" baan erbij wil hebben, die nauwelijks kunnen vinden.

Het argument van de financiële onafhankelijkheid van de CPN-vrouwen lijkt een luxe-voorwaarde, gebaseerd op de terreinen waarop zij werkzaam zijn, zoals het welzijnswerk of de gezondheidszorg, waar soms wat soepeler regelingen getroffen kunnen worden t.a.v. werktijden.

Op deze manier lijkt het hebben van een baan bijna een noodzaak om CPN-raadslid te kunnen zijn.

De CPN-vrouwen willen één raadszetel met z'n tweeën gaan bezetten. Het werken met duo-banen zou de garantie scheppen dat je als raadslid voldoende tijd voor jezelf en sociale contacten overhoudt.

Echter o.i. bestaat, zeker in kleine fracties, het gevaar dat er in plaats van 2 x 25 uur, 2 x 35 uur wordt gewerkt. De verleiding is n.l. groot om met meer mensen ook meer werk aan te pakken.

Aan de raadsvergaderingen mogen alleen de raadsleden deelnemen, de gemeenteraad kan echter wel beslissen over het openstellen van commissievergaderingen voor niet-raadsleden.

In het verleden is een dergelijk voorstel door het Amsterdamse gemeenteraadslid Peter v.d. Wiel (PSP) al eens gedaan. De CPN steunde dit voorstel niet. In de campagne presenteerden de CPN-vrouwen zich alsof zij het ei van Columbus hadden uitgevonden en alsof de vrouwen van andere linkse partijen van hen konden afkijken hoe een partij te feminiseren is.

De inbreng van de CPN-vrouwen op de verkiezingsbijeenkomsten leek vaak op een geloofsbelijdenis.

Het idee van de duo-banen is voor een groot deel gebaseerd op het verdelen van werkzaamheden. De CPN-vrouwen verschenen tijdens de campagne met zijn tweeën achter de forumtafel, dat zij hierdoor twee keer zoveel tijd kwijt waren in plaats van minder werd kennelijk niet opgemerkt.

Het Progressief Vrouwen Overleg Amsterdam (PROVA), waarvan vrouwen van de PvdA, PPR, PSP en sinds kort ook CPN deel uitmaken, heeft in de verkiezingstijd twee bijeenkomsten georganiseerd. De eerste een initiatief van de PvdA, de tweede van de CPN, die op het laatste moment het PROVA inschakelde. De tweede avond was een teleurstellende ervaring.

Het thema was samenwerking van vrouwen in en buiten de raad, maar de avond ontaarde in partijpolitiek gekrakeel.

Bij ons bestaat de indruk dat de CPN de discussie toespitste op de motie van Frank Köhler (raadslid Amsterdam) die werd ingediend op de nota "Naar een geïntegreerd minderhedenbeleid in Amsterdam". Deze motie werd gesteund door PvdA en PPR doch niet door de CPN.

Aan het doel van deze avond, n.l. het komen tot suggesties voor mogelijke samenwerking kwamen we derhalve niet toe.

Een ding werd op deze avond duidelijk, samenwerking tussen progressieve vrouwen komt niet tot stand als het alleen op voorwaarden van de CPN-vrouwen gaat, d.w.z. met overneming van hun standpunten.

Weinig positieve ervaringen met de CPN-vrouwen in de campagne.

De "feministische stadspolitiek" is wat ons betreft nog niet veel dichterbijgebracht.

Een positieve opmerking is nog wel op zijn plaats: de opschudding die de CPN-vrouwen teweeg gebracht hebben en de discussies die daaruit voortkwamen, zijn wel een impuls voor vrouwen in andere partijen om zich te bezinnen op hun eigen positie en het zoeken naar alternatieven.

Janny van Beeren.
Riekje de Haan
Else de Wit

THEMADAGEN

Justitie en Politie

Op vrijdag 19 november organiseert de themagroep JUPOL (Justitie en Politie) een thema-avond over de praktijken van de PID (Plaatselijke Inlichtingen Dienst). De BVD is alom bekend, maar hoe de PID functioneert, dat ontgaat vele mensen. Met name de 'affaire Eindhoven' maakte duidelijk, dat de PID in het geheel geen onschuldige dienst is. Pier van Gorkum houdt een inleiding, waarna er ruim gelegenheid is voor het stellen van vragen en discussie.

De avond wordt gehouden in Utrecht, Springweg 16 (PSP-pandje), en begint om 20.00 uur.

Werkgelegenheidsplannen

Het Wetenschappelijk Buro van de PSP organiseert op 20 november een themadag over *werkgelegenheidsplannen*. In de brochure *Met socialistisch élan, een antwoord aan Wagner* (die onlangs door de PSP werd uitgegeven) wordt uiteengezet hoe de weg naar economisch herstel er volgens de PSP uit moet zien. Essentiële onderdelen daarvan zijn: herverdeling van de arbeid buitenshuis door arbeidstijdverkorting en een gericht stimuleringsbeleid en een sektor-struktuurbeleid. In de brochure wordt niet aangegeven hoe de strijd voor het verwezenlijke van deze ideeën moet worden gevoerd (dat was ook niet de bedoeling van deze uitgave). Het zal duidelijk zijn dat er druk nodig is om de ondernemers en de niet-socialistische partijen te bewegen zo'n programma uit te voeren. Het is, bijvoorbeeld, mogelijk dat arbeiders en mensen in buurten en gemeenten alvast beginnen aan zo'n plan-ekonomie. Het *Aktieplan Werkgelegenheid Nijmegen* kan daarbij als voorbeeld dienen. Over dit soort ideeën, plannen en concrete acties zal tijdens de themadag van 20 november worden besproken. De themadag vindt plaats in RASA, Pauwstraat 13A in Utrecht, begint om 10.30 uur en loopt tot 16.30 uur. Op het programma staan een inleiding van *Bonne Wisman* (bestuur Wetenschappelijk Buro PSP) over het belang van werkgelegenheidsplannen in het kader van de PSP-brochure; een inleiding van *Hans Droppert* (medewerker *Aktieplan Werkgelegenheid Nijmegen*) over de opzet van het Nijmeegse plan en de ervaringen tot nu toe. Daarna volgen inleidingen van *Chris Peeters* (raadslid PSP in Nijmegen) over de mogelijkheden van werkgelegenheidsplannen op lokaal nivo (het stimuleren van, bijvoorbeeld, schilleboeren, kringloopwinkels enz.) en van *Guido Bayens* (medewerker Industriebond FNV) en *Martin van Rossum* (bestuur Wetenschappelijk Buro PSP en medewerker FNV) over de rol van de vakbeweging. De laatste drie sprekers komen aan het woord in de twee werkgroepen die in de middagen worden gevormd.

ONDERSTE BOVEN

Deze rubriek is bedoeld voor berichten, aankondigingen en korte artikelen. Kopij voor deze rubriek kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding, t.a.v. rubriek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Binnenkort komt bij het Wetenschappelijk Buro van de PSP een map uit over dit onderwerp. Deze is te bestellen door overmaking van f 4,75 op postgiro 2782482 t.n.v. Wetenschappelijk Buro PSP te Amsterdam met vermelding van 'map *werkgelegenheidsplannen*'.

PSP LOKAAL

BUSSUM 3 nota's

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van juni jl. kwam in Bussum de vrij unieke situatie voor dat de PSP met 14,9% groter werd dan de PvdA, die 13,2% scoorde. Evenals in 1978 werd in Bussum het hoogste PSP-percentage geboekt. Voor deze opmerkelijke gebeurtenissen zijn een aantal verklaringen te geven. Een daarvan is dat de PSP in Bussum werkt met, vaak breed ondersteunde, concrete beleidsalternatieven voor het gevoerde gemeentelijke beleid. Dit staat, samen met de vele buitenparlementaire acties én de voortdurende informatiestroom naar de bevolking toe (300.000 folders in 4 jaar), aan de basis van die groeiende elektorale steun.

De afgelopen tijd zijn er 3 nota's uitgebracht die wellicht ook voor andere afdelingen van belang kunnen zijn:

gemeentepolitiek is ook vredespolitiek, de strijd voor de vrede op lokaal niveau

In deze 16 pagina's tellende nota worden de mogelijkheden aangegeven voor een lokale, actieve vredespolitiek. Naast het inmiddels bekende atoomvrij verklaren van de gemeente (noch opslag, noch vervoer) kan die politiek bestaan uit:

- het nadrukkelijk ruimte geven in het voorlichtingsbeleid aan vredesinitiatieven
- het opnemen van vredesonderwijs in de schoolwerkplannen
- het mogelijk maken in verordeningen e.d. én stimuleren dat subsidies en faciliteiten gegeven kunnen worden aan vredesactiviteiten

- het leggen van contacten met een buitenlandse gemeente met de noodzaak van een internationale vredesbeweging als aanleiding
- een actieve opstelling tegen zaken als BB, schuilkelders, militaire propaganda, machtsvertoon en vermaak.

geen werklozen, maar werk maken (en verdelen), een plan van de arbeid van de PSP Bussum

In deze 22 blz. tellende nota worden de mogelijkheden aangegeven die er op gemeentelijk nivo zijn om de werkloosheid te bestrijden. Een selectief investerings- en bestedingsbeleid wordt bepleit in sectoren die maatschappelijk nuttig zijn en veel werk opleveren (woningbouw, isolatie, energiebesparing). Dit binnen de bestaande financiële grenzen van Bussum die dankzij een behoorlijke reservepolitiek nog ruim zijn.

Daarnaast worden voorstellen gedaan voor het doorvoeren van deeltijdarbeid in gemeentelijke diensten, het invoeren van experimentele arbeidsprojecten voor jongeren en het wegnemen van de achterstand van vrouwen op de arbeidsmarkt. Het Bussumse plan voor de arbeid komt op een totaal van 507 arbeidsplaatsen.

De nota is mede aanleiding geweest voor de oprichting van een *Bussums werkgelegenheidsplatform*, waarin politieke partijen, vakbeweging en buurthuizen zich verenigd hebben.

Bussum onder dak tenslotte is de derde uitgave, die een leesbaar overzicht bevat van de vele activiteiten die op het gebied van de huisvesting in Bussum door de PSP zijn gevoerd. Een waaier van binnen- en buitenparlementaire actiemiddelen wordt uitgevouwen. Achtergronden worden beschreven, alternatieven worden geboden. Aan de orde komen in deze 22 pagina's tellende brochure: nieuwbouw,

woonlasten, woonruimteverdeling, renovatie, leegstand en kamerbewoning.

De hierboven genoemde nota's zijn per stuk verkrijgbaar door storting van f 3,50 per nota onder vermelding van 'nota *vredespolitiek*' of 'geen werklozen' of 'Bussum onder dak' op giro 15 77 902 t.n.v. PSP te Bussum. De 3 nota's zijn gezamenlijk verkrijgbaar door storting van f 7,— op genoemd gironummer o.v.v. '3 nota's'.

Leo Platvoet

UITGAVEN

De NAVO: het grote bedrog

In het kader van de campagne *Nederland uit de NAVO* die onlangs startte op initiatief van 't Kan Anders (zie ook de berichten in BEVRIJDING nummer 16 en 17) verscheen onlangs een introductiebrochure onder de titel *De NAVO - het grote bedrog* samengesteld door

Gjalt Zondergeld, Hans Wiebenga, Stefan Ordemans, Reinoud Doeschot en Henk Branderhorst. In deze korte brochure staat het één en ander over de oprichting van het bondgenootschap en de rol die het vervult. Verder worden een aantal veel gehoorde argumenten waarom de NAVO zou moeten blijven bestaan ontzenuwd. De brochure is te bestellen door overmaking van f 2,60 op postgiro 5373465 t.n.v. Nederland uit de NAVO in Delft met vermelding van 'De NAVO - het grote bedrog'. Nadere inlichtingen over de campagne (een abonnement op een bulletin, adressen van plaatselijke groepen, aktiemateriaal als stickers en buttons) zijn te krijgen bij: Nederland uit de NAVO, Postbus 13, Doorn.

Vredesindustrie

Onlangs verscheen bij 't Kan Anders een brochure van de hand van Evert van der Tuin onder de titel *Van militaire produktie naar vredesindustrie*.

Van der Tuin onderzocht de sociaal-ekonomische situatie in Tilburg met als centrale vraag welke plaats de militaire produktie in die stad

inneemt. Zijn bevindingen zijn neergelegd in deze brochure. In het eerste deel van deze uitgave ontzenuwd Van der Tuin het misverstand dat omschakeling van oorlogs- naar vredesindustrie ten koste zou gaan van werkgelegenheid en dat militaire research een positieve invloed zou hebben op civiele produktie. In het tweede deel van deze brochure komt de Tilburgse situatie aan bod met een beschrijving van tien Tilburgse bedrijven die op de één of andere manier bij de militaire produktie betrokken zijn.

Het is de eerste keer dat in ons land op een dergelijk konkrete wijze de mogelijkheid van omschakeling van militaire naar vredesindustrie is gedaan. Inmiddels is in Tilburg de *Werkgroep Omschakeling Militaire Industrie* (VOMI) van start gegaan. De brochure is te bestellen door overmaking van f 5,— op postgiro 3772349 t.n.v. 't Kan Anders in Delft met vermelding van 'brochure Van der Tuin'.

Geruisloos verzet

Bij *Kerk en Vrede* verscheen onlangs een boekje over het geweldloze verzet van een groep ambtenaren tijdens de Tweede Wereldoorlog. De

uitgave geeft een beeld van het verzet in de bezettingstijd dat in de officiële geschiedschrijving zo goed als onder de tafel is verdwenen. Tevens is getracht de gedachte van sociale verdediging naderbij te brengen.

De brochure is te bestellen door overmaking van f 9,80 (incl. verzendkosten) op postgiro 435382 van Kerk en Vrede te Amersfoort met vermelding van 'Geruisloos verzet'.

Risico-bulletin

Sinds vier jaar verschijnt het Risico-bulletin. Dit tijdschrift wordt uitgegeven door de Instelling voor Maatschappij Gericht Onderzoek 'Arbeid en Gezondheid'. In het blad wordt aandacht besteed aan de risico's die medewerkers/arbeiders lopen in het produktieproces.

Met ingang van het nieuwste nummer is het Risico-bulletin in een nieuw jasje gestoken. In dit onlangs verschenen nummer aandacht voor de AROB-wet (de wet op de arbeidsomstandigheden), een verslag van een onderzoek bij Hoogovens naar de arbeidsomstandigheden onder kraandrijvers en een onderzoek naar de situatie in de grafische industrie.

Verder in dit nummer een recensie van het (foto-)boek *De Kater van het gelijk* van Michel Pellanders en Jeroen Terlingen over de gebeurtenissen bij FORD (deze recensie is overgenomen uit 'Bevrijding', overigens zonder bronvermelding: een storend foutje).

Een abonnement op het Risico-bulletin kost tenminste f 20,- per jaar. Nadere informatie: Redactie Risico-bulletin, Oudegracht 42, 3511 AR Utrecht.

ANDER NIEUWS

NIJMEGEN

Op vrijdag 29 oktober viert het antimilitaristisch muziek en theatercollectief AMOK haar lustrum-feest in het Kolpinghuis (Smetiusstraat 1) in Nijmegen. Aan het feest werken mee: Noodweer, Cyclowns, Krikussen, Flits en AMOK zelf natuurlijk. Aanvang: 20.00 uur. Zaal open: 19.45 uur. Toegang f 5,—. AMOK is bereikbaar via: Joop Menting, G. Noodtstraat 5 in Nijmegen, tel.: 080-236621.

REKTIFIKATIE

In BEVRIJDING nummer 16 drukten wij twee interviews af. Eén met Bram van der Lek en één met Mient-Jan Faber (zie de pagina's 4, 5 en 6). De twee interviews gingen over de verhouding tussen het IKV en de PSP. Door een foutje is er onduidelijkheid ontstaan over wie wat zegt. Daarom voor alle duidelijkheid: in het artikel onder de kop 'Je zult de PSP moeten nemen zoals ie is' laten we Bram van der Lek aan het woord en onder de kop 'Het IKV is burgerlijk gehoorzaam' geeft Mient-Jan Faber zijn visie.

BELANGRIJK

ENERGIE DISKUSSIE

De Werkgroep Energie Diskussie (WED) organiseert op 23 oktober in de Amershof te Amersfoort (Snouckaertlaan 11) een bijeenkomst voor alle PSP-(st)ers, die mee doen aan de kadertraining van de WED.

De WED roept alle PSP-(st)ers die iets voelen voor deze kadertraining op zich te melden bij: Geert-Jan van Pelt, Lange Mare 29, 2312 GP Leiden, tel.: 071-184333 toestel 7429 (alleen tijdens kantooruren). Ook alle leden van de PSP die zich voor deze kadertraining hebben opgegeven via andere organisaties dan de PSP worden verzocht zich te melden bij Gert-Jan van Pelt.

Voor de bijeenkomst van 23 oktober is een informatie-set samengesteld die zal worden opgestuurd na schriftelijke of telefonische aanmelding op het bovenstaande adres.

**drukkerij
bevrijding**

VOOR (BIJNA) AL
UW DRUKWERK

Nwe Looierstr. 45 1017 VB A'dam
tel. 238501 vraagt vrijblijvend offerte

BEVRIJDING IN KADO-VERPAKKING

Stuur BEVRIJDING een half jaar aan

naam:
adres:
postcode: woonplaats:

en stuur de acceptgirokaart voor f 10,— aan

naam:
adres:
postcode: woonplaats:

(Een jaarabonnement kost f 30,—, leden van de PSP ontvangen BEVRIJDING gratis, niet-leden kunnen een abonnement nemen).

Deze BON opsturen aan: Administratie BEVRIJDING Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

6 NOVEMBER 9 **ATOOMVRIJ-MARKT:**

DRENTHE ME STVAALT?

NEE BEDANKT!

IN DE TAMBOER

HOOGVEEN

gratis middagavond 5 piek

met de drentse "Turf" folkgroep en: nederlands talige milieu-rock van internationale klasse!

zanggroep "ONTSTEND" met de BOBO-BLUES-BAND! Video en informatie! energie/afval-expositie! KREATIEF bezig zijn gratis DIPLOMA bij reuze kern-electro spel!

14.00 tot 18.00 uur met 19.00 tot 23.30 uur

een initiatief van { "basisgroep-tegen-kernenergie" Hoogeveen "atoom-alarmgroep" Zuidwolde

Kalkar, zaterdag 2 oktober.
Naar schatting waren 50.000
demonstranten en 8000 politie-
mensen bijeen rondom de in
aanbouw zijnde snelle kweek-
reactor. Een ooggetuigeverslag.

Aangepast aan de paranoia van de Westduitse autoriteiten, op weg naar Kalkar. Vooraf hadden ze al laten weten aan welke criteria de demonstranten moesten voldoen, wilden ze überhaupt in staat worden gesteld om te demonstreren. We zijn niet vrij om ons te schminken, een sjaal of doek mee te nemen, een helm te dragen en zelfs hebben ze vooraf vooral de lengte, dikte en soort materiaal van de spandoeken bepaald.

Het schitterende najaarsweer geeft een gevoel van 'een-gezellige-dagje-uit', maar bij de grenspost wordt dit gevoel al aardig in de kiem gesmoord, als we de bevelen van de met knuppels en pistolen voorziene politie moeten opvolgen. Vooral jonge mensen moeten het uitgebreide kontrôle-ritueel ondergaan. Ze hebben schijnbaar nog geen weet van de georganiseerde vijftig plussers tegen kern-energie. Uit voornamelijk eigenbelang spelen we het spel gewillig mee, niet wetende dat het zich nog twee keer zal herhalen, voordat we op de gewenste plek zijn. Nog twee keer zien we hoe elk appeltje als een mogelijke molotovcocktail wordt onderzocht. Tijdens de kontrôle staat aan weerszijden bewegingsloze, in CDA-kleuren geklede politie met de geweren in de aanslag toe te kijken. Een associatie met de gang van zaken in landen met een diktatuur is onvermijdelijk.

Foto: Eduard de Kam

KALKAR, NO FUTURE ?

Kalkar zelf is deze dag één grote mensenmassa. Overal hangen borden met 'Kalkar gewaltfreie zône' met daaronder de twee symbolen (één van de kweekreactor en één van de politie) met een zwart kruis erover. Hoempapamuziek in de verte, terwijl we langs kilometerslange rijen auto's, bussen en fietsen het marktplein proberen te bereiken. Het feit dat er zoveel Nederlandse fiets(t)ers zijn, geeft aan hoe dichtbij Kalkar is, hoe relatief landgrenzen uiteindelijk zijn,

hoe zinloos een *nationale* brede maatschappelijke discussie!

De eerste pamfletten, de eerste Würstbrötchen, die opgesierd zijn met atoomwolkjes, worden aangeprezen. Het is even wennen aan de Duitse taal door de microfoon. De inhoud van wat gezegd wordt dringt nauwelijks door. Er is teveel te zien en te doen; bovendien zijn we al de hele week overspoeld met krantenberichten over de ingewikkelde problematiek rondom dit gefaalde project.

Eindelijk zet de stoet zich slenterend in beweging, op weg naar het land van boer Maas. In dit wijds agrarische landschap is de kweekreactor al gauw zichtbaar. Omdat 90% van de bevolking van Kalkar een bezwaarschrift heeft ondertekend, is er een prettig gevoel hier welkom te zijn en lopen we niet het gevaar getreiterd te worden door bewoners die de demonstranten zat zijn.

Een helikopter cirkelt voortdurend boven onze hoofden. Af en toe zien we in de weilanden groene politiebusjes. Herinneringen aan de sfeer in Dodewaard, Almelo. Het is onduidelijk waarom de stoet plotseling tot stilstand komt. Vanuit de helikopter wordt de vredige demonstranten gevraagd door te lopen, terwijl de 'unfriedlichen' demonstranten zouden proberen de ingang tot het land van boer Maas te versperren. Boeroepend wordt het spreken onmogelijk gemaakt. In de verte zien we dat waterkanonnen en traangas zijn ingezet. Langzaam maar zeker bereiken we toch het land waar de slotmanifestatie plaatsvindt, op gewenste grote afstand van de kweekreactorvesting.

Een aantal demonstranten gaat door met het bekogelen van de politie, terwijl boer Maas zijn toespraak begint met het aanklagen van de politie, omdat deze zijn grond met chemische middelen besproeit. Hij houdt een pleidooi niet op te houden met het verzet tegen deze en andere projecten van de atoomlobby.

De manifestatie is verder teleurstellend. Niemand weet wat er gaat gebeuren en daarom is alle discussie en aandacht gericht op de nog steeds zichtbare konfrontatie met de politie. Is de tijd van creatieve manifestaties voorbij? Valt er niets meer te verzinnen? Of maakten de Duitse autoriteiten alles onmogelijk door de vele beperkingen die werden opgelegd? Een stem uit de mikrofoon kondigt aan dat de demonstratie is afgelopen. Demonstranten wordt gevraagd via de wegen achter het *Freundschafts-haus*, ver weg van de kweekreactor, huiswaarts te keren.

Terwijl we het terrein verlaten, brengt de helikopter ons nog een laatste boodschap: 'Gute Reise und ein schöne Abend...' 'En een zachte dood' hoor ik om mij heen fluisteren. Wat een verbijsterend provocerend optreden. Dit maakt de tongen tijdens de terugweg behoorlijk los. Vreedzaam demonstreren, no future?

Toch zal Kalkar, zeker na deze aandacht, als een belangrijk bewijsstuk van wanbeleid van de atoomlobby, een rol blijven spelen en de z.g. brede maatschappelijke discussie danig verbreden.

Alice Loeters

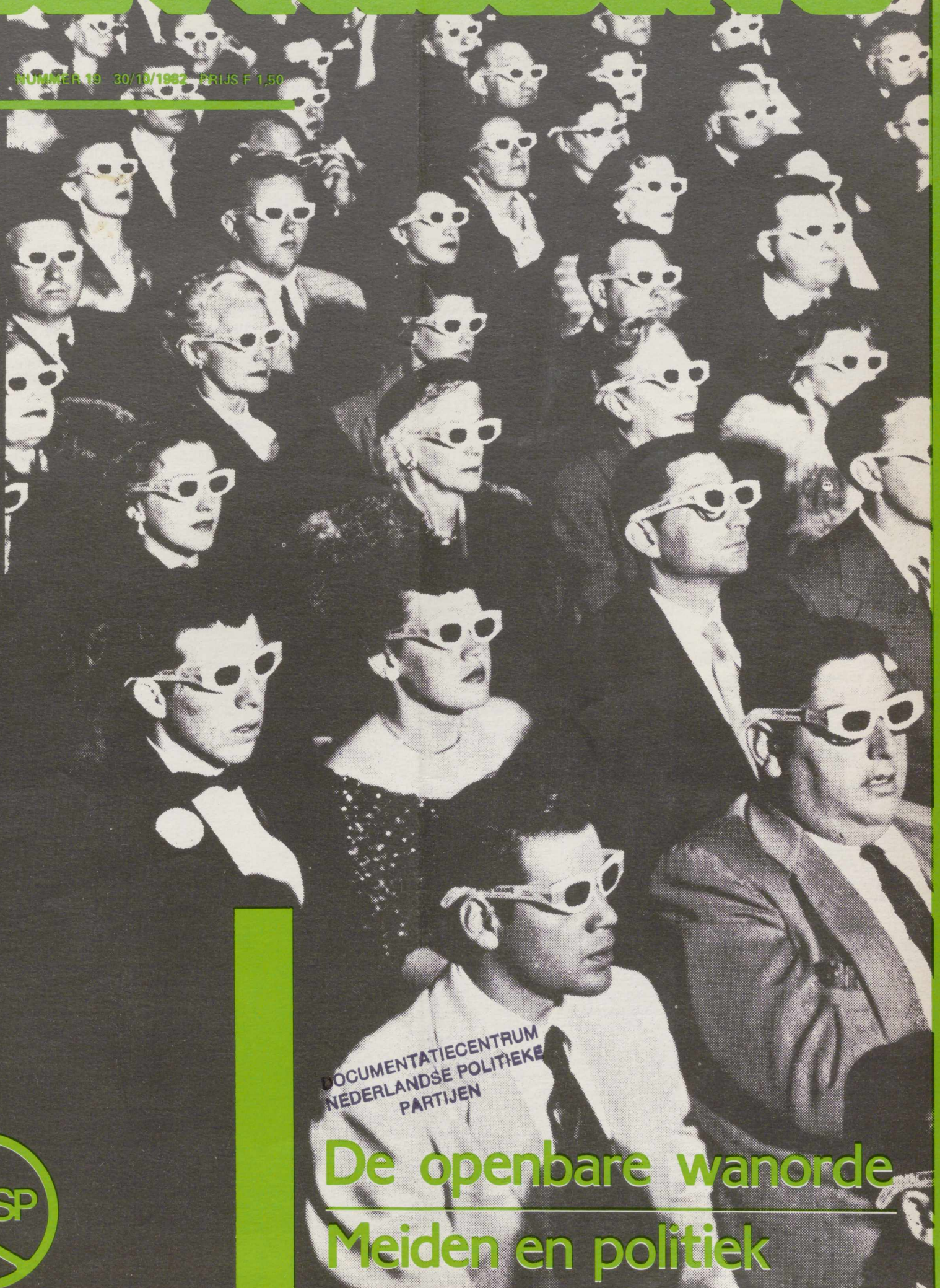

Bij het fouilleren werden appeltjes als mogelijke molotovcocktails onderzocht

Foto: Eduard de Kam

BEVRIJDING

JAARGANG 26 NUMMER 19 30/10/1982 PRIJS F 1,50

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

De openbare wanorde
Meiden en politiek

KOMMENTAAR

De harde krachten

De ontruiming van de Lucky Luyk ging gepaard met sporen van geweld en vernieling. Twee duidelijk herkenbare sporen. Zowel, een klein hard deel van de krakersbeweging als een deel van het overheidsapparaat voerden in Amsterdam met elkaar slag.

Een deel van de krakersbeweging in Amsterdam heeft zichzelf uitgeroepen tot stoottroep van de beweging. Door keihard tegengeweld wil deze troep het brute onderdrukkende karakter van deze vermaledijde staat aantonen. Naar buiten toe uit zich dat in een eigen bewapening en organisatie-discipline en in het gekoncentreerd optreden tegen de staatsmachinerie en zijn economische steunpilaren. Zo werd doelbewust na de ontruiming de koninklijke marechaussee en de politie afgetuigd. Een dag later werd door tien groepen van vijf mensen een serie banken bekogeld. Eerder werd reeds door een zich Militant Autonomen Front noemende groep een bom bij bureau Herhuisvesting geplaatst. En ook al werd eigen rechter en politie-agent gespeeld door een buitenlandse vrouw, die men verdacht vond, eigenhandig over de grens te zetten.

Naar binnen toe leidde deze politieke verharding van een deel van de krakersbeweging tot het uitoefenen druk op andere kraakgroepen om hun eisen te herzien. Onder die druk werd de aanvankelijke belofte van de bewoners van de Lucky Luyk het pand voor sociale huisvesting te ontruimen, ingetrokken. Op de dag van de ontruiming leidde het voorspelbare geweld tot beslissingen van kraakgroepen om zich niet met het straatgevecht te bemoeien en thuis te blijven.

De politieke woede van deze harde kern is grond van rechtvaardiging voor hun gewelddadige gedrag geworden. Politiek en geweld lijken in een terreurbroederschap samen te gaan. Het is niet te doen om een sociale strijd met politieke middelen, maar om een politieke wraak met militaire middelen. Zij roepen daarmee tegengeweld en angst op, die niet alleen hen zal vernietigen, maar ook anderen, die op niet-gewelddadige wijze voor sociale veranderingen wensen op te komen. Om die redenen is het optreden van deze harde kern verwerpelijk. Een laatste, rationele tegenwerping van hen, die tot deze kern behoren, kan zijn: wij haten deze staatsmachine niet, omdat hij ons vernietigt, maar omdat hij ons dwingt hem te vernietigen. Dit argument dwingt me om respect en sympathie te hebben voor hun beweegredenen, maar niet voor hun middelen. Door zich tot die gewelddadige middelen te laten dwingen, verlagen zij zichzelf tot reflex-matig reagerende, haatdragende politieke desperado's. De noodzaak aan geweld wordt altijd zo ingepakt, zo niet geneutraliseerd,

door de toelaatbaarheid ervan. Hoe zou men anders de rechtvaardigheid veilig kunnen stellen zonder de mens te verlagen? Het verlangen naar meer rechtvaardigheid mag zich niet gaandeweg beperken tot het organiseren van een eigen politiemacht. Bovendien, ik word door hun gewelddadige optreden gedwongen mijn politieke woede over dit rottige maatschappelijke systeem in te nemen of te verbergen in plaats van constructief en creatief te uiten. Elke demonstratie, waarin ik meeloop manifestatie waaraan ik meedoen; elke politieke actie waarvan ik deel uitmaak, kan door zo'n harde kern ten eigen bate uitgebuit worden. Ik wil noch door dit systeem, noch door de bestrijders ervan uitgebuit worden. Noch de staat, noch politieke desperado's.

Domme olifant

Daarmee zijn de mensen geen 'gepeupel' geworden, zoals de Volkskrant hautain en braafburgerlijk wist te schrijven. Alleen daarom al niet, omdat zij en de rest van de kraakbeweging en al hun sympathisanten gekonfronteerd worden met, zoals het Amsterdamse PSP-gemeenteraadslid Bob van Schijndel zei, een domme olifant. Polak is echter niet alleen een domme olifant, maar ook een nietsontziende. Het uitroepen van de noodtoestand in heel Amsterdam voor onbepaalde tijd getuigt van een regenteske geest, die wars is van democratische overtuigingen. Het vroegtijdig inzetten van de koninklijke marechaussee, d.w.z. een militair onderdeel, versterkt dit idee van een regentenmentaliteit. Drie dagen lang heeft een militair in burger-maatkostuum de stad geregeerd. Alle discussie over kleinschalig politie-optreden en konflikt-voorkomend overheidsbeleid, die de laatste jaren moeizaam was opgekomen, is door een simpele ingreep in de gemeentewet tot abstract geouwehoer veroordeeld. Na Dodewaard, Amerlisweerd, Lucky Luyk schijnen de harde krachten in het in het overheidsbestel aan de winnende hand te zijn. Het oppakken van een ieder die met een plastic broek, waarvan redelijkerwijs vermoed kan worden dat het een leren broek is, heeft niets meer met besturen te maken, maar alles met bestieren. Wat is dat voor een democratie, die zichzelf onmachtig verklaart om fundamentele rechten te waarborgen: een huis te hebben, zich vrij te bewegen, protest aan te tekenen? Het is een democratie die, zichzelf opofferend, naar de slachtbank laat leiden.

Ornamentiek

En wat doet het parlement daaraan, dit hoogst democratische orgaan? Het zwijgt of dwingt een minderheid van

kamerleden tot zwijgen, omdat formele regels belangrijker geacht worden dan daadwerkelijke uitoefening van burgerrechten. Waar de nood het hoogst is om de democratie te redden, houdt het parlement zich muistil. Braaf wordt het rapport van de regering over de rellen afgewacht. Beleefd zwijgend wordt de discussie in de Amsterdamse gemeenteraad afgewacht, een gekozen orgaan, dat buiten spel is gezet door een heimelijk opererend machtsorgaan.

Het parlement ontsteekt niet in woede en verontwaardiging over de moord op een van zijn broeders, de gemeenteraad. Nee, het bedrijft de politiek van de gesloten mond!

Het is niet het eerste signaal van een tendens tot uitholling van het reeds beperkte karakter van het parlement. De vervlechting van de uitvoerende macht met de controlerende macht is al langer bezig. Kabinetten gaan en komen, terwijl slechts een klein deel van het parlement precies op de hoogte is. De onderonsjes tussen parlementaire politieke leiders en ministers en staatssecretarissen vervangen het openbare parlementaire debat. Partijdiscipline, die zowel bij de PvdA als het CDA aan andersdenkenden wordt opgelegd om de regering te redden verlaagt het parlement tot een overvol, benauwend en overbodig democratisch aanhangsel. Treurig genoeg en al te vaak fungeert de PSP-fractie als uithuilpaal voor linkse PvdA'ers, die hun eigen politieke overtuiging onwelwillend voor partij-discipline hadden ingeruild. Van het parlement alleen kan de redding niet komen. Daarvoor is de buitenparlementaire strijd van veel te groot belang. Maar het parlement kan zich wel aanleren volwassen, kritisch en van de regering onafhankelijk op maatschappelijke ontwikkelingen te reageren door met de grondwet in de hand de burgers te beschermen tegenover hoge en lage regenten, die bij dekreet willen bestieren. Het parlement kiese tussen dynamiek en ornamentiek!

CHRIS HUINDER

inhoud

NOODVERORDENING	
De openbare wanorde	pag. 3
ONDERWIJSSALARISSEN	
Niet om de poen alleen	pag. 5
BANENPLAN	
Van onder op	pag. 6
M.I.P.	
Doorbraak in industriële ontwikkeling	pag. 11
OOST-TIMOR	
Nederland slaapt	pag. 12
Ik heb niets tegen mannen maar . . .	pag. 13
ONDERSTEBOVEN	pag. 14
TRAANGAS	
Beleid om te huilen	pag. 16
Achter het groene gordijn	pag. 16

De meidenkrant in dit nummer is onder verantwoordelijkheid van de meidengroep van de PSP-jg gemaakt.

BEVRIJDING

Verschijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek/
Amsterdam en vereniging 'Het Gesproken
Weekblad'/Grave ook op cassette uitgege-
ven

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Marion Oskamp,
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2
pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; kor-
ting bij kontrakt mogelijk.

Druk, zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

De openbare wanorde

Maandag 11 oktober woedde er in Amsterdam weer een veldslag, compleet met een noodverordening op grond waarvan mensen konden worden opgepakt voordat ze iets gedaan hadden: preventieve hechtenis noemen ze dat. Uit deze gebeurtenissen kan de konklusie worden getrokken dat de harde krachten hebben overwonnen, zowel aan de kant van de overheid, als aan de kant van de aktievoerders.

In een kommentaar op de pagina hiernaast gaat *Chris Huinder* daar dieper op in. *Marcel Bullinga* volgt in dit artikel de nieuwe stap die in Amsterdam werd gezet op basis van de gewelddadige konfliktoplossing door een burgervader.

'Sterven voor de Luik', stond er gekalkt op een van de met hout dichtgetimmerde etalages in de binnenstad van Amsterdam. Een leus die tekenend was voor de grimmigheid van het verzet tegen de ontruiming van het strijdpunt van de Amsterdamse kraakbeweging: de Lucky Luyk. Een ontruiming waaraan een raadsbesluit tot aankoop van het pand door de gemeente en de verbouw tot drie- en vierkamerwoningen aan ten grondslag lag. Een ontruiming ook die ongekend krakersgeweld ten gevolge had en waarvoor alle grondrechten gedurende 54 uren terzijde werden geschoven.

Maandagochtend 11 oktober. Twaalf politieagenten dringen met een 'bevel

tot binnentreding ter aanhouding van personen' het gebouw naast de Lucky Luyk binnen, ook al is bekend dat de gezochte personen zich daar niet zullen bevinden. Vervolgens kan de politie via het dak het omstreden kraakpand in bezit nemen en de eigenlijke ontruiming verliep aldus geruisloos. De telefonische sneeuwbal bracht krakend Amsterdam in een mum van tijd op de hoogte en de hele verder dag en avond zou het surrealistische beeld te zien geven van brandende barrikades, wolken traangas, in slagorde opgestelde linies ME met honden en paarden, terwijl tussen alle bedrijven heen het dagelijks leven gewoon doorgang vond. Op steeds verschillende plekken brachten kleine groepjes aktievoerders

nieuwe barrikades aan. Daardoor bleven ze ongrijpbaar voor de Mobiele Eenheid. Die was met te weinig manschappen en verscheidene malen moest ze zich onder een regen van stenen terugtrekken. Toch was haar optreden die maandagmiddag terughoudend en voornamelijk gericht op het verspreiden van menigtes. Samenscholingen waren trouwens verboden. Met ingang van 1 uur had burgemeester W. Polak de artikelen 219 en 220 van de Gemeentewet in werking gesteld op grond van (vrees voor) ernstige verstoring van de open-

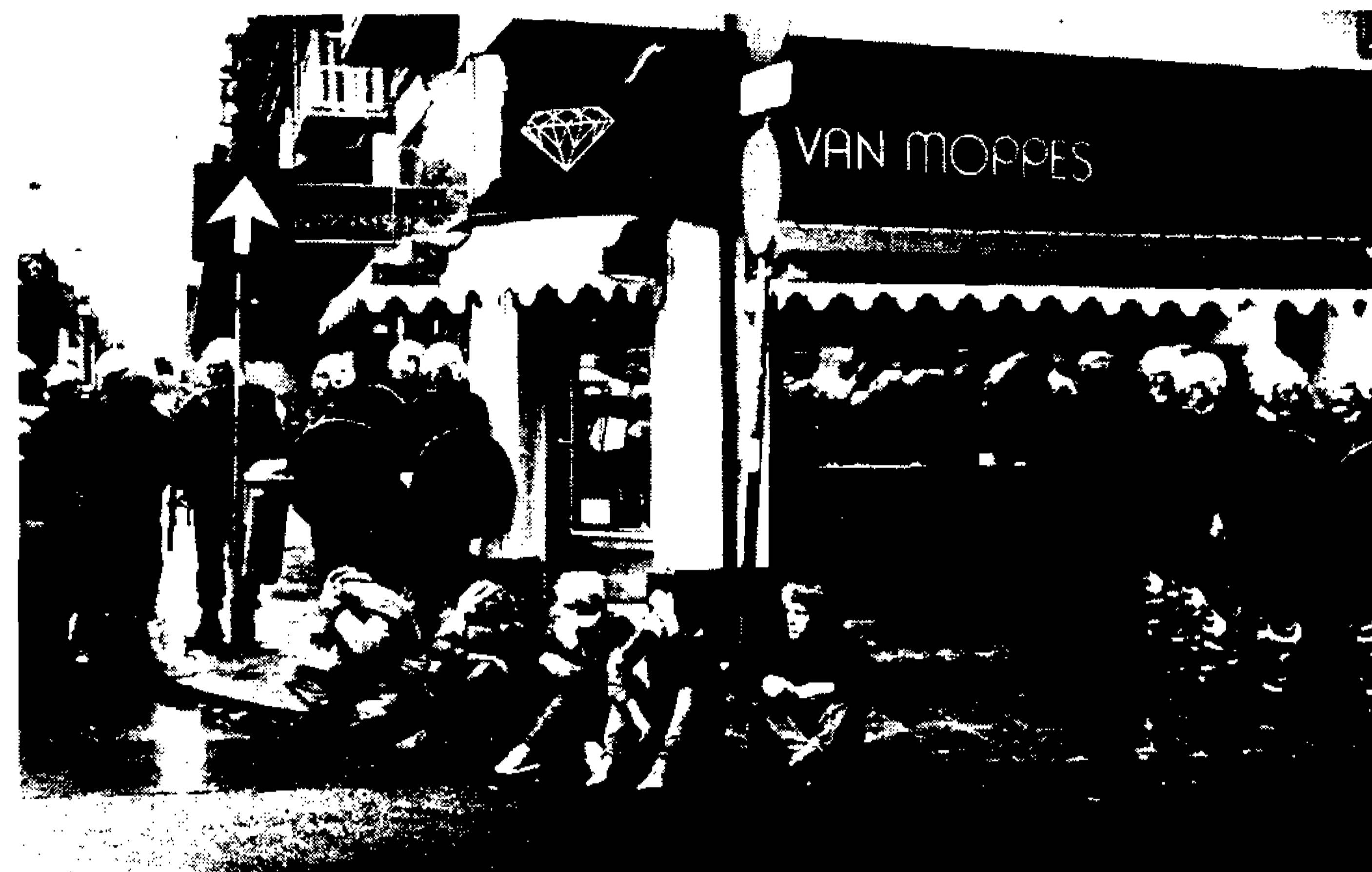
bare orde. Het gaf de politie een vrijbrief om iedereen te arresteren die zich zodanig gedroeg dat 'redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zulks geschiedt om de openbare orde te verstoren'. Met deze in vage formuleringen gestelde burgemeestersverordening werd werkelijkheid wat hoofd-kommissaris H. Valken van Amsterdam al veel langer had bepleit en wat in Breda op 30 april 1981 was uitgeprobeerd: preventieve hechtenis, het oppakken van mensen nog voordat ze een strafbaar feit hebben gepleegd.

Strafbaar gedrag

De vrijdag voor de rellen van maandag - op 8 oktober - was dat ook al gebeurd met een groep mensen die tegen de komst van duizend Amerikanen protesteerden. Nog voor zij hun doel - het Rijksmuseum in de hoofdstad - konden bereiken werden ze door de ME ingesloten en afgevoerd. Dit gebeurde op grond van het feit dat de demonstratie niet was aangekondigd: een formalistische reden die voorheen *nooit* een reden is geweest om een demonstratie te verhinderen.

De artikelen 219 en 220 werden eerder in Dodewaard en Amelisweerd ook al toegepast, maar dan met één belangrijk principiële verschil: daar werd afgebakend gebied tot verboden terrein verklaard terwijl in Amsterdam nu een bepaald gedrag strafbaar werd gesteld.

Wat hield dat in? Wie op heterdaad betrapt werd op overtreden van de verordening (en dat kon al gebeuren als je er punkig uitzag of wanneer je 's nachts om twee uur over straat liep en jong was) en van wie de politie vond dat er gevaar bestond voor herhaling, werd voor de rechter-kommissaris geleid. Die kon twee dingen doen. Vond hij dat er 'geen termen' waren dan werd de verdachte vrijgelaten (dit is vaak gebeurd; een aanwijzing voor de willekeur waar-

Amsterdam 8 oktober, ingesloten door ME

Foto: Martijn de Jonge

Amsterdam 11 oktober

Foto: Eduard de Kam

vervolg op pagina 4

DE OPENBARE WANORDE

vervolg van pagina 3

mee de politie te werk ging); was hij van mening dat er terechte verdenkingen tegen de verdachte bestonden dan kon hij overeenkomstig artikel 540 van het Wetboek van Strafvordering een 'bevel ter voorkoming van herhaling' tegen de verdachte uitvaardigen (op het dreigende gebruik van dit stoffige wetsartikel is al gewezen in Bevrijding van 15 september). Belofde de verdachte beterschap, dan kon de rechter-kommissaris een borg vragen in de vorm van een geldsom (oplopend van f 50,- tot f 1000,-) en de verdachte verbieden gedurende een bepaalde tijd Amsterdam of een deel daarvan te bezoeken. Belofde de verdachte geen beterschap, of was hij niet bij machte de borg te betalen dan werd hij voor vijf dagen gevangenzet. Het opleggen van een borg die iemand, gezien zijn inkomen, niet kan betalen is aldus een reden voor gevangenschap. Dit is verscheidene malen in strijd met de strekking van de wet voorgekomen. Van de 172 mensen die maandag en dinsdag opgepakt zijn, werden zij die op basis van overtreding van de burgemeestersverordening gearresteerd waren, woensdagavond om 7 uur vrijgelaten - op dat moment hief burgemeester W. Polak namelijk de bijzondere toestand op en ontvielen de wettelijke gronden aan de hechtenis. Voor die vrijlating moesten wel de advocaten dreigen met een kort geding; om half zeven nog weigerde officier van justitie Wooldrik naar hun argumenten te luisteren.

Dinsdag volgden twee ontruiming, weer rellen en een golf van arrestaties. De ME sloot nu mensen in, in plaats van ze te verspreiden, en de overal opererende aanhoudingseenheden volgden een geheel nieuwe tactiek: met een rotvaart op groepjes demonstranten inrijden, een aktievoerder eruit pikken en de auto insleuren. Verschillende keren leidde dat tot situaties waarbij rechercheurs in burger hun pistool trokken. Het leek erop alsof de politie zich nu bewust werd van de grote macht die zij in handen had met de noodverordening.

Geweldsinstructie

Het optreden van ME en aanhoudingseenheden was niet zachtzinnig. De dag na de afloop van de verordening telde het klachtenbureau Politieoptreden al zo'n 50 klachten van in elkaar geslagen mensen. Blauwe striemen over het hele lichaam, gaten in het hoofd, gebroken middenhandsbeentjes. Arrestanten werden gedwongen in de gangen van het hoofdbureau in de fouilleerstand te blijven staan nadat ze betast waren, en kregen keiharde tikken op hand en hoofd wanneer ze die bewogen. Een nieuw soort traangasgranaten werd geïmplementeerd die, na afgeschoten te zijn met de karabijn, als een dolle in het rond draaiden op de grond en zelfs weer onhoogschoten. Maandagavond half elf spoot de ME in het kraakcafé en aktiecentrum *Opstand* traangas naar binnen. Zo'n zestig mensen binnen hiél-

den het niet meer. Op een meisje dat op de eerste verdieping uit het raam hing werd gericht een traangasgranaat geschoten, die in haar kamer verdween. Dergelijke incidenten zijn meer gemeld. Alle evenzovele overtredingen van de geweldsinstructie.

Het Klachtenbureau heeft deze klachten gebundeld en samen met een juridische kritiek op de burgemeestersverordening aan de gemeenteraad aangeboden die op 20 oktober een debat voerde over de gebeurtenissen van de afgelopen week.

Waar het middel van de burgemeestersverordening - die overigens bedoeld is voor onverwachte rampsituaties en oproer maar niet voor de planmatige bestrijding van te verwachten rellen - al principieel aangevochten kan worden, het riep daarnaast een sfeer van voortdurende angst op. Angst om opgepakt te worden als je er maar enigszins 'anders' bijliep. Dat gevoel op zijn beurt leek weer een houding ten gevolge te hebben bij veel aktievoerders van 'en nou zullen we het eraar maken ook'. Ook de naar buiten druppelende be-

richten over mishandeling door de politie waren daar debet aan. De gewelds- eskalatie ten voeten uit - dinsdagnacht werden hele series banken beklad en vernield.

De Lucky Luyk was een prestigezaak, zowel voor de kraakbeweging (het pand was indertijd terugveroverd op een knokploeg) als voor de gemeente (die het bestemd had voor sociale woningbouw en niet wilde wijken voor de krakers en de speculanten). En deze prestigezaak onttaardde uiteindelijk met de ontruiming in een prestigeslag. Een veldslag waarin alle verhoudingen zoek waren, een veldslag die voedsel geeft aan stromingen als de *werkgroep voor Gezag en Vrijheid* en aan eigenrichting van verontwaardigde burgers en knokploegen. Een veldslag tenslotte, die het de overheid bij een volgende gelegenheid makkelijker zal maken nog harder in te grijpen, met een nog snellere greep naar nog grovere wettelijke machtsmiddelen.

MARCEL BULLINGA

Amsterdam 11 oktober

Foto's: Martijn de Jonge

Onderwijssalarissen

Het gaat om meer dan poen alleen

Medio juli werden de lange termijn plannen van de regering bekend gemaakt met betrekking tot alle onderwijssalarissen, in de *Nota Herziening Onderwijssalarisstructuur* (de HOS-nota).

De nota stelt dat - per 1 augustus 1984 - om drie redenen een nieuw salarissysteem moet worden ingevoerd.

Er moet bezuinigd worden, vooral door salarisinhouding en door het laten verslechteren van de arbeidsomstandigheden. De verhouding tussen de hoge en lage onderwijsinkomens wordt daarbij in hoofdzaak intact gelaten.

Er wordt verondersteld dat er tussen verschillende groepen onderwijspersoneel te grote salarisverschillen bestaan en tevens zouden bepaalde groepen onderwijspersoneel er te gunstig voor staan in vergelijking met werknemers in andere sectoren. Het bestaande onderwijssalarissysteem is te ingewikkeld, werkt soms onrechtvaardig en past niet bij nieuwe schooltypen met nieuwe taken voor het personeel.

Wie die drie redenen onder de loep neemt kan vaststellen dat de verantwoordelijkheid voor het ontstaan van tekorten bij de overheid gezocht moet worden, bij de politieke onwil om de inkomsten van de overheid aan te passen bij de noodzakelijke uitgaven, dat er inderdaad aanleiding is om te onderzoeken welke verschillen in beloning er bestaan tussen onderwijspersoneel onderling en tussen hen en andere groepen werknemers, en te bekijken waarop die verschillen gebaseerd zijn. En (dus) hoe die samenhangen met de zwaarte van de verschillende functies en hun inhoud.

Aap uit de mouw

Maar - en daar komt de aap uit de mouw - voor minister Deetman en zijn voorgangers Van Kemenade en Pais staan de uitkomsten van een dergelijk onderzoek al in grote lijnen vast. Want de voorstellen zijn gebaseerd op *funktiewaarderingen binnen het kader van een nieuwe formatieregeling*.

In min of meer gewoon Nederlands komen de voorstellen er op neer dat een school een aantal arbeidsplaatsen of leraarslessen vergoed krijgt dat gebaseerd is op het aantal ingeschreven leerlingen-studenten. En daarnaast krijgen men voorgeschreven hoeveel van deze arbeidsplaatsen er besteed mogen worden aan de functies van "onderwijsgevende" en "kerndocent". Wie er onderwijsgevende wordt en wie de (beter betaalde, hoger gewaardeerde) kerndocent, dat wordt bepaald door het schoolbestuur. Dat betekent in feite dat er een organisatie-model voor de scholen

De vier vakbonden van onderwijzend personeel (de ABOP, de KOV, het NGL en de PCO) hebben de strijd aangeboden met de regering, dat werd duidelijk in de Jaap Edenhal in Amsterdam op 5 oktober. Tweeduizend kaderleden van deze vier bonden namen toen deel aan een protestmanifestatie tegen de plannen die in de onderwijsbegroting voor 1983 werden bekend gemaakt. Bovenop de korting van vijf procent voor ambtenaren en trendvolgers wil de regering nog eens een extra-korting van 1,65 procent over de salarissen in het onderwijs.

De Algemene Bond van Onderwijzend Personeel (ABOP) heeft in haar bondsraad al besloten voorbereidingen te treffen voor massale acties (stakingen inbegrepen). De Protestants-Christelijke Onderwijzers (verenigd in de PCO) raadplegen op dit moment hun leden. Ook de grootste ambtenarenbond ABVA/KABO heeft al met acties bedreigd.

Herman van Noordenburg legt uit waar het allemaal om gaat.

wordt voorgesteld, dat de scholen zal maken tot bedrijven, waarin de uitvoerende taken (onderwijsgeven) worden gescheiden van de "managements- en coördinatietaken die op de school moeten worden verricht" (HOSnota p. 59). Die laatste taken, daarvoor wordt immers alleen de kerndocent betaald.

Konkurrentie

Door dit systeem zal de onderlinge konkurrentie tussen de onderwijsgevenden worden aangewakkerd. Degenen die - om wat voor redenen dan ook - niet alleen maar lesboer willen zijn, worden gedwongen hun schoolbestuur naar de

ogen te zien om kans te maken op promotie. Het bestuur - veel méér de waakhond over de levensbeschouwelijke identiteit, dan bekommerd om de kwaliteit van het onderwijs - krijgt meer invloed. Wat dat voor homoos en vrouwen kan betekenen hebben de bijzondere schoolbesturen dit voorjaar al laten zien.

Deze ontwikkeling gaat lijnrecht in tegen wat op vele scholen tot ontwikkeling is gekomen ten aanzien van het gedeelde, gezamenlijke leiderschap over de school als geheel. Niet het individuele, vakgerichte docentschap staat daarbij centraal maar de onderlinge discussie over de vorm en inhoud van on-

derwijs waar de scholieren méér aan hebben dan het intellektualistische, autoritaire onderwijs.

Minister Deetman wil die ontwikkeling kennelijk op de helling hebben. Daarmee maakt hij de filosofie achter zijn eigen vernieuwingsbeleid tot retoriek. Daarin wordt bij voortdoring - en terecht - de noodzaak onderkend om als *team* in voortdurend onderling overleg gestalte te geven aan de prioriteiten van het vernieuwingsbeleid.

Deetman heeft in alle standen zijn politieke tegenstanders gewezen op de noodzaak van medewerking van het "veld"; zonder die medewerking acht hij onderwijsvernieuwing uitgesloten. Nu wordt duidelijk wat hij bedoelt met het veld: de door de schoolbesturen geselecteerde kerndocenten. De inzet van de rest wordt niet gewaardeerd. De besturenbonden zullen hem dankbaar zijn.

Terug naar de acties.

In de publiciteit daaromheen staat de HOS-nota op dit moment niet centraal, maar de 1,65% extra korting die Deetman vanaf 1 januari 1983 jaarlijks aan het onderwijspersoneel wil opleggen. Hij heeft dat geld nodig voor de "dekking van uit voorgaande jaren stammende tekorten", dat wil zeggen om de gaten te vullen die Pais door slecht beheer heeft laten vallen. Waarvoor nu niet de VVD maar het onderwijspersoneel (inklusief het huishoudelijke, administratief en technisch personeel) moet boeten.

De strategie van de minister is duidelijk. Hij wil eerst de inkomensontwikkeling van ambtenaren en trendvolgers loskoppelen van die in het bedrijfsleven (de 5% korting) en daarmee de solidariteit tussen alle loontrekkenden doorbreken. Daarna wil de minister dan de onderwijssalarissen loskoppelen van die van de overige ambtenaren/trendvolgers (de 1,65% korting) en zo de solidariteit tussen die groepen doorbreken, enzovoort.

Wanneer dan iedereen uit elkaar gespeeld is, worden door middel van de HOS-nota de oude hiërarchische verhoudingen gewoon weer hersteld. Rust en orde, armen over elkaar en mond dicht; de schoolbanken weer netjes in rijen achter elkaar. En wie die rust verstoort moet bij het hoofd op het matje komen.

Het antwoord is duidelijk: de ABOP heeft al besloten dat de stakingskassen open gaan om deze voorstellen hun plaats te wijzen: in de prullenbak.

Foto: Paul Babeliowsky

HERMAN VAN NOORDENBURG

VAN ONDER OP

De werkloosheid zal in 1983 oplopen tot 690.000 geregistreerde werklozen, zo staat in de Miljoenennota 1983 te lezen. Het beleid dat de komende rechtse regering zal voeren kan gekenschetst worden als dweilen met de kraan wagenwijd open.

Steeds meer mensen beginnen in te zien dat de werkloosheidsbestrijding op landelijk nivo geen zoden aan de dijk zet. In een groeiend aantal gemeenten worden werkgelegenheidsplatformen opgericht om in buurt en bedrijf de strijd voor de werkgelegenheid te voeren. Zoals in Nijmegen, waar al vanaf 1980 het Actieplan Werkgelegenheid Nijmegen funktioneert. Leo Platvoet, gemeenteraadslid voor de PSP in Bussum, nam dit plan onder de loep.

Het Actieplan Werkgelegenheid Nijmegen is in de loop van 1980 vanuit de plaatselijke afdeling van de Industriebond FNV ontstaan. Men werd daarbij geïnspireerd door het werknemersplan van Lucas Aerospace uit Engeland, waarin vele ideeën voor een betere bedrijfsvoering werden geopperd. Van nieuwe maatschappelijk zinvolle producten tot betere arbeidsomstandigheden. In negen Nijmeegse bedrijven werden actieplan-werkgroepen actief, die via vragenlijsten onder het personeel de problematiek in de bedrijven inventariseerden. Zo ontstond er een inzicht in de behoefte aan nieuwe producten, de deugdelijkheid van het management, de kwaliteit van de arbeidsomstandigheden e.d. Uit deze inventaris bleek dat veel bedrijven te maken hadden met een verouderd productenpakket. En dat het dus nodig was om de creativiteit van het personeel te benutten om nieuwe - maatschappelijk zinvolle - producten te ontwikkelen. Als dit niet zou gebeuren, zou dat het voortbestaan van sommige bedrijven ondermijnen.

Smits Oven

Sukcesvol werkte het actieplan bijvoorbeeld voor een bedrijf als Smits Ovens waar op grond van de enquête een concreet plan werd uitgewerkt dat ter onderhandeling aan de leiding van het bedrijf werd voorgelegd. Het resultaat was dat er een garantie kwam voor het behoud van een minimum aantal werknemers en er uitbreidingsmogelijkheden bij het invoeren van nieuwe producten werden gegarandeerd.

De dalende lijn bij Smits Ovens is daarmee tot stilstand gebracht en het bedrijf heeft weer toekomst.

Smits Ovens heeft als een stimulerend voorbeeld gewerkt voor andere bedrijven. Ook werkt het positief op de betrokkenheid van de vakbondsleden: het aantal bedrijfsledengroepen in Nijmeegse bedrijven is gegroeid.

De werknemersplannen die ontwikkeld zijn, of nog in ontwikkeling zijn, bevatten vijf belangrijke kenmerken: maatschappelijk nuttige, nieuwe producten; ideeën voor verbetering van de

arbeidsomstandigheden; mogelijkheden voor arbeidstijdverkorting; verminderen van overwerk en uitzendwerk en ideeën voor bezuiniging en besparing binnen de produktie.

Belangrijk voor het slagen van een plan is dat het goed, concreet is uitgewerkt voor dat de werkgever er mee wordt geconfronteerd. Een sterke vakbondsmacht is een noodzakelijke voorwaarde om in het bedrijf de vinger aan de pols te houden bij de uitwerking van de plannen.

Het vormgeven van zo'n werknemersplan doet het inzicht van de werknemers in het reilen en zeilen van het bedrijf enorm toenemen. Daardoor wordt de kloof in kennis die er vaak bestaat tussen directie en personeel verkleind. En de greep van de werknemers op hun eigen situatie wordt vergroot.

Linkse oppositie

Een lokaal gericht Actieplan Werkgelegenheid is uiteraard gebaat met een actief opererend gemeentebestuur, dat zijn beleid baseert op de voorstellen die in het Actieplan worden gedaan. In Nijmegen was tot september 1982 een CDA/VVD/D'66 kollege dat een eigen werkgelegenheidsbeleid ontwikkelde, waar wel enige elementen van het Actieplan in opgenomen waren, maar zich sterk oriënteerde op de visie van de ondernemers. De linkse oppositie (PSP, PvdA, PPR en CPN, die de vorige raadsperiode niet in de raad was vertegenwoordigd) heeft al enkele jaren

samen een gezamenlijke werkgroep die zich met het gemeentelijk werkgelegenheidsbeleid bezig houdt. Deze werkgroep heeft ook een ontwerp-programma ontwikkeld dat een rol moest spelen bij de onderhandelingen voor een nieuw kollege.

Chris Peeters, voorzitter van de vieremensfractie van de PSP in de Nijmeegse gemeenteraad: "De PvdA heeft zich niet hard willen maken in de onderhandelingen voor dat ontwerp-programma dat sterk beïnvloed was door het Actieplan Werkgelegenheid Nijmegen. In het programma van het kollege, waarin de PvdA nu 2 wethouders heeft, is wel wat overgenomen, maar je moet nog maar afwachten wat daar in de praktijk van terecht komt. Positief is wel dat het Projektcentrum van het Actieplan, dat allerlei konkrete voorstellen uitwerkt, gesubsidieerd gaat worden. Overigens heeft de FNV te Nijmegen te kennen gegeven weer samen te willen werken met de werkgroep van de linkse fracties, die de laatste tijd op non-aktief stond en nu dus weer nieuw leven in-geblazen gaat worden."

Het Actieplan Werkgelegenheid Nijmegen zal o.a. aan de orde komen op de themadag 'werkgelegenheidsplannen' die het Wetenschappelijk Buro op 20 november a.s. belegt. (voor meer informatie over die dag, zie kadertje bij dit artikel)

Chris Peeters is één van de inleiders op die dag. "De ervaringen in Nijmegen zullen gebruikt worden, samen met ervaringen die door de PSP in andere gemeenten zijn opgedaan, om een handboek op te stellen. In dat handboek zullen de problemen en de mogelijkheden aan bod komen, die de PSP heeft bij de ontwikkeling van dergelijke werkgelegenheidsplannen. Het is de bedoeling om zowel op de binnen- als de buitenparlementaire mogelijkheden in te gaan."

Met name voor de vele nieuwe PSP raadsfracties lijken hier mogelijkheden aanwezig om, gebruik makend van elders opgedane ervaringen, activiteiten op sociaal-ekonomisch gebied te ontwikkelen, die de buitenparlementaire

THEMADAG

Op 20 november organiseert het Wetenschappelijk Buro van de PSP een themadag over *Werkgelegenheidsplannen* (zie voor een uitgebreide aankondiging van die dag het bericht in BEVRIJDING nummer 18 op pagina 14).

Deze dag vindt plaats in RASA, Pauwstraat 13 A in Utrecht. Aanvang 10.30 uur en eindigt rond 16.00 uur.

Op het programma staan inleidingen van *Bonne Wisman* (over het belang van werkgelegenheidsplannen) en *Hans Droppert* (over de opzet van het Actieplan en de ervaringen daarmee).

In de middag zullen twee werkgroepen aan het werk gaan. Eén werkgroep over *werkgelegenheidsplannen, het lokale nivo, buurten en gemeenten* (met als inleider *Chris Peeters*, gemeenteraadslid voor de PSP in Nijmegen) en één over *werknemersplannen, bedrijf en vakbeweging* (met als inleiders *Guido Bayens* - Industriebond FNV - en *Martin van Rossum* - bestuurslid Wetenschappelijk Buro PSP en werkzaam bij FNV). Aan het eind van de middag bestaat er de mogelijkheid weer plenair bij elkaar te komen om na te praten over de gesprekken in de twee werkgroepen.

Voor deze dag is een themamap uitgegeven. Deze is te bestellen door overmaking van f 4,75 op postgiro 2782482 t.n.v. Wetenschappelijk Buro PSP in Amsterdam met vermelding van 'map werkgelegenheidsplannen'

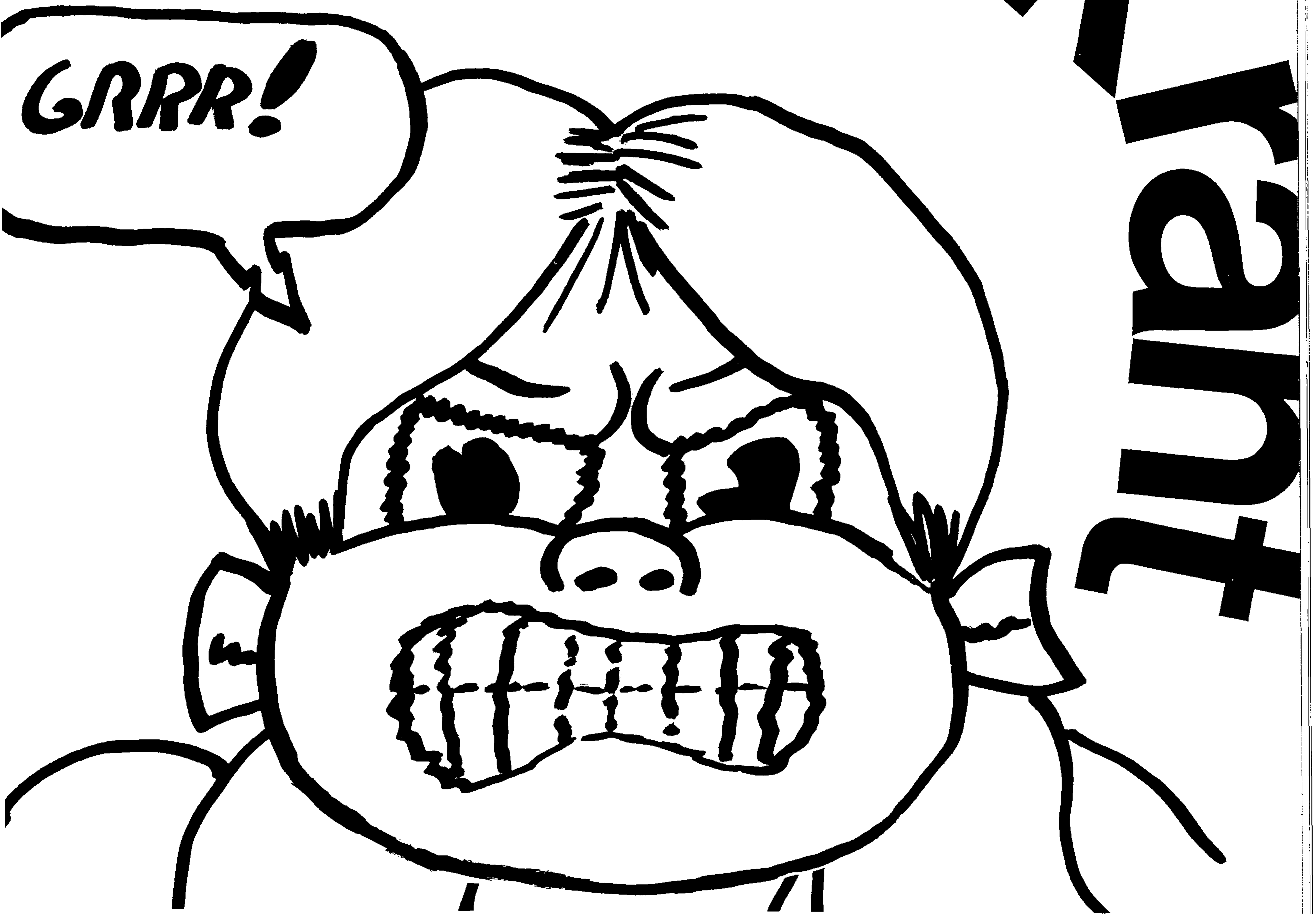
actie, konkrete belangenbehartiging en socialistische gemeentepolitiek in zich verenigen.

LEO PLATVOET

Het Actieplan Werkgelegenheid Nijmegen is uitvoerig beschreven in de 56 pag. tellende brochure 'Lokale ekonomie in Nijmegen'. Deze brochure is een eenmalige gemeenschappelijke uitgave van 4 tijdschriften: Zeggenschap, Risikobulletin, Wetenschap en Samenleving en Arbeid en Milieu. Het is verkrijgbaar door storting van f 6,10 (inklusief portokosten) op giro 4495231 t.n.v. Stichting Arbeid en Milieu, Middelburg.

meiiden

"POLITIEK HEEFT ALLES MET JOU TE MAKEN ZEGGEN ZE VAAK. MAAR HEB JIJ ALS MEID OOK ALLES MET POLITIEK TE MAKEN? "IK WERK LIEVER VOOR MEZELF" ZEGT ISA "DINGEN ALS LOONBELEID EN PRIJSSKOMPENSATIE INTERESSEREN ME NIET. EEN AKTIEGROEP TREKT ME NIET ZO AAN, HOEWEL IK DENK DAT HET WEL OP KAN LUCHTEN. ER ZIJN DINGEN WAAR IK HEEL BANG VOOR BEN. FASCISME BIJVOORBEELD. MAAR IK WEEFT NIET GOED WAT IK DAARAAN MOET DOEN. IK WIL NIET IN AANRAKING KOMEN MET ANDERE ZAKEN WAAR IK WEINIG VAN AF WEEFT".

WAT IS DAT EIGENLIJK "POLITIEK". ALS JE BANG BENT VOOR FASCISME OF BIJVOORBEELD VOOR OORLOG, BEN JE EIGENLIJK BEST IN DE MAATSCHAPPIJ GEINTERESSEERD. MAAR JE NOEMT HET GEEN

POLITIEK?

VEEL MENSEN VERSTAAN ONDER POLITIEK: DAT WAT ER IN DEN HAAG GEBEURT, EN VERDER NIETS. ANDEREN VINDEN AKTIEVOEREN OOK POLITIEK. MAAR OF HET NU GAAT OVER DE POLITIEK IN DEN HAAG OF OVER AKTIEVOEREN, MEIDEN ZIE JE BIJNA NIET.

DEZE KRANT IS EEN VOORBEREIDING OP EEN MEIDENTRIBUNAAL, DAT WE IN NOVEMBER HOUDEN. DAT TRIBUNAAL GAAT OVER MEIDEN EN POLITIEK.

IN DEZE KRANT KUNNEN WE GEEN PASKLAAR ANTWOORD GEVEN OP VRAGEN ALS: WAAROM ZITTE ER ZO WEINIG MEIDEN BIJ POLITIEKE PARTIJEN, IN AKTIEGROEPEN OF IN ANDERE MAATSCHAPPELIJKE BEWEGINGEN; EN, WAT MOET ER VERANDEREN IN AL DIE BEWEGINGEN WILLEN MEIDEN ER OOK ZIJN IN

ERIJGEN MEE TE DOEN?

HET ANTWOORD OP DIE VRAGEN ZAL OP HET TRIBUNAAL GEGEVEN MOETEN WORDEN. IN DEZE KRANT LATEN WE VERSCHILLENDE MEIDEN AAN HET WOORD DIT VERTELLEN WAAROM ZE WEL OF NIET IN EEN OF ANDERE BEWEGING ZITTE.

WAT ER NOU ZOU MOETEN VERANDEREN OM HET MEEDOEN AANTREKKELIJKER TE MAKEN IS. NIET ZO ERG IN DE INTERVIEWS NAAR VOREN GEKOMEN. MAAR WE HOPEN DAT ALS WE OP HET TRIBUNAAL BIJ ELKAAR ZIJN, DAT WE DAN MET ELKAAR DUIDELIJKER KUNNEN MAKEN HOE WE HET WEL WILLEN.

EN WE HOPEN OOK DAT DEZE KRANT EEN AANZET IS OM WAT MEER NA TE DENKEN OVER: MEIDEN EN POLITIEK EN ALLES WAT DAARMEE TE MAKEN HEEFT.

"Soms heb ik het idee dat mijn hele leven bestaat uit verzet. Ik heb me altijd al tegen mijn ouders verzet. Ik moest lief en aardig zijn, er schattig uitzien, bloemetjes in mijn haar, een blouse met kantjes, lakschoentjes, terwijl mijn broer in oude kleren mocht lopen en vuile slobberkleren aanhad.

poppen

Ik kreeg poppen in mijn handen geduwd en ze keken me verbaasd aan toen ik zei dat ik liever met autootjes speelde.

Op de lagere school deed ik met de jongens mee, met wilde spelletjes, tikkertje, in bomen klimmen, voetballen, terwijl de andere meidsjes touwtje sprongen en hinkelden.

Ze vonden me maar raar dat ik dat niet leuk vond en ze vonden me gek.

Als protest daarop keek ik ze maar helemaal niet meer aan.

Maar ook de jongens vonden me raar, zo'n gekke wilde meid.

Waarom was ik niet zoals de andere meisjes, met twee strikjes in mijn haar aan het elastieken?

duf

Op de middelbare school kreeg ik helemaal het gevoel dat ik me moest verzetten. De leraren daar maakten vaak seksistische opmerkingen waar ik erg kwaad om werd. Ik was vaak het enige meisje dat reageerde, de rest staarde duf voor zich uit of giechelde een beetje. De jongens konden alles beter en wisten ook alles beter.

Opmerkingen van leraren als: "Oh Annemarie, weet jij het niet? Dan geef ik één van de jongens wel een beurt, die weten het vast wel" vlogen je dagelijks om de oren.

Als we bij maatschappijleer discussies hadden, zeiden de meiden haast niets. Als ze iets zeiden werd het vaak niet serieus genomen: "Oh, daar heb je die griet weer met haar domme opmerkingen". Ik kon dit allemaal niet over me heen laten gaan en protesteerde overal tegen.

Maar aangezien ik één van de weinigen was, luisterden ze niet of ze zeiden: "oh, daar heb je haar weer".

Op schoolfeesten werden veel

jongens lastig, ze knepen in m'n kont of probeerden me te zoenen. Ik kon daar totaal niet tegen, ik voelde me een blok vlees waar ze lekker in konden knijpen en waar verder niets inzit. Ik walgde ervan, duwde lastige jongens van me af of sloeg ze in hun gezicht. "Gore feministe" of "vieze lesbie", zeiden ze dan. Walgelijk! Veel meiden lieten het gewoon toe, omdat ze bang waren dat ze anders niet aardig genoeg gevonden zouden worden.

Ik ben vorig jaar van school afgegaan omdat ik het totaal niet meer zag zitten. Behalve de seksistische mentaliteit vond ik ook het hele systeem maar niks. De school is één van de steunpilaren van de huidige maatschappij, daar word je klaargestoomd voor je plaats in de maatschappij. Daar wilde ik niet aan meewerken!

aktie

Ik liep vroeger al veel mee in demonstraties, maar nu doe ik ook mee aan hardere actie's. Ik woon in een kraakpand en help vaak mensen met het kraken van een pand. Ook dan merk ik dat je raar wordt aangekeken, er zijn lang niet zoveel meiden in de kraakbeweging actief als jongens; vaak zijn meiden banger om een ruit in te slaan of om een steen te gooien. Ik verzet me hiertegen, ik durf evenveel als mannen hoewel ik misschien minder sterk ben wil ik ook meehelpen om deze maatschappij te veranderen. Mijn aandeel daarin is evengroot als van elke man die zich bezighoudt met aktievoeren en protesteren"

of aktiegroepen omdat ik het politiek gekonkel niet aandurf en omdat ik geen concessies wil doen. Je moet dingen eisen en koehandel bedrijven. Ik vind dat je dat niet mag doen over de hoofden van mensen heen. Politiek is volgens mij een hoop vuiligheid." Meiden zijn vaak bezig met dingen die dichterbij huis liggen.

"Die politici hebben het over heel grote dingen. De taal alleen al. Ik weet niet wat ik zelf zou kunnen doen. Ik wil niet in een politieke partij want waar ze het over hebben is zover weg. Dingen die in mijn directe omgeving gebeuren interesseren me wel. De rest kan ik moeilijk volgen, ik weet er ook niet zoveel vanaf"

Verschillende meiden die geprobeerd hebben mee te draaien in een organisatie, zijn daarop afgeknapt.

Wat zit er dan verkeerd in die organisaties, wat moet er veranderen en welke manieren kunnen we zelf bedenken waarin we ons wel thuisvoelen?

politiek

"Een enkele keer doe ik mee aan een demonstratie. Maar er wordt teveel geweld gebruikt naar mijn zin. Ik sta wel achter zo'n demonstratie als bij Dodewaard en heb begrip voor dat knokken, maar ik wil er niks mee te maken hebben" De oorzaak daarvan hoeven we niet alleen bij onszelf en onze opvoeding te zoeken. Want we hebben tot nu toe geen invloed kunnen uitoefenen op die politiek en dus gebeurt het ook niet op onze manier. Wij hebben het tenslotte niet zo bedacht. Veel meiden vinden politiek afstotend "ik ga niet in de politiek

ouders

"Ik voel me toch wel gebonden aan mijn ouders. Die vinden het vervelend als ik enge dingen doe en daar houd ik rekening mee. Ik kan het wel gewoon doen maar zij zitten dan toch met de zenuwen en daarom doe ik het niet" Ouders zijn vaak banger voor wat er met hun dochter kan gebeuren dan voor hun zoon. Op haar beurt is het zo dat

meiden eerder dan jongens dingen doen wat haar ouders zeggen om de lieve vrede te bewaren. "Veel ouders hebben toch nog steeds het gevoel dat wat jongens doen meer verantwoord is dan wat meiden doen. Ik zie dat bij mijn buurjongen, die heeft een zus. Zij moet altijd uitleggen waar ze geweest is of wat ze gedaan heeft, aan hem wordt niks gevraagd, ze nemen gewoon aan dat het wel

goed is" Als het zo is dat ouders strenger zijn tegen hun dochter dan tegen hun zoon, is het ook heel begrijpelijk dat het voor meiden moeilijker is om iets in een politieke partij of actiegroep te doen. Die komen vaak 's avonds bij elkaar en als je dan de deur niet uitmag kan je het wel vergeten. Sommige ouders zijn misschien bang dat ze hun invloed op je

verliezen en dat je dingen gaat doen die zij eng vinden, zoals actie's voeren, of aan een demonstratie meedoen. Ze vinden dat meisjes minder weerbaar zijn dan jongens en willen je beschermen. "Mijn ouders zijn heel gauw in paniek. Bang dat er iets met me gebeurt. Ik merk de laatste tijd dat hun angst op mij overslaat en dat ik veel minder dingen durf te ondernemen"

brochure

Over twee weken komt het tweede deel van deze brochure uit, met daarin alle informatie over het tribunaal én een affiche. Voor info en bestellingen: Meidenkrant, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam. Tel. 020-267374 toestel 25 of 26 Als je 1 gulden overmaakt op rekeningnummer 3627817 tnv de penningmeesteres Stichting Jongerenwerk PSP, dan krijg je deze meidenkrant thuisgestuurd. De prijs is inkl. porto. Voor meiden die naar het tribunaal komen is de krant gratis.

school

Op school praten meiden vaak wel mee over politieke dingen. "Bij mij op school bestond de leerlingenraad voor de helft uit meiden. De leerlingenraad deed wel niet veel meer dan feestjes organiseren maar toch.... Ook in de schoolkrantredactie zaten evenveel meiden als jongens. Wel taaiden meiden eerder af, misschien omdat er zo vaak ruzie was en ze daar niet zo goed tegen konden. In de krant zelf werden de intelligente artikels meestal door de jongens geschreven en de meiden schreven gedichten" In feite is de school een maatschappijtje in het klein. Hoe kan het dan dat meiden op school wel meedoen aan van alles, maar daarbuiten (of als ze van school af zijn) zo weinig actief zijn?

aardig

Het klinkt misschien gek: maar een aantal meiden dat we interviewden vond het moeilijk om politieke discussies aan te gaan omdat ze bang waren dat ze dan niet meer aardig gevonden zouden worden.

"Als er iemand anders is die net zo denkt als ik durf ik wel m'n mond open te doen. Anders sta je zo alleen. Op school bijvoorbeeld in discussie's waar je een hele groep mensen tegenover je hebt. Als je een andere mening hebt waar je voor op gaat komen, dan zak je toch wel in de waardering van sommige mensen. Dat vind ik wel zo belangrijk dat ik daar rekening mee houd"

We horen van jongs af aan dat we aardig moeten zijn. Toch vinden tegenwoordig veel ouders en de school dat we als meisje ook moeten stude-

ren of een goeie baan vinden. Maar als we té goed worden, krijgen we te horen dat we een blauwkous of een geleerde trut zijn en dat we zo onze kans om een goeie jongen aan de haak te slaan, verspelen. En dat bijt elkaar.

Als je toch aardig wilt zijn, heeft dat dus konsekwenties. Houd je je bezig met politiek, of verzet je je tegen situaties die je niet bevallen, dan ben je niet aardig meer. Misschien merk je zelf wel eens dat je ook je mond houdt als het gesprek over politiek gaat. Of dat je probeert felle discussies te sussen.

Als je wel voor je mening uitkomt betekent dat vaak dat mensen kritischer tegenover je gaan staan, en je in een bepaald hokje gaan duwen.

Misschien is het zo dat we onze mening maar verzwijgen omdat we anders niet aardig meer gevonden worden.

'true love'

"Volgens mij zijn heel veel vrouwen met heel andere dingen dan politiek bezig. Ik merk bij mezelf dat ik nog steeds de ware liefde zoek. Veel vrouwen zijn dromerig en romanties. Dat zie ik zoveel om me heen. Ze zijn meer bezig met de liefde dan met wat er in de maatschappij gebeurt. Als ze dan binnen zijn, zeg maar, dan hebben ze er de tijd voor. Ik ben helemaal niet zo opge-

niet met stenen gooien. Liever het ze heel moeilijk maken."

Er zijn ook andere manieren om direkt iets te doen tegen dingen waar je ontevreden over bent.

Jeanet pakt het als volgt aan: "Ik mis soms de durf om dingen aan te pakken, ben ook wel bang hoe mensen op me zullen reageren. Bij m'n ouders, zusje of vriend verzet ik me wel duidelijk tegen iets dat me niet bevalt, maar als ik denk dat het geen zin meer heeft, ben ik nors."

Tot slot het verhaal van Truud, die wel actief in allerlei bewegingen meedoet. "Op een gegeven moment ben ik lid geworden van Rebel omdat ik het belangrijk vind als jongeren georganiseerd te

voed van: je moet trouwen. Maar je wordt beïnvloed door radio en TV enzo. Ik moet zeggen dat ik nog steeds een grote dosis aandacht nodig heb van een man"

Is het belangrijk voor jou om een vriendje te hebben; Je ziet het wel overal om je heen, : verkering, trouwen en kinderen krijgen.

Als jij dit toekomstbeeld hebt, heeft dit natuurlijk ook invloed op je leven nu.

Zo gauw je merkt dat jongens interesse gaan krijgen in jou (omdat je aardig bent of er leuk uitziet) ga jij je daar ook mee bezig houden. De gesprekken op school gaan vaak over jongens en uiterlijk.

Dat het zoeken naar 'de ware liefde' een reden is om je niet met hart en ziel in de politiek te storten, geldt natuurlijk niet voor iedereen. Maar voor sommigen zal het zeker meespelen.

Of misschien doe je wel iets in een actiegroep of politieke partij omdat je ware liefde daar zit.

zijn. Omdat ik een woning nodig had ben ik gaan kraken, samen met anderen.

Ondanks dat we een gemeenschappelijk doel hadden, bleken de taken totaal verschillend. Jongens hebben een technische voorsprong en omdat ze gewend zijn initiatieven te nemen, hadden zij ook de macht. Ik zorgde voor de koffie.

Omdat de kraakbeweging voor mij vrouwonvriendelijk is, voel ik me er geen onderdeel van. De kraakbeweging zou meiden moeten stimuleren. Ze gebruiken ze echter. Nu probeer ik me samen met andere meiden te organiseren en verzet te plegen tegen onderdrukking, seksisme en kapitalisme. Maar ik wil me niet opsluiten in een vrouwengroep"

tot besluit

"Je leest dingen in de krant en hoort wat op de radio. Je bent het er niet mee eens, maar je staat zo ontzettend machteloos in je eentje. Zo ging het bij mij. Toen ben ik bij een actiegroep van jongeren tegen kernwapens en kernenergie gegaan.

Vandaaruit kreeg ik duidelijk wat er verkeerd was in de maatschappij.

Daar kon ik weinig mee doen in die groep omdat de mensen maar met één ding bezig waren. En zo ben ik bij de PSP terecht gekomen.

Toen ik er pas bij was moest ik aan m'n ouders en vrienden en vriendinnen uitleggen waarom ik het deed en wat ik ermee wilde bereiken. Dat is wel heel erg moeilijk. Het is niet altijd bevredigend om in een politieke partij te zitten. Ik

heb best wel eens het gevoel: wat bereik ik hier nou eigenlijk mee. Maar dat gaat later wel weer over. Je doet toch wat met z'n allen en soms bereik je iets via de gemeenteraad. Je komt bijvoorbeeld op voor een kraakpand en dat komt in de krant en daardoor gaan de mensen erover nadenken. Dan heb je toch wel veel bereikt, vind ik"

In dit stukje vertellen meiden waarom ze wél in een politieke partij of actiegroep zitten. Of in wat voor geval ze te porren zouden zijn om iets te ondernemen.

Petra vindt dat een politieke partij te ver van haar af staat maar: "zou er in mijn buurt een snelweg worden aangelegd, dan zou ik wel dag en nacht in touw zijn om dat tegen te houden. Ik zou niets vernielen, maar bijvoorbeeld dingen zoek maken. Ik zou wel boos en agressief zijn, maar

Maatschappij voor Industriële Projecten

Op korte termijn is Nederland een nieuw instituut rijker, dat tot taak krijgt risikodragend deel te nemen in (grote) projecten die kansrijk en veelbelovend zijn, maar die als een meer dan normaal risico worden beoordeeld en die zonder staatsdeelneming niet gemakkelijk van de grond zouden komen. Het gaat hierbij om een nieuw soort industriebank waartoe de Commissie Wagner reeds in juni 1981 heeft geadviseerd en als naam heeft meegekregen de *Maatschappij voor Industriële Projecten*, kortweg MIP genaamd.

Met de voorbereidingen en het optuigen van een MIP werd sindsdien grote haast gemaakt en op 13 augustus j.l. reageerde minister Terlouw middels een memorie van antwoord. In de troonrede van mevrouw von Amsberg enkele weken later werd reeds de hoop uitgesproken, dat de MIP over enkele maanden van start zou kunnen gaan. De grote vraag is echter in hoeverre de MIP straks zal bijdragen waar bestaande instrumenten en faciliteiten tekort schieten. Immers, het bestaande instrumentarium van de overheid vertoont in dat opzicht een lakune. De vele subsidieregelingen, maar ook instellingen als het Industrieel Garantiefonds, de Nationale Investeringsbank en de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij zijn of geheel gericht op bestaande ondernemingsactiviteiten of kennen beperkingen die onvoldoende ruimte bieden voor het op gang brengen van nieuwe grotere (kommerciële) projecten binnen de industrie of de dienstensektor.

Het nieuwe is vooral, dat er een nieuw potje geld beschikbaar komt, waarmee de Nederlandse overheid minderheidsdeelnemingen tot 49% kan nemen in nieuwe risikodragende projecten die zonder overheidsdeelneming niet of vertraagd gerealiseerd zouden worden. De grote vraag is of er binnen de overheid meer ideeën zouden bestaan over levensvatbare industriële projecten dan bij het bedrijfsleven. Een van deze ideeën betrof destijds de ambitieuze plannen van Van Agt c.s. om in Noord-Nederland een tiental instrumentenfabrieken op te zetten, die uiteindelijk weer in de koelkast verdwenen. De mikro elektronika-toepassingen is slechts één van de sectoren waar volgens Terlouw de MIP actief zou kunnen zijn. Andere gebieden die de minister noemde zijn o.a. biotechnologie, methanoltechnogebieden, productie van nieuwe synthetische vezels,

Foto: Hannes Wallrafen

Een doorbraak in de industriële vernieuwing

agrarische en voedingsmiddelenindustrie, konversie van zon- en windenergie en fossiele brandstoffen en gespecialiseerde landbouwerktuigen.

Maatschappelijke behoefte

De PSP-Tweede Kamerfractie onderschrijft de toekomstige functie van de MIP in het algemeen en een vergroting van de investeringen in het bijzonder, maar dan wel in die richting en, waar sprake is van een maatschappelijke behoefte. Bijvoorbeeld in produktiemethoden die minder verspillend gebruik maken van grondstoffen en energie, die tot betere arbeidsomstandigheden leiden en een aantal produkten waaraan werkelijk behoefte is. Bovendien ontbreekt in de voorgestelde opzet van de MIP een duidelijke koppeling van het door de MIP te voeren beleid aan een zorgvuldig omschreven en democratisch vastgestelde sektor-structuurpolitiek. Doordat de MIP zich beperkt tot minderheidsdeelnemingen in projecten en het eigenlijke ondernemen aan haar partners overlaat zal de Kamer geen directe politieke invloed hebben op het reilen en zeilen van de MIP. Een principe waar minister Terlouw zeer uitgesproken over is en dat door zijn opvolger ongetwijfeld zal worden overgenomen. Volgens de PSP-Tweede Kamerfractie kan het belemmerend werken als de MIP een minderheidspositie zal innemen. Zij signaleerde het gevaar, dat partikuliere ondernemers projecten als te weinig perspectief biedend ter zijde zullen laten, terwijl de MIP er wel voldoende mogelijkheden in ziet. Ook de FNV is van mening dat de overheid - gezien haar politieke verantwoordelijkheid - in ieder geval altijd meer-

derheidsaandeelhouder van de MIP moet blijven.

In de praktijk komt het er dus op neer dat de minister van Economische Zaken zich in de Kamer alleen zal verantwoorden over de rol die de Staat als (minderheids)aandeelhouder vervult van de MIP. Jaarverslag en een jaarlijks op te stellen beleidsplan door de MIP-direktie zullen slechts ter kennisgeving worden voorgelegd, zonder de mogelijkheid dat de Kamer vooraf invloed op de plannen van de MIP kan uitoefenen. Als redenen voor deze stellingname voert Terlouw aan, dat de MIP voor een goed functioneren noodzakelijkerwijs zeer zelfstandig moet kunnen werken. Een ander argument dat de minister aanvoert is, dat ook derden/partikulieren moeten kunnen deelnemen als aandeelhouder in de MIP, naast de Staat.

Die derden/partikulieren hebben tot dusverre een bedrag toegezegd van circa f 150 miljoen. De Staat zelf zal bij de oprichting van de MIP een budgettaire verplichting aangaan voor een eerste storting van f 330 miljoen, terwijl de Nationale Investeringsbank f 33 miljoen voor zijn rekening neemt. In totaal zal de overheid één miljoen gulden storten in de MIP, waarmee voor vier miljard gulden aan investeringen kan worden aangejaagd. Van de groep partikuliere deelnemers is het grootste partikuliere pensioenfonds in Nederland, PGGM, met een deelneming van f 65 miljoen de belangrijkste kapitaalverschaffer. Het restantbedrag is verdeeld onder diverse handelsbanken, verzekeringsconcerns en pensioenfondsen.

Afhankelijk van de vorm, waarin investeringsloonregelingen tot stand komen, is het volgens Terlouw eveneens denkbaar dat daarmee zowel in de pro-

jecten zelf, als in de passieve financiering van de MIP wordt deelgenomen.

Initiatieven van werknemers

De PSP en ook de vakbonden onderschrijven de actieve functie van de MIP bij het opsporen, aantrekken en op gang brengen van projecten, maar wijzen er nadrukkelijk op, dat daar waar een projekt-initiatief uitgaat van "buitenstaanders", er ook gedacht moet worden aan initiatieven van werknemers en/of hun vertegenwoordigers. Gezien de grote belangen die werknemers bij de nadere uitwerking en voltooiing van een projekt hebben is het uiteraard wenselijk dat zij in een zeer vroeg stadium van de ontwikkelingsfase bij een bepaald projekt betrokken worden. Gezien de eerdere uitlatingen van Terlouw dat de Raad van Commissarissen uit "deskundigen met ruime ervaring in het bedrijfsleven" dient te bestaan, lijkt het er echter op dat er liever inkomen die in commissariaten grossieren.

De MIP zal zich doorgaans richten op projecten waarbij haar participatie groter dan f 4 miljoen zal zijn. Men gaat er echter aan voorbij dat een niet absolute grens van f 4 miljoen wenselijk zou zijn, want de praktijk leert immers, dat via de weg van de kleinere projecten relatief veel nieuwe arbeidsplaatsen worden geschapen. Afgezien nog van de onduidelijkheden in het wetsontwerp moet nog afgewacht worden of de MIP er daadwerkelijk in slaagt op niet al te lange termijn een aantal belangrijke projecten van de grond te krijgen en er van een doorbraak in de industriële vernieuwing kan worden gesproken.

PETER DROS

NEDERLAND SLAAPT

De kwestie Oost-Timor is in beweging. Portugal en VN-organisaties zijn het laatste jaar in actie gekomen om aan de schrijnende nood, de brute onderdrukking en de militaire bezetting van dit kleine eiland door Indonesië een einde te maken. Eindelijk! Na zeven jaar gloort er weer een klein beetje perspectief voor de half miljoen inwoners van Oost-Timor. Maar waar blijft Nederland in dit diplomatieke offensief, dat geopend is? Vooralsnog zwijgend en voorzichtig opererend, houdt het vast aan zijn delikate en

Uitgangspunt voor een grote serie vragen die Fred van der Spek eind vorig jaar aan de minister van buitenlandse zaken stelde, waren de uitspraak van de tien rechters van het Permanente Volkstribunaal en alarmerende klachten over de situatie in Oost-Timor. In juni 1981 had het Volkstribunaal, dat een waarnemersstatus bij de VN heeft, geoordeeld, dat de bevrijdingsbeweging Fretilin, de enige legitieme vertegenwoordiger van het Oosttimorese volk is; dat de Democratische Republiek Oost-Timor rechtsgeldig en feitelijk door het Fretilin in 1975 in het leven was geroepen en als zodanig nog bestaat, maar door de Indonesische bezetting niet kan functioneren; dat door de invasie en bezetting van Oost-Timor, de inlijving van het land en de onderdrukking van diens bevolking Indonesië zich schuldig gemaakt heeft aan agressie, aan misdaden tegen de vrede en aan schending van de mensenrechten.

Voor en na die uitspraak was via verhalen van Oost-Timorezen, die naar Portugal waren gevlucht, via rapporten van de katholieke kerk in Oost-Timor en berichten van journalisten bekend geworden dat mannen tussen 15 en 50 jaar door Indonesië verplicht werden voor de militaire troepen uit te lopen in hun jacht op de vrijheidsstrijders van het Fretilin. Op die manier boden deze Oosttimorese mannen bescherming aan de Indonesische troepen en dwongen zij die mannen tegen hun eigen mensen te vechten. Voeg dit bij berichten over grootscheepse arrestaties en een voortdurende hongersnood en je begrijpt de ongerustheid van Fred van der Spek over de situatie in Oost-Timor. Het is al zo, dat reeds 200.000 Oost-Timorezen, op een totale bevolking van 700.000 mensen, door de Indonesische militaire bezetting de dood hebben gevonden. Een verschrikkelijk triest dieptepunt, dat ver naar beneden uitsteekt vergeleken met de dodencijfers in Middenamerikaanse diktaturen. Een dieptepunt echter, dat tot veel minder heftige en langdurige politieke verontwaardiging en actie heeft geleid.

Twee maanden later antwoordde Van der Stoel, dat hij op de hoogte was; dat humanitaire hulp door Nederland gegeven werd; dat eventueel nog meer hulp gegeven kon worden; dat de uitspraak van de tien rechters geen bijzondere gelding toegekend kon worden en dat

- duveltje uit het doosje - Portugal en Indonesië net weer van plan leken met elkaar te gaan onderhandelen. Voorzichtigheid troef voor Nederland, was de opvatting van de minister.

Fred van der Spek pikte dat niet. Hij wilde een actieve rol van Nederland. Nederland neemt immers de belangen van Portugal waar, heeft uitstekende economische en politieke kontakten met de Indonesische generaals en kan dus daar best wel een potje breken. Begin dit jaar werd door Fred van der Spek dan ook een motie ingediend. Daarin verlangde hij een actieve Nederlandse rol om een legitieme uitspraak van de Oosttimorese bevolking over haar zelfstandigheid en de toekomst van haar land tot stand te brengen. De motie, afgeraden door Van der Stoel, werd ondanks steun van de PvdA, CPN, PPR, SGP en GPV verworpen.

In de touwen

Diep in het zuiden van Europa was er echter in dezelfde tijd een politieke opleving. Portugal, dat na een serie blunders bij de dekolonisatie van Oost-Timor jarenlang geen flikker gedaan had voor de bevolking aldaar, ging eindelijk eens in de touwen. De uitspraak van het Permanente Volkstribunaal leidde daar wel tot actie. De president publiceerde een omvangrijk dossier over de precieze gang van zaken bij de dekolonisatie. Verschillende forums werden door een actieve groep van solidariteit met de Derde Wereld-landen georganiseerd. Politieke partijen werden onder druk gezet. Het parlement sloot in maart een zware commissie in te stellen die zich met Oost-Timor ging bezighouden. De voorzitter ervan, de op Oost-Timor geboren Portugees Manuel Tilman, bezocht met enkele van zijn commissieleden sindsdien Australië, Engeland en de VS. Ook werd er door de Portugese regering een speciale ambassadeur voor Oost-Timor-zaken benoemd, die bij andere landen diplomatiek moest gaan lobbyen. Daarnaast hield de adviseur van de president, de bij VN-organisaties zeer bekende Maria de Lurdes Pintasilgo, zich uitgebreid met Oost-Timor bezig. Regelmatig ging ze op pad om resoluties in VN-organisaties, zoals UNESCO, Commissie voor de Mensenrechten, te doen aannemen. Het leek wel of Portugal de

neutrale rol van bemiddelaar tussen Portugal en Indonesië. Dat is het beeld dat de Nederlandse regering van zichzelf heeft. Maar voor een buitenstaander lijkt Nederland meer op een slapende bemiddelaar temidden van actieve landen en groepen, die met elkaar een internationaal konflikt om een half miljoen mensen en een klein eiland uitvechten. *Chris Huinder* rapporteert over de stille diplomatieke krachten, die al dan niet aan het werk zijn.

zeven verloren jaren in een jaar tijds volledig goed wilde maken.

Er werd door Portugal druk gelobbyed bij allerlei landen om de belangen van de Oosttimorese bevolking te bevorderen. De parallel van de Malvinas werd opgevoerd. Waarom steunen jullie wel Engeland, zo zei Portugal tegen de Europese landen, en boycotten jullie Argentinië, terwijl jullie niets doen tegen Indonesië en voor Oost-Timor? Het argument van steun aan de PLO werd uiteraard uit de kast gehaald. Wij steunen wel de PLO, zo zei Portugal tegen de Arabische landen, maar jullie steunen ons niet inzake Oost-Timor en spelen met Indonesië als olie-producerend land zelfs onder één hoedje. Brazilië en de Portugese ex-koloniën in Afrika, landen die al wel gunstig stonden tegenover de zaak van het Oosttimorese volk, werden in het diplomatieke front ingeschakeld. Dit leidde er onder andere toe, dat op de in september gehouden topkonferentie van de Portugees-sprekende landen in Afrika steun aan Portugal en het Fretilin bij de VN werd toegezegd.

Al dit diplomatieke werk is ook wel nodig. Er moet een belangrijke slag in de

VN gewonnen worden. Telkenjare brengt Portugal bij de Algemene Vergadering van de VN een resolutie in, waarin de Indonesische bezetting wordt veroordeeld en waarin verlangd wordt dat Oost-Timor zijn eigen weg naar zijn toekomst mag zoeken. De voorstemmers voor deze resolutie verminderden in de loop der jaren drastisch door actief lobby van Indonesië. Vorig jaar werd de resolutie nog ternauwernood aangenomen met een stemverschil van acht. Hoe het dit jaar zal aflopen is nog niet bekend. Eenmaal de resolutie verworpen, betekent dat een belangrijke internationale overwinning voor Indonesië, dat Oost-Timor gewoon als een zoveelste provincie van zijn eilandrijk beschouwt.

Haag van benen

Een uiterst minimale stroom vluchtelingen weet elk jaar uit Oost-Timor te ontsnappen. Via (verplichte) omkoping van Indonesische ambtenaren en sluipwegen weten ze Djakarta te bereiken. Als ze Indonesië niet illegaal weten te verlaten, kunnen ze proberen bij de Nederlandse ambassade aldaar een Portugees paspoort te bemachtigen. Eenmaal

Oost Timorese vluchtelingen

in Portugal zijn ze moeilijk te bewegen over de ellendige situatie in Oost-Timor te vertellen, omdat ze bang zijn voor repressie maatregelen tegen achtergebleven familieleden door het Indonesische leger. Deze vluchtelingen beschikken niettemin over een schat aan informatie. Een groep vluchtelingen die enkele maanden geleden in Lissabon aankwam, vertelde, dat Indonesië ook dit jaar weer een militaire campagne tegen het Fretilin is begonnen, waarbij Oosttimorese mannen een "beschermende haag van benen" voor het Indonesische leger moeten vormen. Tijdens zo'n, een maand durende, campagne moeten ze voor hun eigen voedsel zorgen. Ziek van honger lopen ze door het land, gewapend met stokken. Regelmatig, zo vertelde de groep vluchtelingen, stuitte men op guerilleros. Meestal mannen met lang haar en verscheurde kleren, die om te overleven soms alleen gras en vogels aten. Ze waren vaak gewapend met pijl en boog. Het jagen op guerilleros kwam de groep echter zinloos voor, omdat deze veel mobieler waren en het terrein beter kenden dan de Indonesische militairen. Een enkele keer was men op een zwaarbewapende Fretilin-vrouw gestoten, die gevangen werd genomen en geëxecuteerd.

Als mannen weigeren met deze militaire campagne mee te doen, is een sanktie, die bij de Indonesische militairen zeer geliefd is, de weigeraars tot hun nek urenlang in de stront te laten staan, terwijl klein vee rond hen graast. Met geld is zo'n strafsanktie wel eens af te kopen.

Willekeurige arrestaties kwamen dagelijks voor. En kind werd zelfs doodgeknuppeld, vertelde de groep. Om van de ene stad naar de andere te reizen zijn drie vergunningen nodig, waarvoor steeds per stuk betaald moet worden. Bij de laatste Indonesische verkiezingen dit jaar werd ook de Oosttimorese bevolking verplicht te gaan stemmen. In een twee weken durende indoktrinatie cursus werd aangegeven hoe men moest stemmen. Men werd geleerd, dat men het stembiljet alleen in de middelste bus, de bus van de in Indonesië aan de macht zijnde GOLKAR-partij, mocht gooien en niet in de andere twee van de oppositiepartijen. Alle Chinese scholen zijn gesloten ondanks een grote Chinese bevolkingsgroep in Oost-Timor. Portugees kan men allen nog op de katholieke scholen leren. Indonesië verbiedt systematisch onderwijs in de eigen taal. Men moet verplicht bahassa leren. Mensen van Java worden naar Oost-Timor overgebracht om daar te leven en het bestuur van de militairen over te nemen. Oosttimorese jongens moeten in het Indonesische leger dienst doen. Tegelijkertijd wordt de Oosttimorese bevolking zelf onderdrukt, gekoë-

neerd en uitgehongerd.

Toen de groep in Lissabon aankwam, kon men met de reeds in Portugal wonende familieleden slechts in het tetum, de oorspronkelijke taal van Oost-Timor, spreken. Die taal beheerst men echter slecht, omdat die niet meer onderwezen wordt noch getolereerd. Een recent katholiek rapport spreekt van hongersnood op Oost-Timor voor een kwart van de bevolking. Zo'n 15.000 weeskinderen hangen rond bij katholieke missieposten zonder dat echter hulp gegeven kan worden. Een Noordamerikaanse journalist, die elf dagen in Oost-Timor wist door te brengen, ondanks het gordijn van stilte dat Indonesië rond dit eiland opgehangen heeft, meldde dat nog ongeveer 12.000 guerilla-strijders van het Fretilin actief zijn.

In resoluties die dit jaar door de VN-organisaties zijn aangenomen, wordt het Oosttimorese vraagstuk niet als een zuiver humanitair probleem gezien. Er wordt gesproken van kulturele vernietiging en van de schending van de rechten om te bestaan als volk.

Geldzak en lege magen

Het is triest te zien hoe tegenover deze mensonterende situatie in Oost-Timor en tegenover het diplomatieke offensief van Portugal Nederland slaapt. Als de Nederlandse regering ergens in een gunstige positie verkeert om te bemiddelen is het hier wel. Uitgebreide economische en politieke contacten met Indonesië, voorzitter van de IGGI, de internationale gouvernementele bankgroep, die elk jaar Indonesië van honderden miljoenen dollars voorziet; behartiger van de Portugese belangen in Djakarta; zeer wel ingevoerd in de Indonesische situatie door het koloniale verleden van Nederland in Zuid-Oost-Azië. Welk ander land heeft een betere positie om diplomatiek alle krachten in te zetten met een grote kans op succes? Maar nee, er is niet eens een Portugees sprekende ambtenaar op de Nederlandse ambassade in Djakarta aanwezig om de talloze vluchtelingen, die naar Portugal willen, te helpen. Nee, Nederland beschouwt de kwestie als een bilaterale zaak tussen Indonesië en Portugal, waar je je niet teveel tegen aan moet bemoeien. Nederland geeft steun via het Rode Kruis en het UNICEF, het VN-kinderfonds. En verder is de Nederlandse regering gewoon bang en gierig. Bang om haar nek uit te steken. Erop belust bij Indonesië in een goed daglicht te blijven staan. De geldzak van Indonesië, waar het bedrijfsleven naar hartelust kan investeren en verkopen en winsten maken, rammelt harder dan de lege magen van de Oosttimorese bevolking. Geld, dat in slaap sust.

CHRIS HUINDER

KOMPLEKSEN

De Hollandse variant op het Assepoesterkompleks (Bevrijding 13/14 1982) is uitgevonden.

Lang leve Opzij.

We zijn nu behept met het Eugemiesyndroom.

Negen van de tien vrouwen lijden eraan en eronder.

Met zevenmijlslaarzen door de vrouwelijke psyche heen banjeren en voor de vorm ook nog even de man meenemen (Dries, hoe kan het ook anders).

En dat alles op vier pagina's Opzij (oktober 1982), met aan het slot een bestelbon voor de Opzij-bewaarband à f 15,-.

Nou, die hoeven we niet.

Het Eugemiesyndroom omvat het jezelf wegcijferen en opofferen, het regelen, redderen, troosten en altijd maar weer klaarstaan. Tja en dan heb je die mannen en die hebben last van hun Drieskompleks. Of dat er ook negen op de tien zijn vermeld de historie in Opzij niet. Dat Drieskompleks (de man wordt echt teveel eer aangedaan) houdt zoiets in als het weghollen voor je emoties en maar hard werken en presteren.

Maar dat doen wij toch ook, roepen we dan in koor. En trouwens Dries wil ook niet meer in de voorste linies.

We zullen het dus wel weer niet goed begrepen hebben.

Toch staat het er echt:

"Opofferingsgezindheid als blijk van liefde of hoe ons wegcijferingskompleks de reden is van achterstand en ongelijkheid". Zo simpel ligt dat dus. We zijn weer terug bij af. Onze feministische grootmoeders zullen in hun graven in een knoop raken. Zij hadden toch ook al iets in de gaten van maatschappelijke konteksten? En al die zich ontwikkelde feministische theorieën en analyses? Niks geen maatschappijstructuren, in al die vrouwtjes zelf zit de bron van ellende volgens de theoretika's van het Eugemiesyndroom.

Het verhaal is natuurlijk niet nieuw, het is zelfs vreselijk oud. In de opvoeding worden jongetjes en meisjes tot mannelijke mannetjes en vrouwelijke vrouwtjes gekneed.

Over hoe dat gaat en hoe heel diep dat in mensen doorwerkt zijn boeken volgeschreven.

We voelen beslist wel iets van herkenning bij dat

Eugemiesyndroom. In onze eigen opstelling en reacties merken we soms een naar verhouding groter gevoel van verantwoordelijkheid voor het welzijn van anderen, mannen, dan andersom het geval lijkt. Een grotere gerichtheid op emotionele signalen.

ik heb niets tegen mannen, maar...

Soms zou je daaraan willen voorbij gaan omdat je je ook wel eens afstandelijk wilt kunnen opstellen en je niet met de zorgen voor en van anderen wilt belasten. Maar daarmee ga je dan ook voorbij aan een diepgeworteld deel van jezelf. Kortom, het is op zich natuurlijk niet een uit de lucht gegrepen 'theorie', dat Eugemiesyndroom dat ons vanuit Opzij-advertenties in de kranten tegemoet straalt. Wat ons tegen de borst stuit is het a-politieke van het verhaal. Eén kant van de zaak, de soms bijna overanderbaar lijkende opvoeding in een bepaald rolpatroon wordt tot de grote oorzaak van de kommer en kwel van de ongelijkheid tussen vrouwen en mannen gemaakt. De opvoeding wordt verzelfstandigd los van maatschappelijke verhoudingen en van een patriarchale ideologie. Het vervelende is dat zo'n gedepolitiseerde benadering als feministisch kan worden gepresenteerd. De veel misbruikte leus 'het persoonlijke is politiek' lijkt hier in haar tegendeel omgeslagen: het politieke is teruggebracht tot het louter persoonlijke. De kleur van de bewaarband van Opzij is signaalrood. 'Opzij, daar moet iets omheen', luidt de advertentietekst daarbij. Daar zijn we het hardgrondig mee eens. Een maatschappelijk kadertje wellicht?

TITIA VAN LEEUWEN
TITIA BOS

PSP LOKAAL

GRAETHEIDE GROEN

In de Westelijke Mijnstreek is DSM met haar chemische bedrijven uitgegroeid tot een grootschalig chemisch kompleks. Die DSM-bedrijven liggen vlak tegen woonbuurten aan. De PSP in deze regio knokt samen met de bewoners en milieu-organisaties voor een zo goed en strak mogelijk milieubeleid. Anderzijds laten we steeds maar teruglopende werkgelegenheid bij DSM ook niet onopgemerkt voorbijgaan. Verlangens van werknemers om het bestaande werk middels arbeidstijdverkorting eerlijk te verdelen o.a. middels invoering van een 5-ploegenstelsel in de omvangrijke kontinu-sektor van DSM worden door de PSP waar mogelijk actief ondersteund. (De PSP Tweede Kamerfractie vroeg erom in een motie)

DSM wil voor de verdere toekomst haar chemisch kompleks verder uitbreiden in noordelijke richting. Ze hebben hun oog laten vallen op Graetheide, een gebied van ca. 300 ha, nu nog een groene long in een dichtbevolkte en sterk vervuilde Westelijke Mijnstreek.

De gemeente Geleen zal binnenkort het nu nog landelijke bestemmingsplan gaan wijzigen in industriegebied voor DSM-chemie.

Welke bedrijven DSM er wil gaan vestigen, hoeveel arbeidsplaatsen dat oplevert, wat de milieubelasting zal zijn: allemaal vragen waar DSM en de overheid tot nu toe het zwijgen toe doen.

Als Graetheide volgebouwd wordt met chemische industrie betekent dit voor bewoners in omliggende dorpen (Limbricht, Urmond, Born) dat ook zij op enkele honderden meters afstand komen te wonen van zware chemische industrie. Een tweede Rijnmondgebied van vele kilometers lengte krijgt in de Westelijke Mijnstreek vorm.

De PSP heeft in de discussie en actie tot nu toe rond deze zaak een belangrijke rol gespeeld. Op initiatief van het PSP gewest Limburg kwam na een aantal door ons georganiseerde buurtvergaderingen het Graetheidekomitee van de grond. Buitenparlementair is de PSP actief bij deze zaak betrokken en we hebben ook de vakbeweging bij de discussies actief proberen te betrekken. (voor een deel gelukt)

Nu de PSP sinds de verkiezingsmarathon van afgelopen half jaar erin geslaagd is om in de Geleense gemeenteraad en in de Limburgse Staten zetels te veroveren zal ook in deze besluitvormende organen door de PSP geknokt gaan worden voor de milieubelangen.

Fietstocht en informatieavond

Om met leden, sympathisanten en milieu-activisten van gedachten te wisselen over de actuele stand van zaken rond Graetheide, informatie uit te wisselen en gezamenlijk een strategie uit te stippelen over hoe de actie verder uitgebouwd kan worden, organiseert de plaatselijke PSP afdelingen Sittard en Geleen een tweetal activiteiten. Op *zondagmiddag 31 oktober* is er een fietstocht vanuit Geleen naar het nu nog groene Graetheidegebied. Een lid van het Graetheide-komitee zal ons begeleiden en tekst en uitleg geven. Na

ONDERSTE BOVEN

Deze rubriek is bedoeld voor berichten, aankondigingen en korte artikelen. Kopij voor deze rubriek kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding, t.a.v. rubriek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

afloop is er in een plaatselijk café op Graetheide een gezellig samenzijn waar ook de nieuwe plaat van Limburgs troubadour Herman Veugelers over de milieustrijd in Limburg te horen zal zijn.

Iedereen die mee wil fietsen is van harte welkom op *zondagmiddag 31 oktober* om 14.00 u bij de parkeerplaats van Albert Heyn aan de Rijksweg in Geleen.

Op *donderdagavond 4 november* is er dan een informate- en discussieavond over de toekomst van Graetheide. Huub Bemelmans van het Graetheide-komitee is een van de inleiders. De avond begint om 20.00 u en zal plaats vinden in het Volkshoes, Schoenmakerstraat 8 in Lindenheuvel-Geleen.

De organisatie van een en ander is in handen van de PSP afdelingen Sittard en Geleen. Nadere informatie is verkrijgbaar bij:

Wilma Claessen, Begoniasingel 82 Geleen. Tel.: 04494 - 51051.

UITGAVEN PSP IN UTRECHT

De federatie Utrecht van de PSP heeft het afgelopen jaar een serie brochures uitgebracht. Hoewel deze brochures natuurlijk vooral een plaatselijk belang hebben bevatten zij toch interessante en nuttige informatie voor mensen die niet in die stad wonen.

Geen bom onder de Dom is een brochure over de gevaren van LPG (het bekende autogas). In deze uitgave komen het beleid van de overheid, de acties tegen de aanwezigheid van LPG-tanks in Utrecht aan de orde. (Deze uitgave kost f 2,50)

Vluchten kan niet meer is een uitgave over schuilkelders. Hierin komen aan de orde het landelijk beleid, de structuur van de BB en de schuilkelders in Nederland en in het bijzonder in de stad Utrecht. (Prijs f 1,50).

Kinder-opvang in Utrecht gaat in op de noodzaak van kinderopvang, de knelpunten in het beleid en beschrijft twee verschillende initiatieven in Utrecht voor kinderopvangcentra. (Prijs f 1,50) *Het vorderen bevorderen* is een uitgave

met de tekst van het initiatief-voorstel van de PSP-fractie in de Utrechtse gemeenteraad over het realiseren van een vorderingsbeleid gericht op het bestrijden van de leegstand. (Prijs f 0,50)

Hoorzitting Amelisweerd is een verslag van de hoorzitting over de recente gebeurtenissen in en rond Amelisweerd. De hoorzitting vond plaats op 7 oktober en werd georganiseerd door PSP en PPR in Utrecht. In deze uitgave onder meer ooggetuigeverslagen van het politiegeweld en van de provokaties van 'stillen'. (Prijs f 1,-)

Al deze uitgaven zijn te bestellen bij: federatie PSP, Springweg 16 in Utrecht, tel.: 030 - 319164.

THEMADAGEN

PLAATSELIJKE INLICHTINGEN DIENST

De thema-avond die de landelijke themagroep Justitie en Politie van de PSP organiseert op *vrijdag 19 november* is *verplaatst* in verband met de onverwacht grote belangstelling naar: RASA, Pauwstraat 13 A te Utrecht.

De themadag gaat, zoals aangekondigd in de rubriek Ondersteboven van BEVRIJDING nummer 18, over de PID (de Plaatselijke Inlichtingen Dienst), het lokale broertje en zusje van de Binnenlandse Veiligheids Dienst (BVD). Op deze thema-avond zal een inleiding worden gehouden door *Pier van Gorkum*, daarna is ruim de gelegenheid voor het stellen van vragen en discussie. De avond begint om 20.00 uur.

PSP BIJEENKOMSTEN

LWPW

Op *zaterdag 13 november* organiseert de *Landelijke Werkgroep Parlementaire Werk* samen met de SVS een eerste bijeenkomst voor PSP-raadsleden uit gemeenten met minder dan 100.000 inwoners.

Het thema-deel van deze dag is gewijd aan de gemeentebegroting en bezuinigingen. Bij dit onderwerp, dat 's middags aan de orde komt zal de vraag centraal staan wat het antwoord van de PSP moet zijn op de ook in gemeentepolitiek rondgrijpende bezuinigingen. *Luuk Witsenhuijsen* zal het middagdeel inleiden.

Het ochtenddeel is meer introducerend van aard. De voorzitter van de LWPW, *Theo de Wit*, zal iets vertellen over het functioneren van de LWPW en wat de gemeenteraadsleden van de PSP mogen verwachten. Daarnaast zal ingegaan worden op de aanpak van het PSP gemeenteraadswerk in kleine gemeenten. De dag zal worden gehouden in Hof van Holland, Kerkbrink 1, Hilversum. Een SVS bulletin is voor deze dag in voorbereiding. Daarnaast is in ieder geval het financiën hoofdstuk uit het boekje 'Tussen lokalisme en socialisme' verplichte kost.

mensen die die dag bij willen wonen kunnen zich aanmelden door storting van f 3,50 op giro 3481995 t.n.v. SVS/PSP te Amsterdam o.v.v. 'dag gemeentebegroting'. Zij krijgen dan het SVS bulletin, het programma van de dag en een NS kortingskaart toegezonden. Mensen die nog niet in het bezit zijn van het boek 'Tussen lokalisme en socialisme' kunnen f 15,- overmaken op genoemde girorekening. Zij krijgen dan dit boek plus de stukken van de dag toegezonden.

De dag is uiteraard ook bedoeld voor leden van steunfracties en andere PSP-leden die actief (willen) zijn in de gemeentepolitiek.

PSP UITGAVEN

PSP JONGEREN

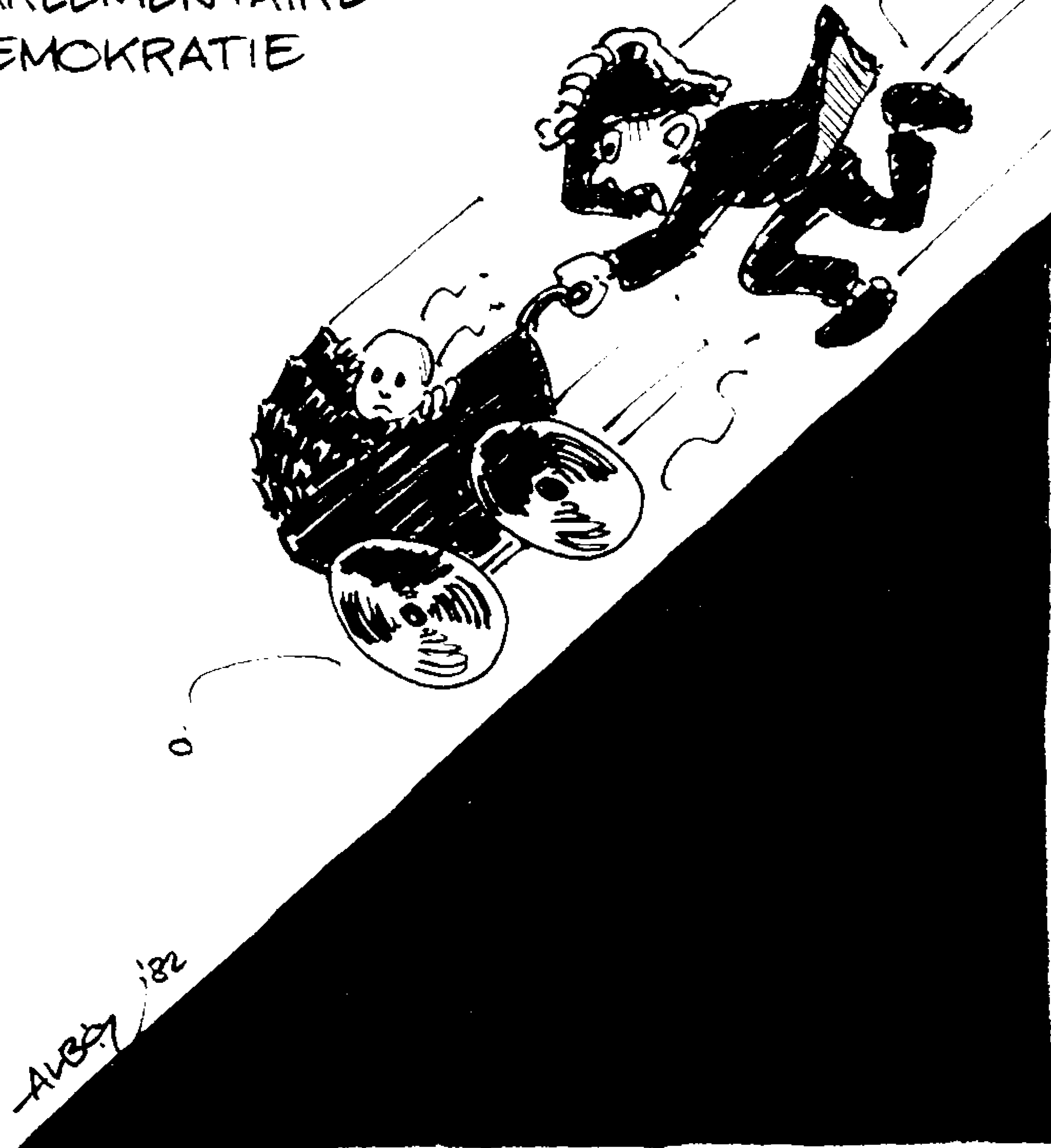
Bij de PSP-jongeren is een nieuwe versie van de *handleiding voor jongerenhuisvesting* uitgekomen. Met de vele praktische informatie is deze uitgave vooral geschikt voor afdelingen van de PSP, jongerengroepen en plaatselijke actiegroepen die zich bezighouden met huisvesting voor jongeren. Maar ook

mensen die meer willen weten over dit onderwerp hebben aan deze brochure veel. In deze uitgave komen aan bod de verschillende aktiemogelijkheden op dit terrein, de kamerhuren, kraken en de leegstand en woongroepen. Verder een literatuurlijst en een adressenlijst. De brochure kost f 5,50 en is te koop bij de afdelingen van de PSP en is te bestellen door overmaking van f 7,80 (incl. verzendkosten) op postgiro 3627817 t.n.v. PSP-jongeren/Amsterdam met vermelding van 'handleiding jongerenhuisvesting'.

Verder is er een herdruk verschenen van de brochure Weiger Werk met artikelen over het werkloosheidssyndroom, wapens, werk, de relatie tussen milieu en werk, de arbeidsetiek, de automatisering, de kleinschaligheid, het basisinkomen en de werkweigerings. Verder tips voor parasieten. In deze herdruk is een artikel toegevoegd over het beleid met betrekking tot de jeugdwerkloosheid. De prijs is f 3,- per stuk en deze brochure is ook bij de afdelingen van de PSP te koop of te bestellen door overmaking van f 4,60 (incl. verzendkosten) op het bovenstaande gironummer met vermelding van 'brochure Weiger Werk'. Door overmaking van f 0,60 op hetzelfde gironummer krijgen geïnteresseerden een informatiefolder van de PSP-jongeren toegezonden. Hierin worden de landelijke en plaatselijke (thema)groepen besproken. De folder is gratis af te halen op verschillende adressen. Nadere informatie: PSP jongeren, tel.: 020 - 267374 toestel 25 of 26.

JONGEREN VERLIEZEN HET VERTROUWEN IN DE PARLEMENTAIRE DEMOKRATIE

BELANGRIJK

ZEGGENSCHAP IN OVERHEIDSDIENSTEN

De landelijke themagroep Sociaal-Economie van de PSP roept leden van de PSP die werkzaam zijn als ambtenaar of actief zijn in gemeenteraden (raadsleden en medewerkers) op zich te melden bij de themagroep als zij belangstelling hebben voor het thema *zeggenschap in overheidsdiensten*.

Het terugbrengen van macht van de top naar de basis is één van de belangrijkste doelstellingen van socialistische politiek. Zeker als het gaat om macht in het bedrijfsleven. De Sociaal-Economische Kommissie van de PSP is al enige tijd bezig om nieuwe ontwikkelingen te stimuleren die werknemers meer invloed en zeggenschap moeten geven in arbeid en bedrijf. Onlangs is besloten meer steun te geven aan het vakbondswerk in bedrijven en overheidsdiensten, het werk in Ondernemingsraden en aan de activiteiten van de dienst- en medezeggenschapscommissies bij de overheid. Het is de bedoeling dat een drietal werkgroepen bestaande uit vakbondsleden, leden van de OR en leden van Dienstencommissies (DC) zich daarmee bezighouden. Onlangs kwam er een tweede druk uit van de brochure over de Ondernemingsraden (verkrijgbaar bij het Partijbureau - 020 - 267374 toestel 11 of 12), nu heeft de samenstelling van een brochure over de Dienst- en Medezeggenschapscommissies bij de hogere en lagere overheid voorrang.

Nadere informatie en opgave voor één van de werkgroepen: *Pier van Gorkum, prof. Lorentzlaan 55, 3701 CB Zeist.*

ANDER NIEUWS

INTERNATIONALE WERKKAMPEN

De Stichting Internationale Werkkampen (SIW) is een organisatie die in samenwerking met zo'n 50 buitenlandse zusterorganisaties werkkampen in binnen- en buitenland organiseert. Deze werkkampen bestaan uit allerlei projecten, variërend van handwerk (opknappen van natuurgebieden, bouwen van jeugdcentra, enzovoort) tot sociaal-kultureel werk (werken met gehandicapten of kinderen, bijvoorbeeld). Soms wordt met zo'n werkkamp in directe noodsituaties geholpen en soms wordt er aan een project gewerkt waarvan het nut pas later voor de betreffende maatschappij blijkt.

De werkgroepen lopen in grootte uiteen van tien tot dertig mensen (maar kunnen, zoals bijvoorbeeld in Hongarije en Bulgarije, veel groter zijn).

De kampen vinden plaats tussen juni en oktober en duren meestal drie weken. De doelstellingen van de SIW zijn het bevorderen van internationale contacten, de vorming van jonge mensen en het verrichten van sociaal werk. De SIW wordt niet gesubsidieerd en werkt niet-kommercieel. De SIW is lid van een onderorganisatie van de Unesco (CCIVS). Aan de kampen kan alleen deelgenomen worden door mensen tussen de 18 en 30 jaar.

Nadere informatie is te krijgen bij het sekretariaat van de SIW: Willemstraat 7

in Utrecht, tel.: 030 - 317721 (maandag en woensdag van 14.30 tot 16.00 uur en vrijdag van 11.00 tot 12.30 uur zijn de spreekuren, dan niet bellen).

De Afrikagroep van de SIW organiseert kampen over de problematiek van de relatie tussen het Westen en de Derde Wereld. In november st arten daarvoor een aantal themagroepen, deelname daaraan is verplicht als men volgend jaar aan de betreffende werkkampen wil meedoen. De inschrijving sluit begin november.

AKTIES

DEMobilisatie '82

De aktiegroep Demobilisatie '82 (voortgekomen uit Mobilisatie '81, die o.a. de deelname van dienstplichtige militairen aan de vredesdemonstratie van 21 november '81 organiseerde) wil op zaterdag een advertentie plaatsen in de De Volkskrant. In deze advertentie wordt aangegeven dat één jaar na de massale demonstratie in Amsterdam rond de situatie rond de plaatsing van de nieuwe kernwapens nog niet ten goede veranderd is, het ziet er zelfs naar uit dat de plaatsing actief gaat worden voorbereid door de nieuwe regering.

DEMobilisatie '82 roept in deze advertentie alle ex-militairen op te verklaren dat zij niet meer beschikbaar zijn voor het Nederlandse leger.

Iedereen die de plaatsing van deze advertentie wil ondersteunen kan dat doen door overmaking van f 25,- op postgiro 4728771 t.n.v. Ron den Harink, Nic. Beetsstraat 100 in Amsterdam met vermelding van 'advertentie'. Bij de overmaking vermelden: je naam en registratienummer (geld van sympathisanten zonder registratienummer is natuurlijk ook welkom). Nadere informatie over de actie is op het bovenstaande adres te verkrijgen.

REKTIFIKATIE

In de vorige Bevrijding nr. 18 zijn twee twee fouten geslopen. In het commentaar (pag. 2) van Chris Huinder over het Vrouwenvredeskamp moet in plaats van 'jongeren' 'jongens' gelezen worden (12de regel). En aan de zin 'O, hebben jullie straf gekregen?' (29ste regel) had moeten voorafgaan: *Vrouwen, die 's nachts op straat stonden te schilderen kregen van de politie-agenten te horen: (O, hebben jullie straf gekregen?)*

BEVRIJDING IN KADO-VERPAKKING

Stuur BEVRIJDING een half jaar aan

naam:
adres:
postcode: woonplaats:

en stuur de acceptgirokaart voor f 10,- aan

naam:
adres:
postcode: woonplaats:

(Een jaarabonnement kost f 30,-, leden van de PSP ontvangen BEVRIJDING gratis, niet-leden kunnen een abonnement nemen).

Deze BON opsturen aan: Administratie BEVRIJDING Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

Beleid om te huilen

Het advies van TNO om "het gebruik van CS-traangas op te schorten tot voldoende dierexperimentele gegevens voorhanden zijn om een reële schatting te maken van het gezondheidsrisiko" is maar voor één uitleg vatbaar: stoppen met die handel!

Het advies verscheen eind augustus. Op 8 september j.l. hadden de Ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie een gesprek met de politiebonden. In dit gesprek zouden de Ministers hun standpunt over het TNO-rapport bekend maken, zo mocht men uit de krant vernemen. Een dag later luidde het bericht, dat er een ambtelijke werkgroep zich over de materie aan het buigen was en dat het standpunt van de Ministers nog op zich liet wachten.

Voor André van Es werd dit te dol. Met Peter Lankhorst van de PPR heeft zij de Kamerkommissie voor de politie verzocht een gesprek met Rood en De Ruiter te regelen waarin zij zouden moeten uiteenzetten wat zij nu met dat TNO-rapport van plan waren. Dit gesprek dat op 22 september j.l. plaatsvond, werd een teleurstelling. De ministers waren niet van plan het gebruik van CS-gas op te schorten, laat staan definitief te verbieden, zoals André eiste. Het overbekende gat tussen de wapenstok en het vuurwapen werd weer van stal gehaald. Zonder traangas zou de keuze aan wapens voor de politie te beperkt worden, redeneerde Minister Rood. Dat dat onzin is, is duidelijk. De politie beschikt over een heel arsenaal aan wapens met als nieuwste snuffje de 'Schutzhaft' (iemand oppakken voordat die iets gedaan heeft, zoals in Amelisweerd en Amsterdam onlangs), maar veel eenvoudiger zou het zijn als de overheid eens ophield op grote schaal de orde te verstoren.

Wat het CS-gas betreft beloofde Rood dat terughoudendheid in het kwadraat zou worden toegepast bij het gebruik ervan. De ambtelijke werkgroep zal voor het eind van het jaar voorstellen doen voor het gebruik van CS-gas.

Gevaren

Als men het rapport leest, is het onvoorstelbaar dat de bewindslieden het nog wagen dit gas te blijven gebruiken. Enkele punten uit het rapport: de concentraties van CS-gas zijn niet nauwkeurig vast te stellen. Aangenomen mag

worden dat *aanzienlijke* overschrijdingen (van 200 tot 500 keer) van de effectieve dosis (die concentratie waarbij een menigte uit mekaar gaat) plaats zullen vinden. Herhaalde blootstelling van mensen aan het gas kan blijvende schade veroorzaken. Bij dierproeven waarbij muizen gedurende 6 uur per dag, 5 dagen lang aan 10 mg/m³ CS werden blootgesteld bleek dat alle muizen er aan dood gingen. Mensen worden aan dezelfde concentraties blootgesteld, maar niet zo lang. Toch konstateert het rapport, dat in Dodewaard mensen bij herhaling minutenlang aan het gas waren blootgesteld en dat herhaling van dit soort situaties niet is uit te sluiten. Verder konstateert TNO dat mensen in het algemeen gevoeliger zijn voor de effecten van CS dan o.a. muizen en konijnen en dat dus de resultaten met dierexperimenten dubbel voorzichtig moeten worden beoordeeld.

Ook stelt het rapport vast dat de veiligheidsfactor 1) niet konstant is. Bij herhaalde blootstelling daalt die faktor, hetgeen wil zeggen dat de dodelijke dosis voor mensen die herhaaldelijk met het gas in aanraking zijn gekomen sneller bereikt is.

Daarnaast wordt de aandacht gevestigd op de zogenaamde risikogroepen: kinderen, astmapatiënten, bejaarden, zwangere vrouwen, etc. die sneller last ondervinden van het gas dan anderen. Ook werd gewezen op het feit dat mensen die hard lopen (voor de ME) en dus sneller ademen of die verlamd door schrik of angst blijven staan meer worden blootgesteld aan het gas. Uitdrukkelijk wordt aangedrongen op onderzoek naar kankerverwekkende en voor embryo's schadelijke eigenschappen van het gas.

TNO adviseert eerst nog wat extra dierproeven te doen voordat ze meer kunnen zeggen. De PSP-fractie vindt dat onnodig. Er is op geen enkele manier tot nu toe serieus aandacht geschonken aan de vele ervaringen die demonstranten en politiemensen met het CS-gas hebben opgedaan. Alleen al na Dodewaard 1981 zijn er ruim 1300 klachten over het traangas binnengekomen. Een goede inventarisatie van al deze klachten zou al heel wat meer over het gas kunnen zeggen dan nog meer proeven met dieren. Dat dit nog niet gebeurt is, van overheidswege althans, zal waarschijnlijk enerzijds met laksheid te maken hebben, maar zeker ook met de angst dat de resultaten van het onderzoek wel eens schokkend zouden kunnen zijn. Dan zou de overheid nauwelijks meer om een verbod heen kunnen. Nu is het te verwachten dat het gebruik van CS-traangas pas verboden zal worden als er iets nieuws voor in de plaats is gekomen.

Gas in water

Tegelijkertijd met het bovengenoemde

rapport is er nog een ander rapport van TNO verschenen (van een andere afdeling), dat zich optimistisch uitlaat over de mogelijkheid om CS op te lossen in water en het aldus met waterkanonnen op mensen te spuiten. De gevolgen zijn net zo rampzalig als met CS in gasvorm: Het brandt door de (natte) kleren heen op de huid en tast de slokdarm aan als je het per ongeluk doorslikt. Ook is het gevaarlijk als je het in je ogen krijgt. Veiliger en beter dan CS-gas is het dus beslist niet al zal het zo wel gepresen-

teerd worden. Moeten er soms eerst doden vallen voordat de overheid wil inzien dat het gebruik van CS in wat voor vorm dan ook ontoelaatbaar is?

HELEEN BUIJS

1) De faktor die aangeeft hoeveel maal de effectieve dosis ICT kan worden overschreden, voordat de dodelijke dosis bereikt is. ICT staat voor een gasgebruik, dat bedwelmend, verlamd werkt. LCT voor gasgebruik dat dodelijk is.

ACHTER HET GROENE GORDIJN

Na precies negen maanden beviel de minister van volksgezondheid en milieuhygiëne, Gardeniers-Berendsen, van een stevig antwoord op vragen van de PSP-fractie over zaad van homo's. Naar verluid heeft dat op verschillende ministeries tot permanente bezorgdheid over het verloop van de zwangerschap geleid. De fractie had in die mooie oktobermaand van vorig jaar die vragen op haar afgevuurd omdat ze het diskriminerend vond, dat in het Academisch Ziekenhuis van Utrecht homozaad niet geschikt werd geacht voor kunstmatige inseminatie. Het zou erfelijk kunnen zijn. De te insemineren vrouw zou niet willen. Afijn, prof. Kremer van dat ziekenhuis had vele bezwaren tegen flickerzaad en dus verdomde hij dat zaad te aksepteren. (Zie Achter het Groene Gordijn in Bevrijding no. 18, 14 okt. 1981) De minister van volksgezondheid en milieuhygiëne - ik weet niet, of ze in dit geval vanuit de invalshoek van volksgezondheid of van milieuhygiëne antwoord gaf - stelde prof. Kremer in het gelijk. De prof mag zaad selekteren op seksuele geaardheid. De minister ziet het zo: "Primaire selectie-eisen met betrekking tot donors zijn, dat ze gehuwd zijn, c.q. een stabiele relatie onderhouden en gezonde kinderen kunnen verwekken. Die selectie-eisen zijn vanzelfsprekend van belang voor het welslagen van de inseminatie en voor de ontvanger (Ontvanger?-CH) . . . Onzes inziens kan hier dan ook niet van diskriminatie gesproken worden, in die zin dat personen of groepen op grond of om wille van haar geaardheid in hun persoonlijk en/of maatschappelijk functioneren worden beperkt of geschaad." Nu, dat is toch een fantastisch politiek-wetenschappelijke ontdekking. In deze tijd, waarin wetenschapsmensen voor allerlei

onderzoekingen met moeilijke namen een Nobel-prijs ontvangen, moet deze minister een prijs ontvangen voor eenvoudigheid en helderziendheid. Ze heeft n.l. met bovenstaande uitspraak het startsein gegeven voor een gehele nieuwe tak van wetenschappelijk onderzoek: hoe gehuwd, stabiel, gezond, niet-homoseksueel zaad te kweken? Daar kun je toch zo een slordige honderd academici opzetten. Je moet er uiteraard voor waken dat dat geen flickers zijn, want die kunnen echt niet objektief in al dat te kweken zaad staan te roeren en te turen. Weet je, je hebt van die mannen, die keurig met een vrouw getrouwd zijn en toch flicker zijn (ik bedoel dan degenen, die het bewust zijn. Onbewuste flickers heb je zó veel. Die kun je echt niet allemaal in de gaten houden). Zouden die keurig getrouwde flickers nu aan hun echtgenote heteroseksueel zaad geven en als donor in het ziekenhuis homozaad afgeven? Deze groep mannen lijkt me een belangrijke categorie die onmiddellijk als proefgroep door die ingehuurde werkloze academici gecharterd moeten worden.

Flickers kun je gelukkig niet met een kluitje het riet insturen. Het COC evenmin. Die heeft inmiddels al op hoge poten een boze brief aan de volksgezonde minister gestuurd. De PSP-fractie heeft het antwoord gerecycled door een nieuwe serie vragen bij de milieuhygiënische minister te deponeren.

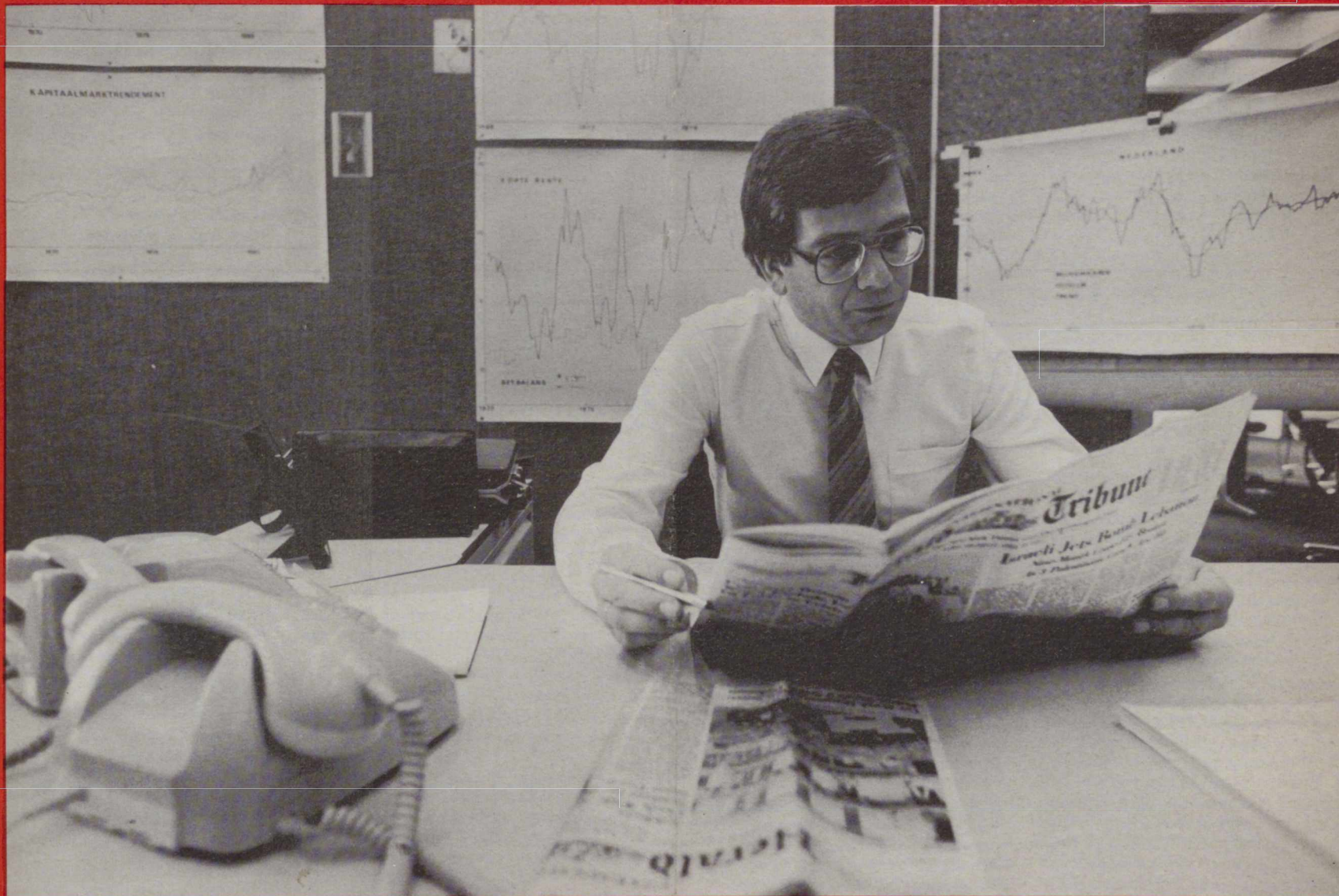
En ik? Ik heb een hele goede mikroskoop gekocht en een stel medische boeken om mijn eigen zaad eens te analyseren. Misschien ben ik er me onbewust van dat ik flickerzaad heb. Ik moet er niet aan denken, zeg! GATVERDAMME!

CHRIS HUIJNDER

BEVRIJDING

JAARGANG 26 NUMMER 20 15/11/1982 PRIJS F.1,50

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

DE DERDE WEG IN DE EKONOMIE

KOMMENTAAR

Polen

Slechts de NAVO en Reagan schijnen nog alert te reageren op de politieke ontwikkelingen in Polen. In een communiqué spreekt de NAVO zijn leedwezen uit over het niet-respekteren van de vakbondsrechten in Polen. Reagan zegde de overeenkomst om Polen als een meestbegunstigd land op economisch gebied te behandelen op, nadat het Poolse parlement, deze ornamentieke instelling, een nieuwe vakbondswet goedkeurde.

De bezorgde woorden van deze twee zijn hypokriet. Wat politiek ver weg is en was heeft steeds de toorn van Amerikaanse presidenten opgewekt. Wat in de opgeblazen onderbuik van de VS zelf gebeurde, daar werd met geen woord over gerept. En de kritiek van de NAVO op de vakbondssituatie in Polen zal door de Turkse generaals vast niet als zelfkritiek opgevat zijn.

Niettemin, tegenover deze selectiviteit staat onze passiviteit. Na bijna een jaar staat van beleg komt links, afgezien van een opwelling in het begin, niet verder dan wat politiek gesputter over de Poolse toestanden. Solidarnosc lijkt voor ons wel 'Solisinenosco' (alleen, zonder ons). Hoe komt dat toch?

Leiden de binnenlandse sociaal-economische problemen ons van buitenlandse solidariteit af? Zijn we, politiek en theoretisch, niet echt in staat, de kwestie van de ontwapening te verbinden met blokvrije politiek? Of hebben we te veel overspannen verwachtingen van onze politieke vermogens en krachten?

In de ingezonden brieven-rubriek van de Volkskrant wordt naar een antwoord gezocht. In de tot nu toe verschenen brieven werd daarbij steeds een relatie gelegd tussen blokkenpolitiek, ontspanning, mensenrechten en internationale solidariteit. De opvatting van de twee IKV'ers Wim Bartels en Gied ten Berge, dat ondanks de schijnbaar doodlopende weg van de ontspanning de politieke dialoog en de activiteiten van de vredesbeweging in Nederland en elders onverminderd voortgezet moeten worden vanuit het perspectief van ontspanning 'van onderop' zijn ongetwijfeld het meest perspectiefvol. Het is nu eenmaal een taak van linkse en progressieve mensen tegen de stroom op te varen, hoe bedreigend het ontij ook mag zijn. Gekruiste armen leiden zeker niet tot ontspanning en respektering van mensenrechten.

Wat het ook zij, het neerschieten van een kleine twintigtal personen en de knechting van het hele Poolse volk onder een militaire laars gaat onverminderd door. Binnen Solidarnosc zijn er twee stromingen, die daar een antwoord op proberen te vinden. Een stroming wil toewerken naar een politieke opstand, die het systeem van het niet-bestaande socialisme omverwerpt. Een andere stroming zoekt naar mogelijkheden van compromissen en samenwerking met

delen van het Poolse staatsapparaat. Op deze compromis-lijn zit ook de top van de invloedrijke katholieke kerk in Polen.

De recente stakingen op de Leninwerf en staalbedrijven, de regelmatig voorkomende demonstraties en straatoproeren de laatste maanden, geven aan, dat vooralsnog Jaruzelski's pacifikatie-plan op aanzienlijk verzet stuit. Dat is een hoopvol teken; een volk, dat niet voor tyrannen zwicht. Nog is Polen niet verloren. Nog zijn wij niet verloren, maar voor hoelang nog?

CHRIS HUINDER

Spanje, belofte maakt schuld

Spanje kent nog echte politieke aardverschuivingen. Mogen politieke partijen in Nederland eens een tiental zetels winnen of verliezen, in Spanje werkt men met veelvoud van dat aantal.

De sociaal-demokraten van Felipe Gonzales hebben óverduidelijk gewonnen. Maar daarnaast is niet van minder belang de grote politieke winst van de Alianza Popular van Fraga Ibarne. Het lijkt erop, dat er een tweedeling in de Spaanse politiek is ontstaan. Een conservatief blok onder leiding van de Alianza, en een progressief blok onder leiding van de sociaal-demokraten. Hoewel, zal een volgende politieke aardverschuiving deze tweedeling niet drastisch kunnen verbrokkelen?

De winst van de sociaal-demokraten is voor een deel te verklaren uit een matiging en afzwakking van hun politieke opvattingen. De 'ruptura' (breuk) is vervangen door 'cambio' (verandering). Socialisme staat dan ook niet meer op het prioriteitenlijstje van Felipe Gonzales, maar opbouw van een modern Spanje, waar de welvaart eerlijker verdeeld wordt en de bevolking meer te vertellen heeft in de vertegenwoordigende lichamen. Zeker, een grote vooruitgang vergeleken met Franco en Suarez/Sotelo. Het is zelfs niet onmogelijk, dat een aangepaste familie-wetgeving en een liberale abortuspraktijk tot stand gebracht worden, hoewel te vrezen valt, dat de sociaal-demokraten niet al te gauw 'onnodig' de macht van kerk en patriarchaat willen aantasten. Een vrouw op het ministerie van cultuur of van familiezaken, zou dat niet een veelbelovend teken zijn als een elfje in de roos in de vuist?

Wat de buitenlandse politiek betreft is te voorzien, dat men eerder zal streven naar een gelijkwaardige behandeling door de VS in ruil voor de vroegere semi-koloniale behandeling dan voor een verwijdering van de Amerikaanse militaire bases. De contacten met het Midden-Oosten

en Latijns-Amerika zullen uitgebreid worden. De toetreding tot de EG blijft daarnaast een vurige droomwens, zoals ook de konservatieven die koesteren. De bevolking mag zich uitspreken over het NAVO-lidmaatschap. Al eerder bleek die in meerderheid tegen toetreding te zijn. Zullen we dan echt eens meemaken, dat een land zich uit de NAVO terugtrekt? Zullen we echt eens meemaken, dat sociaal-demokraten in staat zijn een andere koers te varen dan een, die gebonden is aan bondgenootschappelijke solidariteit en gemanooeuvreer in de marges? Is driemaal ook voor sociaal-demokraten scheepsrecht? Zullen de Spaanse sociaal-demokraten, na de stuitende omhelzing door de Franse sociaal-demokraten, van de Force de Frappe en na de dadenloze retoriek van de Griekse sociaal-demokraten om uit de NAVO te stappen, de daad bij het woord voegen? Zodat o.a. de Nederlandse sociaal-demokraten in plaats van telkenmale verheugd uit te roepen, hoe diep ze wel niet in de NAVO doorgedrongen zijn en welke grote invloed ze daar wel niet voor Nederland bevochten hebben, zich aangespoord voelen deze heilloze weg te verlaten?

Er is genoeg werk te verrichten aan het 'andere Europa', het Europa van de Derde Weg.

Het probleem is, dat sociaal-demokraten altijd meer vragen oproepen, dan (radikaal-)socialisten kunnen beantwoorden. Maar we zullen zowel de Spaanse als de Nederlandse sociaal-demokraten op hun beloften blijven aanspreken. Belofte maakt schuld. Nog steeds. Ook al is reeds vele malen die schuld niet ingelost.

CHRIS HUINDER

Foto voorpagina: Michel Pellanders

inhoud

21 NOVEMBER EN DE POLITIEK	pag. 3
HET ENIGE ALTERNATIEF bezuinigingen in de gezondheidszorg	pag. 4
BOEKVERBOD Philips en de waterspuit	pag. 5
DE DERDE WEG IN DE EKONOMIE	pag. 6
AMSTERDAM IN NOOD	pag. 7
FEBRUARI KONGRES strijd tussen rood, paars en roze	pag. 8
LINKS IN SURINAME	pag. 10
CHEMISCH AFVAL gooi maar over de schutting	pag. 13
ONDERSTE BOVEN	pag. 14
IK HEB NIETS TEGEN MANNEN . . .	pag. 15
WITTE RECHTSPRAAK	pag. 16

BEVRIJDING

Versijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek/
Amsterdam en vereniging 'Het Gesproken
Weekblad'/Grave ook op cassette uitgege-
ven

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Alice Loeters, Marion
Oskamp, Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2
pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; kor-
ting bij kontrakt mogelijk.

Druk, zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

21 NOVEMBER EN DE POLITIEK

Op 21 november, één jaar na de grote vredesdemonstratie, praten leden van de vredesbeweging en progressieve politieke partijen over de situatie van dit moment. Wat staat ons verder te doen om de plaatsing van nieuwe kruisraketten in Nederland definitief te verhinderen? Dezelfde mensen die 21 november 1981 de massale demonstratie hebben toegesproken, zullen op een forum verschijnen om te melden wat ze het afgelopen jaar gedaan hebben om de bewapeningswedloop een halt toe te roepen.

Meer dan 400.000 mensen demonstreerden een jaar geleden tegen plaatsing van nieuwe kernwapens in Europa. Velen spreken over die gebeurtenis als DE grote vredesdemonstratie. Dat klinkt aardig, maar gaat voorbij aan de concrete politieke eisen die daar gesteld werden. De demonstranten eisten dat Nederland haar instemming met het NAVO-dubbelbesluit (onderhandelen met het Warschau-pakt en tegelijk nieuwe kernwapens plaatsen) zou intrekken. Bij de andere NAVO-landen zou de Nederlandse regering erop moeten aandringen, ook dat dubbelbesluit te herzien. Er werden concrete stappen verlangd op weg naar atoom-ontwapening. Dat werd in politiek Den Haag ook wel begrepen. Premier Van Agt kondigde aan, dat Nederland nieuwe initiatieven zou nemen. Maar bij de aankondiging is het gebleven. De minister van defensie, Van Mierlo, deed zijn uiterste best door zijn NAVO-kollega's voor vol te worden aangezien, en verzekerde hen dat Nederland nog steeds achter het NAVO-dubbelbesluit van 21 december 1979 stond. Zo op het eerste gezicht lijkt de demonstratie dus maar weinig politiek effect te hebben gehad. Dat is echter maar schijn.

Groeiende weerstand

De Partij van de Arbeid viel, mede vanwege haar kernwapenstandpunt, bij de kabinetsformatie uit de boot. Er zat op dit punt nauwelijks rek in het PvdA-standpunt. Dat is niet in de laatste plaats te danken aan de deelname van de PvdA aan de demonstratie van 21 november 1981. De verkiezingscampagne, waarbij de PvdA de plaatsing van nieuwe kruisraketten onvoorwaardelijk afwees, bood die partij geen uitweg meer naar mogelijke concessies. Intussen wordt de drukop Nederland

21 november 1981, Amsterdam

Foto: Paul Babeliowsky

om de kruisraketten te plaatsen steeds verder opgevoerd. Zo wordt beweerd, dat de vredesbeweging een positief resultaat van de ontwapeningsbesprekingen tussen de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie in Genève in gevaar zou brengen. Bijna dagelijks verschijnen er berichten in de pers over het 'Russische gevaar'. Als Nederland zou besluiten de kernwapens niet te plaatsen, zou de Sowjet-Unie beloofd worden in haar streven de eenheid van de NAVO te ondermijnen.

Volgens Van Agt moet de weerstand onder de bevolking tegen de plaatsing van de kruisraketten worden overwonnen door 'objectieve voorlichting over de fabuleuze opbouw van de strijdkrachten van de Sowjet-Unie'. (Volkskrant, 29 oktober 1982). Hoe fabuleus die opbouw ook is, nog niet éénmaal is er via 'objectieve informatie' duidelijk gemaakt in welke relatie de plaatsing van kruisraketten in West-Europa tot de vermeende opbouw van de Sowjet-strijdkrachten staat.

Militaire of politieke functie

Tijdens een forumdebat bleek minister Van Mierlo in de veronderstelling te verkeren, dat met de kruisraketten de Russische SS-20 raketten konden worden uitgeschakeld. De kruisraket, in feite geen raket maar een onbemend

straaljagertje met een maximum-snelheid van 885 km/u, doet er vanuit Nederland enkele uren over om de Sowjet-Unie te bereiken. De SS-20 raketten zijn dan al lang vertrokken, naar een andere lanceerplaats, of, veel waarschijnlijker - op weg naar West-Europa! De kruisraketten zijn vermoedelijk in werkelijkheid bedoeld om in geval van oorlog, in grote aantallen tegelijk afgevuurd, de Russische infrastructuur te vernietigen.

Naast deze militaire functie is natuurlijk de politieke functie van belang: Amerikaanse atoomwapens, geplaatst in West-Europa, die het grondgebied van de Sowjet-Unie kunnen bereiken. De Verenigde Staten kunnen na plaatsing vanaf Europees grondgebied een kernoorlog met de Sowjet-Unie uitvechten, en hopen dat de Sowjet-Unie zich, als haar grondgebied door Amerikaanse atoomwapens wordt getroffen, in haar reacties tot West-Europa zal beperken. Deze hoop is verder nergens op gebaseerd. Intussen wordt West-Europa daarmee wel vaster gekluisterd aan de Amerikaanse atoomketenen.

Omzichtige manoeuvres

Het brede verzet tegen de plaatsing van kruisraketten dwingt de Nederlandse regering uiterst voorzichtig te manoeuvreren. Een snelle beslissing om de ra-

ketten te plaatsen is niet erg waarschijnlijk. Via passieve en actieve voorbereidingen zal geprobeerd worden sluipenderwijs de kruisraketten Nederland binnen te loodsen. De vredesbeweging zit echter niet stil. Komend jaar zal een nieuw actiejaar moeten worden, waarin de bevolking zó massaal in verzet moet komen dat geen regering het nog aandurft de kruisraketten binnen te halen. De basis voor het volksverzet werd op 21 november 1981 gelegd. Zelfs Van Agt lijkt daar in zijn nachtmerries al van overtuigd te zijn, blijkens uitspraken in die richting (later weer ontkend) tegenover Britse journalisten. Maar Van Agt's kwade dromen mogen de vredesbeweging niet in slaap sussen. De strijd is nog lang niet gestreden, Luns begroet het nieuwe kabinet al met vreugde, juist ook met het oog op het plaatsen van de kruisraketten in Nederland en de eenheid binnen de NAVO. De vredesbeweging weet dat ze er, wat die kruisraketten betreft, nog lang niet is. Of de politici dat beseffen, kan blijken op het forum van 21 november 1982.

BEN KOELEMEN

Het forum "21 NOVEMBER EN DE POLITIEK" wordt gehouden op zondag 21 november 1982 in gebouw De Hoeksteen, Jan van Galenstraat te Amsterdam, om 20.00 uur. Inlichtingen daarover via tel. 020-736869.

HET ENIGE ALTERNATIEF

'Mevr. van Es is de enige die een concreet alternatief geboden heeft voor het verhogen van de eigen bijdrage voor de AWBZ,' zei minister Gardeniers tijdens het debat over de voorgenomen verhoging van die bijdrage.

Waar ging het om in dat debat? Wat is de AWBZ, en waaruit bestond het alternatief? Welke consequenties heeft de blinde bezuinigingsdrift in de gezondheidszorg voor de mensen die er door getroffen worden? Waarom worden de prioriteiten voortdurend zo gesteld dat de 'medische maffia' buitenspel blijft? En wist u dat de rechtspositie van de medische specialisten gelijk is aan die van gebruikers in de gezondheidszorg? Verslag van een dagje bezuinigingen in Den Haag.

DE EIGEN BIJDRAGE

De Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) is een volksverzekering, waarin door premiebetaling geld opgebracht wordt om 'bijzondere' ziektekosten uit te betalen, zoals langdurige verpleging in verpleegtehuizen, psychiatrische ziekenhuizen, zwakzinnigeninrichtingen en gezinsvervangende tehuizen. Voor een aantal van die (te)huizen moet door de gebruikers een eigen bijdrage in de kosten geleverd worden. Deze eigen bijdrage, die na 1 jaar opname in een psychiatrisch ziekenhuis en na een half jaar verblijf in een verpleeghuis betaald moet gaan worden is afhankelijk van het inkomen, met een maximum van f 700 per maand.

Mensen die van een AWBZ-(te)huis afhankelijk zijn, maar daarnaast nog werken (in de sociale werkvoorziening bijvoorbeeld) houden zo van hun loon (meestal het minimum-loon) pakweg 700-800 gulden in de maand over. Bepaald geen vetpot.

VERHOOGING EIGEN BIJDRAGE

Het voorstel van Minister Gardeniers hield in dat de eigen bijdrage verhoogd zou worden tot een maximum van f 2700 per maand. Concreet betekent dat: je hele inkomen inleveren, f 300 mag je behouden als zakgeld. Verdien je méér dan f 2700 dan mag je wat daarbovenuit komt (een zeldzaamheid, natuurlijk) eveneens behouden.

Wat was daarvoor de argumentatie? Vooral onder de mensen die in een verpleeghuis of psychiatrisch ziekenhuis verblijven, zitten talloze mensen die vermogen ophopen, doordat ze hun inkomen (bijv. inkomen uit de WAO) toch niet opmaken, aldus Gardeniers. Op kosten van de gemeenschap worden zo in de loop der jaren grote bedragen opgebouwd, die na overlijden, in handen van de kinderen of andere erfgenamen vallen. Om dat te voorkomen moest de eigen bijdrage verhoogd worden, zodat iedereen maandelijks nog slechts een 'zakgeld' van f 300 zou overhouden en de rest van het

inkomen in de AWBZ-pot terecht zou komen.

Dat heeft een aantal verregaande consequenties, vooral voor degenen die nog werken en/of proberen zoveel mogelijk in het maatschappelijk verkeer mee te draaien. Dat viel al

Verpleegster in de nachtdienst.

Bezuinigingen vaak over de ruggen van gebruikers en verplegend personeel.

niet mee, want ook nu al moest, zoals gezegd, van het verdiende inkomen een fikse hap ingeleverd worden (f 700). Bij de nieuwe maatregel zou het inkomen op een zakgeld na, helemaal ingeleverd moeten worden. Gardeniers was 'vergeten' dat werken voor bijvoorbeeld gehandicapten dan niet zoveel zin meer had. Terecht stond met name de gehandicaptenwereld snel op de achterste wielen. Gardeniers verzachtte onder die druk in de loop der weken de maatregel enigszins: 15% van het inkomen uit arbeid mocht bovenop het zakgeld behouden blijven, stond in haar laatste definitieve voorstel.

ALTERNATIEF

'De voorgestelde maatregel staat haaks op de ook door de Regering, althans in nota's, nagestreefde integratie van gehandicapten. Integren, meedoen aan het maatschappelijk verkeer, dat doe je niet van 300 gulden in de maand,' stelde Andrée van Es, die het woord voerde voor de PSP. Want naast een aantal 'vaste lasten', zoals de omroepbijdrage, verzekeringen, abonnementen e.d. zijn juist deze mensen vaak veel duurder uit als ze er eens uit willen, (aangepaste) kleding moeten kopen, of op vakantie willen gaan.

'Als dat ophopen van vermogen zo'n groot probleem is, waarom dan geen wetswijzigingen waardoor het vermogen bij vererving voor een groter

— ging helaas het bevattingvermogen van de minister ver te boven. Ook dat van de PPR en PvdA bleek tijdens de stemmingen. Zij ondersteunden de PSP-motie niet.

Het debat over de AWBZ-bijdrage liep af met de aanname van een CDA-VVD-motie, waardoor de eigen bijdrage 'slechts' verhoogd wordt tot een maximum van f 1350 gulden. De echtgeno(o)t(e) van een verpleegde moet bovendien óók f 180 per maand bijdragen. In de praktijk betekent dat dat de effecten voor de gehandicapten grotendeels gelijk blijven behalve voor de hogere inkomens, die ook onder gehandicapten en mindervaliden gespaard blijven!

De PvdA accepteerde het principe van bezuiniging, maar vroeg bij motie, deze bijdrage te differentiëren door rekening te houden met het uitgavenpatroon van de verschillende gehandicapten: hoe meer je aan het maatschappelijk verkeer deelneemt, hoe minder eigen bijdrage je betaalt, dus.

Ook deze motie werd aangenomen, met tegenstem van de PSP; zo er al criteria voor maatschappelijk functioneren aangelegd kunnen worden, blijft ook in de PvdA-motie het principe van bezuinigen op de gebruikers recht overeind. Bovendien dreigt nu het gevaar dat diverse groepen gehandicapten tegen elkaar uitgespeeld gaan worden, én dat werken en presteren (en je mondje goed kunnen roeren) beloond gaan worden met eigen-bijdrage-vermindering, terwijl je je af moet vragen of niet juist mensen die grote problemen onderkennen met deelname aan het maatschappelijk verkeer meer geld nodig hebben om die mogelijkheden te vergroten.

EEN MIDDAGJE BEZUINIGEN

Voortdurend worden de prioriteiten als het gaat om bezuinigingen in de gezondheidszorg over de ruggen van gebruikers en lager personeel (verplegers en verpleegsters) afgewenteld.

Op een achternamiddag wordt even het karakter van de volksverzekering fundamenteel aangetast: je verzekert je voor het geval je ooit van zo'n voorziening gebruik zou moeten maken, maar wanneer het zover is, mag je alles inleveren en de voorziening gewoon meebetalen.

Op diezelfde middag werd ook even

BOEKVERBOD

vervolg van pagina 4

de weg vrijgemaakt voor het invoeren van een eigen bijdrage voor medicijnen.

En verder werd nog even de *procedure* van de beddenreductie vastgesteld. De procedure, want over het principe of beddenreductie wel het alleszalmakende middel is om te bezuinigen werd niet eens meer gediskussieerd! Laat staan dat er alternatieven, zoals veranderingen in het financieringsstelsel in de gezondheidszorg besproken kunnen worden. Zou het aantal bedden niet vanzelf, geleidelijk, verminderen als je het financiële belang dat ziekenhuizen nú bij het volhouden van die bedden hebben, zou wegnemen?

PERSPEKTIEVEN?

Traditioneel is de organisatiegraad in de verpleging laag en het verzet derhalve gering. Daar komt nu enige beweging in. Zie bijvoorbeeld de massale demonstraties, die tot in de kleinste dorpen georganiseerd worden als de sluiting van een ziekenhuis in het geding is. En dat is maar goed ook, want in hoog tempo wordt de werkgelegenheid (zowel kwantitatief als kwalitatief) afgebroken en worden de kosten van de gezondheidszorg verhaald op de gebruikers, terwijl de structuur van de gezondheidszorg en de belangen van de overigens uitstekend georganiseerde medische macht, ongemoeid worden gelaten. Vermoeid maar vastberaden vroeg Andrée aan het eind van de debatten aan Minister de Graaf (die samen met Gardeniers namens de regering het woord voerde) waarom allerlei bezuinigingen in de gezondheidszorg die mensen treffen, die zich gezien de omstandigheden moeilijk kunnen verzetten, moeiteloos doorgevoerd kunnen worden. En waarom moet er als het gaat om bijvoorbeeld de salarissen van de medische specialisten jarenlang geaarzeld, overlegd en gesoebat worden, zonder dat er feitelijk iets gebeurt? Tekent dat niet de verkeerde politieke keuze en toont dat niet aan hoe oneindig veel beter de rechtspositie en bescherming van de specialisten is?

Verzet tegen de bezuinigingen is dringend geboden. Want hoe lang moet nog getolereerd worden dat De Graaf op de hem tijdens een fel interruptiedebatje uiteindelijk voorgelegde, concrete vraag 'of de rechtspositie van een specialist nou beter was als die van een gebruiker', volmondig 'nee' mag antwoorden, slechts gestraft door wat hilariteit op de linker-banken en publieke tribune?

Bep van der Lee
Martien Bouwmans

Philips en de waterspuit

De president van de Bossche rechtbank, rechter Cremers, heeft een schandig vonnis geveld. In een kort geding verbood hij onlangs de verkoop van het boek "Eindhoven 1933-1945" van de journalist Frans Dekkers. De oud-direktiesekretaris van Philips, W. de Graaf, had dat geëist.

Frans Dekkers zou niet wetenschappelijk te werk zijn gegaan. Hij zou bronnen 'van laag allooi' gebruikt hebben. Hij zou aantijgingen zonder bewijzen aaneen hebben geregen. Hij zou op een onjuiste manier over personen en zaken geschreven hebben, die door de geschiedenispaus L. de Jong al lang "breed-wetenschappelijk" bestudeerd waren. Aan die kanonieke geschiedschrijving behoorde Frans Dekkers zich te houden. En meer van die baarlijke nonsens uitte de rechter. Dus Frans Dekkers en zijn uitgever moesten maar het boek uit de handel nemen met een strafsom van f 10.000,- boven hun hoofd voor het geval ze dat niet deden. Bovendien moet Frans Dekkers zich in de toekomst van 'onjuiste aantijgingen' onthouden. Een waarlijke hielenlicker van het grootkapitaal, die rechter!

Frans Dekkers heeft in zijn boek (Zie Bevrijding nr. 15, 1 sept. 1982) de sociale geschiedenis van Eindhoven in de crisisjaren en in de Tweede Wereldoorlog onderzocht. Dat Philips daarbij centraal kwam te staan is niet verwonderlijk. En dat over W. de Graaf als direktiesekretaris en als hoofd van de Philipspolitie menige pagina gevuld werd, is ook niet verwonderlijk. Deze man was (en is) een uiterst sluwe vos, die zowel met de geallieerden als met de GESTA-PO aanpakte om Philipsbelangen tegen oproerige of gewoon buitenlandse arbeiders en tegen oorlogsschade te beschermen. Dat weet Frans Dekkers althans heel aannemelijk te maken. Hij maakt daarbij veelvuldig gebruik van interviews en aantekeningen van personen, die intensief met De Graaf in contact stonden. Dat hij daarbij gaten in de Jong's 'breed-wetenschappelijke werk' opvult, is alleen maar een verdienste en geen zinloos journalistiek gewroet, zoals de rechter lijkt te vonnissen.

Als deze banale rechterlijke uitspraak vast deel gaat uitmaken van de jurisprudentie, houdt dan de waterspuit maar klaar: de boekverbranding staat voor de deur!

Zowel het Dagelijks Bestuur van de PSP als de afdeling Eindhoven en de PSP-vertegenwoordigers in de Eindhovense gemeente- en agglomeratieraad hebben fel tegen het boekverbod geprotesteerd. De afdeling organiseerde ook nog een openbare verkoop van het verboden boek op de markt. De belangstelling er-

voor was groot. De dag daarop werd een forum gehouden, waar Wim Klinckenberg, vice-voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) fel naar de president van de rechtbank uithaalde. Bij mij schoot als lid van het forum deze cynische grap naar buiten: "god is een ezel". Heel katholiek Nederland in rep en roer. Van het Reve had een groot nadeel: hij kon het niet bewijzen. Maar hij had een groot voordeel: god bestaat niet, ging in ieder geval niet tegen hem procederen. Frans Dekkers nu heeft een groot voordeel: hij kan bewijzen, wat hij over De Graaf en Philips opschreef. Maar hij heeft ook één groot nadeel: Philips en De Graaf bestaan.

Rechter Cremers meende Frans Dekkers een soort banorder op te moeten leggen door te vonnissen dat hij 'geen onjuiste aantijgingen' meer mag doen. In Zuid-Afrika wijzen ze onwelgevallige journalisten het land uit. In groot-Eindhoven, dat ook Den Bosch en omgeving schijnt te omvatten, verbiedt rechter Cremers een journalist in dat gebied onderzoek te doen.

Een advertentie in het Eindhovense Dagblad is een van de activiteiten, die op het forum aangekondigd werden. Middels Amerikaanse verkoop van een verboden exemplaar van het boek werd hiervoor reeds f 210,- opgehaald.

Een roefdruk-uitgave van het verboden boek lijkt me daarnaast ook een prima idee om tegen de lange arm van Philips op te boksen.

CHRIS HUINDER

Het PSP-gemeenteraadslid Marjanne Stas leest in de binnenstad van Eindhoven onder grote belangstelling passages voor uit het verboden boek van Frans Dekkers

Foto: Piet den Blanken

DE DERDE WEG IN DE EKONOMIE

De PSP bepleit, dat de produktiemiddelen in de handen van de overheid komen. Maar de PSP wil ook, dat de werknemers zeggenschap in de bedrijven hebben. Tussen die twee doeleinden zit spanning. Heeft de overheid of hebben de werknemers het laatste woord? Hier en daar worden al werknemersplannen ontwikkeld. In de brochure 'Met socialistisch elan' kiest de PSP voor een structuurpolitiek, die door de overheid ontwikkeld moet worden. Ook dat lijkt tegenstrijdig.

Bonne Wisman, lid van het partijbestuur, lost deze tegenstrijdigheden op. Zijn concept luidt: een derde weg in de economie.

Het lijkt erop, dat we een kabinet CDA-VVD krijgen. Het regeringsprogramma van deze combinatie belooft ons een hele strakke broekriem. Forse bezuinigingen op vele fronten, vooral op zwakkeren in de samenleving te verhalen. Lubbers heeft nog wat tegengesparteld; de inflatiecorrectie (vooral voor hogere inkomens van belang) gaat niet helemaal door, maar slechts voor 80%. Maar dat tegenspartelen van Lubbers verandert niets aan het strakke bezuinigings- en inleverbeleid wat ons voor de komende vier jaar staat te wachten. En dat ondanks het feit dat de PvdA de grootste partij is geworden.

De PSP heeft in haar nota 'Met socialistisch elan' uitgewerkt in welke richting een echt anti-crisis beleid moet gaan en hoe dat te betalen is. Zo'n beleid is natuurlijk socialistisch en dat betekent dat het de macht van de ondernemers te lijf gaat en de macht van de arbeiders principieel versterkt. Het PSP-plan bevat vier hoofdelementen:

— een socialistische structuurpolitiek, waarbij op democratische wijze door werknemers, consumenten, overheden en vakbonden, wordt vastgesteld welke bedrijfstakken gestimuleerd of afgeremd moeten worden;

— een offensief stimuleringsbeleid door de overheid met 1,5 miljard per jaar in een maatschappelijkzinnvolle richting, zoals woningbouw, kinderopvang, e.d.;

— een arbeidstijdverkorting tot zes uur per dag, te realiseren in 1987. Dat zal t/m 1987 900.000 banen opleveren en de werkloosheid terugdringen tot 100.000;

— een inkomensbeleid, gekenmerkt door de begrippen individualisering en nivellering van inkomens.

Natuurlijk biedt het PSP-plan niet voor alle problemen kant-en-klare oplossingen. Het PSP-plan is wel een eerste en concrete aanzet voor een links alternatief. Het is een aanzet tot discussie met sociale bewegingen zoals de vakbeweging, de vrouwenbeweging, de vredesbeweging e.d.

Een van de vraagpunten bij dit plan is hoe men bij het vaststellen van een nationaal economisch plan, waarvan het structuurplan een globale vorm

is, het medebeslissingsrecht van de werknemers en vakbonden, aan de ene kant en de consumenten aan de andere kant wil realiseren.

NADELEN

In de kapitalistische economie gaat men er vanuit dat de vraag van de consumenten en het aanbod van de producenten op de markt op elkaar worden afgestemd. Aanhangers van deze liberale visie stellen dat het alleen functioneert als bedrijven particulier eigendom zijn.

In de bureaucratische economie, zoals die in de Soviet Unie bestaat, worden de vraag van de consumenten en het aanbod van de producenten op elkaar afgestemd door het Plan Buro. Het Plan Buro bepaalt hoeveel er tegen welke prijzen wordt geproduceerd. Dit functioneert alleen als de staat de bedrijven bezit. De nadelen van beide economische stelsels zijn bekend. De kapitalistische economieën worden steeds weer geconfronteerd met crises, waarbij veel werkloosheid optreedt. Soms grijpen ondernemers naar het totalitair bewind om de crisis te bestrijden wat de ellende van de bevolking alleen nog maar vergroot. De bureaucratische economie leidt tot grote onvrijheid en is ook niet in staat om het aanbod op de vraag af te stemmen.

De PSP heeft vanwege de hierboven genoemde bezwaren gekozen voor een derde weg in het economisch denken. Een democratische socialistische economie. D.w.z. de produktiemiddelen in handen van de overheid en de zeggenschap van de bedrijven in handen van de werknemers. Hoe wordt nu in zo'n economie het aanbod op de vraag afgestemd?

In het verleden hebben PSP'ers voor deze benadering wel eens Joegoslavië als voorbeeld gesteld. In Joegoslavië is de markt als middel om het aanbod op de vraag af te stemmen gehandhaafd. De produktiemiddelen zijn in handen van de staat en de bedrijven onder zeggenschap van de werknemers. Maar ook in Joegoslavië blijken daarmee niet alle problemen opgelost. Ook daar treedt spanning op tussen vraag en aanbod

die tot scheefgroei leidt. De machtspositie van het management blijkt daar nauwelijks aangetast, ondanks het feit dat zij door de werknemers wordt benoemd. Daarnaast is er een nieuwe klasse ontstaan, de klasse van de arbeiders-bestuurders.

SIGNALEN

Bij de beantwoording van de vraag hoe het aanbod op de vraag wordt afgestemd spelen bij de PSP de begrippen 'werknemersplan' en 'Economisch Plan' een belangrijke rol. Ieder bedrijf dient een werknemersplan te bezitten en alle werknemersplannen tezamen moeten passen in het kader van een Economisch Plan dat wordt opgesteld door de volksvertegenwoordiging. Dat betekent dat er grenzen zijn gesteld aan de beslissingsmacht van de werknemers in het bedrijf. Maar die inperking mag natuurlijk niet van dien aard zijn, dat de bedrijven slaafse navolgers worden van het Economisch Plan. Ook de signalen uit de werknemersplannen moeten een kans krijgen in het Economisch Plan. Nu is het zo, dat al op dit moment werknemersplannen bestaan. Werknemersplannen hebben naast hun sturings- en planningsfunctie ook de functie werknemers in het bedrijf te mobiliseren om voor hun eigen belangen op te komen. Dat betekent

dat een structuurplan dergelijke initiatieven een kans moet geven. Een structuurplan moet in de nodige middelen voorzien opdat werknemersplannen die passen binnen de gewenste ontwikkeling van de economie ook gerealiseerd kunnen worden. Ook tegen de wens van de eigenaren van het bedrijf in. Zolang een dergelijk structuurplan er nog niet is, zal het ontstaan van meer werknemersplannen de druk op de overheid vergroten om zo'n structuurplan op te stellen. Het wordt zo ook min of meer een middel om het kapitalisme te slopen.

Een voorbeeld van zo'n werknemersplan is het plan van Smit Ovens te Nijmegen. (Zie Bevrijding nr. 4, 3/3/82) Zo'n voorbeeld maakt duidelijk dat je met zo'n plan-economie niet hoeft te wachten. Je kunt er nu al mee beginnen, door b.v. het opstellen van werkgelegenheidsplannen waarvan het werknemersplan een onderdeel is. Naast werknemersplannen voor bedrijven in een plaats of regio, kan zo'n werkgelegenheidsplan initiatieven van buurten, wijken en actiegroepen bevatten die een positieve invloed hebben op de economie van die plaats of regio. Het actieplan werkgelegenheid van Nijmegen is daarvan een voorbeeld.

Bonne Wisman

Themadag

Om de discussie binnen de PSP over de hierboven geschetste problemen te stimuleren en om concrete voorstellen te ontwikkelen heeft het Wetenschappelijk Bureau van de PSP en discussiedag georganiseerd op zaterdag 20 november.

Het Wetenschappelijk Bureau van de PSP organiseert op 20 november een themadag over *werkgelegenheidsplannen*. De themadag vindt plaats in R.A.S.A., Pauwstraat 13A in Utrecht, begint om 10.30 uur en loopt tot 16.30 uur. Op het programma staan een inleiding van Bonne Wisman (bestuur Wetenschappelijk Bureau PSP) over het belang van werkgelegenheidsplannen in het kader van de PSP-brochure; een inleiding van Hans Droppert (medewerker Actieplan Werkgelegenheid Nijmegen) over de opzet van het Nijmeegse plan en de ervaringen tot nu toe. Daarna volgen inleidingen van Chris Peeters (raadslid PSP in Nijmegen) over de mogelijkheden van werkgelegen-

heidsplannen op lokaal nivo (het stimuleren van, bijvoorbeeld, schilleboeren, kringloopwinkels enz.) en van Guido Bayens (medewerker Industriebond FNV) en Martin van Rossum (bestuur Wetenschappelijk Bureau PSP en medewerker FNV) over de rol van de vakbeweging. De laatste drie sprekers komen aan het woord in de twee werkgroepen die in de middag uren worden gevormd. Het Wetenschappelijk Bureau van de PSP gaf een map uit over dit onderwerp. Deze is te bestellen door overmaking van f 4,75 op postgiro 2782482 t.n.v. Wetenschappelijk Bureau PSP te Amsterdam met de vermelding van 'map werkgelegenheidsplannen'.

De nota 'Met socialistisch elan, een antwoord aan Wagner' is te koop bij de afdelingen van de PSP voor f 3,-. Te bestellen door overmaking van f 4,60 op postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam met vermelding van 'Socialistisch elan'.

AMSTERDAM IN NOOD

Op 4 april 1981 werd de leegstaande villa van ex-notaris mevr. Slis-Stroom in de Amsterdamse Jan Luykenstraat gekraakt. Op 11 oktober 1982 laat burgemeester Polak van Amsterdam op grond van een arrest van het Gerechtshof in Den Haag het pand ontruimen. Diezelfde dag wordt het kontrakt getekend, waarbij de gemeente Amsterdam de nieuwe eigenaar van het pand wordt. Amsterdam beleeft die week weer roerige tijden, waarbij een noodverordening ter bestrijding van ordeverstoringen een geheel eigen rol speelt.

In juni 1981 werd het gekraakte pand aangekocht door Chidda Vastgoed BV, eigenaar H.J. Lüske. In oktober worden de krakers uit het pand gezet door een knokploeg onder leiding van ene Plas, die beweert een huurkontraakt met Lüske te hebben. Na dit knokploegoptreden komt plotseling een nieuwe huurder te voorschijn, genaamd Prins, die stelt geen enkele relatie met de vorige huurder en zijn knokploeg te hebben. Om de golf van knokploegoptredens te stuiten besluit de Amsterdamse kraakbeweging het pand, de Lucky Luyk, met welhaast militair vertoon te heroveren op de huurder(s) van Lüske. Evenals bij het knokploegoptreden, onthoudt de politie zich van optreden omdat slechts "de ene onrechtmatige situatie door de andere is vervangen". De rechtbank en het gerechtshof in Den Haag stellen in een kort geding echter Lüske en Prins in het gelijk: zij hadden geëist dat de overheid hen tegen kraakakties zou beschermen, en dat het pand weer voor hen ontruimd zou worden.

Op juridisch gebied waren de mogelijkheden om ontruiming ten bate van Lüske en Prins te voorkomen, uitgeput. Er zijn echter nog mogelijkheden om het pand door de gemeente te laten aankopen. Het is immers duidelijk dat Prins maar een nephuurder is en geen serieuze plannen met het pand heeft en dat Lüske het pand gekocht heeft uit spekulatieve overwegingen, om het te zijner tijd weer te verkopen. Omdat de druk van de situatie groot is, wil Lüske het pand wel snel kwijt.

Aangezien de gemeente, om speculatie te vermijden, slechts wil kopen voor een bedrag dat ongeveer gelijk is aan de prijs die Lüske betaald heeft, zal met de koop maximaal f 350.000 gemoeid mogen zijn. Voor dit bedrag is exploitatie van het pand ten behoeve van 9 eenheden voor jongerenhuisvesting mogelijk, zo wees een door de gemeente uitgevoerd 'haalbaarheidsonderzoek' uit. De gemeente weet uiteindelijk tot overeenstemming met Lüske te komen over genoemd bedrag. Dan tonen B&W echter hun starheid: het pand wordt

niet bestemd voor jongerenhuisvesting, maar voor 4 driekamerwoningen en tot de aankoop zal pas daadwerkelijk worden overgegaan als de krakers het pand ontruimd hebben. Door die voorwaarde legt het kollege de zwarte piet bij de krakers: het pand verlaten ten behoeve van driekamerwoningen of alsnog een ontruiming voor Lüske op basis van het knokploegoptreden.

Met de PSP keerde ook de PPR zich tegen de voorwaarden bij de aankoop. Moties om die voorwaarden te schrappen, kregen echter geen steun van andere partijen, ook niet van de CPN. CPN-woordvoerder Meerten verklaarde het stemgedrag van zijn fractie door te zeggen dat 'een dergelijke oplossing momenteel politiek niet haalbaar is'. Alhoewel de CPN in principe voor de bestemming jongerenhuisvesting is, stemden ze dus tegen moties die dat bewerkstelligen. Wie het begrijpt, mag het zeggen De ontstemming in CPN-kringen over het optreden van hun raadsfractie leidde ertoe dat de CPN vervolgens ging ijveren voor het niet uitvoeren van een raadsbelsuit, waar ze zelf voor hadden gestemd.

De voorwaarden die het kollege en de haar steunende partijen stelden voor de aankoop van de Lucky Luyk, waarvan bekend was dat ze geen kompromis met de krakers betekenden, waren een bewuste stap naar een confrontatie. Het werd een ordinaire prestigestrijd: de krakers mochten van B&W in geen geval beloond worden omdat ook zij, met de herkraak, het recht in eigen hand hadden genomen. Ook de krakers maakten er een prestigezaak van. De strijd tegen leegstand en spekulanten werd verengd tot de leus: 'De Luyk is van ons'. In het raadsdebat over de ontruiming en de gebeurtenissen daarna noemde PSP-raadslid Frank Köhler dit op zich begrijpelijk, maar daarom nog niet verstandig. Het was beter geweest het gedeeltelijk succes van de aankoop voor

een sociale bestemming te oogsten en die positie te gebruiken om een beter optreden tegen knokploegen af te dwingen, dan het op een bij voorbaat verloren gewelddadig konflikt te laten aankomen. Maar helaas heeft de misvatting dat geweld positief zal uitwerken ook in de kraakbeweging terrein gewonnen.

Onder deze omstandigheden kon een gewelddadige prestigeslag niet uitblijven: sociaal-demokraten en anarchisten vochten hun strijd op straat uit, terwijl de kommunisten van het ene kamp naar het andere renden.

Het openbare ordebeleid van de burgemeester is weliswaar niet de eerste oorzaak van de problemen op de ontruimingsdag op 11 oktober en daarna, maar in orde was dit beleid zeker niet. Omdat er 'groeijende ergernis bij de burgerij was over het geringe aantal arrestanten bij dergelijke gebeurtenissen', was het politieoptreden erop gericht zoveel mogelijk arrestanten te maken. Daartoe moest er voor gezorgd worden dat iedere verdachte automatisch schuldig was, door het verdacht doen tot wetsovertreding te verklaren. Hiertoe dienden de voorschriften ter handhaving van de openbare orde, die de burgemeester uitvaardigde op basis van art. 220 van de gemeentewet. Dit schiep een situatie van feitelijke rechteloosheid en betekende een vrijbrief voor de politie. De gevolgen bleven niet uit: willekeurige en hardhandige arrestaties. Het grote aantal klachten over politieoptreden spreekt wat dit betreft boekdelen.

De PSP vindt het gebruik dat de burgemeester gemaakt heeft van art. 219-220 principieel veel te ver gaan en beoordeelt ook de praktische uitwerking negatief. In het raadsdebat weigerde Polak in te gaan op kritische vragen uit de raad of het ruime gebruik van zijn bevoegdheden krachtens art. 219-220 Gemeentewet wel geoorloofd is. Dat is

volgens hem misschien leuke stof voor juristen, maar politiek niet interessant. Dat iemand, die zelf te pas en te onpas mensen kapittelt omdat ze zich niet aan de 'spelregels in onze democratische samenleving' houden, op een dergelijke wijze met zijn bevoegdheden omspringt, zonder op de juridische oirbaarheid daarvan in te gaan, is wrang. Erger is dat de PvdA en de rechtse partijen de maatregelen evenzeer als noodzakelijk, dus geoorloofd beoordeelden en zich vierkant achter de burgemeester opstelden. En zo is onze rechtsstaat overgeleverd aan een overheid die haar eigen handelen automatisch rechtmatig vindt.

Moties van PSP, PPR en CPN die het gebruik van art. 220 bekritiseerden, kregen dan ook geen steun van andere partijen. Opmerkelijk was dat de CPN tegen een PPR-PSP-motie stemde, waarin er bij regering en parlement op wordt aangedrongen stringenter richtlijnen te formuleren voor het gebruik van art. 220. Dergelijke richtlijnen hadden immers een logische uitkomst kunnen zijn van de door de CPN in de Kamer aangevraagde interpellatie. In het debat heeft de PSP-fractie ook het gebruik van traangas, waaronder het naar binnen schieten van dit gevaarlijke spul in een aantal panden, fel bekritiseerd. Een motie tegen het gebruik van traangas kreeg alleen steun van de PPR.

Bij het ontstaan van de problemen rond de Lucky Luyk heeft het optreden van knokploegen een belangrijke rol gespeeld. In een gezamenlijke motie vroegen CPN, PSP en PPR om een evaluerend onderzoek naar het functioneren van de bestaande richtlijnen voor de politie inzake het effectief optreden tegen knokploegen. Ook deze motie kreeg geen steun van andere partijen in de raad. Dat ook de PvdA, die in het verleden met de PSP juist geijverd heeft voor het tot stand komen van die richtlijnen, tegen deze motie stemde, geeft wel aan hoezeer deze partij als schild voor Polak fungeert.

Het zal veel tijd kosten voor weer in zicht komt dat krakers en gemeente niet elkaar bestrijden, maar juist in een positieve wisselwerking tussen hun activiteiten projektontwikkelaars, spekulanten en knokploegen aanpakken. Uit het steeds brutalere optreden van allerlei obskure rechtse groepjes blijkt wel dat er op 11 oktober meer dan een tram verloren is gegaan en meer dan een pand is afgepikt. Dit zou linkse partijen en de kraakbeweging tot nadenken moeten stemmen.

JACOB TAMMENS

Onbekenden staken het gekraakte maar later gelegaliseerde pand De Grote Keyser in de fik. Een deel brandde uit.

Foto: Eduard de Kam

Op 2 oktober vond in Amersfoort de tweede diskussiedag plaats ter voorbereiding van het kongres over Vrouwenstrijd, Homostrijd en Socialisme. Dit kongres zal eind februari plaatsvinden. Deze tweede diskussiedag werd redelijk goed bezocht. Ondanks de Kalkardemonstratie kwamen er 30 mensen — 20 vrouwen, 10 mannen — om over een aantal vragen van gedachten te wisselen (zie kader). Vooral de kleinere afdelingen waren sterk aanwezig. Een teken, dat het februari-kongres wel degelijk leeft onder PSP-leden?

De eerste diskussiedag vond plaats op 24 april. Aan de hand van verschillende artikelen in Bevrijding over verschillende vormen van macht in de PSP werd er in drie plaatsen tegelijk gediskussieerd.

Binnenkort komt de eerste kongreskrant uit. Deze dient als basis voor de diskussie over vrouwenstrijd, homostrijd en socialisme in alle afdelingen. Marijke Prins bezocht de tweede diskussiedag in Amersfoort, verbastering van de latijnse naam Amoris Fortia (Burcht der Liefde). Hoe paars en roze moet het socialisme zijn? Een verslag.

Strijd tussen rood, paars en roze

GEMENGDE GROEP

In deze groep ontstond er, een diskussie over de norm van seksualiteit en arbeidstijdverkorting. Volgens deze groep geeft de stelling hierover aanleiding tot misverstanden en roept hij een hoop vragen op. 'Je moet ervoor uitkijken, dat de norm van heteroseksualiteit een 'scheldwoord' gaat worden voor alles wat slecht is.' Tevens was men van mening, dat onder de omschrijving van heteroseksualiteit meer verstaan moet worden dan sexuele gerichtheid. Wat de vier componenten ervan betreft zou ook onder een combinatie van enkele ervan al de norm van heteroseksualiteit verstaan kunnen worden. Naast de *norm* van heteroseksualiteit bestaat de *norm* van het gezin. Je ziet in onze samenleving, dat bepaalde levenswijzen meer of minder tolerant bejegend worden. Het ongetrouwd samenwonen wordt bijvoorbeeld al veel meer aanvaard dan homosexua-

liteit. Daarnaast vond de groep, dat het eerste deel van de stelling over moederschap te streng geformuleerd was. Op het moment, dat je bijvoorbeeld een voorkeur gaat uitspreken voor meerdere opvoeders laat je de één-ouder gezinnen in de kou staan. Er was nogal verschil van mening, of het iets uitmaakt, of de opvoeders mannen of vrouwen zijn. Sommigen merkten op, dat vrouwen meer emotionele kanten hebben, die zo waardevol zijn, dat ze bij de opvoeding betrokken moeten blijven. Andere vonden dat het geen verschil uitmaakt. Opvoeden verschilt nogal van persoon tot persoon.

VROUWENGROEP 1

Er was enige onduidelijkheid over hoe het kongres er nu uit gaat zien. Waarom is homostrijd er plotseling aan toegevoegd? Er bestaan wel overeenkomsten met vrouwenstrijd, maar toch ook duidelijke verschillen.

Er werd voor een apart kongres over homostrijd gepleit.

Bij de stelling over moederschap werd aangetekend, dat ook al voed je je kinderen feministisch op, je dan toch niet ontkomt aan de enorme invloed van niet-feministische instellingen zoals scholen, klups, vrienden etc. Dit dilemma zou opgelost kunnen worden met bijvoorbeeld roldoorbrekend lesbisch materiaal en door bijvoorbeeld voetbalklups ook voor meisjes toegankelijk te maken.

In principe zou de opvoeding zowel door mannen als door vrouwen kunnen worden verricht, in wat voor samenlevingsverband dan ook, als het kind maar één vast persoon heeft, waar het bijhoort.

Arbeid, die er is, zal verdeeld moeten worden. Het scheppen van deeltijdbanen en het invoeren van een vijf-urige-werkdag zal dit bevorderen. De groep kwam tot de eensgezinde konklusie, dat iedereen recht heeft op arbeid en dat het de plicht is om jezelf te verzorgen. 'Je moet je eigen rotzooi opruimen'. Met mensen, die niet in staat zijn zichzelf te verzorgen, zal veel meer gepraat moeten worden over hun verzorging en of ze die wel willen. Er zouden voorzieningen moeten komen, die dicht bij de mensen staan.

Men zal onverkort vast moeten houden aan individualisering, dus mensen onafhankelijk van elkaar maken. Er kan echter geen prioriteit gegeven worden aan óf inkomensgelijkheid óf individualisering. Men moet zowel nivelleren als individualiseren. Ongelijkheden zoals bijvoorbeeld woonlasten zouden door het invoeren van bepaalde maatregelen opgeheven kunnen worden.

VROUWENGROEP 2

Inkomensgelijkheid veronderstelt gelijkheid, maar die is er niet. Maar toch zou inkomensgelijkheid een voorwaarde voor verdere strijd moeten zijn. Inkomensgelijkheid moet samengaan met recht op arbeid, en vormt niet als zodanig de oplossing voor sexen- en klassenstrijd. Inkomensgelijkheid en individualisering zijn geen uitgangspunten, maar doeleinden. Uitgangspunt is sexen-klas-

senstrijd. Iedereen zou een basisinkomen moeten hebben. De voordelen om met z'n tweeën te gaan wonen moeten minder worden, minder gericht op

Foto: Hannes Wallrafen

STELLINGEN/VRAGEN

Er werden op de diskussiedag vijf groepen gevormd: 3 vrouwengroepen, 1 gemengde groep, 1 mannengroep. In de groepen is er gepraat aan de hand van de volgende stellingen/vragen. (Het zijn voorlopige stellingen. De definitieve stellingen verschijnen in de eerste kongreskrant, die eind november uitkomt.)

HETEROSEXUALITEIT

De norm van heteroseksualiteit ligt verankerd in alle gebieden van het maatschappelijke leven. We willen een aantal belangrijke levensgebieden doordenken; bedoeling is om tot uitgangspunt voor die gebieden te komen, waaruit de PSP-visie spreekt dat de norm van heteroseksualiteit moet worden afgebroken.

MOEDERSCHAP

Hoe moet de opvoeding van kinderen georganiseerd worden willen kinderen tot mens kunnen opgroeien in plaats van tot man of vrouw?

Moet een kind door één of meerdere mensen opgevoed worden en maakt het principieel iets uit of opvoeders mannen of vrouwen zijn?

Hoe moet de opvoeding buiten het gezin vorm gegeven worden en welke eisen stelt dat aan instituties als het onderwijs, aan kinderdagverblijven en aan clubs?

Heeft een andere organisatie van de kinderopvoeding consequenties voor de organisatie van betaald en onbetaald werk?

ARBEID

Hoe moet de arbeid georganiseerd worden, willen mensen zich als mensen en niet als mannen en vrouwen kunnen ontplooiën?

Heeft iedereen recht op betaalde arbeid?

Heeft iedereen de plicht om zichzelf te verzorgen?

Moet de maatschappij de zorg op zich nemen voor diegenen die zichzelf niet kunnen verzorgen? Hoe organiseer je dat dan?

INKOMEN

Individualisering van inkomens op dit moment zou betekenen dat er grotere ongelijkheid ontstaat in vrij besteedbaar inkomen.

Welk uitgangspunt heeft prioriteit 'inkomensgelijkheid' of 'individualisering'?

Welke maatregelen zou je kunnen bedenken om dit ongewenste effect van individualisering teniet te doen? Mogen liefdesrelaties, onder één dak wonen e.d. in die maatregelen een rol spelen?

Welke vooronderstellingen spelen een rol in de beleidsmaatregelen die je voorstelt?

WONEN

De norm van heteroseksualiteit heeft 4 componenten:

één-op-één relatie

man-vrouw relatie

ongelijkwaardigheid in de relatie

dat je samen een eenheid bent waarvan de elementen elkaar noodzakelijk aanvullen.

De consequentie is dat man en vrouw (in gezinnen) onder één dak wonen en daar is het woninbouwbeleid nog steeds op gebaseerd.

In hoeverre is 'alleen wonen' of in 'een woongroep wonen' een manier om de norm van heteroseksualiteit te doorbreken?

(Kan je met je liefde onder een dak wonen?)

een gezin. Het basisinkomen dient geen huishoudloon te worden. Daarom zijn een betere verdeling van de arbeid en het voeren van een vijf-urige werkdag noodzakelijk.

Onder arbeid wordt zowel betaalde, huishoudelijke als vrijwillige arbeid verstaan. Deze taken moeten beter verdeeld worden, dus een 5-urige werkdag. Arbeid zal daarom zo georganiseerd moeten worden, dat én mannen én vrouwen zowel binnenshuis als buitenshuis werken. Het wordt dan gemakkelijker voor vrouwen te gaan solliciteren en mannen kunnen zeggen: 'Ik heb geen zin meer om 40 uur te werken, liever 20 of 25 uur.' Voorwaarde is een andere organisatie van de arbeid: opheffing van de huidige arbeidsverdeling binnen en buitenshuis; andere economie; 5-urige werkdag; basisinkomen; recht op arbeid voor iedereen.

Deze groep vroeg zich af, of je een basisinkomen moet koppelen aan arbeidsplicht, want wie doet het vervelende werk? Rotwerk zou geautomatiseerd kunnen worden, maar ook daar vloeit rotwerk uit voort (bedienen van apparatuur, computers e.d.). Daarnaast bestaat er een kans, dat rotwerk uitbesteed wordt aan Derde Wereldlanden en dat is ook geen goede oplossing. Men kwam er niet uit. Het oprichten van arbeidskollektieven zou uitkomst kunnen bieden: geen of minder arbeidsverdeling, verantwoordelijkheid voor het totaal, gelijke waardering van alle arbeid, herwaardering van onderwijs, kennis opdoen en werken gaan er samen, minder scheiding tussen privé en werk. Dat kan betekenen, dat er geen verdeling is tussen mannen en vrouwen.

VRUWENGROEP 3

Het biedt voordelen, als kinderen door meer mensen opgevoed worden. Het zou ideaal zijn als zowel mannen als vrouwen opvoeden. Maar willen mannen wel zo graag kinderen opvoeden en verzorgen en een gedeelte van het huishouden doen, was de vraag. Ze zullen daarvoor toch moeten inleveren: status, carrière, geld. Het blijkt, dat mannen niet echt knokken voor arbeidstijdverkorting! Dat gebeurt grotendeels door vrouwen in de politiek, vakbond, onderwijs enz. en in de privé-sfeer. Iedereen heeft vanaf 16 jaar recht op

een basisinkomen. Dit zal een herverdeling van arbeid inhouden, inclusief het onbetaalde werk. Vrijwilligers(sters)werk zou betaald werk moeten worden.

Iedereen heeft de plicht voor zichzelf te zorgen, vond deze groep. De maatschappij moet zorgen voor hen, die zichzelf niet kunnen verzorgen, maar dat moet wel op een andere manier. Controles moeten achterwege blijven.

Individualisering kan gekoppeld worden aan een basisinkomen en een 5-urige werkdag. Voorkomen moet worden, dat vrouwen het huishouden ingedreven worden door een basis-

loon. Hoe dat te voorkomen? Arbeidsplicht voor vrouwen buitenshuis? Dit lijkt geen ideale oplossing, omdat het gevaar bestaat, dat vrouwen, die buitenshuis werken, toch nog belast blijven met de huishouding. Dat is een dubbele taak. Mannen dan verplichten in het huishouden te werken? Wie controleert dat en hoe controleer je dat? Men kwam er niet uit.

MANNENGROEP

Er was enige onduidelijkheid over de norm van heteroseksualiteit. Er ontstond begripsverwarring over de

componenten ervan. Wat wordt er nu precies onder verstaan? Hetero-gaardheid of opvattingen over maatschappelijke normen? De mannen in de groep vroegen zich af: in hoeverre zit heteroseksualiteit in mij (is het van mezelf), en in hoeverre is het maatschappelijk, cultureel eigen gemaakt?

De arbeidsplicht, die nu voor mannen bestaat, riep weerstanden op. Met name het woord plicht. Positieve discriminatie werd gezien als een overgangmaatregel naar het ideaal toe.

PLENAIR

De diskussiedag werd afgesloten met een voltallige bijeenkomst, waar in het kort verslag werd uitgebracht van de discussies in de groepen. Enkele reacties: We moeten geen lapwerk doen, maar werken aan verandering, met name wat de ideologie betreft, die achter de arbeidsdeling tussen mannen en vrouwen schuil gaat. Alle arbeid moet worden verdeeld, dus ook huishoudelijke en vrijwillige. Positieve diskriminatie van vrouwen zal meer geïntegreerd moeten worden en daarvoor moeten mogelijkheden worden geschapen. Je moet vrij zijn in te kiezen met wie en met hoeveel je wilt wonen. Dat betekent dat er geen nieuwe normen opgelegd moeten worden aan alleenwonenden en woongroepen, maar dat er gelijkwaardigheid bestaat met de huidige maatschappelijk geaccepteerde woonvormen. De vraag hierbij is of alleenwonen of groepswonen op zich de norm van heteroseksualiteit aantast. De plicht tot zelfverzorging riep nogal weerstanden op, vooral bij mannen. Vrouwen stelden, dat zo'n plicht misschien wel noodzakelijk zou moeten zijn om ingebakken normen te veranderen. Dat kan betekenen, dat mannen (verplicht) meer verzorgende taken op zich moeten nemen.

Marijke Prins

Voor meer informatie: Bevrijding nr. 7, 14 april 1982

SVS-bulletin 52 (Vrouwenstrijd, homostrijd en socialisme), te bestellen door f 3,— over te maken op giro nr. 3481995 t.n.v. SVS, postbus 700, Amsterdam o.v.v. vrouwenstrijd/homostrijd.

Wrokoman foe ala kondre, kon na wan !

LINKS IN SURINAME

Suriname begin november 1982. Grote vakbondsakties voor vrije verkiezingen, de militairen dienen terug te gaan naar 'het kamp'. Maar niet alle vakbonden staken, alleen de Moederbond staakt. De andere vakcentrales eisen ook democratischer structuren, maar hoeden zich er voor in stakingsakties met de Moederbond (van oudsher verbonden met de Nationale Partij Suriname van ex-premier Arron) voor het karretje van de 'oude politiek' gespannen te worden. Of een politieke oplossing de dreigende eskalatie zal kunnen tegengaan is, nu we dit schrijven, nog niet bekend.

In de zomermaanden waren er ook tal van vakbondsakties; stond er op de muren: 'Cuba nooit. Suriname waarheen?' en 'Volk wil de macht'. Siep van der Werf liep daar in die tijd in Paramaribo de linkse organisaties af om te zoeken naar hun plaats ten opzichte van het 'revolutionaire proces'.

'Je weet nooit hoe je het met de Cubanen hebt. Je krijgt een suiker-specialist en hij blijkt een politieke strateeg te zijn.' Aldus Het Weekbericht van de Vereniging Surinaams Bedrijfsleven van 31 juli dat zoals elke zaterdag ook deze keer weer in het Surinaamse avondblad De West wordt overgenomen. *'De Surinaamse ondernemer is doodsbenaamd voor toenemende invloed van Cuba in Suriname (...)* Wat voor zin heeft het dan dat Suriname lid wordt van deze paupersgroep? (Cuba, Sowjet-Unie, Nicaragua, Grenada).

'Denkt men dat die roje jongens gedurende die twee jaren hebben zitten slapen?' Een vraag die Cyriel Karg in zijn blad Sonde Spikri (zondagspiegel) aan aktievoerende onderwijzers voorlegt. *'Wat hebben we eraan als nu de chaos losbreekt terwijl niets en niemand in staat is de massa's te leiden? (...)* Want we hoeven elkaar niet voor de gek te houden: de strijd van de Fols (onderwijsvakbond) wordt door iedereen toegejuicht omdat men denkt dat hieruit de strijd tegen het militair bewind zal voortvloeien.'

De N.V. Ma Retraite regeert weer anders op het bewind: *'De wetgeving op de landhervorming in Suriname is thans een feit. Aan eigendomsrechten is er hoegenaamd niet getornd. U kunt weer gerust zijn en uw plannen ter verkrijging van een prachtige bouwkaavel in de beste woonwijk in*

Paramaribo ten uitvoer brengen.' Aldus een advertentie in De West op 6 augustus. Dit zijn zo een paar geluiden die je zo uit de Surinaamse pers kan oppikken. In de tijd dat ik er was heb ik overigens ook niets van censuur gemerkt. Integendeel, eerder een ontbreken van een regeringsgetrouwe pers, tenminste bij de radio en de kranten.

BROMMERGEKNETTER

Politieke partijen mogen geen politieke activiteiten in Suriname meer ontplooiën, waardoor er geen grootse manifestaties meer gehouden worden. Waarom zou men ook? Voorlopig komen er geen verkiezingen en dus geen grote bijeenkomsten om bij de hindoestanen er nog eens op te hameren dat ze de VHP van Lachmon moeten steunen, om bij de creolen de NPS van Arron te benadrukken of om bij de javanen de partij van Soemita en Somohardjo onder de neus te wrijven. Hoe het Surinaamse bestuur er uit zal gaan zien is nog niet duidelijk. Wel is er een structuur opgebouwd van volkscomités en daarboven distriktsraden. In de politieke beslissingen hebben ze nog weinig in te brengen. Er zijn ook wat negatieve verhalen bekend hoe de volkscomités bekende plaatselijke figuren uit de 'oude politiek' herbergen. In Nickerie, een relatief grote plaats in het westen van Suriname,

werd me verteld dat er opeens een volkscomité was, waarin oude bekenden van de vroegere regeringspartij NPS (Arron) plaats hadden. Het waren ambtenaren die *geregeld* waren, een baantje gekregen omdat ze actief voor de NPS waren, zonder dat ze verstand hadden van het werk en ook zonder dat ze er wat voor deden. Toen de distriktsraad van Nickerie benoemd werd, zaten de mensen in afwachting wie er wel in de raad zouden zitten. Om het geheel een officieel tintje te geven kwam Bouterse zelf de proklamatie doen. Om er voor te zorgen dat er ook publiek zou komen werd aangekondigd dat Bouterse de rijstprijz voor de nieuwe oogst bekend zou maken. Uit de polders kwamen de boeren naar Nickerie. Bouterse beging echter de fout om zijn toespraak met het vertellen van de rijstprijzen te beginnen. De rest van het verhaal ging toen verloren in het geknetter van startende brommers waarmee de boeren naar huis in de polders terugkeerden. De boeren kwamen voor de rijstprijz, de distriktsraad interesseerde hun niet.

Met het op de achtergrond raken van de politieke partijen is ook de raciale verdeeldheid in Suriname minder scherp geworden. Voor een deel is de ruimte op het politieke toneel door de vakbeweging ingenomen. Suriname kent vier vakcentrales die elk een aantal bedrijfsbonden verenigen. De Federatie van Arme Landbouwers, de FAL, is met name de laatste jaren hard gegroeid. FAL-voorzitter Jiwan Sital: *'De oppositie van de oude partijen ter plaatse is nu weg. Wij zijn de enige organisatie die de mensen op grond van sociaal-politieke belangen organiseert.'* De FAL werkt nauw samen met de vakcentrale C'47 onder leiding van Fred Derby, die onder andere de belangrijke bauxietarbeidersbonden leidt. De FAL en C'47 zijn slecht te spreken over het huidige bewind na de harde konfrontatie in augustus, toen in een treffen tussen militairen en boeren naar aanleiding

van te lage rijstprijzen 10 boerenleiders (waaronder Sital) opgepakt werden. Sital: *'De huidige machthebbers zijn erger dan hun voorgangers, omdat nu akties van boeren worden onderdrukt.'*

REVOLUTIONAIR FRONT

De vakbonden vormden samen met linkse politieke partijen en de militairen het Revolutionair Front. Op een stand van de afdeling Volksmobilisatie staat te lezen: *'Dankzij de volledige inzet van de leider van de Revolutie luitenant kolonel Daisy Bouterse kon op 18-12-'81 een reeds jarenlange wens en droom van vele progressieve krachten uitgroeien tot werkelijkheid.'* Waarmee het Revolutionair Front wordt bedoeld. Van het Front is de laatste tijd weinig meer vernomen. Hoe de vakbonden tegen het Front aankijken is uit het voorgaande wel duidelijk. De Moederbond, een andere grote vakcentrale, waarvan de leiding van oudsher verbonden is met de NPS van Arron, verklaarde begin augustus nogal demonstratief dat het IVV (Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen) haar zou steunen *'in het streven naar handhaving van de democratische rechtsstaat in Suriname (...)* Geen moment zullen ze tolereren dat de leiders worden blootgesteld aan repressie en/of vervolging bij het ontplooiën van hun vakbondsactiviteiten (...) bezorgdheid over het lot van de vrije vakbeweging.'

Hoe kijken de linkse partijen tegen de ontwikkelingen aan? De Revolutionaire Volkspartij (RVP) en de PALU waren ook lid van het Front, de Volkspartij en de Communistische Partij van Suriname (CPVS) niet. De houding tegenover het bewind loopt ongeveer parallel met deze tweedeling.

De Communistische Partij is het felst tegen de militairen. *'Het leger, waakhond van het kapitalisme'* is een kop in het weekblad Mokro (Moker), de 'stem van de arbeidersklasse' waar de leus 'proletariërs aller landen...' in het Surinaams boven staat: *Wrokoman foe ala kondre, kon na wan!* De hoofdredakteur van Mokro en de voorzitter van de Communistische Partij, Bram Behr, brachten in april een week in de cel door, de pers werd opgehaald. De militaire politie sloot Behr in 'Devil' in de cel wegens 'opruiming'. De reacties in Suriname waren massaal en binnen een paar dagen was Behr weer vrij zonder verder proces. Bouterse moest op een openbare vergadering vragen hierover beantwoorden: *'We zijn historisch bondgenoten, maar we weten niet wat hij wil. Hij verstoort het proces.'*

In ons gesprek neemt Behr scherp

Foto's: Siep van der Werf

Foto: Siep van der Werf

stelling: 'De militaire politie is pre-fascistisch, fascistoïde. Bij een kentering staat ze met een onderdrukingsapparaat klaar. Er is nu al onderdrukking. Waarom gebruiken ze hun wapens tegen ons, de arbeiders en niet tegen de kapitalisten?'

De CPvS is een kleine partij met harde werkers die elke week een paar duizend Mokro's verspreiden. In Nederland zijn er nauwe contacten met de Loson. De politieke lijn is op het Albanië van Hoxha georiënteerd. 'Albanië het voorbeeld' staat in Mokro. In het partijgebouw hangen portretten van Marx, Engels, Lenin, Mao en Stalin. Op mijn vraag waarom ze het portret van deze moordenaar nog laten hangen na alles wat er over bekend is geworden, antwoordt Behr: 'Ach, dat zou een lange discussie worden...' De Volkspartij is in Nederland bekend van haar weekblad Pipel en de activiteiten van het Suriname-Comité. De Volkspartij was ten tijde van de staatsgreep eerst positief, maar is in de loop der tijd steeds kritischer geworden. Binnen de partij leidde het tot een uittocht van het overgrote deel van het kader, dat de Revolutionaire Volkspartij (RVP) oprichtte. De Volkspartij had verwacht dat door de verkiezingen, zij het misschien niet in 1980 maar dan in 1984, politieke verschuivingen zouden komen, maar met de staatsgreep verdween de parlementaire democratie. De RVP'ers stellen hier tegenover de voorbeelden van Nicaragua en vooral Grenada, die een kortere weg naar veranderingen aangeven.

'De Staatsgreep van 25 februari is een onjuiste poging geweest om Surinaamse problemen te willen oplossen. Integendeel zijn wij nu van de wal in de sloot geraakt.' Dat is nu in Pipel te lezen, een mening die eerst heel anders in dezelfde Volkspartij lag. Stuart Menckeberg, hoofdredacteur van Pipel: De volksstrijd wordt geremd door de militairen. Mensen keren zich tegen de militairen en keren zich tegen links.' Op mijn vraag of de kritiek in Pipel niet snel op dezelfde manier gezien wordt als de wijze waarop Sonde Spikri (zie begin) orakelt antwoordt Menckeberg: 'Het is moeilijk een alternatief te formuleren.' Het valt mij op dat mensen, die vroeger voor de staatsgreep Pipel als links blaadje niet wilden aanpakken, nu er instemmend uit citeren.

REVOLUTIONAIR EN PROGRESSIEF

'Veel goede beleidsvoornemens lopen stuk op onwil van de ambtenaren op de ministeries. Maar dat beleid is er. Er komen maatregelen die de goede richting voor het volk duidelijk zullen maken. Het vertrouwen in de massa komt pas als er zekerheid in

het proces is.' Arthur ten Berge is één van de kaderleden van de Revolutionaire Volkspartij die me de twee soorten inbreng bij het huidige beleid schetst: nationalistisch en socialistisch. Hij verhaalt me de vele pogingen die gedaan worden om het beleid in de goede richting te sturen. Naast de erkenning dat er nogal wat misgegaan is, weet hij me ook

duidelijk te maken hoe goede voorstellen gesaboteerd worden. De RVP heeft in de regering één ministerszetel, die van sociale zaken.

De PALU, de Progressieve Arbeiders en Landbouwers Unie, zat in de vorige regering op twee ministerszetsels, landbouw en sociale zaken, en daarnaast op nog een aantal belangrijke posten. In het nieuwe kabinet

zitten geen PALU-ministers. Hoe staat de PALU nu tegenover het ontwikkelingsbeleid, is mijn vraag aan PALU-kaderlid Winston Caldeira, die tevens als directeur van Surinaams Planbureau nauw betrokken is bij de ontwikkelingsplannen. 'Er is geen tegenstelling, het gaat in de eerste plaats om een nationale stellingsname. Wij blijven mee doen zolang de PALU-visie niet botst met het beleid.'

Een belangrijke wijziging na de staatsgreep is het op de lange baan schuiven van het grootste West-Surinaamse projekt, vooral gericht op het buitenlandse bedrijfsleven, ten gunste van andere, kleinschaliger alternatieven. En dat is een verandering waaraan de PALU hard getrokken heeft. Daarnaast zijn er nog een aantal goede veranderingen te melden: woningbouw, sociale uitkeringen, positie van de vrouw, oriëntatie op het Caraïbisch gebied. Maar er zijn ook heel wat slechte zaken te noemen. Door de staatsgreep zijn er progressieven op posten gekomen waar ze iets van hun ideologie kunnen waarmaken. Telkens zal het de vraag zijn of je door te participeren het beleid de goede richting uittrekt of dat je door jouw deelname iets slechts dekt.

In Nederland moeten we minstens die zaken steunen die duidelijk positief zijn, zoals de strijd tegen de uitbuiting van Ogem, Bruynzeel en Billiton en de veranderingen in het ontwikkelingsbeleid. Daarnaast lijkt het me belangrijk al de overdreven verhalen over de Surinaamse dictatuur met talloze doden en de (bijna bewuste) verpaupering van het volk tegen te gaan.

Siep van der Werf

LINKSE SAMENWERKING

Twintig PSP-leden staan achter het artikel over linkse samenwerking, dat op 4 november in de rubriek "Open Forum" van De Volkskrant verscheen.

Deze mensen vormen geen tendens binnen de PSP, maar delen wel allen de opvatting dat de PSP met de PPR en de CPN moet samenwerken om samen een politieke machtsfactor van betekenis te vormen.

Hoe die samenwerking er precies uit moet zien, daarover verschillend de ondertekenaars van mening. Zij hebben met hun artikel vooral de samenwerkingsknuppel in het verdeelde linkse hoenderhok willen gooien om openbaar en fundamenteel de discussie over linkse machtsvorming naast de PvdA

met nieuw elan van de grond te krijgen. Zowel binnen de CPN, de PPR als de PSP wordt er de laatste jaren stevig over linkse samenwerking gepraat. Die discussie speelt zich grotendeels binnenskamers af. Bij de CPN zal dat punt op het komende kongres een heet hangijzer zijn. Leden van de PPR hebben reeds een stempel op de discussie gedrukt door de naam "groene partij" te laten registreren. Midden volgend jaar houdt de PSP een strategiekongres. Het lijkt erop, dat een deel van de argumenten voor samenwerking wordt ingegeven door de frustrerende situatie "ieder voor zich, de PvdA tegen allen". Bevrijding zal in de komende nummers aan deze politieke wens tot

samenwerking aandacht schenken. Ook mensen die tegen samenwerking nu zijn, zullen aan bod komen.

In het volgende nummer van Bevrijding zal er een artikel verschijnen van een of meer ondertekenaars van het Volkskrant-artikel.

Onthuld wordt nu al vast, dat in ieder geval de volgende personen achter het artikel staan:

Riekje de Haan, Gied ten Berge, Jopie van der Werf, Marion Stein, Erik Meijer, Frank Köhler, Else de Wit, Pieter de Jong, Fred Valkenburg, Frans Groenedijk, Piet Meerdink, Annet Bertram.

CHRIS HUINDER

U gaat uw witte spaargeld toch niet zwart maken?

U legt af en toe een bedragje opzij. Sparen. U hebt dus een rekening bij een spaarbank of bij een gewone bank. Daar zijn ze blij met uw geld en ze bieden u de hoogst mogelijke rente. Zodat uw spaargeld groeit. Vandaag de dag harder dan ooit, want de rente is hoog.

Maar wat gebeurt er met uw geld? Spaarbank of bank gaan het beleggen. Om daardoor voldoende rentewinst te kunnen maken om de aan u beloofde rente te kunnen uitbetalen. Maar dan komt de hamvraag: wáár wordt uw spaargeld belegd? Weet u dat? Beleggen ze uw geld in zaken die regelrecht ingaan tegen uw principes? Beleggen ze uw geld in landen als Zuid-Afrika of Chili? Als u daar toch een beetje nerveus van wordt, is er een goede oplossing: sparen bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een bank die

uw spaargeld selectief belegt - en toch een prima rente geeft. Zeker

niet minder dan elders. Alleen bij de ASN krijgt u er één zekerheid gratis bij: uw geld wordt grotendeels in sociaal verantwoorde projecten belegd. In woningbouw of peuterspeelzaal of vele andere sociaal-culturele projecten. Uw geld wordt dus goed belegd. Zodat uw rente schoon is en uw spaargeld goede dingen bewerkstelligt.

Sparen bij de ASN is sparen via uw girorekening. Doe het nú: u krijgt f 7,50 premie.

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND

geeft rente zonder bijsmaak.

Bon

Naam en voorletter(s):

Adres:

Postcode en woonplaats:

Postgirorekening:

wenst bij de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND een renterekening te openen.

Stuur deze bon in open enveloppe zonder postzegel aan **Algemene Spaarbank voor Nederland, Antwoordnummer 1188, 2500 WB Den Haag.**

U kunt ook bellen: 070-47 01 81. Of ons bezoeken: Rijnstraat 28, Den Haag (vlak bij het Centraal Station).

Gooi maar over de schutting

'Zand erover', zo luidde de kop van een artikel over de nieuwe Interimwet Bodemsanering in Bevrijding nr 18. Daarbij werd gelijk een themadag over chemisch afval, georganiseerd door de themagroep Milieu en Technologie, aangekondigd. 30 oktober jongstleden was het zover. In een zaal in Utrecht kwamen tegen de dertig mannen en een enkele vrouw bijeen om te luisteren naar vijf sprekers en om in de middag zelf actief te zijn in discussiegroepen. Het onderstaande is geschreven naar aanleiding van de vijf inleidingen. Voor een bredere verslaggeving daarvan en de discussie in de middaggroepen zal de themagroep Milieu en Technologie zorgdragen. Het thema is wat saai. Het gaat over reguleringen en over zaken die zich maar moeilijk willen laten regelen. De sprekers pasten zich in hun voordracht enigszins aan de aard van het thema aan. Maar informatief was het zeker.

Wat is de zin voor PSP'ers om zich op plaatselijk niveau met de problematiek rond chemisch afval bezig te houden. Aan deze vraag werd aan het eind van de vijf lezingen nog even aandacht besteed. Het antwoord kan erop neerkomen dat de problemen waarop je stuit als je bezig bent met het tegenhouden van chemisch afval, je zeer zeker inzicht geven in de politieke en economische structuren. Dat is natuurlijk geen doel op zich. Het is wel heel leerzaam om je strategie te bepalen om het werkelijke doel in deze na te streven. Het gaat dan om het waken voor de veiligheid en gezondheid van de eigen en toekomstige generaties en dus tegengaan dat in bodem, water en lucht stoffen terechtkomen die de veiligheid en gezondheid direct bedreigen.

Feiten

Eerst wat feiten.

In Nederland wordt jaarlijks naar schatting zo'n 1,4 miljoen ton chemisch afval geproduceerd, waarvan eveneens de schatting (de meningen daarover lopen sterk uiteen) ongeveer de helft chemische afvalstoffen betreft die verwerkbaar zijn en dus onschadelijk gemaakt zouden kunnen worden. Voor de andere helft bestaan evenveel (nog)

geen procesmatige verwerkingsmethoden.

Waar blijft dat afval?

Na de eerste grote gifvondst in Lekkerkerk in 1980 werd bedacht dat het misschien wel handig is eens te onderzoeken of er wellicht nog meer van die gifbelten waren in het land. De provincies sloegen aan het inventariseren en produceerden een gezamenlijke lijst van meer dan 4000 mogelijke gifvondsten. De lijst groeit nog steeds, evenals het bergip dat de werkelijkheid er nog niet mee gedekt is. De Interimwet Bodemsanering die waarschijnlijk per 1 januari aanstaande van kracht wordt wil de sanering van die vondsten regelen. In het hiervoor aangehaalde artikel in Bevrijding nr 18 worden de problemen rond de mogelijke effectiviteit van die wet beschreven. Daarnaast bestaat er sinds drie jaar een Wet Chemische Afvalstoffen. Deze wet verbiedt het lozen van of storten van chemisch afval op of in de bodem en stelt dat bedrijven zich alleen van chemisch afval mogen ontdoen aan verwerkers of lozers die een vergunning voor verwerking of opslag hebben. Nu blijkt er het afgelopen jaar zo'n 500.000 ton keurig te zijn aangemeld, maar wat is er met de rest gebeurd? Die vraag is des te knellender omdat naar schatting daaronder zo'n 300.000 ton onverwerkbaar afval moet zitten. De eerste mogelijkheid is natuurlijk het illegaal lozen, waar al die vindplaatsen op wijzen. Verder kan een bedrijf haar afval op eigen terrein opslaan. Voor tijdelijk is dat toegestaan; wil men het evenwel definitief op eigen terrein opslaan dan is daar officieel een hinderwetvergunning voor nodig. Verder schijnt veel afval een illegale weg naar het buitenland te vinden en tenslotte is er de mogelijkheid van de grote 'mengtruuk'. Dit houdt in dat het ene afval verdund wordt met het andere, of met water of zand, waarbij de concentratie daalt en het dus geen chemisch afval meer is.

Iets is chemisch afval in de zin der wet als een bepaalde stof boven een daarvoor aangegeven concentratie aanwezig is. Zaken als huishoudelijk afval en restanten van vuilverbrandingsinstallaties vallen niet onder de wet. Ook radio-actief afval valt er buiten.

Uitvoerverbod

Naast hun kritiek op de huidige gang van zaken, waren de sprekers vrij uitvoerig in het aangeven van wat er dan wél zou moeten gebeuren. Het pleiten voor een meer 'integrale aanpak' in plaats van het 'ad-hoc beleid tot nu toe', is een zinnetje dat bij heel veel situaties geplaatst kan worden, maar daarmee nog niet aan belang hoeft in te boeten.

Heel ingrijpende voorstellen betreffen het afschaffen van de uitvoermogelijkheden voor het afval en het instellen

van een afgifteplicht voor bedrijven. Beide voorstellen hebben veel voeten in de aarde. De ervaring tot nu toe leert dat bedrijven ook relatief kleine investeringen ten behoeve van een goede verwijdering van chemisch afval of voor hergebruik ervan al niet willen. In feite zouden productieprocessen waarbij chemisch afval ontstaat, waarvoor nog geen verwerkingsmethoden bestaan, verboden moeten worden. Daarnaast is het natuurlijk een noodzaak dat afval, wat technisch verwerkt kan worden, dat ook daadwerkelijk wordt. Dat dat nog lang niet het geval is heeft de huidige praktijk wel duidelijk gemaakt. Ook, dat de randvoorwaarden daarvoor liggen in het sociaal-economische beleid en daarbij in het bestaan van de EG. De EG maakt het over de grens afvoeren van afval mogelijk en maakt dat de Nederlandse bedrijven in hun concurrentiepositie met bedrijven in andere EG-landen, helemaal niets met milieubepalingen te maken willen hebben. Tenslotte is er geld nodig. Geld voor onderzoek, wat nu nog veel te incidenteel gebeurt, geld voor een effectieve verwijdering van afvalstoffen en sanering van gifvondsten.

Konkrete akties

Naast de vraag naar de (on)oplosbaarheid van het chemisch afvalprobleem in relatie met industriële ontwikkelingen, concentreerde een tweede vraag op de themadag zich op de konkrete aktiemogelijkheden in provincies en gemeenten. Daarvoor werden op verschillende niveaus voorstellen aangedragen. Het buiten de wet vallende chemische afval van huishoudens bedraagt weliswaar maar een half procent van de to-

tale afvalproductie, maar is in hoeveelheid (volume) wel aanzienlijk. Voor dit huishoudelijk-chemisch afval en voor het chemisch afval van kleine bedrijven werden inzamelsystemen voorgesteld, waarbij de gemeenten een belangrijke taak zouden krijgen. Dat kan door het aangeven van tijdelijke opslagmogelijkheden, zoals in Eindhoven al gebeurt, en door het instellen van een eigen ophaaldienst, zoals de Amsterdamse universiteiten geregeld hebben. Ook bij de voorlichting aan burgers en bedrijven is voor de gemeenten een taak weggelegd. Werk te over dus voor chemici, zowel bij de voorlichting als bij de controle.

Tenslotte werden wat praktische punten voor eigen initiatief op een rij gezet. Zoals het in eerste instantie proberen inzicht te krijgen in de situatie in je eigen gemeente. Door de inventarisaties van de provincies door te nemen, in archieven te duiken op het gemeentehuis en meldingen van omwonenden of (ex-) werknemers na te trekken. Bij eventuele vondsten is de publiciteit een belangrijk wapen, naast het noodzakelijk aanmelden ervan bij gemeente en provincie. Het nastreven van openbaarheid van gegevens en het steeds doorgeven van de informatie aan de betrokkenen ligt in het verlengde hiervan. De gemeenten zullen niet erg geneigd zijn mee te werken, omdat eventuele gifvondsten voor henzelf directe financiële consequenties hebben: ze moeten een bijdrage betalen in onderzoeks- en saneringskosten. Buiten en binnen de gemeenteraden moet daarom het belang van een schone en daarmee veilige bodem worden benadrukt.

TITIA VAN LEEUWEN

(advertentie)

WAT DENKEN ANDEREN
VAN DE PSP?
IN HET ZOJUIST VERSCHENEN
NUMMER VAN
"SOCIALISTISCHE KRITIEK"
EEN ANALYSE VAN
HET PSP-STUK
"MET SOCIALISTISCH ELAN"
LOSSE NUMMERS FL. 2,50
INKL PORTO

Abb. 4 nummers per jaar fl 10,-. Bestellen via overn. op giro 40 24 765 t.n.v. G. v.d. Broek, te Nijmegen. Redaktie & Adm.: Postbus 10707 Amsterdam.

(advertentie)

**drukkerij
bevrijding**

VOOR (BIJNA) AL
UW DRUKWERK

Nwe Looierstr. 45 1017 VB A'dam
tel. 238501 vraagt vrijblijvend offerte

BELANGRIJK

OPROEP SOFTWAREGROEP

Voor de uitbreiding en de verbetering van de programmatuur van onze computer zijn nog enkele enthousiaste vrijwilligers nodig. Gevraagd wordt bekendheid met COBOL en de bereidheid regelmatig (ongeveer 1 x per maand) de bijeenkomsten van de softwaregroep bij te wonen en zelfstandig (delen van) programmatuur te ontwikkelen. Eén van de leden van de groep is bereid nieuwelingen wegwijs te maken in het systeem.

Voel je er iets voor, neem dan even contact op met Partijburo PSP, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, tel.: 020 - 267374 (Peter van der Veen).

ONDERSTE BOVEN

Deze rubriek is bedoeld voor berichten, aankondigingen en korte artikelen. Kopij voor deze rubriek kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding, t.a.v. rubriek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

VROUWEN

'KOSTWINNERSPRINCIPE'

De Vrouwengroep PSP-Groningen organiseert maandagavond 15 november om 20.00 uur in café de Beurs, A. Kerkhof 2 te Groningen een informatieavond over het kostwinnersprincipe.

De discussie wordt opgeluisterd met spel en kabaret.

De werkgroep 'Vrouw en Werk' speelt het 'Kort Geding-Spel' en het vrouwenkabaret 'Vrouwen in de Bijstand' speelt 'Mies Minima'.

De avond is toegankelijk voor alle PSP-leden en belangstellenden. Entree f 1,50.

MEIDENTRIBUNAAL

Het meidentribunaal, dat in Bevrijding nr. 17 werd aangekondigd, zal niet in de maand november plaatsvinden, maar op 8 en 9 januari 1983. Nadere berichten hierover volgen.

Vrouwen die op een of andere wijze met meiden werken (op scholen, jongerencentra etc.) kunnen iemand van de meidengroep uitnodigen om over het meidentribunaal te komen vertellen. Bel dan naar de PSP-meiden: tel.: 020 - 267374 (toestel 25 of 26).

UITGAVEN

CUBA SI, HOMOSEXUALES NO

De onderdrukking van homoseksuelen is onvermijdelijk. De in de vorige eeuw ontstane scheiding tussen homo/hetero heeft een geweldige druk gelegd op alles wat er mogelijk is tussen mannen onderling en tussen vrouwen onderling. De samenleving is homosociaal, zelfs homo-erotisch, - mannen geven bij de meeste van hun activiteiten de voorkeur aan andere mannen - maar tegelijkertijd is zij ook homo-aversief. Er rust een verbod op homoseksualiteit, en een "vrijgeven" daarvan is op dit moment ondenkbaar.

In het boek "Homoseksualiteit: ideologie en politiek" van Henk van den Boogaard wordt ingegaan op de huidige sociale organisatie van seksualiteit, die haar oorsprong vindt in het verleden. Dit wordt uitgelegd aan de hand van een beschrijving van de feodale middeleeuwen en de burgerlijke periode in West-Europa, met de verzorgingsstaat als voorlopige eindhalte. Aan de hand van de situatie op Cuba wordt vervolgens uiteengezet hoe de seksuele organisatie er in de praktijk uitziet en wat dat betekent voor homoseksualiteit. De auteur deed onderzoek op Cuba, sprak er met de autoriteiten en met homo's en plaatst de homo-aversie op Cuba in het verband van die socialistische samenleving.

In dit verband is nog van belang, dat in een eerder stadium de Nederlandse vriendschapsvereniging met Cuba, Ven-

Deze button is te koop bij de PSP-afdelingen à f. 1,50

ceremos, een kritisch standpunt heeft geformuleerd over de diskriminatie van homoseksuelen op Cuba en dit de Cubaanse ambassade en het ICAP (een afdeling van het Cubaanse ministerie van buitenlandse zaken) heeft aangeboden. Hieraan ging een uitgebreide discussie vooraf in hoeverre men kritiek kan leveren om een land waar men solidair mee is en dat ook zoveel andere problemen heeft. Men kwam tot de konklusie dat men heel goed en kritisch en solidair kan zijn. Maar waar de verschillen tussen Nederland en Cuba in het oog springen, blijken de overeenkomsten onthutsend te zijn. De beschrijving hiervan is bedoeld als bijdrage aan de strategie, gericht op de bevrijding van homoseksualiteit. (PD)

Homoseksualiteit: ideologie en politiek is een uitgave van Uitgeverij SUA en kost f 19,50

PSP-jongeren

Eind 1983 moeten de PSP-jongeren minstens 1000 leden hebben om nog voor subsidie in aanmerking te komen. Ieder PSP-lid onder de 26 is in feite al lid van ons volgens een oude afspraak. Deze mensen staan echter niet bij ons geregistreerd. Een wilsbeschikking is voor CRM voldoende. Zou je dus onderstaande bon willen invullen. Afgezien van de tweemaandelijks verschijnende Jongerenkrant in Bevrijding zullen deze mensen verder geen informatie van ons ontvangen en ook geen contributie hoeven te betalen. Geïnteresseerden kunnen natuurlijk wel een abonnement (f 5,- per jaar) krijgen op ons blad Jong Genoegen.

Iedereen die het belangrijk vindt dat er een jongerenorganisatie in de PSP blijft bestaan, vragen we dringend om onderstaande bon in te vullen en op te sturen naar: PSP-jongeren, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

BON

Ik geef me op als lid van de PSP-jongeren. Ik betaal daarvoor geen contributie en zal verder ook geen PSP-jg informatie ontvangen. Ik ben niet ouder dan 26 jaar.

naam:

adres:

postcode: woonplaats:

geb. datum:

Ik wil wel/niet een abonnement op Jong Genoegen à f 5,- per jaar.

datum:

handtekening:

De PSP-jongeren hebben een nieuwe "Handleiding jongerenhuisvesting" uitgebracht. Omdat deze brochure veel praktische informatie bevat, is ze vooral geschikt voor PSP-afdelingen, jongerengroepen en plaatselijke actiegroepen. Maar ook biedt ze veel informatie voor mensen die zich willen informeren over het onderwerp jongerenhuisvesting. Er wordt eerst ingegaan op de huisvestingsproblemen op gemeentelijk nivo en de mogelijkheden om plaatselijke actiegroepen rond dit thema op te zetten. Verschillende aktiemogelijkheden worden behandeld en de betekenis van stuurgroepen en huurdersverenigingen komen ter sprake.

In het hoofdstuk "kamerhuren" komen de rechten van kamerbewoners aan de orde en de mogelijkheden om via akties huurverlaging af te dwingen. Aan de hand van een puntenschema kan zelf de "redelijke huur" voor een kamer berekend worden.

In het hoofdstuk "kraken en leegstand" wordt gesproken over tijdelijke verhuur van woonruimte, de leegstandswet en de betekenis van de kraakbeweging. Verder komt de verharding van de conflicten tussen aktievoerders/sters uit met name de kraakbeweging en de overheid/huiseigenaren ter sprake waarbij wordt ingegaan op het probleem geweld of geweldloosheid.

Een verhaal over woongroepen mocht natuurlijk ook niet ontbreken: welke interne problemen kunnen daarbij komen kijken, hoe kom je als groep aan

een huis, hoe organiseer je je? Tenslotte wordt uitgebreid aandacht besteed aan propaganda-mogelijkheden en is een literatuurlijst, een lijst van landelijke organisaties en van huurkommissies opgenomen. De brochure kost f 5,50 en is te bestellen door f 7,80 (inkl. porto) over te maken op gironr. 3627817 t.n.v. stichting jongerenwerk PSP, o.v.v. "jongerenhuisvestingsbrochure".

Er is ook een herdruk uit van de brochure "Weiger werk". Hierin artikelen over het "werkloosheidssyndroom", wapens en werk, milieu en werk, arbeidsethiek, onderwijs en arbeid, emancipatiebewegingen en arbeid, automatisering, kleinschaligheid, werkweigering, basisinkomen en "tips voor parasieten". Er is aan toegevoegd een artikel over het beleid t.a.v. jeugdwerkloosheid en dan met name de plannen m.b.t. vrijwilligerswerk voor werkloze jongeren en een literatuuropgave.

De prijs is f 3,-, bestellingen door overmaking van f 4,60 o.v.v. "Weiger-werkbrochure".

Voor geïnteresseerden in algemene informatie over de PSP-jongeren is er een nieuwe informatiefolder. Hierin worden de landelijke temagroepen en enkele plaatselijke groepen besproken. De folder is gratis verkrijgbaar, maar bij bestelling moet wel porto à 0,60 per ex. betaald worden.

3e WERELD

CENTRE DE BOPP

In de Westafrikaanse staat Senegal bestaat sinds 1955 in een krottenwijk van Dakar het Centre de Bopp. Aanvankelijk begonnen als polikliniek is het nu een bruisend centrum met vele activiteiten afgestemd op de kansarmen (o.a. alfabetisatiecursussen, 2-jarige vakcursussen). De polikliniek zelf is uitgegroeid tot een zeer druk bezochte oogklinik die elke dag vele patiënten trekt van vaak ver buiten Senegal. Vanaf de oprichting hanteerde het Centre het principe van solidariteit: zij die van het Centre gebruik gemaakt hebben doen iets terug. Zo geven veel oudleerlingen een gedeelte van hun tijd om als docent mee te werken. Een systeem dat nog steeds werkt. Tot dusver kwam het Centre rond met de bijdragen van cursisten en patiënten - meestal een symbolisch bedrag - en giften van diverse buitenlandse organisaties. Het Centre groeit nog steeds terwijl de giften teruglopen. De Senegalese directeur en zijn medewerkers hebben daarom een plan gemaakt om binnen een aantal jaren zelfstandig te worden, b.v. door cursusgroep + leraar betaalde opdrachten te laten uitvoeren. Bij boekbinden en keramiek loopt dit systeem al.

Om verder te kunnen gaan op deze weg is er geld nodig voor uitbreiding van ruimte, aanschaf van instrumentarium enz. Om het Centre in dit streven naar financiële onafhankelijkheid te steunen is de stichting "VRIENDEN VAN HET CENTRE DE BOPP" opgericht. Deze stelt zich ten doel gedurende 3 jaar een bijdrage te geven, zodat de toekomstplannen verwezenlijkt kunnen worden. Hoewel velen zich al bereid verklaard hebben gedurende 3 jaar een financiële bijdrage te leveren, zoeken wij nog steeds nieuwe vrienden om ons te helpen het streefbedrag van f.25.000 per jaar te halen.

Postgiro van de stichting: 5241122, Amsterdam. Inlichtingen: W. van de Koppel, Groenhartweg 5, Dirksborn. Tel. 02245 - 834.

KLANDESTIENE PERS CHILI

Het Chileense volk is de laatste tien jaar als het ware gehersenspoeld. De overheid heeft de meeste Chilenen weten in te prenten dat een kleurentelevisie belangrijker is dan bijvoorbeeld warm water. De overheid en de industrie hebben de informatiekanalen in handen. Zij maken van Chili een konsumptie-maatschappij op afbetaling, door uitverkoop van de natuurlijke rijkdommen aan buitenlandse multinationale ondernemingen. De klandestiene kranten, de klandestiene radio en zelfs in sommige gevallen een illegale televisiezender zijn strijdmiddelen om de bevolking van deze economische uitverkoop op de hoogte te brengen en om een alternatief voor dit 'systeem' te propageren.

De Werkgroep Klandestiene Pers werkt min of meer onder auspiciën van de Chileense partij M.I.R. in ballingschap, in dit geval in Nederland. Door de werkgroep worden de kanalen van de M.I.R. gebruikt om aan informatie te komen over de huidige situatie in Chili

en om geld over te maken naar Chili. De M.I.R. en de werkgroep Klandestiene Pers steunen diverse projecten in Chili. Eén daarvan is de illegale partijkrant El Rebelde, maar ook is er de radiozender Liberacion. Radio is in Chili heel belangrijk vanwege de uitgestrektheid van het land.

De PSP in Deventer is begonnen een bedrag in te zamelen voor steun aan de klandestiene media in Chili. Wellicht ook een idee voor andere afdelingen? De leden van de werkgroep (5 personen onder wie 2 Chilenen) zijn bereid het land in te gaan om voorlichting te geven aan groepen die financieel een project of een deel daarvan voor hun rekening willen nemen. De werkgroep heeft foto- en foldermateriaal.

Verdere informatie: Karin Vos, Waterhoen 17, Deventer, tel.: 05700 - 50648. Het gironummer van de werkgroep is 1526088 in Deventer.

COMITE DE SOLIDARIEDADE

Een zware cycloon heeft op 28 en 29 augustus jl. Kaapverdië getroffen. Deze cycloon heeft veel verwoestingen aangericht, vooral op het eiland Brava waar 90% van de huizen zware schade heeft opgelopen. Van de vissersboten daar is 60% zwaar beschadigd. De elektriciteitsvoorzieningen op het eiland zijn geheel verdwenen en de nieuwe veerboot "Furna" is gezonken. Een ander schip, de "Ilha do Maio" is op het eiland Fogo vastgelopen en heeft daarbij zware schade opgelopen.

Veel mensen zijn bij deze cycloon gewond geraakt en drie zijn daarbij omgekomen. De totale schade wordt op enkele miljarden escudos geschat.

Het Comité de Solidariedade, dat zich onder andere ten doel stelt de opbouw van Kaapverdië te ondersteunen, heeft het initiatief genomen om samen met andere Kaapverdiaanse organisaties een financiële hulpactie te starten ten behoeve van de slachtoffers van deze ramp. Wij roepen u op steun te verlenen aan deze actie. Dat kunt u doen door geld te storten op: girorekening 53.72.503 van het comité, of ABN-bankrekening 50.10.87.133 van het comité onder vermelding van "Hulpactie Kaapverdië".

AKTIES

EL SALVADOR KOLLEKTE IN AMSTERDAM

Het El Salvador Komitee Amsterdam zoekt mensen die willen helpen met het opzetten en organiseren van een grote straat-kollekte. De kollekte wordt gehouden van 15 t/m 20 november. De opbrengst is bestemd voor een alfabetiseringsproject in de "bevrijde gebieden" in El Salvador van de Salvadoraanse onderwijsvakbond ANDES.

Iedereen die mee wil helpen kan zich (lieft schriftelijk) opgeven bij het El Salvador Komitee Amsterdam Nwe Herengracht 29 tel. 020 229953 (ma, woe, vrijdags van 13.00 tot 17.00 uur) of bgg 655633. Ook mensen die zich als kollektant op willen geven zijn van harte welkom.

KOSTWINSTERS

Het ochtendblad dat wij niet altijd tot ons genoeg lezen, meldde deze week dat partijgenote Marianne uit Leiden een dochter heeft. Gefeliciteerd, Kees ook trouwens.

Zo'n geboorte-aankondiging geeft zo 's ochtends onder de douche toch aanleiding tot wat bespiegelende gedachten, in de trant van: in wat voor wereld zou zo'n kind straks terecht komen. Rond haar derde op het stepje en als de onderwijsplannen doorgaan, op haar vijfde naar school. Dat is redelijk voorspelbaar. Daarna wordt het onzekerder. Komt Mariannes dochter zo rond haar twintigste middenin een herleeftde feministische beweging? Of zet met een economische recessie de terug naar het gezin ideologie en praktijk voor vrouwen nog even door, zodat deze dochter van Marianne in een gedisciplineerd, maar de traditionele vrouwelijke rol en positie verwijzend uiterlijk gekleed moet gaan als ze bij V & D of elders gaat werken. Is het tegen die tijd weer heel vanzelfsprekend dat mannen kostwinner zijn, naast uiteraard een kleine groep niet te overtuigen maar in ieder geval alleenwonende vrouwen? Is ze genooddaakt heel slim om te gaan met wetten en voorschriften die in de jaren '80 worden opgesteld over de vraag wie voor wie moet zorgen, dus kostwinster of kostwinner geacht wordt te wezen? Op dat punt staan er verontrustende ontwikkelingen op stapel.

De tandenborstelcontrole kan voorlopig niet worden geautomatiseerd, dus wordt er verder gezocht naar duidelijke criteria op grond waarvan kan worden besloten dat er sprake is van een leefeenheid. Op het ogenblik ligt de bewijslast bij de uitkeringsinstantie. De gemeente bijv. moet aantonen dat u toch samenwoont en geen kostwinster bent, terwijl u bij de RWW-aanvraag had gezegd alleen te wonen en te leven en uw eigen kostwinster te zijn. Om als uitkeringsinstantie overtuigend te kunnen bewijzen dat de uitkeringsgerechtigde met iemand anders een ekomiese eenheid vormt en daardoor (volgens de op handen zijnde wetgeving) een lagere of geen uitkering meer zou krijgen (wat op zich al schandelijk is!) zouden erg veel controleurs nodig zijn. Afgezien van de onaantrekkelijkheid van het werk van gelegitimeerde verklipper, kost het teveel en het is juist de bedoeling dat er flink bezuinigd wordt.

Er wordt nu geprobeerd zo'n systeem te vinden dat de bewijstlast is omgedraaid. Bijvoorbeeld: u bent met een ander ingeschreven op

ik heb niets tegen mannen, maar...

hetzelfde adres waar slechts één keuken en één toilet aanwezig is. In 90 van de 100 gevallen is in vergelijkbare situaties misschien sprake van een economische eenheid, maar het hoeft natuurlijk niet. Als de meerderheid van het parlement zou besluiten dat er in zo'n geval sprake is van een leefeenheid met alle gevolgen van dien voor de uitkering van één van de bewoonsters, dan zou u voortaan het tegendeel moeten kunnen bewijzen, n.l. dat u géén leefeenheid vormt. Als u in geval van slechts één toilet en keuken niet samenwoont, zult u dat moeten bewijzen.

Er vallen wel problemen te voorzien bij het vaststellen van zulke algemene criteria: in een studentenflat delen de bewoonsters vaak tot wederzijds ongenoegen en irritaties de spaarzame toiletten en de veel te kleine keukens, terwijl het zelfs voor een rechtse parlementaire meerderheid duidelijk is dat daar geen sprake is van een economische eenheid. En als u in een woongroep bent gaan wonen, waar niet voldoende keukens ingebouwd zijn, waar u het toilet deelt met iemand anders of waar u samen eet, vormt u een probleem apart. Volgens de nu overwogen maar hopelijk onuitvoerbare konstruktie zou u voor de sociale verzekeringen aangezien kunnen worden voor een economische eenheid, maar dan moet de belastingdienst u natuurlijk ook als kostwinster met de hogere belastingvrije voet dan alleenstaanden en iemand anders als niet-kostwinster benaderen. Ze maken het niet alleen ingewikkeld, maar vooral ook richtinggevend: onderdrukkend en bemoeilijkend voor mensen die het anders doen, vergemakkelijkend, attractief voor mensen die zich willen laten disciplineren richting gezin met één kostwin(st?)er. Of de kleine, die deze week in de krant stond aangekondigd in redelijke vrijheid kan kiezen wat ze wil en wie ze wil zijn en met wie ze tafel en/of bed wil delen, zonder een ingewikkeld registratiesysteem als big brothers watching systeem op big brothers voorwaarden, zal ook afhangen van de politieke tegenkracht om het rechtse tij in de jaren tachtig te keren.

TITIA BOS
TITIA VAN LEEUWEN

Witte rechtspraak

Op 21 oktober werden zeven Molukkers tot drie jaar gevangenisstraf veroordeeld. Zij zouden in Assen in juni betrokken zijn geweest bij het schieten op een politie-auto. Poging tot doodslag werd hun ten laste gelegd. Een Molukker werd wegens gebrek aan bewijs vrijgesproken. Twee moeten er nog voorkomen. Het optreden van de politie en het openbaar ministerie werd door de rechter onrechtmatig genoemd. De gearresteerden waren tijdens het onderzoek onder zware psychische en lichamelijke druk gezet. Dagenlange verhoren, racistische opmerkingen, lichamelijk geweld werden niet geschuwd. Niettemin sprak de rechter schuld uit. Een vrijwillig bij de rechter-commissaris afgelegde verklaring door een van de gearresteerden gaf de doorslag, leverde voldoende bewijs, vond de rechter. Alle andere, onder druk verkregen verklaringen en bewijsstukken werden niet geaccepteerd. De gehele procesgang was niet van racistische smetten vrij. Een witte rechtspraak over zwarte mensen.

Hieronder volgt een naar buiten gesmokkelde verklaring van een van de veroordeelde Molukkers. Met het afdrucken van deze verklaring spreekt de redactie niet de onschuld van de veroordeelde Molukkers uit. Maar wel wil daarmee de redactie grote vraagtekens zetten bij de rechtmatigheid en rechtvaardigheid, waarmee door politie, openbaar ministerie en justitie gehandeld is. Zowel de veroordeelden als het openbaar ministerie zijn ondertussen tegen de uitspraak in hoger beroep gegaan.

VERKLARING

De 'rechtbank' heeft gesproken!
De 'rechter' heeft gekozen!
Het 'justitiebelang' van deze staat heeft gezegevierd.
De prestige van justitie mocht niet in gevaar komen. Het recht moest daaraan ondergeschikt worden gemaakt!
Wij hadden in vrijheid gesteld moeten worden. De justitie en politieambtenaren die verantwoordelijk zijn voor het opsporingsbeleid, moeten onderworpen worden aan 'een objectief' onderzoek, om de waarheid boven tafel te krijgen. Dit alles heeft niet plaats gevonden, ondanks het feit dat het proces onomstotelijk bewezen heeft dat wij niet alleen onschuldig zijn, maar dat onze rechten vertrapt en ernstig geschonden zijn.

De rechter had het naïef-racisme binnen het justitie en politieapparaat moeten veroordelen. Hij heeft dit verzaakt en daarmee zijn plicht om recht te spreken verspeeld. Methoden van justitie en politie, met racistische tendenzen, worden door deze 'rechtspraak' gelegitimeerd. Molukkers en andere buitenlanders worden hiermee vogelvrij verklaard. Het veroordelen van onschuldigen op basis van hypothesen, had niemand voor mogelijk gehouden. Dit betekent dat de tijd wordt teruggedraaid naar de koloniale jaren. 'De goede naam' die de rechtstaat Nederland internationaal heeft opgebouwd, mocht op geen enkele manier ter discussie worden gesteld. Een nationaal belang. 10 Molukse jongeren dienen als slachtoffer. Vanaf het begin af aan moesten deze jongens worden veroordeeld. Maatschappelijk en publiekelijk wer-

den wij reeds in een vroeg stadium aan de schandpaal gehangen. Ons geloof en vertrouwen in de gelijkheid van de wetten; ons geloof en vertrouwen in een samenleving die plaats moet bieden aan verschillende etnische groepen, een multi-raciale samenleving op basis van respect en gelijkheid; ons geloof en vertrouwen in een rechtsstaat, welke weerbaar dient te zijn tegen racistische en fascistoïde groepen en tendenzen, dit alles wordt nu tot een illusie gemaakt. De politie en justitie en nu ook de rechter hebben daar niet voor willen kiezen. Wat feitelijk als eerlijk proces had moeten doorgaan is geëindigd in een prestigestrijd, waarbij de belangen van ons aan de kant zijn geschoven. De schuldvraag was niet langer van belang. Evenmin de bewijsvoering. Zowel justitie, politie en de rechtelijke macht mochten onder geen beding

schade lijden. Een nationaal belang welke ten alle tijde, onder alle omstandigheden, boven alle boeken van strafrecht moet staan. De rechterlijke macht is ontmanteld! Haar ware aard is nu getoond. Daarmee heeft de rechter ons veroordeeld als *politieke gevangenen*, die vanwege hun opvattingen zijn veroordeeld, zonder dat de schuld bewezen is. Wij zullen de strijd voortzetten buiten en in de gevangenis, met alle beschikbare middelen, met al de kracht waarover wij beschikken. Wij weten ons gesterkt door de solidariteit van Molukkers en Nederlanders, mensen die hebben gekozen voor een strijd tegen fascisme en racisme. Samen zullen wij de strijd voortzetten en samen zullen wij de strijd winnen.

Semangat Terus
Kami anak2 Maluku di
Rumah2 tahanan

Foto: Eduard de Kam

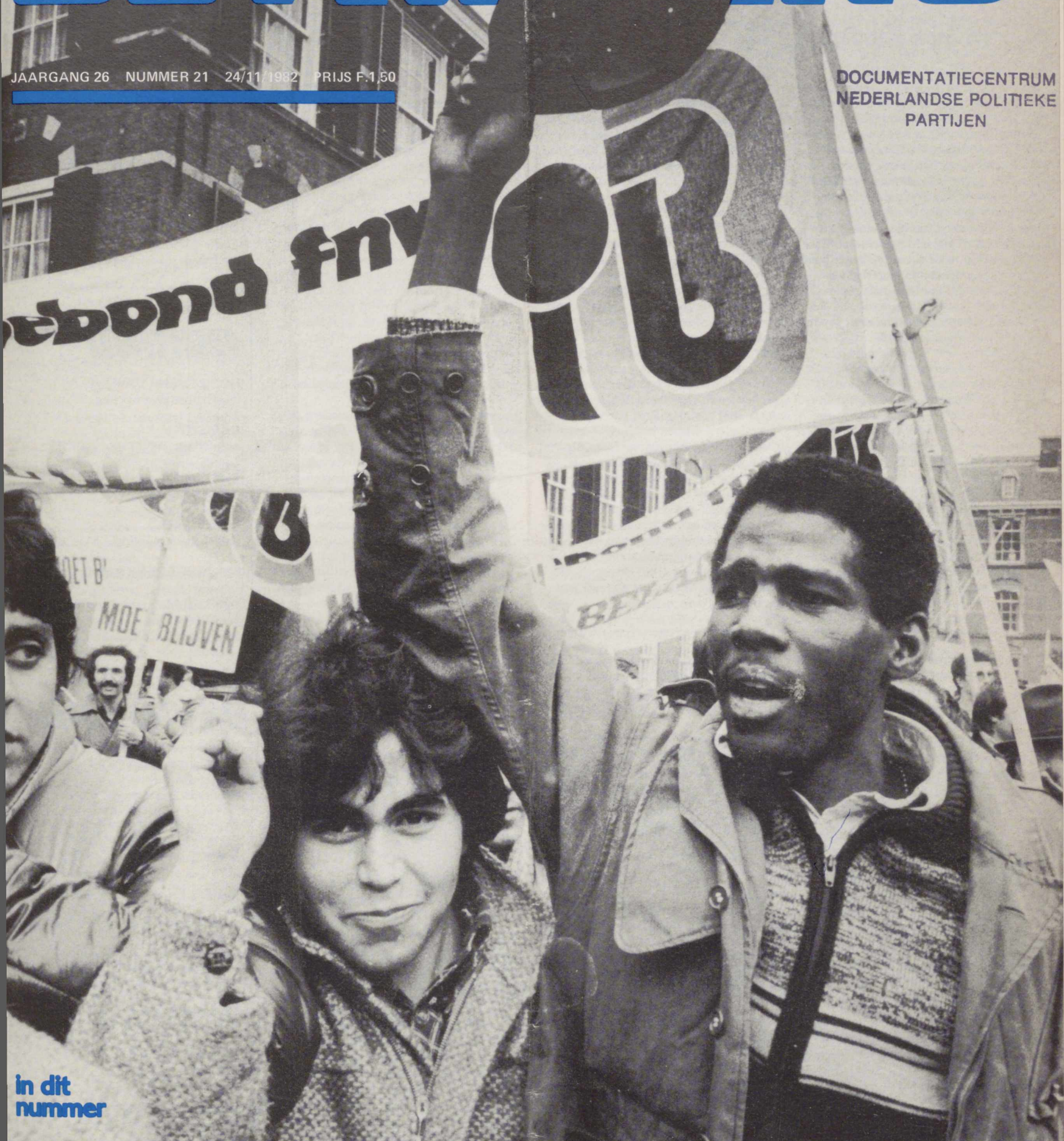

Op de dag van de uitspraak demonstreerden een paar honderd mensen door de binnenstad van Assen. Bij het politiebureau werd langdurig gestopt

BEVRIJTING

JAARGANG 26 NUMMER 21 24/11/1982 PRIJS F.1,50

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

in dit
nummer

Racisme in Nederland

Arbeidstijdverkorting Hoogovens

KOMMENTAAR

Alweer een kabinet

Er is weer eens een nieuw kabinet, bestaande uit CDA en VVD, en nog wel zonder Van Agt! Je zou toch denken, dat die, gezien zijn steeds groter wordende sympathie voor de VVD, met veel plezier het voorzitterschap van zo'n kabinet op zich genomen zou hebben! Maar neen, plotseling bleek hij dat niet te willen, zo aan zijn lange reeks van kapriolen in de politiek weer een nieuwe toevoegende. Terwijl dit kabinet notabene een heel wat steviger meerderheid in de Tweede Kamer heeft dan het eerste kabinet-Van Agt van 1977 tot 1981 had (81 in plaats van 77 zetels). En bovendien geen of nauwelijks meer last zal hebben van het verschijnsel loyalisme in de CDA-fractie. Dat is hardhandig een kopje kleiner gemaakt. Het is onduidelijk, waarom Van Agt ineens verdween. Teleurstelling over het CDA-verlies van drie zetels in september? Huiselijke omstandigheden? Ik houd het erop, dat hij er gewoon geen zin meer in had. Eigenlijk heeft hij dat nooit gehad.

Lubbers dus. Iemand met merkbaar meer zin in de politiek dan Van Agt. Lubbers zal niet zo dikwijls schitteren door afwezigheid. Zijn karakter van dynamisch manager, van iemand met steeds weer nieuwe ideeën, zal hij niet verloochenen. Maar dan zonder die

a-politieke, enigszins zalvende, conservatieve uitstraling, waardoor Van Agt niet alleen de voormalige KVP-aanhang, maar merkwaardigerwijze ook het protestantse deel van de CDA-aanhang tot bijkans blinde volgzaamheid wist te brengen. Een daardoor begint dit nieuwe kabinet met een handicap, die het wel eens lelijk zou kunnen opbreken.

Sombere verwachtingen

Wat gaat dit kabinet nu doen? In afwachting van de regeringsverklaring, die op heel wat punten nog helderheid zal moeten verschaffen, kan het op grond van het gesloten regeerakkoord, al heel wat sombere verwachtingen uitspreken. De heilloze bezuinigingspolitiek van voorgaande kabinetten zal worden voortgezet en wel in versterkte mate. Zo zullen de kollektieve uitgaven in de komende vier jaren met zeven miljard per jaar worden verminderd, indien het bedrijfsleven tot twee procent loonmatiging besluit. Zo niet, dan wordt er tien miljard per jaar bezuinigd. Het terugdringen van het financieringstekort van de overheid blijft de heilige koe en moet een procent van het nationale inkomen per jaar gaan bedragen. Een van de belangrijkste argumenten voor dat terugdringen was altijd de noodzaak van rentedaling. En wat zien we nu?

Ondanks het nog steeds stijgende financieringstekort is de rente spektakulair aan het dalen. Dat komt, doordat internationale invloeden veel belangrijker zijn.

Het ziet er vooral voor de mensen met lage inkomens slecht uit. Ten eerste wat hun direkte inkomen betreft. De ontkoppeling staat voor de deur. Er moet niet verder genivelleerd worden. Er moet zelfs meer loondifferentiatie komen. De sociale lasten worden meer naar de kant van de werknemers geschoven. Vooral de positie van jongeren wordt aangetast, terwijl de vrouwen verruiming van hun kansen wel kunnen vergeten. Ten tweede indirect: op bijkans alle fronten wordt er beknipt op de kollektieve voorzieningen. Ik doe maar een greep: de maatschappelijke dienstverlening wordt op tal van gebieden ingekrompen, de eigen bijdragen voor medicijnen komt er, het individuele huursubsidiestelsel wordt aangetast, de openbare vervoertarieven gaan extra omhoog, de groeps-grootte in het onderwijs wordt flink verhoogd, de studiefinanciering wordt bevroren. In het algemeen worden profijtbeginsel bij en privatisering van de overheidsdiensten sterk bevorderd (Het onzinnige voorstel van tolheffingen op een aantal oeververbindingen schijnt te wankelen). Ten derde op een heel indirecte manier: de provincies en de gemeenten krijgen veel minder geld, waardoor hun voorzieningen voor de bevolking zwaar getroffen zullen worden: daar ligt een mooie taak voor de PSP-frakties in provincies en gemeenten: hard verzet tegen Den Haag en daardoor in de kapitalistische poten van deze maatschappij zagen!

Leuke dingen voor ondernemers en NAVO

Daartegenover krijgt het bedrijfsleven weer allerlei moois: extra lastenverlaging, verzwakking van het vergunningenbeleid en van het milieubeleid, betere afstemming van het onderwijs op zijn arbeidsmarkt. En dan maar denken, dat daardoor de economie weer gaat opleven. Wat een door de feiten achterhaalde filosofie! Waarop niet bezuinigd wordt bij de beoogde inkrimping van het overheidsperoneel (een procent per jaar), dat zijn de belastingdienst en natuurlijk de politie en de defensie. De laatste gaat twee procent per jaar omhoog. Wat zou dat betekenen? Ik waag de volgende veronderstelling: het kabinet steunt het NAVO-dubbelbesluit van december 1979 en wil zelfs operationele maatregelen voor de eventuele plaatsing van kruisraketten in Nederland doorzetten. Maar het houdt zeer ernstig rekening met het feit, dat het verzet van de bevolking dat onmogelijk maakt (Zelfs Nijpels wees op de flinke tegenstand binnen de VVD-aanhang). Dan zal Nederland aanbieden zijn konventionele bewapening flink uit te breiden. Daar ligt dan een taak voor de vredesbeweging en vooral voor de PSP. Laten zien, dat de kans op oorlog daarmee absoluut niet vermindert, dat ons verzet tegen bewapening en NAVO niet ophoudt bij de kernwapens.

Ik ben er niet zo zeker van, dat dit

kabinet het vier jaar zal uithouden. Lubbers wilde wel kwaliteit, maar is daarin niet geslaagd. Neem bijvoorbeeld het gedoe met Schwieter en Ploeg. De verhoudingen tussen VVD en CDA zullen veel slechter worden dan bij het koppel Van Agt-Wiegel. Nijpels suggereert al, dat het CDA de VDA aan de rechterkant passeert! Ten onrechte. Wat er aan ongenoegen binnen het CDA bestaat tegen keiharde rechtse VVD-politiek krijgt veel meer kans zich te uiten, nu Van Agt weg is. Maar het belangrijkste: het buitenparlementaire verzet zal massaal zijn, nog afgezien van de vredesbeweging. Nu al gaan FNV en CNV in de aanval. De stakingen in het onderwijs en bij de spoorwegen zijn een teken aan de wand. Dat deze rechtse politiek eraan moge bezwijken!

FRED VAN DER SPEK

INHOUD

HOOGOVS de arbeidstijdverkorting	pag. 3
RACISME wit, wit en wit	pag. 4
TURKIJE de bajonetten	pag. 7
FILIPPIJNEN de politieke scholing	pag. 8
PSP-JONGERENKRANT	pag. 11
PORTUGAL de aarde is rond	pag. 16

Het aanstaande kerstnummer van Bevrijding bevat een exclusief verhaal van de schrijfster Lizzy Sara May. Het verhaal, *De Boom* geheten, is autobiografisch, zoals de vele gedichten, verhalen en romans, die sinds het midden van de jaren vijftig door Lizzy Sara May gepubliceerd werden, een sterke autobiografische inslag hebben.

Dit kerstverhaal vormt een reden te meer, naast de vele goede andere, om *Bevrijding* zo snel mogelijk naar 'nog-niet-abonnees te laten opsturen.

BEVRIJDING IN KADO-VERPAKKING

Stuur BEVRIJDING een half jaar aan

naam:
adres:
postcode: woonplaats:

en stuur de acceptgirokaart voor f 10,— aan

naam:
adres:
postcode: woonplaats:

(Een jaarabonnement kost f 30,—, leden van de PSP ontvangen BEVRIJDING gratis, niet-leden kunnen een abonnement nemen).

Deze BON opsturen aan: Administratie BEVRIJDING Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

BEVRIJDING

Verschijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek/
Amsterdam en vereniging 'Het Gesproken
Weekblad'/Grave ook op cassette uitgege-
ven

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Alice Loeters, Marion
Oskamp, Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redactiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2
pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; kor-
ting bij kontrakt mogelijk.

Druk, zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

DE ZACHTE EN HARDE VOORWAARDEN

In de arbeidsvoorwaarden, zoals die in de komende maanden door de bonden gevoerd gaat worden, staat de arbeidstijdverkorting (ATV), veelal 10% over 4 jaar, naar een 36-urige werkweek, opnieuw centraal.

Deze strategie zal in de komende maanden waarschijnlijk meer aandacht krijgen dan tot nu toe het geval is geweest, omdat de bonden de eis 'ATV - met behoud van loon' hebben laten vallen en bereid zijn (een deel van) de prijskompensatie in te leveren.

Ook bij Hoogovens, waarover we het hieronder met name gaan hebben, staat de ATV, overigens tot nu toe zonder resultaat, centraal. Op de bondsstrategie bestaat bij Hoogovens groeiende kritiek onder de leden.

Moeten de door de FNV-bonden gekozen uitgangspunten voor het arbeidsvoorwaardenbeleid gezien de resultaten, niet aangescherpt worden?

Internationaal gezien staat de staalindustrie onder grote druk. De werkgelegenheid is sinds het midden der 70-er jaren fors ingekrompen. Zo verdwenen er alleen al in de Nederlandse tak van het staalconcern Estel, Hoogovens dus, sinds 1974 ongeveer 4000 arbeidsplaatsen. Het Estel-concern wordt ontbonden: Hoogovens zal weer een aparte onderneming worden.

Enkele maanden geleden legde de directie van Hoogovens aan de regering, de Centrale Ondernemingsraad en de bondsbestuurders een geheim rapport over de toekomst van Hoogovens voor, getiteld "Hoogovens, een onderneming apart". De titel slaat op de ontbinding van de fusie met Hoesch in Estelverband. Naast een verzoek aan de regering om ongeveer 1 miljard gulden steun te verlenen, bevatte het rapport ook andere plannen, die vooral voor de bonden van belang waren. Zo werd een teruggang van 1300 arbeidsplaatsen in IJmuiden voorzien, werd de toekomst van het staalverwerkingsbedrijf DEMKA in Utrecht in het midden gelaten en werd een teruggang van 315 banen bij andere dochterbedrijven van Hoogovens voorzien. Verder zouden de bonden mee moeten werken aan het "bevorderen van de kwaliteit van het werk", "de betrokkenheid van het personeel", "een grotere interne mobiliteit van het personeel" en dergelijke. Hoogovens gaat zich, zo staat verder in het plan, vooral toeleggen op de staalproductie zelf; de staalverwerking is iets voor de langere termijn. Er wordt gedacht aan nieuwe samenwerking met andere staalconcerns, zoals Cockerill (België).

De reactie van de bonden

De Industriebond FNV bracht als reactie op de Hoogovenplannen ook een rapport uit, "Bouwen aan een levensvatbare staalindustrie in Nederland". Daarin wordt uitgesproken dat de bond het herstel van de winst noodzakelijk acht. Het verlies aan banen dient opgevangen te worden door arbeidstijdverkorting naar 36 uur per week. Deze ATV kan volgens de bond "kostenneu-

traal" (dat betekent dat het het bedrijf dus niets hoeft te kosten) uitgevoerd worden. Er worden daarvoor ook enige suggesties gedaan: inleveren van een deel van de prijskompensatie, gebruik maken (en inleveren dus) van de incidentele loonstijging e.d.

Verder eist de bond dat geen gedwongen ontslagen zullen vallen, vindt dat er meer aan staalverwerking gedaan moet worden, en vindt dat er voor DEMKA een marktonderzoek (uit te voeren door Hoogovens!) moet komen. De gevraagde steunverlening is wat betreft de Industriebond akkoord, hoewel men ook een bijdrage van de huisbankiers van Hoogovens gewenst vindt. Tenslotte stelt men zich voor, wat de aanpak betreft, meer overleg te hebben in de 'paritaire commissie innovatie', wil men

meer zetels in de Raad van Commissarissen en overleg in een nog op te richten werkgroep 'Industriebeleid Staal en Staalverwerking', waarin de bonden met directie en overheid zitting zouden moeten nemen.

Kritiek op de bonden

De hierboven aangegeven opstelling van de bonden is bepaald niet zonder slag of stoot tot stand gekomen. En ook achteraf is de kritiek fors. Nog onlangs vergaderden zo'n 60 'verontruste' Hoogovenwerkers in Beverwijk, samen met kollega's uit België (Cockerill), over verder te nemen stappen. Voor hen zitten er teveel negatieve kanten aan het bondsbeleid, zij willen duidelijk verdergaande eisen stellen en stappen ondernemen. Waarop richt zich de kritiek met name?

Ten eerste de geheimhouding die de bondsbestuurders aan de dag leggen als het gaat om rapporten die voor alle leden van belang zijn. Zo kregen alléén de Centrale OR en de distriktsbestuurders het geheime rapport van de directie te zien, terwijl de bond in haar antwoordnota schrijft dat de leden om een reactie gevraagd is over het Hoogovenrapport. Bovendien bevatte ook het aan de directie aangeboden bondsrapport een geheime bijlage die niet eens aan de kaderleden bekend was.

Daarnaast bestaat veel inhoudelijke kritiek, bijv. dat de distriktsbestuurders voortdurend het getal van 1300 noemen als zijnde het verlies aan arbeidsplaatsen, zonder erbij te vermelden dat

dat alleen het geplande verlies aan arbeidsplaatsen in IJmuiden is. Verder willen ze scherpere controle op het verlies en groei van het aantal arbeidsplaatsen door arbeidstijdverkorting, en willen ze de garantie dat het voor de ATV ingeleverde loon terugkomt als aan dat arbeidsplaatsenkriterium niet voldaan wordt. Dat wordt nu door de distriktsbestuurders aan de onderhandelingstafel teveel in het midden gelaten. Overigens is uit de meest recente gegevens van Hoogovenzijde inmiddels gebleken dat het arbeidsplaatsenverlies een veelvoud van de eerder genoemde 1300 zal gaan bedragen.

Steunverlening

Veel van die kritiek is terecht. Zoals bekend wordt in deze maanden in de Tweede Kamer de gigantische steunverlening van 1 miljard aan het Hoogovenconcern behandeld. Nu er zoveel overheidsgeld mee gemoeid is, bestaat er een kans om via de parlementaire kanalen voorwaarden o.a. op het gebied van de arbeidstijdverkorting aan die steunverlening te stellen. Zo het onder de huidige politieke verhoudingen al mogelijk is om scherpe voorwaarden te stellen, resteert voor de PSP de vraag, of de eis van de bonden van harte ondersteund moet worden. Immers, de 10% ATV, te bereiken in 4 jaar, gaat gepaard met inlevering van loon, die bovenop alle andere inlevermaatregelen in de loonsfeer komt, die de werknemers

vervolg op pagina 4

De Hoogovens: harde voorwaarden?

foto: Michel Pellanders

ARBEIDSTIJDVERKORTING HOOGOVS

vervolg van pagina 3

door de regering worden opgelegd. En zoals gezegd, de controle op het invullen van de ATV door nieuwe arbeidsplaatsen, wordt gekenmerkt door vaagheid. Geen garanties voor die arbeidsplaatsen, geen controle op de intensivering van het werk, geen controle op de kwaliteit van het werk.

Het bondsbeleid in het algemeen

Terecht heeft de FNV in haar nota "Maak Werk" aan de arbeidstijdverkorting hoge prioriteit gegeven. Maar de praktische uitwerking van de gekozen standpunten laat veel te wensen over. Hoogovens is daar slechts een voorbeeld van. Maar ook bij andere bedrijven, - waarbij overigens voor het eerst de ATV bespreekbaar is geweest -, stemmen de resultaten niet hoopvol. Want ook het door de Dienstenbond overeengekomen resultaat bij Vroom & Dreesmann blijft niet voor kritiek gespaard. Ook daar is de ATV ingezet om een reorganisatie, en het daarmee gepaard gaande verlies aan arbeidsplaatsen, te voorkomen. Er komt vrijwel geen enkele nieuwe arbeidsplaats bij.

Verwacht had mogen worden, dat de bonden, toch al getroffen door een gigantisch ledenverlies, een meer offensieve koers zouden gaan varen, waarbij niet in de eerste plaats gedacht wordt aan het inleveren van loon, maar waarin behoud van koopkracht en inkomensnivellering weer een centrale plaats innemen. Een beleid, waarin bij ATV afspraken over aantallen arbeidsplaatsen nadrukkelijker ingebracht worden dan nu het geval is. Een beleid waarbij verzet tegen afbraak van arbeidsplaatsen van meer belang geacht wordt dan het via nota's en tegennota's aan de onderhandelingstafel proberen (magere) resultaten te bereiken.

Kortom, een offensieve vakbondsstrategie, waarbij verzet en mobilisatie niet afgehouden wordt (zoals bij Hoogovens) maar bevorderd. Want de gematigde houding, de vage uitgangspunten, de magere onderhandelingsresultaten, die nu het bondsbeleid in de praktijk kenmerken, zullen weinig werkers/sters inspireren tot lidmaatschap en activiteiten. De nu bereikte onderhandelingsresultaten wekken immers te weinig vertrouwen dat de bonden in de eerste plaats de belangen van de werknemers behartigen.

MARTIEN BOUWMANS
BERT VAN HEES

RACISME

Witte overheid, witte waarden, witte mensen

Half oktober vond in Amsterdam een debat over racisme in Nederland plaats. De berichtgeving erover was nogal karig. Bovendien niet geheel waarheidsgetrouw. Zo schreef De Volkskrant, dat Andrée van Es voor een wettelijk verbod van de Centrum Partij gepleit had. Dat Andrée daar anders tegen aan kijkt en bovendien meer dan dat te zeggen had, blijkt uit de inleidende toespraak, die ze hield. Ze zette de broodnodige strijdvormen tegen racisme, die op zes terreinen gevoerd zou moeten worden - en gedeeltelijk al gevoerd wordt - op een rijtje. Bevrijding publiceert hier een groot gedeelte van de toespraak van Andrée.

Omdat racisme veroorzaakt en versterkt is door verschillende factoren, zal het bestrijden van racisme en diskriminatie op verschillende niveaus en met verschillende instrumenten moeten gebeuren. Er zijn sociaal-ekonomische oorzaken (ten koste van wie moet ik mijn hoofd boven water houden; en, mondiaal gezien, de imperialistische verhoudingen); er zijn historische factoren, zoals koloniale verhoudingen; politieke oorzaken (nationalisme) en er zijn oorzaken die meer liggen op het gebied van de mentaliteit van mensen; Onbekendheid met elkaars gewoonten, wantrouwen ten opzichte van vreemden, angst voor veranderingen in de eigen leefwereld.

Al die factoren samen vormen racisme, in de betekenis van het overheersen van witte waarden boven zwarte waarden. En die oorzaken zijn allemaal aanwezig in onze samenleving. Vaak wordt gesuggereerd alsof alleen het laatst door mij genoemde een rol speelt: De mensen kennen elkaars gewoonten niet. Alsof het probleem uitsluitend bestaat uit de vraag hoe 'minderheidsgroepen' geïntegreerd kunnen worden in de nederlandse samenleving. Dat het géén probleem is van kulturele minderheden in onze samenleving blijkt uit het feit dat waar elders in de wereld witte mensen een minderheid vormen, maar altijd een onderdrukkende, *bovenliggende* groep.(...) Ik onderscheid zes terreinen of instrumenten waarmee racisme in onze samenleving bestreden moet worden. Ik

bepik me tot Nederland, waardoor ik het misschien wel belangrijkste, het doorbreken van imperialistische verhoudingen in de wereld, buiten beschouwing laat. Ik troost me met de gedachte dat het bestrijden van racisme in Nederland óók imperialisme zal bestrijden.

1. Sociaal-ekonomische politiek. Oftewel een *krisisbestrijding* die mensen niet terugwerpt op het verdedigen van hun eigen korte-termijn belangen ten koste van anderen.
 2. Daarmee hangt samen overheidsbeleid dat *gelijke rechten* toekent aan alle inwoners van Nederland, wit, zwart, gekleurd, nederlander of buitenlander.
 3. *Wettelijke maatregelen* die diskriminatie in de samenleving tegengaan, zoals een actief opsporings- en vervolgingsbeleid en maatregelen tegen racistische organisaties.
 4. Het bestrijden van *racisme binnen overheids- en semi-overheidsorganen*, zoals het politieapparaat, huisvestingsambtenaren, woningbouwcorporaties en keuringsartsen.
 5. Het verstrekken van voldoende *informatie* aan, door en over de verschillende bevolkingsgroepen in Nederland.
 6. Activiteiten die erop gericht zijn onszelf weerbaarder te maken tegen *racisme in onszelf*.
- (...)

Sociaal-ekonomische politiek

Het zondebok-effekt zal iedereen bekend in de oren klinken: Groepen mensen krijgen de schuld van de werkloosheid, de woningnood, het geweld op straat. Die groepen zijn nu vooral buitenlanders, mensen van Surinaamse, Antilliaanse en Molukse afkomst. Doordat het beleid erop is gericht dat bijv. de werkgelegenheid stukje bij beetje wordt afgebroken, zonder dat daar enig perspectief of verbetering tegenover staat, worden mensen teruggeworpen in het met hand en tand verdedigen van hun eigen korte termijnbelangen: Het is *mijn* baan of de *jouwe*, mijn inkomen of jouw uitkering, mijn huis of het jouwe. Voorlopig vinden groepen mensen elkaar in het aanwijzen van een gezamenlijke vijand: Wij houden allebei onze baan als de buitenlanders er uit gaan. Hoeveel mensen die opvatting zijn toegedaan is onbekend. Wat wel duidelijk is, is dat de actieve politieke strijd zich meer en meer gaat afspelen tussen polariserende groepen: De bestrijding van racistische partijen gebeurt door een actieve maar niet zo grote kern van anti-

fascisten. Groepen jongeren die tegen de perspectiefloosheid van hun bestaan weinig anders weten te plaatsen dan steeds wanhopiger en agressiever verzet, vinden recht tegenover zich knokploegen en extreem-rechtse orde en gezag aanhangers. De zwijgende meerderheid kijkt toe, of liever gezegd wendt zich af: Die wil niets te maken hebben met geweld (waarschijnlijk associëren de meesten geweld met fascisme). Maar toch zeiden veel mensen in Amsterdam tijdens de rellen na de ontruiming van de Lucky Luyk: De volgende keer stem ik Centruumpartij. Zo is die zwijgende meerderheid te mobiliseren voor orde en gezag, maar ook voor vreemdelingenhaat. Zo kun je er niet meer onderuit dat die zaken alles met elkaar te maken hebben. Dat mensen accepteren dat anderen aan de onderkant van de ladder vallen.

Gelijke rechten

De enige manier om buitenlanders tegen vreemdelingenhaat te beschermen, is ervoor te zorgen dat ze gelijke rechten hebben als Nederlanders. Gelijke rechten op de arbeidsmarkt, gelijke bescherming tegen verwijdering uit Nederland als ze al langer in Nederland zijn, gelijke mogelijkheden om hun familie over te laten komen. Dat is de enige bescherming tegen het zondebok-effekt. We hebben een nog slechter voorbeeld bij onze burens: De Bondsrepubliek. Daar zullen buitenlandse jongeren, die werkloos worden, teruggestuurd worden naar hun eigen land, ook al zijn ze in de Bondsrepubliek opgegroeid. Zo'n maatregel zal *onvoorspelbare* schade toebrengen aan de solidariteit tussen bijvoorbeeld werknemers in bedrijven in moeilijkheden: Waarom niet eerst de buitenlanders eruit als zij toch het land uit moeten?

Het vastleggen van een duidelijke *rechtspositie* van de buitenlandse jongeren is een eerste vereiste. Het regelen van kiesrecht voor buitenlanders is minstens zo belangrijk. Het *vastleggen* (ook financieel) van de mogelijkheden voor buitenlandse groepen, evenals voor Surinaamse, Molukse en Antilliaanse groepen om zichzelf te organiseren en waar de wens daartoe bestaat eigen voorzieningen te creëren. Zolang de overheid door onderscheid te maken tussen Nederlanders onderling en Nederlanders en buitenlanders aangeeft dat buitenlanders eigenlijk zoveel mogelijk geveerd moeten worden, zolang *legitimeert* zij diskriminatie op andere plekken in de samenleving.

Foto: Michel Pellanders

Wettelijke maatregelen

De contouren van een actief opsporings- en vervolgingsbeleid zijn nog zeer vaag. En lijnrecht in tegenspraak met de keuze voor zo'n beleid zijn de negatieve ervaringen van mensen, als zij aangifte doen van diskriminatie en/of van racistische pamfletten: Je moet op zijn zachtst gezegd beschikken over het nodige doorzettingsvermogen en kennis over je rechten om dat voor elkaar te krijgen. Dankzij enkele georganiseerde acties door o.a. de Anne Frankstichting, wordt zo langzamerhand duidelijk dat het niet zozeer gaat om geringe 'aangiftebereidheid' van *burgers*, maar om geringe bereidheid van de *politie* om *aangiften* in ontvangst te nemen en geringe bereidheid van het *openbaar ministerie* om daar vervolgens wat mee te doen.

Daarnaast is natuurlijk een permanente bron van discussie de vraag of racistische partijen verboden moeten worden. Die discussie is niet helemaal ongebonden. Daar zijn duidelijke internationale richtlijnen voor. Het VN-verdrag ter uitbanning van alle vormen van rassendiskriminatie schrijft voor dat racistische organisaties verboden worden.

De konsekwentie van het opnemen van het verbod van racisme en diskriminatie in je strafwetgeving is, dat organisaties die zich daaraan schuldig maken, geen recht van bestaan hebben. Waarbij ik wel wil benadrukken, dat ik dit een afgeleide discussie vind, die niet de hoofdmoot mag vormen.

Racisme binnen overheidsorganen

In de strijd tegen racisme wordt de overheid meestal niet als bondgenoot beschouwd. En begrijpelijk. In het jongste nummer van Span'noe, blad van de Federatie van Surinaamse welzijnsinstellingen, constateert o.a. Henk Ritfeld dat politiemensen regelmatig Surinamers en leden van andere etnische groepen tegemoet treden met een hard optreden, maar ook met een racistisch getint taalgebruik, waaruit grote minachting spreekt. Regelmatig kunnen we kennis nemen van het opsluiten van illegale buitenlanders in politiecellen, soms ook met kleine kinderen, in afwachting van uitzetting. Incidenteel lezen we zelfs over buitenlanders die worden *doodgeschoten* omdat ze weglopen. Buitenlanders, zwarte en gekleurde mensen worden anders, *slechter* behandeld door de politie dan witte mensen. Analooq aan het rapport 'Binnenspiegel', over corruptie bij de politie, zou nieuwe informatie boven tafel moeten

komen over diskriminatie door de politie, gekoppeld aan concrete maatregelen om dat te bestrijden.

Op dezelfde manier worden zij anders, slechter behandeld bij woningtoewijzing: *Woningbouwcorporaties* diskrimineren, blijkt keihard uit onderzoeken. Buitenlanders moeten ook twee maal zo lang wachten op een huis als Nederlanders. Toch heeft zich het hardnekkige misverstand genesteld dat buitenlanders worden voorgetrokken bij huisvesting. (. . .)

Het verstrekken van voldoende informatie

Veel oordelen over etnische groepen blijken gebaseerd op vooroordelen, gebrek aan kennis en informatie. Dat varieert van gebrek aan informatie over de herkomst van verschillende groepen (Nederlands koloniale verleden, de uitbuiting van derde wereldlanden, het verschil in rijkdom tussen Europese landen onderling, de onderdrukking in verschillende landen van herkomst) tot aan informatie over het dagelijks leven: Hoe werkt de vuilnisophaaldienst in Nederland, wat betekent de Islam in het dagelijks leven en wat katholicisme of protestantisme? De enige manier om weerbaar te worden tegen de leugenachtige racistische propaganda, die bijvoorbeeld beweert dat buitenlanders kriminaliteit veroorzaken, onze huizen afpakken en dieren mishandelen, is ervoor te zorgen dat we genoeg tegen-informatie hebben.

Racisme in onszelf

Alle witte mensen zijn racistisch. Die stelling is ongetwijfeld aanvechtbaar. Toch zou het een grote stap vooruit zijn als witte mensen zich bewust zouden worden van het racisme in zichzelf.

Van het feit dat solidariteit met buitenlanders in acties voor gelijke rechten nog niet betekent dat je zelf nooit diskrimineert. Het is niet voor niets dat de discussie hierover zich tot nu toe vooral in de vrouwenbeweging afspeelt: *Daar* viel het ook het eerste op dat de strijd tegen sexismen vooral de strijd tegen wit sexismen was. Dat in de witte vrouwenbeweging veel vooroordelen bestaan over zwart sexismen. Dat de solidariteit van witte vrouwen met zwarte vrouwen niet vrij is van maternalisme.

Het is een eis die je niet aan een overheid stelt. Het is een eis, die ieder die zich bezighoudt met anti-racistische strijd aan zichzelf moet stellen. Ik moet bekennen dat ik die eis in de Kamer niet gemakkelijk zal stellen. Zo ver steek ik daar mijn nek niet uit. Dat doe ik wel op andere plaatsen. Toch zou het goed zijn als bijvoorbeeld die kollega uit de Kamer die in een forum bij Antillianen zegt dat *wij* hier de parlementaire democratie kennen en dat *ze* in *andere* landen misschien geweren pakken, zich meer bewust zou zijn van de achtergrond van zijn woorden. Want dat misschien wel racistische paternalisme is wel mede bepalend bij het tot stand komen van het overheidsbeleid. De Tweede Kamer bestaat alleen uit witte mensen. Blijkens de reacties heeft het merendeel de komst van de CP in de Kamer opgevat als een probleem van de *witte* parlementaire democratie. Daarbij wordt *niet* het functioneren van die democratie ter discussie gesteld, waarin voor zwarte en gekleurde mensen slechts een rol als tweede rangsburgers is weggelegd. (. . .)

Zes terreinen heb ik genoemd, die alle zes belangrijk zijn. Maar zolang de gedachte nog een kans heeft dat we racisme of anti-semitisme tegen moeten

gaan door het wéren van vreemdelingen, zal het vechten tegen de bierkaai blijven. Als we dat accepteren, verklaren we groepen inwoners vogelvrij. Dat is vóór en tijdens de W.O. II gebleken. Het wordt hoog tijd dat witte mensen niet meer praten over hun *problemen* met buitenlanders, maar over hun *solidariteit* met buitenlanders.

ANDRÉ VAN ES

De volledige tekst van de toespraak kan bij de PSP-fractie opgevraagd worden.

(advertentie)

**drukkerij
bevrijding**

**VOOR (BIJNA) AL
UW DRUKWERK**

Nwe Looierstr. 45 1017 VB A'dam
tel. 238501 vraagt vrijblijvend offerte

ANGST

Iedereen kent het gevoel van angst. Er zijn veel situaties denkbaar waarin een kloppend gevoel in de keel, kramp in de maagstreek en/of klamme handen een lichamelijke aanduiding vormen van angst.

We beperken ons hier tot gevoelens van Angst die ontstaan als gevolg van de (gebouwde) omgeving. We komen dan bijna vanzelf bij de jeugdverhalen.

Eén van ons (T1) had als kind een beeld van zichzelf opgebouwd dat ze nooit bang was. Ze werd dan ook af en toe "gerust" alleen

thuisgelaten, samen met een jonger broertje tegenover wie ze zich in ieder geval groot moest houden.

De andere ondergetekende (T2) had allemaal oudere broertjes en kon een houding van "absoluut niet bang zijn" afwisselen met een durven toegeven van angst ten opzichte van de "beschermende oudere broers".

T1 durfde "best" alleen langs een eenzame weg. Fluitend, om haar angst te overstemmen en met een bonkend gevoel in de keel, fietste ze langs een spaarzaam verlicht stuk weg tussen twee dorpen in. De struiken en bomen kende ze, maar in het spaarzame licht van de lantaarns kregen de grillige en wisselende schaduwen de vormen van verschrikkelijke gedaantes. Achter iedere struik of boom kon een rover of verkrachter, kortom "Het Beest", schuilgaan.

T2 stapte 's avonds met forse tred door de lange donkere gangen vol gestapelde dozen en met allerlei onverklaarbare geluiden naar haar slaapkamertje. Daar werkte zij stelselmatig het ritueel af: snel de gordijnen dicht, onder het bed en in de kast kijken, op zoek naar "Het Beest".

Met ons verstand wisten we dat "Het Beest" niet bestond.

Angst is in dergelijke situaties misschien niet altijd verklaarbaar, maar ze bestaat wel degelijk en we houden er in ons gedrag ook rekening mee.

Een angst die alles te maken heeft met onze ervaring van onze directe omgeving. Aan deze angst wordt in discussies over nieuwbouwplannen, ook in PSP-werkgroepen en fracties, meestal voorbijgegaan. In dergelijke discussies gaat het er vooral over de hoogte van de huren en over de loopafstand naar de voorzieningen zoals de winkels en de bushalte. Inderdaad belangrijk. We horen eigenlijk nooit dat het gaat om de bewegingsruimte die een buurt of gebouwenkompleks kan bieden door het gevoel van "vrijheid van angst" te bevorderen.

ik heb niets tegen mannen, maar...

Garanderen kan men die vrijheid van angst nooit, maar het is duidelijk dat bepaalde bouwvormen angst-bevorderlijk genoemd kunnen worden.

Al is de afstand tussen bushalte of garage en de eigen voordeur nog zo keurig gepland en geen meter te lang, als die afstand bestaat uit een zwaarmoedig verlichte binnenstraat waar voetstappen hol weerklinken en een schreeuw zeker in het bunkerachtige beton wordt gesmoord, dan is dat een bewegingsruimte beperkende manier van bouwen. Een vrouw-onvriendelijke manier van bouwen, want het zijn vooral vrouwen die de angst voor eenzame wegen en straten kennen (of durven toe te geven?)

Ook in de PSP wordt wel beargumenteerd, dat vrouwen niet méér gevaar zouden lopen dan mannen. Maar als dat zo is, is dat dan ondanks of is het mede een gevolg van het feit dat vrouwen zich meer beperkingen in haar bewegingsvrijheid opleggen?

En is die zelfbeperking uitsluitend het gevolg van de opvoeding? Een opvoeding die er in de meeste gevallen uit bestond ons te doordringen van het besef dat alle mannen veel sterker zijn en bovendien potentiële verkrachters; een opvoeding om een niet aflatende alertheid op stille plaatsen aan over te houden. Of is die zelfbespiegeling ook een gevolg van individuele ervaringen van angstige situaties?

Als vrouwen op stickers laten drukken "Vrouwen eisen de straat terug", dan bedoelen we: we willen geen angst meer, we willen een maximale bewegingsvrijheid. We vinden dat (misschien wel vóoral) de PSP en daarin ook de mannen bouwplannen moeten beoordelen op de Angst. Op vermindering van Angst.

TITIA BOS
TITIA VAN LEEUWEN

OPZIJ

MET FEMINISTISCH ELAN

Opzij 10 jaar lang op de bres voor vrouwvriendelijkheid. Zaterdagmiddag 30 oktober. De vooral stijlvolle koepelzaal van het Sonesta-hotel raakt bevolkt met voornamelijk vrouwen en af en toe signaleer ik ook jeugdpuistjes. Er wordt niet geduwd en gedrongen aan de deur, want iedereen kan slechts op uitnodiging naar binnen. Het feministische maandblad Opzij viert haar tienjarig bestaan, compleet met jubileumnummer, jubileumboek, jubileumplaat, een feestrede en veel bloemen en kadoos.

"Het duo Nijpels/Lubbers is nu al rechtser dan het duo Van Agt/Wiegel ooit is geweest", aldus Annemarie Grewel die was uitgenodigd om een feestrede te houden. Allereerst echter kwam er een opsomming van alle symptomen die nu al duidelijk maken dat de crisis vooral op vrouwen zal worden afgewimpeld. Een lange treurige lijst, waarvan het niet de bedoeling is dat vrouwen er moedeloos van worden, want tenslotte is er ook een heleboel wél tot stand gebracht. "Misschien is het een klein beetje vooruitgang n.l. dat vrouwen zich bewuster zijn geworden van haar eigen positie."

Tòch nog reden tot feest?

De vrouwen van wij-vrouwen-eisen dachten hier echter anders over. Nadat ze haar ei kwijt waren over de advertenties die Opzij ter ere van haar 10jarig bestaan had geplaatst, en waarin wordt gesuggereerd dat de abortus is gelegaliseerd, verlieten ze demonstratief het gebeuren. Abortus is niet gelegaliseerd, en zit nog steeds niet in het ziekenfondspakket. Niet de enige reden waarom wij-vrouwen-eisen nog steeds actief is. De vrouwen eisten voortaan 5 dagen bedenktijd vòordat dergelijke advertenties geplaatst worden!

Een paraplu

Vergelijkingen van het jubileumnummer anno 1982 en het jubileumboek dat de jaren 1972-1975 omvat doet het historisch besef danig groeien. Het boek staat vol indrukwekkende artikelen die alleen al door opsomming van de titels aangeeft waar het in de beweging van toen om ging, nu nog steeds om gaat. Annie Romein-Verschoor houdt een vu-

rig pleidooi tegen de onderbetaling van vrouwenwerk en voor de mogelijkheid van rolwisseling. Anja Meulenbelt maakt een analyse van het gezin in de kapitalistische maatschappij en de rol van de vrouw daarin, en Joke Kool Smit schrijft over zelfspot in het feminisme als een aangename vorm van sociaal gedrag. Opvallend is, dat de artikelen geen "slaapkamerartikelen" zijn, maar zeer gedegen van opzet, met soms wel twee pagina's voetnoten.

Omdat Opzij, zoals Hedy d'Ancona schrijft in het voorwoord, een paraplu moest zijn waaronder alle richtingen in de vrouwenbeweging een plaats kunnen vinden, zijn er ook berichten van andere aard. In die tijd demonstreerden leden van het Vrouwenbevrijdingsfront tegen de film "Turks Fruit" omdat "dit de zoveelste film is waarin vrouwen uitsluitend als krenge of als machteloze en duimzuigende gebruiksvoorwerpen worden voorgesteld." Een oproep tot kennismaking met de gang van zaken in praatgroepen doet beseffen hoelang we al hiermee bezig zijn. Artikelen over snelle toename van de werkloosheid onder vrouwen en "moeder hoort thuis, daar ligt haar geluk."

Je zou moedeloos kunnen worden van deze herhaling van de geschiedenis, maar dat is niet nodig als we tegelijkertijd beseffen dat bijvoorbeeld de feministische tijdschriften groeien en bloeien, ook al zijn ze dan minder professioneel van opzet en hebben ze nog geen grote oplages. Het is wel een teken van springlevend zijn van de vrouwenbeweging, die niet altijd tevreden is met die ene paraplu. Het voordeel ervan is echter wel dat de losse verkoop behoorlijk is en vanuit eigen gedrag weet ik hoe verleidelijk het is toch het blad te kopen voor dat ene pakkende artikel!

Opzij bestaat tien jaar. Opzij als produkt van de tweede feministische golf! De PSP-vrouwengroepen die eveneens hieruit voortkwamen, lieten vorig jaar haar tienjarig bestaan geruisloos voorbij gaan. Op het komende "vrouwenstrijd-homostrijd-en-socialisme-kongres" zullen de resultaten van dit "stille jubileum" naar voren komen. Zonder feestrede, zonder kado's, zonder bloemen, maar wel met feministisch elan.

ALICE LOETERS

Het begin; terugkijken bij tien jaar Opzij, uitgegeven door de Weekbladpers. Prijs: f 14,-.

Schaduw van bajonetten

De junta in Turkije heeft bekend gemaakt, dat 91,5 procent van de bevolking bij het referendum van 7 november j.l. voor de nieuwe grondwet heeft gestemd. Bij het democratisch karakter zijn zeer veel vraagtekens te zetten. Het Nederlands Juristen Comité Mensenrechten (NJCM) te Leiden heeft dat gedaan. Het Nederlands Comité Mensenrechten Turkije (NKMT), dat onder andere bestaat uit zes leden van de Tweede Kamer, heeft de nieuwe grondwet en het referendum volstrekt onaanvaardbaar genoemd. Ook kregen het referendum en de grondwet zware kritiek te verduren op het symposium, dat begin november in Amsterdam georganiseerd werd en waar vele honderden Turken en Nederlanders ook aanwezig waren. De nieuwbakken minister van buitenlandse zaken, Van der Broek, waagde het niettemin het referendum 'een stap op weg naar democratie' te noemen. 'Een kleine stap op een hele lange weg' zo voegde hij er haastig aan toe naar aanleiding van kritische opmerkingen in de Kamer over die eerste uitspraak. Nihat Karaman verhaalt, wat de politieke reden voor deze stap van de Turkse junta is.

Het referendum werd gehouden in de meest ondemocratische omstandigheden. Een campagne tegen de nieuwe grondwet of zelfs maar kritiek daarop was verboden. De leden van de junta echter hielden een tournee door het land. De staatsradio en televisie hielden niet op speciale programma's uit te zenden om de bevolking te indoctrineren. Alle politieke partijen waren verboden en het was de partijleiders en partijbestuurders niet toegestaan om in het publiek te spreken. In de nieuwe grondwet is een artikel opgenomen dat hen voor de komende tien jaar verbiedt om politieke activiteiten te ondernemen. Alle organisaties van de bevolking en de vakbondsfederatie DISK waren eveneens verboden. Volgens officiële cijfers zijn er op dit moment zestig duizend politieke gevangenen. Eenentwintig doodstraffen zijn inmiddels voltrokken en door de militaire aanklagers zijn nog eens vijfduizend doodstraffen geëist. Onder deze omstandigheden is de nieuwe grondwet voorbereid en werd het referendum gehouden. 'Wij geven hen (de democratische oppositie) de gelegenheid over de nieuwe grondwet te spreken' verklaarde generaal Evren in een van zijn toespraken. Dat maakt veel duidelijk over wat deze man verstaat onder democratie, vrijheid van discussie en het recht op vrije meningsuiting.

Tijdens het referendum nam de repressie toe. Zoals de internationale pers had voorspeld waren de enveloppen waarin de stembiljetten gestopt moesten worden dun en doorzichtig. Voor de autoriteiten, die toezicht hielden op het stemmen kon eenvoudig worden vastgesteld of er een 'ja' of een 'nee' stem werd uitgebracht. In de meeste stembureaus lagen de stembiljetten niet in stemhokjes, maar op de tafel van die autoriteiten en was er dus van een geheime stemming

geen sprake. In de internationale pers werden een groot aantal gevallen genoemd waaruit bleek dat de autoriteiten op de stembureaus onmiddellijk ingrepen en de mensen dwongen 'ja' te stemmen. Men dient daarbij te bedenken dat het stemmen verplicht was en dat degenen die niet opkwamen een gevangenisstraf riskeerden.

De vervalsing van de uitslagen

De junta heeft bekend gemaakt dat 91,5% 'ja' heeft gestemd. Die uitslag is hoogst verdacht. Weliswaar werd het referendum onder omstandigheden van zware onderdrukking gehouden, toch was er oppositie tegen de grondwet en het referendum vanuit brede lagen van de samenleving. De Republikeinse Volkspartij van ex-premier Ecevit en de religieuze Partij voor Nationale Redding voerden een actieve campagne tegen de nieuwe grondwet. Zelfs de Gerechtigheids Partij van oud premier Demirel was tegen. En hoewel de oppositie van de laatste niet zozeer tegen het autoritaire karakter van de grondwet als wel tegen de verkiezing van generaal Evren als president was, had die oppositie wel invloed onder de bevolking. Het is wel heel ongeloofwaardig, dat de partijen, die bij de laatste verkiezingen 90% van de stemmen verzamelden nu slechts de steun kregen van ongeveer 8% van de bevolking.

Het anti-democratische karakter van het referendum heeft de basis gelegd voor elke mogelijke vervalsing van de uitslag. De stemprocedure en het tellen van de stemmen was in handen van autoriteiten, die rechtstreeks door de junta waren benoemd. Vlak voor het referendum verklaarde de junta dat elke informatie over de uitslag alleen mocht worden verstrekt door het Algemeen

Secretariaat van de Nationale Veiligheidsraad. Turkse journalisten mochten het referendum dus niet uit eigen bronnen en waarnemingen verslaan en de internationale pers, die eigen correspondenten aan het woord liet beging daarmee feitelijk een strafbaar feit. In Turkije doen op dit moment grapjes de ronde, over het feit dat in het gehele land 8% 'nee' heeft gestemd. Een dergelijke harmonie is in het land nooit vertoond.

Door leden van de delegatie van de Raad van Europa is reeds opgemerkt hoe ondemocratisch het referendum was. Het referendum werd gehouden onder de schaduw van bajonetten. Dit referendum is onwettig, omdat het niet de vrije wil van de bevolking tot uitdrukking brengt. Noch door de bevolking in Turkije, noch door de democratische publieke opinie zal het worden geaccepteerd.

Bedreiging van democratie en vrede

Welke betekenis moet er aan het referendum worden gehecht? En wat mogen we verwachten van de toekomstige politieke ontwikkelingen in Turkije? Met een dergelijke grondwet, waarin alle fundamentele rechten en vrijheden streng beperkt worden, waarin de uitvoerende macht boven de wetgevende macht is gesteld en vooral de president oppermachtig is, zonder dat hij aan één enkel orgaan verantwoording schuldig is, kan dit regiem onmogelijk democratisch worden genoemd. De junta heeft geprobeerd om dit referendum als een 'stap in de richting van democratie' te presenteren. Feitelijk echter wettigt deze grondwet datgene wat de junta de afgelopen twee jaar heeft gedaan en wordt het militaire regiem geïnstitutionaliseerd onder een parlementaire dekmantel.

De junta heeft geen stap in de richting van de democratie gedaan, maar heeft zich van de democratie verwijderd. Dit nu past in de politiek van de Amerikaanse regering m.b.t. de Perzische golf. De actieve bemoeienis van de Amerikaanse regering met Turkije wordt steeds duidelijker. Er zijn berichten uitgelekt, die erop wijzen dat er een accord is gesloten over de legering van het Rapid Deployment Force in Turkije. Na Israël en Egypte is Turkije nummer drie als het gaat om Amerikaanse militaire steun. Een accord over een vliegtuigindustrie, die de F16 en de F18 moet gaan maken is gereed voor tekening. Vier weken geleden is de beslissing genomen om tien vliegvelden in het oosten van Turkije te vergroten m.b.v. een Amerikaans hulpprogramma. Deze vliegvelden worden geschikt gemaakt voor strategische bommenwerpers met atoomwapens. Tenslotte worden er pogingen in het werk gesteld om

de rol van het Turkse leger m.b.t. het gebied rond de Perzische golf te vergroten. 'Een machtig Turks leger is tevens een garantie voor het Golf gebied' sprak de minister van defensie onlangs.

Schending van democratie en mensenrechten gaat hand in hand met ontwikkelingen, die de toch al gewelddadige situatie in het Midden Oosten verscherpt. In de nieuwe grondwet is geregeld, dat de president het recht heeft om de oorlog te verklaren. Generaal Evren heeft het recht 'Turkse troepen te zenden naar een ander land of vreemde troepen in Turkije toe te laten.' (art. 92) Turkije is overgeleverd aan de avonturistische politiek van de junta. Omdat Turkije een NAVO-lid is lopen alle NAVO-leden het gevaar daarin te worden meegesleept. Daarom nemen de gevaren die de democratie en de vrede in Turkije bedreigen toe.

Dit gevaar dient te worden afgewend. De democratische oppositie met steun van de democratisch gezinde krachten in Europa hebben de kracht daartoe indien zij samenwerken. Turkije is een NAVO-lid en kandidaat-lid van de EG. De geschetste gevaren bevinden zich dicht in de buurt van de Europese gemeenschap. Met gebundelde inspanningen zullen wij in staat zijn om die gevaren af te wenden. Het is nu meer dan ooit nodig, dat migranten uit Turkije en Nederlanders pal blijven staan achter de democraten in Turkije en vooral achter diegenen, wier levens worden bedreigd door de doodstraffen van de krijgswaarden.

NIHAT KARAMAN
HTIB (Turkse Arbeidersvereniging
in Nederland)

Guerrillas en politieke scholing

Al eerder is in BEVRIJDING aandacht BESTEED aan het verzet in de Filippijnen. De PSP is de eerste politieke partij in Nederland, die het Nationaal Democratisch Front, NDF, heeft erkend. Het NDF leidt de verzetsstrijd in de steden en organiseert arbeid(st)ers, bewoners van krottenwijken, vrouwen, studenten, jongeren etc. Het NDF poogt ook de verschillende revolutionaire krachten in de stad en op het platteland bij elkaar te brengen. Op het platteland wordt het verzet geleid door het Nieuwe Volksleger, NPA. Dit werd op 29 maart 1969 opgericht en begon met ongeveer zestig mensen en vijfendertig vuurwapens. Momenteel zijn er ongeveer 10.000 guerrillas en een veelvoud daarvan aan militi-leden. Het NPA beschikt over 34 guerrilla fronten. Ieder front bestaat uit meer dan 150 dorpen en tussen de vijf en drieëndertig steden, en heeft zijn eigen partijstructuur en politiek apparaat. Het NPA leidt een landbouwrevolutie. De boeregezinnen, die daarvan profiteren, leveren de zonen en dochters voor het NPA. Johnny Roodt was onlangs in de Filippijnen en trok ruim een week op met NPA guerrillas. Een van de dingen die hem trof was hun politieke nivo. Ook de manier waarop werd omgegaan met kritiek en zelfkritiek maakte veel indruk.

Vóór het vertrek gisteravond de gebruikelijke instructies. Om zes uur wordt het donker. Om zeven uur stellen we op en een kwartier later vertrekken we. Een lange rij, vlak achter elkaar lopend. Het is stikdonker. We hoeven niet lang te lopen, een half uur slechts, maar het is uiterst slopend. Een heel steile afdaling, veel losse keien, smal kronkelig pad van 20-25 cm breed, af en toe aan beide kanten afgrondjes, soms nog glibberig van de regen van enkele dagen terug. Beekje oversteken. Het pad is nog donkerder, boven ons hoofd de takken en bladeren van struiken. Beekje weer oversteken, springend van de ene steen op de andere. Verdomme een kei wankelt. Met een sprong naar de overkant. Dan naar boven. Vasthouden aan het gras langs de kant van de weg en aan uitstekende wortels. De guerrillas lopen snel. Een kort vlak stuk, goed voor tussensprintjes. Dan weer naar boven. We komen op een klein plateau. Op nogal afstand van elkaar blijken daar verschillende huizen te staan. We kloppen ergens aan. De mensen zijn blij verrast dat we zijn gekomen. Ze waren van te voren niet ingelicht. Veiligheidsoverwegingen. In het huis ruikt het naar toeba, een licht alcoholische drank, getrokken van koskosnotenbomensap. Het is guerrillas overigens verboden alcohol te drinken.

De mensen in het huis zijn al wat ouder. Ze hebben elf kinderen. Die wonen nu allemaal ergens anders. De familie pacht twee hektare land en is zelf begonnen kokosnotenbomen te planten. Het is typisch zo'n gezin, dat nauwelijks het hoofd boven water kan houden. Ze moeten van alles en nog wat doen om rond te komen. Ze verbouwen wat koffie en groentes, deels voor de

markt deels voor eigen gebruik. De koffie voor eigen gebruik mengen ze met geroosterde gemalen mais. Dat is goedkoper. In het huis staat verder een mand met sojabonen, nog in de gedroogde schil. Onder een bed ligt een berg maiskolven. Verder staan er een ijzeren ploeg en een eg. 's Ochtends kookt de vader samen met een guerrilla. Dat heb ik heel veel gezien: mannen die huishoudelijk werk doen en dat kennelijk heel gewoon vinden. Het voelt heel ontspannen. We krijgen gekookte gebroken mais met spercieboontjes. 's Middags mais met kleine stukjes kip. Die ochtend begint er om negen uur een politieke klas voor de guerrillas. Het gebeurt binnen in een huis. Een houten witte plank dient als schoolbord. Eigenlijk hadden we al eerder zo'n klas zullen hebben, maar in de vorige gehuchten konden we geen bord met krijt vinden. De klas gaat meteen over op een moeilijk onderwerp: het bureaucratisch kapitalisme. De politieke officier van het guerrilla peloton schrijft eerst de definitie en de kenmerken op het bord. Iedere guerrilla schrijft dat over. Wat iedere guerrilla in ieder geval bij zich heeft zijn een schrift en een pen. "Het US imperialisme zocht in eerste instantie contact met de traditionele dorpsleiders en leden van de stadsregeringen. Die organiseerden zich in een of twee politieke partijen. Mensen uit die kringen kwamen steeds meer terecht in de burokratie. Maar diezelfde mensen hadden vaak grote belangen op het platteland. Tegelijkertijd wisten ze eventueel protest op het platteland en in de steden de kop in te drukken. Terwijl de Amerikanen hun economische belangen hier enorm vergrootten, werden de koloniale buro-

kraten tot bureaucratische kapitalisten. De grootste burokraten zijn tevens vaak compradores of grootgrondbezitters. Ze gebruiken hun politieke macht om hun economische macht te consolideren".

Buiten schijnt fel de zon. Binnen zit iedereen hard te werken en mee te denken. Het bovenstaande wordt nog een paar keer herhaald in andere woorden. Verschillende guerrillas nemen het woord om het aan anderen uit te leggen. Dat werkt heel goed. Ze komen ook met voorbeelden van grootgrondbezitters uit de buurt, die over sterke banden beschikken met de hoofdstad Manilla en buitenlandse monopolies. Een van de guerrillas vertelt over een grootgrondbezitter uit de streek en diens plannen. Het gaat om een bananenmagnaat die nu ook in ananas gaat handelen. "Ze zijn een enorm ananasplantage-project aan het opzetten, dat meer dan 70 miljoen pesos gaat kosten (meer dan 20 miljoen gulden). Van de produktie is tachtig procent voor de export. Er komt werk voor 2.400 mensen, wordt beweerd. De magnaat heeft 2.900 hektare van de regering toegewezen gekregen. Chiquita International Trading Company wordt de grootste afnemer van de ananas. De meeste produkten gaan naar Japan, Hongkong en landen in het Midden Oosten. De rest is voor de binnenlandse markt." Een andere guerrilla vertelt, hoe zijn familie van hun land verdreven is om baan te maken voor de plantage van een andere ananas-magnaat. Hij merkt verder op: "Er zullen weer heel wat pachters verdreven worden om die 2.900 hektare vrij te krijgen. Er zullen heel wat gezinnen zonder inkomen geraken. Die man heeft ook nog het leger achter zich. Dankzij het leger is een groot deel van een stam van ongeveer 40.000 mensen van hun land verdreven. De soldaten hebben hun huizen en hutten met kogels doorzeefd om ze daarna in brand te steken. Dat is op vrijwel alle plaatsen gebeurd waar ze zich verzetten tegen de plannen van die magnaat. Hij had ook boeren uit de buurt van die stam omgekocht en opgezet tegen die stam. Hij had zijn jeep aan hen uitgeleend om schietend rond te kunnen trekken. Het is afschuwelijk."

Uit wat ik kan volgen van de discussie krijg ik sterk de indruk, dat die guerrillas weten waar ze over praten. Ze hebben zaken doordacht. Ze proberen stukken theorie in te vullen met voorbeelden uit eigen ervaring en helpen elkaar daarbij. Toch zijn er guerrillas bij, die zo weinig geletterd zijn, dat ze nog met hun vinger erbij lezen. Maar als ik ze dan weer met de dorpelingen zie spreken, sta ik versteld van hun vermogen om zaken duidelijk te maken.

Een van de zaken waar ik vóór mijn vertrek naar de Filippijnen al heel vaak over nagedacht had, was wat Mao's idee over guerrillas als vissen-in-het-water in de Filippijnse praktijk zou betekenen. Het is een van de dingen geworden die het meest indruk op me hebben gemaakt: de manier waarop de guerrillas geïntegreerd zijn in de massa's op het platteland. Van te voren had ik me ook afgevraagd hoe ze in de bevrijdingsbeweging om zouden gaan met kritiek en zelfkritiek. Ik had gehoord, dat criticism-selcriticism sessions, c.s.c. sessions ofwel kritiek-zelfkritiek bijeenkomsten als functie hebben de eenheid te verhogen, dat ze als een dialektisch proces worden gezien. Er wordt uitgegaan van eenheid, regelmatig worden c.s.c. bijeenkomsten gehouden en die vergroten die eenheid. Ik heb veel over c.s.c. gepraat met mensen uit verzetskernen in de stad. Ik heb één c.s.c. bijeenkomst van de guerrillas meegeemaakt. Dat is een hoogtepunt van mijn reis geworden. Ik weet alleen niet of het lukt over te brengen wat ik erbij beleefd heb. De regeltjes lijken heel eenvoudig. Regeltjes opsommen geeft misschien teveel een structuur aan en te weinig hoe het in werkelijkheid toegaat.

De dag na de klas over het bureaucratisch kapitalisme zijn we in een posthuis een paar gehuchten verderop. Een posthuis is een huis, waar guerrillas onaange-

(advertentie)

FILIPPIJNEN

De onderdrukking van het Filippijnse volk wordt steeds gewelddadiger. Het volk lijdt, maar het verzet zich fel.

Enkele maanden geleden erkende de P.S.P. het N.D.F. (National Democratic Front) als vertegenwoordiger van het Filippijnse volk.

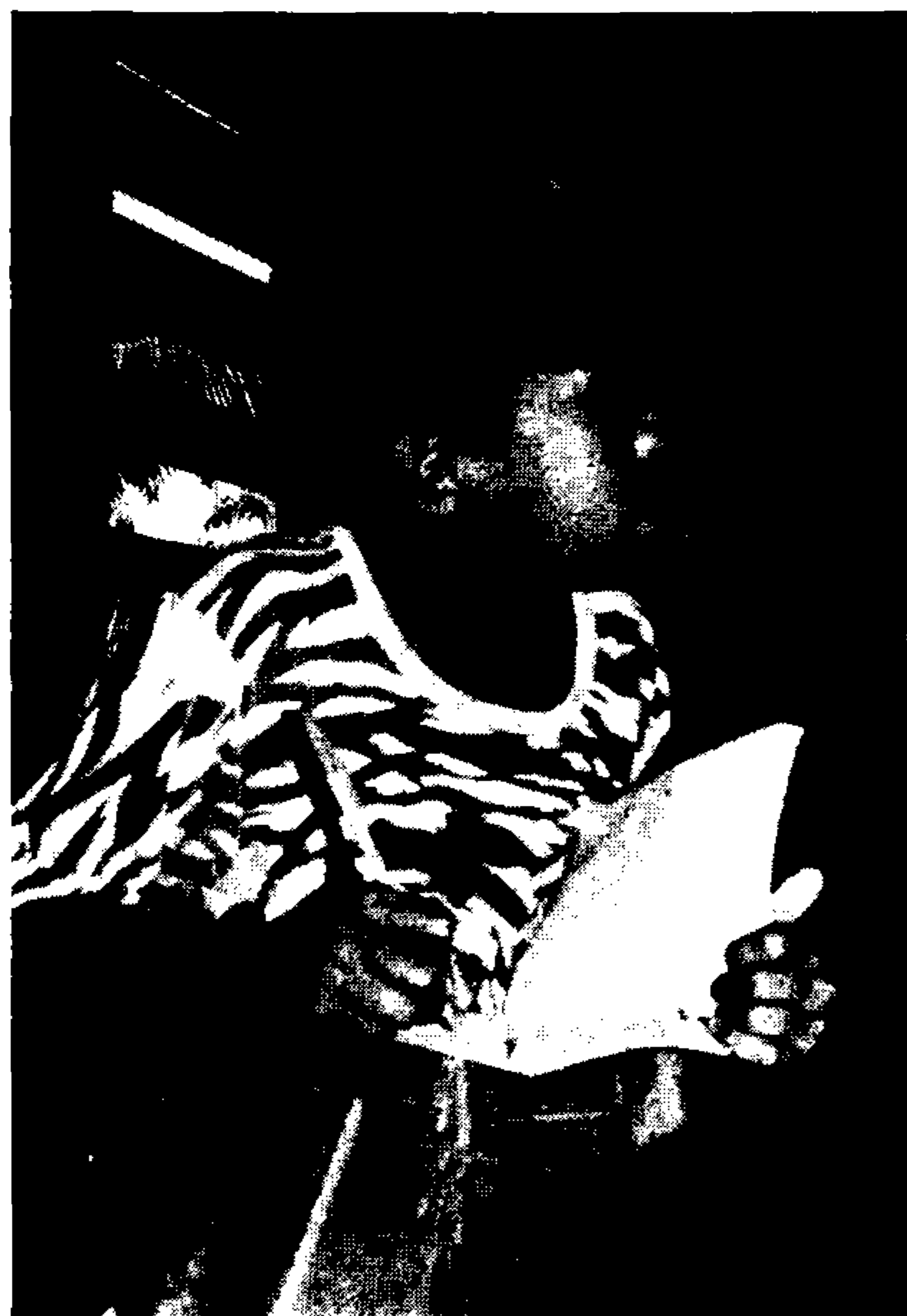
Steun net als de P.S.P. het N.D.F.

giro 4075793
tnv Filippijngroep Nederland
ovv Steun N.D.F.

Voor regelmatige informatie neem een abonnement op het Filippijnenbulletin.

Filippijngroep Ned.
v. Lidth de Jeudestr. 26
3581 GJ Utrecht
tel. 030 - 319323

kondigd kunnen overnachten, vergaderen e.d. Er wordt weer een politieke klas gehouden, ditmaal over theorie en praktijk van het onder de loep nemen van ieders functioneren. "Het doel van c.s.c. is om een hoger nivo van eenheid te bereiken binnen een kollektief zoals ons peloton door middel van krachtige ideologische strijd. De kunst is om open te staan voor kritiek en erop te vertrouwen dat anderen daar ook open voor staan. De kunst is om van fouten uit het verleden te leren om niet in toekomstige te vervallen. Maar een kameraad kan niet van de ene op de andere dag veranderen. Het gaat erom de patient te redden en niet om hem dood te genezen. Het terugvallen in oude gewoontes is onvermijdelijk. In iedere kritiek zit wel iets waars, hoe lullig die ook wordt geuit. De bekritiseerde dient zelf in eerste instantie te onderzoeken wat er in klopt."

Opnieuw wordt er aandachtig geluisterd en wordt er druk gepend. Ik vraag me af hoe dat nu overkomt op de guerrillas. Kunnen ze er iets mee? Wat roept het bij hen op? Maar aan de gezichten is weinig te zien: geen onrust, geen onbegrip, wel concentratie, aandacht om te volgen wat er gezegd wordt.

"Het politiek en organisatorisch werk van iedere kameraad vormt de basis voor kritiek. Dat werk is ook de concrete basis voor de inschatting van ieders ideologisch nivo. Een kameraad is voor 70 procent goed en misschien voor 30 procent niet, tenzij echt het tegendeel wordt bewezen. Probeer iemands hoofd- en bij-fouten te onderscheiden. Bedenk in welke mate iemand kritiek aankan. Dat is een stijlkwestie, geen vermindering van de kritiek. Kritiek moet overgebracht worden op een rustige manier, ongeacht de ernst van de fout". Zo was het me een keer van te voren verteld.

Intussen gaan er steeds flarden door mijn hoofd hoe in de linkse beweging in Nederland met kritiek wordt omgegaan. Zijn we steeds wel op meer eenheid uit of komt het in feite neer op meer verdeeldheid? Hoe vaak lijkt kritiek niet op stigmatisering of kategorisering (b.v. revisionist, sexist, escapist) in plaats van dat kritiek verhelderend werkt. Gedragingen van mezelf schieten me door mijn hoofd. Wat lijkt het me moeilijk om creatief en vruchtbaar met kritiek om te gaan.

De c.s.c. bijeenkomst die ik meemaak, duurt urenlang. We zitten in een soort cirkel, dicht op elkaar vanwege de kleine ruimte. Knus is niet het goede woord, veilig ook niet, vertrouwd ook niet. Daar gaat het niet om. Het gaat erom dat hier mensen bij elkaar zitten die

verbonden zijn door een heel concreet gemeenschappelijk strijddoel, de bevrijding van de Filippijnen; om mensen die elkaar nodig hebben in een duidelijk omschreven strijd. De guerrillas zitten er rustig en gekoncentreerd bij. Ik heb almaar een heel diep gevoel in mijn buik, weet niet wat het is. Het is ook een taalprobleem. Ik kan niet in de plaatselijke taal uitdrukken wat ik voel. Ik weet het ook eigenlijk niet precies. Er is iets heel belangrijks aan het gebeuren. Die guerrillas hebben iets onder de knie wat geen enkele imperialistische macht of feodale heer meer van ze af kan nemen.

De jongste guerrilla is dertien jaar oud. In alle rust vertelt hij, wat hij vindt dat hij verkeerd heeft gedaan. Hij vindt dat hij niet zoveel mangoes had moeten pakken voor zichzelf. Een ander vult aan, dat hij heel vaak bij het eten als eerste opschept en heel veel neemt. Een derde vraagt wat dat te maken heeft met hem vroeger: hij komt uit een te groot gezin met te weinig eten. 'Ik ben een paar keer zo oud als die jongen en hoeveel kan ik niet van hem leren', schiet het door me heen. De leider van het eskadron vertelt dat hij zichzelf nog steeds een te liberale leider vindt. En het gesprek komt op een paar dagen eerder, toen we in een posthuis waren, dat korte tijd daarvoor nog door het leger aangevallen was; waarom hij

De politieke klas van de guerrillas (foto rechtsboven) wordt ook bijgewoond door de jongste strijder (foto linksboven). Tijdens één van de kritiek/zelfkritiek bijeenkomsten werd er ook kritiek en zelfkritiek geoeffend op het te lang wassen en douchen zonder voldoende bewaking.

foto's: Johnny Roodt

toen 's nachts geen wachtposten had uitgezet. Er wordt over gepraat, dat soms te veel geweren onbewaakt staan, omdat teveel guerrillas tegelijk gaan baden. Een andere guerrilla wordt bekritiseerd omdat hij teveel aan het woord is. "Het gaat erom uit te vinden of het juist is, dat hij zoveel inbreng heeft en welk effect dat op anderen heeft. Het gaat erom uit te zoeken in hoeverre hij nog last heeft van zijn petty bourgeois achtergrond", verduidelijkt de politieke officier. Politieke katagorieën als klasse-achtergrond, liberaal gedrag tegenover discipline, spelen steeds door de discussie heen. Aan de orde komt ook nog de spanning tussen individualisme en kollektivisme. Dit naar aanleiding van het feit, dat een van de guerrillas beslag probeert te leggen op een mooi regenjack, zonder daarover overleg te voeren met de fourage officier. Er wordt besloten, dat hij met iedere guerrilla zal overleggen wie dat jack het hardst nodig heeft.

Wat uiteindelijk de meeste aandacht krijgt is hoe iedere guerrilla de afgelopen tijd is omgegaan met de mensen in de gehuchten, waar ze geweest zijn. Met grote zorg wordt hierover gepraat tot in het kleinste detail toe. Duidelijk is dat het NPA er veel belang bij heeft de verhouding met de massa's optimaal te houden. De rust, ervaring en rijpheid waarmee ze het doen, treft me

enorm. En weer heb ik dat gevoel: die guerrillas weten wat ze willen, zijn zich ervan bewust hoe het beter kan. Hun kritiek en zelfkritiek zijn kernachtig. Niet de man maar de bal. Niet van "ik vind jou wel aardig" of "je neus staat me niet aan", maar steeds concrete gedragingen die het functioneren van het peloton betreffen. Gedragingen die als handvat dienen om iemand verder te laten komen. Daarbij wordt ieder in zijn of haar waarde gelaten. En iedereen heeft wel inbreng. Die inbreng wordt getoetst op de inhoud en niet op de inbrenger of inbrengster. Dat is democratie. Ze hebben nog niet de macht, die Filippijnse revolutionairen, maar wel de motivatie en de integriteit. Dat zijn hun sterkste wapens.

JOHNNY ROODT

U gaat uw witte spaargeld toch niet zwart maken?

U legt af en toe een bedragje opzij. Sparen. U hebt dus een rekening bij een spaarbank of bij een gewone bank. Daar zijn ze blij met uw geld en ze bieden u de hoogst mogelijke rente. Zodat uw spaargeld groeit. Vandaag de dag harder dan ooit, want de rente is hoog.

Maar wat gebeurt er met uw geld? Spaarbank of bank gaan het beleggen. Om daardoor voldoende rentewinst te kunnen maken om de aan u beloofde rente te kunnen uitbetalen.

Maar dan komt de hamvraag: wáár wordt uw spaargeld belegd? Weet u dat? Beleggen ze uw geld in zaken die regelrecht ingaan tegen uw principes? Beleggen ze uw geld in landen als Zuid-Afrika of Chili?

Als u daar toch een beetje nerveus van wordt, is er een goede oplossing: sparen bij de Algemene Spaarbank voor Nederland. Een bank die

uw spaargeld selectief belegt - en toch een prima rente geeft. Zeker

niet minder dan elders. Alleen bij de ASN krijgt u er één zekerheid gratis bij: uw geld wordt grotendeels in sociaal verantwoorde projecten belegd. In woningbouw of peuterspeelzaal of vele andere sociaal-culturele projecten. Uw geld wordt dus goed belegd. Zodat uw rente schoon is en uw spaargeld goede dingen bewerkstelligt.

Sparen bij de ASN is sparen via uw girorekening.

Doe het nú: u krijgt f 7,50 premie.

ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND

geeft rente zonder bijsmaak.

Bon

Naam en voorletter(s): _____

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

Postgirorekening: _____

wenst bij de ALGEMENE SPAARBANK VOOR NEDERLAND een renterekening te openen.

Stuur deze bon in open enveloppe zonder postzegel aan **Algemene Spaarbank voor Nederland, Antwoordnummer 1188, 2500 WB Den Haag.**

U kunt ook bellen: 070-47 01 81. Of ons bezoeken: Rijnstraat 28, Den Haag (vlak bij het Centraal Station).

Deze jongerenkrant verschijnt in BEVRIJDING onder verantwoordelijkheid van het PSP-jongeren bestuurskollektief.

RASSEJUSTITIE IN ASSEN

Steeds meer groepen van linkse mensen worden bedreigd, aangevallen en in elkaar geslagen. Niet alleen illegale semi-fascistische knokploegbendes, zoals in het geval van de Einstein-boys, maar ook disko's, zoals in Rhenen waar een 14-tal kraakpanden werd aangevallen, zijn actief.

Politie en justitie lijken door niet-optreden of half optreden dit soort praktijken min of meer te legaliseren. In een aantal andere gevallen heeft het meer het idee van klasse-

justitie, die echter racistiese en fascistiese ideeën in de kaart spelen en mogelijk maken. De media doen al niet veel beter, zij proberen geen helderheid te verschaffen, nemen alleen politieverklaringen letterlijk over zonder aantekeningen of kritiek. De berichtgeving is eenzijdig, inhoudsloos zonder enige analyse en bovenal kweekt het stemming in plaats van begrip.

Golfje beschoten

Het begint allemaal in de nacht van 10-11 juni wanneer er een politieauto in de buurt van Assen wordt beschoten. Er zijn geen gewonden, alleen maar wat gaatjes in de auto.

De verdenkingen gaan direkt in de richting van de Molukse gemeenschap. De enigste aanwijzing die de politie heeft voor verdenking van deze groep is, dat het dan precies vijf jaar geleden is dat er een treinkaping plaatsvond bij Assen. Toch blijkt zij aan dit feit zwaar te tillen en kort daarop worden zes jonge Molukkers opgepakt. Tegen de afspraken in arresteert de politie toch weer een jongen onder schooltijd. De beschuldiging luidt: openlijke geweldpleging, brandstichting en poging tot moord. Hiermee probeert de politie gelijk nog wat onopgeloste zaakjes te regelen.

In de rest van het verhaal wordt het steeds duidelijker dat de politie een bepaald "soort" Molukkers zoekt, n.l. jonge linkse die actief zijn in Masiun of het M.S.K. (Moluks Scholingskollektief). Dit kollektief is opgericht in 1977 ten tijde van de kapingen en hield zich vooral bezig met voorlichting. Vooral het hard-drugs probleem vliegt de pan uit, na deze tijd (veel huiszoekingen, razzia's etc.). De toekomst is voor velen niet al te rooskleurig. De werkloosheid onder jongeren is groot. 30 tot 50% van de jongeren in de leeftijdskategorie van 15 tot 35 jaar is verslaafd, terwijl dit landelijk 3 tot 4% is. De drugshulpverlening kent niet de specifieke problemen van deze groep en de groep komt niet bij de instellingen. Er bestaan ook geen Molukse hulpverleners.

Het MSK gaat zich met deze drugshulpverlening bemoeien en later, in 1980, nog een andere organisatie: de stichting Masiun. Deze start een aanloop- en info-centrum en afkickprojecten. Masiun krijgt weinig medewerking van de gemeente, bv. voor onderdak. De stichting zat dan ook lange tijd in gekraakte panden. Ook de politie neemt ze weinig serieus. Ze moeten zich laten vergezellen door de reklassering of CAD wan-

neer ze op het politiebureau de belangen van hun cliënten willen verdedigen, wanneer die in aanraking zijn gekomen met de justitie. Er worden huiszoekingen gedaan in Masiun en bij de Masiun-leden thuis. Er worden zes mensen gearresteerd. De politie beweert een pistool met munitie gevonden te hebben. Bij navraag naar kaliber en soort blijven de antwoorden echter vaag, en tonen van het wapen gaat al helemaal niet. De patronen die bij de beschieting zijn gevonden waren niet van FN-pistolen, die de politie beweert te hebben gevonden, zodat de ten laste legging alleen maar verlicht lijkt. Wel zijn er al in beslag genomen gympies, trainingspakken, foto's en een stiletto.

De pers draait ondertussen op volle toeren. In de koppen de vermeende gijzelingsplannen voor Beatrix en Van Agt, die in hetzelfde artikel nog ontkend worden. Alleen de NRC en de Waarheid

komen met wat genuanceerder berichten, waaronder het Waarheid-bericht van zaterdag 17 juli, waarin bekend wordt gemaakt dat de geruchten over gijzelingsplannen afkomstig zijn van een Groningse BVD-agent. De pers zorgt alleen voor een verwijdering tussen Masiun-leden en de rest van de Molukse gemeenschap. Intussen groeit het aantal arrestanten tot 10 mensen, waarvan 9 MSK-leden. De ten laste legging: poging tot moord, brandstichting, geweldpleging en voor twee verboden wapenbezit (een kapotte revolver en een stiletto). Verder bedraagt de ruime buit van de politie naaimachineolie (daar kun je immers pistolen mee smeren) en dat doe je dan met... een tandenborstel.

Langzaam worden van de Molukkers opnieuw kapers c.q. terroristen gemaakt, wat niet alleen zorgt voor verder onbegrip vanuit de Molukse bevolking, maar ook, door angst gedreven voor

verdere razzia's en terrorisering van de Molukse wijk door rechercheurs en politie, voor een splitsing binnen de eigen gemeenschap. De verhoren en invallen in woningen zijn inkorrekt (zijn we zo langzamerhand gewend) en intimiderend. Advokaten, reklassering, kinderscherming en familie wordt het zeer moeilijk gemaakt de arrestanten te bezoeken. Bezoekende familieleden werden gelijk ook verhoord en diverse huiszoekingen leken op een forse inbraak, waarbij de opengebroken deur nog openstond en spullen verdwenen waren. Daarbij komt nog dat de verdachtmakingen in de richting van de Molukse gemeenschap op z'n minst gezegd tot weinig concrete aanwijzingen hebben geleid in de richting van de beschieting. De politie doet weinig of geen moeite de daders in enige andere richting te zoeken en heeft het duidelijk op deze groep gemunt.

Assen, 21 oktober demonstratie tegen het proces van de tien Molukkers

Foto: Eduard de Kam

vervolg van pagina 11

Rechtse provokateurs

Waarom? Hebben zij nog geen rekening uit het verleden (de kapingen) te vereffen? Veeleer lijkt het op een beleid, dat erop is gericht om linkse activisten/s hun bezigheden onmogelijk te maken. Bij mij komen enigszins onsmakelijke herinneringen naar boven over strategieën die gebruikt worden door ultra-rechts. De bom die bij de metro gelegd werd en uit rechtse kringen afkomstig was is hiervan een voorbeeld. Zo kunnen rechtse elementen hun gang gaan en links ervan de schuld geven (hierbij spelen de media een grote rol, het zijn immers methoden die maar al te bekend zijn). Dat de aanslag zodoende best uit de richting van de Centrum-partij, het Oud-Strijderslegioen, de BVD of de Indonesische veiligheidsdienst zou kunnen komen, is voor mij duidelijk.

Dat de akties van de politie/justitie en de media allereerst onvoorzichtig en eenzijdig zijn geweest, maar vooral ook racistiese ideeën en terreur in de kaart spelen, is een gevaarlijke zaak.

Het is maar al te bekend dat ten tijde van economiese recessie elke vorm van verzet makkelijker kan worden onderdrukt. De mate waarin de overheid samenwerkt met (semi-)fascistiese dan wel racistiese groeperingen is niet duidelijk, maar dat het gebeurt is zeker. Het toestaan door de politie om het aktieterrein van de Dodewaardaktie 1981 te laten ontruimen door een bende fascistesen is er één voorbeeld van.

De politie laat zelfs gebruik maken van de mikrofoons op haar auto's om de bende de aktievoerders/sters te sommeren het terrein te verlaten. Intimidatie is toegestaan. OSL-mensen weten snel in te spelen op gevoelens van mensen, gesteund door de media, om zo een groep knokkers achter zich te krijgen. Solidaire bewoners/sters worden door deze mensen bedreigd en geïntimideerd. (zie de brochure Dodewaard gaat dicht '81).

Een ander voorbeeld: Bij de ontruiming van het kraakpand de Lucky Luik door een knokploeg in oktober 1981 herkent de politie een aantal knokkers, begroet die vriendelijk en verdwijnt weer, tot grote verbazing van de bewoners/sters die net probeerden een aanklacht wegens huisvredebreuk, gijzeling, vernieling, geweldpleging, bedreiging, diefstal in te dienen. Justitie grijpt niet in en krakers/sters herstellen de orde om vervolgens beschuldigd te worden van verstoring van de openbare orde en eigen richting.

Als laatste korte voorbeeld wil ik nog de lakse houding noemen van de justitie inzake de brandstichting bij de Groote Keyzer en bij Radio Stad, waarvoor duidelijke aanwijzingen in de richting van Einstein zijn. De brand in de Keyzer was niet groot genoeg geweest, aldus een van de boys, het was jammer dat er alleen katten waren omgekomen.

Gelijke rechten?

Terug naar de Molukkers. Begin okto-

ber wordt er zes jaar geëist en op 22 oktober luidt de uitspraak drie jaar voor zeven van de tien arrestanten. Zij waren medeplichtig aan poging tot moord, Eén van de zeven had een helpende hand geboden, volgens de rechtbank, en dat leverde hem ook drie jaar op.

Afgezien van het feit dat, als ze geschoten hebben, het aardig dringen moet zijn geweest met z'n zessen achter dat ene pistool, blijft het een vorm van pure rassejustitie. Nog geen jaar geleden wordt kraker Guus van een meter afstand in de nek geschoten door "zijn" huisbaas. De dader krijgt zes maanden gevangenisstraf, zijn handlanger f 500 boete.

De rechtbank in Assen heeft wel de wijze waarop het bewijsmateriaal door de politie is verkregen, veroordeeld. Dit leidde in 1 geval tot vrijspraak, in de andere gevallen niet omdat er voldoende overig bewijsmateriaal aanwezig was. De verdediging gaat nu in hoger beroep. Of dit van enige invloed zal zijn op de uitspraak valt te bezien. In ieder geval heeft justitie met deze uitspraak voor een vrij hoge straf gekozen en dat is in het licht van het voorgaande niet geheel toevallig.

Wij moeten er voor blijven waken dat methoden die stigmatiseren, racisties zijn en het klimaat rijp maken voor aanvallen van rechts scherp veroordeeld en aangevallen worden door hen die niet aan die kant staan.

DE MEDIA GEKONTROLEERD

Op initiatief van de PSPjg is er onlangs een nieuw komitee opgericht: Komitee waakzaamheid progressieve media.

Hieronder een indruk van de opzet:

"De verrechtsing van de maatschappij is geen loze kreet. Het politiek-onbewustzijn heeft veel met deze verrechtsing te maken.

Wat doen de "linkse kranten" met deze situatie? Slaan zij hier ook hun slaatje uit of proberen ze deze verrechtsing tegen te gaan?

Door minder krities te berichten over overheidsbeleid en mee te verrechtse raken de progressieve minderheden hun platform kwijt. Die minderheden raden daardoor niet alleen geïsoleerd, maar worden ook, door slechte (of geen) berichtgeving, in een kriminele hoek gedrukt.

Het overheidsbeleid zal zich van matte kritiek steeds minder aantrekken. Dit zal het geweld van de overheid t.a.v. "kritiese elementen" vergroten. Dit is volgens ons niet de bedoeling van progressieve kranten.

Het **KOMITEE WAAKZAAMHEID PROGRESSIEVE MEDIA** wil zich met dit probleem bezighouden. Het probeert het kriminaliseren van progressieve minderheden tegen te gaan door "linkse media" attent te maken op slechte (of geen) berichtgevingen."

Tot zover het persbericht over de oprichting van het komitee.

Meer info: PSPjg, Postbus 700 Amsterdam, tel. 020 - 267374.

Ontruiming van de Lucky Luik

Foto: Eduard de Kam

NIEUWE BROCHURE

Zeer binnenkort verschijnt er opnieuw een brochure van de PSPjg. De brochure zal gaan over de berichtgeving door de media over de Lucky Luik. Hij begint met het verhaal over de kraak van 4 april 1981 en eindigt met de verhalen over de ontruiming.

Je begrijpt het wordt een aardig uitgebreid verhaal, vooral bestaande uit krantenknipsels, maar natuurlijk zal de visie van de pspjg in de brochure niet over het hoofd gezien worden.

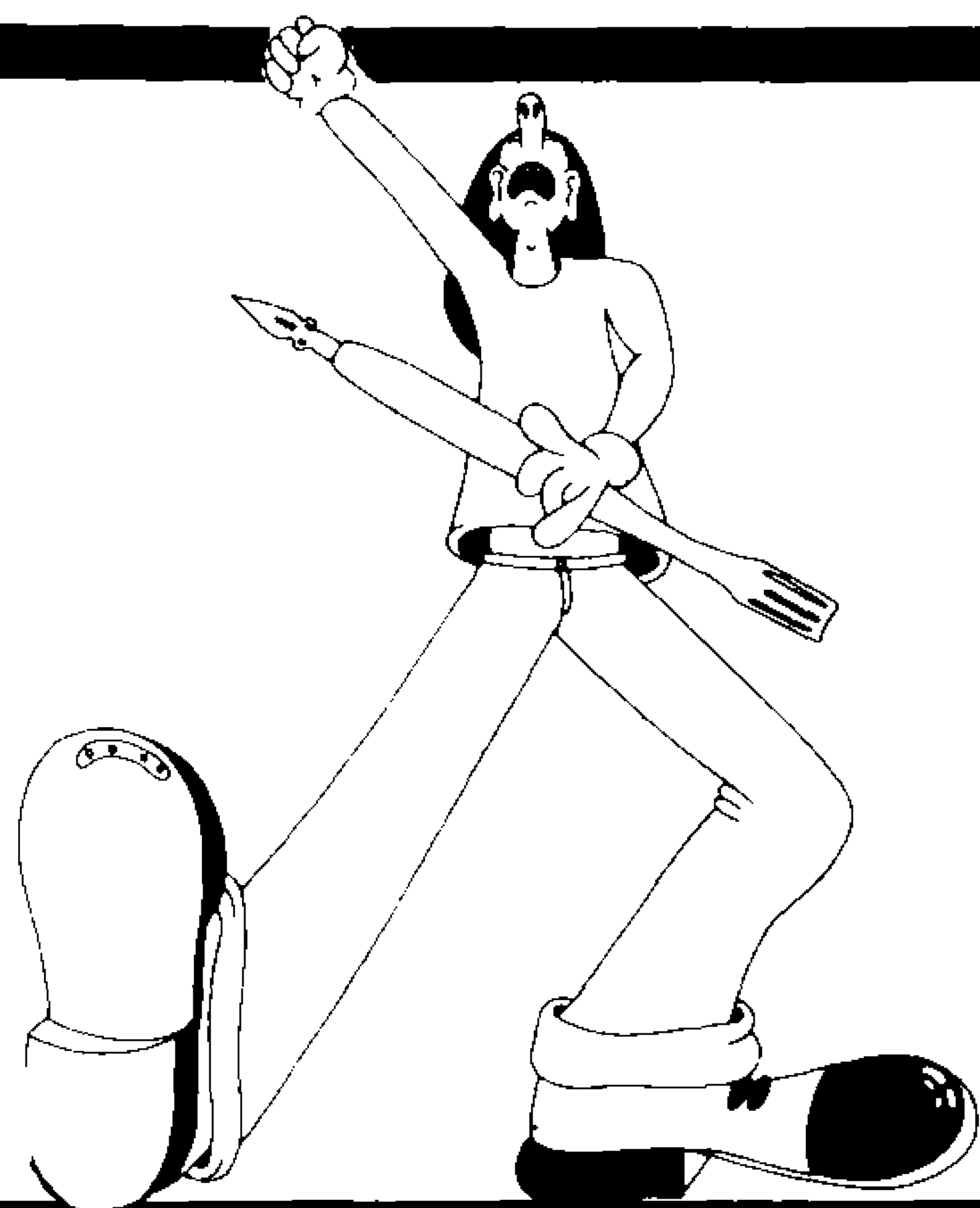
Het lijkt me aardig om nog eens na te kunnen lezen wat er wel maar eigenlijk vooral niet over de Luik geschreven is. De brochure is te bestellen op het bekende adres:

PSPjg, Nieuwe Looiersstraat 45-47, Amsterdam, tel: 020 - 26 73 74.

OPWINDEND

In deze rubriek kunnen lezeressen en lezers hun reactie kwijt op de inhoud van BEVRIJDING.

Omdat de ruimte beperkt is kunnen reacties die langer zijn dan 400 woorden niet geplaatst worden. Kopij voor deze rubriek kan gezonden worden aan: Redactie Bevrijding, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam, met vermelding bovenaan het artikel 'rubriek Opwindend'.

PROGRESSIEVE MEDIA

"Eindelijk eens een goed stukje over krakers en kraakster", dachten we, toen we zagen dat het commentaar in Bevrijding nr. 19 over de ontruiming van de Luyk ging. Na alle riooljournalistiek in de burgerlijke pers wil je wel eens iets anders lezen. We zijn bedrogen uitgekomen. Chris Huinder heeft blijkbaar zeer genuanceerd willen overkomen. Onder de kop "de harde krachten" gaat hij tekeer tegen beide partijen in het konflikt: overheid en kraakbeweging. Hij plaatst zich als toeschouwer buiten de strijd en kiest geen partij. Van PSPers/sters verwacht je op zijn minst solidariteit met slachtoffers van de woningnood. Dit betekent niet dat kritiek voor ons uit den boze is; de kraakbeweging is niet heilig. Maar nu toch al iedereen de vloer met haar aanveegt, is een uitleg hoe het tot zo'n harde strijd heeft kunnen komen, broodnodig. Chris' verhaal versterkt echter de hetze die er in de rest van de pers gevoerd is. Verder vragen we ons af waarom een lid van de redactie dit commentaar schrijft. Het ligt voor de hand om daarvoor iemand te vragen die de Luyk-affaire vanaf het begin heeft meegemaakt en daardoor veel beter dan Chris op de hoogte is van discussies binnen de kraakbeweging. Een onvermijdelijk gevolg is dan ook dat Chris, als buitenstaander flink uitglijdt. Zijn artikel begint met niet ter zake doende opmerkingen over het "keihard tegengeweld" van aktievoerenden. Een opmerking over een bommetje van het MAF is net zoiets als het geschrijf in de kranten over de uitgebrande tram: sensationeel leesvoer waar het publiek graag in hapt, maar dat aan de hoofdzaken voorbijgaat. (Als Chris daar dan toch behoefte aan heeft, moet ie het wel goed doen. Zo is het verhaal over de buitenlandse vrouw die het land uit zou zijn gezet, onwaar). We vinden het woordgebruik in het commentaar beneden alle peil. Hoewel Chris niet, zoals de Volkskrant, wil spreken over "gepeupel", gebruikt hij wel termen als "terreurbroederschap", "stoottroepen" en "politieke desperadoos". Door dergelijke woorden brengt hij een sociale strijd, voor een recht op wonen en

een eigen levenswijze, terug tot een militaire operatie tegen de staatsmachinerie. Het is net of er een generaal aan het woord is. Het valt ons op dat er van de kraakbeweging een soort onbeperkt altruïsme wordt geëist. Mensen die lange tijd al hun energie hebben gestopt in de Luyk, moeten blijkbaar, als de gemeente eenmaal besloten heeft tot aankoop, wijken voor een "sociale bestemming". Frank Köhler sprak in de gemeenteraad over "het verenigen van de strijd tegen leegstand en speculatie" tot de leus "De Luik Is Van Ons". Ook in het commentaar wordt de weigering van de bewo(o)n(st)ers het pand te verlaten impliciet omschreven als asociaal, als in strijd met een "sociale bestemming". Deze keuze wordt verklaard door de macht van de zogenaamde harde kern. Chris trapt in de val die door Polak en consorten voor links wordt opengezet: er is een idealistische, sociaalbewogen groep mensen en een groep die voor zichzelf kraakt en alleen maar uit is op geweld. Deze tweedeling bestaat niet. Iedereen kraakt voor zichzelf en niet omdat hij of zij zo'n geweldig mens is vol van zelfopoffering. Verder worden er zeer uiteenlopende aktiemiddelen gebruikt, die heel goed naast elkaar kunnen bestaan. Welke middelen er ook gekozen worden, alle kra(a)k(st)ers staan in wezen voor een zelfde zaak. Gelukkig hebben zij dat zelf heel goed in de gaten en weigeren ze zich in het openbaar van elkaar te distantiëren. Juist dit maakt het mogelijk dat ook Chris "zijn politieke woede konstruktief en creatief kan uiten"! Niet alleen is het heel slecht om de kraakbeweging te verdelen door het onderscheid hard-zacht te maken, het klopte bij de Luik-ontruiming ook absoluut niet dat er veel "hardere" mensen bezig zouden zijn geweest dan bij voorgaande ontruiming. Toch meent Chris dat er nu ineens sprake is van een verharding, veroorzaakt door wat hij "de stoottroepen van de kraakbeweging" noemt. Deze nieuw uitgevonden legereenheid wordt de schuld toegeschoven voor de toekomstige vernietiging van hen en van "anderen die op

niet-gewelddadige wijze voor sociale veranderingen wensen op te komen".

Volgens ons speelt juist de grootscheepse aanval op de "harde kern" repressiever overheidsop treden in de kaart. Minder radicale mensen snijden zichzelf er alleen maar mee in de vingers. Laten we niet zo naïef zijn te denken dat de staat zal ophouden met het terroriseren van de bevolking als het spook van de harde kern de wereld is uitgeholpen. Alleen door onderlinge solidariteit zullen we ons staande kunnen houden!

De politieke desperadoos
van het PSP'g komitee
Waakzaamheid progressieve media

NASCHRIFT CHRIS HUINDER

Toch aardig, dat de brieven schrijvers gereageerd hebben op een commentaar van mij. Blijkbaar behoort Bevrijding (nog) niet tot de riooljournalistiek van de burgerlijke pers.

Ik ben geen toeschouwer, ik kies wel partij. De kraakgroepen hebben in hun jarenlange strijd de woningnood effectiever aan de kaak weten te stellen om mee helpen oplossen dan heel wat regeringen en gemeentebesturen. Het is een strijd, die mijn solidariteit, respekt en sympathie heeft. Dat ikzelf niet in kraakakties aktief ben, maar op een ander politiek terrein, betekent nog niet, dat ik een toeschouwer ben.

De kritiek op de kraakbeweging komt niet alleen van mij, die er fysiek buiten staat maar politiek betrokken is. Ook binnen de kraakbeweging is er kritiek. Lees BLUF! er maar op na. Zo schrijft Jojo (in Bluf! 41): "Een beetje ongenueanceerd ruiten en busjes kapot smijten en keten in de hens steken getuigt niet van veel onberekenbare fantasie of politieke doordachttheid." Christine schrijft een nummer later: "Ik heb nog veel andere voorbeelden van hoe er over mensen heengelopen is en er dingen zogenaamd democratisch besloten zijn." Als buitenstaander heb ik nog wel mijn ogen en oren open. Zou dit argument van erbuiten staan trouwens gebruikt zijn, als ik het helemaal eens was met alle akties van de kraakgroepen? Ik ben niet in Zuid-Afrika geweest en toch ben ik falikant tegen het rassensysteem daar.

Ik som een stel feiten op om aan te geven, dat er sprake is van verharding. Spreken krakers niet zelf ook van verharding, als ze schrijven: "Gezien de geschiedenis van het kraken, is het duidelijk, dat we niet geweldloos kunnen zijn. (-) We hebben vaak geen ander middel om voor onze woning en onze levenswijze op te komen dan door geweld (persgroep Lucky Luyk in De Groene, 10 nov.)?" De buitenlandse vrouw is heus over de grens gezet. Men wil toch niet zeggen, dat het Vrouwenweekblad (nr. 4, 2 okt.) een gefantaseerd ziekelijk verhaaltje geschreven heeft om zich tegen mannelijke kraakbonzen rancuneus te kunnen afzetten?

Niet de gehele kraakbeweging verzette zich tegen een sociale bestemming van de Luyk. Misschien de bewoners/sters van de Luyk zelf ook wel niet. Zo schrijft Carolien in Bluf! nr. 42: "Waarom is er besloten tot het uiterste door te gaan en in het pand te blijven . . . Door wie is dat dan besloten en op welke wijze? (-) Uiteindelijk hebben de bewoners/sters niets te vertellen, ze hadden zich maar aan te passen."

(advertentie)

TYFOON TEISTERT CENTRAAL VIET NAM

Mai Van Bo
in Nederland:

'Onafgebroken, twaalf uur achtereen heeft tyfoon Nancy centraal Viet Nam geteisterd. De intensiteit is ongekend in de geschiedenis, met een snelheid van 140 km per uur trok de tyfoon over de volle breedte van 50 km over het land. Er is 300 mm regen neergestort. Eerst nu wordt de volle omvang van de ramp duidelijk.'

De tyfoon eiste 60 mensenlevens en 300 gewonden. Er zijn 180.000 daklozen, 150.000 ha rijstvelden zijn vernietigd.

Prof. Ben Polak

'De ravage is intens. In het rampgebied zijn 520 scholen verwoest. Zes districts-ziekenhuizen en een groot provinciaal ziekenhuis zijn weggevaagd. Directe hulp op grote schaal is geboden, elk uitstel nu betekent een groter verlies.'

Kwart miljoen

Het Medisch Comité wil voor een kwart miljoen gulden goederen naar het rampgebied sturen: extra medicijnen, extra voedsel. Dat geld is er nog niet.

U kunt Viet Nam helpen met een bijdrage op postgiro 10 90 400. Medisch Comité, Amsterdam.

Medisch Comité
Nederland-Viet Nam,
Postbus 5701,
1007 AS Amsterdam.

De kraakstrijd werd bij de Luyk verengd. Tot zelfs de leus "Iedereen kraakt voor zichzelf", zoals de brieven schrijvers stellen? Het zal toch niet. Zitten we dan toch in de periode van het ego-socialisme: socialisme is goed, als ik er beter van wordt, de rest ziet maar?

Ik verlang geen onbeperkt altruïsme, maar wel rekening houden met anderen. Volgens mij zijn de kraakgroepen nu daar ook hard mee bezig, nu ze bemerkt hebben dat ze meer nodig hebben dan alleen zichzelf om te winnen. Hoe lang is het ook al weer geleden, dat vele mensen die tot die publieke opinie behoren, sinaasappels, broodjes, worstjes, soep, melk en dekens naar krakers brachten? O ja, bij de Vondelstraat! Werd toen de strijd niet gewonnen, niet door stenen, maar door steun? Steun van vele Amsterdammers.

VROUWEN

AANKONDIGING

De Landelijke Koördinatiegroep van PSP-vrouwen heeft amendement- en spreekrecht voor het 'Feminisme en Socialisme'-kongres gekregen.

Om als vrouwen in de PSP nu gezamenlijk amendementen op de kongres teksten op te kunnen stellen, en te bespreken, wat er op het kongres namens de PSP-vrouwen gezegd moet worden, organiseert de LKG twee landelijke dagen (één op 11 december en één eind januari 1983).

De eerste landelijke dag voor alle PSP-vrouwen wordt gehouden op zaterdag 11 december in KREATUM (Oudegracht 364 in Utrecht), van 11.00 tot 16.00 uur. In de Kongreskrant die op 20 november verscheen wordt nog een ander adres genoemd, maar de bijeenkomst is ondertussen verplaatst.

De eerste landelijke dag voor alle vrouwen in de PSP wordt gehouden op zaterdag 11 december, van 11 tot 16 uur in RASA, Pauwstraat 13a te Utrecht.

Op deze dag worden de amendementen opgesteld, die dan namens de PSP-vrouwen ingediend kunnen worden. (Het verdient aanbeveling dat vrouwen die komen eventueel vast vooraf amendementen opstellen.)

Vrouwen die niet kunnen komen, maar wel voorstellen voor amendementen hebben, kunnen deze vooraf opsturen naar het contactadres van de LKG: Willy Verstraaten, Barbiersgaarde 82, Den Haag. (tel. 070 - 292228). Op dit adres is ook meer informatie over de dag verkrijgbaar.

Hierbij roepen we vrouwen op, deze landelijke dagen bij te wonen. Het kongres gaat ons direkt aan. Vandaar dat het belangrijk is onze stem te laten horen!

PSP UITGAVEN

SCHOLING

De Stichting Vorming en Scholing van de PSP heeft kort geleden een nieuwe brochure uitgegeven: *Socialisme voor beginners*. Het is een proefuitgave, en dat betekent dat commentaar op de inhoud en opbouw ervan welkom is en zoveel mogelijk verwerkt zal worden voordat de definitieve versie verschijnt. Het boekje gaat in op hedendaagse problemen, en zet uiteen wat de opstelling van de PSP daarin is. In het eerste deeltje wordt aandacht besteed aan de vrouwenbeweging, de economische politiek en het socialistische antwoord daarop, de verschillende stromingen binnen het socialisme en meer van zulk moois. Het tweede deeltje, dat in december verschijnt, gaat o.a. in op de verhouding tussen Oost en West, op de verschillende sociale bewegingen die nu bestaan, en op de manier waarop honger als een politiek wapen tegen de Derde Wereld wordt gebruikt. De brochures zijn zo opgebouwd dat de hoofdstukken ieder apart kunnen worden behandeld. 'Socialisme voor beginners' is te bestel-

ONDERSTE BOVEN

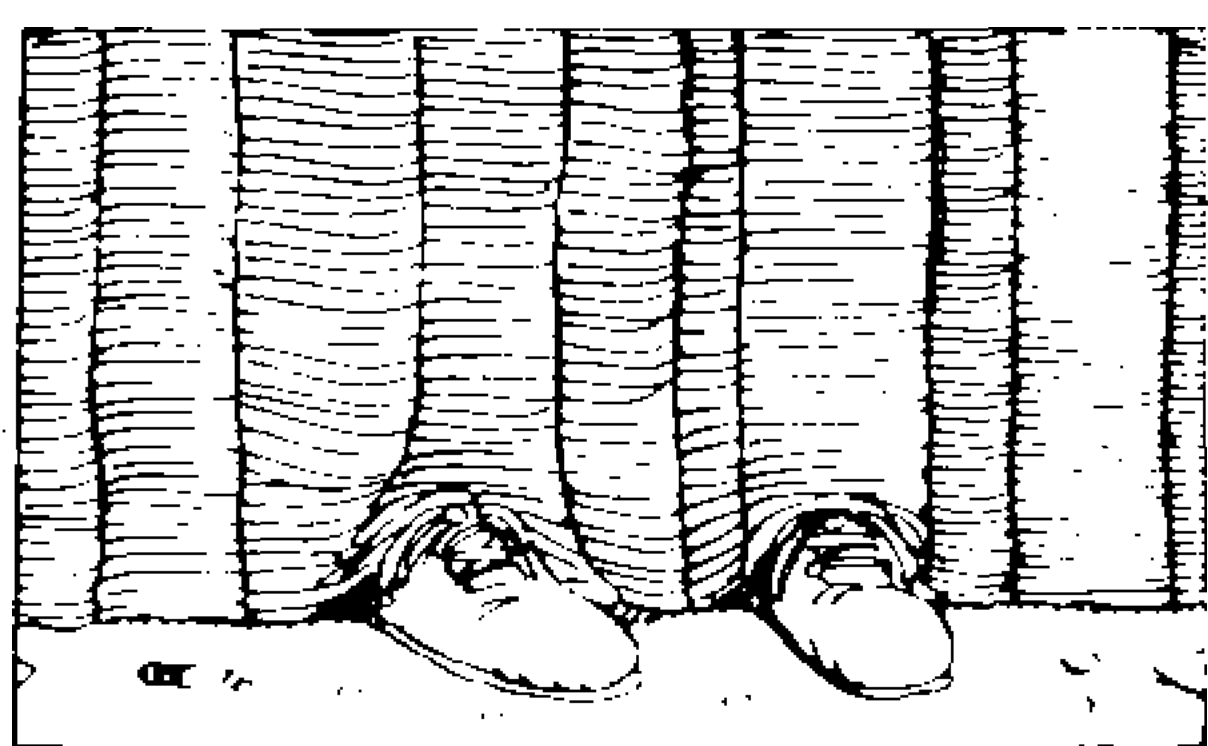
Deze rubriek is bedoeld voor berichten, aankondigingen en korte artikelen. Kopij voor deze rubriek kan worden gezonden aan: Redactie Bevrijding, t.a.v. rubriek Ondersteboven, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

len door overschrijving van f 4,60 (inkl. porto) op giro 3481995 t.n.v. Stichting Vorming en Scholing PSP, Postbus 700, Amsterdam, onder vermelding van de titel; of bij de plaatselijke PSP-afdeling.

PSP LOKAAL

De PSP afdeling Geleen organiseert in het kader van de voorbereidingen op het februari kongres over "Vrouwenstrijd-homostrijd-socialisme" een discussieavond.

Inleidster op deze avond is Karin Spink. De avond zal plaats vinden op woensdagavond 15 december, 20.00 u. in hotel Skoll, Mauritslaan 113 te Geleen.

ACHTER HET GROENE GORDIJN

Van den Broek, de nieuwe minister van buitenlandse zaken, geldt als een man, die zich razendsnel in kan werken. De ambtenaren stonden perplex, toen ze zagen, hoe hij als staatssecretaris voor Europese zaken in een mum van tijd de dossiers op zijn bureau van links naar rechts wist te schuiven. Tussendoor had hij ze gelezen uiteraard, en ook nog het een en ander ervan opgestoken. Prima, een man met vaart dus. In het lezen

Als minister moest Van den Broek nog vóór de regeringsverklaring in de Kamer verschijnen om over Oost-Timor een tiental vragen van Fred van der Spek te komen beantwoorden. Wel, hij deed zijn imago eer aan. Met grote vaart

FEEST

De PSP afdeling Maastricht organiseert een feest op vrijdag 10 december in het Martinushuis, Hoogbrugstraat 42, vanaf 21.00 uur.

Muziek van de OXO-s en van ALASKA. De entree bedraagt f 2,50 (om de kosten te dekken).

UITGAVEN

GEZONDHEIDSZORG

Er is een verslag verschenen van de acties op 12 mei j.l. in de gezondheidszorg, onder de titel: 'Verpleging in beweging, actie- en discussiemap.'

Het is te bestellen door overschrijven van f 4,50 (inkl. porto) op giro 557376, t.n.v. N.V.V. Jongerencontact te Amsterdam, onder vermelding van 'gezondheidsactie-boek'. Ook af te halen voor f 2,50 bij het NVV-JC, Keizersgracht 262, Amsterdam.

SINTERKLAAS AFFICHE

Het hier afgedrukte affiche is ontworpen door Harry Disberg en wordt uitgegeven door Zeefdrukkerij Z te Enschede. Het kost f 2,00; de porto- en verpakingskosten zijn f 3,30 voor 1 t/m 7 exemplaren; f 5,25 voor 8 t/m 17 exemplaren; voor grotere bestellingen graag contact opnemen met tel. 053 - 359014. Bestellingen door overschrijven van het betreffende bedrag aan affiches en verzendkosten op giro 3640631 t.n.v. Harry Disberg, Min. Loudonlaan 75, Enschede, onder vermelding: affiche oorlogsspeelgoed, en het gewenste aantal.

AKTIEPLAN WERKGELEGENHEID NIJMEGEN

We zien een steeds groter aantal werklozen en daarnaast enorme maatschappelijke behoeften. Er zijn vele bouwvakkers werkloos, maar er is ook woningnood en behoefte aan stadsvernieuwing. Er is een energieprobleem, en de mensen die het zouden kunnen oplossen lopen in de WW, WWV of RWW. Er zijn grote behoeften in het onderwijs, de gezondheidszorg, gezins- en jeugdverzorging, kinderopvang, milieu, arbeidsomstandigheden, noem maar op. Het Actieplan Werkgelegenheid probeert hier een uitweg te vinden, uitgaande van de behoeften en mogelijkheden van de mensen zelf. Het plan is een initiatief van mensen uit vakbonden, milieugroepen, wijkgroepen en politieke partijen om de schrijven-

antwoordde hij, in de haast een moeilijke vraag overslaand. Die moest Fred nog tweemaal herhalen, voor hij eindelijk antwoord gaf. Maar het tempo, dat Van den Broek heeft, moest vast en zeker verhullen, dat hij in feite stilstaat. Een man, die keihard op het gaspedaal trapt van een auto, die in zijn vrij staat. Want, beste lezers, het buitenlandse beleid blijft helemaal bij het oude. Niet de vaart van de minister blijkt kenmerkend, maar de keurige, voorzichtig aaneengeregen zinnen vol diplomatieke poespas. Een goed formulerende Van der Klaauw, een soepele, dynamische, jong ogende Van der Stoel, dat is Van den Broek. Uithuilen dus en verder tegen zijn beleid aanschoppen maar, meer blijkt er niet in te zitten de komende jaren.

Nederland onthoudt zich van stemming over Oost-Timor zoals alle voorgaande jaren (zie Bevrijding no. 19). Nederland erkent de Indonesische bezetting juridisch niet. Nederland is voor een zelfbeschikkingsrecht van de

Oost-Timorese bevolking 'in enigerlei vorm'. Portugal was er niet verheugd over, maar toonde begrip voor Nederland's bijzondere internationale situatie. Oost-Timor zal vast wel op de VN-agenda blijven de komende jaren, zo dacht en sprak de nieuwbakken minister. Natuurlijk, zielig, die bedelende kindertjes en onderdrukte mensen op Oost-Timor. De regering zal het niet nalaten dat te herhalen. Vergis je niet. Ze is echt begaan met het lot van hen.

Vul verder voor bewoners van Oost-Timor maar in: onderwijzers, spoorwegarbeiders, jongeren, vrouwen, buitenlanders en nog een stoet onderliggers en je hebt het aanstaande kabinetsbeleid in een notedop gepresenteerd. Wedden? De bovenliggers? Ook zielig hè, dat die met hun klassegebonden rolgedrag geen andere keus hadden dan zelf maar in dit kabinet te gaan zitten. Iemand moet zich toch ten voordele van ons allen opofferen?

CHRIS HUIJDER

de werkloosheid aan te pakken. Het initiatief bestaat nu tweeënhalve jaar en heeft al overal in het land de aandacht getrokken.

In dit katern worden de Nijmeegse initiatieven geëvalueerd. Wat is er precies gebeurd? Wat is er geslaagd en wat juist niet, en waarom? Hoe moet je sommige problemen aanpakken? Welke lessen leert het Nijmeegse voorbeeld? Is dat alleen daar mogelijk of kan het ook elders?

Hans Droppert & Heinz Schiller: 'Aktieplan werkgelegenheid Nijmegen' (Katernen 2000 nr. 7/8-1982), 48 blz., f 7,90. In opdracht van Werkgroep 2000 uitgegeven door De Horstink, Postbus 400, 3800 AK Amersfoort, tel. 033 - 754868.

U kunt de uitgave telefonisch of schriftelijk bestellen. Ook verkrijgbaar in de boekhandel.

AKTIES

RACISME IN HET ONDERWIJS

De Solidariteits Beweging Suriname organiseert op woensdag 1 december aanstaande een openbare discussieavond, waar de videoband "Wij doen het voor de kinderen" wordt vertoond.

Deze video is gemaakt door het Cultural Media Collective en gaat over de vooroordelen binnen de Nederlandse samenleving ten aanzien van de cultuur van Surinamers en Antillianen. Als voorbeeld van deze vooroordelen is de dubieuze rol van Zwarte Piet genomen.

We richten ons met deze aankondiging met name op mensen die in het voortgezet onderwijs werken, omdat we willen bespreken hoe je in het onderwijs vooroordelen ten aanzien van etnische groepen aan de orde kunt stellen.

De avond begint om 19.30 uur in de ruimte van de SBS aan de Oudegracht 237 te Utrecht. Toegang vrij.

13 DECEMBER: EEN JAAR MILITAIR BEWIND

Op 13 december is het 1 jaar geleden dat de Poolse generaals de macht aan zich hebben getrokken. Sinds die dag is de staat van oorlog afgekondigd, zijn er duizenden mensen gearresteerd en moest de vrije vakbond Solidarność zich ondergronds organiseren. Onlangs werd de kroon op het werk van de generaals gezet: Solidarność is verboden verklaard. Echter de weg van 'normalisering' die de Poolse generaals gekozen hebben, is een perspectiefloze: alleen hervatting van de onderhandelingen tussen de gekozen vertegenwoordigers van Solidarność en de Poolse politieke autoriteiten kan de basis leggen voor een oplossing die op langere termijn Polen uit de crisis kan voeren.

Het Polen Komitee Amsterdam heeft daarom het initiatief genomen om een landelijke demonstratie te organiseren, in samenwerking met de coördinerende vergadering van Polen Komitees. De demonstratie vindt plaats voor de volgende eisen:

- onmiddellijke vrijlating van alle politieke gevangenen
- herstel van het recht op vrije vakbonden

- naleving van de akkoorden van Gdansk

- onmiddellijke opheffing van de staat van oorlog

De demonstratie wordt ondersteund door: Gezamenlijke Polen Komitees, FNV, CNV, IKV, Pax Christi, PvdA, PSP, CPN, PPR, D'66, CDA, VVD en het Informatieburo Solidarność Nederland.

Ook is er een financiële campagne gestart t.b.v. het steun fonds voor de politieke gevangenen en andere slachtoffers van de repressie; tevens is dit geld bedoeld voor de opbouw van de ondergrondse Solidarność. In het kader van deze campagne is er op zaterdag 11 december een kulturele avond met medewerking van Wolf Biermann, Jaroslag Hutka, Nederlandse schrijvers en jazz. Plaats: De Kleine Komedie, Amstel 56, Amsterdam, aanvang 20.00 u. Reservering (020) 240534.

Het gironummer voor de financiële campagne is: 1609 t.n.v. Polen Komitee Amsterdam, postbus 14510, Amsterdam.

Demonstratie 13 december

Aanvang 19.30 uur.

Plaats: Beursplein, Amsterdam.

Spreker: vertegenwoordiger Solidarność in Nederland.

Afsluiting in de Mozes en Aäronkerk, Waterlooplein, met medewerking van Proloog en de Volharding.

3e WERELD

EL SALVADOR KOFFIE

De koffiebranders mogen weer koffie uit El Salvador kopen. Tot dit besluit kwam onlangs het merendeel van de Nederlandse koffiebranders. Zij hebben zich gebundeld in de Vereniging van Nederlandse Koffiebranders en Theepakkers (VNKT). Een "vrijwillig" embargo op koffie uit El Salvador werd ingesteld enkele dagen na het bekend worden van de moord op vier Nederlandse journalisten van een IKON-televisieteam. Al een jaar eerder hadden het El Salvador Komitee Nederland, de Onderzoeksgroep Mutli-nationale ondernemingen Latijns-Amerika en de Landelijke Vereniging van Wereldwinkels uit naam van de Salvadoriaanse bevrijdingsbeweging FMLN/FDR, tevergeefs hiervoor bij de koffiebranders gepleit.

El Salvador is de achtste wereldproducent en de op vier na grootste exporteur van koffie. De opbrengsten uit de verkoop van koffie vormen de grootste bron van inkomsten voor de Salvadoriaanse junta onder leiding van de rechtsextremistische Roberto D'Aubuisson. Als lid van de Arena-partij nam hij het regeringsroer over van de christendemokraat Duarte, na "demokratische"

verkiezingen op 28 maart van dit jaar. Evenals zijn voorganger koopt D'Aubuisson van de opbrengsten van de koffieverkoop wapens, die gebruikt worden tegen zijn eigen volk.

Nederland was vorig jaar de op twee na grootste importeur van Salvadoriaanse koffie. Alleen de Amerikanen en de Westduitsers dronken meer van deze koffie. De drie Nederlandse organisaties waren dan ook blij dat de koffiebranders half maart besloten de aankoop van koffie uit El Salvador op te schorten. Ook de bevrijdingsbewegingen waren blij met het Nederlandse koffie-embargo. Manuel Ungo, momenteel voorzitter van de bevrijdingsbeweging FMLN/FDR, verzekerde dat het vanuit moreel oogpunt bezien belangrijk was dat de Nederlanders hun ongenoegen lieten blijken met de onderdrukkingsoorlog in El Salvador. Een initiatief met een duidelijke propagandistische waarde. Een signaalfunctie naar de zittende junta D'Aubuisson.

Deze uitspraak is in tegenspraak met de bewering van de Nederlandse koffiebranders, als zouden zij vanuit El Salvador geen enkel signaal ontvangen hebben op het besluit de invoer van koffie stop te zetten. Voorts verklaart de VNKT in een rapport, dat geschreven werd naar aanleiding van de beëindiging van het koffie-embargo "dat ons besluit tot opschorting onze branche in diskrediet heeft gebracht en daardoor onze internationale handelsbetrekkingen kan hebben geschaad". De opschorting was volgens de VNKT "een emotionele reactie die slechts als maatregel van tijdelijke aard verantwoord is geweest, bezien vanuit de Nederlandse situatie en opvattingen op dat moment. Het heeft ons inziens geen enkel effect gehad op de situatie in El Salvador". Zakenleven en politiek hebben volgens de branders niets met elkaar te maken, want zij menen vervolgens: "dat het niet juist zou zijn als de VNKT zich in zou laten met politieke activiteiten".

Voor diegenen die koffie willen blijven drinken waar zeer zeker geen Salvadoriaans bloed aan zit is het goed te vermelden dat er drie Nederlandse branders zijn die weigeren koffie uit El Salvador te verwerken. Deze koffie wordt verkocht bij de SOS-Wereldhandel en de Wereldwinkels.

REKTIFIKATIE

In Bevrijding no. 19 werd in het artikel over de Maatschappij voor Industriële Projekten (blz. 11) gesproken over 'de' Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (1e kolom); dit moet zijn: regionale ontwikkelingsmaatschappijen. De overheid zal niet één miljoen gulden storten in de MIP (kolom 3), maar één miljard. In het artikel over Oost-Timor (blz. 12/13) moet het aantal van 12.000 guerrillastrijders van het Fretilin (kolom 6) vervangen worden door 1200.

demonstratie

13 december / beursplein amsterdam / aanvang 19.30 uur
afsluiting in mozes en aäronkerk / spreker solidarność
optredens van onder andere de volharding en proloog

- 1 onmiddellijke opheffing van de staat van beleg
- 2 onmiddellijke vrijlating van alle politieke gevangenen
- 3 herstel van het recht op vrije vakbonden
- 4 naleving van de akkoorden van gdansk

DE AARDE IS ROOD

Onlangs was Chris Huinder twee weken in Portugal. Na twee jaar was het voor het eerst, op een heel kort tussentijds verblijf na, dat hij terug was in een land, waar hij enkele jaren gewoond en gewerkt had. De Anjerrevolutie is volledig uitgebloeid. De politiek zit in het slop. Het land en de mensen, niettemin, zijn even mooi en openhartig gebleven. Impressies uit een land, waar onder het gele gras de aarde nog steeds rood is.

Ondanks dat ik midden in de nacht in Lissabon aankom, vallen me onmiddellijk twee zaken op. Eén door zijn afwezigheid, de ander door zijn nadrukkelijke aanwezigheid. De leuzen op de muren zijn uiterst spaarzaam en bovendien oud. "Sá Carneiro de straat op!". Deze rechtse premier is echter al twee jaar dood. "Republikeinse Garde uit de Alentejo!". De Garde zit gebeiteld in deze provincie en deinst voor de kleine oproeren van nu zeker niet terug. Och, waar vroeger mijn hart even juichte, als ik las "Niemand zal ooit meer de poorten van April sluiten", haal ik mijn schouders op. De weg van de Aprilrevolutie is afgelegd. Het spel is voorbij. Het verlangen naar de oude revolutie is gestileerde heimwee geworden, zoals een fadoliedje.

De volgende dag lees ik alle kranten. In een jakkerend tempo blijf ik dat goeddeels twee weken lang volhouden. Ondanks de vette inkt, die ervan afdruipt, de slechte lay-out. En ondanks het uitermate lage nivo van berichtgeving. De kommunistische *O Diário* is verbitterd en cynisch gebleven. Een verdraaiing van gegevens wordt niet geschuwd. Het rechts *O Dia* staat vol van aantijgingen tegen links en progressieve militairen, die alle verzonnen of aangedikt zijn. De middagkrant *Diário Popular* besteedt kolommen meer aandacht aan de dood van prinses Gracia dan aan de moord op de net gekozen Libanese president B. Gemayel. *Portugal Hoje*, het socialistische dagblad, hoef ik niet meer te lezen. Deze krant is door de socialistische eigenaars in augustus failliet verklaard, zoals zijn voorganger. Op die manier konden ze nog de hoge schulden en lastige journalisten kwijt om met een schone lei opnieuw te beginnen. De allereerste socialistische krant *República*, was men tijdens de revolutiejaren al kwijt geraakt aan communistische en radicale drukkers en journalisten.

De enige twee kranten die eruit springen, zijn de erg formele en gouvernementele *Diário de Notícias* en het linkse onafhankelijke dagblad *Diário de Lisboa*. Deze kranten doen tenminste nog aan eigen berichtgeving met interviews, reportages en achtergrondartikelen zonder al te veel op telexberichten af te gaan.

Ik bezoek een openbare avond van de Communistische Partij. Als ik een uur vóór het begin aankom, zoals ik vroeger deed om een plaatsje te kunnen be-

machtigen, zitten er in de zaal maar een paar honderd mensen. Een uur later is het Sportpaviljoen, waar 5000 mensen inkunnen niet eens vol.

Ik voel me in een kerkdienst. Portugese revolutionaire kerkkoren schallen door de ruimte. *Cunhal*, donkerblauw hemd, komt temidden van een in witte hemden gestoken schare van het Centraal Comité op. Onder de ongeveer 25 leden ervan bevinden zich 5 vrouwen. Een inleiding wordt in staccato een half uur lang door een mindere priester de zaal ingeslingerd. Bij trefwoorden, zoals April, PC, Strijd, veert de zaal op en klapt als gold het een voetbalwedstrijd. Tussen de trefwoorden door onderhoudt de zaal zich met zichzelf om de laatste familienieuwtjes uit te wisselen. Na meer dan de helft van *Cunhal's* toespraak van meer dan een uur, zo lees ik de volgende dag, aangehoord te hebben, stap ik op. Een zoveelste aanbod aan de Socialistische Partij om met de kommunisten samen te werken is gedaan, maar de socialisten moeten niet denken dat *Cunhal* en de zijnen de Anjerrevolutie zullen verraden.

In de kantine van het grote, pompeuze Gulbenkian-museum, puf ik uit na een bezoek aan een overzichtstentoonstelling van Braziliaanse schilderkunst. Naast me aan een tafeltje spelt een bejaard paar de kommunistische *O Diário*. Ik ben ontroerd. Voor mij vallen die drie dingen perfect samen. Oude mensen, die een kommunistische krant in een pompeus museum lezen. Dat is Portugal. Het is een beeld van zes jaar geleden. Toen zocht ik in een statige bibliotheek naar officiële regeringsstukken. De leeszaal zat vol met mensen, jong en oud, die gebogen zaten over vergeelde bladen van Staatscouranten en De Handelingen. Een van informatie verstoken volk, dat geschiedenis en revolutie maakte.

Terug in de metro begin ik nog te janken ook. Een blinde speelt harmonika, traag waggelend in de slingerende wagons. Een jongen met schurftige benen en een geldbak loopt achter hem aan. Het is hetzelfde duo, dat jarenlang dag in dag uit bij het VVV-kantoor in het Foz-paleis, waar de telexmachines voor de buitenlandse journalisten staan, op de grond gezeten zelfgevluchten mandjes en poppetjes-aan-een-touw verkocht. Een trieste vooruitgang. Een bedelaar hogerop. Een van de duizenden, die in Lissabon de straat bevolken met door de Misericórdia-stichting

goedgekeurde houten geldbakjes op hun buik.

Op weg naar Evora giet het formidabel hard. In de heuvels spookt de bliksem. De kurkeiken staan als vanouds vereenzaamd in het landschap. Over hun roestbruin lijf is een geschubd grijs hemd getrokken. Het taaie gras is vergeeld. De rode gloed van de aarde er onder is her en der zichtbaar.

In Evora, de hoofdstad van de provincie Alentejo, heerst witgekalkte rust. De immens grote muurschildering op een stadswal is verbleekt. Nog net valt te lezen: "Vrijheid is Alentejaanse aarde". In een koffiehuis wordt me hasj aangeboden. Zoals in Lissabon, waar groepjes mooie jongens met blote bronzen bovenlijven en met bronstige onderlijven vaak vergeefs hun waar aan de toeristen aanbieden, hangen ook hier groepen jongens rond. Importkleding uit Frankrijk voert de boventoon.

Het in meerderheid kommunistische stadsbestuur van Evora heeft een grote kulturele manifestatie georganiseerd. Kunstvoorwerpen uit vele regio's van Portugal liggen uitgesteld. Heftige, plompe dansen van folklore-groepen uit het noorden worden overal opgevoerd. Maar in plaats van sombere, slepende, zich herhalende werklieden van Alentejaanse boeren en boerinnen krijg ik 's avonds tot mijn stomme verbazing vioolmuziek van Händel, Telemann, Albonioni en Bärtok te horen. Ik voel mezelf omschakelen. Klik. Ondanks het vlakke spel is het prachtig. De linden, de kurkeiken, de olijfbomen en de enkele spar luisteren ook naar deze muziek, zoals ze vroeger luisterden naar de Alentejaanse treurzangen. En ook de Portugezen zelf luisteren, zij het in aanmerkelijk kleinere groepen dan vroeger.

Een gesprek met een advocaat. In de revolutiejaren verdedigde hij nog mensen en woongroepen, die huizen hadden gekraakt. Nu zit zijn meeste tijd in familiekwetsies, echtscheidingen, financiële transakties. Zijn voorliefde voor de wijn en de bagaço lijkt me aanzienlijk gestegen. Hij is zelf net gescheiden, zoals zoveel mensen die, vlak na de re-

volutie getrouwd zijn, zijn gescheiden zo wordt me later verteld. "Het zit muurvast. Er is geen enkele opening. De kranten staan vol van de sociaal-demokratische president Eanes, die in de clinch ligt met de sociaal-demokratische premier Pinto Balsemao, die in de clinch ligt met de sociaal-demokratische oppositieleider Mário Soares. Het lijkt wel of ze elkaar naar het leven staan, er wordt enorm veel politiek gekissebist, maar er zit geen enkel schot in. Weet je, dat schip, dat twee jaar geleden in de Taag gekapseisd is. Het ligt nog steeds midden in de Taag, met zijn kiel naar boven, trekpleiser voor de toeristen te zijn. Hoe kun je van deze regering, van deze politieke leiders, een wending in het land verwachten, als ze niet eens deze boot een wending kunnen geven." Nieuwe bewegingen, nieuwe waarden, discussies onder de studenten, sociale strijd? "Gediskussieerd wordt er niet meer. Men zoekt misschien naar nieuwe waarden, maar dan om weg te vluchten uit de werkelijkheid. Bij de scheepswerf Lisnave wordt nu gestaakt. De arbeiders willen allerlei verslechterende maatregelen tegenhouden. De verworvenheden van de Anjerrevolutie zouden worden teruggedraaid. Man, er is gewoon overcapaciteit in de tankervloot en daarom neemt Lisnave die maatregelen."

Diep in de nacht beland ik in een café-restaurant, waar de fado, lotsliederen, gezongen wordt. Ik stapel rundvlees met dikke frites, veel knoflook en rijst naar binnen. Gemengde sla erbij. Wijn, sterke drank. Ik vreet m'n revolutie weg. Ik hoor de fadista zingen: "In deze nacht ga ik zingen om te kunnen herinneren, dat ik zou willen vergeten."

's Middags in het vliegtuig op de terugweg lees ik, dat er een groene partij in Portugal is opgericht. Een eerste begin van een nieuwe ontwikkeling uit het slop vandaan? Volgens de krant, de betrouwbare *Diário de Notícias*, zijn alle milieugroepen in Portugal tegen de nieuwe partij. Hij is vanachter een bureau opgericht.

**HET NIEUWS
VAN ONDEREN**

**DE BOOM, een kerstverhaal door LIZZY SARA MAY
FEMINISME & SOCIALISME kongres voorbeschuwingen**

KOMMENTAAR

Bewapening

De regering-Lubbers wil de Orion en de F-16 nucleariseren. Hij stemt tegen een VN-voorstel om de kernwapen-arsenalen te bevriezen. Zij wil pas op het allerlaatste moment de Kamer inlichten over de operationele voorbereiding tot plaatsing van kruisvluchtwapens in Nederland. Zij wil het defensie-budget met 2% reëel per jaar verhogen. Een weekje Lubbers en de wapens vliegen je al om de oren. Met dit kabinet wordt het kwaad kersen eten. Voor de linkse partijen, voor de vredesbeweging. Het IKV liet reeds weten: "Dit beleid krijgt van ons zelfs niet eens het voordeel van de twijfel; we zullen er ons frontaal tegen keren."

Zowel in de PSP als in de vredesbeweging zijn de discussies over de strategie van deze frontale oppositie losgekomen. Over het algemeen voelt men wel aan, dat het bij massaal demonstreren alleen niet meer kan blijven. Noodplannen voor actief verzet en acties van burgerlijke ongehoorzaamheid zijn de nieuwe sleutelbegrippen geworden. In een interview in Bevrijding (nr. 7, 1982) stelde Hannes de Graaf, oud-voorzitter van de PSP: "Voor mij is geweldloosheid een absolute voorwaarde voor burgerlijke ongehoorzaamheid. Voor mij gelden de woorden van Martin Luther King: 'Het is een openbare, niet-gewelddadige, onderschikkende overtreding van de wet'. Onder onderschikkend wordt hier verstaan, dat men bereid is eventuele strafvervolgung als konsekwentie van een burgerlijke ongehoorzaamheids-actie te ondergaan. Openbaar, geweldloos, onderschikkend. Drie randvoorwaarden voor actief verzet. Een vierde wil ik eraan toevoegen: bewust."

Randvoorwaarden

Het gaat er niet om, lijkt me, dat we de politieke tegenstanders slaan, waar we hen raken kunnen, maar wel dat we hen raken, waar we hen verslaan kunnen. Dat betekent, dat de acties het perspectief moeten hebben dat ze het aantal medestanders handhaaft of zelfs uitbreidt.

Dat kan door acties openbaar te houden, zodat eenieder eraan kan deelnemen. Dat kan door ze geweldloos te houden, zodat niemand voor het eigen geweld of het tegengeweld van de overheid afgeschrikt wordt om mee te doen. Dat betekent in ieder geval geweldloosheid tegen personen. Dat kan door er vanuit te gaan, dat de staat vooralsnog sterker is dan wij en dat we daarom direkte solidariteits-acties moeten organiseren voor hen, die opgepakt en gevangen genomen worden. Dat kan, ten slotte, door heel bewust te zoeken naar de beste actieplaatsen, aktievormen en aktieleuzen, zodat taktiek en strategie in elkaars verlengde liggen. Verontwaardigd om zich heen slaan kan

kontra-productief werken. Ook woede kan gepolitiseerd en georganiseerd worden.

CHRIS HUINDER

Wie niet werkt zal niet eten

Met deze bittere omschrijving typeren de werkende jongerenorganisaties KWJ en NVV-jongerencontact het huidige regeringsbeleid. Dit VVD-CDA kabinet doet weer een greep in het loonzakje van de jongeren. De regeringsverklaring van het nieuwe ondernemerskabinet onthulde al een trieste opeenstapeling van verslechteringen voor alle inkomensgroepen. Daarbovenop kwamen nog verslechteringen voor ambtenaren, minima en uitkeringstrekkingsters en worden de onderwijsgeevenden nog extra gepakt met 1,65 procent.

En als voorlopig sluitstuk van deze operatie mogen de werkloze jongeren 150 miljoen in het laatje brengen. Dit alles ter vermindering van het door CDA en VVD zelf veroorzaakte financieringstekort en zonder dat er ook maar één nieuwe baan op afzienbare termijn in het vooruitzicht wordt gesteld. De jongeren krijgen de rekening gepresenteerd van een crisis waar zij part noch deel aan hebben.

De voorgestelde maatregelen zijn, in al hun schaamteloosheid, een logische voortzetting van de al eerder ingezette afbrokkeling van de rechten van jongeren op een rechtvaardig inkomen en een zelfstandig bestaan. Het minimumjeugdloon werd 1 januari 1981 drastisch verlaagd; de RWW voor schoolverlaters in de eerste 6 maanden werd vorig jaar vervangen door kinderbijslag; jongeren moeten maar genoeg nemen met deeltijdbanen en evenredig verlaagde deeltijdinkomens; vaak wordt de bijstand voor jongeren gekort wanneer ze in woongroepen, kraakpanden of noodgedwongen bij hun ouders inwonen. Nu verdwijnt voor jongeren onder de achttien de bijstand helemaal. Ze moeten het maar doen met de kinderbijslag. En zelfs dat moeten ze nog maar afwachten, want die kinderbijslag wordt aan de ouders uitbetaald en niet aan de jongeren zelf.

Jongeren tussen de 18 en 23 jaar hadden tot nu toe, als ze werkloos werden, recht op WW en na zes maanden WWV. Dat betekent twee jaar lang 25 procent van het laatstverdiende (jeugd)loon. Vanaf 1 januari 1983 bestaat die WWV voor jongeren niet meer. Meteen na de WW mogen ze in de bijstand. Hoe je van die bijstand nog rond moet komen, vertelt het verhaal van staatssecretaris De Graaf niet. Je zal wel zwart moeten bijverdienen van hem, want je bijverdiensten mag je ná januari 1983 ook niet meer houden. Goedkoper

wonen helpt ook niet meer, want dan verlagen ze gewoon je bijstand. Zelf een bedrijfje oprichten in het kader van de Experimentele Arbeidsprojecten voor Jongeren kan óók niet meer, want het geld daarvoor wordt overgeheveld naar de tijdelijke scholings- en arbeidsvoorzieningenregelingen uit het VVD-jeugdwerkplan. Minder eten mag eigenlijk ook niet, want dan moeten Albert Heijn en de Warme Bakker ook al sluiten wegens verminderde afzet!! Kortom, doodgaan of emigreren lijkt voor werkloze jongeren het verborgen advies van dit regeerakkoord.

De PSP Tweede kamerfractie heeft fel geprotesteerd tegen de aangekondigde plannen. Wij hebben onze steun toegezegd aan alle acties die erop gericht zijn om de maatregelen ongedaan te maken. Bovendien hebben we de gemeentebesturen en sociale diensten opgeroepen om niet aan de uitvoering van deze beknotting mee te werken. De PSP-gemeenteraadsfracties kunnen ter plaatste initiatieven nemen en het gemeentebestuur onder druk zetten om de jongeren van 16 en 17 jaar wel bijstand te blijven betalen; en de uitkeringen voor 18 tot 23 jarigen op het niveau van de WWV te handhaven. Dat zou een zeer konstruktieve daad van burgerlijke ongehoorzaamheid en solidariteit zijn!! De solidariteit van de PSP zal ook moeten blijken uit een actieve betrokkenheid bij plaatselijke aktiekomitees waarin jongeren, arbeidsprojecten, vakbonden, welzijnswerk en gemeente samen aan de bevolking en regering duidelijk maken dat zo de crisis niét wordt opgelost.

Door de PSP zijn in "Met Socialistisch Elan" konkrete alternatieven uitgewerkt: drastische arbeidstijdverkorting, forse nivellering en individualisering van inkomens, greep op kapitaal en investeringen en een gerichte herschikking van middelen naar maatschappelijk wenselijke sectoren. In plaats van een uitzichtloos bezuinigingsbeleid moet er een links alternatief worden opgebouwd waar ook jongeren perspectief in zien.

WILBERT WILLEMS

ABONNEMENTSGELD 1983

Rond deze tijd verzendt de administratie van BEVRIJDING de acceptgirokaarten voor het abonnementsgeld 1983 naar de abonnees van dit blad. Zoals U zult merken hebben we het bedrag niet verhoogd. Sinds 1 januari 1980 kost het abonnement f 30,-. Ondanks het feit dat BEVRIJDING een groter formaat heeft gekregen, de salariskosten zijn gestegen, de drukker duurder is geworden en de tarieven van de PTT zijn verhoogd. Toch vragen wij U maar f 30,- voor een hele jaargang. Maar . . . als U méér kunt missen, maak dan ook wat meer over. Al is het maar vijf of tien gulden. Dan zullen wij proberen ook in '84 de prijs gelijk te houden en daardoor BEVRIJDING voor minderdraagkrachtigen betaalbaar te houden.

Administratie Bevrijding

inhoud

FEMINISME EN SOCIALISME kongres voorbeschuwingen pag. 3

CPN-KONGRES zonder Stalin, maar met wie wel pag. 6

KUNSTBEZUINIGINGEN een halve straaljager pag. 7

INTERVIEW HENK DE NIE een militant pacifist pag. 8

VROUWEN in socialistische landen pag. 10

KORTING OP UITKERINGEN de Groningse komponent pag. 11

GRIEKENLAND stem op een vrouw pag. 12

LIZZY SARA MAY kerstverhaal pag. 14

HET GROENE GEVAAR in de Bondsrepubliek pag. 16

PORNOGRAFIE een persoonlijk commentaar pag. 19

POLITIE INLIJCHTINGEN DIENST pag. 20

PSP-JONGERENKRANT pag. 23

COLUMNS pag. 28

Het volgende nummer van BEVRIJDING verschijnt op 19 januari 1983

BEVRIJDING

Verschijnt twee maal per maand
Uitgave van de
Pacifistisch Socialistische Partij

Wordt i.s.m. Studie- en Vakbibliotheek/
Amsterdam en vereniging 'Het Gesproken
Weekblad'/Grave ook op cassette uitgege-
ven

Redactie: Peter Dros, Chris Huinder,
Titia van Leeuwen, Alice Loeters, Marion
Oskamp, Roel Sandvoort, Peter Zwart

Vormgeving: Dick Breebaart
Illustraties: Albo Helm e.a.
Foto's: Paul Babeliowsky e.a.

Redaktiesekretariaat en eindredactie:
Roel Sandvoort, Peter Zwart

Administratie: Postbus 700
1000 AS Amsterdam,
tel.: (020) 26 73 74 toestel 11 of 12

Abonnement: f 30,- per jaar
Postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam

Advertentietarief: 1/1 pag. f 1080,-; 1/2
pag. f 540,-; 1/4 pag. f 270,-; 1/8 pag.
f 135,-. Overige tarieven op aanvraag; kor-
ting bij kontrakt mogelijk.

Druk, zetwerk: Bevrijding, Amsterdam

FEMINISME EN SOCIALISME

Eind februari 1983 houdt de PSP het kongres 'Feminisme en socialisme'. Dit kongres heeft tot nu toe al het een en ander overhoop gekaald, wat al duidelijk wordt uit het feit dat dit kongres ondertussen aan zijn/haar vierde naam toe is.

Onlangs publiceerde de kongreskommissie haar teksten die aan alle leden van de partij zijn toegestuurd. De discussie in de afdelingen van de PSP is daarmee geopend.

De teksten riepen om te beginnen bij een meerderheid van het Partijbestuur heftige reacties op. In drie pittige vergaderingen probeerden de leden van de kongreskom-

missie en van het Partijbestuur elkaar van het vermeende gelijk te overtuigen. Voor een deel lukte dat, voor een belangrijk deel niet. Vooral begrippen als 'systeem van hetero-seksualiteit' en 'alle mensen hebben homo-seksuele vermogens' stuitten op bezwaren.

Daarnaast kwamen de homo-groepen van de PSP in opstand. Zij zijn het niet eens met de laatste naam van het kongres en zij zijn van plan hun visie tijdens het kongres aan de orde te stellen.

BEVRIJDING geeft in dit nummer verschillende groepen de ruimte. *Chris Huinder*

nam een interview af van vier leden van de kongreskommissie: *Bert van Veldhuizen, Karin Spaink, Gerda Bosdriesz* (die alleen bij de eerste helft van het gesprek aanwezig was) en *Paul van Ettehoven*.

Daarnaast schreven vijf leden van het Partijbestuur op verzoek van BEVRIJDING hun visie op. Bovendien publiceren wij een brief die Paul van Ettehoven aan de redactie schreef, waarin hij als woordvoerder de onvrede van vele PSP-flikkers onverbloemd naar buiten brengt.

Redactie Bevrijding

Interview

Vrouwen achtergesteld in PSP

Pas negen maanden na de instelling was de Kongreskommissie voltallig. Na een aantal voorbereidende vergaderingen zetten de leden van de kommissie zich aan het lezen: teksten van Rubin en Rich* werden doorgeploegd en vervolgens voor een partij als de PSP volledig van de grond af opnieuw doordacht en geherformuleerd. Het sleutelbegrip werd 'het systeem van hetero-seksualiteit'. *Chris Huinder* sprak voor BEVRIJDING met vier leden van de kongreskommissie over dit kongres. Zij verwijten het Partijbestuur laksheid en geringe belangstelling.

- *In stelling 18 geven jullie aan, dat de PSP-organisatie gestoeld is op mannen. Vrouwen worden achtergesteld. Een hele hoop feiten en gebreken van de PSP zijn daar uit te verklaren. Nu wordt vaak tegengeworpen: vrouwenorganisaties vergaderen net zo slecht, het is daar niet beter. Het heeft niet alleen te maken met man-vrouw-verschillen, maar ook met het feit, dat je je met politiek bezig moet houden, dat je een grote organisatie met allerlei formele structuren bent. Er zitten ook geen bejaarden in het partijbestuur of mensen met een lage opleiding. Waarom wordt het op die man-vrouw-verschillen toegespitst? En daarmee, verbonden, betekent jullie opstelling in feite niet, dat je verlangt, dat de PSP een hele andere soort organisatie wordt: met netwerken en ondersteuningsgroepen, meer open, waarin de gehele mens een kans krijgt en niet alleen de politieke mens?*

Gerda: Ik denk, dat er een verschil is in de manier waarop mannen en vrouwen met elkaar omgaan. Als vrouwen vergaderen, wordt er meer gepoogd elkaar te begrijpen en daarop in te gaan dan dat gedacht wordt: o, ik zit hier om iets te verdedigen en ik moet kost wat kost aan dat standpunt zien vast te houden.

Karin: Het onderscheid, dat je maakt, vind ik niet zo handig. Politiek is altijd een mannenaangelegenheid geweest. Het is dan niet zo raar, dat je als vrouwenbeweging tegen een politieke partij aanschopt.

- *Mannen vinden het ook heel vervelend, die formele politieke organisatie en dat er maar enkelen actief zijn.*

Bert: Ja, maar er zijn veel meer vrouwen niet actief. Dat heeft heel veel te

maken met socialisatie. Mannen halen veel meer waardering uit politiek en werk, stappen over vervelende zaken makkelijker heen en zijn geneigd om meer ontberingen te doorstaan om iets te bereiken. Bovendien, het zijn meestal mannen, die zeggen, dat er in de vrouwenbeweging slecht vergaderd wordt. Maar vrouwen zijn op zich geen betere mensen. In de vrouwenbeweging wordt in ieder geval gezocht naar een manier om beter met elkaar te werken. Ik vind die kritiek niet zo terzake. Het gaat erom om aandacht te krijgen voor zaken, waar mensen in de PSP op vastlopen.

Paul: Er zijn natuurlijk een heleboel mannen, die niet in het partijbestuur willen, omdat er zo vervelend vergaderd wordt, tenminste in mijn opvatting. In de homogroep is er een heel andere sfeer van vergaderen. Persoonlijker.

Gerda: Deze overwegingen zijn heel erg bedoeld als eye-opener. Kijk maar eens wat er staat; wat vrouwen voelen, het komt heus niet uit de lucht vallen.

Emoties

Er komt begin volgend jaar een onderzoek van twee vrouwen uit over de man-vrouw-verschillen in de PSP. Was het niet beter geweest, dat onderzoek af te wachten?

Gerda: Het belangrijkste is, dat erover gediscussieerd wordt. Deze zaken komen uit de vrouwengroepen. Daarnaast heb ik met die twee vrouwen gepraat om te weten of het nou zulke gekke vooronderstellingen zijn. Ze zeiden, dat ze erg overeenkwamen met hun eigen vooronderstellingen, die ze samen met de begeleidingsgroep van het onderzoek

opgesteld hebben.

- *Een tegenargument is vaak: je zit toch in een politieke partij, daar heb je één en ander voor over. Als je het persoonlijke, emotionele erin wil betrekken, wat heeft dat nog met politiek te maken. De organisatie is er toch niet om je persoonlijke problemen op te lossen. Dat kun je thuis doen of in de kroeg.*

Bert: De tegenvraag is: wat heeft er niet met politiek te maken? Voor mij is misschien wel de belangrijkste reden, dat ik lid ben van de PSP, dat ik samen met vrienden en vriendinnen dingen kan ondernemen. De banden die je met mensen hebt zijn breder dan samen vergaderen of acties ondernemen.

Karin: Als politieke partij stel je bepaalde doelen. Je wilt dan iets in de praktijk brengen. Een sfeer is dan ook heel belangrijk. Nu spelen vaak ook persoonlijke zaken mee in de manier, waarop politiek bedreven wordt. Sommige conflicten in de PSP hebben voor een deel met politieke tegenstellingen te maken, maar ook voor een heel groot deel met persoonlijke tegenstellingen. Als je soms dat afkatten ziet. Of dat er tegenas gegeven wordt, alleen omdat een bepaald iemand iets zegt. In negatieve zin spelen persoonlijke verhoudingen dus al lang mee.

- *De PSP moet ook een emotioneel thuis zijn?*

Karin: Nee, dat is meteen zo doorgetrokken. Je wordt niet lid om een vriendenclub te hebben.

- *Paul, de homogroep vergadert in ieder geval op een andere manier dan het partijbestuur, weet ik. Vertel eens, hoe.*

De kongreskrant 'Feminisme en socialisme' is toegezonden aan alle leden van de PSP. Abonnees van Bevrijding die daarin geïnteresseerd zijn kunnen een exemplaar bestellen door overmaking van f 1,50 (de verzendkosten) op postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam met vermelding van 'kongreskrant Feminisme/socialisme'.

vervolg van pagina 3

Paul: We vergaderen in een huiskamer, niet aan een tafel. We beginnen tussen acht en half negen, praten wat bij. Op een gegeven moment doet degene, die voorzitter, verwoede pogingen om de vergadering te beginnen. Als we zover zijn, proberen we de vergadering niet te laten verzanden in beslistpunten, maar dat ieder in een vriendelijke, respectvolle sfeer zijn mening kan zeggen.

- Minder angst om persoonlijk met elkaar om te gaan, omdat men toch al de neiging heeft voor zichzelf uit te komen?

Paul: En de neiging heeft om elkaar te steunen. Het is niet het gelijk halen van jou op mij, maar met elkaar sterk zijn.

- Als je de homogroepen moet plaatsen: een politieke organisatie of een emotioneel tehuis?

Paul: De homogroep is geen mannenpraatgroepje. Ik vind het prettig er te vergaderen, ik voel me er thuis. Maar het is geen emotioneel tehuis. Daar heb ik andere jongens voor.

Karin: Een politieke partij moet erg aantrekkelijk zijn, moet kunnen inspireren, een appél kunnen doen. Dat doe je niet alleen met het beeld van tientallen kilo's vergaderpapier onder je arm naar Utrecht om tot 12 uur 's nachts te vergaderen.

Bert: Als er problemen zijn, moeten die altijd tot politieke tegenstellingen herleid worden, terwijl persoonlijke tegenstellingen herhaaldelijk op een negatieve manier daarbij een rol spelen. Zo gauw je probeert langs die weg tot een oplossing te komen, is dat apolitiek en dus niet ter zake doende. Bijvoorbeeld het konflikt-Rob van Gemert in Utrecht. Er waren allerlei persoonlijke wrijvingen, maar er werden politieke tegenstellingen over de verhouding met de basisbewegingen opgeplakt. De ene partij riep: het zijn persoonlijke problemen en daar moeten we over praten. De andere partij: nee, het zijn politieke problemen, en daar moeten we over stemmen. Nou, en dan kan je op een gegeven moment alleen nog maar stemmen en degene, die verliest, nokt dan af.

Tegenstrijdig

- Jullie stellen echter in de tekst, vrouwen hebben recht bij verkiezingen door een vrouw opgevolgd te worden. Even later keren jullie je tegen een kwotumregeling in de PSP, o.a. omdat een vrouw wegens haar vrouw-zijn dan wordt gekozen. Is dat niet tegenstrijdig?

Gerda: In het eerste geval hebben vrouwen het recht. Ze moeten niet. Dat is bij zo'n kwotum-regeling wel het geval. Het gaat erom: op welke manier kunnen we er meer vrouwen bij krijgen, waarbij sterk naar de voorwaarden, waaronder gewerkt moet worden, gekeken wordt. Het is ook om te voorkomen dat 't verslechtert.

- Jullie hanteren het begrip "systeem van heteroseksualiteit", partijbestuursleden het begrip "systeem van seksegebonden rolverdeling". Kunnen jullie met een voorbeeld het verschil duidelijk maken?

Karin: Een voorbeeld van mijn werk

hier op het partijbureau. Ik merk, dat sommige mensen ook met persoonlijke dingen bij mij langs komen. Met mij eerder beginnen te praten over pornografie en niet over: wat vind jij van de regeringsverklaring? Een selectieve benadering dus. Dan kun je wel zeggen dat is een rol, een functie, die ik heb voor mensen, maar het is veel meer. Het heeft te maken met verwachtingspatroon van hoe zij denken, dat een vrouw in elkaar zit en hoe mannen in elkaar zitten. Het heeft veel meer te maken met verwachtingen, identiteit van mensen. Het is niet alleen maar een rol, die je als jas zomaar af kunt leggen.

Bert: Je bent er niet, als je rollen voor de andere seksen toegankelijk maakt. Je schiet er niks mee op, als alle mannen nu huisman worden en alle vrouwen buitenshuis gaan werken en de politiek gaan bedrijven. Dat zit vast aan dat begrip van rolverdeling, dat door rolwisseling een hele stap in de goede richting gezet zou worden.

Karin: Bovendien zit in dat begrip niets van ongelijkheid opgesloten. Het lijkt allemaal keurig evenwichtig. Het gaat erom, dat je die categorieën van mannelijkheid enerzijds en vrouwelijkheid anderzijds kwijtraakt.

Paul: Rolverdeling zegt heel weinig. Het is een neutraal, vrij tijdloos begrip. Het is hetzelfde als het kapitalisme economisch stelsel noemen.

Karin: Het gaat bij het begrip van systeem van heteroseksualiteit niet om arbeid alleen of om vrijen alleen, maar om sekse-identiteit. Dat zijn begrippen als kostwinnerschap, moederschap, moederschap, die worden op bepaalde seksen geplakt. Het feit, dat je biologisch een man bent, plaatst je in een kostwinnersrol. Die rol is dus het gevolg van je sekse-identiteit. Het gaat er niet om, of dat wetenschappelijk bewijsbaar is, maar wat je als doel hebt. De PSP gaat er ook niet vanuit, dat arbeiders zijn in enige mate of voor 80% geboren is. Een kapitalist heeft niet de natuurlijke eigenschap veel geld naar zich toe te trekken. Zo'n positie is niet aangeboren. Zolang je als PSP daar op het gebied van mannen en vrouwen geen uitspraak over doet, bestaat nog steeds de mogelijkheid, dat je er in de politiek vanuit gaat, dat zoiets als moederschap of zachte kwaliteiten, of hardheid, kracht, rationaliteit eigenschappen zijn, die specifiek aan mannen en vrouwen gekoppeld zijn. In die zin is dat een zeer politieke uitspraak.

Homo-seksuele vermogens

- Jullie stellen: alle mensen hebben homoseksuele vermogens. De manier, waarop mensen seksualiteit beleven - in onze maatschappij over het algemeen de heteroseksualiteit - is dus zuiver cultureel, maatschappelijk bepaald?

Bert: Dat denk ik wel. Ik zou liever formuleren: alle mensen hebben seksuele vermogens, kunnen seksuele gevoelens beleven. De manier, waarop je die beleeft en aan wie, wordt door de cultuur ingegeven. Heteroseksualiteit in deze cultuur is dominant. Ik hoop niet, dat uit deze formulering begrepen wordt, dat ieder mens een stuk heteroseksuali-

teit en een stuk homoseksualiteit heeft, die beide gescheiden aanwezig zijn. Zo is het niet.

Paul: In de huidige cultuur is het alleen nodig homoseksuele vermogens toe te voegen, omdat die zo weinig aan de oppervlakte komen.

- Hebben alle homo's heteroseksuele gevoelens, Paul?

Paul: Ik denk het wel. Net zoals vele heteroseksuelen homo-gevoelens, zo stoppen vele homoseksuelen hetero-gevoelens weg, bewust of onbewust. Voor mezelf sluit ik niet uit - bij voorlichting op scholen zeg ik dat ook - dat ik over tien, vijftien jaar wel een heteroseksuele relatie heb naast of zonder een homoseksuele realiteit. Maar op dit moment maak ik van dat vermogen geen gebruik. Voorwaarde is wel, dat je ervoor openstaat, voor open kunt staan, dat je kunt kiezen.

- Homostrijd is uit de naam van het kongres verdwenen.

Paul: De kongreskommissie was het daar niet unaniem over eens. In "feministische politiek" zou ik me nog kunnen vinden, maar feminisme . . . Dat is een groep vrouwen op straat met spandoeken. Een kongres over feminisme en socialisme, daar vallen we buiten. Wat

homo's betreft, is het laatste woord over de naam nog niet gezegd.

- Ik heb begrepen, dat de homo's in Amsterdam via amendering gaan voorstellen een deel van het kongres aan homobevrijding te besteden.

Paul: Ja, dat klopt.

Karin: Homostrijd heeft heel veel met het kongres te maken. Dat blijkt wel uit het begrip systeem van heteroseksualiteit, dat we gekozen hebben. Dat moet dus uiteraard aan de orde komen. Een probleem is echter, dat homostrijd voor een heel groot deel door mannen wordt gevoerd. Potten voelen zich meer thuis in de vrouwenbeweging dan in de flikkerbeweging. Er zijn ook konflikten tussen die twee bewegingen. Gezien het feit, dat de vrouwengroepen het kongres hebben aangevraagd vind ik dat je daar aan vast moet houden. Later kun je dan een kongres over homostrijd houden.

CHRIS HUINDER

*Zie: Gayle Rubin: De handel in vrouwen in: SocFem-teksten, no. 4 (uitgeverij SARA)

Adrienne Rich: Gedwongen heteroseksualiteit en lesbies bestaan in: SocFem-teksten, no. 6.

Naamsverandering

Namens veel PSP-flikkers schreef Paul van Ettehoven (één van de leden van de kongreskommissie 'Feminisme en socialisme') een brief, waarin hij uiteenzet waarom zij het niet eens zijn met de naamsverandering die dit kongres plotseling heeft ondergaan.

Eindelijk lag de langverwachte "eerste kongreskrant" op de deurmat, na maanden hard werken, teksten schrijven en doorpraten. Opgelucht? Ik niet! De naam van dit kongres doet er wel degelijk toe; en "Feminisme en Socialisme" sluit in het geheel niet aan bij mijn intentie van het kongres, en meerdere flikkers met mij voelen zich stevig genaaid door de kongreskommissie en Partij Bestuur, blijkens de telefoontjes die ik mocht ontvangen de afgelopen dagen.

En wat zijn de argumenten voor de zoveelste naamsverandering:

- 1) De term "Vrouwenstrijd, homostrijd en socialisme" zou de indruk geven dat homostrijd en vrouwenstrijd volledig op één lijn staan. En dat terwijl de toevoeging "Homostrijd" juist is gekomen om de band aan te geven tussen vrouwen- en homostrijd enerzijds, maar ook het duidelijke verschil anderzijds.
- 2) Het kongres is juist door de vrouwengroepen gevraagd, en het is de bedoeling dat de PSP zich op het kongres bezighoudt met de visies, analyses en eisen van de vrouwen-

beweging." Punt!! Dus blijkbaar hoeft dit kongres zich niet meer uit te spreken over visies, analyses en eisen van de Homobeweging?? Ondanks een duidelijke kongresuitspraak hierover in Leeuwarden; dáár ook is besloten dat een vertegenwoordiger van de Homogroepen in de voorbereidingskommissie mee moest gaan doen.

- 3) Welke namen nu wel of niet bij elkaar passen kan aan m'n reet roesten; zo'n theoreticus ben ik nu ook weer niet. Had dan maar liever gekozen voor de allereerste naam "Seksenstrijd en Klassenstrijd", omdat dit én de steun heeft van veel PSP-vrouwen (bijeën op 23 en 24 oktober j.l.) én van een groot aantal PSP-flikkers. Dat lijkt me principiëler dan gestoei met theorieën.

Duidelijk moge wel zijn, dat zowel de vrouwen als de flikkers erg bang zijn om door de anderen tekort gedaan te worden, mezelf inkluis. Misschien is het wel veel zinniger om het kongres te beginnen met zowel een discussie over de naam, want belangrijk is 'ie zonder meer, als over de inhoud. Oftewel praten we over vrouwenstrijd én homostrijd, of alleen over vrouwenstrijd, met t.z.t. een apart "Homo-kongres"?? Dit laatste wat mij betreft liever niet! Tenslotte wordt gesteld dat het de voorbereidingskommissie en het PB het beste lijkt de naam te wijzigen in . . . enz. De voorbereidingskommissie was niet voltallig en niet unaniem, en hoe de stemming in het PB was weet ik niet; het is in ieder geval géén unaniem voorstel . . .

PAUL VAN ETTEKOVEN

Het partijbestuur komt met alternatieven

De behandeling van de ontwerp-tekst voor het kongres 'Feminisme en socialisme' in het Partijbestuur van de PSP verliep niet zonder problemen en meningsverschillen. Het bestuur ontving de teksten te laat, moest toen improviseren, organiseerde na de eerste bespreking, die vier uur duurde, een extra vergadering en besteedde toen nog hun vrije zondag eraan. Voor BEVRIJDING zetten John Hontelez en Paulus de Wilt de meningen over de twee belangrijkste discussie-punten op een rijtje. Naast de uitspraken tijdens de behandeling in het Partijbestuur maakten zij gebruik van de schriftelijke toelichtingen van Pierre Puts, Hein Raat en Edward Loos.

Het partijbestuur heeft als een omschrijving van de huidige maatschappij-structuur gekozen voor de term 'systeem van seksegebonden rolverdeling'. Dit in tegenstelling tot de term 'systeem van heteroseksualiteit'. De motieven van individuele partijbestuursleden om het voorstel daartoe te steunen waren verschillend. Je zou kunnen zeggen dat een deel van het partijbestuur echt bezwaren had tegen de wetenschappelijke houdbaarheid van de door de kongreskommissie voorgestelde term en dat anderen vonden dat de term niet bruikbaar was.

Het partijbestuur onderkent dat er een maatschappelijk bepaalde rolverdeling is tussen mannen en vrouwen, met als centrale begrippen 'huisarbeid en moeders' versus 'betaalde arbeid en carrière'. Iedereen onderkent ook dat de westelijke cultuur de rol van de vrouw tot een onderdanige dienende heeft gemaakt; en de rol van de man tot een dominante of zelfs agressieve. Om daarvan af te komen is een moeizame en langdurige strijd nodig. Vooral ook omdat er geen sprake is van bewust op zich genomen gedrag (zoals de kongreskommissie in haar kritiek suggereert), maar van diep in de opvoeding en de hele cultuur verankerde patronen. De theorie van de kongreskommissie komt er echter op neer dat, op het strikt biologische na, de verschillen tussen mannen en vrouwen zuiver maatschappelijk zijn. Met andere woorden, *mens-geboren worden door het systeem van heteroseksualiteit gemaakt tot mannetjes en vrouwtjes*. Met name de wens om seksegebonden "Seksuele patronen en karaktereigenschappen" te laten verdwijnen gaat uit van het idee dat al die

eigenschappen kultureel, ideologisch bepaald zijn. Niets daarvan zou typisch kunnen zijn voor de ene of de andere sekse. Veel leden van het partijbestuur zouden niet met stelligheid willen beweren, *evenmin als het omgekeerde trouwens*.

Een deel van het partijbestuur is er van overtuigd dat biologische verschillen in welke maatschappij dan ook altijd invloed heeft op het menselijk gedrag. *Mensen worden als mannen en vrouwen geboren, maar het systeem van seksegebonden rolverdeling maakt hen tot onderdrukkers en onderdrukten*. De biologische verschillen zijn van invloed op de konkrete vormen van onderdrukking en uitbuiting.

De term rolverdeling verwijst veel direkter naar de maatschappelijke inrichting dan naar een biologisch verschil. Hij doet daarmee recht aan de maatschappelijke analyse waar in grote lijnen overeenstemming over bestaat. Over de maatschappelijke oorzaken en gevolgen van vrouwenonderdrukking bestaat tussen kongreskommissie en partijbestuur niet zo'n groot verschil. Kortom: de term van systeemgebonden rolverdeling verwijst veel meer naar het specifieke maatschappelijke karakter van vrouwenonderdrukking.

Geloofsartikelen

Opvallend is dat de verschillen tussen partijbestuur en kongreskommissie vrijwel verdwijnen op het moment dat het over konkrete zaken gaat. De discussie over het onderdeel 'beleid' (stelling 9 t/m 61) verliep vlot en zakelijk. De noodzaak van een strijd voor gelijkberechtiging, arbeidstijdverkorting, verbeterde kinderopvang, positieve diskriminatie, enz. wordt door iedereen onderschreven. Dat de verschillen in visie dan toch zo groot lijken komt vooral doordat de commissie een soort geloofsartikelen wil vaststellen waarop zo'n beleid gebaseerd dient te zijn. Hiervoor is al een voorbeeld daarvan gegeven met de discussie over het aangeboren zijn van seksuele patronen en eigenschappen. Nog zo'n punt is de stelling dat ieder mens potentieel homoseksueel is. De meerderheid van het partijbestuur heeft geen behoefte om daar één of andere uitspraak over te doen. Iedereen moet de vrijheid hebben zich zowel maatschappelijk als kwa seksuele voorkeuren te ontwikkelen naar eigen verkiezing.

We kunnen konstateren dat de voortplanting nauw samenhangt met heteroseksualiteit; de PSP moet zich ertegen verzetten dat dit gegeven gebruikt wordt om er onderdrukking van homoseksualiteit aan te ontlenen. Hetero-èn homoseksuele contacten kunnen allebei zinvol en essentieel zijn en het is een misdaad om mensen op deze verschillende geaardheid tegen elkaar uit te spelen. Maar dat is nog geen reden om elke heteroseksueel aan te praten dat

deze zijn of haar homoseksualiteit onderdrukt.

De vraag blijft al met al: is het essentieel voor de politieke strijd van de PSP voor feminisering van de maatschappij om dergelijke uitspraken te doen? Is het niet beter om als partij vast te stellen hoe onderdrukking van vrouwen en homo's plaatsvindt en hoe we tot een samenlevingsvorm komen waarin de door de vrouwenbeweging aangedragen ideeën en eisen gerechtvaardigd worden? Het is bovendien weinig overtuigend dat de kongreskommissie haar theorie verdedigt met argumenten als "In feministische kringen wordt dit begrip sinds enige tijd gehanteerd en inmiddels is die ook door anderen ingevoerd.", terwijl de discussie over die theorie nog in volle gang is. Zelfs onder actieve PSP-vrouwen lijkt slechts een klein deel echt met deze theorie uit de voeten te kunnen. Juist op grond van dit soort vragen en opmerkingen kwam het partijbestuur tot andere stellingen dan de kongreskommissie.

De organisatieresolutie van de kongreskommissie wordt door het partijbestuur volledig verworpen. Een geheel nieuwe tekst kon helaas niet meer gemaakt worden. Zoals ook bij de resolutie over visie waren er verschillende motieven voor die afkeuring van de tekst.

Uit de tekst kon gemakkelijk een diskwalifikatie gelezen worden van, vooral mannelijke PSP-leden die tot nu toe voor de PSP actief geweest zijn. Dat lijkt toch niet de bedoeling. Het stuk werd zelfs een keer 'huilerig' genoemd: mannen worden verwijten gemaakt dat ze bepaalde, als mannelijk omschreven, kwaliteiten bezitten, terwijl actief zijn in de vrouwen- of homobeweging laag gewaardeerd zou worden. Het laatste lijkt een onbewezen stelling die net zo goed omgedraaid kan worden.

Het partijbestuur is zich er terdege van bewust dat het aantal vrouwen dat actief wil worden buitengewoon gering is. Maar er zijn in totaal veel meer mannen dan vrouwen niet actief in (de partij bestaat voor tweederde uit mannen) en waarschijnlijk zal het percentage vrouwen dat actief is niet veel lager liggen dan dat bij mannen. Kortom het gaat er om dat de organisatie van de partij *mensvriendelijker* wordt.

Veel partijbestuurders proefden in het stuk van de kongreskommissie een suggestie van: 'als mannen maar een stapje terug doen gaat het wel beter.' Er werd ook gevraagd of de commissie voor de PSP soms een praatgroepenstructuur voor ogen heeft. De PSP is kwa karakter en doelstelling een strijdorganisatie, waarin altijd meer werk te verzetten is dan de actieve leden aankunnen. Er is geen eindige hoeveelheid werk te verdelen, maar er dienen zich steeds nieuwe taken aan. We kunnen ons niet tevreden stellen met de resultaten die we geboekt hebben. We willen vooruit,

ten koste liefst van rechtse partijen, van de macht van grote ondernemingen, generaals en machtige bureaucraten. Een strijdorganisatie zijn houdt overigens ook in dat de PSP-afvaardigingen in parlementaire organen zo sterk mogelijk moeten zijn. Dat kan soms op gespannen voet komen met de stelling dat "vrouwen in de regel door vrouwen worden opgevolgd". Het gaat om politieke ideeën, kwaliteiten, inzet, continuïteit en niet zozeer om het geslacht van de betreffende persoon, evenmin als om leeftijd, sociale achtergrond, opleiding of dergelijke.

Opvallend is verder dat de commissie van vooral *het partijbestuur* allerlei nieuwe activiteiten verlangt (binnen een half jaar rapporteren over . . . , tweejaarlijks een notitie over . . . , voorstellen voor wijzigingen huishoudelijk reglement, in fractiereglementen vastleggen dat . . . , enzovoort), maar niet aangeeft hoe bijvoorbeeld de PSP-vrouwen kunnen bijdragen aan het verbeteren van de situatie. Naar onze indruk een discussie die wel plaats vindt bij de PSP-vrouwen, waarom er hier dan niets over gezegd?

Hoe komen we tot een situatie waarin meer leden van de PSP bereid zijn een deel van hun tijd en energie in de partij te stoppen; dat is de centrale vraag. Niet door te eisen dat in fractiereglementen wordt *vastgelegd* hoe emotionele ondersteuning zal plaatsvinden. Evenmin door afdelingen te *verplichten* tot kinderopvang. De kongreskommissie constateert dat "datgene waar het werkelijk om gaat vooral een kwestie is van mentaliteit, van bereidheid." Voor het partijbestuur waren de voorstellen van de kongreskommissie een slechte start in die richting.

Het partijbestuur heeft daarmee niet de handen afgetrokken van een reëel bestaand probleem. De komende maanden zullen wij o.a. middels amendementen in de tweede kongreskrant ons best doen om te komen met alternatieve 'oplossingen'.

PAULUS DE WILT
JOHN HONTELEZ

Zonder Stalin, maar met wie dan wel?

De vaart zat er zeker niet in op het CPN-kongres in gebouw De Meervaart in Amsterdam eind november. Soms leek het meer op een bijenkorf, een kongres van de jaren 60/begin jaren 70. Proceduredebatten leken vaak het belangrijkste. Dertig jaar na Chroetsjov heeft de CPN zich gedestaliniseerd. Niet zonder morren en niet zonder tegenstand. De verwachte explosie van tegenstellingen bleef echter uit. De vernieuwende stroming behaalde gewoon de meerderheid op de mensen van de oude stempel. Maar wat wil die stroming eigenlijk? Een verslag.

"Gijs Schreuders heeft het opgegeven", hoorde ik bij de bar van iemand, die tot de oude stroming behoorde. Ik dacht, Gijs Schreuders is eruit gestapt. Dat bleek niet zo. Hij had een vurig pleidooi gehouden voor samenwerking met PSP en PPR. Zelfs het zelfstandig voortbestaan van de CPN, de PSP en de PPR kon daarbij ter discussie gesteld worden om tot een hergroepering van de progressieve krachten te komen. Zestig jaar CPN, 25 jaar PSP en 15 jaar PPR hadden nog steeds niet meer opgeleverd dan wat politiek gerommel in de marge. Dat moest van Gijs Schreuders veranderen.

Hij vond o.a. Ina Boruwer tegenover zich. Zij pleitte voor een groot-linkse samenwerking, met de PvdA erbij. De langdurige verwarrende discussie over progressieve samenwerking was een van de punten, waarbij ik me afvroeg: o.k., de CPN destaliniseert, maar volgt ze daarna een radikaal-socialistische koers of gaat ze het sociaal-demokratische pad op? Dat bleef onduidelijk.

De kool en de geit

Die onduidelijkheid speelde het kongres ook parten bij de discussie rond koopkracht-handhaving en individualisering van het inkomen. Enerzijds willen radicale feministes, dat de prioriteit bij de individualisering kwam te liggen, desnoods ten koste van de koopkracht van mannen, die al dan niet geacht worden een gezin te onderhouden. Andere mannen en vrouwen wilden geen enkel koopkracht-verlies aanvaarden. Een kompromis werd gevonden in de formulering van en koopkrachthandhaving en individualisering.

Ik kreeg op het kongres door de discussies sterk het idee, dat de overgrote meerderheid wel wist, wat men niet wilde - stalinisme, leninisme en democratisch centralisme -, maar wat men nu wel wil, daarover lopen de meningen nog zeer uiteen.

Oude koers verlaten

Door het Rode Boekje over het zg. verdachte oorlogsverleden van CPN-dissidenten in te trekken, door het marxisme-leninisme en het democratisch centralisme als basis voor het denken en de organisatie van de CPN weg te nemen, door De Waarheid een onafhankelijker opstelling te verlenen, door voor Solidarnosc en Charta te kiezen en door nog andere beleidswijzigingen door te

voeren, heeft de CPN de oude koers verlaten. Vanaf 77/78, toen een groot electoraal verlies geleden werd en Paul de Groot van zijn troon gestoten werd heeft deze destalinisatie zich ontwikkeld en, naar het zich nu laat aanzien, definitief doorgezet. De CPN is daarmee tegelijkertijd op een tweesprong aangeland. Onder de vernieuwers zijn er, die de historische breuk in de arbeidersbeweging, tussen PvdA/SDAP en CPN, willen herstellen. Zij pleiten voor een combinatie CPN-PvdA, waar de PPR en de PSP min of meer buitenstaan. De wollige tekst van de aangenomen resolutie en het op vele punten lang nog niet helder uitgekristalliseerde ontwerp-partijprogramma geven daartoe op ideologisch nivo de ruimte. Een taktische coalitie met de oude leninistische kaders biedt hen daartoe zelfs organisatorische mogelijkheden. Het al te gemakkelijk aanvaarden van bestuursverantwoordelijkheid zonder stringente inhoudelijke eisen heeft in de praktijk de CPN al meermalen en op verschillende plaatsen tot een innige omarming van de PvdA gebracht. Daarnaast wil een deel van de vernieuwers juist een zo nauw mogelijk samengaan met PPR en PSP naast en als het moet tegenover de PvdA. Zij leggen meer de nadruk op het vormen van een radikaal-socialistisch blok links van de PvdA, dat in samenwerking met buitenparlementaire bewegingen een machtsfactor van betekenis moet worden, die de PvdA tot een radikaal-linkse koers of zelfs coalitie dwingt.

Stromingen

In het boek "De moeizame destalinisatie van de CPN" (1) wordt een overzicht van de verschillende oppositiebewegingen gegeven. Oppositiebewegingen, die sinds het kongres comfortabel in het partijbestuur genesteld zijn. Dat overzicht maakt duidelijk, dat de vernieuwers zeker niet op één hoop gegooid kunnen worden.

Er is een sterk door Amsterdamse intellectuelen geleide anti-stalinistische stroming, waar aanvankelijk euro-kommunistische denkbeelden aangehangen werden en waar nu voornamelijk diffuse opvattingen over progressieve samenwerking heersen. In Nijmegen, Groningen en Rotterdam bestaan eveneens op kleinere schaal dezelfde soort stromingen.

Er is een stroming rond het Comité-Stop de neutronenbom, die een her-

nieuwdenken in de CPN over de problematiek van vrede en veiligheid heeft versterkt. In deze stroming zitten echter ook stalinisten/leninisten, die nog genoeg redenen vinden om de Sovjet-Unie met harde kritiek te sparen en om kontakten met officiële vredesraden en CP's in Oost-Europa niet te schuwen, zelfs te bepleiten.

Er is een feministische stroming, die sexisme en dominerende hetero-seksualiteit in en buiten de CPN bestrijdt, maar nog niet in staat is gebleken om tot een fundamentele herwaardering van de oude denkschema's van de CPN te komen. Er zij bij gezegd, dat de feministische stroming in de PSP daartoe ook nog niet in staat is gebleken. Niet alleen in de CPN, maar ook in de PSP zal de feminisering nog op heel wat weerstanden stuiten en of de feministische stroming daarbij onverdeeld uit de strijd tevoorschijn zal komen, valt nog te bezien.

Er zijn min of meer anarchistisch getinte buitenparlementaristen op het gebied van huisvesting, kernenergie en milieu, die de parlementaire en op progressieve samenwerking gerichte stromingen weerstreven.

Het CPN-kongres bleek in staat al deze stromingen zusterlijk en broederlijk te

herbergen. De een kreeg wat meer zijn of haar zin dan de ander. Uit het kongres kwam daardoor niet alleen een hernieuwde partij voort, maar ook een zich nog hernieuwende partij.

Bokkesprongen

Het kongres bijwonend viel me de zeer grote heterogeniteit van de leden van de CPN op: alle leeftijden, alle soorten beroepen, heel wat vrouwen naast mannen. Ook werden er hele rare ideeën naar voren gebracht. Zo pleitte een vrouw uit Kennemerland voor een nauw samengaan van CPN en PSP. Op die manier kon de CPN een heel positieve invloed hebben op de PSP, die allerlei gewelddadige acties voorstond en steeds verder het pad van geweld dreigde op te gaan. Net daarvoor had een andere afgevaardigde gepleit voor 'pacificering' van de CPN om voor de PSP als bondgenoot acceptabel te zijn.

Wie uit een isolement komt, kan rare bokkesprongen maken.

CHRIS HUINDER

(1) J. Divendal, A. Koper, M. van Weezel (red.), "De moeizame destalinisatie van de CPN", uitg. Van Gennep, A'dam.

(advertentie)

Wordt abonnee op De Waarheid!

naam

adres

postcode/woonplaats

DE EERSTE 4 WEKEN GRATIS!

Ik betaal

per maand 17,55 (studenten 13,45) alleen automatisch per giro

per kwartaal 52,65 (studenten 40,30) per acceptgirokaart

per kwitantie per maand

Sturen naar: Dagblad De Waarheid, Antwoordnummer 2518, 1000 PA Amsterdam. Bellen kan ook: 020 - 26 25 65.

KUNSTBEZUINIGINGEN

Beter een halve straaljager dan een heel orkest

De Staat der Nederlanden bezuinigt op de kunst, het toneel moet zes miljoen inleveren: precies het bedrag dat het Amsterdamse Volkstoneel, de Nieuwe Komodie, Proloog en Sater tezamen ontvangen. Dat kwam aardig uit.

Ria Lavrijsen, medewerkster van Sater, konstateert dat in de regeringsverklaring van Lubbers/Van Aardenne het woord 'kunst' niet één keer voorkwam

In mei van dit jaar werd de toneelwereld overvallen door de blinde bezuinigingswoede van CRM. De toenmalige minister, *André van der Louw*, ontken- de in alle talen dat hij op de hoogte zou zijn geweest van het door 'zijn' ambtenaren geproduceerde scenario. Zes miljoen moest er in het toneel be- zuinigd worden. Een aantal simpele geesten op het ministerie ontdekten dat de totale subsidie van het Amsterdams Volkstoneel, Nieuwe Komodie, Proloog en Sater zowaar zes miljoen bedroeg. De oplossing was dus gevonden: met in- gang van het nieuwe seizoen zouden de- ze gezelschappen hun tenten moeten opbreken en de medewerkers in de WW laten belanden. Grote beroering ont- stond toen dit bericht samen met de grootscheepse plannen om de orkesten te saneren, in de publiciteit kwam. Op 8 en 9 mei voerde vrijwel de gehele kunstwereld, vakbond en werkgevers, gezamenlijk actie tegen de afbraakplan- nen van CRM.

Inmiddels is bekend geworden dat Pro- loog en De Nieuwe Komodie definitief moeten ophouden te bestaan. Het is treurig dat een man als Van der Louw het schaamrood niet naar de kaken stijgt als hij uitspraken doet in de trant van 'juist geëngageerde groepen' moe- ten ontzien worden. Hij is natuurlijk volstrekt ongeloofwaardig als uiteinde- lijk plannen die toch onder zijn verant- woordelijkheid tot stand kwamen, juist tot gevolg hebben dat twee 'politieke' gezelschappen moeten verdwijnen. De vermoorde onschuld spelen van 'daar wist ik niets van', blijkt des te gevaar- lijker te zijn. Dit plan werd nota bene door de ambtenaren gepresenteerd als doordacht beleid. Men beweerde dat als men ook subsidiegelden aan gezelschappen, die tevens door gemeenten en provincies gesubsidieerd worden, zou onttrekken, deze lagere overheden automatisch zouden volgen om subsi- dies in te trekken (vanwege het systeem van koppelsubsidies). De schade zou dan nog groter zijn. O, wat zijn de heren op dat ministerie toch gevoelig, althans zo doen ze het voorkomen. Dat

er in het geheel geen sprake is van beleid, waarbij ook artistieke criteria betrokken worden, wordt o.a. bewezen door het feit dat de *Raad voor de Kunst* totaal buiten spel gezet is. Inmiddels heeft de kommissie 'theater' van deze Raad, het werk gestaakt om- dat enerzijds de door haar geformuleer- de adviezen genegeerd worden en anderzijds ze weigerden vuile handen te maken door mee te werken aan de bot- te bezuinigingspolitiek, die gedikteerd wordt door de terreur van cijfertjes.

Onzindelijke manipulatie

Dat het voortdurend appèl op redelijk- heid van alle betrokkenen in de kunsten een onzindelijke manipulatie is wordt bewezen door de feiten.

Het aandeel van de kunst in de totale rijksuitgaven liep al jaren achter bij andere uitgaven. Volgens de Kunsten- bond is er op dit moment een reëel gevaar dat dat aandeel (momenteel 0,2 procent) in een snelreïnvvaart terug- loopt naar het peil van 1950 (0,09 procent) en dat is een rampzalige ontwik- keling. Bovendien is reeds 40 procent van alle beroepskunstenaars al werk- loos en zullen de recente plannen om 80 miljoen te besnoeien op de Beelden- de Kunstenaars Regeling (BKR) fatale gevolgen hebben voor honderden beel- dende kunstenaars.

Zo kan ik nog wel even doorgaan! Over 'redelijkheid' gesproken!

Onverschilligheid

De tragiek van dit verhaal is dat bij de ontwerpers en uitvoerders van deze liquidatiepolitiek elke opvatting over het belang van kunst en cultuur - en wezenlijke zaken als 'de kwaliteit van het bestaan' - lijkt te ontbreken. Op zijn minst bevestigt deze afbraakpoli- tiek dat de al lang bekende onverschil- ligheid ten opzichte van kunst nog gro- tere vormen aanneemt dan we al voor mogelijk hielden. Het begint er steeds meer op te lijken dat we terug zijn bij het tijdperk waarin uitspraken als 'geld voor een halve straaljager is belangrijker dan voor een heel orkest' weer gemeen- goed worden.

De politieke kleur van het huidige ka- binet maakt ons niet optimistischer. Het feit dat het woord 'kunst' in de regeringsverklaring ontbreekt, geeft op zich al te denken.

Al vaak is gezegd dat juist in periodes dat de vervreemding groteske vormen kan aannemen het van groot belang is om de kunst levend te houden. Het kan niet vaak genoeg gezegd worden dat "een volk niet alleen leeft bij brood alleen en dat een volk niet leeft door het te bewapenen en daarmee basta" (Jan Kassies 1951).

Het merkwaardige is dat de overheid juist die mensen die dagelijks door mid- del van hun kunst een bijdrage leveren aan een 'menselijker' maatschappij, laat vallen als een baksteen in tijden van kri- sis. Het is een geluk bij een ongeluk dat 'de politiek' niet de macht heeft om te bepalen of er überhaupt al kunst ge- maakt wordt. De kunst bestaat niet dankzij, maar ondanks de politiek. Elke dag opnieuw bestijgen talloze toneel- spelers, improviserende musici, dansers, mimers, enzovoort honderden podia om kijk-, denk- en luistergewoontes van mensen te doorbreken. Elke dag op- nieuw zien die kunstenaars zich voor de taak geplaatst om op hun eigenzin- nige manier commentaar te leveren op de samenleving. En een aantal van hen kwijt zich verdomd goed van die taak, al is het dan te vaak voor een appel en een ei. Nog eens wat anders dan na een kort staatssecretarisschap de hoeveelheid poen te ontvangen die on- geveer gelijk is aan 1/5 van het subsidie- bedrag van bijvoorbeeld een gezelschap als Sater.

We zouden toch zo langzamerhand moeten beseffen dat mensen die zich met serieuze zaken bezighouden, een boterham met kaas in plaats van één met pindakaas gegund is.

RIA LAVRIJSEN

(advertentie)

De Groene is een progressief weekblad. Paart eigenzinnige analyses aan ouderwetse degelijkheid. Gespitst op links, zonder rechts te vergeten. In de Groene staat geen woord te veel. En u blijft perfect op de hoogte.

De Groene heeft zich in een nieuwe jas gestoken. Reden voor een speciaal aanbod. Als u de bon invult, krijgt u voor 25 gulden tot 1 mei de Groene in de bus. Vrijblijvend op proef. En zo'n abonnement cadeau geven kan natuurlijk ook.

Ik wil een abonnement

Naam
adres
postcode Plaats
gro/banknummer

Ik geef een abonnement aan:

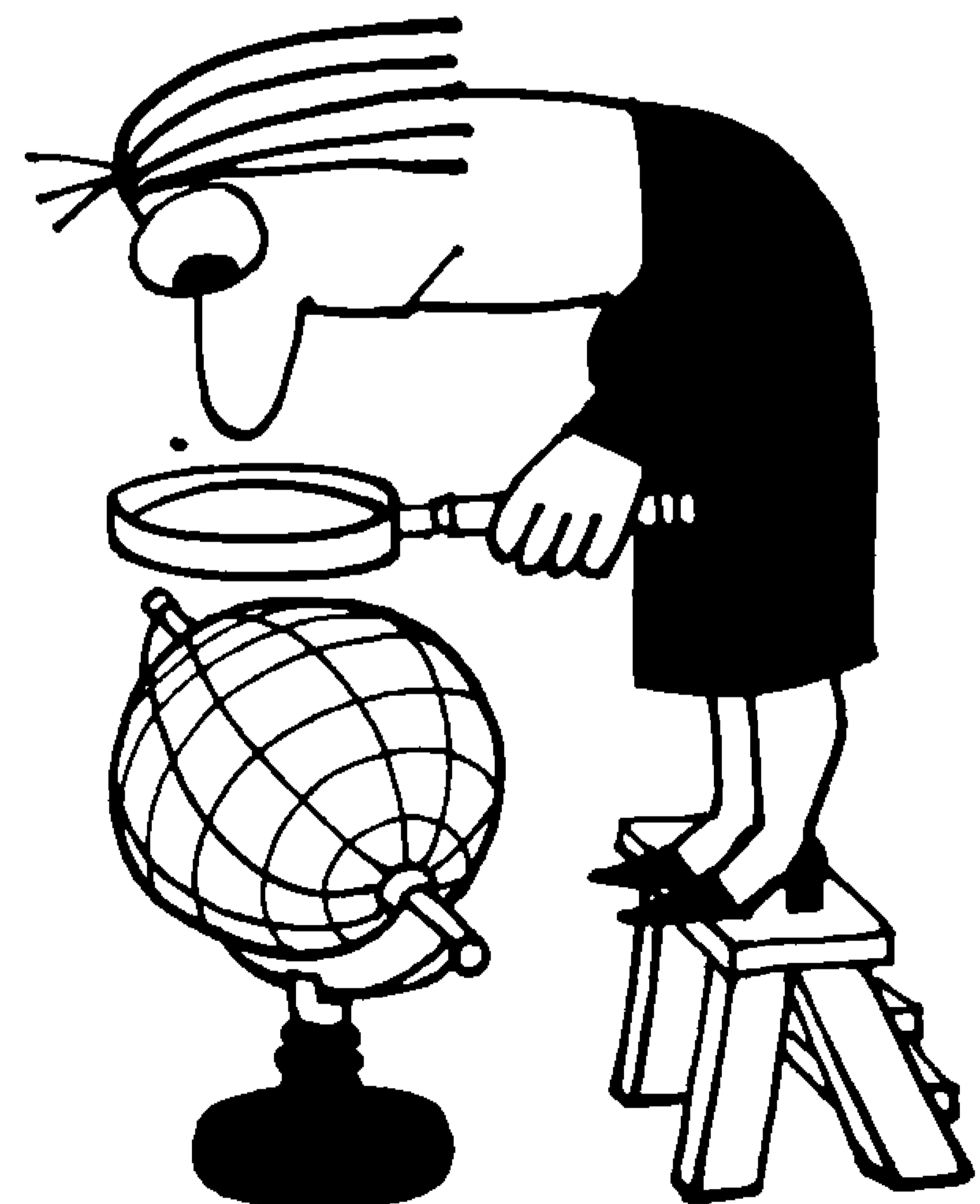
Voor
adres
postcode Plaats

De milde gever wordt vriendelijk verzocht zijn/haar naam in de bovenste bon in te vullen.

Deze bonnen in een open envelop sturen naar De Groene Amsterdamer, antwoordnummer 26, 1000 PA Amsterdam

Groene

de
amsterdamer

THANS NOG DWARSER

EEN MILITANT PACIFIST

Na Bernard van Tijn en Otto Boetes komt in de serie interviews met oudere partijgenoten nu Henk de Nie uit Haarlem aan bod, een PSP-er die vanaf het begin tot op de dag van vandaag overtuigd lid is. Hij was als christen-pacifist lid van de CDU, Christelijk Democratische Unie, tot 1945 en vanaf 1957 lid van de PSP. In Haarlem was hij één van de oprichters en tot 1964 voorzitter van de afdeling. In dat jaar werd Henk de Nie gekozen in de Provinciale Staten van Noord-Holland, waarin hij met een kleine onderbreking tot 1974 zitting had. Bovendien was hij enkele jaren voorzitter van de Partijraad (1966-1969). Zelf werkzaam in een hoge functie bij het Gemeentelijk Energie Bedrijf Haarlem keerde hij zich in 1972 als eerste in de PSP tegen kernenergie. Zijn optreden had een belangrijke invloed op het veranderen van het partijstandpunt over kernenergie. Ondanks zijn 79 jaren voorziet Henk de Nie de Statenfractie in Noord-Holland nog steeds van documentatie over energiepolitiek en is hij nog penningmeester van de fractie. Tijdens ons gesprek blijkt Henk de Nie een gezellige prater, die wel eens moeilijk van de vele leuke zijpaden af te brengen is. Zijn onwankelbare politieke overtuiging komt echter in alle verhalen terug: "Ik ben een militante pacifist, dat ben ik altijd geweest." Een propagandist in de goede betekenis van het woord, mild en tolerant, maar ook vasthoudend en overtuigend. Paul Denekamp en Jack Hofman hadden een gesprek met hem.

In 1903 ben ik geboren: "3-3-3 kwam Henkie de Nie". Mijn ouders waren orthodox-calvinistisch. Mijn vader was Antirevolutionair en een vereerder van Abraham Kuyper. Hij had een slagerij, eerst in Leiden en later in Rotterdam. Op mijn twaalfde jaar moest ik als oudste zoon van zeven kinderen bij mijn vader in de zaak komen, al had ik daar helemaal geen zin in. Ik heb hem toen direct gezegd - ik weet nog niet waar ik het initiatief vandaan heb gehaald - dan wil ik naar de avondschool. In de tussentijd was ik thuis in mijn vrije tijd altijd met elektriciteit aan het knoeien. Op mijn zestiende mocht ik van mijn vader naar de ambachtschool. Tegelijkertijd ben ik 's avonds naar de burgeravondschool geweest, zodat ik zonder toelatingsexamen naar de Middelbare Technische School (de toenmalige HTS) kon. Wel moest dat van mijn eigen geld, dus dat werd ook weer eerst avond-MTS en pas de laatste twee jaar dagschool. Zo ben ik met mijn drieëntwintigste toch klaar gekomen, maar toen had ik geen zin meer om nog naar de TH in Delft te gaan. Zeven jaar avondschool, dat is een opgave! Onbevredigd door mijn godsdienstige opvoeding en hinder hebbend van een aangepraat zondebesef, besloot ik op 18-jarige leeftijd ook de godsdienststudie te gaan doen. Dit resulteerde in een vrijzinnige godsdienstige levensopvatting en tenslotte in de akte godsdienstonderwijs van de Nederlands Hervormde Kerk. Daardoor mocht ik daar spreekbeurten houden, wat ik tot verleden jaar heb gedaan.

Dienstweigeraar

Mijn politieke belangstelling kwam voort uit mijn anti-militarisme. Door de Eerste Wereldoorlog was ik zéér anti-oorlog geworden. Je hoorde soms in Rotterdam de kanonnen uit België dreunen. Mijn gedachte was toen: daar doe ik nooit aan mee! Mijn vader heeft me in 1920 nog opgegeven voor en voortraining voor militaire dienst, die op twee avonden per week en op zaterdagmiddag werd gehouden. Als je slaagde hoefde je maar twee weken in werkelijke dienst. Toen durfde je nog niet tegen je vader te zeggen 'dat doe ik niet'. Maar bij de eerste exercitie, met die beroepspakkies aan, en het had gegoten... Toen zei de sergeant: 'liggen!' Ik dacht, ik ben niet gek. Hij kwam naar me toe: 'hoor je niet wat ik zeg?' Ik zeg: 'Ik hoor het wel, maar ik ben niet gek!' Toen zei hij: 'Het is een bevel'. Ik zeg: 'Barst vent!', en ging naar huis. Mijn vader schrok van deze dienstweigering, maar heeft het toen toch zelf geregeld en de spullen teruggebracht. Hierna moest ik eigenlijk dienstweigeren, maar dat wilde ik alleen vanuit de bereidheid de uiterste konsekwentie ervan te aanvaarden, namelijk dat ze je er

voor doodschieten. Zo heb ik niet direct bezwaar aangetekend. In die tijd werd er voor de dienst geloot en ik werd vrijgeloot. Ik was er toen vanaf, maar ben toch doorgedaan, omdat je dan als buitengewoon dienstplichtige werd ingedeeld. Ik heb een bezwaarschrift ingediend, want ik was er toen echt innerlijk van overtuigd, ik doe het nooit, liever dood dan in dienst. Het duurde al met al drie jaar. 'U bent toch vrijgeloot?', werd er gezegd. 'Ja', zei ik, 'maar ik ben ingedeeld als buitengewoon dienstplichtige en ik wil geen enkel militair verband.' Toen ik tenslotte voor de dienstweigeringskommissie verscheen, ging het heel vlot. Ik vroeg hen tijdens het verhoor: 'Kunt U zich voorstellen dat U achter een mitrailleur staat en dat iemand U opdracht geeft die mensen aan de overkant neer te maaien. Kunt U zich voorstellen dat Christus dan achter U gaat staan en zegt, goed zo jongen, dat doe je goed!?' Daarna gebben ze me praktisch geen vraag meer gesteld en kreeg ik vrijstelling wegens gewetensbezwaren.

Gebroken geweertje

In al die jaren ben ik verder niet politiek actief geweest. Ik droeg wel een gebroken geweertje, stemde SDAP, maar was er geen lid van, want de SDAP was niet tegen het leger als zodanig. De SDAP was niet tegen het kanon, maar tegen de richting van het kanon. Ik was wel lid van Kerk en Vrede, zodra het opgericht was (in 1924), en van de Jongeren Vredes Actie, wat iets prachtigs was. Daarnaast ben ik geweest bij de Internationale Orde van Goede Tempeliers, een organisatie voor drankbestrijding. Ik heb mijn hele leven niet gerookt of gedronken. Dat ligt ook in de lijn van de jeugdbeweging van vlak na de Eerste Wereldoorlog, of je nu bij de AJC was, of bij de VCJC of bij de padvinders (1). En ik was lid van de Bellamy-vereniging. (*Edward Bellamy was een Amerikaanse utopisch-socialist uit het einde van de vorige eeuw - PD/JH*). Die twee boeken van Bellamy, "Gelijkheid voor Allen" en "In het jaar 2000", sloegen bij mij erg aan. Die waren helemaal socialistisch ingericht; "Gelijkheid voor Allen", het zit al in de titel. Veel leden van de Bellamy werden lid van de CDU, dat voor mij eigenlijk het politiek vervolg was van de Bellamy-vereniging. Veel leden van de Bellamy-verenigingen werden later ook lid van de PSP. Maar bij de CDU zei ik altijd wel, 'waarom moet die C ervoor? Als wij veel mensen willen bereiken, dan zullen we het zonder C moeten doen, want eigenlijk zijn we allemaal overtuigd, dat socialisme zuiver christendom is.' Maar ze waren nog te veel gehecht aan christelijke partijen en socialisme klonk de meesten nog te atheïstisch in de oren. De CDU was een rechtzinnige partij,

maar ze wilden mij als voorzitter van de Vrijzinnig Hervormden in Rotterdam graag op de lijst hebben voor de Provinciale Staten in 1935, zij het op een lage plaats.

De CDU was duidelijk pacifistisch. Socialisme en pacifisme zijn onverbreekelijk verbonden, maar voor mij komt het pacifisme eerst en dat vind ik nog. Echt socialisme kun je ook niet hebben zonder pacifisme, maar het pacifisme kan genuanceerd zijn, zoals later in de PSP het geval was.

De bezetting

Zelf meen ik te moeten vasthouden aan geweldloosheid. Zo hebben mijn vrouw en ik in de oorlog afgesproken: we hebben nooit iets gedaan voor het Nederlandse leger, we doen ook niets voor de Duitsers. We hebben nooit iets ingeleverd, geen koper, geen dekens, geen radio. Ik heb alleen voor een goede schuilplaats gezorgd, want ik wilde liefst geen martelaar worden. Maar ik was tegen het gewelddadige verzet, omdat het gevaar voor rankune maatregelen van de bezetters volgens mij te groot was. Veel mensen vroegen later: 'ben je dan niet blij dat we bevrijd zijn'. Ik zei: 'het is niet meer dan hun plicht om de brand te blussen die ze zelf veroorzaakt hadden. Onze zogenaamde bevrijders zijn diegenen, die gezorgd hebben dat we deze oorlog gekregen hebben. Zij hebben Hitler gefinancierd'. Overigens als je het mij persoonlijk vraagt dan had ik liever gewild dat het niet gebeurd was. Elk land dat diktatoriaal geregeerd wordt, komt er uit als de mensen weerstand blijven bieden, maar dan op een niet-gewelddadige manier. Dat zie je nu in Hongarije bijvoorbeeld, dat aardig is opgekomen van dat al te strenge kommunisme. Het moet op je persoonlijke houding aankomen. Je moet zelf zeggen, ik doe het niet, al doet de hele wereld het anders.

De PSP

Na de oorlog ging de CDU op in de PvdA, maar ik bleef partijloos. Ik maakte veel propaganda voor Kerk en Vrede en voor de ANVA (Algemene Nederlandse Vredes Actie), op bijeenkomsten en een enkele keer ook wel met kraampjes. En verder propageren in je eigen omgeving, waar ik van mijn vrouw wel eens standjes voor heb gehad, want op verjaardagen e.d. gooide ik het gesprek altijd daarop, want wat heb je nou aan een kletspraatje?

Toen de PSP kwam, dacht ik hè gelukkig, nu komt er een partij waar ik achter kan staan. Bij de oprichting waren veel oud-CDU'ers betrokken, zoals Lankhorst, Oderkerk en Neering. Na het oprichtingskongres in Amsterdam zijn we in Haarlem direct aan de slag gegaan.

Foto: Hans Aarsman

Henk de Nie

Afdeling Haarlem

We zijn begonnen met pacifistische bijeenkomsten te houden in kleine zaaltjes. Jan Brandsen en Ad Redeker waren de twee motoren, die vanuit Amsterdam de afdeling hebben opgericht. Zij zijn degenen geweest die de stoot hebben gegeven dat we in februari 1957 aan het werk zijn gegaan als officiële PSP.

Ze kwamen op een avond toen we met een stuk of tien mensen bijeen waren, hielden een speech en vervolgens zeiden ze, nou zouden we uit de mensen die hier zitten, een voorlopig bestuur willen vormen. Ze hadden al een lijstje bij zich, ik moest voorzitter worden en mejuffrouw den Heyer sekretaresse, kort daarna opgevolgd door dokter Sorgdrager. Om het leeftijdsverschil toen, Brandsen en Redeker waren eind twintig en wij oud, ik was 54 en Sorgdrager 60, heb ik nooit wat gegeven. Het is voor mij ook helemaal geen moeite geweest toen het later gewoonte werd om iedereen bij de voornaam te noemen. En de PSP was daar vroeger alleen in. Ik had ook de gewoonte om ieder jaar alle leden te bezoeken, een kwartiertje maar, voor de TV begon, maar met een lijstje van kun je dit doen, kun je dat doen. Ik heb altijd getracht een persoonlijke band te hebben met de mensen. We kregen veel aandacht in de pers. En al snel kwamen er veel mensen naar onze bijeenkomsten in 'De Leeuwerik', die vaak zo'n 150 man trokken. Met bijvoorbeeld Nico van der Veen, dat was een spreker! En Viruly, de vlieger-schrijver, die geen lid was. Hij was geen socialist, maar vond ons streven zó sympathiek dat hij veel voor de PSP sprak.

Kernenergie

In 1964 ben ik in de Provinciale Staten gekomen. Daar heb ik altijd op alle punten van het milieu ingesprongen. Iets waar ik me heel druk over gemaakt heb, is de fluoridering van het drinkwater geweest. Van het aktiekomitee in Haarlem daartegen was ik voorzitter, ik schreef erover in *Radikaal* en streed ertegen in de Staten, maar daar waren lang niet alle PSP-ers het mee eens. We hebben ook veel werk gemaakt van het behoud van de Purmer, een mooie polder bij Purmerend waar nu een nieuwbouwwijk staat. De overloop heeft veel flatbewoners tot wanhoop gebracht.

Maar mijn hoofdpunt - en helemaal ná mijn Statentijd is geweest de kernenergie. Uiteraard begrijpelijk, omdat ik daar op grond van mijn beroep het dichtste bij zat. Door mijn functie had ik op veel plaatsen toegang, ben ik in Petten geweest en bij de KEMA, en zat in belangrijke commissies. Voordat ik in de Staten over kernenergie sprak,

heb ik dit boek gelezen, *Poisoned Power*². Een uitvoerig rapport van twee Amerikaanse onderzoekers over de gevaren van kernenergie, geschreven in opdracht van het Amerikaanse Congres. De schrijvers, Goffman en Tamlin waren eerst voorstander van kernenergie, maar na hun onderzoek waren ze tegen. Dit heeft me overtuigd. Ik was aanvankelijk zelf ook niet tegen. Ik dacht, ze zullen wel iets vinden om met het afval te doen, want dat was het grootste probleem. Maar ook Cor Hoek en Bram van der Lek, die al heel vroeg voor de milieuvervuiling waarschuwden, waren in het begin helemaal niet tegen kernenergie. Bram van der Lek twijfelde al wel een beetje. Hij heeft later vooral de discussies gevoerd om in de Kamerfractie Fred van der Spek te overtuigen. Maar helaas was ik de eerste die helemaal tegen was.

In de Staten stond ik ook helemaal alleen, samen met mijn fractiegenote Dinie Harms, die ik eerst ook maar half heb kunnen overtuigen. In 1972 heb ik de eerste speech gehouden, die helemaal was opgebouwd met de argumenten van Goffman.

(Alleen de PSP stemde in de Provinciale Staten tegen het voorstel om deel te nemen aan de snelle kweekreaktor in Kalkar - PD/JH)

Maar ik ben doorgegaan en tenslotte kreeg ik twee jaar later voor mijn motie om te stoppen 23 stemmen en nu doet het Provinciaal Elektriciteitsbedrijf in Noord-Holland helemaal niet meer mee met de kernenergie, mede dankzij de beide Peters: Peter Zwart en Peter Korzelijs, PSP-statenleden vanaf 1978.

(Henk de Nie was tevens de schrijver van de eerste PSP-brochure over kernenergie "Het einde . . . kernenergie", een uitgave van het gewest Noord-Holland. Deze brochure uit 1974 beleefde vele herdrukken. In 1978 schreef hij

als vervolg hierop de brochure "Blijvende Energie" over alternatieve energiebronnen PD/JH)

Kraken

Ik heb ook andere dingen in de partij gedaan. Zo heb ik nog een jaartje in de Gemeenteraad van Haarlem gezeten (in 1969), waarbij ik heb meegedaan aan kraakacties. Een keertje heb ik de burgemeester uit zijn bed gebeld, toen volstrekt ten onrechte een jong gezin uit een gekraakt huis gezet dreigde te worden en het had sukses. Ik ben ook (van 1966 tot 1969) voorzitter van de Partijraad van de PSP geweest, wat ik leuk vond om te doen. Er werd in de partijraad te lang en uitvoerig over onbelangrijke dingen gesproken; er moest daar meer gewerkt en minder gepraat worden. Net als in de afdeling zorgde ik voor een goede spreektijd-planning en ik hield me er precies aan, al waren ze daar wel eens boos over.

Ik heb me nogal eens moeten bemoeien met conflicten in afdelingen, zoals bijvoorbeeld in Rotterdam. We hebben als partijraadsbestuur heel wat daarvoor afgereisd.

Ondanks alle conflicten die er vooral in deze jaren in de partij waren, heb ik nooit de moed laten zakken. Ik ben iemand die het eigenlijk wel leuk vind om er eens hard tegenaan te gaan. Ik ben een militante pacifist, dat ben ik altijd geweest. Maar er uit lopen, daar heb ik me altijd heftig tegen verzet. Als je nou in een beweging bent waar je toch wel voor het grootste deel achter staat, dan moet je niet als er eens een andere richting komt, ineens zeggen, ik ga weg. Dan moet je gaan proberen om wat jij het beste standpunt vindt, beter uit te leggen. Want je hebt het blijkbaar niet voldoende uitgelegd, zodat de anderen het aannamen. Dat is mijn standpunt geweest, ik ben geen wegloper geweest. Het duurde lang voordat ik me aansluit maar dan . . .

Ik ben wel lid van Appèl geworden. Er was zo rond 1975 enkel een kleine tijdelijke inzinking in het pacifisme van de PSP en Appèl wilde als werkgroep binnen de PSP daar wat aan doen. Ik heb er geen moment aan getwijfeld of gedacht om uit de partij te gaan. Want wat is tenslotte een kongres? Eén kongres is niet de partij. Alleen al die ellende met gebonden mandaten. Als ik aan iets een hekel heb, is het daaraan. Je moet tijdens de bespreking rekening houden met nieuwe argumenten. Ik ben tegen dit soort kadaverdiscipline, maar dat is nu, geloof ik, beter.

Als je nou vraagt wat er veranderd is in die 25 jaar, dan waren er vroeger meer oudere mensen. Nu zitten er meer jonge mensen in en dat brengt natuurlijk mee dat de dingen soms wat heftiger gaan. Maar de onderlinge verhoudingen zijn, vind ik, althans bij degenen die ik ken, even prettig als vroeger.

Maar het standpunt is gehandhaafd gebleven. Dat merk je bijvoorbeeld uit dat stuk van Chris Huinder in 'Bevrijding' over de laatste kraakrellen rond de Lucky Luyk, dat is prachtig pacifistisch. Je kunt beter onrecht lijden, dan onrecht doen, dat is mijn standpunt.

PAUL DENEKAMP
JACK HOFMAN

1 De AJC (Arbeiders Jeugd Centrale) was de jongerenorganisatie van de SDAP. VCJC stond voor Vrijzinnig Christelijke Jeugd Centrale.

2 J.W. Goffman, A.R. Tamlin: 'Poisoned Power' (1971)

HOE DIK ZIJN ONZE BRILLEGLAZEN ?

De werkgroep Oost-Europa Projekten organiseerde in het weekend van 12 en 13 november een konferentie met als thema 'Vrouwen in socialistische landen'. Daarbij werd het begrip 'socialisme' niet zo nauw genomen, het ging om landen die zichzelf socialistisch noemen.

Centraal tijdens dit weekend stond de standaard die in de Sowjet-Unie werd ontwikkeld voor de vrouwen-emancipatie. Is dit 'Sowjet-model' bevrijdend of juist onderdrukkend?

Alice Loeters nam voor BEVRIJDING een kijkje op deze konferentie. En kwam terug met de konklusie dat het er van af hangt door welke bril je naar de combinatie van 'socialisme' en 'feminisme' kijkt. Een verslag met veel onbeantwoorde vragen.

Met hoeveel brillen kijk je als westers feministe maar de positie van vrouwen in socialistische landen? Is met name het terrein van de homoseksualiteit tussen vrouwen het minst geëmanciperde terrein van vrouwen in socialistische landen? In hoeverre dient het monogame huwelijk en het kameraadschappelijke gezinsleven als vluchthaven na woelige perioden?

Tegenstelling

De algemene inleiding en opwarmer werd door *Anja Meulenbelt* verzorgd. Zij was hiervoor gevraagd vanuit haar betrokkenheid met vrouwen in socialistische landen en haar betrokkenheid met de Nederlandse socialisme/feminisme-beweging (soc/fem). Illustraties bij

bestaan en vaak is er sprake van een onbewust ethocentrisme, dat wil zeggen dat onze westerse normen voorop staan. Als zich in een land veranderingen voordoen naar socialisme worden de veranderingen in de produktieverhoudingen als het belangrijkste gezien. Veranderingen in de relaties tussen de geslachten komen nauwelijks aan bod. Bij analyse en onderzoek is het echter van belang na te gaan hoe deze twee in elkaar ingrijpen.

Wat kunnen we van elkaar leren? Feminisme komt er anders uit te zien in een land waar vrouwen gemobiliseerd worden aan een gezamenlijke opbouw deel te nemen. Vaak botsen we met de tegenstelling in ons westers feminisme, namelijk enerzijds denken we 'liberaal' als het gaat om te bepalen hoeveel kinderen we willen, anderzijds hebben we behoefte aan socialistische oplossingen, zoals de staat die voor de kinderopvang moet gaan zorgen", aldus *Anja Meulenbelt*.

in de mogelijkheden van vrouwen om wél of niet buitenshuis te kunnen werken. En ook niet in de mogelijkheden om wél of niet "mannenwerk" te kunnen verrichten, maar veeleer in het probleem dat het nog steeds niet tot mannen doorgedrongen is en evenmin tot veel vrouwen, dat ook zij "vrouwenwerk" kunnen doen.

Als tweede belangrijke punt kwam naar voren de maatschappelijke dwang tot heteroseksualiteit als oorsprong van veel onderdrukkende patronen. In *Cuba* bijvoorbeeld, waar heel gericht wordt gewerkt aan de vorming van nieuwe relaties tussen mannen en vrouwen, staat de heteronorm voorop. Uit praktijkvoorbeelden blijkt hoe diep de angst voor homoseksualiteit al bij kinderen verankerd ligt. In rollenspelen blijken Cubaanse jongetjes geen verzorgende rollen te willen uit angst voor 'maricon' (flikker) versleten te worden. Anderzijds zou het een voordeel kunnen zijn dat bijvoorbeeld de Cubaanse en Chine-

Aldus enkele van de vele stellingen, vragen en opmerkingen, die op de vrouwenkonferentie "Vrouwen in socialistische landen" naar voren kwamen. Deze tweedaagse konferentie werd op 12 en 13 november in het conferentieoord Woudschoten in Zeist gehouden. Het initiatief hiervoor werd genomen door de vrouwen die tijdens de zomeruniversiteit vrouwenstudies in Amsterdam (juli '81) deze discussie al waren begonnen. De tachtig deelnemers aan de conferentie waren voornamelijk vrouwen die op de een of andere manier actief zijn in de diverse landengroepen. 'Socialistische landen' is de verzamelnaam voor alle landen waar zich een vorm van socialisme aan het ontwikkelen is. Landen als China, Nicaragua, Cuba, Mozambique, Guinee-Bissau, VietNam, de Oostbloklanden en de Kaap-Verden.

De bedoeling van de conferentie was om informatie uit te wisselen over deze landen en de uitgangsvraag hierbij was of er in deze landen wordt gewerkt met een standaardmodel voor vrouwen-emancipatie, het zogenaamde sowjet-model, en in hoeverre dit model bevrijdend of juist onderdrukkend voor vrouwen is. In dit sowjetmodel zijn de ingrediënten voor vrouwenemancipatie de volgende: deelname van vrouwen aan het produktieproces, het maatschappelijke en politieke leven, in grote getale deelnemen aan het onderwijs, vermaatschappelijking van huishoudelijke arbeid en met name de kinderopvang. Instal het gezin als hoeksteen van de eerst verantwoordelijke voor het reilen en zeilen.

Ter voorbereiding van de conferentie was een konferentiemap geschreven, zodat alle deelnemers dezelfde achtergrondinformatie ter beschikking hadden.

haar verhaal putte ze voornamelijk uit haar China-reiservaringen. Ze benadrukte in haar inleiding heel sterk dat je als westers feministe heel dubbel en gekleurd kijkt naar de positie van vrouwen in socialistische landen en dat dit tot vele misverstanden kan leiden. "Wij willen nu eenmaal ontzettend graag een land kunnen aanwijzen waar socialisme is geslaagd. We vergeten dan, dat er grote kulturele en historische verschillen

Mannen- en vrouwenwerk

Na deze inleiding - en verder ook tijdens de rest van de conferentie - was een duidelijke gerichtheid merkbaar op de discussies die momenteel in de Nederlandse vrouwenbeweging worden gevoerd. Wellicht bepaald door onze mate van welvaart die er bij ons bestaat, is hier steeds meer het inzicht ontstaan dat de moeilijkheden niet alléén liggen

se kultuur meer homo-eroties is gericht, dat wil zeggen dat mensen in het dagelijkse leven vanzelfsprekender warmer en knuffeliger met elkaar omgaan. Een mooi voorbeeld van hoe hierin interkulturele beeldvorming kan werken is het op de conferentie genoemde voorbeeld van Chinese vrouwen die je in een innige omhelzing vragen stellen over het lesbiese bestaan in Nederland. Haar beeld

Katoentransport door een Tanzaniaanse vrouw

foto: Hannes Wallrafen

Korting op de uitkering

GRONINGSE KOMPONENTEN-LIJM

blijkt dan voornamelijk puur seksueel geïnterpreteerd.

Vrouwenmishandeling

Op het gebied van vrouwenmishandeling blijkt het feit dat in de meeste socialistische landen een hechte relatie tussen gezin en buurt is, een groot voordeel. Als er sprake is van mishandeling in een gezin, gaat de hele buurt er zich mee bemoeien. Pornografie en prostitutie worden in socialistische landen als seksuele uitwassen beschouwd. Terwijl wij vaak op deze gebieden tegen de bierkaai vechten omdat justitie enz. niet achter ons staan, is er in landen als Nicaragua, Cuba en China een officiële ideologie die dit verbiedt.

Tijdens de gezamenlijke discussie op de laatste dag zakten de vrouwen steeds meer onderuit, uitgeput van de vele indrukken, nieuwe gezichtspunten en de weinige echt hard te maken konklusies. Want alles bleek behoorlijk ingewikkeld! Omdat er gediscussieerd werd in vier parallele groepen is er veel materiaal bijeengehaald. Alle inleidingen en discussies worden momenteel bewerkt en daarna wordt bekeken of het geschikt is voor publikatie. Zo ja, dan kan iedereen alsnog zelf beoordelen of de relatie van socialisme en feminisme leidt tot de ware vrouwenrevolutie. Het einde van deze discussie is nog lang niet in zicht. Onze brillenglazen zijn immers behoorlijk dik als het om deze zaken gaat!

ALICE LOETERS

De Werkgroep Oost-Europa Projekten (de WOEP) geeft een tijdschrift uit onder de titel *Oost Europa Verkenningen*. Losse nummers kosten f 7,25. Een abonnement kost f 36,- per jaargang (zes nummers). Nadere informatie: Werkgroep, Nachtegaalstraat 77 bis, 3581 AE Utrecht, tel.: 030 - 314381.

De gemeente Groningen - sinds kort met een PvdA/CDA kollege - wil met ingang van 1 januari '83 een vermindering van de uitkeringen Bijstand en RWW invoeren als je zo'n uitkering krijgt en geen huur betaalt.

Zij hebben daar een mooi woord voor verzonnen: de woon-komponent.

Pas maar op als je niet rookt, geen vlees eet, je eigen groentetuintje hebt en een uitkering ontvangt.

Want wat een mogelijkheden zijn er dan niet om op je uitkering gekort te worden: de rook-komponent, de vlees-komponent, enzovoort. Cora Mulder kocht een tubetje componenten-lijm en plakt voor BEVRIJDING de geheime stukken van het Groningse kollege aan elkaar.

De bedoeling is dat mensen met een RWW-uitkering of Bijstand die geen aantoonbare huur betalen gekort worden. Als ze jonger zijn dan 30 met f 161,- en als ze ouder zijn met f 217,-.

Het kollege zegt dat het een opdracht is van CRM, maar dat neemt niet weg dat ze de maatregel steunt en zeer rechtvaardig vindt.

Toen de PSP aan wethouder Berger vroeg met bewijzen te komen waaruit zou blijken dat er druk door CRM werd uitgeoefend, stuurde hij een aantal kamervragen toe. De PvdA kamerleden Buurmeijer en Van Ooyen vroegen hierin of het juist was dat in Arnhem een dergelijke korting wordt toegepast en of de regering bereid is een richtlijn hierover voor te bereiden. De regering bevestigt dat dit in Arnhem gebeurt en verwijst daarbij naar de verschenen kroonjurisprudentie.* Deze betreft onder andere een kraakster in Arnhem die volgens de Kroon terecht gekort wordt op haar uitkering omdat ze geen huur betaalt. De regering zegt echter duidelijk dat deze kroonjurisprudentie richtinggevend kan zijn en dat deze individueel toegepast mag worden. Het is dus geen beleidslijn.

Onderhoudskosten

PSP kamerlid *Wilbert Willems* vroeg de regering of het haar bekend was dat krakers vaak hoge opknep-, onderhouds- en energiekosten hebben. Het antwoord hierop is dat deze kosten niet onder woonkosten doch onder "overig algemeen noodzakelijke kosten" vallen.

Alsof dat wat uitmaakt. Krakers worden door een falend huisvestingsbeleid gedwongen te wonen in panden die vaak zeer slecht onderhouden zijn, waar ze hoge verbouwingskosten en energierekeningen van hebben en waar ze dan vervolgens zelf voor op moeten draaien. Een normale Bijstands/RWW-uitkering is daarvoor al nauwelijks toereikend. De maatregel om te korten lijkt bovendien strijdig met de wet. In het BLN (Bijstandsbesluit Landelijke Normering) staat namelijk: "Voor bijstandsontvangers met een lage huur, die geen aanspraak hebben op huursubsidie zijn de woonkosten in het algemeen lager dan de normhuur. (. . .) Vaak zijn er gebreken aan woningen in deze huurklasse en ekstra kosten van binnenonderhoud.

Dat deze categorie voortaan een uitkering ter hoogte van het sociaal minimum ontvangt, waarbij geen rekening wordt gehouden met verschillen in werkelijke huren, wordt dan ook verantwoord geacht."

De PvdA stelde voor dat de krakers die aantoonbare woonkosten hebben deze op een of andere manier vergoed kunnen krijgen. Waarschijnlijk is het het desbetreffende raadslid niet bekend dat veel mensen zwart huren, geen huurkontraakt hebben en ook niet krijgen en dus geen aantoonbare huur betalen. Bovendien is het een omkering van rechten. Eerst was het recht aan de kant van de krakers op het hebben van een volledige uitkering, tenzij de Sociale Dienst aantoonde dat er redenen waren om deze niet te verstrekken. Nu krijgt een kraker geen volledige uitkering tenzij zij/hij kan aantonen huur te betalen. Weg recht! Eveneens vervalt het recht van mensen hun inkomen zo te besteden zoals ze dat zelf willen.

Spreekverbod

Veel ambtenaren van de Sociale Dienst zien het evenmin zitten met deze maatregel te gaan werken. Maar liefst 89 hebben hun handtekening gezet onder een protestverklaring. Helaas kon dit niet in het openbaar aangezien ze van de wethouder een spreekverbod opgelegd kregen. Dat is nog eens democratie. De PSP verzet zich natuurlijk tegen deze korting op de uitkeringen. We overwegen in december een interpellatie houden, samen met CPN, PPR en D'66, die voorlopig tegen deze maatregel is. We eisen van het kollege dat ze deze maatregel niet uitvoert, temeer daar het steeds onduidelijker wordt wie deze korting persé doorgevoerd wil zien: het ministerie of het kollege. De wethouder weigert de stukken die inzage kunnen verschaffen openbaar te maken. Misschien was het nog niet zo'n domme zet van de PvdA een CDA wethouder deze kollege-zaak te laten opknappen.

Mocht de PvdA, die de uitslag in de gemeenteraad zal bepalen, dit plan blijven verdedigen, dan ziet de toekomst er somber uit. In verschillende stukken wordt namelijk ook gesproken over korting op de uitkeringen van mensen die een lage huur betalen. En hoewel de wethouder het leugenachtig vindt van krakers als ze hem hierop aanspreken, worden met het invoeren van deze maatregel de deuren naar nog verdergaande maatregelen wagenwijd opengezet.

CORA MULDER

* Jurisprudentie zijn eerdere uitspraken van een rechtbank waaruit duidelijk wordt hoe een bepaalde wet volgens de justitie moet worden uitgelegd.

(advertentie)

VECHTEN

VOOR VOEDSEL

SOLIDARIDAD

Elke dag opnieuw niet weten hoe je maag gevuld zal worden.

Solidaridad steunt groepen kleine boeren en krottenbewoners in heel Latijns Armerika die vechten voor voedsel. Met hun vakbonden, koöperaties en basisgroepen vechten zij voor een rechtvaardige verdeling van voedsel en grond. Die organisaties verdienen onze steun.

Den Haag Gironummer: 180444

'Stem op een vrouw'

Op 17 en 24 oktober vonden in Griekenland verkiezingen plaats. De burgemeesters en gemeenteraden werden gekozen precies één jaar nadat Andréas Papandréou premier werd. Zijn vrouw, Marguerita, is voorzitter van de Griekse vrouwenbeweging, de EGE. Voor de verkiezingen van oktober reisde zij met een groep vrouwen het land door. Met als doel vrouwen te informeren over hun werk en hen te motiveren zich bij de beweging aan te sluiten. De EGE wil de Griekse vrouwen leren dat hun belangen het best behartigd worden door vrouwen. Vandaar de leus 'Stem op een vrouw'.

Ook *Liesbeth van der Veen* reisde onlangs door Griekenland. Zij sprak er met vrouwen. Over hun eisen, de tradities, de regering. Ondanks kritiek en reserves lijken de Griekse vrouwen hoopvol gestemd.

Een verslag vanaf de Olympus.

De Panhelleense Socialistische Beweging (PASOK) met haar onbetwiste leider Andréas - zoals de bevolking hem noemt - won op 18 oktober 1981 de verkiezingen. Tot 1981 kende Griekenland vrijwel uitsluitend rechtse regeringen, soms afgewisseld door een militaire diktatuur. Vrouwen kregen volstrekt geen kans onder hun traditionele rol uit te komen.

De PASOK kondigde tijdens de verkiezingscampagne van 1981 aan dat zij zich o.a. in ging zetten voor "de gelijkberechtiging van de sexen".

De EGE heeft een eigen programma. Haar eisen hebben voornamelijk te maken met verbeteringen op het gebied van gelijkberechtiging. Vrouwen moeten betere arbeidsplaatsen krijgen en doordringen naar hogere functies; voor gelijkwaardige arbeid moet iedereen hetzelfde loon ontvangen; de arbeidsvoorwaarden van de vrouw moeten gelijk zijn aan die van de man. De vrouw moet beschermd worden tijdens en na haar zwangerschap, na de bevaling hoort ze vijf maanden onbetaald verlof te krijgen en moeders of vaders moeten zich twee jaar uit hun baan terug kunnen trekken om de baby te verzorgen. Oude traditionele wetten die vrouwenonderdrukking in stand houden zullen afgeschaft worden.

De partij nam een groot deel van de eisen van de vrouwenbeweging over. De socialistische regering heeft inderdaad een aantal wettelijke maatregelen genomen die in het programma van de EGE staan. Het is nu verboden om vrouwen minder voor hun werk te betalen dan mannen. Boerinnen, die vroeger bij pensionering geen cent ontvingen, krijgen nu een pensioen dat gelijk is aan dat van een boer. Sinds kort is het vrouwen toegestaan lid te worden van een landbouwcoöperatie. Een meisje is bij haar huwelijk niet meer verplicht een 'prika' (bruidsschat) mee te brengen. De PASOK plaatste bij de regeringswisseling in '81 vrouwen op bestuurlijke

overheidsfuncties, die voor die tijd voor hen ontoegankelijk waren.

Tradities

Het grote probleem voor de EGE is, dat ondanks de goedwillendheid van de regering, de tradities in Griekenland zo diep geworteld zijn, dat vrouwen zowel als mannen zich verzetten tegen verandering.

In Athene spraken we hierover met Amalia Fleming, een van Griekenlands meest populaire vrouwen.* Zij gaf als voorbeeld de situatie waarin een ongetrouwde moeder terecht komt.

"Griekse mannen hebben de vrijheid zich sexueel uit te leven. Vrouwen hebben nauwelijks enige ruimte. Een meisje moet als maagd het huwelijk in. Zij mag haar hele leven met één man een lichamelijke relatie hebben: met haar echtgenoot. Als een stelletje met elkaar vrijt en het meisje raakt zwanger dan trouwen ze meestal met elkaar. Als het huwelijk - om welke reden dan ook - niet doorgaat ontstaat er een verschrikkelijk schandaal. Een kind zonder vader bestaat in Griekenland niet. Haar familie verliest haar gezicht en het meisje leeft in schaamte en angst. De familieleden zullen proberen de zwangerschap geheim te houden. Maar dan moet de vrouw bevallen. Iedereen laat haar in de steek. Ze bevalt zonder enige hulp in de badkamer, met alle gevolgen van dien. Als ze er zelf heelhuids afkomt doodt ze soms uit angst haar baby. Doet zij dit zelf niet, dan komt het ook voor dat haar mannelijke familieleden het kind ombrengen. Adoptie is bijzonder moeilijk. Als een echtpaar een kind wil adopteren kan dit alleen als de man voorgeeft dat hij de natuurlijke vader is.

Momenteel bestaat er in Griekenland één tehuis voor ongehuwde moeders, geleid door nonnen. De vrouwen durven hier echter uit schaamte niet naar

toe te gaan, want dan wordt hun schande openbaar."

Het verzet van met name de plattelandsbevolking tegen een vrije abortuswetgeving maakt het op dit moment onmogelijk zo'n wet door te voeren. Maar in de praktijk is moord op levende babies geen uitzondering. Amalia Fleming vindt dat op de eerste plaats de mentaliteit van de bevolking moet veranderen.

Lemónia Theodoridis is vroedvrouw in Eressos op Lesbos. Op dit eiland is het gebruikelijk dat ouders hun dochter bij haar huwelijk een "prika" meegeven. Lemónia: "Eressos bestaat uit twee delen: het dorp aan de zee waar de bevolking 's zomers woont, en een winterverblijf een paar kilometer verderop in het binnenland. Het is hier de gewoonte om de dochter bij haar huwelijk een huis mee te geven; in Eressos betekent dit dat elke dochter twee huizen moet hebben. Als je drie dochters hebt, moet je zorgen dat je zes huizen hebt.

Ouders zijn bij de geboorte van een zontje veel enthousiaster dan van een meisje. De zorg voor haar prika maakt de situatie er niet beter op. Want hoe beter de prika, hoe groter de kans om een goede partij aan de haak te slaan.

Ik ben heel tevreden over onze nieuwe regering, die nu bijvoorbeeld de wet op de prika afschafte, maar hier in Eressos trekken de mensen er zich niets van aan."

Lemónia maakt zich erg kwaad over de lijdzaamheid van de vrouwen: "Ik heb een vriendin, een arts, die verliefd werd op een jongen. Toen zij wilden trouwen eiste zijn familie, dat ze met een goede prika zou komen. Zij heeft toen ontzettend hard gewerkt om de bruidsschat bij elkaar te sparen. Ik snap niet hoe zo'n ontwikkelde vrouw zich daarvoor laat vangen.

De mannen hier zitten altijd buiten met elkaar, drinken koffie en ouzo en kletsen de hele dag. De vrouwen zijn meestal binnen en werken keihard.

Ikzelf voel mij gelijkwaardig aan mijn man. Maar de bevolking dwingt me mij onderdanig te gedragen. Anders worden we niet in het dorp geaccepteerd, dan wordt Pavlos, mijn man, als een slappeling gezien.

Over eigen lijf en leven hebben vrouwen niets te zeggen. De mannen gaan hun gang en doen wat ze willen. Als een vrouw iets onderneemt komt het in de krant! Een vrouw moet als maagd het huwelijk in. Een jaar geleden was sex voor je trouwde wettelijk verboden. Enige tijd geleden betrapte familieleden een vriend paartje. Ze werden vastgebonden en op een kar naar het politiebureau gereden, dwars door het dorp. De vrouwen krijgen hier nauwelijks voorlichting. Ze weten nauwelijks iets

van voorbehoedsmiddelen of ze zijn er bang voor. Rijke vrouwen hebben geld om ergens een abortus te laten plegen; ze gaan dan zogenaamd op vakantie."

Ontduiken van de wet

De wet bepaalt dat beide sexen recht hebben op gelijke betaling en arbeidsvoorwaarden.

In de provincie Piéria in Macedonië bezochten we fabrieken die landbouwproducten verwerken. Het personeel bestaat voor negentig procent uit vrouwen. Zij staan aan de lopende band of pakken de eindproducten in. De vrouwen werken hard en hebben vermoeide gezichten. In de fabriek kun je nauwelijks met elkaar praten door het lawaai van de machines. Het is zomer en erg warm; in de werkplaats scheiden de machines bloedhete stoom af. Officieel werkt iedereen acht uur per dag, maar in drukke tijden wordt er elke dag en in het weekend overgewerkt.

De fabrieken die onder een landbouwcoöperatie vallen betalen mannen en vrouwen hetzelfde salaris. Particuliere ondernemingen proberen zoveel mogelijk onder de wet uit te komen. We bezochten een fabriek die groente en fruit inmaakt, in Néa Eféssos. Wij vroegen de directeur of de werknemers tevreden waren met hun salaris. "Ja zeker, ze doen hier bijna niets en krijgen nog goed betaald ook. We betalen hen veel meer dan ze produceren". Nadat ik van mijn verbazing bekomen was vroeg ik of hij mannen en vrouwen hetzelfde loon betaalde. "Nee, natuurlijk niet, mannen doen veel zwaarder werk dan vrouwen".

De provincie Piéria is een van de welvarendste streken in Griekenland. Veel landbouw is gemechaniseerd waardoor mannen een achturige werkdag hebben. Eléni Evdimiádou, bestuurslid van de EGE, vertelt dat boerinnen nog steeds vijftien uur per dag werken. En daarnaast hebben ze de zorg voor het huishouden, de kinderen en de ouderen. Deze vrouwen hebben nauwelijks een leven. Eléni wil dat de vrouwen zich organiseren om voor hun rechten op te komen. Vaak werken ze geïsoleerd en durven niet opstandig te zijn. Als ze zich aaneensluiten kunnen ze de werkgevers dwingen zich aan de wet te houden.

De nomarch

María Arséni is een van de zes vrouwen die in 1981 "nomarch" werd. Een nomarch is de gouverneur van een provincie. Als in Griekenland de regering wisselt, komt in elke provincie iemand aan het hoofd te staan die de regering steunt. María is nomarch in Piéria. In het begin kreeg María met heel wat

Foto: Paul Babeliowsky

Vrouwen aan een transportband in een Griekse tomatenpuree-fabriek

weerstand te maken. Een "linkse vrouw" op zo'n hoge bestuurlijke post, daar is men niet aan gewend. Een jaar later wordt er met trots over haar gesproken: "Ze is niet alleen een hele mooie vrouw, maar ze is nog intelligent ook". (!) Als we haar ontmoeten blijkt ze inderdaad een intelligente, sympathieke (en mooie) vrouw te zijn. Tijdens de rechtse regering was een nomaarch een soort alleenheerser in de provincie. Nu deelt María haar verantwoordelijkheid met een raad die de bevolking vertegenwoordigt. Zij maken samen een programma en beslissen gezamenlijk over veranderingen in de provincie. María en haar medewerk(st)ers reizen heel wat af om met de provinciale bevolking te praten.

Een van de belangrijkste zaken die aangepakt wordt is te zorgen dat zoveel mogelijk mensen samen gaan werken.

María: "We stimuleren vooral vrouwen. Onder rechts was het hen verboden lid van een coöperatie te zijn. Nu moeten ze leren dat zo'n lidmaatschap belangrijk voor hen is. Wat vrouwen vooral missen is voorlichting. We gaan het volwassenenonderwijs snel uitbreiden. Hier komen voornamelijk vrouwen op af. Tot nog toe bepaalden de onderwijzers het leerprogramma. Dat draaien we om: de volwassen leerlingen geven zelf aan dat ze willen leren. De meeste vrouwen willen leren naaien, verven, fruit inmaken. Maar er gaan nu ook stemmen op om informatie te krijgen over bijvoorbeeld politieke partijen en over hoe je met de bureaucratie om moet gaan.

De vrouwen moeten leren over hun eigen lichaam te praten met elkaar. Ik hoef bijvoorbeeld niet over voorbehoedsmiddelen te beginnen. Dan schrikken ze en trekken zich terug. Ze spreken nooit over hun seksuele gevoel. Zelfs niet met hun moeder, zuster of vriendin. Als eerste stap moeten ze er aan wennen dat je daar best iets over kan zeggen."

De provincie wil een nieuw staatsziekenhuis in de hoofdstad Katerini opzetten. Er komt een speciale afdeling voor vrouwen met goede apparatuur en ze krijgen dan begeleiding en voorlichting. Daar ontbreekt het in Griekenland nogal aan. De medische zorg is slecht en corrupt. Voor een beetje redelijke behandeling moet je naar een particuliere

arts die voor de meeste mensen veel te duur is. Vooral vrouwen zijn hier de dupe van, omdat er bijna nooit aandacht aan hun specifieke lichamelijke problemen wordt gegeven.

Marguerita

De Griekse vrouwenbeweging staat nog aan het begin. Voor ons doet het vreemd aan dat zo'n organisatie geleid wordt door Marguerita Papandréou, de vrouw van de premier. Eléni Evdimiádou legt uit waarom Marguerita belangrijk voor hen is: "Hoewel overal, alle vrouwen strijd moeten voeren voor hun rechten, zijn mijn problemen groter dan die van jou als Nederlandse. Toen wij een paar jaar geleden onze organisatie

begonnen, nam niemand ons serieus. Na verloop van tijd sloten steeds meer vrouwen - aanvankelijk in de grote steden - zich aan. De mannen scholden ons uit, riepen dat we thuis moesten blijven om voor hun kinderen te zorgen. Vrouwen waren angstig, beschouwden ons als radicale feministes die de wereld op z'n kop wilden zetten.

De persoon van Marguerita zet de mensen aan het denken: Zij is geen jonge onbezonnen vrouw en als de vrouw van de premier meedoet zal het wel niet zo'n slecht en gevaarlijk avontuur zijn. Bij mannen dwingt dit respect af. Voor vrouwen is de drempel lager om ook mee te doen".

Zijn de vrouwen tevreden met deze socialistische regering?

"We zijn heel blij dat onze regering de vrouwen steunt, maar het gebeurt wel op het tweede plan. Ze veranderen de wetgeving, maar doen niet actief mee. De regeringsleiders gaan heus het huishouden voor hun vrouw niet doen!"

LIESBETH VAN DER VEEN

Het inmaken van druivebladeren

Foto: Paul Babeliowsky

* Amalia Fleming was tijdens de Tweede Wereldoorlog verzetsstrijdster in Griekenland. Toen in 1967 de kolonels de coup pleegden, ging zij wederom in verzet. Zij ondernam o.a. pogingen om de gevangene Aléxandros Panagóulis te bevrijden, die een aanslag op de dictator Papadópoulos had gepleegd. De kolonels namen haar gevangene. Over haar ervaringen tijdens de militaire dictatuur schreef zij een boek: "A piece of truth" (Lady Fleming on Colonels' Greece), uitgegeven door Jonathan Cape/Londen 1972.

de boom

Mijn moeder bracht in haar huwelijk Weihnachten mee. Een feest waar in onze Nederlands/joodse familie vreemd tegenaan werd gekeken. Sinterklaas kon er nog mee door; zolang je niet in de jodenbuurt woonde of godsdienstig was, tenminste. Maar kerstmis! . . . Mijn moeder trok zich van die weerstand niets aan. Ook niet van die van mijn vader. Ze kocht een kerstboom - elk jaar een grotere, dat hoorde zo - tuigde hem het eerste jaar alleen, later met mijn broertje en mij, op, ging achter de piano zitten en speelde en zong kerstliedjes: 'O, du fröhliche, o, du selige, o, du heilige Weihnachtszeit . . .' 'O Tannenbaum, o Tannenbaum, wie grün sind deine Blätter . . .' Dat laatste lied zong mijn vader mee: 'O kersepit, o kersepit . . .'

Ik maakte me daar als kind behoorlijk boos over, want ook Sinterklaas werd door mijn vader bespottelijk gemaakt. Hij noemde hem steevast: *Schauteklaas*, een Duits woord voor gek. Mijn boosheid was tweeledig: hij beledigde een door mij aanbeden figuur; hij plaagde mijn moeder. Dat laatste gaf mij een wec gevoel van medelijden. Mijn moeder die met een van ontroering trillende stem het ene kerstlied na het andere zong en daarvan zo zichtbaar genoot. Profane, op kindermaat gesneden liedjes die in Nederland onbekend waren. Heimwee klonk er mee in haar stem; het verlangen naar het kerstfeest uit haar kindertijd. Met het christendom had haar feest niets uitstaande. In haar gedachtengang was het een sprookje dat samen met de muziek tot Kunst was verheven; zoals christendom en jodendom samen tot de Geschiedenis behoorden. Kunst en geschiedenis raakten elkaar in deze tijd hoogstens even aan. Zodoende hadden wij tot mijn veertiende jaarlijks onze kerstboom. Weliswaar elk jaar een kleinere, maar toch. Daarna sloeg de crisis toe en waren de kinderen opeens 'te groot'.

Toen ik zelf kinderen kreeg stapte ik in de schoenen van mijn moeder: de kindervreugde stond voorop. Mijn echtgenoot, geen jood maar communist van protestantsen huize vond het kerstgedoe vanzelfsprekend en zong niet o kersepit. Dat zong ik, want ik begon er tegen die tijd de pest aan te krijgen. Het drong - beter laat dan nooit - tot me door dat dat heilig verklaarde feest door dictators, militairen, politici en pausen werd aangegrepen om zich als brave borsten voor te doen. Ik wond me er elk jaar meer over op. Een ambivalente toestand: aan de ene kant de kinderpriest, aan de andere de huichelarij. Tenslotte sloot ik een compromis en maakte er een heidens feest van, het Midwinterfeest: daar was het in wezen uit voortgekomen. Ik probeerde me tegen de ergernis te verzetten; sleepte de boom, engelenhaar, ballen, piek en kaarsen aan, genoot van de opwindende van de kinderen en braadde een feestelijke kip. Zelfs in de hongerwinter bemachtigden we nog een boompje van dertig centimeter hoogte. Geen kip, maar een feestelijke suikerbiet. Pas na 1950 werd kerstmis penibel. Niet zozeer wegens de huichelarij, maar wegens geldgebrek. Ik was dat jaar gescheiden, had omdat ik in mijn

eigen onderhoud wilde voorzien de alimentatie voor mijzelf geweigerd en ontving een minimum bedrag voor de drie kinderen: f 33,- per week. En geen f 45,- zoals ik vroeg. Volgens mijn, nu, ex-echtgenoot kwam dit neer op het loon van een metselaar. Van die f 33,- moest ik dus mijn kinderen te eten geven en hun kleren kopen. Zelfs toen was dat niet mogelijk. Ik splitste me op in huishoudster, naaister, werkvrouw, balletdanseres, mime, lerares, schrijfster. Alleen de laatste twee beroepen brachten wat geld op. Bij het begin van het seizoen, in september, zag het er nog rooskleurig uit: tientallen leerlingen meldden zich aan. Maar tegen december was hun aantal tot de helft geslonken, zoals meestal bij scholen die als luxe worden beschouwd. Kinderbijslag kreeg ik ook niet; in die jaren moesten de kleine zelfstandigen maar zien rond te komen. Sinterklaas, nog uitgebreid gevierd, vrat een heel maandelijks budget op. Met kerstmis was ik blut. Een van de oplossingen voor deze wanhopige toestand was de kinderen tijdens de kerstdagen uit te besteden bij mijn ex-schoonmoeder. Daar vonden ze een reus van een kerstboom en een echt kerstdiner dat bovendien mee werd aangezeten door hun vader en diverse ooms en tantes. In normale omstandigheden zou het een leuk uitje zijn geweest; nu gaf het me het gevoel dat ik gefaald had. Van de vijf jaar - in mijn herinnering tien - dat ik er alleen voor stond, werd kerstmis het feest waartegen ik als een wolkenkrabber op zag.

Het alleenzijn, vooral tijdens feestdagen, was erger dan het geldgebrek. De kinderen hadden mij al eens duidelijk gemaakt dat ze 'een nieuwe papa' wilden. Toen ik hierop reageerde met: 'Die kan ik toch niet uit de grond stampen', begonnen ze met z'n drieën op de grond te stampen. Jawel, mannen genoeg. Ze kwamen als wespen op de stroop af. Maar het waren gelegenheidsmannen, sexmannen. En sex beschouwde ik niet meer dan een slokje water om de ergste dorst te lessen. Na elke in bed geëindigde ontmoeting had ik het gevoel erin gelopen te zijn. Wat ik wilde was een vriend in combinatie met sex. Vlak na mijn scheiding was ik nog naïef genoeg te veronderstellen dat mijn partners dezelfde idealen koesterden als ik. Meer en meer begreep ik dat ik in feite vogelvrij was: gescheiden - die kent het klappen van de zweep; arm - daar hoef je geen consideratie voor te hebben; artieste - die neemt het niet zo nauw. Op den duur raakte ik zo gefrustreerd door het idee als een goedkope hoer te worden beschouwd, dat ik nauwelijks meer met een man naar bed durfde. Er kwam nog bij dat ik vaak voor mijn partner de vertegenwoordiging was van de Verleiding. De schuldgevoelens die hun door godsdienst ingegeven opvatting bij hen opwekte werden verhaald op mij. Ik personificeerde de duivel. Het gevolg was dat ik naderhand tegenover vrienden als lichtekooi werd afgeschilderd en er, wanneer ik de man in kwestie ergens tegenkwam, door mij werd heengekeken. Na twee jaar dergelijke ervaringen te hebben opgedaan had ik er schoon genoeg van.

Desondanks achtervolgde mij de dorst en jengelde ik om dat slokje water.

Kerstmis 1954. Ik zat weer eens volledig aan de grond. Dus de kinderen maar weer uitbesteed bij oma.

In de provinciestad waar ik destijds woonde waren de horecabedrijven doende zakelijk zoveel mogelijk uit het christendom te halen. Daartoe had een etablissement, gelegen aan een plein midden in de stad, een feestzaal aan de overkant gehuurd. Er speelde een orkestje dat Zuid-Amerikaanse muziek voortbracht. Omdat ik er tegenop zag weer twee kerstdagen alleen te zijn, besloot ik me tussen de mensen te begeven, in de hoop en de verwachting dat ik kennissen zou ontmoeten.

Er bevonden zich weliswaar enige bekenden in de karig gevulde zaal, maar die knikten mij van verre toe en maakten geen aanstalten mij aan hun tafeltje te noden. Het waren echtparen en - ook daar had ik ervaring mee - de vrouwelijke helft bekeek mij met achterdocht: een losloopse vrouw.

Ik ging een eind van hen afzitten, bestelde koffie en luisterde naar de muziek. Uit mijn ooghoeken nam ik waar dat er naar mij werd gegluurd en welke conclusies er werden getrokken. Ik wachtte op de koffie; ook voor de kelner bleek ik geen waardeobject.

Het orkestje speelde de ene rumba na de andere samba. Het bestond uit vier mannen en een vrouw. De vrouw was groot, dik en zwartharig; ze droeg een glitterjurk met een decolleté tot op haar navel. Ze zong en werd daarbij begeleid door een mager mannetje met een zwarte geplakte schedel en een streepjessnor. Hij hanteerde afwisselend een tambourijn en een paar rumbaklossen. Het echtpaar was vooral bedreven in het knipogen naar de zaal. De eigenlijke muziek werd gemaakt door een pianist, een gitarist, die nu en dan de gitaar verruilde voor de drums, en een bassist. Ze speelden verrassend goed.

Terwijl ik nog altijd op de koffie wachtte stond er plotseling een man in zondagspak voor me die me ten dans vroeg.

Even aarzelde ik. Zijn gezicht stond op groen, maar ik was ervan overtuigd dat dit schijn was en dat het elk ogenblik op rood kon springen. So what, dacht ik, stond op en volgde hem naar de dansvloer.

Er werd een rumba gespeeld; die dans bracht ons niet dicht bij elkaar dan strikt noodzakelijk was. Hij zweeg; ik zweeg. Er volgde een tango. Het gezicht van mijn partner kreeg geen kans op rood te springen: ik zei dat ik deze dans niet machtig was, bedankte hem en ging terug naar mijn tafeltje waarop mijn koffie nu stond te wachten.

Ongevraagd kwam de man bij me zitten. Hij heette Piet, zei hij, en of hij me iets mocht aanbieden. Wijn? Een borrel?

Ik schudde het hoofd, verzon ter plekke dat ik een zwak hart had en dus geen sterke drank mocht gebruiken. Na deze volzin klemde ik de kaken op elkaar en negeerde zijn aanwezigheid. Piet bleef nog even zijn figuur redden, droop daarna zwijgend af.

Ik nipte van de koude koffie, luisterde naar de muziek, keek om me heen en overwoog op te stappen. Ondanks de warmbloedige muziek hing

er een saaie, kille atmosfeer. Gedanst werd er niet; integendeel, steeds meer mensen verlieten de zaal. Ik wist waar de meesten naar toe gingen: op het plein was een bar met een jukebox. Ik bleef zitten. De leegte van mijn kamer gaapte me aan als de opengesperde muil van een krokodil.

Vreemd genoeg werd de muziek beter naarmate de zaal leger werd; de dikke dame en haar streepjessnor lieten het afweten. De anderen gingen door of ze uitsluitend voor hun plezier speelden. De gitarist, een nog jonge man, speelde enkele klassieke, Spaanse solonummers. Ik ging naar hem toe en vroeg of hij van Granados 'Het meisje en de nachtegaal' kende. Meteen sloeg hij de accoorden aan. Ik luisterde ademloos, geroerd zoals altijd wanneer ik dit stuk hoorde. Het wekte de herinnering in me op aan gelukkige tijden met mijn door de nazi's vermoorde moeder en tegelijk aan een vroegere liefde, een pianist die ik door bittere omstandigheden uit het oog had verloren. De handjes van mijn moeder op de toetsen; de handen van de pianist: klanken die mij in beweging hadden gebracht, die mij van de ene oever naar de andere voerden. Ik bleef plakken. Pas tegen twaalf maakte ik als laatste gast aanstalten te vertrekken. Op weg naar de uitgang werd ik ingehaald door de bassist. Hij riep me bij mijn naam en toen ik mij verrast omdraaide voegde hij mij toe dat hij gedichten van mij had gelezen.

Ik was perplex: ik had alleen nog maar in enkele tijdschriften gepubliceerd en dat jaar voor 't eerst in het jaarboek *Vandaag* gestaan. Zonder foto, uiteraard.

- Hoe weet u wie ik ben? vroeg ik.

Hij haalde de schouders op, mompelde iets over een kelner en en stelde zich voor: - Hans Blaker. Mocht hij me naar huis brengen?

Ik stond op het punt te verklaren dat dat niet nodig was, toen ik me bedacht: eindelijk een man die me aansprak om *wie* ik was en niet om *wat* ik verondersteld werd te zijn.

Onderweg vertelde hij, terwijl hij mijn fiets voortschoof, dat hij voordat hij in het orkestje terecht kwam in een boekhandel had gewerkt. Mijn lichte teleurstelling hierover - hij had mijn gedichten niet uitgezocht, maar was ze door zijn beroep automatisch tegengekomen - werd verzacht door de wetenschap dat hij de gedichten had gewaardeerd en mijn naam had onthouden.

Bij mijn huis aangekomen liep hij als vanzelfsprekend mee naar binnen. Geen smoes

onder het mom van koffie of iets dergelijks, zoals ik van anderen was gewend. Hij ging ook allereerst naar de boekenkast, bekeek geroutineerd de inhoud, vroeg welk boek ik momenteel las.

- Truman Capote, zei ik, *Other voices, other rooms*.

- Ken ik, zei hij, een fascinerend boek.

Op tafel lagen nog twee andere boeken. Van Henri Michaux 'Un barbare en Asie' en Anna Blaman's 'Vrouw en vriend'. Hans pakte ze op, zei dat hij Michaux niet gelezen had omdat zijn Frans niet toereikend was, maar dat hij Anna Blaman zeer bewonderde. Hij ging zitten, vroeg naar nieuwe gedichten.

Ik haalde een stapeltje tevoorschijn, verdween daarop naar de keuken om koffie te zetten. Toen ik terugkwam was hij verdiept in de gedichten. Ik zette de koffie neer. Omdat het me een beetje geneerde zo direct met iemand die mijn gedichten las te worden geconfronteerd, wees ik op de kerstboom erbij vertellend dat die voor de kinderen was en dat ze uit logeren waren.

Hij keek op, glimlachte laconiek en zei dat kerstmis niets voor hem betekende. Hij las verder, maakte nu en dan een opmerking van 'dit is niet zo sterk' of 'dat is authentiek'.

Ik zat tegenover hem en probeerde me een beeld van hem te vormen; ik schatte hem op een jaar of achtentwintig. Blond, wat dun haar, afstandelijke ogen; eerder een vaag dan een markant gezicht waarop een uitdrukking van verlegenheid lag. Maar misschien was verlegenheid niet het juiste woord: bezeerdheid. We praatten wat over de gedichten, dronken koffie. Ik vroeg hem hoe hij in het gezelschap van de dikke dame met haar snorrenbaasje was terechtgekomen, voegde eraan toe dat hij en de twee andere musici daar naar mijn idee niet bij thuishoorden.

- Puur toeval, zei hij. We speelden met z'n drieën als amateurcombo en werden door Henk en Jans benaderd. Ze zochten een paar muzikanten om een orkestje te vormen voor een tournee.

Van lieverlee werd ons gesprek persoonlijker. Ik

vertelde hem over de kinderen, de lessen, de omstandigheden waaronder ik leefde.

Hij vertelde iets over zijn broer - de gitarist -, zijn zwager - de pianist - en niets over zichzelf. We kwamen op de politiek. Hans deed daar nogal cynisch over: idealen had hij allang opgegeven.

- Waarom? vroeg ik.

- Ach, zei hij, als mensen elkaar zoveel aandoen, hoe kan je dan verwachten dat politici beter zouden zijn.

- Wat hebben mensen je dan aangedaan? vroeg ik. Heb je een slechte jeugd gehad?

Ik zag hem terugdeinzen. Hij zweeg een poosje, beweerde daarna dat hij zich van zijn jeugd niet veel kon herinneren. Een van de weinige herinneringen lag tamelijk dichtbij: met zijn vader had hij door Duitsland gezworven, van de ene plaats naar de andere.

Ik spitste mijn oren: - Wanneer dan?

- In de oorlog, zei hij.

- Was je vader fout?

- Dat geloof ik niet.

- Maar wat deed hij dan tijdens de oorlog in Duitsland? Als dwangarbeider neem je toch je kind niet mee . . .

Hij aarzelde, haalde de schouders op: - Ik was een jaar of veertien en ik vermoed dat mijn vader iets met handel had te maken. Ik heb hem er nooit naar gevraagd.

Een collaborateur? Maar wat kon het kind Hans daaraan doen? Had hij daarstraks zelf niet gezegd dat mensen elkaar zoveel aandedden?

Ik liet het onderwerp varen, greep het eerste het beste aan dat mij te binnen schoot. Schilders, schilderijen. We hielden allebei van Klee, van Matisse, van Dufy, en niet van Van Gogh. Toch had ik het gevoel dat de ijver waarmee we dit onderwerp aanpakten tussen ons hing als een plotseling neergevallen gordijn. Zelf kon ik niet meer over mijn eenmaal gewekte achterdocht heenkomen. Ik zat tegenover de zoon van een man die in de oorlog had handelgedreven met de Duitsers, terwyl . . .

Tegen vier uur stond Hans op. Hij moest op tijd het bed uit. Ze zouden de volgende dag op tournee gaan. Een grote tournee door Afrika: Marokko, Algerië, Nigeria.

- Zal ik je een kaart sturen? vroeg hij.

- Ja, knikte ik. Een kaart met een boom.

- Wat voor boom?

- Doet er niet toe. Een enkele boom in een landschap.

We gaven elkaar een hand bij het afscheid. De nacht was heel stil.

Enkele maanden later kreeg ik een kaart van Hans. Een foto van een boom. Een palm, en niet zoals mij voor ogen had gestaan, een apebroodboom, breed en machtig met wijduit kronkelende takken. We zagen elkaar niet meer. Ik had inmiddels de vriend gevonden.

LIZZY SARA MAY

*Lizzy Sara May (geboren 1918) is schrijfster van romans, verhalen en gedichten. Sinds 1956 publiceerde zij negentien boeken, daarvan zijn op dit moment nog in de handel *Gebruikspoëzie* (1978, gedichten); *Vader en dochter* (1977, een relaas); *De blauwe plek* (1979, autobiografie); *Bewogen foto's* (1980, verhalen) en *Beminnen met verstand* (1981, verhalen), alle bij uitgeverij De Bezige Bij verschenen.*

HET GROENE GEVAAR

Het politieke landschap bij 'onze burens rechts', de Bondsrepubliek Duitsland, is niet meer wat het geweest is sinds de onweersaanbare opmars van de Groenen. Deze partij is in de afgelopen twee jaar in zes van de elf deelstaten over de kiesdrempel van vijf procent gesprongen. En is daarnaast nu in talloze gemeenteraden vertegenwoordigd. Zoals het er nu naar uitziet zullen de Groenen de Bondsdag (het landelijke parlement) veroveren bij de vervroegde verkiezingen van maart '83. In twee deelstaten (Hamburg en Hessen) verdrongen de Groenen de liberale FDP als derde partij in het parlement. De SPD kwam daardoor in een lastig parket: òf alleen met een minderheid doorregeren, òf een 'grote coalitie'

De Groenen bestaan als landelijke organisatie pas sinds het oprichtingscongres van 12 en 13 januari 1980 in Karlsruhe. Politieke voorloper van de Groenen was de in maart 1979 opgerichte "Sonstige Politische Vereinigung Die Grünen". Aan de oprichting van deze "vereniging" namen 500 afgevaardigden met heel verschillende politieke achtergrond deel.

In de nieuwe ekologische partij kwamen behoudende krachten en regionale aktiegroepen bij elkaar, de laatsten meestal ervaren in conflicten met het staatsapparaat, maar nieuwelingen in het parlementaire werk.

De Europese verkiezingen van 1979 waren de eerste keer dat de Groenen deelnamen aan landelijke verkiezingen. Zij behaalden daarbij 3,2 procent van de stemmen (ca. 900.000 kiezers). In verband met de 5 procent drempel een hoopgevend resultaat.

Bont en Alternatief

Vooraf in de grote (universiteits)steden als Hamburg, Berlijn, Freiburg en Bielefeld bestonden bonte en alternatieve kiezersbewegingen, voortgekomen uit de resten van voormalige kommunistische partijtjes (zogenaamde K-groepen) en autonome bewegingen. Een deel van de Groenen probeerde vanaf het begin de eigen partij met deze groepen te versterken. Na de toenadering die zo ontstond besloot het congres van de Groenen in november 1979 dat 10 procent van de afgevaardigden afkomstig zou zijn van de bonten en de alternatieven. Hierdoor werd de discussie over de statuten het belangrijkste onderwerp tijdens het oprichtingscongres van de Groenen in Karlsruhe. In wezen ging het hierbij om het dubbeldidmaatschap: of de Groenen tegelijkertijd lid konden zijn van andere groepen of partijen.

Na heftige strijd bereikten de progressieve Groenen, die voorstander waren van de mogelijkheid van het dubbeldidmaatschap, dat deze kwestie aan de afdelingen in de deelstaten werd overgelaten. In feite werd de partij zodoende uitgebreid met radikale en socialistische

stromingen die bij de SPD aan de ene kant en de dogmatische linkse partijen aan de andere kant geen toekomst meer zagen. Voor leden van de Duitse Kommunistische Partij bleef zij echter gesloten. De conservatieven hadden een nederlaag geleden.

Een half jaar geleden traden de nationalistische Groenen rond Gruhl (ex-CDU) en de ekologische boer Springmann uit de partij, ongeveer een kwart van de leden met zich meenemend. Zij richtten de *Ekologisch Demokratische Partij* (ODP) op die sindsdien bij verkiezingen totaal geen succes had (0,5 tot 1 procent).

Deze opheldering van standpunten in de groene partij leidde tot een ongeken- de ledengroei, vooral onder jongeren, in de jaren 1980 en 1981. Op dit moment zijn er zo'n 25.000 leden en minstens viermaal zoveel meewerkende sympathisanten.

met de CDU aangaan òf met de zo verfoeide Groenen aan de onderhandelingstafel gaan zitten.

In Hamburg werd er door de sociaal-demokraten deze zomer inderdaad onderhandeld met de GAL (Groenen-Alternatieve Lijst). Deze onderhandelingen liepen vast. Nieuwe verkiezingen op 19 december waren het gevolg.

Helmut Schöbel (bestuurslid van de GAL in Hamburg) gaat voor BEVRIJDING in op de problemen waarvoor de Groenen nu staan: meeregeren, gedogen of schone handen houden. En bovendien: hoe denkt de SPD over 'het groene gevaar'?

Beginnelsen

Sinds 1980 is er een landelijk partijprogramma. Dit programma heeft vier uitgangspunten: milieuvriendelijk, geweldloos en basisdemocratisch. In het programma worden standpunten ingenomen, analyses en eisen geformuleerd ten aanzien van alle belangrijke maatschappelijke vraagstukken als energie, economie, cultuur en justitie. Op dit moment wordt gewerkt aan een uitgebreid economisch hoofdstuk.

De Groenen is zeker een partij van een nieuw type. Parlementsleden moeten na twee jaar hun plaats afstaan aan de opvolgers op de kandidatenlijst. Daarnaast hebben de gekozenen een beperkte volmacht (de afgevaardigden moeten zich richten naar besluiten van de basis). Zo wordt voorkomen dat de afgevaardigden beroepshalve politiek gaan bedrijven, zodat het niet tot baantjesjagerij en vervreemding van de basis kan lei-

den. Op deze manier vormen de Groenen een wezenlijk alternatief voor de gevestigde partijen, inclusief de kommunistische.

De Groenen in tweestrijd

Het model van de "open partij" zorgt voor de grote aantrekkingskracht onder de jeugd (ongeveer 2/3 van de kiezers zijn tussen de 18 en 35 jaar), maar bemoeilijkt het nemen van snelle beslissingen in het parlementaire gebeuren. Door het onverwachte verval van de FDP en door de snelle parlementarisering van de Groenen, als resultaat van deelstaat- en plaatselijke verkiezingen, worden de Groenen voor keuzes gesteld die voor velen te snel komen.

Hierbij gaat het in de eerste plaats om de vraag of samengewerkt moet worden met de SPD, de enige partij waarmee samenwerking zinvol zou kunnen zijn, maar ook de vraag van gedoog-

foto: ARGUS/Hamburg

Thomas Ebermann (links) en Thea Bock (rechts) verzoeken om stilte zodat de GAL politiek kan rijpen, waardoor de SDP van ze kan gaan houden (tijdens de eerste onderhandelingen tussen SDP en GAL, begin juli '82)

foto: ARGUS/Hamburg

Klaus von Dohnanyi (SDP-burgemeester van Hamburg) in gesprek met Ernst Stuckert en Marion Pein (beiden GAL), tijdens de eerste onderhandelingen over een college op 6 juli 1982

steun aan een sociaaldemocratische minderheidsregering. De SPD is om te kunnen regeren, nu ze haar gebruikelijke koalitionsgenoot FDP heeft verloren, op de steun van de Groenen aangewezen. De Groenen op hun beurt zijn aangewezen op concessies van de sociaaldemokraten, willen ze ook maar een deel verwezenlijken van hun minimumprogramma.

Het dilemma van de Groenen is als volgt samen te vatten: hoever kunnen wij de SPD tegemoetkomen zonder eigen uitgangspunten op te geven.

Probeert de SPD de Groenen te misbruiken zonder zelf concessies te doen? Komt het werken in de marge van de parlementaire politiek in strijd met het werk aan de basis?

Nieuwe meerderheid tegen rechts

De landelijk sekretaris van de Groenen, *Lukas Beckmann*, is skeptisch over de resultaten van een verbond op korte termijn van de sociaal-demokratie, het linksliberalisme, de groenen, de ecologische en de vredesbeweging. Dat is wel begrijpelijk als je weet dat *Willy Brandt* op de avond na de verkiezingen in Hessen een nieuwe meerderheid in Bonn proklameerde, kort nadat de onderhandelingen tussen de Groen-Alternatieven en de SPD in Hamburg zijn mislukt. Voor Beckmann blijkt hierdoor wel dat voor een coalitie de tijd nog niet rijp is. Men is nog bang voor de tactiek van de SPD die eruit zou bestaan hen slechts als leveranciers van een parlementaire meerderheid te gebruiken. Beckmann beklagde zich erover dat in de media niet meer over de inhoud van de groene politiek gesproken wordt, maar alleen nog over tactische manoeuvres, waarvan dan het enige doel is de SPD zo snel mogelijk weer aan de macht te laten komen.

Beckmann legde de schuld voor het mislukken van de onderhandelingen in Hamburg ook bij de rechtse meerderheid in de SPD die geen duimbreed van haar standpunten had willen wijken (met betrekking tot politie, havenuitbreiding bijvoorbeeld). Hij was zelfs van mening dat de onlangs gehouden gesprekken in Bonn zijn mislukt en niet in Hamburg. Nadat namelijk burgemeester Von Dohnanyi (SPD) van zijn bezoek aan Bonn terug gekomen was, verklaarde hij de gesprekken met de Hamburgse Groen-Alternatieve Lijst (GAL) mislukt.

De vertegenwoordigster van de FDP-linkervleugel *Helga Schuchardt* omscheef de Groenen als de nieuwe hoop, nu de SPD en FDP deze rol niet meer kunnen vervullen. Zij roept de Groenen op in het parlement deel te nemen aan regeringsverantwoordelijkheid. Het verraderlijke hiervan is dat de Groenen zo

tot een uitsluitend parlementair verschijnsel gedegradert wordt en uiteindelijk het contact met de buitenparlementaire basis wel moet verliezen. Slotom: voor de nieuwe meerderheid tegen rechts is het voor alle partijen nog te vroeg.

Hamburg

Vanaf de oprichting, begin 1978, van de bonte lijst "*Wehrt Euch*" (voor democratie en bescherming van het milieu) is er in Hamburg een alternatief dat de buitenparlementaire krachten samenbindt. Bij de raadsverkiezingen van 1978 (de "*Bürgerschaft*" is het parlement van de stadsdeelstaat Hamburg) behaalde zij 3,5 procent van de stemmen. Dat was het tot dan toe grootste verkiezingssukses voor de buitenparlementaire beweging en betekende het doorbreken van perspectief voor het bij verkiezingen keer op keer succesloze links.

Door de inmenging van de in Hamburg sterke *Kommunistische Bond* (KB) en door interne ruzies, veroorzaakt door het opkomen van de groen-alternatieve kiezersbeweging, viel de bonte lijst zien-derogen uiteen. Het grootste deel ging

op in de nieuwe landelijke groene- en alternatieve lijsten.

In het voorjaar van 1982 kwam in Hamburg, naar het voorbeeld van Berlijn, een groen-alternatieve lijst (GAL) tot stand. Voor het eerst in Hamburg hebben nu alle ecologische- en buitenparlementaire groepen, die elkaar in het verleden zo vaak bestreden, zich op één lijst verenigd. Bij de kandidaatstelling was in twee opzichten gelijkwaardigheid het uitgangspunt: half om half groene en alternatieve afgevaardigden terwijl vrouwen de helft van het aantal kandidaten uitmaken.

Basis voor het samengaan was een urgentieprogramma dat inhield: beëindiging van de omvangrijke Hamburgse betrokkenheid bij kernenergie (o.a. Brokdorf), havenuitbreiding wordt gestopt, effectieve bestrijding van de werkloosheid en bevestiging van de bezuinigingsmaatregelen.

Gedogen

Bij de raadsverkiezingen van juni 1982 werd de GAL hiervoor door de kiezers beloond met 7,2 procent van de stemmen. De SPD verloor haar meerderheid en moet haar positie als grootste fractie

aan de CDU afstaan (SPD en CDU behaalden 55 respectievelijk 56 zetels). De GAL kreeg 9 zetels, terwijl de FDP er net als in 1978 niet in slaagde boven de 5 procent drempel uit te komen. Hierdoor kwam de GAL in de positie dat zij de SPD aan de meerderheid zou kunnen helpen. Burgemeester Von Dohnanyi en zijn onderhandelingsdelegatie zagen zich gedwongen toenadering te zoeken tot de GAL wilde hij naar buiten toe niet geheel ongeloofwaardig worden. En dat terwijl hij nog één maand voor de verkiezingen verklaarde dat de GAL voor hem helemaal niet bestond.

De veranderde politieke situatie leidde na het zomerreces tot verkennende gesprekken op basis van de minimumeisen van de GAL. Bij akseptatie hiervan zou zij een SPD minderheidsregering, die volgens de grondwet van Hamburg mag regeren zolang geen nieuwe raad gekozen is, willen gedogen.

Deze onderhandelingen, zoals die tot hun mislukken op 8 september, tussen beide fracties gevoerd werden, waren de eerste van die soort op officieel niveau in de Bondsrepubliek. In binnen- en buitenland trokken zij sterk de aandacht. Als "Hamburgse toestanden" waren zij ook daarom goed voor krantekoppen omdat de fractievoorzitter *Ebermann* van de GAL volgens het basisdemocratische model symbolisch aan een kraakactie deelnam. De onderhandelingen werden, van beide zijden, met groot uithoudingsvermogen en verbetenheid gevoerd.

Omdat de gesprekken niet op de steun van de gehele SPD konden rekenen, schoof de GAL de schuld voor het mislukken op de SPD omdat die de GAL voorstellen niet serieus op de realiseerbaarheid onderzocht had. De zwarte piet wordt vooral aan de Senators (vergelijkbaar met ministers in andere deelstaten) voor economische zaken *Lange* en binnelandse zaken *Pawelczyk* toegeschoven. Beiden zijn rechtse SPD'ers, hoofdverantwoordelijken voor milieubedreigende projecten, respectievelijk het politieoptreden tegen krakers. Zij weken volgens GAL geen millimeter van de SPD-lijn en voerden de gesprekken slechts om tijd te winnen. Dit verwijt probeert de GAL, die niettemin bij vele voorstellen in het stadparlement met de SPD meestemde, tot in details te bewijzen in haar antwoord op het 33-bladzijden lange Dohnanyi-verslag waarin de onderhandelingen vanuit SPD optiek gezien worden.

Kompromissen

De SPD verwijt de GAL extreme eisen te stellen die niet serieus bedoeld zijn

HET GROENE GEVAAR

vervolg van pagina 17

en slechts zouden dienen om te onderzoeken in hoeverre de SPD tot kompromissen bereid is. Het GAL-antwoord daarop is dat de minimumeisen waarmee zij de onderhandelingen begon al het karakter van kompromissen hadden.

Weliswaar is er toenadering tussen de partijen - wat betreft de bestrijding van de jeugdwerkloosheid en de vervuiling van de Elbe -, maar op de belangrijkste punten konden de tegenstellingen niet overwonnen worden.

Belangrijk verwijt van de SPD: de GAL zou niet bereid zijn tot oplossing van de dringende problemen van Hamburg en zelfs haar eigen eisen niet helemaal serieus nemen omdat zij overtrokken en utopistische financieringsmaatregelen voorstelde die de Hamburgse economie zouden verwoesten. De GAL antwoordde dat er genoeg geld voor de oplossing van dringende problemen beschikbaar te maken was als maar zou worden overgegaan tot een herverdeling van de begrotingsgelden: voortaan uitsluitend subsidies voor bedrijven die nieuwe arbeidsplaatsen scheppen; bevordering van arbeidsintensieve, kleinschalige bedrijven; schrappen van bijdragen aan het defensiebudget; geen faciliteiten voor grote bedrijven die afnemers zijn van atoomstroom; enzovoort.

Zelfs hervormingen die niets kosten wees de SPD af. Zij weigerde Hamburg tot kernwapenvrije zone te verklaren, een eis die in Nederland heel populair is.

Het is duidelijk dat de onderhandelingen over gedoogsteun op deze manier niet konden slagen, ook al werden de twee partijen het nog eens over de datum voor nieuwe verkiezingen, op 19 december van dit jaar.

Perspektief

De politieke ontwikkeling in de Bondsrepubliek belooft in ieder geval spannend te blijven, vooral nu vanuit Beieren zwaar geschut in stelling gebracht wordt: Strauss wil de Groenen zelfs niet tot de verkiezingen toelaten! Intussen gaat het parlementariseringsproces van de Groenen verder. Bepalend voor de Groenen zal zijn of zij erin slagen een antwoord te vinden op de door de kanseliers kandidaat van de SPD, Vogel, voorgestane strategie. Vogel wil slechts dan samenwerken wanneer de Groenen zich ondubbelzinnig uitspreken voor geweldloosheid op straat en voor de zogenaamde parlementaire spelregels (en afzien van de basisdemokratische ideeën).

Tot de komende Bondsdagverkiezingen maart '83 zal het wel niet stil worden rond het "groene gevaar"!

HELMUT SCHOEBEL

vertaling: Wim van der Kaaij en
Hans Lunshof

Het partijprogramma van de Groenen is verkrijgbaar (in de Duitse taal) bij: Die Grünen, Friedrich Ebert Allee 120, 5300 Bonn, BRD.

foto: ARGUS/Hamburg

Thomas Ebermann deed, als fractievoorzitter van de GAL, op 7 augustus '82 mee aan een symbolische huisbezetting

LINKSE SAMENWERKING

de Groenen bekennen kleur

Tijdens een landelijk kongres op 14 november in Hagen, hebben de Groenen onder andere vastgesteld hoe zij tegenover de samenwerking met andere partijen staan. De Groenen doen aan de verkiezingen voor de Bondsdag (op 6 maart '83) mee om hun politieke ideeën ter discussie te stellen, om zo de gevestigde politieke partijen te dwingen hun positie duidelijk te maken.

De Groenen stelden, in acht punten, vast wat voor deze partij de belangrijkste opgaven zijn in de nieuwe Bondsdag. De verhindering van de plaatsing van de Pershing II en de kruisraketten, alsmede de opslag van gifgas en andere chemische en biologische wapens is één van die punten. Daarnaast willen zij dat het kernenergie-programma onmiddellijk gestopt wordt en dat de voorbereidingen en de bouw van grote projecten - zoals de aanleg van de nieuwe startbaan van het vliegveld van Frankfurt en de snelle kweekractor

bij Kalkar - worden beëindigd. Op sociaal-ekonomisch terrein streven de Groenen naar decentralisatie van de produktie en naar arbeidstijdverkorting als belangrijkste voorwaarden voor het tegengaan van de werkloosheid en de aantasting van de sociale zekerheden in de Bondsrepubliek. Het kongres nam ook een aparte sociaal-ekonomische resolutie aan waarin, onder andere, een buitengewoon kongres over dit onderwerp in januari '83 wordt aangekondigd.

De Groenen eisen gelijke rechten en gelijke kansen voor vrouwen en mannen op alle sociaal-ekonomische, politieke en maatschappelijke terreinen. Verder moet, volgens de Groenen, de voortgaande aantasting van de democratie en de grondrechten verhinderd worden en moeten er een aantal maatregelen genomen worden op het gebied van het mediabeleid, ook in de Bondsrepubliek een heet hangijzer. Zo willen de

Groenen geen privé-bezit van radio- en TV-zenders en de handhaving van de bestaande zenderstructuur met toelating van de sociale bewegingen tot deze media.

Op basis van de acht punten zijn de Groenen bereid een regering te gedogen. Zij nodigen de andere partijen uit om, in het openbaar, over deze punten gesprekken te voeren. De partij is *niet* bereid om een regering in het zadel te helpen, die het huidige atoom- en bewapeningsprogramma zou willen voortzetten.

De Bondsrepubliek wordt door de opstelling van de Groenen niet onregeerbaar (zoals de SPD en CDU/CSU hen zo vaak verwijten) maar, aldus de Groenen, de andere partijen worden hiermee gedwongen kleur te bekennen.

ROEL SANDVOORT

PORNOGRAFIE

Zonder rode oortjes

Dezer dagen verscheen het boek 'Pornografie: bekijk het maar!' Het bevat elf artikelen en een verslag van een discussie tussen vijf vrouwen over strijd tegen pornografie. De meeste artikelen zijn van de hand van buitenlandse vrouwen. Alle artikelen zijn vertaalde, de meeste door Karin Spaink, die ook de redactie van het boek verzorgde en zelf twee artikelen schreef. Daarnaast staan er twee artikelen in van Heleen Buijs en Gerard van Oord, beide op het moment van schrijven medewerker/ster van de PSP-fractie in de Tweede Kamer.

Het boek bestaat uit vier delen: wat is pornografie? waar komt het voor? wat doe je ertegen? wat voor plaatjes gebruikt het?, en telt 266 pagina's, waarvan 16 geïllustreerd.

Het boek geeft een feministische visie op pornografie, een visie die scherp onderscheiden moet worden van een liberale (alles mag) en een christelijke (niets mag). Voor de feministen in het boek is het niet een kwestie van wel of niet mogen, maar van kijken en strijden.

Zonder rode oortjes las Chris Huinder het boek. Een persoonlijk commentaar.

Het boek heeft twee duidelijke beperkingen: het gaat over mannen en er wordt geen definitie van pornografie gegeven. Dan is er nog een beperking, minder duidelijk: het gaat voor het grootste gedeelte over visuele pornografie. Alleen een artikel van Karin Spaink over de inhoud van boekjes uit de Boeketreeks bevat een analyse van niet-visuele, geschreven pornografie, naast min of meer losse opmerkingen van anderen erover.

Niettemin bestaat de bundel uit twaalf artikelen, waarbij 12 vrouwen aan het woord komen en slechts één man. Ra, ra, hoe kan dat?

De kijker

Dat er geen definitie van pornografie gegeven wordt, heeft volgens de samensteller van het boek, Karin Spaink, veel zo niet alles te maken met de manier, waarop door mannen naar vrouwen gekeken wordt. In hun dagelijkse leven en in hun fantasie. "Dat wat hij bekijkt, bezit echter niet van zichzelf een vaststaande betekenis, maar is betekenisdrager. Alleen de blik van de kijker definieert wat pornografisch is; de voornaamste reden, waarom het bijna ondoenlijk is een sluitende algemene definitie van pornografie te geven, is dan ook, dat er vanuit verschillende achtergronden met andere ogen gekeken wordt en anders wordt waargenomen." (pag. 35)

Het beeld als zodanig is dus niet het probleem, maar degene, die kijkt. "Niet het feminisme heeft de pornografie tot sociaal probleem gemaakt". (pag. 41) Nee, het feminisme heeft porno als sociaal probleem aan de kaak gesteld, moet ik konkluderen. Er is iets grondig mis met de manier, waarop mannen naar vrouwen kijken en met haar omgaan. Vandaar de titel: pornografie: bekijk het maar!

Vrouw als ding

Zowel in het kijken naar als het fantasie-

ren over vrouwen door mannen ligt opgesloten, dat de vrouw een objekt, een ding is. Dat ding wordt tot leven gebracht door specifieke kenmerken ervan een bepaalde betekenis te geven: een vrouw wordt tot twee grote borsten gemaakt, waaraan gezoogd wordt, of tot een kut, waarin gepookt wordt. Het zuigen en het poken zijn opwindende bezigheden, leiden tot seksuele spanning of ontlading voor de kijkende en fantaserende man.

Een van de schrijfsters in het boek, Beverley Brown, noemt pornografie "het samenvallen van seksuele fantasie, genre en cultuur in een erotische organisatie van het zichtbare". (pag. 46). Dat betekent, dat pornografie buiten de pornografie om reeds bestaat: de sociale werkelijkheid is voor mannenogen reeds een pornografisch paradijs. Ook daar wordt eerst de vrouw tot ding gemaakt, ontzield, losgeweekt van eigen identiteit, en vervolgens tot leven gebracht door het ding een betekenis te geven, een functie: de functie van genotsbeleving. Een dubbele verkrachting van de vrouw.

De verschillen

Met zo'n konstatering zijn al een hoop problemen opgelost: wat is het verschil tussen harde en zachte porno? Dat verschil is irrelevant, want beide worden vanuit dezelfde objektiverende kijkdrift geboren. Wat is het verschil tussen "porno privé" en "porno openbaar"? Geen. Ze zijn beide maskulien georganiseerde kijkmodellen. Bij "porno privé" heb je als man twee voordelen: er zijn geen konjurrenten op de vrouwenmarkt, die je genot kunnen vergallen. En je fantasieën worden niet geplaagd door sociale hindernissen, zoals die zich in de dagelijkse echte praktijk voordoen. Je hoeft bij porno niet na te denken: "hoe spreek ik haar aan?" Je pakt haar gewoon en haalt je genot. In porno heb je totale manipulatieve macht over een afgebeelde vrouw-als-ding. Een werkelijk paradijs.

Wat is het verschil tussen seksueel geweld (verkrachting) en geweldssex (harde porno)? Geen. Mannen brengen bij beide ontzielde vrouwenlichamen tot leven door ze overeenkomstig hun symbolen te sexualiseren. Dat wil zeggen, zij brengen een nauwe koppeling tot stand tussen hun verlangen en hun macht. Een vrouw en een auto samen in een reclame-boodschap: de auto is de ziel, de vrouw het lichaam. Beide moeten in bezit gebracht worden om ervan te kunnen genieten. Macht uitoefenen is verlangen realiseren. Daarmee wordt seksualiteitsbeleving voor mannen tevens machtsbeleving.

De slachtoffers

Vrouwen zijn er het slachtoffer van. In de praktijk, de manier waarop door mannen gekeken en gehandeld wordt. In de porno zelf door produktie en arbeidsomstandigheden. Ook dat komt uitgebreid in het boek aan de orde. Dat vrouwen weigeren slachtoffers te zijn zal de reden zijn, dat zij in het boek de toon aangeven. Dat een man, Gerard van Oord, hen daarin volgt, is een hoopvol teken. Hij beschrijft in het bijzonder het sexistische waardenpatroon, waarin porno kan gedijen. Van mij mogen er meer mannen volgen. Waarom? Zo vaak steeds een pakje sigaretten te moeten kopen, dat tussen talloze blote borsten van de porno-literatuur gelegd wordt, alvorens ik betaal. Het komt me de keel uit. Aangesproken te worden op mijn masculiniteit, toen in Londen in '76 bijvoorbeeld, toen ik verondersteld werd een pond te stoppen in de bh van een buikdanseres in een Grieks restaurant, waarin ik van honger verzeild was geraakt, terwijl ik gewoon een hapje wou eten. Daarom. Voortdurend aangesproken te worden door andere mannen om me in een van de vele peepshows te begeven, als ik over de Amsterdamse wallen loop. Daarom. Ik heb er geen enkele behoefte aan om (ten) onder te

gaan in een sexualistische massakonsumptie. Laat in de porno-industrie en -handel eens een crisis uitbreken, omdat de vraag stopt, omdat mannen op een andere manier gaan kijken en handelen.

Door het boek werd me duidelijk wat het verband is tussen de twee delen van de leuze van vrouwen: porno is de theorie, verkrachting de praktijk. Dat verband is niet direkt causaal, noch tegenstrijdig. De relatie is, dat fantasie en werkelijkheid voor mannen vanuit dezelfde grondpatronen en grondgedachten ten aanzien van vrouwen, sex en macht gevormd worden. Ze vallen samen.

Beperkingen

Het boek heeft daarnaast hele andere beperkingen dan de bovengenoemde. Homoporno en kinderporno worden er bijvoorbeeld niet in behandeld. Vrouwenporno komt er ook niet in voor. Ik zelf ben nog steeds verrast van de fantasieën van een schrijfster als Anais Nin, die er toch behoorlijk mannelijk-sexistisch op los kan schrijven. Heeft zij gewillig of gedwongen haar slachtoffersrol aanvaard? De tekst is ook nogal behoorlijk academisch op enkele artikelen na. Maar deze 250 pagina's en 16 pagina's plaatjes (die in de vriendelijk door Van Gennep ter beschikking gestelde drukproeven ontbraken) bieden niettemin heel goed materiaal om met kracht van argumenten de anti-pornostrijd verder te voeren.

CHRIS HUINDER

Karin Spaink (red.): Pornografie: bekijk het maar! Uitgeverij: Van Gennep, Amsterdam. Prijs: f 32,50.

(advertentie)

Marcel Bullinga e.a.

Van de liefde kun je niet leven

Interviews met hoeren en hoerenjongens

ISBN 90 70 536 61 7 / Prijs f 15,- / 164 blz.

Gerard Donkers/Josje Janssen/Hans van den IJssel

Sex is meer... dan recht op en neer

Prijs f 8,50 / 184 blz. (geïll.)

Verkrijgbaar bij de boekhandel of rechtstreeks bij de uitgeverij.

STICHTING PUBLIKATIES SO
Postbus 198 / 6500 AD / Nijmegen

BEJAARDEN ZIJN NIET STAATSGEVAARLIJK

De landelijke themagroep Justitie en Politie van de PSP (JUPOL) organiseerde op 19 november een bijeenkomst over de Politie Inlichtingen Dienst (PID). De meeste informatie van de BVD (Binnenlandse Veiligheids Dienst) is afkomstig van deze PID. Geheim agenten op zoek naar staatsgevaarlijke activiteiten, verdachte elementen en (links-)extremistische blaadjes. Op een dienstfiets onder het zwakke schijnsel van een straatlantaarn. Het klinkt als uit een spannend boek, maar niets is fantastischer dan de werkelijkheid.

Voor de PID is iedereen staatsgevaarlijk, behalve als je ouder dan zeventig jaar bent, dat ontdekte *Marcel Bullinga* tijdens de themadag van 19 november. In BEVRIJDING doet hij verslag, de geheim agenten lezen over uw schouder mee

Wie een lintje wil hebben, moet niet in een demonstratie meelopen. Want wie dat doet loopt grote kans de aandacht te trekken van de plaatselijke politie-inlichtingendienst PID. En de PID-dossiers achtervolgen iemand tot zijn zeventigste en worden gebruikt door de overheid, met name in tijden van spanning, maar ook door toekomstige werkgevers. Toch is over de PID, die het veldwerk verricht voor de Binnenlandse Veiligheids Dienst (BVD), weinig bekend. Dat wat bekend is, schept echter een onthullend en griezelig beeld van de weinig scrupuleuze manier waarop de overheid haar onderdanen, die niet in het vermeende rechte spoor van 'law and order' lopen, in de gaten houdt. Ex-PPR-Tweede-Kamerlid *Pier van Gorkum*, al jarenlang snuffelend in de potdichte materie van de geheime diensten, typeert de PID als een 'fijnmazig, onzichtbaar netwerk van inlichtingen-agenten dat niet onder doet voor de geheime diensten in de rest van West-Europa'. De Justitie- en Politiegroep van de PSP organiseerde er op 19 november een thema-avond over en Van Gorkum vertelde wat hij zoal wist.

Staatsgevaarlijk

Gediplomeerd geheim agent. Het klinkt onwaarschijnlijk James Bond-achtig, maar toch: het beroep bestaat, zij het onder de bescheiden aandoende betiteling van 'administratief ambtenaar'. Elk korps van de gemeentepolitie en ieder distrikt van de rijkspolitie kent een aantal PID'ers. Gewone politiemensen die al enkele jaren in het normale politiewerk meedraaien en betrouwbaar zijn gebleken. Op een goede dag wordt gepolst hoe ze tegenover inlichtingendienstwerk staan. Wie dat wel ziet zitten wordt naar Den Haag gestuurd waar de BVD een cursus (mèt diploma) van tweemaal zes weken organiseert aan de President Kennedylaan 25. Officieel gaat het om de bestrijding van zowel rechts als links extremisme, maar in de praktijk draait dat uit op een fanatieke belangstelling voor alles wat links is en dus 'mogelijk staatsgevaarlijk', zoals

dat heet. De CPN (altijd apart genoemd), de radicale vleugels van de vakbeweging en van de linkse politieke partijen, hun 'matelorganisaties'. Wat is de algemene politieke lijn, wie zijn de leidende figuren, wie de militanten; welke 'verdachte elementen' leiden wilde stakingen, wie schreeuwt opruiende taal in een demonstratie. Kortom, iedereen die 'staatsgevaarlijk' of 'mogelijk staatsgevaarlijk' is komt - ongewild en zonder dat het bekend is - in aanraking met de PID. En in de termen van deze nijvere overheidsdienst is al een béétje aktievoerster een gevaar. Zo kreeg ex-CRM-minister Van der Louw dit predikaat omdat hij in de jaren zestig hoofdredakteur van *Hitweek* was, reden om hem in de PID-stoomkursus op te nemen.

De dienstfiets

Hoe komen PID'ers aan hun gegevens? Krant- en weekbladen lezen ze heel zorgvuldig (in diensttijd), ze hebben abonnementen op alle mogelijke 'links-extremistische' bladen en blaadjes, ze hebben contacten met journalisten, met de erkende vakbeweging, de sociale dienst, militairen, dominees, studenten, hoogleraren. Om maar een greep te doen. Soms wordt er ook geld gegeven voor informatie. Een lid van de plaatselijke korfbalvereniging kan zich daarvoor lenen, maar ook mensen die in politieke partijen of in aktiegroepen actief zijn. De PID'er bezoekt ook vergaderingen en prent zich in wie wat zegt, hij loopt met demonstraties mee en noteert wie wat roept. In tegenstelling tot de rest van de politie heeft de PID de dienstfiets nog niet afgeschaft: aan een auto heb je niets als je de bezorger van pakweg *De Waarheid* op zijn hielen zit om na te gaan wie deze krant ontvangt, of wanneer je nauwgezet moet rapporteren op wiens ramen welke biljetten en posters hangen. De naaste omgeving en familie van een 'verdachte' wordt uitgehooard waarbij men tot het laatst probeert te verheimelijken dat men de informatie voor het PID-werk nodig heeft. De wijkagent bewijst zijn nut

voor de PID door zijn nauwe contacten met de bevolking.

Onvoorstelbaar

Af en toe komt er iets naar buiten van deze obscure praktijken. Een hoge belastingsambtenaar die om inzage wordt gevraagd van geheime gegevens met een beroep op zijn vaderlandslievendheid. De man weigert en wordt daarvoor gekomplimenteerd door zijn chef: 'Anders zouden ze je voor altijd blijven chanteren met het feit dat je die eerste keer door de knieën bent gegaan'. *Bouwe Kalma*, in 1977 nog hoofd-inspekteur van de zedenpolitie in Rotterdam, die meedemonstreerde bij de dood van de RAF-gevangenen. Hij werd door het korps uiteindelijk uitgespuwd. De 'bewijzen' voor het onoirbaar handelen van Kalma werden verstrekt door een PID-agent die meeliep en Kalma in de gaten hield. Dat ging op een werkelijk onvoorstelbare manier. Uit het rapport van de betreffende agent *C. Thijsens*: 'In deze groep herkende ik bij het licht van de aanwezige straatverlichting eerder genoemde Kalma. (. . .) Ik zag dat Kalma kennelijk dit woord (vermoord-MB)) meeriep, althans met zijn mond zodanige bewegingen maakte dat dit aangenomen kan worden. Ik keek op dat moment van schuin links in zijn richting terwijl hij zijn gezicht naar rechts had gericht'. Een recenter voorbeeld komt uit Assen waar een van de tien Molukkers tijdens een verhoor f 200,- werd geboden voor meer inlichtingen. Het is waarschijnlijk dat dit bod door de PID werd gedaan.

Bizarre situaties

Al dit gesnuffel leidt tot het ontstaan van rapporten. De rapporten hopen

zich op tot dossiers van veel, onbekend veel mensen. Ze worden gebruikt voor antecedenten- en veiligheidsonderzoeken in verband met dienstplichtigen die opkomen; bij het aanvragen van een paspoort; bij emigratie (iemand's dossier verhuist de hele wereld rond); bij sollicitaties naar vertrouwelijke functies bij de overheid en in het bedrijfsleven. De sollicitant van wie bij navraag gezegd wordt 'komt voor' (in het dossier) kan er op rekenen dat hij een keurig briefje thuis krijgt met de mededeling dat 'al in de vakature is voorzien'. Beroepsverboden komen zo heel dikwijls voor zonder dat ze ooit als zodanig onderkend worden - in tegenstelling tot West-Duitsland waar het er veel meer openbaar aan toe gaat. Nederland slaat wat dat betreft beslist geen beter figuur, wat wel vaak gedacht wordt. Het doorlichten van personen kan overigens tot bizarre situaties leiden: iemand komt niet in aanmerking voor de vertrouwelijke functie van secretaresse van de burgemeester terwijl deze laatste wél lid van de CPN is . . .

De zwarte piet

Het belang van de PID wordt onderschat. Alle publiciteit gaat uit naar de BVD, maar: zonder PID geen BVD. Het is dus van grote waarde meer inzicht te krijgen in het functioneren van de plaatselijke politie-inlichtingendiensten, maar dat is moeilijk. Wie naar het dichtstbijzijnde politiebureau toegaat en naar de PID vraagt krijgt waarschijnlijk te horen: 'PID, wat is dat?' Soms weet men het écht niet: niet altijd is bij de rest van het korps bekend wie bij de PID werkt, zeker in het geval dat een PID'er op de loonlijst staat van de recherche, of van de vreemdelingendienst. Alleen in de grotere korpsen zijn er aparte PID-afdelingen. Amsterdam heeft 28 PID'ers, Utrecht 18. Al deze mensen komen ten laste van de gemeente, niet van het rijk. De democratische controle op het doen en laten van de PID is nihil. Haar activiteiten vallen onder de verantwoordelijkheid van de burgemeester en die kan zich bij vragen vanuit de gemeenteraad altijd beroepen op de 'staatsveiligheid' wanneer hij geen informatie wil geven. De raad staat dan verder machteloos want de burgemeester heeft met dat ene argument het laatste woord. De burgervader kan ook, om een minder botte indruk te maken, de zwarte piet doorspelen naar de minister van binnenlandse zaken. Die vervolgens niet thuis geeft omdat hij formeel niet verantwoordelijk is voor de PID.

Voor de opsporing van strafbare feiten en voor de vervolging van hen die ze plegen zijn inlichtingen nodig. Maar de definitie van 'strafbaar feit' is rekkelijk. Het gevaar van de PID is 'm gelegen

OPROEP

Wie in aanraking is gekomen (of denkt te zijn) met de PID, of wie anderszins inlichtingen heeft over deze en aanverwante inlichtingendiensten, wordt verzocht contact op te nemen met **Marcel Bullinga, PSP, postbus 700, 1000 AS AMSTERDAM.**

POLITIEREGISTRATIE

Homoseksualiteit is een neurotische verslaving

in het feit dat oeverloos en ongecontroleerd alle mogelijke gegevens over met name aktievoerders worden verzameld. Er bestaat geen recht op inzage van het dossier, dus de meest baarljke nonsens kunnen erin terecht komen. Uit veel her en der verzamelde, verschillende details wordt met behulp van onder andere gegevens uit computernetwerken een compleet beeld van een 'mogelijk staatsgevaarlijk persoon' opgebouwd. Waarbij de politie zelf bepaalt wat dat inhoudt. Een suggestie is een vaste raadscommissie voor de PID in te stellen. Een daadwerkelijke controlemogelijkheid, dat zeker. Maar hoe kan die controle in korrigerend beleid worden omgezet als de gegevens die aan de raadscommissie gegeven worden op voorwaarde van vertrouwelijkheid ter tafel komen?

De vraag moet gesteld worden of de PID bestaansrecht heeft in haar huidige vorm van ongecontroleerd staatje binnen de politie. In één van de honderd gevallen zal ze inderdaad voorkómen dat een gezelschap schietende terroristen een trein gijzelt, maar is dat 't waard? Moet daarvoor een apparaat in stand worden gehouden dat zoveel nadelen heeft en zoveel mogelijkheden tot uitwassen kent? Uitwassen die iemand zijn of haar hele leven lang kunnen achtervolgen? Per slot van rekening vindt er pas schoning van gegevens plaats wanneer 'dossiënummer zoveel' zeventig jaar wordt, of bij ontijdig overlijden. Daaruit blijkt maar weer eens dat bejaarden snel uitgerangeerd zijn in deze maatschappij. Zelfs op het punt van hun mogelijke staatsgevaarlijkheid worden ze niet meer serieus genomen.

MARCEL BULLINGA

Een paar jaar geleden stelde Bouwe Kalma (toen nog in dienst bij de politie in Rotterdam) het registratieformulier van de politie aan de kaak. Op dit formulier kwamen diskriminerende categorieën als 'jood' en 'neger' voor. Deze formulieren zijn ondertussen enigszins aangepast.

Onlangs ontdekte *Bob van Schijndel*, PSP-raadslid in Amsterdam, dat de politie voor de registratie van vermiste personen formulieren gebruikt die even diskriminerend zijn. Hij stelde er vragen over aan de burgemeester van de hoofdstad en doet verslag in **BEVRIJDING: waarom een epilepticus achterlijk is en waarom homoseksualiteit thuishoort in de categorie van neurotische verslavingen.**

Recentelijk werd mij bekend dat de Amsterdamse Gemeentepolitie een aantal formulieren bij verpleeghuizen dropt die ingevuld kunnen worden wanneer daar iemand vermist wordt. Bij vermissing dienen werkers in een verpleeghuis op zo'n formulier de kenmerken van de vermiste persoon voor de politie in te vullen. Hetzelfde dienen familieleden van vermisten te doen. Op zich kan een dergelijke werkwijze de opsporing van vermiste personen bevorderen. Echter toen ik het formulier onder ogen kreeg schrok ik wel even. Dit politieformulier blijkt indelingen en kenmerken te bevatten die feitelijk onjuist en in sommige opzichten zelfs diskriminerend zijn voor de vermiste in kwestie. Zo bleek onder de categorie Ras/Type naast de voorbeelden Blank en Neger de termen Israëliet, Zigeuner, Indonesiër en Surinamer voor te komen. Nu zijn volgens mij Israëliet (eigenlijk Israëliër), Indonesiër en Surinamer niet te vatten onder Ras noch onder Type. Immers Israel, Indonesië en Suriname herbergen verschillende volkeren. Er is dan ook eerder sprake van een nationaliteit dan van ras of type. Bovendien is het ongewenst juist die groepen een ras te noe-

men die in het verleden op grond van verwerpelijke rassentheorieën vervolgd zijn en tot op heden nog gediskrimineerd worden. Voor opsporing is dan ook niet het vermeende ras van vermissing van belang maar wel uiterlijke kenmerken en mogelijke verblijfplaatsen.

Ronduit denigrerend is het plaatsen van Homo-Bisexueel in de categorie Bijzondere Neigingen. Bovendien staat het 'kenmerk' Homo-Bisexueel in dezelfde rij als Alkoholist, Morfonist, Hartstochtelijk roker, Bijt op de nagels, Lippen, Tic, Knippert met ogen. Hiermee wordt homo- en bisexualiteit op een lijn gesteld met neurotische trekjes en verslavingen, kenmerken die nu niet bepaald positief beoordeeld worden. Tevens kun je je afvragen of het aan anderen dan betrokkenen is om te oordelen of een vermist iemand homo dan wel bisexueel is. Hoe heeft men dat trouwens vast weten te stellen? Ook is het de vraag of dit gegeven wel zo relevant voor opsporing is. (Misschien beschikt de politie wel over een lijst met homoseksuele onderduikadressen);

Via schriftelijke vragen aan Burgemeester Polak heb ik onlangs gepleit voor herziening van dit politieformulier en gevraagd om garanties voor bescherming van deze persoonsgegevens. In een uitzending van het radioprogramma *Homonos* verklaarde gemeentepolitievoorzitter Wiltink dat de politie het formulier ook niet erg gelukkig vindt en hij zich voor kan stellen dat homoseksuelen het formulier als krenkend ervaren. Je vraagt je dan wel af waarom de politie zelf niet op het idee komt om dit formulier te wijzigen.

Al eerder is via onze partijgenoot *Bouwe Kalma* bekend geworden dat de politie formulieren hanteert die door minderheidsgroepen als diskriminerend en stigmatiserend worden ervaren, n.l. het Meldingsformulier voor de Herkenningsdiensten. Deze persoonsgegevens worden gebruikt voor de opsporing van daders van misdrijven en voor verstrekking van antecedenten aan derden. De persoonskenmerken die daarop door de politie vermeld worden gaan buiten betrokkene om voor het hele leven de landelijke politiekompouter in. Bovendien worden betreffende gegevens o.m. verstrekt aan de Burgemeesters voor afgif-

ten van verklaringen van goed gedrag en aan de B.V.D. Door actie van de PSP-homogroepen in samenwerking met onze Tweede Kamerfractie wordt dit meldingsformulier nu herzien. Geschrappt worden o.m.: Homo-Lesbisch, Bisex, Prostituée en Schandknaap, Gevaarlijk voor jongens, Gevaarlijk voor meisjes.

Over het recht op inzage van de gegevens door betrokkenen en de mogelijkheid hierover een klacht in te dienen is de Minister nog vaag: "Zodra de inzichten op dit punt zijn gerijpt zullen wij ter zake voor wat de onderwerpelijke registraties betreft een beslissing nemen en de Kamer daarover nader inlichten" (antwoorden schriftelijke vragen Van der Spek).

Het blijft dus zinvol de vinger aan de pols te houden. Belangrijk lijkt me dat PSP-raadsleden in hun gemeentes nagaan hoe inhoudelijk en formeel de politieregistratie van persoonsgegevens geregeld is. Bestaan in andere gemeenten ook formulieren voor vermiste personen zoals hierboven beschreven? Het is mij ook bekend dat de politie over dossierkaarten beschikt (bijvoorbeeld van krakers) die ook diskutabele privégegevens bevatten. Het blijft zaak waakzaam te zijn over opslag en gebruik van persoonsgegevens die niet door betrokkenen ingezien mogen worden, die je hele leven in de politiekompouter opgeslagen blijven ook als geen veroordeling is gevolgd en die buiten betrokkenen om aan diverse instanties worden verstrekt. Immers de politie zelf loopt niet voorop bij het laten horen van kritische geluiden hierover.

BOB VAN SCHIJNDEL

(advertentie)

Paul Offermans/Bernt Feis

Geschiedenis van het gewone volk van Nederland

Prijs f 9,- / 240 blz. (geïll.)

Paul Offermans

Drie werelden na 1945

ISBN 90 70 536 51 x / Prijs f 15,- / 232 blz. (geïll.)

Verkrijgbaar bij de boekhandel of rechtstreeks bij de uitgeverij

STICHTING PUBLIKATIES SOF
Postbus 198 / 6500 AD / Nijmegen

(advertentie)

**drukkerij
bevrijding**

**VOOR (BIJNA) AL
UW DRUKWERK**

Nwe Looierstr. 45 1017 VB A'dam
tel. 238501 vraagt vrijblijvend offerte

U gaat uw witte spaargeld toch niet zwart maken?

U legt af en toe een bedragje opzij. Sparen. U hebt dus een rekening bij een spaarbank of bij een gewone bank. Daar zijn ze blij met uw geld en ze bieden u de hoogst mogelijke rente. Zodat uw spaargeld groeit. Vandaag de dag harder dan ooit, want de rente is hoog.

Maar wat gebeurt er met uw geld? Spaarbank of bank gaan het beleggen. Om daardoor voldoende rentewinst te kunnen maken om de aan u beloofde rente te kunnen uitbetalen.

Maar dan komt de hamvraag: wáár wordt uw spaargeld belegd? Weet u dat? Beleggen ze uw geld in zaken die regelrecht ingaan tegen uw principes? Beleggen ze uw geld in landen als Zuid-Afrika of Chili?

Als u daar toch een beetje nerveus van wordt, is er een goede oplossing: sparen bij de Algemene Spaarbank voor Nederland.

Een bank die uw spaargeld selectief belegt - en toch een prima rente geeft. Zeker niet minder dan elders. Alleen bij de ASN krijgt u er één zekerheid gratis bij: uw geld wordt grotendeels in sociaal verantwoorde projecten belegd. In woningbouw of peuterspeelzaal of vele andere sociaal-culturele projecten. Uw geld wordt dus goed belegd. Zodat uw rente schoon is en uw spaargeld goede dingen bewerkstelligt.

Sparen bij de ASN is sparen via uw girorekening. Doe het nú: u krijgt f 7,50 premie.

ALGEMENE SPAARBANK
VOOR NEDERLAND

geeft rente zonder bijsmaak.

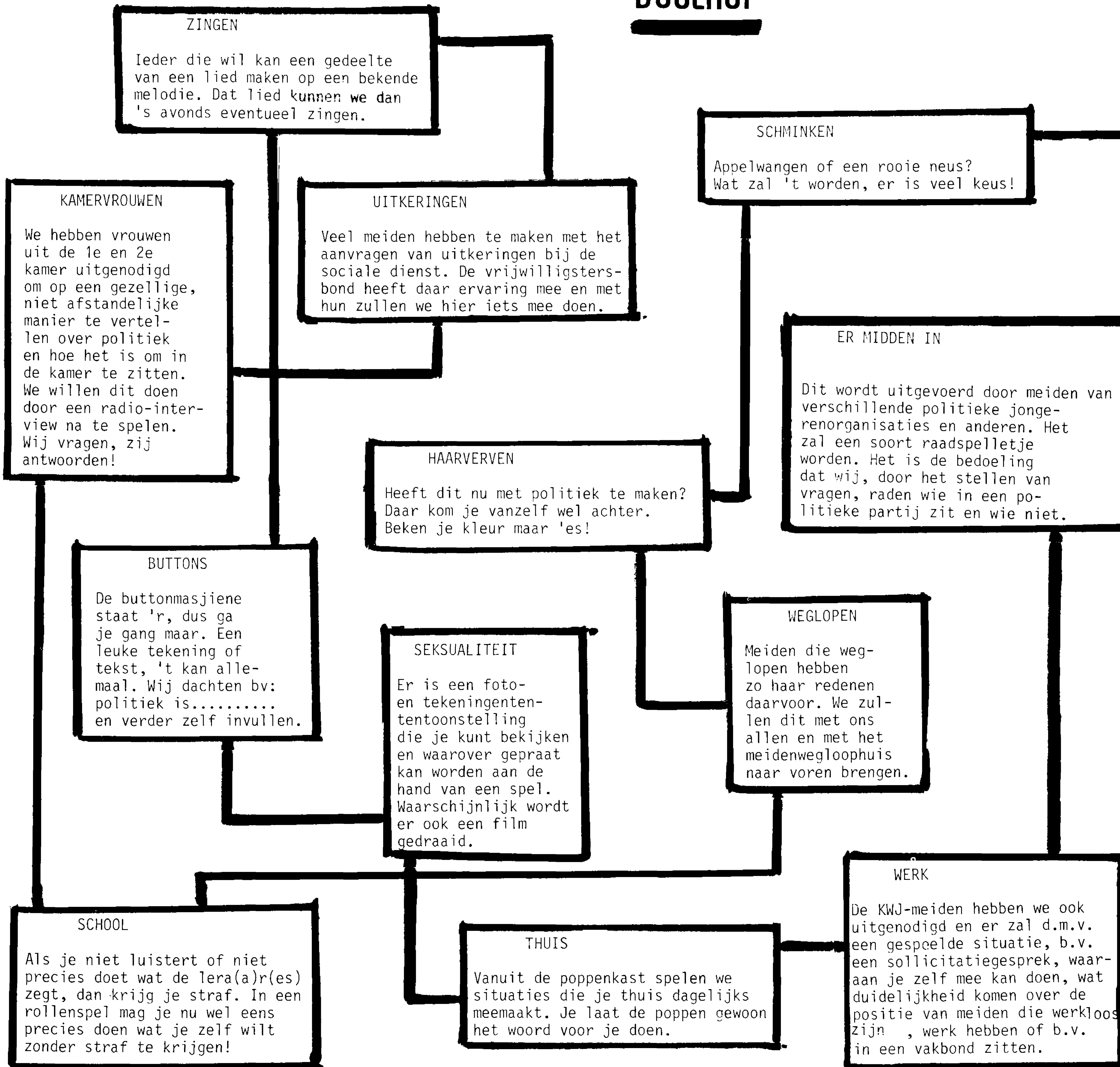
Als door het voorafgaande deel je interesse is gewekt, lees dan verder, want hier volgt alles wat je moet weten als je naar het tribunaal wilt komen. Het grote gebeuren vindt plaats op 22 en 23 januari a.s. Waar? Jeugdherberg Ockenburg Mondsterseweg 4 Den Haag tel. 070-250600

De jeugdherberg ligt aan de zuidzijde van Den Haag, in 'n park en 'n kwartier lopen van 't strand. Je komt er door de trein te nemen naar Den Haag CS en dan bus 51 of 53. Die stoppen voor

de jeugdherberg. Als je blijft slapen: er zijn 8-persoons-kamers met eigen douche. Wel moet je zelf 'n slaapzak meenemen. We beginnen zaterdagochtend om 11 uur. Er is dan koffie en thee met wat lekkers. Je kunt 'n fototentoonstelling bekijken en tekenen voor 'n workshop. Heb je zelf ideeën die je niet terugziet bij de onze, kunnen die eventueel ook uitgevoerd worden. Neem zelf brood mee voor zaterdagmiddag, voor de andere maaltijden zullen wij zorgen. Na de opening gaan we beginnen aan het doolhof en de workshops. Een gedeelte hiervan is nog onder voor-

behoud, omdat de organisatie nog niet helemaal rond is. Nadat we uitgekletst,-geschminckt,-gespeeld zijn, is er film. "De stilte rond Christine M.", gevolgd door een feest en muziek. Natuurlijk kunnen we dan lekker swingen. De volgende dag willen we een gezamenlijke bijeenkomst houden, waar we napraten over alles wat er is gebeurd. Meiden die groepen op willen richten, kunnen elkaar dan opzoeken en we zullen dan ook bedenken wat we na dit weekend ondernemen. Al met al zullen we 's middags klaar zijn. Dan nemen we afscheid en gaan we naar huis.

DOOLHOF

LANGE WORKSHOPS

VIDEO

In kleine groepjes kunnen we het hele tribunaal op video vastleggen. Stukjes van de workshops, van het feest, van de maaltijden enz. We kunnen ook een debat gaan spelen en dat opnemen. Wie zin heeft gaat haar gang maar. Er is een videospécialiste bij die je er alles over kan vertellen.

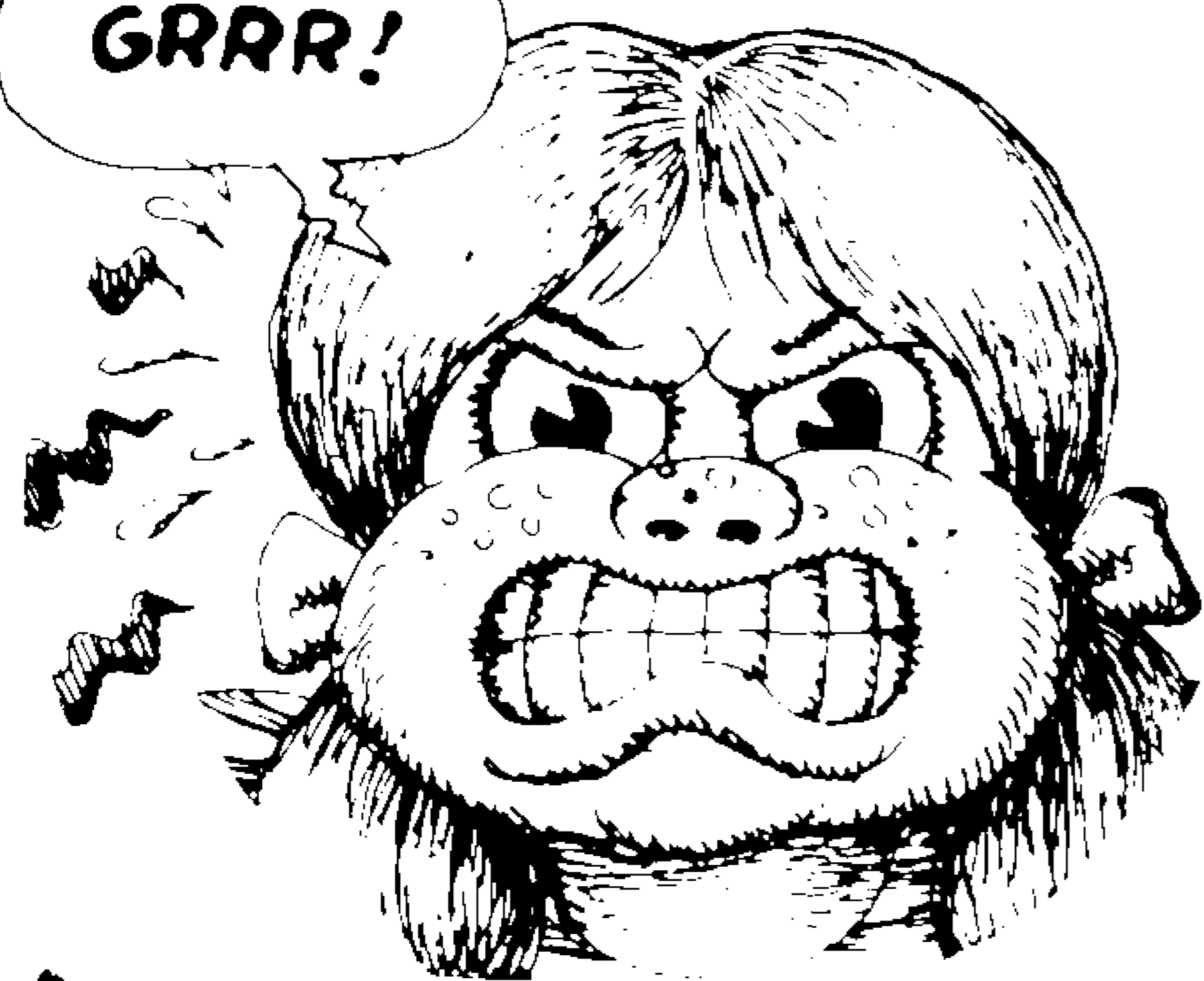
BEELDEN MAKEN

Wij zorgen dat er materiaal is waarmee een groepje een groot beeld kan maken. Dat beeld moet natuurlijk wel iets uitbeelden wat met het onderwerp van het tribunaal te maken heeft.

INSPRINGTONEEL

Een paar meiden spelen een bepaald konflikt. Zou jij de rol die gespeeld wordt anders invullen, of ben je het niet eens met de reactie van iemand, dan spring je in en neem je de rol zelf en je doet het op jouw manier, tot iemand jou weer aftikt.

GRRR!

SCHILDEREN/TEKENEN

Misschien wel een giganties doek beschilderen, of kleine ansichtkaarten maken. Dat hangt van onszelf af, en van het geld!

KABARET

Liedjes maken en sketches bedenken om later op te voeren, als je dat wilt tenminste.

CRECHE

Als je een kind hebt, en je neemt het mee; laat het ons even weten. We kunnen dan voor een creche zorgen.

In verband met inkopen etc. willen we graag weten hoeveel meiden er komen. Wil je daarom onderstaande strookje invullen en opsturen?
Adres: De Meidengroep
Postbus 700
1000 AS Amsterdam

Financiën

Omdat we willen dat alle meiden die willen komen, ook kunnen komen, hebben we besloten dat alles, behalve de drankjes, gratis is.

Maar het kost allemaal wel erg veel geld; de ruimte, het eten, de materialen etc. Daarom, als je iets kunt missen, graag!

De kosten zijn p.p. f25,--, maar je mag ook minder betalen. Dit geld kun je dan overmaken op gironr. 5425131

T.n.v. J.C. Hoogbrugge
"Meiden en politiek"
Postbus 700
1000 AS Amsterdam.

Voor meiden die ook de reiskosten niet kunnen betalen, is er 'n deklaratiereregeling.

Je moet dan je treinkaartje bewaren en op het tribunaal bij de info-stand 'n formulier halen. Dit kan je ingevuld en met kaartje opsturen tot 1 maart. Je krijgt het geld dan geheel terug.

Als je verder nog wat wilt weten over het tribunaal kan je ons bellen. Het telefoonnummer is 020-267374 en je moet dan vragen naar de meidengroep.

JA, IK KOM !

NAAM:
ADRES:
WOONPLAATS:
TEL:

IK KOM: HET HELE WEEKEND
ALLEEN ZATERDAG
ALLEEN ZONDAG

(doorhalen wat niet van toepassing is)

VROUWEN

PSP-VROUWEN

De Landelijke Koördinatie Groep van de PSP-vrouwen heeft in een brief aan de afdelingen van de PSP gevraagd naar de belangstelling die er bestaat naar een netwerk van regionale *kontakvrouwen*. Aan de afdelingen is verzocht deze brief eventueel door te geven aan de plaatselijke vrouwengroepen of individuele vrouwen die daarin geïnteresseerd zijn. In de brief zelf is meer informatie over dit plan te vinden. De landelijke PSP-vrouwen willen graag vóór eind december reakties op deze brief ontvangen. Nadere informatie: Willy Verstraaten, Barbiërgaarde 82, Den Haag, tel.: 070-292228.

ONDERSTE BOVEN

Deze rubriek is bedoeld voor berichten, aankondigingen en korte artikelen. Kopij voor deze rubriek kan worden gezonden aan: Redactie *Bevrijding*, t.a.v. rubriek *Ondersteboven*, Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

THEMAGROEPEN

MEDEZEGGENSCHAPSKOMMISSIES

Sinds kort bestaat er, als onderdeel van de landelijke Sociaal-Economische Commissie (SEK) van de PSP een *werkgroep Dienst- en Medezeggenschapscommissies*. Deze werkgroep heeft als eerste taak een modelverordening te ontwerpen waarmee de raads- en statenfrakties van de PSP aan de slag kunnen. Het ligt in de bedoeling een poging te doen het ambtenarenapparaat een democratische injectie te geven door de bestaande verordeningen aan te passen of te vernieuwen. Ook besteedt de Werkgroep aandacht aan de nieuwe regeling van Dienst- en Medezeggenschapscommissies voor departement-ambtenaren die per 1 oktober '82 van kracht is geworden.

Degene die interesse heeft in het werk van deze Werkgroep kan zich opgeven, of nadere informatie krijgen bij: SEK, p/a Pier van Gorkum, Prof. Lorentzlaan 55 in Zeist.

MINDERHEDEN IN HET ONDERWIJS

De landelijke themagroep *Onderwijs* van de PSP organiseert op 17 januari een vergadering over *kulturele minderheden in het onderwijs*. Het gaat hier om een vergadering van één van de subgroepen van de themagroep. Deze subgroep draait pas sinds kort en is op zoek naar mensen die aan het werk van de groep willen meedoen. Iedereen die informatie heeft over dit onderwerp (ook als hij/zij geen tijd heeft om in de groep mee te draaien) kan dat kwijt via: Cora Doeve, Javastraat 1 in Utrecht, tel.: 030 - 949581. De vergadering van 17 januari vindt plaats op bovenstaande adres, graag vantevoren opgeven als je komt.

GEHANDICAPTEN

De werkgroep *Gehandicaptenbeleid* van de PSP organiseert op zaterdag 5 februari een landelijke discussiedag over de partij en het beleid op het gebied van gehandicapten. Tijdens deze dag komen twee zaken aan de orde. Ten eerste: wat willen we met een werkgroep op dit terrein, wat moet de PSP met gehan-

dicapttenbeleid? Ten tweede: hoe onaangepast is het verkeer en vervoer, wat moet er veranderen, wat moet de PSP doen? Tijdens de dag worden twee korte inleidingen verzorgd, waarna in kleinere groepen zal worden doorgepraat. Ieder PSP-lid dat belangstelling voor dit onderwerp heeft is welkom op 5 februari. Voor deze dag is een informatie-map samengesteld, die kan worden besteld door overmaking van f 3,- op postgiro 3481995 t.n.v. SVS-PSP te Amsterdam met vermelding van *'gehandicaptenbeleid'*.

Een informatie-map in *gesproken vorm* is te bestellen door het sturen van een kaartje aan: Werkgroep Gehandicaptenbeleid PSP, p/a Bep van der Lee, Eikenrodelaan 69, 1181 DG Amstelveen met vermelding *'gesproken informatie'*.

Ook over problemen met het vervoer kunt u een kaartje sturen. De werkgroep probeert dan daarover contact met u op te nemen.

De discussiedag vindt plaats in het gebouw van de *Nederlandse Gehandicapten Raad, Zakkendragershof 44 in Utrecht*.

PSP UITGAVEN

SOCIALISTISCH PERSPEKTIEF

De 4de jaargang van *'Socialistisch Perspektief'*, het tijdschrift dat vier maal per jaar door de Stichting Vorming en Scholing van de PSP wordt uitgegeven, is vol gemaakt. Met nummer 16, waarin naast een commentaar op de weinig opwekkende uitslag van de laatste Kamerverkiezingen een drietal artikelen staat.

De redactie wil meer aandacht besteden aan het perspectief van *'klein links'*. In nummer 15 van *Socialistisch Perspektief* werd ingegaan op de ontwikkelingen in de CPN, in nummer 16 komt de PPR aan de beurt. De ontwikkeling van een nogal gematigde christen-radikale partij tot een klein-links-van-de-de-PvdA staande partij wordt schematisch weergegeven. De schrijver van het artikel, Ron Leijser, geeft als meest waar-

schijnlijk perspectief voor de PPR een nauwere samenwerking met PSP en CPN aan.

John Hontelez gaat in 8 pagina's in op de Brede Maatschappelijke Discussie over het (kern)energiebeleid. Ingegaan wordt op de ontstaansgeschiedenis van die BMD en de recente ontwikkelingen. Waarbij met name de vraag aan de orde komt hoe de anti-kernenergiebeweging haar doelstellingen kan bereiken en welke houding daarbij moet worden ingenomen tegenover de Brede Maatschappelijke Discussie. Het derde artikel schetst onder de kop *'de PSP wordt niet na een kongres feministisch wakker'* de ontstaansgeschiedenis van de PSP-vrouwen vanaf de oprichting van de eerste PSP-vrouwengroep in 1973. Titia Bos en Pieterrol beschrijven zowel de relatie tussen de PSP en de PSP-vrouwen als tussen de (autonome) vrouwenbeweging en de PSP-vrouwen.

In de discussierubriek een bijdrage vanuit Utrecht waarin op grond van de Utrechtse gemeentepolitieke situatie de stellingname wordt verdedigd dat de PSP niet moet deelnemen aan een progressief college. De PSP, en andere klein-links partijen, zouden dan in de schaduw van de PvdA in een maatschappelijk vakuüm terecht komen. Tot schade van die partijen zelf en tot schade van de buitenparlementaire beweging.

Ook in deze rubriek een reactie op de eerder verschenen artikelen over *'milieu en socialisme'* waarin wordt ingegaan op het karakter van de falende milieupolitiek in 'socialistische' landen.

Het nummer eindigt met een bespreking van Jack Hofman, van het hoofdstuk over de PSP in *'Links-socialisten in Europa Alternativen zu Sozialdemokratie en Kommunistischen Parteien'*, geschreven door 2 Nederlandse Trotskisten. Er wordt een beperkt beeld van de PSP gegeven, zo luidt de konklusie. Tenslotte nog een overzicht van de diverse publikaties van het Wetenschappelijk Bureau van de PSP in het kader van het project *'Noodwet bedrijven in moeilijkheden'*.

Nummer 16 is verkrijgbaar door storting van f 5,10 op giro 3481995 t.n.v. SVS/PSP te Amsterdam, onder vermelding van *'Soc. Persp. nr. 16'*.

Mensen die zich willen abonneren storten f 20,10 op genoemde giro. Zij ontvangen dan nr 16 en de 5e jaargang, nrs 17 t/m 20.

VERJAARDAGSKALENDER

De PSP heeft deze maand een *verjaardagskalender* uitgegeven. Deze kalender telt 13 pagina's (één pagina per maand en een schutblad) en is gedrukt in vierkleuren. De illustraties zijn een aantal affiches die de partij in de loop van haar bestaan heeft uitgegeven en een aantal voorpagina's van *BEVRIJDING* (en *RADIKAL*, onder welke naam *'Bevrijding'* tussen '67 en '77 verscheen).

Onder de afgebeelde affiches zijn ook het allereerste verkiezingsaffiche van de partij, uit 1958, in de originele kleuren en het beroemde - en beruchte - affiche 'vrouw met koe' uit 1971. De verjaardagskalender kost f 10,- per stuk en is te koop bij de afdelingen van de PSP. De kalender is te bestellen door

overmaking van f 12,50 (inkl. verzendkosten) op postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam met vermelding van *'kalender'* (de kalender wordt dan in stevige enveloppe toegezonden).

(advertentie)

De *Radio en Televisie Commissie* kortweg-RTC) van de PSP verzorgt voor de partij twintig radio- en vier TV-uitzendingen per jaar. Deze programma's hebben een lengte van tien minuten per stuk. In de maanden juli en augustus worden geen programma's uitgezonden.

De doelstellingen van de programma's zijn

- de PSP profileren als actieve pacifistisch-socialistische partij
- het winnen van strijdbaar linkse mensen voor het lidmaatschap van de partij

Voor het maken van TV-programma's zoeken wij

PROGRAMMA-MAKERS (V/M)
PRODUCENTEN (V/M)

Gevraagd wordt

- lidmaatschap van de PSP en het op de hoogte zijn met de standpunten en de activiteiten van de partij
- het zelfstandig kunnen maken en/of produceren van een TV-programma (op 16 mm. film)
- goed samen kunnen werken, voldoende tijd beschikbaar hebben

Geboden wordt

- een plezierige werksfeer
- kontakten met vertegenwoordigers uit alle geledingen van de partij
- vergoeding van de onkosten

Ben je geïnteresseerd neem dan contact op met: Theo Engelen, V. van Goghstraat 30, 5613 JK Eindhoven, tel.: 040 - 438940.

AFFICHE BEVRIJDING

De redactie van BEVRIJDING heeft een affiche uitgebracht dat overeenkomt met de voorpagina van dit nummer. We kunnen ons voorstellen dat de abonnees van dit blad van dit affiche een exemplaar zouden willen hebben. *Dat kan.* Als u f 2,50 overmaakt op postgiro 194240 t.n.v. PSP/Amsterdam met vermelding van 'affiche Bevrijding' dan zenden wij een exemplaar (formaat 32x50 cm, zwart met twee steunkleuren) in een kartonnen koker aan u toe. Als u de inhoud van ons blad kunt waarderen, helpt u ons dan er een aantal nieuwe abonnees bij te winnen.

foto: Fries Fotografen Kollektief

UITGAVEN

GJIN GEDONDER YN FRYSLÂN

De fraktie van de PSP en de PPR in de Provinciale Staten van Friesland heeft onlangs een notitie uitgegeven over *vrede en ontwapening*. Deze notitie zal voorlopig niet in de Staten van Friesland worden behandeld omdat de Gedeputeerde Staten met een eigen notitie over dit onderwerp zijn gekomen. De notitie van de PPR/PSP fraktie had mede ten doel de anti kernwapen-manifestatie van 20 november in Leeuwarden te ondersteunen, vandaar dat de fraktie de gang van zaken in de Staten betrouwen.

De notitie is voor belangstellenden in twee talen te verkrijgen: het Nederlands en het Fries. Nadere informatie: PPR/PSP-fraktie, Postbus 1621, Leeuwarden, tel.: 058-135563. De notitie verscheen onder de titel *Vrede en ontwapening, geen gedonder in Friesland*. (Frede & ûntwapening yn Fryslân, gjin gedonder yn Fryslân).

FOTOBOEK

ANTI-KERNWAPENDEMONSTRATIE

Het *Fries fotografenkollektief* heeft in samenwerking met het kritische

weekblad *De Nije* een fotoboek uitgegeven naar aanleiding van de anti-kernwapendemonstratie van 20 november dit jaar in de Frieslandhal in Leeuwarden. In het boek zijn ruim honderd foto's afgedrukt en voorzien van begeleidende teksten. De opbrengst van het boek komt ten goede van het *Permanent Fries Overleg Kernwapens* (PFOK).

Het boek kost f 6,95 in de boekwinkel en is te bestellen door overmaking van f 8,55 (incl. verzendkosten) op postgiro 657585 t.n.v. De Nije/Leeuwarden met vermelding van 'fotoboek'.

DE SCHOFFEL

De anti-militaristische actiegroep *Onkruit* is op 10 oktober '82 als landelijke organisatie opgeheven, maar het tijdschrift *De Schoffel* blijft bestaan. Eind november verscheen het tiende nummer van dit blad. In dit nummer worden in de eerste plaats de argumenten op een rijtje gezet die hebben geleid tot de opheffing van Onkruit als landelijke organisatie. Verder onder andere een ver-

slag van de bezetting van de PMC-bunker in Kloetinge in juli van dit jaar, een artikel over CS-gas, de ontruiming van het vrouwen vredeskamp in Soesterberg komt aan bod, de situatie in Turkije wordt belicht onder de titel 'Pion van poen en kogels' en natuurlijk weer een lijst van de namen en adressen van de roraalweigerders die nu vast zitten.

Nummer tien van *De Schoffel* is veertig pagina's dik en kost f 3,- in de (betere) boekhandel. Het is te bestellen door overmaking van f 5,30 (incl. verzendkosten) op postgiro 2203315 t.n.v. De Schoffel, Postbus 669, Nijmegen met vermelding van 'Schoffel nr. 10'. Een abonnement kost f 25,- voor vijf nummers, aan te vragen door overmaking van dat bedrag op de bovenstaande girorekening met vermelding 'nieuw abonnement'.

VERPLEGING IN BEWEGING

Onder de titel *Verpleging in beweging* is bij het NVV-jongerencontact het verslag van de acties in de gezondheidszorg op 12 mei 1982 (de dag van de verpleging) verschenen.

Het verslag is te bestellen door overmaking van f 4,50 (incl. verzendkosten) op postgiro 557376 t.n.v. NVV-jongerencontact/Amsterdam met vermelding van 'gezondheidsactie-boek'.

Het kan tegen betaling van f 2,50 worden afgehaald op het adres: Keizersgracht 262 in Amsterdam.

NOOIT MEER FASCISME

Boekhandel Van Gennep in Amsterdam heeft dit najaar een boekenlijst uitgegeven met titels over het thema (neo)fascisme. De lijst bevat Nederlandse en buitenlandse boeken en brochures over dat thema die in de boekhandel te koop zijn (geweest), die nog leverbaar zijn en in ieder geval besteld kunnen worden. In de boekenlijst wordt ook de verkoopprijs vermeld. De lijst is op aanvraag gratis te verkrijgen bij Boekhandel Van Gennep, Nes 128, 1012 KE Amsterdam, tel.: 020 - 247035.

STOP DODEWAARD PER GIRO

Al meer dan twee jaar worden er in het hele land de 'atoomstroom-acties' gevoerd, destijds bekend als de 'giroblauw'-actie.

Veel lezers en lezeressen van BEVRIJDING doen er al aan mee en betalen trouw iedere stroomrekening met eigen giro- of bankpapieren in plaats van met de toegezonden acceptgirokaarten. Zij betalen hun energie-rekening in twee of meer gedeelten of met inhouding van een deel van het bedrag onder het motto 'geen piek voor atoom-elektriek'. Hiermee worden de energiebedrijven onder druk gezet om ze te dwingen hun aandelen uit de kerncentrales in Dodewaard terug te trekken en om al hun kernenergie activiteiten stop te zetten.

Deze vorm van aktievoeren is niet spektakulair. Alleen als iemand door stroomafsluiting in het donker komt te zitten wil de pers er nog wel eens aandacht aan besteden. Vandaar dat heel wat mensen zich soms een wat

eenzame *thuisbankier* voelen en geen idee hebben wat er door mede-atoomstroomaktivisten wordt gedaan en bereikt. Om daar wat aan te doen worden er in allerlei plaatsen *nieuwsbrieven* gemaakt door de organiserende energie-komitees. Er bestaat ook een landelijke nieuwsbrief, de *Stopkontrakt*. Daarop kan iedereen zich abonneren, die in een plaats woont waar geen groep is die zelf een nieuwsbrief uitgeeft. Stopkontrakt geeft veel nieuws over de aktie,

(advertentie)

NIEUW VAN GENNEP

IN DE BOEKHANDEL

KIKI AMSBERG, AAFKE STEENHUIS DENKEN OVER LIEFDE EN MACHT

Gesprekken met 14 feministische schrijfsters als Suzanne Brøgger, Nancy Chodorow, Joyce Lussu, Kate Millet, Andreas Burnier over o.m. seksualiteit en agressie; vrouwelijke en mannelijke identiteit; afhankelijkheidsrelaties. *Paperback, geill., 216 blz., f 29,50*

ARIE SNEEUW, red. NIEUWE LATIJNS-AMERIKAANSE VERHALEN

Een boeiende bloemlezing uit de Latijnsamerikaanse prozaliteratuur. 36 auteurs uit 21 landen. *Paperback, 296 blz., f 34,50*

GYÖRGY KONRÁD DE BEZOEKER

Deze roman over de crisis van een ambtenaar van de sociale dienst, was de basis voor Orlov Seunke's film 'De smaak van water'. *Paperback, 176 blz., f 19,50*

JOOST DIVENDAL, ARNOLD KOPER, MAX VAN WEEZEL, red. DE MOEIZAME DESTALINISATIE VAN DE CPN

Documentatie over het conflict tussen CPN en de Bruggroep - toen en nu. *Vrij Nederland: 'Adembenemende lectuur.' De Waarheid: 'Belangwekkend voor iedereen die deel wil nemen aan het huidige debat in de CPN.' De Volkskrant: 'Actualiteitswaarde.'* I.s.m. De Populier. *Paperback, 240 blz., f 24,50*

ANDREW TOLSON DE GRENZEN VAN DE MANNELIJKHEID

Theorie en ervaringen uit de mannenemancipatie-beweging. Oogopenend en fundamenteel. *Paperback, 132 blz., f 24,50*

UITGEVERIJ EN BOEKHANDEL VAN GENNEP NES 128 AMSTERDAM OUDE BINNENWEG 131B ROTTERDAM

BEVRIJDING IN KADO-VERPAKKING

Stuur BEVRIJDING een half jaar aan

naam:
 adres:
 postcode: woonplaats:

en stuur de acceptgirokaart voor f 10,— aan

naam:
 adres:
 postcode: woonplaats:

(Een jaarabonnement kost f 30,—, leden van de PSP ontvangen BEVRIJDING gratis, niet-leden kunnen een abonnement nemen).

Deze BON opsturen aan: Administratie BEVRIJDING Postbus 700, 1000 AS Amsterdam.

kleine berichtjes over de problemen die overal ter wereld door kernenergie ontstaan en af en toe een achtergrondartikel.

In het laatste nummer van Stopkontrakt staat een verhaal over de rol van de KEMA in de pro-kernenergie-lobby. Verder artikelen over de reactie van een ambtenaar van het Noordhollandse elektriciteitsbedrijf op de atoomstroom-aktie en de stand van zaken in de provincie Friesland waar een groep atoomstroom-weigeraars door het energie-bedrijf van stroom is afgesloten omdat zij 2,7 procent van hun stroomrekening niet betalen. Zij hebben intussen wel weer stroom en mogen 2,7 procent op een aparte rekening storten in afwachting van hun proces.

Een abonnement op Stopkontrakt kost (minimaal) f 4,- voor vier nummers, maar een hoger bedrag is welkom. Een abonnement kan worden genomen door overmaking van het bedrag op postgiro 1551111 t.n.v. Geen Kernenergie Nou/Utrecht met vermelding van 'abonnement Stopkontrakt'. Meer informatie over de akties bij: Aktie Strohalm, Oudegracht 42, 3511 AR Utrecht, tel.: 030 - 314314. De landelijke coördinatie van de aktie is in handen van Strohalm.

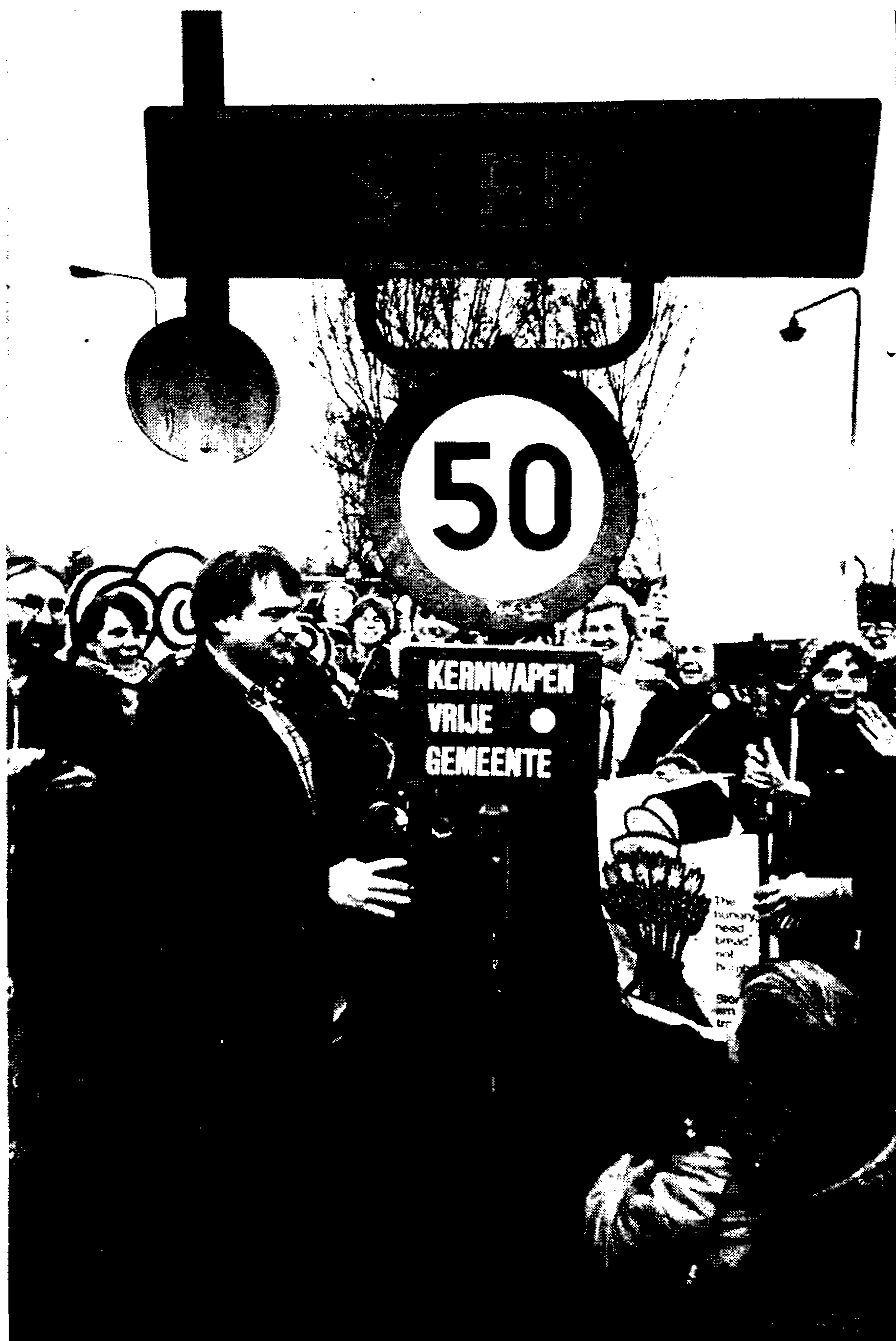

foto: Eduard de Kam

foto: Bram de Hollander

Terwijl Jan Schaefer (PvdA) aan de grens van de gemeente Amsterdam het eerste bord 'kernwapenvrije gemeente' onthulde, werden de bordjes die aankondigen dat Amstelveen een 'Europese gemeente' is beplakt met de waarschuwing dat in deze plaats kernwapens toegestaan zijn. Een motie van de PSP haalde in Amstelveen geen meerderheid. Het affiche 'Pasop' (uitgevoerd in geel-fluoriserende letters op een blauwe achtergrond, formaat 30x40 cm) is te bestellen door overmaking van f 1,- per stuk op postgiro 2148627 t.n.v. J. de Hollander, Kierkegaardstraat 25, Amstelveen met vermelding van 'kernwapen-affiche' (het minimum-aantal is 25 ex., als je er minder wilt bestellen neem dan even contact op: tel.: 020 - 436393)

AKTIES

TOTAALWEIGERAARS

In Zaanstad bestaat sinds begin dit jaar de anti-militaristische aktiegroep Alarm. Deze aktiegroep organiseert op 9 januari '83 een ondersteuningsaktie voor gevangenzittende totaalweigeraars, met de bedoeling deze mensen een hart onder de riem te steken en om de discussie over hun slechte rechtspositie op gang te houden. De aktie wordt gehouden bij de Bijlmerbajes in Amsterdam, waar een handvol totaalweigeraars wordt vastgehouden. Om 14.00 uur wordt er lopend vertrokken van het metrostation Spaklerweg (tegenover de bajes). Iedereen is welkom, liefst met spandoeken e.d. Voor muziek en vuurwerk wordt gezorgd. Nadere informatie: Alarm, Postbus 324, Wormerveer.

BOEKEN

BOEKBESPREKING

De welzijnswerker Joop Simonse publiceerde dit jaar het boek "De rafelrand blijft; sociologie van kansarme buurten". Het boek is sterk in welzijnsjargon geschreven, maar zeker de moeite van het lezen waard voor een ieder, die geïnteresseerd is in of actief is met etnische minderheden.

Ruim tien jaar geleden liet Joop Simonse het boek "Belemmerde kansen" het licht zien. In dat boek gaf hij een gedetailleerde analyse van de zg. volksbuurten. De afgelopen tijd zijn die buurten sterk van karakter veranderd. Joop Si-

monse spreekt daarom nu van kansarme buurten. Die verandering kwam tot stand o.a. door de toename van de aantallen buitenlanders in die buurten en de afname van het aantal Nederlandse bewoners. De instroom was daarbij sterker dan de uitstroom. Verder woont tegenwoordig in die buurten een kleiner wordende groep oudere mensen, een groter wordende, sterk mobiele groep jonge mensen, die vaak alleen wonen. Bovendien worden de buurten gekenmerkt door mensen met lage inkomens, met maatschappelijk laag gewaardeerde beroepen, weinig scholing, hoge werkloosheid.

De samenhang van de vroegere volksbuurten is grotendeels verloren gegaan. De bevolking is nu zeer heterogeen en snel wisselend van samenstelling. Gevoelens van verbondenheid en onderlin-

ge betrokkenheid drukken dan ook veel minder een stempel op het karakter van de buurt.

Vanuit deze feitelijke veranderingen onderzoekt Joop Simonse alle belangrijke factoren en patronen, die in een kansarme buurt spelen: de sociale verhoudingen, de kulturele relaties, de sociaal-psychologische kenmerken, de renovatieproblematiek. Ook gaat hij in op het overheidsbeleid, dat tot heden gevoerd is en gevoerd zou moeten worden. Af en toe stuitte ik bij het lezen op gedachtengangen, die de mijne niet zijn, zoals de keuze voor een spreidingsbeleid van buitenlanders (pag. 179). Mijns inziens wordt hier teveel nadruk gelegd op het zichtbare onderscheid tussen buitenlanders en Nederlanders terwijl het vertrekpunt voor de analyse niet is, dat vóór de komst van vele allochtonen een groot deel van de oude volksbuurten al verpauperd en verwaarloosd was. De immigratie heeft een reeds bestaand huisvestingsprobleem verergerd in de zin van toename van de woningnood. Is het niet opmerkelijk, dat de zg. verdunning van de gezinnen tot veel minder discussie over de toename van de woningnood heeft geleid en de zg. Van Dam-eenheden als politiek onderwerp veel minder konfliktstof opleverden?

Het boek van Joop Simonse vormt niettemin een heel redelijke analyse van de kansarme buurt en de bewoners ervan, geschreven vanuit een grote betrokkenheid bij de problemen van de mensen, die er wonen.

CHRIS HUINDER

Joop Simonse: De rafelrand blijft; sociologie van kansarme buurten. 250 pg's; uitgave: Uitgeverij Samsom, Alphen a/d Rijn.

BELANGRIJK

24 DECEMBER AFCENT-MARS

Op 24 december vindt weer de traditionele Afcent-mars in Brunssum plaats. Dit jaar vertrekt de mars om 18.30 uur vanaf het Koutenveld naar Afcent. Na een korte manifestatie bij de hoofdingang vindt er een afsluitende manifestatie plaats in het Fatima-gebouw in Brunssum.

Het organisatie-komitee heeft dit jaar de Limburgse vredeskrant uitgegeven met daarin onder andere artikelen over de geschiedenis van de Afcent-mars, 33 jaar NAVO - 33 jaar teveel en een interview met Cobi Molenaar, die al vijftig jaar actief is in de vredesbeweging. Deze krant is te bestellen door overmaking van f 1,85 (incl. verzendkosten) op postgiro 45758 t.n.v. Jan Nieuwhof, Pannenberg 33, Hoensbroek met vermelding Vredeskrant.

TWEDE KERSTDAG 1982

VREDESMARS STEENWIJK

PROGRAMMA:

18.00 uur: Inleiding door de voorzitter van de Vredescommissie Steenwijk

18.15 uur: Zingen van kerstliederen

18.30 uur: Lezing door Joop Simonse over 'De rafelrand blijft'

18.45 uur: Vredesmars door Steenwijk naar de kerk

19.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

19.15 uur: Lezing door de kerk

19.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

19.45 uur: Lezing door de kerk

20.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

20.15 uur: Lezing door de kerk

20.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

20.45 uur: Lezing door de kerk

21.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

21.15 uur: Lezing door de kerk

21.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

21.45 uur: Lezing door de kerk

22.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

22.15 uur: Lezing door de kerk

22.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

22.45 uur: Lezing door de kerk

23.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

23.15 uur: Lezing door de kerk

23.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

23.45 uur: Lezing door de kerk

24.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

24.15 uur: Lezing door de kerk

24.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

24.45 uur: Lezing door de kerk

25.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

25.15 uur: Lezing door de kerk

25.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

25.45 uur: Lezing door de kerk

26.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

26.15 uur: Lezing door de kerk

26.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

26.45 uur: Lezing door de kerk

27.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

27.15 uur: Lezing door de kerk

27.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

27.45 uur: Lezing door de kerk

28.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

28.15 uur: Lezing door de kerk

28.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

28.45 uur: Lezing door de kerk

29.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

29.15 uur: Lezing door de kerk

29.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

29.45 uur: Lezing door de kerk

30.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

30.15 uur: Lezing door de kerk

30.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

30.45 uur: Lezing door de kerk

31.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

31.15 uur: Lezing door de kerk

31.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

31.45 uur: Lezing door de kerk

32.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

32.15 uur: Lezing door de kerk

32.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

32.45 uur: Lezing door de kerk

33.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

33.15 uur: Lezing door de kerk

33.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

33.45 uur: Lezing door de kerk

34.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

34.15 uur: Lezing door de kerk

34.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

34.45 uur: Lezing door de kerk

35.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

35.15 uur: Lezing door de kerk

35.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

35.45 uur: Lezing door de kerk

36.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

36.15 uur: Lezing door de kerk

36.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

36.45 uur: Lezing door de kerk

37.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

37.15 uur: Lezing door de kerk

37.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

37.45 uur: Lezing door de kerk

38.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

38.15 uur: Lezing door de kerk

38.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

38.45 uur: Lezing door de kerk

39.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

39.15 uur: Lezing door de kerk

39.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

39.45 uur: Lezing door de kerk

40.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

40.15 uur: Lezing door de kerk

40.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

40.45 uur: Lezing door de kerk

41.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

41.15 uur: Lezing door de kerk

41.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

41.45 uur: Lezing door de kerk

42.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

42.15 uur: Lezing door de kerk

42.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

42.45 uur: Lezing door de kerk

43.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

43.15 uur: Lezing door de kerk

43.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

43.45 uur: Lezing door de kerk

44.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

44.15 uur: Lezing door de kerk

44.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

44.45 uur: Lezing door de kerk

45.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

45.15 uur: Lezing door de kerk

45.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

45.45 uur: Lezing door de kerk

46.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

46.15 uur: Lezing door de kerk

46.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

46.45 uur: Lezing door de kerk

47.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

47.15 uur: Lezing door de kerk

47.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

47.45 uur: Lezing door de kerk

48.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

48.15 uur: Lezing door de kerk

48.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

48.45 uur: Lezing door de kerk

49.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

49.15 uur: Lezing door de kerk

49.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

49.45 uur: Lezing door de kerk

50.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

50.15 uur: Lezing door de kerk

50.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

50.45 uur: Lezing door de kerk

51.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

51.15 uur: Lezing door de kerk

51.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

51.45 uur: Lezing door de kerk

52.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

52.15 uur: Lezing door de kerk

52.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

52.45 uur: Lezing door de kerk

53.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

53.15 uur: Lezing door de kerk

53.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

53.45 uur: Lezing door de kerk

54.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

54.15 uur: Lezing door de kerk

54.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

54.45 uur: Lezing door de kerk

55.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

55.15 uur: Lezing door de kerk

55.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

55.45 uur: Lezing door de kerk

56.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

56.15 uur: Lezing door de kerk

56.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

56.45 uur: Lezing door de kerk

57.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

57.15 uur: Lezing door de kerk

57.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

57.45 uur: Lezing door de kerk

58.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

58.15 uur: Lezing door de kerk

58.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

58.45 uur: Lezing door de kerk

59.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

59.15 uur: Lezing door de kerk

59.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

59.45 uur: Lezing door de kerk

60.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

60.15 uur: Lezing door de kerk

60.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

60.45 uur: Lezing door de kerk

61.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

61.15 uur: Lezing door de kerk

61.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

61.45 uur: Lezing door de kerk

62.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

62.15 uur: Lezing door de kerk

62.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

62.45 uur: Lezing door de kerk

63.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

63.15 uur: Lezing door de kerk

63.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

63.45 uur: Lezing door de kerk

64.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

64.15 uur: Lezing door de kerk

64.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

64.45 uur: Lezing door de kerk

65.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

65.15 uur: Lezing door de kerk

65.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

65.45 uur: Lezing door de kerk

66.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

66.15 uur: Lezing door de kerk

66.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

66.45 uur: Lezing door de kerk

67.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

67.15 uur: Lezing door de kerk

67.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

67.45 uur: Lezing door de kerk

68.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

68.15 uur: Lezing door de kerk

68.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

68.45 uur: Lezing door de kerk

69.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

69.15 uur: Lezing door de kerk

69.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

69.45 uur: Lezing door de kerk

70.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

70.15 uur: Lezing door de kerk

70.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

70.45 uur: Lezing door de kerk

71.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

71.15 uur: Lezing door de kerk

71.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

71.45 uur: Lezing door de kerk

72.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

72.15 uur: Lezing door de kerk

72.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

72.45 uur: Lezing door de kerk

73.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

73.15 uur: Lezing door de kerk

73.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

73.45 uur: Lezing door de kerk

74.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

74.15 uur: Lezing door de kerk

74.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

74.45 uur: Lezing door de kerk

75.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

75.15 uur: Lezing door de kerk

75.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

75.45 uur: Lezing door de kerk

76.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

76.15 uur: Lezing door de kerk

76.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

76.45 uur: Lezing door de kerk

77.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

77.15 uur: Lezing door de kerk

77.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

77.45 uur: Lezing door de kerk

78.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

78.15 uur: Lezing door de kerk

78.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

78.45 uur: Lezing door de kerk

79.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

79.15 uur: Lezing door de kerk

79.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

79.45 uur: Lezing door de kerk

80.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

80.15 uur: Lezing door de kerk

80.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

80.45 uur: Lezing door de kerk

81.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

81.15 uur: Lezing door de kerk

81.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

81.45 uur: Lezing door de kerk

82.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

82.15 uur: Lezing door de kerk

82.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

82.45 uur: Lezing door de kerk

83.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

83.15 uur: Lezing door de kerk

83.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

83.45 uur: Lezing door de kerk

84.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

84.15 uur: Lezing door de kerk

84.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

84.45 uur: Lezing door de kerk

85.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

85.15 uur: Lezing door de kerk

85.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

85.45 uur: Lezing door de kerk

86.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

86.15 uur: Lezing door de kerk

86.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

86.45 uur: Lezing door de kerk

87.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

87.15 uur: Lezing door de kerk

87.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

87.45 uur: Lezing door de kerk

88.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

88.15 uur: Lezing door de kerk

88.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

88.45 uur: Lezing door de kerk

89.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

89.15 uur: Lezing door de kerk

89.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

89.45 uur: Lezing door de kerk

90.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

90.15 uur: Lezing door de kerk

90.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

90.45 uur: Lezing door de kerk

91.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

91.15 uur: Lezing door de kerk

91.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

91.45 uur: Lezing door de kerk

92.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

92.15 uur: Lezing door de kerk

92.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

92.45 uur: Lezing door de kerk

93.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

93.15 uur: Lezing door de kerk

93.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

93.45 uur: Lezing door de kerk

94.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

94.15 uur: Lezing door de kerk

94.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

94.45 uur: Lezing door de kerk

95.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

95.15 uur: Lezing door de kerk

95.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

95.45 uur: Lezing door de kerk

96.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

96.15 uur: Lezing door de kerk

96.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

96.45 uur: Lezing door de kerk

97.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

97.15 uur: Lezing door de kerk

97.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

97.45 uur: Lezing door de kerk

98.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

98.15 uur: Lezing door de kerk

98.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

98.45 uur: Lezing door de kerk

99.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

99.15 uur: Lezing door de kerk

99.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

99.45 uur: Lezing door de kerk

100.00 uur: Kerstgeregeld door de kerk

100.15 uur: Lezing door de kerk

100.30 uur: Kerstgeregeld door de kerk

100.45 uur: Lezing door de kerk

SYNDROOM IN DE DUISTERNIS

Veel mensen en ook veel vrouwen hebben af en toe een depressie. Deze donkere tijden geven daartoe volop aanleiding. Niet alleen in klimatologische zin, maar ook sociaal dient zich de winter aan. Lubbers zelf heeft het aangekondigd en hij doet erg zijn best om dat ook waar te maken. Zo wordt per 1 januari iedereen, die een WW-, WWV- of WAO-uitkering heeft en die niet getrouwd is of niet toevallig een kind heeft beneden de achttien geacht daarvan te kunnen rondkomen, ook al is die uitkering beneden het minimumloon. In tegenstelling tot de gehuwde kostwinster, of degene met een kind van beneden de achttien jaar, van wie deze uitkeringen wel worden opgetrokken tot het niveau van het minimumloon. Want die hebben het écht nodig, zo is de redenering. Maar gelukkig is de Europese Gemeenschap er nog, al zijn we daar als P.S.P. nooit zo vreselijk vóór geweest. De E.G. heeft richtlijnen aangenomen waaraan iedere lid-staat zich eigenlijk wel zou moeten houden. Eén daarvan, de derde richtlijn, stelt dat vrouwen en mannen in het sociale zekerheidsstelsel gelijk behandeld dienen te worden. En nu gaat de Europese Commissie onderzoeken of Nederland vrouwen discrimineert door in de sociale zekerheid de begrippen gezinshoofd of kostwinner te hanteren. Als dat zo is, dan gaan er zo niet klappen, dan toch in ieder geval wel harde

ik heb niets tegen mannen, maar...

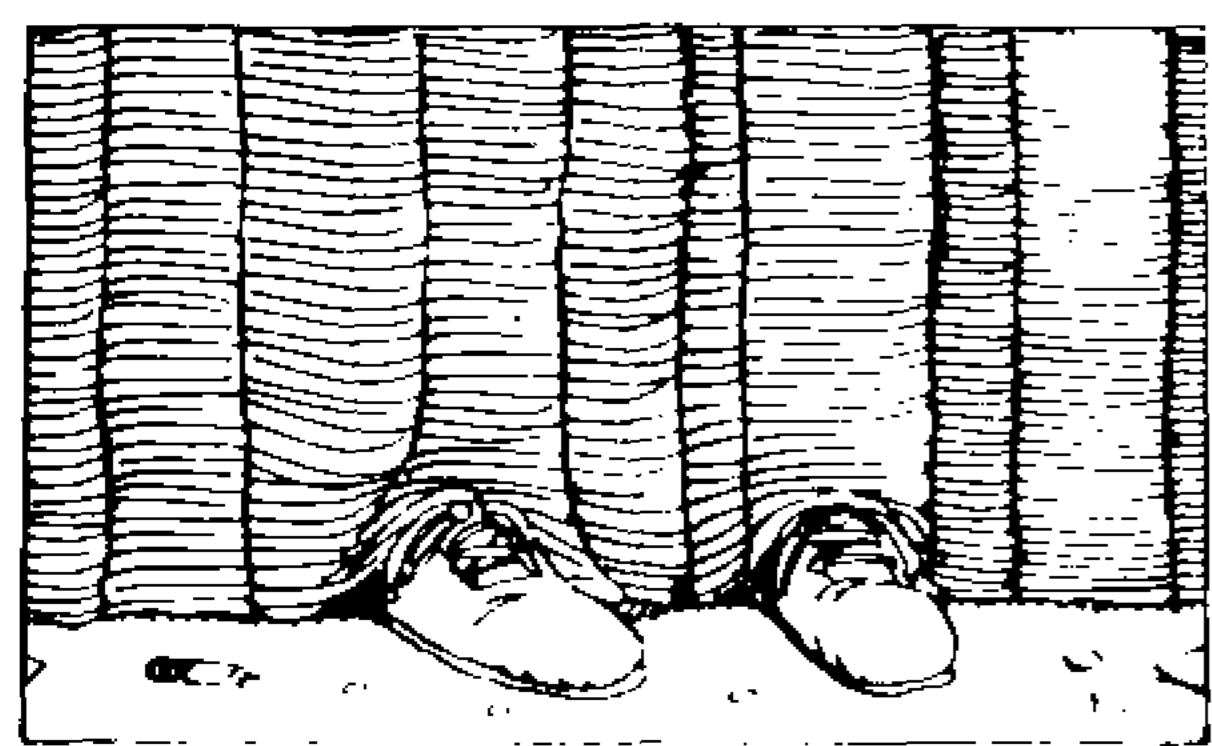
woorden vallen. Want vóór 1984 zou directe en indirecte discriminatie van vrouwen op dit vlak van de baan moeten wezen. Krasse taal, die suggereert dat we met de E.G. rustig kunnen gaan slapen.

Maar de praktijk in de E.G.-landen is allerm minst in de richting van de uitvoering van de derde richtlijn. De door de regering beoogde bezuinigingen moeten toch ergens vandaan komen en dan komt zo'n richtlijn helemaal niet goed van pas. (Waarmee weer eens de papieren vrijblijvendheid van zo'n E.G. duidelijk wordt.) In Nederland lijkt men op Sociale Zaken dus niet erg onder de indruk van de derde richtlijn. De voorstellen en maatregelen van dat ministerie geven weinig hoop op een meer individuele benadering van mensen in het sociale zekerheidsstelsel; een individuele benadering, ongeacht burgerlijke staat of samenstelling van "de leefeenheid". Integendeel. Met die

toenemende nadruk op kostwinsters, op het aantal inkomens per leefeenheid en dat soort, sluit het regeringsbeleid echter wel aan bij het bewustzijn en de ervaringen van veel mensen. Een bewustzijn dat er bijv. van uitgaat dat er bij de verdeling van loonarbeid en inkomen gekeken mag worden naar de leefvorm van mensen. Een bewustzijn dat inhoudt dat het belangrijker zou zijn voor een man om een baan buitenshuis te hebben dan voor een vrouw, die als ze getrouwd is, het werk er "toch maar bij doet". Opvattingen die we ook wel bij sommige vrouwen aantreffen. Helaas, maar begrijpelijk. In boeken van bijvoorbeeld Lilian Rubin en Nancy Chodorow die al eerder in 'Bevrijding' ter sprake kwamen, komt naar voren dat vrouwen zich méér dan mannen zouden definiëren in relatie tot andere mensen. Zichzelf meer omschrijven als "de vrouw van", dan mannen zich omschrijven als "de man van . . .". Behalve dat er misschien een psycho-analytische verklaring voor is, kan worden gekonstateerd dat veel vrouwen economies afhankelijk zijn van mannen. Zodat een dergelijke zelf-definiëring ook de economiese afhankelijkheidsrelaties uitdrukt; een economiese afhankelijkheid die door het regeringsbeleid, zoals gezegd, behoorlijk wordt versterkt. Een beleid waarmee ook al die vrouwen die zichzelf niet willen zien als "de vrouw van . . .", of die haar gevoel van eigenwaarde niet ontlenen aan

de positie van iemand anders, in toenemende mate worden belemmerd in haar mogelijkheden om een eigen individueel bestaan te hebben. Ook al sluit zo'n regeringsbeleid aan bij de veelal als vanzelfsprekend beschouwde positie van vrouwen, dat betekent niet dat die afgeleide positie (en het beleid dat die posities versterkt) de (geestelijke) gezondheid van vrouwen ten goede komt. Of moet het "sherry"-gebruik onder vrouwen worden toegeschreven aan een feestelijk gevoel over het mogen delen in de eer van de positie van haar man. Wat voor vrouwen als een heel natuurlijke positie wordt gezien, wordt van mannen als beklagenswaardig beschreven en erkend als ziekmakend. Een depressie aan het hof wordt niet alleen toegeschreven aan astma en de jeugd, maar ook aan de positie van het in de schaduw staan en geen kant op kunnen met de eigen ambities. De positie die vanzelfsprekend is voor veel vrouwen wordt in geval van deze man erkend als depressief makend; eindelijk koninklijke erkenning voor het "huisvrouwsyndroom". Misschien kan er voor dat lid van de koninklijke leefeenheid een papieren koninkrijkje in de E.G. worden gevonden om daar vrijblijvend de realisering van de derde richtlijn te bepleiten.

TITIA VAN LEEUWEN
TITIA BOS

ACHTER HET GROENE GORDIJN

Van Agt heeft iets met wapens te maken. Ik weet het zeker. Ik heb hem nu al vier maal erop betrapt. Hij haat ze en houdt van ze tegelijkertijd. Hij is er bang voor en verlangt naar ze. Of ze bestaan niet voor hem - hij redeneert ze weg - of ze zijn bij hem levensgroot aanwezig - hij blaast ze in zijn roomse fantasie op. Een zelfde soort houding, die hij ten aanzien van de politiek innam: hij verafschuwde die en verafgoedde die tegelijkertijd. Nadat ik me door de grote blote borsten van de Nieuwe Revu, waartussen het socialisme platgedrukt lijkt te worden, heengeworsteld had, stond daar een citaat van Van Agt: ". . . de kapers

beschikten, naar wij moesten vermoeden - en naar later is gebleken - over een aantal zware wapens; sommige zelfs zeer zwaar . . .". Het citaat stond in een tweedelig artikel over de Molukse school- en treinbezettingen van '77. Van Agt sprak die woorden op 23 juni 1977 in de Kamer uit, toen hij het regeringsbeleid, waarbij de treinpassagiers en onderwijzers op gewelddadige wijze werden ontzet, verdedigde. Volgens het onderzoek van de Nieuwe Revu beschikten de kapers van de trein slechts over één Uzi, twee vuurbuksen, één kapotte stengun en één patroon pistool, één pistool zonder patronen en één plastic nep-pistool. Nieuwe Revu vindt het vreemd, dat deze 'zware bewapening' niet op de rechtszitting van toen als bewijsstukken getoond werden. Ik ook, want de wapens van de schoolbezitters werden wel getoond. De PSP-fractie heeft hier vragen over gesteld. Rond dezelfde tijd, dat de Nieuwe

Revu verscheen, had Van Agt het volk doen weten, dat 'door objectieve voorlichting de fabuleuze opbouw van de strijdkrachten de Sowjet-Unie' duidelijk gemaakt moest worden. Even later bleek hij echter te zwichten voor de IKV-kampagne 'de kernwapens de wereld uit . . .'. Zo sterk overstag ging hij ineens, dat ik dacht, dat we spoedig zouden vernemen dat de eerste IKV-kern van de Heilige Landstichting opgericht was. Raar toch, dat opblazen en dan weer terugdeinzen voor eigen fabelachtige fantasieverhalen. In augustus had Van Agt in de Kamer het over de 'grote hoeveelheden wapens van de PLO, waaronder zeer zware', die tijdens de Israëlische invasie van Libanon buit gemaakt waren. Die grote hoeveelheden wapens rechtvaardigde weliswaar voor Van Agt de invasie niet, maar maakte hem wel begrijpelijk. Nu ontkenen zowel de Jerusalem Post, als het

Israëlische dagblad Ha-aretz, als Naftaniël, directeur van een Nederlands informatiecentrum over Israël, dat de PLO over echt grote hoeveelheden wapens beschikten. In ieder geval onvoldoende om Israël binnen te kunnen vallen. Van Agt heeft geen acht op deze ontkenningen geslagen. Midden in de jaren '70 had Van Agt ook al last van wapens. Het werd nooit geheel duidelijk hoe een met Van Agt bevriende monnik een pistool een gevangenis had weten binnen te smokkelen. Van Agt werd erop aangevallen. Hij verdedigde zich zwak. Het lijkt erop, dat Van Agt zo gebiologeerd werd door macht, dat hij er verblind door werd. Zo begerig naar onbetwiste macht, dat hij er bang voor werd. Een diktator, die in zijn broek schijt. Gelukkig heeft Van Agt uiteindelijk gekozen voor het startpistool van de wielercross.

CHRIS HUINDER